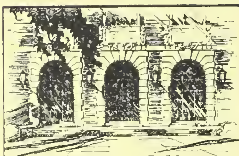

FONTES
RERUM BOHEMICARUM.

TOM. IV.

CHRONICON AULÆ REGIÆ. — EXCERPTA DE DIVERSIS CHRONICIS ADDITIS QUIBUSDAM AULÆ REGIÆ MEMORABILIBUS. — CHRONICON FRANCISCI PRAGENSIS. — CHRONICON BENESSII DE WEITMIL.

PRAMENY
DĚJIN ČESKÝCH,

VYDÁVANÉ

Z NADÁNÍ PALACKÉHO

PÉČÍ

„SPOLKU HISTORICKÉHO V PRAZE“,

POŘÁDÁNÍM

JOSEFA EMLERA.

DÍL IV.

KRONIKA ZBRASLAVSKÁ. — VÝPISY Z ROZLICNÝCH KRONIK S NEKOLIKA ZAPISY ZBRASLAVSKÝMI. — KRONIKA FRANTISKA PRAŽSKÉHO. — KRONIKA BENEŠE KRABICE Z WEITMILE.

K VYDÁNÍ UPRAVIL

JOSEF EMLER.

V PRAZE 1884.

NÁKLADEM NADÁNÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO.

V KOMISSÍ KNIHKUPECTVÍ: DR. **GRÉGR** A **EDV. VALEČKA.**

Knihtiskárna: J. Otto v Praze.

VELECTĚNÉMU KOLLEGOVI SVÉMU,

PANU

FRANTIŠKOVI J. STUDNIČKOVI,

doktoru filosofie, řádnému professoru mathematiky na c. k. české universitě Karlo-Ferdinandově, prvnímu děkanu fakulty filosofické vysokých škol českých, řádnému členu král. české společnosti nauk, král. belgické společnosti nauk v Lutychu jakož i jihoslovanské akademie nauk v Záhřebě dopisujícímu a jednoty „Société mathématique de France" v Paříži zahraničnému členu, místopředsedovi c. k. zkušební kommisse pro kandidaty učitelství gymnasialního a realního, členu správního výboru Musea král. Českého a Sboru Matice České, členu sboru pro vědecký výskum Čech, předsedovi meteorologického odboru vodopisné kommisse království Českého
atd. atd.,

PŘÍTELI SVÉMU ZVLÁŠTĚ DRAHÉMU

NA DŮKAZ SVÉ UPŘÍMNÉ ODDANOSTI

VĚNUJE

VYDAVATEL.

ÚVOD.

I. Petra Žitavského kronika zbraslavská.

Ode dávna uznává se veliká důležitost kroniky zbraslavské pro dějiny posledních roků věku třináctého a prvních čtyr desítiletí věku následujícího, a to nejen pro dějiny české, nýbrž i zemí sousedních a mezi těmi hlavně říše Německé. I nedivíme se tomu, když bohaté látky kroniky té dějepiscové jak domácí tak i cizí od nejbližších let po její sepsání až na naše dny měrou přehojnou používali a když o ní a její historické ceně jakož i jiných okolnostech s tím spojených často, a to namnoze i velmi důkladně bylo pojednáváno,[1]) tak že na místě tomto nezbývá mi nic, nežli výsledky badání již vykonaných v celek sestaviti, jen tu a tam dle prací mých je doplniti a místy poněkud, ale ne podstatně poopraviti. Při tom nechci však v kombinacích a vyvodech svých dále jíti, než pro badání historické jest potřebí a užitečné.

Ze slov, jež položil Petr, opat zbraslavský, ve věnovacím připsání svém k Janovi III, opatovi waldsaskému,[2]) viděti jest, že již opat Otto, zemřelý r. 1314 v měsíci březnu, učinil začátek se spisováním kroniky zbraslavské, která se založením kláštera (liber de fundatione Aulae Regiae), hlavně však životopisem jeho zakladatele, krále Václava II, zabývala a až po kapitolu LII (str. 62) a co do času až do r. 1294 šla.[3])

---

[1]) Důležitější práce o kronice zbraslavské a hlavním původci jejím, opatovi Petrovi, jsou: *Dobner Gel.*: Monum. hist. Bohemiae. Tom. V. Petri, abbatis Aulae Regiae tertii chronicon Aulae Regiae, a to Observationes praeviae in chronicon Aulae Regiae. Pragae 1784, str. 1—19. — *Meinert J.*: Jahrbücher der Literatur, díl XV, Anzeigeblatt str. 40 a násl. — *Peschek Christian Ad.*: Petrus von Zittau, Abt zu Königsaal in Böhmen um's Jahr 1300. Zittau 1823. — *Palacký Frant.*: Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber, Prag 1830, str. 120 a násl. — *Peschek Christ.*: Lausitzer Magazin XII, 521. — *Palacký Frant.*: Literarische Reise nach Italien im J 1837 zur Aufsuchung von Quellen der böhmischen und mährischen Geschichte. Prag 1838. Str. 54 a násl. — *Lorenz Ottokar*: Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter seit der Mitte des dreizehnten Jahrhunderts, Berlin 1870, str. 209 a násl. a druhé vydání tamtéž 1876 str. 243 a násl. — *Loserth J.*: Die Königsaaler Geschichtsquellen. Archiv für österr. Geschichte. LI, druhého oddělení str. 449 a násl. — *Tentýž:* Die Königsaaler Geschichtsquellen mit den Zusätzen und der Fortsetzung des Domherrn Franz von Prag. Wien 1875. Fontes rerum Austr. Scriptores. Díl VIII. Úvod. — *Tentýž:* Die geistlichen Schriften Peters von Zittau. Sitzungsberichte der Wiener Akademie der Wissenschaften. Díl XCVIII, str. 379—402. — *Tentýž:* Ein religiöses Gedicht Peters von Zittau. Mittheilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen. XIV ročník. Str. 149. — *Tentýž:* Fragmente des ältesten Königsaaler Diplomatars. Tamtéž. Díl XV. Str. 156.

[2]) Hortatur me nunc caritas vestra et antea multociens est hortata, ut librum de fundacione Aule Regie per dominum Ottonem, antecessorem meum, felicis memorie abbatem secundum, primitus inchoatum et ad illum locum, qui incipit: Si piam regis Wenceslai intencionem etc. deductum continuare non obmittam atd. Viz str. 4 našeho vydání.

[3]) Že opat Otto především životopis krále Václava II psáti chtěl, o tom nás přesvědčuje již nápis hlavy první (Incipit prologus in *vitam* domini Wenceslai.... fundatoris Aule Regie), pak počátek textu téže hlavy (Quo-

Opat Otto pocházel z Durynska [4]) a byl jeden z těch dvanácti mnichů, kteří hned po založení kláštera r. 1292 do něho byli uvedeni. [5]) Tenkráte neměl Otto ještě ani složený slib klášterní, to se stalo teprv později, při které příležitosti mu první opat kláštera Zbraslavského dal kukli, již byl od královny Guty obdržel. [6]) Záhy po posvěcení svém byl Otto, jak se zdá, pro svou moudrost (Otto vir sapiens) zvolen opatem, když se Konrad r. 1297 hodnosti té vzdal. Avšak již po půldruhém létě zanechal Otto místa toho, k němuž povolán byl zase Konrad. Po smrti krále Václava II jal se spisovati jeho životopis, kteréžto práce však nedokončil před svou smrtí, jež ho v březnu r. 1314 zastihla. [7])

Otto věren jsa předsevzetí svému podává nejdříve některé zprávy o rodičích krále Václavových hlavně dle *„Příběhů krále Přemysla Otakara II"*, potom o strastech, jež královici bylo snášeti u poručníka jeho, načež dotknuv se dle *„Vypravování o zlých letech po smrti krále Přemysla Otakara II"* strašné bídy a moru v zemi z toho pošlého, k samému líčení životopisu Václavova přechází. Při tom jest mu hlavní věcí vytknouti takové stránky života svého hrdiny, které svědectví dávají o jeho zbožnosti, sebezapírání, dobrodiních církvi vůbec, řádu cistercienskému a ovšem klášteru Zbraslavskému zvláště prokazovaných; události jiné jsou mu věcí vedlejší a dotýká se jich namnoze jen tu, kde mu líčení šlechetných a zbožných vlastností králových poskytuje k tomu příležitosti. Ostatně nebylo účelem opata Otty, jak z úvodu k jeho práci viděti, podati životopis Václava II, jenž by všecky činy jeho vypravoval, nýbrž jen některé (quedam de vita et moribus ser. principis d. Wenceslai.... plano stilo dictaminis exarare disposui). Za to však můžeme věřiti, že nám vypravuje ne co slyšením nýbrž co viděním poznal, čili že snahu měl jistou pravdu pověděti. Avšak na druhé straně nedá se též popírati, že, poněvadž Ottovi bylo hlavní věcí líčení zbožných stránek Václavova života, pojímání jiných událostí, motivů a souvislosti jejich mezi sebou onomu přednímu účelu svému podřizoval, a tak ovšem některých nesprávností historických se dopustil. To jmenovitě platí i o líčení krále Václavova poměru k Závišovi z Falkenšteina a příčinách jeho pádu. Zvláště obšírné a zajisté i spolehlivé jest vypravování Ottovo o založení kláštera Zbraslavského a o přípravných krocích k tomu konaných.

V práci Ottou začaté jal se pokračovati Petr Žitavský, později též opat zbraslavský, vyzván byv k tomu, jak sám praví, několikráte od opata waldsaského Jana III. [8]) Změnil-li Petr něco na díle předchůdce svého, a stalo li se to, jak velké změny ty byly, těžko se dá nyní vytknouti, když

---

rundam amicorum crebris excitatus instanciis, quedam de *vita* et *moribus* serenissimi principis, domini Wenceslai, felicis memorie, quondam regis Bohemie sexti, Polonie vero secundi, plano stilo dictaminis exarare disposui, que non tam auditu extraneis relatorum accomodato sermonibus, quam visu, qui arbiter est aure cercior, de ipso clam palamque cognovi. Quatenus meo licet inutili suggerente studio, eo eiusdem regis *vita* commendabilis posteris in proficiendi argumentum prodeat), a konečně nápis kapitoly druhé (Incipit *vita* domini Wenceslai, regis Boh. et Pol.). Také v kapitole XIV první knihy (str. 19) vyslovena jest zřejmě pohnutka a účel sepsání této práce slovy: „Sed quia *amore* huius iuvenis presentem laborem incepimus, tempus exigit, ut ceteris ommissis anfractibus ipsius gesta scribendo amodo in dictamine procedamus.... Posléze i pokračovatel Ottův, opat Petr, při r. 1331 (knihy druhé kap. XXVII, str. 309) praví, že hlavně k vůli Václavovi toto sepsání bylo učiněno. (Nonne principum piissimus Wenceslaus, rex Bohemie, fundator Aule Regie, *propter quem precipue hec descripcio primo facta est.*)

[4]) Viz kn. II kap. XXI na str. 294.

[5]) Viz kn. I kap. XL na str. 51, procedat et Otto pudicus.

[6]) Viz kn. I kap. LXV na str. 79.

[7]) Tamtéž.

[8]) Viz poznámku druhou tohoto úvodu na straně předešlé.

se nám původní práce nezachovala. Nedá se upříti, jak Palacký již před více než padesáti lety poznamenal, [9]) že jeden toliko sloh v celé kronice zbraslavské pozorovati lze, mohlo by se tedy za to míti, že Petr nedokonané dílo Ottovo přepracoval, poněvadž nemožno jest mysliti si, že by dvě osoby se v příčině té sobě tak rovnati mohly. Avšak, jak Loserth ukázal, [10]) zachovala se v té části kroniky zbraslavské, jíž základem jest práce Ottova, některá místa, která jen od původního spisovatele pocházejí. Soudíce dle všech okolností domníváme se, že co do obsahu nechal Petr Žitavský práci Ottovu nezměněnou, že však co do slohu podrobil ji asi opravám, jež za dobré uznal, že tedy neučinil žádné podstatné věcné změny na díle předchůdce svého, nýbrž jen slohové. Ale ne dosti na tom, on započaté dílo i v jeho legendárním duchu a způsobu dovedl až tam, kam je Otto přivésti si předsevzal, to jest až do smrti krále Václava II, zakladatele kláštera Zbraslavského, čili až do konce kapitoly LXXXIII. Z dvaatřiceti kapitol, jimiž Petr Žitavský život Václava II dokončuje, jest více než třetina obsahu táhnoucího se naskrz k zbožnosti královë, jmenovitě v posledních dnech jeho života na jevo dávané. Odtud (t. j. od kap. LXXXIV) pohybuje se náš kronikář, nejsa již žádným úkolem obmezován, volně dle intencí svých, vypravuje, jak si byl předsevzal a místy již v části předcházející, ale ovšem jen měrou menší, učinil, nejen o založení kláštera Zbraslavského a králích českých za jeho času, nýbrž také i o jiných královstvích a zemích, o knížatech duchovních a světských a jiných rozličných událostech. [11])

Petr pocházel ze Žitavy, která tenkráte k Čechám náležela a dle pozdějšího podání prý od krále Přemysla Otakara II zdí obehnána byla. Doba narození jeho není nám známa a možno ji jen přibližně určiti; nebo ani ve spisech jeho ani nikde jinde není k tomu pomůcek. Palacký klade narození Petrovo do let 1260—1270, Loserth do r. 1276. Poněkud lépe by nás v příčině té k cíli vésti mohlo místo v XII kapitole druhé knihy Petrovy kroniky (str. 265), kde se při r. 1323 vypravuje o smrti Fridricha Pokousaného, markrabète míšenského, kdybychom je určitě vyložiti uměli. Místo toto zní: „Iste Fridericus, Misnensis marchio, iuventutis sue tempore multum famosus exstitit, ita quod vulgare vaticinium de ipso se latissime diffudit. Audivi sepe, cum essem puerulus, quod idem marchio Fridericus imperator potens esset futurus et in clero mirabilia facturus; et dicebatur a vulgo, quod inter scapulas crucem auream haberet apparentem in dorso.“ Loserth táhne místo toto ke skvělým bojům Fridrichovým proti otci r. 1288 a 1289, z čehož dovodí, že Petr, jsa tenkráte asi 10—12 let stár, mohl říci „cum essem puerulus“; ale nám zdá se, žeby se místo toto spíše spojiti mohlo s pověstmi, ovšem lichými, kolem r. 1270 vzniklými o zámyslech, [12]) jakoby se Fridrich co vnuk císaře Fridricha II a syn dcery jeho Markety domáhati chtěl dědictví Hohenstaufův v Italii, s čímž ovšem lid spojovati mohl zároveň povýšení jeho na trůn císařův římských. Takové pověsti mohly však, jak se nám zdá, kolovati jen ještě před volbou Rudolfa Habsburského. Je-li pak toto mínění naše pravé, bylo by lépe položiti dobu narození Petrova o několik let více nazpátek nežli jak ji ustanovil Loserth, tedy spíše asi tak, jak to učinil Palacký, anebo asi do času

---

[9]) Würdigung der alten böhmischen Geschichtschreiber, str. 124.

[10]) Die Königsaaler Geschichtsquellen, str. 15.

[11]) Non solum autem de fundatione Aule Regie et de regibus Bohemie, qui meo fuerint tempore, verum eciam de aliis regnis et provinciis, nec non de principibus ecclesiasticis et secularibus, de eventibus quoque diversis . . . ., quam diu racionis compos vixero . . . . utrumque conscribere attemptabo. Předmluva k Janovi, opatovi waldsaskému, str. 4

[12]) Srovnej Dolliner, Codex epist. Primislai Ottacari II, str. V.

mezi r. 1265—1270. Také předmluva k druhé knize kroniky Petrovy zdá se nasvědčovati tomu, že velmi vysokého věku dosáhl, totiž aspoň takového, jakého ani očekávati nemohl (quia dies meos Dei benignitas ultra quam scire potui aut presumere debui propter penitenciam faciendam misericorditer prorogavit). [13]) Mám za to, že opat Petr po skončení druhé knihy svého spisu, tedy asi r. 1334 předmluvu tuto napsal; narodil-li se asi r. 1276, byl by býval 58 roků stár, a tu se mi zdá, že to nebyl věk tak velký, aby v dosažení jeho byl nemohl ani doufati, i že tedy tenkráte, když výše položená slova psal, byl starší. V tom mě utvrzuje ještě více předmluva ku knize třetí, brzy, snad bezprostředně po předmluvě ku knize druhé psaná, kde, jak byl již i v připsání svém k opatovi waldsaskému učinil, ochotu vyslovuje, zaznamenávati i dále zprávy o rozličných událostech, dokládaje při tom: „non securus tamen, si die crastina sum victurus". [14])

Kdy Petr do kláštera Zbraslavského vstoupil, nemožno jest určitěji udati. Že tam hned při založení kláštera anebo hned v prvních letech potom nepřišel, ukázal již dostatečně Loserth, [15]) a dá se souditi i dle toho, že ve vypravování svém o položení základního kamene ku kostelu Zbraslavskému, které se druhý den po korunování Václava II, dne 3 června 1297 stalo, nepodotýká, jak to rád činívá, že byl přítomen. Také z líčení slavností korunovačních nesoudím, jak se to dosud dělo, že byl jich svědkem; nebo ze slov: „Itaque hec omnia facta sunt dignissime et completa, opere precium erat commendare posteris tale festum, quod et commendabat ipsa raritas, nobis semel visum" jde na jevo opak toho. Petr, který byl též přítomen korunování krále Jana, byl by nemohl napsati *nobis semel visum,* kdyby byl i při korunování krále Václava II býval. Poprvé se svědkem událostí, jež popisuje, jmenuje při pohřbu krále Václava II ve Zbraslavi r. 1305, když praví: „Ego autem nunquam narrantibus talia credidissem, nisi ego ipse huius tristicie complorator et mesticie contemplator *personaliter* affuissem, et in gemitu meo tunc carmen subsequens fere protulissem." Že tenkráte náš kronikář již co člen kláštera Zbraslavského pohřbu byl přítomen, zdá se nám býti skoro jisté, ač to z jeho slov neplyne. [16]) Vstoupil tedy Petr Žitavský do kláštera Zbraslavského mezi r. 1297 a 1305. Od té doby uvádívá se sám, kdekoli se příležitost k tomu naskytuje, účastníkem nebo svědkem událostí, s nimiž nás ve své kronice seznamuje. Odbyv si noviciat zajisté v klášteře Zbraslavském [17]) a stav se knězem učiněn byl kaplanem znamenitého opata svého Konrada, jehož doprovázel na cestách, když v letech 1309 a 1310 jednal s králem Jindřichem VII o uvedení rodu jeho na trůn český a o zasnoubení syna jeho s Eliškou, dcerou mladší Václava II. Vidíme jej s opatem svým již při začetí jednání toho r. 1309 v Heilbronně, potom r. 1310 ve Frankfurtě, při příjezdu Eliščině v Heimbachu, při její svatbě ve Spíru, potom v průvodu nových manželů ubírati se s králem Jindřichem VII do Kolmaru a vraceti se odtud s nimi přes Norimberk do Čech. Když král Jan roku 1311 měl slavný vjezd do Brna, byl při tom náš kronikář; roku 1312 doprovázel se svým opatem zase na Moravu královnu Elišku a r. 1313 krále Jana, když táhl na pomoc otci svému do Italie. [18]) Když pak na cestě ve Švábích dověděli se

---

[13]) Str. 240.
[14]) Str. 317.
[15]) Die Königsaaler Geschichtsquellen, str. 21.
[16]) Viz str. 99.
[17]) Srovnej o tom ne nezajímavé verše na str. 116—122.
[18]) Viz str. 178, 184 a 181.

o smrti císaře Jindřicha VII a opat Konrad vyslán byl z Norimberka k Petrovi, arcibiskupovi mohučskému, doprovázel jej též Petr nejdříve do Ehrenfelsu, potom k jednání mezi třemi arcibiskupy o volbě budoucího krále římského do Koblence a pak do Würzburgu, odkud se s arcibiskupem Petrem a královnou Eliškou vrátili do Čech, [19]) kdežto král Jan v Porýní celý rok zůstal, jsa zaneprázdněn záležitostí volby nového krále římského.

Když se r. 1316 opat Konrad po druhé hodnosti své vzdal, byl Petr Žitavský dne 11 září téhož léta jednomyslně za opata zbraslavského zvolen u přítomnosti opatův Jana waldsaského, Heidenreicha sedleckého a Gervíka oseckého. [20]) Petr stav se opatem, neměl v jednáních politických nikdy takového účastenství ani vlivu jako předchůdce jeho Konrad; ale přece viděti jest, že se jich nestranil. Mimo to nastali brzy po povýšení jeho v Čechách zlí časové vůbec a pro duchovenstvo zvláště; i bylo potřebí obraceti všemožnou pozornost správě zboží klášterního, mělo-li se potřebám domácím a zvláště požadavkům královým, jež neslýchanou měrou na města a duchovenstvo činil, učiniti za dost. Ku králi Janovi nebyl opat Petr poután žádným bližším svazkem jako předchůdce jeho, za to vyznamenávala jej královna Eliška zvláštní důvěrou, jíž on neobmezenou oddaností, obdivováním a vynášením jejích ctností splácí. [21])

Ze zpráv, jež nám Petr o sobě v kronice své od doby svého opatování zaznamenal, zasluhují podotknutí následující: R. 1317 byl jako opat přítomen sněmu, jenž se o sv. Janě v klášteře u sv. Klimenta v Praze odbýval. [22]) Téhož léta ubíraje se k obecnému shromáždění svého řádu do Cistercia, byl žádán od královny Elišky, aby v Lucemburku vyhledal krále Jana a vyzval jej k návratu do Čech. Petr zastihl ho v Treviru o sv. Matouši a přednesl mu vzkaz, jemuž on o sv. Martině za dosti učiniti slíbil. [23]) Léta následujícího potkáváme se s ním jako svědkem ucházení se poslů uherského krále Karla o ruku jedné z obou sester krále Janových, jež se v Zbraslavském klášteře samém dne 20 června r. 1318 stalo a jež nám Petr tak zajímavě vypisuje. [23]) Roku 1319 byl svědkem obléhání Prahy od krále Jana, načež o dvě léta později (1321) bezpochyby na cestě ku kapitole svého řádu do Cistercia anebo při návratu svém odtud navštívil mnoho krajin v Porýní a ve Francouzsku. [24]) Když královna Eliška uchýlivši se v čas rozmíšky s manželem svým a některými pány do ciziny v Bavořích v letech 1323—1325 žila, navštívil ji tam Petr; neboť vypravuje, že viděl její nouzi a že v jeho přítomnosti učinila slib dáti mladší z dcerušek dvojčat, jež tam porodila, do řádu jeptišek cistercienských [25]) R. 1325 přiměl opat Petr krále Jana k navrácení hradu Lanšperka, jejž byl král klášteru Zbraslavskému odňal a po šest let v svém držení měl, načež se na počátku měsíce října řečeného léta na ono zboží se dvěma ještě mnichy odebral,

---

[19]) Viz str. 182.

[20]) Viz str. 233.

[21]) Četná místa kroniky Petrovy jsou toho důkazem; tak jmenovitě to, co vypravuje o výroku královny Elišky po narození druhé dcery Guty, o slibu královnině strany dcery její Alžběty (str. 264), o poslání opata Petra ku králi Janovi r. 1317 a j. Co se příchylnosti opatovy k Elišce týče, o té svědčí celé vypravování jeho o ní; nikde se jí nedotýká, jen jednou, a to velmi jemně, jí jaksi výčitku činí pro neustupnost k Jindřichovi z Lipé (str. 243). Za to však drží vždy její stranu proti králi Janovi, a nejvíce se příchylnost opata Petra jeví při líčení smrti a pohřbu královnina (str. 303—306).

[22]) Str. 242. Hiis omnibus interfui et hec vidi.

[23]) Str. 249.

[24]) Str. 257.

[25]) Str. 264 a 272.

zajisté aby opatřil, čeho v hospodářství bylo potřebí.[26]) Zdržuje se r. 1328 v Brně zažil tam zemětřesení dne 5 srpna; v červenci r. 1331 odebral se v nějakých záležitostech svých ku králi Janovi do Řezna, odkud krále po dvaadvacetidenním jednání jeho s císařem Ludvíkem následoval do Domažlic. Byl-li opat Petr přítomen, když prvorozený syn Janův Karel vraceje se po desítiletém pobytu v cizině do Prahy přes Zbraslav, kde hrob matky své navštívil, o tom nepodal nám v kronice své žádné zprávy. Na podzim r. 1334 navštívil bezpochyby zase u příležitosti cesty k generální kapitole svého řádu Würzburg, Paříž, kde tentokráte zuřil strašný mor, St. Denis, Dijon, Clairvaux a Trevir, kde měl rozmluvu s arcibiskupem Baldewinem.[27]) V únoru r. 1335 doprovodil markraběte Karla do Znojma, kdež byl slaven sňatek sestry jeho Anny s Otton. vévodou Bavorskym, při které příležitosti kronikáře našeho nevěsta ráno v den svatby zavolati dala, aby se mu vyzpovídala.[28]) Léta 1337 odebral se zase k generální kapitole svého řádu přes Würzburg,[29]) dal opraviti kostel sv. Ondřeje v Praze, který r. 1336 vyhořel, nechal tam v únoru r. 1338 zavěsiti pamětní tabuli, kteroužto zprávou se zároveň jeho kronika končí.[30]) Naposledy potkáváme se s jménem opata Petra v listině ze dne 18 srpna 1338, svědčící o tom, že k žádosti jeho markrabě Karel půjčil klášteru Zbraslavskému na jeho potřeby 1000 kop gr. praž., poněvadž upadl do takové nouze, že bylo nebezpečí, že se konvent rozejde. Za to dán byl markraběti zlatý kříž, jejž byl klášteru daroval děd jeho Václav II, a zastaven na pět let hrad Lanšperk se zbožím příslušným, z něhož Karel slíbil dávati klášteru ročně 200 kop gr. tak dlouho, dokavad bude v držení jeho.[30]) Pozdějších zpráv nemáme o našem kronikáři, i není pravdě nepodobno, že vzdav se hodnosti své brzy na to zemřel. Neboť dá se ukázati, že měl Petr ve zvyku zápisky své do kroniky činiti ne sice hned, jak se sběhly anebo jak se o nich dověděl, ale brzy nejdéle následujícího roku potom, když ta neb ona událost již jakýsi celek poskytovala. Tak to bylo i se zprávou o kostele sv. Ondřeje na konci r. 1337 po vyhoření znova posvěceném, kde shrnul vše, co o věci té od r. 1336 až do měsíce února r. 1338 do kroniky své zapsati chtěl, když byl již o jiných událostech r. 1337 zapsání své do kroniky učinil. Jest to tedy jen nahodilé, že tu Petr zabíhá do r. 1338, kronika sama končí se rokem 1337, k roku následujícímu již ve vypravování svém nedošel, to by byl, jak se to i na jinych místech ukázati dá o letech předcházejících, učinil asi v první polovici r. 1339. A poněvadž v předmluvě k druhé knize kroniky své praví, že na díle svém bude pracovati, jak dlouho bude žíti (laborabo quippe, quoad vixero), jest pravdě podobno, že buď smrť, buď choroba těžká, z níž více nepovstal, učinily práci jeho konec. Z listiny krále Jana dané v Paříži v neděli Laetare r. 1340 (26 března) klášteru Zbraslavskému,[31]) jíž se osvobozuje od poplatku při volbě nového opata králi povinného (bezpochyby od tak zvaného ostrožného), dá se souditi, že se buď nedlouho před tím taková volba skutečně vykonala anebo tenkráte obmýšlela, což by v obou případech nasvědčovalo k tomu, že opat Petr buď zemřel anebo že se hodnosti své vzdal, jak v řadě opatů zbraslavských jest poznamenáno (Tercius Petrus, abbas tercius, abbatizavit viginti annos; *cessit*). Stalo se to nejspíše r. 1339.

---

[26]) Str. 273.

[27]) Str. 321—323.

[28]) Str. 329.

[29]) Str. 335.

[30]) Palacký, Über Formelbücher I, 244.

[31]) Tamže str. 243.

Použiv práce od předchůdce svého Otty vykonané napsal Petr Žitavský znenáhla kroniku zbraslavskou o třech knihách, z nichž každá se dělí na kapitoly, a to tak, že první kniha jich čítá 130 (v rukopisu roudnickém 131), druhá 34 a třetí 15, končíc se, jak jsme již řekli, vypravováním událostí r. 1337. Jak Loserth ukázal,[32] činila každá kniha zvláštní svazek, ku kterémužto závěrce také musíme přijíti, pokládáme-li s Palackým rukopis vatikanský, obsahující jen druhou knihu, za autograf Petrův. K rozdělení díla na tři knihy co do velikosti a obsahu časového nestejné daly Petrovi příčinu okolnosti jen zevní: k ukončení knihy první povýšení Petra za opata zbraslavského a vedle toho snad hlavně snaha předložiti práci svou, pokud byla hotova, opatovi waldsaskému; k ukončení knihy druhé příchod kraleviče Karla do Čech, od něhož pro zemi lepší časy se očekávaly. Konec knihy první a kniha druhá i třetí mají patrné známky poznenáhlého sepsání a obsahují vedle vypravování Petrova i mnoho látky listinné.

Kdy Petr Žitavský v díle Ottově pokračovati začal, dá se určiti jen přibližně; ale o tom nemůže býti žádné pochybnosti, že se to nestalo již za živobytí Ottova, nýbrž teprv po jeho smrti. Nebo již na počátku zápisků od něho samého pocházejících (kap. LIV) zmiňuje se Petr o papeži Coelestinovi V, že byl r. 1313 od Klementa V za svatého prohlášen, z čehož jde, že již počátek práce Petrovy (totiž třetí kapitola jeho zápisků) bezpochyby po tomto létě byl složen. A poněvadž Otto v březnu r. 1314 zemřel, dlužno započetí prací Petrových po této době položiti. Také k Janovi III, opatovi waldsaskému, kde se o Ottovi, k jehož díla pokračování byl vybízen, mluví co o zemřelém (felicis memorie abbatem secundum) nás v mínění tomto utvrzuje. Jinak ale ze všeho jde, že se Petr uchopil práce své brzy po smrti Ottově. Roku 1314 nebo nejdéle do července r. 1315 byla kapitola XCVIII (str. 140) již napsána; neboť Petr podávaje tu zprávu, že v červenci r. 1310 jmenován byl Jan, později král český, na pět let od svého otce Jindřicha VII generálním vikářem Říše před horami (generalis vicarius Imperii citra montes), dokládá, že ten název dosud má.[33] Dle zprávy Petrovy, že hodnost řečená udělena byla na pět let, mohla trvati jen do července r. 1315, ale z listin jde na jevo, že král Jan názvu generálního vikáře říšského jen do volby Ludvíka Bavorského a Fridricha Rakouského užíval. Byla tedy výše zmíněná kapitola XCVIII napsána do konce r. 1314, nebo měl-li Petr na zřeteli původní ustanovení a ne skutečné užívání dotčené hodnosti, do polovice léta 1315. Kapitola CVIII byla zajisté napsána již před říjnem r. 1315, nebo potom byl by Petr nemohl již napsati slova: Fugit autem cum eo (t. j. Heinrico, duce Carinthiae) de civitate Maiori omnis violencia et remansit in ea auctore Johanne rege pax et justicia usque *in hodiernum diem*. A před touto dobou sepsány byly zajisté i dvě následující kapitoly,[34] čímž se Petr dostal jaksi do běžného. Kapitoly CXI—CXXIII obsahující vypravování o zázraku v Ivančicích, traktat o císaři Jindřichovi VII s připojenými listinami, zprávu o smrti papeže Klementa V a vyzdvižení řádu templářského, svědectví o zázracích při hrobu císařovny Markety do Čech v září r. 1315 došlá jsou vložka učiněná k doplnění a ukončení látky doby uplynulé, umístěná jako na rozhraní, než Petr více současně s událostmi psáti začal, což se stalo kapitolou CXXIV, k čemuž, jak se zdá, ukazují i slova položená v rukopisech po zprávě o narození Guty, druhé

[32]) Die Königsaaler Geschichtsquellen str. 9 a 10.
[33]) Eiusdem dignitatis adhuc optinet titulum.
[34]) Srovnej vypravování Petrovo o pobytu krále Jana v Němcích.

dcery Janovy, která zní: „Post tractatum de Heinrico imperatore quere illa, que huic tractatui continuantur". [35]) Od kapitoly CXXIV, kde se vypravuje o tažení Janově proti Matoušovi Trenčínskému, jež se hned po narození Guty stalo, psal Petr svou kroniku tak, jak to v druhé a třetí knize vidíme, skoro současně, t. j. ne dlouho po událostech, obyčejně následujícího roku to, co se léta předcházejícího sběhlo, a vždy v jakémsi celku. Tak kapitolu CXXV a CXXVI roku 1316 kromě odstavce o narození králeviče Karla, který mohl býti sepsán až po březnu r. 1317, do kteréhožto léta i sepsání tří kapitol následujících asi náleží. Vypravování o událostech r. 1317, jímž druhá kniha se počíná, učiněno r. 1318, jak to Petr sám dosvědčuje slovy: A primaria regni Boemie plantacione, ut asseritur ab omnibus, *usque ad presens tempus, ad annum scilicet MCCCXVIII, diem Annunciacionis dominice, qua* hoc scribo, non fuit peior status in hoc regno." A v takovém asi poměru časovém dálo se zapisování všech pozdějších událostí až do konce kroniky. Jedinou výminku činí Petrova závěť, která majíc datum v oktav po Na nebe vzetí panny Marie r. 1316 původně snad ani do kroniky nebyla určena a do ní později snad jen nahodile připsána, a potom vypravování některých „zázračných" událostí, jež se v klášteře Zbraslavském zběhly, [36]) položené na rozhraní let 1326 a 1327. Jest to výňatek z nějaké tajné knihy kláštera toho („liber secretus Aulae Regiae, volumen secretorum A. R.), k chronologickému proudu událostí sice nenáležející, ale bezpochyby od opata Petra v době mezi sepsáním kap. XVII a XIX knihy druhé učiněný.

Srovnáme-li to, co jsme právě o době sepsání jednotlivých částí díla Petrova pověděli, s věnovacím přípisem k opatovi waldsaskému, nemůžeme pochybovati o tom, že mu nebylo podáno celé dílo, nýbrž toliko první kniha jako někdy od praotce dějepisectví českého Kosmy Šebířovi, proboštu mělnickému, první kniha jeho kroniky. Byla-li podána opatovi waldsaskému celá kniha první v nynější své podobě, nemohlo se to státi než r. 1317, [37]) stalo-li se však podání to již při volbě Petra za opata zbraslavského, jak za to má Loserth, byl mu podán buď jen životopis Václava II anebo nejvýše ta část knihy první, která jde až po zprávu o narození králeviče Karla. [38])

Co do způsobu vypravování jeví ta část kroniky zbraslavské, která od Petra pochází a není s událostmi takřka současně psána (tedy až po kap. CXXIV) ráz memoirů; vypravujeť se tu více dle jistých skupin událostí, tak že z toho místy až i chronologické nejasnosti pocházejí. Od řečené kapitoly až do konce mají však zápisky kroniky té více povahu letopisů.

Podivnou zvláštností kroniky zbraslavské jest střídání se prosy s verši (leoninskými hexametry), které však nedoplňují prosaické vypravování, nýbrž co do obsahu ve všeobecnějších rysech vedle něho běží, ano často je i porušují a nikde nic nového nepodávají. Zhusta jsou to jen básnické projevy citu anebo veršovaná rozjímání a mravné poučování. Takovéto míchání prosy s verši není v tehdejším věku nic neobyčejného, u našeho kronikáře jest ho jen měrou neobyčejnou užito; Petr chtěl jím patrně dílo své, jak praví, jen neobratně sepsané vyozdobiti. Na četných místech

---

[35]) Viz na str. 183 poznámku *k*.

[36]) Str. 281—284.

[37]) Není nemožno, že opat Petr při cestě k generální kapitole svého řádu, již r. 1317 vykonal a při které i králi Janovi od jeho manželky vyřídil vzkaz, aby se do Čech vrátil, první díl práce své Janovi III, opatovi waldsaskému, podal.

[38]) Viz str. 230 a 231.

(všude ovšem v části Ottou sestavené) byly verše ty teprv později vsuty, jinde ale zajisté hned při sepisování kroniky sdělány.[39])

Cena práce Petra Žitavského jest veliká; kromě letopisů Kosmových není ze starých kronik českých žádná tak důležita jako zbraslavská; pro dějiny české věku XIV a poněkud i zemí sousedních jest to dějepisný pramen první třídy. Těšilť se opat Petr takovému vzdělání a rozhledu, že události samé, jejich spojení a dosah správně mohl posuzovati, měl postavení a spojení takové, že si mohl známost jich opatřiti, povahy jednajících a pohnutky k jednání jejich poznati a byl, jak z celého jeho spisu patrno, povahy takové, že jen pravdu chtěl vypravovati, jak to sluší dějepisci, o jehož povinnostech a úloze velmi dobré měl vědomí.

Vzdělání Petrovo nebylo na tehdejší doby nepatrné: znalť vedle bible a svatých otců i staré básníky a filosofy, jak z citátu jeho na četných místech viděti jest; z německých básníků jmenuje Neidharda. Že mu domácí letopisci nebyli neznámi, netřeba zvláště podotýkati; také o kronice trevirské činí zmínku.[40]) Přes to není však docela prost jakési lehkověrnosti a pověrčivosti, kteroužto chybu s ostatními současníky svými sdílí.

Při práci své měl Petr mnoho látky listinné, z níž i mnoho kusů do své kroniky v plném znění umístil, jiné jen obsahem jich podal, konečně jiné docela vypustil, aby prý v čtenáři odpor nebudil. Mnohé kusy, jež do kroniky své položil, byly v tehdejší době vůbec známé,[41]) jiné si opatřil od osob, s nimiž byl ve spojení, a z těch se některé písemnosti zachovaly jen u něho.[42])

Vedle písemných svých pomůcek měl Petr Žitavský při sepisování své kroniky i vytečné a bezpečné zprávy ústní, zvláště ku knize první od svého opata Konráda, který byl ve spojení co nejužším s tehdejším dvorem českým; v politických jednáních míval velké účastenství, čehož často Petr jakožto kaplan a důvěrník svého opata svědkem býval.[43]) Při četných událostech, jež vypravuje, Petr sám byl přítomen; bylo-li tak, činívá o tom rád zmínku. Sleduje průběh dějů vlastním názorem, byl pak s to psáti zajímavě, živě a mohl dáti líčení svému barvitosti a rozmanitosti, kteréž stránky se nám při jeho kronice líbí a jež chválíme. Mnohé zprávy měl snad i od Petra, arcibiskupa mohučského, jehož byl velkým ctitelem, jiné od svých přátel a známých. Tak na př.

[39]) Srovnej: *Loserth:* Die Königsaaler Geschichtsquellen str. 34 a násl. a str. 43 a násl. a *Lorenz:* Deutschlands Geschichtsquellen, druhé vyd. str. 250. Žeby verše v kronice Petrové (v originále zajisté na mnohých místech jen po straně připsané) byly jaksi počátky obmýšleného přepracování jí na historický zpěv, který by asi byl opatovi Petrovi nejvíce po chuti býval, s míněním tím se nemůžeme spřáteliti, poněvadž se veršům těm hlavní, podstatné věci, t. j. obsahu věcného nedostává.

[40]) Viz str. 151.

[41]) U př. bulla papeže Bonifacia VIII proti Filipovi, králi francouzskému, bully Jana XXII proti Ludvíkovi Bavorskému, bulla o vyzdvižení řádu Templářův, listy císařské, zákony říšské atd.

[42]) U př. list měšťanů Starého města Pražského ku králi Jindřichovi VII (str. 135), list císaře Jindřicha k opatovi Konradovi (str. 196) a jiný k témuž a opatovi sedleckému Heidenrichovi (tamže).

[43]) Tak svěřeno opatovi Konradovi r. 1296, aby přivedl ze Šváb do Čech Anežku, sestru krále Václava II a vdovu po Rudolfovi, synovi římského krále Rudolfa, r. 1297 stal se vykonavatelem poslední vůle královny Guty, r. 1305 krále Václava II, potom i Rudolfa I, krále českého. Také ku králi Václavovi III zachoval se jako přítel rodiny, jemuž více jest dovoleno nežli jinému. Nejvíce se ale politická činnost a vliv Konrada jevil, když s Petrem, arcibiskupem mohučským, některými jinými opaty svého řádu a částí nespokojeného panstva i měšťanstva úsilí své obracel k povýšení rodu lucemburského na trůn český jakož i upevnění jeho na něm, začež mu i Jindřich VII uznání a díky na jevo dal. I v prvních letech panování Janova měl opět Konrad nemalou váhu v radě královĕ, jak Petr sám praví, řka: „Dominus Conradus, abbas primus Aule Regie, non infimum locum in consiliis apud Johannem, regem Bohemie, habuit“ (str. 196).

počet hostí při korunování Václava II od Lutolda, faráře v Ústí nad Orlicí, od Herlina, maršálka markraběte Karla, zprávu, pro mnoholi koní píci rozdal při svatbě sestry Anny s Ottou, vévodou rakouským, která se r. 1335 v Jaroslavicích odbývala; o papeži Coelestinovi V od Walthera, kanovníka kostela Pražského; o některých podnicích císaře Jindřicha VII v Italii od pražských měšťanů Fricka od Kokotů a Eberlina od Kamene, od tělesného lékaře Jindřicha VII Mikuláše z Fuldy měl zprávu o císařově otrávení a od jiných jiné.[44]) Někdy si Petr i zasílání zpráv zamluvil, tak u př. u Jindřicha, sekretáře krále Jana, r. 1331 před výpravou do Slezska a potom do Rakous, a léta následujícího (1332) o cestě králově k papeži a pořízení jeho u dvora papežského.[45])

Z toho ze všeho viděti, že zprávy Petrovy jsou z pravidla spolehlivé. K tomu ke všemu provází i možnost a snahu zprávy takové si opatřiti zároveň i spravedlivost jeho posudku a vůle pravdu čistou a nezkalenou pověděti. Když u př. krále Jana pro jeho činy haní, kdežto jej dříve chválíval, odůvodňuje Petr změnu tu, že ne on v posuzování, nýbrž král v chování svém se změnil. Petr byl muž zbožný, dobro církve vždy na zřeteli mající, a přece dotýká se chyb, když papežové k tomu dali příčinu. Tak pojednávaje o návratu biskupa pražského Jana IV z Avinionu a dotýkaje se škod, jež mu jedenáctiletým nedobrovolným pobytem jeho u papežského dvora vzešly, neštítí se rozmarně položiti u vypravování své tehdejší pořekadlo: „Curia Romana non pascit ovem sine lana.“[46]) Nechuť opata Petra proti jednotlivým osobám, zvláště k Jindřichovi korutanskému a některým členům šlechty české jest patrna; ale není na úkor jeho pravdomluvnosti, neboť se i při nepřátelích o dobrých stránkách jejich činnosti zmiňuje: jdeť mu především o pravdu. Také národnost jeho úsudku nekalí. Petr, jsa patrně rodem Němec, zdomácněl v Čechách tak, že co do národnosti obyvatelstva nečiní ani žádných rozdílů, všude na jevo dávaje vroucí lásku k zemi, v níž našel nového domova, a nejvřelejší účastenství s osudy jejího obyvatelstva. Opat Petr neobával se ani pravdu pověděti, jak to z přečetných míst jeho kroniky a především z přísného posuzování činů krále Jana viděti. A tak můžeme míti ke zprávám Petrovým největší důvěru; některé poklesky tu a tam se vyskytující (v našem vydání dle možnosti v poznámkách vytknuté) nestaly se úmyslně ani nedbanlivostí, nýbrž jsou chyby, jaké se každému z rozličných příčin přiházejí, a soudný badatel je pomocí pramenů jiných ne nesnadně může napraviti.

Kronika zbraslavská nezůstala vrstevníkům Petrovým neznáma. Loserth ukazuje v příčině té ke spisu „Monachi Fürstenfeldensis chronica de gestis principum“; nejpatrněji však viděti to jest z kroniky Františka Pražského, který ji hned po smrti Petrově místy doslovně do své práce opsal.[47])

---

[44]) Viz str. 76, 329, 64, 196 a 197.

[45]) Str. 309, 310, 314.

[46]) Str. 300. Srovnej též verše níže položené, ale týmže duchem psané.

[47]) O pilné spisovatelské činnosti Petrově a zvláštní obratnosti v skládání veršů a rýmů dávají svědectví vedle naší kroniky i jiné jeho práce literární, s nimiž nás zvláště *Loserth* seznámil. Tak jedna báseň nábožného obsahu (Formula domini Petri abbatis Aulae Regiae composita in aedificationem fratris et monachi devoti) (Mittheilungen des Vereins für die Gesch. der Deutschen in Böhmen, dílu XIV str. 149—155), dvě knihy kázání na důležitější svátky církevního roku (Die geistlichen Schriften Peters von Zittau, Sitzungsberichte der k. Akademie der Wissenschaften in Wien, díl XCVIII, str. 379 a násl.), diplomatář za jeho času v klášteře založený, jehož se zachovaly v archivu vysoce dů-

Rukopisů této převzácné památky historické nezachovalo se nám mnoho; nejdůležitější z nich jest

1. *rukopis knihovny vatikanské v Římě* (cod. Pal. 950) od Palackého při jeho první cestě italské r. 1837 objevený a od něho ve zprávě o té cestě (Literarische Reise nach Italien im J. 1837 zur Ausforschung von Quellen der böhm. und mährischen Geschichte) popsaný. Čítá 84 listy v malém čtverci a obsahuje jen druhou knihu kroniky zbraslavské, avšak bez předmluvy a seznamu kapitol. Palacký má rukopis ten za autograf Petrův; neboť naskytují se v něm četné opravy, mnohá místa jsou přetrhána, jiná zase vyškrábána, tak že se ani čísti nedají, což jen od spisovatele samého pocházeti se zdá. Také písmo ukazuje k první polovici XIV věku. [48]) Jest to tedy prostřední ze tří původních dílů kroniky zbraslavské, který se nám zachoval, kdežto oba ostatní v době pozdější se ztratily. Rukopis tento položil jsem za základ knihy druhé našeho vydání kroniky zbraslavské. Při tom užil jsem srovnání jeho s tiskem Freherovým, jež při své druhé cestě do Říma (1838) učinil nesmrtelný náš Palacký, kteroužto práci mi ještě za svého živobytí jakožto pořadateli naší sbírky pramenů odevzdal. Kromě toho dostalo se mi prostřednictvím veledůstojného p. P. J. Wotky, člena řádu tovaryšstva Ježíšova, velmi bedlivého takřka na písmeny se vztahujícího srovnání vydání Loserthova s rukopisem vatikanským. Varianty rukopisu tohoto znamenáme číslem 1.

2. *Rukopis jihlavský* (nyní majetek města Jihlavy), jenž obsahuje všecky tři knihy kroniky zbraslavské. Jest to skvostný obrovský kodex pergamenový o 185 listech majících 46 ctm. výšky a 34·4 ctm. šířky. Vazba jeho jsou silná prkénka bílou koží potažená; rohy i prostředek jsou okovány kováním prolomeným a opatřeny pupky. Text běží po dvou sloupcích po 39—41 řádcích. První kniha jdoucí až po list 132 rukopisu toho psána byla roku 1393 od Petra Břichatého z Krakova (Petrus Bewchil de Craconia) pro klášter Sedlecký, a nepochybujeme o tom, že současně od jiného písaře psána byla kniha druhá; neboť dvě ruky písařské dají se určitě rozeznati. Také custodes složek, jež jsou zvláštní pro knihu první a zvláštní pro knihu druhou se třetí, ukazují k tomu, že od listu 132 až do konce na rukopisu jihlavském jiná osoba pracovala. Na druhé straně prvního listu rukopisu jest připsání Petrovo k opatovi zbraslavskému; po němž následují „Výpisky z rozličných kronik s několika zápisky zbraslavskými“, jež v díle tomto na str. 341—346 uveřejňujeme; na listě šestém na obou stranách nalézají se vyobrazení ve dvou řadách, hořejší a dolejší, a sice na první straně v řadě hořejší obrazy svaté Trojice, Přemysla Otakara II, Václava II a Václava III, v řadě pak dolejší téže strany obraz svaté Anny s pannou Marií a Ježíškem pod obrazem sv. Trojice, dále pak obrazy královen Kunhuty, Guty a Elišky (nesprávně), vždy pod vyobrazeními jejich mužů. Na straně druhé jsou v řadě hořejší vyobrazení Jindřicha VII, krále

stojné kapituly pražské dva listy s desky nějakého rukopisu sňaté, které podávají konec kapitoly 156, kap. 157 a část kapitoly 158, tak že diplomatář ten obsahoval více než půldruhého sta listin; neboť jedna listina činila vždy zvláštní kapitolu (Mittheilungen des Vereins für die Gesch. der Deut., dílu XV str. 156 a násl.). Mimo to byla za jeho doby v klášteře Zbraslavském napsána pravidla řádu cistercienského, k nimž r. 1342 připojen byl urbář zbraslavský, také snad již za opata Petra složený. Rukopis práce této zachoval se v knihovně kapitulní (sig. L, XIX), urbář uveřejněn byl v mé sbírce urbářů: Deset urbářů českých str. 209—312.

[48]) Že rukopis vatikanský může býti autograf, o tom svědčí také i ta okolnost, že u př. list o malomocných (Epistola de leprosis v kap. X druhé knihy, str. 258) jest psán jinou rukou, ale od spisovatele opravován, tak že asi opat Petr, opatřiv si ho ve Francii, kde r. 1321 pobyl, dal jej, aby si práci ušetřil, od někoho jiného do své kroniky opsati, a sám jej pak jen přehlídl a opravil.

Jana a císaře Karla IV a dolejší jejich manželek Markety, Elišky a císařovny Anny, matky krále Václava IV. Rukopis tento není prost chyb, ale mnohé poklesky, jež se ve vydání Dobnerově vyskytují, nemají na svědomí písaři rukopisu, nýbrž Dobner sám. Ve vydání našem kroniky zbraslavské položili jsme jej za základ knihy první a třetí, kterážto poslední se jedině v něm zachovala. Různočtení z něho v poznámkách položená naznačujeme číslicí 2.

3. *Rukopis knihovny Fürstenberské v Donaueschinkách* z konce XV století, v němž se též kronika Kosmova i s pokračovateli nalézá,[49]) má jen první knihu kroniky zbraslavské a srovnává se s rukopisem následujícím, avšak odstavce „De humilitate et devotione ꝛc.“ nemá. „Výpisky z rozličnych kronik ꝛc.“ podává jako dodatek ku kronice Kosmově a jeho pokračovatelů s nápisem: „Excerpta de diversis chronicis“. Rukopis tento poskytuje mnoho lepších čtení nežli rukopis jihlavský.

4. *Rukopis roudnický* r. 1564 a 1565 v Jistebnici psaný, jak viděti z poznámky touže rukou jako text na druhé straně posledního listu položené, která zní: „Finitus est hic liber ducentarum et decem horarum spatio in Gistebnicz idibus Januarii a. d. 1565 intra sex menses.“ Rukopis tento podává též jen první knihu kroniky zbraslavské, ale připsání Petrovo k opatovi waldsaskému schází v něm a vyčtení kapitol nalézá se v zadu. Po ukončení knihy první slovy „Fridericus simul“ následuje v rukopisu roudnickém na listu 209 odstavec: „Iste fuerunt principes Boemiae, sed pagani“ až k Janovi králi, načež od listu 212 začíná se seznam kapitol první knihy, potom umístěny jsou „Výpisy z rozličných kronik ꝛc“ (viz str. 341—346). Zvláštností toho rukopisu jest, že dělí kapitolu CVI při odstavci: Miraculosa pugna a. D. MCCCIX° na dvě, tak že odtud o jednu kapitolu více čítá než oba rukopisy předcházející, a tudy v první knize dohromady 131 místo 130, a že při ukončení životopisu Václava II ještě se v něm nachází zvláštní odstavec: „De humilitate et devotione eiusdem regis Wenceslai“,[50]) který bezpochyby později od spisovatele byl přidán a do jiných rukopisů se nedostal. Rukopis tento nebyl zpořízen dle rukopisu jihlavského, nýbrž buď dle autografu nebo nějakého jiného přepisu a má mnoho lepších čtení než rukopis jihlavský, tak že pomocí jeho a rukopisu donaueschinského možno poklesky rukopisu jihlavského vesměs napraviti. Různočtení z rukopisu tohoto naznačujeme číslem 4.

5. *Rukopis knihovny wolfenbüttelské* (Extrav. č. 154) ze století XVI, který na listu 1—60 obsahuje „Chronicon Bohemicum“, kompilaci to kronik českých na konci XV století sestavenou, jíž byla základem tak zvaná kronika Beneše Minority, nyní v původním znění neznámá, dále na listě 60—222 známou historii Vavřince z Březové o válce husitské pod názvem „Historia Husitarum“, a konečně na listě 225—335 druhou knihu kroniky zbraslavské s nápisem „Secunda pars chronici Aulae Regiae“. Jest to špatný přepis, v němž se chyby jen hemží, a písař nechal tolik mezer v přepisu svém (bezpochyby že těžších zkratků neuměl čísti), že se k ničemu nehodí. Proto jsme ve vydání našem jen z prvních tří kapitol jako na ukázku podali různočtení z něho, číslicí 5 je znamenajíce.

Kromě rukopisů těchto zachoval se ještě výtah z kroniky zbraslavské dle zprávy Drobnerovy v XV prý věku psaný, jenž za jeho času náležel rytíři Stehlíkovi z Čenkova (codex Stehlikianus), z něhož v XVIII století učiněny byly dva přepisy; jeden z nich jest nyní v c. k. dvorní knihovně

[49]) Srovnej Prameny děj. českých II, str. XIV a XV.

[50]) Viz str. 163 a 105.

vídeňské (č. 7912), druhý v knihovně kláštera Raihradského. Poněvadž výtahy ty nejsou správné, nemusilo se k nim při vydání našem přihlížeti.

Vydání kroniky zbraslavské máme následující:

1. *Freherovo* z r. 1602 ve sbírce jeho: „Rerum Bohemicarum antiqui scriptores aliquot", které podává jen druhou knihu bezpochyby z rukopisu nyní vatikanského;

2. *Gel. Dobnera* z r. 1784 v pátém dílu jeho sbírky: „Monumenta historica Bohemiae", v němž jsou obsaženy všecky tři knihy. Spořízeno jest dle rukopisu jihlavského s použitím vydání Freherova, kroniky Františka Pražského a výše řečeného výtahu Stehlíkova.

3. *J. Losertha* vydání pod názvem: „Die Königsaaler Geschichtsquellen mit den Zusätzen und der Fortsetzung des Domherrn Franz von Prag" v publikaci: „Fontes rerum Austriacarum", Scriptores, VIII díl. Ve Vídni 1875.

II. Výpisky z rozličných kronik s několika zápisy zbraslavskými.

Ve všech třech rukopisech, v nichž přichází první kniha kroniky zbraslavské, jakož i v rukopisu knihovny kapitoly Pražské, v němž jest kronika Františka Pražského, nalézá se snůška dějepisných zpráv s některými přídavky táhnoucími se ku klášteru Zbraslavskému. Z toho spojení řečené snůšky s kronikou zbraslavskou jakož i dcerou její kronikou Františkovou a konečně ze zpráv jejich o Zbraslavi jinde nepřicházejících soudíme, že snůška ta též v Zbraslavi povstala. Dobner, jenž ji vydal jako část kroniky zbraslavské, a Pelzel s Dobrovským jako počátek kroniky Františkovy, nezabývají se s jejím poměrem k jiným pramenům dějepisným a nevykládají, jakým způsobem asi vznikla; teprv Pertz vydávaje ji pod názvem: „Annales Bohemiae brevissimi" co nějakou práci samostatnou v XVII dílu publikace: Mon. Germ historica (str. 719—721) poznamenal, že to jest až do r. 1281 kompilace z letopisů clugnyských, rozličných letopisů rakouských a Jindřicha Heimburského, která pak samostatně byla prodloužena až do r. 1330, k čemuž později přišly některé zprávy z let 1370—1453. Loserth konečně v pojednání svém: Die Königsaaler Geschichtsquellen (str. 11) dovodil, že hned po založení kláštera Zbraslavského pomýšleli tamní mniši na zapisování si pamětihodnějších událostí a že si až do své doby spořídili výtahy z rozličných letopisů, jmenovitě ze známé kroniky Martinovy, letopisů klosterneuburských, Kosmy a jeho pokračovatelů, k nimž potom připisovali události své doby, jež se týkaly panující rodiny, kláštera a země, ale že pravidelně pokračování v poznámkách takových bylo přerušeno. Loserth nazval tuto kompilaci zpráv starších a pokračování jich (v našem textu obsah stran 341—346) letopisy zbraslavskými (Annales Aulae Regiae). Co do vzniknutí této snůšky sotva možno proti výkladu Losertovu co namítati, jen s pojmenováním jí se poněkud nesrovnávám, ač na tom mnoho nezáleží. Mám celou tu práci více za pouhé materialie, které názvu letopisů nezasluhují, a proto jsem podle rukopisu donaueschinského a obsahu té snůšky dal jí pojmenování: *Výpisky z rozličných kronik s několika zápisky zbraslavskými.*

Nějaké zvláštní ceny pramen ten nemá, ale zachoval se ve více rukopisech, jmenovitě ve všech, v nichž jest první kniha kroniky zbraslavské [tedy v rukopisech jihlavském (2), donaueschinském (3) a roudnickém (4)], v kapitolním, v němž jest první recense kroniky Františka

Pražského, v rukopisu c. k. dvorní knihovny vídeňské č. 3539 [51]) a v rukopisu kr. knihovny berlínské codices latini č. 136, v kterémžto posledním nalézají se mimo jiné i letopisy Jindřicha Heimburského. [52])

Vydání snůšky této máme následující: 1) u Dobnera v V díle Mon. hist. Boh. jako část kroniky zbraslavské na str. 22—29 dle rukopisu jihlavského; 2) u Pelzela a Dobrovského ve sbírce pramenů: Scriptores rer. Boh. II, str. 3—13 jako počátek první knihy kroniky Františka Pražského dle rukopisu knihovny kapitulní; 3) Pertzovo v jeho „Mon. Germ. historica XVII", str. 719—721 pod názvem „Annales Bohemiae brevissimi" z rukopisu knihovny berlínské pocházejícího z počátku XVII století; a 4) Loserthovo pod názvem: „Annales Aulae Regiae" dle rukopisů jihlavského a fürstenberského. [53])

Za základ našeho vydání vzat jest rukopis kapitulní jakožto nejstarší, různočtení podána jsou z ostatních kromě berlínského co nejpozdějšího, z kterého jsme vzali jen přídavky po r. 1330 v poznámce *y*) na stránce 346 tohoto dílu položené.

III. Kronika Františka Pražského.

Mezi těmi, kteří při skládání svých prací dějepisných kroniky zbraslavské užili, byl první František Pražsky; ten až na některé vložky a přídavky, o nichž později promluvíme, přijal celé obě první knihy a část knihy třetí z díla Petra Žitavského do kroniky své.

Spolehlivé životopisné zprávy o Františkovi zachovaly se nám jen v jeho kronice, a těch jest velmi málo. Nebo co spisovatelé pozdější o něm vypravují, to vše nemá pevného základu a musí považovati se za smyšlénku dotud, dokavad se nám snad z pramenů nových jistějšího poučení nedostane. Kdy a kde se kronikář František narodil, není známo. Soudíce dle toho, že před rokem 1334 byl správcem školy vyšehradské, ku kterémuž úřadu se zajisté již ve věku pokročilejším dostal, můžeme položiti rok jeho narození kolem léta 1290. Narodil-li se v Praze nebo jinde, o tom není žádných zpráv; Pražským nazývali jej dřívější spisovatelé, ježto se domnívali, že byl kanovníkem nebo dle jiných i proboštem kostela Pražského, my pak jsme obvyklý již název proto podrželi, že vůbec náležel k duchovenstvu řečeného kostela. Že však byl narozen asi v Čechách a k národnosti české patřil, možno souditi dle toho, že byl příznivcem jeho biskup Jan IV, který Němců nenáviděl, že rád o zázracích českých svatych vypravuje a konečně že při takové příležitosti na jednom místě kroniky své výslovně Němce jako příslušníky národnosti jiné poznamenává. [54]) Kde František vzdělání svého nabyl, není též známo, bezpochyby na Vyšehradě nebo v Praze; ve Vlaších hleděl si je pak později doplniti. Nebo r. 1321 neb 1323 nalézal se v Římě. [55]) Později stal se

[51]) Srovnej Prameny dějin českých III, str. 331.

[52]) Viz tamže str. 305 a násl.

[53]) Die Königsaaler Geschichtsquellen mit den Zusätzen und der Fortsetzung des Domherrn Franz von Prag, Fontes rer. Austr. I, Script. VIII, str. 21 a násl.

[54]) Když totiž jeden řemeslník o sv. Václavu neslušně se vyjádřil a dopuštěním božím oněměl a teprv po dlouhém modlení svých přátel a když hlava sv. Václava na hlavu jeho byla položena, zase mluvy dosáhl, dokládá při vypravování svém o tom František v kronice: deinceps *Teutonici* patronum *nostrum* in maiori reverencia habuerunt, nam prefatus vir *de eorum propagine* fuit oriundus (str. 426 a 427).

[55]) Srovnej na str. 127 zprávu o zatmění slunce, jíž on klade k r. 1323, které se však co do datum hodí jen k r. 1321. František pojednávaje tu o zatměních vůbec praví: „Verumtamen eclipsis solis vel lune in diversis clima-

správcem školy na Vyšehradě, pak kaplanem a penitenciářem biskupa Jana IV, který mu r. 1334 při rozmíšce duchovenstva světského s řeholníky žebravými svěřil i úřad kazatele v chrámě u sv. Víta, jejž byli až dosud Dominikáni zastávali. Zprávu o tom položil František sám do své kroniky. [56]) Později, jak se podobá, vzdal se František úřadu kazatelského anebo ho byl sproštěn; neboť vypravuje o zázraku u hrobu sv. Václava při roku 1351 jmenuje se jen penitenciářem arcibiskupa řka: „Et ego Franciscus, penitenciarius domini archiepiscopi, editor huius cronice, plures canonicos et ministros Pragensis ecclesie adduxi in testimonium ad huius miraculi maiorem declaracionem.“ Ze slov těchto, jak se nám zdá, možno souditi, že František ani kanovníkem nebyl, poněvadž by byl bezpochyby neopominul hodnost tu vytknouti a řekl: plures *con*canonicos... adduxi. Také mezi kanovníky k volbě biskupa dne 14 ledna 1343 shromážděnými nejmenuje se žádný kanovník František, ani v jiných listinách z oné doby pocházejících a dosud v archivu veledůstojné kapitoly zachovaných, v nichž se větší počet kanovníků vyčítá, nepřichází to jméno. [57]) Podobně se to má i s Františkovou hodností proboštskou a generálního vikáře arcibiskupa, jež mu připisovány, nikde není v současných pramenech žádné stopy o tom, ač se řada jejich, jmenovitě generálních vikářů, jak se zdá, úplně zachovala. [58]) Konečně se nedá ničím doložiti také Crugerova zpráva, že kronikář František dne 3 března r. 1362 zemřel, ač to, jak se i Palacký domnívá, pravdě podobno.

Františkovu kroniku máme ve dvou spracováních, z nichž se nám každé v jednom rukopisu zachovalo. Kromě věnování ničím se první a druhá kniha obou spracování od sebe neliší, třetí však obsahuje ve spracování čili recensi první jen sedm kapitol a jde až do r. 1342, v druhém pak 30 kapitol, které co do času až do r. 1353 jdou.

První spracování kroniky své podnikl František r. 1341 z uložení Jana IV, biskupa Pražského, jak ze všeho jde, hlavně z té příčiny, aby doplnil historické zápisky, které se při kostele Pražském druhdy dály, ale od r. 1283, pokud až šla pokračování Kosmy, přerušeny byly. František vykonal úlohu svou tak, že do své kroniky větší část kroniky zbraslavské buď opsal nebo vytáhl, vynechávaje z předlohy své především to, co se osob spisovatelů kroniky zbraslavské, pak osudů kláštera toho, dále řádu cisterciensképo a všelijakých záležitostí zahraničných týkalo. Taktéž vypustil skoro všecky leoninské verše a jiné ozdůbky řečnické, v nichž si opat Petr rád liboval; vše ostatní zkrátil, a to místy velmi značně, jinde však zase opsal skoro doslovně. To se stalo

---

tibus secundum magis vel minus apparet. Unde a. d. MCCCXXIII, in die Johannis et Pauli hora tercia in Boemia et in terris vicinis fuit eclipsis solis, sed *tunc me existente Rome* nullum signum apparuit eclipsis prefate.“

[56]) Str. 416 a 417.

[57]) V *Tomkově* pátém dílu Dějepisu Prahy přichází sice v seznamu duchovenstva kostela Pražského r. 1348 jako kanovník František Wilandův, ale ničím nedá se doložiti, že by osoba tato byla s naším kronikářem totožná. V kronice Neplachově textu Vokounova Dobnerem vydaného (v Pramenech děj. č. III, str. 480 v poznámce *i*) jmenuje se kronikář náš také kanovníkem, ale kus ten náleží mezi ony, které Palackého přiměly k úsudku, že Vokounův text Neplachovy kroniky jest mystifikace. Konečně soudili někteří dle iniciálky v rukopisu kapitoly svatovítské na počátku kroniky Františkovy umístěné, že František byl kanovníkem pražským. Iniciálka ta představuje biskupa na stolci sedícího, an v levé ruce berli biskupskou drží a pravou osobě nějaké duchovní před ním klečící biret podává. Osoba před biskupem klečící pokládána za kronikáře Františka, jemuž biskup odznak hodnosti kanovnické uděluje. Proti výkladu tomuto mohlo by se namítati, že není dokázáno, že klečící osoba kronikáře Františka představuje, ano že možno i o tom pochybovati, když jak r. 1341 tak i r. 1351 se sám jen penitenciářem a nikoliv i kanovníkem jmenuje. Také není dokázáno, že oděv osoby klečící jest oděv kanovnický.

[58]) *Tomek*, Dějepis Prahy V, str. 119 a str. 106.

i s částí věnovacího připisu k biskupovi Janovi, jehož asi polovice vzata doslovně z připsání Petra Žitavského k opatovi waldsaskému.

Podrobnější probrání kroniky Františkovy poučuje nás, že v prvních čtyrech kapitolách díla svého letopisec náš užil bezprostředně některých zpráv z „Letopisů českých", z „Příběhů krále Přemysla Otakara II", a kroniky Dalimilovy, že v první knize jsou jen na počátku některé obšírnější přídavky, v dalších pak částech jejích jen ty, které se k biskupovi Janovi IV a jeho rodu táhnou,[59]) vše ostatní pak že vzato jest jakož i celá druhá kniha, která ještě méně vlastních přídavků Františkových má,[60]) z kroniky zbraslavské. Bylo to jednou z předních úloh kronikáře našeho, aby na příhodných místech díla svého položil, co příznivec jeho, biskup Jan, paměti hodnějšího a záslužnějšího vykonal, což opat Petr buď zúmyslně učiniti opominul, anebo snad proto, že se mu to nezdálo býti věcí zvláštní a proto zaznamenání hodnou. Kniha třetí prvního spracování podává dle kroniky zbraslavské první tři kapitoly, ostatní čtyry jsou práce Františkova; v druhé recensi přišlo k prvnějším třem sedm nových a k druhým čtyrem ještě nových šestnáct, obsahujících vypravování o událostech od r. 1343—1353. Třetí kniha druhé recense vzrostla takto na třicet kapitol.[61])

Tím jest poměr kroniky Františkovy ku kronice zbraslavské co do zevního objemu vytknut; co pak se ceny obsahu jejího týče, tu sluší míti na zřeteli zvláště zprávy z kroniky zbraslavské vzaté a zvláště původní zprávy Františkovy. Ačkoli prvnější dosti věrně zase obsah kroniky Petrovy podávají, nejsou přece prosty všelijakých poklesků, jmenovitě nezachována při vypisování jich patřičná souměrnost, aniž hleděno při tom k větší neb menší důležitosti jich. Zvláštní při tom jest, že nepříznivé zprávy, jež opat Petr o králi Janovi z jakéhosi mravního donucení do kroniky své přijal, František beze všeho ostýchání se zvetšuje, ano i nad potřebu nové k nim hromadí, a že ani ve spracování, jež podal Karlovi IV, v příčině té žádného umírnění nezachovává. Ze zpráv od něho samého pocházejících viděti jest na kronikáři našem dosti dobrého pozorovatele

---

[59]) Obšírnější doplňky od Františka pocházející na počátku jeho kroniky jsou: v kapitole první o králi Václavovi I, v druhé vypravování o poměru krále Přemysla Otakara II k dvorní slečně Palcéřík zvané, o opevňování měst a hradu Pražského jakož i o ustanovení purkrabí k střežení jeho, a v kapitole třetí zpráva o zavření dcery Kunhuty do kláštera Klarisek u sv. Františka v Praze. O biskupovi Janovi nalézaji se přídavky na mnoha místech; větší jsou o volbě a posvěcení jeho na biskupství, k čemuž připojeny jsou i některé ne nezajímavé zprávy o posledních jeho třech předchůdcích (str. 366—369) a ukončení knihy první, jednající o povolání biskupa Jana IV k papežskému dvoru a jeho některých skutcích a zařízeních až do r. 1340.

[60]) Poněvadž František tak vrchovatou měrou ku kronice zbraslavské přihlížel při práci své, vytýkáno mu od Dobnera, že nepočestně dílo své opsal, pramene svého ani nepojmenovav, čili že se plagiatu dopustil. Před výčitkou tou jak *Palacký* (Würdigung der alten b. Gesch. str. 151) tak i *Loserth* (Die Königsaaler Geschichtsquellen str. 16 a 17) vzali Františka do ochrany, ukazujíce k tomu, že František jenom vykonal, co mu bylo uloženo, aby kroniku pražskou až na své časy prodloužil, potom že sám sebe nikde nestaví v popředí, ano že se skoro ani nejmenuje a sám práci svou jen za pouhou kompilaci vydává a že kromě toho bylo v středověku podobné dělání knih věci obyčejnou.

[61]) V seznamu kapitol třetí knihy druhé recense jest počet jich 31, v textu přichází jich však jen třicet. To pochází odtud, že v seznamu tom kapitola 18 ještě jednou přichází co kapitola 20. Ale kromě toho nesrovnávají se kapitoly seznamu s kapitolami textu, poněvadž u př. kap. VIII a IX staženy jsou v textu v jednu a mezi kapitolu XII a XIII seznamu vložena jest v textu ještě kapitola zvláštní mající nápis: De miraculo, quod circa corpus Christi acciderat. Také kap. XIX a XXI seznamu staženy jsou v textu v jednu a za to mezi XXII a XXIII seznamu vložena jest v textu co kap. XXI kapitola zvláštní: De obitu regis. Ostatně nejsou v textu čísla kapitol ani v rukopisu kapitulním ani v jindřichohradeckém současně psána, nýbrž v rukopisu prvnějším teprv rukou pozdější poznamenána; v rukopisu jindřichohradeckém však v textu vůbec scházejí. V seznamech kapitol jednotlivých kněh obou rukopisů jsou ale čísla kapitol udána.

památných událostí, jak blízkých tak i vzdálenějších, a zvláště znalce věcí hvězdářských, o nichž rád se rozpisuje.

František podal první spracování kroniky své r. 1341 začaté a léta následujícího ukončené příznivci svému biskupovi Janovi IV a našed zálibu v zaměstnání tom pokračoval v něm i po jeho smrti. Později (asi r. 1353—1355) odhodlal se dílo své způsobem výše vytknutým v knize třetí přepracované a doplněné králi Karlovi IV, zvláštnímu příznivci dějepisu českého, věnovati,[62]) při čemž ve připsání svém použil zase v podstatě věnovacího přípisu první recense a jen jméno a titul zaměnil. U Karla IV nemohla nalézti kronika Františkova záliby pro způsob, jakým se tu o jeho otci vypravuje, a proto uloženo později kanovníkovi Benešovi z Weitmile přepracování jí „secundum intentionem domini imperatoris“.

Jak výše již bylo řečeno, zachovala se nám každá recense kroniky Františkovy v jednom *rukopise* a sice spracování čili recense starší ve skvostném pergamenovém rukopise kapituly pražské, který se může míti za *původní*, jejž spisovatel biskupovi Janovi IV podal. Jest to tentýž rukopis, kde se vedle legend o sv. Lidmile, sv. Václavu a Vojtěchovi kronika Kosmova i s pokračovateli zachovala a dle něho vydána byla od Pelzela a Dobrovského. Kronika Františka Pražského nazývá se tu druhou částí kroniky pražské (secundus tractatus, secunda pars cronicae Pragensis); první částí rozumí se kronika Kosmova a její pokračování, které v rukopise předcházejí.

Druhé spracování obsaženo jest v rukopisu papírovém z konce XIV stol. menšího folia o 67 listech, z nichž jsou čtvrtý až 64 popsány. Rukopis tento nalézal se někdy v klášteře Františkánském ve Vídni, nyní jest majetkem J. Excellencí p. hraběte Jar. Černína z Chudenic a chová se v archivu Jindřichohradeckém.[63]) Roku 1785 vydal z něho Dobner v šestém dílu své publikace „Mon. hist. Boh.“ ne docela správně třetí knihu kroniky Františkovy.

Vydání kroniky Františkovy jsou následující:

1. *Dra. Jana Aug. Kneysla* vedle jeho inauguralní disertace vydané s názvem: Continuatio chronici Boemici, olim conscripti a Cosma, Pragensis ecclesiae decano, continuati per Franciscum, eiusdem ecclesiae canonicum. Nunc e codice manuscripto velut suo originali producta et in lucem publicam prima vice edita. Pragae 1754. Chatrné a všelijakými nepřístojnostmi, vynecháváním a chybami zohyzděné vydání to učiněno jest dle rukopisu kapitulního.

---

[62]) *Meinert* vyslovil domněnku pravdě podobnou, že František přál si, aby dílo jeho dáno bylo Marignolovi s jinými materialiemi, když mu od Karla IV uloženo bylo dějepis český složiti, tak že by se za to mohlo míti, že to byla příčina k podání kroniky té Karlovi IV. Že ostatně František nějakým způsobem s Marignolou ve styk přišel, k tomu více míst kroniky jeho ukazuje.

[63]) Jak se rukopis druhdy Františkánův vídeňských v majetek hrabat Černínů z Chudenic dostal, o tom můžeme sděliti následující: Dne 3 ledna r. 1842 nabízel zvěčnělému, osvícenému hraběti Eugenovi Černínovi jakýsi Bader za 150 zl. k. m. kroniku českou (chronica Bohemorum), za niž se před tím 300 zl. žádalo. Hrabě Eugen Černín, známý vzácný přítel dávnověkých památek českých, jenž jich obětavostí svou mnoho vlasti zachoval, tázal se slavného historiografa českého, Fr. Palackého, na cenu nabízeného mu rukopisu, který odpověděl k listu jeho jak následuje: Die unter den gräfl. Fuchs'schen Manuskripten als Nro. 1360 zur Licitation kommende Chronica Bohemorum ist das Werk des Domherrn Franz von Prag (Franciscus Pragensis) vom Jahre 1353, dem Kaiser Karl IV gewidmet, — und zwar die *zweite* Recension, welche Dobner im *sechsten* Bande seiner Monumenta histor. Bohemiae (*wahrscheinlich aus diesem selben Manuscript No. 1360*) hat abdrucken lassen. Als ein *Unicum*, oder höchstens ein zweites Exemplar einer nicht unbedeutenden böhmischen historischen Quelle, hat dieses Manuscript einen bedeutenden Werth, und es ist zu wünschen, dass es für Böhmen nicht verloren gehe. Bereits haben Fürst Lobkowitz und die Grafen Clam-Martinitz und Mitrowsky die Absicht geäussert, es an sich zu bringen. Palacký m. p. K odporučení tomu zakoupil hrabě Černín rukopis ten a dal jej uložiti v archivu Jindřichohradeckém.

2. *Pelzelovo a Dobrovského* dle téhož rukopisu spořízené r. 1784 v druhém dílu publikace: Scriptores rerum Bohemicarum, podává text věrně a opatřeno jest kritickým úvodem.

3. *G. Dobnera* r. 1785 v šestém dílu publikace: Mon. hist. Boh. uveřejněné dle rukopisu tenkráte vídeňského, jejž byl rok před tím Dobner objevil. Podává jen třetí knihu, a připsání ku Karlovi na počátku kroniky, poněvadž až na nepatrné odchylky obě první knihy s rukopisem kapitulním se shodují. Vydání Dobnerovo není prosto všelijakých chyb, z nichž některé zavinil on, některé však již v rukopisu samém se nacházejí.

4. Vydání *J. Losertha* v jeho publikaci: Die Königsaaler Geschichtsquellen mit den Zusätzen und der Fortsetzung des Domherrn Franz von Prag. Loserth vypustil ve vydání svém vše to, co František vypsal z kroniky zbraslavské, a menší přídavky Františkovy a proměny jeho položil pod čáru na příslusná místa textu řečené kroniky, předmluvu však, větší dodatky jeho v knize první a pokračování v knize třetí jakož i seznamy kapitol všech tří knih co prodloužení kroniky zbraslavské umístil za textem svého vydání tohoto pramene historického. Pro praktickou potřebu dějepisce jest to nejpřiměřenější způsob vydání kroniky Františkovy. Jestli jsme se od něho ve vydání svém odchýlili, stalo se to z té příčiny, že sbírka naše má obsahovati prameny dějepisu českého co nejúplněji a v jejich původní způsobě a že i badateli často na tom záleží míti před sebou pramen třeba i odvozený v jeho pravé podobě.

Za základ vydání našeho vzali jsme při první a druhé knize rukopis kapituly Pražské (1), různočtení z rukopisu jindřichohradeckého pod čaru kladouce a číslem (2) znamenajíce. Při knize třetí podali jsme text obou rukopisů, poněvadž varianty jsou značnější u kapitol, které v obou recensích přicházejí, a poněvadž se poměr obou recensí k sobě lépe takto znázorní. Při tom poznamenali jsme kapitoly podávající první recensi písmenem *A* a kapitoly druhé recense písmenem *B*. Kusy z kroniky zbraslavské a odjinud vzaté, dali jsme vytisknouti drobnějším písmem. [64])

IV. Kronika Beneše z Weitmile. [65])

Beneš Krabice z Weitmile pocházel z vladycké rodiny české, jejíž někteří členové ve XIV století i jako měšťané v České Lípě žili, která se však v druhé polovici XV věku tak povznesla, že byla do stavu panského povýšena. Jeho otec se nazýval též Beneš, ze dvou pak bratří našeho kronikáře, jak se zdá mladších, byl Jan farářem v Lípě; druhý nazývá se Petr ze Slivna. Všichni

[64]) Pomůcky k poznání života Františka Pražského a ocenění jeho spisu jsou následující: 1) *Georg. Crugerius:* Sacri pulveres. III Martii, I, p. 388. Pragae 1667; 2) *Pelzel* a *Dobrovský* v úvodu k druhému dílu: Ss. rer. Bohemic. str. V—XV. Pragae 1784; 3) *G. Dobner*: Mon. hist. Boh. VI, Observationes praeviae pag. 242—253. Pragae 1785; 4) *Meinert:* Jahrbücher der Literatur XVI, Anzeigeblatt 3—5; 5) *Fr. Palacký*: Würdigung der alten böhm. Gesch. 138—154; 6) *Otakar Lorenz*: Deutschlands Geschichtsquellen etc. Berl. 1870 a 1876. V prvním vydání str. 217—219 a v druhém vydání I, str. 252—254; 7) *J. Loserth:* Die Königsaaler Geschichtsquellen etc., Font. rer. Austr. I, Scriptores VIII, str. 11—20.

[65]) Důležitější práce, v nichž se o Benešovi z Weitmile a jeho kronice pojednává, jsou: 1) *Pelzela* a *Dobrovského* úvod k druhému dílu snůšky pramenů dějepisných: Scriptores rerum Boh. str. XV—XXXIV; 2) *M. Pelzela:* Abbildungen böhm. und mähr. Gelehrten III, 1—5; 3) *J. Dobrovského:* Über Beneš Krabice von Waitmül, Monatschrift des vaterländischen Museums in Böhmen. 1827. Na měsíc duben str. 56 a 57; 4) *Fr. Palacký:* Würdigung der alten böhm. Geschichtschreiber str. 193—202; 5) *Ot. Lorenz:* Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter, v prvním vydání na str. 222—225 a v druhém vydání 259—261; 6) *J. Loserth:* Die Chronik des Benesch Krabice von Weitmühl: Archiv für österr. Gesch. Díl LIII, 2 pol. str. 301—333 a z toho zvláštní otisk.

tuto jmenovaní Krabicové z Weitmile přicházejí v listině dané dne 7 března 1363, jíž zřizují oltář sv. Anny ve farním kostele v Lípě. [66]) V listině té uvádí se otec Beneš již co zemřelý, kronikář náš jako kanovník a Petrovým dědicům ponechává se právo podací k řečenému oltáři po smrti zakladatelův. R. 1377 byl ještě Petr ze Slivna na živě; podávať s bratrem svým Janem, tenkráte ještě farářem v Lípě, k oltáři výše řečenému Mikuláše kněze ze Žandova. [67]) Později jsme jména jeho nenalezli. [68]) Jan též ze Slivna zvaný zůstal farářem v Lípě až do r. 1380, kdy faru tu proměnil s Benešem, arcijahnem hradeckým, za toto arcijahenství. [69]) Dle Tomkova seznamu duchovenstva kostela Pražského [70]) byl však Jan z Weitmile již r. 1378 kanovníkem pražským, v kteréžto hodnosti r. 1395 zemřel.

Než vraťme se již k našemu kronikáři, který v jiných listinných památkách kromě výše uvedené z r. 1363 nepřichází. Také ve svém díle nezanechal o sobě žádných vážnějších životopisných zpráv; jen jednou uvádí jméno své v kronice, již sepsal, a to při r. 1374, když podává zprávu o přenešení tělesných zbytků někdejších biskupů pražských do nového kůru kostela u sv. Víta. [71]) I jesti tedy dosti poskrovnu zpráv o poměrech života Beneše z Weitmile. Kdy a kde se narodil, není známo. Byl sice vrstevníkem císaře Karla IV, ale domněnka Balbinova, že by s ním býval vychován a že by na straně jeho v Paříži studia svá byl konal, nedá se obhájiti; neboť sám praví, že rhetorice nikdy se neučil a se studiemi grammatickymi jen málo se zabyval. Také neobstojí Balbinovo tvrzení, že Karla IV roku 1365 do Avignonu a r. 1368 do Říma doprovázel. Že při těch vypravách nebyl, to nejlépe dokazují jeho stručné zprávy o nich a při poslednější i poznámka: Hic tu, qui vidisti et nosti, materiam dilata. [72]) Také není známo, kdy se stal kanovníkem při kostele Pražském. Domnění, že jím snad byl již r. 1341, není správné; neboť kanovník Beneš tenkráte se vyskytující není náš kronikář, nýbrž osoba jiná z rodu Kravařů pocházející, která v letech 1337—1353 v hodnosti té byla a také Benešem z Moravy (de Moravia) se nazývala. [73]) V hodnosti kanovnické přichází náš kronikář poprvé r. 1359, když se byl již r. 1355 ředitelem stavby kostela sv. Víta stal. Léta 1363 vyskytuje se co arcijahen žatecký, r. 1367 shledáváme jej v držení praebendy v Poštovicích, kterou r. 1374 za nějakou jinou vyměnil. [74]) R. 1373 přenesl z rozkázání císaře Karla IV ze starých hrobů do nového kůru kostela u sv. Víta těla starých knížat a králů českých a léta následujícího učinil totéž z uložení arcibiskupa a kapituly s těly starých biskupů pražských. [75]) Co

[66]) *Borový*, Lib. erect. I, str. 42 a *Pelzel* a *Dobrovský*, Script. rer. Boh. XIX—XXII.

[67]) Lib. conf. lib. III et IV, str. 62. Ad presentacionem d. Johannis, plebani ecclesie in Lipa predicte, et strenui militis domini Petri Cr[a]bicze fratrum de Slywna.

[68]) Je-li Pešek (totéž co Petr) Krabice z Weitmile r. 1349 jmenovaný s tímto Petrem tažе osoba, nechceme rozhodovati. Viz *Pelzel*, Kaiser Karl IV, 1 díl, Urkb. str. 131 č. CCXXVII, a *Chytil*, Cod. dipl. Mor. VII, str. 651, č. 919.

[69]) Lib. confirm. lib. III et IV, str. 120.

[70]) *Tomek*, Dějepis Prahy V, 126.

[71]) Viz na str. 548. Eodem anno ego Benessius etc. de mandato eiusdem d. archiepiscopi et capituli Pragensis transtuli corpora infrascriptorum episcoporum Pragensis ecclesie de locis suis......

[72]) Viz na str. 539.

[73]) *Tomek*, Dějepis Prahy I, str. 593 a V, str. 121.

[74]) *Tomek*, Děj. Prahy V, str. 122. — *Pelzel* a *Dobrovský*, Script. rer. Boh. II, str. XXIII: Item d. Benessius, archidiaconus Zacensis, rector fabricae, licet pro termino praesenti in salario suo debet VI sexag. gr. habere, quas indulget ex eo, quia per permutationem adeptus est praebendam in ecclesia Pragensi et nescit, si tenetur pro fabrica secundum statutum solvere annum gratiae; ergo ad cautelam hoc salarium donavit ad fabricam ecclesiae memoratae.

[75]) Viz na str. 547 a 548.

ředitel stavby chrámu sv. Víta měl ročně 10—12 kop gr. platu, jak se o tom zachovaly zprávy v registrech výdajů na novou stavbu kostela Pražského (Libri distributionum novae fabricae ecclesiae Pragensis. [76]) Dne 27 července r. 1375 zemřel, jak nade vši pochybnost ukázal Dobrovský, a pochován byl před kaplí sv. Václava, jak si byl bezpochyby přál, neb byl jeho zvláštním ctitelem. [77]) Co se vypravovalo o jeho pozdější činnosti, o jeho vstoupení do kláštera Františkánů v Boleslavi, vše to jsou bájky, které vznikly tím, že kronikář Beneš Minorita pokládán byl za osobu jednu s kronikářem naším Benešem z Weitmile, kterýžto zmatek Cruger způsobil. [78]) Také se rozeznávati musí od našeho kronikáře jiný kanovník pražský, zvaný též Beneš z Weitmile, jenž přichází v hodnosti té v letech 1372—1384, byl mimo to též kanovníkem olomouckým, roku 1382 držel praebendu v Horce a byl bezpochyby příbuzným našeho Beneše.

Kronika Beneše Krabice z Weitmile zachovala se nám v jediném toliko rukopisu v knihovně veledůstojné kapituly Pražské. Balbin, Pešina a Hammerschmidt jej dobře znali, ale v předešlém století se Dobner marně po něm sháněl; zdálo se, že se ztratil. Vzdávaje se naděje, že by se ještě nalezl, vydal Dobner r. 1779 ve čtvrtém dílu svých „Monumenta h. Boh." nějakou starou dosti chatrnou kompilaci z Beneše z Weitmile a jiných kronik jakož i z Balbinových a Pešinových výpisků s názvem: Benessii de Waitmile, archidiaconi Zatecensis et canonici Pragensis, chronicon ab anno 1257 usque ad annum 1487, domnívaje se, že tato kompilace jest pravé, ale ovšem jen kusé dílo Beneše z Weitmile, kdežto ve skutečnosti jest to práce Beneše Minority z konce XV věku. Ale brzy potom byl rukopis kapitulní od kanovníka rytíře Jana Mich. Warlicha z Bubna zase nalezen a r. 1784 v druhém dílu snůšky pramenů: Scriptores rer. Boh. od Pelzela a Dobrovského co nejvěrněji uveřejněn. Palacký vším právem nemá rukopis tento za exemplář, jaký měl císaři býti podán, nýbrž domnívá se, že se tu zachovala kronika Beneše z Weitmile ve způsobě, kde ještě měla býti pro císaře Karla IV přehlédnuta a opravena, ale že k tomu pro smrt skladatele nedošlo. [79])

---

[76]) Viz Script. rer. Boh. II, str. XXIII.

[77]) Monatschrift der Gesellschaft des vaterländischen Museums in Böhmen. Roč. I (1827), seš. na měsíc duben str. 56 a 57. — Ss. rer. Boh. str. XXV a XXVII a XXVIII. Že zemřel 27 července, o tom máme zprávu v registrech zvaných: Liber portionum quotidianarum ecclesiae Pragensis, per Raczkonem procuratus, v němž při 26 červenci (VI kal. Augusti) poznamenáno: „Eodem etiam die obiit Benessius Krabicze", načež se výdaje na anniversarium vyčítají a ku konci dokládá: „Commenda ante capellam s. Wenceslai". Jak *Pelzel* a *Dobrovský* podotýkají, děly se komendy z pravidla na místech, kde tělo nebožtíka odpočívalo. Že zemřel r. 1375, jde z nápisu, bohužel na některých místech již nečitelného, který se pod poprsím jeho v triforiu kostela sv. Víta zachoval, kde jméno jeho a hodnost jsou dosud čitelny, kde se rok 1375 též zachoval, avšak den měsíce taktéž smazán jest, jak jsme se před několika lety sami přesvědčili. *Dobrovský* ukazuje, a to vším právem, že jako pod jinými poprsími i tu rok úmrtí byl naznačen. V XVI stol. byl náhrobek jeho ještě znám, jak jde z veršů Šimona Flagella Villatica, probošta u Všech svatých, jež z jeho spisů, r. 1538 v Lipsku vydaných, Dobrovský uveřejnil v prvním ročníku Monatschrift des vaterl. Mus. in Böhmen, seš. dubnový na str. 57.

[78]) Srovnej: *Palacký*, Würdigung etc. na str. 196 a 301.

[79]) Že náš exemplář neměl císaři Karlovi býti podán, o tom netřeba zvláště se zmiňovati; *Palacký* myslí zajisté exemplář stejného znění, byť i skvostněji a úpravněji psaný. Palackého vedou k mínění tomu následující okolnosti: 1) prázdné místo na str. 12—15 rukopisu, kam se dějiny let 1301—1305 teprv připsati měly (viz našeho vydání str. 464); 2) některé anachronismy, k jejichž opravení Beneš v autografu svém sám poukazoval, což přepisovatel potom do textu vtáhl. Sem náleží vypravování o povolání biskupa Jana do Avignonu na str. 473 při r. 1316 a potom poukázání k tomu na str. 475, že mělo býti tuto (t. j. k r. 1318) položeno. To se děje slovy: Quere, ut supra de hac materia, quod scribi deberet in hoc loco; potom vypravování o příchodu Jindřicha, vévody rakouského, na Křivoklát na str. 372, které mělo státi teprv na str. 378, k čemuž zase se ukazuje slovy: Quere supra in — a konečně na straně 471 poukázka, že vypravování o volbě krále římského po smrti Jindřicha VII mělo býti položeno při r. 1313 (Iste passus de eleccione duorum regum debet stare supra sub anno Domini MCCCXIII⁰ in fine capituli;

Při kronice Beneše z Weitmile rozeznávati dlužno dvě části, z nichž v první vypravují se nám události od r. 1283—1346, druhá pak se zabývá časy císaře Karla IV až do r. 1374. První část dělí se na tři knihy; z těch jedná první o letech 1283—1310, tedy o době posledních Přemyslovců a o přechodních letech Rudolfa Habsburského a Jindřicha Korutanského až do nastoupení na trůn český rodu lucemburského, druhá a třetí zanášejí se dobou krále Jana. [80])

Zápisky kroniky Benešovy začínají se rokem 1283, kde pokračovatelé letopisů Kosmových přestávají; neboť měla byti kronika Benešova patrně pokračováním jich. Práce taková byla sice již před tím od Františka Pražského až do r. 1353 vykonána, ale obsahovala tolik ostrých výčitek králi Janovi, že si bylo přáti, aby dílo takové jiným bylo nahraženo. Úloha ta dostala se Benešovi Krabici z Weitmile, který ji vykonal, jak na počátku své druhé knihy praví „secundum intencionem domini imperatoris". [81])

Kdy kanovník Beneš kroniku svou sestavoval, nebylo dosud určitě vytknuto. Palacký praví jen všeobecně, že to bylo bezpochyby teprv několik roků před smrtí; Loserth ukazuje, že se to stalo po roce 1366. [82]) Beneš z Weitmile má ve zvyku zabíhati ve svém vypravování do budoucnosti, kdykoli se k tomu příležitost naskytuje. Takových míst jest v kronice jeho celá řada, a ta nám to činí možným vytknouti léta 1372—1375 jako dobu, do níž, aspoň pokud se třetí a čtvrté knihy tyče, sepsání kroniky Benešovy padá. [83]) Pozdější události byl by Beneš bezpochyby současně rok od roku zapisoval, ale bohužel učinila tomu smrt jeho konec.

---

ibi scribe non hic). Zprávy právě vytknuté přišly na nepravá místa proto, že se tam již v autografu kroniky Františkovy nalézaly, kanovník Beneš poukazoval po straně přepisovače, aby je přeložil na místo, kam dle postupu chronologického náležely, ale ten vtáhl poznámku bezpochyby po kraji připsanou do textu.

[80]) V rukopisu jest jasně oddělena první kniha od druhé a čtvrtá od předcházející (třetí); ale druhá kniha není od třetí žádným nápadnějším způsobem oddělena, a to ani slovy ani graficky. Někdo v XVII století věda, že mají býti čtyry knihy kroniky Benešovy, udělal rozdělení to, připsav po straně Liber III, což pak i ve vydání Pelzelově i našem bylo zachováno, ač jak se mi zdá nebylo jiné příčiny k rozdělení takovému právě na tom místě, nežli že na dolejším okraji položena jest římská trojka; ale ta neměla naznačovati kapitolu, nýbrž složku rukopisu; tedy kustodem složky dal se svésti, kdo na tomto místě rozdělení mezi knihou druhou a třetí učinil.

[81]) Viz str. 467.

[82]) *Palacký*, Würdigung etc. str. 195 a *Loserth*, Die Chronik des Benesch Krabice von Weitmühl str. 14 (314).

[83]) Z přečetných míst, jichž by se k vytknutí přibližné doby sepsání kroniky Benešovy užiti dalo, dotkneme se jen těch, která ji nejúžeji obmezují. Vypravuje dle životopisu Karlova o nouzi, kterou mladému markraběti bylo snášeti následkem nedůvěry, již někteří sobečtí pánové v otci jeho byli vzbudili, dodává k tomu svou vlastní zprávu: Ipse Karolus hac compulsus necessitate monasteria in Moravia redegit ad solucionem census annui, quo persoluto deberent ipsa monasteria ab aliis solucionibus esse libera. Sed succedente tempore solverunt subsidia et nichilominus censum et sic duplici pena conteruntur. A nyní dokládá: Hec ideo scripsimus, ut per ipsum vel filios suos hoc, quod male factum est, in melius reformetur (str. 504). Místo to mohl Beneš napsati, když Karel měl již více synů, tedy od r. 1368. — Vypravování své o šťastné výpravě proti Kazimírovi, králi polskému, r. 1345 ukončuje slovy: „Et amplius non apposuit nocere eis rex Polonie omnibus temporibus vite sue" (str. 512). Král Kazimír zemřel r. 1370, teprv po té době mohla býti tedy napsána tato zpráva. Podávaje k r. 1344 zprávu o založení sboru mansionářů při kostele Pražském (str. 493), vyčítá Beneš, kde později taková kollegia byla ustanovena. Mezi jinými jmenuje zřízení mansionářů v Magdeburce od arcibiskupa Petra, který v důstojnosti té byl od 1372—1381. Mohla býti tedy tato část kroniky psána v letech 1372—1375, kdy Beneš zemřel. Ale poněvadž teprv po třetí knize psal objemnou knihu čtvrtou, možno napsání zprávy této spíše do r. 1373 neb 1374 položiti. Při roce 1371 zaznamenal Beneš zprávu, jak o svátcích velkonočních císařovna Alžběta svou silou zlomila novou podkovu, a dokládá: Non semel tantum hoc tempore, quo ego hec scribens vidi, illa faciebat, verum eciam aliis temporibus preteritis *et postea pluribus vicibus hec*, hiis maiora propriis viribus faciebat (str. 542 a 543). Spojíme-li s touto zprávou, že jen někdy, a to jen k žádosti císařově, nadpřirozenou sílu svou dávala na odiv, dlužno za to míti, že i toto misto později po r. 1371 bylo napsáno.

Prameny, jichž Beneš při práci své užil, vytkl důkladně Loserth, naznačiv zároveň způsob, jak se to stalo.[84]) První tři knihy mají za základ kroniku Františka Pražského, jíž však Beneš valně zkrátil, tu a tam přeměnil, na některych místech své vlastní úsudky připojil a jiné přídavky učinil. Ale ještě i ve čtvrté knize jsou až do r. 1353 stopy kroniky Františkovy patrny, z čehož ovšem jde, že měl při práci své druhou její recensi před sebou. Při tom pozorovati možno tu zvláštnost, že v době, jíž sám byl bližší, na své předloze více měnil, tak že se na konci knihy třetí a v knize čtvrté často zdá, jakoby docela samostatně vypravoval a jakoby se jen tu a tam upomínky na slova Františkova vyskytovaly. V druhé knize užil též jakési kroniky kláštera sv. Prokopa; z ní podává několik zpráv o zázracích, které se tam nebo v okolí přihodily.[85])

Kniha čtvrtá věnována jest časům Karla IV od r. 1346—1374. Tu vložil Beneš hned na počátku autobiografii Karlovu (str. 498—509) zajisté k přání císaře samotna,[86]) v dalším pak průběhu vypravování velkou část životopisu arcibiskupa Arnošta[87]) sepsaného od Viléma z Lestkova, děkana vyšehradského (str. 528—531), a na jiných místech jsou upomínky na některé jiné starší písemné památky dosti zřejmé.[88]) Vše ostatní jest majetek Benešův: vypravuje nám, co sám zažil, čeho sám byl svědkem neb co od jinych hodnověrných účastníků událostí se dověděl. Mnohé zprávy měl od císaře Karla IV samotna, k jehož užším důvěrnějším kruhům, jak ze všeho jde, i náležel.

Co do obsahu vynáší Balbin kroniku Benešovu nad míru[89]) a Pelzel a Dobrovsky se s úsudkem jeho snášeli. Palacký jest v příčině té zdrženlivější, poukazuje k znamenitějším pracím Kosmy a Petra, opata zbraslavského, jichž Beneš nedostihl; měl, jak Palacky dí, skvělejší látku před sebou než oni, ale neuměl s ní tak naložiti jako oni s méně skvělou.[90]) Charakteristické k posouzení ceny kroniky Benese z Weitmile jest jeho proslovení v čtvrté knize, kde se vlastní jeho práce a zápisky začínají. Tu praví: „Sed antequam ad ulteriora procedam, rogo te o lector, ut michi tam solempnem materiam rudi et inculto stilo scribenti non inproperes. Nam rhetorice scienciam nunquam didici et in grammaticalibus parum studui. Perpendi autem, quod multi literati viri aliis magis arduis prepediti cronicam Pragensem in temporibus regis Ottakari scribere obmiserunt. Ne memoria eorum, que medio contigerunt, omnino evanesceret, ad scribendum me posui ea, que in diversis libellis reperi et que a maioribus narrari audivi. Non quod omnia sunt vera tanquam evangelium, sed crede credenda et corrige corrigenda. Et si qua in precedentibus vel sequentibus scripsissem forte sinistre informatus aut ex mea ignavia, que essent contra honorem principis aut meorem prelatorum vel patrie aut certe quarumcunque personarum, cum scriptum sit: Principem populi tui ne maledixeris, et iterum: Qui maledixerit principi, morte

[84]) *Loserth,* Die Chronik des Benesch Krabice von Weitmühl str. 15—28 (315—328).

[85]) Beneš užívá ze životopisu Karlova skoro týchže slov, místy krátí, na počátku vynechává celý úvod, ku konci jest jeho vypravování lepší než v autobiografii samé. Jak se to má vyložiti, o tom jsme se vyslovili v třetím dílu „Pramenů dějin českých“ na str. 329 a 330.

[86]) Viz str. 473, 474, 477, 479.

[87]) Viz Prameny děj. českých I, str. 387—400.

[88]) Tak na letopis Kosmův, legendy o sv. Václavu. Také jmenuje nějaký životopis sv. Sigmunda, který se choval v sakristii kostela sv. Víta, ale zázraky, jež dle něho Beneš vypravovati chtěl, nejsou v kronice jeho obsaženy.

[89]) Balbin (Bohemia docta str. 7 vydání z r. 1777) praví o ní: Nihil eius historia (sola latinitate excepta, quae eius saeculi vitiis scatet) illustrius, nihil etiam verius (quia visa abs se vel comperta scribit) esse potest.

[90]) *Palacký,* Würdigung etc. na str. 197 a násl.

moriatur, ex nunc habeo pro non scripto, immo revoco et paratus sum emendare, et subiicio me ipsum et hanc scripturam meam scriptam et scribendam correccioni domini mei archiepiscopi et capituli ecclesie Pragensis, quorum mandatis in hiis et omnibus aliis volo iugiter cum omni reverencia obedire“. Toto upřímné vyznání a posouzení svých vlastních schopností od kronikáře může nám býti nejlepším vodítkem při posuzování jeho díla.

V celém spise jest viděti, že vzdělání Beneše z Weitmile nebylo nijakž značné, že jeho rozhled byl obmezený, že pro jasné pojímání politických událostí onoho času měl jen málo smyslu a o historickém pragmatismu že neměl téměř žádného ponětí — krátce, že ku vznešené úloze dějepisce měl málo schopností. Takovéto formální nedostatky nahražují za to vrchovatou měrou jeho nestrannost, svědomité pozorování událostí a věrohodné vypravování jich. O pravdu mu jde nade všecko. Toho nejlepším důkazem, jak se ve zprávách svých o císaři Ludvíkovi zachoval. Jest sice zvláštním přívržencem moci církevní a proto proti Ludvíkovi Bavorskému ne méně vášnivě zaujat než pro jeho zachování se k Janovi, bratru Karla IV, v záležitosti tyrolské, ale to mu nevadí, aby na jiné straně vydal o něm svědectví velmi chvalné: Praví: „Veruntamen iste Ludwicus, licet esset malus erga ecclesiam, in terris tamen imperii pacem bonam procuravit et instanciam reddidit unicuique expeditam, propterea a civibus imperii multum diligebatur.“ [91]) O králi Janovi mluví mírněji než jeho předchůdcové Petr, opat zbraslavský, a František Pražský, kteří svědci byli vydírání jeho a v živé je měli paměti, ale když se král Jan uchýlil i k olupování kostela, neostýchá se pokárati tento krok a pokládati aspoň oslepnutí jeho za trest boží. Také Karel IV, jemuž v celém svém díle chválořečí, neušel pokárání jeho, když nezbytně sáhnouti musil na zboží církevní anebo když ono při válečných výpravách jeho ku škodě přišlo. Proti pravdomluvnosti jeho nemožno tedy ničeho namítati. A poněvadž měl spojení jak při dvoře tak i s velmoži v zemi, aby si známost o událostech opatřil, můžeme říci, že jest jeho práce, ovšem hlavně v těch částech, jež od něho pocházejí, pro dějepisectví o době Karla IV velmi důležita a že zle by bylo pro český dějepis, kdybychom jí neměli. Seznamujeť nás aspoň povšechně s politickými poměry Čech k zemím sousedním, s mnohými opravami Karla IV co do správy zemské a soudnictví, s jeho snahami o povznešení blahobytu, věd a umění v zemi, s jeho stavbami světskými i kostelními, o nichž se nám jinde žádných zpráv nezachovalo. I horlení jeho proti novotám mody, proti nezřízenému životu některých kněží, proti úpadku kázně církevní poskytuje nám látku k poznání některých tehdejších kulturních poměrů. A tak při vší nedostatečnosti formální jest kronika Beneše z Weitmile pro dobu Karla IV velmi důležitým a závažným pramenem.

Vydání naše spořízeno jest ovšem na základě jediného rukopisu veledůstojné kapitoly pražské, a to tak, že místa z jiných pramenů vzatá aneb dle nich spracovaná vytištěna jsou písmem drobnějším, vlastní však zprávy a přídavky Benešovy písmem větším. Větším písmem jsou též vytištěny na konci třetí a jedné části čtvrté knihy takové kusy, které sice látkou a jednotlivými obraty vět na kroniku Františkovu připomínati se zdají, ale jinak za samostatné vypravování považovati se mohou.

Konečně konáme na místě tomto milou povinnost a vzdáváme nejvřelejší díky všem, kdo nám práci tuto jakýmkoli způsobem usnadnili, zvláště J. Jasnosti p. Moricovi knížeti z Lobkovic,

[91]) Viz str. 486.

*

vévodovi Roudnickému, J. Excellencí, Vysoce urozenému p. Jaromírovi hraběti Černínovi z Chudenic, Vysoce důstojnému pánu Vojtěchovi Küfferovi rytíři z Asmansvilly, děkanu kapituly hlavního chrámu Pražského u sv. Víta, Slavné radě král. města Jihlavy a Slavnému ředitelství knihovny ve Wolfenbüttelu za dobrotivé zapůjčení příslušných rukopisů, velectěným pp. JUDru. Jičínskému, řediteli panství, a F. Tischerovi, archiváři v Hradci Jindřichově, a příteli svému p. Maxovi Dvořákovi, archiváři a bibliotekáři v Roudnici, za ochotné přispění k snadnějšímu užití jich, jakož i Veledůstojnému p. P. J. Wotkovi, členu řádu Tovaryšstva Ježíšova, za laskavé sprostředkování důkladného srovnání druhé knihy kroniky zbraslavské s autografem v knihovně vatikánské.

J. E.

PETRA ŽITAVSKÉHO KRONIKA ZBRASLAVSKÁ.

Incipit[a]) prefacio in opus subsequens.

Reverendo in Christo patri ac domino plurimum diligendo, domino Johanni tercio, in Waltsassen abbati decimo sexto, frater Petrus primus, abbas tercius Aule Regie, oraciones et reverenciam ex amore.

Studiosarum mencium, manuduccione scripturarum deum in hac peregrinacione querencium solet esse, ut[b]) comperio, varia consuetudo. Sunt enim nonnulli, qui in litterali intelligencia scripture ita, ut illam complete habeant, efficaciter elaborant, sunt et alii, qui anagogicis, allegoricis et misticis intellectibus, alii qui tropologicis[c]) sensibus affectuoso studio se inclinant, alii in historiis et cronicis legendo edificatorium solacium sibi parant. Omnium horum studium, licet non equaliter, censeo commendandum. In omni enim materia, quam legit pia mens, ad similitudinem argumentose apis semper invenire poterit, unde legens virtutis et cognicionis[d]) suscipiat incrementum. Mens enim devota in leccionibus velut[e]) in ortis deliciarum pascitur, in eis quoque quasi lilia colligit, cum id, quod legit, totum ad dei et proximi dileccionem propriamque sui ipsius consideracionem applicat et retorquet. Immo quamvis asserat philosophus: quod de fabulis et fabulose philosophantibus non sit dignum studio intendere, tamen quia ipsa veritas seriosa aliquando ex allusione iocosi sermonis fit legentibus plus iocunda, iuxta illud poeticum: dulcius arrident seria picta iocis, ex hoc perpendo, quod non solum pure theologica[f]), verum eciam secundum apostolum: quecunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per pacienciam et consolacionem scripturarum spem habeamus. Porro expedit hec[g]) epulantibus in mensa domini huius, scilicet in quo sunt omnes thesauri sapiencie et sciencie, ut epularum, id est scienciarum, diversitas habeatur, ut dum de uno habetur fastidium, de alio quis vescatur. Expedit et hoc etatibus hominum et condicionibus, ut solidus cibus quandoque lacteo potui misceatur; eciam et uni eidemque homini proficere cupienti spiritualiter expedire videtur, ut secundum diversitatem temporum leccio varietur, aliter enim ante refeccionem corporis, aliter post circa spirituales epulas disponitur gustus mentis. Solet itaque homo quilibet virtuosus studium suum secundum circumstancias temporis alternare, ut nunc ad sublimia, nunc ad humilia, nunc ad mistica, nunc eciam se grossiora transferat ad exempla. Pater reverende, sine fuco adulacionis loquendo, talem alternacionem racionabilem experimento didici vos habere: Vidi, quocienscunque apud vos fui, in libris orthodoxorum patrum tempore congruo vos legere et me, ut Moralia beati[h]) Gregorii super Job ex integro perlegerem, quemadmodum vos feceratis, exhortacione amicabili induxistis; produxistis quoque semel coram me, cum tempus affuit opportunum, librum quendam edificatorium exemplorum, quem de conversacione sancta monachorum et conversorum in Waltsassensi monasterio defunctorum ad utilitatem legencium compilastis; sic ambidexter estis, sic cum domino

---

[a]) Předmluvy této celé nemá rukopis 4. — [b]) nemá 3. — [c]) tropoloycis 2; tropoloicis 3. — [d]) congn. 3. — [e]) velud 3. — [f]) theologia 3. — [g]) hoc 3. — [h]) nemá 2.

in montem, sic cum eo alternatim ad campestria ambulatis, sic sic cum Moyse nunc in monte Syna, nunc in tabernaculo federis, nunc in hostio tabernaculi permanetis, sic sic in scala Jacob passim ordinatis gradibus laboratis. Caritas, quam habetis, in se sola stare nescia ad alios se diffundit, hortatur quos potest, ut ad virtutum studia se convertant. Hortatur me nunc caritas vestra et antea multociens est hortata, ut librum de fundacione monasterii Aule Regie per dominum Ottonem antecessorem meum, felicis memorie abbatem secundum, primitus inchoatum et ad illum locum, qui incipit: Si piam regis Wenceslai intencionem etc., deductum continuare non obmittam. Hebetudo[i]) sensuum meorum contremiscit aggredi hunc laborem, ingenii mei tenuitas, huiusque negocii arduitas cum formidine retrahunt mihi manum; obediencia vero, que melior est quam victima, me devincit. Suscipit igitur trepida mea parvitas hoc opus grande et nunquam terminabile eo respectu, ut mea insufficiencia vestris oracionibus adiuvetur. Non solum autem de fundacione Aule Regie et de regibus Bohemie, qui meo fuerint[k]) tempore, verum eciam de aliis regnis et provinciis, nec non de principibus ecclesiasticis et secularibus, de eventibus quoque diversis, in quibus edificari seu solaciari poterit mens lectoris, quam diu racionis compos vixero, dei auxilio ad ipsius dei genitricisque sue gloriam utrumque conscribere attemptabo. Faciam in hoc libro, qui cronica Aule Regie nuncupatur, quemadmodum lignorum lapidumque precisores facere consueverunt; rudem quidem primo latomis expertis architectisque offerunt materiam, illi vero ex arte sua introducunt rudi posthac materie pulchram formam. Sic et ego ea, que vidi, que certissime cognovi ruditer conscribere laborabo. Veniet post me et alius, qui hanc solidam et veram, sed ruditer concriptam materiam lima poliet venustatis. Principaliter enim[l]) nunc insisto ad hoc, ut conscribere valeam historiam veritatis. Ut autem et veritas, que queritur, appareat facilius legentibus, capitulorum titulos duxi hic per ordinem describendos.

Incipiunt capitula primi libri.

1. De causa suscepti operis.
2. De actibus Ottakari regis breviter prelibatis.
3. Quomodo ecclesie temporibus Ottakari regis profecerint.[m])
4. Quomodo idem Margaretham duxerit et Austriam obtinuerit.
5. Quomodo propter sterilitatem[n]) inter eos divortium celebratur.[o])
6. Quomodo rex aliam uxorem duxerit et liberos procreaverit.
7. Quomodo Romanorum rex sibi pecierit Austriam resignari.
8. De conflictu, in quo rex Ottakarus[p]) occiditur.
9. Quomodo Romanorum rex Bohemiam[q]) intraverit et marchionem Brandenburgensem[r]) pro capitaneo constituerit.
10. Quomodo rex septennis in Saxoniam ducitur et affligitur.
11. Quomodo Bohemia in absencia regis destructa fuerit.
12. De fame maxima, que istis temporibus fuit in Bohemia.
13. Quomodo monasterium in Scedelicz[s]) eiusdem temporibus ad egestatem pervenerit.
14. Quomodo rex Wenceslaus ad regnum redierit et cum gaudio susceptus fuerit.
15. Qualem se rex Wenceslaus exhibuit, quando ad regnum reversus fuit.
16. Quomodo regina Chunegundis Morauiam venerit, ubi Zewissius[t]) eius familiaritatem adeptus fuit.
17. Quomodo regina redierit et Zewissium regi reconciliaverit.
18. Quomodo Zewissius gracie regis restitutus vixerit et reginam legitime duxerit.
19. Quomodo rex Wenceslaus Gutam reginam duxerit et de morte matris ipsius regis.

---

[i]) hebitudo rukopisy 2 a 3. — [k]) fuerunt 2. — [l]) nemá 2. — [m]) rukopisy profecerunt. — [n]) sterel. 2. — [o]) fit 4. — [p]) Ottokarus 3; Octakarus 4. — [q]) Boemiam 3 a tak pravidelně níže. — [r]) Brandeb. 2. — [s]) Scedlitz 4. — [t]) Zewissius měl tu i níže ruk. 3, ale po vyškrábání e přepsáno všude v a. — Při tom slově připsáno v rukopise 3 o něco později de Rozenberg.

— 20. De adventu regine Gute in Bohemiam et moribus virtuosis ipsius.

21. Quomodo Zewissius clandestine regem Wenceslaum persecutus fuerit.

22. Quomodo rex in istis casibus angustiatus fuerit et de prima sua expedicione, quam duxit in Morauiam.

23. De secunda expedicione regis et de filio eiusdem primogenito.

24. Quomodo Zewissius sororem regis Vngarie duxerit et quomodo rex Wenceslaus monasterium novum fundare decreverit.

25. De captivitate et morte Zewissii.

26. De infidelitate quorundam nobilium et de morte Heinrici probi, ducis Wratislauiensis, et Wladislai, regis Vngarie.[u])

27. Quomodo rex Wenceslaus cum Andrea noviter electo in regem Vngarie convenerit et cum ipso fedus[v]) amicicie pepigerit.

28. Quomodo rex Wenceslaus in Egra Rudolfum, regem Romanorum, visitaverit et ab ipso regnum in feodo acceperit.

29. Quomodo rex Wenceslaus monasterium, quod fundare promiserat, domino abbati Scedlicensi obtulit.[x])

30. Quomodo rex Wenceslaus dominum Arnoldum, Babenbergensem[y]) episcopum, ad se vocaverit et[z]) iuxta suum consilium statum regni ordinaverit.

31. Quomodo dominus Zbizlaus cognomine Lepus, regni Bohemie subcamerarius, occisus Prage fuerit.

32. Quomodo rex Wenceslaus sacram scripturam audierit eamque intellexerit, cum litteras non noverit, quomodo congrue latino eloquio usus fuerit.

33. Quomodo rex Wenceslaus assidue confessorem circa se habuerit et quomodo semper de divino officio sollicitus fuerit.

34. Quomodo rex Wenceslaus Romanorum regem in Erfordia visitaverit et de morte Rudolfi, ducis Austrie et Sweuie,[a]) Prage sepulti.

35. Quomodo rex Wenceslaus exercitum in Cracouiam miserit et sibi eam subiugaverit, et de quibusdam incidenciis.[b]) —

36. De fundacione monasterii Aule Regie.

37. Quomodo abbates ad regem Wenceslaum redierint[c]) et quomodo unum locum de tribus pro monasterio elegerint.

38. Quomodo deus hunc locum Aulam Regiam religiosis viris ab antiquo deputaverit.

39. Quomodo rex Wenceslaus ad instanciam quorundam ab incepto proposito pro tempore resipuerit.

40. Quomodo pius rex Wenceslaus capitulum intraverit et quomodo abbas Heydenricus personas emittendas nominaverit.

41. Quomodo episcopus Thobias locum fundacionis impecierit et qualiter rex alias hereditates sibi pro eodem loco assignaverit.

42. Quomodo rex conventum inthronizaverit locumque ordini confirmaverit et quomodo ipsam fundacionem Aulam Regiam vocaverit.

43. Quomodo rex cum exercitu Cracouiam iverit et quomodo in expedicione militari gladio cinctus fuerit.[d])

44. De clenodiis, que rex Wenceslaus fundacioni sue contulit et qualiter ipsa fundacio ordini Cisterciensi[e]) incorporata fuerit.

45. Quomodo rex Wenceslaus cum duce Austrie discordare ceperit et quomodo regina ipsos reconciliare attemptaverit.

46. Quomodo Adolfus comes de Nassow in regem Romanorum electus fuerit et quomodo rex Wenceslaus ducem Austrie tunc impedierit.

47. Quomodo Adolfus, Romanorum rex, Misnensem terram intraverit et quomodo Wenceslaus rex circa Grunhayn ipsum visitaverit.

48. Quomodo dux Austrie regi Wenceslao reconciliatus fuerit.

49. Quomodo magister Alexius inter regem Wenceslaum et Romanos amiciciam procuraverit et quomodo procurante eo dux Kalisiensis[f]) in regem Polonie coronatus fuerit et de morte ipsius.

---

[u]) Hung. 4. — [v]) fed. am. pep. nemá 4. — [x]) optulit 2, 3. — [y]) Brandenburgensem 4. — [z]) et quomodo iuxta 2. — [a]) Sueuie 3. — [b]) Rukopisy incendiis. — [c]) redierunt .... elegerunt 4. — [d]) fuit 2, 3. — [e]) Cyst. rukopisy a tak obyč. i níže. — [f]) Kasiliensis 2, 3.

50. Quomodo dux Kalisiensis in regno Polonie coronatus fuerit et quomodo interemptus.

51. Quomodo rex Wenceslaus in regno suo scriptas leges instaurare decreverit et quomodo in hoc impeditus fuerit.

52. Quomodo rex Wenceslaus generale studium Prage instaurare decreverit et quomodo permissus non fuerit.[g])

53. De tribus iuvenibus, qui de longinquis partibus venientes regi presentabantur.

54. Qualiter sanctus Celestinus papa papatum resignaverit et Bonifacius sibi successerit et de processibus[h]) Bonifacii contra regem Francie.

55. De plaga, quam Judei in Alemannia sustinuerunt.

56. Qualiter dominus Conradus, primus abbas Aule Regie, Agnetem, sororem Wenceslai regis, adduxerit de Sweuia in Bohemiam.[i])

57. De quodam sompnio regis Wenceslai, quod fuit evidens presagium futuri mali.

58. De magna devocione, quam rex Wenceslaus ad beatam virginem Mariam habuerit, et quam libenter nomen Marie profari audierit.[k])

59. De favore et amore, quem rex Wenceslaus ad omnes personas religiosas habuerit.[l])

60. Quomodo rex Wenceslaus singulariter ordinem Cisterciensem dilexerit.

61. De solempnitate coronacionis Wenceslai, regis Bohemie.

62. De die festivitatis et consecracionis Wenceslai regis.

63. De precioso apparatu ad coronacionem adaptato et de populo maximo tunc ibidem congregato.

64. Quomodo Wenceslaus rex sequenti die coronacionis sue novam ecclesiam in Aula Regia fundaverit.

65. De morte domine Gute inclite regine.

66. Qualiter et quare grossi denarii primo inceperint in regno Bohemie monetari.

67. Qualiter Wenceslaus, rex Bohemie, Poloniam intraverit et in Gnisna coronatus fuerit.

68. Qualiter Wenceslaus, filius Wenceslai regis, electus fuerit in regem Vngarie.

69. Qualiter Elizabeth, filia regis Polonie, regi Wenceslao nupserit et coronata[m]) fuerit.

70. Qualiter Thasso de Wissenburg, regni Bohemie camerarius, in multitudine populi fuerit[n]) occisus.

71. Qualiter Albertus, Romanorum rex, regnum Bohemie intraverit et in eo plurima mala perpetraverit.

72. De obitu serenissimi domini Wenceslai, regis Bohemie, et de ipsius penitencia, quam in dolore suo habuit ante mortem.

73. Qualiter rex Wenceslaus ornatum suum ad diversa loca distribuerit.

74. De testamento et ordinacione, quam Wenceslaus rex idem fecit.

75. De operibus pietatis, que fecit idem rex.

76. De devocione, quam in audiendis pluribus missis rex idem habuit.

77. De paciencia, quam idem rex in infirmitate sua habuit.

78. De unccione ipsius regis extrema.

79. De contricione et contemplacione, quam tunc rex idem habuit.

80. Qualiter idem rex mortem suam presenserit.

81. Planctus domus Aule Regie super morte fundatoris sui, eiusdem regis.

82. Visio, quam vidit dominus Johannes, Brixinensis episcopus, post mortem regis Wenceslai eiusdem.

83. Qualiter idem rex Wenceslaus propter cuiusdam criminis vindictam semel cremaverit sua crura.

84. Qualiter Wenceslaus iuvenis, Vngarie, Bohemie et Polonie rex, in Bohemia post patrem regnaverit et occisus fuerit.

85. Qualiter Rudolfus, dux Austrie, filius Alberti, regis Romanorum, electus fuerit in regem[o]) Bohemorum et de[p]) morte eiusdem.

86. Qualiter Heinricus,[q]) dux Karinthie,[r]) mortuo Rudolfo rege reversus fuerit in Bohemiam.

[g]) fuit 2, 3. — [h]) processionibus 3, 4. — [i]) Boemiam 3, 4 a tak pravidelně i níže. — [k]) proferri 3, 4; aud. prof. 2 — [l]) habuit 2; nemá 3. — [m]) corona 3. — [n]) fuit rukopisy. — [o]) elect. in reg. f. 3., 4. — [p]) nemá 3. — [q]) Heyn. 2 a tak níže často; Henricus 3, 4 a níže obyčejně tak. — [r]) Kar. 2; Char. 3; Corinthiae 4.

87. Qualiter Heinricus de Lipa cum aliis baronibus in Scedlicz captus fuerit per Montanos et de quadam epistola religiosa ibidem.
88. Tractatus chronographus[s]) de domino Johanne, rege Bohemie, imperatoris Heinrici filio.
89. Qualiter domicella Elizabeth, filia Wenceslai, regis Bohemie, abbatem Aule Regie dominum Conradum ad sui promocionem exhortata fuerit.
90. Qualiter dominus Conradus, abbas Aule Regie, ad Heinricum imperatorem pro emendacione status regni iverit.
91. Qualiter Heinricus de Lipa[t]) cum quibusdam baronibus et civibus Pragensibus inceperit domicelle Elizabeth adherere.
92. Qualiter domicella Elizabeth sororis sue et aliorum honoris sui emulorum persecucionem passa fuerit et in Newenburgam[u]) de Praga occulte fugerit.
93. Qualiter Chorinthiani[x]) turrim sitam in pede pontis contra beatam virginem impugnaverint et qualiter barones Bohemie contra Chorinthianos[y]) ante castrum Pragense victoriam obtinuerint.
94. Qualiter propter promocionem domicelle Elizabeth et propter regni reformacionem barones et cives nunccios ad Heinricum, Romanorum regem, miserint.
95. Quomodo barones et cives Bohemie Johannem, Heinrici,[z]) Romanorum regis, filium, pro rege sibi dari postulaverint.[a])
96. Quomodo inter Johannem, filium regis[b]) Romanorum, et Elizabeth, filiam regis Bohemorum,[c]) in Frankenfurd[d]) fuerint sponsalia celebrata.
97. Quomodo Heinricus imperator Johannem, primogenitum suum, in Bohemiam invite miserit.
98. Quomodo nunccii de Bohemia reversi fuerint et domicellam Elizabeth in prefixo termino adduxerint.
99. Quomodo Scedlicensis, Placensis et Aule Regie abbates domicelle venienti occurrerint.[e])
100. Qualiter Heinricus imperator domicellam Elizabeth in Heimbach[f]) affectuose susceperit.
101. Qualiter Heinricus imperator Johanni, suo primogenito, in Spira[g]) festum nupciarum solempniter[h]) peregerit.
102. Qualiter nupcie celebrate fuerint cum solempnitate, et de contencione Maguntini et Coloniensis archiepiscoporum[i])
103. Quomodo Heinricus, rex Romanorum, tres exercitus simul expedicionibus tribus adaptaverit et in omnibus victoriam habuerit.
104. De tristicia, quam parentes habuerunt de[k]) recessu filii sui Johannis regis.
105. De multifariis gravaminibus, quibus Bohemia oppressa [fuit] ante adventum Johannis regis, et de expugnacione Pragensis civitatis.
106. De speciali gravamine, quod temporibus Heinrici, ducis Chorinthie,[l]) sustinuit monasterium Scedlicensium.[m])
107. De pressuris et violenciis, quibus monasterium Aule Regie succubuit eo tempore.
108. Quomodo rex Johannes, filius Heinrici imperatoris, cum exercitu valido Bohemiam intraverit et primo Pragam expugnaverit.
109. Quomodo rex Johannes pacem ordinaverit et coronatus fuerit.
110. Quomodo idem rex in Nurenberg curiam celebraverit.
111. De quodam pulchro miraculo, quod accidit circa corpus Christi.
112. Tractatus breviloquus de domino Heinrico VII, Romanorum imperatore.
113. De legali eleccione Heinrici imperatoris et de prima coronacione ipsius.

---

[s]) cron. rukopisy. — [t]) Lypa 2. — [u]) Nuremburgam 3; Nuuenburgam 4. — [x]) Tak 2, 3; Coryn. 4 — [y]) Chorintheanos 2. — [z]) Henricum, Romanorum regem filium 3. — [a]) petierint 4. — [b]) regem 3. — [c]) Boemie 3. — [d]) Frankinfurd 3. — [e]) occurrerunt 3, 4. — [f]) Heyn. 4. — [g]) Spyra 2; Spyria 3 — [h]) Tak 2, 3 a tak skoro všude, kde se mn sbíhají, vkládají tito rukopisové *p* mezi tato písmena, u př. dampnum a p. — [i]) episc. 3. — [k]) quam h. p. in rec. 3. 4. — [l]) Tak 2; Corin. 3. — [m]) Sedlicen. 3; Scedlicense 4. — Tu vkládá 4 ještě nápis jedné kapitoly: De miraculosa quadam pugna. Jest to jen rozvedení kapitoly 106 na dvě, a poněvadž totéž se stalo při kapitole 126, má 4 rukopis 132 kapitol první knihy.

114. Qualiter Heinricus imperator ad partes Lombardie pervenerit et ibidem gloriose triumphaverit.
115. De coronacione Heinrici imperatoris Rome facta et de preliis et morte ipsius.
116. Commissio domini Clementis pape cardinalibus facta, ut Heinricum imperatorem coronarent.
117. Leges condite ab imperatore Heinrico.
118. Constitucio Clementis pape contra Heinricum imperatorem propter preces regis Francie facta.
119. Diffinitiva sentencia Heinrici imperatoris contra Robertum, regem Apulie.
120. Epistola, in qua per prosopopeyam corona imperialis invitat Heinricum imperatorem ad ipsam suscipiendam.
121. De morte Clementis pape et quibusdam aliis.
122. Sentencia Clementis pape, per quam dampnatus fuit ordo Cruciferorum Templariorum.
123. Miracula circa sepulchrum[o]) Margarethe imperatricis facta.
124. Qualiter rex Johannes contra Mathiam, comitem de Trencz, cum expedicione processerit.
125. Qualiter mortuo Heinrico imperatore duo reges Alemannie sub discordia sint[p]) electi.
126. Qualiter propter captivitatem Heinrici de Lipa[q]) disturbium in regno Bohemie fuerit et quomodo Treuerensis et Moguntinensis[r]) archiepiscopi simul in Bohemiam venerint.[s])
127. Qualiter Johannes, rex Bohemie, cum domino Baldwino,[t]) Treuerensi archiepiscopo, circa flumen Nekarum contra Fridericum[u]) de Austria pugnaverint.
128. De pestilenciis, que evenerunt in diversis mundi partibus.
129. De cessione primi abbatis Aule Regie et quibusdam aliis.
130. De testamento scriptoris huius libri.

Expliciunt[v]) capitula prime partis cronice Aule Regie secundum[x]) ordinem.

Incipit[y]) cronica Aule regie per dominum Petrum abbatem compilata.

Hec est prima pars cronice, que in anno domini MCCCXVI° terminatur tempore regis Ottakari.

Capitulum I.

Incipit[a]) prologus in vitam domini Wenceslai, serenissimi regis Bohemie et Polonie, fundatoris Aule Regie.

Quorundam amicorum crebris excitatus instanciis, quedam de vita et moribus serenissimi principis, domini Wenceslai, felicis memorie quondam regis Bohemie sexti, Polonie vero secundi, plano stilo dictaminis exarare disposui, que non tam auditu extraneis relatorum accomodato sermonibus, quam visu, qui arbiter est aure cercior, de ipso clam palamque cognovi. Quatenus meo licet inutili suggerente studio, eo eiusdem regis vita commendabilis posteris in proficiendi argumentum prodeat, quo presentibus stupenda procul dubio preclaris virtutum insigniis, dum viveret, coruscabat. Neque enim dignum arbitror, ut memoria tanti principis sonitu cessante pereat, qui tam vivus quam moriens normam vivendi verbo et opere ceteris premonstrabat. Hic denique fuit personarum sublimium admiracio,[b]) humilium consolacio, oppressorumque[c]) quorumlibet affectata respiracio. Erat eciam prudens in[d]) consiliis, potens in auxiliis et fidelis quibuslibet in commissis; porro divini cultus fuit promotor sedulus, milicie secularis instaurator strenuus et nichilominus[e]) cunctorum religiosorum pater et patronus devotus; nunc monachus, nunc miles erat, nunc dogma regendi cunctis principibus tribuit, et regie benignitatis clemenciam omni petenti penitus non negavit; sed quoniam

---

[o]) sepulcrum 3. — [p]) sunt rukopisy. — [q]) Lypa 2, 4. — [r]) Mog. 2, 4 — [s]) venerunt 2, 4. Tu vkládá 4 ještě kapitolu: De filio primogenito Johannis regis Bohemie, tractatus. Jest to jen rozvedení kapitoly 126 na dvě. — [t]) Balduino 4. — [u]) Fredricum 2. — [v]) Místo Explic.—ordinem má 4: Indicis finis. — [x]) sec. ord. nemá 3. — [y]) Incipit—Ottacari nemají 3 a 4. — [a]) Místo Incipit—Regiae má 3: Incipit prologus in cronicam de vita serenissimi principis domini et domini Wenceslai, Boemie et Polonie regis, incliti fundatoris Aule Regie, per dominos abbates, videlicet Ottonem et Petrum compillata, cuius prima pars cronice huius est stilo Ottonis exarata. Ruk. 4 má: Prologus in vitam domini W. s. r. B. et P. et in res gestas quorundam aliorum regum Bohemiae. — [b]) adiuracio 3. — [c]) quoque 2, 4. — [d]) nemá 3. — [e]) Tak 2, 3 a pravidelně níže v obou nichil místo nihil.

multa verbis paucis constringuntur[f]) non facile, quo singula prefati principis digne recolenda facta, que gessit, scribendo[g]) pertransire nequeo, eo permodicis[h]) suis patrisque ipsius, domini Ottakari[ch]), prescriptis actibus ad ea, que in fundacione monasterii Aule Regie admiranda complevit opera, in presenti opusculo me converto.

Secuntur versus[i]) precedentis capituli:

O deus aspira, quod possim scribere mira
Regis magnifici, summe bonitatis amici;
Et tibi sint grata, que gessit, virgo beata,
Solempnis[k]) princeps; vivat sine fine deinceps,
Des sibi solamen, devota cohors canat Amen.

Explicit prologus.[l])

Capitulum II.

Incipit[m]) vita domini Wenceslai, regis Bohemie et Polonie, quibusdam tamen de actibus patris sui Ottakari regis breviter prelibatis.

Fuit in regno Bohemie rex quidam potens et strenuus[m*]) Otakarus nomine, qui ab adolescencie sue tempore viriliter egit et generositatem mentis regie virtuosorum operum magnificencia undique decoravit. Ipse siquidem regnum sibi commissum[n]) sapienter gubernare cupiens, reipublice instaurator sedulus, leges condidit et gentis Bohemice, que adhuc bestialibus vegetabatur moribus, ruditatem[o]) quibusdam urbanitatis regulis illustravit, se ipsum exemplum vivendi ceteris constituens et exemplar.

Vir fuit urbanus, constans, sermoneque planus,
Prudens, discretus, semper studuit fore letus,
In verbis tutus; raro fuit ipse locutus
Aspera vel verba, que turpe sonant, vel acerba.
Raro fuit tristis, sic semper vixit in istis
Mundanis rebus, quod noctibus atque diebus
In Christum[p]) credit, nec ab eius laude recedit.

Porro regni sui incolis de pace providere satagens, per gyrum terre urbes cepit muris cingere, castra munire et baronum suorum liberos iussit tyrocinia[q]) exercere.

Mox iuvenes discunt pugnas hostique resistunt

strenue, dum erubescunt, illata opprobria ab extraneis sustinere.

In tornamentis incepit gloria gentis
Istius augeri; sese mutuo revereri
Omnes ceperunt,

quod tunc ruditatis irretiti laqueis haud dubium antea nescierunt.

Capitulum III.

Quomodo ecclesie suis temporibus profecerint et de fundacione monasterii ad Sanctam Coronam.

Temporibus itaque regiminis huius principis ecclesie Christi et monasteria in Bohemia profecerunt, terraque faciente fructum cuncti in ea manentes in pace et tranquillitate Christo iugiter servierunt. Versus.[t])

Tunc congaudet herus servo, laicis quoque clerus,
Cives ditantur, monachi Christum venerantur,
Miles gaudere studet atque colonus egere
Nescit, sed Christo famulantur rege sub isto.
Gignere consuevit fructus, et ab hoste quievit
Extraneo terra; non est ibi lis, neque guerra.

Porro vir iste terrena felicitate circumfultus, undique futurorum non immemor,[u]) divinum cultum cum diligencia ampliavit, videlicet ecclesias fundando, fundatas dotando, dotatas quoque in emunitatibus ecclesiasticis diligencius conservando.

Nullus turbatur, nullus penitus spoliatur,
Omnes pacifice pariter vivunt et amice

---

[f]) perstring. 4. — [g]) scribere 3. — [h]) pro modicis 4. — [ch]) Ottacarii 3. — [i]) versos 2; místo secuntur — capituli mají ruk. 3 a 4 jen Versus. — [k]) sollempnis 3 a tak níže obyčejně. — [l]) Expl. prol. nemá 4. — [m]) Ruk. 4 má nápis: Vita domini Wencezlai, reg. B. et Pol. cum quibusdam rebus gestis Ottakari regis, patris eius, breviter praelibatis. — [m*]) V ruk. jest pravidelně psáno strennuus a t. d. — [n]) commissum 3. — [o]) rud. eius 3. — [p]) Cristum 2 a tak často níže. — [q]) Tak rukopisy. — [t]) Tak anebo podobným spůsobem (u př. versus nebo versos huius materie, nebo jen versus (versos) huius, nebo ver. huius precedentis, ver. de hac materia, de hac precedenti materia a p.) naznačeny jsou v rukopisech 2 verše v kronice Petrově přicházející; v rukopise 3 jest obyčejně jen červeně psané W a v rukopise 4 často jen slovo versus. — [u]) inmem. 2.

— Conveniunt, comeduntque bibunt, in pace recedunt;
Sic stant contenti propriis, quod dives egenti
Munera porrigit et mala corrigit arbiter equus.

Inter cetera autem operum suorum deo accepta primordia ad honorem dei, sueque genitricis Marie glorioseque virginis monasterium Cisterciensis ordinis circa metas Bauarie funda-
1263 vit, cui nomen ad Sanctam Coronam imposuit[v]) et largas sibi possessiones sui regni contulit et donavit.

Rex tibi[x]) multa bona donavit, Sancta Corona,
Ottakarus,[y]) qui te fundavit. Gaudia vite
Des sibi virgo pia, Christi genitrixque Maria,
Ac devotorum rege conventum monachorum,[z])
Tempore nocturno qui te rogat atque diurno,
Ut per te Christo mundo moriturus in isto
Letus iungatur,
Et post hanc miseriam eternis gaudiis perfruatur.

Capitulum IV.

Quomodo Ottakarus[a]), rex Bohemie, dominam Margaretham[b]) duxerit et quomodo Austriam et Styriam et Karinthiam[c]) cum aliis terris obtinuerit.[d])

1246 His itaque temporibus Fridericus, illustris dux Austrie, debitum carnis prole orbatus exsolvit et dominam Margaretham, germanam suam terrarum suarum heredem solam superstitem dereliquit. Hec siquidem domina Margaretha Heinrico, divi Friderici quondam imperatoris filio, nupserat, quo sine herede defuncto ad natale solum rediit viduata marito. Mortuo igitur[e]) Friderico, fratre suo duce, nobiles Austrie convenerunt et qualiter sibi suisque posteris providerent, salubriter cogitare ceperunt. Intervenientibus autem hinc inde diversis tractatibus regem Ottakarum vocaverunt ipsumque, ne suc- 1251
cumbere viderentur acephali, pro duce ac domino[f]) elegerunt. Sed quoniam rex Ottakarus nondum uxorem duxerat, dominam suam Margaretham legalibus intervenientibus dotaliciis eidem pro coniuge desponsaverunt,[g]) quatenus heredes ducum suorum, quos per viros habere non poterant, sic saltem per feminam recuperarent.

Sic Margaretha nubente stat Austria leta,
Austria letatur et Styria,[h]) quando putatur,
Quod[i]), quia nupsisset regi, genitura fuisset
Terris rectorem defunctis nobiliorem.[1]) 1252

De Karinthia.[k])

Interea ducatui Karinthie Vlricus verus heres prefuit, qui regis Ottakari consanguineus[2]) fuit. Hic fratrem quendam nomine Philippum habuit, qui primo quidem Salczburgensi[k*]) pontificatui prefuit, postea vero promotus per Ottakarum regem Aquilegiensis[l]) patriarchatus culmen ascendit.

Proficit iste parum, res dissipat ecclesiarum,
Discolus[m]) est totus ac omnibus undique notus,
Quod sit egenorum destructor canonicorum,
Raptor vel predo non est similis sibi, credo.
Discolus, ut dixi, bona consumit crucifixi.

Quam ob rem, si regi Ottakaro zelus cleri non parceret, ipsum in adepti honoris culmine nequaquam amplius sustinerent; porro, quia Vlricus, dux Karinthie, heredes sibi post mortem successuros non habuit, Ottakarum regem adiit 1268
et percepta pecunia Karinthiam, Karniolam,[n]) Marchiam et Portum Naonis post obitum ipsius sibi iure perpetuo resignavit.[3]) Nobiles igitur earundem terrarum ad regem confluunt et ei amodo[o]) obedire fideliter prestito fidei sacramento promittunt.

---

[1]) To se stalo 11 ún. r. 1252. — [2]) Král Otakar byl bratranec Oldřicha Korutanského; nebo matka tohoto posledního Jitka (Bohuslava), manželka Bernarta Korutanského, byla sestra krále Václava I., tedy dcera Přemysla Otakara I. — [3]) To se stalo v Poděbradech listinou danou dne 4 pros. 1268. Srovnej Palackého Dějiny národu českého II, 1, str. 60 a Regesta dipl. nec non epist. Bohemiae etc. II, č. 630, str. 246.

[v]) inp. 2. — [x]) ter. 4 — [y]) Atthakarus 2. — [z]) Tu vkládá ruk. 3 in Corona. — [a]) Octakarus 4 a tak obyčejně níže. — [b]) Margaretam rukopisy a tak i níže. — [c]) Korinthiam 4. — [d]) opt. 4. — [e]) ergo 4. — [f]) dom. communiter eleg. 3, 4. — [g]) disp. 2. — [h]) Stiria 3. — [i]) quo 4. — [k]) Corynthia 4. a tak níže. — [k*]) Salciburg. 2. — [l]) Aquileigensis 2. — [m]) disculus 2. — [n]) Carniolam 4. — [o]) animo 2.

1270 Nullus rixatur, nullus ibi dampna[p]) minatur
In terris illis, castris, stratis sive villis.

Has igitur terras adeptus, titulum glorie sue, quem prius habuit, in epistolarum[q]) suarum exordio magnifice ampliavit; forma autem sui tituli fuit talis: Ottakarus,[r]) dei gracia rex Bohemie, marchio Moravie, dux Austrie, Styrie, Karinthie[s]) et Karniole,[t]) dominus Marchie,[u]) Egre, Portus Naonis.[1]) Insuper Veronenses, Tervisini et Fori Julienses,[v]) cum aliis quibusdam oppidis in margine maris iacentibus istius regis videntes magnificenciam, inito consilio eum pro defensore concorditer elegerunt suisque parentes beneplacitis, sibi tanquam domino suo ultronei servierunt. Sic profecto extendit palmites suos usque ad mare et usque ad flumen cepit suas propagines feliciter dilatare.

Sic rex subiectas terras regit ecce potenter,
Iusticie rectas semitas sectando frequenter.
Ante suum vultum nunquam pertransit inultum
Crimen prolatum. Sic se cunctis bene gratum

reddit, cuilibet[x]) quoque, quod suum erat, reddere, repulso furore causas discuciendo cognovit. Quociens autem rex iste magnanimus hostium cuneos potentur propulsaverit, quociens quoque innumeram[y]) adversariorum multitudinem cum paucis campestri bello audacter invaserit et victor gloriosus ad propria remeans triumphi palmam letanter reduxerit, luculenter insinuant,[z]) qui de suis gestis fortibus ex certa sciencia cronica conscripserunt et in diversis voluminibus digne recolenda ea posteris reliquerunt.[2])

Huni, Litwani, Bauari simul atque Comani
Ac alie gentes, pecorino more cadentes,
Ipsum noverunt et ab ense suo perierunt.

Capitulum V.

Quomodo propter sterilitatis opprobrium inter regem et reginam fuerit[a]) celebratum divorcium.

Nupciarum autem solempniis debita celebritate peractis domina Margaretha per annos plurimos cum rege mansit. sed sterilitatis humiliata opprobrio[b]) liberos, qui sibi in regno succederent, habere nequivit. Nichil denique de contingentibus ab utroque obmittitur, sed regina, ut dictum est, omnino sterilis invenitur. Rex igitur pretextu[c]) sterilitatis huiuscemodi subiectis sibi terris mala affutura[d]) presenciens, quosdam sibi familiares pre ceteris convocavit eisque turbacionis sue materiam clandestine enarravit. Ipsi vero commune bonum privato preponderantes commodo,[e]) salubrius censuere, regem dilecte coniugis privari consorcio, quam sine heredibus totum suum dominium diuturno subiacere periculo.

Qui rem privatam magis ostendit sibi gratam,
Quam rem multorum, merito[f]) rex fit populorum.

Sapientum igitur[g]) inductus verbis et acquiescens consiliis, universis suis nobilibus convocatis et satrapis, non sine cordis gemitu rem diu celatam prodidit et, ut non tam sibi, quam utilitati populi consulerent, publice postulavit.

Ex hoc consulitur, quo nil melius fore scitur,
Quod Margaretha sterili rex coniuge spreta
Consortem ducat,
que debita lege matrimonii liberos sibi iure hereditario successuros[i]) producat.[3])

Quid plura? Episcopi convenerunt et de 1261
consensu sedis apostolice divortium inter regem et reginam debita sollempnitate adhibita coram universo populo celebraverunt. Turbatur ergo rex et tota Bohemia cum ipso, sed que lingwa retexere, aut quis intellectus capere poterit,

---

[1]) Titulu tohoto začal užívati asi od měsíce srpna r. 1270, jak z listin viděti jest. — [2]) Srovnej Prameny děj. česk. II, 334. — [3]) Reg. dipl. Boh. II, 137 a zvláště II, 1169. Böhmen Reg. imp. 1246—1313 Additam. secundum str. 437 a 438.

[p]) dapna 2. — Rukopis 4 nevkládá p mezi m a n, jako se to obyčejně děje v rukopisech 2 a 3. — [q]) epularum ruk. — [r]) Octakarus 4. — [s]) Corynthiae 4. — [t]) Carn. 4. — [u]) d. marchio Egre. Dobner. — [v]) Juliensis 2. — [x]) civilibus 4. — [y]) nimiam 2. — [z]) insinuat 4. — [a]) fuit 4. — [b]) obprob. 2. — [c]) nemá 3. — [d]) adfut. 4. — [e]) quomodo 2. — [f]) marito fit rex 4. — [g]) igitur verbis acquies. et cons. 2. — [i]) successores 3, 4.

1261 quanta ex hoc eventu uterque coniugum vehementis doloris incrementa sustinuerit; non enim admittit risum amicorum quorumlibet irrecuperabilis discessio vel inopinata disgregacio.[k])

Hic rex tristatur, regina gemens lacrimatur,[l])
Fit populi planctus, pereunt modulamina cantus,
Turbantur cives, luget cum paupere dives;
Gaudia decrescunt, oculi lacrimisque madescunt,
Austria, Styria, Brunna, Bohemia, quatuor iste
Heccine carmina, triste sonantia, dant tibi Christe.

Cithara[m]) namque plebis in luctum convertitur, [1]) dum flebili consumato divortio regina non reditura in Austriam relegatur.[n])

Capitulum VI.

Quomodo rex aliam uxorem duxerit et quot[o]) liberos ex ipsa habuerit.

His itaque decenter peractis de consilio nobilium suorum regi Ottakaro uxor queritur et quod[p]) studiose queritur, haud[q]) dubium cicius invenitur. Fuit enim in Matschovia[r]) rex[2]) quidam[s]) generosus et nobilis, qui filiam bonis moribus insignitam nomine Chunegundam[t]) habuit, quam regi pro ipsa petenti pro consorte legitima grato animo desponsavit. Rex autem Stephanus[3]) dive memorie eiusdem virginis avunculus secundum carnem extitit, qui ex tunc regnum Vngarorum non tam usu armorum, quam sanctitate morum eo utique felicius, quo devocius gubernavit.

Qui domino credit, nec ab eius laude recedit,
Omnia prudenter merito regit atque potenter.
Et quia dilexit dominum Stephanus,[u]) bene rexit
Vngaricam gentem, celerem satis et vehementem.

Cunegunda autem dum ad partes venit Bohemie,[4])

Letantur cives, gaudet cum paupere dives,
Juxta suas metas exultat quelibet etas;
Que Margaretha perierunt gaudia spreta,
Hec cum Cunegunda[v]) redeunt consorte secunda.

Ex hac quippe domina rex Ottakarus duas filias[5]) et tres filios habuit, quorum duobus mox[x]) in infancia defunctis, iunior eidem postmodum in regno verus heres successit. Quoniam[y]) autem hic iunior filius in vigilia sancti Wenceslai[z]) martyris nascitur, fonte sacri regeneratus baptismatis,[a]) Wenceslaus proprio nomine appellatur; veteres namque Bohemi[b]) hoc ex pie devocionis affectu in consuetudine habuerunt, ut liberis suis nomina sanctorum imponerent, in quorum nataliciis in hunc mundun nati fuerunt. Nec ab re puto, hunc puerum circa diem sancti Wenceslai nasci, dispensacio divina voluit, qui non tam amministracione[c]) regiminis, quam praeclare vite meritis eiusdem martyris per regnum Bohemie, dum viveret, vices gessit. Nec immerito[d]) nomen eius[e]) sibi vendicat,[f]) quem immitari vita et moribus tota mentis intencione satagebat.

---

[1]) Job XXX, 31. Královna Markéta opustila Čechy dne 18 října r. 1261, jak v Letop. čes. zpráva podána. Pram. děj. č. II, str. 297. — [2]) T. j. Mačva Srbská. Rozumí se tu Rastislav, syn Michala svatého od Mongolů umučeného, který byl nějaký čas knížetem haličským, potom ale bánem srbské Mačvy, náležející Uhersku, a měl za manželku Annu, dceru Bely IV, krále uherského, s níž měl děti Michala, cara bulharského, Belu, bána v Mačvě, a Kunhutu, již pojal za manželku král Přemysl Otakar II. — [3]) Tu pochybeno; nebo Štěpán nebyl ještě králem, nýbrž Bela IV, Štěpán přišel k vládě teprv r. 1270. — [4]) Kunhuta přišla do Čech do Prahy dne 23 prosince 1261 a byla o dva dny později zároveň s manželem svým slavně korunována. Srovnej Letopisy české v Pramenech děj. č. II, str. 297. — [5]) Dcery ty nazývaly se Kunhuta a Anežka; první narodila se r. 1265, vstoupila r. 1277 do kláštera Klaryssek u sv. Františka v Praze, r. 1290 vystoupila však a provdala se za vévodu Mazovského (Boleslava?), od r. 1302 byla abatyší kláštera u sv. Jiří na hradě Pražském a zemřela 1321 dne 28 prosince. Anežka pojala za manžela Rudolfa, syna římského krále Rudolfa, a zemřela 17 května 1296.

[k]) vel inop. disgr. nemá 4. — [l]) Ruk. 4 má pravidelně lachrymae nebo lachrimae a lachrymare nebo lachrimare, tak že níže té zvláštnosti nebudeme se více dotýkati — [m]) cythara 4. — [n]) elegatur 3 — [o]) quos 2. — [p]) quae 4. — [q]) haut 3. — [r]) Marschonia 2, 4. — [s]) quidem 2. — [t]) Kuneg. 4 a tak i níže. — [u]) Stephanum 2, 3. — [v]) Kungunda 4. — [x]) in infantia mox 4. — [y]) quomodo 4. — [z]) Wencezlai 4 a tak se ve slově tom v celém ruk. 4 nalézá místo s písmeno z, když není vytknuto, že to jinak. — [a]) baptyzm. 4. — [b]) Boemi 3. — [c]) admin. 4. — [d]) inmer. 2. — [e]) nom. sibi eius 4. — [f]) vendicabat 4.

Capitulum VII.

Quomodo Romanorum rex Austriam, Stiriam[g]) cum aliis terris sibi[h]) peciit resignari.

Eo tempore Romanum cepit vacare imperium, bona quoque imperialia, multis ea hinc et inde distrahentibus, immane[i]) suscipiunt decrementum.

Res non augetur, ubi rector abesse videtur;
Sepe cadunt turres, sine preside destruitur res
Quelibet absente dispensatore repente.

Sepe etenim casuris rebus opportune[k]) succurritur, si eis debite sollicitudinis baculus ruine[l]) remurmurans non negetur. Principes igitur Alamanie[m]) imperatorie dignitatis culmen sine preside prospicientes succumbere, surda aure hoc[n]) pertransire noluerunt, sed missis internuncciis in unum convenientes, dominum Rudolfum comitem de Habesburch,[o]) virum utique bellicosum et strenuum[p]) deliberacione previa in advocatum
1273 sacri imperii concorditer elegerunt; in tantum enim corda modernorum ambicionis nubilo obumbrata sunt, quod ea, que maligna manus occupat, recuperari difficulter possunt. Vir igitur strenuus Romano imperio non inconsulte preficitur, qui sibi querere quietem nesciat, quoad usque invasores imperii debite severitatis mucrone compescat. Rex denique Rudolfus mox imperium adeptus cepit repetere, que ad ipsum cognovit a iure et bona consuetudine pertinere. Sed quia Fridericus, dux Austrie, et Ulricus, dux Karinthie[q]), sine heredibus iure naturali ipsis in terris suis successuris decesserant, Rudolfus rex regi Ottakaro nunccios litteris[r]) informatos direxit,[s]) et ut sibi Austriam, quam tenuit, ceterasque terras, utopte ex decretis imperialibus ad imperium[t]) devolutas, resignaret, cum debita mansuetudine postulavit.[1])

Sed quia contristat mentem sibi sermo repugnans
imperialibus perlectis litteris, iocundum[u]) vultum nuncciis[v]) rex ostendit et qualiter congrue invisis responderet sermonibus, cum diligencia cogitavit; regiam enim decet clemenciam nunccios quamvis molestos vultu sereno evadere. Sed quis tam fructuose dignitatis titulo[x]) ad unius iussionis[y]) vocem sine difficultate renuncciat, aut quis tam utilium terrarum[z]) sine vi exactoris letus resignat dominium? Deliberacione igitur previa rex terras resignare noluit, sed nunccios, qui venerant, decenter honoratos, ad regem remisit. Rudolfus rex igitur furore repletus, validum exercitum congregavit et[a]) ad debellandum regem Bohemie opportuno tempore festinavit;[b]) quod audiens rex donativa distribuit et magna bellatorum convocata multitudine Romano principi circa metas Austrie obviavit.

Reges armantur, utrilibet[c]) arma parantur,
Ambo pugnare cupiunt, populum trucidare[d])
disponunt, sed pro ordinanda concordia utrobique partes suas nobiles interponunt.

Divina igitur favente clemencia delata dis- 1276
sensionis[e]) materia reges convenerunt, et qui paulo ante discordes fuerant, pacis osculum prebuerunt.[2]) Rex denique[f]) Austriam cum terris adiacentibus resignavit et ab eodem honoratus magnifice ad propria remeavit; verum tamen[g]) fedus pacis, quod inter utrumque ordinandum nobiles decreverunt, per heredum suorum contractum matrimonii duraturum iugiter firmaverunt; Rudolfus duxit Agnetem, Gutaque nupsit Wenceslao.[3])

Puero existenti, hinc crescunt gaudia genti
Bohemorum, sed, proh[h]) dolor, pauco tempore sic contracta duravit amicicia dominorum.

---

[1]) Zprávy týkající se požádání zemí rakouských na zpátek Rudolfem Habsburským a o válce z toho vzniklé vzaty jsou dle pokračovatelů Kosmových, a to dle Příběhů krále Přemysla Ottakara II. Srovnej Prameny děj. č. II, str. 327. Že tato zpráva Petra Žitavského pravdě nepodobna, o tom srovnej Palackého Děj. nár. Č. II, 1 str. 98, pozn. 107. — [2]) Smlouva učiněna byla dne 26 listop. 1276, v. Reg. Boh. II, str. 437 a 440. — [3]) Co se jmen snoubenců týče, srovnej Palackého Dějiny nár. č. II, 1, str. 132.

[g]) Styr. 4. — [h]) petierit sibi resig. 4. — [i]) inmane 2. — [k]) nemá 4. — [l]) ruina 4. — [m]) Alemaniae 4. — [n]) pertr. hoc 4. — [o]) Habilberg 2; Habesberch 3; Habelberg 4. — [p]) strennuum 3 a tak stále. — [q]) Corynthiae 4. — [r]) literis 4 a tak níže stále. — [s]) mittit 4. — [t]) ipsum 4. — [u]) iucun. 4. — [v]) tak pravidelně 2 a 3; nuntiis 4. — [x]) tyt. 4. — [y]) visionis 3. — [z]) Za slovem tímto vkládají 3 a 4 slovo dominium, vynechávajíce je ovšem na konci věty. — [a]) nemá 2. — [b]) destinavit 3. — [c]) utrimlibet 3; utrumlibet 4. — [d]) trucidari 2. — [e]) dissentionis 4. — [f]) vero 4. — [g]) veruntamen 4. — [h]) proch 3.

Raro vicini bene stant simul aut uterini
Fratres, tranquillos demon fore non sinit illos.

1271 Nec[i]) inconsulte pretermittendum[k]) arbitror, quod sub anno domini 1271 Wenceslaus nascitur, et eodem anno Guta, Romanorum regis filia, que eidem nupsit, postea similiter generatur; in hoc tamen[l]) una ab altera differt nativitas, quod Wenceslaus circa festum sancti Wenceslai in lucem prodiit, Guta vero ante eum in die beate Gertrudis[m]) nata fuit.

Capitulum VIII.

1278 De[n]) conflictu regum, in quo Ottakarus[o]) fraudulenter derelictus a suis, interiit. [1])

Quoniam autem res facta humanis mentibus nonnunquam penitenciam ingerit, licet tardam, Ottakarus rex reversus in Bohemiam predictas terras se resignasse doluit et quorundam suorum animatus consiliis ipsas recuperare, aut omnino perire decrevit. Hec[p]) eo cogitante exercitus congregatur et mox citra[q]) Danubium ducatus Austrie rapinis et incendiis hostiliter devastatur. Quidam autem Australes ad hoc ipsum faciendum Ottakarum induxerunt, qui ipsum terras easdem resignasse sincero[r]) animo doluerunt. Romanorum rex igitur dampna suorum equanimiter pertransire noluit, sed congregata bellatorum multitudine in metis Moravie regem debellaturus robur sui exercitus collocavit. Prefixo ergo die prelii utriusque exercitus cunei congrediuntur et prout eventuum exigit[s]) varietas, non pauci pugnancium hinc inde in ore gladii feriuntur;

Haste vibrantur, campique cruore rigantur,
Hii prosternuntur, hii sicut aves capiuntur,
Ense cadunt plures, sed Bohemi multi quasi [fures[t]]
fuge presidium quesiverunt[u]) et[v]) regem suum 1278
in medio adversariorum cum paucis viriliter pugnantem turpiter reliquerunt. Sed quia paucorum contra plures diu durare nequivit rebellio, rex pugna[x]) lacessitus tandem capitur et captus contra honestatem rei publice cito iugulatur, de cuius morte, ut aiunt, Rudolfus rex vehementer doluit et in Znoyma circa fratres Minores postmodum transportandum in Bohemiam corpus eius tumulari mandavit.

O rota fortune, rota mobilis, ut rota lune,
Cur admisisti, quod rex caderet nece[y]) tristi,
Quem sublimasti tantum, cui suppeditasti[z])
Terras vicinas, ipsius cede ruinas
Factas multorum fore, non dubito, populorum.
Mors immatura, mors aspera, mors quoque dura,
Dic, cur Ottakarum factis et nomine clarum,
Hinc nece tam tristi, festina nimis rapuisti?
Invehor in gentem de rege suo fugientem
In bello forti; maledic, deus, alme cohorti,
Cui dominus credit et eo pugnante recedit,
Quod si pugnasset, nunquam mala tot tolerasset
Gens nimis afflicta. Pereat cito stirps[a]) maledicta,
Que sic deliquit, regemque perire reliquit,
Qui bene vicisset hostem, nec ibi cecidisset.
O gens stulta nimis, iam iam succumbis in imis,
Iam prostrata peris, sine rege subire mereris.
Plus tibi quam sorti, tibi[b]) plus, minus imputo morti
Principis interitum, a quo fugisti et cum
Hoste utique crudelior[c]) succumbere permisisti.
Sic cito rex iste periit, cui gaudia, Christe,[d])
Tecum procura, nec in eternum peritura.
Amen.

---

[1]) Vypravováno dle příběhů krále Přemysla Ottakara II. Prameny děj. č. II, str. 330 a násl. O bitvě té srovnej Palacký, Děj. národu českého II, 1 str. 147 a násl. Dr. B. Dudík, Dějiny Moravy díl VI, str. 179 a násl. Lorenz, Deutsche Geschichte im 13. und 14. Jahrhundert II, 225 a násl. Nejnověji Busson, Der Krieg von 1278 und die Schlacht bei Dürnkrut. Wien 1278, kde ještě i jiné práce o té válce v posledních letech sepsané podotknuty jsou.

[i]) Haec 4. — [k]) praetermittenda 4. — [l]) in hoc tam. hoc una 3. — [m]) Gerdrudis 2. — [n]) Sequitur de confl. 2. — [o]) Octakarus 4 a tak i níže. — [p]) Hic 3; hoc 4. — [q]) circa 3, 4. — [r]) syncero 4 a tak i obyčejně níže. — [s]) exegit 4. — [t]) slovo to má 2 vyškrábáno. — [u]) quesierunt rukopisy. — [v]) qui et 2. — [x]) pungna 2. — [y]) voce 3. — [z]) subped. 2. — [a]) styrps 4. — [b]) ter 2, 4. — [c]) crudeliter 2. — [d]) Criste 2.

Capitulum IX.

1278 Quomodo Rudolfus, Romanorum rex, Bohemiam intraverit et marchionem Brandenburgensem[e]) ibidem pro capitaneo constituerit.[1])

Occiso autem rege Ottakaro Bohemi ad propria inglorii redierunt et post modica intervalla temporum propriam terram vastare rapinis et incendiis inceperunt. Est enim huius gentis nostre consuetudo pessima, vel pocius corruptela, quod cum contra hostes venire, vel[f]) forsan redire ab eisdem properat, terram propriam hoste severior vastare festinat, et qui hostium esse debuerat propulsator, vicinorum suorum hostilis efficitur populator. Audiens autem Rudolfus rex ipsorum insolenciam, aliis pretermissis negociis cum multa milicia proficiscitur in Bohemiam, castra metatus autem circa Zcedlicz[g]) suum exercitum collocavit et missis nuncciis pociores[h]) Bohemie ad se venire mandavit.[2]) Hoc utique idcirco factum creditur, ut videlicet incommodis genero suo adhuc infanti affuturis consuleret et tutore inibi constituto in pace regni incolas conservaret. Audita autem nece Ottakari Otto, illustris Brandenburgensis[i]) marchio, cognomine Longus, exercitum convocavit ac inde proficiscens Wenceslao[k]) iuveni, suo consangwineo, exhibiturus, ut puto, presidium, venire in Bohemiam festinavit. Romanorum rex vero hoc intelligens sub forma pacis ad se marchionem vocavit diversisque hinc inde consummatis tractatibus de consensu baronum Bohemie tocius regni gubernacula sibi cum fiducia commendavit. Sic itaque principes pacata mente a[l]) se invicem discesserunt et Saxones cum marchione suo recipientes 1279 se in municionibus tutelam sibi regni Bohemie assumpserunt. Wenceslaus autem[m]) civibus Pragensibus pro tempore custodiendus traditur, a quibus, ne ad marchionis potestatem perveniat, cum diligencia custoditur; tandem marchio suorum fretus consilio ipsis civibus villas regni perpetuo iure possidendas distribuit et per hunc modum puerum ab eorum extorquens manibus ipsum in Beyzdez,[n]) castro fortissimo,[o]) quibusdam sibi de terra capellanis adiunctis et famulis moraturum pro tempore collocavit.[3]) Medio tempore marchio revertitur in Saxoniam et qua[p]) tueretur regnum Bohemie, secum reduxit competentem militiam; cum quo venit dominus Eberhardus[q]), Brandenburgensis episcopus, vir in armis strenuus[r]) et sangwine generosus, nec mora puer in ipso castro diversorum defectuum lacessitur[s]) angustia et fere tota, que sibi adiuncta fuerat, per importunitatem Saxonum ab ipso cognita removetur familia. Sed quas putas delicate puericie inter gentem incognitam esse delicias, que tot adversa ibidem sustinuit, ut mater eius, que eciam[t]) cum ipso[u]) venerat, dilecte proli irrogatis opprobriis fastidita recederet.[4])

Sic inter gentem duram satis atque[v]) frementem
Mansit mansuetus, sed non quivit fore letus,
Quando semotos a se vidit sibi notos.
Est igitur tristis puer in defectibus istis,

quos in hac etate sustinuit, dum in medio terre proprie solus in contubernio aliene nacionis remansit.

---

[1]) Počátek vypravování v kapitole této obsaženého jest zase spůsoben dle Příběhů krále Přemysla Ottakara II; viz Prameny děj. č. II, str. 332. — Srovnej Palackého Dějiny národu č. II, 1 str. 205 a násl., kde zvláště uznání zasluhuje urovnání postupu událostí v pokračování Kosmova Letopisu beze vší kritiky pomíchaných. — B. Dudík, Mährens allg. Gesch. VII str. 10 a násl. — [2]) Dle dat listin táhl král Rudolf hned po bitvě na Moravském poli do Moravy, tu se zdržoval na rozličných místech v měsíci září a ubíral se s vojskem svým přes Jihlavu do Čech a přes Habry dále až k Sedlci. Zde buď ku konci měsíce října nebo spíše od 1 do 20 listopadu učiněna byla smlouva s Ottou Braniborským, o níž se výše zmínka děje. Srovnej Böhmer Reg. imp. 1246—1313 str. 97 a Regesta Boh. II. str. 491 a násl. Dle posledních jest listina jedna Otty Braniborského datována 7 prosince u Kolína. — [3]) Bezděz, hrad v Boleslavsku za Bělou na vysokém vrchu s překrásnou vyhlídkou. — [4]) Srovnej vypravování o zlých letech po smrti krále Přemysla Ottakara II, Prameny děj. č. II, str. 347 a násl.

[e]) Brandeb. 2. — [f]) et 3. — [g]) Zedlicz 3; Scedlitz 4. — [h]) proceres 4. — [i]) Brandeburg. 2, 3. — [k]) Wencezlao 4; a tak z místo s, jak to v starší době bývalo, skoro docela pravidelně až do konce. — [l]) ad se 4. — [m]) igitur 3, 4. — [n]) Byrdez 3, Byzdez 4. — [o]) firmissimo 3. — [p]) qui 3; quae 4. — [q]) Ebyrhardus Brandeburg. 2. — [r]) strennuus 3 a tak níže pravidelně. — [s]) lascessitur 2. — [t]) nemají 3, 4. — [u]) eo 4. — [v]) satis ac 2, ale bylo také atque.

1279 Post hec marchio, Wenceslao puero assumpto ad propria redire disposuit et domino Eberhardo,[x]) Brandenburgensi episcopo, vices suas in regno tanquam capitaneo recommisit.

Sic vice tutoris manet hic Saxo brevis oris,
Lingwe velocis, subtilis erat quoque vocis;
Saxo recolligit[y]) os, Bauarus[z]) loquens boat ut bos,
Exaltans[a]) vocem grossam nimis atque ferocem.
Hinc tua vox Saxo redolet Bauaro, quasi saxo
Undarum stille,[b]) quia non intelligit ille
Lingwam saxonicam, sicut nec noctua picam.
Et velut in sompnis agnoscit Bauarus omnis
Saxonie verba, si dulcia sint vel acerba,
Quamvis Thewtunici[b*]) posunt[c]) ambo bene dici.

Capitulum X.

Quomodo in Saxoniam septennis puer ducitur et diversis angariis ibidem affligitur.

Post [1]) obitum igitur patris Wenceslaus septennis in Saxoniam ducitur, ubi nonnunquam cum hiis, qui secum iverant, fame et inedia lacessitur; regalibus namque ibidem destitutus solaciis

Sepe caret victu, quod erat miserabile dictu,
Cum surgit mane, caret esuriens puto pane;
Contritis pannis ibi mansit pluribus annis

simplici[d]) tunica quandoque induitur et lineis vestibus sibi denegatis, solis laneis contentatur. Inruptis[e]) calciis frequenter apparuit, quia pro emendacione eorundem dare nummisma non habuit. O regalis celsitudo, cur tantis molestaris angustiis, o proles magnifici germinis, usque quo tam perniciose deiiceris,[f]) o regie propaginis iuventus tenera, cur ab hiis, qui te fovere debuerant, contempta calcaris,

Sic contempta peris et ab illis vincta teneris,
quos eo tuos emulos[g]) fecisti, quo te tuaque eorundem manibus tradidisti. Sed quis erumpnarum, quas ibi passus es, molestias ad plenum valeat enarrare? Puer equidem crebrescente inedia sic ad extrema ducitur, quod corporalis[h]) sibi necessitas sepius denegatur. Hec omnia innate sibi mansuetudinis non immemor pacienter sustinuit et coexulibus suis, ne turbati deficerent, iocundum[i]) vultum frequenter ostendit, mentis sue angustias celare se ipsum cohibendo nititur, fideles quoque suos crebro simulando leticiam consolatur.

Sed michi dic Christe, quid postea fecerit iste.

In exilio positus iuvenilem etatem moribus et vita transire cepit, quia ceteris, ut moris est, mundana solacia querentibus sequestratus pro tempore a sodalibus penetralia solus appeciit et pressuram[k]) deflens sui exilii statum suum deo et beate virgini orando profusis lacrimis[l]) recommisit[m]) et dixit:

Sim tibi[n]) commissus, deus omnipotens, et abyssus
Me pressurarum iuvenem non obruat harum,
Me quoque virgo pia redimas a clade Maria,
Qua pereo mestus; michi[o]) gracior esset honestus
Finis in hoc mundo, quo mole meroris habundo[p])
Quam fastiditam dudum sic ducere vitam.

Capitulum XI.

Quomodo Bohemia in absencia regis destructa fuerit. [2])

Sed quoniam alieno raro sine murmure quis obedit imperio, ubi sub condicione simili importuna est dominantis[q]) exaccio, incole regni Bohemie rebelles Saxonibus esse ceperunt et eos privatis quibusdam celebratis conciliis evadere de-

---

[1]) Srovnej publikaci mou: Deset urbářů českých z doby před válkami husitskými str. 8 a 9; Stenzel, Sc. rer. Siles. II, str. 488. — [2]) Srovnej Vypravování o zlých letech po smrti krále Přemysla Ottakara II; Prameny děj. č. II, str. 349 a násl. Reg. Boh. 526, 1067.

[x]) Erbyrhardo Bandeburg 2. — [y]) recollit 3. — [z]) Bauarusque 3, 4. — [a]) exalans 4. — [b]) styllae 4. — [b*]) Teutonici 3, 4. — [c]) possint 3, 4. — [d]) sim. quandoque tun. 4. — [e]) inr. calceis 3. — [f]) deicer. 2. — [g]) e multos 4. — [h]) corporat 3. — [i]) iucundum 4. — [k]) et pressuram sui deflens exilii 3, 4. — [l]) lachrimis 4 a tak níže pravidelně. — [m]) reconmisit 2. — [n]) ter 4. — [o]) michi mají ruk. 2 a 3 všude, kde slovo to vypsáno jest. — [p]) abundo 4. — [q]) dominationis 4.

1280 creverunt, quos paulo ante ad gubernandam terram concorditer vocaverunt. Gens igitur genti molitur insidias, totaque terra subiecta periculis per incendium destruitur[r]) et rapinas; in villis habitantes[s]) ad municiones confugiunt, quia qui vagantur extra menia, molestiis variis afficiuntur et pereunt. Sed et raro quis in locis munitis potest habitare pacifice, dyabolo namque intestina bella procurante, qui unanimes iam simul bibunt et comedunt, mox subitis quibusdam succensi furoribus se mutuo persequendo occidunt, latrocinia plerumque[t]) frequentantur et spolia et subito tota terra facta deserta et invia. Regnum luxit et elanguit et qui pacifice viveret, unus ex millibus[u]) reperiri vix potuit. Villae pereunt, civitates deficiunt, castra quoque mutuo se destruendo succumbunt. Divites capiuntur, pauperes occiduntur, iuvenes et virgines, senes cum iunioribus miserabiliter opprimuntur, transeuntes per semitam undique cessaverunt et gramina succrescencia certas vias in solitudinem redegerunt.[v])

Clerus calcatur,[x]) contempnitur et spoliatur,
Obsequium Christo, regno mansurus in isto,
Reddere se credit, qui claustrorum bona ledit.
Qui non predatur, hic iustus[y]) esse putatur;
Est violare fidem lex et modus omnibus idem.
Excedit metas fallendo quelibet etas.

Hiis denique fieri incipientibus,[z]) hii eciam regnum Bohemie nacta opportunitate vastare inceperunt, qui paulo ante hircos mactare, panes pistare et nichilominus veteres reparare calceos,[a]) acquirendo victui necessaria, consueverunt.

Rusticus armatur et pugnat, dampna minatur,
Imperat atque sevit, qui porcos pascere suevit.

Capitulum XII.

De[b]) fame maxima, que illis[c]) temporibus fuit 1281–1282
in Bohemia.[1])

Quoniam precedens periculum nonnunquam mali[d]) sequentis consuevit existere intentivum,[e]) in hiis malis per totum regnum victualia defecerunt.

Nam sine cultura campi steriles iacuerunt.

Fame[f]) igitur urgente tanta pestilencia in terra prevaluit, quantam[g]) retroactis temporibus, prout a senibus[h]) didici, nullus inibi expertus fuit. Non habentibus enim hominibus, unde viverent, variis herbarum vescuntur generibus, ne famis angustia fatigati repente perirent; sed nunquam humana natura diu subsistere potest feno pasta vel graminibus; nequaquam. Cum igitur consueta alimenta hominibus subtrahuntur, qui iam vivi ambulant,

Prostrati subito[i]) veluti pecudes moriuntur.
Maxima pars gentis moritur cito pane carentis.[k])
Mater tristatur, dum fame puer trucidatur.

O inaudita famis angustia! Mulier quedam materni affectus immemor,[l]) infantem suis adherentem uberibus interficit, quatenus ipsius saturata cadavere induciare paulisper miseram vitam possit.

Equorum, ceterorum quoque animalium morticinia[m]), cruda et insulsa more canum de ossibus rodentes plerique comederunt et tanto vehemencius[n]) morientes catervatim corruunt, quanto fame cogente ad inconsuetam alimoniam se convertunt. In aspectu filiorum parentes fame pereunt et morituri iam mortuis sine medio moriendo succedunt; ex fetore cadaverum aer inficitur et qui forsan amplius vivere poterat, fetido tabefactus[o]) aere subito suffocatur. Frater fratri sepulturam preparat,[p]) quem moriendo sequi vel forsan prevenire sine mora festinat.

---

[1]) Srovnej Vypr. o zlých letech po smrti Přemysla Ottakara II (Prameny děj. č. II, str. 355 a násl.)

[r]) distruitur 2. — [s]) abundantes 4. — [t]) plerunque 4 a tak níže všude. — [u]) militibus 3. — [v]) redigerunt 2, 3. — [x]) calcat 3. — [y]) inscius 2. — [z]) Po incipientibus kladou všecky tři rukopisy níže položené dva verše, totiž Rusticus — suevit. — [a]) calcios 4. — [b]) Sequitur de f. 2. — [c]) istis 3, 4. — [d]) male 2. — [e]) incentivum 2. — [f]) fama 4. — [g]) quantam in retr. 4. — [h]) senioribus 4. — [i]) subiti 3. — [k]) slova carentis až puer scházejí v ruk. 3, a místo trucidatur jest cruciatur v rukopisech. — [l]) inmemor 2. — [m]) morticiam 3, 4. — [n]) vehementer rukopisy. — [o]) thabefactus 2. — [p]) imperat 4.

1281–1282

Est sermo durus, ubi defuncto moriturus
Exequias prestat, cui mors certissima restat.

Cimiteria[q]) pro sepultura deficiunt et qui defunctos sepeliant, tedio affecti iam inveniri vix possunt. Magne igitur fovee fodiuntur, in quas multa defunctorum cadavera bigis incessanter adducta proiciuntur. Accidit quendam medicum,[r]) ut putabatur, mortuum in preparatam mitti foveam, in qua resumptis[s]) quantulumcunque viribus per trium dierum spacium carnem rodebat humanam, qui post hec semivivus extrahitur, sed quanto tempore supervixerit, ab omnibus dubitatur. Arescentibus itaque pre timore hominibus pars afflicte gentis natali solo relicto ad circumiacentes terras se transtulit, ubi vite necessaria arte, qua potuit, inter gentem incognitam acquisivit. Sed dum vitam prorogare in terra aliena cogitat, propter novitatem ciborum et aeris morti celerius appropinquat; sed frustra foris vita queritur, que definitiva[t]) data sentencia mox domi morituro negatur. Quis enim, nisi mentis inops, hodie moriturus in Bohemia vite sue spacium, si posset, non prorogaret in Austria?

Si vinci posset sic mors, vix ullus obisset,

sed quemadmodum homines in Bohemia, sic procul dubio evadere mortem non possunt in Austria. Nec ex famis solius angustia tanta super hanc gentem deo permittente venit pestilencia, nonnunquam etenim subitanea morte quis moritur, in[u]) cuius ore panis et nummisma in marsubio invenitur.

Materiam flendi prestat genus hoc moriendi,
Quo moriens comedit, et qui se vivere credit,
Ex ista gente moritur comedendo repente.

Capitulum XIII.

Quomodo monasterium in Scedelicz[v]) eisdem temporibus ad extremam egestatem pervenerit.

Eo tempore per totum regnum Bohemie monasteria destruuntur et quorum progenitores fundaverunt ecclesias, hii crucifixi patrimonio moliuntur insidias. Bona ecclesiastica per reproborum violencias distrahuntur et ubi sex persone prius copiosum victum habuerant, ex hoc due difficillime nutriuntur. Monasterium siquidem Scedilicense[x]) ad tantam devenit inopiam, quod nichil[y]) penitus ibi remanserat,[z]) unde fratres suam possent evadere[a]) egestatem. Grangie ipsorum perierunt,[b]) structure corruerunt et villis spoliatis censum de pauperibus suis tollere nequiverunt. Non habentibus igitur fratribus, unde viverent, mobilia venduntur, et cleinodia[c]) monasterii Judeis sub usurarum voragine exponuntur. Auxilium amicorum queritur, sed qui perituro succurrat[d]) monasterio, nullus penitus invenitur. Quid amplius? Consumptis hiis, que habere poterant, annona deficiente panem de multis granorum generibus congestum cum graciarum accionibus fratres comederunt;[e]) panis rudis, potus tenuis, alius quoque victus[f]) dabatur miserabilis, cibaria brutis apta monachis preponuntur,[g]) quia pisa, olus et rapule, si tamen habentur, oleo aut adipe rarissime condiuntur.

Piscis raro datur monachis, cum non habeatur
Copia nummorum; compesce Deus reproborum,
Qui spoliant mentes, monachos pie respice flentes.
Hiis bona largire, nec eos sic mitte perire,
Debilis est victus monachorum sic et amictus
Est multum durus, et humi positus, quasi murus
Erigitur sursum, talem monachi puto cursum
Sumptibus et pannis tenuerunt pluribus annis.

Fratres vero mire mansuetudinis dum diu talem pacienter in domino sustinuerunt[h]) miseriam, paucis domi remanentibus, ad alias domos ordinis disperguntur, ut in eis pro tempore starent et sic proprii monasterii pressuram saltem per suam absenciam relevarent,[i]) sed victu inibi omnino deficiente vasa, que divino cultui dedicata fuerant, cum gemitu exponuntur et ea, que recedentes reliquerant, domi remanentes consumere compelluntur. Patres igitur ordinis con-

[q]) cemiteria 4. — [r]) mendicum 3. — [s]) res. vir. quant. 4. — [t]) difinitiva 3, 4. — [u]) in cuius — invenitur schází v ruk. 3. — [v]) Scedlicz 3; Scedlitz 4. — [x]) Scedlicense 4. — [y]) nil 2. — [z]) remansit 4. — [a]) evad. inopiam ac egest. 4 — [b]) perier. et str. 4. — [c]) clinodia 2; clenodia 4. — [d]) succurreret 4. — [e]) comedebant 4. — [f]) vic. fratribus dab. 4. — [g]) proponuntur 4. — [h]) sustinuissent 3, 4. — [i]) revelarent 3.

venerunt et inito consilio ipsum monasterium redigere in grangiam simplicem decreverunt, quatenus tribus aut quatuor personis ibi habitacio fieret, ubi propter defectus innumeros magna fratrum congregacio mansionis commodum viteque necessaria non haberet. Quidam autem saniori suffulti spiritu hoc dederunt consilium, ut dominus Walthelmus,[k]) qui ex tunc ipsi monasterio prefuit, vir quidem visum habens debilem, absolveretur et alius ad laborandum habilis[l]) canonica eleccione previa eidem in officio succederet, qui destructo monasterio cum sollicitudine debita subveniret.[1]) Quo absoluto frater Heidenricus[m]) in abbatem eligitur, sed destitucionem[n]) perpendens monasterii oblatam curam suscipere verebatur, qui tandem auctoritate[o]) ordinis compulsus humeros iugo difficulter supposuit[p]) et amplius de Dei misericordia quam de propria confisus industria cum omni diligencia sibi commissi monasterii negocia dispensavit,

Sed mox abbatem[q]) perduxit ad anxietatem
Officii cura, quando desunt sibi plura,

que fratrum necessitas requirebat. Ipse paulisper emotus ab aliis paupertatis sue honus nonnunquam cum lacrimis deplangebat, sed super[r]) quem requiescet spiritus meus,[2]) ait dominus, nisi super humilem et contritum corde et trementem sermones meos. Dominus nimirum huius viri humilitatem respiciens cum eo erat et misertus ipsius omnia eius opera prospere dirigebat. Largitatis siquidem sue sibi dominus manum aperuit[s]) ac in bonis suum replens desiderium campos illius habundancia ubertatis[t]) replevit.

Comparat hic villas et res sibi[u]) congregat illas,
Quas distraxerunt alii, qui forte fuerunt
Ante malis dediti, nec eis potuere reniti,

que permittente Deo totam occupavere Bohemiam.

Benedic Heidenrice[v]) Mariam,
Que te ditavit et ab exilio revocavit
Predilectorum tibi conventum monachorum.

Sed quantum temporibus huius abbatis monasterium profecerit, quantumque[x]) non tam rerum terrenarum substancia, quam disciplina monastica postmodum habundaverit, opitulante Deo presentis laboris execucio in sequentibus declarabit.

Abbas mutatur et paupertas relevatur
Claustri destructi, monachi cecinere reducti
Devotas Christo laudes abbate sub isto.

Capitulum XIV.

Quomodo rex[y]) Wenceslaus ad regnum redierit et cum ingenti gaudio susceptus fuerit.[3]) 1283

Adhuc Wenceslaus iuvenis nexibus exilii detinetur et qui regni vacillantis succurrat[z]) occasui, raro aliquis invenitur. Tu autem, domine Deus, oculo pietatis respice, et ne tota gens pereat, dextram[a]) tue maiestatis extende.

Subvenias flenti, populo succurre cadenti,
Compescas guerram, que destruit undique terram,
Respice turbatos rebusque suis spoliatos.
Fac cito gaudere, Wenceslaumque videre
In regno regem, cui consule condere[b]) legem,
Qua confundantur reprobi, iusti foveantur.

Sed quia amore huius iuvenis presentem laborem incepimus, tempus exigit, ut ceteris ommissis[c]) anfractibus[d]) ipsius gesta scribendo amodo in dictamine procedamus, ne dum hiis, que non sunt nostri propositi, morose intendimus, minus necessariis intenti ad ea, que decrevimus, tardius veniamus. Quanto enim in ambagibus viator circuit, tanto intencionis sue metam haud[e]) dubium tardius apprehendit;[f]) anchoram igitur mentis illuc non inconsulte proicimus,[g]) ubi tempestatis hora, tranquillitatis presidium nos habituros speramus.

Cunctorum dominum deposco, quod hunc peregrinum
Me faciat clare scribendo domum revocare.

---

[1]) Walthelm stal se opatem sedleckým r. 1259, dříve byl opatem ždárským. (Srovnej Letopis ždárský větší; Prameny děj. č. II, str. 536. — [2]) Proroctví Isaiáše XI, 2. — [3]) Srovnej Prameny děj. č. II, str. 365 a násl.

[k]) Waltherus 2. — [l]) habit 3. — [m]) Heydenricus 4. — [n]) destructionem 4. — [o]) authoritate 4 a tak níže stále. — [p]) supponit 4. — [q]) abb. produxit anxietatem 4. — [r]) nemá 3. — [s]) apperuit 2. — [t]) ubert. abund. 4. — [u]) sic 4. — [v]) Heyd. 4 a tak níže stále. — [x]) quantumcumque 4. — [y]) nemá 3. — [z]) succurreret 4. — [a]) dexteram 2, 4; dextram tuam tue 3. — [b]) condedere 4. — [c]) obmissis 2. — [d]) amfr. 4. — [e]) haut 2. — [f]) apprehenndit 2. — [g]) proiicimus 4.

1283 Quatenus gens hec, que ab extraneis conculcatur misere, ipsius saltem presencia utcunque consolata valeat respirare; divina igitur clemencia favente nobiles regni ultra[h]) domini sui absenciam sustinere nolentes consilium inierunt et ad marchionem Brandenburgensem destinantes[i]) nunccios regem suum ad terram remitti ab ipso cum debita reverencia petierunt. Marchio autem preces nobilium admittere renuit, quia in tutela regni Bohemie se multa impendisse[k]) dampnaque[l]) percepisse non modica allegavit et dixit: Si de hiis nobis recompensa facta fuerit, rex vester, quem petitis, in terram suam nullo obstante redibit. Sane nunccii[m]) spe sua frustrati sine rege ad propria redierunt et ea, que a marchione audierant, nobilibus in unum convocatis per ordinem narraverunt. Nobiles igitur periculis regni volentes providere, sagaciter puerum sibi presentari pecierunt,[n]) promittentes firmiter, quod
1281 cum marchione super allegatis dampnis convenire vellent, si tamen[o]) ipsum puerum sanum et incolomem[p]) invenirent. Fideiussoria igitur caucione intermedia puer in Bohemiam ducitur, qui exilii sui extenuatus angustiis admodum debilis invenitur. Nobiles autem naturali suo domino quantumcunque debili pocius subesse, quam a commodato[q]) torqueri dominio eligentes, deliberacione previa cum marchione formam concordie quesierunt, cum quo tamen concordare extunc minime potuerunt. Puer igitur in Saxoniam reducitur, pro quo totum regnum Bohemie amplioribus quam prius turbacionum stimulis agitatur.

Dic quantus luctus potuit fore, quando reductus
Exulat in penis puer in terris alienis.

Gens eciam in eius recessu nequaquam gaudere poterat, que per ipsius presenciam, si mansisset, habituram consolacionis respirium se sperabat; raro etenim sine evidenti personarum rerumque dispendio quevis terra suo[r]) naturali privari visa est domino.[s]) Modicum[t]) eciam rem- 1283
publicam profecisse memini, quam pertractant, quin pocius dissipant dispensatoris consilia alieni: quippe qui propriis profectibus studiose innititur, commissorum quorumlibet nonnunquam executor negligens invenitur. Nobiles igitur[u]) Bohemie regnum sub[v]) administracione Saxonum videntes deficere, anxietatum hinc inde irretiti retibus ad marchionem nunccios remiserunt et dampna, que allegaverat, ut rex remitteretur ad propria, refundere promiserunt.[1])

Sic redit ad propria rex procurante Maria,
Quam plus, quam fari possim, cepit venerari.
Hoc michi dixerunt, qui secum crebro fuerunt.

Cum autem puer ad regnum vehitur, tota terra procul dubio infusa divinitus nove[x]) rore leticie ubilibet irrigatur. Venienti regi nobiles occurrerunt eumque de laqueo ereptum miserie cum ingenti gaudio susceperunt.

Exercendo chorum congaudet plebs Bohemorum,
Quilibet exultat, vox[y]) leticieque resultat.
In gyro terre quis posset, dic michi, ferre
Gaudia cunctorum, si scripta forent, populorum;
Omnes letantur, puer atque senes venerantur
Regis presenciam venientis, lacrime periere gementis.
Virgo fugando metus, canit hinc et verna facetus
Hinc manibus plaudit, dum vocem principis audit

Atque videt vultum eius qui de novo ad propria rediit et mestos letificavit.

Tympana tanguntur, cithare[z]) quoque percuciuntur,
Voxque tube resonat sonitum, lyra tacta retonat,[a])
Mox mimi saltant, gaudet chorus, organa cantant,

[1]) Reg. Boh. II, str. 558.

[h]) velut 4. — [i]) destinatos 4. — [k]) inpendisse 2. — [l]) damnaque 4 a tak všude, kde rukopisy 2 a 3 mezi *m* a *n* kladou *p*. — [m]) nun. in spe sua 3. — [n]) nemá 3. — [o]) tantum 4. — [p]) incolumem 4. — [q]) acomodato 2, 3; a comodato domino 4. — [r]) nemá 2. — [s]) dominio 3. — [t]) modicam 2. — [u]) ergo 4. — [v]) administracione sub všecky ruk.; aministracione 3. — [x]) novo 4. — [y]) rex 2. — [z]) citare 3; cytharae 4. — [a]) redonat 4.

1283 Arridet genti veniens rex, et venienti
Alludit domino populus veluti peregrino
Leto, post vota congaudet nacio tota.

Anno igitur incarnacionis dominice 1282[b]) rex iuvenis rediit ad terram, anno vero etatis sue duodecimo.

Capitulum XV.

Qualem se rex Wenceslaus exhibuit, quando ad terram suam reversus fuit.

Quanto putas cor regis in medio letancium turbacionis pungatur aculeo, qui regnum suum penitus desolatum invenit, quod dum relegaretur exilio, illesum et integrum dereliquit, quave mente exultare perfecte poterit, qui gentis sue affliccionem aspicit, quam alienigenarum importuna dominacio conculcavit; haud dubium, dum leticiam exultantibus apparenter exhibet pro destruccione[c]) regni, pressura quoque suorum fidelium intus meret, hic denique risus dolore misceri cernitur, dum sub serena facie homo interior prelo meroris torquetur.

Sepius est letus aliquis, sed postea fletus
Leticiam sequitur, non semper ad astra venitur
Deliciis mundi, gaudent eciam sitibundi
Respirando parum post finem tristiciarum,
Letus tristatur intus, sic concomitatur[d])
Leticiam fletus, nullus valet esse quietus,
Qui non turbetur, dum lecior esse videtur.

In hiis[e]) omnibus Wenceslaus quasi agnus mansuetus apparuit et iuvenilem etatem cunctis imitabilem exhibens, compositis moribus decoravit. Mores suos et vitam[f]) ita composuit. quod in dicendis quibuslibet vel[g]) agendis debite mensure excessum a se cum diligencia relegavit; disciplinate et uno semper modo se tenuit et quo intuentes offenderet, nichil[h]) omnino in ipso apparuit, quia eciam nichil reprehensione[i]) dignum exercuit. Admirandus pre ceteris cunctorum in se aspectum non immerito provocavit.

Quem semel audivit vocem proferre nefandam,[k]) —
Vel forsan vidit facientem rem reprobandam,
Ipse pius princeps studuit vitare deinceps.
Devotus Christo sic tempore vixit in isto,

quod in[l]) maturitate transcendens infanciam limina sanctorum crebrius visitavit, profusis lacrimis Dominum exoravit, elemosinam[m]) quoque pauperibus Christi nonnunquam propriis manibus cum hilaritate animi erogavit. Hic iuvenilis etatis admirare[n]) constanciam, hic vagabunde puericie experire disciplinam. Ipse puerorum ludis iocosis seu inanibus se raro immiscuit, ipse, quo delectantur iuvenes, prorsus vitare consuevit.

Omnibus est gratus, humilis, victu moderatus,
Vestis enim plana contexta[o]) simplice lana,
Nunquam partita varíove colore polita,
Vestivit puerum, quem vult tamen esse serenum.

Ut non surdescat[p]) et ut obloquencium linguas[q]) in se ipso vestium congruitate compescat, a puericie sue tempore timorem Domini in corde habuit, sanctis quoque honorem cum debita diligencia offerens, ipsorum reliquias, ubi eas habere potuit,[r]) cum omni studio congregavit, congregatas quoque auro, argento et gemmis preciosissimis decoravit, in promissis se semper constanter tenuit et avaricie vicium sibi nunquam dominari permisit. Porro divine ulcionis sentenciam semper et ubique suspicatus altare quoddam intus concavum sibi fabricari peciit, in cuius concavitate celo obducto nubibus secuture[s]) tempestatis expavescens fremitum currendo velociter se abscondit, litteratum eciam quempiam ibidem delitescendo tremebundus ad se venire fecit, qui circa introitum altaris recubans, aliquid sibi de verbis sacre scripture exponeret, eum quoque sancte exhortacionis colloquiis ad devocionis graciam provocaret; super hoc eciam altare sacrosanctas diversorum sanctorum reliquias, frequenter dum intraret, posuit, quatenus ipsorum sanctorum adiutus patrocinio, ictum fulgurantis haste securus evaderet, et serenitate aeris redeunte eo

---

[b]) Rukopisy všecky mají tento chybný letopočet. — [c]) distruccione 2. — [d]) comitatur 3. — [e]) iis 4. — [f]) vitam suam 4. — [g]) et 3. — [h]) nichil in ipso omnino 3, 4. — [i]) dignum repreh. 2. — [k]) nephandum 4. — [l]) nemá 4. — [m]) eleemosinam 4. — [n]) amirare 2, 3. — [o]) Tak 4, ale 2 a 3 contextus. — [p]) sordescat 3, 4. — [q]) ligua místo lingua má pravidelně ruk. 2 a 3. — [r]) poterat 2, 3. — [s]) sequuturae 4.

— ardencius, quo liberalius divinis laudibus inhereret. Preterea unus de capellanis Albertus nomine, vir utique devotus in domino et regi familiarissimus, quasdam iuvenilium annorum levitates in eo considerans ipsum decenter semel alloquendo corripuit, qui mox correptoris emendatus colloquiis se deinceps ab huiuscemodi levitatibus vigilancius custodivit, sed et sobria racione consulta se aliquantulum exorbitasse reperiit[t]) et per duorum annorum spacium corpus suum veste cilicina castigavit, quatenus carnis sue motus illicitos valenter compesceret et rigorem iuste irascentis districti iudicis lamento penitencie ultroneus mitigaret. Post hec[u]) redargutus a pluribus cilicium deposuit et usque ad mortem suam ieiuniis et oracionibus carnem suam macerans inimici latentis insidias a se viriliter propulsavit. Modo puerorum nascencia cum delectacione comedit et catos videre eorumque garritum audire ex quadam consuetudine exhorruit. In augmento ecclesiastici ornatus delectatus fuit, missas quoque votivas cum magna reverencia puer existens audire consuevit. Sacerdotibus in Christo[v]) honorem exhibuit et religiosos quoslibet iuxta qualitatem meritorum suorum amare cepit. Gaudentibus congaudere didicit,[x]) flentibus compassionis sue clemenciam nonnunquam irrequisitus ostendit. Sed quid huius iuvenis ad presens immoramur virtutibus, cum in forciori etate horum eminenciora fecerit, prout sequentis tractatus series favente Domino declarabit.

Capitulum XVI.

Quomodo[y]) regina Chunigundis[z]), in Morauiam[a]) 1279
venerit, ubi Zewissius[b]) eius familiaritatem adeptus fuit.

Regno itaque Bohemie incendiis et rapinis totaliter devastato fames, ut dictum est, in tantum prevaluit, quod inter eos, qui remanserunt in urbibus, raro quispiam victus corporalis necessaria habere potuit. Pociores igitur[c]) huiusmodi pestilenciam diu duraturam suspicantes, cottidianam familiam suam minuerunt et, ut expensis parcerent, qui prius famulorum cetu circumsepti incedere pompose consueverunt,[d]) ex tunc solius mancipii solacio[e]) contenti fuerunt. Domina igitur Chunigunda[f]) regina, cum in Bohemia sibi victualia deficerent, in Morauiam per quosdam informata se transtulit,[1]) ubi annis exilii Wenceslai pueri moram faciens, in vite necessariis cum sua familia defectus innumeros passa fuerat.[g]) Erat autem hiis[h]) diebus baro quidam de Bohemia Zewissius nomine, quem culpis suis exigentibus rex Ottakarus[i]) proscripcionis sentencia mulctandum duxerat,[2]) eum[k]) quoque cum tota sua domo perpetui dispendiis exilii irrevocabiliter deputarat. Hic rege Ottakaro defuncto Chunigundam[l]) reginam in Morauia[m]) manentem[n]) adiit, cui non tam obsequiis prompcior quam colloquiis familiarior ceteris militibus esse cepit; sperabat etenim, quod statum pristinum recuperaturus, possessiones suas in regno[o]) sine difficultate resumeret, si coram regina, quacunque calliditate adiutus, familiaritatis graciam inveniret.

Sed quia de facili mutatur mens mulieris,

Regina, ut aiunt, quibusdam artis magice ab ipso illusa fallaciis, ipsum arccius amans,

---

[1]) Na Moravu ušla králová Kunhuta r. 1279. — [2]) Příčina k zakročení proti Vítkovcům, z jichž rodu byl Záviš, byla povstání jejich proti Přemyslovi Ottakarovi II a přidržení se krále Rudolfa. Srovnej Reg. Boh. II, str. 461. — O Závišovi z Falkenšteina pojednal obšírněji Pangerl, Zawisch von Falkenstein, Mittheilungen des Vereins für Gesch. der Deutschen, 10. Jahrgang, 4. und 5. Heft, kde však některá dáta poopraviti potřebí.

[t]) reperit 4. — [u]) hoc 4. — [v]) Cristo 2; honorem in Christo 3, 4. — [x]) didicit et flentibus 2. — [y]) Sequitur quomodo 2. — [z]) Chunegundis 4. — [a]) Morauiam 2, 3. — [b]) Také ruk. 3 měl původně skoro všude Zewissius, ale rukou téhož písaře opraveno to v Zawissius podtečkováním *e* a nadepsáním *a*. V rukopisu 3 připsáno při slově Zawissius nad řádkem červeně de Rozenberg. — [c]) ergo 4. — [d]) consueverant 4. — [e]) sollacio 3. — [f]) Chunegunda 3, 4. — [g]) fuit 3, 4. — [h]) iis 4. — [i]) Octakarus 4 a tak stále. — [k]) eumque cum 4. — [l]) Chuneg. 3, 4. — [m]) Morauiam 2. — [n]) man., cui n. t. obs. prom. q. coll. fam. adiens 4. — [o]) regno Bohemiae 4.

— sibi mox complacere studuit, et quod in regem deliquerat, ipsi indulgens ex animo eum inter cottidianam[p]) sue curie familiam prestanciorem ceteris deputavit. Sed quia mens imbuta fraudibus raro indultis contentatur limitibus, Zewissius in oculis regine se graciam invenisse considerans ampliora appeciit et regine animum in amorem suum, quibusdam nigromancie conatibus ipsam circumveniens, provocavit. Diabolus igitur malarum concepcionum intentator sedulus voluptatis[q]) utriusque venenose[r]) fraudis sue opem adhibuit et inter reginam et Zewissium illicitarum nupciarum commercium consumari paranimphus subdolus procuravit. Ex hoc regina Zewissium usque ad mortem non deseruit, sed ipsius voluntati acquiescens iugiter stando secum in Morauia[1]) filium ex eo habuit, quem Johannem proprio vocabulo in fonte sacri baptismatis[s]) appellavit.[2]) Hic successu temporis factus adolescencior seculo abrenunccians religiosa veste se induit et in[t]) ordine Cruciferorum Christo militans, in bonis actibus dies suos feliciter consummavit.

Sawischius mundam sic prostituit Chunigundam,[u])
Defunctique thorum maculat regis Bohemorum.

Capitulum XVII.

Quomodo regina[v]) in Bohemiam redierit et quomodo Zawischium[x]) regi Wenceslao reconciliaverit.

Porro regina Wenceslaum iuvenem ad regnum suum rediisse intelligens ipsum in scriptis placare tremebunda studuit, quem reatus sui conscia visitare personaliter non presumpsit. Nec immerito[y]) regis[z]) indignacionis sentenciam se incurrisse timuit, que[a]) tam perniciose degenerans servo suo[b]) in re tam nefaria conquievit. — Quoniam autem facile mitigatur animi commocio puerilis, Wenceslaus more impaciens nunccios destinavit et materno cupiens consolari[c]) intuitu, matrem ad suam presenciam generosus iuvenis invitavit. Venientem matrem puer benignus suscipit[d]) et tocius reatus immemor

Rex Chunegundam[e]) matrem iubet esse iocundam,[f])
Sic puer in matre letatur, qui sine patre
Vixerat in penis prius in terris alienis.

Sewischius[g]) denique non tam indignacionem regis, quam iram regni nobilium expavescens venire in Bohemiam noluit, sed in municionibus quibusdam Morauie latenter se recipiens pro recuperacione status sui, regine litteras et nunccios destinavit. Ipsa vero nacta opportunitate materne blandiendo filium adire satagit et pro reconciliando Zewissio, adiunctis sibi quibusdam[h]) nobilibus, puero preces fundit.

Sed quoniam puerum mox frangit vox mulierum,

maternas preces rex exaudire non distulit, sed illatas regno eidem clementer indulgens iniurias, ipsum ad suam presenciam evocavit. Sewischius igitur de proteccione regine confisus, securus[i]) regem adiit et dolose se humilians eo sincerius,[k]) quo subtilius familiaritatis graciam in audiencia principis acquisivit.

Sewischius[l]) letatur, qui regi conciliatur
Regine meritis, tamen hoc, rogo, scire velitis,
Quod iuvenes dudum servant in pectore ludum,
Quem tunc luserunt, pueriles quando fuerunt.
Ergo conventum iuvenum, ludumve potentum
Declinare stude, sed cum paribus[m]) tibi lude.
Pluribus est una vox:[n]) si cum divite pruna
Pauper homo comedit, raro cum pace recedit.

[1]) Královna Kunhuta žila v Opavsku, které tenkráte ještě k Moravě náleželo; Záviš vyskytuje se jako svědek v jejích listinách r. 1281 a jmenuje se purkrabím Hradeckým (v Opavsku). (Srovnej Reg. Boh. II, str. 545 a 1228.) — [2]) Někteří spisovatelé mají za to, že tento syn Závišův a Kunhutin byl proboštem vyšehradským, čemuž však tak není. Srovnej o tom pojednání mé: Die Kanzlei der böhm. Könige Přemysl Ottokars II. und Wenzels II. S. 38—40.

[p]) quotidianam curiae suae 4. — [q]) voluptati 2. — [r]) venose 2. — [s]) baptysmatis 4. — [t]) nemá 4; in ordinem 2. — [u]) Chunegundam 3, 4 a tak pravidelně níže. — [v]) reg. redierit in Boh. 2. — [x]) Zewissium 4 a tak stále níže, není-li jinak vytknuto. — [y]) inmerito 2. — [z]) regiae 3, 4. — [a]) quem 3. — [b]) suo iure tam nephario acquievit 4. — [c]) consolare 2. — [d]) suscepit 2. — [e]) Gunegundam 3. — [f]) iucundam 4. — [g]) Zawissius 3; Zewissius 4. — [h]) quibusdam regni nobilibus 4. — [i]) regem securus 3, 4. — [k]) syncerius a tak vždy slovo to má *y*. — [l]) Zawiss 3; Zewish 4. — [m]) pauperibus 4. — [n]) vox una 2.

Capitulum XVIII.

1284 | 1285 Quomodo Zewischius gracie regis restitutus[o]) vixerit et reginam legitime[p]) duxerit.

Sewischius regie familiaritatis adeptus graciam regina annuente curam sibi curie assumpsit; cunctos[q]) quoque officiales, quos in eadem reperit, de suis amministracionibus[r]) mox removens, familiares suos eisdem in officiis singulis subrogavit, statum curie pro sua voluntate disposuit, et qui suis mandatis resilire presumeret, inibi penitus nullus fuit.

Hos supplantavit, illos removendo fugavit.

Tanto[s]) eciam ingratum de perceptis beneficiis se apparenter reddidit, quanto eos, qui sue reconciliacionis promotores studiose extiterant, hostiliter persequens[t]) conculcavit. Porro de consensu matris regem in tanta coarctavit[u]) custodia, quod copiam[v]) loquendi difficulter sibi habere poterant, qui pro exequendis suis negociis ad ipsius curiam veniebant; in causis quibuscunque finale responsum nullus plane habere potuit, nisi qui Zewischii patrocinio coram principe promoveri meruit, plerumque negocia sua quispiam regi difficulter admissus exposuit, qui non a rege, sed pocius ab ore Zewischii verbum responsive recipiens contentus recessit. Rege tacente ipse loquitur et tocius regni solus negocia pertractans,[x]) semper plus rege timetur, solus disposuit omnia, sibi soli obediunt universa. Omnia ordinat, omnibus imperat, totam quoque curiam pro libitu suo potenter

Vertit et invertit, versam vertendo revertit,
sic eciam 1284 | 1285
Volvit et involvit, que volverat ante, revolvit.
Rex non curatur, Zewisch[y]) magnus reputatur,
Isti debetur reverencia, qui veneretur[z])
regem vel qui sibi pro honore
Exhibeat munus, non est in millibus unus.

Sewischius[a]) pueriles ludos regem exercere[b]) docuit, quatenus eo ludente statum regni pro propria[c]) utilitate disponeret, sibique familiares in ipsius regni non tam officiis quam beneficiis exaltaret. Hunc quidem camerarium, illum purcravium,[d]) alium vero, quem sublimare voluit, marschalcum[e]) vel forsan dapiferum ordinavit.[1])

Nullum pincernam, nullum voluit fore vernam
Principis, qui sibi displicuit.
Quosdam calcavit, sed amicos magnificavit,
Istos promovit, hos conculcando removit.

Ipse igitur, cum cuncta sibi licere conspiceret, ratus se exaudicionis dignum, regem adiit et[f]) ut sibi reginam copularet legitime[g]) mellitis eum manuducens colloquiis postulavit. Rex vero adhuc iuvenis hoc expedire existimans precibus postulantis sine difficultate annuit et matrem suam, cui id ipsum non displicuit, votis utriusque satisfaciens, pro consorte legitima publice Sewischio desponsavit, ut qui ad actum illiciti connubii prius consenserant, nupciis celebratis legalibus amodo licite commanerent.[2])

Sic rex errorem revocans utriusque priorem,
Zewischio munde de consensu Chunigunde[h])
Desponsat[i]) matrem, post hec tenet hunc quasi patrem.

---

[1]) O podílení příbuzenstva Závišova úřady zemskými a dvorskými přesvědčuje pohled na současné úřednictvo zemské a dvorské. — [2]) Palacký klade manželské spojení Záviše z Falkenšteina s královou Kunhutou na počátek měsíce června r. 1284. (Dějiny národa č. II, 1 str. 246.) Continuatio Vindobonensis (Pertz Mon. XI, str. 713) určuje (ale k r. 1285) přesněji dobu tu zprávou následující: „Eodem tempore post festum Trinitatis Zabisch, quidam supanus Boemie, sollempniter Prage celebravit nuptias suas cum domina Chunegunde, relicta domini Ottacari, quondam regis Boemie.“ Sv. Trojice bylo r. 1284 dne 4 června. Dudík má za to, že se má položiti doba sňatku toho dle Continuatio Vindobonensis na konec května r. 1285, dokládaje, že, poněvadž ostatní data v Cont. Vindob. při r. 1285 položená správně do toho roku náležejí, že proto i zpráva o sňatku Záviše s Kunhutou do r. 1285 položiti se musí; a že r. 1285 sv. Trojice bylo 20 května, připadá prý na konec tohoto měsíce událost ta. (Děj. Mor. VII, str. 92 poznámka.)

[o]) nemá 2. — [p]) legittime 2. — [q]) et cunctos 4. — [r]) administrationibus 4. — [s]) tantum 2. — [t]) prosequens 4. — [u]) coartavit 2. — [v]) quod copiam sibi loq. diff. hab. 3, 4. — [x]) pertr. negocia 3, 4. — [y]) Zawiss 3; Zewish 4. — [z]) reveretur 3. — [a]) Zewishius 4. — [b]) nemá 2. — [c]) util. prop. 4. — [d]) burgravium 4. — [e]) marscalkum 4. — [f]) nemá 4. — [g]) legittime rukopisy pravidelně. — [h]) Cunegunde 3; Kunegundae 4. — [i]) dispensat 2.

1284 Ex hoc letatur Zewisch,[k]) quia magnificatur
1285 Per mundi gyrum. Non est tamen hoc, puto, mirum,

quod qui reginam filio annuente duxerat, nubilo repulso tristicie corde et animo plus solito exultabat, et quia humane ambicionis condicio plerumque inconsulte extollitur, dum in huius mundi favoribus, arridente fortuna cunctis relegatis inprosperis, quispiam prosperatur. Zewischius[l]) vero[m]) tam regine familiaritatem quam regis adeptus graciam, nullum sibi parem existimans,[n]) manus suas ad forcia cepit mittere et barones Bohemie, qui prius negociis regni prefuerant, clam palamque non fuit veritus persequendo turbare, nec in hoc contentus esse voluit, sed alciora aspirans, herede regni irrequisito, cuncta regni negocia iuxta sue voluntatis arbitrium, sicut antea ordinavit, amici autem ipsius, quos in beneficiis regni sublimaverat, de ipso presumentes, magnas ex tunc ceperunt in terra exercere insanias.

Hos conturbando sed et illos suppeditando
omnibus manus non cessaverunt inicere violentas.
Hii lascivire ceperunt et resilire
Nobilibus terre, sic[o]) fiunt undique guerre
Inter maiores, quos turbant et pociores.
Ergo Jesu Christe fac,[p]) quod Sewischius[q]) iste
Sic compescatur, quod regnum pace fruatur,
Fac me defunctos subito deplangere cunctos
Devastatores, vel eorum corrige[r]) mores.

Capitulum XIX.

Quomodo rex Wenceslaus reginam Gutam duxerit et de morte matris[s]) ipsius Chunigundis[t]) regine. 1285

Quoniam autem Wenceslaus, heres regni Bohemie, Guta quoque, Rudolfi regis Romanorum filia, tempore desponsacionis sue remurmurante infancia utriusque nondum erant apti connubiis, iste cum matre rediit ad propria, illa vero cum patre mansit usque ad tempus etatis legitime delicacius educanda.

Sicque sequestrati sunt, qui fuerant sociati
Nexu legali, iuvenes in tempore tali.

Anno igitur[u]) incarnacionis dominice M°CC°LXXXV°,[1]) ipse est annus Wenceslai decimus quartus, idem iuvenis assumpta matre comitante quoque Zewischio,[v]) sponsam suam visurus in Egram proficiscitur, ubi Rudolfus, rex Romanorum, una cum Guta, filia sua, ipsius adventum cum solempnitate congrua prestolatur. Quibus in unum convenientibus

Ambo letantur, utrilibet[x]) oscula dantur,
Mesta relegantur, amplexus continuantur.

Quid plura? Wenceslaus[y])
mox iuvenum more gaudet consortis amore,

tandem ad eam ingreditur et consueto interveniente commercio olim contractorum sponsalium celebritas in nocte conversionis sancti Pauli apostoli consummatur.

Dudum contracta sic fit omnino peracta,
Federa dictorum legalia sunt puerorum,
Vultu formosa Guta, nobilis et[z]) generosa
Hoc nomen de re, de iure meretur habere,

---

[1]) O slavnostech těchto podává nám zprávu zápisek kláštera Minoritského v Chebu. Viz Regesta Boh. II, č. 1337, str. 877. Tady ovšem nejedná se o uzavření sňatku, které se stalo již r. 1278 v Jihlavě, nýbrž o slavnost svatební, která se tu odbyla. Tu také stalo se nějaké proměnění v stavu dědice království českého Václava, ale okolnosti bližší jsou nám neznámy. V letopisech: Continuatio Vindobonensis (Pertz Mon. XI, str. 713) táhne se k tomu zpráva: Eodem anno dominus Romanorum rex in Egra sollempniter celebravit nupcias filie sue, quam tradidit filio domini Ottakari, pie recordationis quondam regis Boemie, quem eciam ibidem in regem Boemie coronavit. Korunování Václava II nestalo se sice v Chebu, ale to jisto jest, že od své schůze v Chebu proměnil Václav II svůj titul; dříve psával se v listinách „dominus et heres regni Boemiae et marchionatus Moraviae“, od schůze v Chebu však „rex Boemiae et marchio Moraviae“.

[k]) Zewish 4. — [l]) Zawishius 4. — [m]) non 3, 4; vero tum nebo cum 2. — [n]) estimans 3. — [o]) hic 3. — [p]) nemá 3. — [q]) Zawishius 4. — [r]) corride 3. — [s]) ipsius matris 3, 4. — [t]) Cunegundis 3; Chunegundis 4. — [u]) nemá 3. — [v]) Zawishio 4. — [x]) utrinlibet 4. — [y]) Wenceslaus rex 4. — [z]) nemá 2.

1285 Cum bonitate quidem Guta convenit et sonat idem.
Hinc Guta sive Bona, regali digna corona,
Qualibet etate superat mala cum bonitate.
Est Guta sermone, bona morum condicione,
Moribus et vita, quibus est virgo redimita,
Dogma pudica satis dat virginibus bonitatis.
Omnibus est grata regis de sanguine nata,
Ingrediendo thorum regi placuit Bohemorum.
Connubiis quorum rixe veteres Bohemorum[a])
Digne delentur, quas semper habere videntur
Contra Theutonicos,[b]) pacisque quietis amicos,
Ex tunc Theutonica virgo, consors et amica
Efficitur regis Bohemorum. Vincula legis
Huius dignare, pia virgo, consolidare,
Ut vivant lete concorditer atque quiete.

Porro Zewischius, qui cum rege Wenceslao ibidem venerat, pro presumpcione sua indignacionem regis Romanorum se incurrisse senciens, oppidum Egrense intrare noluit, sed manens extra urbis menia ipse sibi conscius plus fuge quam convivancium consorcio se caucius adaptavit.[c]) Tandem nupciarum solempniis decenter peractis Romanorum rex, nescio quid sinistri de nostris suspicatus, suam deduxit secum filiam et Wenceslaus rex cum matre sua reversus est in Bohemiam.

1285 Eodem anno religiosi viri fratres Heremitarum ordinis sancti Augustini Pragam venerunt et de consensu domini Thobie, Pragensis episcopi, se in ecclesiam[d]) sancti Thome apostoli in suburbio receperunt, ubi usque hodie morantur et Christo iugiter famulantur.[1])

Fratres, qui vite fontem siciunt, Heremite
Seu Wilhelmite, qui vivunt undique rite,
Pragam venerunt et continuo cecinerunt: 1285
Gloria, laus et honor tibi sit rex Christe redemptor.

Eodem eciam anno Chunigunda,[e]) mater domini Wenceslai regis, moritur.[2])

Mortua conditur et in ecclesia sepelitur
Sancti Francisci, quod dignentur[f]) reminisci
Hii, qui Maiores sunt fratres atque Minores,
Ac Wilhelmite, quibus est perfeccio vite,
Nec non Signiferi secularis concio cleri,
Qui cantavere pro defuncta miserere.
Hinc rex tristatur, hinc Zewischius lacrimatur,
Hic matrem plangit, illum mors coniugis angit,
Hii duo dum deflent, singultibus aëra replent.

Capitulum XX.

De adventu regine Gute in Bohemiam et de moribus virtuosis eiusdem.

Quinto decimo anno etatis domini Wenceslai, regis Bohemie, fideles regni futuris precavere cupientes eventibus regem adierunt et ut pro domina Guta, que in puericia eidem desponsata fuerat, regis Romanorum videlicet filia, sibi ammodo commansura, mitteret, ipsum consiliis, quibus poterant, induxerunt, ne videlicet regnum periclitari contingeret, si fraudibus trucidatus Zewischii rex quandoque[g]) nullo post se herede relicto repente periret. Ipse siquidem iuvenis[h]) nunquam de vita sua plenam securitatem habere potuit, quamdiu[i]) importunum Zewischii magisterium passus fuit.

Hac in pressura, quid agat, sibi consule, pura
Virgo dei genitrix, misero fer opem miseratrix.

---

[1]) List, jímž dává král Václav kostel sv. Tomáše v Novém městě Pražském pod hradem bratřím řádu sv. Augustina, má datum 1 července 1285, a list biskupa Dětřicha olomouckého na odpustky pro tento klášter jest dán 4 července 1285; tak že asi do konce měsíce června nebo spíše na počátek července řečeného léta položiti se musí založení kláštera bratří poustevníků řádu sv. Augustina. Reg. Boh. II, č. 1349, 1350 str. 582. — [2]) Dne 9 září 1285. Tak dle Palackého Dějin nár. č. II, 1, str. 249; dle Letopisu Jindřicha Haimburského stalo se to v den Povýšení sv. Kříže, tedy 14 září. (Ipso anno obiit regina, relicta Ottakari, in Exaltacione sancte Crucis. Prameny děj. č. III, 320). Annales Polonorum (Pertz Mon. XIX, 650) mají zase: Eodem anno sequenti die post Nativitatem virginis Mariae obiit regina Bohemie. Dudík cituje ve svých Děj. Moravy (Díl VII, str. 91 něm. vydání) nekrologium Olomúcké, kde se úmrtí královny uvádí při 9 září slovy: V (VI) idus Sept. obiit Cunigundis, regina Bohemie.

[a]) Verš tento schází v ruk. 3. — [b]) Teut. 4 a tak v druhém řádku. — [c]) adoptavit 2. — [d]) ecclesia 3, 4. — [e]) Chunegunda 3, 4. — [f]) digneretur 3. — [g]) quoniam 4. — [h]) nemá 2. — [i]) quamdiu tam 3, 4.

1287 Rex igitur fidelium suorum acquiescens consiliis differre noluit, sed missis nunciis Gutam, consortem suam tenerrimam, Rudolfi regis filiam, honorabiliter invitavit, quatenus mutuo consolarentur consorcio et legitimis intervenientibus connubiis providerent de heredibus toti regno. Imperator autem more impaciens rem gestam prorogare noluit, sed instanti itineri adaptans necessaria, filiam suam, competentem sibi adiungens familiam, genero suo, regi Bohemie, destinavit.

Hec quicunque legis, noscas, quod filia regis
Multum turbatur, dum de gremio separatur
Patris turbati, sic ambo satis tribulati
Passim fleverunt, disiuncti[k]) quando fuerunt.

Porro Guta dum in introitu suo terram desolatam inspiceret, vehementer ingemuit et pauperibus[l]) sibi occurentibus pressurasque[m]) suas sibi exponentibus, ex corde compatitur et de emendacione status ipsorum se velle esse sollicitam, quamvis iuvenis esset et tenera, maturis tamen verbis compositisque moribus pollicetur. Ex hoc pauperes consolacionem recipiunt et non tam stabiliores, quam feliciores amodo in adventu domine sue salvatorem omnium benedicunt. Regine venienti rex obviare properat, ipsam quoque affectuose suscipiens in regni sui solio letanter collocat et eam amplius dominam et reginam Bohemie ab omnibus appellari precipit atque mandat.[1]) Sed quantam putas in curia regis ortam fuisse leticiam, ubi rex regine exultacionem cumulat et novarum nupciarum celebritas exultandi materiam uterque coniugum amministrat[n])? Guta adventus sui hilaritate regem exultare compulit, quam vice versa regalis magnificencie intuitus ad letandum in gentis sue leticia provocavit. Sponsus exultat, sponsa letatur et utriusque curie familia ad congaudendum[o]) letantibus incitatur, non enim possunt filii sponsi lugere, quamdiu ipsis non dedignatur sensus[p]) hilaris commanere. Nec immerito eciam tocius regni incole istis letantibus exultandi sumpsere materiam, qui ex eorundem gaudiosis connubiis 1287
heredes regni successu temporis habuerunt, ac ipsis regnantibus prosperitate suffulti ab omnibus reproborum insultibus amodo quieverunt. Regina igitur de virtute in virtutem evidenter proficiens, statum curie sue cum debita maturitate disposuit et eos, quos minus utiles reperit, removens, idoneis personis et providis universa sua negocia pertractanda commisit. Ex ingenita quoque sibi industria talem se cunctis exhibuit, quod tribulatus quispiam ad ipsam veniens sine consolacionis remedio nunquam ab ipsa recessit, utrique genti, videlicet Theutonice ac Bohemice, ita complacere studuit, quod reprehensionis notam odiive materiam nullus in ipsa reperire potuit; inter gentes discordes communiter vivendo cunctis complacuit, quia cuiuscunque linguagii[q]) foret quispiam, iuxta meritorum suorum differenciam honorem et commodum ab ipsa cotidie reportavit; nullum tempus inutiliter pertransire voluit, sed tempora miscens temporibus, nunc laudibus divinis cum debita veneracione affuit,[r]) nunc vero muliebribus intenta laboribus ociosum panem comedere recusavit. Domicellas suas vacare non pertulit, sed singulis singula iniungens opera, illam texere, illam nere,[s]) illam vero[t]) consuere doctrix sedula erudivit.

Capitulum XXI.

Quomodo Zewissius clandestine regem Wenceslaum persecutus fuerit.

Inter ea, que dicta sunt, hactenus incomperte dolositatis quedam machinamenta comperio, que ammiracioni[u]) deditus, quorundam[v]) quoque emulacione territus, pandere procul dubio pertimesco. Hec namque formidine tactus nequaquam describendo proderem, si hec eadem lippis et tonsoribus iam cognita voce murmurantis populi non audirem, verumtamen[x]) ea,[y]) que vulgi

---

[1]) Do Prahy uvedena byla Jitka čili Guta na den sv. Prokopa (4 července) r. 1287 (Rex Wenceslaus Gutam . . . . traduxit et in die s. Procopii in sede regni sui eam honorifice collocavit. Letop. Zbrasl.)

[k]) defuncti 2, 3. — [l]) paupibus 3. — [m]) pressuras quoque 4. — [n]) admin. 4. — [o]) gaudendum 3. — [p]) Tak Loserth, sponsus rukopisy. — [q]) ligwagii 2. — [r]) adfuit 4. — [s]) illam nere nemají 3 a 4. — [t]) illam vero nemá 2. — [u]) admir. 4. — [v]) quorundam quoque — territus schází v 3. — [x]) veruntamen 4. — [y]) nemá 2.

opinio clamoso insinuare presumit preconio, hec, ut scribendorum deinceps patefiat series, ammirans[z]) et stupens presenti tractatui interpono. Quis enim non usquequaque ammirando stupesceret, qui inter assiduorum blandimenta amplexuum clandestine machinacionis molimina prius nunquam suspicatus talia, inveniret? Ammirari nimirum ad plenum non sufficimus,[a]) dum Zewischium regi Wenceslao tam affabilium osculorum, tamque familiarium amplexuum blandiciis applaudere, sibique illudere[b]) apparenter cernimus, quem tamen sue vite occultas[c]) insidias demoliri, fama volante publica invenimus. O detestanda in aperto applausoris fallacia, o reprobanda insidiatoris occulti fraudulenta versucia, ubi alumpni sui sinceritati quis molitur insidias et benefacienti regi miles perfidus internicionis intuitu clanculo irrogare conatur molestias! Sed quis occultum insidiatorem publico hoste deteriorem dubitat? Insidiancium siquidem iacula me forsan sollicite muniendo evaderem, sed[d]) ubi et quando et quociens essent imminencia, presentirem, que utique precavere non valeo, dum, unde et a quo adversa ventura sint, ignoro.

Nescio, si nostis, credo, quod publicus hostis
Vos minus offendit illo, qui clam reprehendit,
Et minus infestus est offensor manifestus,
Quam qui persequitur secreto, nam[e]) bene scitur,
Quod mala vitaret hic,[f]) qui[g]) nocitura probaret.
Qui blandis verbis nos decipiunt et acerbis
Clam plagis cedunt, hii deterius puto ledunt,
Quam si terrerent verbis, vel forte tacerent.

Tanto quippe periculosius[h]) hostis persequendo officit, quanto dolose mentis versucias pacem redolentibus verbis[i]) vestit. Porro Zewischius eo contra se linguam populi murmurantis provocat, quo perverse cogitacionis conatus manifestis quibusdam argumentis denudat, baronum quoque mentibus, quos actenus[k]) conculcavit, inde se persequendi opportunitatem tribuit, unde pernotam huiusmodi[l]) fame sue detrahendi materiam populo preparavit. Zawissius autem contra se insurgentem parvipendens infamiam, ut prius universa disposuit et regie dispensator curie pro suo arbitrio singula ordinavit. Eo tempore amici sui terram spoliant et ceterorum mentes nobilium contra se ultronei exacerbant, sicque fit, ut dum per inportunitatem[m]) ipsorum regnum destruitur, usque ad celorum alta vociferantis populi gemitus elevetur.[o])

Capitulum XXII.

Quomodo rex Wenceslaus in istis casibus[p]) an- 1285
gustiatus fuerit et de prima sua expedicione, 1286
quam duxit in Morauiam.[1])

Nobiles regni Zewischii amicorum quoque eius amplius equanimiter nolentes pertransire iniurias, consilium inierunt et, ut importunis eorundem nacta occasione remurmurarent insultibus, plerique se[q]) elongantes a regia presencia non tam Zewischii, quam ipsius regis sui iussionibus rebelles esse ceperunt. Errores igitur longe peiores prioribus oriuntur, dum nobilles regni,

---

[1]) Výpravy krále Václava II do Moravy staly se ke konci r. 1285 a na počátku r. 1286 a l. 1287. Tak souditi můžeme dle Letopisu Žďárského většího, co do chronologie velmi správného (Pram. děj. č. II, str. 543), kde se nalézá při r. 1286 zpráva: rex occidit sceleratos, a dle vídenského pokračování letopisů rakouských (Continuatio Vindobonensis, Pertz Mon. XI, str. 714), kde též při r. 1286 šíře o výpravě této poznamenáno jest: sed sui eum (Wenceslaum) pro nichilo reputantes bellis, rapinis ac incendiis contra eum rebellantes destruebant terram. At ipse contra eos collecto exercitu viriliter more patris sui obsedit castra eorum et civitates eorum destruxit, munitiones confregit et quos cepit diversis mortibus crudeliter affecit. Nam quosdam eorum decollavit, alios vero in patibulis suspendit, reliquos autem in rotis confregit, ita quod in quodam campo videbantur plus quam quinquaginta corpora hominum in rotis et patibulis canibus et avibus lacerandis expositorum; sicque reddita est pax terris suis. To srovnává se s listinami, z nichž viděti jest dle míst, kde vydány byly, že od konce r. 1285 až do dubna r. 1286 Václav II byl bez přetržení na Moravě; a do té doby asi připadla by výprava k Rajhradu a Moravské Třebové, pak vrátil se Václav do Čech (máme listinu danou od něho 20 června r. 1286). Druhá výprava stala se asi v měsíci září a říjnu následujícího léta, a to více k severovýchodu proti Hohenšteinu a snad i proti Helfenšteinu. Od prosince r. 1287 jsou listiny krále Václava II zase v Praze vydávané. Srovnej Reg. Boh. II, 587 a následující.

[z]) admirans 4 a také níže o řádek admirando. — [a]) sufficius 3. — [b]) alludere 3, 4. — [c]) nemá 2. — [d]) si 4. — [e]) non 2. — [f]) hec rukopisy. — [g]) quae 4. — [h]) periculosus 2, 3. — [i]) vestit verbis 4. — [k]) hactenus 4. — [l]) huiuscemodi 4. — [m]) imp. 4. — [o]) nemá 3. — [p]) causis 2. — [q]) se a regia elongantes 3, 4.

1285–1286 qui pacem[r]) fovere debuerant, pacis federa dissolventes, domini sui contraire[s]) imperiis moliuntur. Hoc denique quidam potestati Zewischii invidentes faciunt, quidam vero amore spolii occasionem sumentes de nichilo se opponunt. Hinc rapine[t]) et spolia in terra frequentantur, hinc innumera gravamina pauperibus inibi habitantibus assidue irrogantur, pauperes desolati de illatis molestiis moturi querelas ad curiam regis veniunt, qui Zewischio prohibente adventus sui causas non permissi regi exponere plerumque amplius attriti[u]) recedunt. Quidam autem de curia, zelo inflammati iusticie, regem adierunt et non tantum destruccionem regni, verum eciam corruptam erga eum[v]) intencionem Zewischii sibi per ordinem narraverunt. Rex autem hec omnia verba conservans[x]) in cordis sui archano[y]) contulit et quod a fidelibus suis audierat, cottidiana experiencia sic esse cognovit. Magna igitur cor regis hec considerantis tacita tribulacionum coangustavit[z]) anxietas, dum ex parte una Zewischii fraudulenciam experimento didicit, ex alia vero parte nobilium suorum insolenciam argumentis percunctando assiduis videre incepit,

Intus turbatur rex, atque foris tribulatur,

dum Zawischium non solum vite sue, sed et profectibus regni occultas insidias molientem reperit et inobedientes nobiles suos spoliis et rapinis regnum devastantes agnovit. Sed dum hec tacitus intra semet ipsum ponderat, quid e duobus eligendum expediat, puta, adhuc puer et tenellus ignorat. Nobilium namque insolenciam compescere nondum valuit, et Zewischii fraudulenciam insinuare cuiquam hominum non presumpsit, ne[a]) Zewischius sinistre sue intencionis arcum periculosius contra eum tenderet, si experte fraudis suspicionis notam quibuscunque sibi indiciis aperiret. O puerilium annorum haud facile evadenda anxietas! O iuvenilis cordis absque dubio dampnosa perplexitas! Hinc anxius regis torquetur animus, hinc tribulatus ipsius concutitur intellectus, intus terrores, foris pugne. 1285–1286

O puer attrite, iamiam circumspice, si te
Quis queat eripere, vel ab istorum removere
Fraudibus, hunc quere, sed et inventum revere-
rere,
Ut tibi solamen dignetur sive iuvamen
Ad presens ferre, quod cuncta gravamina terre
Fortis compescas, et ab eius fraude quiescas,
Qui te turbare vult,[b]) aut forsan trucidare.
Cor gere tranquillum, mentem quoque transfer
ad illum.
Ut te non spernat, regem, qui cuncta gubernat,
Nec[c]) cessare piam velis implorando[d]) Mariam,
Ut te turbatum faciat cito letificatum.[e])

Quamvis vero insidiator domesticus estimandus sit hoste manifesto crudelior, Zewischium tamen rex, familiarem se sibi exhibendo, delinire studuit, quatenus fraudulentos machinacionis sue conatus dissimulando evaderet, et nichilominus suo mediante adiutorio molimina baronum rebellium coerceret.[f]) Ecce senex, iuvenis etate quidem; fluctuans in eo iuventus apparuit, mentis vero industria se senem puer bone indolis demonstravit. Cum igitur in[g]) municionibus quibusdam marchionatus Morauie vastatores quosdam congregatos intellexisset,[h]) ipsorum cupiens[i]) dissipare conventicula, Zewischio innuit,[k]) ut convocato exercitu secum in Morauiam procederet et ibi latrunculorum receptacula diminuens violate[l]) pacis commoda restauraret. Zewischius autem non tam regis amore quam hostium suorum emulacione animo ulciscendi exercitum convocavit et una cum rege procedere in Morauiam festinavit. Rex vero,[m]) mente virum induens, pacis cupidus, latronum subvertere incepit[n]) tuguria. Et eorum quos arripuit,

hos decollari, sed et istos igne cremari

nulla prece admissa mandavit. In Reygrad,[o]) claustro monachorum in Morauia[1]), circa quadrin-

[1]) Rajhrad v okresu Židlichovickém na Moravě.

[r]) nemá 2. — [s]) contrarie 2. — [t]) rap. in terra et sp. 4. — [u]) ateriti 2. — [v]) erga se 4. — [x]) servans 2. — [y]) arcano 4. — [z]) angustavit 2. — [a]) tak 3 a 4; sic 2. — [b]) vult forsan et trucidare 4. — [c]) necve 3. — [d]) implorare 4. — [e]) Tu přidává 3 ještě slovo: Amen. — [f]) coherceret 2; exerceret 3. — [g]) nemá 3. — [h]) reperit 4. — [i]) cupiens devastare et dissipare 4. — [k]) innotuit 2. — [l]) violato 2. — [m]) igitur 3, 4. — [n]) cepit 3, 4. — [o]) Regrad 3.

1285–1286 gentos latrones detinuit, quos una vice decapitacionis suspendiive supplicio mulctandos definitiva[p] data sentencia condempnavit. Hii denique, quod sine stupore referre non valeo, dum inpetum impugnantis exercitus festinaverunt evadere, nocturno tempore a municione claustri clam descendere[q] voluerunt, sed culpis suis exigentibus excecati divinitus per anfractus adiacentis nemoris usque mane vagantes, manus hostium, quas[r] declinare decreverant, morituri mox[s] intraverunt. Sicque iusto dei iudicio irretiti certatim conabantur succumbere, qui ausu temerario non fuerunt veriti crucifixi patrimonium devastare.

Sic pereunt multi, qui per silvas,[t] quasi stulti
Nocte currerunt[u] et ad hostes cras redierunt.

Deinde rex processit versus[v] Morauicalem Tribouiam,[1] ubi magnam spoliatorum multitudinem intellexerat[x] congregatam. Hanc denique civitatem mox capiens Fridericum de Schonburg,[y] turbatorem[z] pacis, compescuit et ne amplius contra regem excederet, caucione fideiussoria obligavit, sed quia rapinas evitare noluit, a fideiussoribus suis detentus regie potestati presentatus fuit. Rex vero, quem meritis suis exigentibus mortis sentencia condemnare debuit, misericordia motus, quorundam quoque mitigatus precibus, in dextra manu solum sibi digitum amputavit, quatenus sic correptus ab importunitate sua quiesceret et pro misericordia citra[a] debitum sibi exhibita regi de cetero ad beneplacita quelibet obediret.

Sic Fridericus est factus regis amicus.

Post hec in eodem marchionatu rex, alas suas expandens liberius et reformacioni pacis intendens studiosius, castra contrivit, municiones 1286
comminuit et conventicula reproborum potenter dissipans, primiciasque expedicionum suarum deo offerens, pacem inibi restauravit. Pacata Morauia rex cum suis in Bohemiam letanter rediit et quomodo insidias reproborum ibidem[b] compesceret, spem ponens in domino deinde studiosius cogitavit.

Sic rex ignavos cepit frenare Morauos.

Capitulum XXIII.

De secunda expedicione regis et de filio eius- 1287
dem primogenito.

Nescit cessare, qui consuevit spoliare,
Ni[c] suspendatur, vel cum gladio feriatur.[d]

Quidam igitur latrunculorum hiis diebus in castro, quod Hohenstein[e] dicitur,[2] se in metas Morauie receperunt et consuetis nescientes desistere, vicinarum terrarum confinia rapinis et incendiis cotidie vastaverunt. Rex igitur querelis exacerbatus pauperum,[f] eorundem latronum improbitatem refrenare disposuit et congregato exercitu ibidem figens tentoria primo suburbium, deinde ipsius castri menia intrepidus expugnavit, expugnata quoque fidelibus suis gubernanda cum fiducia commendavit, quatenus consuetas ibidem rapinas compescerent et in pace adiacencium terrarum confinia conservarent.

Sic ibi servatur pax et nullus spoliatur.

Sexto decimo anno[3] etatis Wenceslai regis regine impletum est tempus pariendi, primogenitumque suum peperit, cui rex in sacro fonte nomen patris sui imponens ipsum Ottakarum appellavit, quatenus, dum filii vultum inspiceret,

---

[1]) Moravská Třebová, okresní město blíže hranic českých, kde se jednalo též o vydobytí hradu Bořišova, náležejícího dětem Bohuše z Risenburka, jejichž poručníkem byl Bedřich mladši ze Šonburka. — [2]) Hochštein (Hoštýn) západně od Zábřehu k hranicím českým jest dosud ves, nad níž jsou zříceniny hradu Hochšteina. Že se na tomto místě má čísti Hohenstein a ne Holenstein, k tomu nás vede zpráva, že se hrad ten nalézal na hranicích Moravy, kdežto Holštein, u Blánska ležící, více ve středu země jest. — Výprava proti Hochšteinu stala se, jak výše řečeno, asi v měsíci září nebo říjnu r. 1287. — [3]) V letopisech Zbraslavských jest správně udáno anno etatis sue septimo decimo, a jako den narození synáčka Václavova naznačen jest 6 květen, in die beati Johannis ante portam Latinam, a jako den úmrtí den sv. Alžběty téhož léta.

[p]) dif. ruk. — [q]) discedere 4. — [r]) quos 2. — [s]) subito 3, 4. — [t]) sylvas 4. — [u]) cucurrerunt 4. — [v]) ad 2. — [x]) intellexit 4. — [y]) Schonenburg 4. — [z]) turbatorem — excederet schází v 3. — [a]) citra 4. — [b]) inibi 4. — [c]) Si 2. — [d]) V ruk. 3 jest původně napsáno puriatur, ale nadepsáním proměněno ve feriatur. — [e]) Tak 2; Hohensteyn 4; Holensteyn 3. — [f]) puerum 3.

1287 occasione nominis se ipsum ad imitandum patris industriam ex iugi memoria provocaret. Digne siquidem in memoriam filii verti debuit, qui progenitorum suorum metam transcendens, diadema[g]) regium tam gloriosis actibus in exemplum posteris, dum viveret, decoravit.

Vulgus letatur, dum filius hic generatur,
Hunc regnaturum confidens atque futurum
Regni rectorem, si forsan progenitorem

perderet, ne heredis solacio destituta terra Bohemorum acephala remaneret. Rex eciam primogeniture sue exortu hilaris effectus, donativa distribuit, deum quoque, qui ipsum novi fetus magnificavit genimine, in omnibus suis operibus benedixit. Deus vero, qui cunctis terminum, quem non transgredientur, constituit, eundem Ottakarum, regis[h]) primogenitum, eodem anno nativitatis sue de carnis ergastulo evocavit.

Sic mors turbavit omnes, quos letificavit
Exortus pueri.[i]) Studeas idcirco vereri
Verba Dei fortis vivens et tempore mortis.

Capitulum XXIV.

1287 Quomodo Zewischius[k]) sororem regis Ungarie duxerit, et quomodo Wenceslaus monasterium novum fundare decreverit.

Post hec Zewischius,[l]) regine prius defuncte consorcio effectus magnanimus, iam de coequalium sibi baronum filiabus uxorem, ne forte degenerare videretur, habere noluit, sed legatos mittens in Ungariam sororem Wladislai [1]) regis ibidem — que, ut puto, dudum religionis habitu induta fuerat — mundi promittens eidem divicias, sibi desponsari legitime postulavit, qui mox, quod peciit, impetravit. Sed quoniam non solum uxorem, verum eciam thesaurum universumque apparatum regis Ottakari olim defuncti sibi vendicaverat, regalibus sibi assumptis insigniis in Ungariam proficisci disposuit, quatenus regis sororem sibi nuper desponsatam duceret et forsan cultu decoratus regio gloriosus in aliene gentis presencia compareret. Igitur cum magna multitudine dum citra[m]) Montem Ferreum iter arreptum iam perageret, nobilis quidam Bohemie, Heinmannus[n]) de Lewchtenburg[o]) nomine, hoc intelligens, ipsum[p]) hostiliter persequendo impeciit et quadrigis captis ipsum omnibus diviciis, quas sibi ad viam adaptaverat, spoliavit.[2]) Zewischius autem terga vertens fugam iniit et sic in Opatowitz cum paucis se recipiens manus inibi persecutoris evasit. Ipse vero persecucione cessante resumptis viribus desistere ab inceptis noluit, sed familia vieque necessariis decenter adaptatis venit in Ungariam,[q]) ubi cum ingenti gaudio nupciarum celebratis solempniis post hec in Bohemiam rediit et suam secum novam deducens coniugem ipsam in castro, quod Vurstenberg[3]) dicitur, mansuram pro tempore collocavit. Ipsa vero ibi manens consueto more coniugis[r]) viro commanentis se conceptu[s]) gravidatam reperiit et impleto pariendi tempore fetum, quem conceperat, parturivit. Quo facto Zewischius exhilaratus in metis utriusque regni, Ungarie videlicet et Bohemie, ambos reges convenire peciit et, ut iam[t]) sibi procreatum puerum sacri baptismatis levarent de flumine, postulavit. Quod at- 1287

---

[1]) Ladislav IV. Nevěsta Závišova jmenovala se Alžběta a byla jeptiškou v klášteře dominikánském na ostrově u Pešti nyní u sv. Markéty zvaném. Odtud unesl ji násilně Milutin, kníže Mačvy, a pojal za manželku, aby si tím zjednal větší právo k svému knížetství. Ale Alžběta jej po několika měsících opustila, načež ji pojal Záviš za manželku. To se stalo asi ke konci r. 1287 nebo na počátku r. 1288. — [2]) Železné hory jest pohoří jdoucí od Krucemburka až k Tejnici. Haiman z Lichtenburka, syn Smila z Lichtenburka, byl spřízněn se Závišem; neboť jeho syn Hynek Krušina měl dceru Závišovu za manželku (Srovnej Reg. Boh. II, 893.). Nestalo se snad přepadnutí toto z obavy před ubytím statků, kdyby se Záviš znova oženil? Opatovice, klášter na ostrově Labském mezi Pardubicemi a Hradcem Králové ležící a ve válkách husitských pobořený. — [3]) Vurstenberg (Fürstenberk) jest nynější Svojanov v někdejším kraji Chrudimském, a nemožno tu mysleti na Kladsko. Svojanov ležel v území, jež dostal Záviš z Falkenšteina od krále Václava r. 1285 (Reg. Boh. II, str. 586), r. 1289 se již jmenuje, i podobá se, že od Záviše samého hrad ten vystavěn byl (srov. Reg. Boh. II, 631).

[g]) dyadema 4. — [h]) nemá 2. — [i]) parvi 4. — [k]) Zewissius 4. — [l]) k slovu tomu při znamení příslušném jest dole pod textem v ruk. 3 připsáno: de Rosenberg. — [m]) circa 3, 4. — [n]) Heym. 3, 4. — [o]) Luchtenburg 3, 4. — [p]) ipsum — captis nemá 3. — [q]) Hung. 4 tu i výše i níže. — [r]) nemá 3. — [s]) in conceptu 4. — [t]) sibi iam 4.

1288 temptatum ab eo quidam hac intencione asserunt, quatenus arcum dudum concepte malicie in regem Wenceslaum nullo prohibente liberius tenderet, eum[u]) quoque, quem populi tumultuantis retractus formidine Prage non presumpsit aggredi, saltem peregre proficiscentem nacta opportunitate necaret. Hac autem relacione quorundam sibi fidelium premunitus, rex, sic esse intelligens, precibus deprecantis Zewischii assentire non abnuit et ut tante solempnitati congrua adaptaret necessaria, se secuturum pollicitans[v]) Zewischium ipsum premisit. Molem autem angustiarum, quam[x]) ex tunc rex in corde suo sustinuit, quis enarrare sufficeret? Qui utique nullum super terram habuit, cui confidenter rem huiuscemodi aperiret, omnes siquidem, qui ipsius putabantur esse consules, consanguinei fuerunt Zewischii et affines. Humano igitur destitutus presidio, cubilis sui abdita solus igreditur et in meditacione sua pertractans singula, ut ipsum a laqueo venantis, leonisque rugientis faucibus clementer eripiat, non sine lacrimis Dominum deprecatur et amplioris devocionis irrigatus imbribus[y]) monasterium ad honorem Dei sueque matris Marie gloriose virginis se fundaturum affectu sincerissimo[z]) pollicetur.

Hic videas, quare decreverit edificare
Claustrum rex iuvenis, ut in hiis[a]) Christus sibi penis
Prestet solamen, gens cuncta respondeat Amen,
Quas velut indignus, ut[b]) subdolus atque malignus
Zewisch[c]) molitur regi, quia postea scitur,
Quod sic sit, teste fama populi manifeste.

Capitulum XXV.

De captivitate Zewischii[d]) et de morte ipsius. 1288

Et quia Christus ei semper donum requiei
Promptus largitur, qui devotus reperitur
Ipsius in laude, rex idcirco pie gaude,
Constans et letus, lacrimas tergens, fuge fletus.

Confortatus igitur in domino rex Wenceslaus, ut sibi totique regno de pace provideret, captivitatis nexu[e]) Zewischium innodare disposuit et fingens, se sine ipsius conductu ad preparata regeneracionis convivia non posse procedere, ut conducturus ipsum Pragam veniat, pro ipso nunccios destinavit. Medio tempere rex nobiles quosdam sibi magis familiares inter ceteros clanculo ad se venire fecit, quibus non sine timore valido, puta amicis sui persecutoris postulans, ut secretum teneant et adiutorium impendant, sue mentis propositum patefecit. Ipsorum autem non tam animatus consiliis quam adiutus auxiliis, eam quam habere potuit familiam, clandestine adaptavit et Zewischium ad se reversurum[f]) in castro Pragensi confisus in Domino captivari mandavit, quatenus per captivitatis angustias ipsum ab impietate sua compesceret et thesauros,[g]) insignia quoque regalia, que sibi olim vendicaverat, ab ipsius manibus extorqueret.[1]) Post hec rex municiones regni, quas Zewischius in sua potestate habuerat, recuperare satagens, fratrem suum, ducem Nicolaum, exercitus sui ductorem constituit, qui circa castrum, quod Vroburg[h]) vulgo dicitur,[2]) figens tentoria, presertim cum amici Zewischii desuper habitantes ipsum castrum resignare renuerent, Zewischium in eiusdem castri suburbio fratribus suis aspicientibus

---

[1]) Zajetí Závišovo stalo se asi ke konci r. 1288, poněvadž již 6 února r. 1289 učinil král Václav směnu statků Závišových ve východních Čechách ležících s Bedřichem, markrabím míšenským, za Míšensko. — [2]) Hrad Hluboká v Budějovicku, kde dosud louka, na níž poprava se stala, nazývá se Pokutní nebo Závišova louka. Hluboká byl hrad královský, který buď zástavou neb jako purkrabí držel Vítek, bratr Závišův. Stětí Záviše stalo se dne 24 srpna 1290, jak viděti jest z nekrologia Vyšebrodského, kde poznamenáno jest: A. d. MCCXC, IX kal. Sept. obiit d. Zawissius de Falkenstein, qui donavit huic monasterio s. Crucis lignum Domini, pretiosum ornatum et sepultus est hic in capitulo nostro (Balbin, Epit. rer. Boh. Lib. III, cap. XV). Zprávy o tom jsou ve spisech: Contin. Vindob. ad annum 1290 (Pertz Mon. XI, 716); Chronicon de gestis principum (Böhmer Font. rer. Germ. I, 11); Chronicon Francisci Prag. (Pelzel et Dobrovský. Ss. rer. Boh. II.)

[u]) eumque, quem 4. — [v]) pollicitus 4. — [x]) quas 3, 4. — [y]) ymbribus 2. — [z]) sync. 4. — [a]) Místo in his má 3 Jesus. — [b]) vir 3, 4. — [c]) Zewish 4; Zawiss 3. — [d]) Zewissii 4 a tak níže. — [e]) nexii 3. — [f]) reversum 2, 3 — [g]) thes. quoque insig. 2. — [h]) Vroburch alias Hluboka 3, při čemž poslední dvě slova jsou připsána po straně.

1290 decollari[i]) mandavit, quatenus ceteris ex hoc metum incuteret et eos ab insidiosis insultibus timore supplicii refrenaret.

Vivas tranquille iuvenis rex, iam ruit ille
Hostis pacificus, tuus insidiosus amicus,
Qui te linivit verbis et postea scivit
Factis a tergo te pungere. Gaudeat ergo
Plebs huius terre, quia cessabunt cito guerre.

Zewischii facta me tam prolixis verbis pertractare oportuit, ut videlicet insidiosos conatus similia facienciurn sub typo ipsius describendo arguerem, et ea, que ab eodem rex Wenceslaus in iuventute sua sustinuit occulte machinacionis molimina, compassionis animo pertractarem.[1])

Capitulum XXVI.

De infidelitate quorundam nobilium et de morte Heinrici[k]) Probi, ducis Wratislauiensis,[2]) et Wladislai, regis Ungarie.[l])

Tyrannide sua, dum adhuc viveret Zewischius, mentes multorum contra regem Wenceslaum in tantum concitavit nobilium, quod non tantum mandatis ipsius inobedientes existerent, verum eciam particularia frequentantes colloquia[m]) de morte ipsius nonnunquam studiosius cogitarent. Quidam igitur ex eis non sine ceterorum assensu nobilium Heinricum, ducem Wratislauie, cognomine Strenuum, adierunt, sibique, si tamen veniret[n]) celerius, regnum Bohemie sine difficultate subdere promiserunt. Dux autem eorum verbis exhilaratus non modicum fidelium suorum consilio utitur et se venturum in Bohemiam sine more dispendio pollicetur. Porro dux, de sua diffisus fortitudine, rem tam arduam solus attemptare[o]) noluit, sed mittens nunccios ad regem Ungarie, non tam consilium quam auxilium ab ipso cum instancia postulavit, et quia Ungari olim contra regem Ottakarum Rudolfo, regi Romanorum, prestiterunt auxilium, rex ipsorum timuit, ut si rex Wenceslaus in factis suis proficeret, quandoque patris sui mortem in gente Ungarica severius vindicaret. Quam ob rem rex Ungarorum opportunitatem opprimendi regem Bohemie se[p]) invenisse credidit et cum duce Wratislauie pactum faciens, venturum sibi in auxilium cum exercitu fiducialiter se promisit. Quid plura? Principes[q]) mutui federis se constringentes nexibus, certum prefixerunt terminum, in quo convocatis exercitibus ambo pariter versus Bohemiam procederent, ubi regem opprimentes viriliter totum regnum suis legibus subiugarent. Sed quoniam Wenceslaus rex a puericie sue tempore salutis sue spem ponere consuevit in Domino, ipse,[r]) qui sperantes in se nunquam deseruit,[3]) eundem ab emulorum suorum, quas[s]) adhuc ignorabat, insidiis miraculosius liberavit. Mira namque divine ulcionis sentencia infra unius mensis spacium rex Ungarorum gladio trucidatus corruit,[4]) dux Wratislauie veneno interemptus periit et Zewischius,[t]) qui huius mali occasionem prestiterat, capite cesus dies suos morte miserabili terminavit.

Sic rex celorum regem redimens Bohemorum
Hos tres deiecit, illumque quiescere fecit,
Iste venenatus iacet, hic mucrone necatus,
Uno sub mense Zewisch[u]) quoque corruit ense.

---

[1]) O Závišovi psali: Palacký, O panu Závišovi z Rosenberka (Časopis Českého Museum r. 1831, str. 55 a násl.); Pangerl Mat., Zawisch von Falkenstein. Prag 1872 (zvláštní výtisk z publikace Mittheilungen des Vereins für die Gesch. der Deutschen in Böhmen X Jahrgang. Prag 1872). — [2]) Jindřich IV Spravedlivý, syn Jindřicha III, který byl od r. 1289 též knížetem krakovským a sandoměřským. Srovnej též Stenzelovo dilo: Gesch. Schlesiens I, 104. — [3]) Z knihy Judity kap. XIII, v. 17. — [4]) Ladislav IV, král uherský, zemř. 10 červ. 1290 a Jindřich IV Vratislavský dne 23 června téhož léta, jak o tom zpráva v letopisech Annales Grissowienses maiores (Pertz Mon. Germ. hist. XIX, str. 541), kde čteme při r. 1290: „obiit Heinricus IV Wratislaviensis in vigilia s. Johannis baptiste“, a v letop. Annales Cisterciensium in Heinrichow (tamtéž str. 545), kde se úmrtí to též na 23 červen klade. Ale Chronica principum Poloniae vypravuje méně správně, že Jindřich IV zemřel 21 července: Hic dux Heinricus quartus .... demum anno MCCXC°, XI kal. Aug. decessit sine liberis, proch dolor, veneni poculo interemptus. (Stenzel Ss. rer. Sil. I, str. 114.)

[i]) Ruk. 3 má po straně assere. — [k]) Henrici 3, 4 a tak níže. — [l]) Hungariae 4 a tak níže. — [m]) colloquia et de 4. — [n]) viveret 2. — [o]) acceptare 4. — [p]) nemá 3. — [q]) princeps 3. — [r]) Christus 4. — [s]) quos 2. — [t]) Zewissius 3. — [u]) Zawish 4.

Porro quidam potens de Bohemia, qui ceteris confederatus[t*]) baronibus in huiuscemodi tradicionis consilio reus fuerat, hiis auditis ad cor rediit et ad regem veniens reatus sui magnitudinem prodendo publice veniam postulavit, alios quoque contraditores suos regi per ordinem nominavit. Rex autem rem prius incognitam illo revelante conperiens[u*]) vehementer exhorruit et pietate motus culpam, qua penam meruit, petenti veniam penitus condonavit.

Rex pius ac mire bonitatis et immemor ire
Exemplo Christi veniam mox contulit isti.

Igitur nobilis ille incunctanter voluntati regis deinceps complacere studuit, cui adherens fideliter infidelium consorcia amodo evitavit. Sic Heinricus, dux Wratislauie, veneno[v]) intoxicatus a suis periit et rex Wenceslaus districtum Glacensem, quem post mortem Ottakari regis idem dux potenter occupaverat, recuperans, principis defuncti exequias solempniter celebravit.[1])

Capitulum XXVII.

Quomodo rex Wenceslaus cum Andrea noviter electo in Ungaria[x]) in regem convenerit et quomodo cum ipso fedus amicicie pepigerit.[y])

Wladislao[2]) igitur rege Ungarie defuncto maiores regni eiusdem in unum convenerunt et de eleccione regis alterius inter se tractatus varios habuerunt, qui videlicet vacantis regni curam susciperet et ipsam terram Ungarie ab insultibus vicinorum principum manu valida gubernaret. In ipsa autem eleccione magnum dissensionis malum oritur, quia iuxta sua desideria quivis sibi constituere dominum et eligere regem molitur. Quidam namque pacis zelatores communi bono cupientes consulere, talem sibi
1290
regem satagebant eligere, qui vicinorum principum conatus improbitatemque reproborum potenter compesceret et universis regni incolis de pacis commodo sagaciter provideret. Alii vero, qui post obitum regis[z]) Wladislai bona regalia sibi per fas nefasque vendicaverant, privatum commodum communi bono preferentes, quempiam impotentem atque debilem in regem nitebantur accipere, qui eorum insolenciis compulsus annueret et eos ad resignacionem bonorum regalium compellere non valeret. Circumsedencium autem principum condiciones pensantes et merita, pretermissis omnibus tandem in dominum Andream dictum de Esten,[3]) de prosapia Ungarie regum progenitum, virum elegantem et providum, consenserunt atque ipsum in regem et dominum communicato consilio elegerunt. Ipse vero suscepta regni cura, cum in ipso regno novus esset et advena, hinc Ungarice[a]) fidei inconstanciam, hinc quoque oppressorum pauperum cotidianam[b]) comperiens miseriam, utrobique anxius[c]) nec importunitatem violentorum compescere, nec oppressis valebat quietem, quam ab ipso se habituros speraverant, ordinare. Fidelium igitur quorundam fretus consiliis ad Wenceslaum, regem Bohemie, nunccios in occulto dirigit et, ut sibi in metis Ungarie dignetur occurrere, cum instancia postulat et requirit. Rex autem Wenceslaus quia a puericie sue tempore omnibus principibus honorem impendere et reverenciam exhibere studuit, postulacioni novi regis incunctanter annuit atque sua ad hoc decenter adaptata familia ipsum circa oppidum, quod Godin[d]) dicitur,[4]) situm in terminis Ungarie, visitavit. Ambobus igitur in unum convenientibus paci et concordie utrobique intenditur et perpetuo[e]) inter eos duraturam amiciciam fide-

---

[1]) Srovnej Příběhy krále Přemysla Otakara II (Prameny děj. č. II, str. 333). — [2]) Má se tu i níže čísti Lad. — [3]) Tento Ondřej byl syn Štěpána, syna Ondřeje II z třetího manželství s markrabinkou Beatricí z Este. Štěpán pak měl za manželku Thomasinu Morosini a jejich syn Ondřej, který se v posledních dobách panování Ladislava IV připomíná jako vévoda charvatský a dalmatský, byl 23 července 1290 v Stoličním Bělehradě za krále uherského korunován a zval se Ondřej III. — [4]) Hodonín na Moravě. O této schůzi nemáme jinde žádných zpráv; a také se nezdá, že se r. 1290 Václav II mimo Čechy zdržoval; odbývala-li se však schůze ta, bylo to spíše k jaru r. 1291, kde od Václava II v rozličných městech moravských listiny jsou vydány.

[t*]) consideratus 2. — [u*]) comperiens 3, 4 — [v]) veneno a suis intox periit 3, 4. — [x]) Hung. 4 a tak všude níže. — [y]) pepegerit 3, 4. — [z]) Wl regis 3, 4. — [a]) Hungariae 4. — [b]) quotidianam 3, 4. — [c]) auxiliis 2. — [d]) Godin 3, 4. — [e]) perp. duraturam inter eos 3.

1291 iussoria caucione nobilium hinc inde sufficienter adhibita alter alteri pollicetur, quatenus alter adiutus ab altero, quivis ex contracta amicicia effectus[f]) potencior sui regni rebelles compescere, devotos quoque et humiles in pace valeat conservare. Ex illo profecto die Ungarice[g]) gentis temeritas competenter reprimitur et regi Andree a suis maior procul dubio reverencia exhibetur. Tanto namque principes subiecto populo potenter prevalent, quanto ipsi inter se controversie sublata materia concorditer vivere non recusant. Sepe eciam maligni propriorum dominorum mandata contempnerent, si ab extraneis principibus se passuros pro temeritate sua promerite ulcionis sentenciam non timerent.

Tu cum sis princeps, te conformare deinceps
Studeas principibus
Cunctis vicinis, quia nil restat, nisi finis
Honoris tui,
Si fortasse secus fit, claro lumine cecus
Succumbes[h]) tuis.
Nullus curabit tua iussa, tuus reprobabit
Te populus,
Quando non poteris
Ipsum[i]) protegere, neque perversos cohibere.

Capitulum XXVIII.

Quomodo Wenceslaus rex in Egra Rudolfum, Romanorum regem, visitaverit et ab ipso regnum in feudo receperit.[k])

1289 Anno incarnacionis dominice MCCXC⁰ [1]) — ipse est annus Wenceslai regis Bohemie vicesimus primus — Rudolfus, Romanorum rex, generum suum, regem Bohemorum, videre voluit, et mittens in Bohemiam, ut sibi rex in civitate Egrensi occurreret, cum instancia postulavit. Est autem Egra imperialis civitas, quam pro dotalicio filie sue imperator regi Bohemie obligavit, dum sibi 1289 eandem pro uxore legitima copulavit. Rex igitur Bohemie socero suo non inconsulte complacere desiderans, fideles suos convocavit et eorum usus consilio se ad videndum suum socerum cum solempnitate debita preparavit. Assumpta itaque regina rex versus Egram iter arripuit, quibus cum hilaritate[l]) rex Romanorum obvians ipsos, quo[m]) decuit, amore suscepit.

Hi cum conveniunt, ingencia gaudia fiunt.

Tanto quippe in mentibus colletancium desiderata cumulantur gaudia, quanto alter in altero virtuosorum profectuum apparenter aspicit incrementa; gener nimirum[n]) in socero, quo delectatur, invenit, in patre filia materiam exultandi accipit,[o]) in utroque Romanorum rex, quod desiderabat, inveniens, venerandus senex non tam animo, quam vultu iuvenem se ostendit.

Tunc exultantur, tunc fercula lauta parantur,
Hinc ducendo chorum rex exultat Romanorum,
Guta gradu subito sequitur comitante marito,
Letantur gentes hos tres saliendo sequentes.

Munera largiendo alter alterum prevenire satagit et tanto se quisque feliciorem estimat, quanto optate iocunditatis obsequio occasionem exultacionis alteri amministrat; hic adolescentes successuri parentibus balteo[p]) accincti milicie tyrocinia exercere properant, varia quoque ostentantes deduccionis solacia minores maioribus[q]) toto mentis conamine complacere festinant.

Hunc quasi sacrilegum reputant, qui gaudia regum

aut importunitate sua interrumpendo impedit, aut melancolie obvolutus contagio se hilarem ceteris non ostendit. Porro in medio letancium rex Wenceslaus regio cultu decoratus prodiit et ut regnum Bohemorum[2]) sibi iure feodali[r]) rex Romanorum conferat, imperialibus in hoc ob-

[1]) Má býti 1289; nebo v Chebu byl král Rudolf ke konci února a na počátku března r. 1289 naposledy. — [2]) Srovnej výklad místa tohoto u Lorenze (Deutsche Gesch. im 13. und 14. Jahrhundert) II 2 str. 509 v poznámce. Srovnej též Reg. Boh. II, č. 1337, kde se neděje zmínka o udělení Čech v léno Václavovi II, ale o udělení léna markraběti Braniborskému se vypravuje.

[f]) affectus 2. — [g]) Hungariae 4. — [h]) succumbes tuis nemají 3, 4. — [i]) ipsum non prot. 3. — [k]) recepit 2. — [l]) hyl. 2 a tak níže. — [m]) nemá 2. — [n]) nimium 3. — [o]) accepit 2. — [p]) baltheo 4. — [q]) minoribus 2. — [r]) feudali a níže feudo a infeudatur 4.

1289 secundans legibus, cum debita reverencia postulavit. Rex Romanorum igitur precibus postulantis incunctanter annuit et vexillorum adaptatis insigniis ipsum regnum sibi in feodo lege perpetua leta facie commendavit, quatenus generum suum ad propria cum hilaritate remitteret et inchoati convivii solempnia fine laudabili[s]) terminaret.

Sic consummatur festum, sic infeodatur
Per Romanorum regem dominus Bohemorum.

Tandem peractis diebus convivii unusquisque ad terram suam redire disposuit, sed socer secreto ad se vocans generum hanc suis auribus presente filia vivendi regulam instillavit:

Hactenus, o iuvenis, subiectus eras alienis,
Qui te destruere voluerunt, sed modo vere
Hos evasisti, iam iam te gracia Christi
Constituit regem, cuius si denique legem
Devote fueris imitatus, pace frueris;
Ipsum diligere studeas, pariterque timere.
Nec non cotidie devotus adesto Marie
Laudibus et gratum fac semper[t]) ei famulatum,
Angelicos[u]) cetus semper venerabere letus,
Cetera sanctorum, dum vixeris, agmina, quorum
Auxilium queris, revereri non pigriteris;
Divine legis maneant in pectore regis
Dogmata, gratus eris, si solius mulieris
Contentus fueris amplexibus. Utere veris
Et brevibus dictis, nec quemquam decipe fictis,
Est et non dicas, nulli penitus maledicas,
Quod tu nolueris dare, nunquam polliciteris,
Munera porrigere tyronibus atque cavere
Debes, ne misere tandem videaris egere.
In specie cleri Christum studeas revereri,
Regnabis tutus, sapientum verba secutus
Si fueris, morum leges imitare bonorum.
Quando cupis fari, bene debes premeditari,
Que sit verborum virtus vel forma tuorum.
Non ulciscaris, nisi cercius experiaris
Excessus hominis, nec delectare rapinis.
Iustus et equalis esto iudex, quia talis
Omnibus hic[x]) gratus est perpetueque beatus.
Hospitibus letum te prebe sive quietum.
Hoc reor esse satis, sis[y]) contentus moderatis
Potibus atque cibis, sic dudum[z]) vivere quibis,
Sintque tui tales famuli vel concamerales,
Qui tibi dicendi normam tribuant[a]) vel agendi,
Hiis te committas, talos fuge, despice[b]) cittas.[c])
Hiis in doctrinis talis modo sit tibi finis:
In Cristo[d]) credas, et abhinc in pace recedas.

Sic rex Romanorum doctrine finem imposuit 1289
et pro amoris indicio hinc inde porrectis amplexibus quilibet ad terram,[e]) unde venerat, valedicens alteri remeavit.

Capitulum XXIX.

Quomodo rex Wenceslaus monasterium, quod fundare promiserat, domino abbati Scedlicensi optulit.[f])

Fuit in diebus istis vir vite venerabilis abbas in Scedlicz Heidenricus nomine Cisterciensis[g]) ordinis,[h]) qui tantam in conspectu regis Wenceslai invenit familiaritatis graciam, ut eum omnium secretorum suorum perfecte de ipso presumendo conscium efficeret, ac ipsum preferendo ceteris non aliter, quam conpatrem carissimum[i]) appellaret. Nec immerito conpater a rege appellari debuit, qui omnes suos liberos, quos habuit, de sacre regeneracionis lavacro iuxta consuetudinem ecclesie elevavit. Rex siquidem iste, quia Christo[k]) in omnibus complacere studuit, omnes liberos suos viris religiosis pie devocionis intuitu baptizandos[l]) commisit, quatenus pueri[m]) in cultu christiane fidei meritis patrinorum[n]) proficerent et eorundem secuturi vestigia domino adherentes in bonis operibus iugiter habundarent.[o]) Abbas iste dum anno domini MCCLXXXXI° de generali ordinis sui

---

[s]) laudabiliter 2. — [t]) ei semper 4. — [u]) angelicus 2. — [x]) Omnibus est gratus hic perp. 2. — [y]) nemá 3; sed 4. — [z]) da dum 2, 3. — [a]) tribuunt 2. — [b]) displice 2. — [c]) cyctas 4. — [d]) Christum 3, 4. — [e]) ter. suam 4. — [f]) obt. 4. — [g]) V rukopisech píše se slovo to Cyst. obyčejně, ale ne důsledně; proto jsme neměli žádného zření k různočtením nedůsledností touto vzniklým. — [h]) nominis 3. — [i]) karissimum 3; charissimum 4. — [k]) Ruk. 2 má pravidelně Cristus, Cristi atd. — [l]) baptisandos 3. — [m]) parvi 4. — [n]) Ruk. 4 má v textu paternorum, ale nad tím nadepsáno compatrum. — [o]) abund. 4.

1291 rediret capitulo, [1]) occasione itineris oppidum Egrense ipsum transire contigit, ubi regem Wenceslaum cum quibusdam Alamannie [p]) principibus pacis colloquia celebrantem invenit, sed quia istius abbatis ipse rex absenciam diuturnam difficulter sustinuit, eundem cum hilaritate [q]) suscipiens, ne ab ipso recederet, sibi confidenter iniunxit. Abbas autem voluntati regie, ut decuit, complacere desiderans, circa eum mansit, et sicut antea consueverat, ipsius curiam horis competentibus cotidie [r]) visitavit. Porro rex votum de fundando monasterio quam [s]) pluribus intervenientibus regni sui negociis hactenus adimplere non potuit, crebro abbatis istius intuitu recordatus revolvere mente cepit et se super huiuscemodi promissi dilacione nonnunquam tacitus reprehendit. Quadam igitur vice ceteris exclusis rex ipsum abbatem ad se vocavit, cui id, quod dudum in mente conceperat, enarrando per ordinem in hec verba prorupit: Ad monasterium ordinis Cisterciensis, quod ad honorem Dei sueque genitricis Marie fundare decrevimus, nos de aliquo monasterio a predecessoribus nostris, principibus Bohemie, fundato conventum monachorum accipere hactenus volebamus, sed quia compater carissime, [t]) ob sinceritatis [u]) tue constanciam singularis amoris privilegio te ceteris preferendum duximus, non restat aliud, nisi ut ipsum fundandum monasterium, diuturne deliberacioni finem in hoc imponentes, tuis manibus offeramus, quatenus conventum monachorum nobis de tuo cenobio sine difficultate tribuas et paterne auctoritatis [v]) officio ibidem fruiturus deinceps de ipsa nova plantacione te voluntarie intromittas. Amoris igitur intuitu, quem ad te gerimus, nostram fundacionem Scedlicensi [x]) monasterio subiciendam [y]) duximus, quod tamen non a progenitoribus nostris, sed pocius a quibusdam Bohemie baronibus fundatum nullatenus 1291 dubitamus. Nos quoque cum vita comite reversi in Bohemiam fuerimus, aliis postpositis negociis votum, quod fecimus, per te ammoniti [z]) in nomine Domini persolvemus.

Sic Domino dante, quod non decreverat ante,
Rex Heidenrici manibus, specialis amici,
Claustrum donavit, quod post hec edificavit.

Eo eciam tempore abbas Theodericus, [a]) nacione Thuringus, monasterio Waldsachsensi [b]) prefuit, quem similiter Wenceslaus rex ob magne industrie sue merita arcius [c]) adamavit. Hic erat in agendis strenuus, [d]) in proferendis providus et in toto ordine vir utique venerabilis et acceptus; et quia ipse visitator monasterii Scedlicensis extitit, percepto [e]) regis proposito una [f]) cum filio suo abbate de Scedelicz [g]) venire in Bohemiam festinavit, quatenus mentem regiam a bono proposito resilire nequaquam permitteret et sollicitudine debita novam plantacionem divini cultus zelator strenuus promoveret. Venientes itaque Pragam ambo abbates regem adierunt et, ut votis satisfaceret, prout ipsis iniunxerat, eum commonitum habuerunt. Rex autem promissi non immemor negocium hoc precipitare noluit, sed dilacione interposita cum domino Thobia, qui extunc Pragensem regebat ecclesiam, [2]) aliisque viris sapientibus, in quo loco fundaret monasterium, cum summa diligencia prelibavit, ne forte tempus perderet cum impensis, si in loco inconvenienti ipsum fundasse monasterium successu temporis peniteret; maluit enim maturam huic rei deliberacionem premittere, quam repente inchoatam ductus penitencia cum verecundia retractare.

---

[1]) To se stalo asi v měsíci říjnu r. 1291, když se Václav II zdržoval v Chebu — jak patrno v záležitostech volby římského krále (viz Reg. Boh. et Mor. II, str. 667, 668). — [2]) Tobiáš byl biskupem pražským od 15 list. 1278 do 1 břez. 1296.

[p]) Ruk. maji pravidelně Alamania atd. — [q]) hylariter 2, 3. — [r]) V ruk. 3 psáno bývá slovo to cottidie. — [s]) Tak původně má i 4, ale nad tím nadepsáno jest: quod. — [t]) karissime 3. — [u]) syncer. 4 a tak níže vždy. — [v]) authorit. 4 a tak níže stále. — [x]) Zedlic. 3, 4. — [y]) subiciendum 3; subiiciendum 4. — [z]) admoniti 4. — [a]) Theodoricus 4. — [b]) Waltsachsensi 4. — [c]) acrius 4. — [d]) strennuus 3 a tak stále. — [e]) praecepto 4. — [f]) uno 2. — [g]) Ruk. 2 píše slovo to pravidelně Scedelicz, ruk. 3 Sedlicz a ruk. 4 Scedlitz; když níže pravopis slova toho nebude se od tohoto pravidla lišiti, nebudeme variantu zvláště podotýkati.

Capitulum XXX.

1289 Quomodo rex Wenceslaus dominum Arnoldum,
v 1290 Babenbergensem[h]) episcopum, ad se vocaverit et iuxta suum consilium statum regni ordinaverit.

Hunc ergo perpendo regem, quicunque regendo
Singula prudenter mandat, regnatque potenter,
Ergo, rex iuvenis, non committas[i]) alienis
Regnum, sed manda, rege, corripe[k]) queque nefanda.

Wenceslaus igitur rex de Egra ad propria rediit et regis Romanorum animatus monitis, statum regni, nobiliumque suorum merita revolvens in animo

Cepit matura meditari mente futura.[l])

Regalium autem negociorum perplexitatem considerans ad sustinendum tanti pondus regiminis se insufficientem frequenter credidit et mittens in Babenberg[m]) dominum Arnoldum, episcopum ibidem, virum utique sapientem et providum, ad suam curiam, domini Theoderici,[n]) abbatis in Waldsachsen,[o]) in hoc acquiescens consiliis evocavit,[1]) quatenus per eundem informatus curie sue statum sapienter disponeret et tocius regni sui negocia cum debita sollicitudine reformaret. Neque hoc insufficiencie, immo[p]) pocius providencie indicium estimandum est, dum quis in agendis quibuslibet consiliis sapientum utitur, atque se minus idoneum insufficientemve racione previa arbitratur. Ipse autem dominus Arnoldus generose mentis industriam domini Wenceslai regis fama crebrescente percipiens, episcopatus sui curam ad tempus postposuit et copiosa capellanorum, militum[q]) quoque accinctus multitudine venire in Bohemiam festinavit, quem rex cum debita reverencia suscipiens, non tam sibi quam suis munera preciosa obtulit et ob adventum hospitis plus solito se exhilaratum ostendit. Nec mora ipsius episcopi providenciam Wenceslaus rex in verbis, factis[r]) quoque inveniens, ipsum sibi non tam rectorem quam patrem constituit et suis ultro acquiescens monitis tocius regni negocia eo felicius quo sapiencius amodo ordinavit, sicque dispersa revocat, dissipata congregat, ea quoque, que aliena manus distraxerat, cum summa diligencia reintegrando[s]) gubernat. Porro quos in cetu suorum nobilium fideliores[t]) reperit, iuxta consilium domini Arnoldi vices suas eisdem in regni negociis commendavit. Quibusdam igitur castra, quibusdam oppida,[u]) aliis vero beneficiorum regni commisit negocia et iudicia gubernanda; istum purgravium,[v]) illum marschalcum, alterum vero toti familie sue prefecit prepositum[x]) et magistrum. Alios camerarios, alios iusticiarios, quosdam vero non tantum mense sed et cubilis sui pro sua voluntate ordinavit ministros. Insuper nobilibus suis donativa distribuens universos ad amorem sui ex regia benignitate provocat et a semita non declinans iusticie reproborum insolencias mucrone severitatis debite coangustat, quatenus largiendo munera ingenuitatis sue clemenciam habundanter ostenderet et cohercendo reprobos regni sui incolis de pacis commodo strenue provideret; pro conservacione siquidem communis boni modicum facit iustis impensa benignitas, si temeritati reproborum condigna fuerit subtracta[y]) severitas.

Disce cohercere[z]) reprobos, iustosque fovere
Munere, sic regere poteris cunctisque placere,
Contere, corripe, supprime, corrige facta malorum,
Rex pie, prospice, protege, dirige facta bonorum.

---

[1]) Arnold hrabě Solmský byl biskupem v Bamberce od května r. 1286 do 19 července 1296.

[h]) Bradenburgensem 2; Bamberg. 3. — [i]) mittas 3. — [k]) corripeque nefanda 2. — [l]) Loserth má asi vším právem za to, že počátek této kapituly až k slovu tomuto jest přídavek opata Petra. — [m]) Babenbergh 4. — [n]) Theodorici 4. — [o]) Walts. 4. — [p]) ymmo 2, 3. — [q]) militumque 4. — [r]) factisque inveniens 4. — [s]) redintegrando 3, 4. — [t]) nobiliores 2. — [u]) opida 3 a tak pravidelně. — [v]) burcgravium 3, 4. — [x]) propositum 2. — [y]) subiuncta 2. — [z]) coercere 4 a o 5 řádků výše coercendo.

Capitulum XXXI.

Quomodo dominus [a]) Zbyzlaus, cognomine Lepus,[1]) subcamerarius regni Bohemie, occisus Prage fuerit.

Erant hiis [b]) in annis Reichardus [c]) et Wolframus [2]) inter cives Pragensis civitatis viri strenui, quos pro suis, ut putabatur, excessibus rex Wenceslaus a quibusdam informatus detinuit, eosque domino Zbyzlao cognomine Lepori, subcamerario regni, viro de terra potenti ac nobili, custodiendos cum diligencia commendavit. Ipse autem Zbyslaus diversas molestias sic detentis intulit et multis contumeliis eosdem afficiens ipsos die noctuque miserabiliter tormentavit, quatenus tormentis lacessiti cum eo componerent et excessus, pro quibus penis captivitatis addicti fuerant, cum pecunia cicius emendarent. Porro illi irrogatas molestias declinare gestientes nacta opportunitate inducias sibi dari postulant, quibus durantibus a captivitatis iugo liberati, amicos suos videant et de consilio subsidioque eorundem graciam regis infra terminum ad hoc ipsis assignatum acquirant. Appropinquante induciarum termino cum factum suum nondum complanassent, maluerunt perpetui exilii subire dispendium, quam sanis corporibus ad tam anguste captivitatis redire tormentum. Quadam igitur vice per dominum Zbyzlaum de promissis importune ammoniti [d]) in civitate Pragensi eundem cum paucis divagantem inveniunt, quem insequentes hostiliter apud sanctum Clementem,[3]) nil suspicantem talium deiciunt et occidunt. Et quia lese maiestatis crimen in hoc se incurrisse senciunt, civitatem exeuntes subito, manus insequencium velociter fugiendo evadunt; ipsi igitur in terris adiacentibus exulantes pro tempore, tandem de amicorum suorum adiutorio non solum cum rege, sed eciam cum amicis occisi nobilis pecunia interveniente concordaverunt et sic ad terram Bohemie redeuntes multis annis postmodum inibi pacifice permanserunt.

Exemplis horum famuli discant dominorum
Conservare modum puniendo,[e]) ne sibi nodum
Implexum [f]) faciant, pueris [g]) quoque fabula fiant;
Sepe etenim servi, duri nimis atque protervi,
Metas excedunt mandati, sepeque ledunt
Personas humiles et contempnunt quasi viles,
Hinc occiduntur et morte mala [h]) puniuntur.

Quicunque igitur in amministracione cuiuscunque officii preordinatur ceteris, summopere intendendum sibi arbitror, ut sic amministracionis sue curam exerceat, ne pro immoderata tyranide [i]) ipse laqueum incidat, quem ignorat.

Idcirco talis sis, quisquis es officialis,
Ut comes antiquus [k]) maneat tibi [l]) semper amicus,
Fac, ut ipsum
Invenias gratum, cum te iubet ire fabatum,
Qui te ditavit prius et te magnificavit.

Capitulum XXXII.

Quomodo [m]) rex Wenceslaus semper sacram scripturam audierit eamque intellexerit et cum litteras non noverit, quomodo [n]) congrue [o]) latino eloquio [p]) usus fuerit.[q])

Inter hec mundane felicitatis primordia rex Wenceslaus in cunctis agendis Deo complacere studuit et ut ipsius experiretur magnalia, divine legis verba, que coram eo legebantur cotidie, cum summa diligencia auscultare consuevit. Ipse siquidem, quando salvo regni sui commodo [r]) se a strepitu terrenorum tractatuum absentare potuit, exclusis ceteris abdita cubilis sui appeciit, ubi nonnunquam ab episcopis vel [s]) aliis cleri-

---

[1]) Zbislav z Třebouně, syn Oldřicha Zajíce, někdy purkrabího hradu Pražského, vyskytuje se v listinách od r. 1283—1289 a stal se bezpochyby podkomořím při převratu po zatknutí Záviše z Falkenšteina. (Srovnej Palacký, Děj. národu č. I, 2 str. 471 a II, 1, 253.) — [2]) Kdo by Reichard byl, o tom nelze nám nyní nic určitého pověděti, ač není-li to Conradus Riczhardus, lékárník pražský (srov. Reg. Boh. II, str. 1231); Wolfram byl bezpochyby známý praotec patricijské rodiny pražské Olbramoviců. (Srovnej Tomek, Dějepis města Prahy I, str. 297.) — [3]) Rozumí se tu klášter dominikánský sv. Klementa na Starém městě blíže kamenného mostu.

[a]) nemá 2. — [b]) iis 4. — [c]) Echardus 3, 4. — [d]) admoniti 4. — [e]) punienda 2. — [f]) perplexum 2, 4; 3 měl také původně tak, ale per jest přepraveno v *j* bez čárky nad ním. — [g]) parvis 4. — [h]) male 2. — [i]) tyrannide 4. — [k]) antiquos 2. — [l]) ter. 4. — [m]) Qualiter 4. — [n]) tamen 4. — [o]) congruo 2. — [p]) nemají ruk. 2 a 3. — [q]) fuit 4. — [r]) conmodo 2. — [s]) et 3.

cis sibi familiaribus sacre pagine verba sibi legi ceteris relegatis negociis procuravit, quatenus ex frequencia sacre leccionis in bonis actibus proficeret, et temporalium cogitacionum impetum, motusque illicitos in se ipso refrenans non tam manuum suarum innocenciam, quam cordis mundiciam digne domino immolaret. Tantam denique graciam divina virtus ei[t]) contulerat, quod licet elementa litterarum non nosceret, omnia tamen et singula, que de divina pagina, aliisque facultatibus ipsum audire contigit, ceteris sanius et limpidius[t*]) intellexit, intellecta quoque iugi memorie commendavit.

Que semel audivit, hec ignorare nequivit
Amplius et scita tenuit, donec sibi vita
Presens duravit et in hoc multos superavit,
Qui, quod legerunt,
Post modicum intervallum temporis oblivionis interveniente
Nubilo protinus nescierunt.

In hoc eciam metam humane opinionis videbatur excedere, quod ipse, qui elementorum noticiam non habuit, latino utens eloquio a[u]) certis grammatice artis legibus rarissime deviavit. Ex hac igitur crebra audicione sacrorum voluminum ad tam claram tocius sacre scripture devenit noticiam, quod non solum quarumlibet historiarum seriem veteris aut novi testamenti intelligeret, verum eciam lectorem quempiam, quem in eisdem in modico oberrantem reperit, protinus emendaret. Professores quoque iuris canonici, aliarumque facultatum aut arcium peritos frequenter in curia sua habere studuit, quatenus dum ipsos de occultis scienciarum suarum terminis invicem sibi colloquentes attenderet, ad ignotarum rerum noticiam ex ipsorum brigosis colloquiis deveniret, ex qua re tantum assuefactus questiones diversarum facultatum quandoque proposuit, et expertos[v]) in eisdem nonnunquam arguendo ad propositum subtiliter imbrigavit, quatenus ex opinionum varietate tandem veritatis fructum perciperet et magistrorum animos ad investigandum[x]) scienciarum suarum abdita ex collacionis examine incitaret, cuilibet[y]) in terminis sue facultatis alludendo questiones apposuit,[z]) et conferendo cum eo multorum dubitabilium difficultatem removens, scisso latebrarum velamine veritatis lucem invenit. Cum theologis de historiis, cum iuristis de casibus, et cum physicis de antidotis[a]) morborum disseruit et de causis litterarum scribendarum materiam notariis frequenter tribuit et transmissarum sibi seriem cum debita diligencia audire consuevit. Salutacionum varietates iuxta differencias personarum distribuens stilo convenienti utitur et impertinenter scribencium modulos, ipsorum perscrutando dictamina, arguere non veretur.

Capitulum XXXIII.

Quomodo rex Wenceslaus assidue confessorem circa se habuerit et quomodo semper de divino officio sollicitus fuerit.

Humane saluti in hoc divina dignanter providit clemencia, ut dum ex innata pronitate[b]) in peccatum cadimus, per confessionis remedium contricione previa ad statum innocencie subito redeamus, ne occasione sceleris genus humanum in eternum pereat, quod orbis conditor[c]) ad similitudinem suam sapienter condidit et nichilominus[d]) Dei filius nostre mortalitatis assumpta substancia de morte perpetua clementer redemit. Ea propter Wenceslaus rex factus adolescencior per dominam Gutam reginam aliosque sapientes instruitur, ut aliquem idoneum[e]) sibi pro confessore eligat, ad cuius consilium facta sua in Christo dirigat et errores, si quos admiserit, per sacre confessionis frequenciam amoveat et emendet. Ipse igitur ex ingenita industria id ipsum saluti sue expedire considerans, consiliis eorundem incunctanter annuit ac devotum in Domino videlicet fratrem Hermannum ordinis Cruciferorum de domo Theutunica[f]) sibi pro patre

---

[t]) eidem 3, 4. — [t*]) lympidius 4. — [u]) et 2. — [v]) expertus 2. — [x]) investigandum 3. — [y]) quilibet 3. — [z]) obposuit 3; opposuit 4. — [a]) antydotis 4. — [b]) pravitate 2. — [c]) conditur 2. — [d]) nihilominus 4 a tak níže všude nihil ve 4, kdežto nichil ruk. 2 a 3 mají, když jinak není poznamenáno. — [e]) ydoneum 3. — [f]) Theutonica 3; Teutonica 4.

spirituali eligens, [1]) ipsum inter cotidiane curie sue familiam preferendum ceteris deputavit, quatenus ex ipsius monitis in virtute proficeret et per assiduum confessoris intuitum erubescencia tactus sensus suos ab illicitis operibus refrenaret. Tanto namque peccandi occasio evidenter tollitur, quanto confessoris intuitu perpetrato[g]) scelere in mente hominis erubescencia renovatur et tanto quisque in actibus virtuosis usquequaque proficit, quanto criminum[h]) admissorum maculas confessionis lavacro[i]) frequenter abluit et abstergit. Huic quippe confessori suo rex debitam reverenciam in omni loco exhibuit et non solum in spiritualibus, verum eciam in ordinacione negociorum regni suis doctrinis seu consiliis obedivit, statum[k]) curie sue iuxta verbum[l]) eiusdem disposuit et inordinatam familiam a se removens disciplinatis viris et compositis curam sui corporis et honoris custodiam commendavit.

Sic cruce[m]) signatus, Christo regi quoque gratus
Hermannus, regis confessor, dogmata legis
Predicat et morum sibi dat documenta bonorum,
Cuius doctrinas imitatus sepe ruinas
Detestandorum rex evasit viciorum.
Post hec prefatus bruder Hermann pontificatus
Suscepit culmen, cui nomen denique Culmen-
Se Prussia[n]) dedit, et ibi cum pace resedit
Inter canonicos, sibi confratres et amicos.
Hic Miserere mei canit, ut sedes requiei
Tandem detur ei post discursum iubilei.

Rex igitur, doctrinam[o]) confessoris sui sequens et monita, magis ac magis divino cultui operam studiosam adhibuit ac omni die horas beate Virginis usque ad extrema sue vite tempora cum capellano, quem sibi ad hoc elegerat,[p]) omni terrenarum rerum occupacione postposita cum summa reverencia devotissime decantavit, missam cum nota de presenti die frequenter et integraliter audire studuit, qua durante tres aut quatuor missas votivas sibi legi per ordinem a singulis sacerdotibus procuravit. Collectarum numerum et ordinem in missis quibuslibet ore proprio sacerdotibus easdem lecturis instituit. kyrieleison,[q]) sequencias, Sanctus et Agnus Dei cum melodiis instanti solempnitati[r]) competentibus decantari congrue ordinavit; communia Dei et sanctorum officia cordetenus ea ruminando didicit et cum sacerdotibus missas legentibus ipsa officia ex integro legendo persolvit. Missas audiendo alloquentibus ipsum nunquam[s]) vel raro respondere voluit, sed flexo poplite[t]) et erectis sursum non tam oculis quam manibus Dominum devotissime orare consuevit, ne dum negociis secularibus intenderet, devocione mentis ammissa nullum fructum, missas audiendo transitorie, reportaret. Sepe enim oracionis virtus perditur, dum mens, que devocioni vacare debuerat, terrenarum cogitacionum strepitu detinetur; nec sine stupore mentis describendo enarrare possumus, quod in audiendo missas rex iste nunquam tedium aliquale habuit, sed aliquando sedecim, aliquando viginti vel plures una die missas audiens non solum seculares homines sed et religiosos quoslibet, qui suam frequentaverunt curiam, attediatos effecit, ita ut plerumque fessi ad tempus discederent et peracto divino officio ad regis presenciam redire, promoturi sua negocia, festinarent. Confiteor ante missam[u]) cecinit frequenter cum sacerdotibus et ewangelium stando cum debita diligencia auscultavit, post offertorium ad missam quamlibet unum grossum obtulit flexisque genibus ante gradum altaris superficiem manus sacerdotis nunquam osculari neglexit, surgensque[v]) denuo post humiliacionem capitis ad locum, unde venerat, cum omni maturitate reversus fuit. Post ewangelium et post Agnus Dei, nisi ad missam pro defunctis,

[1]) Zpovědníky krále Václava II jmenují se: dominikán br. Martin r. 1286 a br. Heřman řádu Německého, který se stal r. 1303 biskupem Chelmským, jímž byl aspoň do r. 1310. Rádcem v duchovních věcech za této doby byl Václavovi II mimo jiné, zvláště členy řádu cistercienského, též Berthold z Geppensteina, rodem Šváb, a bratr řádu Templářského, který s Rudolfem, synem římského krále Rudolfa, r. 1290 do Čech přišel. (Srovnej let. Zbrasl. kap. XXXIV.) V pozdějších dobách byly v tomto ohledu při Václavovi ještě osoby jiné, o nichž se stane níže zmínka.

[g]) pro parato 4. — [h]) terminum 4. — [i]) lavachro 3. — [k]) statim 2. — [l]) verba 3, 4. — [m]) ecce 4. — [n]) Pruzia 3, 4. — [o]) conf. sui doctrinam 3, 4. — [p]) eligerat 3. — [q]) kyrie eleyson 4. — [r]) sollempnit. 3. — [s]) raro vel nunquam 4. — [t]) publice 2; poblice 3. — [u]) missam cum sacerdote frequenter cecinit 3, 4. — [v]) gurgensque 3.

librum oblatum osculari consuevit et ante benediccionem sacerdotis vel[x]) episcopi nunquam a missa recessit.

Hic rex audivit multas missas, quia scivit,
Quod mala commissa mox abluit hostia missa,
Obsequio cleri studeas ergo revereri
Servos altaris, ne morte mala moriaris.
Horas cotidie rex decantare Marie
Virginis attente consuevit, ut ipsa repente
Tempore mortis ei tribuat sedem requiei.

Capitulum XXXIV.

1290 Quomodo rex Wenceslaus Romanorum regem in Erfordia visitaverit et de morte Rudolfi, ducis [1]) Austrie et Sneuie,[y]) in castro[z]) Pragensi sepulti.

Temporibus puericie Wenceslai regis adiacencium terrarum principes congregatis exercitibus in Bohemiam venerunt et se de quibusdam regni districtibus manu valida intromittentes, pauperibus inibi habitantibus infinita gravamina intulerunt, rati, ut Wenceslaus non amplius rediret ad propria, quin[a]) pocius exilii sui tabefactus angustia in terra succumberet aliena. Nobiles quoque regni municiones, quas iisdem[b]) temporibus suis subiugarant[c]) dominiis, ipsas regi recusantes reddere, spolia commiserunt et contempto regni herede et domino extraneis adherere principibus decreverunt. O detestanda subditorum malicia, que naturali contempto domino imperio se subicit[d]) voluntarie[e]) alieno. Digne procul dubio iugo perpetue servitutis deprimitur, qui ut imperiis naturalis renitatur domini,[f]) potestati se principis subicit alieni.

Sermonem durum cunctis predico futurum,
Qui se substernunt aliis, proprios quoque spernunt
Reges, deficiunt, pueris quoque fabula fiunt. 1290
Ergo diligite proprios dominos, quia rite
Deficit atque perit, alienos qui sibi querit
Reges aut dominos. Merito quoque se[g]) peregrinos

in medio aliene nacionis destitutos[h]) senciunt, qui propriorum regum legibus nonnunquam ex propria malicia contradicunt. Rex igitur regni sui incommoda, non solum ab extraneis, verum eciam ab incolis illata conspiciens mente concutitur, et quid[i]) sibi in hiis[k]) agendum sit, sollicite meditatur, qui dum hinc vicinorum principum importunitate, hinc nobilium vero suorum iniquitate in angusto ponitur, consilium iniit et quomodo imminentibus sibi remurmuraret periculis, a suis fidelibus inquisivit. Ipsi vero[l]) deliberacione previa confidenter consulunt, ut rex socerum suum, qui tunc habitavit in Erfordia,[2]) regem videlicet Romanorum, incunctanter adeat et super difficultate malorum instancium non tam consilium quam auxilium,[m]) eiusdem requirat. Quibus auditis rex procrastinare noluit, sed numerosa sibi assumpta familia una cum regina venire ad suum socerum festinavit. Cum autem anno domini MCCXC[o] — ipse est annus vicesimus primus etatis Wenceslai regis — Rudolfus, Romanorum rex, amborum consolaretur intuitu, in amplexus utriusque corruit et proprie senectuti vim faciens, choros exercendo, ipsis exultacionis materiam cumulavit.

Pocula fundentes coguntur adesse clientes,
Mox convivatur, mox ludus continuatur,
Noctes insompnes ducunt, saliunt simul omnes
Indulgendo choris, letantur et omnibus horis:
Alludit merito socero gener atque marito
Filia congaudet regis, dic queso, quis audet
Gaudia distruere[n]) regalia vel prohibere,

---

[1]) Rudolf se sám nikdy nenazýval vévodou švábským, ale že rod Habsburský měl mnoho panství ve Švábích, jest tak od kronikářů častěji jmenován. (Srovnej Böhmer, Reg. imperii od r. 1246—1313, str. 147.) — [2]) Král Rudolf zdržoval se v Erfurtě od polovice prosince r. 1289 až do října r. 1290; návštěvou u něho byl král český se svou manželkou Jitkou kolem 10 dubna. Dne 13 dubna vydal Václav v Erfurtě upsání v příčině volby svata svého Rudolfa. Velmi záhy potom odcestoval asi Václav zase do Čech; nebo 22 dubna r. 1290 jest od něho již vydána listina v Praze. Ne o mnoho později odcestoval do Čech svat Václavův Rudolf, aby pomohl Václavovi proti odbojné části panstva, jmenovitě proti příbuzným Závišovým.

[x]) et 3. — [y]) nemá 2. — [z]) in castro schází v 4. — [a]) quam 3. — [b]) hiisdem 3. — [c]) subiugaverant 4. — [d]) subiicit 4. — [e]) nemá 4. — [f]) dominii 3, 4. — [g]) nemá 3. — [h]) destituos 2. — [i]) quit 2. — [k]) iis 4. — [l]) enim 2. — [m]) non tam auxilium quam consilium 2. — [n]) destruere 4.

1290 Illic psalmista, mimi saltant et alista
Tangit alam, resonant cithare, vocem[o] quoque donant
Tympana, sic lete vivunt simul atque quiete.

Diebus autem convivii evolutis socero suo Wenceslaus adventus sui causam aperuit[p] et non tantum vicinorum principum, verum eciam baronum suorum conatus temerarios[q] sibi per ordinem enarravit, quatenus ipsius animatus consiliis vicinis resisteret, et nichilominus nobilium suorum insaniam ab illicitis insultibus refrenaret. Erat autem regi Romanorum filius Rudolfus nomine, cui Agnes, regis Wenceslai germana, quondam nupserat, quem tota vulgaris opinio virum bellicosum et strenuum longe ceteris militibus preferebat. Romanorum autem rex validas generi sui angustias relevare satagens inito consilio eundem filium suum armis instructum in Bohemiam decrevit transmittere, quatenus ipsius mediante[r] adiutorio rex Wenceslaus rebellium improbitatem compesceret et ea, que de regno suo alieni distraxerant, a potestate vicinorum principum et suorum nobilium strenue revocaret. Quid plura? Regalium consolacionum celebriter consummatis solempniis[s] rex Wenceslaus ad terram suam reverti disposuit et intimi amoris utrobique porrectis amplexibus benigna facie socero suo valefecit. Regina autem paterni affectus solacia ad mentem revocans, cum a patre separari debuit, mortem ipsius suspicata, quasi futurorum prescia et amplius eum non visura lacrimas fundere non cessavit. Et revera anno Domini
1291 MCCXCI° mox sequenti in divisione apostolorum rex Rudolfus senio lacessitus moritur,[1] et in mausoleo ceterorum[t] Romanorum regum in Spirensi oppido conditus aromatibus cum celebritate debita, absente tamen Guta filia sua, regina Bohemie, sepelitur. Porro rex Romanorum pietate motus vehementer ingemuit et recessuris ab ipso iuste vivendi normam instituit atque dixit:

Vivite gaudenter, Christo servite frequenter, 1290
Reproba videtis consorcia, cuncta probetis,
Que bona servetis, et que mala sunt, reprobetis,
Nullum spernatis, fastu nimio careatis,
Semper honoretis sanctos et munera detis
Pauperibus mestis, quia sic regnare potestis
Nunc et post mortem. Stolidam nolite cohortem
Commendando sequi; zelus vos dirigat equi
Judicii; verba, que turpe sonant vel acerba,
Discite frenare,[u] discordes conciliare
Vos decet et munda sint corpora vestra, iocunda
Sit facies, modicus sermo risusque pudicus,
Accio matura. Mala presentire futura,
Pascere pupillos et confortare pusillos,
Lingue veracis usus, promocio pacis
Hec sunt, que bene stant et famam regis honestant.
Sicque recedatis ac[v] ad terram redeatis
Bohemice[x] gentis. Vos protegat Omnipotentis
Gracia. Flevere duo reges cum muliere,
Sicque recesserunt ac in Pragam redierunt.

Rudolfus vero, Romanorum regis filius, exercitum adaptavit et sicut pater decreverat, versus Bohemiam properavit, quatenus insanias malignorum[y] ibidem opprimeret et sororium suum, regem Bohemie, ab eorum manibus liberaret. In cuius adventu

Cuncti letantur, convivia magna parantur.
Rex et regina dixerunt: funde, propina,
Tolle bibens, comede, nullus permansit in ede
Regali tristis, sed convivantibus istis
Dux infirmari cepit mortemque minari.
Quo decumbente
In toto cetu miscentur gaudia fletu,
Hic gemit, hec plorat, Christum rex tristis adorat,
Ut prolongare dignetur et induciare
Infirmi vitam virtutum flore politam.

---

[1]) Dne 15 července 1291.

[o]) voces 4. — [p]) apperuit 2. — [q]) temerario 2. — [r]) nemá 3. — [s]) sollempniis 3. — [t]) Rom. ceterorum regum 2. — [u]) refrenare 4. — [v]) et 4. — [x]) Bohemiae 4. — [y]) malorum 2.

1290 Sed quid? anno[z]) MCCXC⁰ in vigilia Ascensionis Domini [1])

dux iuvenis moritur ac in castro sepelitur
Prage; turbantur mox plures et lacrimantur.

Rex autem solempniter celebratis exequiis singularis dileccionis intuitu, quem ad ipsum habuit, pro salute ipsius copiosis erogatis elemosinis[a]) per universas regni sui ecclesias multarum missarum suffragia comparavit, quatenus pro delictis affinis defuncti utcunque satisfaceret et pro impenso debite humanitatis obsequio ipse eciam salutis commodum reportaret. In istius ducis introitu frater Bertoldus ordinis Templariorum dictus de Gepzenstein[b]) nacione Sueuus, vir prudens ac providus, venit in Bohemiam, qui ob fidei sue constanciam usquequaque regi complacuit et duce mortuo rex ipsum a se recedere non permisit, quatenus amici defuncti mores, cum eodem frequenter conferendo, disceret et ipsius informatus consiliis statum regni sui in melius reformaret. Fuit eciam in hiis[c]) diebus vir discretus ac nobilis Bernhardus[d]) nomine, qui ecclesie Misnensi[e]) in officio prepositure prefuit. [2]) Hic andita fama Wenceslai regis se ad curiam suam incunctanter transtulit et graciam familiaritatis in conspectu regis inveniens, rege sibi annuente, per multos annos tocius regni negocia sapienter et provide pertractavit. Post hec promotus per regem in episcopum Misnensem eligitur et tandem confectus[f]) senio in Camentz,[g]) monasterio sanctimonialium ordinis Cisterciensis, quod ipse fundaverat, mortuus sepelitur. 1290

Nobilium more redolens virtutis odore
Presul Bernhardus mundum reple quasi nardus.
Hic rexit regem vivendi dans sibi legem.

Capitulum XXXV.

Quomodo rex Wenceslaus exercitum in Cracouiam miserit[h]) et sibi eam subiugaverit et de quibusdam[i]) incidenciis.

Rei evidencia manifeste indicat,[k]) quod terra quevis dampnose destruitur, nisi defuncto principi alter regnaturus pro ipso dilacione postposita subrogetur; humani namque generis effrenata ambicio per fas nefasque res alienas nonnunquam sibi vendicare nititur, nisi potentum auctoritate principum ab ausu huiuscemodi arceatur. Nonnunquam etenim[l]) humana formidine ab actu[m]) peccandi retrahitur, qui severitatem[n]) eterni iudicis non veretur. Si igitur ab exordio mundi auctoritas[o]) principum non fuisset, singulorum presumptuosa temeritas dudum procul dubio universarum rerum ordinem pervertisset, hinc est, quia pro conservacione[p]) rei publice pacisque communis commodo principes institui consueverunt, ut dum unus alteri indilate succederet, quivis temporibus sui regiminis presumtuosos quoslibet ab illicitis operibus coerceret et nichilominus quemlibet[q]) in suo iure conservans saluti omnium provideret. Mortuo ergo Lescone[r]), duce

[1]) T. j. dne 10 května. Pochován byl Rudolf v kostele u sv. Víta na hradě Pražském a potom, když od Karla IV stavěn nový chrám sv. Víta, přeneśeno jeho tělo a v kapli sv. Šimona a Judy po pravé ruce pochováno, kde před několika roky zůstatky těla jeho byly nalezeny a na témž místě zase po opravě kaple pohřbeny i se starou olověnou tabulkou, dávající svědectví o tom, že to jsou kosti Rudolfa tohoto. (Srovnej Pelzel a Dobrovský Ss. rer. Boh. II, str. 421, kde o přenesení ostatků králů českých vypravuje Beneš z Waitmile.) — [2]) Bernard hrabě z Kamenice vyskytuje se při dvoře Jindřicha III, vévody vratislavského, již r. 1262, pak zvláště r. 1266 jako klerik a zdá se, že řídil i vychování kněžny Hedviky, s níž se snad i do Durynk odebral, kde dosáhl proboštství míšenského; nebo když se r. 1279 ve Slezích zase objevuje, jmenuje se v této hodnosti. Ke konci r. 1279 nebo r. 1280 stal se kancléřem Jindřicha IV, vévody vratislavského. (Srovnej Jäkl, Die Kanzlei Herzog Heinrichs IV von Breslau, Zeitschr. des Vereins für Gesch. und Alterthum Schlesiens XIV díl str. 146.) Snad po smrti Jindřicha IV vstoupil do služeb Václava II, jemuž ve snahách jeho jak k Míšni tak i k Slezsku a Polsku se táhnoucích, jsa s okolnostmi zemí těchto dobře obeznámený, výborné mohl konati, a jak se zdá, i konal služby.

[z]) a. Domini 3, 4. — [a]) eleemosynis 4. — [b]) Geprenstein 3; Gepzensteyn 4. — [c]) iis 4. — [d]) Bernardus 4 a tak níže. — [e]) Mysnensi 4 a tak níže. — [f]) profectus 3. — [g]) Camenicz 3. — [h]) misit in Cracouiam 2. — [i]) quibusdam aliis incid. 4. — [k]) incidat 3 — [l]) enim 4. — [m]) ab actu nemá 3. — [n]) severitatem vel aeterni 4. — [o]) aucthoritas 4. — [p]) conversatione 4. — [q]) quamlibet 3, 4. — [r]) Lestcone 4.

1291 Cracouie, sine heredibus[1]) maiores natu eiusdem ducatus unanimiter convenerunt et quomodo vacanti terre utiliter providerent, de domino cogitare ceperunt, qui eos ab insultibus vicinarum gencium, puta Ruthenorum, potenter defenderet et pacis zelator sedulus in suo iure quemlibet conservaret. Eo tempore mansuetudo regis Wenceslai, que fama volante in toto terrarum orbe ubique diffunditur, ad aures eorundem Craconie nobilium devenisse similiter perhibetur. Matura igitur deliberacione previa ipsum pro domino elegerunt, et ut[t]) ad ipsos dignaretur descendere, missis nuncciis, concorditer rogaverunt. Rex autem nonnullis regni sui negociis prepeditus personaliter ad eos venire non potuit, sed breviter se venturum promittens dominum Thobiam, Pragensem episcopum,[2]) cum copiosa militum multitudine anno Domini MCCXCI° in Cracouiam destinavit, quatenus ipse nomine suo se[u]) de terra intromitteret et fugatis rebellibus ibidem pro tempore moram faciens dissoluta pacis federa cum debita sollicitudine reformaret.

Sic rex Pragensis dominus fit Cracouiensis,
Ergo Jesu Christe facias, quod dux novus iste
Possideat terras et compescat cito guerras,
Quas destruxerunt vicini, qui voluerunt

ipsas[v]) suis subiugare dominiis et cotidianas exercentes insanias incendiis eas vastaverunt pariter et rapinis.

1291 Eodem anno dominus Rudolfus, rex Romanorum, moritur et, sicut dictum est superius, in Spirensi[x]) oppido sepelitur. Quo audito Wenceslaus rex vehementer ingemuit et solempniter peractis exequiarum suffragiis multas pro salute 1291 iam defuncti elemosinas[y]) pauperibus erogavit. Nec immerito[z]) perturbari debuit, qui tam validi amici solacio se privari mortis interveniente stimulo intellexit.

Rex perturbatur, hinc Guta simul lacrimatur,
Hic socerum plangit, hanc interitus patris angit.

Eodem anno in nocte beati Ambrosii[3]) igne familiari tota civitas Pragensis consumitur,[a]) quam rex Wenceslaus reedificari precipiens annos libertatis inibi habitantibus pollicetur, ne rebus perditis cives deficerent, quin pocius pinguioris fortune exspectantes solacia, igne vastata turbacionis inmemores restaurarent.

Multi Pragenses cives radunt velut enses
Pannos vendentes de Gandauo[4]) vel ementes
Res aliquas, fraudem talem reputant sibi laudem.
Sic igitur digne Praha tu consumeris igne.

Eodem anno civitas[b]) Acharon a Saracenis capitur et ab ipsis usque hodie possidetur.[5]) Saraceni namque dissensionem Cruciferorum inibi habitancium audientes multitudine[c]) congregata innumera civitatem vallaverunt ipsamque nullo repugnante intrantes communiter christianos plurimos occiderunt, quosdam vero, quos vivos ceperant, suis imperiis servitute perpetua subegerunt. O maledicta in unum[d]) habitancium intestina dissensio! Sepe etenim, dum inter cives[e]) malum dissensionis[f]) inconsulte oritur, temeritati hostium invadendi ipsos occasio preparatur, qui tamen ipsos impugnare[g]) nequaquam presumerent, si sublata dissensionis materia in omni negocio cives invicem concordarent.

---

[1]) Lešek zemřel dne 30 září r. 1289; po jeho smrti přijat byl však za knížete krakovského Jindřich IV, kníže vratislavské, a teprv když tento zemřel dne 23 června r. 1290, počalo se jednati prostřednictvím Griffiny, sestry královny české Kunhuty, tedy tety krále Václava II, o přijmutí krále českého za knížete. Jak se věci sběhly, není známo, ale 7 února 1291 dostává Václav již slib manský o zámky v Krakovsku a 10 dubna píše se již také vévodou krakovským a sudoměřským, kdežto se ještě 23 března psal jen králem českým a markrabím moravským. (Srov. Fiedlerovo pojednání: Böhmens Herrschaft in Polen; Archiv für öst. Gesch. XIV díl). — [2]) Letopisy polské (Annales Polonorum, Pertz, Mon. Ger. hist. XIX, str. 652 a 653) vypravují, že s vojskem do Krakovska přitáhl biskup Bamberský, který, jak známo, ve službách krále Václava byl; slova letopisů těchto jsou: A. d. MCCXCI° terra Cracoviensis regi Bohemie traditur per ducem Polonie Primislium et episcopus Banbergensis venit cum exercitu regis Bohemie. Wladislaus dux Wysliciam et Oblekom expugnavit et exercitus Bohemicus a Sandomiria confusus discessit. — [3]) 4 dubna. — [4]) Gent. — [5]) Dne 18 května.

[t]) nemá 2. — [u]) nemá 2. — [v]) ipsis 4. — [x]) Spyrensi 4. — [y]) eleemosynas 4. — [z]) inmerito 2. — [a]) Po straně: MCCXCI° Praga exusta tota 3. — [b]) nemá 2. — [c]) multitudinem 2. — [d]) Místo in unum má 4 nimium. — [e]) concives 3, 4. — [f]) dissentionis 4 a tak i níže. — [g]) impungnare 2.

1291 Sic sic destruitur Akaron subito, quia scitur
Magna superborum discordia Signiferorum,
Si consensissent et concordes restitissent;
Hostes vicissent, nec millia[h]) tot periissent.

Capitulum XXXVI.

De fundacione monasterii in Aula Regia, quod vulgo dicitur Zbraslaus.[i])

Anno incarnacionis Domini[k]) MCCXCI° — ipse est annus etatis domini Wenceslai regis vicesimus secundus — dominus Heidenricus,[1]) abbas Scedlicensis[m]), assumpto domino Theoderico,[n]) abbate in Waldsachsen,[1]) regem adiit, et votum, quod de construendo Cisterciensis[o]) ordinis monasterio olim Deo[p]) fecerat, ad memoriam sibi revocavit, ne pro negligencia posset in posterum a quopiam[q]) redargui, si ipso tacente, tam salubre regis propositum contingeret aliquatenus retractari. Res siquidem concepta, a memoria hominum[r]) elapsa plerumque[s]) obmittitur, nisi seduli ammonitoris[t]) studio[u]) ad exequendum[v]) ipsam hic, qui pie voverat, stimuletur. Rex quippe, quia necessitate cogente multifariis se negociis rerum terrenarum implicuit, votum huiuscemodi incauta dilacione interposita fere oblivioni tradidit, quod promisit. Ipse autem ammonicione abbatis audita ad cor rediit et pro dilacione tam improvida[x]) se ipsum redarguens protinus sic respondit: Quia votum nostrum[y]) hactenus adimplere distulimus, non tantum in amicorum nostrorum interitu materiam turbacionis pertulimus, verum eciam[z]) mentem nostram ad terrena pronam et ad celestia tardam, solito amplius iusto Dei iudicio per veram experienciam 1292
invenimus. Sepe etenim concepte devocionis fervor extingwitur, dum plus, quam necesse est, terrenarum rerum occupacione mens hominis detinetur. Tanto eciam periculosius in exercicio sancte operacionis deficimus, quanto eternis[a]) contemptis toto mentis conamine transitoriis fervencius inheremus. Rex igitur votum adimplere[b]) desiderans, regni sui negocia universa postposuit et sincera mente, ut sibi locum congruentem ostenderet, dominum exoravit. Tandem abbatibus predictis et fratre Conrado, priore in Scedelicz,[c]) aliis quoque assumptis idoneis, aptitudinem loci iuxta mentis sue desiderium quesiturus navem ascendit et in aqua, que Wultawa[d]) vulgo dicitur,[2]) ad portum insule, ubi nigrorum monachorum situm est cenobium, nautarum ministerio usque pervenit, quatenus non tam ipse, quam alii Insulam[3]) studiose perspicerent, et si pro monasterio Cisterciensis ordinis sufficeret,[e]) deliberacione previa iudicarent. Non autem intendebat, ecclesiam prius Deo dedicatam subvertere, sed de voluntate fratrum inibi habitancium ipsius[f]) condicionem[g]) monachis Cisterciensibus in ea locatis in melius commutare. Modicum quippe divine remuneracionis commodum ex dono consequitur, qui id, quod michi per importunitatem abstrahit, simulate[h]) devocionis pretextu tibi vel alteri elargitur. Considerato itaque loco ad navem redierunt, et descendentes in flumine[i]) in Zbreslaus,[4]) ubi Ottakarus rex quondam curiam venacionis construxerat,[k]) pariter devenerunt.[l]) Abbas autem Theodericus, mox ut de navi exiliens in portu pedem posuit, quasi prophetico preventus spiritu, voce publica ceteris audienti-

---

[1]) Waldsasy jsou velký klášter Cisterciáků v nynějších Bavořích asi dvě hodiny západně od Chebu, odkud do více klášterů cistercienských v Čechách mnichové přišli a s tím klášterem vždy ve spojení zůstávali. Dětřich byl opatem ve Waldsasích asi od r. 1285—1304. — [2]) Vltava. — [3]) Klášter řádu Benediktinského okolo r. 1000 založený na ostrově ve Vltavě nedaleko nynějšího Sv. Kyliana, asi 3 míle jižně od Prahy. O osudech jeho viz Památky archaeol. a místopisné díl IV str. 108. — [4]) Zbraslav, dvě hodiny jižně od Prahy u starého vtoku Berounky do Vltavy. Přemysl Otokar II vyměnil r. 1268 místo toto s jinými vsemi od biskupa pražského Jana, ale jak níže viděti budeme, nedal mu za ně žádné náhrady, nýbrž slíbil jen dáti ji. R. 1277 potáhl k dvoru zbraslavskému sousední vsi kláštera Ostrovského. (Srovnej Reg. Boh. et Mor. II str. 240, 241 a 1183.)

[h]) milia 4. — [i]) Zbraslaw 3 ještě červeně vedle připsáno. — [k]) dominice 3, 4. — [l]) Heydenricus rukopisy 2 a 4. — [m]) Sedlitcensis 3. — [n]) Theodorico 4. — [o]) Cystriciensis 3. — [p]) deo olim 3, 4. — [q]) quoquam 3, 4. — [r]) hominis 3, 4. — [s]) plerunque 4. — [t]) admonitoris a níže admonicione 4. — [u]) studium 2. — [v]) exequendam 4 — [x]) provida 3. — [y]) nemá 3. — [z]) et 4. — [a]) exterius contempto inhaeremus 4. — [b]) implere 4. — [c]) Sedlicz 3; Scedlitz 4. — [d]) Wltaua 3, 4. — [e]) sufficit 3. — [f]) ipsis 2. — [g]) conditionis 4. — [h]) simulante 4. — [i]) flumen 4. — [k]) exstruxerat 4. — [l]) pervenerunt 4.

1290 bus illud Psalmiste cecinit atque dixit: Hec[m]) requies mea,[n]) in seculum seculi; hic habitabo,[1]) quoniam elegi eam,[o]) ac si patenter[p]) diceret, non est opus, ut hic locus cuiquam sensato displiceat, qui a Deo factus in primo ipsius aspectu sacramentum inestimabile representat. Situ autem ipsius loci perlustrato et commodis ad navem redeunt et ascendentes per flumen, quod Misa[2]) dicitur, in Radotin[3]) usque perveniunt,[q]) quatenus eundem locum similiter perspicerent, et si videretur habilis, ibidem structuram monasterii informarent. Dehinc Pragam redeundo de qualitate perspectorum locorum rex abbates alloquitur et triduanas ipsis indulgens inducias, ut de tribus unum eligant, eos familiariter exhortatur. Medio tempere ex toto corde rex conversus ad Dominum devocioni studuit et mittens ad omnes Pragensis civitatis ecclesias votivas missas legi de sancto Spiritu et de beata Virgine procuravit, quatenus ipsis suffragantibus promissa persolveret, et in meliori apciorive predictorum loco monasterium, quod voverat, instauraret.

Sic loca virgo tria tibi sunt collata Maria,
Effundas rorem bonitatis et utiliorem
Nobis monstrare digneris, ut edificare
Rex possit claustrum, monachus[r]) quo tendat ad astrum.[s])

Capitulum XXXVII.

Quomodo abbates ad regem Wenceslaum redierint[t]) et quomodo unum locum de tribus pro monasterio elegerint.[u])

Durante autem induciarum tempore abbates predicti dominum Bernhardum,[v]) Misnensem prepositum, amicum ordinis sincerissimum,[4]) adierunt et cum ipso[x]) de loco fundacionis, trium predictorum locorum circumstanciis consideratis et sitibus, sollicite pensantes singula deliberare ceperunt, quatenus de consilio communi unum eligerent, electum[y]) quoque cum debita maturitate in regis presencia finaliter nominarent. Tandem locus, qui[z]) Zbreslaus nuncupatur, pre ceteris ipsis complacuit, puta, quia[a]) in aquis, pratis et vineis, aliis quoque[b]) monasteriis Griseorum necessariis habundans ad sui amorem intuencium animos provocavit. Assumpto itaque domino Bernhardo locum nominaturi[c]) pariter ad castrum Pragense venerunt, ubi dominum regem missam de sancto Spiritu devote audientem in kathedrali ecclesia invenerunt. Eandem autem missam de Spiritu sancto[d]) ipso die a singulis sacerdotibus cleri Pragensis celebrari instituit, quatenus ipsis salutarem hostiam pro ipso offerentibus, a proposito boni nequaquam recederet et abbates de loco congruo cooperante Spiritus sancti gracia concordarent. Denique abbatibus cum preposito ecclesiam cathedralem casu ingredientibus offertorium, Confirma hoc[e]) Deus, ewangelio perlecto voce solempni cantor incipiendo cecinit, in quo eosdem in eo, quod mente conceperant, licet inscius de ipsorum introitu, desiderio prophetico confortavit. Confortati igitur in Domino ad regem venerunt, et missarum celebratis solempniis soli cum ipso exclusis ceteris suum cubiculum intraverunt. Igitur in presencia regis constituti ex quadam pietate inter se ceperunt contendere, quis eorum procederet[f]) et de loco fundacionis sibi consensum omnium publicaret. Quo audito domino preposito Misnensi, zelatori ordinis, rex graciose annuit et ut ipse intencionem enodaret omnium, benigna familiaritate mandavit. Ipse vero suscepto mandato capucium capitis incunctanter deposuit et coram abbate se humilians, sibi benedici inclinato capite cum debita reverencia postulavit. Abbas autem humiliter postulanti mox annuit et elevatis sursum[g]) oculis cum omni mansuetudine locuturo preposito benedixit et ait: Dominus sit 1292

---

[1]) Žalm 131, v. 14. — [2]) Mže čili Berounka. — [3]) Radotín, ves půl hodiny od Zbraslavě na novějším toku Berounky. — [4]) Bernard, později biskup míšenský, založil sám klášter cistercienský Stella Mariae zvaný, kdež i pohřben jest.

[m]) hic 4. — [n]) nostra 4. — [o]) elegi eam nemá 2. — [p]) pariter 4. — [q]) pervenerunt 4. — [r]) monachis 3, 4. — [s]) ustrum 2; austum 3. — [t]) redierunt 4. — [u]) eligerint 2; eligerunt 4. — [v]) Bernardum 4 a tak níže. — [x]) eo 4. — [y]) electumque cum 4. — [z]) qui et Zbreslaus 4. — [a]) quod 4. — [b]) quoque necessariis mon. Gris. abundans 4. — [c]) nominari 3. — [d]) de sancto Spiritu 4. — [e]) haec 4. — [f]) praecederet 4. — [g]) nemá 4.

1292 in corde[h]) et in ore tuo, ut digne pronunccies[i]) verbum Christi. Verbum profecto Christi pronuncciare voluit, qui Deo dedicande[k]) fundacionis locum nominare in aspectu[l]) pricipis attemptavit.[m]) Dixit ergo: Dum ea, que in monasteriis Cisterciensis[n]) ordinis necessario requiruntur, studiose attendimus, locum, qui Zbreslaus dicitur, frugalitatis ipsius intuitu ceteris preferentes, ipsum pietati regie in nomine Domini nominamus. Hunc siquidem locum abbates appetunt et pro ipso maiestatis vestre clemencie cum fiducia preces fundunt. Rex igitur[o]) quamvis ipsum locum racione ferarum ibidem crebro concurrencium plus regni sui districtibus videretur diligere, votis postulancium indilate annuit et accepto eo, quod in capite portabat capucio, ipsum locum abbatibus hilariter[p]) contulit atque dixit: curiam nostram in Zbreslaus, quam pro solacio singulari hactenus semper aliis nostris bonis preferentes elegimus, ex nunc Deo et beate Virgini ibidem[q]) fundaturi[r]) monasterium iure perpetuo vobis conferimus et donamus. Nec sine speciali Spiritus sancti consilio rex istum locum ab infancia cepit diligere, in quo sepultus postmodum elegit resurreccionem diei novissime ceteris appositus fidelibus expectare.[s]) Sepe etenim occulta vi divine inspiracionis excitatus aliquis rem affectare incipit, quam tamen suis profuturam usibus antea non cognovit. Abbates autem poplitibus[t]) flexis ad pedes regis humiliando decenter se proiciunt[u]) et oblatum cum hylaritate suscipientes locum gracias referunt atque dicunt:

Sponte locum celi regi rex mente fideli
Contulit in Zbreslaus, ergo sit Christe tibi laus,
Que loca dilexisti, pro claustro tribuisti.
Rex pie, rex iuvenis ideo vivas sine penis
Mundi presentis, nec formides venientis
Vite pressuram, quam credimus esse futuram
Hiis, qui non credunt et ab eius laude recedunt,
Qui nos plasmavit, proprio quoque sangwine lavit[v])
In cruce pendendo populi scelus et moriendo.
Munera sint grata regis tibi[x]) virgo beata,
Ipsum conforta, celi pateat sibi porta
Te conducente, te preside teque[y]) iubente,
Hunc tibi consigna redimens a morte maligna.
Sicque recesserunt abbates et cecinerunt
Laudes celorum Domino, quia dona[z]) bonorum
Plurima cum villis multis rex contulit illis.

Capitulum XXXVIII.

Quomodo Deus hunc locum Aulam Regiam religiosis viris ab antiquo deputaverit.[a])

Rem, que semel Deo dedicari meruit, amplius humanis usibus applicari tenor sacri canonis non concedit. Sane locus iste, qui vocatur Zbreslaus, licet per intervalla temporum nonnunquam ad[b]) usus secularium personarum devenerit, mira tamen Dei dispensacio, que[c]) ibidem iugiter venerari voluit, ad manus hunc[d]) religiosorum virorum revocans, tandem ipsum suis legibus condicione perpetua vendicavit. Fuit namque in partibus Bohemie princeps, qui pro mansionis commodo ibidem structuras quasdam informare disposuit, sed quibusdam, ut dicitur, divine dispensacionis argumentis premonitus ab inceptis desiit, et ipsum locum cum[e]) suis attinenciis monasterio nigrorum monachorum, quod[f]) Cladrub nuncupatur, in anime sue remedium contulit et donavit.[1]) Abbas vero[g]) Cladrubensis loci ipsius amenitatem considerans monachos suos ibidem destinare non distulit, sed instau-

[1]) Ač listina knížete Vladislava klášteru Kladrubskému r. 1115 daná v nynější své spůsobě není bezúhonná, možno přece míti za to, že když ne hned při založení aspoň ne o mnoho později dostala se Zbraslav klášteru tomu. (Srov. Reg. Boh. et Mor. I, str. 89, 177.) Roku asi 1239 potvrzuje Řehoř IX klášteru Kladrubskému držení Zbraslavě jakož i jiných četných statků, potom teprv dostala se biskupství Pražskému a od něho r. 1268 králi Přemyslovi Otakarovi II. (Viz výše poznámku v kap. XXXVI.)

[h]) corde tuo et 4. — [i]) pronunccias 2, 3. — [k]) dedicante 3; dicandae 4. — [l]) conspectu 4. — [m]) attentavit 4. — [n]) Cisterziensis 4. — [o]) ergo 4. — [p]) hyl. 4. — [q]) nemá 4. — [r]) fundatori 3. — [s]) expectare 4. — [t]) poblitibus 2. — [u]) proiiciunt 4. — [v]) pavit 4. — [x]) ter 4. — [y]) atque 4. — [z]) bona 4. — [a]) Po slově tomto jest v ruk. 2: Sequitur capitulum XXXVIII; neboť kapitoly v ruk. jsou položeny za nápisy jejich. — [b]) ab 3. — [c]) quem 4. — [d]) nemá 2. — [e]) nemá 3. — [f]) toto quod jest v ruk. 4 mezi slovy nigrorum a monachorum. — [g]) igitur 3.

ratis quibusdam edificiis nonnunquam eciam propria[h]) ibi in persona habitans ipsum locum divino cultui totaliter mancipavit.

Hunc tres vel[i]) bini coluere locum Cladrubini,
Quem[k]) dedit hiis princeps monachis[l]) psallendo deinceps.

Post hec[m]) domino Johanni, Pragensi episcopo, ipse locus usquequaque complacuit et monachis annuentibus ipsum sibi vendicans alias episcopatus sui hereditates pro ipso loco Cladrubensi monasterio assignavit, ne dum[n]) private[o]) utilitati inconvenienter intenderet, per[p]) aliene rei concupiscenciam iram contra se districti iudicis provocaret.

Sic commutatur locus hic, sic appropriatur[q])
Pontificis mensis possessio Cladrubiensis.

Porro rex Ottakarus animo venandi more solito abdita silvarum provincie[r]) olim[s]) Kamniczensis [1]) appeciit et quia hic locus sibi congruebat pre ceteris, sepe comitante episcopo, quem diligebat intime, ibidem crebrius pernoctavit, et quia pernoctacionis sue frequencia bona episcopi in hoc loco videbantur destrui, alia regni sui bona favente episcopo ecclesie Pragensi contulit et sic se de loco ipso suisque pertinenciis intromittens venacionis curiam cum turribus et muris fortissimis in eo edificari mandavit. Sic locus iste ad manus principum pretextu commutacionis devolvitur et per momenta temporum in agris, vineis, pratis et pascuis proficit et ditatur. Rex namque edificia ibi[t]) erigit, allodia[u]) instruit et pro vitibus mittens in Austriam in montibus circumiacentibus plantat vineas atque colit. Tandem defuncto rege Ottakaro Wenceslaus filius eius pro eo regnavit et locum predictum cum suis baronibus venandi gracia crebrius[v]) visitavit, qui post hec, ut[x]) dictum est, divina preventus gracia loco abrenuncciavit eumque pro fundando ibidem ordinis Cisterciensis monasterio abbatibus postulantibus ultroneus assignavit. Nequaquam autem sub taciturnitatis silencio preterire possumus ea, que referente cronica, que de fundacione Cladrubensis tractat cenobii, scripta cognovimus. Dux siquidem ille, qui monasterium Cladrub fundavit, ipsum primitus in loco, ubi nunc stat Aula Regia, domum ordinis sancti Benedicti construere disposuit, sed vox lapsa de celo cuidam tunc heremicole, cuius fama habebatur celebris, insonuit et sic dixit: Surge, inquit, et vade ad principem terre et loquere ad eum verba hec et sic dicas: Acceptat Deus tue intencionis votum, sed[y]) fundacionis non approbat modo locum. Locus enim iste, qui Zbreslaus dicitur, tibi princeps, ut in eo plantes cenobium pro monachis[z]) ordinis nigrorum sancti[a]) Benedicti nequaquam a Domino hac vice conceditur, sed locus idem aliis cenobitis alterius ordinis et nominis, quos sibi Deus peculiariter elegerit, in posterum reservatur. Quis igitur dubitat, quin a Domino factum sit istud et sic[b]) mirabile in oculis nostris, quod antequam ordo Cisterciensis sumpsisset exordium, Dominus elegerit et ordini Cisterciensi presignaverit locum istum.

Sic ad te Christe tandem rediit locus iste,
Quem possederunt seculares[c]) et rapuerunt.
Aspicias Christe, facias quoque, quod locus iste
Hinc devotorum possessio sit monachorum.
Tu quoque virgo pia studeas prohibere Maria,
Ne[d]) locus hic cedat aliis, a teve recedat.[e])

Capitulum XXXIX.

Quomodo rex Wenceslaus ad instanciam quorundam ab incepto proposito pro tempore[f]) resipuerit.

Postquam rex predictum locum ordini Cisterciensi assignaverat, quidam retibus malicie irretiti ad eum venerunt et dolose lingue utentes patrocinio ipsum a boni proposito avertere studuerunt; dixerunt enim: O rex, locus[g]) iste patri[h]) tuo non inconsulte placuit,[h*]) quia dum a tu-

---

[1]) Kamenicko, později Vltavsko.

[h]) propria in per. ibi hab. 4. — [i]) et 3. — [k]) Verš tento schází v ruk. 3. — [l]) monachi 2. — [m]) hic 3. — [n]) deum 4. — [o]) privare 4. — [p]) pro … concupiscencia 4. — [q]) apparatur 4. — [r]) nemá 4. — [s]) olym 2. — [t]) ibidem 3, 4. — [u]) et allodia 4. — [v]) saepius 4. — [x]) ut et 4. — [y]) et 2. — [z]) pro monachis není v 4. — [a]) beati 3, 4. — [b]) nemá 4. — [c]) seculatores 3. — [d]) nec 4. — [e]) recedat Amen. 3, 4. — [f]) pro tempore nemá 4. — [g]) locus enim 2. — [h]) non incons. patri tuo 4. — [h*]) conplacuit 3.

multu negociorum regni quiescere quandoque voluit, assumptis quibusdam familiaribus se ibidem transferens, non tam venacionum quam minucionum solacia inibi frequentavit. Quamobrem si ipso loco carueris, regalium solaciorum detrimentum non modicum procul dubio pacieris, quin immo monachos, quorum in abditis nemorum essse consuevit frequencia, in aliquo alio loco regni tui locare poteris predictumque[i]) locum pro tuo tuorumque solacio conservabis. O iniquorum hominum a Deo reprobata versucia! qui dum ipsi benefacere propria iniquitate reluctante nequeunt, eciam volentes benefacere non verentur avertere, quantum possunt. Desideriis quoque suis satisfactum reputant, dum inchoati boni profectum dolose lingue conamine impediunt et retractant. O divine pietatis ammiranda[k]) immensitas, que hos[l]) quoque nonnunquam pacienter sustines, qui tam perniciose tue remurmurant voluntati. Sed quia mens iuvenis subito verbis alienis circumventa ab incepto nonnunquam resilit,[m]) rex iniquorum aversus[n] consiliis, fraudibus eorum inconsulte annuit et nacta occasione profectus in Morauiam, votum, quod voverat, reddere prorogavit. Expeditis tandem ibidem suis negociis in Pragam revertitur et per abbates ammonitus pro huiuscemodi dilacione se ipsum reprehensibilem humiliter profitetur. Finaliter igitur votis satisfacturus in oppidum, quod Colonia[1]) dicitur, uno miliari distans a Scedlicz venire properat, ubi de loco fundacionis conferre cum domino Thobia, Pragensi episcopo, cogitabat. Quadam autem die, dum pluribus offerentibus se negociis rex huic rei in civitate non posset intendere, cum episcopo de voto suo tractaturus ad campos exiit et ut ad eum egrederetur episcopus, qui in civitate manserat, misso nunccio postulavit. Episcopus igitur ascenso equo turba comitante regem sequi ad[o]) campos festinanter voluit et cum quidam de suis ad portam oppidi devenissent,[p]) 1292
pons ante eum corruit[q]) et non tam episcopo, quam cunctis aliis de civitate exire cupientibus transitum denegavit. Audita autem pontis collisione rex vehementer obstupuit et ipsam ruinam diabolo,[r]) qui semper piis reluctatur operibus, intra semet ipsum imputans, ut ad aliam valvam ad ipsum veniret episcopus dilacione postposita, demandavit. Porro audito episcopo rex in civitatem rediit et more impaciens monachorum petiturus collegium die crastina venire in Scedlicz festinavit.

Venit maturus[s]) rex in Scedlicz petiturus
Mox devotorum sibi conventum monachorum.

Capitulum XL.

Quomodo pius rex Wenceslaus capitulum intraverit et quomodo abbas Heydenricus[2]) personas emittendas nominaverit.

Altera[t]) igitur die rex capitulum Scedlicense[u]) ingreditur et in presencia abbatum monachorum quoque, qui aderant, sibi dari conventum cum debita reverencia deprecatur. Et quia ipse rex a puericia sua in quibuslibet agendis prelatos quoscunque in latere suo habere studuit, divina providencia in hoc ipsius devocioni satisfactura quatuor abbates, de Waldsachsen[v]) videlicet, de Scedlicz, de Sar[3]) et de Camencz[x]), ex tunc dispensacione ibidem mirifica convocavit. quatenus ipsi tantis interessent solempniis,[y]) ac ipsorum mediante consilio regalibus decenter satisfieri possit[z]) desideriis. Abbas igitur Scedlicensis peticionibus regis, ut decebat, incunctanter annuit et emittendos fratres non sine ingenti cordis gemitu effundens lacrimas per ordinem nominavit. Quis enim tam saxei cordis in emissione filiorum suorum lacrimas continere posset, presertim ubi pater in filiis offensionis materiam

---

[1]) Kolín n. L. — [2]) Heydenrich byl opatem v Sedlicích asi od r. 1283 (srovnej výše v kap. XIII) a byl od krále Václava velmi vážen a od něho často „compater noster“ nazýván. — [3]) Klášter cistercienský v Čechách sice položený, ale statky skoro vesměs na Moravě mající (srovnej Prameny děj. č. II, 529, 530). Camencz jest Kamenice v Lužici, od Bernarda, probošta, později biskupa míšenského, založený klášter.

[i]) predictum quoque 3, 4. — [k]) admir. 4. — [l]) nos 3. — [m]) resiliit 2. — [n]) adversus 3. — [o]) ad campos nemá 4. — [p]) devenisset 4. — [q]) curruit 2. — [r]) dyabolo rukopisy. — [s]) inmaturus nebo immaturus 3. — [t]) altara 2. — [u]) Seliczcense 3. — [v]) Waltsachsen 4. — [x]) Camenicz 3; Camentz 4. — [y]) solemnibus 4. — [z]) posset 3; decenter posset fieri 4.

1292 nullo unquam tempore invenisset? Tanto profecto in absencia cuiuslibet rei ampliori doloris urgemur aculeo, quanto ea presente ardenciori erga ipsam affici videbamur amoris iucendio.

Hic devotorum conscribuntur monachorum

nomina, qui egressuri in ipso capitulo nominati fuerunt et ob admirande[a]) conversacionis sue memoriam in exemplum posteris in hoc tractatu exprimi nominetenus meruerunt, quatenus dum ipsorum nomina seriatim legimus, conversacionis ipsorum iusignia frequeuter ante mentis nostre oculos habeamus:

Theodericus[b]) senior pietatis amicus,
Mox sociatur ei venerande caniciei
Johanues, sequitur Heinricus,[c]) qui redimitur
Virtutum flore, subito comitante priore[1])
Cunrado,[d]) Christi famulus mox iungitur isti
Ditmarus[e]) primus; Alberte veni, quia scimus,
Quod sis homo mundus, tecum surgatque secundus
Theodericus, procedat et Otto pudicus,
Gotfridus veniat et nonus in ordine fiat
Alter Ditmarus, virtutis scemate clarus.
Vir bonus et fidus assit[f]) post hunc Godefridus,
Vir cunctis gratus venias Bertholde[g]) vocatus,
Ut numerus plenus sit, adesse velis duodenus.

Nec inconsulte pretermittendum arbitror, quod quidam monachus Chunradus[h]) nomine de monasterio Waltsachsensi ipsi capitulo cum abbate suo interfuit, qui de patrum presencium consilio surgens cum ceteris monachorum emittendorum consorcio similiter iunctus fuit. Porro abbas, quando singulos monachos ex nomine evocare[i]) debuit, dolorosis singultibus interrumpentibus, lacrimose vocis oraculum multiplicatis fletibus vix emisit.

Omnes turbantur monachi simul et lacrimantur.

Nominati siquidem singuli monachi cum difficultate voci preceptoris obediunt et cum prelatorum imperiis reluctare nequeunt, voto satisfacturi obediencie fletus fundunt. 1292

Plorant surgeutes, flent in claustro remanentes.

Utrique siquidem diuturne societatis solacia revocantes ad memoriam lacrimas continere nequeunt, et dum inter se fletum continuant,[k]) cunctorum assistencium animos ad compassionis lacrimas et ipsis suis clamoribus provocant et invitant.

Fuit inter ceteros mouachus quidam provecte etatis Johannes[l]) nomine, vir quidem maturus in moribus, mire quoque[m]) devocionis, qui dum nominetenus vocatus obedire debuit, annos senectutis sue revolvens in animo, illud propheticum cunctis audientibus surgendo cecinit atque dixit: Hec requies mea in seculum seculi, hic habitabo,[n]) quoniam elegi eam.[2]) Quem cum rex surgentem conspiceret, conversus ad abbatem aiebat: hic monachus, quid in meo faciet monasterio, qui senio tabefactus[o]) morietur[p]) subito et iam deficit in se ipso. Cui abbas respondit: tales viri congrue ad nova monasteria emittuntur, quorum maturitatem intueutes ceteri ad bona semper opera ex eorum moribus provocantur; bonis siquidem exemplis seniorum in virtutum culmen nonnunquam ascenduut animi iuniorum, nos denique, cum bona queque[q]) facta seniorum sollerter inspicimus, ad virtutum alta tendentes ex eorum imitacione evidenter proficimus. Mira res! monachus ipse langwore ibidem tactus iuxta regis iudicium infra dies octo moritur[r]) et requiem, quam optaverat, patenter adeptus in Scedlicensi cimiterio[s]) ceteris adiunctus fidelibus sepelitur. Deinde[t]) fratres, qui nominati fuerant,[u]) ad mandatum abbatum capitulum exiverunt et invocata sancti Spiritus gracia fratrem Conradum,[v]) priorem domus, virum idoneum[x]) in abbatem concorditer elegerunt, et redeuntes ad capitulum electum suum[y]) confirmari iu nomine Domini cum debita reverencia petiverunt. Elec-

[1]) Konrad byl prvním opatem zbraslavským a níže jmenovaný Otto stydlivý druhým. — [2]) Žalm 131, v. 14.

[a]) mirande 3. — [b]) Theodoricus 4 a tak níže. — [c]) Henricus 4 a tak níže pravidelně. — [d]) Chunrado 4. — [e]) Diethmarus 3; Dithmarus 4 a tak níže. — [f]) adsit 4. — [g]) Berthoe 2, 3; Perthoe 4. — [h]) Conradus 3 — [i]) vocare 4. — [k]) contineant 3. — [l]) Joannes 4. — [m]) miraeque dev. 4. — [n]) habitatio 4. — [o]) thabef. 2. — [p]) moritur 2. — [q]) nemá 2; cum sollerter bona quaeque facta insp. 4. — [r]) mortuus 4. — [s]) cemiterio 4. — [t]) denique 2. — [u]) nemá 4; fuerat 2. — [v]) Cunradum 3; Chunradum 4. — [x]) ydoneum 2, 3. — [y]) suum electum 2; suum capitulum confirmari electum 4.

1292 cione igitur confirmata omnes simul capitulum exiverunt et intrantes monasterium, ut moris est, Te Deum laudamus solempniter[z]) cantaverunt. Quo decenter finito pariter ad capitulum redierunt et abbati suo, quem elegerunt, duodecim monachi obedienciam secundum consuetudinem ordinis promiserunt.

Sic cunctis grata solempniter est celebrata
Istius abbatis eleccio, nec puto gratis

novelle plantacioni primus[a]) pater preficitur, qui[b]) vita et moribus antecellens ceteros in omnibus suis operibus commendabilis reperitur.

Deinde rex omnibus convocatis, abbatibus videlicet et monachis, ad monasterium rediit et quadringentarum marcarum[c]) redditus cum viginti quatuor araturis et sufficiencia nemorum ad monasterium, quod fundare disposuit, Deo[d]) et beate Virgini coram suis nobilibus ex regia liberalitate obtulit, oblata quoque instrumentis regalibus, ut patebit inferius, debita adhibita diligencia roboravit.[1])

Capitulum XLI.

Quomodo episcopus Thobias locum fundacionis impecierit[e]) et qualiter rex alias hereditates sibi pro eodem loco assignaverit.

Novo igitur conventu adhuc in domo Scedlicensi remanente abbates ad locum fundacionis iverunt et loca, in quibus actenus[f]) seculares habitaverant,[g]) in habitacionem viris religiosis congruam convertere voluerunt, quatenus amotis secularibus ipsi se de loco omnino intromitterent et breviter venturi monachi ipsa loca suis apta commodis invenirent. Et ecce nunccii domini Thobie, Pragensis episcopi, venerunt, et ipsum locum, qui Zbreslaus vulgo dicitur, ad ecclesiam Pragensem pertinuisse[h]) antiquitus allegantes, ne se abbates de ipso loco intromitterent, nisi prius ecclesie kathedrali satisfieret, petiverunt. Abbates igitur incunctanter ad regem venerunt et instanciam domini episcopi eidem exponentes per ordinem,[i]) ut ecclesie Pragensi satisfaciat, cum debita ipsum diligencia induxerunt. Quibus ille[k]) respondit: licet locus iste ad nos successione paterna devenerit, nos tamen fundacioni nostre in hoc precavere cupientes alias regni nostri hereditates ecclesie Pragensi assignabimus, ne inter Pragensem ecclesiam et nostram fundacionem in posterum moveatur questio et hinc inde cuiuslibet controversie submoveatur occasio. Accersito igitur episcopo rex alias possessiones sibi iuxta estimacionem nobilium suorum reddidit, quibus voluntarie contentus episcopus de connivencia Pragensis collegii omni iuri, quod sibi sueque Pragensi ecclesie in ipso loco suis quoque pertinenciis videbatur competere, abrenuncians domino regi ipsum locum libere resignavit, et mox non tam resignacionem, quam sufficientem recompensacionem huiuscemodi instrumentis et testibus idoneis[l]) confirmavit.[2])

Capitulum XLII.

Quomodo rex conventum intronizaverit locumque[m]) ordini confirmaverit, et quomodo ipsam fundacionem Aulam Regiam nominaverit.

Cunctis igitur peractis per ordinem predicti abbates ad locum redierunt et artificum adiutorio qualitercunque pro venturorum monachorum commodo habitacula inibi aptaverunt. Nec mora ad claustrum Scedlicense[n]) mittitur et conventus, qui ibidem remanserat,[o]) cum maturitate debita ad novelle plantacionis commoda invitatur. Omnes

---

[1]) Listiny tyto nebyly, jak kronikář, soudíce dle slov těchto, zamýšlel, do kroniky pojaty. Ačkoli na nadání kláštera jsou jednotlivé listiny od krále Václava již od r. 1293, jest zakládací listina teprv z r. 1304. (Srovnej Reg. Boh. II, str. 700, 866, 867.) — [2]) Náhradu takovou obdrželo biskupství Pražské teprv r. 1295 dne 11 srpna, jak se v listině o tom zřejmě vypravuje (srovnej Reg. Boh. II, str. 726); proto nesmí se také za to míti, že teprv potom, když i tato záležitost byla vyřízena, stalo se odstěhování mnichů do Zbraslavi.

[z]) sollempniter 3 a tak níže. — [a]) primusque 4, ale slovo pater zase schází. — [b]) Místo qui vita má 4 quia. — [c]) margarum 3. — [d]) Domino 4. — [e]) impediverit 4; inpecierit 3. — [f]) hactenus 4. — [g]) habitaverunt 4. — [h]) antiquitus pertinuisse 4. — [i]) per ordinem nemá 2. — [k]) sic 2. — [l]) ydoneis ruk. — [m]) locumque — confirmaverit nemá 4. — [n]) Scedlicensi 2. — [o]) qui manserat 2.

1292 igitur monasterii eiusdem monachi insimul convenerunt et cantore, Vos, qui transituri estis, inchoante recessuros confratres suos cum cantu simul et gemitu usque ad portam monasterii valedicentes invicem conduxerunt.

Hii lacrimas funduut, sed et illi pectora tundunt,
Hii flent, hii plorant, illi pro fratribus orant,
Ut vivant lete, concorditer atque quiete.

Episcopo autem tocius quoque regni Bohemie prelatis convocatis dominus rex cum solempnitate[p]) processionis conventui venienti obviavit et quemlibet monachum inter duos prelatos, abbatem autem inter se et episcopum decenter statuens, ipsum conventum cum ingenti exultacione et leticia clero canente intronizavit.[q]) Ipsum quoque locum, qui Zbreslaus[r]) vocabatur hacteuus, ob memoriam nominis sui perpetuam Aulam Regiam mutato nomine appellavit. Deinde missarum solempnitas letanter incipitur et abbas Aule Regie cum aliis[s]) duobus abbatibus, de Sar videlicet et de[t]) sancta Corona, ipso die intronizacionis a domino Thobia, Pragensi episcopo, consecratur. Acta sunt hec anno Domini MCCXCII⁰ — ipse est annus etatis domini Wenceslai vicesimus secundus — in dominica, qua Misericordia Domini in ecclesia decantatur, que extunc duodecimo kalendas Maii vertebatur.[1]) Porro rex indempnitatibus fundacionis sue cavere studuit et cuncta, que cum ipsa sua fundacione fecerat, instrumentis et testibus roboravit, ne contra hoc[u]) ullus in posterum quidquam[v]) attemptare presumeret et procul mota contradiccione qualibet per tempus et tempora in pace et tranquillitate sua fundacio permaneret.

Capitulum XLIII.

Quomodo rex cum exercitu Cracouiam iverit et 1292
quomodo in ipsa expedicione militari gladio cinctus fuerit.[2])

Humane felicitatis adversator subdolus eo bonis nostris operibus insidiose semper remurmurat,[x]) quo nos sibi successuros in loco beatitudinis, quem arroganter perdidit, non ignorat, et tanto eundem nostris actibus fortiter renitentem perferimus, quanto ad hanc, de qua cecidit, sedem virtutum gressibus celeriter anhelamus. Ipse siquidem dum[y]) regis Wenceslai animum divini cultus ampliacioni intentum conspicit, varia dolose machinacionis argumenta excogitat, quibus regem ab inceptis possit avertere[z]) et novelle plantacionis profectum valeat impedire; et quia structura in petre soliditate fundata difficulter deicitur,[a]) quo animum regis a proposito interius nequit avertere, eo contra hunc malignorum quorundam insolencias exterius nititur excitare, quatenus ipsum sic[b]) in bonis impediat et rebus preoccupatum bellicis in hiis,[c]) que salutem animarum sapiunt, procedere non permittat. Et ecce venientes nunccii regem adierunt, qui ducatum Cracouie, de quo se noviter intromiserat, non tam circumsedencium principum, quam incolarum nobilium insidiis incessanter vastari lingwa et litteris narraverunt. Rex igitur more impaciens domino Ottoni, marchioni de Brandenburg,[d]) cognomine Longo, consangwineo suo dilecto, cartas[e]) dirigit et ut sibi in auxilium veniat, postulat cum instancia et[f]) requirit, quatenus non tam auxiliis, quam[g]) consiliis eiusdem animatus malignorum insultus sciat compescere et statum perituri ducatus pace previa in melius valeat reformare. Marchio autem multitudinem armatorum indilate congregat et regi in auxilium propria in persona venire festinat. Iturus autem cum exercitu versus Cracouiam rex prius fundacionem suam visitare disposuit,[h])

---

[1]) R. 1292 padla neděle tato na den 20 dubna. — [2]) Srovnej výše dotčené pojednání J. Fiedlera: Böhmens Herrschaft in Polen, Arch. für österr. Gesch. XIV, 167 a násl.

[p]) sollempn. 3 a tak dále pravidelně. — [q]) intronisav. 3, 4. — [r]) Sbrezlaus 4. — [s]) nemá 2. — [t]) nemá 4. — [u]) haec 4. — [v]) quicquam attentare 4. — [x]) murmurat 4. — [y]) cum 3. — [z]) evertere 2. — [a]) deiicitur 4. — [b]) nemá 3. — [c]) iis 4. — [d]) Brandenburgh 4. — [e]) chartas 4. — [f]) et consiliis requirit 4. — [g]) quam eiusdem animatus consiliis 4. — [h]) statuit 4.

1292 quatenus a fratribus suis ibidem itineris sui benediccionem reciperet et ob recessum suum monachorum corda tristancia[i]) benigne visitacionis solacio aliqualiter recrearet.

Quo cum venisset, ibi susceptusque fuisset
Letanter, fratribus adscitis,[k]) si forsan scire velitis,
Verbis tranquillis normam, quam tradidit illis
Vivendi gratis, hoc carmen respiciatis:
Christo servite fratres et vivite rite,
Nam sibi nil deerit, qui primum gaudia querit
Regni celestis, nec victus ei neque vestis
Deficiet. Munde pariter vivatis, habunde
Queque ministrabo vobis et semper amabo
Vestrum conventum, si possem vivere centum
Annis, deserere nolo[l]) vos, sed vestras[m]) removere
Intendo omnes pressuras,[n]) presentes atque[o]) futuras.
Oretis Christum, quod me dignetur ad istum
Hostibus attritis revocare locum, quasi vitis
Habundabit locus hic et fructificabit,
Si fretum palma victrice reduxerit alma
Protinus ad propria me sanum virgo Maria.

Hiis consummatis[p]) sermonibus rex humi prostratus sibi benedici peciit et facie rigata lacrimis valedicens fratribus, cum ingenti bellatorum[q]) multitudine ire in Cracouiam festinavit.

Lacrima successit lacrime, rex quando recessit,
Cumque[r]) vident flere regem monachi, cohibere
Non possunt fletus, nullus potuit fore letus.
Flent[s]) cum prelatis fratres et multiplicatis
Fletibus plangunt presentes, turbatis compacientes.

Anno igitur MCCXCII[o] in crastino sancti Laurencii rex de Praga egreditur[1]) et continuatis dietis in terram ducis Opuliensis veniens, a domino Ottone, marchione de Brandenburg,[t]) qui secum ibidem venerat, militari precinctus [est] balteo.[u]) 1292

Munera largitur rex et campus redimitur
Novo milite,
Haste vibrantur, convivia magna parantur,
Pocula funduntur et tristia[v]) reiiciuntur
Post tergum,
Dum rex cum cetu toto gaudet sine metu.
Cuncti letantur, quibus inclita munera dantur.

In hiis quoque regalium festivitatum solempniis Opuliensis,[2]) Ratiboriensis,[3]) Butumensis[x]) et Tiessinensis[y]) duces, quatuor uterini fratres, ad regem veniunt, qui ducatus suos ab ipso suscipientes in feodo[z]) suis imperiis amodo voluntarie parere promittunt. Deinde rex ulterius proficiscens in Cracouiam venit, ubi[a]) ab universis eiusdem ducatus nobilibus cum ingenti leticia susceptus fuit. Consiliis autem pacis[b]) ibidem pertractatis diligencius ulterius proficisci disposuit et mox quadrigis adaptatis et equitibus in Zyradiam[4]) venit, ubi figens tentoria in die beati Wenceslai martyris[5]) potenter ipsum oppidum expugnavit, turbatores quoque pacis, videlicet ducem Loketkonem[6]) cum fratre suo captivitatis sue legibus mancipavit. Statu igitur terrarum earundem[c]) in melius reformato ad[d]) propria rex rediit et palmam victorie adeptus feliciter Dominum in cunctis operibus[e]) suis benedixit.

Capitulum XLIV.

De clenodiis, que rex[f]) Wenceslaus fundacioni sue contulit, et quomodo ipsa fundacio ordini Cisterciensi[g]) incorporata fuerit.

Antequam rex Wenceslaus[h]) vesus Cracouie ducatum[i]) procederet, fundacionis sue intentus

---

[1]) To by bylo dne 11 srpna; ale máme listinu Václava II ještě dne 13 srpna v Praze vydanou. (Srovnej Reg. Boh. II, 683.) — [2]) Boleslav I; Ratiborský Přemyslav, Bytomský Kazimír II a Těšinský Měčislav III. — [3]) Srovnej výše zmíněné pojednání Fiedlerovo, pak Reg. Boh. II, str. 628, 659. — [4]) Sieradz. Listiny v ležení u Siraze vydal král Václav, pokud známo, dne 13 října. (Viz Reg. Boh. II, str. 684, 685.) — [5]) dne 28 září. — [6]) Vladislav Lokétek.

[i]) tristicia 2. — [k]) ascitis 4. — [l]) volo 3. — [m]) removere vestras rukopisy. — [n]) presentes pressuras 3, 4. — [o]) sive 3, 4. — [p]) confirmatis 4. — [q]) nemá 2. — [r]) cum 4. — [s]) Nec 4. — [t]) Brandenburgh 4. — [u]) baltheo 2. — [v]) tristicia 3. — [x]) Ruteniensis 2; Butemiensis 4. — [y]) Thetschiniensis 2; Theshinensis 4. — [z]) foeudo 4. — [a]) ibi 3; ubi — nobilibus nemá 4. — [b]) pacis diligenter ibidem pertr. ulterius 4. — [c]) eorundem 4. — [d]) rex ad propria 3, 4. — [e]) suis operibus 3, 4. — [f]) Wenc. rex 3, 4. — [g]) nemá 4. — [h]) Wenc. cum exercitu suo 3, 4. — [i]) civitatem 4.

1292 profectibus, ipsi sue fundacioni crucem auream cum gemmis preciosis decoratam, quam pro mille quadringentis marcis argenti paulo ante comparaverat, multas monstrancias ex auro argento quoque fabricatas cum sanctorum reliquiis et nichilominus ecclesiasticum preciosissimum ornatum multiplicem cum multis calicibus argenteis, ducentas marcas quoque argenti pro libris comparandis obtulit et abbates suos de Waldsachsen[k]) videlicet, de Scedlicz et de Aula Regia ad generale ordinis sui capitulum destinavit, quatenus ipsi devocionis sue affectum patribus ordinis[l]) insinuantes ipsum oracionibus eorundem studiose committerent et pro incorporacione fundacionis sue iuxta ordinis consuetudinem ibidem cum devota reverencia laborarent. Abbates igitur predicti ad capitulum generale venientes primis abbatibus palefridos, ciphos quoque argenteos, quos rex Wenceslaus eisdem destinavit pro munere, protinus obtulerunt et regie benignitatis affectum patribus ordinis exprimentes[m]) per singula, novellam suam plantacionem incorporari ordini cum instancia petiverunt. Patres autem ordinis devocionis regie magnificenciam pio, ut decebat, mancipantes affectu,[n]) non transmissorum munerum, quin pocius tam solempnis fundacionis intuitu exhilarati[o]) non modicum abbatum piis postulacionibus indilate annuunt et regi Wenceslao fraternitatem ordinis[p]) conferentes ipsum universi ordinis personarum oracionibus recommittunt, nec non et ipsum ceteris fundatoribus patronisque ordinis aggregantes pro salute eiusdem creatori omnium communiter preces fundunt

Dicentes: Christe fac, vivat rex pius iste
Letus et illesus, exaltetur quasi Cresus
Diviciis vite. Fac hunc consumere rite
Cursum presentis, furor hostis eum vehementis
Nunquam turbare valeat, sed magnificare
Ipsum digneris, qui corda fidelium[q]) queris. 1292
Et tibi sint grata sua munera Virgo beata,
Protege, defendas hunc et sibi cuncta rependas
In facie Christi, quem virgo manens peperisti.

Peracto generali capitulo predicti abbates Parisius[r]) venientes pro pecunia, quam rex eisdem dederat, multa librorum volumina emerunt et redeuntes in Bohemiam ipsum regem cum triumpho rediisse de Cracouia invenerunt.[1])

Adventu quorum letatur rex Bohemorum.

Capitulum XLV.

Quomodo rex Wenceslaus cum duce Austrie discordare[s]) ceperit et quomodo regina Guta ipsos reconciliare attemptaverit.

In illo tempore, quo Rudolfus, Romanorum rex, Wenceslao, heredi regni Bohemie, Gutam, filiam suam, legitime[t]) pro consorte tradidit, ipse ducatum Austrie a metis Morauie usque ad margines Danubii eidem dotalicii nomine assignavit. Albertus vero, eiusdem Rudolfi filius, quem pater in Austria pro tutore capitaneoque pro tempore locaverat, temporibus puericie Wenceslai ipsam partem Austrie eidem pro dotalicio assignatam suis eam usibus applicando potenter tenuit, eamque regi Wenceslao iam facto adolescenciori frequenter ammonitus[u]) ab eodem resignare penitus recusavit. Quam ob rem controversie occasio inter ipsos patenter oritur et qui se contracte affinitatis intuitu[v]) mutuo fovere debuerant, alter alteri toto conamine improsperitatis incommodum machinatur. Regina igitur Guta, cum esset mulier circumspecta et satis provida, offensis dissidencium[x]) principum obviare desiderans, partes suas studiose interposuit et quo maritum vive vocis oraculo, eo fratrem suum scriptis et nuncciis ad concordiam cum summa diligencia invitavit. Ipsa quippe in-

---

[1]) Dne 8 listopadu byl Václav II ještě v Krakově (Reg. Boh. II, str. 686), ke konci prosince 1292 jsou od něho vydány již listiny v Praze (srovnej Reg. Boh. II, str. 700 a 701, kde se však jak číslo 1633 tak č. 1634 musejí položiti do roku 1292, jak k tomu ukazuje indikce listin a ta okolnost, že epocha roku byla tenkráte v Čechách o vánocích).

[k]) Waltsachsen 4. — [l]) nemá 3. — [m]) exponentes 3, 4. — [n]) affectui 3, 4. — [o]) exhyl. rukopisy. — [p]) ord. personarum oracionibus 3, 4. — [q]) fidelia 3, 4. — [r]) Parysius 4. — [s]) discordiare 4. — [t]) legitima 3, 4. — [u]) admonitus 4. — [v]) intuitu — provida nemá 3. — [x]) principum dissidentium 4.

1291 tercedente dies placitandi de parcium voluntate statuitur, quo citra Znoymam in metis terrarum unusquisque veniat et viginti personas tantum et non amplius ad locum placiti secum ducat, quatenus insidiarum suspicionem [y]) personarum paucitas utrobique tolleret et sine strepitu tumultuantis populi unus alii, quod gerebat in pectore, plenius et securius aperiret. [z]) Ad campos igitur, ut [a]) promissum fuerat, rex Wenceslaus cum paucis [b]) egreditur et adventum sororii sui ibidem equanimiter ex innata sibi mansuetudine prestolatur. Dux vero cum ad campos cum paucis venire debuit, promissorum immemor, innumeram armatorum multitudinem educens regem nil talium suspicantem terruit, ipsum quoque universis suis [c]) beneplacitis annuere verborum importunitate compulit et coegit. Consummato ergo colloquio rex Wenceslaus reversus ad propria dolum huiuscemodi revolvens in animo, pro ignominia sibi illata vehementer doluit et ex illa hora profectum sororii sui studio, quo potuit, impedivit. Sic denique Albertus a Wenceslao amodo [d]) impediri meruit, dum eum, ad [e]) quem sub forma pacis venire debuit, cum multitudine exercitus corrupta intencione tam hostiliter circumvenit. [1])

Federa clam [f]) fregit pacis, pueriliter egit
Australis princeps, quod [g]) rex sua facta deinceps
Impedit intente, quod sic patet ecce repente,
Dux successisset patri, si non habuisset
Offensam, cuius si queris principis huius,
Quem si servasset, nunquam mala tot tolerasset, [h])
Cui si servisset, nullum prorsus timuisset.

Capitulum XLVI.

Quomodo Adolfus [i]) de Nassowe [k]) in regem Romanorum electus fuerit [l]) et quomodo Wenceslaus, rex Bohemie, ducem Austrie in eadem eleccione impediverit. 1292

Rudolfo, rege Romanorum, mortuo filius eiusdem dominus Albertus, dux Austrie, succedere eidem studuit et pro regno vacante apud principes Alamannie [m]) non solum litteris verum eciam muneribus cum summa diligencia laboravit. Electores igitur imperii continuis eiusdem annuentes [n]) instanciis singuli in ipsum vota sua dirigunt et ut in promissis non dubitet, ipsi se sibi instrumentis et litteris obligant [o]) et constringunt. Assignato denique eleccionis tempore anno Domini MCCXCII° in mense Maio [p]) omnes electores cum principibus Alamannie [q]) universis in Frankenvurt [r]) convenerunt et de persona [s]) pro rege Romanorum idonea [t]) matura deliberacione adhibita [u]) invicem tractare ceperunt. Sed quia dux Austrie singula electorum vota prius susceperat, ratus se coronam adepturum imperii, non longe de principum predictorum collegio sua fixit tentoria, ubi tyrocinia sua letanter exercuit et sublimacionis sue horam nichil in regno hesitans exspectavit. [v]) Quoniam autem malignorum hominum reprobanda improbitas inter dominum Wenceslaum, regem Bohemie, et ducem Austrie, sororium suum predictum, occulti cuiusdam rancoris diabolo [x]) instigante seminavit zizaniam, [y]) ipse dominus Wenceslaus, cum unus esset electorum imperii, quia eleccioni regis personaliter interesse non potuit, dominum Bernhardum, Misnensem prepositum, cum ceteris regni sui nobilibus ad ipsam eleccionem loco sui cum solempnitate incredibili destinavit, quatenus vices ipsius in eadem eleccione gererent et sororium suum, videlicet ducem Austrie, in

[1]) Srovnej Palackého Dějiny národu č. II, 263; Lorenz, Deutsche Gesch. im 13 und 14 Jahrhundert II, 515, 523; Dudík, Mährens allg. Gesch. VII, str. 158 a násl. Také v následující kapitole položené líčení volby není správné a má se dle spisů těchto poopraviti.

[y]) suspeccionem 2. — [z]) apper. 3. — [a]) rex ut prom. fuerat Wenc. 4 — [b]) nemá 2. — [c]) nemá 3. — [d]) nemá 2. — [e]) nemá 2. — [f]) dum 4. — [g]) quia 4. — [h]) Tu vkládaji 3 a 4 vel sic. — [i]) dominus Ad. 3. — [k]) Nassow 4. — [l]) fuit 4. — [m]) Rukopisy mají pravidelně Almania, Almanie atd., t. j. jedno *n*. — [n]) animantes 2. — [o]) consignant 2. — [p]) Mayo 3. — [q]) Alemaniae 4. — [r]) Frankenuurt 3; Franckenuurde 4. — [s]) pers. idonea pro rege Rom. 2. — [t]) ydonea 3. — [u]) debita 2. — [v]) expectavit 4. — [x]) dyab. rukopisy. — [y]) zyzaniam rukopisy.

1292 corona imperii cum studio impedirent. Ipse igitur dominus Bernhardus, cum esset vir expertus in multis et sapiens, dominum Maguntinensem[z]) episcopum[a]) opportune[b]) adiit et ducem Austrie studiose impediens alium in regem Romanorum subtilitate, qua potuit, ut patebit, protinus eligi procuravit. Crastina autem die electores imperii in unum convenerunt et clandestinarum subtilitatum domini Bernhardi omnino inscii in dominum Maguntinensem singuli vota singula instrumentis adhibitis transfuderunt, quatenus ipse de connivencia electorum finem eleccioni imponeret et dominum Albertum, ducem Austrie, vice omnium nominando in regem Romanorum prestolanti populo presentaret. Ipse igitur dominus Maguntinus[c]) a domino Bernhardo secreto informatus, ubi ducem Austrie nominare debuit, contra opinionem coelectorum suorum Adolfum,[d]) comitem de Nassow, pro rege Romanorum voce sonora pronuncciaus, mox ipsam eleccionem in nomine Domini confirmavit,[1]) ex qua re ceteri electores non immerito stupefacti ad propria redierunt et se de processu huiuscemodi aput ducem Austrie excusantes suam sibi innocenciam litteris ostenderunt. Quo facto dux Austrie spe sua frustratus ad terram suam revertitur et quomodo coronam imperii adipisci valeat, mente sedula meditatur. Maluit namque vitam perdere, quam de promissis sibi factis ab electoribus cum tanta ignominia resilire.

Sic sublimatus regnat comes et reprobatus
Est dux Albertus, qui venerat huc quasi certus,
Quod[e]) fore deberet rex et nullus prohiberet
Ipsum regnare Rome. Vis noscere quare?
Ista Deus patitur, quia noscitur et bene scitur,
Quod solvit pactum, quod non dubito fore factum 1292
Olim inter ipsum et regem Wenceslaum,
Quod contraxerunt,[f]) concordes quando fuerunt.

Capitulum XLVII.

Quomodo Adolfus, Romanorum[g]) rex, Misnensem terram intraverit et quomodo Wenceslaus rex ipsum circa Grünhain visitaverit. 1296

Mortuo domino Heinrico,[h]) Misnensis terre marchione illustrissimo,[2]) dominus Adolfus, rex Romanorum, ad marchionem Fridericum, nepotem eiusdem domini Heinrici, qui se de quibusdam municionibus ipsius marchionatus post obitum ipsius avi sui intromiserat, nunccios direxit et ut sibi terram Misnensem, tanquam de iure vacantem imperio resignaret benivole,[i]) benigna ammonicione[k]) previa, postulavit. Fridericus autem regis Romanorum consultacionibus in hoc obedire abnuit, sed et[l]) ipsam terram iure hereditario ad ipsum devolutam allegans iugiter fere totam terram suis usibus mancipavit per fas nefasque se de castris et oppidis inibi intromittens. Rex igitur Adolfus virorum forcium multitudinem copiosam convocavit et circa Freiberg[m]) figens tentoria ipsa civitate iam habita,[3]) castrum ibidem, in quo se sui receperunt adversarii, manu valida expugnans maiorem dehinc partem Misnensis marchionatus suis legibus subiugavit, deinde dominum Wenceslaum regem amicabiliter videre desiderans moram non patitur, sed ut circa Gruenhain,[n]) quod est claustrum Cisterciensis ordinis, situm in utrarumque terrarum finibus, sibi dignetur[o]) missis nuncciis cum debita mansuetudine occurrere deprecatur.[4])

---

[1]) Dne 5 května. — [2]) Jindřich Jasný zemřel v Drážďanech dne 15 února 1288; ze tří manželek měl s první, Konstancií totiž Rakouskou, dva syny, Albrechta zvaného Nerudu, jemuž dal r. 1262 lantkrabství Durynské, a Dětřicha, jemuž udělil téhož léta zemi Plisenskou, sobě pak nechal Míšeň a Lužici, v nichž vykázal podíl Bedřichovi Malému, splozenému s třetí svou manželkou Alžbětou z Maltic. Statky míšenské tohoto Bedřicha chtěl r. 1289 vyměniti Václav II za území Závišovi odňaté. (Viz Reg. Boh. II, 630.) — [3]) To se stalo asi 25 ledna r. 1296. — [4]) Schůze odbývala se mezi 14 a 19 dubnem r. 1296. Grünhain leží v nynějším království Saském asi 4 míle jižně od Kamenice a něco přes dvě míle od hranic českých od městečka Weipertu.

[z]) Moguntinensem 4. — [a]) Tak rukopisy všechny místo archiepiscopum. — [b]) oport. 3. — [c]) Mog. 4. — [d]) dominum Adolfum, com. de Nassawe 3; taktéž 4, ale Nassowe. — [e]) Idem 2. — [f]) contradixerunt 3. — [g]) Ruk. 3 měl Boh., ale po straně pozdější rukou opraveno v Romanorum. — [h]) Henrico 4 a tak níže. — [i]) benevole 4. — [k]) admonit. 4. — [l]) nemá 4. — [m]) Vriberh 3; Vriberch 4. — [n]) Grunhayn 3. — [o]) dignetur occurrere m. nun. c. deb. mans. deprecatur 3, 4.

Communicato ergo satraparum suorum consilio rex Wenceslaus Romane maiestatis desideriis assentire studuit equitatuque adaptato et curribus regem Romanorum cum ingenti solempnitate circa Gruenhain in nemoribus visitavit, quatenus votis regis Romanorum benignius annueret et nichilominus propriam magnificenciam cunctis, qui ibi convenerant, in memoriam sui nominis declararet.

Quo cum venissent convivatique fuissent, variis inter se decenter consummatis tractatibus perpetuo duraturam amiciciam[p]) pepigerunt,[q]) fedusque contractum mutuo heredum suorum matrimonio firmaverunt. Ruperto namque, regis[r]) Romanorum filio, Agnes, Wenceslai regis filia, ibidem traditur et sic principum predictorum colloquium fine commendabili terminatur. Valedicentes igitur invicem quivis ad propria rediit, sed Wenceslaus rex Rupertum, generum suum, elegantem iuvenem, a se discedere non permisit. In vigilia igitur beati Laurencii [1]) Agnes iunior[s]) annis Ruperto apponitur et sic inchoatum matrimonium modo, quo inter pueros fieri potuit, consummatur.

Sic consummantur iuvenum sponsalia festa,
Ac consolantur populi precordia mesta,
Sed quia durare nequeunt presencia, quare
Mox Agnes moritur et in ecclesia sepelitur
Aule Regalis; perit hinc connexio talis,
Quam contraxerunt reges simul et pepigerunt.

Capitulum XLVIII.

Quomodo dux Austrie[t]) regi Wenceslao reconciliatus fuerit.

Albertus, regis Romanorum filius, mox, ut de mandato patris ducatum Austrie sue potestatis subiugarat[u]) imperio, nacionis sue gentem Sueuicam in ipsa terra multiplicare non desiit, indigenas quoque et eos, qui in terra nati fuerant, opprimere suamque gentem exaltare subtilitate, qua potuit, non cessavit. Qua de re Australes videntes incessanter se opprimi, equanimiter[v]) hoc tolerare nequiverunt et clandestina sepe frequentantes conventicula occasionem evadendi non solum ducis, sed et[x]) aliene nacionis dominium diligentissime quesiverunt. [2]) Orta igitur discordia inter regem Wenceslaum et ducem Austrie[y]) rati sunt, se opportunitatem adeptos, communicato consilio nunccios suos ad regem dirigunt eumque pro domino eligentes, si potenter ad eos venerit, totam Austriam se sue dicioni subdituros promittunt. Rex autem nunccios Australium[a]) cum hilaritate[b]) suscipiens sine mora legacionibus eorundem annuit, exhortansque eos ad constanciam, in Austriam venturum cum exercitu breviter se promittit. Regina Guta quorundam relacionibus hoc intelligens, pro destitucione fratris sui, ut decebat, anxia moras non patitur, sed mox suum ad se vocans secretarium ea, que secuntur, per ordinem duci Austrie[c]) demandasse narratur: Auribus meis, frater karissime, occulta quadam relacione nuper insonuit,[d]) quod nobiles tui te evadere maritoque meo, regi Bohemie, decreverunt modis omnibus adherere. Quamobrem, ne tue dignitati tam invisum a tuis irrogetur opprobrium,[e]) ad regem propria in persona venire non differas et te profitendo culpabilem gracie sue, ficcione repulsa, fiducialiter te committas; experimento[f]) namque me didicisse te scire cupio, tantam in corde regis habundare clemenciam, quod si te pura mente humiliatum perspexerit, reatus tui magnitudinem tibi sine more dispendio misericorditer indulgebit.

Dux igitur germane sue acquiescens consiliis paucis sibi associatis regem extunc in Morauia commorantem mansuetus adiit et se suis prosternens pedibus delictorum suorum veniam ab eodem postulans ita ait: domine rex, quia sine vestra culpa contra vos me excessisse re-

---

[1]) 9 srpna 1292. Aneška však brzy potom zemřela. — [2]) O povstání tomto pojednává též G. E. Friess, Die Herren von Kuenring. Wien 1874.

[p]) amiciciam pariter 3, 4. — [q]) pepegerunt 4. — [r]) Rom. regis 4. — [s]) minor 3, 4. — [t]) Austr. Wenc., regi Bohemiae, recon. 4. — [u]) subiugaverat 4. — [v]) equanimi 3. — [x]) sed et alie 3; sed alienae quoque nat. 4. — [y]) nemají 3 a 4. — [a]) Australium 4. — [b]) hyl. rukopisy. — [c]) Austrie per eundem 3, 4. — [d]) insonuit nuper 4. — [e]) obprob. 3 a tak níže. — [f]) experto 2.

— colo, non solum ducatum Austrie, sed et corpus proprium vestre servituti veniam postulando substerno. Miles vester esse desidero et de ducatu Austrie vobis amodo vasalli vice servire promitto. Me igitur regia celsitudo clementer suscipiat et veniam deprecanti michi tam irrecuperabile irrogari[g]) opprobrium a meis subditis non permittat, panem meum comedam et vobis propriis militans stipendiis a mandatorum vestrorum semita amodo non recedam. Rex autem mox, ut afflicti[h]) ducis humilitatem comperit, innate benignitatis in corde motum senciens misereri non distulit, sed humi prostratum benignus elevans, tocius reatus inmemor petenti veniam omnia condonavit et dixit: licet opportunitatem vobis malum pro malo reddendi invenerimus,[i]) ea tamen, in quibus contra nos vos deliquisse meminimus, ex regia liberalitate totaliter indulgemus, et si amodo[k]) vestre fidei constanciam erga nos invenerimus, vos tanquam nobis dilectum preteritorum immemores in adversis quibuslibet protegemus. Ex hoc dux regis adeptus[l]) graciam in Austriam letanter rediit et beneplacitis eiusdem parere amodo cogitavit.[1])

Terre prostratum rex indulgendo reatum
Surgere mandavit, sic dux hilaris[m]) remeavit
Ad propriam terram. Rogo, non facias tibi gwerram
Dux bone cum rege, ne succumbas sine lege.

Capitulum XLIX.

1293–1294 Quomodo magister Alexius inter regem Wenceslaum et Romanos amiciciam procuraverit et quomodo ipso procurante dux Calisiensis[n]) in regem Polonie coronatus fuerit et de morte ipsius.

Dominus Bernhardus, cuius capitulum antecedens meminit, quendam clericum Alexium[o]) nomine sibi multum familiarem quondam habuit, quem regi Wenceslao pro capellano haud du- 1293
bium ex puritate animi commendavit. Hic pro- 1294
fecto Alexius, cum esset vir secundum seculum usquequaque idoneus[p]) et in iure canonico, ut putabatur, doctissimus, tantam apud regem adeptus est familiaritatis graciam, ut rex[q]) suis verbis in cunctis annueret et nichil penitus absque ipsius consilio facere attemptaret.[r]) Tandem occasione sumpta regem quadam vice in occulto adiit et de magnificencia Romanorum proconsulum sibi assumens loquendi materiam, facta eorundem mirabiliter commendavit; hac siquidem verborum subtilitate regem circumveniendo mentem ipsius incitare studuit, ut cum Romanis rex amiciciam aliqualem contraheret et magnificencie ipsorum intuitu interveniente contractu matrimoniali se ipsis familiarem ac favorabilem exhiberet. Rex igitur in verbis colloquentis[s]) dolum nequaquam suspicatus, fidem auditis annuendo adhibuit atque ipsum Alexium, cui status curie[t]) fuit cognitus, pro contrahendo cum Romanis familiaritatis vinculo mox Romam transmittens, multas membranas sigillo insignitas[u]) regio sibi[v]) dedit, ut si que pacta cum Romanis ex parte sui faceret, membranas convertens in litteras, hec eadem scribendo per ordinem dilacione postposita confirmaret. Regalium igitur mandatorum accepta auctoritate[x]) plenaria Romani itineris laborem Alexius letanter subiit, quo mox perveniens inter dominam Gutam,[2]) filiam regis Bohemie, que nondum annos infancie evaserat, ex una, et inter filium domini Gentilis Romani, senatoris de domo Ursinorum, viri precipui, infantem similiter ex parte altera matrimonium procurans contrahi, ipsum contractum utrobique legalibus litteris roboravit. Re autem limpidius considerata istum contractum predictus Alexius procurare idcirco studuit, non ut rex Wenceslaus apud Romanos proficeret, sed ut pretextu legacionis huiuscemodi sibimet apud

---

[1]) Že se smíření Václava s Albrechtem jinak musí pojmouti, netřeba po pracích Palackého, Dudíka a Lorenze šíře vykládati. (Srovnej Děj. n. č. II, 1, 270. — Mährens allg. Gesch. VII, 171. — Lorenz, Deutsche Gesch. im 13 und 14 Jahrh. II, 609.) — [2]) Jitka nar. dne 4 března r. 1293 a zemřela dne 3 srpna 1294, proto padá do té asi doby poslání Alexia do Říma.

[g]) opprobrium irrogari 4. — [h]) affícti 3. — [i]) inveniremus 2. — [k]) ammodo 2 a tak i níže. — [l]) adeptus est 4. — [m]) hyl. rukopisy. — [n]) Casiliensis 2; Galis. 3; Kalisie 4. — [o]) Allexium 2, 3 a tak i níže. — [p]) ydoneus 2. — [q]) rex in suis verbis cunctis 2. — [r]) attenta. 4. — [s]) colloqueatis 2. — [t]) curie Romane 3, 4. — [u]) signitas 3. — [v]) ei 4. — [x]) auth. 4.

1293–1294 illos de familiaritate et amicicia provideret. O [y]) dolosi [z]) nunccii detestanda perfidia! qua fidelium dominorum promocio perniciose agitur et profectum proprium iniquus nunccius procurare conatur. Ipse siquidem Alexius stipendiis suffultus regiis [a]) adiutorio Romanorum ecclesiasticas dignitates nancisci [b]) appeciit, nec eo contentus eciam ducem Calisie [c]) in regem Polonorum coronari in contemptum proprii domini clandestine procuravit, quem [d]) tandem pecunia regis deficiente, cum ad propria remeare debuit, famulus, qui cum ipso recessit de curia, in medio canalium nocturno tempore ipsum clanculo [e]) interemit; iusto namque Dei iudicio per servum proprium iugulatus interiit, qui fidelitatis pretextu, publice honestatis immemor, [f]) in contemptum veri domini sui tam [g]) nequiter laboravit. Alexius

Sic fraudulentus [h]) cecidit mucrone peremptus
Et male finivit, qui defraudare cupivit
Regem devotum. Fraudes fuge, reddere debes [i]) votum,
Si servire velis dominis, estoque fidelis,
Ne mala [k]) te tangat passio, ne te mater tua [l]) plangat,
Ne de morte tua monachi dicant tibi huha.

Sed notandum, quod nexus amicicie per Alexium inter regem Bohemie et Romanos contractus dissolvitur, quia Guta filia regis paulo [m]) post infans adhuc moritur ac in claustro sepelitur

Aule Regalis. Pereat connexio talis,
Et de iure perit, qui non me, sed mea querit.

Capitulum L.

1295 Quomodo dux Calisiensis [n]) in regno Polonie coronatus fuerit [o]) et quomodo fuerit [p]) interemptus.[1])

Quoniam de [q]) regno Polonie in precedenti capitulo, ut audistis, occasionaliter mencionem fecimus, restat ex nunc, ut de eodem regno modica et multis cognita valde breviter disseramus, 1295 quatenus dum momentaneam regnorum instabilitatem cognoscimus, terrenorum condicionem contempnentes instabilem ad eterna toto [r]) mentis desiderio suspiremus. Retroactis siquidem temporibus, prout antiquorum narrant historie, [s]) reges Slauice [t]) gentis habuerunt, qui residentes in Cracouia totam Poloniam in potestatis sue dominio habentes, esse et dici reges et domini tocius Polonie meruerunt. Sed quia ipsa Cracouia Ruthenorum et [u]) Litwanorum ceterorumque persecutorum fidei e vicino videtur [v]) metas attingere, eedem gentes incredule terram Craconie sepius intraverunt, atque [x]) ipsam hostiliter invadentes, homines et iumenta secum ad propria plerumque numero abduxerunt. [y]) Assiduis igitur earundem gencium insultibus Deo permittente territorium Cracouiense destruitur et gloria regni, que ab antiquo ibidem [z]) habebatur celebris, amodo ducatus mutato nomine ab omnibus appellatur. Sic quoque factum est, ut nobiles Polonie ac [a]) potentes, qui regi [b]) suo subesse actenus [c]) consueverunt, quidam ex eis ducum sibi vendicantes titulos principes et domini per se existere inceperunt. Igitur domino Leschone, [d]) ultimo duce Cracouie, defuncto maiores natu ibidem convenerunt et sicut [e]) in precedentibus dictum meminimus, dominum Wenceslaum, regem Bohemie, sibi in ducem et dominum concorditer elegerunt. Porro successu temporis Przimisel, [f]) dux Calisiensis, [g]) diadema [h]) regium capiti suo imposuit et se in regem tocius Polonie coronari in contemptum Wenceslai, regis Bohemie, a sede apostolica procurante Alexio impetravit. Quamobrem rex Wenceslaus offensus nunccios ad eum misit et qua mente diadema Polonie, quod ab antiquo fuerat in Cracouia, sibi vendicare presumeret, inquisivit. Cum autem ille per quemcunque modum

[1]) Přemysl Pohrobek, kníže Pomořanské, syn Přemysla, knížete Velkopolského, byl dne 26 července 1295 za krále korunován, ale již r. následujícího byl dne 6 února zavražděn.

[y]) nemá 4. — [z]) dosi 3. — [a]) regis 2. — [b]) nacisci 3; nascisci 2. — [c]) Casilie 2, 3; Kalisiae 4. — [d]) qui rukopisy. — [e]) clanculum 4. — [f]) inmemor 2. — [g]) slov tam nequiter nemá 4. — [h]) Tak 4; fraudulenter 2, 3. — [i]) votum debes rukopisy. — [k]) male 4. — [l]) sua 3. — [m]) adhuc inf. paulo post 4. — [n]) Casiliensis 2. — [o]) fuit 4. — [p]) nemá 4. — [q]) in 3. — [r]) tota 3. — [s]) hyst. 3, 4. — [t]) Sclauice 3; Sl. gentis 4. — [u]) nemají 2, 4. — [v]) metas videtur 4. — [x]) adque 2. — [y]) adduxerunt 2. —) nemá 4. — [a]) et 4. — [b]) regno subesse 4. — [c]) hact. 4. — [d]) Lestcone 3. — [e]) sicud 2. — [f]) Pzrimissel 2; Prsimissel 4. — [g]) Casiliensis 2; Kalisiensis 4. — [h]) dyadema rukopisy, a tak i níže.

1295 adeptum[i]) titulum resignare renueret,[k]) rex Wenceslaus, ne sedi apostolice, a qua se ille confirmatum asseruit, inveniretur contrarius, contemptum sibi irrogatum Romano pontifici missis legatis exposuit et quod virtute bellica per se potenter, iusticia suffragante, retractare potuit, ut devotum se ecclesie Romane ostenderet, cassari[l]) auctoritate[m]) apostolica cum debita mansuetudine postulavit. Quid amplius? Dux Calisiensis[n]) paulo
1296 post a suis occiditur et rex Wenceslaus in regem tocius Polonie, ut patebit inferius, cum solempnitate maxima de consensu gentis Polonice[o]) coronatur.

Sic sublimatus noviter dux Calisiensis
Omnibus ingratus factus perit ictibus ensis.
Questio multorum fore consuevit populorum,
Et querunt gentes, cur reges sive potentes
Tam cito tollantur, cur morte mala moriantur?
Hic de cultello lesus perit, illeque bello[p])
Opprimitur, misere plures subita periere
Morte, venenatus perit iste et[q]) ense necatus.
Paucis psalmista verbis respondit[r]) ad ista:

Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt, non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum.[1])

Si reges saperent et si ventura viderent,
Iudicium facerent, Domini si iussa timerent,
Pacem servarent, si turbatos recrearent,
Pravos corriperent, iustos in pace tenerent,
Si non turbarent humiles, si non spoliarent,
Ecclesias facerent et eas clerumque foverent,
Prospera sentirent, nec eos mala[s]) tanta ferirent.

Capitulum LI.

1294–1295 Quomodo rex Wenceslaus in regno suo scriptas leges instaurare decreverit et quomodo a nobilibus suis in hoc impeditus fuerit.

Quoniam Wenceslaus rex de salute, profectu quoque populi sibi commissi debitam sollicitudinem in corde suo sine intermissione habuit, 1294
omnia iura regni sui hactenus diffusa et penitus 1295
imperfecta sub certis legum canonumque regulis constringere cogitavit, quatenus secundum suum sensum temerarias in suis causis sentencias nullus amplius excogitare presumeret, immo[t]) scripta lege contentus, quemadmodum potens ita et humilis pro se pugnare iusticiam in foro cuiuscunque iudicii[u]) persentiret. Cum autem sollicitudinem huiuscemodi nulli inter curie sue doctores vellet iniungere, domino Matheo[2]) cardinali sedis apostolice cognomento Rubeo, cum[v]) quo iam affinitatis vinculum Alexio procurante contraxerat, cordis sui conceptum nunccio intercurrente aperuit[x]) et, ut ipse sibi aliquem ad predicta idoneum[y]) dignaretur transmittere, confidenter rogavit. Dominus igitur Matheus piis amici sui postulacionibus assentire desiderans virum sapientem et providum, videlicet magistrum Gocium[z]) de Vrbe Veteri, utriusque iuris tam canonici quam civilis professorem, idoneum super premissis alloquitur et, ut ad curiam regis venire non differat eique ad vota obediat, sollicite exhortatur.[3]) Profectus itaque in Bohemiam magister Gocius a rege cum hilaritate[a]) suscipitur et ab hac hora, qualiter intencionem regiam ad effectum possit perducere, ingiter meditatur.

Sic pius et planus vir Gocius Vrbevetanus
Ad votum regis venit, qui dogmata legis
Et ius canonicum novit, quem rex ut amicum[b])
Gaudens suscepit, et ei proponere cepit
Mentis secretum[c]), vultum prebens sibi letum.

Quidam autem de regno nobiles, quorum semper profectui rei publice toto nisu reluctari consuevit intencio, hiis[d]) auditis non modicum doluerunt et occasione sumpta ab huiuscemodi proposito animum regis avertere studuerunt, ne videlicet, si vigor scripti iuris per hunc modum invalesceret, fructus, quem de abusivis[e]) eorum

---

[1]) Žalm XIII, 3. — [2]) Mathaeus Rubeus Ursinus 1260—1306 (Loserth 129). — [3]) Srovnej Palacký Děj. nár. Č. II, 1, str. 273; Rössler, Die Stadtrechte von Brünn str. XXXVII; Jireček, Cod. juris Boh. II, 2, str. 17; Ott, Beiträge zur Receptions-Geschichte str. 163. — Dudík, Mährens allg. Gesch. VII, str. 179.

[i]) tit. adep. 4. — [k]) rennueret 2. — [l]) cassare 2. — [m]) author. 4. — [n]) Casiliensis 2 a tak i níže. — [o]) Poloniae 3, 4. — [p]) ille de bello 4. — [q]) vel. 4. — [r]) respondet 2, 4. — [s]) tanta mala 4. — [t]) ymmo 2, 3. — [u]) praesentirent iudicii 4. — [v]) in 2. — [x]) apparuit 3. — [y]) ydon. 2, 3 a tak i níže. — [z]) Gotzium 3, 4 a tak i níže. — [a]) hyl. 2, 3. — [b]) amicus 4. — [c]) decretum 3, 4. — [d]) iis 4. — [e]) Místo de abusivis má 4 ab usuris.

1294–1295 adinvencionibus hactenus consueverunt tollere, ipsis forsitan deperiret. Et quia[f]) nobilibus suis nonnunquam eciam in hiis,[g]) que sibi fuerunt contraria, complacere studuit, fraudulentis ipsorum aversus consiliis, hoc, quod animo conceperat, differre ad tempus dignum duxit. Sed quia generose mentis condicio rei concepte studiose innititur, eciamsi ab ipsa quibuscunque intervenientibus negociis pro tempore retardetur, rex a suis ad tempus prohibitus ad propositum post pauca rediit et adolescentem quempiam, Conradum[h]) nomine, Aurelianis[1]) ad studium destinavit, quatenus ipse in legum sciencia ibidem studenda[i]) proficeret et quandoque reversus ipsarum legum tenorem, prout rex conceperat, in regno Bohemie instauraret.

Incipit secunda pars per dominum Petrum conscripta.[i*])

Capitulum LII.

Quomodo pius rex Wenceslaus[k]) generale studium Prage instaurare decreverit et quomodo a suis[l]) permissus non fuerit.

Si piam regis Wenceslai intencionem sollerter inspicimus, quam sedulus katholice[m]) fidei emulator exstiterit, evidencius invenimus. Ipse denique cum eiusdem fidei professor esset strenuus, universa, que profectui eiusdem fore profutura[n]) didicit, quamvis a suis prohiberetur sepius, cum omni studio et devocione promovit et si ab hiis[o]) suorum livor edax non eum retraheret, cunctis secularibus relegatis negociis ampliacioni divini cultus procul dubio iugiter inhereret. Cum igitur orthodoxe fidei statum sine sapiencie studio arbitraretur non posse subsistere, generale quarumlibet facultatum studium in Pragensi civitate instaurare decrevit,[2]) quatenus ipso procurante studencium argumentosa sedulitas nubilum ignorancie a cordibus humanis repelleret et usui universalis ecclesie elucidata scienciarum veritas eorundem ministerio deserviret.[p]) Hec[q]) illo cogitante turbantur reprobi et qui honori cleri semper remurmurare consueverant, intus torqueri incipiunt; maledicti profectum siquidem cleri suum estimantes opprobrium occasione inventa quadam vice regem adeunt et simulate providencie pretextu retractare satagunt, quod[r]) dissuadere regi nudis sermonibus aliquatenus non presumunt, dicuntque: O rex intencionem tuam pro[s]) informando in regno tuo studio generali fama referente cognovimus, in quo te sicut et in ceteris operibus ultra opinionem hominum commendabilem persentimus, ex hoc namque magnam regno tuo utilitatem affuturam nequaquam ambigimus, animarum quoque[t]) nostrarum salutem perpetuam, si tamen tibi in hoc fideliter cooperati fuerimus, in posterum senciemus. Sed quia terrarum intranquillitas mentes hominum a studio sapiencie nonnunquam retrahit, prius terris tuis[u]) de pacis commodo regia sollicitudo[v]) intenta provideat, dehincque ad informacionem generalis studii in regno audacter procedat, quatenus circumiacencium terrarum clerici ad ipsum studium securi veniant, quo digne consumato personis rebusque salvis abhinc ad propria sine difficultate recedant. Pace siquidem instaurata operam ad hoc tibi studiosam[x]) dabimus atque una tecum huic tuo proposito concorditer intendemus. O vera suggerencium fraudulenta intencio, que in verborum superficie instauracioni pacis se inniti in aperto simulat[y]) et regis animum a tam commendabili proposito in occulto avertere elaborat. Cum enim sine sapiencia pax conservari[z]) nequeat, quomodo paci convincitur intendere, qui verborum velamine molitur studium sapiencie impedire? Hii denique

[1]) Orleans. — [2]) Srovnej Tomek, Děje univ. Pražské I, str. 3 a 4; Palacký, Dějiny nár. Č. II, 1, str. 274.

[f]) quia rex nob. 4. — [g]) iis 4. — [h]) Chonorandum 3. — [i]) studendo 2, 4. — [i*]) Tak rukopis 3, v němž kromě toho před nápisem tímto položeno jest: Tempora regis Wenceslai Secundi. Jak slova tato tak i nápis: Incipit — conscripta scházejí v rukopisech 2 a 4. Tu začíná pokračování kroniky zbraslavské od opata Petra. — [k]) Wenceslaus rex 3; Qualiter Wenc. rex generale 4. — [l]) a suis nemá 4. — [m]) aemul. cath. fidei 4. — [n]) didicit profutura 4. — [o]) iis 4. — [p]) deservirent 4. — [q]) Hae 4. — [r]) et 4. — [s]) de 3, 4. — [t]) nostrarum quoque 4. — [u]) suis 4. — [v]) celsitudo 3. — [x]) studiose 2. — [y]) simulant 2. — [z]) conservare 2; servari 2, 3.

1294 in verbis hiis[a]) non intendebant paci principa-
1295 liter consulere, quin pocius clericalis dignitatis profectibus convicti sunt ex ipsis suis consiliis contraire. Rex namque fraudulentis eorundem[b]) suggestionibus circumventus ab incepto retrahitur et generale studium, quod Prage informare decreverat,[c]) usque hodie per ipsorum[d]) maliciam impeditur.

Consilium tale studium revocat generale,
Unde statum cleri rex proposuit revereri.
Miror, quod mille plagas non percipit[e]) ille,
Quem cuncti nostis, cleri tam publicus hostis,
Qui studii flores et cleri tollit honores.

Capitulum LIII.

De tribus iuvenibus, qui de longinquis partibus venientes regi presentati fuerunt.

Adolescentes tres hiis[f]) in diebus casualiter, ut creditur, Pragam venerunt, qui a nostris prius inaudito inter se utentes linguagio[g]) ex eorum moribus de longinquis mundi partibus se traxisse originem monstraverunt. Quidam autem dolum suspicati eosdem tres iuvenes susceperunt et cum ex eorum vocibus moribusve nil possent penitus elicere, ipsos sequestrare ab invicem studuerunt, ut si aliis ignorantibus unus saltem condicionis sue statum detegeret, quem occulte promissionis[h]) intuitu aperire fortassis in sociorum suorum presencia non auderet. Unus igitur, qui ceteris videbatur prestancior, tempore sequestracionis sue, utpote bone indolis se in cunctis disciplinatum exhibuit et cum hiis, qui deputati fuerant, cuncta[i]) apposita sibi cibaria cum hilaritate[k]) animi manducavit potumque bibit, alii autem similiter sequestrati nec bibere nec comedere[l]) per dies aliquot voluerunt, sed quosdam garritus eructantes apud nos insolitos se torqueri pro absencia sui socii ex ipsis suis suspiriis ostenderunt. Cum autem per talem modum de ipsorum ortu adventuve nemo quidquam[m]) colligere posset, regi Wenceslao pariter presentantur, a quo suscepti hilariter magistro curie regalis, qui eis de necessariis habunde[n]) provideat, commendantur. Post hec rex quosdam, quibus varia lingwarum genera putabantur cognita, quique temporibus suis cuncta mundi transiverunt climata, ad suam evocavit presenciam, ut si saltem unus e multis de condicione predictorum iuvenum[o]) ipsos alloquendo sagaciterque contemplando quicquam certi cognosceret, hoc regi per ordinem enarraret. Auditis igitur eorundem mugitibus visisque moribus singuli admirantur et se hactenus tales non novisse homines uno ore omnes pariter protestantur. Quamobrem rex eum, cui reliqui exhibere[p]) reverenciam probati sunt, puta habiliorem ceteris litteris imbuendum tradidit et sic successu temporis cum ipso iam in latino eloquio competenter erudito colloquendo oretenus non solum de adventus sui causa, verum eciam de nacionis sue meritis per ordinem inquisivit. Cui adolescens tale creditur dedisse responsum: Ego de prosapia cuiusdam transmarini regis sumpsi originem, sed eventus quidam miserabilis me ad istam venire compulit regionem. Pater namque meus quendam regem vicinum habuit, qui sibi suoque regno intermissione[q]) non obstante infestus[r]) fuit. Quadam igitur vice pater[s]) meus exercitum congregavit et animo ulciscendi se suosque terram vicini sui intrare me sibi assumpto manu valida cogitavit. Onustis[t]) itaque navibus ad mare dum navigantes devenimus, subito exorta tempestas naves concussit et cum patre meo omnibus ibidem submersis me cum paucis ad litus[u]) insule cuiusdam prius incognite suborte[v]) tempestatis impetus deportavit. Exeuntes autem de navibus neminem invenimus, quo informante ad terram nostram redire[x]) possemus. Assumptis igitur hiis[y]) duobus clientibus periculis me et fortune exposui et sic mundum perambulando girovagus tandem o rex ad tuam curiam usque deveni. Quibus auditis rex vehementer obstu-

---

[a]) iis 4. — [b]) eorum 4. — [c]) decrevit 4. — [d]) eorum 4. — [e]) recipit 4. — [f]) iis 4. — [g]) lingwaio 2; linguaio 4. — [h]) compromissionis 4. — [i]) sibi cuncta app. sibi cib. 3 a 4. — [k]) hyl. rukopisy a tak níže stále — [l]) manducare 4. — [m]) quicquam posset colligere 3, 4. — [n]) abunde 4. — [o]) nemá 2. — [p]) reverenciam exhib. 4. — [q]) intermissionem 3. — [r]) intestus 3. — [s]) vice ipse pater 3. — [t]) honustis 3. — [u]) littus 4. — [v]) nemá 4. — [x]) reddire 3. — [y]) iis 4.

puit, ipsumque cum sociis honoratum magnifice ad propriam terram redire permisit.

Hos adolescentes nullus novit, neque gentes.
Nunquam[z]) vidistis similes pueris tribus istis:
Emittunt voces tenues satis atque feroces
Sunt in currendo, brutales sunt comedendo,
Utuntur vino, carnes quoque more lupino
Non coctas comedunt et quod de virgine, credunt,
Natus cunctorum sit salvator populorum.

Capitulum LIV.

Qualiter sanctus Celestinus papa papatum resignavit et Bonifacius octavus sibi successit. Annus[a]) Domini MCCXCV[us].

1294 Sanctus Celestinus papa maxime humilitatis ipsum impellente gracia anno primo sedis sue in Neapoli civitate apostolice dignitatis apicem voluntarie resignavit.[1]) Hic quidem antea Petrus de Marrone[b]) dictus fuerat, sub regulari degensque habitu monasticam quam heremiticam vitam diu duxerat, sic ut celibis[c]) vite sanctimonia istum virum celestem dignum Celestini nomine non immerito faciebat. Et licet ex isto sanctissimo quam sanissimo capite se feliciora membra universalis reputarent ecclesie, ipsa tamen sancta humilitas, que alta nescit sapere sed timere, pastorem pervigilem pro servo inutili docuit se habere. Christus tamen, cui accepta sunt vota humilium, suum, qui se ipsum contempsit, clarificare dignatus est famulum in miraculorum operibus et signorum. Quadam namque vice cum post resignacionem sedis apostolice ad castrum duceretur, quod dicitur Fummone, mulier quedam infantulum ab utero matris sue claudum viro Dei ad benedicendum in itinere obtulit et alte cum lacrimis exclamavit: benedic, benedic pater. Hunc clamorem[d]) sepe ingeminat et gemebat; ille autem dissimulans vocem clamoris ex indicio humilitatis vi et prece prelatorum 1295
tunc presencium ob importunitatem mulieris more Cananee[e]) sanari sibi puerum deprecantis manu sua edidit signum crucis. Quo facto mox puer in oculis omnium contracta membra distraxit et sanitatem, quam sibi nativitas negavit, viri sanctitas pie dedit. Honorabilis vir dominus Waltherus, Wischegradensis[f]) scholasticus ac Pragensis canonicus,[2]) qui talibus interfuit, ista[g]) sepius michi dixit Iste papa Celestinus est per dominum Clementem papam quintum anno Domini MCCCXIII° canonizatus et sanctorum katalogo[h]) annotatus.

Est Celestinus pastor divinus, ovinus
Grex per eum pastus fuit, ut decet, hunc quia fastus
Nullus fedavit plane, sed eum decoravit
Intus mens humilis, foris elegit fore vilis
Abiectus plebi, quod veri lumine Phebi
Hinc scandat celos, ubi dulce canit sibi melos,
Sancte Celestine te posco, Deum prece line,
Ne scelerum spine me ledant sive ruine,
Nunc michi festine denturque tue medicine,
Pellanturque mine, stet vita bono mea fine.

Huic Celestino successit Bonifacius octavus[i]) 1295
utriusque iuris sciencia preditus ac in omni temporali negocio mirabiliter eruditus, prius vocatus proprio nomine Benedictus.[3]) Iste, ut tunc vulgaris opinio docuit et insonuit, quia spem de papatu habuit, domino Celestino sub pretextu pie ammonicionis,[k]) ut de Kathedra cederet, consuluit et suggessit. Timens vero Bonifacius, quod vivente Celestino aliquod posset scisma in ecclesia suboriri, eidem in castro Fumone[l]) fecit habitaculum fieri, ibique ispum usque ad ipsius obitum iussit cautissime custodiri. Iste Bonifacius vir magnanimus sextum librum edidit decretalium, annum quoque[m]) instituit fore centesimum iubileum, ipseque Roma-

---

[1]) Coelestin V zvolen 5 července, posvěcen 29 srpna 1294 a poděkoval se 13 pros. téhož léta, načež 24 pros. 1294 zvolen a 2 ledna 1295 posvěcen byl Bonifac VIII. — [2]) Walter se vyskytuje jako kanovník vyšehradský r. 1300 (Reg. Boh. II, str. 800) a jako skolastik pražský teprv roku 1318 a zemřel 28 února 1323. — [3]) Benedictus Caietanus.

[z]) unquam 3. — [a]) anno 4. — [b]) Tak rukopisy; má býti Murrone. — [c]) celestis 4. — [d]) clamore 4. — [e]) Chananeae 4. — [f]) Wyssegrad. 3; Walterus Wissegr. 4. — [g]) Tak 3, 4; iste 2. — [h]) kathalogo 4. — [i]) oct. ubi 3, 4. — [k]) adm. 4. — [l]) Fuminone 2, 3; Fummone 4. — [m]) quoque cent. fore instit 3, 4.

nos de Columpna dictos dampnavit et humiliavit usquequaque et contra Philippum, regem Francie, graviter cepit procedere, unde factum est, quod eodem[n]) anno, quo et mortuus fuit papa Bonifacius, per eosdem Columpnenses, quam per marschalcum[o]) regis Francie in Anania, sua scilicet natali civitate, capitur, in domo clauditur et usque ad diem tercium fugatis ab eo omnibus custoditur.

Dominus[p]) Bonifacius papa octavus contra Philippum, regem Francie, plures processus fecerat, de quibus aliquos hic notavi.

Bonifacius episcopus, servus servorum Dei Sedes apostolica, sicut totus fere orbis facti evidencia didicit, regnum Francorum eiusque reges tam antiquis quam modernis temporibus magnis dotavit largicionibus et amplis privilegiis communivit, que si Philippus, rex Francorum, in examen debite consideracionis adduceret, dictam sedem et nos, quos precipue ad sua habuit beneplacita promptos et liberales in graciis et in cunctis oportunitatibus graciosos, contumeliis non conaretur afficere nec iniuriis provocare; sed ad nos et ipsam ex debito gereret affectum devocionis et reverencie spiritualis. Verum tamen ipse huiusmodi beneficiorum immemor et graciarum oblitus, elatus in superbiam et in reprobum sensum datus, contra nos et sedem eandem tamquam impinguatus, incrassatus non solum ab eiusdem sedis et nostra devocione subtraxit, sed se nobis constituendo rebellem in illam omnium pessimam speciem ingratitudinis incidit, qua pro bonis mala, pro graciis contumelie ac pro beneficiis maleficia compensantur. Quia vero precipue prelatos dicti regni ad huiuscemodi rebellionem et indevocionem secum trahere satagit, et itam eorum aliquos traxit, quos autem trahere non valet, a regno eiicit et excludit predicto; similiter magistros, doctores, baccalaurios et scholares existentes in studiis regni predicti ad se trahit aut excludit: nos nolentes, quod ob timorem, favoremve ipsius aut alia quacumque de causa in ecclesiis cathedralibus et regularibus dicti regni aliqui preficiantur, qui nobis dicte sedi fideles et devoti et alias idonei non existunt, omnes provisiones dictarum ecclesiarum, si que forte vacant ad presens vel cum eas vacare contigerit, disposicionis nostre ac dicte sedis, donec idem rex ad nostra et eiusdem sedis mandata cum satisfaccione debita revertatur. auctoritate apostolica reservamus, districcius inhibentes omnibus et singulis, ad quos in dictis ecclesiis prelatorum elecciones vel ipsarum eleccionum confirmaciones seu quecumque dispensaciones pertinent earundem, ne contra reservacionem huiusmodi quemquam eligere seu eleccionem aliquam confirmare aut alias de ecclesiis ipsis disponere quoquomodo presumant, decernentes exnunc irritum et inane, si secus super hoc a quoquam scienter aut ignoranter contigeret attemptari. Similiter nolentes, quod ob favorem vel timorem ipsius regis aliqui a nostra et eiusdem sedis reverencia deviantes et alias minus idonei cathedram possint ascendere magistralem, omnes de regno predicto potestatem habentes dandi licenciam regendi seu docendi ac approbandi, volentes licenciam huiusmodi obtinere in theologia ac iure canonico et civili, ab huiusmodi absolvimus potestate, donec idem rex ad nostra mandata et sedis nostre cum satisfaccione debita revertatur, inhibentes eisdem, ne interim aliquibus, dictandi licenciam concedere quoquomodo presumant, decernentes exnunc, si secus attentatum fuerit, irritum et inane. Nullus ergo hominum ɔc. Datum Anagnie XIV[1]) kal. Septembris, pontificatus nostri anno IX⁰.

Plures alios processus dominus Bonifacius papa octavus contra eundem Philippum, regem Francie, protulit in scripto, quos singulatim[q]) scribere, ne tedium faciam legentibus, pretermitto.

Habuit autem tempus illud, annus videlicet Domini MCCXCVI quedam monstrosa et prius inaudita, incredibilia,[r]) raro prius a seculis cognita vel audita: duo namque pape hoc in tempore, Celestinus et Bonifacius, pariter et concorditer tunc vixerunt, duo eciam reges in Aleman-

---

[1]) Má býti XVIII, t. j. 15 srpna 1303.

[n]) anno eodem 3, 4. — [o]) marsalcum 3, 4. — [p]) Quomodo dom. 2. — [q]) sigillatim rukopisy. — [r]) incr., mirabilia 3, 4.

nia[s]) pro imperio insimul certaverunt. Porro Albertus, dux Austrie, invitantibus ipsum[t]) quibusdam principibus sacri imperii electoribus contra Adolfum, Romanorum regem legitimum, comitem de Nassow,[u]) consurrexit valide ipsumque occidit prope Wormaciam campestri lite[1]) regnavitque pro eo, constituit quoque prelia multa, occisus demum anno regni sui decimo a Johanne patruele suo. Quociens autem idem Albertus in principio creacionis sue in regem aliquid fecit, quod Bonifacio pape displicuit, papa Bonifacius ipsum non regem, sed virum crimine[v]) lese maiestatis obnoxium[2]) verbis et scriptis apostolicis nominavit. Talia pro talibus[x]) rex Albertus responsa pape reddidit, nam ipsum non Petri successorem, sed detrusorem domini Celestini scelestissimum sepius appellavit. Tandem intervenientibus quibusdam nuncciis amicabilibus penne columbe deargentate innitentibus et posteriora dorsi in pallore auri habentibus Bonifacius papa omnes errores, si qui habiti in eleccione Alberti regis fuerant, auctoritate[z]) apostolica correxit,[3]) eleccionem approbavit, ratificavit, gratificavit, ipsumque regem, futurum imperatorem Rome, in publico consistorio nominavit.

Capitulum LV.

1298 De plaga, quam Judei plurimi sustinuerunt in Alemannia.[a]) Annus[b]) Domini MCCXCVI[us].[4])

Carnifex[5]) quidam Rintfleisch[c]) cognomine, vir degener et pauper, mente acer, nacione de Franconia, nescio quo zelo impellente ipsum, surrexit cum turba plebeia et constituit contra Judeos prelia multa quam stulta. Repentino namque semel quodam clamoris impetu in oppido[d]) Rotil[6]) dicto populum concitavit, ecclesiamque intrans crucifixum cum vexillo rapuit ac Judeorum petens hospicia, omnes, quos in 1298
ipsis reperit, furiose gladiis ac fustibus interemit. Convolabat mox ad istum Judeorum tortorem innumerabile vulgus plebeium, qui omnes pariter conglobati fecerunt exercitum copiosum, sequentes regem Rintfleisch quasi dominum suum verum, dehinc unanimiter ad Herbipolim,[7]) Rotenburg,[e]) Windisheim,[f]) Nurenberg ac ad plures civitates et oppida Alemannie se transferunt, in quibus nulli etati aut sexui parcentes Judeos passim circa decem millia occiderunt, quotquot autem ad castra aut ad municiones confugerant, consumpsit fumus et ignis, eos eciam extinxit cuspis, gladius et fustis, qui inventi fuerant in vicis ubilibet aut plateis. Irruit autem tunc timor vehementer super omnes Judeos in longinquis eciam[g]) regionibus constitutos. Eodem tempore uno et eodem die pius Wenceslaus, rex sextus Bohemie, omnes incepit Judeos, qui in universo regno fuerant, detinere, quos nequaquam vita, sed infinita pecunia privavit. Sic et diversarum terrarum principes fecerunt, ab ipsis enim Judeis in eorum constitutis dominiis vitam aut pecuniam abstulerunt. Huius plage[h]) tam immanis racionem assignabat opinio vulgaris, quod videlicet in Rotil, civitate Franconie, crucifixissent Judei Christum in hostia consecrata[i]) et sacratissimo sacrificio altaris: quidam namque, ut dicebatur, ex Judeis hostiam consecratam sibi per ancillam eorum procuratam acubus et claviculorum aculeis tam diu pupugerunt, quod ex ipsa ipsi primo et postea alii profluxisse sangwinem conspexerunt; opinantur tamen alii, quod factum fuerit amore pecuniam rapiendi. Quidquid[k]) sit, scio, quod de tanta strage permissio Dei fuit.

Rintfleisch rex iste tibi gens Judaica triste
Excidium fecit, te[l]) namque repente reiecit,

---

[1]) Dne 2 července 1298 padl Adolf v bitvě u Göllheimu. — [2]) Srovnej Kopp, Gesch. der eidgen. Bünde III, 2, str. 77 a tamtéž příloha VI. — [3]) Dne 30 dubna 1302. (Srovn. Lichnovský, Reg. I, 291; Raynaldi Annales eccl. XIV, 570; Olenschlager, Erl Staatsgeschichte 5.) — [4]) Správně má býti 1298, jak dle jiných letopisů ukázati se dá. Pronásledování židů trvalo od konce července do konce září. — [5]) Chronicon Sampetr. (Mencken III, 309) jmenuje vůdce pronásledovatelů nobilis de Rinberch; Continuatio Florianensis (Pertz Mon. XI, str. 751) praví: quidam civis, venditor carnium, de dicto oppido (Roeting). — [6]) Rottweil. — [7]) Würzburg, Rottenburg, Windsheim, Norimberk.

[s]) Alemania 2, 3; Alimania 4. — [t]) ipsum nemá 2. — [u]) Nassowe 3, 4. — [v]) crimen 3. — [x]) talibus responsa rex Alb. papae 4. — [z]) author. 4. — [a]) Alemania rukopisy, a tak níže všude jedno *n*. — [b]) anno 3. — [c]) Rintfleish 3 a tak níže. — [d]) opido 2, 3 a tak pravidelně všude. — [e]) Rotenburch 3, 4. — [f]) Windesheim 3; Windescheim 4. — [g]) autem 2. — [h]) plaga 2. — [i]) consecrati 3. — [k]) quicquid 4. — [l]) te — delevit. nemá 3.

1298 Et quasi delevit, te namque Deus modo sprevit,
Ipseque tortorem dat, quod te sic ad amorem
Ipsius alliciat,[m]) tibi quod sua gracia fiat.
O Judee dole! quia tu cum duplice[n]) mole
Semper pressus eris, hic ac[o]) illic crucieris.

Capitulum LVI.

Quomodo[p]) dominus Conradus, primus abbas Aule Regie, dominam Agnetem, sororem Wenceslai regis, adduxerit de Sweuia[p*]) in Bohemiam.

1296 Anno domini MCCXCVI[0] dominus Conradus, primus abbas Aule Regie, a domino Wenceslao fundatore suo in Sweuiam transmittitur, et per eum domina Agnes, eiusdem regis Wenceslai soror, ducissa Austrie et Sweuie, in Bohemiam revocatur. Hanc itaque dominam, regis Ottakari filiam, regis Wenceslai germanam, feminam multis virtutibus exornatam Rudolfus,[q]) Rudolfi regis Romanorum filius, in coniugio habuit, et ex ea Johannem ducem genuit, qui postea suum patruum Albertum, regem videlicet Romanorum, in Sweuia interemit. Hec itaque Agnes, mortuo iam Rudolfo, viro suo, et in Pragensi ecclesia tumulato, in Bohemiam concomitante abbate revertitur, ubi dulci fratris sui,[r]) regis videlicet,[s]) solacio fruitur, sed post paucos annos[1]) moritur, corpus cuius apud beatum Franciscum in Praga, cor vero in Aula regia sepelitur. Hec autem femina non erat minus[t]) magnanima quam nobilis et illustris; cum enim sibi diceretur, quod vacante imperio frater suus rex Wenceslaus paternis stans contentus honoribus et propriis limitibus noluisset acceptare imperium, magnanimiter protulit verbum, quod merito duxi presentibus inserendum: Si, inquit,[u]) totus mundus preter spacium unius palmi esset meus proprius, totum ipsum mundum ponderarem aut perderem, vel[v]) istud residuum meo[x]) imperio et dominio subiugarem.

Capitulum LVII.

De quodam sompnio regis Wenceslai, quod fuit evidens presagium sequentis mali.

Per divinam providenciam plerumque[y]) disponitur, ut contingencium rerum precognicio quibusdam symbolicis[z]) apparicionibus et nonnunquam sompniorum[a]) visionibus habeatur. Roborat hoc testimonium legis veteris,[b]) ubi de sompnio[2]) Joseph[c]) et de visionibus legitur Danielis. Quadam igitur vice intempeste noctis silencio, cum rex esset in accubito suo et sopori deditus obdormisset, sompnium vidit terribile, ad cuius visionem suorum medulla constringitur ossium et pene totus vigor elanguit sompniantis. Hec autem erat apparicio visionis. Putabat se rex stare structuramque sui novi monasterii in Aula Regia, quod opere mirifico inchoatum ab ipso nondum tamen consummatum fuerat, diligenter inspicere et de consummacione eiusdem novelli operis mente sollicita perpensius cogitare, et ecce ventus turbinis veniens cum impetu flatum adduxit tam validum, ut sicut movetur arundo, que a vento agitata circumflectitur, ita epistilia cum basibus nutantibus moveri viderentur illarum quatuor principalium forcium columpnarum. Suboritur ad hoc ex grandium ventorum spiraucium impulsibus turbulenta tempestas rigidior, que irrefragabilibus commocionis flatibus columpnas, quibus totum innitebatur edificium, quassat potenter et concutit, ut quasi tota illa plantacio[d]) novella evellenda foret in ictu tanti flaminis omnino funditus, illius devanstantis turbinis impugnans impetus minabatur. Sed nunquam in hiis anxietatibus rex diu dormitabit aut dormiet et non pocius illum gravem sompnium gravius sompnium intercipiet?[e]) Utique tam violento enim tactu eadem visio sompniantem in timore nocturno concusserat, quod regem de sompno suscitari ad vigilias grave non erat. Quomodo enim ad devastacionem rei vehementer amate amans dor-

---

[1]) Dle Losertha má se asi čísti místo annos dies. — [2]) Genesis XXXVII, 5. Dan. VII.

[m]) alliceat 2. — [n]) duplici 4. — [o]) aut 4. — [p]) qualiter 2, 4. — [p*]) Sueuia 3, 4 a tak níže. — [q]) nemá 2. — [r]) nemá 2. — [s]) nemá 4. — [t]) nimis 3; non minus erat 4. — [u]) inquid 3. — [v]) Místo vel istud má 3 et illud a 4 místo istud illud ale vel podrženo. — [x]) nemá 2. — [y]) plerunque a tak stále. — [z]) simboloycis 2; symboloycis 3. — [a]) somni 4. — [b]) veteris legis 4. — [c]) Yoseph 3. — [d]) novella plantatio 4. — [e]) intercipitur 2.

mire quiete poterat, ad cuius consummacionem cor cotidie sollicite vigilabat? Surgit itaque[f]) a sompno rex stuporatus[g]) mentalis turbacionis sompnolencia depressus, et quia difficile mentem non prodere vultu, interioris hominis caliginem exterioris amabilis faciei obfuscata hilaritas[h]) luce clarius demonstrabat. Porro rex ut homo sapiens suum sompnium non cassum, sed verius alicuius mali preludium intelligens mestus erat. Rege autem in archivo[i]) sui pectoris absconse[k]) visionem et interpretacionem eius memoriter revolvente ecce dominus Conradus, pater pius Aule Regie abbas primus, regi sic disponente Deo appropinquat[l]), et quod vultus regius tristior esset solito, cum admiracione mixta mesticie ex evidentibus indiciis perpendebat. Sed numquid[m]) abbati sua rex[n]) sibi[o]) celabit sompnia, quem ex intimo amore diligens omnia facta sua[p]) scire volebat magna quevis et minima? Non puto. Regis enim affeccio abbatem adeo ex omnibus caris[q]) eius elegerat, quod indistincte omnium regalium fortuitorum successuum eundem conscium et participem esse volebat. Statim ergo, ut moris est amancium, mutuo scilicet sibi aperire secretum, id, quod viderat et occultum habuerat, rex abbati tanquam alteri sibi per ordinem enarrabat. Audiens tunc abbas pius huiuscemodi visionis modum, videns quoque perturbatum regem, dominum suum dilectum, quem amore reciproco sicut animam suam diligebat, conturbatus est et ipse. Sed quante tamen compassive amaritudinis iaculum pii abbatis cor vulneraverit, ipse scit, qui sustinuit et quia adhuc superest, tibi, si ab ipso quesieris, reserabit. Sed ne abyssus abyssum invocaret, hoc est, ne[r]) doloris vorago terminos sue mesticie profundaret, pius abbas sapientis more, qui multa licet interdum gravia dissimulat pro tempore, molestati regis tristiciam blandi sermonis eloquio sua temptavit[s]) industria dulciter delinire.[t]) Et licet propter statum instabilem rerum omnium mundanarum visio sibi dicta opinioni abbatis aliqualem terrorem incuteret, licet eciam tunc pace vigente Aula Regia nichil penitus contrarii sustineret, tamen ad solacium regis pavorem cordis per oris et sermonis audaciam dissimulans, quod vana et non curanda essent sompnia, abbas coram rege persuasivis assercionibus concludebat.[u]) Sed quis hodie vivens audebit asserere, illam regis visionem fuisse phantasticam et non pocius prenosticam futurorum tunc malorum exstitisse, quicunque tot adversitatum, calamitatum et inexplicabilium miseriarum gravamina in nostro tempore, una mecum vidit et lamentabili experimento didicit Aule Regie evenisse, unde illius inestimabilis excidii vastitas crudelissima, cui temporibus Heinrici,[v]) ducis Karinthie,[x]) qui postea voce et non significacione titulum et nomen regis in Bohemia habuit, cum toto regno Bohemie Aula Regia non minus paciens succubuit. Vera et severa interpretacio sompnii huius fuit. De quo dampnoso disturbio melius iudico nunc tacere, quam scribere modicum vel[y]) succincte, diffusum enim tractatum exigit de se fieri suo loco illius late miserie longa et miserabilis magnitudo. Et ut arbitror, rex ille spiritu prophecie[z]) nequaquam caruit, qui eciam felicis tranquillitatis pacato tempore venture pressure angustias ante previdit; hec tamen mala divina preveniente ipsum gracia non gustavit et licet Cato [1]) dicit:[a])

Sompnia[b]) ne cures, tamen hoc tibi dico, diu res
Nulla manet stabilis felici[c]) statu, quin ei lis
Et mala sors veniat. Que nunc est florida, fiat
Res post hec marcens. Facit hec[d]) mala sors male parcens,
Et Deus hoc fieri mittit, quod eum revereri
Mens sciat humana, quoniam facit aspera plana,
Et scit percutere, scit et hic[e]) sanare; timere
Hunc sic debemus, a quo fluit id, quod habemus.

---

[1]) Dion. Cato, Disticha II, 31.

[f]) itaque rex a sompno 3. — [g]) stuperatus 4. — [h]) hyl. rukopisy. — [i]) archyvo 3; archano 4. — [k]) absonse 3. — [l]) appropriat 2; appropiat 3. — [m]) nunquid 4. — [n]) nemá 3. — [o]) nemá 4. — [p]) sua eum 4. — [q]) charis 4. — [r]) ut 2. — [s]) tentavit 4. — [t]) delenire 4. — [u]) persuadebat 2. — [v]) Henrici 3, 4. — [x]) Charinthiae 4. — [y]) et 3. — [z]) prophetice 2. — [a]) dicat 2, 4. — [b]) sumpnia 2. — [c]) felice 3 — [d]) hic 3. — [e]) hinc 3, 4.

Iam mala, iam leta Deus affert fante poeta:
Ludit in humanis divina potencia rebus.[1])

Cuius tamen vertibilis ludi conscios facit esse, quos vult et prout vult divina bonitas ex sua libera voluntate.

Capitulum LVIII.

De magna devocione, quam pius rex Wenceslaus ad beatam Mariam virginem habuit et quam libenter nomen Marie proferri audierit.

Ea, que in abditis sacrarum occupacionum meditacionibus frequenter mentaliter actitantur, fervenciori[f]) desiderio, cum vocaliter prolata fuerint, audiuntur. Unde ad indicium intime devocionis et gracie, quam ad matrem plenam gracia virginem Mariam rex Wenceslaus habuit, hoc amoris privilegium a filio eiusdem virginis singulariter pro munere gratuito recepit, quod de ipsa virgine beata missarum solempnia et precipue Rorate celi desuper, de annuncciacione videlicet officium, pro eo, quod in ipso divine incarnacionis misterio[g]) Mariae quoque preconium frequenter et nomen exprimitur, coram sua presencia non solum sabbatis,[h]) verum eciam quasi singulis[i]) diebus, si non cantari solempniter, saltem tamen sibi legi peculialiter[k]) procuravit. Huic quoque officio devotissime astare consueverat et quociens hoc[l]) venerabile nomen Maria sonabat, illud[m]) ad celum elevatis oculis et manibus devoti cordis auribus patulis consolabiliter audiebat, omnem namque missam, in qua sue menti insitum hoc dulce nomen Maria[n]) in auribus suis non sonuit, minus anime sue sapidam fore dixit. Ex inolito quoque more approbande consuetudinis rex didicit, quod presbiteris[o]) singulis, qui rege presente quamvis in pluribus simul altaribus missas celebrare debebant, ore proprio disposuit, quid[p]) et de quo quilibet sacerdotum cantare vel legere deberet. Quociens tunc inter alias Requiem eternam, missam videlicet pro defunctis[q]) dici voluit, commisit et taliter ordinavit, quatenus collecta illa Deus venie largitor, in qua nomen Marie promitur, sine intermissione qualibet collectis ceteris adderetur, ut ex hoc auditui suo gaudium et leticia prestaretur.

Da sibi virgo pia, celi regina Maria,
Cum superis omen, quia dulce tuum sibi nomen.

Nomen enim tuum et memoriale tuum in desiderio anime sue fuit.

Item de eodem.

Stabat aliquando cum suis familiaribus familiariter in quodam preeminenti loco domus abbatis in Aula Regia, que tunc noviter constructa fuerat. Rex respiciens per fenestram[r]) consideracionis animo prospiciens hinc et[s]) inde, cumque deliciosus situs Aule Regie et circumiacentis loci iocunda amenitas et amena iocunditas, que tunc se regis et assistencium[t]) offerebant[u]) obtutibus, complacenciam visui et oblectamentum singulis humanis prebuissent sensibus et ad hec ipsa loci speciositas regi cum ceteris loquendi et eciam commendandi dedisset materiam, inclitus ipse rex interne devocionis exuberanciam, quam ad beatam virginem habuit, in cordis scrinio celare nequiens, oris oraculo verbum bonum eructavit sic dicens: Nisi locum istum deliciosum, duobus concurrentibus fluviis irriguum, arboribus consitum, pascuis fertilem, vineis, agris non sterilem, qui hactenus delicias prebuit regibus, domine mee virgini Marie donacione perpetua liberaliter contullissem, nulli unquam alteri sanctorum, nec ipsi Christo forsitan obtulissem. Quid est hoc? Quid dicis rex fidelis? Quid loqueris? Nunquid[v]) articulos fidei et modum credendi nescis, cum Deo hominem, Christo Mariam anteponis? Sed ne de hiis[x]) verbis, que ex fervoris non erroris spiritu de corde[y]) regis eruperant, quispiam de audientibus

---

[1]) Ovidius ex Ponto IV, 3, 49.

[f]) frequentiori 4. — [g]) misterium rukopisy. — [h]) sabatis 4. — [i]) diebus singulis 3, 4. — [k]) peculiariter 3, 4. — [l]) hic 3. — [m]) illud elevatis ad c. oculis 4. — [n]) Mar. non sonuit in auribus ipsius minus 4. — [o]) presbyt. 4. — [p]) illud vel de 2, 4. — [q]) de profunctis 3. — [r]) fenestras 4. — [s]) nemá 4. — [t]) astantium 4. — [u]) offerebat 4. — [v]) nunquam 4. — [x]) iis 4. — [y]) cordis 2. 3.

scandalum aut dubium sumeret,[z]) ex quo scilicet motu rex dixisset talia, que ordinem credendi preposterum pretenderent et creaturam creatori et talem matrem tanto filio anteferrent, pius dominus Chonradus, Aule Regie abbas primus, ceteris familiaribus regi familiarior animum regis intelligens ad robur devote sentencie, quam rex protulerat, beati Bernhardi auctoritatem produxit ad medium, ita dicens: Nulli, inquit,[a]) est dubium, quin totum ad laudem et gloriam cedat filii, quidquid honoris et preconii exhibitum fuerit[b]) ipsius genitrici.

Regi auctoritas placuit, tacuit, quia consensit, sciebat enim, quod ex fide recta, caritate non ficta, sed urgente ipsum amore ab eo tam ignitum eloquium emanasset. Quis enim sane mentis crederet, fidelem regem in dileccionis pondere tanto filio talem matrem pretulisse, eum matri non cuiuscunque hominis, sed matri duntaxat Christi, Dei videlicet et hominis, dum[c]) talia percipit, contulisse. Verum tamen,[d]) si hunc ardorem sui desiderii, quem[e]) ad te virgo pia habuit, yperbolice excessivis eloquiis expressit et si amore instigante rex pius loquendo excessit, quod nescio, tuum est mater sapiencie discutere et coram tuo filio, qui tantum fervorem cordi regis infuderat, diffinire, sed et hoc possum tantummodo scire:

Si bonus est tectus, suus affectus bene rectus,
Indicat effectus, en quantum nobile pectus
Te pia dilexit, cui porrexit sua rex, sit
Edibus in celi dives, qui mente fideli

et devota contulit tibi, o regina, cohortis angelice locum mansionis in suo regno Bohemie, quo temporaliter regalis animi generositas poterat maxime delectari.

Capitulum LIX.

De favore et amore, quem rex Wenceslaus ad omnes personas religiosas habuit.

Qui scit, quod similitudo maxime interioris habitudinis[f]) a sapientibus amicicie causa[g]) ponitur et quod ea, que amat animus, oculus avide contuetur, haud dubium intelliget facile, quam fervido dileccionis spiritu erga religiosos[h]) singulorum ordinum ordinata regis affeccio movebatur. Nam sicut nos ipsi proprio oculo, qui tamen aure cercior arbiter est, conspeximus, ex diversis ordinibus religiosorum virorum non paucorum venerabilis numerus, ut inter cotidiane consorcium familie familiarior ipse regio adesse deberet palacio, ut regis disposuerat iussio, assumptus fuerat et adscriptus,[i]) in quorum presencia religiosus aspectus regius delectabatur, iocundis[k]) quoque delectacionis deliciis devocione refertis interior animus pascebatur.

Premonstratenses ibi sunt Cisterquecienses
Et cruce signati per signa[l]) crucis variati,
Et monachi nigri visi non sunt ibi pigri,
Fratres Francisci, fratres eciam Dominici[m])
Ac Augustini, raro fuerant ibi bini,
Sed plures, rite[n]) qui dicti sunt Heremite,
Et Carmelite sunt hic. Hii dogmata vite
Informant regem, ponunt tales sibi legem
Verbis et vita dicentes: rex mala vita,
Omnia discernas, teneas bona, sed mala spernas.

Et non tantum religiosorum grex domesticus regi adesse consueverat, verum eciam bonus odor devocionis regie sic se in omni loco diffuderat et in omnem terram sonus opinionis optime de rege tam inclito exiverat, quod fama ducente celebri ad regem magnificum non tantum de propinquis, sed non minus de longinquis mundi finibus diversi status et ordinis personarum religiosarum frequencia non modica cotidie[o]) affluere non cessabat. Vidimus nempe non[p]) solum de Italie, Francie tociusque[q]) Germanie partibus universis, sed nunc de Russia, nunc[r]) de Prussia, nunc de Grecia et nonnunquam de ultimis Ungarorum et de maritimis finibus ad hunc famosum regem confluere religiosos et eciam clericos plurimos seculares, quorum quidam barbam, alii comam more barbarico nutrientes suo ritu in greco, quandoque eciam in slauico[r*]) idiomate[s])

[z]) sumerent 2. — [a]) inquid 2. — [b]) ipsius fuerit 3, 4. — [c]) nemají 3, 4. — [d]) Veruntamen 4. — [e]) que 3. — [f]) habitus 4. — [g]) causa amicitiae 4. — [h]) religiosus 2. — [i]) ascriptus 2, 3; asscriptus 4. — [k]) iucundis 4. — [l]) crucis signa 2. — [m]) Dominisci 3. — [n]) qui rite 4. — [o]) quotidie 4. — [p]) nemá 3. — [q]) totius 4. — [r]) nemá 2. — [r*]) sclavico 3. — [s]) ydiomate rukopisy.

celebrarunt[t]) missarum solempnia sepius coram rege, quorum plurimi discrecionis[u]) habentes spiritum consideratis domo et familia huius regis et ordine mensarum[v]) et ciborum vasorumque eius ultra vix habebant spiritum,[x]) sed veraciter cum regina Saba,[y]) que audire et videre sapienciam Salomonis venerat,[1]) non sub fuco adulacionis, sed ammiracionis animo regi multociens hec dixerunt: Maior est gloria tua fama, quam de te in terris nostris audivimus, et superat rumoris amplitudinem tue sapiencie et potencie magnitudo. Hiis[z]) abeuntibus alii statim supervenere et alii, qui tamen omnes benigne suscepti, benignius pertractati, demum regalibus xeniis largissime honorati regi valedicentes tam munifico ad loca, de quibus venerant, cum gaudio remeabant.

De terris multis multos, si noscere[a]) vultis,
Larga manus dantis traxit quasi vis adamantis,
Qui solet attrahere sibi ferrum. Laudis habere
Rex titulum debet, quia grandia munera prebet.

Capitulum LX.

Quomodo pius Wenceslaus rex singulariter et antonomasice[b]) ordinem Cisterciensem dilexerit.[c])

Licet ex infusa sibi gracia ad omnes ordines regis affeccio pia gestans viscera se generaliter extenderet, peculiariter tamen precipui amoris privilegio cunctis aliis ordinibus ordinem Cisterciensem regalis favoris benignitas in gradu[d]) dileccionis preponebat; unde non immerito censendus est monachus in interiori homine, qui professores Cisterciensis ordinis non aliter, quam suos monachos et ordinem eundem nisi suum ordinem frequenter ex affectu intimo consueverat nominare. Quociens vero casu accidente aliquem Cisterciensem licet prius invisum vidit rex monachum, presentibus sibi dicere graciose consuevit: ecce monachus nostri ordinis illic vadit. Monachos vero Aule Regie non ut monachos sed pocius ut proprios filios fovit et novit nobilis humilitas, sic ut eorum quemlibet proprii nominis et officii vocabulo nominaret, et qui regem non cognosceret, ipsum fratrem monachorum e[e]) familiari eloquio forte putaret. De observanciis quoque regularis discipline et laudabili ordinis Cisterciensis consuetudine studiose quesivit, quesita memoriter retinuit, ita quod amore magistro quandoque de ordine plus loqui scivit, quam[f]) persona aliqua, que pro tempore fuerat cenobita. Unde ad abbates, qui cotidie[g]) aspectui regali fuere presentes, rex nonnunquam convertebat humiliter benigno affectu[h]): Hoc et hoc, inquiens, iam nostri faciunt monachi et filii in conventu. Dissolutis tamen animis, mundane vanitati deditis tam sancta familiaritas displicuit, regem quoque hunc monachorum et clericorum tantummodo hominum quorundam indevocio nominavit.[2]) O perniciosa temerarii iudicii detraccio! Quomodo audes os tuum in celum ponere? Aut forsitan non audisti legere[i]): cum sancto sanctus eris,[3]) et qui cum innocente graditur, dirigitur[k]) a Domino? Non te tangat sibilus iste lingue dolose o rex, sed religionis amicus confidenter dic: moriatur[4]) anima mea morte iustorum[l]) et fiant novissima mea horum similia, illi autem salutis tue emuli profitebuntur in claustro, in quo nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.[m])

Quando rex vixit, illud sepissime dixit:
Ordo, cui[n]) cor do, meus est Cistercius ordo,
Hunc ego cognosco, cuius suffragia posco,
Hic ordo sanctus et tantus, quod nequit[o]) ore
Ullus homo fari, meditari cordeque, flore
Est laudis plenus, sed[p]) egenus fraudis honore,
Corde columbino degens habitu sub ovino.

---

[1]) Třetí kniha králův kap. X. — [2]) Srovnej Dalimilova kronika česká, Prameny děj. č. III, str. 201 a 202, v německém textu „von der pfaffin konig". — [3]) Druhá kniha králů kap. XXII, 26. — [4]) Num. XXIII, 10.

[t]) celebrabant 3, 4. — [u]) descrecionis 2. — [v]) missarum 4. — [x]) nemá 3. — [y]) Sabba 2. — [z]) iis 4. — [a]) cognoscere 2. — [b]) anthon. 3. — [c]) dilexit 2, 4. — [d]) gratia 4. — [e]) et 2. — [f]) qua 3. — [g]) quotidie 4. — [h]) affatu 3. — [i]) legem 4. — [k]) dirigetur in domino 4. — [l]) iustarum 2, 3. — [m]) inhab. horror 4. — [n]) nemá 3. — [o]) neque 4. — [p]) fraudis sed egenus hon. 4.

Cunctis prepono, cui me nunc et mea dono.
Premia digna pia pro me sibi redde Maria
Hunc saciens[q]) illic, alit eius me cibus istic.

Capitulum LXI.

1297 De solempnitate coronacionis gloriosi Wenceslai, regis Bohemie.[r])

Heroicum scema, quod magnificumque poema
Cudere nunc posset mea mens et scribere nosset
De magnis factis hiis temporibus nuper actis,
Quando coronatus rex est sceptro decoratus:
Vult meus[s]) hoc sensus et[t]) non valet irreprehensus.
Ergo sit: huic parcas, quoniam vacuas habet archas.
Sic quod in hiis scire modicum possum reperire,
Sed consolatur bene me, quod Seneca fatur:

Maximum genus laudis est, laudando succumbere et quando laudati virtus vires exsuperat oratoris. Rege pacifico, qui de excelso celorum habitaculo humana sub specie ad vallem nostre miserie descendes in terra hominibus bone voluntatis [1]) pacem nuncciare et dare venerat, misericorditer disponente post turbulentas discordiarum nebulas grata tranquillitatis et pacis serenitas in regno Bohemie exoritur, regi naturali super optato divini doni beneficio gaudium nascitur, populus regni in suo rege gaudet uberius et letatur.[u]) Sic itaque mitigatis adversitatis algoribus flante felicitatis vento lenius,[v]) cum consolacionis flores in terra regni Bohemie erumperent, naturali quoque regi successus accrescendo prosperi fiducialiter arriderent, de progenitorum[x]) divorum regum gloria regia ipsa proles heres regni ex innata sibi magnanimitatis vena generoso cepit[y]) cogitare animo et hoc mente prudente sedulo racionabiliter revolvendo tacitus perpendebat, quod utique status suus exigeret, immo[z]) honori regni illud maxime competeret, quatenus per legalis consecracionis beneficium decentibus insigniendus apparatibus diadema[a]) et sceptrum regni susciperet et ad solium patrum suorum solempniter ascenderet titulumque regium rite, re et nomine obtineret. Hec[b]) — quasi tacite deliberacionis conclusio — voluntas regis palam proponitur et ab omnibus audientibus approbatur. Quomodo enim illud displicere[c]) poterat, ad quod ut fieret omnium baronum, nobilium, civium prius dudum ammonicionis[d]) exhortacio persuasibiliter[e]) laboraverat? Omnibus igitur in unum consencientibus et bono proposito sui naturalis[f]) domini congaudentibus dies et terminus regie coronacionis ab ipsis satis prolixus prefigitur, ut ad festum tam celebre rerum omnium opulenta copiositas procuretur. Sciens autem regis coronandi sapiens devocio, quod omnis potestas est a Deo, quia ipse est rex regum,[2]) dominus dominancium et princeps regum terre, et Salomone rege testante, quod in manu Dei sit rex quilibet et cor regis[3]) et quocunque voluerit vertet illud, ut gradualiter ascenderet ad fastigium regni sui, primum cepit querere regnum Dei.[4])

Non inconsulte rex hec fecit neque stulte,
Nam quod querebat, operante Deo capiebat.

Statim igitur ad sedem sanctam apostolicam, ubi ligandi atque solvendi auctoritas residet, ad summum pontificem dominum Bonifacium octavum, qui sextum librum decretalium edidit, solempnes solempniter expeditos ambassiatores suos rex destinat pro eo, quod primo sanctam benediccionem a domino apostolico recipiat et quod regis pium propositum ut obedientis filii vera mater Romana curia non ignoret. Nec diu revertuntur nunccii leti, freti fructu itineris sui, nam ut commissum fuerat, apostolice benediccionis salutem et graciam et ad regale propositum connivenciam regi legatorum suorum sollicita

---

[1]) Evang. sv. Lukáše II, 14. — [2]) První list sv. Pavla k Timoteovi VI, 15. — [3]) Kniha přísloví XXI, 1. — [4]) Evang. sv. Matouše VI, 33.

[q]) saciens 2, 4; facias 3. — [r]) nemá 4. — [s]) hoc meus 3. — [t]) sed 3; místo et non má 4 sed. — [u]) letatus 3. — [v]) leuius 3. — [x]) progen. suorum 3. — [y]) cogitare cepit 3 — [z]) ymmo 2, 3. — [a]) dyadema 2, 3. — [b]) hoc 2. — [c]) disciplicere 4. — [d]) admon. 4. — [e]) persuabiliter 3. — [f]) natalis 3.

1297 fidelitas ad libitum reportabat.[1]) Apostolicas quoque iidem nunccii referebant bullatas[2]) litteras, in quibus venerabilibus patribus dominis Heydenrico[g]) Scedlicensi, Conrado Aule Regie abbatibus plena apostolice potestatis tradebatur auctoritas, quatenus ipsum regem una cum uxore[h]) sua Guta[i]) in proximo coronandos ab omnibus excommunicacionis, si forsitan incidissent, vinculis et omnium peccatorum suorum nexibus deberent absolvere ipsius summi pontificis potestate, ut sic mundati ab omni inquinamento criminum purificatis conscienciis sanctum suscipere possent regalis unccionis sacramentum.

Taliter a sorde mundo cum simplice[k]) corde
Sacra datur regi tunc unccio consona legi.

Post hec ad reverendissimum dominum Gerhardum,[l]) sancte Maguntine sedis archiepiscopum, cuius interest officii coronare reges Bohemie, nunccii regales regie intencionis negocium deferunt: cui, qualiter et ad quid suam venerandam personalem presenciam expostulet rex, exponunt. Quos benigne metropolitanus suscipit ipsorumque peticioni tum propter regiam consecracionem, tum propter propriam retribucionem benignius non contradictorie annuit et consensit. Cum enim nemo propriis cogatur stipendiis militare, ex approbata consuetudine solent, cum coronam suscipiunt, centum marcas auri purissimi reges Bohemie suis coronatoribus liberaliter assignare. In illo tamen tempore, quia idem archiepiscopus per sedem apostolicam suspensionis ab officio et interdicti laqueis irretitus fuerat, hoc regali negocio nonnullum obstaculum offerebat.[m]) Sano previo consilio denuo ambassiatores diriguntur apostolico, et ut longa verbis constringam brevibus, votis optatis potiti missi revertentes nunccii huiuscemodi metropolitano Maguntino obtinuere[n]) graciam, quod per illum duntaxat diem fungi suo pleno debeat officio, quo regie coronacionis celebranda sit consecracio, hoc pro tunc archiepiscopo et regi coronando suffecit.[o]) Illum enim diem celeberrimum pro anno eorum quilibet reputavit et tunc, quod sequitur, factum fuit: 1297

Cursores multi fortes iuvenes et adulti
Ad loca longinqua non[p]) obmittendo propinqua
Tunc discurrebant, qui regia scripta ferebant,
In quibus hoc thema fuerat: quia[p*]) rex diadema[q])
Vellet suscipere venerandaque festa tenere,
Principibus cunctis hinc supplicat, ut sibi iunctis
Pluribus adveniant, quod in hoc plus gaudia fiant.
Advocat et cives, veniat cum paupere dives,
Nemo sit exceptus, quia presens quivis adeptus
Sumet mercedem, quam tunc portabit ad edem.
Unum predico tibi, cum venies, ut amico:
Bursam custodi, sint et clausi bene nodi,
Si bursicida veniet, plagam sibi vi da,
Caucius ista vide, sed non aures sibi cide.[r])
Nam puer audivi, post expertusque rescivi,
Quod de sancta synodo veniunt burse sine nodo,
Sic non mireris, si taliter hinc gradieris,
Sic non mireris, hic si per furta graveris,
Sic[s]) non mireris, nam tunc ibi fur erit, eris,
Si non cautus eris, credas michi decipieris,
Si non credideris, per te tunc experieris.

Capitulum LXII.

De die festivitatis et consecracionis domini Wenceslai, regis Bohemie.

Omnibus igitur ad tam famosi festi gloriosa solempnia necessariis per mercatores et provisores regis idoneos[t]) in intervallo prolixi tem-

[1]) Mezi posly krále Václava byl zajisté i Petr, biskup basilejský, tenkráte již asi do služby královské jako kancléř český přijatý. (Srovnej Annales eccl. XV, str. 511; Reg. Boh. II, str. 748 a násl.) — [2]) Reg. Boh. II, str. 750 č. 1747.

[g]) Ruk. 4 nemá jména vypsána, nýbrž jen písmena H. a C. naznačena. — [h]) coniuge 3, 4. — [i]) domina Guta 4. — [k]) simplici 4. — [l]) Gerardum 4. — [m]) affer. 3, 4. — [n]) optinere 4. — [o]) sufficit 2. — [p]) nunc ommittenda 4. — [p*]) quod 2. — [q]) dyad. rukopisy. — [r]) scide 4. — [s]) Verš tento schází v ruk. 2. — [t]) ydoneos rukopisy.

1297 poris de longinquis eciam regionibus adductis et in copia inestimabilis superhabundancie ordinate et decentissime preparatis dies exspectate instabat leticie, per[u]) presenciam quoque et adventum reverendissimorum patrum et dominorum domini Gerhardi[v]) sancte Maguntine[x]) et [1]) Borchardi[y]) sancte Maydeburgensis[z]) sedis archiepiscoporum, domini Gregorii Pragensis, domini Theoderici[a]) Olomucensis, domini Alberti Misnensis,[b]) domini Heinrici Constanciensis, domini Petri Basiliensis, domini[2]) Frisigensis,[c]) domini Johannis Cracouiensis ac[3]) Lubucensis[d]) episcoporum, per presenciam quoque venerabilium patrum dominorum[e]) Cisterciensis, Premonstratensis et beati Benedicti ordinum singulorum abbatum, nec non per omnium prepositorum, priorum, decanorum, canonicorum, plebanorum et ecclesiarum rectorum, seu quacunque dignitate preemineant,[f]) de regno Bohemie et de pluribus alienis partibus adventum. Felix desiderate surgit hora leticie; insuper per gloriosam illustrium principum presenciam domini Alberti Austrie, Bolconis Slesie,[4]) Glogouie,[g]) Opulie[5]) et aliorum ducum nec non per aspectum magnificorum principum domini Hermanni Brandeburgensis,[h]) domini Ottonis cum telo, domini Friderici[6]) Misnensis marchionum gaudium ingeritur. Exoptate leticie tam festive augmentabat[i]) quoque festivitatis illius decenciam spectabilis et preclara multarum terrarum comitum, liberorum baronum, militum et innumerabilium aliorum nobilium nobilis presencia. Adest igitur festum celebre, quia illuxit dies glorie, quo refulsit[k]) sol in regno Bohemie, qui prius erat in nubilo, nunc[l]) autem coruscantibus[m]) radiis micans in iubilo ortus est sol et congregati sunt.

Dici[n]) iure soles sol, rex tu regia proles. 1297

Tibi igitur o rex, qui sol iusticie ad imitacionem veri solis, eterne glorie esse teneris, dicitur: ortus est sol et congregati sunt.[7]) Qui et ad quid? Convenerunt siquidem principes in unum, nequaquam adversus dominum et adversus Christum eius, sed[o]) convenerunt principes in unum et reges, ut serviant domino et Christo eius, sicut enim quondam[p]) ille populus Israheliticus[q]) venit universus in Ebron, ut constitueret[r]) sibi Dauid regem,[8]) sic populus tuus et domus patris tui, que est pars hereditatis tue, ut[s]) constituat te hodie in solio patrum tuorum, convenit in unum, ut constituat te principem et super se regem suum Christum, o rex tu dominus, hic autem populus tuus et oves pascue tue orantque hodie pro te: Ungat te Deus, Deus tuus oleo leticie pre participibus tuis, serviant tibi tribus populi, esto dominus fratrum tuorum, qui maledixerit[9]) tibi, sit ille maledictus, et qui benedixerit tibi, benediccionibus repleatur, crescere te faciat Deus meus sicut arenam[10]) maris et donet tibi de rore celi benediccionem et incurventur ante te filii matris tue, esto dominus fratrum tuorum. Cum igitur tocius multitudinis esset cor unum et votum unum pro Christo domini, rege videlicet suo, ut sibi unccio sanctissima infundatur, ecce anno Domini MCCXCVII° etatis vero regis Wenceslai vicesimo sexto in die sanctissimo Pentecostes,[t]) que tunc fuit quarto Nonas Junii, in figura anni iubilei, universo iubilante populo Prage in ecclesia kathedrali iuxta altare summum beati Viti martyris a reverendo domino Gerhardo, Maguntino archiepiscopo, domino Borchardo[u]) Maydburgensi[v]) archiepiscopo,[x]) et aliis pluribus episcopis et

---

[1]) Burchard. — [2]) Emicho hrabě z Wittelsbachu (1283—1311). — [3]) Konrad I (1284—1299). — [4]) T. j. Boleslav, kníže sviduický, a Jindřich I, kníže hlohovský. — [5]) Boleslav I, kníže opolský, a snad i bratří jeho v tom zahrnuti, totiž Mečislav III Těšínský, Kazimír II Bytomský a Přemysl Ratiborský, kteří podali se v léno Václavovi II. — [6]) Bedřich Pokousaný. — [7]) Žalm CIII, 22. — [8]) Druhá kniha králů kap. II. — [9]) Genesis 12, 3. — [10]) Tamtéž XXII, 17.

[u]) nemá 4. — [v]) Gerharde 2; Gherardi 4. — [x]) Maguntinensis 4. — [y]) Bernardi 4. — [z]) Maigdeburg. 4. — [a]) Theodorici 4. — [b]) Mysn. 4. — [c]) Frigisensis 3. — [d]) Lubbuc. 3, 4. — [e]) domini 3. — [f]) premineant 3. — [g]) Glogolie, Opolie 2. — [h]) Brandenburg. 4. — [i]) accumulabat 4. — [k]) reluxit 4. — [l]) tunc 3. — [m]) chorusc. 3. — [n]) vici 3. — [o]) sed — Christo eius schází v ruk. 3. — [p]) quomdam 2. — [q]) Israhelicus 3; Israeliticus 4. — [r]) constituerent 4. — [s]) et ut 3, 4. — [t]) penthec. 2. — [u]) Hermanno 2. — [v]) Maigdenburgensi 4. — [x]) Tu vkládá ruk. 2 a domino Burchardo.

1297 prelatis solempnibus solempnissime cum debita decencia et reverencia circumstantibus serenissimus princeps dominus Wenceslaus secundus, rex Bohemie sextus, una cum sua coniuge, illustri domina Guta, domini Rudolfi regis Romanorum quondam filia, est decentissime ac devotissime sancti Spiritus invocata et cooperante gracia ornamentis regalibus, corona sceptroque regio, sancta consecracione et unccione previa legaliter insignitus. O quanta hic leticia et tripudium exultantis populi! O quot et quanti ex ubertate gaudii interius scaturientes aquas effundunt letancium oculi! Hii vocibus indoctis, sed quas solus effrenis factus pre gaudio format affectus, clamant et acclamant, alii se ipsos vix cognoscentes pre leticia ympnum[y]) Te Deum laudamus cantantes reclamant, alii regem in decore suo videntes obliti pre gaudio[z]) de[a]) omni melodia clamore exultacionis alcius vociferant, rugientes: Gloria[1]) et honore coronasti eum Domine et constituisti eum super opera manuum tuarum, posuisti in capite eius coronam[2]) de lapide precioso. Erat autem omnium vox una et oracio: Vivat rex Wenceslaus, vivat rex Wenceslaus, et[b]) abierunt leti dicentes: Vivat rex in eternum.[3]) Amen.

Tunc plebs exultat, clamoribus aula resultat,
Fit totusque chorus clero psallente sonorus,
Hii tunc exaltant cantus, alii quoque saltant,
Letantes mente[c]) de rege novo sapiente
Dicunt: rex divus sit, vita perpete vivus
Regnet, proficiat, felix super omnia fiat.
Quis non gauderet et gaudia mera teneret,
Quando conspiceret, quod concio leta studeret
Nonnisi letari, nequit[d]) os hec gaudia fari,
Que pellunt triste. Benedic regem pie Christe.

Capitulum LXIII.

De precioso apparatu ad coronacionem regiam 1297
adaptato et de multo populo tunc ibidem congregato.

Ne coronacionis debitum officium dignitatisque[e]) decus et regie opulencie maiestas, que claris titulis in summum erigenda sunt[f]) apicem, paulisper submissius ducerentur, quam decet, factum est pro regali commodo et curia inter montem Petrinum[4]) et ripam fluvii Wltauie[g]) in loco campestri plano et ameno palacium mire magnitudinis et structure de serratis arboribus[h]) et dolatis, conpaginacionibusque[i]) ferruminatis tanquam perpetuo duraturis, atque hoc aliquantulum in altum a terra elevatum fuerat eminencius, ut ascensum preberet et aditum per gradus. Mense, sedilia quoque et omnia, que pertinere poterant ad convivium celebrandum, prout ingenium artificis[k]) dictare potuit, nichil ex hiis[l]) omnibus fuerat[m]) pretermissum, insuper et tocius palacii et tentorii regalis ambitus et circuitus circumdatus erat preciosissimis pannis diversi generis et coloris, qui interpolati multiformitate auri et argenti gemmarumque decore fuerant non parumque[n]) inter serenas facies principum rutilabant. Itaque hec omnia facta sunt dignissime et completa, opere precium erat commendare posteris tale festum, quod et commendabat ipsa raritas, nobis semel visum. Sed quid de multitudine dicemus, cum honor[5]) regis sit in populi multitudine[o]) testante rege Salomone, certe longe[p]) lateque diffusa legacio et sonus, qui volante fama de coronandi regis gloria in omnem terram prius exiverat, istis festivitatibus celeberrimis interesse paucum populum non sinebat; congregatus enim erat inibi populus eadem facilitate innumerabilis[q]) sicut arena, que est in litore maris. Ad presenciam tam inestimabilis multitudinis magnitudo civitatis

---

[1]) Kniha žalmů VIII, 6. — [2]) Tamtéž XX, 4. — [3]) Kniha Esdrášova II, 3. — [4]) Petřín — Vltava; asi na nynějším Oujezdě. — [5]) Kniha přísloví XIV, 28.

[y]) hymnum 4. — [z]) gaudia 2. — [a]) nemají 2, 3. — [b]) et ii abier. 4. — [c]) mentes 3. — [d]) neque 4. — [e]) V ruk. 4 schází v slově tom que. — [f]) fuerant 4. — [g]) Wultauie 3. — [h]) roboribus 4. — [i]) compaginacionibus quoque 4. — [k]) dictare artificis 3, 4. — [l]) iis 4. — [m]) praetermissum fuerat 4. — [n]) non parum et inter 2. — [o]) nemá 3. — [p]) longa 3, 4. — [q]) numerab. 4.

1297 Pragensis minoratur, platearum latitudo angustatur, omnis locus amplus hinc constringitur et artatur. Quomodo enim non putemus artari[r]) locum unum, ad quem ab omni terrarum circumferencia populi diametraliter[s]) confluunt velut[t]) ad punctum? O Praga, Praga civitas regni magni gaude[1]) et letare, quia nunc cantatur in te canticum leticie: Super muros tuos constituti sunt, qui tota die et nocte non tacent, laudare nomen novi Christi tui regis Wenceslai[u]) et per omnes vicos tuos ab universis vox exaltacionis canitur et salutis. O civitas inclita,[v]) quam magna nunc est gloria tua, et quam ingens locus possessionis tue, leva in circuitu oculos tuos et vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi, omnes fines iamiam honorant[x]) te propter dominum Christum tuum, qui unctus est tibi in gloriam et laudem. O civitas gloriosa, quanta nunc in te opulencia intus domorum tuarum facies[y]) et latera parietum bisso vestiuntur et purpura, plateas tuas fugatis tenebris in nocte radiantibus fulgoribus rutilans fax illustrat, forinsecus autem fixis ubique tentoriis campi tui replentur ubertate florida germinis militaris. O quam pulchra sunt tabernacula tua in circuitu tuo urbs prefulgida! Hii ab oriente et occidente, alii ab aquilone et austro sua fixere tentoria tuo regi tibique pro sempiterna gloria, ut filii,[z]) qui nascentur et exsurgent,[a]) enarrent filiis suis, ut cognoscat generacio altera, et enarrent magnalia tanti regis. Capiat autem, cuius possit estimacio, quanta ibidem expensarum summatim racio et populi fuerit multitudo, quia ut honestus vir dominus Lutoldus[b]) plebanus de[2]) Wilhelmswerde[c]) michi retulit, qui pro tunc pabuli notarius exstitit, solis hospitibus et advenis pabulum de curia regis dabatur pro equis, quorum equorum numerus fuit centum millia nonaginta millia et insuper equi mille, ad hoc vero non conputabatur pabulum, quod dabatur pluribus 1297 indigenis et hiis, qui inter cottidianam[d]) familiam fuerant computati, quorum tamen numerus non est parvus. In Novo quoque foro[3]) per occultum[e]) meatum subterraneum fontes facti fuerant, de quibus vinum more fluminis, qui voluit, hauriebat.[f]) Nequaquam eciam valeo sub silencio pertransire, quod solo coronacionis tempore pro ovis pullorum expense fuerant marce gravis ponderis octingente, et si promptus computista[g]) fueris, rogo, quatenus cyfrando invenias, quot vini potatores fuerint, qui coronacionis tempore tantum pro glacie propter infrigidacionem vino imposita viginti quatuor[h]) marcas argenti Pragensis ponderis expenderunt, cum autem inveneris, huc[i]) adscribas, festino enim ad alia progredi, hic[k]) non valeo diucius[l]) immorari.

Hinc ac inde gyra,[m]) si queris cernere mira,
Regi congaude, que sunt dignissima laude,
Curia regis habet, ubi nullus eget neque tabet.
Omnes letantur gradibusque suis sociantur.
Conspicis hic multa pulchra specie bene culta,
Conspicis hic multa bona, nunc mala, nunc modo stulta.
Est populus multus, hic est sapiens, ibi stultus,
Est populus multus, ibi[n]) sunt iuvenes et adultus,
Est populus multus, sunt dissimiles sibi vultus;
Sic sunt et mores: cupit hic res, alter honores,
Hic petit, ut moris est, hic causa dat honoris.
Dant domini, famuli portant munus quasi muli,
Sic et honorati domini sunt, sunt honerati[o])
Servi per dona regis. Facit ista corona.
Audi nunc acta, que tunc fuerant ibi facta:

---

[1]) Následující apostropha na Prahu vzata z rozličných míst sv. písma více méně doslovně podaných a přídavky letopisce spojených. — [2]) Ústí nad Orlicí, které bylo středem čili sídlem jednoho z panství ve východních Čechách klášteru Zbrasl. udělených. (Srovnej Reg. Boh. II, 866.) — [3]) U Sv. Havla na Starém městě.

[r]) arctari 4. — [s]) dyam. rukopisy; dyametrabiliter 4. — [t]) velud 4. — [u]) nemá 4. — [v]) inclyta 4. — [x]) honorasti 4. — [y]) facies parietumque bysso 4. — [z]) filii tui nascentur 3. — [a]) exsurg. et enar. 3. — [b]) Leutoldus 4. — [c]) Wilhelswd 4. — [d]) quotid. 4. — [e]) occellum 3. — [f]) hauriebant 2. — [g]) compotista 4. — [h]) nemá 3. — [i]) hic 4. — [k]) unde hic 4. — [l]) nemá 2. — [m]) gira 4. — [n]) Místo ibi sunt — adultus má 4 hinc fit clamor tumultus. — [o]) onerati 4.

1297 Hic se barones clipeis per brachia trudunt,
Illic tyrones per tyrocinia ludunt,
Vibratas hastas frangunt, si non procul astas,[p])
Hoc caveas multum, quod non tangat[q]) tibi vultum.
Non est platea, que non sit plena corea,[r])
Ista Bohemorum, sed et altera Theutunicorum.[s])
More fuit gaudens plebs hec manibus bene plaudens,
Hic etenim muse propriis sunt artibus use,
Tympana,[t]) nabla, chori, tuba sambucique sonori,
Rotta, figella, lira resonant dulcedine mira.
Omne genus ludi fuit hic: currunt ibi nudi,
Ut fiant habiles,[u]) pugiles non sunt ibi viles,
Hic scit cantare, quidam carmen recitare,
Talis saltare, manibus scit et ille meare,
Est ibi magna fura,[v]) sed nolo dicere plura,
Sufficit hec[x]) scire, quod vidi quemque redire
De tanto festo letum non corde molesto.
Oremus Christum, quod regem protegat istum,
Det sibi solamen, homo dicat quilibet amen.

Capitulum LXIV.

Quomodo pius rex[y]) Wenceslaus sequenti die coronacionis sue novam ecclesiam fundavit in Aula Regia.

Regum referente historia[z]) didicimus plurimos reges ex Juda non solum pro adepta de hostibus victoria, verum eciam pro suscepta honoris gloria olim ad templum sanctum, quod erat in Iherusalem, venisse, et ibidem obtulisse sacrificia, victimasque et hostias pacificas domino Deo Sabaoth[a]) immolasse[b]): hoc de Ezechia[1]) legimus et Iosia.[c]) Quid minus istis regibus Iuda fecit iste rex iuvenis et tenerrimus? Nichil utique. Solus enim rex Salomon rex ex eis, que Dauid pater suus sibi reliquerat, 1297
donariis, templum in Iherusalem construxerat,[2]) in quo populus adorabat. Reges igitur Iuda et Iherusalem, qui fuerunt postea, offerebant quidem in templo, sed non templum, iste vero rex novus non solum sacrificium acceptabile obtulit[d]) in templo, verum eciam templum obtulit[d]) domino pro sacrificio, unde ne rex gratissimus ingratitudinis vicium incurreret, sciens, quod[e]) ingratitudo fontem pietatis, rorem misericordie et fluenta gracie exsiccat[f]), et eciam, ut de accepto beneficio[g]) consecracionis et unccionis sue non immemor[h]) factus primicias Deo regi magno offerret, disposuit in corde suo novam domum Domini in Aula Regia fundare et construere ad honorem Dei et virginis Marie; festinat igitur rex in opere, quod diu opportunitatem querente secum tractaverat mente. Completo igitur memoriali die[i]) et festo celeberrimo[k]) coronacionis regie, statim inmediate[l]) die sequenti[m]) altera, id est secunda feria post Pentecosten,[3]) que tunc fuit anno domini MCCXCVII⁰ tercio nonas[n]) Iunii, cum universa curia et turba principum, nobilium et omnium aliorum, qui ad diem festum convenerant, rex ex novo coronatus ad fundacionem suam venit in Aulam Regiam valde mane orto iam sole, ubi statim rex regalibus ornatus insigniis in loco aptato et fundamento prius ad hoc fosso et disposito novum monasterium fundare nititur, quod hodie inchoatum[o]) cernitur. Dominus igitur Hermannus,[4]) Maideburgensis[p]) archiepiscopus, una cum rege et domino Conrado, abbate primo, monachorum choris astantibus in circuitu et cantantibus, cum oblacione et magna devocione primarium lapidem imponit, in quo lapide scriptum[q]) aureis litteris fuerat: Jesus Christus. Quo posito et ipsis de fundamento exeuntibus iam dictus dominus Hermannus, Maideburgensis[r]) archiepiscopus, solempniter pontificalibus indutus in loco, ubi hodie

[1]) Čtvrtá kniha králův XVIII a XXII. — [2]) Třetí kniha králův VI. — [3]) 3 června. — [4]) Správně Burkhard.

[p]) asstas 3. — [q]) tangant 3. — [r]) chorea 3, 4. — [s]) Theuton. 3; Teuton. 4. — [t]) timp. 4. — [u]) abiles 2. — [v]) Tak 2; vura 3; vora 4. — [x]) hoc 3, 4. — [y]) Wenc. rex 4. — [z]) hyst. 2. — [a]) Sabahot 4. — [b]) ymmol. 3. — [c]) Yosia 2. — [d]) optulit 4. — [e]) quia 4. — [f]) exiccat 4. — [g]) beneficio et consecr. 4. — [h]) immemor 2. — [i]) die festoque celeb. 4. — [k]) celeberrime 2. — [l]) in medietate 3. — [m]) altera sequenti 4. — [n]) Misto III non. Jun. maji 2 a 3 ruk. XIIII kal. Jun. — [o]) inchoare 4. — [p]) archiep. Magdeburg. 4. — [q]) aureis lit. scriptum fuit 4. — [r]) Mayd. 3.

1297 maius altare beate Virginis stat, in eadem ecclesia assidente rege in regalibus ornamentis et astantibus reverendis episcopis et dominis Gregorio Pragensi, Theoderico[s]) Olomucensi, Johanne Cracouiensi, Alberto Misnensi,[t]) Petro Basiliensi, Heinrico Constanciensi, Lubucensi,[u]) [1]) Frisingensi[v]) [2]) missam de annuncciacione beate Virginis, videlicet Rorate celi desuper, cum solempnitate maxima celebravit, septem episcopi in missa illa pariter[x]) cantaverunt alleluia, nullus autem, ut puto, qui coronacioni interfuit, huic fundacioni defuit.[3]) Missa vero illa finita rex coronatus sceptrum regni manu tenens processit et in circuitu fundamenti iam fundati monasterii quadraginta et ducentos barones ac nobiles regni Bohemie ac multarum aliarum terrarum cinxit balteo[y]) militari. Hinc laus, hinc gloria resonat[y*]) in secula, opus vero manuum suarum regis huius pietas non despexit, sed respexit oculo subvencionis assidue, nec cessavit rigare per larga munera, quod sua plantavit dextra,[z]) Deo usque hodie dante pro sua gracia inchoato monasterio incrementa.

Accipe rex Christe bona dat nova rex pius iste,
Fert cito productum rex hesternus tibi fructum.
Rex hic in exemplum voti sancti modo templum
Incipit exstruere,[a]) postquam nova sceptra tenere
Incepit regni, non hoc ex pectore segni
Fecit, sed die cupiente placere Marie
Atque suo nato petit, ut sua fine beato
Claudatur vita per virtutes redimita,
Sit custodita tutore bono sua vita,
Agmine munita sit in[b]) angelico sua vita
Prospera semper, ita stet fraude nocente sopita.

Ingenti vero amore, quem rex ad fundacionem suam habuit, ipsum ducente Aulam Regiam nunquam munere[c]) vacuus et solacio cottidie[d]) visitavit, non tantum presens opere delectabatur in novo, sed et absens ex sola memoria et mencione de sua fundacione a quocunque habita omni evanescente tristicia in spiritu ubertimus exultavit. 1297

Capitulum LXV.

De morte domine Gute, inclite regine Bohemie, fundatricis Aule Regie.

Gaudia mundana pereunt quasi sompnia vana,
Et velut[e]) in sompnis honos est phantasticus omnis,
Tristia succedunt nobis, cum leta recedunt,
Et perit ut fenum, quidquid[f]) tu cernis amenum.

Nec mirum, quia ut Salomon affirmat, extrema gaudii luctus occupat,[4]) unde ipsa veritas, que essencialiter est incommutabilis stabilisque manens dat moveri[g]) cuncta, huius mundi fluxibilem variacionem insinuans dixit: Regnum[5]) meum non est de hoc mundo, mundus enim transit et concupiscencia eius. Sibi autem soli dictum est: Tu autem[6]) ipse idem es et anni tui non deficient. Sic[7]) igitur versa est[h]) in luctum cithara[i]) nostra et organum nostrum in vocem flencium, et merito, quia[k]) tam iocundas[l]) festivas et tam preclaras ab oriente usque ad[m]) occidentem festivitates inclite[n]) domine Gute regine, fundatricis Aule Regie, septima decima die a coronacione sua, hoc est quarto[o]) decimo kalendas Julii[8]), mors immatura et multis fletibus[p]) obfuscavit.

Auspicium mestum deflorat nobile festum,
Principium letum cecat veniens cito letum,
Namque coronata post tam solempnia grata
Proch dolor! exuta nexu carnis bona Guta
Nomen habens a re, vivens sine crimine clare,

[1]) Konrád. — [2]) Emicho. — [3]) Listina ze dne 4 června, v níž se udělují odpustky navštěvujícím kostel kláštera, vydána jest v Praze od dvou arcibiskupů kromě biskupa pražského, tak že by dle toho bylo přítomno korunování Václavovu 12 biskupů. Mimo výše uvedené ještě Theodor, biskup rábský, a Jindřich chelmský (de Insula s. Mariae) se v listině této jmenují. — [4]) Kniha přísloví XIV, 13. — [5]) Evang. sv. Jana XVIII, 36. — [6]) Kniha žalmů CI, 28. — [7]) Kniha Jobova XXX, 31. — [8]) 18 června.

[s]) Theodorico Olomusc. 4; Olomuc. 3. — [t]) Mysn. 4. — [u]) Lebuc. 4. — [v]) Frisigensi 4. — [x]) cant. pariter alleluia 4. — [y]) baltheo 2, 4. — [y*]) resonet 3, 4. — [z]) dextera rukopisy. — [a]) extruere 4. — [b]) et 4. — [c]) mun. et solatio vac. 4. — [d]) quotidie 4. — [e]) velud 2. — [f]) quiquid 4. — [g]) cuncta moveri 3, 4. — [h]) versa in luctum est 4. — [i]) cythera 2. — [k]) quia post tam 2. — [l]) iucun. 4. — [m]) in 2. — [n]) inclytae 4 a tak níže. — [o]) decimo quarto 4. — [p]) flebilis 3, 4.

1297 Inclita regina fuerat, cui sit medicina
Dextra[q]) larga Dei sibi dans sedem requiei,
Et quis non fleret et toto corde doleret,
Quando conspiceret, quod mortua forma iaceret,
Et speculum verum preclararum[r]) mulierum,
Servans virtutem tribuens aliisque salutem,
Laude fuit digna, generosa, pudica, benigna.

Cum autem eadem domina regina Guta pia, inclita, invalescente morbo, quem in infantuli partu tunc noviter precedente contraxerat ex vehementibus doloribus velut[s]) ex certis mortis nuncciis cognosceret, quod ei ultimus vite[t]) terminus advenisset, sapienter de rebus et de[u]) domo sua incepit disponere et, que prodessent anime, cogitare: unde omnibus sacramentis ecclesiasticis munita dominum Conradum, abbatem primum Aule Regie, quem vivens in Christo sincere dilexit, moriens suum testamentarium constituit, discrecioni enim sue commisit omnia sua, ut ex hiis elemosinas[v]) faceret viduis, pupillis et egenis distribueret,[x]) solveret quoque, que accommodata[y]) quovis modo fuerunt[z]) et redderet unicuique[a]) reddenda, quod et totum factum est.

Steterat aliquando in[b]) quodam festo magno in testudine elevata capelle beati Jacobi apostoli, cum adhuc ibidem conventus divinum celebraret officium, in Aula Regia hec pia et laudabilis regina bona Guta, cumque omnes monachos albis vestitos cucullis, ut moris est, conspiceret et quod solus suus abbas dominus Conradus tali veste alba careret, sibi super eo ammiranti et de hoc interroganti dictum est: Dominus abbas hac vice cuculla[c]) caret, quia raro cucullam solet[d]) servare diu, sed indigenti dat. Regina tacet, tacite nobilem pannum de scarleto albo sibi portari[e]) iubet et cucullam carenti abbati fieri mandat, demum veniente abbate regina conglobatam cucullam panno mundo involutam abbati tribuit et quod tali utatur clenodio, rogat et dulciter precipit. Nodos abbas aperit, cucullam esse conspicit ipsamque amore dantis induit. Nec 1297
eadem veste diu usa est pia largitas abbatis: finierat autem tunc noviciatus sui annum dominus Otto, cui professionem facienti eandem vestem dedit et in ea ipsum more solito benedixit. Et si de preteritis vaticinare quis posset, utique dicerem, quod talis vestis collacio ex[f]) divina dispensacione sed non casualiter facta fuisset, nam idem dominus Otto, vir sapiens, domino Conrado abbati pro tempore, altero dimidio videlicet anno, quiescenti[g]) in officio abbacie successit, nec tamen plus quam anno cum[h]) dimidio in Aula Regia secundus abbatizavit, nam subito ipso cessante dominus Conradus primus reassumptus est. Dominus autem Otto, qui in officio domino Conrado successit, morte precessit, nam idem dominus Otto, abbas secundus Aule Regie, obiit anno Domini MCCCXIIII° in mense Marcio. Domina vero Guta, regina piissima, mortua est anno Domini MCCXCVII° quarto[i]) decimo kalendas Julii, sepulta[k]) in castro Pragensi circa sepulchrum Ottakari regis; et fecerunt omnes populi planctum magnum[l]) super eam. Propter novitatem vero Aule Regie adhuc sepulture loca congrua[m]) non habentis, illud gloriosum corpus sue coniugis rex tunc ibidem distulit sepelire, sed cogitaverat et tum[n]) hoc eciam verbis expresserat quibusdam familiaribus loquens secrecius, quod postea edificiis erectis melioribus et locis ad sepeliendum aptatis eiusdem coniugis et patris sui, regis[o]) videlicet[p]) Ottakari, gloriosa corpora vellet transducere et in Aula Regia cum regali decencia humo dare. Nec aliquis de hoc dubitare poterit, quin eorum corpora, quos sicut se[q]) ipsum dilexerat, ibidem esse voluerit, ubi et ipse requiem et mansionem in seculum seculi vivens et moriens preelegit.

---

[q]) dextera 2, 4. — [r]) preclarum 3. — [s]) velud 2, 4. — [t]) vitae termin. 4. — [u]) nemá 4. — [v]) eleem. 4; elimos. 2. — [x]) distrueret 3. — [y]) acomodata 2. — [z]) fuerunt quovis modo 4; fuerant 2. — [a]) unicuique quae reddenda; et 4. — [b]) in festo mag. quodam 3, 4. — [c]) cuc. alba 4. — [d]) diu servare solet 4. — [e]) apportari 4. — [f]) et 2. — [g]) quiescente 2. — [h]) nemá 3. — [i]) decimo quarto 4. — [k]) et sepulta 3, 4. — [l]) nemá 2. — [m]) loco congruo 2. — [n]) cum 3, 4. — [o]) nemá 4. — [p]) nemá 2. — [q]) sicud et 2.

Capitulum LXVI.

1300 Qualiter et quare grossi denarii primo inceperint in regno Bohemie monetari. [1])

A primeva terre Bohemicalis origine usus confusus fuit in numismate, qui adhuc in plerisque regionibus[r]) solet esse. Quibuslibet quippe annis in urbibus et civitatibus Bohemie singulis[s]) transfigurabat formam denarii moneta semel aut bis, ita ut qui heri et nudius tercius fuerat sepe denarius bonus et datilis, post breve dierum spacium esse desineret usualis. Quam dampnosa et exosa hec[t]) frequens monete variacio toti regno[u]) fuerit, facile perpendere poterit, qui hoc metiri subtilius racionis perpendiculo non fastidit. Tollebat namque in parte maxima hec varietas convivendi amicicie modum, cui precipue innititur genus humanum. Nemo enim tunc lucrose de civitate ad civitatem, de foro ad forum aliud racione mercium poterat transire, sua vendere aut aliena emere, quoniam numus,[v]) qui valuit hic, usum non habuit illic. Quid igitur restabat, nisi formam denarii frangere et ipsum non sine dampno in argentum convertere, quem[x]) paulo ante eciam[y]) cum rerum dispendio apud campsores cambiendo vix pro argento quisquam[z]) poterat[a]) obtinere. Decipiebatur[b]) inter[c]) hec multociens de rure veniens simplicitas rusticana foripeta,[d]) cum nichil posset vendere aut emere, nisi sub institorum quandoque falsorum et iniustorum impari pondere et mensura; et quod magis est, talis mutacio numorum[e]) cunctis quasi occultum intulit latrocinium, cum[f]) hodie enim quis habere se gaudebat denarium, cras habebat obolum, et hoc fiebat, quociens numisma fuerat variatum in quolibet contractu. Raro tunc dena- 1300
rius nominabatur, sed rerum quarumlibet forensis commutacio per marcam, fertonem, lottonem, settinum[f*]) aut quentinum communiter habebatur. Haud dubium, quin multociens per hec pondera facta fuerit pluribus et maxime simplicibus aut pauperibus iniuria satis magna. Quibus malis pius Wenceslaus, Bohemie rex sextus, Aule Regie fundator primus, dilectus a[g]) Deo et hominibus, cuius digne[h]) memoria in benediccione est, cum ipsius memoria quasi mellis stilla in ore dulcescat, in aure ut cithara[i]) armonizet,[k]) ut commune bonum per amplius dilataret, occurrere sagaciter cogitabat. Ipse enim[l]) rex multorum precavere[m]) cupiens periculo disposuit, ut populus in uno sibi communicet[n]) in numismate mutuo, ut puta[o]) qui in uno rege participant et in regno. Mittit itaque rex Florenciam, viros industrios, Reinhardum[p]) scilicet,[2]) Alphardum[3]) et Cynonem[q]) Lombardum advocat, qui in talibus negociis tantam habebant experienciam, quod utiliter[r]) dirigere poterant rem tam magnam. Anno igitur domini MCCC° mense Julio moneta grossorum pragensium et parvorum, quorum duodecim grosso equivalent, instituitur et denarius quilibet Wenceslai nomine, qui eorum institutor exstitit, insignitur.

Corda facit leta quasi[s]) pluribus ista moneta.
Grossum denarium multi reputant quasi dium,[t])
Hunc qui conservant pluresque simul coacervant,
Et quasi pro sanctis venerantur eos, quia tantis
Grossis de multis spes est permaxima stultis,
Qui se victuros reputant[u]) nunquam morituros,
Qui thezaurizant et non super hoc sillogizant,[v])
Quis post hos rapiat aut heres quis sibi fiat.

---

[1]) Zavedení grošů v mincovnictví českém klade Petr Žitavský, jak z kapitoly této viděti jest, do r. 1300; i máme za to, že udání toto jest docela správné; nebo 6 list. r. 1302 (Reg. Boh. II, 835) předpisuje se v listině Václava II již placení úroku jimi; nemůže býti tedy dobré podotknutí, že teprv r. 1303 byly groše zavedeny (Chmel, Der österr. Geschichtsforscher I, 154 7). — [2]) V listinách souvěkých nazývá se Reynherius, Reynerius, Ruenherus de Florentia a přichází v nich od roku 1300—1305. (Srovnej Reg. Boh. II, str. 808, 869, 875, 877, 878 a 1206.) Reinher se jmenuje též hejtmanem krakovským. (Viz tamtéž str. 875.) — [3]) V listinách se píše Appardus, později s příjmím de Nigro monte a v hodnosti komorníka král. českého, t. j. správce komory české čili podkomořího. Všichni tři činili jakousi kupeckou společnost, která od krále nějaké výsady měla. (Srovnej Reg. Boh. II, 869.)

[r]) nationibus 4. — [s]) et sing. 4. — [t]) frequens hoc 4. — [u]) regni 3. — [v]) nummus 2. — [x]) quam rukopisy. — [y]) nemá 4. — [z]) quispiam 3, 4. — [a]) obtinere poterat 4. — [b]) et decip. 2. — [c]) nemá 3. — [d]) et foripeta 4. — [e]) nummorum a níže nummisma 2. — [f]) cum e hodie 4. — [f*]) sectinum 2, 4. — [g]) nemá 2. — [h]) et digne 4. — [i]) cyth. rukopisy. — [k]) armonizat 4. — [l]) namque 3, 4. — [m]) cupiens praecavere 4. — [n]) convincet 3; communicet numismate 4. — [o]) ut puta nemá 2. — [p]) Reynh. 3; Reinardum 4. — [q]) Cyno 2. — [r]) viriliter 3. — [s]) queam 4. — [t]) dyum 3, 4. — [u]) dep. 2. — [v]) silog. 2.

1300 Hic grossus numus iamiam manet undique summus,
Quem scio dispersum longe, sed raro reversum;
Nam solet exire regnum nescitque redire,
Nam bene vincitur, cum de foris hic reperitur,
Et custoditur, ad quid valeat, bene scitur.

Capitulum LXVII.

Qualiter[x]) Wenceslaus, rex sextus Bohemie, Poloniam intraverit[y]) et in Gnisna[z]) coronatus fuerit[a]) anno Domini MCCC°.

Boni cuiuslibet proprietas hec existit, quod longe lateque sese diffundit ac terminorum inter paucorum angustias stare nescit. Virtus itaque eximia ac morum legalium decencia, quas in se Wenceslaus, rex Bohemie, Deo donante habuit, fama preconizante se ubique dilatavit, quod quelibet, que in circuitu gens vel nacio existit,[b]) sub istius regis pacifici quam magnifici regimine degere affectavit. Iste itaque rex pacem dilexit, iusticiam custodivit, iudicium in omni tempore fecit. Nominabatur a plerisque rex sapiens, bonus, mitis ac princeps pacis, unde factum est, postquam primus rex Kalisiensis[c]) occisus fuisset, [1]) nullumque heredem masculinum superstitem reliquisset, maiores natu regni illius pariter convenerunt et de principe alio, cui se terramque securius subiicere valeant, sollicite tractaverunt. Breviantur hec consilia, nam omnes communiter in Wenceslaum, regem Bohemie sextum, ut regnet super eos, dirigunt sua vota; dixerunt enim: Rex iste inclitus prepotens est, auctor et amator pacis est, thesauros plurimos habet, terras fere in circuitu nostro omnes possidet, unde optime ab hostium incursibus nos defendet. Regi eciam isti, quia mortis morsu[d]) primam suam perdidit thori consortem, Elizabeth[e]) virginem, nostri regis unicam filiam et heredem, offeremus uxorem, sic erit Bohemis et nobis unus rex et communis convivendi amicabilis lex. Convenient enim in rege et sub uno gaudebunt principe, 1300 qui non multum dissonant in idiomate[f]) Slauice lingwe. Nam qui idem lingwagium locuntur, plerumque amoris se arcioris nexibus complectuntur. Visus est bonus sermo iste in oculis multitudinis universe, missi sunt itaque[g]) solempnes nunccii ad Wenceslaum, Bohemie regem, qui Polonice gentis legaliter referant legacionem, quos rex pius benigne suscepit, benignius pertractavit, ac apud se in regali palacio, ut super hiis[h]) negociis, que retulerant, quid agendum sit, cum suis sagacius deliberet, pro tempore reservavit. Tandem Wenceslaus rex decretum ac secretum sui consilii nuncciis Polonie aperuit et sic dixit: Non consuevit nostre regalis dignitatis sublimitas hiis sinum sue pietatis claudere, quicunque ad ipsum spe obtinende gracie fiducialiter conati fuerint convolare. Peticioni igitur vestre, qua nos ad regnum invitatis Polonie, prono gratanter animo ex nunc annuimus, pollicentes, quod ad ipsum quantocius manu valida cum armatorum potencia veniemus; vos autem nunc nos preite, ad terram vestramque[k]) redite et de negocio nostro, ut confidimus, disponere curate. Puella eciam, que regni vestri heres existit, ad vestram peticionem et consolacionem gentis, que vos misit, nostra legitima uxor erit. Sic itaque nunccii Polonie post responsionem a rege acceptam cum gaudio reversi sunt in regionem suam. Consolabantur autem universum populum ubique predicantes Wenceslaum, regem Bohemie, esse venturum. Interea idem rex Bohemie floridam milicie congregat multitudinem copiosam et anno Domini MCCC° tempore, quo solent reges ad bellum procedere, intravit Poloniam. Igitur rex inclitus pergit itinere suo, eratque Dominus cum eo, per quem erat vir in cunctis prospere agens, ductor autem vie eius haud dubium Dominus erat, qui omnia opera eius dirigebat. Porro mox ut ad terminos Polonie[l]) rex pervenit, pacis commodo verbo et opere intendere cepit, tuguria namque et latibula, que

---

[1]) T. j. Přemysl, který zavražděn byl dne 6 února r. 1296. (Srovn. Palackého Děj. nár. č. II, 1, str. 281 a násl.)

[x]) Nápis kapitoly této schází v ruk. 2, ale ponecháno jest pro něj misto. — [y]) intravit 3. — [z]) Gnijzna 4. — [a]) fuit 3. — [b]) extitit 3. — [c]) Kalys. 4. — [d]) morsum 4. — [e]) Elyzabet 4; Elisabeth 3. — [f]) yd. rukopisy. — [g]) namque 2. — [h]) iis 4. — [k]) vestram 4. — [l]) V ruk. 2 jest jen pismeno *P* a prázdné misto pro 3 až 4 pismena.

1300 hinc inde latronum habitacio fuerant in rubetis, confregit igneque plurima consumpsit, fratres quoque et consangwineos quosdam quondam illius magni Zawissii[l*]) ibidem in quodam castello inventos obsedit et obtentos protinus decollavit, sicque de civitate ad civitatem, de municione ad municionem, de loco ad locum alterum pertransiit et eos, qui se non subiiciebant ultronei, rex vi belli domavit suoque dominio subiugavit. Veneruntque ad ipsum de Opulia,[m]) de Tetschin,[n]) de Cuyauia[o]) ac plures alii de Polonia duces ac principes, qui se regalibus serviciis applicuerunt fidemque et homagium regi humiliter prestiterunt. Tandem ut[p]) regalis potencia terram Callissensem,[q]) Gnysnensem,[r]) Pomeraniam, Posnaniam[s]) ac omnia illa loca confinia obtinuisset, ad Gnysnam[t]) civitatem metropolim postea rex pervenit, ubi petentibus universis Polonie nobilibus ac principibus, qui tunc aderant, per Petrum, Gnysnensem archiepiscopum, benediccione previa Wenceslaus, rex Bohemie, regni Polonie diademate decenter est et sollempniter insignitus.[1]) Ut autem tante festivitatis sollempnitas sollempnior haberetur, plurimi barones et nobiles per regem militari baltheo cingebantur, qui tamen omnes in hoc novo militancium festo et tyrocinio armis pro vestibus aureis utebantur; dictum namque tunc erat regi, quod pararent occultas insidias quidam malefici, qui erant pacis et patrie publici[u]) inimici. Ex hoc igitur titulus[v]) regni Polonie regibus adscribitur[x]) Bohemie usque in hodiernum diem.[2]) Demum cum rex singula rite in illis Polonie partibus ordinasset Heinricumque dictum de Duba ibi[y]) pro capitaneo statuisset, in Bohemiam cum gau- 1300
dio et pace reversus est. Ille autem Petrus,[3]) Gnysnensis archiepiscopus, qui regem coronaverat, tam acer Theutunicorum[z]) emulus erat, quod ipsos solum[a]) canina[b]) capita nominare solebat. Cum enim dominus Johannes,[4]) Bruxnensis[c]) episcopus, in ecclesia Gnysnensi coram rege latino[d]) eloquio elegantissime[e]) predicasset, idem archiepiscopus regi dixit: iste optime predicasset, si non caninum caput et Theutunicus esset. Displicuit autem huiuscemodi sermo regi, sed revera, qui protulit talia, peiorem se habere lingwam cane monstravit eo, quod lingwa canum sanitatem adducit, istius vero lingwa mordens[f]) venenum malediccionis effundit. Reverso autem rege Bohemi exultabant et exultantibus animis exclamabant:

Omnes laudare studeant et glorificare
Sincere Christum, quod regem taliter istum
Sic exaltavit et tantum magnificavit,
Quod duo regna regit, rex hic sibi namque[g]) subegit:
Unum natura, reliquum dant prelia dura.
Wenceslae, bona tua sors est:[h]) ecce corona
Dupla caput cingit, duo sceptra[i]) manus tua stringit,
Te sic augustum fecisti, tu quia iustum
Iudicium facere soles et sub pace tenere
Subiectas terras, exstirpans[k]) undique guerras.[l])

---

[1]) Korunovati se dal Václav II v Hnězdně v červenci nebo srpnu r. 1300. — [2]) Názvu krále polského užívali ještě následující čtyři králové čeští, král Jan se ho vzdal dne 24 srpna r. 1335. (Srovnej Palackého Dějiny nár. česk. II, 2, str. 19.) — [3]) Arcibiskupem v Hnězdně byl r. 1300 Jakub II mající příjmí Swinka. — [4]) Jan z Ostrova (Schlaukenuerd, Schleckenwerd, Slacnverd) byl doktor dekretů, kanovník pražský, i protonotářem královským se jmenuje, snad moravským, později stal se biskupem brixienským (1306), později 1321 bamberským a r. 1324 frisinským. Byl z nejpřednějších důvěrníků krále Václava II, jehož posledních pořízení vedle Heidenreicha, opata sedlického, Konráda, opata zbraslavského, a Jindřicha Šturmova, kanovníka pražského, vykonavatelem se stal. (Srovn. Reg. Boh. II, 882, a kapitoly 74 a 82 této kroniky.)

[l*]) Zcebissii 3, 4. — [m]) Opul. 3. — [n]) Thiessin 3; Thescin 4. — [o]) Cuiauia 4. — [p]) nemá 4. — [q]) Callisiensem 3; Kalysiensem 4. — [r]) Gnis. 3, 4 a tak níže. — [s]) nemá 2. — [t]) Gniesnam 3 a tak níže. — [u]) pacis et pacem publ. 3.; publice 4. — [v]) tyt. 2. — [x]) ascribitur 3; asscribitur 4. — [y]) ibique 2. — [z]) Teutonicorum 4. — [a]) nemá 2. — [b]) canum 4. — [c]) Britanensis 3; Bricsin. 4. — [d]) lat. sermone, eloquio 2. — [e]) elongatissime 3. — [f]) mordent 3; mordax 4. — [g]) nanque 4. — [h]) nemá 4. — [i]) ceptra 3. — [k]) extirpans 4. — [l]) terras 3.

Capitulum LXVIII.

1301 Qualiter Wenceslaus, filius Wenceslai, regis sexti Bohemie, electus fuerit in regem Ungarie[m]) anno Domini MCCCI°.

Quam magne coram Deo devocionis et apud omnes homines opinionis laudabilis Wenceslaus secundus, Bohemie rex sextus, exstiterit,[n]) quilibet faciliter perpendere poterit intelligens, quod ipsius unigenitum adhuc adolescentulum Wenceslaum tercium divina gracia in gloria secundum cursum seculi eximia sublimavit. Mortuo namque Andrea,[1]) rege Ungarie, nullo preter unicam filiam parvulam herede relicto superstite, plures potentes comites ac nobiles cum[o]) civibus[o*]) Budensibus ac cum aliis civitatum multarum valencioribus Ungarie conveniunt ac maturo previo consilio Wenceslaum iuvenem, Wenceslai regis Bohemie et Polonie filium, sibi in regem et dominum concorditer elegerunt.[2]) Attenderunt illi et in memoria volvebant tenaci, reges Bohemie de prosapia nobili regum Ungarie descendisse ingentemque ipsorum potenciam, vigentem gloriam ac supereminentem diviciarum copiam esse, unde ad postulandum de Bohemia regem quidam de Ungaris habebant animum prompciorem propter retribucionem.[3])

Nam cum speratur munus, mens prompta paratur,
Cum sit vix unus spernens latum sibi munus,
Propter mercedem civis[p]) edificans struit edem,
Voce canit clara pro munere clerus in ara.

Sic quidam de Ungaria fecerunt, qui sub spe donacionis regie regis filium postulaverunt, alii autem fuerunt, qui alterius condicionis et consideracionis animo negocia talia sincerius promoverunt, et licet cor esset diversum, omnium tamen unum preponitur in voce votum, ut regem 1301
advocent iuvenem Wenceslaum. Matheus[q]) igitur[4]) comes de Trentsch,[r]) Amodeus[5]) et Demetrius[6]) nec non Wernerus[7]) comites cum pluribus optimis et nobilibus Ungarie ad Wenceslaum regem Bohemie decenter venerunt et ut ipsis pro rege suo suum exhibeat filium, instanter ac constanter postularunt.[8]) Rex autem Bohemie Wenceslaus, quia[s]) iam duo regna, unum tantum heredem habuit, peticioni gentis Ungarice auditum facilem illico non concessit. Meciebatur namque[t]) cana regis sapiencia infantilis etatis, que suo[u]) infuit filio, statum et modum intelligens sane, quia artatum[v]) ingenium latum non sufficit regere regnum et maxime, quia in ipso unico filio pater fruebatur dulci precordiali solacio, ita quod rex equo ferret animo vita carere aut unigenito tam dilecto. Importunis tamen precibus iugiter patri pro filio instabant Ungari fidelia obsequia pollicentes ei. Peculiares quoque regis consiliarii applicant se ei allegantes rem et sermonem huiuscemodi: Non te latet domine rex, inquiunt, et nos ipsi cognoscimus[x]) et patres nostri narraverunt nobis, quia lata est Ungarie terra ac ipsius potencia minime mensurata. Reges enim Ungarie, qui ante nos fuerunt, per totam fere Germaniam tyrranidem exercentes longe dominati sunt. Et quid est, quod eque in altum possit extollere regalis honoris et laudis preconia, aut ordinare melius statum bonum in Bohemia, quam si filius tuus, domine rex, regnare ceperit[y]) in Ungaria. O quante ineffabilis supereminencie suborietur tibi rex gloria, cum[z]) tua, que iam duorum gestat sceptra regnorum dextera, obtineat et tercium, si non per te, tamen per filium. O speranda pacis tranquillitas! O[a]) preconizanda inviolabilis securitatis

---

[1]) Ondřej zemřel 14 ledna 1301. — [2]) Strana, která si v Uhřích přála míti Přemyslovce na trůnu, podávala korunu králi Václavovi II a ne jeho synovi. — [3]) Příbuzenství krále českého s Arpadovci bylo blízké; byltě Bela IV praděd krále Václava II, jehož matka Kunhuta, jak známo, byla dcera Rostislava a Anny, dcery Bely IV, krále uherského. — [4]) Matouš Trenčínský, syn palatina Petra z rodu Csáků, v dějinách uherských později velmi proslulý. — [5]) Amadaeus, tehdy palatin uherský, který ale sotva byl v poselství, poněvadž držel se stranou králi českému protivnou. — [6]) Demetrius, syn Mikuláše z rodu Aba. — [7]) Werner byl bezpochyby rychtář budínský. — [8]) Schůze Václava II s posly uherskými byla v Hodoníně, a to asi v první polovici měsíce srpna r. 1301.

[m]) Hung. 4 a tak níže stále. — [n]) exstiterat 2. — [o]) nemá 2. — [o*]) quibus 3. — [p]) citus 3, 4. — [q]) Tak správně 3 a 4; Mathias 2. — [r]) Trensch 3, 4. — [s]) qui 2. — [t]) nanque 4. — [u]) sui 3, 4. — [v]) arctatum 4. — [x]) agnosc. 4. — [y]) cepit 3. — [z]) quum 4. — [a]) Et 2.

1301 dignitas, cum in Bohemie, Polonie ac Ungarie regnis una dominabitur et gloriabitur potestas. Dignum opere est, ut non solum filium, sed eciam pro tam communi bono quivis fidelis immolare[b]) debeat, si opus fuerit, et se[c]) ipsum. Demum exortativis[d]) precibus vix rex allectus emisit verbum ac non sine cordis mesticia Ungaris filium offert suum, nec obtulisset, si[e]) consolacionem pauperum et patrie ex hoc profuturam[f]) regis devocio non previdisset. Post hec nuncciis illis solempnibus, qui de Ungaria venerant, regalibus donariis liberaliter ac ditissime honoratis[g]) nec non oneratis, universis quoque apparatibus, prout tanti regis honorem decuit, adaptatis, anno Domini MCCCI[o] etatis[h]) vero decimo tercio sue Wenceslaus iuvenis in Ungariam cum innumera[i]) multitudine est profectus. Eodem autem anno in die Rufi martyris per Colossensem archiepiscopum in civitate Alba Regali[k]) regum Ungarie sacro diademate[l]) cum preclara solempnitate festive coronatus est,[1]) ubi archiepiscopi, comites ac plurimi nobiles affuerunt et peracto illius festivitatis gaudio ipsum regem novum in Budam honorifice deduxerunt. Sic igitur heres Bohemie factus est rex Ungarie.

Quis non miratur ex hoc, quia non meditatur
Ullus homo, tales res effectas fore, quales
Conspicimus factas et mirabiliter actas;
Ecce Bohemorum rex fit rex Ungariorum.
Plaude Bohemica gens, tua fit[m]) letissima[n]) iam mens.
Ungara, Polona tibi subiacet ecce corona,
Hunc lauda regem iam regna tenens[o]) tria; legem
Ipsis, quam rex dat, unus cum laudibus exstat,[p]) 1301
Hic commendandus princeps et semper amandus,
Qui regnat late de magnifica probitate,
Rex merito crevit, cuius virtus inolevit,
Et fulgens vita claro stat honore polita,
Wenceslae pater, benedicat te pia mater
Atque tuum natum teneat[q]) gens Ungara[r]) gratum,
Sic inclinetur ad eum, quod ei famuletur.
Hoc[s]) opus est regi, quoniam sepissime legi,
Quod gens Ungarica constans fore nescit amica,
Et quod[t]) latatur[u]) gens hec et[v]) hinc raro domatur,
Gens ista[x]) est levis,[y]) iaculis[z]) est sevaque sevis.

Non pretermittendum autem, sed diligencius est sciendum, quod Bonifacius papa octavus Carulum,[a]) adolescentem Caruli, regis Sicilie filium, in Ungariam pro rege transmiserat, cui pars aliqua Ungarie et maxime Albertus, rex Romanorum, in preiudicium regis Bohemie iuvamine, quo poterat, assistebat;[2]) et licet Wenceslaus, qui tunc erat coronatus rex Ungarie, et idem Carulus[b]) per papam transmissus nati essent de duabus sororibus carnalibus, tamen, quia[c]) minus inhiabant[d]) favoribus nature, quam honoribus, cottidie litibus rixantur alternis et incessantibus. Porro cum iste Wenceslaus pater estuaret desiderio videndi filium, timens eciam, ne eidem aliquod eveniret periculum, congregavit valentem exercitum et anno MCCCIV[o] mense Junio[3]) regnum adiit Ungarorum, Her-

---

[1]) Korunování to stalo se bezpochyby dne 27 srpna v neděli a ne 26 srpna, na který den připadá v starších dobách svěcení sv. Rufa. Arcibiskup koločský jmenoval se Jan. Václav III byl korunován jako Ladislav V a pod tímto jménem vydávány také v Uhřích listiny od něho. — [2]) Srovnej Palackého Děj. nár. č. II, 1, str. 283 a násl. — Dudík, Mährens allg. Gesch. VII, 254 a násl. — Reg. Boh. II, str. 810 a násl. — Krones, Der Thronkampf der Přemysliden und Anjous in Ungarn. Zeitschrift für die österr. Gymnasien XIV, 639 a násl. — [3]) Toto naznačení času srovnává se také s listinami; nebo na konci měsíce května vydává král Václav více listin v Brně, patrně již na cestě obmýšlené do Uher.

[b]) ymmol. 2, 3. — [c]) semet 4. — [d]) exhortatis 2; exhortantis 4. — [e]) si non 2. — [f]) per figuram 3. — [g]) honorans 2. — [h]) etatis vero suae dec. ter. Wenc. 3; et aetatis 4. — [i]) numera 3. — [k]) nemá 2, 4. — [l]) dyad. rukopisy. — [m]) sit 4. — [n]) iam letissima 2. — [o]) tenent 3. — [p]) extat 4. — [q]) tenet 2. — [r]) Ungarica 3. — [s]) hic 4. — [t]) quia 3, 4. — [u]) letatur 3. — [v]) nemá 4. — [x]) est ista 3. — [y]) lenis 4. — [z]) faculis 4. — [a]) Carolum, adol. Caroli 4. — [b]) Carolus 3, 4. — [c]) qua 3. — [d]) inhyabant 2, 3.

1304 mannum vero, marchionem Brandeburgensem, suum consangwineum, rex in sua absencia terris suis prefecit capitaneum. Rex autem[e]) Deum habens sui itineris ductorem feliciter Ungariam pertransiit, timorque suus super omnes irruit, tandem quoque, ubi filius suus fuit, pervenit. Nolebat autem rex pater, sagacitate usus, regem videre filium nisi sub diademate[f]) et omnibus indumentis regalibus regni Ungarie solempniter insignitum. Sic igitur rex, regis filius, ornatus fuit,[g]) quemadmodum pater iussit. In loco autem, ubi reges isti[h]) fuerant congressuri, strati fuerunt soletenus[i]) panni preciosissimi. Circumstantibus autem et cernentibus principibus,[k]) comitibus ac nobilibus pluribus, filius primo patri appropinquat et hoc verbum latino eloquio eructabat: Advenisti desiderabilis, quem exspectabamus,[l]) quasi in tenebris constituti, te nostra vocabant suspiria ac[m]) requirebant lamenta, tu factus es spes, qui tuam exspectabant presenciam, universis. Occurrens autem pater filio ruit in oscula, stringens collum manu ac dulciter filio sic respondet: Fili omnia mea tua sunt, solacium unicum vite mee, sufficit michi te vidisse, sollicitudinem postpone, ego enim tibi gaudium et tu michi. Sicque inter[n]) affabilia colloquia erumpebant lacrime, quia se neuter poterat continere. Nec mora longa post hec fit, sed mox ad redeundum in Bohemiam rex pater se disponit et procedit, secumque filium, regem Ungarie, cum omni apparatu et ornatu regni Ungarie deducit.

Eodem igitur anno, mense Augusto pater cum filio in Pragam feliciter reversus est. Hoc[o]) plures quoque, qui cum rege Wenceslao in expedicionibus fuerant,[p]) michi sepius retulerunt, quod ipse rex in terminis inimicorum constitutus in proteccione Dei altissimi plus quam in multitudine sui populi confidebat, nullatenus a consuetis oracionibus cessabat et plures missas sub
tentoriis audiebat. Cum autem clamor propter 1304
insultum hostium aliquando in exercitu factus fuit, magis oracionibus, quam armorum defensionibus confisus nullatenus formidabat, sed in Domino suum fiducialiter cor habebat, nunquam eciam tantus timor in exercitu potuit esse, qui ipsum ab audicione misse alicuius, quam audire inceperat, poterat separare. Merito ergo hunc principem dextera Domini protegebat, qui tantum de eius adiutorio confidebat.

Capitulum LXIX.

Qualiter Elizabeth[q]), filia regis Polonie, regi Wenceslao nupserit et coronata fuerit anno Domini MCCCIII⁰.

Sicut precedens narracio tetigit, Przemysl,[r]) rex Polonie, unam duntaxat filiam heredem superstitem moriens dereliquit. Hec primo Ottoni, filio Ottonis, marchionis Brandeburgensis, fuerat desponsata, sed eodem sponso ante carnalem copulam mortuo a tali fuit desponsacionis[s]) vinculo liberata. Sponso defuncto in domo soceri sui in Saxonia virgo permansit decenti reverencia custodita, ac si naturalis principis illius exstitisset filia. Et quia ad consolacionem et peticionem gentis Polonie eandem puellam rex Wenceslaus vovit et statuit matrimonialiter ducere, cum iam sceptrum teneret Polonie, dominum Heydenricum, abbatem Scedlicensem,[t]) ac Benessium[u]) dictum de [1]) Wartemberg[v]) regi placuit mittere[x]) in occursum venienti iam puelle. Hii[y]) puelle regie in [2]) Zittauia[z]) occurrerunt et
ipsam cum debita decencia anno Domini MCCC⁰ 1300
in Pragam deduxerunt. Et licet tunc temporis puella hec apta virili fuisset consorcio, ut puta, que iam in quarto decimo anno[a]) etatis sue vixit, tamen rex non cognoscebat eam, sed per tres annos illustri domine Griffinie[b]), matertere

---

1) Beneš z Wartmberka byl tenkráte purkrabím kladským. — 2) Žitava v Lužici.

e) vero 4. — f) dyad. rukopisy. — g) ornatus fit 2; coronatus fit 3; coronatus fuit 4. — h) reges alii reges 2. — i) solotenus 4. — k) princip. et comitibus 4. — l) expectabamus 4 a tak níže; vůbec vynechává ruk. 4 pravidelně *s* ve složených slovech, když se z předložky *ex* skládají a druhé slovo písmenem *s* začíná. — m) et 4. — n) inter eos affab. 2. — o) Tak dle Losertha; hii rukopisy 2 a 3; ii 4. — p) fuerunt 4. — q) Eliz. 3; Elys. 4. — r) nemá 4; Premysl 3. — s) dispons 2. — t) Zcedl. 4. — u) Benissium 2; Benezium 4. — v) Wartinberg 3; Warthinberch 4. — x) nubere 2. — y) Ii 4. — z) Zytauia 3; Zitauia 4. — a) aet. suae vixit anno 4. — b) Griffinie 3, 4.

1303 regis, quondam ducisse Cracouie,[1]) illam tradidit educandam. Porro cum rex de die in diem festum nupciarum[c]) protraheret, utrumque videlicet regnum Bohemie et Polonie nimis fuerat conturbatum, cum staret heredibus desolatum. Accidit autem, quod semel in festo Pasche[2]) in Brunna cum dominus Conradus, abbas primus Aule Regie, familiare cum rege colloquium habuit, inter cetera sic dixit: Domine rex, divina bonitas vos in caput posuit sui populi, unde ad vos ut consolatorem unicum universorum respiciunt oculi, omnium salus in sola manu et persona vestra stat; miror autem, cur vestram benignam industriam, qua eciam futura a longe cognoscitis,[d]) in tantum clauditis et artatis,[e]) quod populo, qui ad vos tantum respicit, pietatis viscera denegatis, et de consolacione eius perpetua minime cogitatis. Salva[f]) gracia vestra precipuum et maximum bonum vestrorum regnorum domine rex iam negligitis; timeo autem, ne indignacio Domini pro eo irascatur vobis; ecce nobilis et nubilis illa filia regis vobis desponsata exspectat nupcias, vos autem differtis ipsas; cum autem ad duo regna Bohemie et Polonie unicum filium, qui nunc est rex in Ungaria, habeatis, summopere vobis pro solacio populi et regnorum est intendendum, quod mediante Dei benediccione vestrorum crescat[g]) multiplicacio filiorum. Pius rex pii sui, quem dilexit, abbatis preces non despexit et monita, sed statim ex illa hora rex consensit et disponere cepit verbo et opere de omnibus, que fuerunt nupciis regalibus necessaria, unde factum est, quod tercio anno postquam in Pragam venerat, illa virgo Elizabeth[h]) — ipse est annus[i])
1303 Domini MCCCIII[o] in die Pentecostes[3]) gloriosus Wenceslaus,[k]) rex Bohemie sextus, regis primi Polonie filiam sibi in matrimonium copulavit, eamque per venerabilem dominum Heinricum,[l]) 1303
Wratislauiensem episcopum, auctoritate[m]) Maguntini et Gnysnensis[n]) archiepiscoporum consecrari ac coronari ad regna Bohemie et Polonie in ecclesia Pragensi ante altare beati Viti solempniter procuravit, et ne eiusdem coronacionis debita dignitatis,[o]) decencie ac regie opulencie maiestas claris laudum titulis[p]) in summum erigenda paulisper submissius duceretur, facta fuit tunc curia regalis sive ambitus inter ecclesias beati Viti et Georgii martyrum[q]) mire magnitudinis et structure de serratis roboribus et dolatis, compaginacionibus quoque ferruminatis tanquam perpetuo duraturis. Erat autem hec structura in altum aliquantulum elevata, ita quod per gradus pateret aditus et ascensus. Sedilia quoque et mense et omnia, que pertinere poterant ad regale convivium celebrandum, prout melius poterat construere[r]) ingenium et manus artificum, nichil omnino fuerat pretermissum. Insuper et totus circuitus circumdatus[s]) erat[t]) pannis diversi generis et coloris, qui interpolati[u]) multiformitate auri et argenti non minus in serena facie principum rutilabant; itaque omnia facta sunt dignissime et[v]) completa.

Postquam completum fuisset hoc festum bene letum,
Regnum duplex stat, quoniam spes cercior exstat,
Quod generet prolem rex, per quam pellere molem[x])
Tristicie possit gens tota, quod et prece poscit.
Nam pro prole mare gens[y]) cepit tota rogare,
Est spes frustrata, cum filia sit generata.

Ipsa namque[z]) regina, que prius vocabulo proprio Reyczka,[a]) nunc vero in coronacione iubente rege mutato nomine Elizabeth[b]) nuncupata

---

[1]) Gryfina byla sestra královć Kunhuty, matky Václava II, dcera Rostislava, bana mačevského, manželka Leška Černého, knížete sieradzského, krakovského a sandoměřského, a žila tenkráte v Čechách, jak se zdá na Budyni. Žila ještě r. 1302, a nezemřela tedy, jak se v některých spisech udává, již r. 1296 (viz Reg. Boh. II, 835). — [2]) Velkonoce ztrávil, jak se dle dat listin zdá, jak r. 1302 tak r. 1303 král Václav v Brně. — [3]) Letnic bylo r. 1303 dne 26 května.

[c]) protrah. nuptiarum 4. — [d]) conscius 2. — [e]) arctatis 4. — [f]) sola 2. — [g]) restat 3. — [h]) Elyz. 4. — [i]) annus est 4. — [k]) nemá 4. — [l]) Henricum 3, 4. — [m]) author. 4. — [n]) Gniesn. 3; Gnisn. 4. — [o]) nemá 3, 4. — [p]) tyt. 3. — [q]) martirum 3. — [r]) nemá 2. — [s]) circund. 4. — [t]) nemá 3. — [u]) interpolata ruk. — [v]) nemá 4. — [x]) mollem 3. — [y]) coepit gens 4. — [z]) nanque 4. — [a]) Reyczha 3; Reytsa 4. — [b]) Elysabet 4.

1305 est, concepit, anno quoque tercio post nupcias circa festum beati Viti filiam primam peperit, quam Agnetem[1]) in sacro fontis baptismate[c]) nominavit.

Sed cito turbata fuit hec mater viduata,
Et proles grata, que tunc fuerat generata,
Tunc poterat gemere, valet et nunc[d]) corde dolere:
Nam solam matrem vidit, nunquam quoque patrem.

Antequam enim dies purgacionis completi regine sunt et antequam de puerperio more pariencium[e]) surgeret, rex Wenceslaus est mortuus.[f])

Capitulum LXX.

1304 Qualiter Thasso de Wissenburg, regni Bohemie camerarius, in multitudine populi fuit occisus anno Domini MCCCIIII°.

Quando potens fueris, tibi consulo, premediteris,
Quod non offendas homines inopes neque prendas
Per vim res horum, quia quid facit, ipse malorum
Multorum penas fert, res tollens alienas.
Nunc per Thassonem[g]) sumas horum racionem.

Ipse namque Thasso[2]) de Wissenburg, cum regni Bohemie camerarius esset et in diviciis habundaret,[h]) quemdam Johannem vicinum cognomine Lupus, humilem genere simulqne et corpore, sed animo[i]) horribilem habebat. Hic autem Johannes quandam possessiunculam Thassoni vicinam tenebat,[k]) que obiecta Thassonis oculis eius cupidum animum frequencius irritabat. Predictus igitur Thasso hunc pauperem[l]) proscripcione dampnatum pronuncciavit et ipsius possessiunculam occupavit. O quam perniciose sunt insidie, que latent in avara mente sub similitudine alicuius officii vel tutele.[m]) Porro Johannes predictus privatus bonis suis, quid ageret, ignoravit. Ipsum namque Thassonem persepe, 1304
ut sibi sua redderet, ammonuit,[n]) nulla tamen utilitas ammonicionem repetitam sepius subsecuta fuit. Tandem ad regem accessit et ibi similiter tempus et laborem crebris ammonicionibus amisit. Novissime plenus amaritudine pauper ille regem in ecclesia Predicatorum in Praga[3]) ammonuit, ubi,[o]) cum nec a rege responsum conveniens recepisset, publice exclamavit: hodie nisi adiuverit me Deus, perdam corpus meum cum rebus, sicque confessus ac sacra communione premunitus omnia, que habuit, distribuit pauperibus, solo gladio et cultello contentus stabat ante ecclesiam spe vite abiecta paratus ad mortem. Itaque cum favente fortuna funebri ille adversarius circa latus regis procederet, et comitante turba famulancium postea equum ascensurus,[p]) equitaturus ad hospicium iam pedem unum ad strepam poneret, mox ille ruit in facinus ultra audaciam omnium positus; rapuit namque ferox homo ille Thassonem per gugullam ipsumque retorsit usque ad terram. Statim eciam immisit cordi suo cultellum, nec prius recessit, quam totam animam de corpore expressit. Currit[q]) et pertransit homicida hic per totam turbam velut ictu fulminis attonitam, fugiens quoque vitam obtinuit suam.

Verbo non casso dico, quod[r]) talia Thasso
Tunc precavisset, si non aliena tulisset.

Sciant itaque potentes nullam personam esse adeo humilem aut submissam, que[s]) non satis valeat in perniciem alienam.

Capitulum LXXI.

Qualiter Albertus,[t]) rex Romanorum, regnum Bohemie intravit[u]) et in eo mala plurima perpetravit anno Domini MCCCIIII°.[4])

Sagacis nature diligens cura fuit, ut omne genus metalli, auri scilicet et argenti, tanquam

---

[1]) Dne 15 června r. 1305. — [2]) Tas (Protasius) z Wisnburka. — [3]) Kostel u sv. Klimenta v klášteře Dominikánů blíže kamenného mostu na Starém městě Pražském, kde se odbývaly soudy zemské. — [4]) Srovnej: Palacký, Děj. nár. Česk. II, 1, str. 293 a násl. — Dudík, Mährens, allg. Gesch. VII, 302 a násl. — Kopp, Gesch. der eidgen. Bünde III, 340 a násl.

[c]) baptysm. 4. — [d]) tunc 2. — [e]) parencium 4. — [f]) mortuus est 4. — [g]) Tass. 3 a tak níže. — [h]) abund., quendam 4. — [i]) amicum 2; animum 3, 4. — [k]) habebat 4. — [l]) nemá 2. — [m]) tutela 2. — [n]) admon. a tak níže. — [o]) ubi tamen nec 2. — [p]) ascens. et equit. 4. — [q]) Cucurrit et pertransiit 4. — [r]) quia 4. — [s]) qui 3, 4. — [t]) Alexius 2; nemá 4. — [u]) intraverit.... perpetraverit 4.

1304 irritamenta omnium malorum et causas avaricie a conspectu hominum absconderet et in imma[v]) terrarum viscera eo secrecius[x]) quo profundius sepeliret, ut cessante causa similiter effectus cessaret. Illa vero, que paci boneque valitudini[x*]) ac tranquillitati animorum consulunt, fato nature in aperto posita sunt. Sed pervertere nititur ceca avaricia naturalem ordinem, pulchritudinemque[y]) rerum omnium vastatrix cupiditas mutat, quia que videt et possidet, nulla reputat, aliena vero, que absconsa sibi vel illicita sunt, habere estuat et anhelat. Quid est enim, quod Cuthna[1]) fomes avaricie ac abyssus malicie diversa ac peregrina ingenciaque gencium genera ad contemplacionem sui contrahit regesque ac principes exteros allicit, nisi quia in sinu suo, scilicet[z]) in terrarum abditis, fomentum avaricie, argentum nutrit. Ad hunc itaque locum pestis rabida cupiditas avaricieque sitis inextinguibilis, que passim rapit et more turbinis involvit omnia, ambiciosos animos attrahit, attractos[a]) inficit et corrumpit. Huius itaque rei gracia Albertus, rex Romanorum, homo se erigens in sublime fortune licencia permittente ratus Rhenum[b]) nec Danubium sufficere siti sue, molestacionis molimina machinatus est regi et regno Bohemie. Rabies namque[c]) avaricie, que eius mentem infecerat, memoriam adeo hebetaverat, quod accepti beneficii, quod pius Wenceslaus, rex Bohemie sextus, eidem impenderat, memor esse non poterat vel forsitan nolebat. Quis enim eundem Albertum tantum ad imperii sustulit fastigium fidelissima promocione sicut pius rex Bohemie? Sperabat enim regis sinceritas[d]) digna sue fidei consequi stipendia, sed res est in contrarium mutata.[e]) Mittit namque Albertus, rex Romanorum, regi Bohemie sexto, Wenceslao secundo, sue sororis marito, nunccios satis[f]) sollempnes, quatenus[g]) sibi Kuthnam cum argenti fodinis sex annis concedat vel octoginta millia 1304
marcarum in redempcionem eiusdem persolvat tam pro annis preteritis, quam futuris, quas[h]) dicebat ad se pro parte decimarum iure imperii pertinere. Cuius peticio per Wenceslaum regem expeditur ac ei taliter ex informacione iusticie et iurium respondetur: Nam quo[i]) iure imperii decimas extorquet, qui non fasces imperii plene habet? Decimas sibi dare rex Bohemie non debet, iure autem regio illam exigi aut dari decimam racio nulla swadet. Peciit insuper idem Albertus, rex Almannie, resignari sibi terras has: Egram, Mysnam, Ungariam, Cracouiam ac Polonie regnum. Ad hanc requisicionem talem rex reddidit responsionem: Cum quasdam predictarum terrarum dotis nomine, quasdam legitime successionis iure, quasdam vocacionis titulo[k]) possideamus, ipsas resignare faciliter non valemus. Movet regem Romanorum severa sed vera responsio, indicit ex hoc bellum, preparat arma, stringit gladium, tendit arcum, congestamque iram temperare non valens agitatur[l]) animus in furorem, convocat quosdam principes et amicos, iustum[m]) se asserens, confugiens non ad conscienciam sed ad testem. O quam sollers est animus iratus ad dictandas furoris ac tyrannidis causas! Itaque contracto exercitu forcium bellatorum coactisque agminibus militum plurimorum anno Domini MCCCIIII[o] transivit rex Albertus per Bauariam[2]) non sine pernicie indigenarum pervenitque in Lincz,[n]) ibidem Danubium pertransivit et post hoc[o]) circa Budewogis sua collocans[p]) tentoria filium suum, ducem Austrie, ibidem exspectavit. Interea dux Austrie cum Ungaris,[3]) Bulgaris et paganis crudelitate comitante ipsum per Morauiam fertur feritate ferina, ubi feralia per secula inaudita, sue virtutis et victorie reliquerat signa.[q]) Nam circiter quatuor millia hominum promiscui se-

---

[1]) Hory Kutné. — [2]) Albrecht táhl z Norymberka, kde se asi do 20 srpna zdržel, k Řeznu, dne 8 září byl se svým vojskem u Lince, kde přešel přes Dunaj, a táhl přes Cáhlav k Budějovicům. Tu spojil se dne 29 září se svým synem Rudolfem a králem uherským. — [3]) Uhři vytrhli do pole, jak se zdá, brzy po uzavření smlouvy prešpurské dne 24 srpna.

[v]) ymma 3, 4. — [x]) securius 2. — [x*]) valet. 4. — [y]) Tak 4; pulcrit. 2, 3. — [z]) nemá 2. — [a]) nemá 2, ale pro slovo nějaké nechàno jest prázdné místo; attractosque 4. — [b]) Renum 2. — [c]) nanque 4, a níže stále. — [d]) syncer. a tak níže stále. — [e]) commutata 3, 4. — [f]) nemá 2. — [g]) quatinus 3. — [h]) que rukopisy. — [i]) Dle Losertha; quia rukopisy. — [k]) tyt. 3, 4. — [l]) agitaturque 2. — [m]) se iustum 3, 4. — [n]) Lintz 4. — [o]) haec 4. — [p]) collocavit 4. — [q]) reliquit insignia 3, 4.

1304 xus ferro et igne interfecit, virginum quoque et[r]) matronarum ac ceterarum mulierum greges misere[s]) extra terre terminos[t]) ab illo exercitu paganico terribili sunt educti. Indicat adhuc in Ybanicz[1]) hoc malum ecclesie incendium, in qua tanta multitudo interiit hominum, quod liquor et adeps pingwedinis de humanis profluens morticiniis fecerat remocius magnum fluxum. Nulli namque[u]) integritati aut etati ignovit hec[v]) inhumana ac immanis crudelitas, sed laudi[x]) et glorie adscripserat[y]) omne nephas; infancium[z]) quoque capita infixa sunt lanceis et corpusculis ipsorum ad subsellia alligatis[a]) mestum prebebant aspectum matribus suis; et ut plurima paucis claudam: nichil mali intactum reliquit ille exercitus paganicus et nequam. Itaque, dum per mala in[b]) malum et[c]) perniciosa in perniciem graditur ille[d]) Gomorre populus, cum dampno pauperum tandem circa[2]) Budowicz[e]) ventum[f]) est ad regem Romanorum et exinde exercitibus utriusque[g]) principis pariter congretatis venitur in Cuthnam[3]) ac castra metati sunt in loco, quem pratorum commendabat amenitas; a latere aquilonari[h]) habentes flumen Albeam; hinc et fluens amnis per Cuthnam et interfluens castris hostium mirabiliter[i]) blandiebatur eorum aspectibus et alludebat, scaturiens namque ludensque calculis ac harenis usui tam[k]) hominum quam equorum suavem se prebebat, ita quod sitim[l]) volencium bibere eciam irritabat. Cumque[m]) iam inter partes adversas insidie opere, mente et ingenio volverentur, ecce[n]) sine magistro vicia et fallacie excogitantur; Kuthnenses[o]) namque et hii, qui cum ipsis erant, hec invenerunt consilia, ut mortalia hostibus destinarent xenia:

Transmittunt munus, per quod ruit unus et unus.
Munera mittuntur, sed funera plura secuntur.

Plures namque montani fuliginem[p]) purgamentumque scoriosum argenti, alias quoque scenosas immundicias ex foveis et casis defluentes[q]) fluvio illi labenti[4]) ad exercitum hostilem miscuerunt, ex quo satis habunde[r]) potaverunt; ita quod homines et iumenta sine numero illo infecti toxico interierunt. Et quid decencius, quam votis impiis perniciose occurrere; argentum sitiverunt, argenti scoriam potaverunt; nec aliquid profuit, quod attemptatum[s]) tunc fuit contra Kuthnam[t]) licet debilibus virgulis circumseptam. 1304

Interea quia monstra ferocia ferocibus fuerant iaculis ferienda, rex Bohemie, que[u]) iam dudum collegerat[v]) inclita bellatorum agmina, statuerat per civitates, municiones et campestria. Marchionem namque Hermannum de Brandenburg, marchionem Ottonem cum[x]) telo cum[y]) quinque millibus pugnatorum circa[5]) Newenburgam[z]) et in confinibus eius rex locaverat Wenceslaus, ceteri quoque nobiles regni Bohemie se locaverunt[a]) ubique in bonis ecclesie aut unusquisque in bonis[b]) illius se locavit, quem inimicum vel[c]) odio habuit.

Plurima dampna fuerunt terre, cum prelia querunt,
Nostri barones faciunt hoc[d]) simul et wladicones
Plus regnum ledunt inimicis, qui cito cedunt,
Nostri[e]) cognoscunt, quid habet quis et hoc[f]) male poscunt,
Nam loca cuncta sciunt, peiores indeque fiunt,
Ast ideo plures suspenduntur quasi fures.

Stetit namque[g]) regis Bohemie exercitus plus quam septimanis tribus regii mandati exspectacione suspensus, donec rex explorare posset[h]) plenius, quanta esset regis potencia Romanorum in hominibus bellantibus. Videns autem rex Bohemie, quod adversarii tam[i]) expensarum

[1]) Ivančice. — [2]) Budějovice české. — [3]) Kutná Hora. K Hoře přitrhl Albrecht 18 října 1304. — [4]) Malešovský potok (Pach) vtékající u Nových Dvorů do říčky Klejnarky. — [5]) U Nimburka nad Labem.

[r]) ac 4. — [s]) miseri rukopisy. — [t]) terminorum 2. — [u]) autem 4. — [v]) hoc 3. — [x]) laude 2, 3. — [y]) ascrip. 2. — [z]) inflancium 3. — [a]) Ruk. 3 a 4 vkládají tu: et. — [b]) nemá 2. — [c]) nemá 4. — [d]) iste 3, 4. — [e]) Budowitz 4. — [f]) inventum 3. — [g]) nunc usque 2. — [h]) aliquilonari 3. — [i]) mirabiter 3. — [k]) nemá 3, 4. — [l]) sitim se 2, 3. — [m]) cum 4. — [n]) ecce — excogitantur nemá 2. — [o]) Cuth. nanque et ii 4; Ruthnenses 3. — [p]) fulginem 3. — [q]) defluente 2. — [r]) abunde 4. — [s]) attentatum 4. — [t]) Cuthnam 4. — [u]) nemá 3. — [v]) colligerat 3. — [x]) de 3. — [y]) et 4. — [z]) Neuenburgam 3, 4. — [a]) locaverant 2. — [b]) in bonis nemá 2. — [c]) aut 3, 4. — [d]) fac. simul wladecones 3; simul hoc et wladecones 4; hoc simul bladecones 2. — [e]) nosci congnoscunt 3. — [f]) haec 4. — [g]) itaque 3, 4. — [h]) possit 3. — [i]) iam 3.

1304 defectu, quam ex potu infecti fluminis vim viscerum egerentis deficerent, nec propter frigus instans diucius iacere valerent, totam sui populi multitudinem admovit ad Cuthnam in crastinum commissurus cum hostibus[k]) bellum. Iam nox unica belli differebat discrimina, sensit itaque, ut dicebatur,[l]) innocencie impugnator[n]) admota propius signa belli, ipse[o]) et omnes, qui cum eo erant, timore sunt percussi, tyrones ex sola suspicione vulneris pallescunt, sed et veteranis genua tremuerunt, unde in primo noctis gallicinio abiecto pudore ex timore ingens victor Romanorum fugam arripuit et abscessit. Dum igitur in crastinum pugna queritur, nullus adversarius reperitur. Sic itaque marchiones et duces cum universa multitudine populi feliciter de prelio opinato, sed[p]) verius sompniato reversi sunt.[1])

Bellum pacificum fuit hoc, nullis inimicum,
Namque recedentes sani sunt atque manentes,
Nullus in hoc bello gladio cadit atque duello.[q])
Hii[r]) fugiunt, isti furiunt, audacia fiunt
Corda Bohemorum, quia fit fuga Theutunicorum,[s])
Sic qui gaudere simulant se, forte dolere
Tunc incepissent hostes, si non abiissent.

Vehemens tamen questio pulsat animum in hoc facto, utrum etenim[t]) de illo Theutunicorum discessu magis nos Bohemi gaudere an dolere debeamus? Magna dubitacio est haud[u]) quoque, quam[v]) illi solverunt, qui regi consuluerunt dicentes: cum sint varii eventus belli, quod magis expediebat regi et regno, et securius esset permittere regem Albertum hinc inde libere transire, quam ipsum[x]) more bellico invadere. Attendebat namque talia consulencium providencia, quod rex Wenceslaus pugnando[y]) vitam possit et regnum perdere, dissimulando[z]) regis Romani transitum hec utraque conservare et nichilominus ipsi transeunti passim possint[a]) ab incolis regni gravamina evenire. Demum post recessum regis Alberti Bohemi secundum morem suum omne pondus belli in bona claustrorum ac ecclesiarum convertunt, annonam tritulant,[b]) alia auferunt, reliquias consumunt, domicilia evertunt, replent currus, quos in spem rapine vacuos evexerunt, pauperibus cum uxoribus et pueris relictis in luctu cum fructu et gaudio ipsi lecius redierunt. O nephas horrendum et merito ab omnibus detestandum, quod in hoc se nobilitas nobilium virorum degenerat, ut balistis super parietes suspensis relictisque lanceis veniant[c]) modo cum tribulis et falcibus ad prelium peragendum. 1304

Actus tam viles faciens non est bene miles,
Miles pugnare debet, sed non spoliare,
Sed nec mactare porcos debet, sed amare
Pacem tranquillam; nec querat ledere villam
Aut[d]) aliquem miserum, sic se faciet fore verum
Tyronem,[e]) mores tales sibi sunt ad honores.
O rex Alberte, clamat gens tota super te.
Hec incepisti mala, quorum causa fuisti,
Nam cum venisti, mox stare sub omine[f]) tristi
Terra Bohemorum cepit, quia turba tuorum
Nunc bellatorum dampnum cumulant[g]) spoliorum.

Turbator regis et regni! federa legis
Cudere tu debes, sed nescis hebes, quia prebes
Materiam bellis,[h]) pacis princeps male pellis
Pacem sicque facis, quod rupto munere pacis
Discors lis crescit, per te nunc ecce tepescit
Omne bonum, iura tollis per prelia dura.
O quot tristantur per te nunc et lacrimantur,
Qui sunt nudati rebus simul excoriati.

Quanta autem in illo tempore inexplicabilia Scedlicensi[i]) monasterio illata fuerunt gravamina, lingwa[k]) retexere nec calamus scribere poterit, cum sint talia quasi infinita. Omnes namque fere monachi de monasterio metu et defectu impellente discesserant ac hinc inde, utcunque poterant, habitabant, hostes namque cottidie[l]) pro libitu intrabant monasterium et exibant et quidquid,[m]) quo delectabatur oculus, sine prohibi-

[1]) Srovnej Kopp, Gesch. der eidgen. Bünde III, 319 a násl. — Pałacký, Děj. II, 1, str. 296.

[k]) hominibus 2. — [l]) dicebam 4. — [n]) inpugn. 3. — [o]) ipsi 2. — [p]) vel 3, 4. — [q]) cultello 3, 4. — [r]) ii 4. — [s]) Theuton. 3, a tak níže. — [t]) enim 2, 3. — [u]) hanc 3, 4. — [v]) quomodo 2, 3. — [x]) nemá 2. — [y]) pungnando 3. — [z]) sed dissimulando 4. — [a]) possent 2, 3. — [b]) místo triturant. — [c]) veniatur 2. — [d]) nec 4. — [e]) tir. 3. — [f]) homine 3. — [g]) cumulat 4. — [h]) belli 2. — [i]) Zcedl. 4. — [k]) ligwa 2. — [l]) quotidie 4. — [m]) Tak 4; quicquid delectabat oculos 3; quidquid, delectabat oculus 2.

1305 cione qualibet rapiebant. Parcat autem gloriosa virgo regi Alberto, quidquid[n]) deliquit minus bene faciens in hoc mundo.[o])

Capitulum LXXII.

De obitu serenissimi principis domini Wenceslai secundi,[p]) regis sexti Bohemie, fundatoris primi Aule Regie, et de penitencia, quam in dolore suo habuit. Anno Domini MCCCV°.

Carmina qui quondam[q]) studio florente peregi,
Flebilis heu[r]) quondam[q]) dictamina consona legi
Christi, que leto sermone carent,[s]) quia leto[t])
Leticie cedunt. O quantum pectora ledunt
Nunc leti fata, per que nobis spoliata
Est regis vita Wenceslai, redimita
Virtutum flore, magno vernans in honore,
Cum solum cepit hunc mors, exinde recepit
Regibus ipsa facem, de pauperibus quoque pacem.
Et totus mundus stetit hic[u]) meroris habundus,[v])
Qui digne flebat, regis quia fama replebat
Orbem terrarum, se fecit in hoc fore carum,[x])
Quod sua vita dabat aliis formam, quia stabat
Ex omni parte divina fortis ab arte.
Quando recordatur mea mens huius, lacrimatur
Mox oculus, flere bene possum, namque videre
Tante virtutis hominem tanteque salutis,
Ut fuit hic[y]) princeps, ego raro videbo deinceps
Aut nunquam forte, cum gratifica quia sorte
Ipsum ditavit Deus ac natura beavit.
De quo non multa volo scribere, nam mea stulta
Mens negat, ut plura scribam, cum sit michi dura,
Sed flens rex de te modo profero verba prophete:[z])

Quis dabit oculis[1]) meis aquam et capiti meo fontem lacrimarum, ut plorem die ac nocte lamentabilem occasum piissimi Wenceslai regis et obitum plus nobis utique,[a]) quam sibi flebilem et amarum. Ipse namque presentis miserie ereptus est erumpnis et tenebris, nos autem 1305

adhuc fluctivagi graviter involvimur illis,

et eo gravius, quo ipsius, qui a nobis heu[b]) transiit, presencia et tutela caremus. Fuerat enim rex iste cunctis potentibus stupor, egentibus tutor, iusticie tenor, merentibus consolator, humilium sublimator, Dei cultor, rei ultor, cleri verus amator, ecclesiarum fundator ac[c]) ipsarum emunitatum ac iurium conservator nec non omnium eorum, que legalis vite edocet moralitas,[d]) per omnia exstitit[e]) precipuus imitator; diurnis et nocturnis sedulus canonicis inhiabat[f]) horis cunctisque vere penitentibus plenam formulam dabat[g]) rigoris. Et quia[h]) hic rex amabilis talis fuit, graciam pro gracia meruit, ut[i]) Deus eum ante ipsius obitum diucius permitteret infirmari, ut sic ab humane fragilitatis fomite et rubiginoso[k]) facinoris perpetrati fermento, lamento vero penitencie posset clarius in hoc seculo expurgari. Dominus enim, quem diligit,[2]) corripit et castigat omnem filium, quem recipit; nam sicut aurum a scoria igne secernitur, sic anima a spurcicia dono gracie purius excoquitur et mundatur. Postquam ergo Wenceslaus rex filium suum unigenitum, regem Ungarie Wenceslaum, de eodem regno manu valida in Bohemiam[l]) reduxerat, morbus ptysicus, qui in ipso diucius latitaverat, per cuncta[m]) tunc se sintomata manifestat; ptysis autem illa regis vires non spoliat repente, sed lente et bene; illa namque protelata infirmitas regi cessit ad meritum, nobis autem prodiit in exemplum: sicut enim vite ipsius sanitas dederat populo solacii fomentum, sic et infirmitas ipsius prestat penitentibus efficax documentum. Porro in lectulo doloris sui rex iam decumbens, sicut adhuc valens et vadens fecerat, confessorem suum ingiter circa se habebat et quidquid[n]) de hiis[o]) actibus, quibus deum unquam male

[1]) Pror. Jeremiáš 9, 1. — [2]) Kniha přísloví kap. 3, verš 12.

[n]) quicquid 3, 4. — [o]) V 2 připojeno jest et cetera, et sic est finis huius. — [p]) nemá 3, 4. — [q]) condam 2, 4. — [r]) seu 3. — [s]) caret rukopisy. — [t]) Ruk. 3 má malým pismem připsáno: id est morti. — [u]) hinc 3, 4. — [v]) abundus 4. — [x]) charum 4. — [y]) hinc 2, 3. — [z]) poetae 4. — [a]) nobis et utique 2. — [b]) seu 3. — [c]) ac ipsarum emun. nemá 2; ale necháno pro slova ta prázdné misto. — [d]) mortalitas 4. — [e]) extiterit 3. — [f]) inhyabat 2, 3. — [g]) dat 3, 4. — [h]) nemá 3. — [i]) vii 3. — [k]) rubiginose 3. — [l]) Boh. hic 2. — [m]) certa 3, 4. — [n]) quicquid 3, 4. — [o]) iis 4.

1305 vivens offenderat, tunc reminisci poterat, continuo sincere[p]) suo confessori confitens non sine lacrimis singula revelabat.

Capitulum LXXIII.

Qualiter[q]) ornatum suum ad diversa loca distribuerit et humilis apparuerit.

Ut autem humilitas, que latebat interius in actibus pietatis, luceret exterius, omnem ornatum totumque lecti regalis apparatum ex preciosis pannis et intexturis sericeis adaptatum mox in ipso debilitatis[r]) inicio ad usum hospitalis Pragensis rex tribuit pro languentibus et egenis, tunicam vero de panno exili griseo cum amplis manicis, ut habere solent monachi, tunc induit stratoque[s]) suo pannum vilem coloris[t]) eiusdem[u]) modi superduxit,[v]) nobiles quoque regalium vestium induvias nudis et necessariis porrigi mandavit, et ut verum penitencie fructum faceret, capillos de suo capite radi permisit; hoc tamen adhuc sanus existens utique fecisset ex humili affectu, quem ad religionem habuit, si regalis status et dignitatis preeminencia non obstitisset. Deus autem, qui intuetur cor,[1]) intuitus fuerat istius propositum et hoc scivit, sciunt quoque illi hodie, quibus rex familiari sepe[x]) locutus fuerat sermone: Ego, inquit, in presenti regimine regni negligenter et ideo non libenter sto et si scirem teste deo, quod novissimus, qui est in equorum meorum stabulo, melius me posset regere, si tamen fieret congrue, sibi ovanter cederem, statumque humilem aut habitum michi assumerem monachalem. Sic itaque opportunitate ex infirmitate nunc accepta complevit opere, que corde dudum fuerant preconcepta. Quid autem in occulto huius regis humilis, qui monachalis iam habitus similitudinem induerat, animo versaretur, domino Conrado,[y]) primo abbati Aule Regie, aperuit, cum talia loqueretur: Rogo, inquit, te abba mi, qui es quasi dimidium anime mee, quatenus, cum ex hac luce discessero, cappa conversi Cisterciensis ordinis me induas 1395
ac in loco, ubi sepeliuntur aut monachi aut conversi aut, quod magis placet, sub aliquo stillicidio in loco vilissimo in monasterio meo in Aula Regia me sepelias humiliter et recondas. Non est enim dignum me iudice, ut cum bonis meum corpusculum collocetur, sed hoc expediret et utinam fieri deberet, ut in capite omnium platearum in facie populi alligatum cursitanti bestie statim factum exanime traheretur. Quis est, qui non intelligat, quod humilitatis habitum hic sermo redoleat? Firmum namque propositum rex conceperat, quod cum Wenceslaus filius ipsius ad etatem et intelligenciam legitimam pervenisset, sibi mox regnorum suorum resignare gubernacula voluisset et ut magis divino cultui valuisset vacare, reservatis sibi mille marcarum duntaxat reditibus in Aula Regia fundacione sua mansione perpetua disposuerat habitare. In signum autem voluntatis tam devote procuravit in Aula Regia construi domum camere, que stare cernitur usque hodie. Ardentis eciam affeccionis fervorem tantum ad promocionem fundacionis sue Aule Regie iste fundator habuit, quod plus[z]) de ipsius orbacione, quam de suo proprio dolore doluit, quod sepius evidentibus indiciis prodidit et ostendit. De profundis enim suspiriis[a]) luguhriter sepissime ita dixit: O Aula Regia, qualiter tu modo in oculis meis stas! O Aula Regia, plantula novella, tenella filia, opus manuum mearum tu es, o qualiter et quomodo nunc te orphanam derelinquo? Quis miserebitur tui, quis auxiliabitur tibi, quis contristabitur super te? Timeo ne forte venient dies in te et coangustabunt te.[2]) Unicum meum o Aula Regia vite mee fuisti solacium, tu enim dilecta mea et preelecta sponsa mea Aula Regia anime mee prebuisti gaudium, prebebis et michi, cum consumptum fuerit hoc corpusculum, habitaculum sempiternum, vivens delectabatur animus meus in te, moriens caro mea requiescet in te et sub spe. Bene michi et bene[b]) anime mee, quia

[1]) I kn. králův kap. 16, verš 7. — [2]) Evang. sv. Lukáše kap 19, verš 43.

[p]) sinceri 2; syncere 4. —[q]) quatenus 4. — [r]) debitatis 3. — [s]) stratumque suum 2. — [t]) Slova: coloris eiusdem modi scházejí v ruk. 2, ale necháno pro ně místo. — [u]) eiusce modi 4. — [v]) superducit 3, 4. — [x]) saepius 4. — [y]) Cunrado 3. — [z]) nemá 4. — [a]) suspiriis et ex immo (ymmo 3) pectoris lug. 3, 4. — [b]) Unde michi et bene 3.

1305 plantavi te, grave tibi, quod amittis me, memento mei vinea mea dilecta o Aula Regia, sit autem gloriose Virgini cura de te, cui obtuli te. Huiuscemodi verba regis mens devota sepius ingeminat[c]) et gemebat.

Capitulum LXXIV.

De testamento et ordinacione, quam rex fecit.

Cum pix tractatur et non manus hinc maculatur,
Hoc nimis est rarum, sic non est cor ita clarum,
Quin si tractare rem mundi debeat, a re
Illa fit fuscum, fit et hinc[d]) cor cito luscum,
Si cor purgatur, prius[e]) hinc species renovatur.

Unde cum regi Wenceslao plurium terrarum cura[f]) incubuisset ad ipsumque diucius ut ad principem ordinarium quodlibet subditorum negocium deductum fuisset, super humanum fuisset omnino ingenium equa lance omnia ponderasse, nunquam quoque tum propter humanam infirmitatem, tum propter necessariam utilitatem extra virtutis medium declinasse[g]) ac ipsum, qui indiget pluribus aliorum rebus, plus quam expedit, usum non esse. Apud homines hoc enim reputatur impossibile. Super talibus igitur eventibus regis vere penitentis devocio modum satisfaccioni congruum cepit inquirere, ut omnibus per regem lesis indebite posset satisfacere. Quam ob rem quatuor venerabiles[h]) viros, quos sapiencia quam consciencia claros fecit, videlicet dominos Johannem, nunc episcopum Brigsinensem, [1]) Heinricum, abbatem Scedlicensem,[i]) Conradum,[k]) abbatem Aule Regie, nec non Heinricum Sturmonis, [2]) notarium Moravie, rex ad se accersiri iussit, ipsosque suos testamentarios statuens sic dixit: Quia vos precipui amoris privilegio dilexi pre ceteris, spero, quod 1305
vos amici salutis anime mee[l]) esse debeatis; nunc igitur[m]) omnes meos creditores advocari facite, quantumcunque unicuique solvi debeat cognoscite[n]) et conscribite, et ne error contingat aliquis, sub scripto apud vos debita eadem reservate. Non autem intendo vobis onus imponere, ut solvatis, sed ut eos[o]) tantum, qui solvere debuerint, dirigatis et ut debitorum solucio fieret sine quolibet obstaculo. Rex ad se vocavit filium suum[p]) Wenceslaum, regis successorem, dominum Petrum, [3]) suum cancellarium, nunc Olomucensem episcopum, Heynmannum de Duba, [4]) Thobiam [5]) de Bechin,[q]) Heinricum [6]) de Rosinberg[r]) ac plures alios regni nobiles et barones, quibus sermonem exorsus taliter est locutus: Vos, inquit,[s]) tu fili mi et vos fideles mei dilecti optime scitis, quod anno hoc pro defensione regnorum et iurium meorum contra Albertum, regem Romanorum, ac eciam pro adepcione regni Polonie expensas et impensas innumerabiles facere, stipendia militibus dare et hoc ad usuras recipere aut sub mutuo[t]) hinc inde a creditoribus petere extrema necessitas[u]) me compulit, quia[v]) ad hec omnia ac singula fiscus regius non suffecit et quia digne ex fisco regio id pagatur, quod sub regis nomine mutuatur. Si dominus Deus, in cuius castigor vinculis, in hac vita me conservare dignabitur diucius, hiis[x]) satisfaciam creditoribus et debitis universis, in manu enim Domini mors et vita mea stat, quod placitum est in oculis suis, in me misero vermiculo faciat. Ad filium autem rex[y]) faciem convertit, cui audientibus omnibus ita[z]) dixit: fili [7]) mi, inclina aurem tuam ad me, ausculta sermones meos, audi verba mea [8]) et

---

[1]) Viz výše kap. 67, str. 82, poznámka 4. — [2]) Jindřich Šturmův, kanovník pražský. — [3]) Srovnej o něm pojednání mé: Die Kanzlei der böhm. Könige Ottokars II und Wenzels II str. 47 a násl. — [4]) Heinmann nebo Hynek z Dubé, tenkráte nejvyšší purkrabí Pražský. — [5]) Tobiáš z Bechyně, tenkráte nejvyšší maršálek dvoru králova. — [6]) Jindřich z Rosenberka, tenkráte nejvyšší komorník král. Českého. — [7]) Kn. přísloví kap. 22, verš 17. — [8]) Tamtéž kap. 4, verš 10.

[c]) ingeminabat 4. — [d]) cor hinc 3, 4. — [e]) prior 3, 4. — [f]) cura diutius incubuisset ad ipsumque ut 3, 4; cura incub. diucius ad ipsumque ut 2. — [g]) declarasse 3. — [h]) honorabiles 3, 4. — [i]) Scedliczensem 3; Zcedlic. 4. — [k]) Cunradum, Aule Regie abbatem 3; Aulae regis 4. — [l]) mee anime 3, 4. — [m]) ergo 3. — [n]) nemá 2; congnoscite 3. — [o]) nemá 2. — [p]) nemá 4 — [q]) Bethin 4. — [r]) Rosenberg 3. — [s]) inquid 3. — [t]) Ruk. 2 má toto místo, jak následuje: mutuo a creditoribus hinc inde exigencia necessitatis nostre compulit, quia ad hec omnia ac singula status. — [u]) necessitatis 3. — [v]) quod 4. — [x]) iis 4. — [y]) faciem rex 3, 4. — [z]) rex 2.

1305 eloquia patris tui, non te pretereant aliquando, sed ea in corde tuo quasi in libro scribe et opere comple. Tibi fili mi, fructus uteri mei, tota iure hereditario dominacionis mee debetur possessio, sedebis enim in solio meo et regnabis pro me patre tuo; et adiecit rex: fili[a]) mi, tu scis, quia voluntatis mee fuit, ut edificarem domum nomini Dei mei, sed, ut coniicio[b]), hoc ex[c]) industria divine provisionis servatum est forsitan tibi. Nunc ergo sit Deus tecum, prosperare et edifica domum Domino, ut protegat te. Det tibi Dominus prudenciam et sensum, ut regere possis populum, tunc enim poteris proficere, si mandata et iudicia Domini inceperis corde et opere adimplere ac celesti regi[d]) regracior, quod pro populi mei solacio te michi superstitem derelinquo. Deum time, virtutes cole, pacem ac iusticiam prosequere. Iura ergo michi per Deum super reliquiis sanctorum, quorum iam adest presencia, ut post mortem meam creditorum et exactorum meorum vocem audias et de regno, quod possessurus es, pro me debita persolvas, omnibus quoque lesis et offensis per[e]) me indebite satisfacias. Aderat autem ibi tunc caput beati Wenceslai martyris cum aliis solempnibus reliquiis, super quibus stipulacione adhibita Wenceslaus regis unigenitus iuravit ac statuit ac ut pro patre cuncta solvere et lesis satisfacere debeat, promisit. Similiter et nobiles illi, qui tunc affuerunt,[f]) ut ad solucionem debitorum operam dare velint, fideliter promiserunt et hoc idem iuramento solempniter confirmarunt. Ne autem eadem solucionis ordinacio impediri posset[g]) in aliquo, septima pars urbure et proventuum in Kuthnis,[h]) que regibus dantur septimanis singulis,[i]) deputata fuerat ad solucionem debitorum et solacium creditorum. Coniugi eciam[k]) domine Elisabeth viginti millia marcarum legavit[1]) rex dotis nomine, iuravit quoque heres cum nobilibus coram patre, ut monasterium Aule Regie cum pertinenciis suis in bona proteccione habeat[l]) ipsumque regem egrotum, cum mortuus fuerit, in Aula Regia sepeliant; insuper cenobiis, ecclesiis, personis religiosis et egenis magna elemosinarum[m]) donaria rex transmisit, clenodia quoque et reliquias ac ornatum Christi ministrorum et altarium de capella sua, quam[n]) solempnem pre omnibus nostri temporis principibus rex habuerat, domibus Dei hinc inde divisit, maiorem tamen ornatus sui partem Aule Regie, fundacioni et filie sue future orphane, assignavit. Rogo te virgo Maria, animam istius gracie tue vestibus adorna, qui ad laudem tui filii et tuam gloriam, ita quod stupor est omnibus cernentibus, domum tuam vestivit in Aula Regia. Non de te dubito Maria, quin ex[o]) tua prodiga[p]) clemencia hoc facias vel verius iam fecisti.

Capitulum LXXV.

De operibus pietatis, que fecit rex Wenceslaus.

Et quia difficile est consueta[q]) relinquere, bona enim consuetudo plerumque in naturam vertitur gracia divina rorante, humilitatis ergo affectum[r]) ac[s]) beneficium pietatis, quod erga inopes et mendicos rex Wenceslaus adhuc valens exercuit, infirmitatis prostratus lectulo minime prosequi pretermittit, quod autem per se ipsum facere non potuit, per alium id suo nomine fieri clandestine procuravit. Consueverat autem huius regis humilis nobilitas ac nobilis humilitas non solum in cena Domini aut in quadragesima nudos vestire, egenis manum datricem porrigere, esurientibus et sicientibus cibum et potum apponere[t]) et pedes egenorum lavare et tergere, sed et omni tempore delectabatur hoc facere, cum opportunitatem loci potuit[u]) habere. Porro cum iam ab hoc[v]) pietatis opere corpus deiectum, non tamen mentis affectum, premens infirmitas retrahebat, occulte sub silencio soli Deo conscio quempiam de suis familiaribus rex advocavit illudque officium pietatis per ipsum nomine sui in loco disposito peragi procuravit.

[1]) Viz kap. LXXXV ku konci.

[a]) mi fili 3. — [b]) cognosco 4. — [c]) est a pak ještě est 4. — [d]) regni 3. — [e]) pro 3, 4. — [f]) affuerant 4. — [g]) possit 3. — [h]) Cuthnis 3, 4. — [i]) nemá 3. — [k]) etiam suae dom. Elys. 4. — [l]) habeant 3. — [m]) eleemos. 4. — [n]) quantum 4. — [o]) de 4. — [p]) prodigia 3. — [q]) asueta 3. — [r]) officium 3, 4. — [s]) ad 4. — [t]) porrigere 4. — [u]) poterat 3, 4. — [v]) hac 3.

1305 Huius usque hodie dominus Cunradus,[x]) abbas Aule Regie, perhibet testimonium, qui ad hoc destinatus et informatus vice regis officium exercuit tam beatum; ipse namque ex iussu regis pedes pauperum lavit, postea ipsos pavit ac donariis cum denariis hos ditavit.

In miseris Christe tibi rex serviverat iste,
Hinc sibi Christe bonam celestem redde coronam.

Capitulum LXXVI.

De devocione, quam in audiendis pluribus missis rex habuit.

Sed quid[y]) nunc rex egrotans in audiendis missis faciet, cuius omne solacium et precipuum cordis tripudium in audicione missarum plurium semper exstitit? Forsitan[z]) missis carebat, cum visitare ecclesias non valebat? Absit. Ne[a]) enim rex iste plus mente devotus, quam egrotus corpore se suo privaret solacio, in conclavi sue camere, in qua[b]) exinanitus[c]) decubuit, aliqua altaria construi procuravit, ubi tanto plures audire[d]) missas solebat, quanto magis divinis intentus laudibus ab exterioris negocii et occupacionis strepitu suus animus requiescebat;[e]) summo namque mane in articulo diei misse coram rege leguntur, pluresque lecte, pluresque legende pluribus subsequuntur. Gaudium audienti ex hoc principi nascitur et pascitur uberius prius quoque refeccione mentali, quam alimonia corporali. Causabat in rege langwido dolor vehemens fastidium comedendi et bibendi, sed nunquam tedium missarum solempnia audiendi. Nolebat eciam in missis illis ex iudicio[f]) humilitatis accipere more aliorum principum pacem a missalibus libris, sed a ministrorum labiis, fatebatur enim ex humili corde, se non esse dignum regis titulo,[g]) sed magis censendum nomine pastoris quam principis, et optabat sepe, se[h]) non principem sed pastorem pecorum fuisse omnibus diebus vite sue. Sic qui opinione[i]) omnium erat maximus, factus est minimus in oculis suis. sed revera quanto se magis coram hominibus re- 1305
primebat preclara humilitas, tanto magis coram Dei facie elucebat humilis preclaritas ac insignis generositas, quam habebat.

Multiplici missa tibi sunt peccata remissa
Wenceslae pie, tu natum credo Marie
Iam cernis lete, qui tot cepit bona de te.
Per speciem propriam modo divam[k]) cerne sophiam,
Quam conspexisti, tu vivens quando fuisti,
Sub sacramentis credentis lumine mentis.

Capitulum LXXVII.

De paciencia, quam rex in infirmitate sua habuit.

In passione sua tante paciencie hic princeps decumbens exstitit, quod omnibus cernentibus langworemque eius scientibus maximus stupor fuit. Cum enim doloris aculeus acucius interius dolentem pungeret, nequaquam in[l]) ore pacientis remurmurans querimonia aliqua resonabat. Quanta autem acerbi ipsum pupugerit vehemencia doloris, exinanicio membrorum indicat et facies, quam afficit cerulei species coloris, demonstrat. In omnibus autem hiis[m]) molestiis non peccavit rex labiis suis neque stultum aliquid contra Deum locutus est, sed ait: si bona suscepi de manu Domini sine meritis, mala quare non sustineam ex[n]) ingentibus meis demeritis? Plus quam merui, benediccionem a Deo suscepi, beneficiorum divinorum ingratus fui et nunc quoque[o]) digna factis recipio, que libens sustineo et peto, quod caro hic[p]) totaliter tabescat,[q]) quod illic spiritus in Domino requiescat. Sepe tamen cum ultra modum vis doloris regem angeret et tangeret acrior infirmitas, domino Conrado Aule Regie solebat dicere: iam iam tantum crucior, sicut opinor, si alius eadem pateretur, adeo clamorem faceret, quod in tota vicinia audiretur. Non autem dubium, quin totum cesserit ad augmentum meriti tam aspera langworis cruciamina equanimiter pacienti. Viros eciam religiosos fre-

---

[x]) Chonrardus 4. — [y]) quit 2. — [z]) forsan 4. — [a]) Non 2. — [b]) inquam 4. — [c]) exinnanitus 3. — [d]) missas audire 4. — [e]) quiescebat 3, 4. — [f]) indicio 4. — [g]) tytulo rukopisy 2, 3. [h]) nemá 3. — [i]) optima 4. — [k]) diam 3; dyam 4. — [l]) Místo in ore pacientis má 3 more in pacientis. — [m]) iis 4. — [n]) exigentibus 2; bylo též ex ingentibus, ale *n* a s ním trochu předcházející *i* jsou vymazány. — [o]) quidem 3, 4. — [p]) totaliter hic 4. — [q]) thab. 2.

1305 quenter circa lectum regium rex langwens habebat, a quibus [r]) exhortacionis et salutifere doctrine monita aure patula, quam mente avida nonnunquam cum lacrimis audiebat; ab horis autem canonicis, quin ipsas soleret dicere vel audire, nulla prorsus passio sive occupacio ipsum poterat [s]) impedire.

Ore canens, corde gemens corporeque paciens,
In morbo mentem rex hic quasi Job pacientem
Semper servavit; ex hoc ipsum, puto, lavit
Gracia divina de labis quaque ruina.

Capitulum LXXVIII.

De unccione ipsius regis [t]) extrema. [u])

Cum iam vero plus quam tribus mensibus continua regis infirmitas invalesceret et iam ab operacione, sed nequaquam a racione rex deficeret, ne [v]) in ipso alicuius sacramenti ecclesiastici suscepcio et gracia deficeret, extreme unccionis sacramentum devotissime incipit postulare et licet circa se tunc episcopos et [x]) prelatos solempnes haberet rex plurimos, tamen ex humilitatis et caritatis [y]) affectibus, quos ad dominum Conradum, [z]) abbatem Aule Regie, et ad Cisterciensem [a]) ordinem semper habuerat, ab ipso abbate sibi illius sacramenti misterium [b]) conferri devotissime ac instantissime postulabat. Regis igitur peticio, que compar esse consuevit precepto, exauditur et effectui mancipatur. Dominus enim Conradus, abbas [c]) Aule Regie, unxit [d]) regem oleo sanctissime unccionis, servans formam in omnibus et consuetudinem, que [e]) fit circa inungendas personas ordinis Cisterciensis; puto autem, quod uberiorem exitum aquarum deduxerunt oculi abbatis [f]) regem inungentis et lugentis et presentis familie, quam tota fuerit sacri olei quantitas, per quam [g]) rex fuerat inunctus illo die. Erat namque in ipso, qui ungebatur, videre magnum devocionis indicium, in omnibus autem, qui aderant, lacrimosum mixtum clamoribus ex corde scaturiens erupit [h]) suspirium. 1305

Taliter est unctus et [i]) Christe magis tibi iunctus
Hic rex devotus a cuncto crimine lotus.

Capitulum LXXIX.

De contricione et contemplacione, quam tunc rex habuit.

In morbosis quam morosis rex adhuc laborans angustiis dono pascebatur gracie semper memorialis, quam mirabiliter singularis. Ipse namque rex lecto recubans [k]) nonnunquam in amaritudine anime sue cepit [l]) omnes annos suos recogitare, omnia quoque iuventutis [m]) sue delicta ac ignorancias, quibus Deum [n]) reus offenderat, ad mentis sue oculos revocare ac quodlibet genus peccati, quo humana labi ipsum fecit fragilitas, veri penitentis more [n*]) humiliato et contrito spiritu gemitu replicare, nec non quilibet [o]) ipsorum luctum unigeniti sibi faciens lacrimis cepit uberibus deplorare, ita quod eius sufficiens fuit luctus, productus ex cordis [p]) intimo, in omnibus astantibus fletum et penitendi animum provocare. Tam immensam enim penitendi graciam, quasi secundam post naufragium tabulam, Deus regi contulerat, ut si ipse latro deterrimus diebus vite sue omnibus exstitisset, adhuc secundum humanum iudicium dignos fructus penitencie produxisset. Pie namque credo, quod contribulatus spiritus ipsius acceptabile sacrificium factus fuerit Deo altissimo, quia ipse est [q]) pater misericordiarum [r]) et Deus tocius consolacionis, [1]) qui ponit gemencium lacrimas in conspectu suo; interior autem gracia efficax virtutis magistra non semper infirmum hunc discipulum docuit plorare, sed sibi condescendit ipsumque fecit haustu devoti spiritus celestis patrie [s]) dulcedinem et [t]) nectareum poculum suaviter pregustere et exinde hilariter [u]) exultare. Gracia nam-

[1]) Druhý list ke Korint. kap. 1, verš 3.

[r]) Misto a quibus má 3 aliquibus. — [s]) potuit 4. — [t]) nemá 2, 3. — [u]) Ruk. 2 dokládá tu: id est ultima. — [v]) nec 4. — [x]) ac 4. — [y]) charit. 4. — [z]) Conrardum 4, a tak zase níže. — [a]) Cystric. 3 a tak níže. — [b]) myst. 4. — [c]) nemá 4. — [d]) regem unxit 3, 4. — [e]) et 3. — [f]) abbatis ungen. 2. — [g]) quod 3, 4. — [h]) erripit 3. — [i]) et ipse magis Christe tibi 4. — [k]) recumbans 3. — [l]) cepit — iuventutis sue připsáno v 2 po straně. — [m]) suae iuvent. 4. — [n]) dominum 4. — [n*]) more humiliatus humiliato 2. — [o]) quodlib. 4. — [p]) intimo cordis 4. — [q]) nemá 3. — [r]) miseriarum 3. — [s]) patere 4. — [t]) et nect. — exinde nemá 3. — [u]) hyl. 2, 3.

1305 que irradians sepe cor regis adeo illustravit, quod ipse cepit mente recolligere, ore exprimere insignia divinorum donorum beneficia ac signa victricia pro salute humani generis de superius exhibita; versabatur namque in sua memoria, quia eterna Dei sapiencia de paterno sinu descendisset in carnis humane substancia, crucem pro homine sustinuisset, sangwiuem preciosum habunde [v]) moriens effudisset sicque viam ad celum indicans scalam omnibus erexisset, denique omnibus penitentibus et petentibus eterne patrie ianuam aperire ac gaudia ineffabilia, que pre multitudine mensurari nequeunt, tribnere ipse, qui est via, vita et veritas, [1]) promisisset. [x]) Talia meditabatur et loquebatur et in meditacione sua exardescebat ignis tante devocionis, quod arctari [y]) nesciens eciam incendit, quoscunque aptos [z]) reperit, iuxta lectum regis languidi [a]) presentes, talia eloquia exestuante [b]) pectore procedere audientes. Quis enim fuisset tam frigidi cordis, quem non accenderet ignitum eloquium devotissimi regis? Sic igitur alternis vicissim [c]) interne refeccionis epulis infirmi regis animum pascebat Dominus, sicut placuit misericordie [d]) eius.

Rex quasi peccator scelerum flet facta suorum,
Sed contemplator recolit pia festa polorum.

Capitulum LXXX.

Qualiter rex mortem suam presenserit. Annus [e]) Domini MCCCV.

Demum sciens rex langwidus plus quam sex mensibus dolore valido tabefactus, [f]) quia venerat [g]) hora eius, ut transeat ex hoc mundo et quod resolucionis sue terminus iam [h]) instaret, licet adhuc integro aspectu atque auditu vigeret, solum quoque in viribus corporis deficeret, nil in sensu claro, preditus intellectu non diu ante suum obitum prelatos et clericos, quorum frequens coram rege concio esse consueverat, rex advocabat et ipsis dicebat: Fratres congaudete 1305
michi et congratulamini, quod tam diu manum Domini, que tetigit me, correptus sufferre merui; ecce cito hora resolucionis mee et tempus putacionis adveniet. Nunc igitur queso, domini et amici, michi penitenti [i]) ignoscite, morienti assistite et egredienti hinc oracionibus subvenite; ad missas eciam legendas vos applicate, cum vite ultimum terminum videbitis adesse; et adiecit [k]) rex: tu Cunrade, [l]) abba Aule Regie, primam missam de resurreccione Domini pro me statim, cum anima mea egressa fuerit, lege; ad dominum vero Heidenricum, [m]) abbatem Scedlicensem, [n]) sic ait: tu missam pro defunctis similiter persolve pro me. Idem eciam abbas passionem secundum Matheum a rege iussus legit, quam cum concussione [o]) pectoris, cum lacrimis, manibus erectis in celum et devocione maxima in ipsa hora agonis sui legi devotis auribus audivit. Sic unicuique sacerdoti presenti missam legendam ore suo rex adhuc optime racionis compos imposuit. Fecit namque alium de ascensione Domini, alium de beata Virgine missam legere et unicuique imposuit, quod voluit. Res est stupenda nimis et perpetuo memoriter recolenda: Ecce undecimo kalendas Julii hora quasi prima rex consumptus viribus, plenus bonis operibus ad extremam horam veniens et presenti seculo valefaciens demissis oculis, vultu placido et facie serena in manus Domini suum commendans spiritum in presencia omnium exspiravit et tradidit spiritum Domino, qui dedit illum, illum inquam vitalem spiritum, per quem vivebant et vigebant infinita millia populorum, illum certe spiritum, quem mors in cinere et cilicio sub vere penitentis specie apprehendit. O quantus lacrimabilis ploracionis gemitus mox omnium cordibus se ingessit, [p]) cum de corpusculo exanimi felix spiritus recessit, o quam intolerabilis omnem dolorem superans turbacio, que omni exoritur populo pro [q]) eo, quod unius tam

[1]) Evang. sv. Jana kap. 14, verš 6.

[v]) abunde 4. — [x]) perm. 3, 4. — [y]) artari 3. — [z]) apertos 4. — [a]) lagwidi 2. — [b]) aestuante 4. — [c]) vicissimi 3. — [d]) mente 3. — [e]) annus — MCCCV° nemají 2, 4. — [f]) thabef. 2. — [g]) venit 3, 4. — [h]) nemá 3. — [i]) presenti 3. — [k]) adiecit petere 3, 4. — [l]) Conrarde, inquit, abba 4. — [m]) Heinricum 2, 3. — [n]) Zcedl. 4. — [o]) contusione 3, 4. — [p]) ingesserit 2. — [q]) Místo pro eo má 4 propterea.

1305 sublimis hominis accidit sublacio, flebile est hoc nunc dicere vel audire. O quantum amarius fuit omnibus experiri periculose talia et videre! Et quid dicemus de illis, qui deputati per regem fuerant legendis missis? Certe legerunt, sed lacrimarum rivuli profluentes uberrime oculos obnubilant, et singultuosi gemitus cum suspiriis prolaciones verborum in faucibus iugulant, voces suffocant,[r] in ore verba necant.

Interea autem corpus exanime reverendissimum amplectentes et deosculantes stratum lacrimis fluentibus rigant et exinde ipsum corpusculum aquis calidis non solum fluentibus de fontibus,[s] sed et scaturientibus de frontibus more solito decenter lavant, quo loto illud eisdem regalibus vestimentis nobilissimis, quibus rex coronatus fuerat, induitur: diadema[t] capiti, sceptrum[u] et pomum aureum utrique manui imponitur, digitus anulo redimitur. In hoc quidem satisfactum est regali statui, sed nequaquam humili regis affectui, ipse namque paulo ante affectaverat, quod mortuus non deberet bysso aut purpura indui aut munde[v] involvi syndoni,[x] sed pocius aliter griseo panno vili. Sed revera in hoc se magis apud Deum et homines dignum decore fecerat, quod de se senciebat humilia et tam vilia requirebat. Unde tapeciis et pannis preciosissimis pavimentum hospicii sternitur et ornatur[y] et ibidem plus ornatum virtutibus regalis corporis vasculum insigne[z] pheretro impositum collocatur. Ex tunc postquam parata sunt omnia regalibus exequiis congrua, chorus cleri succedit choro et processioni processio, qui omnes plus flentes, quam canentes, utcunque poterant, vigiliarum et defunctorum officium persolvebant. Altera autem die mortis regie ante hospicium magistri Cunradi[a] aurifabri circa Predicatores in civitate Pragensi[1] convenit universa multitudo lamentantis populi, qui omnes exspectabant, ut viderent lamentabile spectaculum, mortuum videlicet portari dominum suum dilectissimum. O dira et amara miserabilis[b] spectaculi exspectacio! O quam obscura visio videre hunc 1305
regem quasi solem tolli et subtrahi de hoc mundo. Quid igitur eveniet isti genti misere miseriam sustinenti et huic deflenti populo? Certe[c] tribulacio et turbacio, turbacio inquam talis, qualis non fuit ab inicio, qualem nec experti fuerant, ex quo fuerant egressi de utero matrum suarum, que unquam fuisset secunda similis huic. Cum enim suspensi animis, quam erectis oculis omnes ante[d] domum starent et cum amaritudine exspectarent, ecce mirantur[e] et baiulatur mortuus rex piissimus, qui fuerat vita pauperum, baculus oppressorum, consolacio pupillorum, pax patrie, pater omnium. O inaudita a seculo miseranda popularis exclamacio, que tunc[f] ululantibus et rugientibus omnibus hominibus futura gravamina annuncciat omni populo, suo patre quam principe depredato, hic[g] pre dolore ruit et rugit, alter clamat et faciem laniat, alius capillos extrahit et insanit, immo[h] et pueri et infantes in plateis currunt, vagiunt vocesque[i] miserabiles tanquam futurorum malorum prescii simul emittunt, unde propter tam magnam miseriam, quam habebant omnes,[k] nichil dulcius et melius tunc iudicabant[l] esse, quam gemere et flere. Sic enim euntes ibant et flebant, quia lacrime erumpebant, quas nulli[m] penitus continere poterant, nam tunc[n] erat modus flendi sine modo. Principes autem et maiores barones regni feretrum cum reverendo corpore portabant de ecclesia ad ecclesiam ubique immolantes[o] salutarem hostiam. Clerus autem,[p] qui preibat et qui sequebatur, libenter cecinisset, si quivisset, quia plus promebat planctum quam cantum et amplius singuli plangebant quam psallebant. Sequebatur eciam funus gloriosum utriusque sexus turba innumerabilis, iuvenes et virgines,[q] senes cum iunioribus emittentes ululatus et ploratus non minus dissonos, quam altisonos, ita quod, si possibile foret, lapides et parietes scindi et bruta[r] possent animalia ad lacrimas excitari. Quelibet ecclesia[s]

[1] Blíže nynějšího Klementina.

[r]) suffucant 4. — [s]) de fontibus nemá 3. — [t]) dyad. 2, 3. — [u]) ceptrum 3. — [v]) mundo 2, 3. — [x]) sindoni 3. — [y]) Místo et ornatur má 2 porciatur. — [z]) insigni 4. — [a]) Conrardi 4. — [b]) mirabilis 3. — [c]) ferre 3. — [d]) ad 4. — [e]) monstratur 4. — [f]) nunc 3. — [g]) sic 3. — [h]) ymmo 2, 3. — [i]) voces 4. — [k]) omnia 3. — [l]) esse judicabant 3, 4. — [m]) nullus .... poterat 4. — [n]) nunc 2, 3. — [o]) ymmol. 3. — [p]) enim 3. — [q]) nemá 3. — [r]) Tak 4. linita 2 a 3. — [s]) etiam 4.

1305 se feliciorem tunc reputasset, si apud se in suo recondi gremio hoc corpus venerabile regium debuisset. Maxime autem Pragensis ecclesie canonici regem rogabant, regis defuncti filium, ut ipsis paternum corpus traderet tumulandum, sed minime obtinebant,[t]) quod maxime requirebant. Expletis igitur exequiis[u]) rege[v]) dignis eodem die hora nona corpus venerabile navi imponitur ac infinita multitudine comitante hominum cum regis filio de Praga in Aulam Regiam transportatur, ubi a monachis funeri occurritur et alciore[x]) planctu quam cantu suscipitur[y]) et ad novum monasterium deducitur. Hanc autem benediccionem funus fundatoris fundato monasterio per eum attulit, quod cum in ipso prius divina non fuissent celebrata nec decantate hactenus hore canonice, ex tunc statim per notam in[z]) ipsius funeris adventu incipiebat conventus divinum officium celebrare et ita continuare usque hodie. Tempus autem noctis sequentis a pluribus monachis ad excubias et custodiam funeris deputatis circa feretrum[a]) hinc inde locatis totum expenditur in psalmodiis et divinis laudibus. Mane autem facto dominus Conradus[b]) abbas, licet presentes essent episcopi et prelati plurimi, missam pro defuncto merens celebrabat et post missam secundum consuetudinem nostri ordinis exequias regi parat. Quando autem cum corona, sceptro, pomo deauratis ac cum[c]) omni cultu nobilium vestium, monilium, anulorum[d]) et regalium apparatuum ornatu ad mausoleum,[e]) quod in medio sanctuario stat, iam positum erat regis corpus, tantus erat luctus hominum tantaque precipue lamenta monachorum, quod nulla penitus oracio aut cantus audiri potuit vel intelligi vox verborum. Omnes enim simul miserabiliter clamaverunt, pectora tutuderunt, soletenus corruerunt ac super humanum modum, quasi omnes essent[f]) privati sensibus, amare ululare ceperunt. Pre longo autem fletu, quo omnes fleverant,[g]) iam lacrime[h]) oculorum et aque penitus defecerant et propter hoc iam absque fletibus ac lacrimarum fluxibus usque ad celum tristem querimoniam pariter extollebant. Ego autem nunquam narrantibus talia credidissem, nisi ego ipse huius tristicie complorator et mesticie contemplator personaliter affuissem et in gemitu meo tunc carmen subsequens fere[i]) protulissem: 1305

O mors, sors dira, tuus[k]) ut quid morsus in ira
Tam mira sevit, quod regem, qui duo suevit
Regna pie regere, sibi subdita rite tenere,
Ad te traxisti? confunderis hac[l]) nece tristi.
Non fas immo[m]) nefas[n]) fuit, ut mas nobilis, ens vas
Plenum virtutis dans Christi[o]) dona salutis
Flore ruit, flentem cunctam facis horrida gentem.
Et de te natura queror, cur stulta dedisti
Parce, cui probitate parem nunquam genuisti.
Regibus hunc[p]) formam bene vivendi statuisti,
Ac ducibus normam pietatis eum posuisti.
Plange Bohemia, fle Morauia, Slesia, Misna,[q])
Tu Pomerania, Bosna,[r]) Cracouia, fundere Gnisna[s])
Sis lacrimas prona, cecidit tua namque corona.
Nunc Sandomeria threniza[t]) cum Jeremia.
Hasque necis metas mestas omnis fleat etas;
Tantus magnificus princeps sibi par[u]) et amicus
Cleri sincerus[v]) non surrexit neque verus
Pacis zelator, vite virtutis amator.
Hic quasi sol luxit, ab eo fidei mare fluxit,
Munere Zacheo similis, bellis Machabeo,
Robur[x]) Sampsonis clipeo[y]) pictura leonis
Signat, divina cor forma petens aquilina,
Iustus ad hoc[z]) mitis et honoris florida vitis
Laudis erat plenus, fraudis, vicii sed egenus,
Aulaque Regia proh[a]) tua gloria[b]) corruit: eya
Clama nec cessa, luge, fuge gaudia fessa,
Non sine[c]) vox fletu, renova planctum tibi[d]) fetu,

---

[t]) optineb. 3, 4. — [u]) exseq. 3. — [v]) regi rukopisy. — [x]) a lectore 4. — [y]) excip. 4. — [z]) nemá 4. — [a]) pher. 4. — [b]) Cunr. 2.; Conrardus 4. — [c]) Místo ac cum má 2 actum. — [d]) annul. 3. — [e]) mausolium 2. — [f]) privati essent 4. — [g]) Tu vkládá 3 et propter hoc. — [h]) lachrimae 4 a tak i níže. — [i]) nemá 4. — [k]) slov tuus — sevit nemá 3. — [l]) conf. ac hac 3. — [m]) ymmo 2, 3; non 4. — [n]) phas — nephas 4. — [o]) Cristi 2 a tak níže. — [p]) hanc 4. — [q]) Mysna 4. — [r]) Tak 3 a 4; Bosnia 2, rozumí se tu Poznaňsko. — [s]) Gniesna 3; Gnysna 4. — [t]) tren. 2. — [u]) pater 2. — [v]) syncerus 4; sincerusque nebo sincerus quod 2. — [x]) robor 2. — [y]) clippeo 2; clypeo 4. — [z]) adhuc má 2 místo ad hoc. — [a]) proch 2. — [b]) corruit gloria 4. — [c]) sit rukopisy. — [d]) Místo tibi fetu má 3 et fletu.

1305 Qui te dilexit, fundans ad culmina vexit.
Lux tua dux, flos, dos et apex, rex fertilis ut ros,
Ut decet audax, exulibus pax, divitibus fax,
Pons fugientis, mons pacientis, fons sicientis,
Ipse tuum lumen oculorum numen, acumen,
Res dedit ac operam, tua spes ve! ve! cecidit iam.
Sed divisisti bene, nam corpus sepelisti,
Ac animam Christi gremio puram tribuisti,
Pro qua semper Ave Maria refunde, suave
Salve regina,[e]) que sibi sic fit medicina.
Rorem rorabit rosa tunc, cui crebro rogavit
Dici: Rorate celi. Precor ergo, quod a te
Virgo tuo nato iungatur in ethere grato.
Rex sextus mundus Wenceslausque secundus
Anno milleno Domini moriturque treceno[f])
Quinto, mors prior est triduo, quam festa Johannis:
Preter menses tres triginta quatuor annis
Vixerat, eterna sibi sit pax ede superna.
Hic eius corpus iacet, huic[g]) des Christe tuum pus,[h])
Salvus sis iuvenis rex, claris es quia venis
Natus, ad exemplum Salomonis perfice templum,
Quod pater ut David te consummare rogavit.
Sic magnum nomen tibi crescet in omnibus omen,
Mota[i]) mali moles a te sit regia proles,
Det tibi solamen, patri requiem Jesus amen.

Capitulum LXXXI.

Planctus domus Aule Regie super morte fundatoris sui.

Audite[1]) celi, que loquar,[k]) audiat terra verba oris mei, vos[l]) omnes, qui transitis per viam, attendite et videte, si est dolor similis sicuti dolor meus; dolores mei sunt dolores parturientis aut pocius abortientis,[m]) quoniam vindemiavit me mors in die furoris sui; circumdederunt me dolores mortis amare, timor et tremor venerunt super me et contexerunt[n]) me tenebre, ego enim dolens lucidissimam meam lucernam mortis caligine quasi sub modio coopertam in medio meo abscondi gremio, que michi lucem prebuit et populo universo. O mors quam amara facta est michi tua memoria, manum tuam misisti ad omnia desiderabilia mea, invictum vicisti, vires viri virtutis, qui fuit rex glorie, exhausisti, potentem potencior deiecisti. Splendoris radium tu rabidior extinxisti, sponse sponsum, michi orphane[o]) alumpnum[p]) abstulisti in meroris cumulum, ut eidem aptem tumulum, tuis perfossum iaculis michi patrem dulcissimum asperrima transmisisti. Heu me, quia dolor meus innovatus triste pectus adurit[q]) et calamitas, quam paciar,[r]) ebibit spiritum meum. Heu me, quia dilectus meus deiectus in sinu meo necis compede iacet clausus. Hinc meror meus lacius serpit, sevit acrius. Idcirco ego plorans et oculus meus deducens lacrimas,[s]) quia longe factus est[t]) a me consolator. Sublato siquidem[u]) illo, per[v]) quem creata vixi, vigui ac florui, simul[x]) et cor meum dereliquit me. Audite obsecro universi populi et videte dolorem meum. Subversum est cor meum in memet ipsa, quoniam amaritudine plena sum, magna est velut mare contricio mea. Cuius enim vel[y]) ferreum pectus super me non miserebitur, qui me plagam insanabilem plangentem et dilecto superstitem velut[z]) telam, antequam exordiretur, precisam intuebitur? Sed num quid imperare valeo, tristicie aut lacrime ut recedant a me, que tanto irretita[a]) aut irritata dolore cogor gemere. Fateor, victa sum, flere parata sum, deducam quasi torrentem lacrimarum per diem et noctem, non dabo requiem michi, exite lacrime, exite et cum dilecto meo, qui abiit, pariter commeate, erunt michi lacrime mee panes die ac nocte, iustus est dolor meus, dolenda plaga mea. O quam fidus pater deseruit me filiam nuper genitam, qui[b]) vigilabat ad curam, non segnis michi exstitit[c]) ad opus et operam. Quis michi ita pernecessarius, cui

---

[1]) Skoro celá kapitola skládá se z míst sv. písma.

[e]) reg., quod sibi sic fit med. 2; reg. quod sic fit. med. 3. — [f]) triceno 3, 4. — [g]) hinc 4. — [h]) V 3 nadepsáno nad slovem tím: id est custodia. — [i]) hora 2. — [k]) loquor 4. — [l]) o vos omn. 3, 4. — [m]) aborientis 3. — [n]) contexunt 3. — [o]) orphanum 3. — [p]) nemá 4. — [q]) aduxit 2. — [r]) patior 4. — [s]) lachr. 4. — [t]) nemá 3. — [u]) et quidem 2. — [v]) nemá 3. — [x]) similiter 2. — [y]) iam 3. — [z]) velud 2 a tak i výše. — [a]) irretita aut nemá 4. — [b]) que 2. — [c]) extitit 4.

eque dilecta ego sum, dolete[d]) vicem meam vos filii mei, quos ille mecum genuit, qui heu michi quoniam[e]) vobis corruit. Sed quid ei retribuam pro omnibus, que retribuit michi? Venaticia curia curiosis fui,[f]) habitacionem[g]) hominibus cum canibus et avibus celi ludentibus prestiti, sed nunc vinea Domini Sabaoth[h]) facta domus Dei, porta celi, Aula regis re et nomine dicta et facta sum. Fecunda in filiis, que steteram sterilis. Hec vero in me per eum facta felix est mutacio, qui creavit me et requiescit in tabernaculo meo. Sed ve michi! Dilecti nutricii mei requies mea inquies est, prostrata iacui, ad nichilum redacta fui et erexit me. Diruta apparui, sed parietibus ut ossibus et nervis compegit[i]) me. Ipse heu auxiliis suis deseruit me mortuus, qui nequaquam desereret[k]) me vivus. Omnino mortis officium horrendum est divorcium. O immitis mors, que meum solacium rapuit et me crudeliter furiosa peremit. Annon eciam me mors momordit, que innumeris periculis me subiecit? nimis namque privatur vite usu, qui privatur fructu. Ergo meis fructibus mors invida fuisti, cum elongasti a me amicum et proximum, per cuius maxime studium quieta sedebam, leta manebam, frondens florebam ac cum fructu operum proficiens, deliciis affluens, innixa super dilectum in omnibus proficiebam. Dilectus michi et ego illi, leva eius sub capite meo fuit et dextra illius amplexabatur me, sed heu nunc[l]) dilecto[m]) amato careo, amarius mereo. Quo abiisti dilecte mi? tua presencia michi dulcis fuit, sed quia recessisti a me, avertens faciem tuam a me, vulnerasti me. Adiuro vos cives celestis Jerusalem, si inveneritis, vel verius ut spero, quia invenistis dilectum, ut annunccietis ei,[n]) quia amore langweo. Servet[o]) fidem, fundat precem, respiciat me gementem et flentem in hac lacrimarum valle. O mors in me plus, quam in eum transierunt ire tue ac plus in me confirmatus est furor tuus, ipse namque,[p]) quem momordisti, invenit[q]) gaudium, ego supplicium, ex me fructum[r]) secum defert michi deserens luctum. Introivit in potencias Domini me exponens contrario et vario homini. Scio namque, ubi versor, ubi moror, ubi relicta sum; in hoc mundo immundo sum, unde digne ingemisco sicut homo sine adiutorio, quem nunc consulam in ambiguo, cui in adversis adherebo, quis mea portabit onera, quis pericula propulsabit? Sublatus est michi consolator[s]) meus, manus dextra[t]) mea, lumen oculorum meorum et pax et pectus meum, os et lingua[u]) mea; in eo pendebam tota, qui michi totus erat et totum, cum ipsum mors succidit, qui erat gloria mea exaltans caput meum.[v]) Corona mea occidit, salus mea elanguit[x]) et aruit tanquam testa virtus mea. Hic est mors victoria tua et stimulus tuus, abeunti iubilus, remanenti stimulus, abstulisti siquidem michi fidele auxilium ac consilium salutare. Hoc sencio et doleo et dolor meus in conspectu meo semper propter eum, qui erat meus. Meus, inquam, fuisti Wenceslae: fundacione pater, educacione mater, affeccione frater, proteccione defensor, sollicitudine procurator. Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei et filii karissimi,[y]) quos genui, quia ipsi cernitis, quia amarum calicem accepi et bibi de manu Domini; in virga indignacionis sue percussit me et privavit me pastore. Doleo super te pie Wenceslae rex, domine dilecte votorum meorum consolacio et illuminacio[z]) mea, non quia dolendus,[a]) sed pocius quia ablatus michi, fleo autem iustius super me et super[b]) filios meos, quia ego bibo et ipsis inebriata porrigo calicem amaritudinis absinthii[c]) et fellis. Iam mea iactura non est tantum michi dura,[d]) sed et presentibus et posteris filiis meis, qui nascentur et exsurgent, plurimum nocitura. Et quid dicam, ego filia misera, quam ad luctum tantum malum excitat ac[e]) anxietas coartat,[f]) laborabo in gemitu meo et dicam lamentacionem et ve.

---

[d]) dolote 2. — [e]) quam 2, 4. — [f]) fuit 2. — [g]) habit. in omnibus 2. — [h]) Sabahot. 4: sabbaoth 2. — [i]) conp. 2. — [k]) deseret 3. — [l]) nemá 2. — [m]) dil. et amico 2: dilecto et amato 4. — [n]) mihi 4. — [o]) servat 2. — [p]) nanque 4 a tak stále níže, když jinak není udáno. — [q]) inventi 3. — [r]) secum defert fructum 3, 4. — [s]) consolatur 2. — [t]) dextera 2, 4. — [u]) ligwa 2. — [v]) meum et 2. — [x]) elongavit 2. — [y]) char. 4. — [z]) humiliacio 3. — [a]) delen. 4. — [b]) nemá 3. — [c]) absynthii 4. — [d]) nemá 2. — [e]) et 4. — [f]) coarctat 4.

1305 Ve[g]) michi, ve natis cunctis ex me generatis,
Patre stat orbata proles, matre viduata.
Surdior equore, sevior aspide, nequior angue,[h])
Horridior monstro, quod tu sis mors, bene monstro.
Nam turbasti nos per regem, qui fuit ut[i]) flos,
Micior agno,[k]) clarior auro, purior astro,
Melle suavior, igne micancior ac alabastro
Lucidior, violis plus nobilis, inde colonis
Terre tunc, celi nunc spirat odore fideli.
Languit,[l]) aruit, occidit heu lux illa chorusca,
Ex hoc gloria, lata memoria fit mea fusca.
Omnia[m]) cuncta vale michi iam dicunt, quia tale
Dampnum mors fecit, quo gaudia cuncta reiecit.
O dolor, o plus quam dolor, o mors iam tua nusquam
Pestis sevivit tantum, quia me cito trivit,
Esses mors utinam, tunc[n]) mortua, quando ruinam
Tantam fecisti. Numquid[o]) scis, quem rapuisti?
Ipse fuit iubar in tenebris et dulcor in aure,
Et stupor in mente, quem tollis iniquia repente,
Ipse fuit legum servacio, gloria regum,
Mundi delicie, vite speculacio die;
Huic et inherebat, quidquid[p]) natura valebat,
Causa fuit, quare mors hunc sic traxit amare,
Res habet exosas viles et amat preciosas.
Aspera federa, forcia vulnera[q]) mors tribuisti,
Munere tristi, funere sponsi me necuisti.
Illa dies mea nox fuit, ictus cum necis atrox
Hunc tetigit, mensis ferit hic, plus quam novus ensis.
Celum, terra, mare, sol, ignis et aer amare
Plorent ac sydus, quia sponsus abit[r]) michi fidus,
Sed me solatur caro, quod mecum tumulatur,
Atque meo gremio datur, ex hoc letaque fio,
Nam sic divisi: celis animam modo misi,
Corpus servavi sinuique meo replicavi,
Saltem defunctum sponsum, servo michi iunctum,
Qui me dilexit vivens et ad ardua vexit.
Iugiter ista peto, rex Wenceslae valeto
In leto angelorum consorcio et pio gaudio beatorum
Per omnia secula seculorum amen.

Capitulum LXXXII.

Visio, quam vidit dominus Johannes, Brixinensis episcopus, post mortem domini Wenceslai, regis Bohemie et Polonie sexti.

Anno, quo mortuus fuerat inclitus[s]) dominus Wenceslaus, rex Bohemie sextus, domino Johanni Brixinensi ac Babenbergensi[t]) nec non Frisingensi[u]) quondam episcopo, qui eiusdem regis semper exstitit capellanus familiarissimus, revelata est in sompniis visio talis: putabat siquidem se in conclavi illo, in quo rex exspiraverat, stare et ipsius decessum ab hoc seculo lugubriter deplorare, cui plurimum gementi ac flenti rex facie serena, veste prefulgida insignitus, lecto insidens apparuit et sic dixit: Johannes, quem queris, quid ploras? Cui ille tuum, inquit, interitum mortis domine mi rex et populi tui gemitum deplango et plorans plorabo, quia mortuus es et sublatus es nobis. Ad quem rex ait: O miser, numquid[v]) tu[x]) michi in orthodoxe fidei libris non legisti sepius verba hec: Cum te consuptum putaveris, orieris ut lucifer et habebis fiduciam proposita tibi spe et defossus securus[y]) dormies, requiesces, nec erit, qui te exterreat et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Hec legisti, ego audiens retinui et tu legens huius[z]) memoriam perdidisti. Predicta autem verba rex adeo lucide expresserat, ac ipse episcopus tanta aviditate illa receperat, quod evigilans verba singula sine errore quolibet[a]) repetebat. Mirabatur tamen plurimum, utrum hec verba rex, qui apparuerat, tunc ex novo composuisset, aut si forsitan ab alicuius sacre scripture eloquio protulisset. Nequaquam ipse episcopus, licet esset doctor decretorum scire potuit, ubi illa auctoritas[b]) scripta fuit,[c]) quia eam antea penitus ignoravit, tandem librum

[g]) veh 4. — [h]) angwie 2; anguite 3. — [i]) et 3. — [k]) angno 2. — [l]) languivit 3. — [m]) omnia 4. — [n]) tua 2, 3. — [o]) nunquid 4. — [p]) quicquid 3, 4. — [q]) wlnera 2. — [r]) obit rukopisy. — [s]) inclytus 4. — [t]) Bobenbergensi 2. — [u]) Frisengensi 2. — [v]) nunquid 4. — [x]) nemají 3, 4. — [y]) securius 2; secuturus 3. — [z]) nemá 2. — [a]) repet. quolibet 4. — [b]) author. 4. — [c]) fuisset 2.

— concordanciarum accepit, ibidem reperit, quod predicta auctoritas[d]) in undecimo capitulo[e]) libri Job de verbo ad verbum expressa fuit. Unde huiusmodi visionis misterium[f]) non pro sompnio,[g]) sed pro certo salutis indicio conservabat,[h]) qui cito postea[i]) in Aulam Regiam veniens nobis illam visionem per ordinem enarravit.

Capitulum LXXXIII.

Qualiter rex[k]) idem Wenceslaus propter cuiusdam criminis vindictam[l]) semel cremaverit sua crura.

In domo Alrami, civis Brunnensis, die quadam dominus Wenceslaus, rex Bohemie piissimus, cum generosa, quam virtuosa domina Elizabeth,[m]) coniuge domini Wikardi de Polna,[1]) que et ipsa erat regis Ottakari filia, solus stabat et cum ipsa, utpote cum sapiente femina de quodam, quod tunc[n]) versabatur, negocio mutui sermonis colloquio familiariter quam affabiliter conferebat. Cum autem huius amicabilis confabulacionis colloquium[o]) aliquantulum diffunderet se in longum. nam nos hoc scimus ac in nobis reperimus:

Sermo brevis raro. cum quis loquitur sibi caro,[p])

porro rex occulte cuiusdam lesionis dolorem paciens et tranquilla corporis quietudine immobiliter stare nesciens[q]) vicissim suos pedes figit, elevat solotenus[r]) et alternat. Nunc quidem pedem dextrum erigit et deprimit, nunc sinistrum; istud igitur frequens sedule permutacionis cambium, quod pedibus suis stando sic rex fecerat, astanti et astute domine puncturam[s]) aliquam latentis cruciaminis in rege, tamquam ex certis indiciis revelabat. Mox ut talia matrona illa perpendit, turbatur animo quam miratur et regi taliter loquebatur: domine mi rex, numquid aliquo absconso[t]) dolore torquemini,[u]) obsecro indicate michi; heri namque,[v]) nudius tercius et semper hactenus vidi vos dominum meum regem erecto corpore puellari more compositis pedibus stare, nunc vero laterum vestrorum alternata appodiacio et[x]) humerorum vicissitudinaria quam reciproca ereccio luculentis michi nutibus specificat, permutatam fore vestram valenciam ac eciam corporis qualitatem. Non abscondat a me, queso, dominus meus rex dolorem suum, quem in eo fore publicat consideracionis evidens argumentum. Cum autem rex quibusdam circumlocutorii sermonis anfractibus muliebrem animum a tam importuna questione avertere nititur, ut, quam solus noverat, passio occultetur, nichil proficit, sed illa preces repetit ac[y]) affectuosis instanciis sibimet rem abditam dici petit.

Nam quod celatur, hoc femina scire precatur,
Et magis hortatur, factum quodcunque negatur,
Et tunc plus poscit, cum rem tectam fore noscit.

Demum ex cumulatis precibus pietas regalis se patitur vinci et ad id detegendum, quod latuerat, permollitur. Antequam autem secretum regis panditur, prefata matrona artis[z]) iuramenti nexibus constringitur, ne id, quod dicendum sibi poposcerat, vivente rege alicui mortalium suis relatibus ullatenus manifestet. Censuit igitur hec matrona, quia secretum regis celare bonum sit, unde quod[a]) abscondere cupiat, hoc spopondit. Rex itaque sibi dixit: Heri cum inclinata iam die sederem in estivo cenaculo ac astaret michi nobilium plurima multitudo, accessit ad me ob spem obtinende venie miles quispiam animo conturbato, qui exposuit coram me suam, quam iniuste paciebatur, iniuriam, allegat[b]) sibi factam violenciam postulans a me super huiuscemodi querimoniis dari iudices ad iusticiam exequendam.[c]) Ego vero tunc propriis oblectacionum intentus commodis, causam[d]) querulantis militis non adverti affliccioni,[e]) afflicto cumulans verbis supervacuis eundem obrui, sicque ex elacionis spiritu mestum mestiorem a me abire

[1]) Wikard z Polné byl r. 1303 purkrabím brněnským. Viz Reg. Boh. II, 853.

[d]) author. 4 a tak vždy. — [e]) nemá 4. — [f]) myst. 4. — [g]) somno 4. — [h]) conservabit 2; conservavit 3, 4. — [i]) nemá 2. — [k]) nemá 4. — [l]) nemá 2, ale ponecháno v rukopisu pro slovo to prázdné místo. — [m]) Gysela 3, 4. — [n]) nemá 2. — [o]) alloquium 4. — [p]) charo 4. — [q]) nequiens 4. — [r]) nemá 2. — [s]) per uncturam 3. — [t]) abscondito 4. — [u]) torquimini 2. — [v]) nanque et 3, 4. — [x]) ac 3, 4. — [y]) et 4. — [z]) arctis 4. — [a]) quae 4. — [b]) allegabat 4. — [c]) iusticias exequendas 2. — [d]) tamen 2, 3. — [e]) afflictionem 4.

permisi; sed ecce post modice lapsum morule divine[f]) ammonicionis quidam sibilus[g]) incepit cor meum tangere et me introneo magne[h]) correpcionis susurro[i]) acrius increpare, ita quod talia cepi intra me tacite meditacionis silencio cogitare: Quem me ipsum facio? Unde superbio? Et quis sum ego? Homo utique natus de muliere brevi vivens tempore, homo de humo, limus de limo, ut quid igitur cum principibus sedeo et solium glorie teneo? Numquid[k]) ut diviciis et deliciis dumtaxat affluam et non pocius, ut contritos corde medear, pupillos et viduam suscipiam et iudicium et iusticiam in omni tempore facere non obmittam[l]) et qualis, putas, michi reposita sit corona iusticie in illa die ab illo equissimo iudice, qui militi offenso iusticiam querenti non solum denegavi facere iusticiam, sed et vituperii invectionibus[m]) obrutum coegi a me discedere penitus absque iure ac eciam satis dure. Nunc liquet, quia neminem timeo et id solum, quod bonum est in oculis meis, facio, dum libet, eciamsi non licet, illud in me compassive mentis pietatem enervat, timorem Dei evacuat et ad clamorem pauperis aures claudit penitus et obdurat;[n]) absit, absit hoc a me, ne in me tam inordinata enormitas diu regnet. In hiis[o]) igitur cogitacionum mearum estibus accensus surrexi et post tergum relictis omnibus clauso hostio[p]) solus cubiculum introivi candelamque ardentem, quam mecum apportaveram, cruribus meis nudis applicui et in quinque locis quasi cauterium faciens ob correccionem mei perpetrati flagicii acriter me combussi et dixi: sic caro arde, ne ardeas, hoc hic caro sustineas, ne perpetuas te sufferre oporteat illic penas. Successit igitur coctura cruris post caumatis lesuram et passio adhuc permanens post cocturam. Hanc autem plagam volens sustineo, non ut de corpore humorem emungerem, sed tumorem[q]) de pectore removerem.

Sic quod perverse rex fecerat, hoc cito per se
Penitet atque furit in se, quia quinquies urit
Ipsius crura, faciens sibi vulnera dura.
Talia quando legis, recolas, constancia[r]) regis
Que sit vel quanta, quem concutit ulcio tanta.
Iam non delinque rex plus, quod caumata quinque
Hec tibi fecisti, paciens pro nomine Cristi,
Ex[s]) vi virtutis hoc sustinuit tua cutis,
Quod deturpata sic sit et cauterizata.
Tales cocture[t]) carni fuerant nociture,
Sed prosunt anime, quia sunt eius medicine,
Pellunt humores peccati sicque tumores
Evellunt cordis, tergunt maculas quoque sordis.

Decimo vero anno post istius[u]) piissimi principis obitum predictam, quam sibi rex fecerat, lesionem prenominata matrona michi per ordinem enarravit et hec omnia sub iuramenti testimonio constantissime roboravit et scio[v]) utique, quia verum est testimonium eius et quis est tam mentis inops, qui non ex immo pectoris medullitus gemendo doleat, quod iste piissimus, quam gloriosissimus omnium principum gloria, laus et honor tam subito mortis falcastro metente, quasi flos campi resectus aruerit et ceciderit. Cecidit, cecidit namque et illa aruit sublimis famosaque gloria, que remotissimas eciam regiones clarorum titulis repleverat triumphorum. Cecidit namque corona, qua Bohemi Germanis [1]) principabantur et Ungaris.[x]) Iste est enim, qui splendoris lumine gloriosi[y]) blandiebatur taliter universis, ut omnes generaliter preter admodum paucos emulos ipsum cuperent ad fasces imperialis culminis exaltari. Nam quis amplis largicionum donariis hominum indigencie liberaliter occurrebat?[z]) Wenceslaus rex Bohemie. Quis in pacis tranquillitate subditas sibi provincias optime conservabat? Wenceslaus rex Bohemie. Quis nitorem[a]) christiani nominis sedule devocionis fide crebrisque divini celebritatibus officii adaugebat clerumque devota reverencia honorabat? Rex Bohemie piissimus Wenceslaus. Ergo non immerito carus fuit omnibus et amabilis, ipse enim erat decus hominum et omnium prin-

[1]) Jak Dobner dobře podotýká má tu státi Polonis.

[f]) dure 2. — [g]) stimulus ac sib. 4. — [h]) maximae 4. — [i]) susurio rukopisy. — [k]) numquit 2; nunquid in delitiis et divitiis ut duntaxat affluam 4. — [l]) omittam 4. — [m]) invexionibus 4. — [n]) obturat 2, 4. — [o]) iis 4. — [p]) ostio 4. — [q]) timorem 2. — [r]) constanciam 2. — [s]) et 3. — [t]) torture 2. — [u]) illius 2. — [v]) scite 4 — [x]) Hungaris 4. — [y]) graciosi 3, 4. — [z]) occurrebatur v rukopisech. — [a]) tutorem 2.

— cipum flos et decor, ex cuius morum regalium[b]) splendoribus maior accrescebat commendacionis radius venustati nostre[c]) et eciam regie dignitati. Optabam quippe valde, ut ipsius valerem virtutes aliquantulum describere, sed in describendo[d]) me fateor defecisse, licet enim instigante me affectu attemptaverim[e]) multa utcunque dicere, tamen ex mea tam[f]) sermonis, quam cognicionis impericia me considero[g]) plurima preterisse. Non sufficit enim lingwa mea nec calamus scribe[h]) velociter scribentis laudando depingere dignissimum omni laude.

De quodam miraculo circa tumbam regis Wenceslai facto.

Nec audeo sub taciturnitatis silencio preterire quendam mirabilem quamvis miserabilem eventum, qui circa regis Wenceslai accidit sepulchrum. Anno nimirum[h*]) tercio post obitum felicis Wenceslai regis, cum iam inciperent multiplicari mala in regno, Wilhelmus vir nobilis et potens dictus Lepus de Waldek venit in Aulam Regiam pluribus cum armatis. Erat autem inter illos quidam predo[i]) pessimus, qui aliis circa tumbam regis Wenceslai[k]) orantibus[l]) et plorantibus regi sepulto ibidem incepit[m]) maledicere, verba blasphemieque proferre. Dicebat enim: Te, o rex, vivente nullum[n]) ausi fuimus spolium committere, nullum ledere, nulli iniuriam presumpsimus inferre, nunc ecce, inquit, in pulvere dormis, nunc putrescis et nos vivimus et facimus, quod cuiuslibet eligit appetitus. Sicque inter verba blasphemie ille impius homo manum elevat et lapidee imagini[o]) corpori regis superposite[p]) in maxillam alapam maximam dat, nec post percussionem blasphemare cessat. Sed numquid impunitus[q]) recedit? Ecce, ut tota vicinia testatur, iste iniquus[r]) blasphemus, antequam monasterium Aule Regie egreditur, totaliter excecatur, socios suos et famulos vocat, hosque rogat, ut sibi porrecta manu gressum itineris ostendant, qui primo, quod audiunt, iocum putant, sed tamen, quia hunc errantem et quasi nutantem considerant, non iocum sed serium fore probant. Igitur predo blasphemus ille taliter excecatus de monasterio educitur et ipse coram aliis suam blasphemiam profitetur. Caruit itaque[s]) iste videndi lumine ad tempora vite sue, imago[t]) vero lapidea illa, que tunc super sepulchrum iacens percussa fuerat in maxilla, hodie in columpna sanctuarii Aule Regie stat erecta. Nondum enim imago[t]) enea per magistrum Johannem de Brabancia fuit fusa.

Explicit[u]) descripcio laudis et vite domini Wenceslai, regis Bohemie et Polonie, fundatoris Aule Regie.

---

[b]) legalium 2, 4. — [c]) nature 3, 4. — [d]) scribendo 4. — [e]) attentaverim 4. — [f]) causa 2. — [g]) Loserth má vhodnou conjekturu confiteor. — [h]) scribere 2. — [h*]) enim 3. — [i]) nemá 4. — [k]) nemá 3, 4. — [l]) nemá 2. — [m]) cepit 4. — [n]) multum 3, 4. — [o]) ymag. 2, 3. — [p]) supposite 2, 4. — [q]) inpun. 2. — [r]) ipse impius 4. — [s]) nanque 4. — [t]) ymago rukopisy. — [u]) Explicit—Regie nemá 4; rukopis 2 však tu ještě dokládá: per dominum Petrum Bewchil de Cracouia. Orate omnipotentem Deum pro ipso quoque Mariam gloriosam virginem. Místo slov Explicit—Aule Regie klade tu však rukopis 4 (Roudnický) ještě přídavek — bezpochyby později od spisovatele přičiněný — jak tuto následuje:

De humilitate et devotione eiusdem regis Wenceslai.

Anno illo, quando cum magna principum congregatione Albertus de Austria, Romanorum rex, primam suam curiam in Nurenberg solemniter celebraret, pium Wenceslaum, regem praedictum Bohemiae, rogatum et specialiter invitatum eidem curiae cunctis principibus magnificentibus tunc contigit interesse. Sicut enim sol rutilans prae ceteris fulget astris, sic rex iste stipatus decenti militia ordinata, ornataque familia prae omnibus, qui aderant, praelucebat. Ad sui nanque contemplationem omnium oculos et animos tanti regis fama et gloria ut adamas attraxerat, ita quod se quivis felicem reputat, qui affatu aut saltem aspectu ipsius potiri valebat. Aderat tunc quoque reverendus dominus Remundus, Treuerensis archiepiscopus, qui tam admirationis, quam devotionis gratia regem, de quo plura audierat, affectuosissime visitabat. Hunc rex devotum devotus benigne suscipit, ex dulci affatu praesulis interni amoris sanctum affectum rex concipit, ex mutuoque eorum alloquio syncera charitas crescit, sic quod ommissis omnibus mundialibus negotiis tantum intendunt spiritualibus et divinis. Cumque mutuis satis diu aliis, sed non sibi potiti fuissent aedificatorie alloquiis, praesuli corpore, sed non corde recedenti rex ait: Petite, inquit, domine dilecte a me quicquid volueritis et accipietis, vobis offero me et mea. Qui respondens ait: domine mi rex, hoc solum a vobis humiliter rogo, ut oretis dominum Deum pro me. Ad quem rex: Hoc, inquit, faciam, quam diu vivam et utinam valeret aliquid mei oratio pectoris; et vos obsecro, orate pro me peccatore et homine negligente. Iis dictis abiit archiepiscopus a rege.

1305 Incipit descripcio vite domini Wenceslai iuvenis, Bohemie, Polonie et Ungarie[v]) regis.

Capitulum LXXXIV.

Qualiter Wenceslaus iuvenis, Ungarie, Bohemie et Polonie rex, in Bohemia regnaverit et occisus fuerit anno Domini MCCCVI°.

Mortuo felicissimo ac piissimo principe Wenceslao secundo, Bohemie rege sexto, etatis sue anno XXXIV°, Wenceslaus, filius eius, qui rex prius fuerat in Ungaria, hinc regnare in Bohemia incepit[x]) pro eo anno etatis sue decimo septimo. Licet autem iuvenis esset etate, maxima prefulsit tamen dignitate. Erat enim trium regnorum rex, Ungarie scilicet, Bohemie et Polonie. Fuit eciam adolescens iste nobilis, aspectu decorus, forma speciosus, animosus, ingeniosus, perfecte nature dotibus preditus, eloquens, facundus, quatuor idiomata:[y]) Latinum, Teutunicum,[z]) Ungaricum, Bohemicum eleganter loquens. De largitate vero ipsius superflue quis querit,[a]) quia tante largitatis in ipso liberalitas emicuit, quod ad extremum prodigalitatis declinare maxime[b]) sua largitas visa fuit.[c]) Hanc siquidem virtutem[d]) habuit, quod dominos[e]) Heinricum[f]) Scedlicensem[g]) et Cunradum[h]) Aule Regie abbates et ordinem Cisterciensem[i]) precordialissime dilexit et quoscunque pater suus dilexerat, eosdem in magni amoris et favoris gracia reservabat. Dominum namque Chunradum,[k]) abbatem Aule Regie, patrem solummodo nominabat, suas quoque peticiones in omnibus audiebat, porro horas canonicas dicere, divinum officium solempniter audire in principio regni sui solebat, sicut a patre suo vi- 1306
derat. Anno autem Domini MCCCV°, tercio nonas Octobris contraxit matrimonium cum Viola, filia Mesche,[1]) [l]) ducis de Theschin;[m]) hec[n]) puella nomine mutato Elizabeth[o]) est vocata. [1]) Hanc autem puellam, pauperis principis filiam, iste rex inclitus[p]) et prepotens nullatenus duxisset legitimam, si ei ex quorundam consilio persuasum fallaciter non fuisset. Precavebat namque quorundam baronum astuta nequicia, ne ex affinitate aliqua rex iste potens potencior fieret et sic magis rebelles domare et super omnes regnare valeret. Anno quoque Domini MCCCVI°, idus[q]) Februarii ipse Wenceslaus rex sororem suam seniorem[r]) Annam virginem Heinrico, duci Chorintie[s]), Prage in matrimonio copulavit.[2]) Hec namque[t]) nupcialis copula in principio leticiam, in medio mesticiam ac in fine habuit conclusionem heu non bonam, sicut per diffusam cognoscere poteris narracionem[u]) inferius lacius subnotatam. O quam difficile est vitam huius regis et viam viri in adolescencia sua cognoscere, o quam perniciosum est floride iuventutis animos[v]) maturi consorcii habenis non dirigi et senum consilio non aptari. O quam sera sed vera, miserabilis ac flebilis nos omnes docuit experiencia, quod corrumpunt bonos mores consorcia prava. Roboam, Salomonis filius, exemplum prebeat, qui seniorum Israel spreto consilio consorcia et eloquia iuniorum in suam perniciem querebat et ideo periebat. Ne autem longe exempla petamus, hunc optime indolis iuvenem[x]) inspiciamus et heu magnum excidium et malorum exordium toti regno et sibi evenisse per nefarium[y]) consorcium conpro-

---

[1]) Viola byla dcera Měčislava III, knížete těšínského a osvětimského; později provdala se za pana Petra z Rosenberka. Srovnej Palacký Dějiny národa českého II, 1, str. 304. — [2]) Srovnej Reg. Boh. II, str. 898.

Igitur rex ad regnum suum reversus praelatis et suis familiaribus nec non et religiosis omnibus, ut pro dicto archiepiscopo fideliter exorarent, affectuosissime recommisit. Hoc mihi illi dixerunt, qui etiam rogati orare pro archiepiscopo per regem fuerunt. Ecce quam laudabilis rex, qui non confidebat in virtute sua nec in multitudine divitiarum suarum gloriabatur, sed se et suos munire armis spiritualibus plus quam corporalibus conabatur: orationibus iugiter insistebat et tamen ab aliis orationum suffragia summopere requirebat; et nos qui vivimus et adhuc residui sumus, ipsius confidimus et petimus precibus adiuvari, quem pie credimus in coelis cum Domino gloriari.

[v]) Hung. 4 a tak níže stále. — [x]) incipit 2. — [y]) ydiom. rukopisy. — [z]) Theut. 3; Thewt. 2. — [a]) superflue querit 4; querit, idest 3. — [b]) maxima 2. — [c]) est 4. — [d]) Tu vkládá 4: in se. — [e]) dominum 2. — [f]) Henricum 3, 4 a tak i níže. — [g]) Zcedlicensem 4. — [h]) Conrardum 4 a tak níže. — [i]) Cyst. pravidelně rukopisy. — [k]) Cunr. 3. — [l]) Mosche 2. — [m]) Thiessin 3; Teschin 4. — [n]) hae 4. — [o]) Eliz. 3; Elyz. 4. — [p]) inclyt. 4. — [q]) ydus 2, 3. — [r]) nemá 2. — [s]) Corinthie 3; Carynthiae 4. — [t]) itaque 3, 4. — [u]) racionem 2, 4. — [v]) annos 4. — [x]) juvenis 3. — [y]) nephar. 4.

1305 bamus. Huic namque regi adolescentulo quidam nobiles terre suos iuniores filios applicuerunt, qui ex iniquo contubernio ad multa illicita flexibilem iuvenis regis animum inclinaverunt. Incepit namque regis teneri etas lasciva[z]) cum lascivientibus suis coetaneis lascivire, vinum usque ad ebrietatem bibere, noctes in potu insompnes deducere, comessacionibus intendere, pravis moribus et perversis consuetudinibus studere et omnia, ad que iuventutis impulsus pronos ac corruptos inclinat animos, non ut licuit,[a]) sed ut[b]) libuit, adimplere. In noctis vero tempore cum filii baronum, qui ad hoc aptati ad regem fuerant, ut aliquid subtiliter ab eo extorquerent, ipsum regem vino estuare conspicerent, bona[c]) regalia petebant et plurima obtinebant.[d]) Hic obtinuit per talem modum civitatem, hic castrum, alius villam. De mane ad cancellarium regis currunt, munera offerunt et nonnunquam privilegia regalia super donacione ebria recipiunt. Hec autem privilegia vel verius pravilegia sunt usque hodie multorum bonorum ad regem spectancium privativa. Cum autem[e]) uno anno integro in regno Bohemie moribus puerilibus regnasset et[f]) in anniversario patris in Aulam Regiam pervenisset, dominus Cunradus,[g]) abbas Aule Regie,[h]) regem alloquitur hoc sermone: domine, inquit, rex hactenus in vobis mores legales et regales, quos pater vester habuit, non habuistis, hoc autem vestre iuvenili etati adscribitur[i]) pocius, quam vobis. Ecce, annus secundus regni vestri incipit hodie, unde ex fide, qua astringor gracie vestre, supplico tota mente paterne consuetudinis, mores recolligite, prava consorcia fugite, Deum pre oculis habete. Sic vobis multiplicabuntur anni in senecta uberi et gaudium obtinebunt ex hoc subiecti vobis populi universi. Huius autem exhortacionis monita rex mente suscepit grata et ex illa hora seriosior apparuit et melius ea, que illicita fuerant, devitavit. Hoc enim nobis retulit 1306
regis familia, que frequenter stetit in eius presencia. Non dubium autem, quin omnia enormia correxisset, si diucius vixisset. Ipse eciam quia super regnum Ungarie coronatus fuerat, secumque in Bohemiam sacrosanctam coronam regni Ungarie deportaverat, nec illuc bono modo reverti[k]) poterat nec volebat, eandem[l]) igitur coronam cum pluribus aliis insigniis regni Ungarie Ottoni, duci Bauarie,[1]) qui de prosapia eciam regum Ungarie processerat, voluntarie resignabat, omnique suo iuri regio, quod deinceps habere posset in Ungaria, eidem coram pluribus principibus et nobilibus in Brunna legaliter[m]) resignabat. Ipse itaque[n]) Otto, dux Bauarie, anno Domini MCCCVI^o mense Aprili assumptis sibi corona aliisque fascibus regalibus Ungariam intravit, ibique cito[o]) post[p]) in regem Ungarie coronatus fuit. Subortis tamen inibi variis adversitatibus anno tercio regni sui de partibus Ungarie latenter effugit primo in Bohemiam, demum in Bauariam, longam barbam habens more Ungarico, rediit, sed interveniente mortis articulo ulterius illuc minime reversus fuit. Deportabat autem secum de Ungaria sacram coronam in Bauariam, quam apud se usque ad ipsius obitum, ut dicebatur, habuit reservatam.

Sic[q]) regis nomen dux acquirit, tamen omen
Perdit sorte bona, caret Ungara namque corona.

Interea dux Lokethco[r]) plurima mala in preiudicium huius regis iuvenis[s]) Bohemie perpetravit, ad cuius edomandam proterviam baronum consilio fretus suorum generalem expedicionem in omnibus finibus Bohemie proclamari rex precepit versus Cracouiam dirigendam. Huius itaque expedicionis preconium tamquam dire tempestatis et calamitatis venture preambulum

---

[1]) Otto, vévoda dolejších Bavor, byl syn Alžběty, dcery Bely IV, krále uherského, který jako Ladislav V vlády v Uhrách ujmouti se snažil. Korunován byl na krále uherského v Stoličném Bělehradě 6 pros. 1305; v Uhrách a Sedmihradech držel se až do počátku roku 1308, kterého času se do Bavor vrátil.

[z]) lascivia 4. — [a]) Místo non ut licuit, sed ut má 3 sicut. — [b]) prout 4. — [c]) et bona 3. — [d]) optin. 4, ale o slovo dále obtin. — [e]) autem iam 4, za to scházejí slova: in regno. — [f]) nemá 2; in následující nemá 3. — [g]) Conrardus 4 a tak stále. — [h]) Aulae Regiae abbas 4. — [i]) asscrib. 4. — [k]) revereri 2; reverti bono modo 3, 4. — [l]) tandem 2. — [m]) liberaliter 3, 4. — [n]) namque 2; nanque 4. — [o]) nemá 2. — [p]) postea 2, 3. — [q]) si 3, 4. — [r]) Lokothco 2; Lokothto 4. — [s]) nemá 3.

1306 statim cum insonuit, et maxime cum invaluit, conturbabat populum universum. Porro congregata maxima bellatorum multitudine, ut in Cracouiam properet, iter rex arripit, sed in ipso transitu pauperes ac[t]) bona ecclesiastica exercitus multum lesit. Cum vero[u]) Wenceslaus rex in Olomuncz[v]) civitatem pervenisset, ac in domo decani maioris ecclesie maneret, flebile auspicium ac fatum lamentabile inchoati processum itineris, proch dolor, impedivit. Ipse namque Wenceslaus adhuc adolescentulus, Bohemie rex et heres legitimus et novissimus, spes unica gentis Bohemie, oculus omni[x]) cura fovendus, flos ille purpureus, flosculus, inquam, desiderabilis et amabilis, valde succiditur, aruit, corruit et defecit. Ipse namque rex, decus patrie, consolacio genti sola relicta, lumen et radix Bohemie, letalibus[y]) percussus vulneribus interiit et decessit. Cum enim estivo tempore ad refrigerandum se solus esset in palacio,[z]) camisia[a]) solum indutus et pallio, quidam non homo utique censendus, sed pocius sathane socius, auctor sceleris, hostis nature, fex et fetor omnis malicie, ad iuvenem minime insidias suspicantem accessit ac ipsum opportunitatem habens tribus letalibus vulneribus sauciavit et aufugit. Miramur tamen omnes, quod tam immensi flagicii perpetrator adhuc usque hodie, quis pro certo fuerit, ignoratur. Miles tamen quidam dictus Cunradus[b]) de Botenstein[c]) nacione Thuringus cultellum sanguinolentum[d]) in manu baiulans de pallacio prosilire et currere visus fuit, qui per illos, qui foris fuerunt, statim rapitur et ut occisor regis, antequam loqueretur verba aliqua, occiditur; si ille sive alius reus sit, nescio, Deus scit, hoc autem scio et notum est omni populo, quod illius iuvenis regis[e]) ruina innumerabilium malorum tribuit incrementa. O quantam caliginem mentibus humanis obiecit hec inopinata infelicitas! O quam fragilibus fundamentis subnixa perstitit Bohemie tocius prosperitas! Complorandus es nobis diucius utique, rex tenerrime, 1306
decor iuventutis floride, et maxime lugendus eo, quod non inter micantes[f]) hostium gladios confragoso certamine, sed inter tuos penates ac in gremio tuorum concussus de fastigio tue glorie tam crudeliter, quam terribiliter corruisti. Magnum siquidem cautele exemplum principibus reliquisti, sed pauperibus miseriam per tuum interitum ingessisti. Fama itaque lugubris mortem regis indicans lacius se protinus diffundit,[g]) ex qua dolor universum populum vehemens apprehendit. Audiuntur igitur statim in omnibus regni Bohemie partibus torciones pauperum, tradiciones et exacciones, vexaciones eorum et[h]) inexplicabilia genera malorum. Vidimus eciam non sine gemitu cordis pauperibus ubique violencias inferri per maliciam et potenciam tyrannorum ac bona occupari indebite tam religiosorum, quam secularium clericorum, singula vero gravamina scribere ac crudelitatis exempla, que mors ista intulit immatura, tempus non patitur, manus lassatur. O quanta irrecuperabilia pericula suscepit ex hac morte Aula Regia sola! Ipse enim rex ex curiositate puerili et ex delectacione, quam naturaliter in[i]) rebus preciosis habuit, antequam ad expedicionem procederet, crucem nostram auream,[1]) quam pater suus Aule Regie contulerat, nobilissimumque[k]) ornatum ecclesie sibi concedi rogavit, que omnia secum nichil[l]) mali suspicans in Morauiam transportavit. Cum autem tam repente occisus fuisset, hec omnia cum aliis clenodiis regalibus manus diripiens rapuit et distraxit; de illo siquidem ornatu domus Aule Regie adhuc plus quam viginti partes preciosissime perdite sunt usque hodie, crucem vero auream pro trecentis marcis apud Nicolaum[2]) Sturmonis in Praga redemimus absque ditissimo suo pede. Ille enim pes crucis, licet preciosus sit,[m]) tamen perditus est. Utinam hiis[n]) tantum malis Aula Regia succubuisset! Venit autem[o]) directe tunc interempto rege de

[1]) Srovnej kap. XL této kroniky. — [2]) Snad bratr Jindřicha Sturmova, kanovníka pražského a olomouckého. Srovn. kap. LXXIV.

[t]) et 4. — [u]) enim 2; igitur 4. — [v]) Olomuntz 4. — [x]) omnium 4. — [y]) lethal. 4 a tak níže. — [z]) pallacio 3. — [a]) camisea 2. — [b]) Conrardus 4. — [c]) Potenstein 3, 4. — [d]) sagwinol. 2. — [e]) nemá 3. — [f]) ruitantes 3. — [g]) diffudit 2. — [h]) ac 4. — [i]) ex 2. — [k]) nobilissimum bez que 2. — [l]) nemá 3. — [m]) sit preciosus 3, 4. — [n]) iis 4. — [o]) nemá 2.

1306 Olomuncz[p] Heinmannus[q] dictus de Duba,[1] vir potens, verbo et opere dolosus,[r] et civitatem nostram Landescronam[2] occupavit et se de omnibus bonis ac hereditatibus circumiacentibus per biennium intromisit, ipsamque contra Deum et iusticiam retinuit, singulosque proventus suis usibus applicavit. Quam magnam autem interim paupertatis penuriam sustinuerit in Aula Regia anxiatus[s] conventus, scit[t] Deus et nos ipsi cognoscimus,[u] qui vivimus et adhuc residui sumus, qui et talia experti fuimus. Anno autem tercio vexacionum[v] redimere cupientes mille marcas[x] gravis ponderis predicto baroni, ut nostra nobis redderet, dedimus. Deficiente enim iusticia modo alio ab ipsius avaris manibus bona illa evellere nequaquam potuimus. Mala omnia, que ex occasu istius regis iuvenis evenerunt Aule Regie, diffusum esset dicere vel scribere.

Per morsum mortis regum generacio fortis
Sic est devicta, stirps[y] mascula nulla relicta.
Feminei sexus mansit tantummodo nexus;
Hinc mestum thema dic gens orbata Bohema.[z]
En, nunc constrictus[a] iacet hic rex a nece victus
Heu naturalis, fit[b] nunquam rex tibi talis.
Regnum iure gemis, quia regibus ecce Bohemis
Septem privaris et sic misere viduaris.
Est factum triste, rex septimus ultimus iste,
In quo natura cuncto[c] populo placitura
Sic est deleta, gemitu gens tota repleta.
Sponso sponsa caret, de quo nunc nubilis[d] aret
Terra Bohemorum paciens augmenta malorum.

Occisus est[e] autem iste gloriosus rex[f] Ungarie,[g] Bohemie et Polonie anno Domini MCCCVI° pridie nonas Augusti etatis sue anno duodevicesimo, cuius anima in requie eterna 1306
et sede superna cum angelicis civibus feliciter requiescat. Sepultus est[h] autem in ecclesia maiori ante summum altare in Olomuncz.[i] Nulli autem dubium, quin ipse[k] in Aula Regia sepultus fuisset, si post suscepta vulnera aliquid loqui et sepulturam eligere potuisset. Sepe enim prius[l] dixerat, quod nusquam vellet nisi in Aula Regia sepeliri.[3]

Capitulum LXXXV.

Qualiter Rudolfus,[m] dux Austrie, filius Alberti, regis Romanorum, electus fuerit in regem Bohemorum anno[n] Domini MCCCVI°.

Extincto generoso semine masculini generis illustrium regum Bohemie inde regnum naturali domino orbatum sibi regem alterum aliunde heu[o] cogitur mendicare, quamvis paulo ante fulgens in clara gloria exterorum eciam regnorum gubernacula sibi consueverat[p] vendicare. O quam perniciosa mutacio et desolacio lacrimosa![q] O quam subito fragilibus fundamentis subnixum quodlibet dignitatis fastigium corruit in hoc mundo! Occiso itaque Wenceslao, septimo rege Bohemie, in iuventutis sue flore[r] facta est tam baronum, nobilium, quam civium pro eligendo rege altero ad octavam Assumpcionis generalis in Praga convocacio, in quo termino dissencientibus votis et affectibus disparibus impedita fuit concordia eleccionis. Quidam enim inter electores in Rudolfum, ducem Austrie, filium Alberti, regis Romanorum,[4] alii in Heinricum,[s] ducem Chorinthie,[t] qui tunc personaliter affuit, vota[u] sua dirigunt, maior tamen pars hominum, sed non sanior, Heinricum, ducem Chorinthie eo, quod seniorem regni haberet filiam in coniugio, pro rege sibi postulat et eligit,

[1]) Srovnej Palacký, Děj. nár. českého II, 1 str. 363. — [2]) Landškroun. — [3]) Dle kap. XVII druhé knihy této kroniky bylo tělo Václava III přeneseno do Zbraslavi r. 1326 na rozkaz královny Elišky, sestry jeho. — [4]) Srovnej Palacký, Děj. národu č. II, 1 str. 311 a násled.

[p]) Olomutz 3; Olomuntz 4. — [q]) Heynmannus 3, 4. — [r]) doloso 2. — [s]) conventus anxiatus 4. — [t]) sicut 4. — [u]) congn. 3. — [v]) vexationem 3, 4. — [x]) marcis 3, 4. — [y]) styrps 4. — [z]) Bohemia 2. — [a]) Ecce tuus rex et dominus iacet a nece victus 3. — [b]) nunquam fit 3. — [c]) cuncta 2, 4. — [d]) nobilis 2, 3. — [e]) nemá 3. — [f]) rex adolescens Ung. 3, 4. — [g]) Hung. 4. — [h]) autem est 3. — [i]) Olomucz 3; Olomuntz 4. — [k]) ipsi 3. — [l]) nemají 2, 4. — [m]) Rudolphus 3. — [n]) annus Dom. 3. — [o]) seu 3. — [p]) consueverant 4. — [q]) lacrimosa desolatio 4. — [r]) florere 3. — [s]) Henricum 4; Heynricum 3. — [t]) Corinthie 3; Carynthiae 4, a tak níže. — [u]) dirigunt sua vota 3, 4.

1306 quia nescit gens stulta, quid postulat, et qualis sit, quem eligit, ignorat; instrumenta producuntur[1]) pro ipso imperialia: ut si quis regum Bohemie sine masculina[v]) progenie discederet ex hac vita, filia eodem iure in regno, quo et filius gaudere debeat, ne mortis aliquando rapacitas filum generacionis regie interrumpat. Vulgaris itaque favor clamorem excitat et Heinricum, ducem Chorinthie,[x]) regem fieri Bohemie votis optat. Saniorum et[y]) seniorum tamen consilium popularis clamoris tumultibus aures non accomodat, sed aliud, quod tunc videbatur utilius, facere cogitabat. Porro Albertus, Romanorum rex, audiens, quod Wenceslaus, rex Bohemie, filius sororis sue mortuus esset, congregato exercitu ad terram Bohemie se applicat et quod Rudolfus, filius suus, dux Austrie, eligi in regem debeat, affirmat atque ad hoc procurandum per solempnes[z]) nunccios elaborat. Eodem modo idem Rudolfus,[a]) dux Austrie, patris suscepta legacione, cum armatis regno Bohemie appropinquat.[b]) Venit itaque Albertus rex ab occidente, filius ab oriente, ille circa civitatem[2]) Lunam,[c]) iste circa Yglaniam[d]) sua fixit[e]) tentoria et concordes in proposito cum omni diligencia ambo laborant pro regno. Scientes itaque[f]) quidam de baronibus quam civibus, quod[g]) pater esset prepotens et filius suus, dux Austrie, sapiens et iustus, ipsum Rudolfum, ducem Austrie, in regem eligunt Bohemie. Videns autem hec dux Chorinthie,[h]) quia non proficeret, latenter de Praga una cum domina Anna, uxore sua, aufugit et per Bauariam transiens in terram suam, unde venerat, reversus est.[3]) Et quia habere in se condiciones, que regibus expediunt, putabatur, vulgus ex ipsius fuga communiter turbatur, generosa eciam virgo Elisabeth,[i]) filia regis Wenceslai, propter recessum sororii et sororis sue ex plena fide cepit tantum gemere 1306
et flere, quod videre erat miserabile, quia a nullo hominum consolacionem volebat recipere. Ex toto namque desiderio libenter vidisset, quod Heinricus, dux Chorinthie,[k]) una cum sorore sua[l]) regnum obtinuisset.[m]) Hoc tunc bonum et utile sibi et regno iudicavit, sed postea contrarium sicut et ceteri experta fuit. Igitur Rudolfus in regem Bohemie electus civitates ac municiones quasdam baronibus aliquibus contulit[4]) ac civibus donaria distribuit, sicut ante eleccionem suam unicuique promiserat, sic nunc dedit. Nonnulli enim[n]) tam de nobilibus, quam civibus fuerunt, qui ipsum Rudolfum timoris et muneris intuitu, licet esset ad regnandum idoneus,[o]) elegerunt. Demum iste Rudolfus una cum patre suo circa festum Nativitatis beate Virginis Pragam intravit, dominam eciam Elizabeth,[p]) relictam domini Wenceslai senioris, in matrimonio sibi copulavit, sicut ante, quam eligeretur, voverat.[q]) Princeps siquidem mox iste in regni sui principio communibus insistebat profectibus, erat enim veraciter homo variis virtutum ac[r]) graciarum dotibus insignitus. Incepit[5]) itaque statim solucionem debitorum, que post se antecessores sui, reges Bohemie, reliquerant, intendere et de urbura et fisco[s]) regio solvere creditoribus septimanis singulis marcas mille; hanc solucionem continuavit usque ad mortem. Vinum, bladum, oleum et cetera omnia usui et curie regali apta et[t]) necessaria sibi apportari fecit de Austria, ita quod regalis sua familia in omnibus deliciis staret et necessariis opulente habundaret.[u]) Tante autem providencie quorundam Pragensium civium insipiencia invidebat et in spiritu blasphemie sepius ipsum principem provisorem mercium[v]) nominabat. Non enim erat eis datum desuper, ut tunc freti fuissent[x])

---

[1]) Tamtéž str. 314 pozn. 357 ukazuje Palacký, že listy ty byly podvrženy, což jde z listiny v Reg. II, č. 2112 uveřejněné. — [2]) Louny, kde byl Albert, král římský, 8 října. Rudolf, syn Albertův, byl již 1 října u Prahy (v. Reg. Boh. II, č. 2108). — [3]) Srovnej též Johannes Victoriensis, Böhmer Fontes rer. Germ. I, str. 350. — [4]) Srovnej Reg. Boh. II, č. 2108—2110. — [5]) Srovnej o něm Palacký, Děj. nár. česk. II, str. 318.

[v]) masculino 3, 4. — [x]) Carynt. 4; Corynthiae 3. — [y]) tamen et seniorem 3, 4. — [z]) sollempnes 3. — [a]) Adolfus 4; v ruk. 3 píše se slovo to s dvěma *f*, Rudolffus atd. — [b]) apropinquat 2. — [c]) Luenam 3. — [d]) Igl. 3, 4. — [e]) fixerit 3; fixerunt 4. — [f]) autem 4. — [g]) quia 4. — [h]) Corynthie 3; Carinthiae 4. — [i]) Elysabeth 4. — [k]) Corinthie 3; Carynthiae 4. — [l]) nemá 2. — [m]) optin. 3. — [n]) nemá 3. — [o]) ydoneus rukopisy. — [p]) Elysabeth 4. — [q]) foverat 2. — [r]) ac graciarum nemá 3. — [s]) de urbara fisco regis 2. — [t]) Místo apta et má 2 aptati. — [u]) abund. 4. — [v]) ipsum princ. sepius merc. prov. 2. — [x]) fuisset 2.

1307 bonis presentibus et previdissent futuram ipsius[y] ruinam a malis eis supervenientibus. Nobiles eciam quidam de regno, videlicet Bauarus[z] de Straconicz,[1] Wilhelmus[a] Lepus,[2] Hogerius[3] ac plures alii de Pilsna[b] Rudolfo regi se[c] publice opponebant[d] ac Heinrico, duci Chorinthie,[e] qui fugerat, adherebant, unde ex hoc regno dampna plurima inferebant. Rex autem iste, verus iusticie et pacis zelator, horum nobilium contumelias nequaquam dissimulat, sed ipsa estate exercitum congregat et nobiles illos impugnat[f] viriliter et expugnat. Nequaquam autem huius regis potencie vires baronum illorum resistere valebant, sed aliqui dimissis municionibus, in quibus fiduciam habuerant, a facie regis multociens[g] fugiebant. Tandem cum Bauarum de Straconicz[h] graciam regis querere cogens potencia impulisset, aliorum eciam protervia per regem edomita fuisset, ipsum regem gravis infirmitas occupavit, unde cum prope civitatem Horauuicz[i] iaceret cum exercitu,[4] ipsam civitatem intravit et ibidem langwens lecto decubuit. Videns autem Rudolfus rex, quia langworis sui molestia ingrandesceret et quod in Pragam venire[k] forsitan non valeret, nunccios suos misit et ad se dominos[5] Heinricum[l] Scedlicensem[m] et Cunradum[n] Aule Regie abbates, quos singulari amore dilexerat, evocavit. Intendebat enim coram eis testamentum solempne facere et aliqua pietatis opera, que dudum in corde suo disposuerat, et[o] prius cum istis abbatibus contulerat, ad effectum perducere, ut divinam graciam possit facilius impetrare. Cum autem predicti abbates ad regem venissent, cum ipso verba quoque perpauca locuti fuissent, eodem die non diu post adventum eorum[p] rex in viribus deficiens ad extremam horam perveniens spiritum Deo tradidit ac feliciter in Domino obdormivit. Mortuus est igitur anno MCCCVII°, V° nonas Julii primo anno regni sui. Nullum heredem superstitem reliquit, sed sine liberis decessit, non plene namque uxorem suam anno uno habuerat, tempore scilicet illo,[q] quo regnaverat. Sane quia Elizabeth[r], coniugi sue, prius Wenceslaus rex viginti millia marcarum legaverat, ipse similiter viginti millia marcarum nomine testamenti assignavit, pro quibus quadraginta milibus predicta domina Elizabeth civitates has, Grecz,[s] Mutam,[t] Crudim[u] cum quibusdam aliis pignoris titulo[v] possidet. Sepultus est autem in Praga in medio ecclesie cathedralis[x] terreque commendatus per manus domini Cunradi, abbatis Aule Regie, tunc exequias peragentis. 1307

Eodem anno facta est in Bohemia et in Morauia et confinibus earum propter defectum pluvie ariditas magna terre, cuius causa perierunt universa semina tam hiemalia[y] quam estivalia, arbores quoque[z] tam domestice quam silvestres perierunt et in fructibus defecerunt; tam amara fames invaluerat, quod sibi de herbis terre variis nature humane inconsuetis extrema pauperum necessitas ac mortalis egestas, utcunque[a] poterat, alimoniam faciebat.[b]

Capitulum LXXXVI.

Qualiter Heinricus,[b*] dux Chorinthie,[c] mortuo Rudolfo[d] rege reversus sit in Bohemiam anno[e] Domini MCCCVII°.

Mortuo serenissimo principe domino Rudolfo, rege Bohemie, non tamen de stirpe[f] regum Bohemie genito et minime regum diademate[g] coronato, facta fuit leticia magna in stulto populo et in vulgo. Tantum namque a propria ma-

---

[1]) Bavor ze Strakonic byl dříve purkrabím král. hradu Zvíkova. — [2]) Viz Palacký, Děj. n. č. II, 365 a 366. — [3]) Kterému rodu Ojíř tento náležel, nedá se určitě říci. — [4]) Horažďovice, které náležely ke zboží Bavorů ze Strakonic. — [5]) Má tu býti Heidenrich.

[y]) nemá 3. — [z]) Bawarus 3; Straconitz 4. — [a]) Vilh. 3. — [b]) Plzna 3. — [c]) nemá 4. — [d]) opon. 3. — [e]) Heyn. Corin. 3; Carynthiae 4. — [f]) impungnat—expungnat 3. — [g]) multocies 2. — [h]) Straconitz 4. — [i]) Tak bylo zajisté původně; Horannicz 2 a 3; Horawicz měl 4, ale nad tím opraveno v Horazdowicz. — [k]) fors. venire 3. — [l]) Heynr. 3. — [m]) Zcedlic. 4; Cedlic. 3. — [n]) Cunrardum 4. — [o]) Místo et prius má 2 ut post et, a 4 et ut prius. — [p]) ipsorum 3, 4. — [q]) ille 3. — [r]) Elysabeth 4, a tak níže. — [s]) Gretz 4. — [t]) Mutham 3, 4. — [u]) Crudin 2. — [v]) tyt. 2, 3. — [x]) kath. 4; catedr. 3. — [y]) hyemalia ruk. — [z]) nemá 2. — [a]) utrumque 3. — [b]) favebat 2. — [b*]) Heynr. 3, a tak níže. — [c]) Corynthie 3; Corinthiae 4. — [d]) Rudolffo 3. — [e]) annus 3. — [f]) styrpe 4. — [g]) dyad. 3, 4.

1307 licia ac sceleris caligine mentes quorundam hominum excecate fuerant, quod ad istum Rudolfum, principem pacificum, dileccionem habere non poterant, sed tantum, ut redeat Heinricus, dux Chorinthie, affectibus ac precibus postulant et exorant. Plerumque[h]) enim Dominus[i]) taliter disponit ac fieri permittit, ut flagellandus pro suis excessibus populus id, quod sibi obesse debeat, minime precognoscat. Mox igitur ut mortuus fuerat Rudolfus, a pluribus regni baronibus ac civibus nunciorum turba ad Heinricum, ducem Chorinthie, mittitur et, ut festinanter in Bohemiam redeat, invitatur.[1]) Cum audisset autem Albertus, Romanorum rex, quod Rudolfus, filius suus,[k]) mortuus est, doluit, ut debebat, sed tamen ut Fridericum, filium suum, ducem Austrie, ad regnum promoveat[2]) Bohemie, versus[l]) Bohemiam cum armatis suum iter dirigere festinabat. Interim tamen in Praga barones ac cives varia pro eligendo rege alio celebrant consilia, sed inter ipsos est sentencia[m]) eleccionis variata. Thobias[3]) vero,[n]) marschalcus regni Bohemie, vir utique preditus magna sapiencia, eloquencia, nobilitate ac potencia, et[o]) sui consanguinei cum Wolframo,[4]) cive Pragensi, ac cum quibusdam aliis tam baronibus quam civibus duci Friderico de regno favebant et dicebant: Heu, quia naturalibus ramis regum nostrorum depredati sumus, nunc talem super nos regem constituere debemus, sub quo tranquillius vivere possimus.[p]) Ecce proh[q]) dolor, regnum nostrum ad imperium per mortem[r]) devolutum est, unde si nos ad imperium non converterimus,[s]) mala perpetuo ab imperio sustinebimus. Quis autem tam potens est inter principes, qui contra principem imperii et contra suum stimulum valeat diucius calcitrare? 1307
Si igitur istum ducem Chorinthie[t]) habebimus pro rege, nunquam cessabit imperium nos et terram nostram sevis ac longevis conflictibus impugnare. Regis igitur Romanorum filium postulabimus, ipsique puellam heredem nostram ex papali dispensacione et gracia copulabimus ac in pace stabimus. Displicuit sermo huiuscemodi in oculis aliorum multorum, qui solum ad Heinricum, ducem Chorinthie, dirigunt suum votum. Una igitur die cum in domo episcopi[5]) in Praga maiores natu omnes pariter pro habendo colloquio et[u]) consilio convenissent, ecce Ulmannus[6]) dictus de Lewchtenburg,[v]) Heinmannus[x]) dictus Krussina[7]) cum quibusdam aliis armata manu ad conclave intraverunt et in latere domini Johannis, Pragensis episcopi, predictum baronem Thobiam de Bechin[y]) in ore gladii in instanti propter favorem et promocinem ducis Chorinthie occiderunt, non diu autem postea pro eadem causa cives Pragenses, Nicolaus[8]) scilicet Thusintmarc[z]) cum quibusdam aliis honestissimum virum Hiltmarum[z*]) Fridingeri[9]) circa ecclesiam beati Jacobi Minorum fratrum in Praga similiter mactaverunt. Sic itaque in malum tocius regni et patrie pars Heinrici, ducis Chorinthie, prevaluit et exultantibus pluribus nomen regis Bohemie obtinuit anno Domini MCCCVII[o] mense Augusto. Audiens autem Albertus, rex[a]) Romanorum, quia ducem Chorinthie excommunicacionis vinculo annis pluribus innodatum in preiudicium sacri imperii Bohemi aliqui elegissent, acrius contra regem novum, quam regnum eius animus provocatus est, unde cum Friderico, duce Austrie, suo filio, convenit[10]) et mala, quecunque

[1]) Srovnej Johannes Victor. Böhmer Fontes I, str. 353. — [2]) Srovnej Reg. Boh. II, č. 2116 a 2123. — [3]) Tobiáš z Bechyně, nejvyšší maršálek zemský, přední rada krále Rudolfa a hlava strany habsburské v Čechách. — [4]) Viz Tomek, Děj. Prahy I, str. 297. — [5]) Na Malé straně blíže mostecké věže. Viz tamtéž str. 226. — [6]) Ulmann čili Ulrich z Lichtenburka, syn Smila z Lichtenburka, který v listinách od r. 1278—1313 přichází. — [7]) Hynek Krušina, syn Hynka z Lichtenburka a vnuk Smila z Lichtenburka, praotec Krušinů z Lichtenburka. — [8]) Viz Tomek, Dějepis Prahy I, 308. — [9]) Tamtéž str. 301. — [10]) Albrecht táhl do Čech od Frankfurtu přes Cheb, v měsíci září ležel mezi Horou Kutnou a Kolínem.

[h]) plerunque 4. — [i]) dominus enim 3, 4. — [k]) ipsius 4. — [l]) prorsus 2. — [m]) eleccionis sent. 3, 4. — [n]) Ruk. 3 má po straně: de Bechin. — [o]) ac 4. — [p]) possumus 2. — [q]) proch 3. — [r]) per mortem nemá 2. — [s]) convertimus 3. — [t]) Corinthie 3; Coryntliae 4, a tak obyčejně níže, ačkoliv i jiné varianty přicházejí, jichž zvláště vytýkati neminime. — [u]) et — dictus nemá 3. — [v]) Luchtinburg 3; Luchtinberg 4. — [x]) Heynmannus d. Crussina 3; H. d. Crusina 4. — [y]) Bethin 4. — [z]) Thusinmarc 2, 3. — [z*]) Hiltimarum 3. — [a]) rex Alb. Rom. 2, 3.

1307 facere potuit, regno fecit. Ipse namque cum exercitu inter montem Chuthnam[b]) et Coloniam sua tentoria collocavit et exinde civitatem Coloniam igne, ferro et machinis hostiliter impugnavit, omnia quoque bona, que in circuitu sita fuerant, exercitus devastavit. Heinricus[c]) vero de Lipa[1]) et Johannes de Wartenberg[d]) exercitui regis Romani viriliter restiterunt,[e]) plurima dampna intulerunt et quod Mons[2]) cum Colonia per hostes expugnatus[f]) et captus non fuerat, renitentes interius defenderunt. Domina vero Elizabeth,[g]) relicta Rudolfi regis, interim in Praga[h]) fuit et quia Alberto regi favit, aliqua opprobria, et molestias a parte Chorinthiani sustinuit. Unde ne lederetur gravius, latenter cum una ancilla filiam suam Agnetam in brachiis baiulans de Praga aufugit. Cui Fridericus, dux Austrie, ut prius secrete condictum fuerat, occurrens circa[3]) Sderas[i]) ipsam ad castra sua perduxit. Similiter Wolframus et Peregrinus dictus Pusso cum pluribus aliis, qui regi Alberto adherebant, de civitate Pragensi a facie Chorinthiani et suorum complicum fugiebant.[k]) Videns autem rex Albertus, quia hiemis[l]) tempus instaret et quod ad pugnam non usquequaque dispositus intrasset Bohemiam, in civitatibus scilicet Grecz,[4]) Mutha, Policzka et in[l*]) Chrudim ac in aliis civitatibus sibi adherentibus quosdam de[m]) Sweuia, quam de Austria viros bellicosos reliquit in presidio, ut cum adversariis certarent in prelio. Ipse vero cum filio suo Friderico, duce Austrie, versus Austriam profectus est.[5]) Cogitaverat autem et pacto firmaverat rex Albertus estatis future tempore in manu forti et in multitudine populi in Bohemiam redire ipsamque sibi totaliter subicere, adversantes conterere et pacem sibi consencientibus procurare. Sed homo cogitat, Deus vero, qui in celis est, cuius iudicia abyssus multa, quod sibi placitum est, disponit et ordinat. Puta namque, quod propter 1308
peccata populi nondum furor Domini aversus fuerit de Bohemia, ut pax deberet esse in ea, unde adhuc manus Domini stetit extenta. Nec utique Albertus rex ille fuit, per quem Dominus pacem in Bohemia voluerit ordinari, sed hoc alteri disposuerat reservari. Ipse namque Albertus, rex Romanorum, statim postea in Kalendis Maii anno Domini MCCCVIII° in partibus Sweuie in loco, ubi se[n]) tutissimum esse[o]) credebat, per Johannem,[6]) filium Rudolfi, fratris sui, occisus interiit. Iste[p]) namque Johannes, cum esset heres Austrie et tantum in Austria sortiretur iuris et iusticie sicut filii regis Alberti, alius tamen dominium possideret, ipseque nichil haberet, regem, suum patruum, pro terra sua sepius ammonuit[q]) et quia ammonicio fructu caruit, malo usus consilio homicidii[r]) facinus perpetravit et se ipsum minime ex hoc ditavit. Albertus vero rex postquam Adolfum antecessorem suum, Romanorum regem, campestri prelio occiderat et pro eo regnaverat, decimo anno regni sui per eum, qui secum dulces cibos[s]) capiebat, nichil mali suspicans occisus est.[t]) Hii[u]) vero, qui per Albertum regem in regno Bohemie in presidiis relicti fuerant, prestolantes domini sui festivum reditum, animosiores facti multa prelia commiserunt, et quia varii eventus belli sunt, vicissim nunc quidem triumphum, nunc periculum, nunc victoriam, modo[v]) ignominiam a terre indigenis susceperant.[x]) Nullus quidem dubitat, quin amissa victoria omnes illi exteri caruerunt gloria, quando circa Mutham campestri conflictu succubuerunt et omnes quasi aves capte ab[y]) aucupe per Bohemorum potenciam detenti fuerunt. Cum igitur de morte domini sui Alberti regis rumor flebilis ad eos pervenisset, tandem intervenientibus quibusdam tractatibus de municionibus, quas occupaverant, discedentes[z])

---

[1]) O Jindřichovi z Lipé viz Palackého Děj. II, 1, str. 362 a o Janovi z Wartenberka str. 367. — [2]) T. j. Kutná Hora. — [3]) Klášter na nynějším Novém m. Praž. — [4]) Města tato měla věnem královna Eliška, vdova po Václavovi II a Rudolfovi II. — [5]) Dne 27 října datuje Albrecht již v Enži v Rakousích, odtáhl tedy asi v polovici října z Čech; nebo dne 8 datuje ještě v Opatovicích. — [6]) Jan, syn vévody Rudolfa a Anešky, dcery krále Přemysla Otakara II.

[b]) Cuthnam 3, 4. — [c]) Heynr. 3, 4. — [d]) Warthenb. 3. — [e]) resisterunt 2. — [f]) expungnatus 3. — [g]) Elyz. 4. — [h]) Místo in Praga má 3 a 4 Prage. — [i]) Steras 3, 4. — [k]) fugebant 2, 3. — [l]) hyemis rukopisy. — [l*]) etiam 3, 4. — [m]) ex 2. — [n]) nemá 3. — [o]) nemá 2. — [p]) Ipse 4. — [q]) admon. 4. — [r]) homicidinum 2. — [s]) nemá 2. — [t]) nemá 2. — [u]) Ii 4. — [v]) modo — victoria nemá 3. — [x]) susciperant 2. — [y]) nemá 2. — [z]) descendentes 2.

1308 ad propria reversi sunt. Audiens autem Heinricus, rex Bohemie, quia Albertus, Romanorum rex, occisus est, gavisus est gaudio magno valde; putabat namque, quod ex illius ruina roborari forcius deberet in Bohemia, similiter vulgus et populus flagellandus uberrime exultabat, quia se sub Chorinthiano principe securum et felicem fieri iudicabat. Non sic impii, non sic heu! sed tamquam pulvis, quem proicit ventus a facie terre, pax sic[a]) et salus excluditur per hostiles impetus ab incolis patrie universe. Sub istius siquidem[b]) Chorinthiani regimine status vilescit Bohemie, surgunt impii, cadunt innocentes et recti, regnat violencia, dominatur iniquitas, iudicium et iusticia exulat a patria, spoliantur ecclesie, calcantur monasteria, bona ipsis auferuntur temporalia, voluntas omnibus habetur pro lege, crebrescunt spolia; viduarum, orphanorum clamoribus nulla adhibentur remedia, luget clerus, ululat quelibet regio, quoniam multiplicata sunt mala in regno Bohemie. Ista enim tribus annis, quibus idem Heinricus regnavit in Bohemia, quassacio non cessavit, sed tociens repetitur,[c]) quod ipsa suum numerum certum nescit; horrendum est enim[d]) mente concipere, horrendius dicere et periculosius per experienciam discere illa gravia pericula ac discrimina infinita, quibus tempore Heinrici, ducis Chorinthie, tota Bohemia fuerat onerata.[e]) Disposuerat enim Dominus per manus[f]) huius principis Bohemiam non salvare, sed pocius plagare.[g]) Sicque factum est, ut omnes illi, qui pridem eiusdem principis adventum desideraverant ac operose procuraverant, iam propter mali exuberanciam ipsius presenciam fastidirent.

Tunc Praga letatur, dux Heinrich[h]) quando[i]) creatur
In regem, plaudit gens tota, libencius audit,
Quod sit rex iste; putat ex hoc, quod sibi triste
Nullum succrescat, sed gaudia sola capescat.
Hinc fit exultans plebs ista, canitque resultans, 1308
Omnes letari querunt, surgunt epulari,
Et per plateas longas duxere choreas[k])
Pellifices ac carnifices, carmen cecinere
Caupones ac pistores hilaresque[l]) fuere,
Vendens atque pira vel poma penestica[m]) mira
Gaudia gestabat, se felicem reputabat.
Ipsaque stultizat, licet inveterata chorizat,[n])
Iste melodizat,[o]) alius cithara[p]) citharizat,
Timpana[q]) pulsabat hic, ille[r]) lyra resonabat,
Quod novus est factus rex, hiis[s]) placet omnibus actus.
Heu, nescierunt[t]) mala, que ventura fuerunt
Ipsis et toti regno. Modo sunt bene noti
Casus perverse fortune, namque super se
Terra Bohemorum fert pondera magna malorum,
Que non sensisset, istum si non habuisset
Regem, quem primo dilexit et odit in immo.[u])
Nam sub eo rapiunt plures, homicidia fiunt,
Lis crescit, pax[v]) decrescit, ius omne tepescit,
Agri deserti remanent, paucique reperti
Sunt in eis fructus, quia non crescit nisi[x]) luctus
In tota terra, cum pullulat undique gwerra;
Que tunc saltabat, stat modo, que resonabat,
Nunc silet antiqua, cum lege fruatur iniqua.
Do tibi pauca bona, cornuta Chorinthia dona
Pro tali rege, quem sic mittis sine lege.
Dux tuus, ut recolis, fuerat comes atque Tyrolis,
Sed nunc, ut rex sit, propriis de partibus exit,
Et sic mutavit loca, sed nunquam variavit
Ipse suam mentem, tenet hanc velut ante scientem,
Sicut complete demonstrant[y]) verba poete,
qui dixit:
Celum[1]) non animum mutat, qui trans mare currit.

Reliqua autem gestorum eius et qualiter sub ipso Heinrico, duce Chorinthie, regnum Bohemie fere ad ultimum exterminium pervenerit et qualiter domina Anna, uxor eius, anno Do-

[1]) Horat. epist. 1, 11, 27.

[a]) fit 2. — [b]) nemá 2. — [c]) reperitur 3. — [d]) Tu vkládají rukopisy všecky slovo dicere. — [e]) honorata 3. — [f]) manum 3. — [g]) placare 3. — [h]) Henrych 3; Henrich 4. — [i]) nemá 3. — [k]) coreas 2. — [l]) hyl. rukopisy. — [m]) prenestica 4. — [n]) corizat 2; chorisat 3. — [o]) modulisat 3. — [p]) cyth. cytharizat 3, 4. — [q]) tymp. 4. — [r]) illa 2. — [s]) iis 4. — [t]) nesciverunt 3. — [u]) ymo rukopisy. — [v]) nemá 3. — [x]) ubi 2. — [y]) denumerant 2.

1308 mini MCCCXIII° sine liberis in Chorinthia mortua fuerit, in subsequentibus capitulis plenius et diffusius declaratur. [1])

Capitulum LXXXVII.

Qualiter Heinricus de Lipa[a]) cum aliis baronibus in Scedlicz[b]) captus fuerit per Montanos anno Domini MCCCIX°.[c])

Asperius[2]) nichil est humili, dum surgit in altum,
Sed brevius nichil est, quoniam patitur cito saltum,
Et redit in nichilum festinus honor, quia filum
Non protelatur elati, sed breviatur,
Nam rota fortune variatur in ordine[d]) lune.
Hoc Montanorum tibi turgida mens aliquorum
Demonstrat clare, per quos potes ista probare.

1309 Fuerat namque in Monte Kuthnensi[e]) generacio lata Ruthardorum[3]) a Ruthardo quodam montano ducens originem, de qua cognacione nonnulli, quos nominare valerem, si vellem, descendentes sue[f]) condicionis immemores montanorum ac civium metas fastuosis moribus transcendentes se non minores reputant, quam barones. Hii enim, quia super se habebant[g]) Heinricum, ducem Chorinthie, regem, cuius tamen legem et mandatum despiciunt, protervire ideo more ranarum in fluvio sub rege tigillo[h]) lascivientibus animis inceperunt et quia affluebant divicie, non mediocriter fastuosus animus, timoris nescius, sed mundani honoris avidus, incipit in sui perniciem insanire. Unde isti cum suis complicibus elegerunt pharisaicum[i]) concilium et dicebant: Regem, quem habemus, minime timemus et si nobiles quidam regni non obsisterent, omne[k]) lucrum in montibus nostris usibus applicaremus. Unde si tales barones nostris vinculis manciparemus, omnes minere proventus eo liberius quo lucrosius quasi hereditate perpetua cum nostris liberis possideremus. Huic autem consilio Peregrinus Pusso,[4]) Jacobus, filius Wolfillini,[l])[5]) Nicolaus Thusintmark,[m]) cives Pragenses, assensum et invencionis medium prebuerunt et quid ex hoc evenire valeat, tumoris obtenebrati caligine nullatenus presciverunt. Sequebantur enim vehementem mentis impetum, principium precogitant, non finem, et quia ad pauca respicientes non solum faciliter enuncciant, sed eciam facilius facere quamlibet nefariam rem acceptant. Ecce anno Domini MCCCIX°[n]) mense Marcio[6]) Peregrinus Pusso, Nicolaus, Cunradus,[o]) Albertus, filius[p]) Ruthardi, in multitudine magna armati populi de monte Cuthnensi[q]) hora prima diei descendunt, monasterium Scedlicense[r]) contumaciter ingressi sunt, ibidem in domo hospitum Heinricum de Lypa,[s]) regni Bohemie camerarium,[7]) Johannem de Wartinberk,[t]) et Johannem[8]) de Clingenberk[u]) de Sweuia,[v]) virum strenuum,[x]) adhuc dormientes ceperunt et Johannem, iudicem de monte Cuthnensi, occiderunt ipsosque barones, quos ceperant, protinus ad castrum Luticz[9]) deduxerunt. Magnam quoque violenciam in die illo Montani in Scedlicensi monasterio peregerunt, hostia[y]) fregerunt et hinc inde Wolframum, civem Pragensem, ac alios, quos oderant, quesiverunt. Huius rei testis sum, quia ego ipse vidi non sine dolore talem impetum. Eodem die Jacobus, civis Pragensis, Nicolaus Thusintmarc[z]) cum suis complicibus do- 1309

---

[1]) O smrti Anny, manželky Jindřicha Korutanského, nevypravuje nám Petr, opat Zbraslavský, nic. Anna zemřela 13 února r. 1313. — [2]) Claudian. Eutrop. kn. I, verš 181. — [3]) Srovnej Palacký, Děj. n. č. II, 1, str. 333. — [4]) Viz Tomek, Děj. Prahy I, str. 308. — [5]) Tamtéž str. 293. — [6]) Otakar (z Horneku) udává čas přepadnutí toho: samstag nach vasnacht, což by bylo r. 1309 dne 15 února; ale ač opat Petr praví, že při přepadnutí tomto byl, bude nám držeti se zprávy Otakarovy; neboť i Neplach má totéž datum, ale ovšem rok falešný. (Srovn. Prameny děj. č. III, 479.) — [7]) Jindřich z Lipy byl podkomořím českým; komořím byl Jindřich z Rosenberka. — [8]) Viz Palacký, Děj. n. č. II, 1, str. 334, poznámku 392. — [9]) Dle Tomka Lidice u Buštěhradu. (Děj. Prahy I, str. 470.)

[a]) Lippa 3; Lyppa 4. — [b]) Cedlicz 3; Zcedlitz 4. — [c]) MCCCX° má 4. — [d]) Místo in ordine má 4 imagine. — [e]) Cuthn. 3, 4. — [f]) sue — transcendentes se nemá 3. — [g]) Slovo to stojí v ruk. 3 a 4 za slovem regem. — [h]) tygillo 2. — [i]) pharysaicum 4. — [k]) omnem 4. — [l]) Wolfilini 4. — [m]) Thusintmarc 2, 4. — [n]) 1319 má 4. — [o]) Conrardus 4. — [p]) filii 3. — [q]) Chutnensi 3. — [r]) Cedlic. 3; Zcedl. 4, a tak níže. — [s]) Lippa 3; Lyppa 4. — [t]) Wartinberg 3, 4. — [u]) Clinginberg 3; Chyngenberg 4. — [v]) Sueuia 3, 4. — [x]) strennuum 3. — [y]) ostia 4. — [z]) Thusintmarg 3.

1309 minum Petrum,[1]) regni Bohemie cancellarium, Reynmundum[a]) de Leuchtenburk,[b]) Heynmannum, filium Heynmanni de Duba,[2]) in Praga captivarunt et compedibus vinxerunt. Sic itaque cives et Montani exultant sicut victores capta preda, in altum extollunt superbie cornua, sed nesciunt, quia latet angwis[c]) in herba. Non longe enim postea ex subtilis seminario consilii Montani ac Pragenses cives dissentire ac discordare incipiunt, tractatusque varii interveniunt ac illi barones, qui captivati fuerant, liberi a vinculis fiunt. Ab illa autem hora liberacionis sue Heinricus de Lippa[d]) et Johannes de Wartinberk[e]) plus quam antea gloriosi ac potentes facti sunt, illi vero, qui gloriabantur in multitudine diviciarum suarum et in altitudine fastus sui, adeo in baratrum deieccionis ceciderunt, ita ut non adiiciant, ut resurgant, et nunc quidem in omnem regionem dispersi sunt, sed qui manent, gloria prima carent.

Displicet hoc bellum michi multum, quando scabellum
Ascendit scampnum,[f]) quia nil sequitur nisi dampnum,
Quando quis civis ignobilis aut homo quivis
Palmas extendit ad forcia, taleque prendit
Pondus pompose, quod postea fert honerose;[g])
Hic non miretur, si paupertate gravetur,
Hic non miretur, baculis si percucietur.
Hic non miretur, si post fatuus reputetur.
Sumat doctrinam, qui vult vitare ruinam,
Ne nimis elatum cor portet, si sibi fatum
Felix applaudit, quia se cito sors bona claudit,
Et fugit a dite. Sic forte potencia si te
Extollit sursum, memor esto, quod cito cursum,[h])
Omnis honor breviat, brevis atque potencia fiat,
Nam fortuna nutat se cotidie[i]) quoque mutat.

Epistola, quam misit quidam novicius comendans ordinem Cisterciensem.[3])

Amico suo karissimo, fratri Johanni, Crucifero virtutibus insignito, frater Petrus, in Aula Regia novicius, quidquid stillat dulcius de Domino crucifixo.

De statu meo queritis
Et aliquid scire cupitis
De ordine sanctitatis.
Rescribere vobis nescio,
Cum pauper sim ingenio;
Tamen hoc sciatis:
Cum in luctantis seculi
Mea[k]) mens ut avicula
Nubibus veheretur
Ac inundantis pelagi
Vite mee navicula
Fluctibus verteretur,
Considerabam limpidius,
Quid in hominibus
Diversis ageretur.
Vidi, quod non uno vestigio
Nec tuto remigio
Multi procedebant,
Et qui sedebant
In sumptuosis ratibus
Ac in securitatibus
Vivere se dicebant,
Ab honoris culmine
Mutato fati omine
Subito labebantur;
In aquis vehementibus
Cunctis stupentibus
Velud vasa plumbea
Profundius mergebantur.
Non tantum sublimium
Naves, sed humilium
Sic interierunt,

[1]) Viz pojednání mé Die Kanzlei der böhm. Könige Přemysl Ottakars II und Wenzels II str. 47 a násl. — [2]) Neplach jmenuje Hynka žáka, který byl syn nejvyššího purkrabího Hynka z Dubé. Viz Prameny děj. č. III, str. 479. — [3]) Tento list sepsán jest volným rozměrem tak zvaných středoněmeckých „leichů“ (srovnej o tom níže položené *lagium* audientes, jehož si Dobner vyložiti neuměl), které formy přijaté ze starší poësie anglické a francouzské (lay, lays) užíváno později nejvíce v básnictví lyricko-epickém. Forma tato neznajíc slokového roztřídění velmi dobře se hodí látkám výpravným a humoristicko-didaktickým. V ruk. 4 schází list tento.

[a]) Reyinmundum 2: Remundum 4. — [b]) Luchtinburg 3, 4. — [c]) agwis 2. — [d]) Lyppa 4. — [e]) Wartinberg 3; Warthinberg 4. — [f]) scampna — damna 3, 4. — [g]) onerose 4. — [h]) rursum 4. — [i]) quotidie 4 — [k]) me 3.

Ruentes in interitum,
Secundum eorum meritum
Mercedem receperunt,
Dulcibus[l]) carminibus
Syrenis delectati,
Lagium[1]) audientes,
Procelle voraginibus
Caribdi[m]) sunt oblati,
Passagium negligentes.
Nullam differenciam
Nominis aut persone
Probavi vel decenciam
Viri vel matrone;
Inopem cum divitibus,
Senes cum juvenibus
Non curantem reges
Necem cum immitibus[n])
Ad se trahentem rictibus
Has habentem leges.
Sic transire omnia,
Velud essent sompnia,
Cum considerarem,
Sed perire,
Nec redire
Singula cum probarem,
Tunc decrevi,
Nec implevi
Vitam permutare,
Quod me vellem regule
Et[o]) virtuti sedule
Amplius subiugare.
Et quod[p]) desiderium
Hoc erat imperfectum,
Inde cito serium
In iocum est deiectum.
Huius erat racio;
Nam grandis permutacio
Michi tunc illuxit.
En, Sepheri flante flamine
Ab Austro cum solamine
Mundano sors induxit
Mee carnis naviculam
Ad amenam insulam,
In salo que iacebat,
In qua cor cernebat
Corporis delicias,
Delectans amicicias
Cum populo contrahebat;
Hic Napea cum floribus,
Faunus cum arboribus
Amenis applaudebat,
Aures mulcebat,
Psalterium cum figella
Hic virgo tenella
In manibus corizabat,
Cor meum reputabat,
Se esse super ethera,
Bachus, Ceres et cetera
Ad corpus ordinata
Pro velle sunt oblata,
Et unicuique sensui
Ut Epicurus censui
In suo appetitu
Irrefrenato ritu
Carnaliter consentire;
Sed hec exorta gravia
Cum sint ex vite ignavia,
Cupio pertransire.
Per tam magna vicia
Racionis iudicia
Penitus sunt subversa;
Intellectus scintilla,
Sceleris favilla,
Iacuit tunc submersa.
Rexit famulus dominum,
Dominus famulatum,
Ancilla imperium
Regine heu oblatum.
Ex inspirata gracia
Accenditur fax mentalis
Sensus, cessat fallacia,
Redditur lex regalis.
Sedet mens et imperat
Carnemque vituperat,
Quod sub nephanda caligine
Et maculosa rubigine
Animam tenuerit,
Ad bona prohibuerit

[1]) Způsob veršů středoněmeckých zvaných „leichů“.

[l]) dulcius 3. — [m]) rabidi 3. — [n]) inmitibus 3. — [o]) nemá 3. — [p]) quia 3.

Longissima vetustate.
Caro se ad emendam
Exhibet faciendam
Purissima venustate
Consulens, ut queratur carcer
Ordinis satis acer,
Sub cuius cerimoniis,
Vigiliis et ieiuniis
Possit militare
Et se refrenare.
Sic igitur fit unio
Corporis atque mentis,
Ut queratur religio
Vite penitentis.
Conveniunt cum placito
Cordis in pallacio
Consules, advocantur
Virtuales potencie,
Ut earum sentencie
In hoc audiantur.
Porro hii consiliarii
Inter se sunt varii,
Nec idem senciebant,
Quidam intellectui,
Alii vero sensui
Consensum[q]) exhibebant;
Nam infallibilis sciencia,
Sublimis sapiencia,
Agibilis prudencia,
Ingenia subtilia
Mentis sunt familia;
Ei tunc astabant[r])
Virtus sensitiva,
Que magis est lasciva,
Et quecunque talia
Magis sunt carnalia,
Fantasma cum memoria
Simul pro victoria
Corporis laborabant.
In hoc consilio
Fit enumeracio
Ordinum diversorum,
Ut queratur habilis[s])
Utrique affabilis.
Hic ordo Minorum,
Augustinus cum Dominico
Ponuntur in publico
Et Crucifixorum
Ordo et[t]) vita,
Satis exquisita,
Hoc non neglexit forum.
De Benedicti regula
Mencio fit sedula
Et statu monachorum.
Ex his[u]) unum accipe,
Sensum mens affatur;
Intra sese tacite
Sensus meditatur,
De Francisci fratribus,
Reverendis patribus,[v])
Primitus agebatur
Et[v*]) hoc pensabatur,
Quod sunt mendici
Satis habundantes,
Seculi amici,
In populo habitantes,
Dogma seminantes.
Hoc[x]) sensus considerans,
Ipsum desiderans
Proposuit immitari,
Mens tamen[y]) noluit,[y*])
Sed caute consuluit
Hoc factum prorogari.
Sic Minores abeunt,
Predicatores adeunt
Portantes morum flores,
Currentes per climata,
Per sermonis dogmata
Spargentes odores.
Virtutibus imbuti
Lucent ut candela
Candelabro constituti;
Per hos fit medela
Anime langwenti,
Crimen perferenti
Omnino fit tutela.
Licet sint egentes,
Censum non habentes,
Sub nigris indumentis,
Hii tamen fovent studium,

[q]) sensum 3. — [r]) astant 3. — [s]) abilis 2. — [t]) atque 3. — [u]) hiis 3. — [v]) nemá 2. — [v*]) ex 2. — [x]) hos 3. — [y]) nemá 3. — [y*]) voluit 3.

Exercent hastiludium
Duris argumentis.
Augustiniensis[z]) habitus
Tunc se presentabat,
Huic dabatur aditus,
Hic ordo recitabat
Plurima magnalia,
Que, quanta sint et qualia
In ordine sua bona,
Dicens: urbes circuio
Gentesque erudio,
Hinc magna michi dona
Dantur, quibus me nutrio,
Permaneo in studio
Et habeo, quidquid placet.
Lata mea hereditas,
Me tuetur veritas,
Cura omnis iacet.[a])
Istis ordinibus,
Qui mendicant in urbibus,
Nolui applicari,
Ne picem tractans manibus,
Verbis, factis inanibus[a*])
Inciperem sordidari.
Tunc saliit in medium
Ordo militaris
Secum ferens precium[b])
Honoris secularis.
Hoc sunt Cruciferi,
Qui ut vulgares ceteri
Fere pociuntur
Omnibus deliciis,
Tamen pudiciciis
Plurimum innituntur.
Hunc affectare incipit
Et amare non desiit
Sensus, cum vidisset,
Quod eius tot essent glorie,
Et Crucifer essem hodie,
Si racio consensisset.
Hic Nigrorum [1]) affuit
Et Alborum[c]) [2]) non defuit
Ordo tam preclarus;
Pro illo non pecii
Nec mentem adhibui,
Cum esset michi rarus.
Post hos accessit cominus
Ordo, qui est dominus
Omnium aliorum,
Incipiens proponere
De sui iugi onere
Et[d]) vita monachorum
Cisterciensium,
Quorum ortum mencium
Perflat ros divinus
Sic dicens: Vito seculum
Et eius fallax speculum,
Campestribus sum vicinus;
Predico parsimonias,
Strictas cerimonias
Consuevi observare;
Crapulas despicio,
Nam epulo cum vicio
Se solet onerare;
Vescor leguminibus,
Terrestribus seminibus,
Per que sto contentus.
Ex hoc dulci gracia
Interius in anima
Sepe sum preventus.
Per tensos mundi laqueos,
Per meatus aqueos
Et per rubrum mare,
Per vallem exilii
Me duce solent filii
Mei ambulare.
Pater sum humilium,
In meis ortis lilium
Germinat bonitatis;
Cornu superbum contero,
Semen virtutis insero,
Non sentes vanitatis.
Angelicis agminibus,
Fulgidis virginibus
Candore castitatis,
Patriarcharum fetui,
Apostolorum cetui
Parentes in mandatis
Et rubeis martyribus,
Qui totis suis viribus

---

[1]) T. j. řád Benediktinský. — [2]) Totiž řád Praemonstratů.

[z]) Austeniensis 3. — [a]) latet 3. — [a*]) auribus 2. — [b]) predium 3. — [c]) et ab horum 3. — [d]) Et — ortum nemá 3.

Pro Christo dimicare,
Lucidis confessoribus
Christum bonis moribus
Studentes predicare
Heremitarum premio
Omnes, qui in gremio
Meo conservare
Se volunt, totaliter
Pugnare, moraliter
Promitto adequare.
Per me scala erigitur,
Jacob quam conspexit,
Virtutibus construitur,
Job quas dilexit.
Hoc sunt paciencie,
Hiis si obediencie
Sal apponetur,
Cum castis operibus
Regnans in sideribus
Innixus tunc cernetur;
Calcatis criminibus
Sub curis multiplicibus
Quero aggravari,
Ut in polorum verticibus
Coronis triplicibus
Possim laureari;
Gratuita encenia
Et ea, que[e]) sunt lenia,
Consuevi detestari,
Ut per facta[f]) gravia,
Meritorum bravia
Possint cumulari.
Horum verborum series
Cum esset finita,
In mente congeries
Fuit repetita,
Cum summa diligencia
Et cum vehemencia
Erat apetita
Tam preclara regula,
In qua tam sedula
Christo exhibentur
Iugiter servicia,
Per que cuncta vicia
Procul amoventur;
Sed caro de hoc doluit,
Nec audire voluit
Talia enarari,
Querens cum Cruciferis
Aut religiosis ceteris
Pocius commorari.
De hoc fit contencio
Corpori atque menti,
Crescit et hinc mencio
Turbe assedenti;[g])
Mens carnis desiderio
Non vult consentire,
Caro mentis imperio
Spernit obedire,
Hiis, qui verum indicet
Ac inter eos iudicet,
Voluit[h]) invenire,
Sed qui Samsonem
Robore confortavit
Et Salomonem
Sciencia decoravit,
Infantem Hysmahelem,[i])
In lacu Danielem
Mirifice cibavit,
Viaticum Helye,
Placidum Thobie
Nunccium procuravit,
Volens dividere,
Has lites elidere
Quendam destinavit
Nunccium columbinum,
Qui ramum olivinum
Ore baiulavit,
Valde virum idoneum,
Qui velle erroneum
Carnis exstirpavit,
Mentisque affectum
Ducendi ad effectum
Iter demonstravit,
Carnis propositum,
Quod fuit ad oppositum,
Sagaciter annulavit
Et hoc procuravit,
Quod in Aula Regia,
Domo egregia,

[e]) nemá 3. — [f]) perfecta 2. — [g]) assidenti 3. — [h]) nequeunt 3. — [i]) Ysmahelem 3.

Novicius ordinabar,
Fratrum[k]) collegio
Sancto et egregio
Ut tyro sociabar.
Cum de servitute
Ereptus Pharaonis
Subintrassem tute
Terram promissionis,
Cumque sumpsissem habitum,
Cor multum est gavisum,
Talem putans aditum
Existere Paradisum,
Crassa delectacio
Hic est spiritalis,
Macra delicacio
Hic est corporalis;
Hic ager est gratissimus
Virtute seminatus,
Odor suavissimus
Prece generatus
Piorum ac humilium,
Qui in supercilium
Celi deportatur
Ab angelicis agminibus,
In quo Dei filius
Occisus iocundatur,
Ad ordinem hunc qui venerit,
Felix, sed qui steterit,[l])
Felicior reputatur,
Sed vere felicissimus,
Qui constans in hiis omnibus
In finem conservatur.
Cum vero sum in cella,
Crescunt nova bella
Et nova disputacio
Frequenter auditur,
Nam caro et racio
Discordant desiderio,
Fortis lis initur,
Quibus delectatur
Caro, mens gravatur,
Caro corporalia,
Non que sunt moralia,
Querit copiose,
Dicit rixose
Sepe intellectui:
Quare defectui
Tanto miscuisti,
Quare non fuisti
In mundo exterius?
Vixisses uberius
Multum delicate
In propria voluntate,
In cibis et potibus
Et diversis dotibus
Habundasses late.
Hic amplius non sedeas,
Nec hic fiat mora,[m])
Nec hic diu maneas,
Redeas ad priora.
Ad hoc respondet[n]) racio:
Ultra non taceo,
Sed volo respondere.
Tu sordida[o]) caro et stulta,
In cecitate multa
Non vis tu videre,
Quis sit finis populi,
Qui mundo gloriatur,
Nam in ictu oculi
In nichilum commutatur;
Et quid prodest homini,
Si mundum lucratur,
Si tamen ipsum Domini
Gracia non sequatur?
Omne, quod florere
Cernis, amenum
Nescit permanere,
Arescit quasi fenum.
Mundana omnia
Sunt quasi sompnia
Et quasi scenum.
Fertur impossibile
Dupliciter regnare,
Ad regnum non transibile
Decrevi laborare.
Malo temporalibus
Breviter cruciari,
Quam eternalibus
Suppliciis deputari.
Cede retro Sathana,

[k]) patrum 2. — [l]) stetit 3. — [m]) more 3. — [n]) respondit 3. — [o]) surda 3.

— Verba lingue vana
Cessa garrire,
Nunc sperno te audire.
Te oro, pie Domine,
Pro sancto tuo nomine,
Qui cuncta condidisti,
Tu pro nostro scelere
Tuum sanctum cedere
Corpus permisisti.
Fac nos te semper querere,
Pre cunctis diligere,
Nam hoc precepisti.
Et tu clemens, pia,
Dulcis Maria,
Que es claritatis speculum,
Sol illustrans seculum,
Benignitatis facie
Rora rorem gracie
Ferendo nobis solamen
Per secula cuncta. Amen.

Capitulum LXXXVIII.

1309 Incipit tractatus cronographus[p]) de domino Johanne, rege Bohemie, serenissimi principis domini Heinrici, imperatoris Romanorum, filio, ubi primo vidende sunt cause, propter quas vocatus fuerit ad regnum Bohemie et domicelle Elizabeth[q]) matrimonialiter copulatus. Annus[r]) Domini MCCCIX.[s])

Quando regit[t]) male rex, errat grex, deficit et lex,
Inficit hos fex, ingruit hiis[u]) nex, dampna manent sex.
Mors solet hunc rapere,[v]) reliqua captiva tenere,
Liber servire, seges incipit ampla perire,
Pupillus[x]) flere, de sponso sponsa dolere,
Et crescunt plura plerisque gravamina dura.

Cum enim[y]) sub impotenti[a]) et inordinato regimine Heinrici, ducis Chorinthie, qui duntaxat nomine titulum gerebat regium, regnum Bohemie, quod ante ipsius adventum pace et diviciis fuerat opulentum, crebrescentibus undique malis devastans pateretur disturbium, ut[b]) quasi iam 1309
finale sui[c]) ipsius honoris exterminium minaretur, ipsa quoque in se regni facta[d]) divisio desolacionis proprie preberet evidens argumentum, nisi manus restaurans[e]) et dispersiones factas congregans, discerpta uniens tantis periculis velociter obviaret: virgo generosa de semine regio progenita, iuvenis etate, sed matura moribus et mente cana Elizabeth,[f]) domini Wenceslai, regis Bohemie sexti,[g]) sed Polonie primi, fundatoris Aule Regie, filia, tacite consideracionis oculo incepit clarius perspicere et perpendere intra[h]) se ea, que eciam plures alii viri sapientes, pacis amatores, senserunt et sepe mutuo loquebantur, quod videlicet foret valde impossibile, quod in tam valido regno rex ille[i]) invalidus, cuius regnare erat negligere, posset aliqualiter longo tempore remanere. De hoc ipsa quidem sagax virgo doluit et undique angustiis ex eo vallata fuit. Turbavit enim ipsam paterni regni et hereditatis sue excidium et nichilominus super sororio suo et sorore sua domina Anna, quibus peroptime de omni favisset, si apti fuissent honore et gloria, quod scilicet stabiliri nequaquam in regno possent et eieccionis ipsis future[k]) iam certissime prescia animo turbabatur. Nequaquam vero ambicione regnandi simulatorie turbabatur, sed compassione[l]) animi de malo[m]) sororis et sororii piissime movebatur. Plures enim supersunt hodie, qui noverunt, quod eadem puella Elizabeth[n]) sue sorori Anne etate[o]) maiori, cum de marito suo, duce Chorinthie, spes adhuc proficiendi existeret, de regno favit maxime et ex corde. Hoc autem tunc clare patuit,[p]) quando duce Austrie domino Rudolfo electo in regem a regni nobilibus et civibus dux Heinricus Chorinthie latenter de regno in Chorinthiam aufugit. Ipsa namque virgo fidelis propter discessum sororis et sororii tantum doluit, quod inter fletus et singultuosos gemitus sepe quasi in amenciam cecidit, ita quod inter suspiria ultimum quasi vellet efflare spiritum, astantibus et aspicientibus[q]) timor fuit. Flevit igitur[r]) assidue sororis absenciam et nisi

[p]) chronog. 4. — [q]) Elys. 4. — [r]) anno 2, 4. — [s]) 1319 4. — [t]) regnat 4. — [u]) iis 4. — [v]) capere 2. — [x]) popillus 2. — [y]) ergo 3; igitur 4. — [a]) potenti 3. — [b]) et ut quasi 2. — [c]) nemá 2. — [d]) facta est 2. — [e]) restaurantur 3. — [f]) Elyz. 4. — [g]) quinti rukopisy 2 a 3. — [h]) inter 2. — [i]) iste 2. — [k]) facere 2, 3. — [l]) passione 4. — [m]) de malo nemá 4. — [n]) Elyz. 3, 4. — [o]) etati 3. — [p]) placuit 3. — [q]) inspic. 2. — [r]) ergo 3.

1309 fuisset retenta violenter et prohibita, ipsam utique fuisset usque in Chorinthiam subsecuta. Sed heu ad suum proprium[s]) malum et tocius Bohemie incommodum exaudita est oracio Elizabeth, nam mortuo Rudolfo rege, qui de Austria egressus fuerat, in Bohemiam Chorinthianus revertitur, sed fedo ipse introitu, ut prius est habitum, ad regnum ingreditur Bohemorum. Virgo Elizabeth ex hoc adventu suscipit gaudium sperans fieri suum et regni solacium, sed in contrarium res evenit. Nam ipso Chorinthiano in principio reditus sui statim remissius agente in regno ipsum populus parvi pendit. Quilibet per se rex esse voluit, voluntas enim uniuscuiusque sibi lex esse incepit.

Et[t]) redit in peius, quia rex est quilibet eius,
Non curans regem quivis statuit sibi legem
Sicut vult, quivis bellat cum milite civis.
Quod potuit rapere de regno quisque,[u]) tenere
Hoc voluit, villas hic, urbes sic tenet, illas
Non reddit, servant regalia hic et acervant
Multi multa bona sibi. Regni digna corona
Ex hoc defluxit tantum, quod postea luxit,
Qui Prage gaudens fuit ante manu sibi plaudens.
Namque prius risit plebs, quando Chorinthia misit
Regem, sed flebat cito post, cum rebus egebat.
Fit[v]) rex ingratus vulgari voce vocatus,
Et fit despectus a plebis amore reiectus.

Sed non est[x]) necessarium plura hic[y]) scribere[z]) de hac materia, cum sit superius diffusius pertractata.[a])

Capitulum LXXXIX.

Qualiter domicella Elizabeth dominum Conradum, abbatem primum Aule Regie, ad sui promocionem exhortata fuerit anno[b]) MCCCIX^o.[c])

Statu itaque regni Bohemie defectibiliter ad interitum tendente, duce quoque Chorinthie ex sua[d]) inerti negligencia pene omnibus regni incolis displicente, Elizabeth[e]) virgo sapiens et vere una de numero prudencium[f]) dolorem gerebat in suo pectore, eo quod suum hereditarium, 1309
regni patrimonium misere propter regnantis[g]) ignaviam cotidie[h]) cerneret sic perire. Accidit autem Domino disponente, quod die uno ad ipsam virginem regiam, cum in cathedrali ecclesia Pragensi missarum audiret sollempnia, dominus Cunradus,[i]) Aule Regie abbas primus, accederet eamque cum reverencia salutaret. Sed ex quo facta fuit vox salutacionis in auribus virginis Elizabeth?[k]) Non quidem exultabat, sed exaltabat gemitum et dolorem expressit in sono, qui propter desolacionem regni patris sui cordis eius diu latuerat in immo. Cogitabat autem, qualis esset ista salutacio et quis esset ille, qui ipsam salutasset destitutam salute. Sciebat autem virgo sapiens, quod salutans esset ille, quem propter fidem integram et sinceritatem[l]) puram tenerrime sicut suam animam dilexerat rex Wenceslaus piissimus, pater eius. Cogitante autem tunc ipsa, quia non est, qui consoletur eam orphanam ex omnibus caris[m]) patri sui, erumpere ex oculis ceperunt lacrime et non poterat se continere. Videns autem dominus abbas tristem nimis regis filiam, contristari cepit et ipse. Cur, inquiens, tuum pariter et meum affligis spiritum tot lacrimis et suspiriis, o incliti[n]) filia principis? At illa: o utinam, ait, aque[o]) de[p]) oculis meis fluentes non deficerent. Quousque cordis mei flebilem conceptum plenius indicarent, sed superexcedit omnes lacrimas meus dolor; orphana, inquit, ego sum utroque orbata parente; regnum patrum meorum et hereditas dissipatur et hic meus sororius, quem meum consolatorem et regni reformatorem speraveram, factus est quasi omni populo in derisum. Melius expedit michi mori, quam sic misere vivere et meam regnique desolacionem videre. Soror mea, ut timeo, cum suo marito cras de regno isto eicietur aut hodie. Et ego quo ibo! Consulite pater, consulite michi derelicte puelle, consilium prebete orphane[q]) michi, virgini et pupille, attendite pater abba, quod ut experimento didici, soror mea iam me

[s]) proprium spiritum malum 3. — [t]) ut 3. — [u]) quisquis 2. — [v]) sic 2. — [x]) nemá 3. — [y]) hic plura 4; hic nemá 3. — [z]) de hac materia scribere 3. — [a]) pertractatum 2. — [b]) fuerit. Annus 3. — [c]) 1319 má 4. — [d]) sui 2, 3. — [e]) Elyz. 3, 4. — [f]) prudentum 2. — [g]) regentis 2, 4. — [h]) quot. 4. — [i]) Conrardus 4; Conradus 3. — [k]) Elyzabeth 3; Elysabeth 4. — [l]) syncer. 4. — [m]) charis 4. — [n]) inclyti 4. — [o]) atque 4. — [p]) ex 3, 4. — [q]) nemá 3.

1309 sine causa[r]) persequitur et cui de porcione regni, que me contingit, bene favi et faveo, michi non favet vivere in hoc mundo. Ostendite amaricate[s]) filie amoris dulcedinem, quam ex patris mei pectore suaviter sepe suxistis. Et plurima similia cum lacrimis loquebatur. Ad quam pius abbas: Turbat me, inquit, filia mea, sermo tuus lugubris et plus turbat me defectus tuus, quem pateris, maxime tamen premit cor meum, quod istis tuis[s*]) iustis querimoniis adhibere non valeo remedia.[t]) Chorinthianus iste, tuus[u]) sororius, qui licet infructuose nomen regis in regno isto retineat, non patitur tamen, ut quisquam tibi bonum consulat, tua solacia sua autumans fore dampna; verum[v]) tamen, ut de pietate et amore patris proles gaudeat, ut et fidem meam eciam servem in semine eius, qui feliciter mortuus est, quem vivum delixi, id modicum, quod mea parvitas ingenii consulere poterit, libenter pro reformacione regni et consolacione tui et multorum pauperum cupio et spondeo, quantum Deus michi amministraverit,[x]) inpertiri.[y]) Constans esto regis filia, Dominus tecum est, nil paveas. Et ex illa[z]) hora illius virginis, quam ab infancia plus ceteris sororibus suis[a]) dilexerat, dominus abbas pii patris more curam habere ceperat plena fide. Sed quia tunc inter plurimos homines in rebus agendis maioris racionis et experiencie dote preditos sermo et certa estimacio vertebatur talis, quod Chorinthianus in regno diu non posset subsistere et regnare, tum quia posse et nosse, que ad statum exiguntur regium, sibi minime inherebant, tum quia regem Romanorum haberet inimicum, in cuius preiudicium regnum sibi usurpaverat Bohemorum, tum quia regni incole inter se plurimum dissidebant et plurimi de rege alio cogitabant, unde vulgare tunc exiit proverbium: Chorinthiani cito,[b]) a quo venerunt, redeant ad milium.[c]) Cum autem nonnulli nobilium de duce Friderico Austrie, alii de Misnensi[d]) marchione Friderico, alii de aliquo duce Polonie 1309
quererent et tractarent inter[e]) se, quis eorum apcior rex fieret, dominus Heinricus in Scedlicz[f]) et dominus Cunradus Aule Regie abbates cum quibusdam ipsorum familiaribus sermonem huiuscemodi proponebant: Cum sceptrum Bohemie a corona imperii dependeat, humana non capit racio, quomodo pax in Bohemia esse valeat, nisi per imperium stabilita legaliter fiat. Bohemorum eciam[g]) dignitas nequaquam regnare super[h]) se gentes pacietur exteras, cum ipsis sit adhuc semen regale relictum, genus videlicet nobile femininum. Quid igitur restat aliud, nisi ut uno rupto vasculo aliud reparetur? Recurrendum est igitur[i]) ad figulum, per cuius artificium melius adaptetur.

Quando[k]) frangis vas, non fle, sed sume duas mnas,[k*])
Pulchrius hinc et emas, vadium ponas, tibi do fas.

Capitulum XC.

Qualiter dominus Cunradus,[l]) abbas Aule Regie, ad dominum Heinricum, Romanorum regem, pro emendacione status Bohemie iverit anno[m]) Domini MCCCIX°.

Ordo iuris et racionis expostulat et hortatur, ut pro relevandis oppressorum sarcinis a subditis ad superiorum salutare presidium fiducialiter recurratur. Previo ergo[n]) consilio plurium sapientum et quorundam nobilium et civium, qui bonum pacis et patrie diligebant, pridie nonas Augusti dominus Conradus,[o]) abbas Aule Regie primus, me habens pro capellano et comite sui itineris, de Praga exivit et ad dominum Heinricum,[p]) regem Romanorum, in civitate imperii, que Helprunna[1]) dicitur, dietis servatis continuis in previgilia Assumpcionis beate virginis prospere Deo duce pervenit, ubi oppor-

---

[1]) Heilbronn.

[r]) cura 3. — [s]) amaritate filie 4. — [s*]) nemá 4. — [t]) remedium 3, 4. — [u]) cuius 3. — [v]) veruntamen 4. — [x]) admin. 4. — [y]) impertiri 3; impartiri 4. — [z]) Ex illa igitur hora 3, 4. — [a]) nemá 2. — [b]) nemá 2. — [c]) nullum 2. — [d]) Mysn. 4. — [e]) intra 2, 4. — [f]) Scedelitz 3; Scedlitz 4. — [g]) enim 4. — [h]) supra 3. — [i]) nemá 2. — [k]) quod 4. — [k*]) minas 3. — [l]) nemá 4; Conr. 3. — [m]) iverit. Annus 3. — [n]) igitur 3, 4. — [o]) Conr. 3; Conrardus 4. — [p]) Rukopis 4 má často jen počáteční písmeno nebo jen několik písmen ve vlastních jmenech, která v jednotlivých kapitolách častěji přicházejí, což zvláště nebudeme podotýkati.

1309 tunitate captata domino Petro, Maguntino archiepiscopo, et domino Heinrico, Tridentino episcopo Cisterciensis [q]) ordinis, presentibus ipse abbas coram rege multis exhortacionum premissis sermonibus in ecclesia fratrum Minorum legacionem suam legaliter taliter est oxorsus: Rex, inquit, regum et Dominus dominancium vestrum, o rex, dignitatis apicem super filios hominum disposuit exaltare, ut sub umbra alarum vestrarum orphani pupilli protegantur et vidue, recreentur oppressi, erigantur [r]) elisi et vestro suffulti tutamine populi gaudeant [s]) universi. Huius spei innixus anchore querere veni vestram consolacionem o rex, de regno devastato et de populo venio desolato, de regno inquam Bohemie, quod pridem honoris face viguit, [s*]) et ut vernalis flos emicuit, sed heu nunc rupta habena pacis et concordie viluit, et siluit mole presa meroris. Defecerunt inibi, proch [t]) dolor! divorum regum naturales ramusculi, qui cum fructu virtutum et operum florere et frondere solebant in gloria, subditosque [u]) suos tranquillitatis et equitatis solacio confovere. Nunc vero masculino extincto semine supersunt quatuor illius piissimi principis regis Wenceslai filie, quarum etate maior domina Anna, que duci [v]) Chorinthie Heinrico matrimoniali nupsit coniugio, regina quidem Bohemie vocatur, licet regalis dignitatis decenciam propter sui consortis displicenciam minime sorciatur. Est et altera virgo prudentissima Elizabeth nomine, que adhuc virile ignorat consorcium, mente sagax et cana, candens puellaris pudicicie et virtutum iubare, preclarorum morum indiciis ipsa sola totam Bohemiam consolatur. Tercia est et filia domina [x]) Margaretha, que duci Wratislaviensi [1]) Bouslao [y]) est matrimonialiter sociata. Est et quarta filia adhuc infantula Agnes dicta ex domina Elizabeth, Kalisiensis [z]) regis filia, generata. Ad has quatuor filias orphanas, ut de regno suo hereditario recipiant consolacionem, imperialis clemencie respicere condecet pietatem. Summopere tamen illam virginem virtuosam, que iam annos attigit nubiles, vestra prosequi 1309
tenetur gracia et favor proficuus o pie domine rex. Hiis [a]) itaque explanatis per ordinem sermonibus rex respondit: Regnum, inquit, illud, cuius statum nobis pater abbas exponitis, tale est, quod, ut hii, qui iura regum et decreta legum sapiunt, nobis dicunt: Per mortem regum naturalium regni eiusdem est simpliciter ad sacrum imperium devolutum, unde digne [b]) imperialis interest providencie ea, que ad pacem sunt illi regno, sollicite cogitare. Sed utique cogitaciones [c]) pacis et non affliccionis cogitaremus multo amplius, si nobiles et cives Bohemie Heinrico, filio Menhardi, [d]) quondam ducis Chorinthie, in magnum preiudicium imperii contumaciter non adhesissent et adhuc adherere cessarent sibi, [e]) aliqui causa lucri, unde non immerito Dei indignacio, angustia et exterminans affliccio supervenere [f]) illi regno, quod regem sibi statuere et servare temere nititur contra legem. Informati enim sumus de hoc plenius, quod non zelo publici boni et communis iusticie, sed pocius spe turpis lucri et causa discordie dictum Heinricum de Chorinthia, non ut ipsum regnare vellent, sed quod ipsimet [g]) magis errare valerent, plures barones et cives particulariter elegerunt. Quid igitur [h]) mirum, quod talis rex in regno tabescit, quem pia intencio boni communis non statuit aut elegit? Regnum Bohemie in manu nostra est, cui dare voluerimus, dabimus illud. Invicta potencia imperii nequaquam terrebitur, si pro conservandis iuribus suis, que habet in regno Bohemie, impensas maiores facere, quam fecit hactenus, compelletur. Non est enim, qui de manu imperii rapere valeat regnum illud, sed pocius, cui voluerit, conferet hoc. Et adiecit rex: Habet, inquit, adhuc Romanus princeps heredes, consangwineos et amicos, qui nunquam contradixerunt nec contradicent imperio, quibus certe melius favere debemus de regno Bohemie quam illi, cuius pater et ipse non solum sacro imperio sed eciam sancte Romane ecclesie multis

---

[1]) Boleslav III, syn Jindřicha V, kníže Břežský, který od r. 1335 byl též knížetem Vratislavským.

[q]) Cyst. ruk. — [r]) eligentur 3; erigentur 2. — [s]) gaudent 2. — [s*]) viguerit 3. — [t]) proh 2. — [u]) subditos quoque 4. — [v]) duce 2. — [x]) nemá 2. — [y]) Bohuslao 3. — [z]) Calysiensis 4. — [a]) Iis 4 a níže o 2 řádky ii místo hii. — [b]) dig. interest imper. provid. 4. — [c]) cogitationis 4. — [d]) Meynhardi 4. — [e]) nemá 2. — [f]) supervenire 2, 3. — [g]) ipsum 2, 4. — [h]) ergo 3.

1309 temporibus[i]) pertinaciter restiterunt. Audiens autem abbas pius, quod non solum Chorinthianum principem, verum eciam omnes regis Wenceslai quatuor filias a regno, ne regnent in eo, vellet rex excludere, turbatus est et ait ad regem: Numquid[k]) imperialis equitas, que clemencia consuevit stabilire suum solium, perdet innocentem cum noxio? Absit hec impietas a domino meo rege, et si domina Anna, ducissa Chorinthie, que nunc regina nominatur Bohemie, occasione sui mariti in[l]) indignacionem imperii incidit, dicite, queso, in quo virens virginis virtus Elizabeth, sapiencie flore predita paternam hereditatem demeruit? In quo demeruit ipsa puella nobilis ex illustri regum prosapia progenita, quod in illo regno, cuius heres est, etsi non possit fieri rex natura et sexu nolente, saltem imperiali gracia annuente rite regina debeat fieri et[m]) vocari? Exigit enim regine sibi offeri honorem sagacissime istius virginis Elizabeth multiplex laudanda condicio et feliciorem se fieri omnis Bohemie populus existimat, si pro patre sapiente sapientem mereatur hanc habere filiam patri superstitem dominam et reginam. Et ut testimonium perhibeam veritati, tante discrecionis et bone composicionis puella, qualis est ista, eciam ab extremis mundi finibus esset adducenda, ut per ipsam terra resurgeret[n]) desolata et hec ad hoc nata est et forsitan sic Deus disposuit, ut extincto masculino regio semine per hanc puellam teneram regnum, quod corruit, addicere nunc debeat, ut resurgat. Legimus enim non semel sed sepius, Dominum salutem dedisse in manu femine sacra pagina hoc testante, Judith, Delbora,[o]) Hester prodeant in exemplum, per quas operatus est Dominus salutem in conspectu plebis sue Israel.[p]) Huic igitur virgini vestra pietas, domine mi rex, de regno illo faveat, cui nativitas, hereditatis titulus, etas, virtus, sagacitas, favorque populi sui favent. Talibus pluribus exhortacionibus et precibus abbatis rex pie inclinatus 1309
coram domino Petro, Maguntino archiepiscopo, qui eciam ad hoc magnam operam et opem apposuerat, rex respondit ita dicens: Nulla alia virgo seu femina de quacunque gente alienigena regina effici debet in Bohemia, nisi Elizabeth, regis Wenceslai filia, non obstante impedimento[q]) quolibet, quod posset forsitan advenire. Ad hoc graciosum[r]) promissum abbate uberius exultante et pre gaudio rogante, ut[r*]) ad maiorem tanti facti certitudinem sibi[s]) rex suam manum porrigeret, aliqualem quoque[t]) super eo stipulacionem faceret, rex respondit: Pater abba manus nostra nunquam violat, quod os dicit, immo[u]) nostrum verbum vobis et omnibus debet[v]) esse privilegium bullatum. Sufficit, inquit abbas, sufficit michi iam domine mi rex, fiat ergo illi ancille humili secundum verbum tuum. Que autem dixit rex, facta sunt omnia; que verbo et ore disposuit, manu et opere complevit, nec quidem[x]) cecidit ex omnibus verbis ipsius aliquod[y]) super terram.

Facta est autem dicta promissio in Helprunna in vigilia Assumpcionis virginis gloriose[1]) ipsa utique gloriosa virgine propter promocionem orbate virginis talia disponente. In ipsa vero die Assumpcionis ibidem in ecclesia Minorum vidi serenissimum principem dominum Heinricum, Romanorum regem, quem sua virtus et gloria super omnes filios hominum extollebat, humiliter solotenus in terra sedere ad pedes fratris Mathei ordinis Predicatorum sermonem de Assumpcione facientis.[z]) Post finem vero sermonis frater Matheus loquebatur in audiencia universe multitudinis: Magnificemus, inquit, fratres hodie omnes Dominum salvatorem omnium et oremus pro conservanda et augenda gracia et gloria domini nostri[a]) hic presentis. Reversi sunt, inquit, regis nostri nuncii, videlicet Philippus Eystetensis et Sifridus[b]) Churiensis[c]) episcopi[2])

[1]) 14 srpna 1309. — [2]) Filip z Rathsamshausenu byl biskupem Eichstädtským od r. 1306—1322; druhý posel jest biskup Churský rodem z Geilnhausenu.

[i]) partibus 4. — [k]) Nunquam 4. — [l]) nemá 2, 3. — [m]) et vocari nemá 3, 4. — [n]) resurgere 3. — [o]) Dewora 3. — [p]) Israhel 4. — [q]) inped. 2. — [r]) generosum 4. — [r*]) et 2. — [s]) nemá 2. — [t]) nemá 2. — [u]) ymmo 2, 3. — [v]) deb. priv. esse 4. — [x]) quidquam 2. — [y]) nemá 2. — [z]) faciens 3. — [a]) nostri regis 3, 4. — [b]) Siffridus 4; Syffridus 3. — [c]) Rukopisy Churimensis.

1309 ad sedem apostolicam missi, qui domino regi bullatas retulerunt literas, in quibus dominus papa Clemens quintus ad suscipiendam sanctam coronam imperialem invitat et evocat dominum nostrum regem. Scribit [1]) enim dominus papa, quod quandocunque infra triennium rex voluerit et paratus fuerit, sibi imperiale Romanum velit imponere diadema. [d]) Ex illa vero hora regis accensum [e]) et incensum fuit desiderium, qualiter ad illius magne dignitatis fastigium cum debita posset pervenire [f]) decencia. Istis omnibus taliter pertractatis dominus abbas ad generale proficiscitur capitulum, hoc enim tunc ordinis nostri exigebat edictum.

Ast ego letanter redii Pragam properanter,
Gressu non segni certus, quod filia regni
Sit regnatura, que servet propria iura
Atque sue gentis virgo mentis sapientis,
Cuius erat vita viridis, virtute polita,
Elizabeth dicta, non est sua gloria stricta,
Sed multum larga sua laus, cum mente sit Arga.

Capitulum XCI.

Qualiter [g]) Heinricus [h]) de Lypa, [i]) Johannes de Wartinberg cum quibusdam aliis baronibus et civibus Pragensibus inceperunt domicelle Elizabeth fideliter adherere.

Cum multiplicata essent mala in regno Bohemie et iam ab omni loco per discidium expulsa esset securitas, ita quod eciam intra civitates munitas pullulante discordia pacis tranquillitas esset rara, vicinus [k]) de vicino, hospes de inquilino diffideret et frater de fratre confidenciam vix haberet, omnes quoque in terrore simul perterriti nunquam nec usquam securi armati in vico, in foro et [l]) iam in propria domo communiter incederent, portantes singuli scutum et gladium ad bellum semper parati, sicut enim ego [m]) tunc sepe vidi in Praga, quod qui duas [n]) habuit tunicas, vendidit unam et emit gladium. 1309 Mutabatur tunc vomer in gladium et falces in lanceas. O quociens vidi et condolui, quod honestorum civium cohors pacifica, que prius vestiebatur mollibus, metu virorum discolorum, sociorum sathane, induta thorace, lorica, casside seu galea premebatur. His [o]) tamen omnibus honerata [p]) et armata vita singulorum tremebat. Generaliter autem tunc nullus ordo, sed horror erat horribilis in regni urbibus et locis universis. Sed quid fecit omnia mala hec? Certe nichil aliud, quam illud:

Cum [q]) [2]) caput egrotat, cetera membra dolent,
Cum caput egrotat, corpus mala pocula potat,
Cum caput egrotat, tunc corpus sub vicio stat,
Cum miser est princeps, tunc nemo scit esse deinceps
Felix secure, sed erunt plures sibi [r]) cure,
Quando sub rege populus vivit sine lege.

De quibus omnibus nos, qui adhuc vivimus et statum regni tempore Chorinthiani ducis vidimus, ipsa flebilis experiencia cum nostro periculo erudivit. Cognovimus enim et vidimus, quod propter senis regis senilem puericiam et iusticie inopiam omnes facultates pauperum potencioris manus rapuit violenter, nec fuit, qui super hiis [s]) pupillo et orphano de iusticia aut iudicio responderet. Cessavit ergo transiens per semitam, luxit et elanguit terra, confusus est totaliter status regni. Videntes igitur [t]) quidam de baronibus regni Bohemie, viri videlicet laude digni Heinricus de Lypa, Johannes de Wartenberg [u]) et quidam alii, quod ex defectu regnantis et male regentis mala fierent in populo suo, dixerunt ad semetipsos et mutuo loquebantur: Quid patimur, ut qui [v]) nati sumus videre contricionem populi lingue nostre? Chorinthianus autem iste, cui occasione et causa uxoris sue regni nostri filie propter spem [x]) boni multo servivimus obsequio, ultimum [y]) inducit

---

[1]) Psaní to a listy jednání věci té se týkající podává dle Raynalda a j. Pertz, Mon. Germ. hist. IV, str. 492 až 496. — [2]) Dle Losertha má verš ten i Vitoduran str. 220.

[d]) dyadema 2. — [e]) accessum 3. — [f]) dec. perven. 3, 4. — [g]) quomodo 3, 4. — [h]) Henr. 3, 4. — [i]) Lipa 2. — [k]) vicinus quoque de vic. 3, 4. — [l]) etiam rukopisy. — [m]) ego ipse 4. — [n]) hab. duas 4. — [o]) Iis 4. — [p]) onerata 4. — [q]) Tento verš schází v ruk. 4. — [r]) tibi 4. — [s]) iis 4 a tak skoro pravidelně místo hii má 4 ii a místo hiis má iis. — [t]) ergo 3. — [u]) Wartinberg 3; Wartinbergh 4. — [v]) quid 2, 4. — [x]) nemá 3. — [y]) ultimo 2.

1309 exterminium nostro regno, nobis namque malum pro bono reddidit,[1]) pro pane lapidem, pro pisce tradidit scorpionem. Ipse opprobriose hoc anno plebegium[z]) vulgus de Kuthna[a]) in Scedlicensi cenobio[b]) nos captivare permisit et in nobis fidem turpiter violavit. Nunc quoque alienigenas advocat, qui solum noverunt regnum rodere et vastare et plus, quod peius est, vitam nostram perdere, quoniam nostram pecuniam acquirere iam laborant. Tali igitur[c]) immerito[d]) nostra comitantur obsequia, qui se regno et nobis plus tyrannum, quam regem,[e]) plus lesorem et cesorem exhibet,[f]) quam defensorem, cuius verbis et promissis adesse solet hesitans certitudo. Fidem autem nostram optime servabimus, si regno tendenti ad interitum subvenerimus.[g]) Habemus adhuc a Deo nobis reservatam virginem regni heredem et filiam, que ad hoc satis apta est et nata, ut nomen regine gerere debeat in hoc regno. Virgini itaque tali de congrua copula cogitabimus maritali. Volat autem per universum mundi ambitum de domino Heinrico, rege Romano, fama celebris et nichilominus per viros veridicos sumus de hoc plenius informati, quod princeps idem Romanus unum habeat filium, quem utique pro rege futuro cinctum multa[h]) milicia intendat mittere ad hoc regnum. Asserit enim rex ille, quod per mortem regum nostrorum naturalium ad sacrum imperium nostri sit regni collacio devoluta. Hiis omnibus eventibus occurritur, si nostra domicella Elizabeth alicui viro pro voluntate regis Romani matrimonialiter copulatur. Placuit hoc omnibus consilium, ut nullum deinceps Chorithiano prebeant famulatum, per quem respublica deducta est ad nichilum. Chorinthiano igitur[i]) publice contradicitur et quilibet se custodit, ne a Chorinthiano eodem incaute ledatur; nam prius et post dicebatur plures lesisse, si non manu, tamen permissione, consensu et suggestione.

Si quis delinquit, ut Paulus apostolus inquit, 1309
Qui consentit ei, fit reus[2]) ipse rei,
Consentit genti dux iste malum facienti.
Illud oportebat fore tunc, nam quando iubebat
Hoc aut hoc fieri, nullus fecit, sed haberi
Cepit in hoc risus, honor hinc fuit eique recisus.

Aliis vero pluribus viris sapientibus de eieccione Chorinthiani de terra per certa[k]) indicia prophetantibus honorabilis vir magister Ulricus,[3]) decretorum doctor, taliter loquebatur: Si Chorinthianus iste in regno Bohemie proficere debuerit aut manere de cetero, nunquam tantam habebo, sicut hactenus habui, fidem in clavibus ecclesie et ecclesiasticis sacramentis. Quomodo enim unquam[k*]) prosperari aut proficere poterit, qui antequam natus necatus fuit spirituali excommunicacionis gladio in matris sue utere usque in terciam et quartam generacionem? et si proficeret, magnam irrogaret contumeliam sua prosperitas clavibus et ecclesie sacramentis. Qualiter autem idem dux profecerit, sequens narracio declarabit.

Capitulum XCII.

Qualiter domicella Elizabeth sororis sue Anne et aliorum honoris sui emulorum persecucionem passa fuerit et in[4]) Nuwenburgam[l]) de Praga fugerit[m]) anno Domini MCCCX[o].

O[n]) quanta est pestifera pernicies corrodentis[o]) invidie, que solum tristatur de prosperis et pascitur de adversis. O honoris emula inimica natura invidia! Tu exagitante persecucionis aculeo dolose persequeris et mentaliter disiungere niteris, quos carnis et sanguinis[p]) necessitas[q]) primordialiter unionis compage federavit. O livor detestabilis invidie! Quot et quantis imbecillibus animis detraccionis materiam de huius virginis Elizabeth virtutibus tradidisti. O execrabilis invidia! Quociens cum tua sterili dextra oblo-

---

[1]) Proroctví Isaiáše XXXIII, 9. — Genesis XLIV, 4. — [2]) Dle listu sv. Pavla k Římanům kap. I, v. 32. — [3]) Oldřich z Paběnic. — [4]) Nimburg nad Labem.

[z]) plebelegium 4. — [a]) Cuthna 4. — [b]) Scedlicense cenobium 2. — [c]) ergo 3. — [d]) inmerito 2. — [e]) Tu vkládá 2 et. — [f]) exhibit 2. — [g]) subvenimus 2, 3. — [h]) iusta 4. — [i]) ergo 3. — [k]) per certa nemá 2. — [k*]) aliquis 3. — [l]) Nowenburgam neb Newemburgam 2. — [m]) fugerit. Annus 3. — [n]) nemá 4. — [o]) corrodantis 2. — [p]) sagwinis 2. — [q]) natiuitas 4.

— cucionis zizanias ad virtutum viridarium huius orphane virginis transiecisti! O quociens vitam nitidam et famam floridam generose virginis livor odibilis invidie extinguere[r]) false infamie nubilo fallibiliter attemptavit.[s]) Omnia enim, que bona sunt et quantumque[t]) bona, interpretari semper in peius invidentis est officium et propria hereditas odientis. Oro te Domine, bonorum creator et amator, ut huius virginis emulos, qui semper letantur, cum alii male fecerint, et in rebus pessimis delectantur, ad locum velis transmittere, ubi materiam habeant sue leticie, hoc est ad portas inferi, ubi est plena sufficiencia omnis mali, ut saltem ibi de malis aliorum insaciabilis eorum rabies saturetur. Sed que et quanta ab emulis, qui non Dei emulacionem sed ambicionem habebant, passa est hec puella tenella:

Certe sustinuit contra se maxima bella.

Cum enim esset virgo sapiens excellenter naturali industria predita et ex hoc ad[u]) suum favorem et amorem multorum animos attraheret et ex prudentis facundie[v]) racionabili eloquencia pluribus nobilibus baronibus et civibus complaceret, ex affabilitate quoque benigna morum puellarium se unicuique, prout decuit, honestissime conformaret, impaciens invidorum animus hoc sustinere nesciens sevire cepit ore rabido. Omnia virginis a Deo data beneficia in vicia cepit exponere, sapienciam eius stulticiam,[x]) prudens eloquium multiloquium, eius equitatem crudelitatem, affabilitatem quoque ipsius levitatem fore animi asserebat. Et quod lamentabilius est, huis virginis famam ad infamiam convertere non solum cohors invida, sed eciam soror sua propria sepius nitebatur. Hoc ego ipse comperi, quando cum domino abbate ad partes Reni in negociis illius puelle veni. Invidorum etenim lingwa[y]) dolosa usque ad plures Reni partes diffuderat detraccionis venena, unde favor baronum et communis opinio, que de sublimacione ad regnum de ista virgine emanaverat, in[y*]) tantum sorori sue domine Anne et sororio suo ipsam odibilem fecerat, quod de morte ipsius tractaretur in occulto procuranda per quasdam mulierculas, quas nominare non audeo. Quod ipsa domicella in suum malum experimento didicit, quando sumpto in cibo quodam veneni toxico mortua fere fuit. Audientes autem ducis Chorinthiani fautores et consiliarii virginis famam, graciam et gloriam magis ac magis[z]) in populo augmentari,[a]) pharisaicum[b]) collegerunt concilium et dicebant: Quid facimus, quia hec virgo multa digna laude facit, si dimittimus eam, sic omnes herent ad eam; expedit nobis, ut eam alicui copulemus in matrimonio militi, qui ipsam, eciamsi consentire noluerit, tamen opprimat violenter et cum[c]) vi.[1]) Nunquam enim securi de regno erimus, quamdiu hanc virginem superstitem habemus. Hec cogitaverunt iniquissimi illi et erraverunt. Excecavit enim eos malicia et avaricia eorum, ideoque iuste confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos; ipsos namque ut abortivos evomuit et servare non potuit terra nobilis Bohemorum. O ceca ambicio, numquid tu virginem, filiam regni, vis foras eicere? O ambiciosa iniquitas, numquid non legisti, generacio rectorum benedicetur?[2]) Numquid iste dux Chorinthie, fomes negligencie, reccior[c*]) est Wenceslao rege, cuius genenracioni in suo semine virginali vis nequiter maledicere? An nescis, quia non est sapiencia, non est consilium contra Dominum? Qui maledixerit huic virgini, malediccionibus repleatur, quia hoc[d]) est semen, cui benedixit Dominus.[3]) Ipsa enim hereditate hereditabit terram patrum suorum, quam[e]) Dominus Deus suus daturus est sibi, pocius vero sibi, quam sorori sue maiori, quia proch dolor hec attrectavit picem et inquinata est ab ea. Sed nunquam cum hanc puellam tot persequencium agitarent stimuli, aliquando secura esse poterat, certe nunquam! Ubique suspicabatur insidias et timebat ubique virginitas, eo quod esset in medio nacionis perverse, que plus sibi optabant et

---

[1]) Srovnej Palacký, Děj. II, 1, str. 341. — [2]) Žalm CXI, v. 2. — [3]) Proroctví Isaiáše kap. LXI, v. 9.

[r]) extingwere 2. — [s]) attentavit 4. — [t]) quantumcumque 4. — [u]) nemá 2. — [v]) fac. et rac. 2. — [x]) stulticiam — eius nemá 3. — [y]) ligwa 2. — [y*]) ut in 3. — [z]) magnam ac magnam 2. — [a]) augmentari in populo 4. — [b]) pharisaicam 2. — [c]) nemá 4. — [c*]) rector 3. — [d]) non 3. — [e]) quoniam 4.

cupiebant[f]) mori, quam vivere. Et qui huius orphane virginis condolet angustiis, consideret, quam paucis fruebatur diviciis et deliciis, que nil[g]) aliud habuit, nisi quod sibi porrexit manus parca et dextra inimica. Sed quid et quantum Chorinthianus iste dare isti pauperi virgini de regni proventibus poterat, cum ipsemet sepius necessitate compulsus pro cibo et potu, quo ipse vesci debuerat, cultellum, mitram, pilleum vel cingulum creditoribus obligaret? Quidam tamen[h]) de hoc sunt sepe stuporati, quod virgo hec virginitatis et egestatis sue tempore nullius amminiculo suffragante tam preciosum et decorum comparare et aptare[h*]) apparatum et muliebre ornamentum et indumentum sibi preparare potuit.[i]) Ipsa enim[k]) in eisdem induviis[l]) in nupciarum suarum solempniis astitit ut regina, a dextris domine Margarethe, regine Romanorum, in vestitu deaurato circumdata varietate, quod omnibus, qui aderant, stupor erat et adhuc earundem decor et preciositas vestium decorem superat omnium in vestibus dominarum, quas ego adhuc unquam vidi in regionibus quarumlibet terrarum. Ego vero de precioso habitu ipsius virginis non stupeo, nec alter potest stupere, qui eius consuevit curiam visitare. Ipsa namque arte subtiliter instructa frequenter non videtur nisi propriis operari manibus, panem ociosa non comedit, sed mittens manum suam ad forcia, quitquit[m]) ad cultum Dei et hominum ex auro et[m*]) argento, margaritis et gemmis preciosis consuevit fieri, ipsa scit et facit. Habet eciam circa se nobiles puellas, que nobilia et subtilia feminea[n]) texunt opera. Istius itaque virginis prudencia[o]) scit de minimis quandoque magna magistrante artificio operari. Testantur hodie divicie in ornamentis, que manus texuit virginalis. Hoc eciam plurimum commendandum, quod per suos capellanos, quos multos et honestos habuit, coram se divina officia iubebat solempniter quasi cotidie celebrari, in missarum quoque pluralitate patris sui more solacium sine tedio habuit spirituale.[p])

Sed in omnibus virtutibus hiis huius virginis 1310
non est aversus furor odientis eam et persequentis, sed adhuc manus eius extenta: accidit enim in die festo Ascensionis Domini,[1]) quod Heinrico, duce Chorinthie, cum suis complicibus de malo virginis cogitante ad Johannem de Wartenberg,[q]) qui fideliter virgini iam adhesit, rumor terribilis hic pervenit. Erant enim, qui dicerent, nisi puella Elizabeth de Praga cito effugiat, talis ac tante turbacionis irrecietur laqueo, quod quando vellet libenter fugere, fugere non valebit; exspectant enim eam maligne machinacionis insidie, ita quod nil[r]) restat aliud[r*]) nisi fugere. Surrexit igitur[s]) velociter de mensa minime saturati strenui militis fidelitas, equum ascendit, precedit et ut ipsum, quocunque modo possit, sequatur anxiata regis filia, per nunccium certum sub silencio demandavit. Credidit fidelitati sui militis virginalis sinceritas,[t]) pallio cito amicitur pauperis, assumptis tantum secum duabus[u]) puellis Cecilia et Agnete usque in Wischegradum[v]) more velata unius vetule florens iuventus virginis peditat cicius iter carpens, ubi equo[x]) ambulanti urgente necessitate insidens cum Johanne de Wartenberk[y]) cumque suis militibus et familia decenti in Nowenburgam[z]) super Albeam lassato pervenit corpore teneritudo puellaris. Si non fugisset, laqueum offensionis, quem adversarii sui tetenderant, utique incidisset.

Quis non compatitur, quod talis amanda puella
Gratis consequitur sine causa grandia bella,
Que sua germana parat illi lite profana?
Hinc quod erat grata cunctis et quod sua fata
Prospera sunt, odit soror hanc; mens invida rodit.
Nunc[a]) apponatis mentes et discuciatis,
Si vos peccatum noscatis sive reatum,
Quod noceat tantum cunctis ambicio, quantum
Hec mutat mores et mundi querit honores,
Temptat[b]) amatores separare, duasque sorores
Fecit discordes; ambicio pessima sordes,

[1]) Dne 28 května 1310.

[f]) captabant rukopisy. — [g]) nihil 4. — [h]) cum 3. — [h*]) adapt. 3. — [i]) potuit praeparare 4. — [k]) namque 3, 4. — [l]) diviciis 2. — [m]) quicquid 3, 4. — [m*]) nemá 2. — [n]) femina 2. — [o]) providencia 3, 4. — [p]) hab. sive spirituale 3; spiritale 4. — [q]) Wartinberg 4. — [r]) non 3, 4. — [r*]) nemá 2. — [s]) ergo 3. — [t]) sync. 4. — [u]) nemá 2. — [v]) Wyschegr. 3. — [x]) ego 3. — [y]) Wartenberg 3; Wartinberg 4. — [z]) Nuwenburgam 3, 4. — [a]) Hunc 3. — [b]) tentat 4.

1310 Longe discedat, cum se[c]) reliquos quoque ledat,
Sit simul exosa mens invida, perniciosa.
Nam puer audivi versum, quem postea scivi:
Alterius[1]) lucra dolet invidus, ut sua dampna,
Versus mutetur, quod consona vox generetur,
Alterius fructum facit invida mens sibi luctum.

Capitulum XCIII.

Qualiter Chorinthiani[d]) turrim sitam in pede pontis Prage[e]) circa beatam Virginem impugnaverint[f]) et Heinricus de Lypa[g]) et Johannes de Wartenberk[h]) cum Bohemis contra Chorinthianos ante castrum Pragense victoriam obtinuerint[i]) et quidam cives de Praga fugerint.

Et factum est, postquam de captivitate sua, cuius prius mencionem feci, Heinricus de Lypa cum aliis concaptivis[k]) suis fuisset cooperante Domino liberatus, erectum est cornu salutis et honoris ipsius multifarie plus quam prius, sicut de Joseph sacra referente historia[l]) cognovimus. Racio autem huius est in prompto;[m]) antequam enim[n]) in captivitatem ductus esset baro iste, tam in Praga quam in Kuthna ex inestimabilis pecunie affluencia cives et montani lascivire et discordare inter se ceperunt, nulla tamen pars discordancium plene baronibus adherebat, facta autem detencione quinque baronum, sicut dictum est antea, per partem unam discordancium, ecce adhesit pars altera huic baroni et suis amicis post eius liberacionem, et factum est hoc parti adverse in ruinam et in scandalum. Coadunato itaque exercitu valido cum auxilio amicorum Heinricus de Lypa, Johannes de Wartenberk[o]) ante Pragam venerunt et per subsidium plurium civium Pragensium sibi favencium illos cives, qui rei in captivitate illorum fuerant, Jacobum[2]) videlicet Wolflini[p]) cum tribus suis fratribus Nicolao, Theoderico, Johanne et Nicolao[3]) Towsintmark[q]) cum pluribus aliis de Praga fugarunt[r]) et ad civitatem Pragensem Wolframum[s]) civem,[4]) qui exulaverat, et quosdam cives alios reduxerunt. Heinricus vero de Lypa, quia camerarius regis exstitit, sub pretextu defensionis civitatis Pragensis turrim illam in pede pontis circa beatam Virginem munire cepit fortiter edificiis, armis, hominibus et expensis.[5]) Wolframus vero, civis virilis et potens, de exilio reversus ad urbem fieri volens caucior, quia semper contenciosior fuerat, hospitale[6]) pauperum in ponte contra claustrum Predicatorum fratrum incastellat et illud propugnaculis in gyro, ut in castris fieri solet,[t]) roborat et coronat. Et licet illa[u]) pluribus incastellacio[v]) displiceret, nil[x]) profuit, sed quia hoc munimen civitatis fieret, ille asseruit, qui construxit. Sed quantam devastacionem illic decumbentibus miseris et Cruciferis cum stella eadem incastellacio postmodum parturivit, nos scimus, qui adhuc vivimus et hec mala vidimus et nostre manus tractarunt[y]) cum doloribus. In hiis autem omnibus eventibus Heinricus, rex Bohemie dictus, de Corinthia natus requirebatur nil, nichil et nichilum, sed fuit ab omnibus quasi cifra[z]) geometrica reputatus. Ipse namque rex ad sermonem quemlibet, sicut unicuique loqui cum eo placuit, credulitate et assensu facili ad modum[a]) unius pueri se pueriliter convertebat. Ve autem terre, cuius rex puer est, si non tempore tamen more. Hiis itaque eventibus, ut dictum est, se habentibus[b]) robur exercitus ducis Chorinthiani de Chorinthia in subsidium ipsi principi Chorinthiano, ut eum regem potentem[c]) faceret super Bohemiam, circa idem tempus advenit. Erat autem princeps et ductor illius exercitus Heinricus de Haufenstein,[d]) vir utique plus audax quam sagax, plus strenuus quam

---

[1]) Loserth ukazuje tu vhodně k napodobení Horat. listů I, 2, 57. — [2]) Srovnej Tomek, Děj. Prahy I, 292—296. — [3]) Tamtéž str. 308. — [4]) Tamtéž str. 297 a násl. — [5]) T. j. věž mosteckou na Malé straně. Chrám matky Boží u paty mostu jest nynější chrám rytířského řádu Maltezů. — [6]) T. j. klášter Křižovníkův s červenou hvězdou, tedy druhou stranu mosteckou jal se opevňovati.

[c]) tamen se 2. — [d]) Corinthianus 3. — [e]) Pragensis 3, 4. — [f]) impugnaverunt 3, 4. — [g]) Lipa 3. — [h]) Wartenberg 3; Wártenbergh 4. — [i]) obtinuerunt .... fugerunt 3, 4. — [k]) captivis 2. — [l]) hyst. 2, 3. — [m]) promptu 4. — [n]) vero 2. — [o]) Wartinberg 4; Wartenberg 3. — [p]) Wlframi 2; Wolfilini 4. — [q]) Thusintmarg 3; Thusintmarc 4. — [r]) fugaverunt 4. — [s]) Wolframum 3. — [t]) solet fieri 4. — [u]) pluribus illa 4. — [v]) castellacio 2. — [x]) nihil 4. — [y]) tractaverunt 3, 4. — [z]) cyfra 2; chiphra 4. — [a]) quemadmodum 2. — [b]) sequentibus 3. — [c]) potentem regem 4. — [d]) Haufinstein 3.

1310 industrius, numerus universe multitudinis cum eo viri octoginta, habentes fortes dextrarios et totidem galeas cum familia alia sed inermi. Hii cum in Pragam venissent, videntes, quod ipsorum dominus plus regeretur quam regeret et omnino impotens[e]) esset, Heinricusque de Lypa et quidam alii domicelle Elizabeth adhererent, cogitabant, ut ipsum Heinricum dolose caperent et occiderent. Nec valebant, quia prepotens erat. Ipse enim Heinricus de Lypa[f]) Chorinthiensium[g]) zelum intelligens non credebat se eis, ipse enim sciebat per experienciam, quid esset in homine illo, duce Chorinthie, cui illi venerant servire. Sed numquid se diu palliat scelerata[h]) dileccio? Annon cito prodit[h*]) dolum cordis exhibicio molesti operis? Certum est autem, quia probacio dileccionis exhibicio est operis. Quantum autem isti, qui de Chorinthia venerant, bonum regni dilexerint, facile perpendimus, si attendimus, quid fecerint et quid fecerunt. De civitate Pragensi turmatim exierunt et pauperes rebus omnibus suis depredati sunt. Viduam et advenam interfecerunt et pupillos plurimos more paganico in ore gladii occiderunt. Et ego lugens vidi diebus fere singulis, quod iidem mane Praga tamquam contra hostes pugnaturi catervatim armati exiverunt, de vespere vero sine prelio redeuntes oves et boves et universa pecora campi et spolia inopum reduxerunt. Sequebatur autem interdum paupercula rusticorum et viduarum turba turbata per spolium, illos predones a longe prece et precio supplicans, ut de re sibi ablata saltem aliquid redderetur.[i]) Talibus vero sequacibus sepe plaga vel alapa pro ablata bestia porrigebatur,[k]) et quod detestabile est, plures tunc in Praga inveniebantur homines, qui res ablatas de sudore pauperum sua pecunia comparabant et in usus suos pessimos tamquam sacrilegi[l]) convertebant. Nec suffecit rapaci istorum vesanie, quod in circuitu Pragensis muri sanguinem[m]) effunderent innocentem et pauperes denudarent, sed adhuc abhominaciones[n]) faciunt alias; ipsi enim arcubus, balistis et sagittis, ignibus quoque vastatoribus turrim illam in ponte Pragensi, quam 1310
Heinricus de Lypa[o]) tenuit, cum turba aggrediuntur et ipsam impugnare modis variis moliuntur; ascendunt Chorinthiani tecta et per[p]) fenestras domorum hinc inde mittunt lapides et iacula, ut expugnent, illi autem, qui in turri erant, viriliter repugnant, nec negligunt deorsum iacere gravia pondera lapidum et nunccios forcium sagittarum. Quidam autem de[q]) Chorinthianis inferius stantibus licet inviti susceperunt[r]) eosdem nunccios taliter, quod amissa loqnela de cetero nulli homini referre poterant, que aut qualia ipsis importuni illi nunccii nova nuncciassent, aut forte non fuit necesse talia dicere, quia cum legati baliste fortis sint certi nunccii mortis, ipsorum legacio cum venerit, interprete nullatenus indigebit. Testatur hoc quidam miles de ordine Cruciferorum hospitalensium, qui de Chorinthia venerat putans forsitan, quod soldanus cum Tartaris[s]) in turri illa esset, arrepto clipeo sursum pugnat, sed deorsum missus lapis secum illi protinus mortem portat. Instant Chorinthiani crudelissime; ex igne quoque per ipsos inferius turri submisso vidi circa turrim flammam et fumum validum ascendere in sublime. Horum autem, qui in turri erant, animositas nullatenus perterretur, pons Pragensis tunc diebus pluribus sabbatizabat, sed gemebundus eo, quod non esset, qui auderet aut[t]) posset in eo ponere suos gressus. Wolframus,[u]) enim[v]) civis Pragensis, qui tunc hospitale occupaverat, quem Heinricus de Lypa reduxerat, prohibuit, ne aliquis de civitate[x]) Maiori illis, qui erant in turri, presidium aliquod afferret. O lacrimabilis miseria Pragensis civitatis: intus sunt pugne, foris timores!

Quis modo non flere poterit vel corde dolere,
Qui scit, quod Praga stat sic et quod sua plaga
Valde sit horribilis, quoniam surrexit ibi lis
Intus et extra se; spoliate sunt ibi gaze
Et res multorum, viget hic studium spoliorum,
Ac intra muros vidi casus ibi duros,

---

[e]) inpot. 2. — [f]) Lipa 2. — [g]) Corinthiorum 4; Corinthiarum 3. — [h]) simulata 4. — [h*]) perdiderit 3. — [i]) rederent 2. — [k]) porrigebant 4. — [l]) sacrilegii 3. — [m]) sagwinem 2. — [n]) abomin. 4. — [o]) Lipa 3. — [p]) nemají rukopisy. — [q]) ex 3, 4. — [r]) susciperent 2. — [s]) Thartaris 3; Tartharis 2. — [t]) et 4. — [u]) Wlfram. 2. — [v]) autem 4. — [x]) de Maiori civitate 4.

1310 Hostiles turbe pugnant ac fortiter urbe,
Nullus securus ibi stat, status est ibi durus.
Sunt foris et[y]) plura, que sunt michi scribere dura,
Nam foris in villis populis[z]) omnibus illis
Non est pax aliqua, sed lege fruuntur iniqua,
Nam qui vult rapere, rapit et quicunque nocere
Vult, facit hoc licite, non est prohibens. Sine lite
Semota pena spoliat, qui vult, aliena.
Causa fit istorum commissorum spoliorum,
Quod rex neglector regni fuit et male rector.
O quam difficile regno fit[a]) valdeque vile
Hunc fieri regem, qui nescit cudere legem,
Vel defensare scit regnum, sed vacuare
Solum scit vinum, cui complacet ante caminum.
Assatura nova, si non habet hanc, coquit ova.

Unde propheta: Ve terre, [1])

Cuius rex puer est et principes mane comedunt.
Ve multum terre, cuius rex puer est, ibi gwerre
Sunt, et ubi comedit cito rex, pax tuta recedit.

Post hec vero cum turris illa inexpugnata permansisset et intervenientibus quibusdam tractatibus ab impugnacione turris eiusdem Chorinthiana milicia destitisset, non tamen a spolio et lesione pauperum cessavit.[b]) Coadunato igitur exercitu satis valido Bohemorum Heinricus de Lypa, Johannes de Wartenberk[c]) in colliculo montis arto[d]) ante pontem castri Pragensis bellum commiserunt cum Chorinthianis durissimum, in quo obtenta victoria est a Bohemis, Heinricum[e]) eciam de Houfenstein,[f]) capitaneum exercitus Chorinthie, vulneratum eodem tempore cepit strenuitas[g]) Bohemorum, domicella vero Elizabeth tunc interim in Newenburga[h]) mansit et postea in festo Petri et Pauli apostolorum[2]) non sine timore in Pragam reversa fuit, ibique morabatur, quousque cito post per dominum Heinricum, Romanorum regem, ad Rheni partes nuncciis solempnibus, ut patebit inferius, vocabatur.

Capitulum XCIV.

Quomodo propter promocionem domicelle Eliza- 1310
beth et propter reformacionem regni barones quam cives Bohemie nunccios solempnes ad Heinricum, Romanorum regem, miserint.[i])

Cum propter defectum iusticie temporibus Heinrici, ducis Chorinthie, super omnia loca Bohemie devastacionis et desolacionis obruens ubique diluvium inundaret, clerus, civis, agricola ac[k]) summe claustralis incola violenciam in omnibus sustinerent, cumque per excessum nimium de se ipsa ledens malicia nauseam haberet et cum violenta oppressio seviret in tantum, quod[l]) quidam divites vita ex iniquorum odio et pauperes rebus suo sudore conquisitis raptorum spolio privarentur. Omnes videntes admirati sunt, conturbati sunt, tremor apprehendit omnes et nos, qui vivimus, cum talia vidimus, nonnunquam sedimus et flevimus et nunc quidem dicimus cum merore et scribimus, sed numquid[m]) in eternum proiciet[n]) nos Deus et non apponet, ut complacicior sit adhuc, aut obliviscetur misereri Deus, aut semper continebit in ira sua misericordias suas? Nullo modo. Respexit enim de excelso celorum habitaculo miserator et misericors Dominus, cum venisset tempus miserendi eius. Inmiserat autem Dominus spiritum consilii in corda quorundam hominum, qui licet tribularentur cum ceteris, plus tamen quam alii ea, que ad pacem fuerant, cotidie[o]) cogitabant. Inter quos precipui fuere viri pacifici: dominus Heinricus in Scedlicz[p]) et dominus Cunradus[q]) Aule Regie abbates. Isti enim ceteris vacillantibus vitem invecte[r]) baiulabant ut Josue et Kaleph et ut pacis serenitas irradiaret post tot malorum nebulas, efficaciter laborabant.[s]) Nunc quidem exhortacionibus, nunc quibuscunque poterant racionibus ad sectanda pacis vestigia corda quorundam nobilium clanculo moliebant. Cum nullum, inquiunt, violentum possit

[1]) Ecclesiastes X, 16. — [2]) Dne 29 června 1310.

[y]) et — foris nemá 3. — [z]) pupillis 4. — [a]) sit 4. — [b]) cessaverit 2. — [c]) Wartinberg 3, 4. — [d]) arcto 4. — [e]) H. 4. — [f]) Huffinstein 3; Haufinstein 4. — [g]) strennuetas 2. — [h]) Wenburga 3; Nuwenburga 4. — [i]) miserunt 2. — [k]) et 3, 4. — [l]) quia 2. — [m]) nunquam 4. — [n]) proiiciet 4. — [o]) cottidie 2. — [p]) Scedelicz 3; Sczedlicz 4. — [q]) Conr. 3, 4. — [r]) vicem invecta 3. — [s]) laborabatur 4.

1310 esse perpetuum, quomodo putandum est, quod hanc abhominabilem[t]) violenciam pauperum suorum perpetuam fore pacietur Dominus, cui proprium[u]) est misereri semper et parcere? Multi autem ex Bohemis crediderunt eis non solum propter sermonem, quem abbates, viri sagaces, fideliter loquebantur, sed eciam[v]) propter signa et indicia desolacionis regno imminentis,[x]) que evidenter fieri visa sunt, in se ipso enim regnum fuit divisum multipliciter et discordans. Quid autem est, quod eque regni desolacionem indicet, ut divisio? cum scriptum sit: Omne regnum in se divisum desolabitur.[1]) Discordia eciam[y]) excidium sic parturit, ut concordia victoriam et amorem nutrit, unde factum est, ut qui prius pre timore solum in occulto de reformacione regni conveniebant et tractabant, iam inspirata gracia confortati animequiores facti de bono statu regni in publico loquebantur imperterriti. Dicebant enim ex eis plurimi, ut ego sepius audivi: Expedit nobis, ut nos moriamur pro populo et non tota gens tam misere pereat in hoc regno.[2]) Hiis[z]) enim, qui preesse debuerant huic regno, facta sunt iusticia et iudicium abhominacio,[a]) ut quid nati sumus videre contricionem populi nostri? Respiciat nos Deus, stemus[b]) simul. Placuit autem tunc consilium hoc omnibus, ut ad illum, cuius memoria in benediccionibus[c]) est,[3]) cuius gloria maior omni laude, serenissimum principem dominum Heinricum, Romanorum regem, pacis amatorem, cui prius occulte legati missi fuerant, nunc vero publice solempnes transmittantur nunccii, qui statum sibi Bohemie exponant et remedium salubre postulent et reportent.

Capitulum XCV.

Quomodo tam barones quam cives Bohemie Jo- 1310
hannem, Heinrici, Romani[d]) regis, filium primogenitum, pro rege sibi dari postulaverint anno Domini MCCCX°.

Inter illos vero viros, qui communi profectui Bohemie intendebant, quidam dicebant: Ecce, rex iste gloriosus Romanorum[e]) filium habet Johannem et fratrem Walramum;[f]) unum igitur[g]) ex hiis duobus ab ipso postulabimus, cui venustam nostram puellam Elizabeth,[h]) regni nostri filiam, matrimonialiter copulabimus. Sic fiet Deo regente in regno Bohemie novus rex et nova lex et bona. Hec autem et talis facta est longi consilii brevis conclusio, quod plus expediat filius quam frater regis regno. Dixerunt[i]) enim: Adolescens iste faciliter mores terre nostre discet, cum filiis nostris crescet, ipsosque ex hoc semper plus diliget, et ipse, quasi in regno natus sit, ab universis indigenis dileccior fiet.

Et quia processit de vena, que mala nescit,
Vixit cum laude pater eius, sic sine fraude
Mater honorata[k]) sua stat per secula grata.
Hic est productus dulci bonus arbore fructus,
Quis valet ambigere nunc vel dubium retinere,
Quin[l]) iuvenis talis, qui sit nutritus in alis[m])
Tam famosorum, iustorum progenitorum,
Multum proficiat, rex iusticie quoque fiat?
Ex hoc sperandum nobis est ac operandum
In tali causa cicius cuncta sine[n]) pausa.
Quia[o]) si negligimus, ventura gravamina scimus,
Que regnum ledent et nobis[p]) ad mala cedent.

Ad regem igitur[q]) Romanorum mentes inclinantur multorum baronum et civium. Inter eos ergo incipit tractatus fieri, quomodo idonei[r]) adaptentur nunccii tam arduum negocium cum Romano principe tractaturi; qui vero paulo prius exhortati ad tale factum per abbates fuerant, iam precibus multum abbatibus instant, ut talis

---

[1]) Evang. sv. Matouše XII, 25. — [2]) Evang. sv. Jana XI, 50. — [3]) Lib. Eccles. XLV, 1.

[t]) abomin. 4. — [u]) spiritum 3. — [v]) nemá 4. — [x]) inmin. 2. — [y]) et 4. — [z]) Iis 4. — [a]) abominatio 4. — [b]) scimus 3. — [c]) benediccione 3. — [d]) Bohemie 3. — [e]) Romanus 2. — [f]) Wolframum 2. — [g]) ergo 3. — [h]) Elys. 4. — [i]) dicebant 2. — [k]) honera 2. — [l]) quoniam 2. — [m]) malis 3. — [n]) fore 2. — [o]) nam 2. — [p]) verbo 2. — [q]) ergo 3. — [r]) ydon. 2, 3.

1310 profuture legacionis officium sibi assumere non abnuant. Peticionem horum tam[s]) piam censebant abbates admittere parati pro miseris relevandis et succurrendis pauperibus animas suas ponere. Audivit talia princeps Chorinthianus,[t]) quia et ipse Prage erat hiis diebus, fremere cepit contra abbates ira mira in animo provocatus. Misit ergo statim suos[u]) satellites, Albertum scilicet de Houfenstein[v]) et Heinricum[x]) de Rotenburk,[y]) ad abbates, ut dicerent ad eos: Numquid vobis parum est molestos[z]) esse meis hominibus, quia et molesti estis et michi regi vestro in omnibus? Numquid non sum ego ille, qui potestatem habeo alligandi omnes, qui invocant contra me nomen regis Romani? Unde vobis do consilium, ut non faciatis vos ipsos ceteris in parabolam et in risum. Manete et consentite nobis et bene erit vobis super omnes, qui in conspectu nostri palacii stant, si autem ire decreveritis, quacunque[a]) terrarum iveritis, amicorum nostrorum principum et comitum irreciendi tendiculis, super vos ipsos et socios vestros flagella et verbera inducetis. Ex hac durissima legacione et relacione abbates percussi sunt terrore et quid agere debeant in hiis[b]) angustiis, ceperunt anxie cogitare et dixerunt ad invicem: Si ibimus, mors nostra forsitan est, si autem hoc non egerimus, nichilominus tamen non poterimus effugere manus huius Chorinthiani, si non ibimus, tamen peribimus. Quid enim unquam[c]) mali fecit Chorinthiano isti dominus Bauarus, Brunouiensium[d]) abbas, qui plus servivit huic regi, quam fere[e]) omnes abbates ordinis sui?[1]) Cernimus tamen, quod[f]) ab hoc rege mala sustinuit plura[g]) et periit domus eius tota. Iste[h]) pater venerabilis pre nimio gaudio cordis[i]) sui in die elevacionis sue, eleccionis istius regis, ipsi regi sue abbacie infulam absente regali diademate[k]) ad verticem capitis 1310
applicavit, mercedem vero meroris pro hac fide fidelis pater proch dolor postea reportavit. Quid Premonstratensis ordo destructus fecerat principi Chorinthiano? In quo omnes civitates Bohemie et Morauie, ville, oppida,[l]) claustra, cives, clerici, rustici, mercatores Chorinthianum istum offendisse inventi sunt? Plurimi tamen sunt occisi, alii spoliati, alii[m]) ad nichilum redacti sunt, quorum nonnulli faciem ducis Chorinthie nunquam[n]) viderunt; unde nobis timendum est, ne si forte celaverimus et si non nuncciaverimus in aula et aure magni Romani principis mala regni istius, sceleris arguemur, et[o]) rei horum omnium malorum erimus. Sit tamen Dominus protector vite[p]) nostre, non timebimus, quid[q]) faciet nobis homo. Sit Deus pro nobis et quis stabit contra nos, stemus simul, ipse Dominus custodiet[r]) introitum et exitum nostrum, quia ipse est solus, qui intuetur cor et desiderium nostrum. Intendimus enim solum ad consolacionem laborare turbati regni et refrigerio egenorum. Sic igitur[s]) hii abbates exultant ut gigantes[t]) ad currendam viam tam piam. Civitas vero Pragensis et mons Kuthnensis[t*]) ex communi iuratorum suorum consilio eligunt[u]) viros idoneos[v]) ipsorum votum et negocium ad regem Alemanie delaturos. Scripserunt autem epistolam hanc[x]): Serenissimo principum domino Heinrico, Romanorum regi semper Augusto, Wol[flinus][y]) iudex ac communitas iuratorum ac civium civitatis Maioris in Praga se ad omnia mandatorum paratos genera cum servicii promtitudine[z]) et fidei puritate. Variis anxietatum oppressi molestiis regno Bohemie desolacionis sarcina[a]) graviter subcumbente ad vestre regie pietatis celsitudinem spe consolacionis et gracie consequende nostros oculos elevavimus.[b]) Mittimus igitur[c])

---

[1]) Bavor byl opatem v Břevňově od r. 1294—1333.

[s]) tam promtam conferebant 2. — [t]) Corint. 3; Car. 4. — [u]) duos 3. — [v]) Hufinstein 3; Hufinsteyn 4. — [x]) Ruk. 4 má při jméně tomto vždy skoro jen začáteční písmeno; ruk. 3 pravidelně Henricus atd. — [y]) Rotinburg 3, 4. — [z]) molestus 2. — [a]) quocunque 4. — [b]) iis 4. — [c]) umquam 2. — [d]) Brunouiensis 3, 4. — [e]) nemá 3. — [f]) quia hoc ab rege 4. — [g]) plurima 4. — [h]) Ipse 4. — [i]) sui cordis 3, 4. — [k]) dyad. rukopisy. — [l]) slovo toto jest psáno v ruk. 2 a 3 obyčejně jen opidum atd. — [m]) nemá 2. — [n]) numquam 2. — [o]) sed 3. — [p]) uide 3. — [q]) quit 2. — [r]) custodias 2, 4. — [s]) ergo 3. — [t]) gyg. 2, 4. — [t*]) Cuth. 3. — [u]) elegerunt 2. — [v]) yd. ruk. — [x]) Tu vkládá 2 slova: Epistola ad regem Romanorum, dominum H. — [y]) Ruk. 2 a 4 mají jen písmena Wol. a ruk. 2 naznačuje jméno královo jen písmenem H. — [z]) plenitudine 3, 4. — [a]) sarcine rukopisy. — [b]) elevamus 3. — [c]) ergo 3.

1310 hos nostros concives, presencium ostensores, nostris legacionibus et proposito plenius informatos ad audienciam et presenciam vestre maiestatis. Omni autem studio supplicamus, quatenus eorum relacionibus, quas coram vestra excellencia proponent, aures inclinare dignemini benivolas[d]) votaque precaminum nostrorum et ipsorum perducere[e]) velit vestra pietas fructuosius ad effectum. Quidquid[f]) vero per eosdem nostros nunccios factum, dictum fuerit vel promissum, gratum et ratum servabimus nunc et semper. Datum Prage tercio Kalendas Julii.

Consimiles eciam montani de Kuthna[g]) et quidam barones per suos nunccios regi transmisere epistolas. Sunt autem hii nunccii et nomina eorum, qui ad regem Romanum sunt profecti: dominus Heinricus[h]) Scedlicensis,[i]) dominus Conradus[k]) Aule Regie, dominus Johannes[l]) Placensis[m]) abbates Cisterciensis[n]) ordinis, Johannes[o]) de Wartenberk,[p]) Bohusco[q]) de Mirica[1]) barones et Otto vir sapiens nunccius Wilhelmi Leporis.[2]) De Praga vero fuerunt: Cunradus[r]) Cornpul,[3]) Otto Phigoles,[4]) Ebirnslinus[5]) filius Popplini[s]) et Ebirlinus[6]) de Lapide. De Kutna[t]): Tyllmannus[u]) Lucie[7]) et Cunradus, frater[v]) Heinrici[x]), vice plebani vicarii in Monte. Hii duodecim viri cum eorum familia in octava Johannis baptiste[8]) pro salute et consolacione sue patrie[y]) de Praga exeuntes minas Chorinthiani parvipendentes continuato itinere ad Heinricum, regem Romanorum, in Frankenuurd[z]) die duodecimo pervenerunt. Frater Petrus propter obedienciam tunc sequebatur non a longe sed prope, ut videret finem.

Iste fide plenus hominum numerus duodenus 1310
Ad Romanorum regem vadit, miserorum
Et regni miseri factum tractando tueri,
Hos velis o Christe, quod nullum sit sibi triste,
Qui stant pro terra, qua regnat maxima gwerra;
Spiritus alme, bona super hos fundas tua dona,
Ac horum mentes fac in cunctis sapientes,
Ut cum Romano concordent federe plano.

Capitulum XCVI.

Quomodo inter Johannem, filium regis Romanorum,[a]) et Elizabeth, filiam regis Bohemorum, sponsalia in Frankenuurd[b]) fuerant celebrata anno Domini MCCCX⁰.

Die duodecimo egressionis nuncciorum de Praga ad regem Romanorum, dominum Heinricum, in Frankenuurd[9]) Deo duce ipsi feliciter pervenere via.[c]) Adventus autem istorum nuncciorum cum nuncciatur in aula imperiali, Romano principi et pluribus aliis materiam generabat gaudii. Sciebat enim rex[d]) horum omnia, pro quibus venerant, negocia. Die vero altera rex hos nunccios nuncciis suis ad se affabiliter vocat et convivium inclitum in domo Predicatorum fratrum parari mandat.[10]) Hec igitur[e]) dies tota fit quies, totam enim se dabat[f]) conviviis, non consiliis. Sequebantur autem dies alii, quibus quies rara, sed frequenter fiunt consilia et mutua[g]) colloquia. Habuit vero circa se tunc[h]) rex ille magnificus reverendissimos[i]) patres Petrum[k]) Maguntinensem, Johannem[l]) Coloniensem[11]) archiepiscopos, Argentinensem,[12]) Leodiensem,[m]) Monasteriensem, Spirensem, Eysteten-

---

[1]) Bohuslav ze Švamberka jest tu míněn. Mirica jest Bor (Haid) v západních Čechách mezi Přimdou a Stříbrem. — [2]) Vilém Zajíc z Valdeka. — [3]) Konrad Kornpuhel. — [4]) Otto Wigolais. — [5]) Ebruš Poplinův. — [6]) Ebrlin od Kamene. — [7]) Tillman Luciin. — [8]) Dne 1 července. — [9]) Dne 12 července. Srovnej též: Palacký, Über Formelbücher I, 329 a 330. — [10]) Jan z Viktrinku, Böhmer, Fontes rer. Germ. I, 362. Srovnej Palackého Děj. II, 1, 345 a násl. — Heidemann Petr von Aspelt 150 a násl. — [11]) Kolínským arcibiskupem byl tenkráte Jindřich II, hrabě z Virneburka. — [12]) Štrasburským biskupem byl tehdy Jan z Dirpheimu, Lutišským Theobald hrabě Barský, Münsterským Ludvík II, hrabě Hessenský, Spírským Sigibodo (Sybodo) II z Lichtenberka a Eichstädtským Filip z Rathamshausenu.

[d]) benevolas 4. — [e]) producere 3. — [f]) Quicquid 3, 4. — [g]) Cuthna 3. — [h]) H. 2, 4. — [i]) Cedl. 4. — [k]) C. 2. — [l]) Jo. 4. — [m]) Plat. 4. — [n]) Cistriciensis 3. — [o]) nemá 3. — [p]) Wartinberg 3, 4. — [q]) Bonscho 2; Ruscho 4. — [r]) Conradus 3; Conrardus 4 a tak níže. — [s]) Poplini 3. — [t]) Cuthna 3. — [u]) Tillmannus 3; Tilmannus 4. — [v]) nemá 4. — [x]) jen písmeno H. mají 2 a 4. — [y]) parate 3. — [z]) Frankinfurt 3; Franckenfurt 4. — [a]) Bohemie 3. — [b]) Frankinfurd 3; in Frankf. sponsalia 4. — [c]) pervenire visi 2. — [d]) rex — altera nemá 3. — [e]) ergo 3. — [f]) nemá 3. — [g]) nemá 3. — [h]) nemá 2. — [i]) reverentissimos 2. — [k]) P. 3, 4. — [l]) Jo. 3. — [m]) Leodinensem 3.

1310 sem[n]) episcopos, dominum Heinricum, Wuldensem[1]) abbatem, cum pluribus aliis episcopis quam abbatibus. Affuerunt eciam magnifici principes, comites et libere condicionis viri plures, inter quos Rudolfus, comes Palatinus Reni et dux Bauarie, Bertoldus de Hennenberk,[o]) Ludewicus de Oting[2]) comites ceteris, qui simul aderant, nequaquam erant inferiores. Hos vero pene omnes principes et barones rex ad suum invitat consilium, auditurus verba legacionis de Bohemia nuncciorum. Opportunitate[p]) itaque loci et temporis captata legati de Bohemia ante conspectum regis et consilii[q]) tocius pariter veniunt et ut eorum proponat negocium, abbatem Aule Regie petunt, qui cogenti[r]) peticioni annuit et causam adventus nuncciorum et sui sic dicens exposuit: Currendum est, inquit, de tenebris ad lucem, de angustiis ad quietem, de timore ad pacis asilum,[s]) de fervore ad pampinum, et quia regnum Bohemie involvitur tenebris tribulacionum, angustiis discordiarum, timore miseriarum multarum, ad lucem gloriosi tui nominis, quo illuminatur iam circulus orbis, de terra illa venimus[t]) ad te, o domine mi rex; petimus autem,[u]) ut a clemencia tue regie pietatis dirigantur pedes nostri in viam pacis. Salus nostra in manu tua est domine, respiciat nos misericordia tua, ut securi serviamus regi; habemus in Bohemia regem, ducem videlicet Chorinthie, sub quo facta est tanta pacis et iusticie sterilitas, ut quod nos perire sibique non posse servire urgens[v]) compellit necessitas. In regno utique illo completa est Joseph sompniatoris visio, fertilibus enim annis steriles secuti sunt nimis et nisi Dominus reliquisset nobis semen, quasi Sodoma et Gomorra fuissemus. Servavit quidem Dominus nobis semen regium, virginem inquam decoram, gemmis vestitam virtutum, cuius consolacioni intendat, oramus, vestra clemencia, cum sit quasi orphana derelicta.

Cum te quivis amet pie rex et laus tua clamet
Per mundum totum faciens nomen tibi notum:
Quod foveas iustos, sis iusticie bene custos, 1310
Ac in honore facem portes, facias quoque pacem,
Sis consolator iustorum, iuris amator,
Et quia nos scimus bona tot, nunc ecce venimus
Ad te solamen querentes atque iuvamen:
Que patimur bella, rex respice, nostra puella
Orphana pupilla tibi sit commissa, stat illa
Ad tua mandata, quod vis, complere parata.

Cumque eleganter satis quasi oratoris more dominus abbas hec et[x]) alia in regis et suorum consultorum protulisset[y]) audiencia, rex respondit: Sacrum, inquit, Romanum imperium, cui favente Deo presum, licet immeritus, consuevit esse divinarum legum et omnis iusticie inviolabile armarium; ab ipso enim iniustum omne est eminus elongandum, cum sit caput regnorum et omnium origo potestatum. Non enim ad hoc, ut res quelibet fiat, sed ut bene fiat et qualiter fieri debeat, ad discuciendum in antea se et suos equitas imperii sollicitat; solet quippe princeps Romanus omnia sua negocia cum consilio agere, quia suo statui minus expedit post factum aliquod penitere. Regnum itaque istud Bohemorum, mortis sarculo eradicante inibi stirpem[z]) masculinam regum naturalium, ad sacrum est imperium devolutum, et ut decreta legum imperialium docent me, possum illud, cui voluero, conferre. Subintravit autem regnum illud Heinricus, filius Meynhardi,[a]) quondam ducis Chorinthie,[b]) non quidem per hostium,[c]) sed aliunde. Suus autem introitus, ut audio, pacis fecit exitum et mali cuiuslibet incrementum. Antecessori quoque nostro, domino Alberto, ausu idem temerario restitit et adhuc usque hodie procaciter sacro imperio resistere non desistit. Summa vero expensarum, ad quas faciendas eiusdem temeritas sacrum compulit imperium, extendit se in plus quam ad centum milia librarum. Istud plures principes et comites sciunt, qui pro recuperacione eiusdem regni imperio astiterunt et stipendia largissima receperunt. Licet autem pre-

[1]) Fulda. — [2]) Ottinky (Oettingen).

[n]) Cysterciensem 2. — [o]) Tak 2; Hennenberch 3. — [p]) Oport. ruk. — [q]) concilii 3, 4. — [r]) cogunti 2. — [s]) azilum 4. — [t]) venimus ad te nemá 3. — [u]) nunc 2. — [v]) vigens 2, z nouze však možno vyčísti i urgens. — [x]) nemá 2. — [y]) pertulisset 3. — [z]) styrpem 4. — [a]) Menhardi 3. — [b]) Chor. filius, tak že slovo to dvakráte přichází. — [c]) ostium 4.

1310 potens[d]) imperii manus non sit adeo abbreviata, quin per ipsam contundi possit Chorinthiani illius presumptuosa contumacia, absit tamen a me, quod preter[f]) legum decreta et absque virorum fidelium consilii dictamine aliquid velim aggredi, vel quidpiam attemptare.[g]) Inite igitur, ait rex, o principes et fideles Romani imperii, una mecum consilium, invenite modum, ut regno turbato Bohemie adhibeatur remedium et suo iure letetur imperium. Previo igitur interlocucionis consilio responderunt principes regi suo: Rex in eternum vive;[1]) nam iustus es domine et rectum iudicium tuum. Quamvis autem lex Dei sit in corde regis[2]) et oculi tui videant equitates et sis, ut scimus, conditor legis et cognitor, tamen respondebimus tibi dictante nostra consciencia consilium, insticiam et iudicium, quia hoc nunc imperat nobis tua equitas et mandatum. Heinricum,[h]) inquiunt, filium ducis Chorinthie, qui regnum Bohemie in preiudicium sacri imperii occupavit et adhuc[i]) occupat iniuste, ex nunc pronuncciamus et ex iusta sentencia decernimus omnia iura principis perdidisse. Non est dicendus rex ille,[k]) cui imperialis adversatur lex, dux eciam esse non valet, qui ducatum suum in predefinito termino a legibus, vero[l]) a collacione imperii non suscipit more solito, nec quidem curat suscipere animo contumace.[m]) In manu tua domine rex sunt omnes fines terre et omnium terrarum illarum, quas ille Chorinthianus sub se habet[n]) vel ut tyrannus vel ut heres. De principibus igitur[o]) legitimis regno Bohemie et ducatui Chorinthie Romani interest imperii providere; etsi forsitan barones, cives, ac quicunque alii inconsulte et minus provide eidem Chorinthiano votum, homagium, aut fecerunt[p]) aliquod iuramentum, cum[r]) hec omnia illicita fuerint[q]) et inania, in nullo diffinimus stare vigore vel efficacia. In turpi enim[s]) voto mutandum est decretum. Placuit regi iusticie eloquium 1310
responsionis iuste et consensit.

Facta sunt igitur[t]) statim super eo scripta et instrumenta privilegiorum evidencia, in quibus Heinricus, filius ducis Chorinthie, qui se gessit pro rege Bohemie, ab imperio proscribitur et ab omni iure alterius principis, omnium principum et electorum, qui tunc aderant, dictante sentencia privatur. A voto quoque et iuramento sibi prestito omnes, qui incaute fecerant, absolvuntur. Habentur autem Prage usque hodie illius sentencie privilegia sigillis Heinrici regis tunc Romani et aliorum principum et electorum firmiter roborata.[3])

Capitulum XCVII.

Quomodo[u]) Heinricus imperator Johannem, primogenitum suum, in Bohemiam miserit invite volens Walramum,[v]) fratrem suum, illuc pocius promovere.

Post hec de puella Elizabeth, regis Wenceslai filia, rex Romanus presencium sibi principum auditurus consilia exorsus est loqui huiuscemodi verba: Puelle illi, quam insignem et commendabilem reddunt honestorum virorum credibilia testimonia, sicut locuti sumus alias et antea, sic adhuc[x]) dicimus, quia sibi favemus, ut in solio patrum suorum sedere debeat ut regina. Fratrem autem nostrum Walramum, virum, ut scitis, strenuum, dabimus puelle illi in maritale consorcium, ut cum ipsa regnum hereditarie possideat Bohemorum. Letificat principes sermo regis et gracias regi agunt plus de consolacione orbate virginis quam sublimacione sui proprii fratris. Nunccii quoque de Bohemia huius auditis eloquiis, quod videlicet erigenda sit desolate humilitas virginis, letantur corde medullitus, ita quod turgens leticia cordis faciem

---

[1]) Druhá kniha Esdráše II, 3. — [2]) Žalm XXXVI, kap. 31. — [3]) Pelzel, Dipl. Nachrichten, Abhandlungen einer böhm. Privatgesellschaft 1777, III, 88. — Reg. Boh, II, 2222—2228. Liber vetust. stat. et priv. Veteris urbis Prag. v arch. města Prahy.

[d]) potentis 4. — [f]) propter 4. — [g]) attentare 4. — [h]) Hoc 2. — [i]) ad hoc 3. — [k]) ille rex 4. — [l]) slova toho nemají 2 a 4, ale v 2 jest pro ně vynecháno místo. — [m]) contumaci 4. — [n]) habuit 2, 3. — [o]) ergo 3. — [p]) fecerint 4. — [q]) fuerunt 3. — [r]) tamen 2. — [s]) vero 3. — [t]) ergo 3; igitur sunt 2. — [u]) Quomodo dominus 3. — [v]) Wolramum 3; Wolframum 2, 4 a tak níže. — [x]) ad hoc 2, 3.

1310 fluentibus pre gaudio irrigaret aquis. Concordant omnes in virgine, sed non in viro. Rex exhibet fratrem, nunccii postulant filium ipsorum fieri regem. Dixit autem rex: Frater,[y]) inquit, meus etatem habet, pro se loqui et pugnare valet, Johannes vero, filius meus, puer tenerrimus et puer parvulus est; ve[z]) autem terre, cuius rex puer est.[1]) Instabant autem fortiter nunccii dicentes regi[a]): Non ve, sed utique bene terre nostre erit, si hunc puerum,[b]) puerum benedictum, fructum ventris tui posueris super thronum regni nostri, ut solium glorie teneat et cum principibus sedeat pro te, domine pie rex; nos enim subiecti erimus dicioni sue, ipse vero obediet iussioni tue et sic tua sapiencia reget ipsum et nos, regem scilicet et regnum. Sufficit enim, ut cernimus, tua sapiens potencia regna regere, que sunt absencia. Atque in hunc modum contendebant nunccii cum rege pro rege. Ad familiare vero colloquium solum dominum Cunradum, abbatem Aule Regie, regi placuit assumere, a quo seriose cepit querere: Cur, inquit rex, fratrem meum pro rege non accipitis, sed filium meum postulatis? Cui abbas: Quia, inquit, domino meo tibi regi[c]) carne propinquior est fratre et si sciremus regi tibi domino meo propinquiorem, ipsum peteremus[d]) nobis dari regem. Ait autem rex: Ego[e]) michimet vicinior sum. Bene, inquit abbas, multum bene domine mi rex loqueris et ego iuro vobis per Deum, si vos essetis domine rex talis, quod in regem Bohemie assumi possetis, omnes pariter vobis propter magnum nomen, quod habetis, cum reliquis[f]) occurrerent et letanter susciperent. Nunc vero, quia alcius ascendistis et illud fieri est impossibile, filius illic regnet pro patre; filius enim magna est substancia et pars patris. Nec moveat vos domine rex, quod domicella mea Elizabeth etatem vestri filii Johannis excedit in quatuor annis, attigit enim filius vester annum etatis sue quartum decimum et puella[g]) hec octavum decimum, duorum annorum spa- 1310
cium adequabit in eis disparem quantitatem corporum. Et non indignetur dominus meus rex michi servo suo super hiis[h]) sermonibus, quos[i]) nunc locuturus sum, antequam de manu vestri iuvenis filii tale et tantum dimitteretis regnum, copulare filio vestro deberetis[k]) virginem vel matronam, que quinquagesimum attingeret[l]) annum. Subrisit autem rex, die vero altera assumpsit rex Scedlicensem[m]) et Aule Regie abbates secreto seorsum[n]) et ait illis: Vos duo viri magni nominis et bone fame estis[o]) religiosi, ad hoc estis abbates, sacerdotes estis et ideo a vobis inquiro in hac re consilium, quod sequi volo. Adiuro vos, inquit, per Deum vivum, per venturum tremendum ipsius iudicium, sicut in die novissimo respondere vultis Altissimo, ut iam hic michi dicatis in occulto, expeditne michi et statui meo filioque meo, ut constituam eum regem in Bohemorum regno? Abbates vero tam seriose adiuracionis inclusi vinculo, admiracionis animo attoniti primo tacuerunt et subito animequiores facti regi dixerunt: Hoc vobis dicimus in verbo Domini, quod aliud non sentimus, nisi hoc, quod bonum sit et utile, vestrum filium regem fieri Bohemie. Hec, inquit rex, brevis responsio ligat me et plus persuadet michi, quam consilium aliorum, ut faciam hanc rem. Recessit igitur statim rex ab illis applicans se principum consiliis, et ex illa hora, sicut nos ipsi vidimus et cognovimus lucide, negocium nostrum, quod prius putabamus fieri impossibile, estimantes ipsum fore durius adamante, fit statim flexibile sicut cera liquescens[p]) a facie ignis et nix a calore solis.

Nunc potest hora, quod prius non potuit mora

per quindenam[q]) prius[r]) enim omni die et sepe in nocte in consilio et tractatu fueramus et tamen[r*]) nichil cepimus, nec aliquid profecimus, sed nonnunquam nos sine fine ad recedendum dispo-

---

[1]) Ecclesiastes X, 16.

[y]) frater meus, inquit, aetatem 4. — [z]) vaeh 4 a tak níže. — [a]) nemá 2. — [b]) parvum 4. — [c]) nemá 4. — [d]) nobis peteremus 4. — [e]) Misto Ego má 4: Et ego ipse; Et ego 3. — [f]) reliquiis 4. — [g]) domicella 3, 4. — [h]) iis 4. — [i]) que 3. — [k]) debetis 4. — [l]) attigerit 3. — [m]) Cedlicensem 4. — [n]) nemá 2. — [o]) nemá 4. — [p]) liquens 3. — [q]) quindena 4. — [r]) nemá 2. — [r*]) cum 3.

1310 suimus, mansimus tamen usque adhuc. Die igitur quinto decimo adventus nostri in Frankenuurt [s]) coram archiepiscopis, episcopis, abbatibus, ducibus, comitibus et [t]) aliis pluribus imperii nobilibus hoc promisit et ore suo dixit: Ecce, Johannes primogenitus meus Elizabeth domicellam, regis Wenceslai filiam, ducere debet uxorem legitimam. Nunccii vero de Bohemia similiter spoponderunt pro puella. Fiunt itaque taliter compromissa felicia sponsalia et privilegiis litterarumque testimoniis firmissime roborata. Assignavitque rex nupciarum locum et tempus, circumvallans hoc talibus condicionibus, dixit ergo: Terminum finalem pro celebrandis nupciis filii mei et filie prefigimus, quem [u]) preteriri [v]) omnino nolumus. Ab isto etenim die, id est ab VIII[o] Kalendas [x]) Augusti usque ad Kalendas Septembris tempus veniendi in Spiram, [y]) imperialem civitatem, [z]) illi puelle, filii nostri sponse, statuimus et finaliter assignamus; si vero infra [z*]) tempus illud non fuerit ad locum dictum deducta, pronuncciamus ex tunc omnia contracta hec [a]) sponsalia irrita fieri et esse inania; urgent nos namque [b]) maxima imperii negocia, [c]) sic quod temporis spacia assignare ipsis non possumus [d]) longiora. Vocabatur enim tunc rex cotidie [e]) ad partes Italie [e*]) et Lombardie. Instabant autem de Bohemia nunccii dicentes regi: Domine, inquiunt, rex, vestra attendat providencia, quia periculum dabit mora, regnum nostrum ardenti aspirat presentem vestrum filium desiderio et nunc quidem eciam, si cum paucis venerit, regnum obtinebit sine prelio. Placeat igitur regi hoc consilium, ut filius suus statim vadat nobiscum, possideat regnum et nupciarum inibi regale celebret convivium. Absit, inquit [f]) rex, absit hoc longe a me, ut non videam oculo ad oculum meam filiam et deosculer eam prius, quam proficiscar in Galliam. Elizabeth enim, domina vestra, nunc filia mea est; Johannes, inquit, primogenitus meus, nunc sponsus, gaudebit super sponsam et gaudebunt de me filius et filia, et delectabor in eis. Ite, adducite eam pocius ad me, ut possim lecius vivere. Regis verbum fit nuncciis [g]) quasi preceptum. 1310

In [h]) illo tempore, quia rex ad evocacionem domini Clementis pape quinti profecturus fuit in Italiam, ut imperialem obtineret coronam, Johannem, suum primogenitum iam pro rege Bohemie adoptatum, ipse rex ex [i]) communi consilio et consensu omnium principum, qui tunc aderant in copiosa multitudine, generalem sacri imperii vicarium citra montes constituit per quinquennium, eiusdem dignitatis adhuc obtinet [k]) titulum. Peractis igitur negociis die decimo septimo post adventum nostrum, hoc est quinto Kalendas Augusti de Frankenuurt [l]) exeuntes versus Bohemiam cum festinacione incepimus dirigere gressus nostros. Quanta vero tunc in Frankenuurt gloriosi regis Heinrici superextollens [m]) effulserit gloria, quam copiosa ibi florens milicia, que [n]) hastiludia, que [o]) tripudia fuerint, hoc modo

Dicere non poterit mea mens, nec talia querit
Scribere, que mundus hic exercuit furibundus.
Nam sum sub tali degens habitu monachali,
Cui non est cura, quis pugnet prelia dura,
Nam tantum Christo seculo se iungit in isto.
Illa tamen scribo, quod multo lecior ibo
Ad terram, de qua veni, quia lex erit equa
Illic dante Deo, tali pulso Iebuseo, [p])
Qui nos destruxit, quod tota Bohemia luxit,
Nec cessat flere, quod [q]) fecerat hic, quod egere
Gens cepit tota, sunt hec per singula nota,
De rebus testis [r]) non utilis est manifestis.

Nobis vero in reversionis nostre itinere constitutis et ad civitatem imperii, que Windesheim [s]) dicitur, venientibus insperate venit de Bohemia currens Stephanus, sartor puelle Elizabeth, et nunccius dicens ad nos: Annunccio vobis non gaudium, sed fraudulentum excidium.

---

[s]) Frankinuurd 3; Frankenfurd 4. — [t]) ac 3, 4. — [u]) nemá 2. — [v]) preteriti 2. — [x]) Cal. 4 a tak níže. — [y]) Spyram 2. — [z]) nemá 2, ale jest pro slovo to necháno prázdné místo. — [z*]) ad 4. — [a]) hae 4. — [b]) nemá 2. — [c]) negocii 2. — [d]) possimus 4. — [e]) quotidie 4. — [e*]) Ytalie 2, 4. — [f]) inquid 3. — [g]) nuntiis hiis (iis) quasi 3, 4. — [h]) Po straně mají ruk. 2 a 4 přípisek: Incidens. — [i]) nemá 4. — [k]) optinet 2. — [l]) Frankinffurt 3; Frankenfurd 4 a tak níže. — [m]) superexcellens 3. — [n]) quod 3. — [o]) quod 3; quam 4. — [p]) tebuseo 4. — [q]) quia 3, 4. — [r]) gestis 3. — [s]) Windesheym 4.

1310 Mons Kuthnensis[t]) traditus et[u]) perditus est; recesserunt enim cito[v]) quidam viri inconstancie, qui miserunt vos, de via et fide, quam compromiserant vobiscum, et cum adiutorio adversariorum, quos prius propria expulerat de Monte malicia, Chorinthianum intrare Kuthnam[x]) permiserunt cum sua potencia; quinto[y]) decimo Kalendas[z]) Augusti[1]) hec facta sunt. Votum autem pociores de Monte voverant antea, quod tantum ad iussionem et voluntatem regis Romani cuncta tam Montis quam regni disponi deberent negocia, miserant enim super hoc regi Romanorum litteras, quam nuncios. Turbati fuimus de hoc nunccio, sed non perturbati; habebant enim corda nostra fiduciam in adiutorio Altissimi, ipsi enim soli voluntas et intencio nostra bona fuit cognita. Procedentes inde in Norenberg[a]) pervenimus, ubi nos tres capellani Petrus, Cunradus, Heinricus cum tribus nostris venerabilibus patribus abbatibus remansimus, ceteris nostris sociis pro domicella Elizabeth, nova sponsa, in Bohemiam proficiscentibus festinanter.

Capitulum XCVIII.

Quomodo nunccii de Bohemia reversi fuerunt et[b]) domicellam Elizabeth ad imperatorem in prefixo ipsis[c]) termino adduxerunt anno Domini MCCCX°.

O altitudo diviciarum sapiencie et sciencie Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles vie eius! Quis enim cognovit sensum Domini? Nec forte propheta, qui dixit: Iudicia Domini abyssus multa;[2]) si[d]) autem os Domini locutum est, ut fiat aliquid[e]) aut etsi cogitavit, ut faceret, quis infirmabit illud? Plane nullus. Non est consilium neque sapiencia contra Dominum, quia utique oculi Domini super metuentes eum, et in eis, qui sperant[f]) super misericordia eius, et quis speravit in Domino et derelictus est? Junior fui et nunc senui et non vidi iustum derelictum. 1310
Juvenes et virgines legi in Domino sperasse, ab ipsoque liberatos fuisse. Quis tribus pueris extinxit in[g]) camino flammam ignis? Quis fragili sexui femineo victoriam tribuit in tormento? Hec omnia operatur unus atque idem Dominus, qui non deserit sperantes in se.[3]) Sed numquid[h]) non magnum ostendit miraculum in hac orbata virgine beata natus ex Virgine? Quis enim crederet, cuius estimacio caperet aut possibile putaret, ut fieret, quod unica virgo destituta solacio parentum, habitans in medio persequencium ut ovis in medio luporum, capta ab aucupe more avium, irretita ut piscis hami per aculeum, possit[k]) unquam de tali laborinto[l]) nexoso effugere et spaciose celsitudinis gradum sublimiter conscendere? Deo hoc facile, homini impossibile. Miremur nunc factum, quod a Deo postulavimus faciendum: laqueus contritus est et virgo liberata est de manibus querencium ignominiam eius. Reversis itaque in Pragam prius nominatis nuncciis[m]) apparatum solempnem ad cultum[n]) femineum et ad festivitatem nupcialem virginis pertinentem hinc inde apud diversos mercatores et cives Pragenses, creditores fideles, virgini plus quam ad valorem mille marcarum nomine mutui procurabant. Annuente autem fortuna infra sex dierum spacium post istorum nuncciorum reditum cum decenti familia et cum congrua decencia virgo hec est ad suum exitum expedita; die autem septimo, hoc est decimo nono Kalendas Septembris, omnibus, qui Prage fuerant, scientibus et videntibus Elizabeth, regis filia, cum sua familia de Praga palam egressa est. Chorinthianus dux aspicit, soror virginis, domina Anna,[o]) cernit, turba inimica scit, nemo tamen ipsam impedit,[p]) nec aliquis interrogat, quo vadat. Procedit enim prospere, ut regnet et non ut[q]) obliviscatur populum suum et domum patris sui, sed ut ipsis pacem reportet. Interrogo modo te,

---

[1]) 18 července. — [2]) Žalm XXXV, 7. — [3]) Kniha Judit. 13.

[t]) Cutnensis 3; Cuthnensis 4. — [u]) nemá 4. — [v]) nemá 4. — [x]) Cuthnam 3, 4. — [y]) quarto 4. — [z]) Cal. 4. — [a]) Nuremberg 3, 4. — [b]) nemá 2. — [c]) temporis 2. — [d]) sed ante 2. — [e]) aliquit 2. — [f]) spirant 2. — [g]) in camino nemá 4. — [h]) nonquam 4. — [k]) posset 2, 3. — [l]) labyrintho 4. — [m]) nemá 4. — [n]) ad cultum nemá 2. — [o]) Slov domina Anna nemá 2. — [p]) inp. 2 a tak níže. — [q]) nemá 2.

1310 responde, queso, michi, quid horum maioris fuit miraculi, virginem scilicet omnino inexpeditam tam subito ad tam grandia negocia expediri, aut sic custoditam a suis emulis non impediri? certe a Domino factum est illud[r]) et est mirabile in oculis nostris; utrumque nempe per divine dispensacionis et permissionis[s]) providenciam[t]) factum est. Permisit[u]) enim Deus, quod emuli virginis istius futuram gloriam non intelligerent, nec novissima providerent, sed pocius excecati ex malicia mutuo dicerent: Hec puella, quam eicere de regno cogitavimus, iam[v]) decepta stolidis persuasionibus se ipsam nunc de regno hoc eicit, et nequaquam reditura recedit. Romanorum rex ipsam, cum ad eum pervenerit, nequaquam fratri vel filio, sed alicui degeneri[x]) viro eam in coniugium copulabit. Callide eduxit talem regis filiam solum propter semen regium dolositas versipellis quorundam hominum, unde bene favemus huic, ut vadat illuc; ipsa stet[y]) illic, nos stabimus hic, illi illic egestas, nobis vero hic gloria et potestas. Sinite eam abire, sinite eam recedere, non impediamus eam[z]) in itinere, quia[a]) timor eius erat super nos et super filios nostros. Dixeruntque: Hec puella egreditur ut Dina,[b]) ut videant[c]) mulieres regionis illius[1]) et ruborem portabit ut Dina, habeat sibi. Et multipliciter blasphemabant inducentes super hanc peregrinantem virginem malediccionem pro benediccione. Illi[d]) maledicunt et tu Domine benedices; qui[e]) consurgunt in eam, confundentur, ancilla autem tua in te letabitur. In huiuscemodi igitur corrosivis sermonibus non est obstructum os loquencium iniqua, sed mentita est iniquitas sibi eo, quod arcanum[f]) consilium Dei ab ipsorum tenebris non poterat comprehendi. Egressa est igitur[g]) sine obstaculo ex hac precedenti causa regia virgo, cooperabatur eciam ad exitum puelle fides baronum et civium quorundam, qui ob amorem pacis et patrie laborabant ad virginis sublimacionem et heredibus suis exhibendam propter retribucionem. Tales vero benedic- 1310
cionem dare virgini legislatorem poscebant et ut eius custodiat Dominus introitum et exitum exorabant.

Sic omnes fantur   et puro corde precantur:
Ipse tuus dux sit,   qui quondam[h]) per mare duxit
Israel atque vie   tibi pro custode Thobie
Angelus assistat,   fuget[i]) a te, quod male tristat,
Cui[k]) firmamenti   cursus servit, mare, venti,
Cui sol, cui cete,[l])   cui noxque diesque planete,
Cuique creature   famulantur perpete[m]) iure,
Cui lux, cui stelle   subsunt, velit esse puelle
Huius pacificus   conductor, sicut amicus.
Qui regnas celis,   huius velis esse fidelis
Dux et servator,   tu virginitatis amator
Ipsam conducas   feliciter atque reducas.

Capitulum XCIX.

Quomodo Scedlicensis,[n]) Aule Regie et Placensis[2]) abbates domicelle venienti alacriter occurrerunt[o]) anno MCCCX°.

Animus egredientis Elizabeth virginis crebris anxiebatur suspiriis, eo quod alia[p]) germana, oblita carnis et sanguinis, sibi minime optaret prosperitatem itineris. Proficiscitur hec virgo celeriter non lentis gressibus carpens iter, nos vero, qui ceteris conlegatis et sociis nostris Bohemiam prius intrantibus foris in partibus Alemanie remansimus, loca confugii,[q]) utcunque potuimus, hinc inde quesivimus, nunquam et nusquam tamen tuti, sed involuti angustie timoris exstitimus, timor enim et tremor venerunt super nos,[3]) ita quod nonnunquam pre angustia spiritus gemuimus dicentes: Ve[r]) nobis, pacem terre procurare venimus et nunc quidem, nisi Dominus adiuverit nos, ad regnum Bohemie tanquam exules non redibimus. Scimus enim Chorinthianorum, qui in Bohemia sunt, contumaciam, multorum quoque civium fallaciam, qui non si-

---

[1]) Genesis XXXIV, 1. — [2]) Plasy. — [3]) Žalm LIV, v. 6.

[r]) istud 3, 4. — [s]) promissionis 2. — [t]) providencia 2. — [u]) promisit 3. — [v]) tam 2. — [x]) degenero 4. — [y]) stat 2. — [z]) ipsam 3, 4. — [a]) quis 3. — [b]) diua 2 a tak o řádek níže. — [c]) videat 2. — [d]) Isti 2. — [e]) quia 3. — [f]) archanum 3. — [g]) ergo 3, 4. — [h]) condam 3. — [i]) fugat rukopisy. — [k]) qui 3. — [l]) tete 4 (comete?). — [m]) perpetue 2. — [n]) Sedlicensis 4; Sedelicensis 3. — [o]) occurrunt 2. — [p]) altera 3, 4. — [q]) profugii 3. — [r]) Vaeh 4 a tak níže.

1310 nent de regno egredi propter invidiam hanc virginem desolatam. Sic ipsa non veniente dirimentur sponsalia, cuncta scindentur promissa et[s]) sic erit ut prius in terra nostra miseria et ve omnibus habitantibus in ea. Hanc tamen solam habemus consolacionem, quia in aliquo monasterio ordinis nostri in Alemania faciemus professionem, melius est enim multo esse monachum pacifice humilem, quam esse abbatem cum hiis,[t]) qui oderunt pacem.

Hoc racio dicit et in hoc mens[u]) mea vicit,
Per totum mundum nil[v]) est sine pace iocundum.
Virtutum norma pax est et fulgida forma,
Fit desolata cito patria pace fugata.
Pax si pellatur, urbs vero[x]) depopulatur,
Res nequit esse bona, cui non dat pax sua dona,
Gaudia cuncta parum reputato, sed exstat amarum,
Quidquid[y]) in orbe facis, si non sint federa pacis,
O pax quam dulces epule tibi sunt, quia mulces
Celos quam terras, cum tu scis pellere gwerras.

Ad discordias igitur[z]) Bohemie non redibimus,[a]) nisi ille misericors Dominus nos quasi miraculose reduxerit, in quem[b]) cogitatum nostrum iactavimus et fiducialiter spem habemus, condolemus autem generose virgini, eo quod eius virtus non debeat, ut timemus, alcius sublimari. O Domine, qui celorum contines thronos, rospice in servos tuos, aperi oculos tuos et vide tribulacionem istam. Consimilia et multo plura verba flebilia mutuis colloquiis crebrius contulimus. Cumque in eodem tempore in Ebracensi[c]) monasterio nostri ordinis [1]) spe consolacionis morati per dies aliquot fuissemus, accidit, ut in vigilia beati Bernhardi [2]) causa refrigerii tres abbates illi de Bohemia ante portam ad unum frondosum colliculum fuissent egressi. Ego vero expectacionis affectus tedio intus[d]) in camera remansi. Elevatis autem oculis vident abbates Wilhelmum de Plaz famulum equo sine sella 1310
insidentem ad ipsos cursu velocissimo festinantem; videntes autem equum, equitem et non sellam,[e]) dixerunt ad invicem: Hoc signum magne rei est et consolacionis indicium, iste famulus nobis notus utique nunccius erit bonus. Pervenit autem clamor ipsius et vox leticie prius ad abbates quam ipse. Vox clamantis hec erat: Annunccio, inquit, vobis dominis meis gaudium magnum,[3]) quod erit omni populo;[f]) ecce domicella nostra, quam vestrum desiderium exspectans exspectavit, nocte preterita in Nurenberk[g]) pernoctavit, huius prestant testimonia nunccius et littera. Mox ut facta est vox annunccciantis bonum in auribus abbatum inopinata consolacio mestis animis inestimabilis[h]) gaudii infudit spiritum. Meror a corde exulat, sola leticia sibi mentes vendicat, verba quoque varia procedunt de ore ipsorum gaudiis informata, prout unicuique dabat eloqui affeccio consolata Michi autem, qui intus remanseram, pater meus dominus Aule Regie nuncciare volens rem novam et letam velocius pedes ponit, aliosque preire contendit. Clamor autem leticie, qui festinus ad claustrum pervenit, similiter ad occurrendum[i]) me abbati meo compellit. Celer ivi et domino venienti velociter velocius occurri, qui statim dixit michi: Bene,[k]) inquit, Petre, bene agitur nobiscum, quia nostrum desiderium Dei per auxilium adimpletum est[k*]) domicella ecce[l]) nostra advenit. Ac ego in fervore gaudii aio ad eum: Domine, inquam, in officio vestro hactenus stetistis cum tedio, gravamina sustinuistis; nunc vero quasi novum semen ad agrum iacitur. Instant igitur[m]) vobis dies messis et opus novi laboris, quia tempus putacionis advenit. Hodie enim Aulam Regiam quasi ex novo arbitror esse fundatam, reservavit autem Deus hanc virginem nobis fundatricem, ut patris sui suppleat vicem. Multa loquebamur talia, prout eloqui dabat leta et gaudiosa materia. Noctem illam totam insompnem duximus pre leticia et mane cum alii surgerent ad

---

[1]) Ebrach blíže Bamberka. — [2]) Dne 19 srpna. — [3]) Evang. sv. Lukáše II, v. 10.

[s]) nemá 3. — [t]) iis 4. — [u]) hoc me mens 3. — [v]) nichil 3; nihil 4. — [x]) ubi 4. — [y]) quitquid 4; quitquid 2. — [z]) ergo 3. — [a]) ibimus 4. — [b]) quam 3. — [c]) Eboracensi 4. — [d]) in cuius 3. — [e]) sella 3. — [f]) populi 3. — [g]) Nurmberg 3; Nurnberg 4. — [h]) inefabilis 4. — [i]) currendum 3. — [k]) Vnde 2. — [k*]) nemá 2. — [l]) nostra ecce 3. — [m]) ergo 3, 4.

1310 vigilias, ivimus nos ad vias. Profecti mane abinde perreximus ad oppidum, quod Mirgintheim[1]) vocatur, ubi die altera virgini regali occurrimus letanter. Videntes autem eam gavisi sunt abbates gaudio magno valde. Delectabatur autem et ipsa ex abbatum presencia, quod per se ipsam testabatur, cum cunctis audientibus[n]) talia loquebatur: Est michi[o]) quasi totam Bohemiam videam, cum vos patres meos presentes habeam. Venerunt autem tunc cum puella dominus Heinmannus[p]) de Leuchtinburk[q]) dictus Cruschina,[r]) Marchardus de Sueteticz,[2]) qui illis[s]) ex novo sociati erant, per quos prius sponsalia comportata fuerant. Procedentes abinde transivimus per Winpniam[t])[3]) et pervenimus in Sunsheim.[u])[4]) Ibi quoque Walramus,[v]) frater domini Heinrici imperatoris, vir utique[x]) formusus et speciosus forma atque strenuus, nostre puelle honorifice occurrit, ipsamque ad suam curam[y]) totaliter absumpsit, abhinc procedentes in Spyram, civitatem regiam, multis puelle cum gaudio occurrentibus pervenimus prospere Deo duce.

Sit nunc invictus rex celorum benedictus,
Qui custodivit domicellam, que procul ivit,
Ut sibi servaret vitam terramque locaret[z])
In meliore statu, que stabat habunda[a]) reatu
Et nisi iuvisset Deus hanc, nunquam potuisset
Hec exivisse, nec abhinc[b]) egressa fuisse.
Res est mira satis et divine bonitatis
Signum fulgebat in eo, quod virgo valebat
Vincere sic hostes servantes undique[c]) postes,
Qui poterant capere talem clausamque tenere
Carcere firmato, sed Christus munere grato
Hanc premunivit sobolem, solus quia[d]) scivit,
Illi quanta bona dare[e]) vult et qualia dona.

Capitulum C.

Qualiter Heinricus imperator domicellam Elizabeth in Heimbach[f]) affectuose susceperit anno[g]) MCCCX⁰. 1310

O si nunc scirem conscribere vel reperirem
Tantum posse meum, quod ego festum iubileum,
Quod primogenito rex fecit, more polito
Possem dictare comptoque stilo reservare,[h])
Hoc vellem, sed ego non hoc valeo, quia dego
Pauca sciens et[i]) hebes mea mens, cui parcere debes.
Sed quia sincera[k]) tibi mente fero nisi vera,
Rarius audita, sed per visum michi scita,
Hic rudiori[l]) tibi curavi scemate[m]) scribi,
Sed placet hoc multum, quod qui vult postea cultum
Cudere dictamen, habet hic aliquale iuvamen.
Nunc substerno rem, det ad hanc alterque colorem.

Benedictus Deus et pater[n]) Domini nostri Jesu Christi,[o]) pater misericordiarum et Deus tocius consolacionis, post laboriosa anxietatum incommoda, que hec virgo sustinuerat tenera, ipsam consolari beneficenciis largifluis[p]) pie dignata est clemencia salvatoris. In exitu[q]) et in via impulsibus tempestatum hec virgo fuit obruta, sed evasit Deo[q*]) iuvante omnia et nunc quoque ad portum venit feliciter et secura, que cum timore in patria vixerat[r]) propria, cum ingenti honore in terra suscipitur aliena. Annunciabatur itaque adventus generose[s]) virginis et factum est gaudium et exultacio[5]) universis. Erat tunc Romanorum rex in Heimbach,[t]) monasterio videlicet Cruciferorum hospitalensium, quod a Spyra[u]) distat spacio[v]) duorum milliarium. In Spyra vero tunc, cum esset advena illa puella, amor impaciens et gaudium ex corde

---

[1]) Mergentheim. — [2]) Markvard Zvířetický z Lemberka. — [3]) Wimpfen. — [4]) Sinsheim nedaleko Heidelberka. — [5]) Evang. sv. Lukáše I, v. 14.

[n]) advenientibus 3. — [o]) michi ait 3, 4. — [p]) Haynmannus 3; Heymannus 4. — [q]) Luchtenburg 3, 4. — [r]) Crussina 3; Crusina 4. — [s]) aliis 4. — [t]) Winpinam 2, 4. — [u]) Simsheim 4. — [v]) Wolframus 2; Wolramus 4. — [x]) quoque 3. — [y]) ipsamque curiam ad suam totaliter 2. — [z]) letaret 2. — [a]) abunda 4. — [b]) adhuc 4. — [c]) undeque 2. — [d]) quoque 2. — [e]) valere 3. — [f]) Heymbach 3, 4. — [g]) suceperit. Annus Domini MCCCX[us] 3. — [h]) reserare 4. — [i]) sed 4. — [k]) syncera 4. — [l]) rudiore 3. — [m]) tibi cura stemate 2. — [n]) Ben. Dominus Deus, pater 2. — [o]) Cristi 2. — [p]) largissimis 4. — [q]) exitu enim et 4. — [q*]) domino Deo iuv. 3. — [r]) vixerit rukopisy. — [s]) gloriosae 4. — [t]) Hembach 4 a tak níže. — [u]) Spira 3. — [v]) duorum spatio 4.

1310 scaturiens, que propter adventum puelle, nurus videlicet sue,[x]) rex et regina susceperant, ipsis videndi virginem ardens desiderium generabat.[a]) Nec mora ad excellenciorem virginem excellentes de Heimbach in Spyram a rege mittuntur nunccii, ut ipsa cum debita decencia ad regem valeat adduci. Cum virgo audisset hec verba nuncciorum, ipsis annuit sapienter et ait: Presto sum ad omnia domini mei regis mandata. Mane facto virgo maturius surgit et ut regi placuit, de Spyra cum Walramo,[b]) fratre regis, et nobilibus multis versus Heimbach procedit. Cumque ad villam in media[c]) via sitam virgo cum suo comitatu pervenisset, o quanta tunc inestimabili[d]) cum gloria sponse virgini occurritur, quantoque gaudio venture festivitatis solempnitas iocundis indiciis inchoatur. Rex enim in occursum virgini cum diversis principibus, comitibus et aliis magnatibus, qui tunc aderant, insignem misit miliciam, qui pariter cum cytharis, tympanis, tubis, in clangore buccine in iubilacione deduxerunt novam sponsam. Erat exercitus ille magnus valde et fortis, multitudo equitum innumerabilis; ante eum[e]) et retro turba, que convenerat,[f]) in longitudine incredibili erat extensa ad dextram[g]) et ad sinistram; ex equorum et equitum pressura via lata facta est invia. Hinc inde pressus fui et ne equinus pes pedes meos lederet, timui. Turba premit[h]) turbam, omnibus enim inerat aviditas videndi sponsam; equitatui autem Salomonis in curru suo gloriose sedentis[i]) assimulavi sepius tunc in corde meo tacite sponsam illam et dixi: Benedicta tu filia a Domino, quia deducit[k]) te iam mirabiliter dextra sua, dextra Domini iam in te facit virtutem, dextra Domini utique exaltabit te, crescere te faciat[l]) Deus meus sicut arenam maris et donet tibi de rore celi benediccionem. Recordatus est Dominus desolacionis tue, quam habuisti in terra propria, et nunc offertur tibi laus et gloria in terra aliena; audi filia et vide

et inclina aurem tuam, quia concupivit rex speciem tuam. 1310 Porro cum virgo appropinquaret ad locum, ubi rex cum regina ac unigenito suo filio,[m]) scilicet[n]) novo sponso, fuerat,[o]) sonus concisus et validus musici generis, clangorque tubarum ipsam antecedebat, eamque fore in proximo nuncciabat. Ascendit ergo[p]) rex in cenaculum grande stratum, ut ibi cerneret virginem et susciperet suam nurum, alii per cancellos respexere et fenestras, et[q]) currentes hinc inde ad sublimia spectacula, ubi sponsa veniens fuerat transitura, querentes videre, quenam esset. Viderunt autem eam filie patrie illius et decentissimam predicaverunt et eloquia regine faciem[r]) virginis laudaverunt. Venit itaque regina, regis Bohemorum filia, cum apparatu satis copioso in vestitu deaurato, circumdata[s]) varietate comparuitque[t]) coram rege. Introduxit autem eam rex in cenaculum suum, ubi coram omni frequencia multitudinis puellam tenens dextra filiumque in sinistra refertus gaudio rex ait ad puellam: Gaude et letare virgo charissima,[u]) hactenus fuisti regis Bohemie filia, nunc eris et diceris filia mea, ego ero tibi in patrem, tu michi in filiam. Accipio et adopto te hodie in filiam meam. Ecce, hic stat unigenitus meus, sponsus tuus, hic filius et tu filia; bene tibi erit in domo mea, nulla res, inquit, contristet[v]) te, obliviscere populum tuum et domum patris, si quid forsitan est inibi actum in molestiam tui, exulta nunc satis filia dilecta. Et delectatus est rex vehementer ex presencia virginis generose. Vix autem exspectare potuit regina, femina illa virtutis, cuius memoria super mel et favum [1]) dulcis, ut virginem a se dimitteret benignus affatus regis. Missis autem militibus sponsam illam suis affectabat sisti aspectibus. Venit puella de solacio ad solacium, de patris scilicet manibus quasi ad maternum piissimum gremium. O quam dulcibus dulcis illa regina eloquiis[x]) virginem allocuta est! Benedictus sit, inquit, letus tuus introitus filia mea,

---

[1]) Kn. žalmů XVIII, v. 11.

[x]) sua 4. — [a]) generabant 2, 3. — [b]) Wolframo 2. — [c]) medio vie 3, 4. — [d]) inestimabilia 2. — [e]) enim 3. — [f]) venerat 4. — [g]) dexteram 3, 4 a tak níže. — [h]) preiuit 2. — [i]) sedentem rukopisy. — [k]) deducet 2. — [l]) faciet 2, 3. — [m]) nemá 3. — [n]) nemá 2. — [o]) fuerat transitura 3. — [p]) quoque 4. — [q]) nemá 3 a 4. — [r]) Tu vkládá 2 ještě slovo eius. — [s]) circundata 4. — [t]) conpar. 2. — [u]) karissima 3. — [v]) tristet 2. — [x]) alloquiis 3.

1310 gaudii nunccia, benedicta sis Domino celi, que benediccionem singularis tripudii michi per tuum introitum adduxisti. Bene michi et bene tibi filia mea; inter omnes virgines tu michi dilecta et preelecta, magni tu regis soboles inclita, quia tibi thezaurum meum, solacium meum, lumen oculorum meorum, Johannem unigenitum meum commendabo,[y] eroque commissura, ut eius conthoralis efficiaris socia. Quid ultra potero tibi facere, ego ecce mater tua, tu mea filia, omnia mea tua sunt. Manu regia collum virginis[z] stringit, oculo ad oculum inflexibiliter conspicit, eloquiis consolatoriis virgini verecunde alludit et osculata est eam semel et[a] iterum. Virgo autem repleta est stupore et exstasi in eo honore, qui contigerat illi, verba more pudice puelle loquebatur pauca. Sed nunc quemlibet mens sua in abditis interroget, utrum tunc fuerit pocius[b] tempus flendi vel ridendi, tempus apcius risui vel fletui? Senciat quivis, quod vult, ego autem per sensum cognita refero, quia ibi maior flencium quam ridencium Bohemorum fuerat multitudo. Illud, quod prius legeram, factum ibi erat ad litteram: Petrus autem egressus foras flevit amare. Flevit quidem Petrus iste non ex negacione, sed ex consolacione.[1] Quomodo enim quelibet mens pia se a fletu poterat continere, quando[c] virginem derelictam, quam tot afflixerant miserie, audit patrem misericordiarum oculo misericordie tam misericorditer respexisse? Cuius nempe non tota afficitur anima, commoventur viscera, qui[d] percipit, quod puella, que heri et nudius tercius persecucionem passa est a pluribus, orbata naturalibus parentibus, eligitur ad hoc, ut filia sit et nurus domini tocius orbis et principis? Sic flevit pius et Joseph,[e] quando visis fratribus audito, quod pater esset incolumis[f] et sanus,[2] quia pre gaudio se non poterat continere. Post leta colloquia plena instaurantur convivia, mensa ponitur, ciborum copiositate lautissima redimitur. Eram unus tunc ex illis discumbentibus, sed ut delictum meum non abscondam, plus in mensa visum, quam 1310
gustum pascebam. Vidi namque decorem domus illius, quo meus alebatur visus. Non poteram a preciositate apparatuum, mensarum, ciborum, vasorum aureorum, pannorum quoque sericeorum, qui superficiem venustabant parietum, et ab ordine lete ministrancium famulorum reflectere visum; pascebat eciam oculos meos consolata visio, quando inclita Bohemica virgo dominam Margaretham,[g] reginam Romanorum, habebat in latere uno et dominam Beatricem,[3] imperatoris[h] futuri matrem, ex altero. Videbam[i] quoque lete, quod nostri abbates de Bohemia in hiis[k] conviviis adiuncti fuerant Romanorum[l] regine de prope. De cibo sepius quis obliviscitur, cum oculus delectabilibus obtutibus pascitur et nutritur; nequaquam auditus in hoc prandio dulcisono privabatur obiecto. Post divites illas epulas de mensa surgitur, ad locum aptum quieti virgo veneranda reverenter ducitur adiunctis novis pedissequis, soli commodo[m] post laborem viaticum[n] vacare exoratur. Quiescere puella voluit, sed aliorum omnium exultancium gaudium sibi incommodum excitavit; cantabant, clamabant, saltabant die quoque et nocte, plurimi ympnis[o] dulcisonis,[p] choreis et in tripudiis personabant. Mansimus omnes ibi sine absencia leticie pariter diebus quinque; consolaciones regis et regine letificaverunt animam afflictam puelle; semper alia aliis gaudia gaudiis supervenere.

Omnes discamus et in hoc alios doceamus,
Quantum[q] sit mitis rex celi, qui quasi vitis
Florida dat fructum pellens, cum vult, cito luctum.
Contra se bella timuit nimis ista puella,
Atque gemens mente gemino spoliata parente
Stabat turbata, tamen est nunc letificata,
Cum sit adoptata regi, quasi filia grata.

Demum convocatis ad se puelle consiliariis rex dixit illis: Quid est hoc, quod audio ex

[1]) Evang. sv. Matouše XXVI, v. 75. — [2]) Genesis XLIII, 28—30. — [3]) Beatrice Avesneská.

[y]) conmendabo 2. — [z]) nemá 3. — [a]) atque 4. — [b]) potius fuerit 4. — [c]) quam 4. — [d]) que 3. — [e]) Yoseph 2. — [f]) incolomis 2. — [g]) Margaretam 2. — [h]) inper. 2. — [i]) videbant 3. — [k]) iis 4. — [l]) Rom. de prope regine rukopisy. — [m]) conmodo 2. — [n]) viaticum et 2. — [o]) hymnis 4. — [p]) dulcissonis 2, 3. — [q]) In tantum 2.

1310 omnibus[r]) eloquiis? Montem in Kuthna[s]) sine obstaculo assignare filio meo promisistis, verbis et litteris confirmastis, sed ecce, volat rumor, quod nostris sit traditus inimicis; fedus igitur[t]) vestrum fedum et irritum est factum. Respondentes ad hoc[u]) virginis consules regi dixerunt: Non te, inquiunt, domine rex, moveat, quod mons Kuthnensis per Chorinthianum, imperii inimicum, occupatus est, ipsum enim volente Deo ex amicorum nostrorum consilio[v]) et auxilio cito recuperabimus absque labore tuo; nec cura sit regi, si pro tempore male elevantur imperii, pacis et nostre patrie inimici. Servabuntur utique singula, que per nos dicta sunt et facta corde simplici, fide non ficta. Sermo huiuscemodi suffecit regi, dixit quoque rex: Ecce, offeram vobis nunc meum unigenitum; illi fidelem vestrum iugiter in hiis[x]) et in aliis ostendite famulatum. Immense[y]) consolacionis spiritum puelle consulibus infudit hoc emissum regis verbum; timuerant namque fideles virginis valde, ne rex a malorum hominum suggestione in negocio incepto mutaretur mente. Factum hoc forte fuisset, nisi magne constancie firmitas in regis veracis animo perstitisset. O Deus, quot et quanti filii Belial sepe venenata lingua regias ad aures latraverant et dicebant: Nolite rex margaritam proicere ante porcos, [1]) nec unigenitum vestrum, solacium vestrum, dare canibus, nec detis filium vestrum genti peccatrici, filiis sceleratis, populo nequam. Populus iste Bohemicus proprios reges occidit, fidem nescit; inconsulte agitur, quod illis vester unicus destinatur. O lingua[z]) dolosa, quomodo impudenti fronte presumis talia evomere et garrire? Domine libera Bohemiam a labiis iniquis et a lingua dolosa! Sagitte detrahentis tibi acute, similes carbonibus desolatoriis. Confundantur Bohemie inimici, quia lingua sua mentiti sunt regi. Rex vero sapiencie et constancie dono preditus respondit falsidicis huius[a]) oblocutoribus et iniquis: In regno Bohemie hactenus potentes fuere reges et principes, quorum gloria eciam longin- 1310
quas illustraverat et repleverat mundi partes. Quilibet vero intelligit, quia gloria regum in multitudine fidelis populi consistit. Quomodo unquam[b]) potentes gloriosi illi Bohemie reges fuissent, si non multum et sibi fidelem populum habuissent? Nec obnubilat fidem Bohemorum, si occisi sunt aliqui reges eorum. Scimus omnes, quod multi nostri antecessores, Romanorum reges, occisi sunt, in ore gladii mortui sunt. Alemani tamen occisores horum fuerunt. Quis occidit Adolfum, quis interemit Albertum, reges Romanorum? Nonne hoc fecisse cognoscimus Alemanum? Utique, sed numquid propter hoc perfidie criminibus obnoxia erit fidelis et nobilis Alemania? Absit, nec fuscetur fuco perfidie germen omne germinantis Germanie. Testantur vobis veterum relata et cronice, quod nunquam occisus sit aliquis regum Bohemie per Bohemum, sed per Teutunicum[c]) et Alemanum, et si forsitan quispiam ex Bohemis manum sceleratam in suum principem extendisset, non tamen ideo tota gens reprehensibilis esset. Petrus apostolus ideo non fuit malus, licet[d]) Judas esset pessimus. Adiecit iterum loqui rex: Quod scripsi, scripsi; unigenitum meum Johannem Bohemis promisi et faciam, quod vovi. Quin immo[e]) facilius est michi filium perdere, quam fidem. Et ait rex:

A cunctis scitur, quod in omni re reperitur
Unum, quod peius, reliquum melius tamen eius.
Quod melius laudo, vim sic nullus ego fraudo.
Fit tamen exosum nimis omne, quod est viciosum.
Si bona laudentur, propter mala non reprobentur;
Cum peccat Walther[f]) quare luit Otto vel alter,
Portet peccatum, qui perficit ipse reatum;
Judas peccavit, sed Petrum non maculavit.
Petrum non tangit scelus hoc, quod Scarioth angit.

---

[1]) Evang. sv. Matouše VII, v. 6.

[r]) communibus 4. — [s]) Cuthna 3, 4 a tak níže. — [t]) ergo 3, 4. — [u]) hec 3, 4. — [v]) consilio et nemají 3, 4; v 2 není et. — [x]) iis 4. — [y]) Inmense 2. — [z]) ligua neb ligwa pravidelně 2. — [a]) huiusmodi 4. — [b]) umquam 2. — [c]) Teotunicum 3. — [d]) quod 4. — [e]) ymmo 2; imo 3. — [f]) Walter 4.

Capitulum CI.

1310 Quomodo Heinricus imperator Johanni, suo primogenito, in Spyra festum sollempne peregerit nupciarum anno Domini MCCCX⁰ kalendis Septembris.

Post hec in Spyra vidi sollempnia mira.
Divicie cum deliciis fuerant ibi cuncte,
Milicie cum leticiis aderant ibi iuncte.
Lingua nequit fari, sic nec poterit recitari
Illud regale festum, quia nescio tale.

Cum enim instabilitatis nescius, sed in promissis fidelissimus dominus Heinricus rex, princeps Romanus, promissa implere vellet omnia, consumare sponsalia et suo filio primogenito festa nupciarum celebrare intenderet sollempnia, misit servos et vocavit multos principes scilicet et comites et barones, qui unanimiter consenserunt, ad diemque festum in Spyram gaudio comite, ut rex imperaverat, pervenerunt. Instabat[g]) enim dies celeberrimus ad honorem regis magnifici illius perpetue memorie recondendus. Misit quoque in Spyram civitatem regiam, ut singuli sese et sua habilitent ad augendam et agendam illius festivitatis gloriam. Precepit itaque rex procuratoribus suis, ut in Spyra in loco satis lato et spacioso, in latere Spyrensis ecclesie kathedralis, quod ad faciem vergit aquilonis, mense, sedilia, scampna et sedes opere fiant artifico et subtili, que regio congrue[h]) valeant statui et honori. Que omnia facta sunt, prout melius dictare poterat ingenium et manus architectorum. Providit[i]) eciam regis providencia, ut ad regalia convivia omnium necessariorum non deesset copiositas opulenta. Omnibus tandem apparatibus et indigenciis ad festum hoc celebre adaptatis,[k]) ecce tercio kalendas Septembris, hoc est in die beatorum[l]) Felicis et Adaucti,[m]) quod tunc in diem lune evenerat,[1]) gloriosus rex cum regina Margaretha, coniuge sua, et nova sponsa, Elizabeth puella, nec non cum maxima principum et magnatum copia precedente et precinente omni instrumentorum musicorum genere[n]) leticia et exultacione versus Spyram procedit. Et cum iam surgit hora tercia, civitatis Spyrensis portas ingreditur concio letabunda. O quanta tunc honoris magnalia vidit oculus meus! Parietes domorum extrinsecus vestiebat byssus et purpura, in fenestris, cancellis et hostiis aspiciens a longe stabat turba letancium hominum promiscua, ut videret regis potenciam, regine venientisque sponse decenciam. Inter musice sonoram melodiam campanarumque resonanciam[q]) audivi voces multorum dicencium[r]): Salus, honor et virtus et imperium sit tibi rex noster et domine. Dominus noster, quia tu es, rex pacificus et magnificus[s]) es, tuum vultum nunc desiderat universa terra. Clamant[t]) quoque iuvenes et virgines, senes cum iunioribus una voce dicentes: Vivat rex Heinricus cum suo filio in eternum. Turba vero, que convenerat ad diem festum nupciarum regalium, que precedebat et sequebatur, erat innumerabilis, ornatibus insignitaque decoris. Post hunc introitum iocundum[u]) iocundius[v]) sequebatur[x]) convivium iocundissime epulantum. Convivabat rex cum principibus et militibus ad hoc dignis. Regina autem cum nova sua filia suaque decenti familia letissime instituerat convivia, in quibus unicuique data sunt secundum suum statum, que erant necessaria, et eciam superflua, non pauca; epulabantur omnes splendide. Hoc autem convivium solum erat quasi aliquod indicium et preludium ad futurum.[y]) Circa horam[z]) vero[a]) nonam diei illius convocari ad se mandavit rex principes et sacri imperii, qui tunc aderant, electores, alios quoque magnates plurimos, in quibus aliquid posse et nosse fuerat, dixitque ad eos: Vos, inquit, scitis, quia ipsi affuistis, qualiter nuper in Frankenuurt[b]) tractatum fuerit de regno et rege Bohemie de ve-

[1]) R. 1310 bylo sv. Šťastného a Zbožného (Felicis et Adaucti) v neděli a ne v pondělí, proto myslí také Palacký, že se musíme držeti co do datum dne 31 a ne 30 srpna.

[g]) instarabat 3. — [h]) congruere 2. — [i]) praeuidit 4. — [k]) adoptatis 2. — [l]) sanctorum 4. — [m]) Aadaucti 4. — [n]) genere in let. 3. — [q]) res. resonare 3, 4. — [r]) dicentium multorum 4. — [s]) magnificatus 4. — [t]) Clamabant 4. — [u]) iucundum — iucundius 4. — [v]) nemá 2. — [x]) sequebantur 2. — [y]) affuturum 4. — [z]) nemá 3. — [a]) fere 4. — [b]) Frankinfurd 3; Franckenfurd 4.

1310 strorum[c]) omnium voluntate. Nunc itaque, ut tunc consuluistis et consensum prebuistis, regnum illud Johanni meo unigenito conferre sacri imperii nomine et auctoritate[d]) intendo. Ut autem sibi ius forcius competat, hodie sibi virginem eiusdem regni heredem legitimam copulare matrimonialiter nos delectat. Consequens autem est et iusticia dictat, ut hoc regnum hodie meus filius in feodo[e]) ab imperio suscipiat, aliorum quoque principum titulum[f]) ex hoc legaliter obtineat[g]) et nomen. Responderunt electores et alii principes et magnates regi dicentes: Non est, domine rex, in hoc facto aliqua nunc necessaria requisicio, cum omnia prius in Frankenuurt[h]) ex maturo sint consilio prelibata. Porro nunc nichil restat aliud in hoc negocio, nisi tantum ad factum procedere de plano. Verbum regis placet omnibus nobis; quod diucius est deliberatum, est cicius terminandum.

Quod pertractatur longe, cito perficiatur,
Nunc cito sit[i]) factum, quod tunc est temporis actum,
Quod placuit regi, confert hoc robora legi.
Nos consentimus omnes tibi rex, quia scimus,
Quod tu iusta facis et queris federa pacis,
Et nos speramus, quod qui crevit tibi ramus
Filius excellens, fiat probus et mala pellens,
Quodque tibi similis rex postea fiat herilis,
Et nunquam vilis, docet hoc estas iuvenilis.
Huic adolescenti iuveni multum sapienti
Nos congaudemus, quod debeat esse Bohemus.

Sic itaque finis istius consilii inicium dat novi gaudii iam futuri. Assumptis namque sibi cunctis imperii electoribus, principibus ac aliis comitibus, quorum tunc presencia aderat, ad atrium domus Domini, hoc est ad hostium ecclesie maioris in Spyra versus occidentem rex regalibus solempniter indutus vestibus venit sceptrum habens in manu, sedebatque in solio coronam auream gestans in capite suo. Ego autem tunc eram intus[k]) in ecclesia Deo persolvens horarum debita, et ecce subito horribilis quidam sonitus pre magnitudine sua[l]) terruit 1310
me, quasi enim tonitru magno veniret cum sonitu et quasi fragor omnium arborum fieret et domorum et velut[m]) collisio fieret armorum et grandium ruencium saxorum. Factus est quasi de celo repente sonus et vox valde terribilis ex clamore populorum letancium et concursu et ex omni genere musicorum ludorum, ita quod[n]) totum quasi monasterium videretur funditus evellendum. Ex quo clamore magno replebar stupore et tunc, quod[o]) michi parcat Deus, plus curiositate videndi quam devocione orandi motus cucurri velociter, struem quoque lignorum magnam ascendi, ut viderem, quid hoc esset, quod tanti soni resonanciam emisisset. Vidi tunc multitudinem magnam, quam dinumerare nemo poterat, nobilium virorum, equitum cum decore vestium militarium equis altissimis insidencium et in medio ipsorum Johannem, regis filium, forma pre aliis speciosum, ad cuius dextram et sinistram portabantur in hastis vexilla rubei coloris, in medio album leonem habencia non magna circiter quinquaginta. Cum autem venisset ad locum filius, ubi pater erat, videns eum, statim de equo saliit et cecidit ad pedes eius seditque rex cultu indutus regio in solio saltis alto[p]); facto autem per filium iuramento et voto, prout ceteri principes facere consueverunt sacro imperio, rex filium suum Johannem regem Bohemie constituit, ius, titulum[q]) et nomen principis sibi contulit. Porrectoque[r]) sceptro regnum Bohemie cum omnibus terris ad ipsum pertinentibus auctoritate sacri imperii iure hereditario sibi[s]) suisque liberis et posteris dedit legaliter et donavit et post hec osculatus est eum. Factus demum[t]) est terror et strepitus maior priore; tunc enim pre novo gaudio quilibet cum equo suo impegit[u]) in alium, frangit quivis hastam cum vexillo, pariter ludendo incitat alter alterum, iam loquendo, nunc irritando, iam trahendo, modo tamen[v]) amicabili per omnia et iocundo. Placet enim[x]) omnibus, quod Johannes, regis Romanorum Heinrici filius,

---

[c]) vestrarum rukopisy všecky. — [d]) authoritate 4. — [e]) feudo 4. — [f]) tytulum 2, 3. — [g]) optineant 2. — [h]) Frankenfurd 4; Frankinfurd 3. — [i]) fit 4. — [k]) interius 4. — [l]) sui rukopisy. — [m]) quasi 4. — [n]) Tu vkládá 2 ještě slovo per. — [o]) quidem 3, 4; quidquid 2. — [p]) excelso 3; exelso 4. — [q]) tyt. 2, 3. — [r]) Porrecto quoque 4. — [s]) sibique suis liberis 2. — [t]) demum terror et strepitus est priore maior 4. — [u]) inpegit 2. — [v]) cum 3. — [x]) hoc 2.

1310 Est factus princeps, quod sit rex atque deinceps
Ipse Bohemorum, cui regum[y]) ius aliorum
Est a patre datum, qui Lucelburg comitatum
Tunc et nunc servat, qui sic res rebus acervat
Non ex vi litis, sed conversacio mitis
Hoc sibi prestavit, sua quod natura negavit.
Hii, qui sceptra gerunt, comites prius ambo fuerunt,
Virtutum leges fecerunt hos fore reges.
Hic pater et natus fuerant comites comitatus
Lucilburgensis,[z]) quos angelicus tegat ensis.

Postquam autem[a]) statuit rex filio suo Johanni testamentum pacis et principem fecit eum, ut sit illi regalis dignitas in eternum, aliorum gaudiorum apparuit[b]) incrementum. Namque circa tempus vespertinum rex magnum ingreditur pallacium, sponsam advocat et sponsum in conspectum presencium principum et magnatum. Dominus vero Johannes,[1]) Coloniensis archiepiscopus, premissis verbis ad matrimonium requisitis Johanni, regis filio, Elizabeth illam virginem copulavit coram omnibus legitime in uxorem. Quanta tunc putanda est leticia viguisse in tam iocunda[c]) familia ex affectu magni gaudii? Quilibet, quod voluit, protulit[d]) et tamen nemo crebrescentibus clamoribus alium intelligere potuit. Nova sponsa forsitan[e]) nocte illa[f]) sine sponso iacuit, sicque illa dies se tota[g]) in gaudio consumavit. Die autem altera valde mane orto iam sole ante cubiculum sponse venimus et ut ipsam videre[h]) possemus, aliquamdiu exspectavimus. Circa horam terciam hostium[i]) camere aperitur, sponsa nova matrem regis, dominam Beatricem, et reginam habens ad ambo sua latera, de cubiculo educitur, quarum tamen salutacio tunc presentibus abbatibus minime negabatur, ex re tamen nobis in Bohemie partibus antea non visa facta est admiracio stuporosa[k]): Procedebat[l]) enim[m]) tunc sponsa de thalamo suo sparsis et dissolutis hinc inde super scapulas suas[n]) crinibus sine serto penitus et corona, capitis[o]) ornamentis,[p]) nudo vestita totaliter longissimo gallico indumento et cum processisset de 1310
cubiculo paululum, rex et omnis populus in iubilo cantus, in clangore[q]) tube et buccine[r]) et in omni musico genere usque in interiorem chorum ecclesie Spyrensis conduxit sponsam, nos quoque cum reliquis sequebamur eam. Dominus Petrus, archiepiscopus Maguntinus,[s]) indutus episcopalibus vestibus missarum solempnia celebraturus in altari tunc stabat preparatus. Incipitur tunc solempniter officium misse de Spiritu sancto, finito ewangelio sponsus ac sponsa in terram ante altare maius se prostraverunt, munusque benediccionis ab archiepiscopo acceperunt, quod tamen facere sponsi Bohemie minime consueverunt. Post hec ad altare accedentes Domino oblacionem, quam decuit, obtulerunt. Missa finitur, sed ad novum gaudium pervenitur.

Capitulum CII.

Qualiter nupcie celebrabantur cum solempnitate maxima et de contencione Maguntinensis[t]) et Coloniensis archiepiscoporum tunc exorta anno Domini MCCCX°.

Mox post officia misse convivia facta tunc[u]) fuerant nimia magnoque decore peracta. Nam ad locum illum, qui est a latere cathedralis Spyrensis ecclesie, in quo Romani regis providencia mandaverat fieri mensas, sedilia et singula pro convivantibus utensilia, ducuntur cum tripudio sponsus et sponsa; erant prius omnia sapienter et decenter disposita et parata; mensarum scire non potui numerum, latum illud spacium totaliter occupancium. Aptabantur in mensis illis singuli singulis congruentibus sibi locis. Regum siquidem mense secundum illum situm fuerant a sinistris, reginarum a dextris. Cum vero iam panis esset appositus, ambobus quoque Romanorum et Bohemorum regibus pransuris more solito manus suas lavantibus, facta

---

[1]) Jak jsme již výše podotkli, jmenoval se tehdejší arcibiskup kolínský Jindřich a ne Jan.

[y]) regnum rukopisy. — [z]) Luxenburgensis 4. — [a]) nemá 3. — [b]) apperiat rukopisy. — [c]) iucunda 4. — [d]) pertulit 3. — [e]) nemá 3, 4. — [f]) illa seorsum sine 4. — [g]) totam 4. — [h]) nemá 3. — [i]) ostium 4. — [k]) stuprosa 2, 3; stupurosa 4. — [l]) producebatur 2. — [m]) Slova toho nemá 2 a následujícího 3. — [n]) nemá 2. — [o]) capite rukopisy. — [p]) ornamento 3. — [q]) clamore 4. — [r]) tubicine 3. — [s]) Moguntinus 4. — [t]) Mog. 4. — [u]) nemá 4.

1310 est contencio inter Maguntinensem et Coloniensem archiepiscopos, quis eorum videretur esse maior. Etenim dominus Petrus[v]) Maguntinus tenere voluit regis Romanorum dextram, ut dominus Johannes Coloniensis debeat sedere ad sinistram, e contra dominus Johannes[1]) Coloniensis: Michi, inquit, sessio a dextris iure competit[x]) ex antiquo. In hunc modum nimis rixose contendebant coram rege. Hec eadem certacio facta fuit fere tocius gaudii obfuscacio, plures namque de amicis et eorum famulis currere ceperunt ad arma, sic quod in civitate illa subito vehemens commocio est exorta. Rex itaque Romanorum antequam[y]) sciens causam fore certaminis archiepiscoporum illorum, utrumque acceptum per manum iocunde[z]) ad suum duxit hospicium, ubi privatum fit convivium, et statim cessavit subortum[a]) tempestatis litigium. Ex antiquo lis fuit hiis, modus quoque talis: cum hii duo Maguntinensis et Coloniensis archiepiscopi sunt in locis alicuius privati convivii, se invicem honore preveniunt et ubi quis sedeat aut quomodo vadat, minime contendunt, in loco enim et in convivio privato non solempni quilibet istorum alium preficit[a*]) sibi; quando vero Romanus rex curiam aut solempnitatem aliquam celebrat, unus tunc avide alium preire festinat. Non est hec contencio recenter[b]) nova, sed inveterata. Nobis vero super eo plurimum admirantibus dictum fuit ab omnibus senioribus: A Romanorum, inquiunt, imperatoribus et regibus[c]) diffinitum est sepe in retroactis temporibus, quod Maguntinus in Germanie, Coloniensis in Italie,[d]) Treuerensis in Gallie partibus ad dextram sedere debeat principibus Romanis. Non sufficit[e]) hec imperialis diffinicio, sed adhuc pro conservandis suarum ecclesiarum iuribus adherent litigio forte pio. De hiis tribus archiepiscopis est regula publica talis: Maguntinensis, Treuerensis, Coloniensis quilibet imperii fit cancellarius; horum Maguntinus per 1310
Germaniam, Coloniensis per Italiam, Treuerensis per Galliam archicancellarii titulum[f]) habet,[g]) precedit autem Maguntinus dignitate, Coloniensis potestate, Treuerensis antiquitate. Treueris enim, ut Treuerorum refert cronica, longe ante Romam per Trebetam, qui erat de genere Eenee[2]) condita est.

Cessent litigia, veniant convivia dia.

Plus enim de festivis conviviis quam intestinis litigiis audire loqui quemlibet pium animum delectat. Vidimus autem in illo publico prandio generosam cohortem discumbencium et ordinem[h]) sapienter dispositum ministrorum. In capite omnium mensarum in loco preeminenciori sub velis purpureis et cortinis sericeis per zonas ansulis insitas in gyro extensis et in circuitu sedis regalis expassis Johannes novus rex pariter et sponsus, regis magni filius, gloriose sedebat. Porro sicut sol inter sidera[i]) rutilat, sic ipse serena facie pre omnibus principibus, qui aderant, splendide[k]) choruscabat; etenim facies aliorum principum admirabantur eum, omnes desiderabant tunc videre faciem huius tenelli principis velut[l]) faciem Salomonis. Hinc inde ad latera istius novi regis Johannis illustrium principum, comitum, liberorum, magnatum diversorum gloriosus tantus numerus[m]) discumbebat, quod stuporem cunctis aspicientibus inducebat; milites vero, qui ad mensam regis ministrabant, precedentibus et precinentibus tubis, buccinis, tympanis, choris, phaleratis dextrariis insidentes fercula quelibet servato ordine decentissime apportabant. Transibat inter mensas convivarum validus armatus preclare milicie micantis exercitus,[n]) qui ad conservacionem leticie fuerat deputatus. In medio epulancium ante mensam regis eximium erectum est vexillum regni Bohemie habens signum, quod cum videssemus, noster con-

---

[1]) Správně Jan. — [2]) Správně Nini. Srovnej Gesta Treverorum, Pertz, Mon. Germ. hist. X, str. 130. Viz též pozdějšího Marignoly kroniku, Prameny děj. č. III, str. 507, 511 a 512, kde však dlužno čísti Trebeta místo Trebeca, jak jest znění rukopisu.

[v]) V ruk. 4 jest jen začáteční písmeno *P* a při druhém jméně *Jo.* — [x]) conpetit 2. — [y]) antiquam 4. — [z]) iucunde 4. — [a]) subortae 4. — [a*]) prefert 3. — [b]) nova recenter 4. — [c]) nemá 2. — [d]) Ytalie a tak níže. — [e]) suff. iis haec 4. — [f]) tyt. 2. — [g]) habent 3, 4. — [h]) ordine 2, 3. — [i]) syd. ruk. — [k]) splendore 4. — [l]) velut 3. — [m]) iuvenis 4. — [n]) exerc. micantis 4.

1310 solabiliter spiritus[o]) fuerat recreatus, nec ingrati de tanta specie[p]) incepimus insimul dicere: Benedicimus Deum celi, quod coram omnibus hic presentibus in signum consolacionis future vexillum Bohemie tam sublimiter erexit hodie. Adhuc volente Deo leo, qui hactenus succubuit,[q]) in immo[r]) iacuit, cito evigilabit, pugnabit, vincet, rugiet. Quis non timebit? Decorabat has nupcias tanta diviciarum deliciarumque gloria, cui a iuvenili meo tempore nunquam videram similia, sed ut vera fatear, ab huius festi gloriosi decencia elingwatur narracionis totaliter virtus mea; nos, qui festum[s]) illud celebre intuebamur, tunc mutuo loquebamur: Si[t]) ille magnificus princeps Bohemie, rex Wenceslaus, sponse pater, adhuc superviveret, tanta nupciarum solempnia facere sue filie vix valeret vel forsitan non curaret. Quem enim unquam[u]) regem Bohemie propter nupcias filii aut filie archiepiscopos, episcopos, duces, marchiones, comites tot audivimus congregasse? Hoc totum divine attribuatur gracie, sperandumque[v]) est, quod misereri Deus velit et redempcionem mittere plebi sue; hoc autem dedit nobis Deus[x]) signum, quoniam[y]) clementer respexit humilitatem ancille sue, domine nostre.

Tunc spe secura[z]) cor nostrum gaudia plura
Sumpsit, cum grata foret alte sponsa locata,
Et quod laus tanta prebeatur[a]) sibi, quanta
Ipsi regine Romanorum, quia bine
Moribus ornantur et honoribus associantur.

Post illa opulenta convivia convivis innovantur solacia, diversis tamen[b]) diversa; alii quidem tripudiis, hastiludiis alii se exercent. Civitas Spyrensis inclita exuberanti resultat leticia, et solum vox exultacionis et salutis in tabernaculis omnium resonat in ea; rara fuit in urbe illa viculus[c]) aut platea, quam non calcaret hastiludens florens milicia, ipsorumque[d]) apparatuum militarium dives gloria oculos cunctorum allicit ad spectacula. In illo autem tyrocinio[e]) hastas teretes et robustas, quas vibratas Bohemi sub 1310 suo duxere brachio, admirabantur[f]) pedites, qui astabant, sed et galeati Renenses equites formidabant. Erat namque hasta spissa Bohemicalis in longitudine et fortitudine aliis dissimilis, cumque aliquis tyro Bohemicus hasta vibrata ad medium theatri saltante equo cum impetu prosiliret, populus omnis, qui aderat, clamabat: Ecce Bohemus! ecce[g]) Bohemus! Nullus autem adventui istius[h]) se ultroneus offerebat et si forsitan quis iam metas incautus[i]) exiverat, ne venienti occurreret, devia in equo querebat, si vero aliquis obvius fuit, tantum ictum haste Bohemice pertulit,[k]) quod nonnunquam[l]) hasta tangens tacto compaciens in diminutas particulas fracta fuit. De hoc tyrocinio et militari exercicio plura scribere non propono, nec fecissem de hoc memoriam, nisi ad nove pertineret sponse gloriam et honorem, quam consolatus est pater misericordiarum, qui est benedictus in seculum. Die itaque convivii tendente ad vesperam, ut consumarentur omnia ad sacramentum matrimonii requisita, uni thoro benediccione sancta previa iuvenes adunantur sponsus et sponsa. Circumstancium autem et letancium clamorosa leticia non dabat requiem pariter iacentibus nocte illa. Mane altero die surgitur, gaudiis insistitur, et sic iterum dies illa et totum tempus illius ebdomade iocundis studiis expenditur et finitur.

De tantis festis et factis regis honestis
Plurima scripsissem, si non cenobita fuissem.
Si dicam plura, forsan fierent nocitura,
Tedia forte darent hec scripta, vel hec[m]) reprobarent
Quidam dicentes: debent tantummodo mentes
Vere claustrales res scribere spirituales,
De re mundana monachis est leccio vana.
Hiis respondere volo taliter: ista docere
Quemlibet et scire decet omnia, nam reperire
Quivis in hoc facto poterit tunc temporis acto,[n])
De quo laudetur celorum rex et ametur.

---

[o]) fuerat spir. 4. — [p]) spe 4. — [q]) subcub. 3. — [r]) ymo 2, 3. — [s]) illud festum 4. — [t]) sed 3. — [u]) umquam 2. — [v]) sperandum quoque est 4. — [x]) Dominus 3, 4. — [y]) quia 4. — [z]) futura 2. — [a]) prebebatur 3. — [b]) tunc 2. — [c]) viculis 4. — [d]) ipsorum quoque 4. — [e]) tir. 4. — [f]) administrabant 4. — [g]) nemá 4. — [h]) illius 3, 4; a illius adventui 4. — [i]) incautius 4. — [k]) protulit 3. — [l]) nunquam 3. — [m]) hoc 3. — [n]) acta 3.

1310 Landatur digne Deus, a quo virgo benigne
Sic sublimatur et in alta sede locatur,
Que desolata steterat multumque gravata.
Sic nos speremus et puro corde rogemus,
Ut nos de mundo Deus extrahat hoc furibundo,
Et locet in thronis, iungat celique colonis.

Capitulum CIII.

Qualiter[o]) Heinricus, rex Romanorum, tres exercitus simul tribus expedicionibus adaptaverit et victoriam in omnibus habuerit et qualiter Johannem, filium suum, cum sponsa in Columbariam de Spyra secum duxerit[p]) anno Domini MCCCX⁰ mense Septembri.[q])

Cum dominus Clemens papa quintus Heinricum, Romanorum regem, per apostolicas bullatas epistolas, per solempnes quoque ambaxiatores[r]) plurimos ad suscipiendum imperii diadema[s]) eo graciosius quo studiosius evocaret, multique de Italie[t]) et Lombardie civitatibus ditissimis ipsum regem promissis et innumeris donariis invitarent,[1]) rex magnanimus, ut re et nomine fieret Augustus, dignum[u]) duxit annuere invitacionibus tot et tantis. Sciens vero rex iste sapiens adverse partis, hoc est eorum, qui Guelfi dicti sunt, potenciam non esse invalidam, regionem quoque illorum montibus, vallibus, urbibus et populis munitissimam, et quod forcia domari condecet per vim magnam, terras illas intrare disposuit in manu valida et brachio extenso forcium pugnatorum. Congregavit itaque rex exercitum milicie copiosum intraturus confinia Lombardie.[v]) Erat autem exercitus ille inclitus de preelecta milicia, que ultra Renum versus occidentem residet, congregatus. Licet autem prius dudum stipendia rex stipendiariis dederit et a singulis secum ad expedicionem processuris votum servitutis susceperit, tamen nunc in Spyra[x]) nupciis celebratis, ubi et quando congregari suus debeat exercitus, rex edicit.[y]) Exiit itaque edictum a rege Heinrico semper Augusto, ut omnes 1310
secum processuri in Italiam in festo Remigii[2]) parati esse debeant finaliter in Thurego. De hac expedicione prima, ut iam tactum est, regis fuit sentencia omnibus[z]) promulgata; secunde vero expedicionis, que tunc similiter in Spyra fuit instaurata, exstitit hec causa. Fuit et est usque[a]) hodie comes Eberhardus de Wirtenberg[b]) fomes perfidie, vas perdicionis, pacis destructor, discordiarum optimus informator. Hic itaque rapacitatis quam iniquitatis vicio excecatus,[c]) licet dicior esset pluribus Reni comitibus, semper se temeraria presumpcione Romanis opposuit principibus, nec adhuc inveteratus dierum malorum cessare desiderat a consuetis actibus et fedis. Erat autem eiusdem comitis in diviciis et castris munitissimis tantum posse, quod ipsius presumpcionis aculeum nullus regum antea poterat retundere quavis[d]) lite. Infeliciorem se autumat[e]) tota Sweuia,[f]) eo quod in ipsa tam iniqui hominis iaceat comicia. Istius versucia edificat castra, eradicat claustra, spolia nutrit et odia, iugulat mares, denudat femellas. O Deus meus, pone illum ut rotam et sicut stipulam ante faciem venti, frameam suscita adversus eum, qui dispergit gregem tuum. Vide Domine et considera, quia et ego ipse iniquitatem vidi et contradiccionem[f*]) in civitate Sweuie, cui multa mala intulerat hostis ille. Consideravi opera sua et expavi, quando tam religiosas quam seculares personas varias vidi per istius satellites rebus omnibus spoliatas. Certus sum enim, quia tu Domine, magne et terribilis, qui Pharaonis potenciam, Neronis enervasti nequiciam, istius comitis tyrannidem non diu pacieris,[g]) aut si decreveris, ipsius statum in melius commutabis. Afflicti populi Domine lacrimas respice et fac, quod vis, de hoc incompto comite. Suscitavit itaque Dominus propugnatorem et liberatorem populo suo, iste enim dominus Heinricus, rex Romanorum,[h]) tam amore pacis quam clamore

[1]) Srovnej Böhmer Reg. imp. str. 279. — [2]) Dne 1 října.

[o]) quomodo 3, 4. — [p]) duxerit. Annus Dom. 3. — [q]) septimo 2. — [r]) ambasiat. 4. — [s]) dyad. 2, 3. — [t]) Yt. 2, 3 a tak níže. — [u]) indignum 2. — [v]) Lombardorum 3, 4. — [x]) Spira ruk. — [y]) edidit 2. — [z]) nemá 2. — [a]) nemá 3. — [b]) Wirtinberg 3. — [c]) nemá 3. — [d]) quamvis 4. — [e]) auctumat 4. — [f]) Sueuia 4 a tak níže. — [f*]) Loserth navrhuje tu správně čtení contritionem. — [g]) pateris 2, 3. — [h]) Romanus 4.

1310 plebis inflammatus adhuc nobis in Spyra manentibus contra eum ordinavit robur exercitus; convocavit enim ad se rex iudices, consules ac seniores de Ulma,[1]) Helbrunna,[i]) Wimpina, Nordilinga, Esilinga ac de aliis quibusdam civitatibus imperii cives, viros[k]) industrios, dixitque ad eos: Clamor de plebe tociens resonavit in aure mea,[l]) quod fas non est, ut istius dissimulemus comitis tyrannica facta; ad horum remedium tale statuere duximus decretum: Volumus autem et[m]) pro lege vobis damus, quatenus universus civitatum vestrarum populus, qui ad bella potest procedere, congregetur quasi vir unus, istiusque contumaciam comitis more bellico hostiliter vos adunati insimul contundatis.[n]) Ut autem arma bellica lecius induatis, cunctis vectigalibus, exaccionibus ac serviciis imperialibus, que nobis consueverunt[o]) fieri, vos urbesque, in quibus habitatis, ex nunc absolvimus septem annis, comes quoque de Winesperch,[p]) vir strenuus,[2]) vestri sit princeps[q]) belli et exercitus. Cives super voluntate regis letanter turmatim subito congregantur et contra publicum pacis et patrie inimicum animosius preliantur; divino autem ipsis assistente[r]) presidio vincunt illum mercatores, qui se vinci non timuerat per imperatores; illum namque impugnant, urbes et castra eius expugnant, et fere illi civiles cunei in qualibet lite triumphant; quidquid[s]) de municionibus comitis per manum civium acquiritur, mox funditus exstirpatur. Tanta autem plaga Domini[t]) hunc pacis hostem tetigit, quod, qui municiones seratas prius circa octoginta habuit, in duorum annorum spacio obtinuit vix octo. Per illos enim, quos ante[u]) oppresserat, oppressus est; hec utique dextre excelse mutacio, quod sic umbone repellitur umbo. Contra hunc comitem in Spyra secunde expedicionibus acies fuerat ordinata.

Nam fuit iste comes vilis, vicii quoque fomes,
Et fuit exosus comes iste nimis viciosus
Dictus Eberhardus, qui non est ad mala tardus; 1310
Exstruxit castra, celi curans minus astra,
Exspolians cunctos, habuit fures sibi iunctos.
In tantum sevum nunquam vidi fore Sweuum,[v])
Sweuus ut est iste, quem convertas cito Christe.

Tercia eciam expedicio illo eodem tempore instituitur ac instruitur a rege. Rex namque quia Johannem, filium suum, missurus erat ad regnum Bohemie, regnum inquam tunc satis perplexum et obligacionibus obrutum, prescivit filium inibi de multa milicia indigere. Precepit itaque rex universis fere citra Renum principibus et comitibus, ut omnes parati sint ad prelium ituri cum filio suo ad patriam Bohemorum. Mandatum regale tunc fuerat tale: Omnes, inquit rex, octavo Kalendas[x]) Octobris circa Nurenberk[y]) constituti finaliter eritis, filioque meo versus Bohemiam auxilium feretis. Stipendia plurimi susceperunt, novoque[z]) regi constanter obsequia promiserunt. Sic itaque isti tres exercitus in Spyra sunt predispositi et ordinati et omnes opitulante Domino prosperati. Abbates vero et nobiles Bohemie, qui tunc affuerunt, regi dixerunt: Populus, inquiunt, domine rex,[a]) qui in Bohemia est, adventum filii tui, regis sui, desideranter exspectat, ipsum namque pars adversa infestat; nunc igitur[b]) plus pauci poterunt armigeri in regno[c]) proficere, quam si sint postea mille. Si vero nunc moram fecerit, domine rex, filius tuus in veniendo, adiutoribus nostris desperacio, contradictoribus vero consolacio supercrescet.[d]) Mitte igitur nobiscum[e]) nunc regem nostrum cum paucis et secure de omnibus nostris triumphabimus inimicis. Ad quod rex: Nolite, inquit, michi tale dare consilium, ut meum tam subito dimittam a me filium et filiam, pueros quasi noviter michi natos, quos michi[f]) Deus omnipotens dare disposuit ad solacium meum magnum; fruar pro tempore puerorum istorum delectabili presencia et delectabitur in eis anima mea. Nec tamen ex hac causa de

---

[1]) Ulm, Heilbronn, Wimpfeny, Nördlingy, Esslingy. — [2]) Konrad z Weinsberga.

[i]) Helprunna 3, 4. — [k]) nemá 2. — [l]) nostra 4. — [m]) ut 3. — [n]) contendatis 2. — [o]) conswerunt 2: consweuerunt 3. — [p]) Winesparch 3; Winesperg 4. — [q]) principes 3. — [r]) assistante 2. — [s]) quitquit 3. — [t]) dominum 2. — [u]) annos 2; nemají 3, 4. — [v]) Sueuum a Sueuus 4. — [x]) Cal. 4. — [y]) Nuernberg 3. — [z]) novo quoque 4. — [a]) domine o rex 4. — [b]) ergo 3. — [c]) in regno nemá 2. — [d]) supercrescit rukopisy. — [e]) nemá 2. — [f]) nemá 3: quos omnipotens mihi Deus 4: quos Deus omnipotens Deus dare 3.

1310 manibus nostris labetur Bohemia. Volo autem, ut ubi ego sum, illic et ipsi sint et vos omnes cum ipsis mecum pro tempore sitis. Ecce enim nunc ascendam versus Alsaciam in[g]) civitatem Columbariam et pueri mei mecum ibunt illuc et vos ibitis. Factumque[h]) est ita, non enim erat omnibus ex istis, qui auderet contradicere[i]) verbis regis. Postquam igitur consumati sunt dies octo et nupciarum festo expleto ascenderunt rex et regina, sponsus et sponsa cum omni curie frequencia de Spyra, et per Wissenburg, Haginowe et Argentinam transeuntes venerunt in civitatem imperii, que dicitur Columbaria. Erat ibi nostra mansio integris diebus octo, idem tamen tumpus nequaquam fuit inaniter expensum, sed totum[k]) mutuis solaciosis colloquiis fructuosisque consiliis impensum. Venit itaque et instabat hora, qua dominum Heinricum, regem Romanorum, versus Lombardiam procedere, Johannemque,[l]) filium suum unigenitum, versus Bohemiam retrocedere oportuit[m]) necessarie arduo utriusque negocio requirente.

Capitulum CIV.

De tristicia, quam habuerunt parentes in recessu filii unigeniti sui.[n])

Sed quantum putemus[o]) ibi dolorem exstitisse mentalis amaritudinis, cum parentes vehementer[p]) amantes ab amatis liberis ut pueris unum separat momentum temporis; quid dicam de horum separacione, qui nimio stringuntur[q]) amore?

Mesticie plena res est et dicere pena
Illo de cantu[r]) lugubri, misero quoque planctu,
Quem dimittentes natum fecere parentes.
Non reor esse leve, cum[s]) clamatur nisi ve, ve!
Ve, ve clamare cepit tunc mater amare,
Plures effundens lacrimas et pectora tundens,
Cernens productum de se discedere fructum.
Tristis est ipse pater, fuerat tristissima mater, 1310
Cotidie flebat, consolantes respuebat,
Que sic dicebat, natum[t]) cum respiciebat:
Tu maternorum, fili mi, lux oculorum,
O dulcis nate, quod ego sic separer[u]) a te,
Durius est morte, quia te[v]) meus amodo forte
Numquam conspiciet oculus. Mors hoc michi fiet.
Sic se divisit, sed quot suspiria misit,
Versus nec prose dicent plene, neque glos[s]e.

In tantum enim maternum materne dileccionis affectum unigenitus filius turbavit suum per recessum,[x]) quod mater illa felix plorans ploravit in nocte et lacrime[y]) in maxillis eius cotidie,[z]) nec est, qui consolari posset eam ex omnibus caris[a]) eius. Noctem ultimam ante diem separacionis ex amaritudine amarissima doloris duxit insompnem propter imminentem absenciam care prolis; duobus continuis diebus amans mater, saturata doloribus, nichil manducare voluit, nec quid bibit. Fuerunt namque sibi lacrime panes die ac nocte et poculum[b]) suum cum fletu miscebat amare. Vox ab ea audita est, ploratus et ululatus plorans recessum filii, nec ab aliquo sustinuit consolari. Erat autem circa illam egregiam Margaretham reginam, matrem amantissimam, magnam videre miseriam. Venimus autem ad eam ultime valediccionis suscepturi licenciam et invenimus eam in arta[c]) camerula cum comitissa Juliacensi[d]) et cum alia matrona[e]) nobili lamentabiliter sedentem et flentem. Blandis tunc consolacionum susurris flentis matris animum mulcere domini abbates Bohemie leniter attemptarunt[f]) et meste regine taliter dixerunt: Non turbetur domina inclita cor vestrum neque formidet, sed pocius letetur et securitatem solaminis assumat, ad regnum namque opulentum et prepotens vester procedit filius, ibidem perpetuo regnaturus. Ibi gloria et honore sedebit coronatus, et nos et[g]) populus eius ut regi nostro magno et legitimo fideliter serviemus. Non est, inquiunt, hec tam[h]) tristicie, sed leticie materia. Ipsa vero lo-

---

[g]) nemá 2. — [h]) factum est ita 3. — [i]) dicere 3. — [k]) tota 3. — [l]) Johannem quoque 4. — [m]) opportuit 2. — [n]) nemaji 3, 4. — [o]) putabimus 4. — [p]) slovo to položeno ve 4 za slovo pueris. — [q]) amore stringuntur 4. — [r]) tanto 4. — [s]) nemá 4. — [t]) cum natum 3, 4. — [u]) separor 3, 4. — [v]) quod te 2. — [x]) discessum 4. — [y]) lacr. eius in 3. — [z]) cottidie 3. — [a]) charis 4. — [b]) potum 4. — [c]) arcta 4. — [d]) Juliatonensi 2. — [e]) slovo to jest v 2 dvakrát. — [f]) attentarunt 4. — [g]) nemá 2. — [h]) causa 2; non est haec, inquiunt 4.

1310 quentibus non respondit, quia singultuosus gemitus, spiritum preoccupans, impedivit. Inter uberrimas autem lacrimas et alta suspiria mater illa anxia sepius illam tantum vocem semiplenam protulit: O Johannes, fili mi! fili mi Johannes! o Johannes fili mi! Hoc duntaxat verbum familiariter habuit in ore, nec aliud quidem poterat tunc sonare. Nos quando talia vidimus, gementi matri compassi et turbati spiritu vehementer ingemuimus, et qui consolari turbatam matrem venimus, iam de consolatore [consolacione] facti fuimus indigentes. Monstrabant hoc lacrimarum rivuli ex nostris oculis profluentes. Facti sumus sicut muti compassivis animis immutati; tacite flendo de regina exivimus et sic in cordis mesticia nos recedere putabamus. Nunccius vero a regina post nos velociter missus venit et ad ipsius domine inclite presenciam nos reduxit. Animequior autem[i]) facta resumptis aliqualiter[k]) viribus pia regina ait abbatibus: Quod turbata sum, inquit, et non sum[l]) locuta vobis vice priori, non alicui ingratitudini, sed magnitudini doloris mei ascribite; peto vos patres electi, undique michi sunt angustie, quia omni meo solacio privor hac die. Ecce unigenitum meum vobis do, cui sano consilio et auxilio assistite patres, vos rogo, omnem thesaurum desiderabilem, lucem oculorum meorum amabilem vobis do et quasi lugens resigno in Johanne, unigenito meo dilecto, ipsum igitur vobis tota affeccione[m]) committo. Ad quam abbates Bohemie dixerunt: Constantis animi estote domina, quia domino nostro Johanni, vestro filio, omnia, que fidei, que dileccionis, que promocionis et que instruccionis fuerint, mente ostendemus sedula quam devota. Post colloquia turbacione et consolacione permixta abbates Bohemie de regina exiverunt et ad regis cubiculum, quod statim erat ex opposito, vocati ex nunccio intraverunt. Dixi hostiario et intromisit me. Stabat autem rex Heinricus, seriosum plus solito habens vultum, in dextera sua tenens filium et dixit abbatibus hoc verbum: Vestra, inquit, patres sancti narracio et pollicitacio michi facta per vos me compulit 1310
carere unico solacio, isto inquam filio meo. Mementote igitur,[n]) rogo patres, quod ad vestram peticionis instanciam precipue offero filium meum ad gentem alteram, ad regnum penitus desolatum. Unde ipsum vobis do pro filio, cui assistite more paterno; ipsi peto assistite, ipsum instruite et sicut scitis, iugiter custodite, magna etenim fiducia michi est de fide vestra.

Qui responderunt et talia verba dixerunt:[o])

Fides nostra, domine rex, circa Johannem, tuum unigenitum, nostrum scilicet verum dominum, non nutabit[o*]) fluctuans in eternum. Stabimus cum eo corde integro, posse toto. Variis itaque prelibatis sermonibus a rege et regina Romanorum in die beati Mathei apostoli[1]) hora nona in[p]) civitate Columbaria[2]) discessimus. Recessit[q]) et tunc Johannes, rex Bohemie, serena facie et leta mente ab utroque parente, deinceps ab illa die filius faciem non vidit parentum suorum usque ad diem extremum mortis eorum et forsitan inspirante Domino hoc portentabat vehemens matris lamentacio. Processit denique pater, rex Romanus, versus Lombardiam, filius vero retrocedit gressus dirigens in Bohemiam. Per eandem viam reversi de Columbaria fuimus, qua illuc venimus. Cum vero in reditu Spyram venissemus, nostrum turbavit auditum molestus eventus; affuit enim homo nunccius, qui dixit nobis: Praga, civitas regalis, in qua maxime confugii spem habetis, procurante Chorinthiano[r]) principe, qui se gerit pro rege, per marchionem iuvenem Misnensem[s]) Fridericum et suum exercitum tradita est. Factum est hoc eodem anno MCCCX[o] in Exaltacione sancte crucis.[3]) Hec relacio nos terruit, quia in Praga tunc spes[t]) totaliter nostra stetit.

Eodem anno vina et vinee quasi penitus perierunt, ita quod fere in omnibus regnis et terris decem iugera lagunculam vini unam plenam reddere nequiverunt; omnes vinee Aule Regie, que in circuitu eius sunt undique circa claustrum, non replent hoc tempore medium plaustrum.

---

1) Dne 21 září. — 2) Kolmar. — 3) Dne 14 září.

i) aliqualiter 4. — k) nemá 4. — l) nemá 3. — m) affectacione 2, 4. — n) ergo 3. — o) dederunt 3. — o*) mutabitur 4. — p) e 4. — q) Recessimus 3. — r) Corinthiano 3; Carinthiano 4 a tak pravidelně níže. — s) Mysn. 4. — t) spes nostra total. st. 4.

Capitulum CV.

1310 De multifariis gravaminibus, quibus Bohemia [u]) oppressa fuerat ante adventum domini Johannis, regis Bohemie.

Quando volante fama veridica iam tota sciret Bohemia, quod domicella Elizabeth [v]) Johanni, regis Romanorum filio, nupsisset, festumque nupciarum preterisset, non concordi animo nec effectu equali ab audientibus eiusdem facti legacio suscepta est. Illis siquidem, qui Elisabeth domicelle, nove tunc [x]) sponse, sublimacionem et regni consolacionem querebant, attulit rumor certus gaudium, aliis vero, qui ipsam oderant, intraneum tormentum; unde factum est, quod tam in Praga, quam in Kuthna [y]) Elizabeth regine fautores se magis erigerent et animosiores fierent. Similiter fecerunt quidam barones, qui comparis [z]) erant propositi et voti. Convenerunt itaque Bohemie barones, cives de Praga et de Monte [1]) quam plures, qui regine Elisabeth videbantur fore fideliores et dixerunt ad invicem: Ecce Elizabeth, regis nostri filia, regni heres vera, filio regis Romanorum Johanni nupsit, quibus idem Romanus princeps rite et legaliter, ut debuit et potuit, Bohemie regnum contulit et donavit. Iste autem Heinricus, dux Chorinthie, qui titulum regis tenuit pro tempore, a decreto principum, quorum interest, per diffinitivam sentenciam, ne regnet in Bohemia, refutatus est. Quid igitur [a]) nunc restat aliud, nisi ut illi regi fidem servemus, quem vocavimus et cui iure debemus? Placuit hoc dictum omnibus, ut solum regi Johanni adhereant, qui fuerat tunc venturus. Sed quia, quod

Pluribus est notum se diffundit cito totum,
nec eciam
Res occultatur, que pluribus insinuatur,

consilium, quod a baronibus et quibusdam civibus est tractatum, ad Chorinthiani perducitur mox [b]) auditum. Dolet se Chorinthianus fieri confusum, si cogatur discedere de titulo regali et regnum amittere Bohemorum. Plurimi tamen fuerunt, qui Chorinthiani vicem et imminens periculum doluerunt. Habuit namque rex iste Heinricus non paucos tam inter Pragenses cives, quam Montanos viros, qui nequaquam amore [c]) reipublice, sed ex ardore privati boni et ut alios per tyrannidem radere possent et rodere, Chorinthianis erroribus ceperunt in propriam suam perniciem contumaciter adherere. Inito ergo iniquo consilio malus [d]) ipse pessimos [e]) sibi in suum auxilium procurat adiutores. Mittit Chorinthianus princeps nunccios, Fridericum, [2]) Friderici marchionis filium de Misna, [f]) advocat, qui secum nequissimos raptores, furum socios, quos tocius terre illius iniquitas de se quasi scoriam et abortivos evomuit, secum portat; sicut enim olla bulliens, quidquid [g]) scoriosum est, egerit, sic hos congesta tocius Misnensis malicia ex se parturiens abortivit. Erat autem exercitus magnus Misnensium [h]) nimis, sed inermis et vilis iste populus ignobilis est [i]) quasi vulgus. Nomina huius populi scribi minime merentur, [k]) ad quorum nominacionem mites et humiles perterrentur; inter hunc autem populum plus nominati fuerant Albertus Ciruco [l]) et de Kokoricz [m]) Heinricus, quorum uterque plus ex malicia, quam [n]) milicia fuerat cognitus et famosus. Hii quasi principes belli ad Chorinthianum ducem Heinricum cum exercitu exercitato ad excidium venerunt, et non ea, que ad pacem, sed ad discordiam sunt, procurarunt. Hii cum Chorinthiano ante Kuthnam [o]) venerunt, et ut prius alias tactum est, decimo quinto Kalendas Augusti, antequam puella Elizabeth Pragam exivisset, ipsum Montem per intestinum auxilium intraverunt, fugientibus vero pluribus de illis, qui puelle Elisabeth astiterunt. Filii Ruthardi, quos antea propria malicia reiecerat, cum Chorinthiano

[1]) Kutná Hora. — [2]) Fridrich Vážný, syn Fridricha s rozkousnutou tváří.

[u]) Boemia 3 a tak níže pravidelně. — [v]) Elyz. 3; Elys. 4 a tak obyčejně níže; ruk. 2 má brzy Eliz. brzy Elyz. — [x]) nunc 3. — [y]) Cuthna 3, 4. — [z]) conparis 2. — [a]) ergo 3 a tak níže. — [b]) mox perducitur 4. — [c]) reipubl. amore 4. — [d]) malos 2. — [e]) pessimus měl 2, ale opraveno v pessimos. — [f]) Mysna 2, 4 a tak pravidelně níže. — [g]) quitquid 2. — [h]) Mysnensis 4. — [i]) nemá 4. — [k]) molitur 2, 3. — [l]) Knuto 4. — [m]) Kokorzicz 3; Kokericz 4. — [n]) nemá 3. — [o]) Cuth. 3, 4 a tak níže.

1310 ad sua habitacula redierunt, in Monte namque Kuthnensi diu fuerant[p]) discordes partes inter Pirchneros et Ruthardos. Horum discordia prelia nutrivit, homicidia procuravit, tradicionem mutacionemque in monte hoc persepe suscitavit, de quibus omnibus, quia facta sunt ab humilibus personis[q]) instigante eos sola superbia cum invidia, non est nunc dicendum per singula, sufficit expertis scire, quod Chorinthiani negligencia hec procuravit[r]) omnia mala. Intelligens itaque Chorinthianus, quod plures ex Pragensibus prestolarentur adventum Johannis regis, quodque[s]) eiusdem regis introitus istius foret exitus, maluit regnum totum interire, quam nomen et titulum[t]) regis amittere. De Monte Kuthnensi cum Misnensibus processit Pragamque hostiliter in gyro circumcinxit; ingredi civitatem Chorinthianus ut rex voluit, sed primo populus non permisit. Plurima vero turba de civitate plus Chorinthiano quam regi venturo de sorte prospera favebant. Huius autem favoris causa alia erat et alia. Illi quidem mutuum Chorinthiano concesserant et ab eo solucionem recipere, si persisteret,[u]) se sperabant; alii propter suam discordiam Chorinthiano favebant, quia absque timore sub isto principe se de hostibus vindicabant.

Heu mortis pestis Hiltmari[1]) sit[v]) michi testis,
Quem perimunt hostes Prage templi prope postes.
Crux hec adhuc durat, que factum tale figurat
Cernunt ante fores hanc[x]) fratres stare Minores.

Alii sibi ipsis conscii super se habentes culpam diligebant Chorinthianum, ut evaderent penam; ad iusticiam enim et iudicium non extendit manum dexteram. Sunt et alii, qui de spoliis pauperum ditari querebant, ipsa emebant, vendebant et ideo Chorinthiano, auctore[y]) spolii, in talibus indigebant.[z]) Hii omnes ad Chorinthianum habebant zelum, sed non secundum con- 1310
scienciam; aliorum enim incommodum sibi nitebantur facere solacium et turpe lucrum. Non sic impii, non sic! O quantum isti omnes essent lugubriter deplangendi, qui suam in[a]) perniciem thesaurizant tanta mala sibi. Plures eciam tunc in civitate fuerant, qui Johanni regi tunc venturo ore benedicebant et corde maledicebant, qui tamen perfecte[b]) nec Chorinthiano nec Johanni regi fideliter assistebant. Inter quos Wolframus,[c]) civis potens Pragensis, unus fuit, qui hospitale pauperum Prage incastellavit et ut victualia Misnensibus civitatem impugnantibus venderentur, consuluit, quod et factum est Pragensi civitati in scandalum et ruinam.

Qui inimicum munit, se punit;
Hostem qui munit, se magno verbere punit;
Sese debilitat, hostem qui munere ditat;
Hostem quique cibat, dampni libamina libat.[d])

Cibi itaque Misnensibus venduntur, qui vendentibus inferre molestias moliuntur. Permittitur eciam, quod domina Anna, coniunx Chorinthiani ducis, in domo Nicolai de Turri residenciam habeat, que tunc, quia porte et muro civitatis vicina fuerat, hiis,[e]) qui foris sunt, operam et opem[f]) pro viribus suis prestabat. Dux eciam Chorinthie Pragam pro libitu admittitur intrare et exire. Dicebant enim quidam Pragenses: Iste[g]) dux Chorinthie nomen regis habet, dolum nequaquam faciet, neque hanc multitudinem minime regulatam ad urbem intrare aliqualiter permittet, cum paucis igitur[h]) exeat et cum eisdem redeat. Quorundam namque civium sinceritas[i]) nequaquam suspicabatur latentes insidias. Sequens res monstrabat acerba, quoniam[k]) latet anguis in herba.[2]) Erant namque in exercitu Misnensium foris in obsidione civitatis Pragensis iacencium cives Pragenses, Nicolaus videlicet[l]) de Turri[3]) cum fratribus et amicis suis

---

[1]) Srovnej na str. 112 (kap. LXXXVI), kde kronista patrně napřed vypravuje o téže události. — [2]) Virg. Ecl. 3, 93. — [3]) Mikuláš od Věže. Srovnej Tomek, Děj. města Prahy I, 295. Dům u Věže zvaný jest dům nynějšího zemského soudu a desk zemských na rohu levém, když se jde z Celetné ulice na Ovocný trh, tedy č. 587.

[p]) fuerunt 4. — [q]) persone 3. — [r]) provocavit 3. — [s]) quod quia 2, 4. — [t]) nomen tituli et regis 2. — [u]) possent 4. — [v]) fit 4. — [x]) fratres hanc 4. — [y]) authore 4. — [z]) nemá 3. — [a]) nemá 3. — [b]) profecto 4. — [c]) Wlframus 2. — [d]) cibat 4. — [e]) iis 4. — [f]) opere 3. — [g]) ille 3, 4. — [h]) ergo 3. — [i]) sync. 4. — [k]) quantum 4. — [l]) vero 4.

1310 non paucis, qui prius exigentibus eorum meritis de civitate eiecti fuerant, sed adhuc uxores, liberos, cognatos et fautores intra urbem obsessam habebant.

Res est incauta, mala sunt ex talibus aucta.

Periculose in muro resistitur, cum impugnantibus ab impugnatis dolose victoria exoptatur; non bene pugnatur, cum hii, qui pugnare [m]) se simulant, adverse parti plus quam sue de triumpho favent et amplius vinci quam vincere laborant. Certe cum amor corda unit litigancium, sagitta abit retrorsum, [n]) et declinat clipeus ab illo, et hasta regreditur tunc aversa vulnere casso.

Nolo pugnare, quando perspexero stare
Hic patres, natos illic de se generatos.
Cum quis cum fratre pugnat vel filia matre
Et socero nurus cum pugnant, [o]) ero fugiturus.
Sese deludit male, si quis in hostia trudit,
Et limen digitum facit hunc pressura peritum.

Sic enim, proch dolor, factum est [p]) quibusdam sincere [q]) mentis civibus Pragensibus, [r]) pro pace et republica defensioni urbis se exponentibus. Latenter in opere habebant contradictores, qui simulabant se oretenus ipsorum strenuos adiutores. Quomodo autem civitas ista salvari [s]) a manibus hostilibus poterat, que alimenta obsidentibus prebebat, quam intestina dolositas et hominum diversitas discerpebat, suosque emulos intrare et exire cotidie sustinebat? [t])

Hoc Deus, ulcionum dominus, permisit, cuius manus tunc adhuc extenta fuit super populum, qui ipsum demeritis offendit. In festo igitur [u]) Exaltacionis sancte crucis [1]) anno Domini MCCCX⁰ per fraudulentam tradicionis perfidiam totus ille malignus Misnensis exercitus hostiliter in duabus partibus civitatis, circa sanctum Franciscum videlicet et ad portam domini Nicolai de Turri vicinam, intravit, Pragam cepit et humiliavit eam. Fridericus igitur, Johannes et 1310
Nicolaus fratres dicti de Gallis, [2]) Nicolaus Hiltprandi, [3]) Meulinus [4]) Roczaneri [v]) cum amicis eorum et pluribus aliis de civitate civibus videntes dolum et contradiccionem in civitate, nec quod tante fraudi possent occurerre, omnia sua dimittunt, et ut duntaxat personas salvas faciant, latenter utcunque fugerunt et se in Neuenburg [x]) [5]) super Albeam, [y]) quam tunc Heinricus de Lypa tenuit, pariter receperunt, fidem namque, quam Johanni venturo regi promiserant, inviolabiliter servare volebant. Nicolaus vero de Turri cum fratribus suis et amicis et quidam alii, qui prius fuerant de civitate reiecti, cum isto pessimo exercitu sunt reversi. O quante pressure et detestabilis violencie exstitit occasio Pragensis civitatis quasi voluntaria tradicio! Quidquid dici vel scribi poterit, totum minus est, quam illa angaria, illa [z]) angustie miseria, quam multorum pauperum innocencia ex ista tradicione subdola sustinebat; de illis enim, qui civitatem intraverant, quilibet, prout voluit, domum cuiuscunque hominis occupat, quidquid [a]) ibi invenit, spoliat, renitentes cruciat, [b]) clavibus ab hospita vi acceptis penetralia reserat, et quidquid ibi placitum conspicit, sibi servat, et [c]) quod maius est, ex cordis ceci avaricia illa gens Misnensis perfida muros et parietes in hospiciis suis perforat, pavimenta delaniat, [d]) thezaurosque absconditos reperire inibi se sperat. Adhuc [e]) usque hodie in hospicio nostro apparent fissure [f]) et vestigia in muris, ubi isti pro pecunia foderant more furis et muris. Fetor quoque avaricie mentes fetidiores pecunias fecit tunc querere in fetidissimo fundo cloace. Isti in fetore sterquilinii quesiverunt, sed, proch dolor, in domo Ebirusliui civis, filii Poplini, [6]) in infimo cloace loco quinque argenti marcarum millia invenerunt. Similiter ubicunque voluerant fodere aut rodere, libere faciebant. Instituit autem

---

[1]) Dne 14 září. — [2]) Kokotovici, od Kokotů bratří. (Srovnej Tomek, Děj. Prahy, I, str. 304.) — [3]) Týž jmenuje se mezi členy rady staroměstské r. 1303, 1304, 1306, 1313 (v. Reg. B. II, 853, 865, 1210). — [4]) Tu se rozumí Menhard Rokycanský nebo též Meinlin zvaný. — [5]) Nimburk nad Labem. — [6]) Ebruš, syn Poplinův, byl v poselství na Rýně s Eliškou.

[m]) pungnare 2 a tak níže. — [n]) retrosum 2. — [o]) pugnat 3. — [p]) est in quib. 4. — [q]) sync. 4. — [r]) Prag. quibus pro rukopisy. — [s]) servari 4. — [t]) sustinebant 4. Tu klade ruk. 2 slova červeně psaná: Expugnacio Pragensis civitatis. — [u]) ergo 3. — [v]) Rotzaneri 4. — [x]) Nuenburg 3; Neunburg 4. — [y]) Albam 4. — [z]) vel 3. — [a]) quicquid 4 a tak níže. — [b]) trucidat 4. — [c]) ecce 4. — [d]) dilaniat 4. — [e]) adhuc — fissure nemá 3. — [f]) fossurae 4.

1310 Chorinthianus consimilibus consimilem iudicem, Nicolaum videlicet Waczingerum,[1]) qui similis fuit in opere senibus duobus iudicibus tempore venerabilis Susanne. In illo tempore maxime valebat ille quasi[g]) electus ex mille, fecit enim iniusticiam et non iudicium, causa namque vidue non intravit in aures eius, orphanis et pupillis non pepercit oculus eius. Quociens porcos pingues, oves et boves aut alia pecora pauperum in civitate vidit, servos suos misit ac illa, ut domum suam intrent[h]) et convivia faciant, baculo, securi et ascia ignibusque compellit. Si pauper subsequitur, tres aut quatuor plagas durissimas suo labore et clamore ab hoc largo iudice sine precio lucratur.

Qualis erat tunc rex, talis suus est ibi iudex.

Omnes enim declinaverunt, simul inutiles facti sunt; non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum.[2]) Omnes sceleri dant operam, cum nulla pena consequitur culpam. Quanta tunc putas spoliorum gravamina totum in circuitu civitatis sustinuerit[i]) confinium,[k]) quando violentis angustiis non caruit civitatis forum medium et transitus omnium platearum? Sepe namque tunc[l]) in urbe hac committebatur latrocinium, quia defecit protegens adiutorium. Wolframus vero, civis Pragensis, qui hospitale occuparat,[m]) regi Romanorum Meulinum, suum filium, pro obside miserat et tamen, quia Chorinthiano et Friderico, marchioni Misnensi, adheret,[n]) ipsum fama populi accusabat. Hanc autem fecit opinionem, quod ipse de Praga exiens[o]) Misnensem adiit marchionem,[p]) factus ibi compater marchioni. Facta est itaque[q]) hec civitas[r]) inclita[s]) velut latronum spelunca, per discordias vero et violencias continuas vino compunccionis facta est Praga velut[t]) ebria, et quid iam sibi utile sit, stat oblita. In tantum eciam hec preclara urbs fuerat viribus exinanita, quod iam barones simplices ipsam invadere et rapere manu[u]) decreverant inimica. Hoc autem semel per Wilhelmum[3]) 1310
dictum Leporem factum fuisset,[v]) si frater Hermannus,[x]) monachus Aule Regie, quosdam de civibus non de tali periculo premonuisset, quod adhuc dominus Walterus[y]) testatur, qui ab illis insidiatoribus, cum in Wissegradum de mane ire proponeret, duobus equis in itinere spoliatur.

O quantum mordes mala tu discordia sordes,
Disrumpit fedus actus tuus undique fedus;
Prelia confortas, tu plura gravamina portas.
Qui discordare consuevit vel spoliare,
Nunquam ditatur, sed cum luna variatur.
Invidias[z]) miras retinens in pectore diras.
Quam mala sit plaga litis, monstrat[a]) bene Praga:
Est expugnata bis in anno, lite gravata.
Istud civilis fecit discordia vilis.

Capitulum CVI.

De speciali gravamine, quod temporibus Heinrici, ducis Chorinthie, sustinuit monasterium Scedlicense.

Tanta devastacionis pestilencia sub Heinrico duce de Chorinthia mulctabatur tota Bohemia, quod non solum urbes, ville et persone seculares, sed quod lamentabile est, viri spirituales artarentur[b]) usquequaque[c]) eciam in suis[d]) cenobiis et claustrales. Sed ut sub silencio transeam de innumerabilibus molestiarum violenciis, quibus beati Benedicti, Cisterciensium, Premonstratensium, Cruciferorum ordines ledebantur et in patrimonio Crucifixi, id est in[e]) suis hereditatibus, cottidie premebantur, hic quasi nichil aut parum disposui scribere, volens tantum[f]) parumper de oppressionibus Scedlicensis[g]) monasterii aliqua breviter enodare. Diffusum quippe esset singula dicere et flebile audire, in tantis enim adversitatibus animus obstupescit et super his malis compassionis claudere viscera pius quilibet homo nescit. Quomodo autem domus Scedli-

[1]) Srovnej: Tomek, Děj. města Prahy I, str. 308. — [2]) Žalm XIII, v. 3. — [3]) Vilém Zajíc z Valdeka.

[g]) qui 4. — [h]) intrarent 4. — [i]) sustinuerunt 4. — [k]) confinitimi 4. — [l]) in urbe hac tunc 4. — [m]) occupaverat 4. — [n]) adhaereret 4. — [o]) exigens 2. — [p]) nemá 3, 4. — [q]) nemá 2. — [r]) civitas hec 3. — [s]) inclyta 4. — [t]) velud 2 a tak níže; quasi 4. — [u]) decreverant manu 4. — [v]) f. similiter 2. — [x]) Hermann 2. — [y]) Waltherus 4. — [z]) invidias, iras 4. — [a]) monstratur 4. — [b]) arctarentur 4. — [c]) usqueq. vero 4. — [d]) nemá 4. — [e]) nemá 4. — [f]) tamen 2, 3. — [g]) Zcedl. 4 a tak pravidelně níže.

1310 censis pace frui aut proficere potuit sub principe, qui ipsam mox in primo suo introitu omni lucro, quod in Kuthna[h]) habuit, ausu temerario quam animo sacrilego presumpserat privare? Iniquitatem vero iniquitati posthec Chorinthianus apposuit, quando id, quod indebite conventui Scedlicensi in Kuthna receperat, iniuste quod pro tempore possederat, ipsi abbati ad redimendum, quod suum est, pro maxima pecunia exhibet et prestat. Cumque[i]) enim quidam viri honestiores montani, fautores Scedlicensis monasterii, Chorinthianum ducem urburam ad claustrum pertinentem non permitterent tollere, aut sibi per violenciam usurpare, novum extorsionis modum cepit Chorinthiane avaricie iniquitas cogitare. Rogare namque incepit dominum Heidenricum,[k]) abbatem Scedlicensem, minas miscendo precibus, quatenus nunc tantam et iterum tantam pecunie sibi mutuet quantitatem. Importuna igitur[l]) et impia exaccio pium abbatem prestare multociens compulit mutuum exactori nimium violento[l*]), pro mutuo vero multarum marcarum quandoque abbati redditum fuerat pignus, exilium scilicet plura paria litterarum.

Multa datur marca, redduntur pignora parca,
Littera scripta datur, per quam nil ratificatur,
Nam quasi scintilla, velut ignis parva favilla,
Sic prosunt illa cartis[m]) appensa sigilla.

De presenti tunc mutuo Heinricus[n]) abbas eo doluit, quo futurum sibi periculum precognovit. Alia quoque gravaminis excogitatur[o]) adinvencio a rege isto: hospitalitatem namque, cui velut operi pietatis intendit et invigilat pro posse quelibet domus Cisterciensis ordinis, in quandam onerosam impietatem Chorinthianus iste incepit convertere, volens frequencius personaliter cum sua insulsa familia in claustro diebus pluribus iacere ibidem hospitans importune. In claustro quippe degens claustralibus cibis vesci noluit, sed in deliciis regiis superhabundare[p]) cum tota 1310
sua curia voluit. Studuit namque princeps iste sese, ut epulo, epulis regalibus ingurgitare, cum tamen ut[q]) rex ipse pro[r]) pace et patria nesciret pugnare. Vidimus autem et ad malum nostrum sumus[s]) sepissime experti, quod ipso Chorinthiano existente intus in cenobio Scedlicensi plura pecora ante portam propinquius manus abstulit et rapuit spoliantis, et nonnunquam hii malefici de familia fuerant Coritancii.[t]) Facile cognoscant omnes, quod per tales hospites hospicio subito crescit mortalis[u]) egestas.

Quando intus hospes roditur, foris res rapitur, quid aliud, quam paupertatis onus exoritur? Sed num quid equi velocitate sui cursus pro usu[u*]) monasterio remanserunt, quando oves et boves, insuper et universa pecora campi rapaces raptorum exercitus deduxerunt? O quam parum hoc tamen in sortem fortune sibi Scedlicense monasterium adscripsit,[v]) quod equos suos successive, sed non uno die perdidit, sed forsan equale dampnum pertulit, quoniam[x]) sepius violenta rapacitas spoliavit. Uno autem die septuaginta equi cum curribus[y]) pluribus pro adducendis lignis ad Montem Ferreum[1]) missi sunt et amissi, alio vero die sexaginta, quandoque viginti, quandoque plures, nunc pauciores equi spoliati fuerunt plus quam sepe, quorum hic perdicionis diem et numerum me non oportuit annotare. In libro namque sathane, predonum omnium ductoris, quam doctoris stilo ferreo et plumbi lamina hec omnia sunt[z]) plenius exarata. Equorum[a]) carenciam ubique per abbaciam inculti agri monstrabant,[b]) qui pro[c]) fructu frumenti spinas et tribulos producebant, unde[d]) versus:

Nunc[e]) stetit urtica, steterat florens[f]) ubi spica,
Cardo stat et spina crescunt,[g]) ubi tunc bona vina.

[1]) Železné Hory, v. str. 31. poznámka 2.

[h]) Cuthna 3, 4 a tak níže. — [i]) Cum vero 3, 4. — [k]) Ruk. 2 a 4 mají jen písmeno H. — [l]) ergo 3. — [l*]) violendo 3. — [m]) chartis 4. — [n]) Zase ve 2 a 4 jen písmeno H, což nyní velmi zhusta se opakovává, tak že nebude potřebí toho se dotýkati. — [o]) excog. a rege isto adinventio 4. — [p]) superabund. 4. — [q]) nemá 2. — [r]) nemá 2. — [s]) fuimus 3, 4. — [t]) Corinthiaci 3 jako na jiných místech — [u]) moralis 3. — [u*]) perusi 3, 4. — [v]) ascripsit 2, 3; asscripsit 4. — [x]) que 2; quem 4. — [y]) pluribus curribus 4. — [z]) plenius sunt 3. — [a]) Et quorum 2. — [b]) monstrabantur 3. — [c]) per fructu 3. — [d]) nemají 3, 4. — [e]) tunc 3, 4. — [f]) flores 3. — [g]) crescant 2.

1310 Tunc namque agrorum sterilis colonia festinabat non creatori, sed pocius raptori, terra tunc parce seritur, et parce metitur, sed numquid propter[h]) parcitatem seminis et desolacionem, que ubique viguit in grangiis tuis, o tu oppressa domus Scedlicensis quiescere a muneribus permitteris? Nichil omnino. Quod[i]) enim domui isti de grangiis, agris, hortis,[k]) vineis non pervenit, mutuare ipsam sub usura cotidiana[l]) hospitalitas et extrema necessitas compulit[m]) sepius graviter et coegit. Sed numquid edentes et bibentes in tali hospitalitate ministros suos inspicere et suscipere solebant in caritate? Sciunt hec frater Hermannus, quondam cellerarius,[n]) et frater Reinhardus, magister hospitum in Scedlicz. Ipsi namque ac eciam cum eis monachi plures alii sepius viderunt et audierunt signa, que fiebant ab importunis hospitibus non a superna gracia, sed[o]) proterva audacia; quoniam de rebus monasterii superflue solebant frequencius mali et ingrati hospites incomptis[p]) moribus lascivire et incultis sermonibus coram[r]) monachis protervire.

In Scedlicz plures scurre veniunt quasi fures,
Qui nos ut mures rodunt, stetit ista diu res.
Hiis cum prebemus hilari[s]) vultu, quod habemus,
Omnia, que cernunt portari fercula, spernunt,
Et nos derident, contra nos denteque strident.
Que tunc[t]) in mensa vigeat virtus bene pensa,
Advocat[u]) hic monachum dicens, frater michi Bachum
Apporta cicius vel ego prestabo tibi ius
Ad caput abrasum, quod et humectet[v]) tibi nasum.
Curras ante fores, porta panes meliores,
Panem servorum non gusto, nec puerorum,
Panes abbatis volo, quem fore me reputatis?
Ast[x]) ego, qui quondam male feci, sic modo tondam
Hos crines capitis. O vos monachi, male scitis
Hic michi servire, faciam vos igne perire.
Alter conversum vocat inde liquore respersum.
Nominat in risu convers, omni quoque nisu 1310
Hunc fratrem turbat, nunc improperat sibi matrem,
Nunc patrem, verbis hic hunc irritat acerbis
Dicens, barbatus hic est multum sceleratus,
Hic est conversus perversus, crimine mersus.
Verba dat hic dura converso talia plura.
Talem mercedem tulit hic malus hospes ad edem.
Tercius adiungit, quod peius scit, male pungit,
Omnes claustrales dicens monachos fore tales,
Quod, nisi cogantur monachi, bona non operantur,
Exclamat quartus, hic est nimium locus artus,
Atque cibus parcus, pharetras tollamus et arcus,[y])
Telaque mittamus, pullos claustri capiamus,
Porcos mactemus, sic nos carnes comedemus,
Nam nichil est visum nunc in mensa nisi pisum,
Ex ovis torta, cum fructibus unica sporta,
Pisces cum parvis oculis, luet istud in arvis
Grex et oves horum, qui nos pascunt,[z]) monachorum.
Effatur quintus, non stabo diucius intus,
Exeo nunc claustrum, rapiam, quod videro, plaustrum
Cum cunctis rebus, sic pluribus inde diebus
Caucius[a]) expendam, quicquid superest michi, vendam.
Dives ero, vestes et honoris erunt michi testes.
Conspicis hic multos, qui nos reputant quasi stultos,
Et pro mercede non cessant dicere fede.
Gratis et ipse datus cibus est ab eis reprobatus.
O tu blaspheme predo turpissime, deme
Ex ceca mente tam turpia facta repente
Et cum tu nescis, tu suspenderis; ab escis
Sic tu cessabis, Plutonis ad antra meabis.
Hunc, qui derisus[b]) fuit hic a te, paradisus
Suscipiet. Sed eris miser et flammis crucieris.

Illi autem[c]) infortunio, quo domus Scedlicensis angustiabatur interius, non suffecit, sed

h) per 4. — i) quid 4. — k) ortis 3. — l) cottidiana 3; quotid. 4. — m) conpulit 2. — n) cellarius 4. — o) sed perpetua audacia et proterva 4. — p) incompertis 4. — r) etiam 4. — s) hyl. 3 — t) nunc immensa 4. — u) Et vocat 2. — v) humectat 3, 4. — x) est 2, 3; et 4. — y) arctus 4. — z) poscunt 3. — a) laucius 2. — b) derisus a te 4. — c) autem in infort. 4.

1310 adhuc sibi gravamen aliud exterius sociavit. Bertholdus[d]) namque dictus Pirchneri montanus, quem pecunie copia de subterraneis foveis extracta ultra metas civilis condicionis in sublime extulerat, inter Montem et claustrum Scedlicense ad meridialem plagam in valle dictum[e]) Pirchinstein[f]) castellum construxerat,[1]) ubi plus curiositate, quam necessitate sepius manebat. Cumque idem Bertoldus[2]) magis Friderico, duci Austrie, quam Heinrico, principi Chorinthie, favore amoreque adhereret, nec res ipsa lateret, ne Chorinthiani manus quandoque graviter incideret, de Kuthnis[g]) cum Ortlibo et Jenslino iudice clam ad ducem Austrie confugit, castrumque suum[h]) suis famulis custodiendum reliquit. Hii autem, qui in municione relicti fuerant, depredari transeuntes minime formidabant. Congregatus est itaque copiosus exercitus tam nobilium quam Montanorum illud[i]) obsidencium castellum. Venerant tamen illuc[k]) plurimi ad iussum Chorinthiani non causa preliandi, sed ut occasionem haberent pauperes spoliandi. Totum pondus illius prelii dumtaxat incubuit vicine domui Scedlicensi, populus namque universus castra metatus est in circuitu domus illius.[l]) Chorinthianus itaque tam pro se, quam pro exercitu suo expensas exigit et recipit[m]) ab hoc monasterio. Hii eciam, qui castrum defendebant, a claustro victualia exigebant et[n]) nisi iuventur, ignem et gladium minatorie[o]) pollicentur. Inter has angustias non repugnabat,[p]) sed tamen omnibus dabat id, quod habere poterat, domus Scedlicensis misera, omni iam[q]) fere auxilio destituta. Metuntur in campis semina per exercitum, occiduntur ad coquinam pecora et solum sequitur ex hac pugna Scedlicensi sancto collegio paupertas extrema. Post magni intervalla temporis intervenientibus quibusdam condicionibus acquiritur castrum, sed ex omnibus prius, que habuit, 1309
exuitur claustrum.

Displicet hoc multum, multique sciunt fore stultum,
Quod circa castra ponunt aliqui sua claustra.
Claustrum rura fodit, que castrum postea rodit,
Quando metit claustrum, iungit castrum cito plaustrum
Deducens messem. Monachusque[r]) libencius essem,
Hic[s]) ubi stat claustrum, cui non astat prope castrum;
Castrensis satane[t]) servit, cum surgere mane
Suevit claustralis; vita utique horum est maxime [inequalis:
Nam cum claustralis orat,
Castrensis operatur, de quo pauper homo postea plorat.

Miraculosa[t*]) pugna anno[u]) Domini MCCCIX.

Rem quandam non minus lacrimosam quam miraculosam nunc refero, que in Scedlicensi accidit monasterio, in qua luce clarius claruit omnibus gloriose virginis Marie operacio et defensionis virtus. Cum dominus Heidenricus,[v]) abbas Scedlicensis,[3]) propter commune bonum regni Bohemie apud regem Romanorum Heinricum[x]) in partibus moraretur Alemanie, Chorinthianus suique satellites peius, quod interea inferre domui illi poterant, crudelitate acerrima eo frequencius quo liberius cottidie hostiliter inferebant. Una siquidem die sabbati, decimo tercio[y]) videlicet kalendas mensis Decembris,[4]) Heinricus,[z]) vir acerbus[a]) dictus de Haufenstein,[b]) Chorinthiani ducis marschalcus,[c]) tyrannidis[d]) amicus claustraliumque[e]) personarum hostis sevus,[f]) quosdem de vulgo in Cuthna[g]) ad se vocat, cum quibus talia loquitur et tractat: Cur, inquit, aliquem defectum ultronei patimini? Cara

[1]) Nyní Perštejnice (Perštejnec) východně od Poličan, asi půl hodiny jihovýchodně od Kutné Hory na potoce Křenovce, ves býv. panství Křesetic, čímž opravujeme omyl, jakoby byl hrad ten ležel na místě Rataj v Kouřimsku. — [2]) Pertolt byl později pánem na Templšteině na Moravě. (Srovnej Palackého Dějiny nár. česk II., 1 str. 378.) — [3]) Správně Heidenricus. — [4]) Sobota nepřipadala na 19 list. v žádném létě panování Jindřicha Kor. v Čechách.

[d]) Bertoldus 2, 3. — [e]) dictus 2. — [f]) Pirkenstein 4. — [g]) Cuth. 3, 4. — [h]) nemá 4. — [i]) istud 4. — [k]) plurimi illuc 3, 4. — [l]) istius 3, 4. — [m]) recepit 2 — [n]) nemá 3. — [o]) minitorie 4. — [p]) repungnabat 2, 3. — [q]) nemá 3. — [r]) monachus quoque 4. — [s]) Sic 2. — [t]) sathane 3, 4 — [t*]) Ruk. 4 má tu naznačenou kap. CVII, tím se stalo, že v něm všecky následující kapitoly jsou co do čísla o jednotku větší. — [u]) annus 3. — [v]) Henricus 3, 4; jen písmeno H. ruk 2. — [x]) H. 2, 4. — [y]) XVI° ruk. 3, 4. — [z]) H. 2. — [a]) vir acerbus nemá 3. — [b]) Hufenstein 4. — [c]) marchalcus 3. — [d]) thyr. 2. — [e]) claustralium quoque 4. — [f]) sews a wlgo 2. — [g]) Tak 3, 4; Kuthnam 2.

1309 nunc sunt tempora et quasi gratis consumitis omnia vestra; audite me viri robusti, consilium meum[h]) sequimini. Claustrum illud[i]) in[k]) Scedlicz, quod prope nos[l]) est, opulentum est,[m]) omnibus diviciis et deliciis superhabunde plenum est. Bladum, vina,[n]) cerevisia, carnes, casei et omnia humano victui necessaria in maiori ibi sunt, quam dici poterit, copia; monachi inibi pauci sunt, incauti[o]) sunt, inutiles nobis facti sunt; numquid igitur[p]) equum videtur vobis, ut hec omnia ipsi soli consumant sine nobis? Non erit hoc, sed cum ipsis divisiones parcium faciemus suarum et per casum declinabimus ablativum. Ite, plures assumite, claustrum infringite et rapite universa. Si quis autem vos interrogaverit aut prohibere voluerit, ipsi cum clipeorum umbone garrulum os obstruite. Ad iniquum huiuscemodi consilium faciliter patefacte sunt aures hominum iniquorum; vehemencia igitur istorum mox clamitat in plateis: Si quis diligit habundanciam pecunie, ad nos declinet et eam inveniet. Ad unius vocacionis vocem tumultuans populus excitat clamorem, catervatim statim omnes confluunt populi ad hoc, ut pecunias sive per fas vel per[q]) nefas acquirant, communiter stant parati. In modica igitur hora diabolo[r]) utique precone tantum populum convocante congregate sunt gentes infinite multitudinis, ita quod plus quam ad decem millia virorum belligerorum vesanus iste populus se extenderat[s]) et insanus. Hii igitur[t]) omnes insimul conglobati cum galeis et cassidibus, loricis et thoracibus, sagittis et arcubus, balistis et iaculis, siccis[u]) et securibus, lanceis et tribulis, scutis et clipeis, gladiis et fustibus exierunt tamquam ad latrones. Plures tamen ex illis nesciverunt, quo ducerentur, sequebantur tamen alios precedentes; unus vero ex omnibus, similis Jude Scarioth,[v]) ab Heinrico de Haufenstein[x]) quasi traditor et dux illius exercitus constitutus fuerat, qui alios armatus precedebat et fortiter clamabat: Venite post me, faciam vos omnes

divites hodie. Ad illius exhortacionis clamorem 1309
quelibet sitire incipit mens avara pecuniam et iam omnibus alludit sub spe illa nova leticia, quia sperat quilibet, quod ditari subito de re debeat aliena. Et quid dicam ultra? Ecce cum omnes isti corde rapaci ad claustrum Scedlicense venerunt, magnum impetum[y]) unanimes[z]) fecerunt et ut monasterium non orandi sed spoliandi causa subintrent, pro viribus gestiunt et hostia[a]) iam infringunt. Nuncciabatur interea monachis et fratribus conventualibus quibusdam tunc legentibus, aliis orantibus aut meditantibus inopinata quam ingrata hostilium hospitum presencia, quibus nequaquam ad legendum aut orandum, sed ad rapiendum et spoliandum fuerat voluntas omnibus una. Quid autem faciet hac in angustia monastice simplicitatis inexperiencia? Quid faciet nunc pura vite claustralis innocencia? Quis unquam docuit manus eius ad prelium, aut digitos eius ad bellum? Esto ei Domine turris fortitudinis [1]) a facie inimici; tu autem Domine Sabbaoth, qui iudicas iuste, tu semper tuos non suis viribus, sed tuis virtutibus vincere docuisti, non enim in arcu meo sperabo, et gladius meus non salvabit me. Dextera autem tua ipsa auxiliabitur michi. Quid igitur[b]) pusillus grex faciet iste, cui angustie sunt undique? Certe clamabit ad Deum, exaudiet eum, salvum faciet eum, quoniam vult eum. Currunt igitur[b]) monachi quidam ad altaria, non ad arma, ad oracionem quam ad defensionem, non armis, sed devotis animis pugnaturi, quidam trahunt campanas,[c]) invocant[d]) Virginem, ipsorum patronam, de vita iam spem quasi non habentes aliquam, quosdam vero tam inter monachos, quam conversos spiritus induit fortitudinis, qui sua corpora quibuscunque defensioni aptis muniunt vestimentis, hinc inde homines munitos applicant hostiis[e]); qui autem pugnare pro[f]) propria pace quam persona sua voluit,[g]) si aliud non habuit, psalterium aut librum alium, duros habentes asseres, ad pectus suum scapulari sup-

[1]) Žalm LX, 4.

[h]) nemá 3. — [i]) istud 4. — [k]) nemá 3. — [l]) nos 2. — [m]) nemá 4. — [n]) vinum 4. — [o]) et incauti 4. — [p]) ergo 3. — [q]) nemá 4. — [r]) dyab. 2, 3. — [s]) extenderet 3. — [t]) ergo 3. — [u]) sucis 4. — [v]) Scharioth 3; Ischarioth 4. — [x]) Hauffinstein 3; Hufinsteyn 4. — [y]) impitum 2. — [z]) Tu vkládá 2 ještě slova: ad claustrum. — [a]) ostia 4. — [b]) ergo 3. — [c]) canpanam 4. — [d]) invocat 3. — [e]) ostiis 4 a tak níže. — [f]) Místo propria má 2 proprima. — [g]) noluit 2.

1309 posito[g*]) pro thorace cautus applicuit, et sic ad defensionem iussus exivit; latomi, textores, sutores, pistores, subulci et bubulci ad bella minime docti, nudis aliqui pedibus et quidem in camisiis, divina armati virtute, frementi impugnancium[h]) multitudini se opponunt et[i]) qui tunc affuit, unum inermem de familia beate Virginis in Scedlicz patrone sepius conspexit contra ducentos, qui dispergere et rapere venerant, pugnare eosque immisso[k]) terrore fugare; foris enim armati plurimi, intus inermes pauci. Cum autem ex multitudine populi impugnantis violencia quandoque portam aut hostium infringere nititur, statim ex genitricis Dei adiutorio paucitas claustralis familie restitit viriliter, pluresque sauciatos vulnere, affectosque morte retrorsum regredi compulit[l]) per vim belli. Erat autem in diversis locis claustri et horis diversis diei sepe repetita talis miserabilis pugna.[m]) Plures itaque, quorum numerum dicere non presumo, qui replere sua marsupia avide[n]) de Monte venerunt, miserabiliter interfecti plaga utique non hominis, sed Dei iacuerunt. Postea quoque iumenti stabula, cellaria, angulos, et cameras suis morticiniis impleverunt.[o]) Facta est autem cum eis misericordia, cum daretur absque prece et precio sepultura. Protexit[p]) itaque die illo gloriosa celorum imperatrix Maria suorum propugnatorum devotam audaciam, ita quod nullus,[q]) qui erat de domo et familia monasterii Scedlicensis, nec in capillis sui capitis seu quibuslibet[r]) membris aliis in acerrimo illius conflictu[s]) certaminis lesus fuit. Unus tamen de familia Scedlicensi iactum modicum lapidis sustinuit, qui subito postea sanus factus saliit sicut cervus.

Iuvit ad hec bella preclara Maria puella,
Ipsa maris stella fecit, quod tanta procella,
Que tunc de cella monachorum corda tenella
Pellere temptavit,[t]) nullum penitus superavit.
Sed qui pugnavit[u]) gladiumque manu baiulavit, 1309
Hunc virgo stravit, vel cum de lite fugavit.
Tunc exultavit monachus, laudes recitavit,
Matrem laudavit, que tanta gravamina cavit.
Montani fugiunt, confusi postea fiunt.

Capitulum CVII.

De pressuris et violenciis, quibus Aula Regia succubuit temporibus Heinrici, ducis Chorinthie.

Velle michi adiacet, sed posse non invenio, ut explanare valeam illam oppressionum miseriam, que sub Chorinthiani dominio est Aule Regie illata monasterio.

Etsi non totam, tamen hic faciam[v]) fore notam
Partem pressure, bona que claustralia dure
Chorinthus pressit, qui se pro principe gessit.

Si id, quod a subditis delinquitur, rectoribus consciis totum impingitur[x]), iste dux Chorinthie auctor[y]) malorum plurium in Bohemia a pluribus demonstratur. Quid unquam[z]) periculosius regno esse poterit, quam cum populus subiectus regi suo nullius honoris aut timoris debitum persolvit? Non sana lex, incuratus rex.

Unde tibi o depauperata Aula Regia, quod mille marcas argenti gravis ponderis Heinmanno[a]) dicto de Duba dare cogeris, nisi quia idem Heinmannus civitatem tuam[1]) Landiscronam[b]) et circumiacentem provinciam propter interitum Wenceslai[c]) regis iuvenis violenter rapuit, potenter tenuit et nequiter possedit. Demum quia Chorinthianus rex sepe requisitus facere tibi iudicium et iusticiam de illata violencia noluit, quia non potuit, tu compulsa[d]) es mille marcas illi solvere, cui,[e]) si rex esset iudicans in equitate, in nullo penitus tenereris. Nichil solvisses, si coram equo rege equa lege contendisses.

---

[1]) Landškroun v někdejším kraji Chrudimském, jeden střed zboží kláštera Zbraslavského ve východních Čechách (viz Reg. Boh. II, str. 866 a 867.)

[g*]) superposito 3. — [h]) inpungnancium 2 a tak níže. — [i]) eciam 3. — [k]) inmisso 2. — [l]) conpulit 2. — [m]) pungna 2. — [n]) avidi 4. — [o]) inpl. 2. — [p]) Perrexit 3. — [q]) ullus 3. — [r]) quibuslibet sui membris 3. — [s]) proflictu 3. — [t]) tentavit 4. — [u]) pung. 2. — [v]) facio 2. — [x]) inping. 2. — [y]) author 4. — [z]) umquam 2. — [a]) Heyn. 4 a tak níže. — [b]) Landizcronam 3. — [c]) W. 2. — [d]) conp. 2. — [e]) tui 4.

1308 Sed tu solvisti, quia iusticia caruisti,
Et puto, bis mille marcas tibi redderet ille,
Si vivens esset; sed talis questio cesset.

Videns autem rex iste, quod ipsum parvipendentes magnates et universi nobiles Bohemie devastarent tam totum regnum quam claustra undique, nunccios misit pro subsidio ad avunculum suum Stephanum, ducem Bauarie,[f]) qui trecentos pugnatores roganti destinavit pro iuvamine. Erat autem Chorinthiani intencio, quod cum illis hospitibus regni incolas vellet opprimere,[g]) seque in regno firmius solidare.

Illi igitur Bauari de alienis rebus avari

veniunt anno Domini MCCCVIII° mense Septembris pariter in Aulam Regiam et facti sunt[h]) illi domui hii[i]) hospites in ruinam maximam et rapinam. Quidquid[k]) tunc in Aula Regia invenitur, totum consumitur, monachisque minus nichilo relinquitur, deinde inter villas duas Aule Regie, Chuchyl[l]) scilicet Maius et Minus,[1]) et aquam Multauiam se totus ille exercitus ponit, et omnia, que in villis, agris, prediis, grangiis ad monasterium spectantibus invenit, rapit totaliter et consumit. Horum itaque raptorum presencia facta est omnium rerum absencia in Aula Regia desolata. Deficientibus tunc victualibus conventui cum aliis octo monachis in villam nostram[2]) Slabs,[m]) ut ibi utcunque necessaria haberemus, ego fui missus pariter; fuimus ibi[n]) non tamen securi. Accidit autem, ut in die[3]) beatorum Prothi et Iacincti iidem[o]) Bauari[p]) erectis panneriis suis et vexillis ante curiam, in qua mansimus, venirent cum armis; spoliata tota villa curiam impugnant[q]) et nisi omnia, que sunt in curia, dentur, incendium minantur. Magno nos percussi[r]) timore ipsis, ut tantum ignem non mitterent, quinque sexagenas grossorum promisimus assignare, quos receperunt, 1308–1310
et nichilominus omnes villas in circuitu nostro sitas depredati sunt. Testatur hoc frater Fridericus Bauarus,[s]) quem eodem tempore alter Bauarus armiger per unum telum a balista emissum ad posteriora dorsi fere salutaverat, suscepit autem hostium hostilem bauaricam salutacionem pro eo. Scio hominem, qui tunc propugnaculum curie ascendit, capiti galeam imposuit,[t]) non quidem ut pugnaret, sed ut impugnantes[u]) terreret et repugnancium[v]) numerum augeret. Quantas putas tunc anxia Aula Regia circa Landiscronam,[4]) Wilhelmswerd,[x]) Tribouiam[y]) et in circumiacentibus[z]) ibidem hereditatibus sustinuit miserias? Utique infinitas. Cum enim hic in facie Chorinthiani regis a regalibus hominibus tantas in se sufferret angustias, certissime hereditates illas tunc circumdederunt tanta mala, quorum non erat numerus; omnes enim vicini istarum Aule Regie hereditatum depredati sunt eas, oppresserunt eas et cotidie[a]) abhominaciones fecerunt ibi pessimas. Gemitum tunc pauperum ibi audivi, virgines, mulieres exutis vestibus nudas et flentes currere vidi, gemitus meus tunc non erat absconditus, sed super hiis[b]) malis conturbata sunt omnia ossa mea et anima mea turbata est valde.[5]) Quociens autem videntes oppressionem pauperum exitum aquarum deduxerunt oculi mei, notum est Domino, qui posuit[c]) lacrimas meas in conspectu suo;[6]) meror eciam exuberans transfixit cor eciam abbatis piissimi, cum videns videret affliccionem populi sui; raro enim vel nunquam[d]) erat dies, in qua pauperibus a spoliis foret quies. Omnes enim sub Chorinthiano rege milites, quantumcunque[d*]) viles, reges esse volebant et in pauperes nostros ferocem tyrannidem exercebant. Jesko[e]) dictus de Schiltberg[f]) volebat esse rex unus, Johannes Wusthub[g]) rex

[1]) Chuchel na Vltavě na silnici ze Zlíchova do Zbraslavi, ale ne v Chrudimsku. — [2]) Slapy asi hodinu jižně od Štěchovic, osada v nynějším okresu Zbraslavském, druhdy to byl zvláštní statek (v. mou publikaci: Decem registra censuum Bohemica str. 10.). — [3]) 11 září. — [4]) Lanškroun, Ústí n. Orlicí, Česká Třebová. — [5]) Žalm VI, 4. — [6]) Žalm LV, 9.

[f]) Babarie 2. — [g]) obpr. 2. — [h]) nemá 3. — [i]) ii 4. — [k]) quicquid 4. — [l]) Cuchil 3, 4. — [m]) Slabs, ut ibi ut cum nec 2. — [n]) nemá 3. — [o]) idem 2; ibidem 3. — [p]) Babari 3. — [q]) inpung. 2, 3. — [r]) percusso 2, 3. — [s]) Babarus 3 a tak níže. — [t]) inpos. 2. — [u]) pugnantes 4. — [v]) repungn. 2, 3. — [x]) Wilhelmswerde 4; Wilh. et Trib. 3, 4. — [y]) Triboniam 4. — [z]) circumiac. civitatibus 2. — [a]) cottidie 2. — [b]) iis 4. — [c]) ponit 3, 4. — [d]) numquam 2. — [d*]) quantumcumque 2. — [e]) Jescho 4. — [f]) Schilberch 3; Schiltbergh 4. — [g]) Wuschub 2.

1308–1310 unus, Petrus de Santbach [1]) rex unus, Jenisius [2]) de Geyrsberg [h]) rex unus, Bohonko [3]) de Schonberg [i]) rex unus, Witigo de Swawonicz [k]) rex unus, Vlricus de Brandeiz [l]) rex unus.

Reges tunc fures modo sunt, rapiunt quasi mures.

Hii omnes, cum vix sint homines militares, plus habent de fastu et tyrannide, quam reges ipsi; namque [m]) cum essent nobis vicini, non cessabant sine intermissione nostris tunc pauperibus [n]) vim inferre. Cupientes vero tunc temporis [o]) redimere, quoniam dies mali fuerunt, totum censum nostrum, plus videlicet [p]) quam trecentas marcas, hinc inde vicinis raptoribus ut lupis rapacibus dedimus, ut saltem sic [q]) pacis commodum nostris hereditatibus emeremus. [r]) Dedimus tunc Jesconi de Schiltberg, [s]) ut solum uno anno nobis parceret, marcas centum octoginta, Petro de Santbach ac suis amicis marcas sexaginta, Johanni Wusthub [t]) quadraginta, Vlrico de Brandeiz [u]) marcas triginta; sic itaque licet inviti totum censum tyrannis largiti sumus, nobis nichil reservantes penitus, ut hereditates indempnes aliquantulum servaremus. Profuit nostrum donum sed non multum, qui enim consuevit aliena rapere, pro modico ducit fidem et pactum, quod fecerit, [v]) violat. [x])

Nescit servare pactum, qui scit spoliare.

Videntes autem quia per dona illesa bona nostra servare non possemus, ipsa Heinrico de Lypa regenda commisimus, [y]) sed condicione tali, quod proventuum nobis deberet media pars dari, sed totum sustulit et porcionem, que nos contingit, nobis solvendam forsitan in posterum reservavit; solvit, tamen [z]) nescio quantum. Et quid plura? Certe conversus audies abhominaciones [a]) hiis [b]) maiores, que Chorinthiani tempore illate sunt Aule Regie. Cum enim esset hec domus vicina et presens maleficorum [c]) aspectibus, eo pluribus premebatur extorsionibus coactivis. 1310
Luebant predonum viciniam [d]) oves et boves et universa pecora campi, que huius fuerunt monasterii. Wilhelmus Lepus dictus de Waldek non leporino sed lupino more uno die quingentas oves monasterii abstulit, nec reduxit, una eciam sola vacca tunc remanserat in Aula Regia. Novi autem hospites, quos de Mysna anno Domini MCCCX⁰ mense Augusto Chorinthianus vocaverat ad regnum Bohemie, nova mala Aule Regie rapaciter satagunt inferre. Cum enim isti in Praga violenciam maximam perpetrassent et in circuitu eius fere omnia devastassent, a civitate propter metum Bohemorum elongare se minime presumebant, unde cotidie [e]) faciem suam asperam ad abbaciam, [f]) ut quid [g]) raperent, convertebant. Sic itaque diebus cunctis, quasi quibuslibet horis non discipline, sed rapine intuitu isti hostiliter in virga ferrea Aulam Regiam visitabant. Sed cum monachi remedium aliud non haberent, oracionem sacerdotes et levite ad altare crebro cum lacrimis faciebant. Erat autem quasi iam ad [h]) consuetudinem ductum, quod campane gemine indicantes [i]) pugnam aut rapinam terribilem darent sonum; sepe heu accidit, quod ad campane sonitum hora diei inchoata a monachis in choro psallentibus intercipitur, cibusque in mensa a ieiunis dimittitur, a lecto sine sompno quandoque surgitur. Cum enim turma [k]) predonum cernitur et ab ipsis vulgus vim patitur, ubique clamor flebilis extollitur, clamabant isti: Fugite, fugite, ecce partes adverse; alius clamabat: Heu me, quia depredatus sum; lugebat iste filium, alter patrem occisum, alter se iaculo percussum deplorat [l]) et alius rebus suis omnibus, quas [m]) sub sole habuit, denudatum; tumultus magnus est in misero populo, quilibet flet pro dampno suo. Quis contristabitur super te o Aula Regia, domus inclita, o tenera filia, delicata habitacio, novella plantacio? quis nunc [n]) auxiliabitur tibi?

---

[1]) Žampach. — [2]) Kyšperk, Supí Hora. — [3]) Bohuněk ze Šumberka. Vítek ze Švábenic, podkomoří moravský.

[h]) Geiersberg 3, 4. — [i]) Schonenberg 3, 4. — [k]) Swawonitz 4. — [l]) Branderz 3; Brandeys 4. — [m]) nanque 4. — [n]) temporibus 4. — [o]) tempus 3; tempore 4. — [p]) nemá 4. — [q]) sit 2. — [r]) emerebus 2. — [s]) Schiltberch 3; Sciltberg 4. — [t]) Wuschub 2. — [u]) Tak 2; Brandechis 3; Brandeyz 4. — [v]) fecit 4. — [x]) violare 3, 4. — [y]) conmis. 2. — [z]) tantum rukopisy. — [a]) abomin. 4. — [b]) iis 4. — [c]) maleficiorum 4. — [d]) vicinia 2, 3. — [e]) cottid. 2, 3. — [f]) abbatem 4. — [g]) quit 2. — [h]) Místo ad consuetudinem má 3 in consuetudine. — [i]) indicantem 2, 4. — [k]) turba 4. — [l]) deplorabat 3. — [m]) que 2, 3. — [n]) tunc 4.

1310 dies viduitatis et luctus venerunt tibi pariter, intus habes felicem tumulatum fundatorem, foris horribilem tumultuantem vastatorem.[o]) Hec que nunc facit tibi devastator, predixit tuus, cum viveret, fundator; priora scripta recole,[1]) invenies hoc expresse. Cum autem spoliantibus spolia deficerent et iam, quid spoliare possent circa Aulam Regiam, exterius minime invenirent, ad aliud vexacionis piaculum hii se predones pessimi convertebant. Ipsi namque pecuniam magnam, modo videlicet centum marcas, modo[p]) quadraginta, modo quinquaginta, nunc viginti, nunc decem iam tantum vel[q]) unam, modo plus, modo minus a paupere domo Aula[r]) Regia minis asperis exigebant; sed cum Aula Regia ulterius pecuniam non haberet, coacti sunt seniores domus plures monstrancias aureas et argenteas et vasa preciosa, que erant in domo Domini, frangere, calices quoque et pannos sericeos cum pulchro ornatu vendere et dare non pauperibus sed raptoribus. Fundator eciam rex[s]) Wenceslaus domino Conrado,[t]) abbati primo, ciphos, scutellas plures cum suppellectilibus et clenodiis[u]) diversis ex auro,[v]) argento, lapideque precioso fabricatis dederat, que omnia Aula Regia in hoc arto[x]) gravamine posita a se alienare et assignare istis Mysnensibus ipsam ledentibus flebiliter est compulsa.[y]) Sic igitur fere virtus omnis de Aula Regia per manus operancium iniquitatem penitus eviscerata est.[z]) Audi aliud: nutriti erant in loco secreto infirmitorii domus Aule Regie porci pinguissimi,[a]) qui Chorinthianorum et Mysnensium proditi sunt cohorti. Ipsi igitur[b]) ad malum proni uno mane ad Aulam Regiam veniunt, sepemque, que ibi erat, infringunt, monachos quosdam vestibus exuunt et in Pragam porcos pariter deducunt. Sequuntur monachi plures, solis scapularibus induti, regem Chorinthianum adeunt, et ut porcos rehabeant, sibi precibus magnis instant. Qui uni, qui potestatem et custodiam porcorum habuit, secrecius sic dixit: Pinguiores horum monachorum porcos elige, 1310
occide, macta, nobis reserva, peiores vero hiis monachis redde petentibus. O quam rex iste est nobilis, cui magna cura est de pinguibus porcis et minima de federe pacis. Carnifex debet esse, non rex, cui nota est plus mactandi, quam regnandi[c]) lex.

Non bene regna regis, nec digne nomina regis
Portas, cum curas porcas,[c*]) sic non bene duras;
Rex semper fieres, si regni iura teneres,
Et pacem faceres, post te staret tuus heres
Antiquo more sub magno regis honore.

Tanta vero pressura miserie coartabat[d]) interius tunc monachos Aule Regie, quod ex eis plurimos mera necessitas compellebat[e]) exire et in Praga sine cuculla[f]) in solis scapularibus per vicos et plateas discurrere, predones querere et petere, ut si forte aliquid ex hiis, que ablata sunt, valeant rehabere. Flebant super tali miseria monachorum plures honeste persone et femine piarum mencium, quando ipsos in civitate ut scurras et girovagos[g]) conspicerent, quasi unde et misere hinc inde discurrere, nec usquam consolacionis remedium invenire. De istis angustiis fratrem Theodericum[h]) Thuringum interroga, qui expertus tibi[i]) dicet omnia. Erat autem Chorinthianorum tanta vesania, quod non solum rerum spolia, sed homicidia siciebat;[k]) veridicus[l]) namque sermo[m]) nobis retulit, quod per Chorinthianos dispositum fuerat, quod quispiam in aliquo loco preeminenciori secrete deberet stare et dominum Conradum,[n]) abbatem Aule Regie iaculo misso de sagitta, cum inde procederet, penetrare. Causa huius exstitit, quia bonum regni et reipublice quesivit, ipsum autem Dominus custodivit, qui eius propositum bonum scivit. Audi nunc blasphemiam: frater Hermannus,[n*]) magister curie in Praga, cum alio monacho Aule Regie ablata queritans mestus ivit[o]) per forum Pragense. Hos cum Heinricus[2]) de

[1]) Srovnej výše na str. 67 a 68 kap. LVII. — [2]) Jindřich z Aufenšteina.

[o]) vastorem 3. — [p]) nemá 3. — [q]) vel tantum rukopisy. — [r]) Aule Regie 3. — [s]) dominus rex 4. — [t]) C. 2; Co 4; Cunrado 3. — [u]) clenonodiis 2. — [v]) auro et argento 2. — [x]) arte 2. — [y]) conp. 2. — [z]) nemá 2. — [a]) pingwis. 2 a tak níže. — [b]) ergo 3. — [c]) regendi 2 — [c*]) portas nebo partas 2; *p* jest totiž dole přetrženo. — [d]) cohart. 2. — [e]) conp. 2. — [f]) cugulla 2. — [g]) gyr. 4. — [h]) Theodor. 4. — [i]) dicet tibi 4. — [k]) faciebat 4; sciebat 3. — [l]) vericidus 4. — [m]) nobis sermo 4. — [n]) C. 2; Cunradum 3. — [n*]) Hermanus 2. — [o]) ibat 4.

1310 Huffenstein, marschalcus[p]) Chorinthiani, vidisset et ad se vocasset, ipsis stomachanti voce talia dixit: Vos monachi state et audite me! Vos estis regis inimici publici et nobis contrarii, credite michi, quia vindicabo me de vobis; exite ad claustrum, convocate conventum, nam ego adhuc infra triduum dierum tenebo capitulum vobiscum, visitans visitabo vos in virga ferrea et baculo dispersionis; ira mea seviet super vos, et super fratres vestros. Credite michi[q]) et hanc rem habete certam, quia quibusdam de domo vestra personis de capite crinem[r]) excidam, barbas evellam, linguas[s]) de faucibus extraham, nec relinquetur vobis lapis super lapidem in omnibus edificiis et habitaculis[t]) vestris; si alius scivit construere, et ego scio[u]) destruere. Destruam utique omnia vestra edificia radicitus et non parcet vobis oculus meus. Hec fratribus vestris nunciate in nomine meo, ut se adaptent capitulo a me cum ipsis post triduum celebrando. Quem non terreret crudelis viri, qui gloriatur in malicia, relacio et legacio tam aspera? O quante formidinis timor horum duorum monachorum corda propter minas istius concutit! Attoniti igitur[v]) nichil illi[x]) blasphemo[y]) responderunt, sed ad se ipsos reversi mutuo dixerunt: Tu Domine universorum, qui nullam habes indigenciam, voluisti templum tuum fieri in Aula Regia; conserva domum istam inviolatam Domine, tua est[z]) enim[a]) potencia, tuum est regnum Domine. Audi igitur verba huius, qui loquitur mala supervacue; parum enim contra nos, qui servi inutiles domus tue sumus Domine, locutus est contumax iste, sed contra te Domine, rex celi et terre. Tibi namque ad gloriam sempiternam per servum tuum Wenceslaum, regem pium, locus iste est[b]) constructus et oblatus, ut sit memoriale nominis tui ibi in secula. Conserva domum istam pie Deus et in ea habitantes pusillos cum maioribus. Nuncciatur igitur in Aula Regia illa, quam protulerat os superbum, blasphemia, turbat sermo ille monachos omnes in capitulo, iunguntur oraciones, ut dominus Deus de sanctuario suo super domum hanc et suam[c]) familiam respiciat et ipsam in sancta pace conservet, orantesque dixerunt: Tu Domine, qui Helyodorum[d]) fastuosum,[1]) qui manum suam contra domum tuam temere levaverat et proterve contra te os suum ponens in celum iuraverat, orante Onya, sacerdote magno, plaga funebri corripuisti. audi nunc istius contumeliam et opprobrium[e]) blasphemantis, applica opus aliud[f]) manibus suis, quod manus sue non dominentur in domo tua Domine et in nobis. Sed quid factum est? Ecce ille, qui os suum in celum posuerat, aliosque mactandi et fugandi votum incautus emiserat, Aulam quoque Regiam evellere funditus proposuerat, ipse die tercio fugatus et fere in ore gladii trucidatus est. Hoc[g]) divina virtus fecit, sicut reserat consequens tractatus. 1310

Huffenstein Heinricus, magnus monachis inimicus,
Esse volens tutus, est tunc blasphema[h]) locutus
Contra te Christe, dicens: triduo locus iste
Per me frangetur ac in nichilum redigetur.
Eius frustratus est spe, sic nempe fugatus.
Monstrat se stultum, qui vult extollere vultum
Contra celestem regem, facit hic sibi pestem
Mortis, quam vite. Per se perit hic homo rite.

Omnium autem nostrum, qui usque hodie in Aula Regia vivimus, una est et eadem opinio et hec fides: Si illud venerabile corpus domini Wenceslai regis fundatoris in Aula Regia tumulatum non esset, propter intolerabilia adversancia[i]) pericula ipsa Aula Regia deleta et funditus exstirpata fuisset; nos enim, qui eundem fundatorem vidimus et cum eo conversati fuimus,[k]) tam preclara virtutum opera de ipso cognovimus, quod propter suum corpus, quod est apud nos, omnes nostros posteros feliciores apud Deum fieri perpetuo reputamus.

[1]) Druhá kniha Mach. III, 24.

[p]) marschalkus 4. — [q]) nemá 3. — [r]) crineum 4. — [s]) lingwas 2. — [t]) vestris hab. 4. — [u]) sciam 4. — [v]) ergo 3. — [x]) nemá 4. — [y]) blasphemi 4. — [z]) nemá 2. — [a]) nemají 3, 4. — [b]) nemá 2. — [c]) super 4. — [d]) Elyod. 3, 4. — [e]) obprob. 2. — [f]) illud 2. — [g]) Hec omnia 3. — [h]) blasphemia 2, 3. — [i]) adversantium 4. — [k]) animis 2.

Capitulum CVIII.

1310 Quomodo rex Johannes, filius Heinrici imperatoris, cum exercitu valido Bohemiam intraverit et Pragam expugnaverit anno [l]) Domini MCCCX^{0}.

Postquam rex Bohemie Johannes a patre suo rege Romanorum Heinrico in Columbaria [1]) separatus fuisset et posthec in Nurenberg [m]) de Reno veniens per dies quatuordecim congregacionem principum et validi exercitus habuisset, factum est, ut in die beati Luce ewangeliste [2]) a Nurenberg exiret et [n]) versus [o]) Bohemiam procederet. Erant autem cum Johanne rege, cum iam in Egram pervenisset, prout pater suus, Romanorum, rex prius sapienter ordinaverat, multi principes et nobiles. Fuerunt namque in suo exercitu dominus Petrus, Maguntinus archiepiscopus, Rudolfus, dux Bauarie, comes palatinus, dominus Philippus, Eistetensis episcopus, Fridericus, de Nuerenberg [p]) purgravius, [q]) Bertoldus de Hennenberg, [r]) Ludewicus [s]) de Ottingen, [t]) comites Albertus de Holloch, [3]) Heinricus de Bruneck [u]) et Diterus [v]) de Castello [x]), Sweuie advocatus, plures quoque alii [y]) comites et libere condicionis viri de Alemania, qui omnes pugnare venerant in valido robore et in [z]) multitudine magna. Erat autem exercitus horum magnus et fortis valde, electus ex omni florida milicia germinantis Germanie. Recensiti autem tunc sunt plus quam tria millia pugnatorum exceptis hiis, [a]) qui affluebant cottidie de baronibus Bohemorum. Inter omnes autem iam dictos ad veniendum et ad dimicandum tardior [b]) Rudolfus dux fuit [c]) Bauarie, eo quod principi Chorinthie, contra quem processit expedicio, coniunctus [d]) fuerit consanguinitate; tunc et [e]) postea cum Johanne rege ex coaccione fuit corpore, sed cum Chorinthiano corde. Non modicum autem hoc prestabat impedimentum Johanni regi ad suum propositum. Post hec in die Omnium sanctorum [4]) Johannes rex cum suo exercitu flumen, quod Egra dicitur, circa [5]) Radensfurth [f]) transivit, sed vadum difficulter cum amissione et iactura rerum plurium adinvenit, abinde per Budein [g]) [6]) directo itinere procedunt et in die beate Elizabeth [7]) Johannes rex et cum eo universi tam Alemanie quam Bohemie principes et [h]) magnates ante Montem Kuthnam [i]) pervenerunt, ipsam [k]) quoque impugnare viriliter inceperunt. Dederant enim quidam barones regi Johanni talia consilia, quod prius debellari debeat Mons, quam Praga. Dampnosum fuit [l]) hoc consilium; Mons enim Kuthnensis [m]) Johanni venienti principi pacis plus quam Praga restitit, quia insipiens vulgi in ipso habitantis colleccio nichil de suo proprio bono intellexit. Heinricus autem de Haufenstein [n]) ex parte Chorinthiani cum aliquot galeatis Montem intravit, et ibi per promissa subdola et verba inania excecabat plebeium populum, quod bonum oblatum et regem verum respuit et ei, sub quo mala sustinuit, in propriam perniciem adhesit. Impugnabant [o]) isti de foris, at [p]) illi resistebant de intus et inter hos varios eventus belli iam hunc iam illum consumpsit gladius; sed et Heinricum de Lypa, [q]) qui fideliter regi Johanni astitit, baliste iaculum aliquantulum, non tamen letaliter vulneravit. In omnibus tamen concursibus regis Johannis exercitus semper vicit et de parte adversaria plures cepit. Videns autem rex Johannes et hii, [r]) qui cum ipso erant, quod tempus aptum bellicis actibus tunc non esset, nam iam [s]) hyemps horrida nivibus volantibus, frigoreque et gelu iam cuncta arva stringentibus graviter advenisset, sciens quoque, quia moram ante Montem facere dispendiosum foret, castra abinde universi

---

[1]) Colmar. — [2]) 18 října. — [3]) Albrecht z Hohenlohe. — [4]) 1 listopadu. — [5]) Radešov v Loketsku někdejším, německy Rodisfurt, kde býval od starodávna přechod přes Ohře z Loketska nebo Sedlecka do vnitř země České. — [6]) Budyně v Litoměřicku asi dvě hodiny od Roudnice. — [7]) 19 listopadu.

[l]) expugnaverit. Annus Domini MCCCX^{us} 3. — [m]) Nurenberch 3 a tak níže. — [n]) ut 2. — [o]) reversus 3. — [p]) Nuremb. 3. — [q]) burg. 4. — [r]) Henberg 3. — [s]) Ludouicus 4. — [t]) Ottogen 2; Otingen 3 — [u]) Brunek 2; Bruneth 4. — [v]) Ditherus 4. — [x]) Castella 3. — [y]) nemá 2. — [z]) nemá 2. — [a]) iis 4. — [b]) tardire nebo tardue 2. — [c]) nemá 4. — [d]) convinctus 4. — [e]) nemá 2. — [f]) Radensfurch 4; Radenswrth 3. — [g]) Tak 2, 3; Budin 4. — [h]) nemá 2. — [i]) Cuthnam 3. — [k]) ipsum 4. — [l]) hoc fuit 3. — [m]) Cuthn. 3. — [n]) Huffnst. 3; Huffenst. 4. — [o]) Impungn. 2, 3. — [p]) ac 3. — [q]) Lippa 3; Lipa 4 — [r]) ii 4. — [s]) nemá 2.

1310 moverunt, et ad civitatem Coloniam,[1]) que est super[t]) Albeam,[u]) sequenti die dominico[2]) pariter applicuerunt. Fuerat autem prius clandestine regi Johanni spes facta, quod eum suscipere vellet civitas hec, non erat autem secuta res, quamvis precedens fuerit spes. Misit autem dominus Petrus,[v]) Maguntinus archiepiscopus, ad cives civitatis illius et nuncciavit eis dicens: Bonum commune querimus, pacem in regno reformare venimus, quia viri pacifici sumus; nunc autem intromittite nos ad civitatem et coronabimus in ipsa vestrum regem, qui dabit vobis pro hac gracia graciam ampliorem et quantamcunque habere volueritis perpetuam emunitatem. Qui contradixerunt dicentes: Nolumus hunc primo regnare super nos, sed quidquid[x]) Praga, nostra metropolis, fecerit, hoc et nos similiter faciemus; non enim fuit illi civitati datum desuper, quod primo deberet ipsam ingredi rex iusticie, princeps pacis. Inito autem consilio saniori consumatis ante Coloniam sex diebus die[y]) septima, hoc est in uno sabbato ante Pragam totus venit exercitus impetu magno.[3]) Fuerunt autem tunc in civitate Heinricus[z]) Chorinthianus, qui se pro rege[a]) gesserat, Fridericus filius marchionis Mysnensis, quia idem avunculo suo in auxilium venerat cum omni illo[b]) exercitu, qui prius plurima spoliarat.[c]) Hii omnes ad resistenciam se adaptant; foris autem cum rege Johanne inter gloriosam miliciam cives Pragenses fuerunt plurimi inantea nominati, qui a facie fugerant Chorinthiani. Et quia Praga cum muris, excelsis turribus et fossatis ac elevatis domibus fortiter civitas est munita, quod ipsa concordantibus incolis reputatur inexpugnabilis, exercitus igitur,[d]) qui iacuit foris, arte cepit tunc uti pro viribus. Secretissimos namque nunccios amici de exercitu mittunt interius ad amicos, et ut communi bono intendant et regi Johanni adhereant, variis exhortacionibus procurant, aliis munera promittuntur,[e]) aliis terrores incuciuntur.[f]) Multorum animus ad Johannem 1310
regem inclinatur, Chorinthianus refutatur, et id ipsum ei, qui contempnitur, occultatur. Tanta namque regnavit sub Chorinthiano perfidia, quod iam unicuique vix de patre aut fratre posset esse aliqua fiducia secura. In angulis[g]) tamen aliquando viri pacifici latenter conveniunt et[h]) inter se, quid agere debeant inter has angustias, conferunt et inquirunt. Non defuerunt autem introeuntes et exeuntes de civitate, qui[i]) nova et occulta consweverant nuncciare. Inter hos vero unus fuit Berngerus[k]) sacerdos, Elizabeth regine capellanus, qui ut ingredi et egredi civitatem posset securius, subtilis indicitur sibi modus. Literas namque quasdam suas, in quibus quedam acta iudiciaria pro quadam ecclesia erant conscripta, ad manus accepit et ad eos, qui custodiebant portas civitatis, accessit et ait: Vos domini me bene noscitis, quod[l]) sum filius huius civitatis; videte literas meas et legite eas, quia causam habeo pro ecclesia terminare coram domino Maguntino; unde si hiis diebus negligens fuero, labores, expensas cum ecclesia totum perdo. Nunc ergo, queso, audite me: rogo, ut quociens[m]) venero et vos pro introitu et exitu rogavero, intromittite et emittite me, nulli[n]) enim nocere propono. Qui responderunt: Personam vestram, domine Berngere, bene noscimus; ne vestram perdatis ecclesiam, portam vobis, cum veneritis, aperiemus. Hic itaque intravit et exivit et hinc inde secreta consilia non pro ecclesia, sed pro tota Bohemia portavit et eciam reportavit; fuit autem hec voluntas beneplacens Deo. Post plurimos igitur tractatus absconditos tam inter eos, qui intra, quam eos, qui extra civitatem fuerant, ordinatos et factos idem Berngerus Maguntino archiepiscopo signum dedit dicens: Quandocunque cum maiori campana die crastina apud beatam Mariam in Leta curia pulsatum fuerit, mox de castris surgite et civitati cum festinacione appropinquate, tradet enim Do-

[1]) Kolín. — [2]) 22 listopadu. — [3]) 28 listopadu.

[t]) nemá 3. — [u]) Albiam 3; Albam 4. — [v]) P. 3. — [x]) quicquid 4. — [y]) die autem septimo 2; die septimo 3. — [z]) H. 3. — [a]) rege in civitate 4. — [b]) isto 3. — [c]) spolarat 3; spoliaverat 4. — [d]) nemá 3. — [e]) promittunt 3, 4. — [f]) incutiunt 4. — [g]) anculis 3. — [h]) nemá 3. — [i]) quia 3. — [k]) V 4 nadepsáno jest nad slovo to: Berengarius. — [l]) quia 3, 4. — [m]) quoties 4. — [n]) nullo 3.

1310 minus cras[o]) civitatem hanc in manus vestras; si autem et secundo et tercio sonus campane invaluerit, ne quaquam[p]) moram facite, sed currite et civitatem comprehendite. Erat autem, ut testimonium perhibeam veritati, talis ordinacio maxime necessaria et expediens omnino. Frigus intentissimum tunc erat, nix, gelu, pruina[q]) cum glacie terre superficiem operiebant, que homines et iumenta nimium ledebant; habitabant enim[r]) in tabernaculis et tentoriis, deficientibus quoque lignis visus raro[s]) fuit ignis. Magni eciam[t]) dextrarii et palefridi plurimi ex lesione frigoris fuerunt[u]) excoriati, deficiebant insuper omnia tam hominibus quam animalibus ceteris alimenta, nec exercitus iam alium victum habuit, nisi illum, qui de Aula Regia et de quibusdam aliis locis[v]) occulte apportatus fuit, unde iam plerisque et maxime Rudolfo, duci Bauarie,[x]) propositum fuit exire sine fine de Bohemia, et iam querebant opportunitatem, ut discederent. Dominus autem Maguntinus cum Johanne rege disposuerant,[y]) ubicunque possint, in castris nobilium se recipere et in Bohemia hyemare. Dixerat namque sepius Maguntinus: Eciamsi cuspides, lancee et lapides ruant de celis more nivis et pluvie, ad hoc[z]) nos, quos sanctum misit imperium pro reformacione istius regni Bohemie, illa non poterint terrere; tantum Dominus dirigat vias nostras. Erat namque in eo magna mentis constancia. Et quid plura? Ecce dies adest crastina, dies inquam illa, quam fecit Dominus, in qua misit redempcionem regno et populo desolato miserator et misericors Dominus; dies enim boni nuncii hec est. In hora enim quasi nona tercio nonas Decembris[1]) quidam viri, quos ad hoc specialiter elegit Deus,[a]) pariter in civitate conglobati convenerunt, ut illis miseriis, quas paciebatur regnum et civitas, finem darent, aut suam vitam perderent; pauci autem erant. Berngerus autem sacerdos cum quibusdam sub[b]) silencio turrim beate Virginis ascendit, campanam semel, bis et[c]) tercio sonare fecit. Ad hunc[d]) 1310
sonitum exercitus se movit, ad prelia disponit, et ad civitatem festinat, ad diversas autem partes civitatis exercitus se applicat, et ubi ingredi urbem apcius valeat, diligenter explorat. Interea iacula hinc inde volant et aliquos vulnerant;[e]) quidam vero de exercitu portam urbis annexam domui Nicolai de Turri aggrediuntur, sed repulsam ab hiis,[f]) qui sursum fuerant, paciuntur. Tandem istis impugnantibus civitatem forinsecus ecce venit multitudo armis induta bellicis interius et portam circa sanctum[g]) Franciscum infringunt ligonibus et securibus, que non ultro, sed labore multo aperta est eis. Tunc letus[h]) simul ingreditur civitatem exercitus fatigatus, alii per fossata scandunt, alii super murum repunt manibus, quia maximus erat ingrediencium tunc tumultus. Clamabat autem tunc voce magna Heynmannus[i]) de Leuchtenburg[k]) dictus Cruschina[l]): Domum Nicolai iudicis Wacingeri,[m]) ne quis eam introeat, interdico; omnia enim, que in ea congregata sunt, cum spolio ego consumam in gaudio. Ingressus est igitur[n]) rex Johannes armatus urbem Pragensem et cum eo totus exercitus pugnatorum, omnes quidem tenentes galeas in humeris et extractos gladios fulgurantes de vaginis in manibus suis. Chorinthiani autem et Mysnenses et hii,[o]) qui cum ipsis erant, ad hospitale in ponte et ad castrum Pragense fugerunt confuse a facie Johannis magnifici regis. Clamabatur autem statim ex iussu Johannis regis ab omnibus, qui cum eo civitatem intraverant, voce magna quam sancta: Pax, pax, pax. Et facta est statim, quasi de celo venisset, omnibus pax. Singuli igitur homines civitatis mox sine timore aperiunt, que prius clausa fuerant, hostia; gaudenter conspiciunt pulchra[p]) novi regis magnalia, qui venerat iudicare cum iusticia. Ex illa hora omnibus hominibus civitatis clamatur et predicatur nisi pax et pax,[q]) depulitque priorem violenciam nova felix pax.

[1]) 3 pros.

[o]) civitatem hanc cras in m. 4. — [p]) quam 2. — [q]) bruma 3, 4. — [r]) nemá 2. — [s]) rarus 3. — [t]) enim 4. — [u]) fuerant 3. — [v]) locis apport. fuerat occulte 4. — [x]) Babarie 3. — [y]) disposuerat — posset 3, 4. — [z]) huc 4. — [a]) Dominus 4. — [b]) turrim sub silentio 4. — [c]) nemá 2. — [d]) huc 3. — [e]) vulneraverant 4. — [f]) iis 4. — [g]) beatum 3, 4. — [h]) laetus ingr. civ. simul 4. — [i]) Heimanus 2; Hermannus 3. — [k]) Leuthenburg 3. — [l]) Grussina 3. — [m]) Waczingeri 3; Watingeri 4. — [n]) ergo 3. — [o]) ii 4. — [p]) pulcra 3. — [q]) et pax nemá 2.

1310 Eadem[r]) die quilibet, qui male depulsus fuit, ad id, quod suum est, redit, timorem deponit, securus dormit, arma cives consueta deponunt, concorditer mox ambulant et in suo novo rege exultant. Civitas tunc secura stetit per diem, nec serata fuit per noctem. Hec felix mutacio dextre utique excelsi.[s])

Felix[t]) hec hora fuerat, quando meliora
Tempora venerunt, que lites deposuerunt.
Felix introitus fuit hic regis, quia ritus
Pacis portavit, cum qua Pragam relevavit
Felix rex iste novus et iuvenis; sibi Christe
Vitam conserva multos annos et acerva.
Felix es terra, tu tota Bohemia; gwerra
A te cessabit, tecum pia pax habitabit.
Felix fit civis et[u]) rusticus ac[v]) homo quivis
Sub tali rege, sub quo fruitur bene lege;
Felix claustralis monachus fit et hinc monialis,
Quod rex est talis, cuius tute[x]) stat in alis.
Felix invictus fit et ipse Deus benedictus,
Qui delere bilem vult per regem iuvenilem.
Felix vox resonat, que pacis munera donat,
Pax, pax clamatur, ex hocque[y]) rapina fugatur.
Felix hiis[z]) annis sit prospera vita Johannis,
Regnet, proficiat, felix per secula fiat.

Sine longa mora exorta nuncciatur leticia ad loca omnia, proxima quam longinqua. Venit itaque desideratus nunccius ab illis monachis, qui cum novo rege Pragam intraverant et omnia viderant, missus velociter currens in Aulam Regiam ad novam leticiam nuncciandam. Venit autem illuc tarde, cum videlicet sol occidisset et plurima pars monachorum soporem oculis lecto recubans[a]) iam dedisset. Ad tam letum nunccium leciorem nuncciantem eventum expergisci fuit totum facile tunc conventum. O quanta leticia resonat in Aula Regia ex hac fama! Servabatur quidem tunc inter monachos bene silencium, cum esset post completorium, ut non loquerentur ad alterutrum, sed violabant in hoc nocturnum silencium, quia omnes loquebantur 1310
ore iocundo[b]) et corde laudifero summo Deo. Unus quidem submisse clamabat voce sua ad Deum corde decantans, Te Deum laudamus, te Dominum confitemur, alius exultabat et cantabat, Benedictus Dominus Deus Israhel, et quilibet, prout per suum affectum intus habebat divinum spiritum, pro magistro laudum formabat modulos magnificans Dominum corde leto. Ab omnibus autem fratribus tam bona nova audientibus illa nocte parum dormitur et graviter lux diei crastine, ut plenius materiam gaudii intelligant, ab omnibus exspectatur.[c]) Mane itaque[d]) surgunt, Deo gracias agunt et dicunt:

Vincula rupisti claustri genitrix pia Christi,
Et confudisti, quos blasphemos habuisti.
Nunc fugit ad castrum confusus, qui prius astrum
Scandere pomposus voluit cunctis odiosus
Hauffenstein[e]) Heinricus, malus Aule Regis[f]) amicus.
Sum[g]) foris, ast[h]) intus quasi fur latet ille Chorinthus,
Qui se blasphemum fecit; nunc ecce Bohemum,
Nullum iam ledet, sed nunc prior ipse recedet.

Quomodo enim Aula Regia vehementer exultare tunc non debuit, quando a tot violentis oppressoribus et cotidianis exactoribus liberata fuit? Iste enim Heinricus de Huffenstein, quam alii complices sui, quandoque die uno ab Aula Regia, tunc pauperrima, octoginta millia panum et octoginta cerevisie vasa extorserunt et obtinuerunt[k]) sine misericordia preter alia dona. Merito autem Aula Regia in nova resultat leticia, quod illum evasit principem, qui moliebatur satis stolide mulctare, quam mutare primum ipsius abbatem. Cum enim dominus Cunradus,[l]) primus abbas Aule Regie, pro bono regni statu in partibus laboraret Alemanie, ipsum dux Chorinthie ledere non valuit, ut voluit, unde iratus monachis sic dixit: Nisi vobis in Aula Regia abbatem alium, qui[m]) nobiscum senciat, subito

[r]) eodem 4. — [s]) Dei excelsi 4. — [t]) Haec felix 4. — [u]) ac 4. — [v]) et 4. — [x]) cure 2. — [y]) hoc, quod 2. — [z]) hic 3; iis 4. — [a]) recumbens 4. — [b]) iucundo 4. — [c]) expect. 4. — [d]) igitur 4. — [e]) Haufenstein 3. — [f]) regie 2. [g]) Dum 4. — [h]) aut. 4. — [k]) optin. 4. — [l]) Con. 4. — [m]) Misto qui nobiscum senciat má 4 qui nobis consentiat 4.

1310 elegeritis, super vos mee flagella iracundie senciètis. Ad hec indiscrecionis verba monachi presentes [n]) quandoque ore simulatorio responderunt duci placencia, corde vero notabant [o]) et firmiter servabant contraria. Una enim erat tunc voluntas stabilis monachorum omnium, quod mallent prius vitam perdere, quam abbatem suum, ut patrem karissimum [p]) turbare in aliquo vel mutare. Unde illud mandatum a monachis fuit reprobatum et iuste; ipse namque dux Chorinthie, qui mutare abbatem disposuit, primitus fugit ac abbas magno post hoc in honore remansit. Volebat eciam eiusdem ducis rudis simplicitas, ut [q]) frater Hermannus conversus, magister sutorum in Scedlicz,[r]) ibidem factus fuisset abbas, qui respondit: Domine rex, prolixam barbam habeo, literas tamen nescio, nec [s]) sacerdotali fungi possum officio, conversum eciam abbatem esse non patitur ordo. Ad quem ille: Si tu nescis legere aut cantare, cantet et legat alius pro te, saltem tu nomen portabis abbatis,[t]) cuncta dispensabis nostre suffultus presidio potestatis.

O quantum cecus fuit hic homo, vel nichil equus
Aut simplex ut equus, qui vult, quod sit quasi Grecus
Abbas barbatus. Foret hircus iure vocatus
Abbas, si staret barbatus, cum celebraret.

Et factum est statim, ut Johannes rex, imperatoris filius, civitatem Pragensem potenter cum suo exercitu esset ingressus, Heinricus,[u]) dux Chorinthie, a facie sua fugit ad Minorem civitatem et ad castrum Pragense cum suis satellitibus universis. Fugit autem cum eo de civitate Maiori omnis violencia et remansit in ea auctore [v]) Johanne rege pax et iusticia usque in hodiernum diem. Cum autem Johannes rex moraretur in urbe sub pace, Chorinthianus in castro, confuse per dies quinque continue inter ipsos habiti sunt tractatus varii, ut si forsitan inter hos principes modus aliquis posset conveniens concordie inveniri. Et quid [x]) profuit diffusa habuisse colloquia? Ecce quinto [y]) idus Decembris [1]) nocte media Chorinthianus cum domina Anna, coniuge sua, ac tota familia latenter nemine persequente aufugit de Pragensi castro ipso post se cum apertis ianuis derelicto. Recessit igitur [z]) nescienter omnibus dormientibus confusus de regno, qui plus quam annis tribus in ipso regnaverat ignominioso modo et regimine satis confuso. Deduxit autem secum Heinricum, civem Pragensem, dictum de Lapide.[2]) ac pueros plures civium captivos, quos Wilhelmus dictus Lepus omnes per vim de eius manibus, cum fugeret, liberavit, Pragamque reduxit. Mira res, cum Heinricus, dux Chorinthie, latenter fugeret, fugiensque quasi ursa raptis fetibus fremeret, iter quoque suum per Pecz [3]) circa Purgilinum [4]) faceret, accidit, ut eodem die et itinere uno abbates tres, de Scedlicz [a]) videlicet,[b]) de Plaz et Aula Regia, qui pro Johanne rege laboraverant, versus Pragam cum sua familia in equis et curribus procedere festinabant. Ut autem vidissent vestigia Chorinthiani fugientis, tota in ipsis elanguit virtus mentis; incaute autem ad hanc pervenere viam, eo quod minime suspicati fuerant Chorinthie ducis fugam. Hos vero si Chorinthianorum furor comprehendisset, ipsos quasi in pulveres manus insaniens contrivisset. Dominus vero, qui eos in exitu custodivit, et in reditu ut pacis nunccios premunivit.

Tunc premunivit Deus hos iustos [c]), quia scivit,
Et nisi tutasset [d]) Deus, hos ipsos lapidasset
Furor tunc gentis male de Praga fugientis.
Sed tali morte vixissent perpete sorte,
Namque reportarunt pacem, mala queque fugarunt.

[1]) 9 pros. — [2]) Jindřich od kamene. — [3]) Která to ves nedaleko Křivoklátu, neumíme pověděti. — [4]) Křivoklát

[n]) parentes 4. — [o]) vocabant 2. — [p]) char. 4. — [q]) quod 4. — [r]) Scedlitz 4. — [s]) ut 4. — [t]) abbas 3. — [u]) Heinricus — civitatem nemá 3; H. dux Co. 4. — [v]) authore 4. — [x]) quit 2. — [y]) vero 4. — [z]) ergo 3. — [a]) Zcedlitz 4. — [b]) nemá 2. — [c]) custos 2. — [d]) curasset 4.

Capitulum CIX.

1311 Quomodo rex[e]) Johannes pacem in regno Bohemie ordinaverit et coronatus fuerit anno[f]) Domini MCCCXI°.

Grates nunc omnes reddamus domino Deo, qui sua nos pietate liberavit a Chorinthianica[g]) potestate.

Nunc concurramus omnes, grates referamus
Et laudes Christo,[h]) qui nos absolvit ab isto
Principe, qui regni curam tutamine segni
Gessit tres annos, secum tenuitque tyrannos,
Ac[i]) alios plures, qui vivebant quasi fures
Regnum ledentes, pacem minime facientes.
Hec quia sunt dura, nunc horreo scribere plura,
Hiis hec[k]) sit meta. sed nunc volo scribere leta

et dicere talia, que plena sunt leticia, quam iocunda. Quis enim non existimet esse letum et omnino[l]) iocundum, quod in regno Bohemie hactenus multorum malorum cooperto caligine novum sidus[m]) quasi de supernis celitus emissum rutilans emicuerit, a cuius luminoso radio conticuerit magnus[n]) error? Quis non putat divinum esse misterium id, quod miraculose cernimus? Factum enim[o]) iam videmus, quod heri et nudius tercius impossibile fieri omnis iudicabat sensus humanus. Qualiter non putemus divine miseracionis evidens argumentum, quod per regem Johannem adolescentulum, quartum decimum etatis sue habentem annum, in regno eciam novellum tante tranquilitatis tam subito fecit Deus commodum? Statim namque cum civitatem Pragensem primo ingrediebatur rex iuvenis iste, pax clamabatur et eiusdem pacis benediccio in omni loco mox uberius augebatur. Primam[p]) igitur suam curiam rex iste novus indicit et ut omnes Bohemie magnates in Pragam in festo Nativitatis Domini veniant, cunctis scribit. Omnes itaque statim huic edicto novi regis barones quam nobiles regni obediunt et in Pragam pacifice, ut rex imperaverat, parati[q]) concorditer veniunt. Venientes autem veniunt cum exultacione, portantes vestimenta militaria, dimittentes domi arma sua 1311
bellica, que prius consueverant ubique suspicantes prelia. Omnes itaque regni incole in Praga pariter congregati in novo suo rege exultant, Deum glorificant, regem proni in terram suscipiunt et honorant, servicia prompta regi suo[r]) exhibent, fidelitatisque perpetue iuramenta cum homagio sibi prestant. Omnes intendentes in regem aspiciebant vultum eius tanquam vultum angeli stantis inter illos. Fuit enim tunc et est hodie iuvenis pulcherrimus, decorus aspectu, candidus in facie et[s]) rubicundus, electus ex millibus, speciosus forma pre filiis fere omnium hominum, quos in eis temporibus speciositas germinavit Germanorum, aut produxit elegantis nature decora proceritas Bohemorum. O quociens illis diebus sonus applausionis illudens meis auribus intonuit, ista quoque vox plurimorum a populo fuit: Rex iste tener et delicatus, eleganter dispositus plus est angelo, quam homini comparandus. Dixerunt eciam plurimi illo die: Species decoris regis huius exigit, propriumque nomen eius indicit, quod Dominus consolari populum suum velit, Johannes est enim nomen eius; quid autem Johannes nisi graciam Dei significat? Gracia Dei est, quod gracia et veritas per Christum Domini, regem istum videlicet, facta est. Jubente tunc rege iurant regni nobiles in terra Bohemie facere et servare pacem et commodum et hoc servaverunt, quemadmodum polliciti, sunt pactum. Pax igitur[t]) fit, quia Deus, auctor pacis et amator, sic facere per regem hunc disposuit; replentur ex[u]) hoc campi ubertate sub tranquillitate. Qui enim sua dimittentes malo tempore fugerant[v]), revertentes seminaverunt agros, plataverunt vineas et fecerunt fructum nativitatis; locatur[x]) locus populo, ubi antea deserta habitacio et ubi fuerat solitudo. Reliquias autem Chorinthianorum et Mysnensium, quas in quibusdam urbibus et presidiis Chorinthianus dux fugiens post se dimiserat, rex Johannes statim sua sollicitudine et convencione aliqua de finibus Bohemie exterminat, plurimas quoque

---

e) Johannes rex 4. — f) annus MCCCX^us; anno MCCCXI° 4. — g) Corinthiana 4. — h) Cristo 2. — i) Et 4. — k) hic 3, 4. — l) iocundum omnino 4. — m) sydus 2. — n) omnis 4. — o) est 4. — p) primus 4. — q) nemá 3, 4. — r) suo regi 4. — s) nemá 2. — t) ergo 3. — u) nemá 3. — v) fugarant 2. — x) letatur 3, 4

1311 municiones regni dissipatas et a nobilibus occupatas rex iste recuperat et adhuc, ut distracta rehabeat et regno uniat, intente laborat.

Rex hic formosus ac pre cunctis generosus
Angelicum vultum gerit, unde Bohemia multum
Gaudet et exultat et magna laude resultat,
Nam consolata modo stat sibi pace relata.

Siluit namque terra in conspectu huius pacifici regis et iuvenis, in qua prius tumultuabatur alter ad alterum tempore et regimine Chorinthiani principis senis. Sed numquid unam tantum benediccionem habes pater omnipotens eterne Deus? Benedixisti Domine terram tuam, benediccionem da eciam legislator super regem, Domine in virtute tua letetur[y]) rex, te orat suppliciter suus grex. Memento Domine David, quomodo unxisti eum oleo leticie, sic et tu servum tuum regem nostrum unge. Dominus Deus, qui benedixit plebi sue, glorificetur eciam, quesumus, in hoc rege, quem tulit de domo patris sui et sinu matris sue, posuitque gregem suum pascere. Congregati igitur in unum omnes magnates, barones, quam universi nobiles regni Bohemie dixerunt ad dominum Petrum, Maguntinensem archiepiscopum, voto pari unaque voce: Regem nostrum Johannem, quem Dominus Deus nobis dedit, sacrum quoque imperium regno nostro legaliter prefecit, domine reverende, sancte unccionis et coronacionis beneficio ex vestro officio dignemini benedicere et consecrare. Quibus respondit Maguntinus: Rem magnam postulatis, quam facere non bene presumo, nisi domini imperatoris, cuius hic rex filius est, annuat beneplacitum voluntatis. Proponit namque imperator regi Johanni, suo filio, imperiales ad coronandum festivitates agere, quibus cum multitudine principum sollempniter quam personaliter desiderat interesse. Delectat namque paternum animum imperialis sue maiestatis oculo in diademate coronatum suum filium ovanter intueri in die coronacionis sue, quia hec dies erit leticie cordis patris illius filium ardenti amplectentis amore. 1311
Hec meis, inquit dominus Maguntinus, auribus imperatoris sermo instilabat, cum novissime versus Italiam[z]) procesurus suum michi unigenitum commendaret.[a]) At illi fervencius instabant, et ut ipsorum coronetur dominus, archiepiscopo precibus et precio exhibitis supplicabant, dixeruntque[b]) itaque: Cecidit[1]) corona capitis et regni nostri, diu fuimus proh[c]) dolor acephali et desolati, nunc pie pater cornu salutis nostre erigite et regem nostrum regni diademate coronate; mora enim, si qua fit, gaudium nostrum minuit periculumque inducit. Vobis, domine archiepiscope, consueta munera et honores debitos exhibebimus, festum celebre ad coronacionem celebrabimus, apparatum quoque ad cultum[d]) regium adaptabimus, tantummodo regem nostrum coronate; hoc corde et ore pariter suppliciter exoramus. Videns itaque fervorem universe multitudinis cogitabat admittere peticionem populi supplicantis et spopondit et letati sunt universi. Exiit quoque[e]) sermo ad omnes, quia in proximo diadema[f]) regni suscipiet rex Johannes, ad cuius[g]) festivitatis leticiam singuli adaptant, quam poterant, decenciam. Cum itaque omnes magnates, barones et nobiles regni ac de civitatibus singulis persone graviores vocati in Pragam letissime convenissent, ecce pridie Nonas Februarii,[2]) que tunc dies proxima dominica post Purificacionem beate virginis Marie exstitit, Johannes rex una cum illustri domina Elizabeth, coniuge sua, in ecclesia maiori in castro Pragensi ante altare beati Viti martyris regali diademate per dominum Petrum,[h]) Maguntinum archiepiscopum, eo decencius, quo devocius coronatus fuit. Aderant tunc omnes regni officiales sua officia legaliter exsequentes. Iste tenuit sceptrum, hic coronam, iste pomum, iste hoc, ille aliud,[i]) quilibet ordine et gradu suo. Duo eciam iuvenes genere nobiles per regem tunc coronandum in ipsa hora facti sunt milites baltheo cincti militari, qui ad tenendum preciosum diadema super

[1]) Pláč pror. Jer. V, 16. — [2]) Dne 4 února, ale neděle byla teprv 7 února, tak že kronikář náš den dle kalendáře římského nesprávně udal.

[y]) letabitur 2. — [z]) Ytal. 3. — [a]) recom. 4. — [b]) dixerunt 2. — [c]) proch 2. — [d]) regium cultum 4. — [e]) ergo 3. — [f]) dyad. rukopisy a tak níže. — [g]) huius 3. — [h]) P. 3. — [i]) aliut 2.

1311 caput regium fuerant deputati. Horum unus filius erat domini Bohuslai [1]) de Merica,[k]) alius Fridemanni [2]) de Sman: O quanta leticia resonat hinc in ecclesia.

Plebs tunc letatur et regi congratulatur,
Quando coronatur rex, gens gaudens animatur,
Extollens cantum. Movet a se concio planctum,
Factum regis amant, pre leticia quoque clamant.
Turba Bohemorum canit hoc, quod scivit eorum
Lingua, sed ipsorum pars maxima Tewtunicorum[m])
Cantat Tewtunicum,[n]) sed clerus psallat amicum
Carmen, quod cunctis placuit populis ibi iunctis.
Et plures flebant gaudentes, quando videbant,
Quod rex in capite fulget diademate rite.

Post huius iocunde misse officium cum rex coronacionis rite suscepisset beneficium, de castro Pragensi rex cum regina cum magna descendunt gloria. Turba enim, que precedebat et sequebatur, erat innumerabilis, induta vestibus preciosis; capitibus autem novi regis et regine electis dextrariis insidencium erectum quatuor epistiliis velum quasi celum rutilans imminebat;[o]) ipsos quoque per civitatis utriusque medium usque ad ecclesiam beati [p]) Jacobi fratrum Minorum canens in tubis, cytharis et organis, tympanis et choris et in omni genere musice [q]) letabunda concio deducebat. In refectorio autem Minorum fratrum opere mirifico sedilia et mense parate erant pro convivio regio. Per loca eciam plurima distributa fuit epulatura familia; non enim in uno loco publico parari convivium tam magnificum poterat, quia frigus erat. Manducaverunt ergo [r]) leti,[s]) epulabanturque omnes pariter splendide.

Omnes letantur, lautosque cibos epulantur,
Laudat conviva regis convivia diva,
Et qui cernebat sollempnia tanta, stupebat
Ac admiratur, quod gloria tanta paratur
Sub breviore mora, satis est, si longior hora 1311
Talia dictasset, annus totusque parasset.

Cuius namque admirando vehementer non obstupescit animus, cum suis percipit auribus, quod sub tam brevi tempore rex decenter fuerit[t]) coronatus? Ipsum quippe Johannem regem, qui mense Decembri Pragam potenter intravit, mensis [u]) Februarius subsequens decenter regni diademate coronavit. Huius utique [v]) festinate festivitatis censemus fuisse autorem [x]) celestem doctorem, quem huius regis hactenus exstitisse novimus previum et pium ductorem. Peracta itaque coronacionis regie votiva sollempnitate uberiori[y]) leticia terra Bohemie non desiit[z]) redundare. Ad curiam namque huius noviter coronati Johannis regis universi magnates certatim confluunt, pacem custodiunt, assecurantur et calcantur vie, que prius fuerant [a]) invie et quasi in solitudinem redacte. Cumque sub manibus regis Johannis prosperarentur omnia, totaque sibi pareret Bohemia, placuit regi de statu videre, quis et qualis esset in Morauia. Mense igitur [b]) Maio eodem anno [c]) — ipse est annus Domini MCCCXI[us] — rex Johannes intravit satis in manu valida Morauiam dispositurus et consolaturus eam; pressure namque continue graviter molestaverant ipsam, sicut et Bohemiam. Dominum Petrum,[d]) Maguntinum archiepiscopum, dominum Philippum, Eystetensem episcopum, Albertum de Hoynloch [e]) et Bertoldum comitem de Henberg,[f]) Ditherum quoque dictum de Castello, virum non minus animosum quam bellicosum, secum tunc rex in comitatu suo habuit, quorum consiliis, sicut imperator Heinricus, pater regis, disposuerat, in omnibus negociis regalibus usus fuit. Reliqui vero principes et comites postquam Praga et ea, que in regno sunt, Johanni regi fuerant subiugata, reversi sunt ad propria. Venit itaque Johannes rex in Morauiam et primo applicuit in Olomuncz [g]) tocius Mora-

[1]) Bohuslava z Boru z rodu pánů ze Švamberka. — [2]) Fridmana (Fridúše) ze Smojna.

[k]) Nad slovem Merica nadepsáno jest „z Boru“ v ruk. 3. — [m]) Theutonicorum 3; Teutonicorum 4. — [n]) Deutonicum 3; Teutonicum 4. — [o]) inminebat 2. — [p]) sancti 2. — [q]) musico 3, 4. — [r]) igitur 4. — [s]) laete 4. — [t]) fuit 4. — [u]) mensis Februarii annus 4. — [v]) namque 3, 2. — [x]) auctorem 2; auth. 4. — [y]) uberiori enim 3. — [z]) desinit 3. — [a]) erant 2. — [b]) ergo 3. — [c]) annus 2. — [d]) P. 3. — [e]) Honloch 4. — [f]) Henberch 3; Hennberg 4. — [g]) Olomucz 3; Olomuntz 4.

1311 uie metropolim, ubi cum ingenti gaudio ab universo populo est[h]) susceptus. Duodecim per dies ibi[i]) mansit et ea, que ad pacem fuerant, ordinavit. Venit etiam tunc ad Johannem regem Boleslaus, dux Wratislauiensis, qui dominium tenuit ducatus Oppauiensis. Interuenientibus quoque ibidem pluribus tractatibus rex cum duce amicabiliter concordavit et regi dux terram Oppauie voluntarie resignavit. Idem enim[k]) ducatus Oppauie ab antiquo ad regnum pertinuit Bohemie; insurrexerunt autem quidam barones de[k*]) ducatu Oppauie contra Nicolaum ducem, verum ipsorum dominum,[l]) qui frater exstitit domini Wenceslai, regis Bohemie, fundatoris Aule Regie, et ipsum ducem expulerunt,[m]) seque Boleslao, duci Wratislauiensi,[n]) ultronei cum civitatibus subdiderunt, qui dominabatur eis usque ad presenciam istius regis Johannis.[o]) In eadem[p]) premissa[q]) concordia[1]) rex duci promisit dare et solvere in certis terminis marcarum argenti octo millia; promisit autem hanc pecuniam rex non solum ob hoc, ut terram Oppauie dux resignet, sed ut de cetero de regno Bohemie domine Margarethe, uxori sue, dotalicium dux ille non exigat vel requirat. Regis namque Johannis et ducis Wratislauiensis uxores domini Wenceslai regis filie sunt et mutuo sibi sorores. Consuetudo namque hactenus fuit regum Bohemie unicuique filiarum suarum, cum nubet[r]) virili consorcio, in sponsali dotalicio marcarum argenti decem millia assignare. In diebus illis litteris, verbis et promissis ad amiciciam et operam mutui iuvaminis rex et dux pariter se constringunt et a se invicem amicabiliter disiuncti sunt. Denique de Olomuncz[s]) rex exiens versus Brunnam gressus dirigit, ubi non solum a clero et ab universo christiano populo, sed eciam a tota Judeorum synagoga magnifice susceptus fuit. Longius namque a[t]) civitate Brunnensi processionaliter[u]) ierant Judei et primo occurrerunt venienti regi. Cum autem inconsuetam processionem[u*]) conspicerem Judaicam decalogum syndone involutum cum reverencia baiulantem, regem quoque cantu hebraico suscipientem, tam ex stupore, quam ex devocionis ardore anima mea liquefacta est et exitum aquarum deduxerunt oculi mei, quia videns vidi et tunc recordatus fui oppressionis valide, quam[v]) cum christianis in Bohemia sustinuerant hii Judei. Occurrunt turbe regi Johanni cum regina Elizabeth venienti, inter quas vidi plurimos, qui exuberanti cordis sui leticia lacrimis[x]) facietenus sunt perfusi. Rex Brunnam intrat, intus et foris pacem et concordiam ordinat et ex hac tota congratulans plebs exultat. Postremo rex cum Friderico, duce Austrie, in Regera[2]) colloquitur, ubi inter ipsos concordia et amicicia cum mutuo subsidio promittitur[y]) et post verba dulcisona alter ab altero concorditer separatur. Reformata igitur[z]) pace per totam Morauiam rex Johannes regreditur in Bohemiam, terram universam peragrat,[a]) civitates singulas visitat, castella nova, unde latrocinia fiunt, humo coequat. 1311

Iudicat, orbatis et matronis viduatis
Iusticiam fecit, iniusticiamque reiecit,
Fovit pupillos sub iusto iure, sed illos
Rex exstirpavit, quos noxa mali maculavit.

Rex hinc Pragam revertitur, ibique morabatur.

O quam difficile reprobis est linquere vile,
Quod consueverunt, in quo tritique fuerunt,
Nam, quod consuescit quis, post[b]) dimittere nescit,
Hoc declaratur per factum, quod committatur.

[1]) Srovnej Cod. dipl. Mor. VI, str. 39 č. LII. Jednání toto s knížaty Slezskými stalo se kolem 10 června r. 1311. — [2]) Rajhrad. Dne 18 června potvrdil král Jan v Brně stavům moravským výsady, tedy asi té doby stalo se sejití jeho s Bedřichem, vévodou rakouským. Mínění, jakoby se místo toto táhlo ke smlouvě dne 23 března učiněné, není správné; nebo tato smlouva učiněna byla v Chebu a jak se zdá jen mezi plnomocníky krále Jana a Bedřicha Rakouského.

[h]) nemá 3. — [i]) nemají 3, 4. — [k]) Místo idem enim má 2 nam. — [k*]) de eodem ducatu 3. — [l]) Po straně má 2: Iste fuit degener natus de filia Coreinger. — [m]) ipsum Nicolaum ducem depulerunt 3, 4. — [n]) Wrateslauensi 2. — [o]) istius Jo. regis 2. — [p]) nemá 2. — [q]) premissa vero 2. — [r]) nuberet 4. — [s]) Olomucz 3; Olomuntz 4 — [t]) nemá 2. — [u]) personaliter 4. — [u*]) nemá 2. — [v]) nemá 3. — [x]) lachr. 4. — [y]) perm. 3. — [z]) ergo 3, 4. — [a]) peragat 2. — [b]) potest 4.

1312 Surrexerunt namque quidam viri maligni aliis sceleraciores, qui prius latrocinia plurima committere solebant in Morauia, quorum unus fuit Fridericus [1]) de Linauia, [c]) Hartlibus [d]) dictus de Boschobicz [e]) et frater suus Yngramus cum complicibus suis. Hii a consueto spolio pro tempore cessaverant ex regis timore, sed revertuntur nunc ad spolium, ut canis ad vomitum aliene rei amore. Incole igitur [f]) Morauie, qui mala a malis paciebantur, regi insinuant et regale presidium deprecantur, nec surda aure dissimulat gemitum rex iustus Morauorum, [g]) sed mittit convocatque exercitum Bohemorum. Mense igitur [h]) Julio adventus sui anno tercio — ipse est annus Domini MCCCXII° — rex Johannes de Praga exivit, subsidiumque Morauis allaturus procedit. Habuit autem Yngramus de Boschowicz, hostis Morauie, prope claustrum [2]) Trebecz [i]) unum castrum, quod Vngersperch vocabatur; hoc quia in via regis fuerat, exercitus regis pugne modo aggreditur, ipsumque viriliter impugnat [k]) et expugnat. Capti autem fuerunt [l]) in eodem castro latrunculi decem et octo, qui omnes ex iussu regis capitibus cesis trucidati fuerant in momento. Unus tamen inter ipsos fuit, sicut michi Herlinus, marschalcus [m]) regis, retulit, qui non dolens et plangens, sed volens et gaudens in ramis unius virentis arboris, que ibi stetit et floruit, suspendium elegit et obtinuit, [n]) quod petivit.

Qui fuit in castro, pendet vicinior astro
Arboris in ramo, perit hic quasi piscis in hamo;
Sic sublimatus obit hic homo fune ligatus.
Sed tunc castrenses reliquos feriunt simul enses.

Post hec ulterius rex proficiscitur, Brunnam ingreditur, ex cuius adventu populus universus letatur, sed sola malorum metuit iniquitas, ne sibi silencium imponatur. Cumque Fridericus de Linauia [o]) in fortitudine castrorum et municionum suarum confideret, graciamque regis non tanta, ut debuit, diligencia quereret nec a maleficiis suis desisteret, omnes quoque Morauie incolas igne et gladio lederet, exacerbavit rex [p]) Johannes sermones suos, convocat ad se Morauos, cives eciam Brunnenses iubet esse paratos. Nec mora omnes ad preliandum parati sunt, voci [q]) quoque regis pariter obediunt. Mittit itaque rex copiosum exercitum armis bellicis expeditum ad circumvallandum et impugnandum castrum, quod Recycz [r]) dicitur, quod forcius inter alias municiones Friderici de Linauia [s]) putabatur. Erat namque hoc castrum adeo firmum, quod suis defensoribus liberum dabat exitum et introitum eciam aspicientibus omnibus, qui obsederant ipsum; quid [t]) machina iacere poterat, huius castri firmitas pro nichilo reputabat. Cum vero [u]) omnes impugnacionis [v]) modi parum proficerent, modum alium excogitant. Advocaverunt namque, qui castrum acquirere [x]) satagunt, homines quosdam fossores, qui pro minera [y]) in montanis fodere consueverant, [z]) et hii accepto precio factis subterraneis meatibus murum castri diebus pluribus suffoderunt, ita quod simul una hora cum parte muri quedam menia ceciderunt. Videns autem Fridericus de Linauia, quia robur sue fortitudinis minaretur ruinam, eo quod castrum [3]) Recicz [a]) partem perdidisset aliquam per machinacionem occultam, missis nuncciis imprecatur [b]) regis graciam. Permisit autem rex, ut idem, qui postulat, ad regalem perveniat presenciam. Adiutus igitur [c]) amicorum suorum auxilio Fridericus de Linauia [d]) graciam regis obtinuit, [e]) et quod fideli suo servicio errorem suum emendare ad regis velit arbitrium, sub [f]) iuramento promisit; fregit eciam iubente rege Fridericus [g]) aliud forte castrum, quod Drahaus [4]) vocatum 1312

[1]) Fridrich nebo Fridúš z Linavy; Artleb a Jimram z Boskovic, kteří se častěji v listinách tohoto věku vyskytují. — [2]) Třebíč. — [3]) Račice u Viškova. — [4]) Drahotuše u Hranic.

[c]) Lynania 4. — [d]) Harchlibus 4. — [e]) Buschobicz 3; Buschobitz 4, a tak níže. — [f]) ergo 3. — [g]) Romanorum 3. — [h]) ergo 3. — [i]) Trebicz 3; Crebecz 4. — [k]) impungnant — expungnant 3. — [l]) fuerant 2. — [m]) marchalcus 3; marscalcus 4. — [n]) opt. 2. — [o]) Lynania 4. — [p]) Johannes rex 4. — [q]) vocique regis 4. — [r]) Reczicz 3; Retzitz 4. — [s]) Lynania 4. — [t]) quod 4. — [u]) enim 2. — [v]) impugn. 2; inpungn. 3. — [x]) adquirere 4. — [y]) Misto pro minera má 4 per munera. — [z]) consueverunt 4. — [a]) Retzczit 4. — [b]) inprec. 2. — [c]) ergo 3. — [d]) Lynania 4. — [e]) opt. 2, 3. — [f]) nemá 4. — [g]) nemá 2.

1312 fuit, istud quoque castrum Recicz[h]) funditus exstirpavit, sicut regi placuit.

Sic fuit elatus per regem predo domatus,
Castra duo fregit Fridericus, namque coegit
Rex hunc magnificus, cui[i]) post est factus amicus,
Ac tenet inde[k]) fidem regi constancius idem.

Eodem anno execrabilis facta fuit frugum terre sterilitas tam in Bohemia, quam Morauia, ita quod multi pauperes pre fame et inedia discederent ex hac vita. Matres nonnunquam[l]) urgente extrema necessitate materni affectus oblite puerorum comedere[m]) morticinia sunt reperte.[n]) Siliginis mensura una, que stricho vulgariter[o]) dicitur, triginta grossos Pragenses denarios, hoc est unam argenti[p]) marcam mediam, in Morauia solvebat, in[r]) tantum enim famis molestia seviebat, quod plurimos mortalis egestas furta, latrocinia et homicidia committere[s]) compellebat. Tunc nempe in Morauia et fama volante[t]) rem factam intellexi, que terrorem auditui[u]) et dolorem intulit meo cordi. Quidam adolescens tunc, quia pane caruit, famem longam sustinuit, ita ut iam destitutus viribus corporis quasi exanimis factus fuit; cum autem tam subito natura reluctante mori non posset et[v]) se ipsum libenter interemisset, si licuisset, sibi cogitacio hec subrepsit: furtum aliquod palam hominibus cernentibus committam, raptus et captus mortis subibo sentenciam et sic saltem huius famis et vite miserabilis angustias evadam. Fecit, quod cogitavit, mensale lotum solis fervori, ut siccetur, oppositum palam rapuit, more furis lento gressu fugit, clamor fit a sequenti populo; captus fuit, ut voluit. Quid plura? Cum miser iste fur famelicus in via ad iudicium ducitur, furtum se fecisse et furem esse fatetur et nisi, ut suspendatur velocius, importunis[x]) precibus cum lacrimis iam semimortuus iudicem et omnem populum imprecatur, se ipsum constanter accusat et vivere iam recusat. Cur autem ad mortem sic festinet, interrogatus respondit: Misere vixi, fame tam valida cruciatus die noctuque fui diutissime, quod pro gaudio reputo michi quamcunque[y]) brevem mortem, per quam mea longissima miseria habeat tandem[z]) finem. Furtum Deo teste hoc commisi amore mortis, non sortis, peto igitur, occidite me. Misertus est populus illius famelici hominis et ereptum a vinculis saciaverunt suis elemosinis ex opere caritatis. Statim autem post hanc sterilitatem[a]) Dominus dedit benignitatem et terra dedit uberrime fructum suum. 1312

Capitulum CX.

Quomodo Johannes, rex Bohemie, in Nurenberg[b]) curiam celebravit.[c])

Anno Domini MCCCXIII⁰ in festo Epipha- 1313
nie Domini [1]) Johannes, rex Bohemie, qui[d]) vicarius generalis fuit sacri imperii per Germaniam, curiam sollempnem in Nurenberg[e]) celebravit, in qua fere omnes principes Alemanie et comites affuerunt, vel qui per se ipsos adesse non poterant, illuc saltem suos sollempnes nuncios transmittebant. In eadem curia preceptum fuit principibus et comitibus pluribus, ut domino Heinrico[f]) imperatori, qui tunc obsederat civitatem Florenciam, transmittere deberent homines pugnatores,[f*]) quilibet pro posse suo, sicut placuit imperatori Romano.[g]) Mandatum huiuscemodi omnes pariter obedienter susceperunt et estate tunc sequenti congregatis exercitibus, ut imperatori prestarent obsequium, processerunt, sed[g*]) heu morte imperatoris audita tunc ad locum certaminis minime pervenerunt.

De prima prole regis Johannis.

Anno Domini MCCCXIII⁰ in die beati Kyliani martyris [2]) regine Bohemie,[h]) domine Eli-

---

[1]) Dne 6 ledna. — [2]) Dne 8 července.

[h]) Reticz 2; Retzchitz 4. — [i]) cuius 3. — [k]) modo 2. — [l]) nonnumquam 2. — [m]) conmedere 2; suorum commedere 3. — [n]) inventae 4. — [o]) vulgo 4. — [p]) marcam arg. 3. — [r]) in — seviebat nemá 4. — [s]) conmittere conpell. 2. — [t]) volente 3. — [u]) auditu 4. — [v]) et — licuisset nemá 4. — [x]) inport. 2 a tak obyč. rukopis tento před *p* nebo *b* má *n* místo obvyklého *m*. — [y]) quantumcumque 4. — [z]) tamen 3. — [a]) steritatem 3. — [b]) Nuremberg 3; v ruk. 2 jest nad *u* ve slově tomto *e* drobně nadepsáno. — [c]) celebraverit 4. — [d]) quia 3, 4. — [e]) Nurnberg 4. — [f]) Ruk. 4 pouhé *H*. — [f*]) pungn 2. — [g]) Ro. 4. — [g*]) seu 3. — [h]) nemá 2.

1313 zabeth impletum[i]) est[k]) tempus pariendi et peperit filiam suam primogenitam, quam nomine domine[l]) Margarete, imperatricis[m]) Romanorum, appellavit Margaretam.

Hec Margareta iuvenis dat tempora leta
Patri felici mitique sue genitrici.

Rex vero Johannes tunc sextum decimum habebat etatis sue annum, regina vero Elizabeth vicesimum[n]) primum.

Qualiter[o]) Johannes rex de morte patris sui doluit vehementer magna cordis sui passione.

Eodem itaque anno rex Bohemie[p]) Johannes, imperatoris filius, infra octavas Assumpcionis de Praga cum pluribus Bohemie et Morauie nobilibus ad imperatorem, patrem suum, procedere cupiens est egressus. Cum autem venisset circa Nurenberg,[q]) propter adventum exercituum domini Nicolai Ratisponensis,[r]) domini Philippi Eystetensis episcoporum, domini Bertholdi[s]) de Henberg, domini Ludewici de Otingin[t]) comitum, domini Friderici, purggravii de Nurenberg, domini Vlrici de Slussilberg[u]) et plurium aliorum populus regis Bohemie Johannis est in multitudine et fortitudine sensibiliter augmentatus. Sic itaque in manu valida processit et usque in Sweuiam per Vlmam[v]) transiens rex pervenit. Ex alia[x]) autem parte Reni dominus Petrus, Maguntinus archiepiscopus, cum domina Beatrice, matre domini Heinrici imperatoris, ducens secum magnates et comites plurimos et electam miliciam processit cum magno robore intraturus Ytaliam.[y]) Constitutum autem et condictum fuit, quod in Thurego,[1]) civitate Alemanie,[z]) sub uno termino et die omnes Alemanie principes, qui tunc parati fuerant ad prelium, deberent convenire, ut sic pariter conglobati caucius[a]) hostium cuneos penetrare et Ytaliam potencius possent intrare. Cum autem Johannes, 1313
rex Bohemie, congregacionis loco festinancius appropinquaret et iam ad monasterium quoddam sanctimonialium nostri Cisterciensis ordinis, quod[2]) Hekinbach[b]) dicitur, inter Vlmam[3]) et Constanciam[4]) situm, cum suo exercitu perveniret, ex[c]) infausto auspicio[d]) rumor inopinati casus regi procedenti occurrit, ipsumque abire retrorsum compellit.[e]) Venerunt[f]) namque legati non minus[g]) ingrati, quam inopinati, qui dominum Heinricum[h]) imperatorem sumpto toxico esse mortuum affirmabant et hoc per litterarum evidenciam in oculis gemencium declarabant.[i]) O quam acerbi doloris aculeus transfixit cor unigeniti filii, cum nuncciatur interitus serenissimi patris sui! O quante afflicciones et formidinis pavor irruit repente super nos et super universum exercitum, cum in exilio, in aliena videlicet patria constituti ab hostibus nullum haberemus subterfugium vel asilum.[k]) Hii namque, qui heri et nudius tercius timore patris domini, inquam, imperatoris gaudebant Johannis regis vestigia reverenter adorare, iam audita morte flebili ipsum hac opportunitate accepta querebant, utcunque[l]) poterant, occulte machinacionis insidiis molestare. In hac autem infortunatorum eventuum angustia mentem regiam tante magnanimitatis induit constancia, quod ex illo mentalis fortitudinis indicio populo fieret consolacio non pusilla, vehementem tamen dolorem in archivo[m]) pectoris pro patris morte filius sustinuit, sed hunc[n]) omnibus istius iuvenis senilis prudencia occultavit.

Iste senex iuvenis septus racionis habenis
Pectore gestabat gemitum, sed dissimulabat
Per letum[o]) vultum, quoniam reputo fore stultum,
Quod perturbatur nimium vir, quando gravatur

---

[1]) Curich ve Švýcařích. — [2]) Heckenbach u Biberachu. — [3]) Ulm. — [4]) Kostnice.

[i]) inpl. 2. — [k]) nemá 3. — [l]) nemá 2. — [m]) imperatoris 3. — [n]) viges 4. — [o]) Místo Qualiter — passione maji 3 a 4 Qualiter Johannes rex de morte patris doluerit. — [p]) nemá 2. — [q]) Nurmberg 3; Nurnberg 4 a tak níže. — [r]) Ratisbonensis 4. — [s]) Bertoldi 3, 4. — [t]) V ruk. 2 nad *O* jest zase drobně malé *e* nadepsáno. — [u]) Ruk. 2 má nad písmenem *u* slova tohoto *e* nadepsáno; Sluszelberg 4. — [v]) Ylmam 4 a tak níže. — [x]) illa 3. — [y]) Italiam 4 a tak níže. — [z]) nemají 3, 4. — [a]) cautium 4. — [b]) Hekmbach 4. — [c]) et 3. — [d]) hospicio 2. — [e]) conp. 2. — [f]) veniunt 4. — [g]) nimis 3. — [h]) Ruk. 4 má jen začáteční písmeno *H.*, což se níže častěji opakuje, tak že se o tom nemíníme více zmiňovati. — [i]) Tu vkládá ruk. 4 slova: Mors imperatoris. — [k]) azilum 4. — [l]) utcumque 2; utrumque 3. — [m]) archyuo 3; arcano 4. — [n]) nunc 2. — [o]) locum 3.

1313 Per pravam sortem, quoniam rex iste cohortem
Totam lesisset, si se male tunc habuisset,
Sed constans dixit: Quando pater hic michi vixit,
Nullam tunc curam penitus tenui, neque duram
Rem sum perpessus, sed ego quia sum modo pressus,
Cura recens tangit me, sic dolor amplior angit,
Nec sic despero, sed ab omnibus hac vice quero:
Qui dilexistis patrem, mecumque stetistis,
Ac[p]) huc venistis, quod dicatis, quid in istis
Casibus expediat faciendum, quod modo fiat
Utile tam nobis,[q]) quam proficuum bene vobis.

Cui seniores saniori consilio responderunt: Ex quo, domine rex, imperator, pater vester, qui causa nostri itineris exstitit, proch dolor, ex hoc seculo emigravit, non aliud restat, nisi quod cum festinacione per viam, qua venimus, revertamur, ne ex mora, si quam fecerimus, periculis malorum hominum involvamur. Sermo hic in oculis omnium placuit, et factum est[r]) sic, unde qui[s]) processerunt euntes in exultacione, revertentes redeunt cum[t]) lamentacione. O miseria inaudita, quod ab isto rege glorioso et copioso suo exercitu triumphus aufertur victorie omni penitus sine pugna. Mors[u]) mordax tantum[v]) in capite momordit et membrorum universitas obstupescit et stupore percussa, quid agere debeat, plene nescit. Sic igitur cum rex cum suo exercitu inglorio revertitur, hanc[x]) latrunculorum rapacitas passim latenter aggreditur et quicquid sequestratim ab exercitu graditur, rapitur et aufertur. Vidi namque tunc aliquos de nostris morte aut vulneribus affectos iacere in via, quos manus leserat inimica, que heri et nudius tercius parata fuerat[y]) regi, quecumque mandasset, exhibere obsequia; et cum hec vidi, turbatus ex animo compassivo talia dixi:

Tempore felici multi numerantur amici,
Sors si mutatur, favor[z]) hinc populi variatur;
Que non est stabilis, exstat dileccio vilis,
Qui mea diligit et me negligit, ille malus fit.[a]) 1313
Res hec monstrata fuerat regi, quia strata,
Que stetit aperta, nunc hanc custodia certa
Premunit, claudit, cum vulgus in urbibus audit,
Quod retro cedit exercitus, hunc quoque ledit,
Quem collaudabat prius ore, timebat, amabat.

Rex vero Johannes cum retrocedens in Nordeling,[1]) civitatem imperii, pervenisset, dominum quoque Petrum, Maguntinum archiepiscopum, suum alumpnum et amicum singularem, ex eadem causa esse reversum audivisset, dominum Conradum, abbatem primum Aule Regie, ad ipsum misit, et ut mutuum sibi prestare dignetur colloquium, cum instancia postulavit. Venit itaque idem dominus abbas me habens pro capellano ad dominum Maguntinensem archiepiscopum, qui tunc in castro suo dicto[2]) Erinvels[b]) fuit, quod situm est contra Pigwiam[c]) super Renum; pluribus tandem exhortativis sermonibus abbatis archiepiscopus inducitur, quod ad Johannem, regem Bohemie, se velle venire in Herbipolim pollicetur.[d]) Habebatur tamen tunc temporis, hoc est infra octavas beati Michaelis, inter Maguntinensem, Coloniensem et dominum Balduinum[e]) Treuerensem archiepiscopos circa Confluenciam civitatem pro negociis vacantis imperii triduanum colloquium, cui nos interfuimus et quid ibi factum fuerit, vidimus et audivimus. Quo peracto cum domino Petro Maguntino ad regem et reginam Elizabeth in Herbipolim venimus, ibique multis habitis consiliis et tractatibus dominus Petrus Maguntinus cum domina regina Elizabeth regnum Bohemie intravit, Johannes vero rex circa Renum hinc inde pertransiit et in comicia sua Lucenburgensi per unum annum fere integrum sic permansit et interim frequenter pro negociis imperii vacantis laboravit; in sua vero absencia disponente Deo magna stetit pax in Bohemia.

[1]) Nördlingen. — [2]) Ehrenfels naproti městu Bingen.

[p]) Hac huc 2; ad huc 4. — [q]) vobis — nobis 4. — [r]) nemá 3. — [s]) quiqui 3. — [t]) in 4. — [u]) Sors 2. — [v]) tamen 4. — [x]) hinc 2. — [y]) fuerant 2. — [z]) vanor 2. — [a]) sit 4. — [b]) Ernwels 3; Ernvels 4. — [c]) Pinguiam 4. — [d]) Po straně mají rukopisy: Annus Domini MCCCXIII[us]. — [e]) Baldwinum 3; Baldiuinum 2.

1315 De secunda filia regis Johannis Bohemie.[f])

Anno Domini MCCCXV⁰[g]) tercio decimo Kalendas Junii [1]) hora prima nata est domino Johanni, regi Bohemie, comiti Lucenburgensi, Guta filia secunda, in cuius nativitate populus conturbatur eo, quod nasciturus filius sperabatur. Hoc mater huius puelle domina Elizabeth regina considerans me audiente sic[h]) dixit: Quia quasi nemo istum puerum diligit, eo ipsum me merito [i]) uberius diligere oportebit.[k])

Capitulum CXI.

De quodam pulchro miraculo, quod accidit circa corpus Christi sub sacramento.

1312 Anno Domini MCCCXII⁰ ad corroboracionem sancte christiane fidei sub sacramento sui sacrosancti corporis ipse Jesus Christus, unigenitus Dei filius, salvator noster, clementer dignatus est subsequens miraculum operari. Cum enim in partibus Morauie in oppido,[l]) quod usque hodie Ybanicz[m]) dicitur,[2]) ante festum Pasche in ipso die Parasceues[n]) ad sanctam communionem corporis et sanguinis Christi secundum consuetudinem in ecclesia copiosa turba fidelium convenisset, ecce super excrescente numero populi communicare eodem die cupientis ipsi multitudini sufficere non poterant hostie integre, que pridie hoc est in Cena Domini consecrate fuerant et ad diem sequentem Parasceues pro communione populi reservate. Unde sicut iam pia et ecclesie consuetudo obtinuit, factum est, quod sacerdos, dicte ecclesie vicarius, plures hostias per particulas diminutas frustatim divideret, ut sic cibi vitalis alimonia tante plebis tam devote letificaret esurientes animas et cibaret. Novissime pluribus illum panem celicum sub[o])

specie tantum[p]) modice particule contentum ab 1312
altari de manu sacerdotis devote suscipientibus accessit vir unus, filius diffidencie et modice[q]) fidei, qui exiguam Dominici corporis partem a sacerdote in os suscipiens corde statim tacitus et mente incredulus loquebatur cum murmure: Quid aut quantum accepisti? quante putas virtutis aut qualis[r]) efficacie tam exilis[s]) porciuncula in te esse poterit? Certe modice aut nullius! Utinam hodie[t]) ad altare non venissem! tantum utique michi valuisset omnino a communione abstinuisse, quantum[u]) tam exiguam particulam recepisse.[v]) Sed hec et similia illo intra se perverse variis blasphemis cogitacionibus cum indignacione et diffidencia revolvente subito ipsa hostia sancta, de cuius modica quantitate ille homo miser, misteriorum[x]) divinorum nescius, iam paulo ante[y]) causabatur, tantum excrescere et augeri sensibiliter in ipsius suscipientis cepit ore, ut buccas illius[z]) impleret utrasque et hyans os claudi inopinata magnitudo non permitteret, eo utique operante talia, qui corporaliter sub sacramento latuit, qui nec minor est in minimo, nec maior est in magno. Et licet nova illa[a]) aucta quantitas illius hominis dencium morsibus tereretur, nequaquam tamen potuit ab eodem incredulo deglutiri. Stat homo ille tremens, iugulari timens, solus sibi conscius, quid secum tacite ageretur, unde ipsum sacramentum Dominici corporis, quod propter suam diffidenciam ad sue solacium anime indignus fuerat suscipere, necessitatem paciens, mortem metuens, manum in os mittens vix cum labore et dolore extrahere potuit hostie sacrate particulam, quam iam antea propter sui brevitatem omnino duxerat[b]) contempnendam. Et quia propter lamentabile incendium, quod per Vngaros,[c]) factum fuerat,[3]) eadem ecclesia in suis muris ad-

---

[1]) Dne 21 května. — [2]) Ivančice, město asi pět hodin jihozápadně od Brna ležící. — [3]) Totiž r. 1304, když Albrecht, král římský, válčil pomocí Uhrů proti králi Václavovi II. Srovnej, co položeno o tom na str. 89.

[f]) De — Bohemie nemá 3; 4 má jen De secunda filia regis. — [g]) MCCCXIII⁰. — [h]) ita 3, 4. — [i]) merito dilig. uberius oport. 4; m. d. verius op. 3. — [k]) Po slově tomto vkládají rukopisy: Post tractatum de Heinrico imperatore quere illa, que huic tractatui continuantur; jest to patrně mariginalni poznámka, již přepisovatelové vtáhli do textu. — [l]) opido 2, 3. — [m]) Ybanzicz 3; Ybanyctz měl ruk. 4, ale slovo to jest přetrženo a dole na okraji napsáno jest Evanczicz. — [n]) Parascewen má 2 tu i níže. — [o]) sub tantummodo specie modicae 4. — [p]) tamen 2, 3. — [q]) modice et modice 3. — [r]) nemá 2. — [s]) vilis 2. — [t]) hoc 2. — [u]) quam tam exiguam partem rec. 4. — [v]) Nad slovem recepisse nadepsáno jest v 2: in littera posuisset, si ita fuisset. — [x]) myst. 2. — [y]) antea 3, 4. — [z]) nemá 2. — [a]) nemá 2. — [b]) nemá 4. — [c]) Hungaros 4.

1312 huc habuit rimulas plurimas et fissuras, ad unum ecclesie parietem ille homo totus anxius se applicans in una muri fissura corpus Dominicum, quanto profundius potuit, secretissime collocavit. Quibus peractis ad domum suam, satis in se ipso homo confusus ille reversus, in amaritudine anime sue recogitans omnia, que sibi illo die tam mirabiliter contigissent, mox divina ipsum visitante gracia, acriter remordente consciencia ex toto corde compungitur, [d]) fundit ubertim lacrimas, surgit cum dolore, ad suum confessorem [e]) currit, cui, ut sibi per ordinem evenerat, rem exponit. Confessor confitentis verba audiens, gemitibus [f]) eius compaciens vehementer, homine reo ipsum ducente, ostendente quoque sibi locum, in quo corpus Domini irreverenter [g]) absconsum fuerat, cum reverencia ipse [h]) conatus est inde excipere illam hostiam salutarem. Mira res, cum prima vice presbiter manum immissam de rimula muri extraheret, ex recenti sanguine extremitas digitorum, quibus illam hostiam in antro muri tetigerat, evidenter apparuit cruentata. Stupet presbiter, accedit timor stupori, vice tamen altera tremulam manum mittit ad rimam. [i]) Cum vero hostiam sanctam de latibulo muri produxisset ad lucem presbiter, statim ex diversis [k]) partibus eiusdem hostie veluti ex venis humani corporis sanguis [l]) copiosus cepit effluere adeo, quod non solum sacerdotis digiti, verum eciam quoque et murus in parte aspergeretur et terra. Hoc stupendo viso miraculo exclamat sacerdos et orat; plorat laycus et timet, et ad tam grande spectaculum, quod latere nequaquam potuit, [n]) occurrunt illuc populi universi percucientes pectora sua hec videntes; plurimi vero in hymnis et confessionibus benedicebant [o]) Dominum, qui tam magna fecit in ipsorum ecclesia, qui et sic dignatus fuerat illo die sue salutifere passionis memoriam tam mirifice renovare.

De [p]) eadem materia.

Venerabilis autem in Christo domina [q]) Gi- 1312
sela, abbatissa in Ossla, [1]) quod monasterium valde illi oppido [r]) est vicinum, tam celebre factum esse miraculum audiens, assumptis sibi filiabus suis [s]) pluribus, eiusdem monasterii sanctimonialibus, illuc venit. Quibus rem gestam et cruentatam hostiam evidenter cernentibus et adorantibus [t]) reverenter, uni ipsarum pre ceteris suis consodalibus videndi illud divinum misterium largior a Deo gracia data fuit. Ipse enim, qui sub illo sacramento visibili invisibiliter latuit, faciens prodigia in celo et in terra, subito illius sanctimonialis cordis oculos aperuit et ipsius animam tam excellenti cognicionis et consolacionis lumine illustravit, ita quod vidit in lumine illo lumen, quod [u]) ceteri, qui aderant, non videbant; immo [v]) in illa visione mirabili tanto divine [x]) benediccionis rore irrigata fuit in spiritu, quod se amodo nequaquam eadem ancilla Christi continere poterat, quin rivi lacrimarum illius fontis, qui interius eruperant, indices largissime [y]) de oculis capitis exterius effluerent incessanter. Cur autem saltem aliquando non cessaret [z]) a tam immoderatis lacrimis, interrogata respondit: Deum salvatorem et sponsum meum vidi in carne mea licet immerita, modo quidem mirabili, non more communi, sed specie et facie, sicut placuit ei, qui ostendere voluit se michi, et iam sufficit michi, secretum meum michi. Post hoc [a]) sine intermissione continuatis fletibus eadem divini agni pedissequa ibat et flebat, mittens semina sua et sequenti die undecimo, que seminaverat [b]) in lacrimis, metens in gaudio, ex hac vita transiens feliciter in Domino requievit.

Item de eodem miraculo. [c])

In illo tempore circa [d]) festum Ascensionis Domini [2]) illustris domina Elizabeth, regina Bo-

---

[1]) Oslavany, klášter sester řádu cisterciensképo, asi hodinu od Ivančic k severozápadu ležící. — [2]) Roku 1312 byl svátek Vstoupení Páně dne 4 května.

[d]) Ruk. 2: repungitur, ubertim lacrimas surgit cum dolore. — [e]) nemá 2. — [f]) genitibusque 3. — [g]) reverenter 4. — [h]) nemá 3. — [i]) ruinam 4. — [k]) Místo ex diversis má 3 exdulsis. — [l]) sagwis 2. — [n]) poterat 2. — [o]) benedicentes 2. — [p]) De eodem 3, 4 místo de eadem mat. — [q]) domina, domina 3. — [r]) opido 2. — [s]) suis — sanctimonialibus nemá 3. — [t]) orantibus 2. — [u]) nemá 2. — [v]) ymmo 2, 3. — [x]) divino 3. — [y]) largissima 2, 3. — [z]) cessarent 3. — [a]) hec 3. — [b]) seminavit 3. — [c]) Item — miraculo nemá 3; v ruk. 4 schází slovo miraculo. — [d]) circa festum nemá 4.

1312 hemie et Polonie, felicis recordacionis domini Wenceslai, eorundem regnorum regis, Aule Regie fundatoris primi, filia, ad partes Morauie veniens omnia, que circa illam hostiam salutarem facta gloriose fuerant, ex relacione veridica domine abbatisse de Ossla et a pluribus aliis [e]) fide dignis, que hiis, [f]) que acciderant, presentes fuerunt, [g]) audivit, unde ex ingenita sibi [h]) devocione piis ardenter mox estuare cepit desideriis, ut illud tam salutiferum videre posset et mirabile sacramentum. Disponente igitur [i]) Domino opportuni [k]) temporis hora captata ad oppidum illud venit, ubi, ut sacramentorum ipse autor [l]) voluit, multa primariarum precum instancia a populo de tante regine presencia exultante tunc datum obtinuit, quod prius duntaxat videre et adorare humiliter affectabat. Quantis autem excessivis gaudiis regine inclite super tanti doni beneficio intus exultaverit spiritus, hoc per exultacionis tripudium lucide exterius ore et opere declaravit, et qui vidit, testimonium perhibet de hiis. Quia cum venerabili in Christo patre domino Conrado, [m]) primo abbate Aule Regie, ego, ipsius servitor, tunc affui [n]) et michi illum thesaurum preciosissimum cum decenti monstrancia custodiendum et in Aulam Regiam deferendum regina devotissime recommisit. [o]) O tu sacratissimum corpus Domini nostri Jesu Christi, me ciba et adiuva in extremis [p]) vite mee. Amen.

Pane tuo Christe, quo clam nobis tribuis te,
Digne, rex fortis, me pascas tempore mortis.

Capitulum CXII.

Incipit tractatus breviloquus [q]) de [s]) serenissimo — principe domino Heinrico septimo, Romano [t]) imperatore, et prosperis suis successibus.

Fuit in partibus Germanie in comicia Lucenburgensi [u]) comes prepotens et strenuus [v]) nomine Heinricus, [1]) qui sibi nobilem [x]) genere nec degenerem moribus de preclara comitum Hanogouie [y]) et Hollandie prosapia exortam duxit matrimoniali federe uxorem, dictam [z]) proprio vocabulo Beatricem, qui more coniugali diebus plurimis [a]) convixerunt et legitime cohabitacionis interveniente connubio tres filios genuerunt, Heinricum, Walramum [b]) et Baldwinum. [c]) Factum est autem, ut cum prefatus comes Heinricus [d]) cum domino Johanne, duce Brabancie, bellum campestre committeret, amissa vita pariter et victoria in eodem prelio mortuus succumberet. [2]) In eodem conflictu mortui sunt cum eo fratres eius duo, [3]) dux vero Brabancie prevaluit, secum enim in parte sua Coloniensem archiepiscopum ac insignis [e]) milicie robur immensum [f]) tunc habuit. [4]) Defuncto autem patre surrexit primogenitus eius pro eo, et factus est comes Lucenburgensis [g]) gaudente et volente populo universo. Ut autem litis antique materia ad unitatis et nove pacis rediret vinculum, cogitaverunt tam ducatus quam comitatus seniores populi aggerere inter heredes sacrum matrimonii legitimi [h]) ligamentum. Intervenientibus igitur [i]) tractatibus plurimis Heinricus, iuvenis comes Lucenburgensis, duxit [5]) legitima pro uxore Margaretham virginem, filiam Johannis, Brabancie ducis.

Sic lis cessavit, cum coniugium sociavit
Tales heredes, quos separat antea cedes.
Tunc Margaretha datur Heinrico bene leta;
Nam [k]) Brabantissa [l]) fit Lucelburg [m]) comitissa.

---

[1]) Jindřich VI (III), syn Jindřicha V (II), vládl v Lucemburku od r. 1281—1288 a vzal si za manželku Beatrici, dceru Balduina Avesneského. — [2]) Bitva ta udála se 6 června 1288 na planině Fuhlingské nedaleko Wöringenu. — [3]) Tři, vlastní totiž bratr Walram a bratři z levého boku Jindřich a Balduin. — [4]) Arcibiskup Sigfried byl na straně Jindřicha Lucemburského a ne na straně Jana Brabantského. — [5]) Dne 9 června 1292.

[e]) nemá 2. — [f]) iis 4. — [g]) fuerant 3. — [h]) nemá 2. — [i]) ergo 3. — [k]) oportuni a níže opidum 2, 3. — [l]) author 4; auctor 2, 3. — [m]) Cunrado 3; Conrado 4. — [n]) adfui 4. — [o]) reconmisit 2. — [p]) extrema 2. — [q]) breviloqus 3. — [s]) de — principe schází v 3. — [t]) Romanorum 3; imperatore Ro. 4. — [u]) Luztenburgensi 4. — [v]) strennuus 3. — [x]) nobile genere nec degenere et moribus 3. — [y]) Hannonie 4. — [z]) nemá 4. — [a]) pluribus 4. — [b]) Wolframum 2; Wolramum 3. — [c]) Balduinum 4. — [d]) nemá 2. — [e]) insigniis 3. — [f]) inmen. 2. — [g]) Lucemburgensis 3; Luztenburgensis 4. — [h]) legittimi 2, 3 a tak níže. — [i]) ergo 3. — [k]) Jam 3. — [l]) Brabancissa 3. — [m]) Lucemburg 3; Lutzenburg 4, a tak pravidelně níže.

Hii autem duo coniuges legi intendentes divine a primevo cohabitacionis sue tempore servire non desinunt Domino in timore incedentes in mandatis Dei sine querela, debito inter se constringuntur amore, conveniunt iuvenes,

Sed se domonstrant moribus esse senes.

Deo nichil preponunt,[n]) iusticiam et iudicium in omni tempore faciunt, seque omnibus amabiles et affabiles [o]) reddunt, superioribus honorem, equalibus amorem, subditis favorem dant. Benedixit vero Deus huic comitisse, quia concepit et peperit filium suum primogenitum, cui Johannes imponitur in regeneracionis baptismate nomen, et audierunt vicini et cognati, quia magnificavit Deus misericordiam suam cum illa, et congratulabantur ei. Cum nomine suo puerum vocari vellet Heinricus comes, respondens mater: Nequaquam, sed vocabitur Johannes.

Demonstrat [p]) nomen huius pueri, quod et omen
Debeat augeri sibi semper, eumque tueri
Gracia divina cupiat de quaque ruina.

Natus est autem puer iste Johannes anno Domini MCCXCVI° [q]) in die sancti Laurencii [1]) martyris, qui postea quarto decimo etatis sue anno factus est rex Bohemie, sicut in superiori reperis leccione. Tam ingens autem viguit in hiis [r]) coniugibus virtutis meritum, quod non solum sibi, sed [s]) et aliis apportaret promocionis premium. Cum enim mortuo domino [2]) Reimundo, [t]) Treuerensi archiepiscopo, sedes Treuerensis vacaret, predictus Heinricus, comes Lucenburgensis, sedem apostolicam visitavit et Baldwino, fratri suo iuniori, licet minor esset annis, [u]) apud dominum Clementem papam [v]) quintum illius archiepiscopatus vacantis cathedram procuravit.

Hoc est quod glisco, Baldwinus [x]) ad archiepisco-
Patum pervenit, hec tunc sedes bene venit
Pro prece non precio, quia pro [y]) nummis solet hyo
Vendi, non aliqua prelacio, cum sit iniqua
Lex, cum summa datur, quod episcopus efficiatur
Quis vel prelatus, hic fit digne reprobatus.
Nam qui mercatur prelaturam, reprobatur.
Hec est namque via, per quam graditur simonia, [z])
Et confunduntur, quicunque [a]) per hanc gradiuntur.
Hinc hic profecit, quia nunquam talia fecit.

Factus est itaque Baldwinus archiepiscopus Treuerensis, gaudet Heinricus, frater ipsius, comes Lucenburgensis, [b])

Nam tunc est factus amborum forcior ensis.

1308 Contingunt enim horum duorum fratrum dominia se invicem continuo, et ideo facta est utraque [c]) sanior condicio. Non longe vero postea cum Albertus, Romanorum rex, per Johannem, patruum suum, occisus esset, et sacrum imperium vacaret, dominus Baldwinus, [d]) Treuerensis archiepiscopus, fraterne dileccionis et accepte promocionis non immemor [e]) factus cottidie cogitabat [f]) et animo revolvere cepit, qualiter Heinricum comitem, suum fratrem, ad sublimacionem imperii extollere posset. Adiit igitur [g]) dominum Petrum, Maguntinum archiepiscopum, sibique sue voluntatis ardens et archanum aperuit desiderium, postulat quoque affectuosis precibus, ut suum dirigat propositum et votum. Dominus vero Petrus, Maguntinus archiepiscopus, non diu precibus petentis restitit, sed facili benignitate annuit; nam et ipse amore non infimo comitem eundem, pro quo Treuerensis supplicat, dilexit. Civitas namque Treuerensis hunc dominum Petrum, Maguntinum archiepiscopum, genuit et [h]) fovit et pavit, unde fratri Treuerensis archiepiscopi de honore quolibet [i]) prompciori mente

[1]) 10 srpna. Ačkoli doba narození krále Jana rozličně se udává, zdá se, že toto naznačení jí Petrem, opatem Zbraslavským, jest správné. — [2]) Předchůdce Balduinův na arcibiskupském stolci Trevírském nazýval se Diether a ne Reimund. Balduin dostal arcibiskupství Trevírské provisí od papeže Klimenta V r. 1307 přispěním Petra, arcibiskupa Mohučského.

[n]) proponunt 3. — [o]) affectabiles 4. — [p]) Premonstrat 2. — [q]) Ruk. 2 má MCC et CXVI°. — [r]) iis 4. — [s]) sed aliis etiam 4. — [t]) Remundo 3, 4. — [u]) in annis 3. — [v]) nemají 2, 3. — [x]) Balduuinus 3; Balduinus 4 tu i výše. — [y]) nemá 4. — [z]) symonia rukopisy. — [a]) per quam quicunque grad. 4. — [b]) Lutzenburgensis 4. — [c]) utriusque 4. — [d]) Balduinus 4 a tak níže, jakož i výše. — [e]) inmem. 2. — [f]) dicebat 2. — [g]) ergo 3. — [h]) nemají 3, 4. — [i]) qualibet 2.

1308 favit. Sic igitur[k]) hii ambo in Heinricum comitem Lucenburgensem[1]) secrete consenciunt et qualiter preconcepta perficiant, mentis studio discuciunt sedulo et revolvunt. Dominus autem Maguntinus cum esset senior, sanior fuit in consiliis et in promovendis tam arduis imperii negociis. Cum igitur[m]) ex imperialibus privilegiis archiepiscopus Maguntinus in eleccione imperatoris decanus sit et ipsius intersit alios principes electores ad eleccionem convocare, quando voluerit, epistolas cum mandato electoribus principibus dirigit, ipsosque ad statutum eleccionis locum et terminum invitavit. Porro domino Maguntino apud singulos electores principes instanter laborante et comitis negocium eo fidelius quo sincerius procurante omnes in comitem Lucenburgensem,[n]) ut eligatur in Romanorum[o]) principem, concorditer consenciunt et sua vota in ipsum dirigunt et transfundunt.[p])

Capitulum CXIII.

De legali eleccione domini Heinrici imperatoris et de prima coronacione ipsius anno Domini MCCCVIII°.

Cum tempus eleccioni statutum advenisset, principum electorum universitas in Frankenfurd[q]) super Moganum[r]) coadunata est; iste est enim locus eleccioni Romanorum principum deputatus. Quod autem prius[s]) diutine deliberatum[t]) fuit,[l]) nunc subito fit, nam voce clamosa annuentibus electoribus Heinricus comes Lucenburgensis rex Romanorum publice predicatur, ad quam vocem tota[u]) cohors populi letatur. Convenerunt namque principes in unum concorditer et canonice statuentes ipsum Heinricum comitem regem suum.

Ex hoc letantur omnes et congratulantur
Electo regi, facturo[v]) consona legi,
Urbs est gavisa Frankenfurd,[x]) sunt ibi visa 1308
Gaudia multorum, qui tunc aderant,[y]) populorum.
Gens gaudet tota, cui fiunt talia nota,
Et gaudet[z]) merito, quoniam sub rege polito
Virtutum[a]) flore, qui se rexit sub honore,
Ulterius stabunt, securius hinc habitabunt.
Nam sub pace pia stetit ipsius comicia
Semper secure, spolii non sunt ibi cure.
Hoc bene mercator scit quilibet atque viator,
Quod bona cotidie pax est illi comicie,
De qua rex iste fuit assumptus. Sibi Christe
Hoc totum prestas, hunc exaltas et honestas.
Rex hic magnificus, virtutis, honoris amicus,
Iustus, pacificus ac veridicusque pudicus,
Constans, discretus, prout expedit et bene letus,
Audax, expertus, sapienteque[b]) mente disertus,
Et[c]) sua persona satis est bene digna corona,
Nam[d]) sua persona fert[e]) laudis[f]) plurima dona,
Namque frequens orat, clerum reverenter honorat,
Et quecunque fidem tangunt, tenet artius[g]) idem;
Unde quasi forma vite fuit et quasi norma
Recte vivendi, quia non poterat reprehendi
Talis in ulla re, quem quivis debet amare.

Sed quid prodest huius regis novi verbis commendaticiis[h]) extollere laudum preconia, cum plura, quam narrari[i]) poterint, fecerit opera preclara, que multorum in se sculpsit tenax memoria. Intuemini, quantus sit iste, qui ingreditur ad salvandas gentes. Iste est itaque rex iusticie, qui omnes partes Alemanie sub optima tranquillitate posuit et pace. In silvis lignorum et in camporum latibulis, in quibus frequenter latrocinia temporibus Alberti regis committebantur[k]) et homicidia, sub rege isto Heinrico[l]) facta est securitas et pax firma; hoc namque ego ipse

[1]) O volbě Jindřicha za krále římského srovnej: Olenschlager, Erläuterte Staatsgeschichte des röm. Kaiserthums etc. Urkb. č. IX a násl.

[k]) ergo 3. — [l]) Lutzenburg. 4. — [m]) ergo 3. — [n]) Lucemburg. 3; Lutzenburg. 4. — [o]) Romanum 3; Ro. 4. — [p]) transcendunt 3. — [q]) Frankynfurd 3. — [r]) Mogonum 2. — [s]) nemá 2. — [t]) deliberitum 3. — [u]) nemá 2. — [v]) futuro 2. — [x]) Frankyfurd 3; Franckenfurd 4. — [y]) dvakrát slovo to přichází v 3. — [z]) gaudent 3. — [a]) Ruk. 3 má verše přeloženy, a to tak, že po 6 následuje 8, pak 9, pak 11, 12, 14. 7, 10, 13. — [b]) sapientiae quoque mente 4. — [c]) Nam 3. — [d]) et 3. — [e]) fecit 4. — [f]) laus 2. — [g]) arctius 4. — [h]) commendariciis 3. — [i]) narraret 3. — [k]) committ. 2. — [l]) Pouze začáteční písmeno *H*, a tak často níže.

1308–1310 sepius audivi, cum partes Germanie pertransivi. Odor eciam bonus boni nominis huius regis, qui de virtutibus ipsius [m]) variis emanabat, plures non solum principes et comites de Germania, sed eciam de Gallia ad se plurimos attrahebat. Idem autem dominus Heinricus cum anno Domini MCCCVIII° circa Adventum Domini [1]) electus in Frankenfurd [n]) fuisset, statim in sequenti festo Epiphanie Domini [o]) in civitate Aquisgrani [o*]) legaliter et magnifice regali [p]) diademate [q]) per dominum Johannem, [2]) Coloniensem archiepiscopum, suum consanguineum dictum [r]) de Wirdenburg [s]) cum sua coniuge domina Margaretha sollempniter coronatus est; ex quo ipsi accrescit maior gloria, maior familia, ipsiusque gloriosior apparet curia. Celebris quoque eius facta est fama in universa terra, omnes in pace sub hoc rege habitant, Deum et regem collaudant. Pervenit eciam [t]) ad dominum Clementem papam quintum magnum nomen regium, qui ratificavit omnia, que facta fuerant, legitime circa ipsum, adiecit denique papa regi facere hanc graciam, quod ipsum vocaret ad eam, que diu vacaverat, imperialem coronam. [3]) Affluunt eciam de Ytalie et Lombardie [u]) partibus legati plurimi ad eum, qui petunt id ipsum invitantes [v]) regem ad civitates fortissimas ipsorum. [4]) Vocantibus rex annuit, sed tamen venire sano usus consilio pro tempore distulit. Disposuit [x]) namque prius omnes [x*]) civitates in Alemania imperii visitare et in ipsis statum congruum ordinare. Quod cum faceret, interim se semper ad viam versus Galliam preparat. Erat autem rex iste divinis intentus officiis, ita quod omnes horas diei una cum regina diebus audiret singulis. Ut autem contemplacioni plus intenderent et se ab occupacione retraherent, rex solebat et regina se quadam cortina de rubeo cyndato facta circumdare sub officio misse, nullus autem ipsis appropinquare tempore misse presumpsit, nisi qui vocatus ex nomine fuit. Consueverunt in missa qualibet ad altare bis cum devocione accedere, reverenter offerre et benediccionem sanctam suscipere a sacerdote, vigilias omnes beate Virginis in [y]) pane et aqua ieiunabant, omni sexta feria se a peccatis coram confessore suo expurgabant et mense quolibet ad minus semel sanctam communionem [z]) corporis et sanguinis Dominici devotissime suscipiebant, inania verba more claustralium evitabant, verbum vero Domini et predicacionem aure simplici, corde humili eo devocius, quo libencius audiebant. Quociens [a]) autem verbum predicacionis audiere, humilitatis instinctu, corde et corpore humiles, solebant in terra solotenus residere. O insignis humilitatis nobilitas, qua quanto plus deprimeris, tanto plus apud Deum et homines proficis et succrescis! Vestibus simplicibus non deauratis regis et regine induitur humilis simplicitas, ita ut qui [b]) eos videas, religiosas [c]) pocius quam seculares personas fore putare valeas.

In vestimentis hic fit discrecio mentis,
Nam mens divina sub veste latebat ovina.
Celi thesaurum sitit hec, hinc despicit aurum,
Quod decorat vestes; plures hiis sunt michi testes,
Hec qui [d]) viderunt, illic mecunque fuerunt.

Ne eciam eiusdem regis iudicium extra equitatis semitam [e]) oberraret, secum religiosas et conscienciosas personas, quibus regebatur [in] consiliis, frequenter habebat, ipsisque sigilla sue maiestatis committere [f]) solebat. Dominum namque Heinricum virum [g]) utique non minus moribus divinum quam eruditum, abbatem de [5]) Willeriobenad [h]) nostri Cisterciensis [i]) ordinis se-

[1]) Volba Jindřicha VII stala se dne 27 listopadu 1308, korunování jeho v Cáchách dne 6 ledna 1309. — [2]) Tehdejší arcibiskup Kolínský jmenoval se Jindřich a byl rodem hrabě z Virneburgu. — [3]) Viz Olenschlager, Urkb. č. IX, E, str. 25. — [4]) Srovnej, Böhmer Reg. imp. 1246—1313, str. 279 a 280. — [5]) Villers. — Jindřich III, biskup Tridentský, byl potvrzen za biskupa 23 květ. r. 1310 a zemřel 9 října 1336.

[m]) nemá 4; za to však variis huius eman. — [n]) Frankynfurd 3; Frankinfurd 4. — [o]) Epyphanie 2. — [o*]) Aquisgrano 4. — [p]) in regali 3. — [q]) dyad. 2, 3. — [r]) deinde 3. — [s]) Wirtenberg 4. — [t]) et 4. — [u]) Longobardie 3. — [v]) iniurantes 3. — [x]) disponit 3, 4. — [x*]) nemá 2. — [y]) cum pane et aque 2. — [z]) conmun 2. Rukopis 4 má po straně napsáno: Communio utriusque speciei. — [a]) quoties 4. — [b]) quando 4. — [c]) religiosos 2. — [d]) que 2, 3. — [e]) nemá 2. — [f]) conmittere 2. — [g]) Místo virum utique má 4 virtuteque. — [h]) Albertem de Villeriobenad 3; Vilers benad 4. — [i]) Cyst. ruk.

1308–1310 cum rex habuit, cui sua sigilla et negocia commisit,[k]) ut si forte regalis stricte sentencie severitas[l]) modum quandoque excederet, iste religiose temperamento clemencie ad regulam quequem[m]) reduceret. Idem autem dominus Heinricus, regis cancellarius, exigentibus suis devotis meritis usque hodie est in Tridentina[n]) sede episcopus. Ex omnibus autem, que[o]) tunc vixerunt feminis, hanc reginam Margaretham singulariter me iudice Dominus preelegit, ipsamque ad exemplar ceteris posuit, quam feminei moris et benignitatis preclaritas speciosius insignivit.

Hec est devota, celestia premia tota
Mente sitit, mitis, humilis, quasi florida vitis,
Fructificat flores virtutis, eam quoque mores
Ornant feminei, color indicat hinc faciei
Mentem sinceram, meram, sermoneque veram;
Laude stat hec digna varia regina benigna,
Sic Margaretha manet hinc in honore repleta.

Quante autem devocionis fragrancia[o*]) huius felicis imperatricis animus estuaverit, ex hoc cognosci poterit, que ipsa locuta fuit. Quadam enim vice, cum eadem regina cum rege in Helprunna esset, quendam secretum locum quasi oratorium oratura intravit, ibique sola assumpta tantum comitissa Juliacensi aliquam moram traxit. Dominus autem Conradus, abbas primus Aule Regie, quia habebat causam arduam,[p]) cum reverencia petito introitu est ingressus ad reginam; peracta autem legacione ipsum abbatem regina[q]) alloquitur hoc sermone: Domine, inquit, abba, rogo, quod nemini dicatis, quod iam dico vobis. Tedet animam meam et molestat me valde, et sum conturbata pro eo, quod facta sum et esse debeo deinceps regina; utinam hoc fieri posset, quod non essem. Admiratus autem abbas humilitatem tantam dixit ad reginam: Domina regina, cum Dominus vos de toto mundo ad hoc elegerit, ut regina Romanorum sitis et cum vestra sublimacio orphanorum et religiosorum et, quod magis est, omnium hominum sit consolacio, placere debet vobis ista[r]) divina vocacio; miror autem multum, quid cor vestrum moveat ad talia dicendum? Cui illa dixit: Nichil tantum movet me, nisi hoc, quod meo creatori modo in contemplacione, devocione et oracione tam sincere[s]) mente tranquilla, anima pacifica, corde puro non valeo famulari, sicut semper hactenus a iuventute mea facere consuevi. Ex hiis verbis quilibet intelligit, quid in istius femine corde latuit. 1308–1310

Electo itaque[t]) rege isto Heinrico eodem anno signum magnum apparuit in celo, quod divine consolacionis evidens exstitit prefiguracio. In nocte namque Nativitatis Christi, cum ad matutinarum vigilias in Aula Regia surgeremus, tria signa triplicis crucis in splendore prelucide nubis conspeximus,[u]) quodquod[v]) autem vidimus admirantes nimium, quia nunquam rem huiuscemodi vidissemus, pariter testati sumus. In medio vero crucis medie stabat luna, ac si pro clavo fuisset artificialiter ibi fixa; summitas quoque illius triplicis crucis celos videbatur in vertice[x]) tangere, pars vero inferior terre putabatur ab omnibus quasi radicitus inherere.[y]) Hoc signum ut[z]) audivi, ubique a vigilantibus tunc et considerantibus visum fuit, et ut vulgata[a]) refert opinio, communis[b]) pacis commodum, quod in Alemania sub isto monarcha viguit, premonstravit.

Quid tria signa crucis monstrant nisi gaudia lucis,
Pacis dant signum, quia crux fugat omne malignum,
Hoc omnes scimus, ac credendo reperimus.

Capitulum CXIV.

Qualiter Heinricus imperator septimus ad partes Lombardie pervenerit et ibidem gloriose[c]) triumphaverit[d]) anno Domini MCCCX°.

1310 A primevo eleccionis tempore iste gloriosus athleta[e]) imperator Heinricus tacite consideracionis perpendiculo non cessabat cottidie[f]) men-

[k]) conm. 2. — [l]) semitas 2. — [m]) quoque 2, 3. — [n]) Tridentino 2. — [o]) qui 2. — [o*]) fraglancia 3, 4. — [p]) nemá 2. — [q]) nemá 2. — [r]) nemá 3. — [s]) syncere 4. — [t]) itaque H. rege isto eodem 4. — [u]) aspeximus 2. — [v]) quicquid 4. — [x]) Místo in vertice má 4 mirifice. — [y]) adhaerere 4. — [z]) et 2. — [a]) vulgara 2. — [b]) conmunis 2. — [c]) nemá 2. — [d]) triumphaverit. Annus Dominicus MCCCX[us] 3. — [e]) atleta 2; attleta 3, 4. — [f]) quotidie 4.

1310 taliter revolvere, quomodo in commune bonum toti ecclesie proficeret, et Augustus re et nomine diceretur et fieret. Animadvertens autem omnem potestatem et virtutem a Deo originaliter effluere, ad ipsum mentis aciem cepit erigere in sua scrutans meditacione, in quo in suo officio posset altissimo acceptabilius deservire. Immisit autem Dominus in cor eius, visumque est[g]) bonum in oculis cogitacionis sue, ut instaurato generali[h]) passagio terram sanctam, quam sibi Deus in hereditatem peculiariter elegerat et sanguine suo precioso dedicaverat, quantocius visitaret, ipsamque, quam Tartarica spurciciosa[i]) gens occupat, divinis innixus presidiis recuperaret. Ut autem huius tam pie concepcionis propositum eo commodius, quo ordinacius laudabilem sortiri posset effectum, regalis industria hoc ordine censuit fore in hoc sancto negocio procedendum. Porro primitus a papa imperiale[k]) disposuit suscipere diadema[l]) pacemque facere in tota occidentali ecclesia, ut sic imperialis dignitatis ac authenticati[l*]) nominis insignitus gloria plures eo ad suum intentum attraheret,[m]) prophanisque nacionibus terribiliorem formidinis vim[n]) inferret; magnum namque nomen Romani imperatoris ab inicio terrorem maximum incutere consuevit hostibus universis.

Nomen cesareum belli[o]) portare tropheum
Consuevit, lite semper vicit, quia rite,
Quando solet dici cesar, fugiunt inimici,
Nam cesar cedit hostes, victorque recedit.

Non solum autem hec cesar magnificus ex se ipso cogitavit, sed ad tam ardua negocia ipsum vocacio apostolica, quam Lombardica sedulo invitavit.[p]) Prompcius autem laborem aggredimur[q]) cuiuslibet operis, cum voluntas non remurmurat precibus postulantis. Postquam igitur[r]) Heinricus imperator Johannem, filium suum, ad regnum Bohemie transmisisset, exercitumque validum contra Ebirhardum[s]) comitem de Wirtenberg[t]) direxisset, aliaque sua negocia in partibus Germanie, quantum in duorum annorum spacio fieri potuit, disposuisset, ipso[u]) anno Domini MCCCX° in festo beati Michaelis[1]) congregato de Alemania[v]) invicto exercitu de Columbaria exivit, et versus partes Gallicas[2]) iter suum direxit; in via vero rex felici comitante fortuna nullum resistencie hostilis pertulit obstaculum, donec ad Mediolanense perveniret confinium. Januenses vero et Pysani leto imperatoris audito adventu inclita missa milicia regis exercitum notabiliter auxerunt, suisque se mandatis et obsequiis fideliter ab illo die et deinceps applicuerunt. He[x]) namque uberes urbes[y]) et predivites, Janua videlicet et Pysa, imperatori usque ad diem defunccionis sue fideliter astiterunt posse toto, mente sincera.[z])

Tunc acuunt enses cum Pysanis Januenses,
Omnes armati stabant, explere parati
Cesaris edictum, quia cor non est ibi fictum.
Sed pleno corde regem querunt purl amorde.[a])

Videns autem cesar Heinricus, quod[b]) fortem exercitum haberet, magnaque pars civium Mediolanensium sibi faveret, animoso impetu[c]) ipsam civitatem aggreditur,[d]) et post paucos dies hanc, quam obsederat, fretus[e]) victoria urbem ingreditur. In ipsa civitate Mediolanensi cum iam pax esse creditur, concitata turba exercitum cesaris turbare incaute nititur, acerrimum iterum et iterum bellum intra muros civitatis committitur. Gens effrenis Lombardica, que vincere voluit, non valuit, Deo pugnante vincitur, prosternitur, foras eicitur et more[f]) bellico superatur.

Et sic fit victa Lombardica gens maledicta,
Que contra legem hunc vult offendere regem,
Qui pacem facere venit, pacemque fovere.

Tandem vero cum totalis Mediolanensis cessasset rebellio, ex omni tam cleri quam populi communi peticione et consilio anno Domini

[1]) Dne 29 září, ale v Kolmaru byl král Jindřich jen do 25 září. — [2]) Gallicus vzato tu ve významu „vlaský“.

[g]) nemá 3. — [h]) nemá 2. — [i]) spuriciosa 3. — [k]) imperialem 3. — [l]) dyadema 2, 3. — [l*]) auctoritati 3. — [m]) traheret 4. — [n]) visuni 3. — [o]) bellis 3, 4. — [p]) iniuravit 3. — [q]) aggreditur 4. — [r]) ergo 3. — [s]) Eberhardum 3. — [t]) Wirtinberg 3, 4. — [u]) ipse 4. — [v]) Alemannio 4. — [x]) hec 2; hee 3. — [y]) nemá 3. — [z]) syncera 4. — [a]) porl morde 2; porl amorde 3. Nad těmito slovy jest v 2 ruk. nadepsáno: gallicum iuramentum a v ruk. 3 tatáž slova jsou připsána menším písmem hned v textu vedle. — [b]) quia 3. — [c]) mixtu 3. — [d]) aggredere 3. — [e]) freta rukopisy. — [f]) morte 3.

1311 MCCCXI° in die Epiphanie Domini [1]) in ecclesia beati Ambrosii cum maxima sollempnitate et decencia dominus Heinricus rex una cum domina Margaretha regina corona ferrea est legaliter coronatus, ceterisque ad hec [g]) requisitis apparatibus gloriosissime insignitus.

O preclara, bona, felix ferrata corona!
Digne gaudere debes, tu namque iacere [h])
Iam consuevisti, lugens facie quasi tristi;
Vilibus in pannis [h"]) fetuisti pluribus annis.
Nullus curavit te regum, nec baiulavit
Per tempus multum, nec prestiterat tibi cultum,
Solus rex iste modo temporibus tulit hiis [i]) te. [k])
Hinc caput ornabis regis, quem magnificabis.

Demum domata Mediolanensium protervia cesaris exercitus ulterius proficiscitur et obsidione in gyro circumdat civitatem rebellium hominum, que Cremona [2]) dicebatur; hec vero invicte cesaris potencie diu nequaquam resistere potuit, unde vi bellica capta fuit. In hac urbe plures ipsius incole in ore gladii corruerunt, [3]) plurimi in Brixiam [l]) fugerunt, [m]) reliqui quoque datis dextris ore, non corde cesari adheserunt, perfidiam autem suam ostenderunt, quando subito post recessum cesaris contra ipsorum capitaneum insurrexerunt, ipsumque occidere conati sunt. Tandem correccio cesaris [n]) tales compescuit et inibi pars imperii prevaluit. Post captam Cremonam cesareas acies direxit rex contra Brixiam. Est autem Brixia civitas [o]) non minus opulenta, quam turribus excelsis [p]) optime munita, ita quod inexpugnabilis putabatur penitus ex vi humana. Hanc namque civitatem referunt chronice, [q]) quendam imperatorem Fridericum [r]) nomine annis novem in magno robore obsedisse et tandem ab ea frustratum spe et victoria inglorium recessisse. Huius tamen urbis firmitas hunc regem non terruit, qui Deum propugnatorem propicium, cor leoninum, exercitum validum 1311
habuit et adduxit. Diebus igitur [s]) singulis robur impugnantis [t]) multitudinis [u]) urbem uberem hostilibus ludis aggreditur, de muro tamen et fossatis [v]) iaculorum silvis, lapidumque acervis [x]) evolantibus viriliter resistitur et iste usus bellicus iterum et iterum repetitur et novus cottidie [y]) bellandi modus ab infestantibus invenitur. Pre omnibus autem, qui bellicis exerciciis insudabant, animositas domini Walrami, [z]) fratris domini Heinrici imperatoris, Brixinensibus plus molesta quam infesta fuerat; ipse namque prope urbis fossatum incaute suum fixerat tentorium, ut omni tempore manus eius paracior esset ad prelium et vicinior ad bellum. Sed heu talis vicinitas vite sue attulit metas. Uno namque die, cum iste tyro strenuus [a]) intrepidus nichil mali suspicatus iuxta tentorium suum staret, iaculo ex balista [b]) de muro misso letali vulnere percussus et subito postea mortuus est. [4])

Heu iuvenis fortis suscepit vulnera mortis,
Qui fuit insignis, animosus tyro, benignis
Moribus ornatus, Walramus vir bene gratus,
Cesaris Heinrici fuit hic germanus, amici
Hunc flent defunctum, populum tu conspice cunctum,
Flereque tam multum, quod inungit lacrima vultum.
Nunc rogo te Christe, fac, quod vir nobilis iste
Tersis peccatis iungatur in arce beatis.

Mortuo autem Walramo, [c]) fratre suo, animus regis [d]) ad acriorem vindictam adversus Brixinenses exacuitur et quod nunquam de obsidione huius urbis recedere velit, nisi ipsam prius vicerit, sub iureiurando seriosus pollicetur, unde post iracundie verba austerior sevit pugna. [e]) Erant autem cum cesare tunc quatuor [5]) cardinales, qui missi a domino Clemente papa quinto

[1]) Dne 6 ledna 1311. Povstání v Miláně událo se měsíc po korunování a ne před ním; neboť počátek jeho padá na 12 února řečeného léta. — [2]) To se stalo ku konci dubna r. 1311. — [3]) Obležení Brescie začalo 19 května. — [4]) Walram raněn byl dne 27 června a za několik dní potom zemřel. — [5]) Viz jména nunciů papežských v kap. CXVI.

[g]) hoc 3, 4. — [h]) latere 2. — [h"]) inprimis 3. — [i]) iis 4. — [k]) res 3. — [l]) Bryxiam 2 a tak níže. — [m]) fugierunt 2. — [n]) nemá 3. — [o]) non minus civitas 4. — [p]) exelsis 4. — [q]) cronicae 3. — [r]) Fredericum 3. — [s]) ergo 3; quoque 4. — [t]) inexpugnantis 3. — [u]) Misto multitudinis — aggreditur má 4: civitatem multitudinis aggreditur hostilibus ludis. — [v]) fussatis 2. — [x]) acerbis 2. — [y]) cottidie 2; quotidie 4. — [z]) Wolframi 2; Wolrami 3 a tak níže. — [a]) strennuus 2, 3. — [b]) balysta 4. — [c]) Wolframo 2; Wolramo 3. — [d]) eius 3. — [e]) pungna 2.

1311 ipsum Rome coronare venerant, qui cesari consulebant,[f]) ut ab obsidione Brixie[g]) desisteret, Romeque imperialem coronam susciperet et sic denique ad primum propositum rediret,[h]) quibus tunc[i]) non annuit, sed quod dixerat, servare disposuit. Sencientes itaque Brixienses[k]) acerbioris acredinis furore cesareum exacerbatum animum, timor et tremor [1]) venerunt[l]) super eos nimium, ita quod velut [m]) emortui vix spirarent tribulato corde spiritum anxiatum. Sciebant autem, quod leo rugiens foris[n]) extra muros recubans, qui aquilas Germanie adduxerat invictas, vincens vinceret, et nisi gracia intercederet, uber urbs cum suis incolis fame,[o]) fumo et ferro misere interiret. Virtus igitur[p]) urbis confusa est et elanguit, et quilibet se non moriturum, sed pocius se[q]) iam mortuum funebri lamento deplanxit. Quid igitur[r]) gens inclusa in hiis[s]) faciet[t]) angustiis, cui[u]) de propriis iusticiis nulla prorsus suppetit spes salutis? Certe inter eos erant nonnulli, qui in scripturis sacris legerant: Reges Israhel clementes sunt,[2]) et quia decet regem clemencia stabilire thronum suum,[v]) hii[x]) imperitum, desperatum et indoctum docent[y]) populum, ut qui de sua iusticia et potencia fiduciam non habebant, ad querendam clemenciam regie pietatis humiliter se convertant. Placuit hoc consolatorium eloquium in oculis omnium gemencium populorum. Erecti igitur[z]) primitus per stolidam[a]) audaciam graciam queritant et erecti per amenciam[b]) clemenciam regalem implorant. Factum est igitur[d]) summo mane, in articulo diei undecimi[3]) kalendas mensis Octobris populus ultro aperit portas clause urbis et plebs innumerose multitudinis catervatim[e]) procedit discinctis vestibus, nudis pedibus, ligatis in collo funibus, qui more lugubri vere[f]) penitencium ad tentorium regium pariter appropiant et omnes simul corruentes 1311 super[g]) facies suas in terram, vocibus flebilibus lamentabiliter exclamant: Miserere nostri domine[h]) imperator clementissime, miserere nostri, aperi, pie domine, oculos tuos et vide humilitatem gemencium servorum tuorum; ecce vitam nostram, corpora nostra, uxores et liberos nostros et omnia, que habemus super terram hanc, in manus tue gracie resignamus. Domine pie rex, fac cum servis tuis, quod placitum est in oculis tue[i]) pietatis. Sed numquid obliviscetur misereri[k]) gementi et penitenti populo cesar iste piissimus,[l]) cum quo ab[m]) infancia crevit miseracio? Nequaquam! Misertus est namque populi istius cesar Heinricus, misericordie amicus, et statim cessavit quassacio impugnantis manus. Ad imperium autem et nutum cesaris humus immittitur[n]) fossatis, murorum fortitudo, turrium altitudo infirmatur et frangitur et deiecto muro per fossatum venienti cesari planus transitus preparatur. Nolebat enim magnanimus cesar iste per portarum urbis transire angustias, sed ubi maior murorum exstiterat municio, ibi parari mandaverat[o]) latissimam sibi viam. Dixit et statim fit.

Sic Brixinensis urbis robur domat ensis
Istius Augusti regis dictamine iusti
Iudicii; lese maiestatis quia sese
Crimine leserunt, quando regi restiterunt,
Et proprio capiti Brixinenses modo triti
Stant sic attoniti, ne sint occasio liti
Ipsis vel relique genti, que vivit inique.

Post hanc victoriam scripsit pater filio hic annotatam epistolam:

Heinricus, Dei gracia Romanorum rex semper Augustus, illustri Johanni, Bohemie regi, primogenito et principi suo karissimo[p]) graciam suam et omne bonum.

---

[1]) Žalm LIV, v. 6. — [2]) III kniha král. XX, 31. — [3]) Ne dne 21 září stalo se vzdání se města, nýbrž již 18 září, jak list krále Jindřicha ku králi Janovi níže položený praví: „proxima die sabbati festum b. Mathei apostoli precedenti“, což bylo r. 1312 dne 18 září.

[f]) consulerant 3. — [g]) Brixae 4. — [h]) tunc rediret, quibus non annuit 3, 4. — [i]) tunc quibus 2. — [k]) Brixinenses 2. — [l]) venit 4. — [m]) velud 2. — [n]) foris esset extra 4. — [o]) fame et fumo 2. — [p]) ergo 3. — [q]) nemají 3, 4 — [r]) ergo 3. — [s]) iis 4. — [t]) faceret 4. — [u]) cum 2. — [v]) nemá 2. — [x]) ii 4. — [y]) docentes 2. — [z]) ergo 3. — [a]) stodilam 3. — [b]) amiciciam 2. — [d]) ergo 3. — [e]) katervatim 4. — [f]) vero 3. — [g]) supra 3. — [h]) nemá 4. — [i]) pie tue pietatis 3. — [k]) miserere 3. — [l]) piisime 3. — [m]) sub 4. — [n]) iniicitur 4. — [o]) mandavit 4. — [p]) charissimo 4; car. 3.

1311 In omnem terram sonus noster[q]) exivit, ut credimus, et in fines orbis terre, postquam ad partes Ytalie venimus, opera nostra pervenerunt magnifica pacem[r]) iusticia comitante. Licet quorundam rebellium et presertim Quidonis[s]) de la Turre[t]) nitentis in aquilone ponere sedem suam, ut similis videatur regi regum, ac Cremonensium perfidia, iusticie et pacis emula, latitans in abditis, ut perderet innocentem, preconceptum[u]) virus ausu nephario in partum prodierit et molita fuerit telam pacis et unitatis, quam nostris texueramus manibus, diripere, reddens nobis pro benignitate contemptum, pro gracia contumeliam ac illa stipendia, que mus in pera, serpens in gremio et ignis in sinu iuxta vulgare proverbium suis hospitibus largiuntur, ad quorum tamen nequiciam edomandam dextra Domini, per quam regnamus et vivimus,[v]) nobis propicia affuit,[x]) et leo noster fortissimus vindictam sumpsit de inimicis pro libitu voluntatis. Novissime autem Brixianis tanti sceleris non ignaris, quorum adeo incaluerat duricia, ut fere[y]) illud moralis philosophi dictum impleretur in eis: hec est humani cordis duricia, ut non alios periisse estiment, nisi perire conspiciant et se ipsos, ad cultum nostrum redire nolentibus cesar magnanimus ad Brixianorum ipsorum oppida aquilas direxit invictas et nonnullis ex eis ferro et igne demolitis tandem civitatem Brixie, que nonnullas rebellium suorum tam Mediolanensium quam eciam Cremonensium et Tuscorum reliquias continebat, cum suo felici et glorioso circumsedit exercitu et post nonnullos insultus habitos hinc et[z]) inde et capitanei sui[a]) capcionem et interitum, demum Brixiani memorati fossis cesareis circumsepti, ut unus quidem manus eius effugere minime posset, quos horrida fames stimulabat, proxima die sabbati,[1]) festum beati Mathei apostoli precedenti,[b]) ad nostra et imperii mandata funes tenentes in collis, coacti venere reatum suum palam tam coram nobis, quam reverendis patribus dominis 1311
Sabinensi, apostolice sedis legato, Albanensi et Ostiensi episcopis ac Luca de Flisco, sancte Marie in Via lata diacono[c]) cardinali[d]) profitentes ipsamque civitatem, personas ipsius ac bona in nostris manibus libere omni condicione cessante posuerunt, veniam de commissis humiliter implorando. Quibus tantummodo ob[e]) apostolice sedis et ad eorum cardinalium exactivam instanciam vitam benigne duximus indulgendam, eis in exilium, qui huiusmodi rebellionis principales fuerant, relegatis; fossas autem impleri et muros aliaque tuguria civitatis ipsius, in quibus habebant fiduciam, funditus demoliri iubemus ad eorum memoriam sempiternam et ut alii contra nos de cetero talia committere perhorrescant. Hiis rite expeditis ad urbem una cum predictis cardinalibus pro diademate[f]) imperii suscipiendo indilate profecturi. Suscipe itaque cum tripudio hunc regalem triumphum, et vocem iocunditatis[g]) extolle,[h]) ut procul audiatur, quoniam princeps Romanus super aspidem et baziliscum[i]) ambulat et conculcat leonem pariter[k]) et draconem. Data Brixie undecimo kalendas Octobris regni nostri anno tercio.[2])

Edomita itaque Brixinensium civium perniciosa contumacia rex inde proficiscens ad Januensium se transtulit confinia.[l]) A Januensibus vero magnifice rex susceptus cum ipsis per aliquot mansit dies. Felix autem Margaretha regina ex contagione corrupti aëris et fetoris, quam in obsidione urbis Brixie contraxit, gravis infirmitatis molestia in civitate Janua laborare cepit et ibidem tabefacta morbi gravamine Ade persolvens debitum diem vite sue clausit extremum anno Domini MCCCXI° mense Decembri.[3])

Heu tunc extincta fuit et mesta nece vincta
Hec Margaretha regina, decore repleta
Tocius laudis; fuit expers mens sua fraudis,
In qua lucebat virtutis gemma, gerebat
Feminei moris in se flores et honoris.

---

[1]) Dne 18 září. — [2]) Dne 21 září. — [3]) Dne 13 prosince.

[q]) noster non 2. — [r]) pace et iusticia com. 4. — [s]) Guydonis 2; Gwidonis 4. — [t]) Turpe 4. — [u]) per conceptum 4 — [v]) vivamus 3. — [x]) adfuit 4. — [y]) vere 3. — [z]) nemá 4. — [a]) sui et capcione interitum 3, 4. — [b]) praecedente 4. — [c]) dyacono ruk. — [d]) cardinale 2, 4. — [e]) ab 2. — [f]) dyad. ruk. — [g]) iucund. 4. — [h]) extollere 3. — [i]) basil. 3, 4. — [k]) similiter 2. — [l]) confinium 2.

1311 Nam decus hoc clarum fuit et speculum dominarum,
Quam mors contrivit et Janua post sepelivit,
Quam tu, Christe bone, celesti iunge corone.[m])

Huius[n]) regine mortem dominus Heinricus, Tridentinus episcopus, intimavit Scedlicensi et Aule Regie abbatibus sub hiis verbis:

Honorabilibus et religiosis viris dominis et amicis suis carissimis de Scedlicz et de Aula Regia monasteriorum abbatibus frater Heinricus, Dei et apostolice sedis gracia Tridentinus episcopus, sacre imperialis aule cancellarius, salutem cum sincere dileccionis affectu.

Litteras vestras recepimus et ea amore et contemplacione vestri adimplevimus, que nobis in eisdem demandastis. Vestre amicicie gemendo significantes quamvis inviti,[o]) quod inclita domina nostra, domina Margaretha, quondam Romanorum regina, nuper mense Decembri diem clausit extremum in Janua. Unde vos rogamus attente, quatenus oracionibus et aliis bonis, que fiunt in monasteriis vestris, ipsam vobis habeatis fideliter[p]) recommissam.

Datum Janue in[q]) die Innocentum.

Capitulum CXV.

De coronacione Heinrici imperatoris Rome facta et de preliis et morte ipsius[r]) anno Domini MCCCXII°.

Quamvis divino cooperante iuvamine Mediolanensium, Cremonensium quam Brixinensium cesar magnificus sibi vi prelii suppeditasset remurmurantis rebellionis contumeliam, adhuc tamen maximam partem civitatum forcium sibi cesar habebat contrariam, inter quas fuerunt principales: Padua, Bononia, Florencia et civitas Lucana. Veneti vero cesari quandoque consenciebant, quandoque contradicebant; ex diuturna 1312
namque imperatorum absencia in partibus Ytalie et Tuscie imperii potencia maxime fuerat enervata. Placuit igitur[s]) Heinrico regi et sapientibus, qui cum eo[t]) erant, huiuscemodi consilium, ut ante omnia ad imperialis coronacionis festinet fastigium et demum imperii insignitus diademate[u]) se applicet tamquam monarcha ad quodlibet negocium imperii pertractandum. Porro rex maxime Pysanorum,[v]) Januensium suffultus adminiculo,[x]) aurum namque et argentum regi offerebant quasi sine numero, naves plurimas applicari et parari[y]) iussit et vallatis preclara milicia Ytalicis[z]) plagis navigio applicuit, tandemque ad urbem Romanam pervenit. Plures vero Romanorum, quia de adventu cesaris doluerunt, Robertho, regi Apulie, quem contra imperatorem vocaverant, astiterunt et non modicum impedimentum cesare[a]) postposito prestiterunt. Iste namque rex Robertus per suggestionem Philippi, regis Francie, subornatus cesari semper usque ad mortem suam exstitit inimicus. Mansit itaque cesar cum suo exercitu in Laterano trans Tyberim, pars vero adversa occupaverat ipsam urbem. Constituit igitur[b]) in ipsa urbe cesar cum adversariis prelia multa et semper fretus victoria letus efficitur ex gloria reportata; non transivit una dies, immo[c]) raro hora diei aliqua, in qua quiescerent bella. Dominis vero reverendis Sabynensi[1]) apostolice sedis legato, Albanensi[2]) et Ostiensi[3]) episcopis ac Luca de Flisco[d]) sancte Marie in Via lata diacono[e]) cardinali, quibus coronandi imperatorem apostolica auctoritas[g]) data fuerat, tunc placuit, quod ipsi in sibi[h]) commisso officio procederent non obstante quorundam perfidia, qui impedire tam arduum negocium laborarent. Ipsi igitur[i]) iam quatuor dicti domini auctoritate[g]) mandati apostolici anno Domini MCCCXII° in die beato-

[1]) Armandus. — [2]) Leonardus de Patrasso; ale ten byl v čas korunování Jindřicha VII za císaře již mrtev. — [3]) Nicolaus Alberti de Prato.

[m]) Tu připsáno v ruk. 2 a 3 (v prvnějším červeně v textu, v druhém po straně): Quere in consequentibus miracula, que Deus circa sepulchrum (sepulcrum 3) eiusdem imperatricis ostendere est dignatus. — [n]) Huius — Innocentum nemá rukopis 4. — [o]) chimici 3. — [p]) feliciter 3. — [q]) nemá 2. — [r]) ipsius. Annus Domini MCCCXII[us]. — [s]) ergo 3. — [t]) ipso 3, 4. — [u]) dyad. ruk. 2 a 3. — [v]) Pysanorum et Januensium 4. — [x]) admiraculo 3. — [y]) portari 2. — [z]) Ytaliacis 2. — [a]) caesareo posito 3, 4. — [b]) ergo 3; itaque 4. — [c]) ymmo 2, 3. — [d]) Flischo 3, 4. — [e]) dyacono 2, 3. — [g]) author. 4. — [h]) in verbi sibi 3. — [i]) ergo 3.

1312 rum Petri et Pauli apostolorum in ecclesia Lateranensi maiori ad sanctam Mariam rotundam glorioso principi domino Heinrico septimo imperiale imposuerunt omni sollempnitate previa decenter, reverenter et legaliter sacerrimum diadema.[k])

Est laus eterna, quia rex diademata terna
Hic acquisivit; hominum nullus puto vivit,
Qui meminit tales res preteritas fore, quales
Fecit rex iste, hunc hinc benedic pie Christe.
Rege coronato Rome diademate grato
Adverse turbe veniunt, quas vicit in urbe.

Post hec igitur[l]) non diu imperator novus universo suo coadunato exercitu manu valida potenter per Tyberim transiit, hostium cuneos strenue penetravit, monasterium beati Petri intravit et ibi[m]) voce iocunditatis presente imperatore tota cleri concio Te Deum laudamus sollempniter decantavit. In preliis autem frequentibus, que Rome imperator exercuit, infinitam adversariorum multitudinem prostravit, suus autem exercitus quasi nichil molestie[n]) pertulit, furor tamen Teutunicus plurimos Rome lacessebat.[o]) Nam hec[p]) gens Gallicis audacior in ipsis Gallicis quasi lupi rapaces in medio ovium inermium plagam maximam exercebat. Quecunque igitur[q]) imperator Rome habuit et voluit facere, fecit, quibus peractis omnibus cum gloria monarcha, princeps mundi et dominus, ad propositum primum redit. Reversus est itaque imperator post suscepcionem diadematis imperialis in Pysam, ubi peracto aliquo tempore applicat obsidionis aciem contrá Florenciam civitatem. Anno igitur[r]) Domini MCCCXII°[s]) mense Novembri invictus imperialis exercitus obsedit Florenciam et destruccionis molimina instruxit contra eam. Imperator vero Heinricus castra metatus est in Monte imperiali e vicino contra civitatem, in quo edificari precepit[1]) confugii municionem. Porro victoriosa cohors bellatorum imperii hinc inde circumvolat, alimenta, ne ministrentur civitati, clandestine subtrahere laborat, viis, que ad urbem ducunt, et semitis applicatur custodia et cesis ciborum baiulis ultra desinunt ad urbem deferre victui necessaria. Quidquid[t]) autem de rebus civium Florentinorum extra muros rapitur, totum cesaris usibus confiscatur. O quante tunc[u]) animositatis in variis bellorum congressibus imperterita[v]) Germanorum milicia exercuit opera, de quibus usque hodie sunt[x]) mirabilia testimonia. Quis enim numerare poterit lata sive privata Germanorum tunc commissa prelia, in quibus semper revertebantur freti victoria et gloria. Equalis namque Germanice gentis tunc fuit estimacio et constancia, si ipsis aliquando in campis Lombardorum, Ytalicorum sive Tuscorum magna vel parva multitudo occurreret more bellico pugnatura. Consuevit enim gens hec semper vincere et ideo mollem, femineumque Gallicorum animum paracior fuit viriliter invadere et fugare. Ferocem horum Germanorum audaciam, qui corruerunt, approbant inimici et nichilominus ipsorum testantur amici; uno namque tempore Pysani viginti duo millia pugnatorum contra Florencianos[y]) imperatori mittebant in subsidium, qui iam in via constituti ultra progredi non audebant, sed ab imperatore securitatis conductum petebant. Misit itaque cesar vix octoginta Alemanos galeatos ipsis in occursum et hii paucissimi multitudini, ut puta viginti duobus millibus, audacie dederunt animum et assecuraverunt transitum ipsorum. Sepe autem visum fuit, ut decem Alemani centum[z]) Gallicos aut centum Alemani mille et plures campestri[a]) bello invaderent, lederent et mactarent.

Nam tunc Lombardi fuerant ad prelia tardi,
Ytalici,[b]) Tusci viderant bellum, quasi lusci
Solem, nam flebant lacrimas,[c]) cum bella videbant.
Hos quia prostravit Germania, quam generavit

---

[1]) Vypravování Petra Zbraslavského o obléhání Florencie Jindřichem VII jest neurčité. Mons imperialis (Kaisersburg) jest město od Jindřicha VII na místě rozkotaného města Poggibonsi vystavené na počátku r. 1313.

[k]) dyad. 2, 3 a tak níže. — [l]) ergo 3. — [m]) ibi praesente imp. voce iucunditatis 4. — [n]) moleste 2. — [o]) lacescebat 4. — [p]) nemá 3. — [q]) ergo 3. — [r]) ergo 3. — [s]) Ruk. MCCCXIII°. — [t]) Quicquid 4. — [u]) nunc 3. — [v]) imperatoria 2. — [x]) nemá 3. — [y]) Florentinos 3. — [z]) centum — Alemani nemá 2. — [a]) in campestri 3. — [b]) Ytali 2. — [c]) lachr. 4.

1313 Florens milicia, sic hic magnalia dia[d])
Fecit Teutunicus,[e]) cui Gallicus est inimicus,
Huncque[f]) timet multum reputans ipsum quasi stultum
Propter terribiles actus animosque viriles.
Cordis feminei Tusci sunt ut Jebusei.[g])
Teutunicus[h]) facile fugat hos vulgus quasi vile,
Non opus est testis in rebus tam manifestis.

Honesti tamen viri Friczko[i]) de Gallis [1]) et Ebirlinus de Lapide, [2]) cives Pragenses, michi talia retulerunt, nam et ipsi istis omnibus personaliter affuerunt. Factum est autem, cum Florentine urbis procax contumacia cesaris iussibus remurmurans contradiceret et contra se[k]) gravioris ire stimulos irritaret, placuit imperatori, ut plures de principibus Alemanie[l]) ad se vocaret et[m]) cum ipsis parlamentum habiturus pertractaret, qualiter fastuosa Florencie erecta cornua facilius retunderet et domaret. Inter ceteros autem principes, quos vocavit principaliter imperator, Johanni, regi Bohemie, suo primogenito, epistolas destinavit, in quibus, ut ad ipsum patrem cum ceteris, qui vocati fuerant, venire cum armatis non obmitteret,[n]) affectuosius demandavit; sed quia,[o]) ut ipse imperator per[p]) se ore proprio sepe disposuerat, dominus Conradus,[q]) abbas primus Aule Regie, non infimum locum in consiliis apud Johannem, regem[r]) Bohemie, habuit, sibi super promocione predicti negocii cesar epistolam hanc misit:[s])

Heinricus, Romanorum imperator semper Augustus, honorabili et religioso viro abbati monasterii Aule Regie, devoto suo dilecto, graciam suam et omne bonum.

Cum inter alios nostros imperii principes, comites, barones et nobiles, quos ad parlamentum, quod in kalendis Maii venturi proxime habebimus, per litteras et nunccios vocavimus, in illustris Johannis, regis Bohemie, primogeniti 1313
et principis nostri carissimi, delectemur specialiter personali presencia recreari, devocionem tuam attente requirimus et rogamus, quatenus[t]) eundem regem Bohemie tuis salutaribus[u]) monitis et exhortacionibus ac persuasivis inducciónibus inducere studeas cum effectu, ut ad dictum terminum, prout melius, laudabilius et decencius poterit, veniat cum armatis. Adhoc petimus eciam te consilium, auxilium et[v]) subvencionem, quos applicare poteris, adhibere, in eo nostro culmini plurimum placiturus. Datum in castris apud Montem imperialem supra Florenciam octavo kalendas Februarii regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

Scripsit eciam et aliam epistolam domino Heinrico[3]) de Scedlicz[x]) et domino Conrado[y]) de Aula Regia abbatibus in hec verba:[z])

Heinricus, Dei gracia Romanorum imperator semper Augustus, honorabilibus viris in Scedlicz[a]) et in Aula Regia abbatibus, devotis suis dilectis, graciam suam et omne bonum.

Quod circa status et honoris exaltacionem illustris Johannis, regis Bohemie, primogeniti et principis nostri karissimi,[b]) ipsi regi, prout relacio strenui viri Johannis de Ossen nos instruxit, astatis fideliter et constanter, devocionem vestram dignis laudibus commendamus rogantes attente, quatenus[c]) eidem regi more solito, ut accessus eius ad nos in proximo felix existat et salubris, assistatis auxiliis et favoribus opportunis. Ceterum adicimus,[d]) ut prefatum Johannem habentes pro imperialis reverencia maiestatis propensius recommissum, in omnibus suis agendis favorabiliter promovere curetis, gratum in[e]) hoc nobis absequium prebituri.

Datum apud Montem imperialem in castris super[f]) Florenciam pridie kalendas Februarii regni nostri anno quinto, imperii vero primo.[g])

---

[1]) Fridrich (Fricek) od kokotů čili kohoutů (de gallis), Friczko dictus Kokot (v. Tomek, Děj. Prahy I str. 304, 305). Domněnka, žeby Gallus snad bylo jméno osobní, jest ovšem nemístná. — [2]) Eberlin od kamene (v. Tomek, tamtéž str. 304). — [3]) Má býti Heidenrico.

[d]) dya 3, 4. — [e]) Theutonicus 3. — [f]) Hunc 3. — [g]) Yeb. 2. — [h]) Teuthonicus 3. — [i]) Friczo 3. — [k]) nemá 3. — [l]) Almanie 3. — [m]) et se 3. — [n]) omitteret 4. — [o]) quod 4. — [p]) pro se 3. — [q]) Con. 4. — [r]) Boh. regem 4. — [s]) direxit 3. — [t]) quatinus 4. — [u]) salubribus 3. — [v]) nemá 2. — [x]) Cedlicz 3 a tak níže; Zcedlitz 4. — [y]) Pouhé C. 3; Con. 4. — [z]) Tu vkládá 2 slova: Alia epistola. — [a]) Cedlitz 4. — [b]) char. 4. — [c]) quatinus 4. — [d]) adiicimus 4. — [e]) nemá 4. — [f]) supra 3, 4. — [g]) Tu vkládá ruk. 2 slova: De morte imperatoris veneno in sanguine Christi intoxicati, a ruk. 3: De morte imperatoris; tato slova má ruk. 4 jako nápis teprv při slovech: sed heu.

1313 Percepto itaque edicto imperiali omnes fere principes Alemanie[h]) decenter ad veniendum ad imperatoris presenciam se disponunt; sed heu mortis intervenientis articulo minime pervenerunt. Quando enim victoriosus imperialium bellatorum exercitus Florenciam acriter infestaret, et eiusdem urbis potencia ad[i]) sui humiliacionem maiorem moram temporis requireret, cogitavit imperator ibidem impugnancium[k]) potentem turbam in obsidione dimittere et se cum aliquibus belligeris in regnum Apulie transferre. Neapolis enim illa civitas inclita cesarem nuncciis certis et litteris ad se vocavit, quod sibi dare ingressum et contra Roberthum, regem Apulie, ferre subsidium vellet fideliter, iuravit, statuit ac promisit.[1]) Sic igitur[l]) imperator iter versus Apuliam arripuit, retro se tamen, qui impugnarent Florenciam, florentis milicie decenciam dereliquit. Cum autem ante urbem, que Senis dicitur, in vigilia Assumpcionis beate Marie pervenisset, sicut festivitas et sua devocio requisivit, ibidem tentoria sua fixit et licet mutaret loca et mansionem, nunquam mutare tamen consueverat devotos mores et bonam consuetudinem, et sicut michi honorabilis vir, magister Nicolaus Wldensis, medicus imperatoris, retulit, qui tunc presens[m]) fuit: De vespere sanus corpore et letus devota mente matutinorum[m*]) imperator officium sub nota cantatum audivit et tunc dormitum ivit, nec[n]) in ipso aliquod distemperancie[o]) vestigium cesar sensit. Mane autem facto, quia frater Matheus confessor suus, ad curiam pape missus abfuit,[p]) alium fratrem dictum Bernhardum[q]) de Senis de ordine fratrum[r]) Predicatorum virum utique maleficum cesar accersivit, sibique confessionem fecit, et ut ipsi in missa sacrosancti corporis et sanguinis[s]) Dominici sacramentum conferat, cesar humiliter expetivit. Porro cum imperator incolumis et sanus omnino ad communionem sanctam 1313 accederet, et post sumptam salutarem hostiam bibere de calice deberet, sicut usque hodie omnes illi, qui tunc aderant, asserunt, frater ille, qui missam celebravit, digitos lavans venenum vino miscuit et illud toxicum cesari bibituro[t]) porrexit. Hec est usque hodie divulgata opinio, quod cesar per manus fratris Predicatorum ordinis mortem temporalem sumpserit cum illo vite salutifere sacramento. Huius autem fidem facit, quia statim cum cesar de ara rediit, dolorem sensit, qui auctus cotidie[u]) ipsum debiliorem reddidit. Ipse autem frater, ut dicitur, cesare debilitato ad adversarios confugit, et illis de morbo cesaris nova gaudia nuncciavit. O quam perniciosa de hoc fratre exivit opinio, qui non solum sibi malediccionis opprobrium attulit, sed et toti suo ordini in terris et locis variis gravia improperia exprobrancium hominum generavit. In multis enim locis fratres Predicatores male tractati sunt, depulsi[v]) sunt, qui revera penitus de morte imperatoris innocentes sunt. Ab illa igitur[x]) hora, qua sacrosanctam hostiam accepit imperator, cotidie[y]) in corpore defecit et post dies sex presenti valefaciens seculo feliciter ad Dominum emigravit anno Domini MCCCXIII°, decimo[2]) kalendas Septembris. Pysani autem huius divi imperatoris Heinrici corpus susceperunt et in sollempni mausoleo, conditum aromatibus, in Pysana maiori ecclesia condignis peractis exequiis sepelierunt.

Cor geme. mens plange, vox tristia carmina pange;
Corda dolor tangit, animos res flebilis angit,
Iure creatura dolet omnis ob hec nova dura;
Qui non flendo gemat, resciens hec letaque demat?
Nam flos fecundans, ros exundans, mala mundans,

---

[1]) Udání toto nesrovnává se s pravdou, jakož i zpráva o otrávení Jindřicha VII, která bezpochyby v krajinách zaalpských byla rozšířena po jeho smrti, ale nebyla pravdiva, jak z jiných taktéž současných pramenů viděti jest. — [2]) Dne 24 srpna dle zpráv jiných a ne 23 srpna.

[h]) Almanie 3. — [i]) rukopisy et. — [k]) inpug. 2. — [l]) ergo 3. — [m]) nemá 3. — [m*]) matutinarum 3. — [n]) ne 4. — [o]) disparentiae 4. — [p]) defuit 2. — [q]) Bernardum 4. — [r]) Tu má po straně ruk. 3 připisek: Hic nota, qualiter quidam ordinis Predicatorum imperatorem in corpore Dominici intoxicaverit Henricum; a ruk. 2: Cesar a fratre ordinis Predicatorum veneno intoxicatur — [s]) sagwinis 2. — [t]) bibere 2. — [u]) cottidie 2; quotidie 4. — [v]) depulsi sunt nemá 3. — [x]) ergo 3. — [y]) cottidie 2; quotidie 4.

1313 Cesar magnificus Heinricus, pacis amicus,
Formula iusticie, scia vite normula die,
Rex, cui lex cara,[z]) mens gnara, salutis avara,
Magnanimus, mitis et honoris florida vitis,
Quos genuit mundus pre cunctis laudis habundus,
Pestiferis morbis male corruit heu caput orbis,
Quem tu Christe bone iustorum iunge corone.
Et te virgo pia,[a]) celi regina, Maria
Posco, sibi parce; chorus angelicus, patriarche,
Disciputi Christi cum martyribus simul isti,
Et sancti cuncti coram Domino prece iuncti
Dent sibi solamen, homo dicat quilibet amen.
Sed[b]) cesar felix sic decidit, en nova fenix
Surgit, precisa fuit arbor et hinc michi visa
Est crevisse rosa, veluti nardus generosa,
Cuius odor latus,[c]) favor et valor undique gratus
Prodiit ex flore flos florens, dives honore.
Plaude Bohemorum regnum, quia[d]) culmen honorum
Hoc habes ex rege, pacis frueris modo lege.
Sic[e]) cunctis annis sit prospera vita Johannis.

Capitulum CXVI.

Commissio Domini Clementis pape cardinalibus facta, ut imperatorem Heinricum coronarent.[1])

Clemens episcopus, servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Arnaldo Sabinensi, apostolice sedis legato, ac Leonardo Albanensi et Nycholao Ostiensi episcopis ac dilectis filiis Francisco S. Lucie in Silice et Luce S. Marie in Via lata diaconis cardinalibus, nunciis eiusdem sedis, salutem et apostolicam benediccionem. Rex regum et Dominus dominancium, Dei clementissimus filius, Ihesus Christus, honore multiplici reginam prefulgidam sibi in vestitu deaurato circumamictam varietate, assistentem a dexteris, videlicet sanctam ecclesiam, sponsam suam, quam suo preciosissimo sanguine redimitam clementer sibi inseparabili federe coniungi voluit, honore primatus multiplici ac multipharie preeminencie insignivit; sed in eo potissime ipsam honorabilem et felici ac precellenti reddidit dignitatis statu fulgentem, quod eidem tantam tribuit plenitudinem potestatis, ut personis quantumcunque conspicuis, quantacunque dignitate insignibus et preclaris in hiis possit sibique competat adesse magnifice, per que ipse clari nominis tytulum et famose consequantur potencie culmen et eciam incrementum. Dominator enim celi, qui solus Altissimus potestatem habet in regno hominum et quecunque voluerit, suscitat super illud, potestatem dedit ei et honorem et regnum, potestatem, inquam, eternam, que non aufertur, et regnum, quod non corrumpitur, quod imperatores et reges in ipsa et per ipsam doctrina salutari intelligant et erudiantur iudices orbis terre eidem servire et obsequi in timore, qui imperat ventis et mari. Cuncta namque, que in celo sunt et in terra, sua sunt; suum est regnum, ipse est super omnes principes, sue sunt divicie, sua gloria, qui dominatur omnibus et in manu eius virtus et potencia, magnitudo et imperium omnium, sub quo curvantur, qui portant orbem. Per eum enim reges regnant et principes, et legum conditores justa decernunt, qui habet in femore sue scriptum „Rex regum et Dominus dominancium“, ad cuius preceptum elevabitur aquila et ponet in arduis nidum suum. 1312

Sane dudum post eleccionem karissimi in Christo filii nostri Heinrici, regis Romanorum illustris, celebratam conconditer per regni Alemanie principes, in eleccione Romanorum regis vocem habentes, cum imminet, facienda, sollempnes dicti regis ambassiatores ac nunccii ad nostram presenciam accedentes et nobis eiusdem eleccionis presentato decreto, ad eorum instan-

[1]) Tento list papežův jest otištěn: Pertz, Mon. Germ. hist. IV (Leges II) str. 529—535; Dönniges, Acta Heinrici VII, Vol. II p. 42—48; Raynaldus, Annales eccl. XV, 70; Olenschlager, Erläuterte Staatsgesch. Urkundenbuch, 34—42. My jsme scházející úvod v ruk. doplnili dle Dönnigesa a poopravili i dle něho a Pertzových Mon. chybná místa rukopisů kroniky Petra Zbraslavského, jejichž varianty v kapitule této a třech po ní následujících nepodali jsme, poněvadž text kusů těch v kronice Zbraslavské místy dosti nesprávný jest.

[z]) chara 4. — [a]) pie 3. — [b]) si 4. — [c]) gratus — latus 4. — [d]) quod 2. — [e]) Dic 3, 4.

1312 tem et devotam supplicacionis instanciam coram nobis et fratribus nostris iteratis vicibus et per intersticia temporum repetitam prefatum regem, quia per decreti prefati et condicionis persone ipsius non levi noticia antea nobis et fratribus nostris note examinacionem coram nobis et eisdem fratribus habitam diligenter, in quantum fieri potuit eodem absente, sufficientem, ipsum ydoneum et habilem invenimus ad prefatum imperium obtinendum, ac eleccionem prefatam canonicam exstitisse, de eodem fratrum nostrorum consilio ipsum deputavimus, nominavimus, approbavimus, enuncciavimus et declaravimus Romanorum regem, justicia exigente, ac fore ydoneum, sufficientem et habilem ad dignitatem imperialis celsitudinis obtinendam, pronuncciantes insuper ac eciam decernentes sibi per nostras manus loco et tempore opportunis debere concedi unccionem et ipsius imperii diadema, certum ad hoc ei terminum assignantes. Cumque postmodum rex prefatus Ytalie partes fuisset potenter ingressus et a Lombardie civitatibus aliisque locis insignibus, ad que declinaverat, honorifice et pacifice jam receptus, alii regis prefati ambassiatores et nuncciі ad apostolice sedis presenciam accesserunt, qui cum multa nobis instancia inter cetera supplicarunt, quod cum ipsi patenter adverterent, sicut eis iam per nos super hoc responsum exstiterat, quod propter generale concilium, quod in kalendis Octobris proximo venturis disposueramus dante Domino et disponimus celebrare, aliaque multa et ardua plurimumque urgencia, que necessario in citramontanis partibus expedienda nobis negocia incumbebant tunc temporis et incumbunt, predictam unccionem et imperii diadema aliaque sollempnia per nostras manus regi non potuerunt memorato concedi, terminum ipsum sub spacio temporis brevioris concludere ipsamque unccionem et imperii diadema ceteraque sollempnia per aliquos de fratribus supradictis in festo Penthecostes tunc proximo secuturo impendi facere dignaremur. Nos vero predictis nuncciis receptis mansuetudine consueta et hiis et aliis, que coram nobis voluerant proponere, diligenter auditis, eis certo modo duximus respondendum eiusdem regis super hoc cum predictis fratribus nostris diligenti deliberacione prehabita, nichilominus desideriis annuere intendentes. Et quia propter temporis nimiam brevitatem in dicto festo Penthecostes sollempnitatem unccionis et coronacionis huiusmodi non posse fieri credebamus, nec rex ipse in festo prefato sibi, ut eiusdem decebat honorem, de apparatu ad hoc necessario potuisset forsitan providisse, significavimus ei per nostras litteras speciales, ut tanti arduitate negocii diligenter inspecta et considerata prudenter temporis qualitate aliquem certum et sollempnem diem, prout crederet convenire, post festum predictum eligere ipsumque nobis significare illius deliberacio non differet, ut infra diem ipsum aliquos de fratribus supradictis, de quibus apostolica deliberacio provideret, qui ei unccionis eiusdem munus impenderent et imponerent vice nostra prefatum diadema imperii et alia inibi agenda sollempnia peragerent, mitteremus, dilectos filios magistrum Robertum, electum Salernitanum, et Hugonem Geraldi, cantorem Petragoricensem, capellanos nostros, ad eundem regem super hiis cum eisdem nostris litteris destinantes, per quos sibi paterne sinceritatis affectum et mentis apostolice puritatem, quos ad status ipsius exaltacionem magnificam habemus, mandavimus clarius aperiri. Verum rex prefatus super hoc matura deliberacione prehabita festum Assumpcionis beate Virginis proximo venturum pro termino ad recipiendum in basilica principis apostolorum de Urbe more solito unccionem huiusmodi et ipsius imperii diadema aliaque inibi sollempnia peragenda recepit, prout nobis per sollempnes suos ambassiatores et nunccios ac speciales litteras intimavit suo regali sigillo pendenti munitas, cum multa devocionis instancia supplicans per eosdem, ut ad eum aliquos mitteremus de fratribus memoratis pro impendenda unccione huiusmodi et imponendo sibi eiusdem imperii diadema aliisque sollempniis peragendis. Porro si desuper datum esset tempus, ut circa tanti celebritatem negocii exhiberi posset nostra presencia corporalis, ut ubi mente vigilanter intendimus, ibi presencialiter nostrum desiderium panderemus, ad quod eciam eiusdem regis concurrunt, ut pro certo novimus, cum promptitudine multiplicis devocionis affectus, gauderemus in Domino et plurimum satisfieret votis nostris. Verum quia ex causis predictis non 1312

1312 possumus in hac parte affectibus satisfacere mentis nostre, predicti regis frequentibus et devotis supplicacionibus inclinati et ad personas vestras apostolice mentis oculos fiducialiter dirigentes, vobis, quorum nobis note sunt virtutes quosque in magnis et arduis dicta sedes diversis vicibus est experta et de quorum operibus fructus uberes provenisse conspicimus, super hoc nostre sollicitudinis onus duximus imponendum, sperantes, quod tamquam viri virtute magnifici opus huiusmodi viriliter assumetis ad divini nominis laudem et gloriam effectualiter exequendum. Quocirca discrecioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus vos ad dictam urbem die Assumpcionis predicta personaliter conferentes ac ibidem convenientes in unum, tu frater Ostiensis episcope missam celebres et regem inungas eundem vosque fratres Albanensis, Ostiensis et Sabinensis episcopi vosque Francisce et Luca dyaconi cardinales vel illi vestrum, qui presentes fuerint, eisdem regi et regine mitras et diademata imperii, regi quoque sceptrum, pomum et gladium et alia sollempnia, prout infra potencius et distinccius vobis iniungitur, tribuatis eorumque vertices inclitos reddatis illorum insigniis cum solitis sollempnibus decoratos in nomine ac virtute Altissimi prudenter, honorifice ac eciam diligenter, prout decet tam arduum et sollempne negocium, quod vobis committimus nostris vice et nomine exequentes in dicto festo Assumpcionis, si poteritis commode, vel alio certo convenienti die, quem idem rex ad hoc pro qualitate negociorum imminencium duxerit eligendum. Quod si non omnes hiis exequendis negociis poteritis interesse, quatuor, tres, duo aut unus ex vobis nichilominus exequatur. Et ne quis in agendis sollempnibus antedictis error, quod absit, intervenire valeret, modum et formam et locum agendorum et ubi et per quas personas agenda fuerint, particulariter et distincte duximus presentibus inserenda, prout in archivo ecclesie et in pontificali ordinario continetur, quorum forma talis est:

Cum rex in imperatorem electus pervenerit ad portam Collinam, que est iuxta castellum Crescencii, recipiatur honorifice a clero urbis cum crucibus et thuribulis et processionaliter deducatur usque ad gradus basilice sancti Petri cantantibus universis „Ecce, mitto angelum meum“, camerariis eius missilia spargentibus ante ipsum et prefecto urbis gladium preferente. Cum autem pervenerit ante basilicam in platea, que Cortina vocatur, dextrandus est a senatoribus usque ad gradus predictos, ubi eo descendente tradendus est equus, cui rex insederat, illis. Interim summus pontifex cum omnibus ordinibus suis preparet se in secretario tamquam celebraturus divina et processionaliter exiens usque ad suggestum aree superioris, que est in capite graduum super faldestorium. Ibi sedeat considentibus super gradus a parte dextra episcopis et presbyteris, a sinistra vero diaconis cardinalibus et in proximiori gradu subdyaconis et acolitis, primicerio et cantoribus astantibus iuxta illos cum magnatibus et nobilibus, officialibus et ministerialibus aule papalis. Tunc rex cum archiepiscopis et episcopis, principibus et magnatibus suis ascendens ad summum pontificem reverenter osculetur pedes ipsius et offerens ei auram, quantum placuerit sibi, benigne recipiatur ab eo ad osculum et amplexum. Quo demum surgente rex ipse a parte dextra et prior dyaconorum a parte sinistra deducant eum usque in ecclesiam Sancte Marie in Turribus, ubi ante altare subdyacono ewangelii textum tenente rex super illud corporaliter prestet huiusmodi iuramentum: Ego Heinricus, rex Romanorum, futurus annuente Domino imperator, promitto, spondeo et polliceor coram Deo et beato Petro me de cetero protectorem et defensorem fore summi pontificis et sancte Romane ecclesie in omnibus necessitatibus et utilitatibus suis, custodiendo et conservando possessiones, honores et iura eius, quantum divino suffultus adiutorio fuero, secundum scire et posse meum pura et recta fide. Sic me Deus adiuvet et hec sancta ewangelia etc. Forma autem iuramenti prestiti in Auinione per procuratores et nuncios predicti regis Romani tempore sue coronacionis renovandi talis est:

Nos Syfridus, Curiensis episcopus, Amadeus, comes Sabaudie, Johannes Delfinus Vienensis et Albonensis comes, Quido de Flandria, Johannes comes de Saraponte et Symon de Merulla, thesaurarius Metensis, nuncii et procuratores serenissimi principis Heinrici Romanorum regis,

1311 habentes ad omnia infrascripta plenam et generalem ac liberalem potestatem et speciale mandatum ab eo, prout constat per patentes litteras ipsius, vobis sanctissimo patri et domino, domino Clementi divina providente clemencia pape quinto vice et nomine dicti domini nostri regis et in animam ipsius promittimus et iuramus per Patrem et Filium et Spiritum sanctum et per hec sancta Dei ewangelia et per hoc lignum vivifice crucis et per has reliquias sanctorum, quod nunquam vitam aut membra neque ipsum honorem, quem habetis, sua voluntate, vel suo consensu aut suo consilio aut sua exhortacione perdetis et in Roma nullum placitum aut ordinacionem faciet de omnibus, que ad vos pertinent aut Romanos, sine vestro consilio et consensu. Et quidquid de terra Romane ecclesie pervenerit ad ipsum aut perveniet, vobis reddet, quam cicius poterit. Et quandocumque in Lombardiam et Tusciam aliquem mittet pro terris et iuribus suis gubernandis, quociens mittet eum, iurare faciet illum, ut adiutor vester sit ad defendendam terram sancti Petri et Romanam ecclesiam secundum suum posse. Et si permittente Domino dictus dominus noster rex Romam venerit, sanctam Romanam ecclesiam et vos rectorem ipsius et successores vestros exaltabit secundum suum posse. Et cum Rome vel alibi per vos in imperatorem coronandus fuerit dominus noster rex predictus, dictum sacramentum et aliud fieri consuetum ad requisicionem vestram tempore coronacionis sue personaliter renovabit.

Deinde summus pontifex cum ordinibus suis ad altare procedit et facta ibi oracione ad sedem ascendit, rege cum suis et tribus episcopis, videlicet Ostiensi, Portuensi et Albanensi in ecclesia sancte Marie in Turribus remanente, ubi a canonicis Sancti Petri receptus in fratrem imperialibus induatur insignibus dato ipsius pallio camerario domini pape, qui precedentibus illis canonicis et cantantibus „Petre amas me" etc. cum ad hostium basilice principis apostolorum pervenerit, que porta argentea nuncupatur, deducentibus eum hinc inde comite Lateranensis palacii et primicerio judicum Romanorum, Albanensis episcopus ante ipsam portam argenteam hanc benediccionem super eum effundat: Deus, in cuius manu corda sunt regum etc. Cum autem intra ecclesiam in medio rote pervenerit, Portuensis episcopus hanc oracionem super eum decantet: Deus, inenarrabilis auctor mundi etc.; qui cum ad confessionem beati Petri pervenerit, prosternat se pronus in terram et prior dyaconorum faciat super eum letaniam, qua finita prior presbyterorum dicat oracionem dominicam cum capitulis istis: Salvum fac servum tuum. Mitte ei auxilium de sancto Domine, salvum fac regem. Ac deinde dicat oracionem istam: Acciones nostras, quesumus, Domine etc. Post hec procedant ad altare beati Mauricii, ubi Ostiensis episcopus ungat ei de oleo exorcyzato brachium dexterum et inter scapulas hanc oracionem dicendo: Domine Deus omnipotens, cuius est omnis potestas etc. Item aliam oracionem dicat: Deus, Dei filius Ihesus Christus. Hiis ita peractis ascendat rex ad altare beati Petri, ubi summus pontifex facta confessione recipiat eum ad osculum sicut unum de dyaconibus ipseque procedat ad pulpitum vel ambonem, ubi thalamus constructus de lignis et ornatus de palliis debet ei esse paratus, cum suis archiepiscopis et episcopis, principibus et magnatibus secundum capacitatem loci, consistat. Primicerius autem et scola cantorum in choro ante altare decantent introitum et post Kyrie eleyson et ympnum angelicum decantatum summus pontifex dicat oracionem, que conpetit illi diei, et hanc oracionem pro ipso imperatore: Deus regnorum omnium etc. Item aliam oracionem: Suscipe Domine preces, item aliam oracionem: Deus, qui ad predicandum etc. Cumque lecta fuerit epistola et graduale decantatum, imperator ascendat processionaliter ad altare, ubi summus pontifex imponit ei mitram clericalem in capite ac super mitram imperatorium dyadema dicens: Accipe signum glorie etc. Deinde sceptrum et pomum aureum tradit ei et post cetera gladium, ita dicens: Accipe gladium ad vindictam etc. Qui coronatus incedens portet in dextera manu pomum, in sinistra sceptrum et sic ad thalamum redeat, ipsoque ibi cum principibus suis consistente prior subdyaconorum cum subdyaconibus Romane curie et capellanis imperialis aule ad pectorale dexterum ante crucifixum argenteum laudem imperatori alta voce decantent hoc modo: Exaudi Christe etc. Scriniarii vero urbis sericis 1311

1311 cappis induti ante pectorale consistentes in choro respondeant: Domino Heinrico, invictissimo Romanorum imperatori et semper Augusto, salus et victoria. Qua laude tercio repetita prior subdyaconorum cum suis dicat tribus vicibus: Salvator mundi ɔc, et scriniarii vicissim respondeant: Tu illum adiuva. Deinde iste cum suis duabus vicibus dicat: Sancta Maria, et illi vicissim respondeant: Tu illum adiuva, et sic deinceps: Sancte Michael, sancte Gabriel, sancte Raphael, sancte Johannes Baptista, sancte Petre etc. et illi respondeant ad quodlibet: Tu illum adiuva. Quibus finitis iste bis dicat: Kyrie eleyson et illi vicissim respondeant: Christe eleyson, ac deinde simul omnes: Kyrie eleyson. Post hec ewangelio decantato imperator corona et manto depositis ad summum pontificem accedat et offerat ad pedes eius aurum, quantum sibi placuerit, ipsoque pontifice descendente pro perficiendis missarum misteriis ad altare imperator more subdyaconi offerat ei calicem et ampullam et stet ibi, donec pontifex ad sedem reversus communicet sacramque communionem de manu eius suscipiat cum osculo pacis, et sic ad thalamum rediens in ambone resumat mantum pariter et coronam, missaque finita pontificalem benediccionem reverenter accipiat et statim procedat ad locum, ubi debet summus pontifex equitare, et cum ipse pontifex equum ascenderit, teneat stapedium selle eius et arrepto freno aliquantulum ipsum adextret, moxque suum equum ascendens procedat iuxta summum pontificem usque ad ecclesiam sancte Marie in Transpadina, ubi dato sibi osculo adinvicem, non corde sed corpore separentur. — Si vero regina fuerit coronanda, debet super lectorium ex opposito thalamus preparari, ubi cum duabus adminus puellis et aliquibus ex principibus imperii tam ecclesiasticis quam mundanis resideat, et post coronacionem imperatoris deducatur ad altare ante summum pontificem amicta regalibus indumentis, cui summus pontifex mitram imponat, ita quod cornua mitre sint a dextris et sinistris, et super mitram imponat coronam ita dicendo: Accipe coronam imperialis excellencie. Coronata vero regina reducatur ad thalamum et post ewangelium ducatur ad oblacionem summo pontifici exhibendam stetque in gradibus iuxta absidam versus altare Sancti Leonis, donec de manu summi pontificis post imperatorem sacram communionem accipiat et tunc ad thalamum reducta permaneat usque ad finem misse. Consuevit autem imperator larga prebendaria omnibus ordinibus exhibere, quibus ea, cum coronatur a summo pontifice, elargitur, videlicet episcopis, presbyteris et dyaconis cardinalibus, primicerio et cantoribus, subdyaconibus basilicariis et regionariis et universitati cleri romani, capellanis et ceteris officialibus et ministerialibus curie, prefecto urbis, senatoribus, iudicibus, advocatis et scriniariis ac prefectis navalium. Consuevit eciam rex, quando descendit de Monte gaudii et venit ad ponticellum prestare hoc juramentum Romanis: Ego Heinricus rex, futurus imperator, iuro me servaturum Romanis bonas consuetudines suas. Sic me Deus adjuvet et hec sancta Dei ewangelia. 1311

Quia vero propter nostram absenciam nonnulla sollempnia ex predictis personam nostram tangencia expedit intermitti, volumus atque decernimus, quod non obstantibus hiis, que superius describuntur, in gradibus scalarum dicte basilice principis apostolorum idem rex Romanorum sollempnitate et honorificencia debitis recipiatur ad osculum per vos episcopos et dyaconos cardinales stantes in ordinibus vestris, indutos tamen omnes pluvialibus, processionaliter obviantes eidem cum subdyaconis et acolitis, primicerio et cantoribus, astantibus circa vos magnatibus et nobilibus, officialibus et ministerialibus aule nostre. Aurum vero, quod rex coronandus in eisdem gradibus apostolico consuevit offere post genuflexionem et deosculacionem pedum, omissis illis, que nulli vestrum faciat idem rex, quia soli Romano pontifici competunt et debentur, in eodem loco per eundem regem vobis humiliter offeratur ita dicentem: Si sanctissimus pater dominus, dominus noster Clemens, summus pontifex, esset hic presens, sibi offerem aurum istud personaliter, sed propter eius absenciam offero sibi vobis dominis cardinalibus eiusdem domini pape vice et nomine recipientibus aurum istud. Quo facto idem rex existens in medio vestrum vobiscum veniat ad altare sancte Marie in Turribus et cum ibidem fuerit, publice in vestri presencia recipiencium

1311 nostro ecclesie Romane nomine prestet idem rex sacramentum suo expresso proprio nomine de verbo ad verbum, prout superius continetur. Renovet autem sacramentum per procuratores suos prestitum sue approbacionis tempore coram vobis secundum tenorem superius descriptum, et si in adventu suo in gradibus, ubi eidem obviabitis, renovacionem predictam facere preelegerit, contentamur. Tu vero frater Ostiensis, ut premittitur, missam celebres et regem predictum inungas, prout in ordinario continetur. Quodsi te impediri contingat, hoc tu facias Albanensis, et si ambo impediremini, hoc tu facias Sabinensis episcopi. Letanias dicas tu Francisce, si potes, pluviali tamen indutus, quodsi te impediri contingat, tu Luca hoc in eodem habitu exequaris. Oracionem autem, quam dicere debet prior presbyterorum cardinalium, tu dicas episcope Sabinensis, quodsi te impediri contingat, tu facias Albanensis, quodsi ambo impediremini, tu facias Ostiensis episcopi. Prestito autem iuramento in capella Sancte Marie in Turribus omnes remaneatis cum rege predicto preter illum, qui missarum sollempnia celebrabit. Tu vero Albanensis oracionem, que tibi dicenda competit, dicas loco et tempore debitis. Oracionem vero, quam deberet dicere Portuensis episcopus, si adesset, dicas tu Sabinensis, quodsi te impediri contingat, tu suppleas Ostiensis. Recepcio autem ad osculum inter dyaconos cardinales post confessionem in altari Sancti Petri factam, quia soli Romano pontifici competit et concurrit, cum osculo pectoris omittatur. Vos autem universi imponatis mitras suo modo regi sueque regine, prout in dicto ordinario de summo pontifice continetur, et dyademata regi et regine predictis. Verba vero dicenda in imposicione dyadematum, scilicet: Accipe signum glorie quoad regem, item: Accipe coronam imperialis excellencie quoad reginam, dicas tu Sabinensis; licet enim racione prioratus hoc tibi non competat, quia tamen in legacione nostram representas personam, hoc per te volumus adimpleri. Verba autem predicta dicas alte atque sonore, ita quod ab astantibus audiantur. Omnes vero vos alii verba eadem voce submissa dicatis, sic ut nequaquam audiri possitis, sicut in consecracionibus prelatorum fieri consuevit per coassistentes principaliter consecranti. Verba autem competencia in assignacione gladii post sceptrum et pomum aureum ipsumque gladium per te Albanensis ac vos alios tradita, scilicet: Accipe gladium ad vindictam malefactorum etc. tu idem alta et sonora voce dicas et proferas Albanensis reliquis submisse eadem verba dicentibus, prout in verbis imposicionum mitrarum et dyadematum superius est expressum. Decantato autem ewangelio rex coronandus offerat aurum, quod ad pedes Romani pontificis consuevit offerri, ad pedem maioris altaris; quod vos omnes nostro recipiatis nomine cardinales. Cetera vero sollempnia peragantur cum omni sollempnitate et honorificencia, prout in ordinario continetur. Oblacio vero calicis et ampulle per imperatorem iam coronatum decantato ewangelio, corona et manto depositis, more subdyaconi Romano fienda pontifici et assistencia eidem fienda per imperatorem, donec Romanus pontifex ad sedem propriam revertatur, quia soli Romano pontifici competunt, obmittantur. Idem tamen imperator, si voluerit, sacram communionem de manu recipiat celebrantis, osculo tamen obmisso. Quibus peractis ad thalamum rediens in ambone resumat mantum pariter et coronam; processus autem eiusdem imperatoris ad locum, ubi summus pontifex equitare deberet, et detencio stapedii selle eius et arrepcio freni equi, cui Romanus pontifex insideret, adextracio officiique stratoris exhibicio, quia soli Romano pontifici competunt et presenciam ipsius exigunt corporalem, obmittantur omnino. Reliqua omnia sollempnia, prout exprimuntur in ordinario, sollempniter et honorifice compleantur. Quia autem, ut ex predictis apparet, multe observancie, multaque sollempnia, multeque reverencie et honorificencie Romano pontifici competentes propter nostram absenciam obmittuntur, protestamur et volumus et apostolica auctoritate decernimus, nullum ex hoc iuris vel facti Romane ecclesie ac nobis nostrisque successoribus preiudicium generari, quia cum casus regis Romanorum in imperatorem coronandi occurreret, omnia exhibeantur et fiant per coronandos a Romanis pontificibus, sicut in formulario, quod in archivo ecclesie et pontificali ordinario continetur, superius descripto seriosius est expressum. Ad eiusdem autem 1311

1311 ecclesie Romane, nostram et successorum nostrorum conservacionem iuris atque cautelam volumus per vos ab eodem tam rege coronando, quam imperatore coronato expresse hiis nostre protestacioni et decreto consenciente recipi patentes litteras quadruplicatas de verbo ad verbum tenorem presencium continentes, suo regali primum sigillo et postmodum sua imperiali bulla aurea communitas, quas vos Albanensis, Ostiensis, Lucas, duo aut alter vestrum nobis aut camere nostre fideliter assignetis. — Datum in prioratu de Grausello prope Malausanam Vasionensis dyocesis XIII kal. Julii pontificatus nostri anno sexto.

Capitulum CXVII.

Incipiunt leges condite ab imperatore Heinrico VII. Lex prima. [1])

Heinricus septimus, divina favente clemencia Romanorum imperator et semper Augustus. Ad perpetuam rei memoriam. Reddentes honorem et debitam reverenciam summe et individue Trinitati, cuius providencia et miseracione benigna imperii dyadema suscepimus et gubernamus imperium, in qua spem nostram precipue ponimus, credentes firmiter, simpliciter profitemur Patrem ingenitum et Filium ex Patre genitum et Spiritum sanctum ex utroque procedentem unam deitatem sub pari maiestate et sub pia trinitate secundum apostolicam disciplinam ewangelicamque doctrinam esse colendam. Hec est fides recta, que contra omnes premunitur errores, quam divinum apostolum Petrum et Paulum, doctorem gencium, novimus tradidisse Romane ecclesie, qua dive memorie Constantinus, noster inclitus predecessor, Romanum munivit et auxit imperium. Cunctos populos nostro subiectos imperio, nostre dicioni subiectos in ista volumus religione versari et presenti imperpetuum lege valitura, quam sanximus, omnes hereticos utriusque sexus, quocunque nomine censeantur, perpetua dampnamus infamia, diffidamus et bannimus, confirmantes predecessorum nostrorum constitu- 1313 ciones et penas, que adversus hereticos, credentes, fautores, defensores et receptores eorum, sine quibus diucius manere non possent, hactenus sunt statute; mandantes insuper cunctis secularibus potestatibus, ut constituciones Romanorum pontificum contra predictos vel in causa fidei editas observent et faciant ab aliis inviolabiliter observari. Sanctam Romanam ecclesiam sicut matrem et ipsius sedis antistitem tamquam Christi vicarium et Beati Petri apostoli successorem veneramur et precipimus cunctis ex debito venerari; ipsam enim Romanam ecclesiam in spiritualibus divine providencie altitudo universis disposicione incommutabili ecclesiis pretulit et tocius orbis cura precipua insignivit, et ideo hanc esse omnium caput, ut patrum regule et principum statuta declarant et sincerissimi nostri testantur affectus. Quapropter Romanum pontificem et ipsius ecclesie cardinales, qui sunt eius corporis pars preclara, ab omni iniuria cupimus esse alienos, mandantes presenti nostra constitucione, ut seculares quecunque potestates constituciones tam pontificum quam principum Romanorum contra tales sacrilegos editas observent et faciant arcius ab aliis observari. Et hanc itaque nostre serenitatis constitucionem in Corpore iuris sub debita rubrica volumus inseri et mandamus. Datum in Urbe etc.

Lex secunda. [2])

Heinricus septimus, divina favente clemencia Romanorum imperator et semper Augustus. Ad perpetuam rei memoriam. Ad reprimenda multorum facinora, qui ruptis tocius debite fidelitatis habenis adversus Romanum imperium, in cuius tranquillitate tocius orbis regularitas conquiescit, hostili animo armati conantur nec tantum humana, verum eciam divina precepta, quibus iubetur, quod omnis anima Romano principi sit subiecta, sceleratissimis facinoribus et assiduis rebellionibus demoliri, ne ex eorum absencia in detestando lese maiestatis crimine processus

---

[1]) Srovnej: Pertz, Mon. IV (Leges II) str. 535 pod nápisem: Constitutio contra haereticos et sacrilegos; Dönniges, Acta Henrici VII, II str. 51. — [2]) Srovnej: Pertz, Mon. IV, str. 544 s nápisem: Edictum de crimine laesae maiestatis; Dönniges, Acta Henrici VII, II, 226, b) v jazyku francouzském.

1313 et sentencia retardentur, ac tanti sceleris nephanda temeritas remaneat impunita: hoc edictali edicto Deo propicio imperpetuum valitura lege sanximus, ut in quocumque lese maiestatis crimine et maxime, ubi contra imperatores Romanos vel reges aliquid, quod dictum crimen tangat, asseratur commissum, possit procedi per accusacionem, inquisicionem seu denuncciacionem summarie et de plano sine strepitu et figura iudicii, prout illi, qui iurisdiccioni preest, videbitur expedire. Ad hoc si qua communitas, corpus vel collegium vel alia quevis persona, cuiuscunque status, dignitatis vel condicionis existat, super dicto crimine per nunccium vel litteras seu eciam per edictum publice propositum citatum vel citata neglexerit in termino personaliter vel legittime comparere, contra ipsum vel ipsam perinde, ac si personaliter omnibus interesset et lis foret legittime contestata, tam ad recepcionem testium, eorum publicacionem et sequencia, quam ad diffinitivam sentenciam et eius execucionem procedatur legibus vel consuetudinibus non obstantibus quibuscunque. Hanc autem generalem legem nostram extendi volumus ad preterita, presencia et futura, quam exnunc absque alterius temporis exspectacione recursus suum integrum vigorem decrevimus obtinere. Amen. Data Pisis IV non. Apr. regni nostri anno V^{o}, imperii vero I^{o}.

Lex tercia. [1])

Heinricus septimus, divina favente clemencia Romanorum imperator, semper Augustus. Ad perpetuam rei memoriam. Quoniam nuper est ad auditum nostrum deductum, quod inter nonnullos fideles et subditos nostre provincie Lombardie aliorumque locorum Ytalie disceptaciones et dubia sepius oriuntur, an infidelis et rebellis imperii quisque reputari debeat, nisi prius per nostre maiestatis sentenciam condempnatus appareat, nos attendentes, quod acta prava malorum pocius quam verba sentenciarum ipsos faciunt pena condignos et eo ipso quod, quis peccat, correccionem meretur, et quanto plus 1313
differtur punicio, tanto magis culpa crescit et gentibus in exemplum perniciosius transit: tenore presencium declaramus, decernimus et pronuncciamus, quod illi omnes et singuli sunt rebelles et infideles nostri et imperii, qui quomodocunque publice vel occulte contra nostrum honorem infidelitatis vel rebellionis opera faciunt et in nostram seu imperii prosperitatem aliquid machinantur contra nos sive officiales nostros in hiis, que ad commissum eis officium pertinent, rebellando, aut aliis nostris rebellibus consilium vel favorem, per quod commodius in rebellione persistere valeant, impendendo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre declaracionis decreti et pronuncciacionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem nostram et penam mille librarum auri camere nostre solvendaram se noverit incursurum. Datum Pysis IV nonas Aprilis regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

Expliciunt nove leges serenissimi principis Heinrici VII, Dei gracia Romanorum imperatoris et semper Augusti, ad certitudinem presencium et memoriam futurorum.

Hanc epistolam [2]) scripsit Philippus, rex Francie, Clementi pape contra Heinricum imperatorem.

Sanctissimo patri et domino Clementi, Dei [f]) providencia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici. Philippus, Dei gracia Francorum rex, devota pedum oscula beatorum. Ad nostrum alias quorundam magnatorum [g]) relatu et nunc ex assercione karissimi consangwinei Philippi, principis Achaye, pervenit auditum, quod magnificus princeps Heinricus, imperator Romanus, Apulye, Sicilie et alias terras proprias illustris principis Roberti, regis Sicilie, consangwinei nostri [h]) karissimi, debellare proponens, ad ipsius exheredítacionem suos intendit exercere conatus turbando pacem universalem [i]) christianorum, impediendo passagii terre sancte

[1]) Viz: Pertz, Mon. IV, str. 545 s nápisem: Declaratio quis sit rebellis; Dönniges, Acta Henrici VII; díl I str. 128 a II, 226, c) v jazyku francouzském. — [2]) Viz: Raynaldus, Annales ecclesiastici XV, 127.

[f]) divina Raynaldus. — [g]) magistrorum Rayn. — [h]) nemají ruk. kroniky zbrasl. — [i]) universam Rayn.

1313 negocium in universale et specialiter ecclesie Romane, cuius dicte terre patrimonium proprium esse dicantur, excidium et iacturam. Cum igitur nos, qui[k]) dicti regis Sicilie, qui de sangwine nostro originem traxit et de nostra domo regia processit, exhereditacionem non de facili sustinere possemus, beatitudini vestre super hoc alias scripserimus, ut consideratis incomodis, que ex premissis, si, quod absit, contingerent, sequerentur, ad occurrendum talibus ac tantis periculis vellet vestra sanctitas in hac parte de competenti remedio celeriter providere, ne propter huiusmodi incomodum[l]) posset[m]) sancte terre negocium retardari vel totaliter impediri. Verum tamen[n]) cum imperatorem prefatum a[o]) predictis non intellexerimus suum propositum divertisse, quin immo parat[p]) se diebus singulis ad eadem, vestram iteratis precibus clemenciam deprecamur, quatenus imminentibus periculis occurrentes, prout ad vestrum spectat officium, in predictis sic celeriter tale remedium apponatis, quod pacis publice[q]) pulchritudo servetur negociumque passagii terre sancte, quod alias fieri posse non credimus, impediri non debeat aut turbari et ne cum velletis super hiis[r]) alias occurrere, tunc comode non possetis. Denique regem, regnum et subditos dignetur vestra sanctitas specialiter recommendatos habere. Datum Parisiis die XII[s]) mensis Maii.[1])

Capitulum CXVIII.

Constitucio Clementis pape contra imperatorem Heinricum propter preces regis Francie facta.[2])

Clemens episcopus, servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Inter cetera, quorum nos cura sollicitat, illa precipue meditacio mentem nostram occupat illaque nos sollicitudo fatigat, ut ecclesie Romane bonis et iuribus in sua stabilitate servatis status eius preservetur a noxiis, salubria semper incrementa suscipiat et nostre ministerio servitutis copiose pacis affluat ubertate. Nuper siquidem a pluribus fidedignis, quorum auditui innotuisse dinoscitur, intellecto, quod nonnulli multarum in diversis locis et partibus preparabant stolium galearum et alios faciebant bellicos apparatus, ac ex coniecturis suspicaretur variis, regnum Sycilie seu terram citra Farum, que de regno ipso fore dinoscitur, queve ad nos et Romanam ecclesiam pertinent pleno iure, et que karissimus in Christo filius noster Robertus, Sycilie rex illustris, noster et ecclesie predicte vasallus, a nobis et ecclesia predicta tenet in feudum, hostiliter invadendum et offendendum stolium et apparatum huiusmodi, quamvis hoc vix possimus credere, preparari: nos ecclesie prefate ac nobis et regno ac terre predictis, que velut recreacionis nostre pomerium delectabiliter intuemur et in apostolici pectoris medio pre multa delectacione portamus, adversus talium molimina providere volentes ac periculis animarum, corporum detrimentis, bonorum dispendiis et gravissimis scandalis et irreparabilibus incommodis terre sancte, que possent ex hiis, si procedi, quod absit, ad illa contingeret, merito formidari, salubriter obviare, presertim cum simus parati omnibus de ipso rege conquerentibus iusticiam exhibere: universis et singulis clericis et laycis, cuiuscunque condicionis, ordinis, status, dignitatis vel preeminencie fuerint, eciam si pontificali vel imperiali sive regali aut quacunque alia prefulgeant dignitate, ac universitatibus, communitatibus et civitatibus quibuscunque auctoritate apostolica districcius inhibemus et expresse precipimus, ne dictum regnum vel terram aut partem vel aliqua loca eorum, vel alterius eorumdem per terram vel mare quocunque colore quesito invadere vel offendere aut propter hoc recipere vel exhibere stipendia sive galeas seu alia vasa maritima dare, locare, comodare aut tytulo quocunque concedere seu remigare in eis, vel easdem galeas seu vasa conducere quovis modo presumant sive prestare super hiis presumptoribus ipsis consilium, auxilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel oculte. Nos enim in om- 1313

[1]) R. 1313. — [2]) Viz: Dönniges, Acta Henrici VII, díl II, str. 87; Raynaldus, Annales eccl. díl XV, str. 127, kde úvod schází.

[k]) místo qui dicti má Rayn. praedicti. — [l]) incommoda Raynaldus. — [m]) dictae terrae sanctae Rayn. — [n]) nemá Rayn. — [o]) in Rayn. — [p]) paret Rayn. — [q]) nemá Rayn. — [r]) iis Rayn. — [s]) Rukopisy XIII.

1313 nes et singulos, qui contra inhibicionem et mandatum huiusmodi venire presumpserint, eciamsi, ut predicitur, pontificali aut imperiali seu regali vel quavis alia premineant dignitate, de fratrum nostrorum consilio excommunicacionis, quam eo ipso incurrant, sentenciam promulgamus eorumque terras et loca et quaslibet alias communitates, civitates ac universitates contra premissa vel premissorum aliquod attemptantes ecclesiastico subicimus interdicto, contra eos nichilominus ad privacionem omnium privilegiorum, indulgenciarum quoque et graciarum, que ab eadem Romana ecclesia, necnon et feudorum, bonorum, honorum, officiorum et iurium quorumcunque, que ab ipsa et quibusvis aliis tenent ecclesiis, et alias spiritualiter et temporaliter gravius processuri, prout inobediencia eorum exegerit, qualitas facti suaserit et viderimus expedire. Ut autem hic processus noster ad communem omnium noticiam deducatur, cartas seu membranas processum continentes eundem in ecclesie Auinionensis appendi vel affigi hostiis seu superliminaribus faciemus, que processum ipsum suo quasi sonoro preconio et patulo indicio satis publicabunt, ita quod omnes et singuli, quos processus ipse contingit et in posterum contingere poterit, nullam possint postea excusacionem pretendere, quod ad eos talis processus noster non pervenerit vel quod ignoraverint eundum, cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Actum apud Castrum novum Auinionensis diocesis in pallacio ipsius castri II idus Junii pontificatus nostri anno octavo.

Explicit littera ad preces regis Francie facta.

Capitulum CXIX.

Diffinitiva[1]) sentencia contra Robertum, regem Apulie, per Heinricum imperatorem lata XXVI Aprilis MCCCXIII°.

In nomine Domini. Amen. Heinricus Septimus, Dei gracia Romanorum imperator, semper Augustus. Ad certitudinem presencium et memoriam futurorum. Deus iudex iustus, fortis et longanimis, omnes secundum sua merita iudicans, superbientem illum, qui dum ante thronum sue clemencie se gloria et honore sublimatum conspiciens sedem suam ab aquilone, ut esset similis Altissimo, ponere cogitavit, de altis celorum fastibus ad infima terre in obprobria sempiterna demergens, ipsum omni gracia et spe misericordie condigne privando eum duxit eternalibus ulcionibus exponendum; sic et ad presens iusticiam respiciat et equitatem videat ipse celestium, terrestrium et infernorum Dominus, qui novit occulta cordium et ante cuius tribunal omnis calumpnia cessat et veritas nullis nequicie tenebris obscuratur, deponat et nunc de sede potentem, qui temptavit et exacerbavit ipsum et concitavit eum in iram; perdat eum, qui mala querit, et det illi, qui obstinato animo viam innocencie refugit et gloriatur in malicia, obprobrium sempiternum; faciat in eum iudicium conscriptum et sit gloria omnibus sanctis eius. Nequicie siquidem et perdicionis alumpnus Robertus, natus clare memorie Karuli secundi, qui se Sicilie regem intitulat, ex imperii Romani adipe inpinguatus, incrassatus et dilatatus, contra illud, cui eciam causa multorum feudorum et honorum ipsius imperii, que hactenus tenuit et que iniuste presencialiter occupat, humiliter obedire deberet, virus iniquitatis evomens, odia, dolos et fraudes pro fidelitate retribuens ex detestande ingratitudinis vicio calcaneum rebellionis presumpsit erigere ac contra stimulum indurate nequicie calcitrare non cessat, nephandaque superbia tumefactus sedem ab aquilone, videlicet ab opposito maiestatis cesaree, quam velud eius dominam et magistram revereri et honorare tenetur, sibi ponere sattagens, ipsam conviciis et contumeliis provocavit hactenus et protervo animo continuo provocare presumit. Ipse namque inter ceteros sue malignitatis conatus, licet antequam pro imperialis dyadematis suscepcione proficisceremur ad Urbem, per suas litteras speciales pluries culmini nostro scripsisset, quod ipse — sicut ex causa predicta debebat et nos qui nec 1313

---

[1]) Viz: Dönniges, Acta Henrici VII, díl II, str. 198—202; Pertz, Mon. IV (Leges II) str. 545—549; Olenschlager, Erläuterte Staatsgesch. Urkb. str. 43—48.

1313 verbo nec opere, quod sciremus, gravaveramus, nec gravare sed pocius graciose tractare intendebamus eundem, ex puritate consciencie credebamus — ad exhibendam nobis debitam reverenciam et honorem, tam in dicta coronacione quam alias intendebat et ad id pro viribus se parabat, confederaciones tamen et conspiraciones, uniones et ligas in offensam et impedimentum progressus cesarei unacum Florentinis, Lucanis, Senensibus et aliis nostris et Romani imperii subditis de Lombardia et Tuscia, ut eos in rebellionis precipicium et cecitatis foveam secum traheret, sicut et traxisse dinoscitur, per se suosque procuratores, nunccios et ambassiatores in nostre maiestatis iniuriam et offensam et impedimentum progressus cesarei in urbem facere procuravit et fecit, ac eciam tractavit et ordinavit, quod civitates Cremone, Regii et Parme, que sub nostra obediencia consistebant, contra nos et imperium rebellarent, inducendo tam communia ipsarum civitatum quam alios subditos nostros predictos ad rebellionem huiusmodi et eis ad id pollicendo consilium, auxilium et favorem. Et nichilominus gentes dicti Roberti, eius fulti favoribus sueque nequicie conscii et ministri, civitatem Astensem et castra Valencie et Casalis Sancti Evagii et alias nonnullas civitates et castra provincie Lombardie, que mandata nostra iuraverant et nos in eorum dominum recognoverant et officiales nostros receperant et habebant, officialibus ipsis exinde violenter eiectis, nequiter occupaverunt ac occupatos et occupata pro Roberto retinent supradicto. Idem quoque Robertus Johannem fratrem et stipendiarios suos Romam ea videlicet intencione transmisit, ut urbe, si posset, sue dicioni dolose subiecta vel saltem turbine in eius populo nefande sedicionis inmisso, dicte coronacionis sollempnia impediret, prout dicti Johannes et stipendiarii in ingressu nostro in urbem predictam et quamdiu in partibus illis moram traximus, efficaci operum argumento probantes unacum copiosa dictorum subditorum multitudine — que per instigacionem dicti Roberti sub promissi eis sui subsidii et defensionis fiducia, cum equis et armis ad se opponendum nobis et exercendum preexcogitatam maliciam simul cum Johanne stipendiariisque predictis convenit — ibidem, contra nos et gentes nostras hostiliter 1313
posuerunt insidias, fecerunt insultus, spoliaciones, violencias et homicidia perpetrarunt viasque publicas et loca, per que ad reverendam basilicam principis apostolorum de urbe omnibus religionem profitentibus christianam liber aditus patere debebat, bellicosis apparatibus claudere nobisque ac nostris gentibus ad basilicam ipsam, ne ibi dicta coronacio celebrari valeret, accessum totis viribus prohibere ac alias omni modo, quo poterant, maiestatem nostram offendere procurarunt; aliaque prefatus Robertus committebat et erat in actu continue committendi omnia, que ad nostrum et imperii dampnum vel iacturam tenderent, et ad ea omnibus modis, quibus poterat, nitebatur. Hec siquidem ad nos decrescente clamore notorio et in pluribus eciam rerum experiencia edocente, licet ipsa tam publica et notoria essent, quod nulla possent tergiversacione celari et nos, qui legibus subiecti non sumus, contra dictum Robertum propter premissa ipso inrequisito potuissemus procedere, tamen ex Augusti clemencia, que libencius emendat in subditis peccata, quam puniat nec exserit ferrum precisionis in morbos, quos sanare potest mulcebris lenitas medicine, post recessum nostrum de urbe predicta super dicto notorio ex predictis per ipsum Robertum contra nostram maiestatem commissis ad inquisicionem descendimus, quam, ut fidei vel amoris scintilla, si qua forsan remansisset in eo, ipsius viscera tangeret et ipsa interim spacium ad cor redeundi haberet, usque in presens graciosis dilacionibus duximus protrahendum, Robertum predictum citari legittime facientes, ut coram nobis comparere curaret, super hiis, si posset, suam innocenciam ostensurus. Verum idem Robertus in sua protervia perseverans in terminis ad hoc sibi prefixis vel eorum aliquo per se vel alium comparere contumaciter non curavit. Quare nos super premissis in ipsius Roberti contumacia fidedignis et sufficientibus receptis et examinatis testibus et eorum dictis in scripta redactis et per nos sollempniter publicatis et de mandato nostro a peritis nostri pallacii cum diligencia recensitis et facta nobis de ipsis per dictos peritos relacione fideli, per ea, que probata fuerunt, predicta omnia et singula

1313 publica et notoria esse (et *) contra dictum Robertum tamquam publicum imperii hostem procedendum fore) in scriptis interloquendo pronuncciavimus et declaravimus iusticia exigente, ac postmodum eum requiri et citari sufficienter et peremptorie fecimus, ut certo termino iam elapso coram nobis, ubicunque essemus, ad hanc nostram diffinitivam sentenciam audiendam comparere curaret, quod ipse pre suis diffisus meritis et offensis et in sua obstinatus contumacia et fraudibus perniciosius induratus facere pretermisit. Quia igitur de premissis omnibus et singulis, prout seriosius in inquisicione continentur predicta, specialiter per dictos testes plenarie nobis constat, nos predictos et alios predicti Roberti excessus nefarios et opera detestanda maturo et iusto librantes examine ac illud notissimum nullatenus obmittentes, quod ipse Robertus, dum in urbe predicta causa prefate coronacionis essemus, et dilectissimi fideles nostri Pisani, qui inter ceteros subditos nostros fidelitatis et operis sinceritate renitent, galeas et gentes Romam ad nostrum servicium et honorem mitterent, galeas ipsas in nostre maiestatis iniuriam hostiliter invadi, spoliari et gentes predictas capi, carcerari et in carcere detineri fecit, et nichilominus in huiusmodi continuacione criminum perseverando, mala malis addendo et peiora cotidie committendo, dum contra rebelles nostros de Tuscia direxissemus signa cesarea, rebellibus ipsis, sicut publicum et notorium est et facti evidencia docebat et docet, misit pluries armatorum subsidium, ut eos diucius in sue rebellionis erroribus confoveret, et attendentes, quod ipse, dum potuit pacem et quietem habere, dum debuit tranquillitatem expetere ac nostram benivolenciam et dileccionem, quam sibi ex animi sinceritate paraveramus, obtinere valuit, bella quesivit, iniquitates exercuit et pro posse procuravit, sicut eciam adhuc procurare non cessat in imperii populis seminare zizaniam, suscitare odia, inmittere scandala, concitare tumultus, nutrire scismata et fovere discordias et sine intermissione in actu continuandi et committendi omnia, que potest, in contrarium nostrum existit, et non solum in nostrum et imperii contemptum 1313 reique publice detrimentum, sed eciam in perturbacionem prosperitatis ecclesiastice, que ab ipsius imperii statu plurimum pendere dinoscitur, et in retardacionem negocii terre sancte, ad quod teste illo, qui omnia novit, totis cordis affectibus anhelamus. Et videntes aperte, quod dictus Robertus irrevocabiliter in devium erroris prolapsus et obstinatus in dolis viam veritatis spernit omnino et tamquam aspis surda suarum aurium obdurans auditum, nec mandata nostra, nec legis penam, in quam suis culpis incidisse ac incidere noscitur, nec eciam imperatorie plenitudinem potestatis veretur, sed cotidie cervicis durioris efficitur, et quanto ipsum ad penitudinem exspectamus, tanto maiorem sumit audaciam malignandi; considerantes eciam, quod idem Robertus de imperii crapulatus pinguedine, debacchatur et ex licencie sibi laxatis habenis furit et nobis pro obediencia rebellionem et pro fidelitatis debito iniurias facit nosque atque quoscunque fideles imperii nobis obedientes pro posse impugnare conatur, eiusque potestas non in edificacionem, sed in destruccionem, non ad fructum et iuvamen, ut deberet, sed ad pestem esse dinoscitur; et volentes periculis et iacturis, ad que ipsius tendunt insolencie, obviare ac ewangelicam doctrinam sequentes, que nos monet, quod omnis arbor, que non facit fructum bonum, abscindatur et mittatur in ignem, licet fideles reges et principes propter ipsorum dignitatis eminenciam libenter condignis honoribus et graciosis favoribus prosequamur: tamen ut culpa supplicium timeat et virtus premium retribucionis exspectet, dictum Robertum, cuius elegimus domare superbiam et presumpcionem elatam conterere ipsumque a statu suo quantumcunque sublimi deponere, cum propter premissa sit lese maiestatis crimine reus, universis et singulis dignitatibus quocunque titulo comprehensis et quibus se intitulat et decorat auctoritatibus, honoribus, libertatibus, immunitatibus, privilegiis, provinciis, contratis, civitatibus, castris, terris, villis, feudis, vasallis, bonis, rebus, iuribus et iurisdiccionibus, tam perpetuis quam

*) Slova v závorce položena přidává Pertz z jednoho rukopisu.

1313 temporalibus, quos, quas et que habet, tenet vel possidet vel quasi, seu habuerunt, tenuerunt et possiderunt quomodolibet hactenus ipse vel sui antecessores, privamus eundemque Robertum rebellem, proditorem et hostem imperii dicteque maiestatis crimine reum de toto predicto imperio exbannimus et diffidamus, et ipsum, si quo tempore in nostram et imperii forciam venerit, vita per capitis mutilacionem privandum in hiis scriptis sentencialiter condempnamus. Statuentes et mandantes, quod nulla persona, cuiuscunque nobilitatis, excellencie status vel condicionis existat, nullaque civitas, castrum, villa vel universitas eidem contra nos et imperium prebeat publice vel occulte auxilium, consilium vel favorem sub pena centum librarum auri pro qualibet civitate et quinquaginta librarum auri pro quolibet castro, villa, marchione, duce, comite, barone et quolibet nobili et XX librarum auri pro qualibet alia singulari persona pro vice qualibet, qua contra fecerint, committenda, quodque cuilibet inpune liceat cives, incolas et habitatores civitatum, castrorum, villarum et quaslibet alias singulares personas, cuiuscunque status vel condicionis existant, que contra nostrum honorem ei obedirent vel darent consilium, auxilium vel favorem publice vel occulte, offendere in persona et rebus et iuribus, et ipsos et ea capere, arrestare et detinere; inhibentes eciam et precipientes expresse, ne aliqui debitores eiusdem Roberti de bonis, in quibus sibi tenerentur, in aliquo ei satisfaciant vel presumant quomodolibet respondere, alioquin tantumdem camere nostre persolvant et ad id sine strepitu et figura iudicii compellantur. Universas eciam provincias, civitates, castra, villas et singulas universitates et quaslibet singulares personas, cuiuscunque preeminencie vel excellencie, eciamsi regia dignitate prefulgeant, et cuiuscunque alterius nobilitatis, condicionis vel status existant, que ex aliquo pacto, promissione seu obligacione dicto Roberto aut suis predecessoribus facta, vel pena apposita sub quacunque verborum forma comprehenso vel comprehensa, sive quavis racione, causa vel titulo et specialiter de aliquo servicio faciendo vel hominum armatorum aut aliud subsidium dando per mare vel per terram tenerentur eidem Roberto, ab ipsis pacto, promissione, obligacione 1133
et pena apposita, vasallos quoque, feudatorios et omnes et singulos, qui eidem fidelitatis et feudorum vel alia quacunque racione vel causa ad aliqua prestanda servicia personalia vel realia tenerentur, ab omni vinculo fidelitatis, subieccionis et obediencie sibi vel suis heredibus faciende absolvimus penitus et in totum, ita quod nec civitates, castra, ville, universitates et persone predicte pacti vel obligacionis predictorum, nec vasalli et feudatarii prefati, cuiusvis fidelitatis, subieccionis vel obediencie racione, causa vel titulo sibi vel suis heredibus quomodolibet teneantur; provincias enim, contratas, civitates, castra, terras, villas, feuda, vasallos, bona, res, iurisdicciones, iura, servicia et quecunque alia sub nostris comprehensa privacione et absolucione huiusmodi confiscamus. Demum omnibus et singulis militibus, auditoribus, iudicibus, iurisperitis et notariis, qui eiusdem Roberti domestici seu familiares existunt seu alias in eius servicio esse noscuntur, et quibusvis aliis districte precipiendo mandamus, quatenus ab ipsius Roberti familiaritate, consilio et direccione et obsequiis quibuscunque infra duorum mensium spacium ab hodie computandum cum effectu recedant et nunquam ad eius consilium vel servicium accedere publice vel occulte presumant, alioquin ipsos milites honore et dignitate milicie, auditores, iudices et iurisperitos omnes iudicandi et assidendi auctoritate omnibusque ac singulis privilegiis et inmunitatibus ac notarios notariatus officio, eos videlicet de dictis militibus, auditoribus, iudicibus, iurisperitis et notariis, qui huiusmodi mandato nostro non paruerint, ex nunc prout ex tunc privamus omnino et inhabiles et infames reddimus, ita quod elapsis mensibus predictis ad nullos actus legittimos postmodum quocunque tempore admittantur. Huiusmodi autem privacionis, confiscacionis, exbannicionis, diffidacionis, condempnacionis et absolucionis sentencias in hiis scriptis ferimus et alia omnia et singula suprascripta et infrascripta facimus exigente iusticia et bono rei publice requirente ac ex certa sciencia et de plenitudine potestatis, supplentes omnem defectum, si quis forsan in inquisicione predicta vel quibuscunque processibus propterea factis ob aliquam iuris

1313 sollempnitatem omissam esset habitus, non obstantibus aliquibus legibus, constitucionibus, graciis et privilegiis sub quacunque verborum forma concessis, eciam si de ipsis oporteret de verbo ad verbum in presentibus fieri mencionem, que contra premissa vel premissorum aliquod possent quomodolibet obici vel opponi, quibus specialiter derogamus. Actum Pisis in presencia nostrorum principum et baronum, populi multitudine copiosa VII kal. Maii, regni nostri anno V°, imperii vero anno I°.

Lata [1]), data et pronunciata fuit dicta sentencia per dictum serenissimum dominum imperatorem sedentem pro tribunali et lecta et publicata mandato et in presencia ipsius domini imperatoris per me Paulum quondam Sere Ranuctini de Monte imperiali, notarium ipsius domini imperatoris, et in presencia Leopardi Frenecti de Pisis, notarii ipsius domini imperatoris, quibus ipse dominus imperator mandavit, quod de predictis omnibus et singulis scribant et faciant publica instrumenta. Et hec omnia et singula acta fuerunt Pisis in platea publica ante hospicium nobilis viri Ranerii comitis de Donoratico, in quo ipse dominus imperator, habitat, convocata ibidem et congregata ad parlamentum ad predicta audienda et intelligenda mandato ipsius domini imperatoris innumerabili multitudine hominum tam citramontanorum quam ultramontanorum, tam magnatum, nobilium quam eciam popularium, presentibus nobilibus viris dominis: Heinrico de Flandria, mariscalco dicti domini imperatoris, Manfredo de Claromonte comite Moac., Gottifredo comite de Olloco, Tancrede comite de Morilliana, Bartholameo comite Camarlingo, Ranerio et Gerardo comitibus de Donoratico, Amone de Albo monte, Thoma de Septem fontibus, Simone Philippi de Pistorio, Giliberto de Saltana, magistro hospicii domini imperatoris, Alexandro de Orgio, Dominico de Quigerio, Anselmo de Agundacort et Ugolino de Vichio, Lapo de Ubertis, Tosolato de Ubertis de Florencia et Andrea de Caprona, Johanne Cinino, Ugolino de Sismondis, Betto Nicho, Guidone Pellarii de Pisis militibus et Gaddo Ganbacurta, Lapo iudice de Vico, Andrea Corfagnine, Fecino Lippi, Simone de 1313
Colle, Vanne Ribaldini et Vanne Raciocho Anzianis Pisani populi et Ranerio Jannis comite de Donoratico de Pisis, Carbone de Cerchiis de Florentia, Francisco Tani de Ubaldinis, Farinata de Ubertinis et aliis quampluribus fidedignis testibus ad hoc, Dominice nativitatis anno millesimo CCCXIII, indiccione XI, die XXVI mensis Aprilis ac regni ipsius domini imperatoris anno quinto, imperii vero primo.

Capitulum CXX.

Sequitur epistola, in qua per figuram prosopopeie corona imperialis invitat Heinricum imperatorem ad ipsam suscipiendam.

Excellentissimo ac serenissimo principi, capiti et domino suo, domino Heinrico, divina favente clemencia Romanorum regi dignissimo et semper Augusto, corona sublimis et confirmatoria coronarum in alma urbe recondita vite perhennis gloriam et desiderate felicitatis gaudium triumphale in throno et solio maiestatis dive tue sanctissime serenitatis adventum, quem ante secula necessarium orbi terre previdit altissimus, preconceptum. Celum et terra et omnia, que in eis sunt, laudent et benedicant nomen patris, qui ut angelum suum eminentissimum dono nobis sperate gracie tantum mundi contulit possessorem, cuius clemens et graciosa benignitas, strenua et doctissima probitas, ordinatissimi motus et actus superexcellentes, sensus et habitus magnanimi et intytulabilis cordis stabilitas et generosi ex antiquo nobilitas adeo alcius super[t]) omnes omnibus creaturas patenter insurgant, quo lacius et uberosius, quam tempora[u]) retroacta promiserunt, hominum superexcrescente malicia et vendicante sibi regnum nequitia grandiorem istis oportunam temporibus prenoverat medicinam, nimirum te inclitum celo et celorum curia transmittendum nec tardandum consilium postulante superno reddebant.

Te planetarum, stellarum et elementorum concordia inpetrabat[v]); te legum ambigua et indissolubiles questiones et dubia infinita querebant; te viduitas, te virginitas, te pupilli or-

[1]) Odstavec tento až ku konci kapituly není v rukopisech kroniky Zbraslavské, nýbrž podán dle Dönnigera: Acta Henrici VII imp.

[t]) supra 3. — [u]) tempore 3. — [v]) inportabat 2.

phani et variarum gencium oppressa qualitas et depressa, te iuventus, amenitas, civitatum tranquillitas carcerumque porte quam plures et destructi parietes implorant, te montes rigidi et meatus obscuri, ombrose planicies, senum canicies, libertas atque fiducia, populorum securitas et invicta fortitudo castrorum et marium ac stagnorum desiderata quies et transitus inconcussi oracionibus assiduis postulabant a patre. Te aves, te[x]) pisces et cetera reptilia sensibilia et insensibilia pro sua et universi pulchritudine affectabant. Ego siquidem iam longo tempore viduata et exspectacionis diutine fatigata labore tot te[y]) donis gracie predotatum nocturnis vigiliis et diurnis clamoribus continue querere non cessabam, ut tam gloriosissimos crines tuos et tam sinceri capitis attingere possem ornaturam, que tot principum Romanorum hactenus culmina decoravi. Et ecce subito insurrexit aurora teque germen speciosissimum[z]) tetendit in patulum, cui montes et colles, nives et pluvie, grandines et fluminum impetus ac fluctus marium remos prebent et faciunt difficillima plana et aspera planiora,[a]) cuius et tanta preclaritas, ut in tui aspectu corda lesa mutantur in placitum et munda constancius in desiderium obsequendi,[b]) adventui cuius porte patent, claves assurgunt, muri eciam fortissimi et inexpugnabiles inclinantur et tui magnificentissimi nominis solo sono colligaciones et rebellium federa dissolvuntur, ut omnis potens et gloriosa congeries, quod et eius, qui misit illum, supereminenciam representat, et intueantur et credant, quod hec est Dei manifesta voluntas, sub qua curvantur, qui portant orbem, et cui resistere nemo potest, cum apud eum sit sapiencia et fortitudo. Ipse consilium et intelligenciam si destruxerit, nemo est qui edificet, et si incluserit hominem, nemo est qui aperiat, si continuerit aquas, omnia siccabuntur, si emiserit eas, subvertent[c]) terram, qui decipientem et qui decipitur novit. Contra te non expedit armate milicie bellum indicere iussiones nec resistentibus quibuscumque ab urbane vie tramite deviare, cum non ignoraverit, qui te mittit, quod in hoc cogitaciones hominum vane erant.[d]) Audisti nempe, quod tui predecessores iam diu nati extiterant et veluti abortivi lucem intueri supini materialibus oculis nequiverunt, ad quam intuendam pariter et habendam una dies tibi dedit introitum. Ceterum leteris immense,[e]) cum sis, quem Dominus preelegit, tu, quem mundus speravit, tu inter ceteros sicut lilium inter spinas, tu pius et misericors rex et dominancium dominus, tu fons ortorum[f]) et puteus aquarum vivencium, quibus irrigata omnis terra uberes et Deo amabiles non desperat producere fructus, tu benivolencie consors et fidei orthodoxe zelator,[g]) pacis amator, iusticie cultor, rebellium atque crudelium vindicator et omnis innocencie reverentissimus conservator. Tu pius et rigidus, ut utrumque requirit, tu prudencia dirigenda disponis et indirecta reformas, tu sapiencia graderis et cautela progrederis, tu eciam ewangelice honestatis tytulo insignitus inaudite moralitatis ornatus ornamine. Quid igitur[h]) abstines, cum te cuncta bona sectentur,[i]) cur me facis affeccione tanta perplexam[k]) et desiderio te videndi? Surge aquilo et veni auster et perfla ortum meum et fluent aromata illius per universas mundi partes; cinge caput tuum circulo[k*]) meo et splendeant in facie tua colligatorum lapidum virtutes et fulgor. Tolle de consuetudine mea vires et gloriam palmamque victorie triumphalis, tolle universalem potenciam, tolle nomen imperii legumque sublimissimam potestatem; veni ut pater, veni ut sponsus et[l]) amplexeris[m]) candiditatem et celsitudinem meam. Antiqua sum etenim, sed formosa et in lectulo meo per noctes quesivi te diu, quia favus distillans labia tua, mel et lac sub lingua tua; osculeris me osculo oris tui et trahe me post te, curremus in odore unguentorum tuorum. Mediteris desideria cordis mei et quam duro pernoctabit affectu donec ex amplexu tuo quasi cedrus exaltata in Libano[n]) et quasi plantacio rose in Jericho.[o]) Et precepit et dixit michi creator omnium et qui creavit me: Requiescet in tabernaculo tuo et sonitus nomi-

---

[x]) et 2. — [y]) de 4. — [z]) preciosissimum 4. — [a]) per planiora 2. — [b]) obseq., ad cuius ventis porte 2. — [c]) subvertunt 3, 4. — [d]) erunt 2. — [e]) inmense 2. — [f]) hortorum 4. — [g]) zelatur 2. — [h]) ergo 3. — [i]) spectentur 2. — [k]) proplexam 2. — [k*]) cingulo 4. — [l]) nemá 3. — [m]) et amplexens 4; amplecteris 2. — [n]) Lybano 4. — [o]) Ytericho 2; Jhericho 3, 4.

— nis eius per omnem terram exibunt et in fines orbis terre potencia eius. Regnabit iustus, peribit impius, sedebunt in pace humiles et sternentur cornua superborum nec teneant coronarum blandicie receptarum, quia splendere in meis conspectibus non audent, non Lombardorum munera, non Tuscorum, non camporum contrarietas vel silvarum asperitas, non armatorum quorumcumque rebellio vel protervitas tyrannorum. Nosti enim, quod omnia plano aspera et quod impero, iure nullus resistit et iure carens Dei auxilio non iuvatur;[p]) et sicut imperio fuisti ex superno prepositus, sic ex alto in[q]) ipsius imperii obtinendis,[q*]) recuperandis pariter et augendis iuribus et iurisdiccionibus[r]) et honoribus tibi est attributa potestas, quam, sicut decet, tuam excellenciam cognoscere munificam et excelsam, ut eciam tue vigilie apponantur, ne aliquo ingenio seu modo possint iura, iuridicciones et honores huiusmodi minui, deprimi aut ledi; sed in eorum latitudinem extendendam, ampliandam modis omnibus et augendam conatus et mentem dirigere, ut de die in diem afferam tibi munera. Reges et principes intuentes, quod neminem ex eisdem reddis exemptum,[r*]) nemini pacta prebes, nemini ob diffidenciam virtutis Dei et imperialis fortitudinis imperialia iura submittis, et tibi hoc expedit, cum sis, de quo ante tuam originem legebatur: Veniet stella virens ex septentrionali plaga benigna et bone causacionis, sub cuius imperio infima superioribus equabuntur et mundus in gloria erit et inmundus in pena, tunc omnes assurgent manibus adorantes sui nominis et felicitatis coronam et regnabit hec in Europa tota et Affrica maioremque partem Asie subiugabit, sub qua lex tollitur paganorum et omnis impietas et ypocrisis enervatur nec vivitur amplius ex figura, non me velis ulterius exspectare, constantissime principum.[s]) Veni ad locum, unde tuum speciale nomen sumpsit originem. Resuscita filiam tuam, hanc urbem antiquissimam, caput omnium, et tu caput ipsius, cum sis, de quo legitur: Mire magnitudinis homo ille, qui depressam resistenciam exaltabis et subiugabis animalia dura, et erit fortitudo tua[t]) in rota, et rota dabit partes suas infimas quasi pares. Festina, festina in adiutorium meum, spes mea et consolacio mea, libera, queso, et pone me iuxta te et cuiusuis manus pugnet contra me, victricia signa cadant[u]) a facie terre; qui querunt tibi mala, fiant sicut nebula, quam in cinerem ventus spargit. Attrahat te, alliciat te speciositas mea et odor vestimentorum meorum reficiat mentem tuam. Oculi velut[v]) stelle, coma mea ex aurea puritate crispata, frons mea ex miraldis ordine mirando[x]) contexta et flagrancia[y]) oris mei sonitum vocis egredientis clarificat; gula mea ex perlis et auro, collum et renes saphiris in serico diversisque floribus renitescunt. Thopazyon[z]) fimbrie vestimenti superbiunt, carbunculi radiant, in cacumine humerorum pendent lamine hinc et inde, qualem altera solem vivum, reliqua vero lunam ex illius radiis lucem dantem presentant. Manus mee sicut cristallus ungulas congerentes eburneas, cinctum meum iacinctis et iaspide ac eternis et incorruptibilibus speculis fabricatum; bursa mea plena thesauro et eius pendicula cynamomum; genua mea candida, sed cooperta et interior omnis composicio[a]) inconprehensibilis ad nitorem, quod non est datum homini colligere posse, nisi cum veneris et introduxeris me in cubiculum regum, et tunc sint omnia nuda tibi, pedes mei amabiles et delectabiles intuenti: caro eorum sicut nix et calciamenta mea ex diversis et variis margaritis. Flores mei fructus honoris et honestatis. Si tangis me, adhuc esuries, si loqueris mecum, adhuc sicies. Lectus meus ex aromatibus mirre et thuris et sicut novelle olivarum folia ventilatur in gyro; camera mea luminis gloriosi omnis obscuritatis et tenebrarum inimica; veniunt fontes Tygris in illam, irrigat eam ros placidus et rosarum vires exornant. Fenix[b]) ibi et avium multitudo, nec canunt in tedio, cum vocantur, assurgunt, aromatizant balsamum circumsistens, una dactilus et poma varietate invitant. Locum tam amenissi-

---

[p]) iuvabitur 4. — [q]) ex 4. — [q*]) optin. 2. — [r]) iurisdicionibus 2, a tak níže. — [r*]) contemptam 4. — [s]) princeps principum 2. — [t]) nemá 2. — [u]) cessant 2. — [v]) velud 2. — [x]) micando 2. — [y]) fragrantia 4; fraglacia 2. — [z]) tophasyon 4. — [a]) conp. 2. — [b]) phoenix 4.

— mum nullus intrat et nemo ausus est aperire, nisi fuerit de tribu altissima et de quo dixit Dominus: Tu es ille. Non dubitet augusta felicissima imperatrix, que margarite gaudet vocabulo tanquam per autonomasyam preposita lapidum speciebus, quia ossa[c]) mea sunt invisibilia singulis atque munda. Filiam hanc, que eo nomine nuncupatur, quam suo consorcio sociabo, et erimus omes in sedibus nostris, nec erit invidia in minori neque superbia in maiori. Sollicitet igitur[d]) te, sollicitet, inducat et moneat, quia tempus est acceptabile, tempus gratum,[e]) ut intueamur maiestatem tuam, quam ipse Deus omnipotens prosperari dignetur et conservare dignetur, qui facit mirabilia magna solus et fecit tui similitudine te potentem per infinita secula seculorum.[f])

Explicit littera invitacionis serenissimi principis Heinrici septimi, Dei gracia Romanorum imperatoris et semper Augusti, ad recipiendam coronam.

Capitulum CXXI.

De morte Clementis pape et quibusdam aliis.

1314 Anno Domini MCCCXIV⁰, duodecimo kalendas Maii[1]) mortuus est dominus Clemens papa quintus nono anno sedis sue. Hic papa prius[g]) Burdigalensis episcopus et nacione de Vasconia fuit, qui omni tempore papatus sui ad urbem Romanam non pervenit, sed in locis occidentalibus, ubi et prius fuerat, Philippo, regi Francie, se obtemperans in pluribus usque ad obitum suum mansit. Hic eciam papa anno Domini MCCCXI⁰ Winense concilium celebravit, in quo sub pretextu pietatis et sub opinione passagii generalis decimam imposuit generaliter toti clero, et quia rex Francie Philippus crucem ibidem assumpsit cum duobus suis filiis simulans se et promittens, quod personaliter vellet illi passagio interesse, sibi papa omnem decimam colligendam de clero regni[h]) Francie assignavit. Pre- 1314
dictus eciam papa illum prepotentem et per totum mundum celebrem ordinem cruciferorum Templarorium ascribens eisdem quosdam errores heresis, abrasit de gremio ecclesie totaliter et delevit, cuius ordinis magister anno Domini MCCCXIV⁰ non contradicente papa per regem Francie miserabiliter mense Aprilis Parisius[i]) igne crematus est. Alie vero eiusdem ordinis persone plurime aut tormenta passe, aut relicto regulari habitu seculum intraverunt. Opinio tamen dictabat plurium, quod dictum ordinem non pestis heretica, sed ipsorum possessio latissima et malorum hominum avaricia delevisset. Predicto concilio dominus Johannes, episcopus Pragensis, interfuit, sed dominum Petrum, archiepiscopum Maguntinensem, qui tunc[k]) cum Johanne, rege Bohemie, fuit[l]) in Bohemia, propter preces domini Heinrici imperatoris papa ab illo[l*]) concilio habuit supportatum. Factum est autem post mortem pape, quod secundum constitucionem sexti libri decretalium omnes cardinales in Carpentorato[2]) positi fuerant in conclavi, et quia inter cardinales inclusos, quorum quidam fuerunt Italici,[m]) quidam Francigene et aliqui Vascones, facta est dissensio, ita quod in papa et in eleccione pastoris ecclesie non poterant concordare, sunt ab invicem ideo sine omni fine ad regiones varias sequestrati et similiter eo, ut causa dispersionis ipsorum cognoscatur plenius, presentem literam generali capitulo Cisterciensi[m*]) cardinales Italici transmiserunt, cuius litere tenor talis est:[n])

Venerabilibus in Christo patribus, viris religiosis, de Cistercio, de Firmitate, de Pontiniaco, de Clara Valle, de Morimundo monasteriorum abbatibus, nec non et generali capitulo ordinis Cisterciensis amicis suis carissimis Miseracione divina Nicolaus Hostiensis, Johannes Velletriensis[o]) episcopi, Neapolion sancti Adriani, Wilhelmus sancti Nicolai in carcere Callensi, Francis-

---

[1]) Dne 20 dubna 1314. — [2]) Carpentras.

[c]) oscula 2. — [d]) ergo 3. — [e]) gratiarum 4. — [f]) saeculorum. Amen 2. — [g]) primus 2, 3. — [h]) rukopisy regi. — [i]) Parysius 3; Parisiis 4. — [k]) nemá 4. — [l]) fuit in Bohemia nemá 3. — [l*]) alio 3; ab illo conc. illum hab. 4. — [m]) Ytal. 2, 3 a tak níže. — [m*]) Cyst. rukopisy, a tak stále níže. — [n]) Při listu následujícím má ruk. 2 po straně připisek: Littera cardinalium, a ruk. 3 má slova ta jako nadpis. — [o]) Valletrenensis 2.

1314 cus sancte Marie Nycomediensis ac Jacobus et Petrus Columpniacensis [p]) sancte Romane ecclesie diaconi ac cardinales salutem et sinceram in Domino karitatem. [q]) Etsi ab universis et singulis christiane fidei cultoribus detestanda pericula, gravia ac scelerata flagicia presumpta nuper in curia, et crudeliter perpetrata per Vascones in offensam Dei et ecclesie Romane contemptum gravemque concussionem status eius, nisi superna Dei dextera, que Petrum in fluctibus, ne mergeretur, erexit, ac eciam nobis, quos de mortis eripuit faucibus, astitisset, credamus ad aures vestras per vulgaris fame preloquium pervenisse; neque nobis est dubium, audita facinora velut acuta iacula vehementer ob zelum divini nominis et honorem ecclesie vestra pupugisse precordia, quia tamen interdum loci distancia facti variat veritatem, ipsam vobis puram et liquidam, nulla verborum ficcione compositam, vestro conspectui presentamus: Et quidem dum nos et alii eiusdem ecclesie cardinales post obitum Clementis Pape quinti essemus in episcopali pallacio civitatis Carpentensis ad eligendum futurum pontificem summum sub uno conclavi et nos cardinales Italici non querentes, que nostra sunt, sed que Dei, neglectis singularibus affeccionibus reciprocis in nos ipsos, peteremus hominem ad sustentandas [q*]) columpnas ecclesie, qui dictam ecclesiam reformando dirigeret, essetque in hoc tantum omnis nostra cura, omnis intencio et affectus, Vascones, seu quod libram examinis sub futuro summo pontifice teste consciencia formidarent, seu armatorum violencia crederent hereditario jure Dei sanctuarium possidere, ex deliberato ac concordi proposito cum sub palliato colore, deferendi videlicet corpus eiusdem pape, in copiosa peditum et equitum armatorum multitudine convenerunt, ut scelus, quod mente conceperant, perducerent in actum, die XXIII Julii arma sumpserunt bellica, et sub ordinacione Bertrandi de Bothon [r]) et Raimundi Villim, dicti pape nepotum, civitatem Carpatrensem intraverunt, [r*]) multosque curiales Italicos (cum solum Italici peterentur ad mortem) inmaniter trucidarunt, et se ad predam conver- 1314
tentes et spolia crescente rabie ferinoque fervescente furore in diversis civitatis partibus incendia posuerunt; nec hiis contenti plurium cardinalium ex nobis hospicia duris insultibus et iniectis ignibus invadentes ibidem bella acerrima cum clangore tubarum hostiliter intulerunt. Invalescente tandem graviori periculo et gravissima, sicut in captis civitatibus assolet fieri, increbrescente unione, multitudo Vasconum equitum armatorum hostium dicti conclavis obsedit, ac clamando: Moriantur cardinales Italici, moriantur! volumus papam! volumus papam! et ipsis in huiusmodi acclamacione frementibus, alia multitudo Vasconum equitum armatorum plateam dicti conclavis invasit, similiter circumdato pallacio vocibus acclamando. Nos vero prefati cardinales italici circumsepti tantis angustiis et mori tam turpiter quam crudeliter metuentes, cum omnia circa conclave armatorum multitudo terreret, neque publicus pateret egressus, tandem pre timore murum palacii, facto inibi parvo foramine, pro nostra salute rupimus et de Carpentis postmodum discedentes dispersi non sine mortis periculo ad diversa loca secessimus et per misericordiam Dei, qui salvos nos reddidit, ad terras pervenimus amicorum. Consideret vestra providencia, quod ob ipsorum Vasconum feritatem non defuit, quin effusio principalium membrorum ecclesie, que benignius illos lactavit uberibus, ditavit et complevit honoribus, statum eius confusione perpetua et impressione [s]) confunderent, et christianum nomen infidelibus darent in derisum, fabulam et opprobrium sempiternum. Ceterum premissis omnibus, que cum tantis iniuriis passi sumus, nequaquam obstantibus nos pacem et unitatem ecclesie petimus, ipsas summo conamine procuramus. Sed si ex aliena culpa procederet negocium, quod avertat Altissimus, ad rupturam, de vestro erga Deum et ecclesiam zelo certos vos reddimus, quod una nobiscum, qui Dei honorem et quod verum est agimus et pro justicia et emunitate certamus, fides vestra concurrat et sic per nos et alios ortho-

---

[p]) Calumpn. 3; Columniacensis 4. — [q]) charit. 4; car. 3. — [q*]) sustinendas 4. — [r]) Bothero 4. — [r*]) nemá 3. — [s]) Dobner má za to, že se tu má čísti: suppressione.

1314 doxe fidei professores ipsi Domino nostro Ihesu Christo et ecclesie sue sancte in sua causa favebitur, sic promptis affeccionibus assistent, quod et honori divino congruet et eidem ecclesie satisfiet.

Presentes autem literas per discretum virum magistrum Guntherum de Bybirstein,[t] canonicum Spirensem, capellanum nostrum, portitorem ipsarum vobis volumus nomine nostro presentari.[u] Datum Valencie octavo die[v] Septembris.

Capitulum CXXII.

Sentencia domini Clementis pape, per quam damnatus fuit ordo Cruciferorum Templariorum.[1]

1312 Clemens episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Ad providam Christi vicarii presidentis in specula apostolice dignitatis circumspeccionem pertinet vices pensare temporum emergencium, negociorum causas discutere ac personarum attendere qualitates, ut ad singula dirigens debitum necessarie consideracionis intuitum et oportune manum operacionis apponens de agro Domini sic viciorum tribulos eruat, ut virtutes amplificet, sic prevaricancium spinas tollat, ut evellendo plus plantet quam destruat et in loca vacua per eradicacionem nocencium tribulorum devota Deo plantaria transferendo pociorem prebeat de provisa et utili eorundem locorum unione et translacione leticiam, quam vera iusticia, que compassionem[v*] habet, dolorem intulerit demerencium personarum locorum huiusmodi per ruinam; sic enim sufferendo, quod officit, et subrogando, quod proficit, virtutum profectus amplificat et sublata de medio meliori subrogacione restaurat. Dudum siquidem ordinem domus milicie Templi Ierosolimitani propter magistrum, fratres ceterasque personas dicti ordinis in quibuslibet mundi partibus consistentes variis et diversis non tam nephandis quam inphandis proch dolor! errorum et scelerum obscenitatibus, pravitatibus, maculis et labe resparsos, que propter tristem 1312
et spurcidam eorum memoriam presentibus subticemus, eiusdemque ordinis statum, habitum atque nomen non sine cordis amaritudine et dolore sacro approbante concilio non per modum diffinitive sentencie, cum eam super hoc secudum inquisiciones et processus super hiis habitos non possemus ferre de iure, sed per viam provisionis seu apostolice irrefragabili et perpetuo valitum substulimus sanccione ipsum prohibicioni perpetue subponentes districcius inhibendo, ne quis dictum ordinem de cetero intrare vel eius habitum suscipere vel portare aut pro Templario gerere se presumeret, quod[x] si quis contrafaceret, excommunicacionis incurreret sentenciam ipso facto. Universa eciam bona ordinis prelibati apostolice sedis ordinacioni et disposicioni auctoritate[y] apostolica duximus reservanda, inhibentes districcius, ne quis, cuiuscunque condicionis vel status existeret, se de personis vel[z] bonis huiusmodi aliquatenus intromitteret vel circa ea in preiudicium ordinacionis seu disposicionis apostolice per sedem eandem, ut premittitur, faciende aliquid faceret, innovaret vel eciam attemptaret, decernentes ex tunc irritum et inane, si secus a quoquam scienter vel ignoranter contingeret attemptari ac postmodum dicta bona, que dudum ad subsidium terre sancte et inimicorum inpugnacionem fidei christiane a Christi cultoribus data, legata, concessa et acquisita fuerunt, debita gubernacione carencia tamquam vacancia deperirent vel converteruntur in usus alios quam in illos, ad quos fuerant pia devocione fidelium deputata, vel propter tarditatem ordinacionis vel disposicionis huiusmodi eorum destruccio vel dilapidacio sequeretur, cum fratribus nostris sancte Romane ecclesie cardinalibus nec non patriarchis, archiepiscopis, episcopis et prelatis ac eciam cum nonnullis excellentibus et illustribus personis cum reliquorum quoque absencium prelatorum ac eciam capitulorum et conventuum, ecclesiarum et monasteriorum procuratoribus in

---

[1]) Viz: Rymer, Acta publ. III, str. 323; Mansi, Collectio concil. díl XXV, str. 389.

[t]) Bibirstein 3; Bybirsteyn 4. — [u]) representari 4. — [v]) nemá 2. — [v*]) conpas. 2. — [x]) nemá 4. — [y]) author. 4. — [z]) nemá 4.

1312 dicto concilio constitutis habuimus ardua, morosa et diversa consilia et tractatus, ut per huiusmodi consiliorum et tractatuum deliberacionem prehabitam diligentem dictorum bonorum ordinacio et disposicio ad honorem Dei, augmentum fidei, exaltacionem ecclesie, dicte terre subsidium salutem quoque fidelium et quietem salubris et utilis proveniret. Post que utique longa, premeditata, provisa et matura consilia suadentibus pluribus iustis causis nostra et dictorum fratrum nec non patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum et aliorum prelatorum ac excellencium et illustrium personarum predictorum in dicto concilio tunc presencium deliberaciones et consilia in hoc finaliter residerunt, ut predicta bona ordini sancti Johannis hospitalis Jerosolimitani et ipsi hospitali ac dilectis filiis magistro et fratribus hospitalis eiusdem nomine hospitalis et ordinis eorundem, qui tanquam athlete Domini pro defensione fidei se periculis mortis ingiter exponentes onerosa nimis et periculosa dispendia continue perferunt in partibus transmarinis, in perpetuum unirentur. Nos igitur[a]) inter cetera mundi loca, in quibus vigere dinoscitur observancia regularis, dictum ordinem hospitalis et ipsum hospitale sincere karitatis plenitudine prosequentes ac attendentes, quod sicut evidencia facti docet, in eo divinis obsequiis ferventer insistitur, pietatis misericordie opera vigilantibus studiis exercentur, fratres hospitalis ipsius mundanis spretis illecebris devotum impendentes Altissimo famulatum ac pro recuperacione terre predicte tanquam intrepidi Christi pugiles ferventibus studiis et desideriis intendentes quelibet ducunt humana pericula in contemptum; considerantes quoque, quod ex hoc tanto eorundem magistri et fratrum dictorum ordinis et hospitalis crescet strennuitas, augebitur feruor et ipsorum roborabitur fortitudo ad propulsandas nostri redemptoris iniurias et hostes eiusdem fidei conterendos, quanto ipsorum potencia in opulencioribus facultatibus augmentata onera, que prosecucionis[b]) tanti negocii necessitas exigit, levius et facilius poterunt supportare et propterea non indigne vigiles redditi 1312
studiisque sollicitis excitati, ut ad sui status augmentum opem et operam impendamus,[c]) eodem sacro approbante concilio ipsam domum milicie Templi ceterasque domos, ecclesias, capellas, oratoria, civitates, castra, villas, terras, grangias et loca, possessiones, iurisdicciones, redditus atque iura omniaque alia bona immobilia[d]) et mobilia vel se movencia cum omnibus membris, iuribus et pertinenciis suis ultra et citra mare ac in universis et quibuslibet mundi partibus consistencia, que ipse ordo et dicti magister et fratres ipsius ordinis milicie Templi tempore, quo ipse magister et nonnulli ex eisdem fratribus milicie Templi in regno Francie communiter capti fuerunt, videlicet anno Domini MCCCVIII° mense Octobris, per se vel quoscunque alios habebant, tenebant et possidebant, vel ad eosdem domum et ordinem milicie Templi et dictos magistrum et fratres ipsius ordinis milicie Templi quomodolibet pertinebant, nec non nomina, acciones et iura, que predicto tempore capcionis ipsorum eisdem domui, ordini vel personis ipsius ordinis milicie Templi quocunque modo competebant[e]) vel competere poterant contra quoscunque cuiuscunque dignitatis, status vel[f]) condicionis existerent, cum omnibus privilegiis, indulgenciis, immunitatibus,[g]) libertatibus, quibus prefati magister et fratres dictorum domus et ordinis milicie Templi et ipsa[g*]) domus et ordo per sedem apostolicam vel per katholicos imperatores, reges ac principes et fideles alios vel quocunque alio modo erant legitime communiti, eidem ordini hospitalis sancti Johannis Jerosolimitani et ipsi hospitali donamus, concedimus, unimus, incorporamus,[h]) applicamus et annectimus in perpetuum de apostolice plenitudine potestatis, exceptis bonis quondam dicti ordinis milicie Templi consistentibus in regnis et terris carissimorum in Christo[i]) filiorum nostrorum Castelle, Arragonie, Portugalie et Maioricarum[k]) regum illustrium extra regnum Francie, que a donacione, unione, concessione, applicacione incorporacione et annexione predictis specialiter

[a]) ergo 3. — [b]) persecutionis 4. — [c]) inpendimus 2. — [d]) inmob. 2. — [e]) conp. 2 a tak dále. — [f]) nemá 2. — [g]) inmun. 2 a tak skoro pravidelně *n* místo *m* v takových složených slovích. — [g*]) nemá 2. — [h]) incorperamus 4. — [i]) in Christo nemá 2. — [k]) Maioritarum ruk.

1312 excipienda duximus ac eciam excludenda, ea nichilominus disposicioni et ordinacioni sedis apostolice reservantes. Inhibicionem dudum per alios processus nostros factam, ne quis videlicet, cuiuscunque condicionis vel status existeret, se de personis vel[l]) bonis huiusmodi aliquatenus intromitteret vel circa ea in preiudicium ordinacionis seu disposicionis sedis eiusdem faciende de illis necnon decreti nostri interposicionem quoad personas et[m]) bona in dictis regnis et terris eorundem proxime expressorum consistencia omnino manere volentes in pleno robore firmitatis, quousque de personis et rebus predictis in eisdem regnis et terris consistentibus per disposicionem sedis eiusdem fuerit aliter ordinatum, occupatores quoque dictorum bonorum aut illicitos detentores, cuiuscunque status, condicionis, excellencie vel dignitatis extiterint, eciamsi pontificali, imperiali vel regali prefulgeant dignitate, nisi infra unius mensis spacium, postquam super hoc per dictos magistrum et fratres ipsius hospitalis vel ipsorum quemlibet aut procuratorem seu procuratores eorum fuerint requisiti, dicta bona dimiserint illaque plene et libere restituerint ordini ipsius hospitalis[n]) et eidem hospitali aut magistro seu prioribus vel preceptoribus aut fratribus hospitalis eiusdem in quibuscunque partibus et provinciis constitutis eorumque singulis vel[o]) procuratori vel procuratoribus eorundem eiusdem ordinis ipsius hospitalis nomine, eciam si dicti priores, preceptores et fratres ipsius hospitalis et procuratores ipsorum et eorum quilibet a dicto magistro hospitalis mandatum super hoc specialiter non haberent, dummodo procuratores predicti a dictis prioribus et preceptoribus vel eorum singulis in provinciis et partibus, in quibus huiusmodi priores et preceptores exstiterint, deputati, mandatum super hoc habuerint vel ostenderint speciale. Qui omnes et singuli, videlicet priores et preceptores et fratres dicto magistro, procuratores vero predicti eisdem prioribus et preceptoribus eorumque singulis, a quibus super hiis fuerint deputati, plenum super omnibus gestis, actis, receptis et procuratis per eos quomodolibet in hac parte compunctum et racionem ponere et reddere teneantur nec non omnes, qui scienter occupatoribus et detentoribus prelibatis in occupacione vel detencione huiusmodi[p]) dederint consilium, auxilium vel favorem publice vel occulte, excommunicacionis, capitula vero, collegia seu conventus ecclesiarum et monasteriorum nec non universitates civitatum, castrorum, villarum et aliorum locorum et ipsas civitates et castra, villas et[q]) loca, que in hiis culpabilia exstiterint, et[r]) eciam civitates et castra et loca, in quibus detentores, occupatores huiusmodi dominium optinuerint temporale, si huiusmodi domini temporales in dimittendo bona predicta et restituendo illa magistro et fratribus ordinis hospitalis eiusdem nomine hospitalis ipsius obstaculum adhibebunt et infra dictum mensem ab huiusmodi[s]) premissis non destiterint, postquam super hoc, ut premittitur, fuerint requisiti, ipso facto interdicti sentenciis decrevimus subiacere, a quibus absolvi non possint, donec super hiis plenam et debitam satisfaccionem curaverint exhibere; et nichilominus occupatores et detentores huiusmodi[t]) vel prestantes eisdem, ut premittitur, consilium, auxilium vel favorem, sive singulares persone, sive capitula, collegia sive[u]) conventus ecclesiarum et monasteriorum aut universitates civitatum, castrorum, terrarum vel aliorum locorum exstiterint, preter[v]) penas prescriptas omnibus, que a Romana vel aliis ecclesiis quibuscunque tenent in feodum ipso facto decernimus[x]) fore privatos sive privata, ita quod ad ecclesias, ad quas spectant illa, libere sine contradiccione aliqua revertantur, earumque ecclesiarum prelati sive rectores de ipsis pro sua voluntate disponant, sicut utilitati ecclesiarum ipsarum viderint expedire. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam[y]) nostrarum donacionis, concessionis, unionis, incorporacionis, applicacionis, annexionis, reservacionis, inhibicionis, voluntatis et constitucionis infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare presumpserit, indig- 1312

[l]) nemají 3, 4. — [m]) nemá 2. — [n]) Tu vkládá 2 ještě ipsorum quemlibet. — [o]) vel procuratoribus vel procurationibus eorundem 4. — [p]) huius 2. — [q]) que 2. — [r]) ac 4. — [s]) huius 2. — [t]) huius 2. — [u]) seu 4. — [v]) propter 4. — [x]) decrevimus 3. — [y]) Tak 3; paginam nostram 4; paginam litterarum nostrarum 2.

1312 nacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Wienne[z]) VI nonas Maii pontificatus nostri anno septimo.

Capitulum CXXIII.

Miracula facta circa sepulchrum[a]) Margarethe imperatricis, que sepulta est in civitate Janua.

Anno Domini MCCCXV°, mense Septembri dominus Waltherus, Pronensis[b]) episcopus, ordinis Minorum ad dominum Johannem, regem Bohemie, in Podebrad[c]) de partibus Lombardie venit et quinque infrascripta miracula[1]) secum sub literis autenticis apportavit:

Primum miraculum, quod Deus[d]) ostendit propter merita domine Margarethe imperatricis.

In[e]) Christi nomine Amen. Beneficia miraculorum Dei non sunt tacenda, sed omnibus propalanda, ut ipse Deus glorificetur in ipsis et sancte persone, ob quarum inclita merita Deus ostendit miraculorum beneficia, valeant ab omnibus honorari. Miraculum igitur, quod Deus bonis et sanctis meritis inclite[f]) domine Margarethe imperatricis, uxoris quondam serenissimi principis domini Heinrici, Romanorum imperatoris, que in civitate Janua migravit ad Dominum, et cuius corpus in ecclesia fratrum Minorum de Janua iuxta altare maius cum honore maximo est sepultum, debet presenti testificacione testificari et probari et bone fame preconiis non taceri. Ad ipsum namque sciendum et manifestandum miraculum et ad recipiendum dicti miraculi testimonium veritatis, venerabilis pater, frater Porchetus,[g]) Dei gracia Januensis archiepiscopus, processit, ut infra dicetur:

In presencia ergo prefati domini archiepiscopi,[h]) mei notarii et testium infrascriptorum personaliter constitutus frater Rolandus de Cremona de ordine fratrum Minorum sub debito 1313
obediencie fuit requisitus a fratre Francisco Bartholomei, vicario ministri[i]) provincie Januensis et guardiano[k]) conventus Januensis, quomodo de fractura sive crepatura, quam in corpore suo in latere sinistro paciebatur, exstitit liberatus. Qui frater Rolandus volens vicario[l]) predicto et guardiano humiliter obedire et veritatem miraculi non tacere, respondit,[m]) dixit et testificatus est, quod ipse fuit bene per septem annos continue ita graviter crepatus et fractus in latere suo sinistro et nunquam potuit sine gravamine se movere, portando semper lombare ferreum et quoddam aliud lombare, quin intestina semper inferius descenderent in vesicam sive bursam. A qua fractura sive crepatura dixit et testificatus fuit sub obediencie debito se esse modo infrascripto totaliter liberatum, videlicet quod eo tempore, quo gloriosissima domina, domina Margaretha, imperatrix prefata, Janue decessit, erat ita infirmus de dicta crepatura seu fractura et eciam alia infirmitate, quod non potuit exequiis ipsius domine interesse. Demum audiens de meritis sanctitatis ipsius domine vovit Deo et beate Marie, quod quam cito posset intrare dictam ecclesiam beati Francisci, in qua dicta domina, ut premittitur, est sepulta, et ad tumulum ipsius domine accederet reverenter et quinquies beatam et gloriosam virginem Mariam ob reverenciam quinque vulnerum Jesu Christi et propter[n]) merita ipsius sanctissime, de quibus multipliciter confidebat et confidit, diceret genibus flexis salutacionem angelicam, scilicet Ave Maria etc., et cum persisteret in ipso proposito ad ipsius domine tumulum accedendi[o]) infra septimum diem obitus domine[p]) imperatricis, a dicta crepatura et alia infirmitate, quam paciebatur, fuit alleviatus in tantum, quod ipsam ecclesiam intravit et ad ipsius domine tumulum cum magna devocione ac humilitate accessit et ut proposuerat, quinquies ante sepulchrum[q]) eius

[1]) Srovn.: Gesta Baldewini str. 221.

[z]) Wyenne 2. — [a]) sepulcrum 3. — [b]) Buronensis 3, 4. — [c]) Podiebrad 3. — [d]) Dominus 4. — [e]) Před slovem tímto má 4 slova: Primum miraculum. — [f]) inclytae 4. — [g]) ven. pat. dominus frater 4; ven. p. dominus Portherus 3. — [h]) domini archiepiscopi nemá 3. — [i]) ministro 4. — [k]) gardiano 2, a tak níže. — [l]) predicto vicario 3, 4. — [m]) resp. et dixit 2. — [n]) nemá 3. — [o]) accendi 3. — [p]) dicte dom. imp. 2. — [q]) sepulcrum 3.

1313 beatam Mariam semper virginem flexis genibus salutavit, quibus sic devote peractis divina operante clemencia ipsius inclite[r]) domine imperatricis sanctis meritis a dicta fractura sive crepatura in continenti fuit miraculose et plenarie liberatus et sanitati pristine restitutus. Item interrogatus per ipsum vicarium et guardianum dictus frater Rolandus, quot annorum est et quot annis permansit in ordine fratrum Minorum, respondit: Ego sum bene septuaginta octo annorum et ultra, in ordine sancti Francisci vixi et permansi continue, postquam fui expresse professus in ipso ordine quadraginta duobus annis vel circa.[s]) Actum in domo fratrum Minorum Januensium anno Domini MCCCXIII°, indiccione duodecima,[1]) die decimo Aprilis, presentibus fratre Bonifacio Epynula, fratre Gualderio[t]) de Papia, fratre Nicolao Barrochino de Papia, fratre Johannio de Clauaro ordinis fratrum Minorum, Gerardo[u]) de Florencia et Johannio Turcho[v]) de Clarasco, domicellis prefati domini archiepiscopi et testibus ad hoc vocatis et rogatis. Et ego Franciscus de Lombardino, publicus imperiali auctoritate notarius, hiis omnibus interfui et ea omnia in hanc publicam formam redegi et scripsi, meoque signo consueto signavi rogatus.[x])

Secundum[y]) miraculum.

In[z]) Christi nomine amen. Beneficia etc.[a]) — ad recipiendum ipsius miraculi testimonium veritatis. Reverendus in Christo pater dominus, frater Porchetus, Dei et apostolice sedis gracia Januensis archiepiscopus, requisito per eum[b]) ad hoc specialiter venerabili[c]) patre, domino fratre Partenvallo,[d]) Dei gracia episcopo Nebiensi, prout infra patebit, in presencia ergo predictorum dominorum archiepiscopi et episcopi Nebiensis ac mei notarii et testium infrascriptorum personaliter constituta[e]) Johanna de Vintinulio, habitatrix Januensis in contratta sive 1313
parochia Magdalene, ad sancta Dei ewangelia, sacris tactis[f]) scripturis corporaliter iuravit super[g]) infrascriptis meram et liberam respondere et dicere veritatem, super quibus interrogaretur. Imprimis interrogata Johanna predicta, quam infirmitatem paciebatur et[h]) in qua parte sui[i]) corporis, respondit et dixit, quod paciebatur guttam sive reuma in brachio suo sinistro et passa fuerat a longo tempore dictam infirmitatem ita graviter, quod de dicto brachio non poterat se iuvare. Item interrogata, qualiter a dicta infirmitate curata exstitit, respondit, quod dum die dominico decimo septimo Junii prefatus dominus archiepiscopus in ecclesia sancti Francisci, que est Janue,[k]) publice predicaret, ac coram fidelium multitudine miraculum, quod prefate domine Margarethe imperatricis sanctissimis meritis in fratre Rolando de Cremona de ordine fratrum Minorum dignatus fuit operari, sollempniter publicaret, ipsa Johanna in dicta ecclesia personaliter existente ac eciam audiente predicacionem domini archiepiscopi prelibati, devote Deo et beate Marie vovit, quod si meritis domine imperatricis predicte posset de dicto brachio liberari, quod eiusdem domine quondam imperatricis sepulchrum humiliter cotidie visitaret ac coram dicto sepulchro unum brachium cum manu de cera offerret. Itaque[l]) omni die post votum emissum visitavit sepulchrum et sic clemencia divina operante ipsius domine[m]) imperatricis infra tres vel quatuor dies reperit se a dicta infirmitate totaliter liberatam. Et Margaretha de Romania, que habitabat in eadem domo cum dicta Johanna, interrogata sub pena prestiti iuramenti per ipsam, quod dicat veritatem, quam scit de hiis, que Johanna supradicta predixit, utrum post predictum votum emissum ab ipsa Johanna infra tres vel quatuor dies sine aliquo dolore libere se iuvit et iuvat de

[1]) Správně má býti undecima.

[r]) inclytae 4. — [s]) Tak 2; citra 3; ultra 4. — [t]) Gualderis 2. — [u]) Jerardo 2. — [v]) Turchio 4. — [x]) Ruk. 3 má znamení notářské (signum tabel.), a sice čtyrstran s křížem uvnitř a nad ním a čtyřmi body. — [y]) Sequitur sec. mir. 2; tercium mir. 3. — [z]) In nomine Domini 4. — [a]) Úvod až k slovům ad rec. ipsius miraculi testim. veritatis jest v listu tomto tentýž jako v prvním (viz str. 219, řád. 16–31). — [b]) per eum nemají 3, 4. — [c]) venerando 3; venerabile 2. — [d]) Parceuallo 4. — [e]) constitute 3; constitutarum 4. — [f]) tactis sacris 4. — [g]) supra 3. — [h]) nemá 2. — [i]) sue 3. — [k]) Janua 2, 3. — [l]) Ita quod 2. — [m]) nemá 3, 4.

1313 dicto brachio, respondit, quod iuvat se et iuvit post predictum tempus ita bene, acsi nunquam in dicto brachio passa fuisset aliquod malum, quod antea non poterat, ut supra dictum est. Interrogata dicta Margaretha, quomodo scit predicta? respondit, quia continue habitavit in una et eadem domo sine aliquo intermedio pariete cum ipsa Johanna et moratur ad presens, ita quod hec[n]) vidit et videt continue. Prefatus vero dominus archiepiscopus volens super predictis infirmitate et liberacione certitudinem plenariam habere, fecit iurare in sui presencia Margaretham predictam, habitatricem civitatis Januensis, que, ut supra dicitur, habitare in una domo cum Johanna et a longo tempore dicitur habitasse, respondere et dicere veritatem, que Margaretha suo iuramento dixit, quod dicta Johanna multo tempore fuit infirma in dicto brachio sinistro ita[o]) graviter, quod ipsa de dicto brachio nullo[p]) modo poterat se iuvare, nec aliquid operari, et eam infirmam vidit de ipso brachio et post diem dominicum decimum septimum Junii dicta Johanna infra quatuor dies ab infirmitate dicti sui brachii sinistri liberata fuit et eam vidit totaliter liberatam, videns eam de dicto brachio plenarie se iuvare et operari, sicut unquam[q]) melius fecit. Item[r]) interrogata per ipsum dominum archiepiscopum, si ipsa cum dicta Johanna habitat et habitavit longo tempore in una et eadem domo in civitate Januensi?[s]) respondit sub[t]) iuramento, quod sic. Interrogata, si intellexit a prefata Johanna, si ipsa liberata erat meritis bone[u]) memorie domine imperatricis predicte, respondit, quod bene intellexit ab ea, quod prefate domine imperatricis meritis fuerat[v]) liberata. Actum Janue in palacio archiepiscopali sancti Silvestri anno Domini MCCCXIII°, indiccione undecima[x]) die vicessima[y]) octava Junii presentibus Rostagno, priore ecclesie sancti Antonii Januensis, fratre Gwillo de Thaurino, priore sancti Sixti,[z]) Januensibus fratribus Thoma, Gerardo de Abbatibus de Florencia, domicello prefati domini archiepiscopi, testibus vocatis et 1313
rogatis.

Et ego Franciscus de Lombardino . . .[a])

Tercium[b]) miraculum.

In nomine Domini amen. In civitate Janua[c]) 1315
in parrochia sancti Georgii mulier quedam nomine Adilheta annorum quinquaginta quinque per spacium decem mensium et plus, penitus nichil videns, que dirigente ductore tam per viam quam per domos, si quando vicinas suas visitare causa necessitatis vel pietatis intuitu disposuerat, indigebat, absque[d]) ductore nesciens, quo tenderet vel quo iret, dum esset in magna angustia nullo medicorum auxilio aut consilio, quod probavit pluries et pluries, non potuit remedium invenire. Cum igitur huius cure impossibilitatem per medicos Johanna, uxor magistri Wilhelmi de Vallecari, eius vicina, perciperet, eidem Adilhete compaciens inquit[e]) ei: Cur non vovetis vos domine sancte imperatrici? Eius[f]) meritis vestram recuperabitis sanitatem pristinam oculorum. Petrina[g]) enim, uxor magistri Agristi, graviter paciebatur in brachio, que emisso voto dicte imperatrici est ipsius meritis liberata, igitur sic faciatis et liberabimini Deo dante. Quid plura? Acquiescens eius monitis Adilheta[h]) votum emisit dicens: Ego Adilheta humiliter me devovi dicte sancte imperatrici petens, ut eius meritis michi Altissimus oculorum meorum lumen reddere dignetur. Sicque factum est, ut voto emisso die sequenti, quando surrexit de mane, vidit clare fenestras medias apertas, discernens homines et alias res, sicut prius viderat, antequam fuisset privata lumine oculorum, unde dixit: Per omnia benedictus Deus et sanctissima imperatrix. Adilheta dicta iuravit ad sancta Dei ewangelia, omnia vera esse supradicta, in presencia fratris Porcheti,[i]) archiepiscopi Januensis, Johannis Turci[k]) de Clarasco, Petri de Andoria,[l]) sufficienti eciam testimonio personarum idonearum[m]) omnia talia sunt probata. Anno

[n]) hoc 2. — [o]) ita — dicto brachio nemá 2. — [p]) nullo — brachio nemá 3. — [q]) umquam 2: nunquam 4. — [r]) nemaji 3, 4. — [s]) Janua 4. — [t]) suo 3, 4. — [u]) beatae 4. — [v]) fuit 4. — [x]) duodecima 4. — [y]) vigesima 2. — [z]) N. — [a]) jako výše při prvním psaní. — [b]) Slova ta předcházi: Sequitur tercium miraculum imperatricis 2. — [c]) Janue 2, 3. — [d]) aliquo 3, 4. — [e]) inquid 3. — [f]) cuius 3. — [g]) Peterna 2. — [h]) Adelheta 4. a tak o 4 slova dále. — [i]) Porteti 4. — [k]) Thurci 3; Turti 4. — [l]) Audoria 2. — [m]) ydon. 2, 3.

1315 Domini MCCCXV°, die decimo tercio Junii. Hec eciam omnia conscripta fuerunt per Franciscum de Lombardino, publicum notarium imperialis aule.

Quartum[n]) miraculum.

1313 In nomine Domini amen. In presencia venerabilis domini Porcheti,[n*]) Januensis archiepiscopi, et plurium testium aliorum frater Franciscus de Bartholomeo, vicarius ministri[o]) provincie Januensis, guardianus[p]) simul fratrum Minorum eiusdem loci, in virtute sancte obediencie et Spiritus sancti precepit fratri Ranaldino de Placencia, quod veritatem perfectam diceret, nichil[q]) addendo, vel diminuendo de beneficio sive miraculo, quod circa suam personam meritis sancte memorie imperatricis illustrissime Margarethe Dominus ostendisset. Frater vero Ranaldinus predictus dudum in ordine in omni bonitate probatus respondit quadam vivaci tenaci memoria veritatem, que talis est: Die tredecimo mensis Junii ego Ranaldinus in altari sancti Eligii missam pro anima domine imperatricis, sicut communiter omnes fratres faciunt, celebravi sanus corpore atque mente; circa nonam[r]) vero horam eiusdem diei magnis ventris quam tocius corporis doloribus torquebar in tantum, quod[s]) quidquid habebam in corpore, pre dolorum angustia vacuato, nichil potens sumere cibi vel potus aut medicinalis rei pre importabilibus torcionibus, circa completorium cum devocione, qua potui, audito prius miraculo facto in fratre Rolando[t]) de Cremona, ad supradicte[u]) imperatricis suffragia me converti sic existens in doloribus conquassatus et dixi: O dulcissima imperatrix Margaretha, si quid potes apud Dominum, adiuva me, statimque emisso verbo per partem superiorem quidquid[v]) remanserat emisso, quod tamen prius nunquam me fecisse recolo, plenam ab omnibus doloribus, torcionibus et afflictionibus promerui, non dubito imperatricis meritis, sanitatem. Actum Janue anno Domini MCCCXIII° coram testibus pluribus fide dignis, 1313 hec eciam conscripta[x]) sunt per Leoninum[y]) Grullum, publicum imperii notarium.

Quintum[z]) miraculum.

Anno Domini MCCCXIII° in castro iuxta Papiam sito,[a]) quod Nazanum[b]) dicitur, hoc miraculum meritis imperatricis Margarethe contigit. Quedam domina nobilis nomine Florisia vidua existens, bonam famam habens, fluxu cepit sangwinis laborare tam graviter multis diebus, quod pre debilitate virium nulla sperare poterat auxilia medicorum, timens in brevi diem claudere extremum. Deliberavit igitur ire ad castrum Nazanum, ubi nupta fuerat, ut de[c]) rebus suis mobilibus ac immobilibus conderet testamentum. Cumque, antequam iret, audiret a fratribus Minoribus sanctitatem imperatricis Margarethe et evidencia miracula predicari a venientibus de Janua, audiens eciam de ipsa tanta laudum preconia, se eidem in hac forma devovit: Vocavit namque ad se quandam suam vicinam nomine Aldinam[d]) fame laudabilis, que tunc pro factis suis propriis ire disposuerat Januam, quam taliter est allocuta: Ego infirmor ad mortem, medicorum et virium auxilio destituta, propter hoc volo ire ad castrum Nazanum dispositura de rebus meis, quia me breviter sencio ex[e]) hac miseria, quam pacior, transituram.[f]) Verum quia Deo nichil est impossibile, audita virtute sancte imperatricis me sibi devoveo petens cum omni devocione, spe, et fide certa sum, quod impetrare potest[g]) a Deo mei fluxus cessacionem et corporis sanitatem. Et quia ad eius tumulum personaliter venire non possum, quando tu[h]) fueris Janue, ipsam visitabis, eique candelam hanc, qua totum corpus meum cinxeram, offeres reverenter, humiliter petendo, ut me dignetur Altissimus imperatricis Margarethe meritis liberare. Que omnia tam propter Deum quam propter compassionem promisit predicta Aldina, quando esset Janue, firmiter adimplere. Quid plura?

---

[n]) Sequitur quartum mir. 2. — [n*]) Portheci ruk. — [o]) minister 2. — [p]) cardianus 3; gardianus 2. — [q]) vel 2. — [r]) horam vero nonam 4. — [s]) nemá 3; quod quicquid 4. — [t]) Bolando 3. — [u]) supradicta 2. — [v]) quicquid 4. — [x]) scripta 4. — [y]) Zeoninum 2. — [z]) Sequitur quintum miraculum 2. — [a]) situm 3. — [b]) Uazatum 2 a tak níže. — [c]) nemá 3. — [d]) Audinam 4. — [e]) de 2. — [f]) transitura 3. — [g]) a Deo potest 4. — [h]) cum 4.

1313 Hec infirma portatur ad castrum predictum, Aldina vadit Jannam et die tercia votum implens[i]) vadit ad tumulum, votum obtulit,[k]) sanitatem pro Florisina petit et ecce die et hora eadem, ut hec facta sunt, ut postea per mutuam earum collocucionem patuit, dicta domina Florisina a suo languore[l]) plenissime exstitit liberata. Que omnia sub testimonio sufficienti idonearum[m]) personarum sunt cercius roborata et eciam hoc miraculum per Flocamontem de Canena,[n]) publicum imperiali auctoritate notarium, est conscriptum.

Capitulum CXXIV.

Qualiter dominus Johannes, rex Bohemie, comes de Lucemburg,[o]) contra Matheum comitem de[1]) Trencz[p]) cum expedicione processerit anno Domini MCCCXV°, mense Junio.

1315 Ad compescendam protervam quam acerbam violenciam, quam terre Morauie spoliis, incendiis, hominumque abduccionibus nequicie fomes[q]) comes Matheus de Trencz multifarie, multisque modis intulerat, copiosam armatorum multitudinem tam de indigenis quam alienigenis dominus Johannes,[r]) rex Bohemie, convocat et anno Domini MCCCXV° duodecimo kalendas Junii de Praga exiens versus Vngariam[s]) procedebat, statimque cum idem rex ingressus fuisset Morauiam, Vngari quidam audita fama metu tacti propugnacula, que in confinibus et terra Morauie violenter occupaverant, in quibus se a facie regis salvari diffidebant, igne apposito per se ipsos voluntarie cremaverunt et ad comitem de Trencz,[t]) suum dominum, confugerunt. Ad castrum vero,[u]) quod Wessel[2]) dicitur, regalis exercitus se applicuit et illud in primo congressionis aditu, more bellico scalis ad muros appositis viriliter expugnavit, quo facto flumen, 1315 quod Moraua dicitur, ab exercitu[v]) Bohemie transitur et ante castrum, quod Alba[3]) Ecclesia[x]) vocatur, exercitus collocatur. Istud quippe castrum licet in Vngarie terminis situm sit, ad reges tamen Bohemie pridem pertinuit, sed Matheus comes de Trencz ipsum cessante resistencia suo dominio subiugavit. Cum autem regius exercitus in gyro castri positus in obsidione moram faceret, ecce comes prefatus universos suos aptatos ad prelium coadunat, obsessos in castro liberare satagens ad exercitum regis cum sagittis et arcubus, gladiis, hastis et clipeis,[y]) facto clamore valido in idiomate[z]) Vngarico, primitus satis viriliter et hostiliter appropinquat. Tumultuantibus igitur et in altum vociferantibus eisdem Vngaris, iacula quoque et tela undique velut[a]) nivem seu pulverem spargentibus, terror in prima congressione exercitui regis tantus incutitur, quod magna pars eiusdem terga hostibus vertere fugeque presidia querere videbatur. Fuit namque Bohemico exercitui timor et suspicio, quod laterent acriores insidie in occulto; spiritum[b]) vero fortitudinis Heinricus de Lypa vir utique strenuus tunc induit, qui ut alter Judas Machabeus suis commilitonibus virilis animi constanciam tribuit, ac eos, qui fugerant, verbis et verberibus[c]) viriliter ad prelium revocavit, sicque cum vexillo regio, quod cum paucis Alemanis immobiliter in loco campestri perstiterat, Bohemicus pariter et Teutunicus[d]) conglobatus exercitus hostium cuneos velut[e]) telam aranee dissipans penetravit,

Quosdam mactavit et plures ense necavit
Et captivavit quosdam, quo fune ligavit.

Corruerunt[g]) namque die illo, ut dicebatur passim, hinc inde in locis silvanis quam campestribus centum quinquaginta de Vngarix, unus

[1]) Trenčín. — [2]) Veselí, nyní městečko na řece Moravě v soudním okresu Ostrožském, jižně od Uherského Hradiště. — [3]) Holič v Uhrách při hranicích moravských, ani ne míli od Hodonína; německý Weisskirchen, což se rovná latinskému Alba Ecclesia v textu položenému.

[i]) complens 3, 4. — [k]) optulit 2. — [l]) lagwore 2. — [m]) ydiom. 2, 3. — [n]) Cauena 2, 3. — [o]) Ruk. 2 má nad *u* drobně nadepsané *e*; Lutzemburgh 4. — [p]) Trentsch 4 a tak níže. — [q]) fames 3. — [r]) nemá 3. — [s]) Hung. 4 a tak stále. — [t]) Trentsch 2, 4 a tak níže. — [u]) autem 4. — [v]) exitu 3. — [x]) eciam 2. — [y]) clyp. 4. — [z]) ydiom. 2, 3. — [a]) velud 2, 3. — [b]) spem vero 4; spm 3; spem vero fort. Heinricum de Lypa, virum utique stren. tunc induit 4. — [c]) uberibus 3. — [d]) Theuton. 3. — [e]) velud 2. — [g]) curruerunt 2.

1315 autem tantummodo[h]) ex Bohemis. Tandem fugiente Vngarico populo palma victorie potitur milicia[i]) Bohemie et tropheo.[k]) Verum quia in Vngariam longe procedere et inde alimenta[l]) ipsis necessaria adducere regis exercitus propter silvarum densarum latebras et viarum discrimina non potuit nec presumpsit, sed expensa, qua exercitus indiguit, non absque labore gravi de Bruuna[m]) ducta fuit, rex quoque Karolus Vngarie regi Bohemie ex[n]) altero latere in adiutorium non venit, ut promiserat,[o]) placuit igitur regi Bohemie et satrapis eius cum comite de Trentsch aliqualis composicionis amicabilem, quam idem querebat, concordiam admittere et sic[p]) ad propria remeare. Unde factum est, quod ex utraque parte, regis videlicet et comitis, electis octo arbitris causam discidii tractaturis rex cum suis de obsidione Albe[q]) ecclesie abiit et Brunnam in die beati Jacobi apostoli introivit.[1]) Habuerat autem in eadem expedicione rex Bohemie viros mille quingentos more Sueuico aptissime galeatos, sed eorum, qui induti loricis et thoracibus,[r]) mitrasque ferreas et cassides gestantes in capitibus, seque hastis, cuspidibus, sagittis, arcubus et iaculis exercitabant, in prelio erant plura millia et fere innumera multitudo. Quantus vero illorum Vngarorum[s]) adversariorum numerus fuerit, nullius super hoc me certa relacio informavit.

Est michi hoc[t]) certum per multos sepe repertum.
Usus armorum gens non habet Vngaricorum;[u])
Sed quando bellum committit sive duellum,
Pellicium strictum portat, tunice vel amictum,
Qui nimis est artus,[v]) quo stringit fortiter artus.
Et se sic aptat ad bellum, postea captat,
Ut sibi fiat equus velox et cursibus equus,
Plures offendit suus arcus, quem cito tendit,
Vulnera non parva facit hinc volitando per arva;
Non vult tranquille stando pugnare, sed ille 1315
Aut fugit, aut agitat aliquem, sic prelia vitat,
Que fiunt dura servando sueuica iura.
Sed si scrire velis, fert[x]) magna pericula[y]) telis,
Arcum tendendo velociter et iaciendo,
Ex omni parte se tali protegit arte,[z])
Nam iacit ante, retro, quod debes credere Petro,
Nec parcunt uni telis volitantibus[a]) Hunni,
Ne fias funus, hostis non sit tuus[b]) Hunnus,
Et criues[c]) cunctos lardo vel carne perunctos,
Vngarice gentes portant curtas quoque mentes.
Est gens ista levis, iaculis sevissima sevis,
Quantum te pressit Morauia, quot mala gessit
Vngara turba tibi, nequit[d]) dici neque scribi,
Iuxta tuos postes vicinos hos habes hostes,
A quibus eripiat te Christus[e]), et hoc cito fiat.

Item anno Domini MCCCXV° circa festum beati Jacobi facta est tanta post siccitatem nimiam diluviosa aquarum inundacio in quibusdam partibus Bohemie et Morauie, qualem raro aliquis meminit nostris temporibus exstitisse, specialiter tamen flumen[f]) Albea proprium excedens alveum per loca circumiacencia spaciebatur campestria, stabula inebriabat, et horrea secum[g]) quoque deducens evulsit plurima molendina; porro in tantum se flumina in altum crescencia elevaverunt,[h]) quod plures in villis adiacentibus litori[i]) ultra sepes et hostia navigio remigabant.

Eodem anno in diversis partibus plurimi[k]) inventi sunt heretici, qui obmissis et contemptis clavibus ecclesie in quibusdam conventicularibus latibulis confessionem suam aliis laycis facere sunt comperti, et de illis in sexu promiscuo infra mensem unum Prage quatuordecim sunt cremati, plures accepta cruce agere penitenciam promiserunt.

[1]) Dle listiny v Chytilově publikaci Cod. dipl. Mor. VI, str. 64 byl Jan v Brně ještě 31 srpna.

[h]) nemá 2, ale vynecháno pro slovo to místo. — [i]) milicie 2. — [k]) thropheo 2. — [l]) ipsis alimenta 4. — [m]) Ve slově Brunna má rukopis 2 nad *u* zase drobně psané *e*. — [n]) Boh. in adiut. ex altero lat. non 3. — [o]) promisit 4. — [p]) nemá 2. — [q]) Všecky rukopisy mají None nebo Noue. — [r]) torac. 2; corac. 3. — [s]) Hungaricorum 4. — [t]) Místo michi hoc má 3 tamen, 4 tantum. — [u]) Hungarorum 4. — [v]) arctus 4. — [x]) sunt 2. — [y]) prelia 2. — [z]) arce 2. — [a]) volantibus 3, 4. — [b]) tibi 4. — [c]) cernes 2. — [d]) nequeunt 3, 4. — [e]) Christe 4. — [f]) fluvius 3. — [g]) Místo secum quoque má 4 secumque. — [h]) elevaverant 3, 4. — [i]) litora 2; littori 3. — [k]) populi 2.

Capitulum CXXV.

1314 De eleccione duorum regum in imperio Romano. Qualiter mortuo serenissimo Heinrico imperatore septimo duo reges Alemanie sub discordia sunt electi.

Post decessum[l]) divi Heinrici imperatoris septimi, anno scilicet[m]) MCCCXIII° mense Septembri, reverendi domini Petrus Maguntinensis, Baldewinus[n]) Treuerensis ac Johannes[1]) Coloniensis archiepiscopi circa Confluenciam pariter convenerunt,[o]) sacro tunc vacanti imperio de competente[p]) principe provisuri.[2]) Sed ut ego tunc ibidem presencialiter[q]) constitutus vidi, de negocio tam arduo arto in tempore concordare non poterant, ex unanimi consilio alium laciorem conveniendi et tractandi terminum prefigebant, sub quo aliorum principum electorum votum et propositum requirere disponebant. Denique proximo sequenti[r]) mense Junio iterum in predicto loco iidem tres archiepiscopi presentibus sollempnibus ceterorum principum nuncciis de Romano eligendo principe voluntates inter se sagaciter investigant et velut antea dissencientibus affectibus vice iam altera minime concordabant. Johannes[3]) namque Coloniensis archiepiscopus triginta millium marcarum promissione avaro instigante animo depravatus, volebat tantummodo Fridericum, ducem Austrie, Alberti, Romanorum regis filium, in regem eligere, e contrario Treuerensis ac Maguntinensis archiepiscopi conabantur Johannem, regem Bohemie, ad imperii fastigium sublimare, nunccii vero ceterorum principum cepere diversi diversis partibus adherere. Tandem cum tantum scisma inter electores ac tumultus fieret in populo, miles quidam surgens indicto manu sua silencio hec locutus est coram nobis et omni populo inibi congregato. Vobis, inquit, o principes et absen- 1314
cium principum ambaxatores[s]) dominus Maguntinus, qui in eleccione tempore vacacionis sacri imperii omnium principum esse dinoscitur decanus, autoritate[t]) ipsius imperii mandat, ut qui in eleccione Romani principis ius suum obtinere et exercere desiderat, hoc anno tercio decimo kalendas Novembris in Frankenfurt[u]) veniat et ibidem votum suum exprimere non obmittat, qui non venerit, iure suo pro isto tempore se privabit. Hac prolata sentencia omnes abinde discessimus sine mora. Interea Treuerensis et Maguntinensis[v]) archiepiscopi perpendentes, quod in Johannem, regem Bohemie, propter defectum etatis legitime, ut puta, qui primo tunc annum decimum[x]) septimum ceperat attingere, electores ceteri vota sua nollent transfundere, nec ducem Austrie hii duo vellent admittere, missis nuncciis ad Lodowicum,[y]) ducem Bauarie, ipsum hortantes invitant, ut pro vacantis imperii apice nequaquam negligat laborare. Nempe idem dux Lodowicus eodem anno mense Februario precedente[z]) contra Fridericum, ducem Austrie, in campestri prelio triumphaverat,[4]) nec non circiter trecentos de comitibus ministerialibus ac libere condicionis nobilibus, viros famosos, ceperat, unde ob hoc nomen suum celebre atque preclara gloria ipsius in auribus multorum principum se lacius diffundebat. Hac itaque[a]) fortunata quam insperata percepta legacione mox iter arripit,[b]) ad Maguntinensem[c]) ac Treuerensem archiepiscopos pervenit, ubi ex mutue collocucionis affatibus eius naturalis ac benigna industria horum, quos[d]) visitaverat, principum animos ad suum obtinendum propositum favorabiliter inclinavit. Nichilominus Fridericus, dux Austrie, hinc inde legatos suos mittit, munera promittit, et ubi vox impetrare

---

[1]) Jindřich a ne Jan jmenoval se tehdejší arcibiskup kolínský. — [2]) V příčině volby této srovnej vedle Schöttrova spisu Johann, König von Böhmen, und Graf von Luxenburg díl I, práce Riezlerovu, Baierische Gesch. II a Heidemannovu: Peter von Aspelt; Kurzův spis: Geschichte Österreichs unter Friedrich dem Schönen a nedávuo vydanou monografii C. Mühlingovu: Die Geschichte der Doppelwahl des Jahres 1314. — [3]) Zase má býti Jindřich. — [4]) Petr se tu táhne k bitvě u Gammelsdorfu dne 9 listopadu r. 1313.

[l]) discessum 2. — [m]) sub eodem 2. — [n]) Baldeuinus 4. — [o]) venerunt 2, 4. — [p]) competenti 2, 3. — [q]) praesenter 4. — [r]) subsequenti 3. — [s]) ambassiatores 2, 4. — [t]) auctor. 2; author. 4. — [u]) Frankinfurt 3; Franckenfurd 4 a tak níže. — [v]) Maguntinus 4. — [x]) sept. dec. 3. — [y]) Ludouicum 4, a tak níže. — [z]) precedenti rukopisy. — [a]) igitur 4. — [b]) arripuit 4. — [c]) Maguntinum 4. — [d]) quam rukopisy.

1314 non sufficit, res accedit. Post elapsum itaque prediffiniti temporis, ecce terminus eleccionis appropinquat et ad veniendum in Frankenfurd[e]) quilibet inter electores principes, quanto valet, valencius et decencius aptari festinat. Anno igitur Domini[f]) MCCCXIV°[g]) septimo kalendas Novembris[1]) tanta principum, comitum ac milicie mirifice est copiositas in Frankenfurd congregata, quanta et qualis nostris temporibus, ut dicitur, insimul non est visa. Siccine in litore fluvii Mogoni contra plagam aquilonalem[h]) Lodowici, ducis Bauarie, et suorum fautorum exercitus iacuit, in alio quoque latere fluminis eiusdem contra meridiem Fridericus, dux Austrie, se cum suis adiutoribus collocavit. Itaque die predicto, que tunc cum festo beati Luce ewangeliste[2]) concurrerat, hora quasi nona Petrus Maguntinensis, Baldwinus[i]) Treuerensis archiepiscopi, Johannes, rex Bohemie, Woldemarus, Brandenburgensis marchio, ibidem presencialiter[k]) constituti Lodowicum, ducem Bauarie, in principem imperii Romani et advocatum ecclesie eligunt canonice et assumunt. Ex parte vero altera in eadem hora Johannes,[3]) Coloniensis archiepiscopus, Rudolfus, dux Bauarie, Lodowici tunc electi germanus,[l]) et Johannes, dux Saxonie, Fridericum, ducem Austrie, esse regem Alemanie alcius proclamarunt.

O quantus strepitus tunc fit, quantusque mugitus,
Pars fremit adversa, clamant alii vice versa,
Efficitur multus mox in populoque tumultus,
Hii Ludowicum laudant, alii Fridericum.
Et nisi fluxisset ibi Moganus, inde fuisset
Mox ingens bellum generatum, sive duellum,
Quod destruxisset hos ac alios necuisset.[m])

Porro unus exercitus ad sibi contrarium accedere non potuit, quia per aquam solum transitus patuit. Urbs Frankenfurd[n]) per triduum clausa fuit, die vero tercia[4]) eleccione iam dissona celebrata, cum civitas esset aperienda, Fridericus, dux Austrie, valde mane ante diluculum recedendo movere incipit sua castra; sustinuerat enim ipsius populus gravem ibi famis penuriam, et quia exercitum tunc habuit duce Bauarie multipliciter pauciorem. Quo discedente Lodowicus rex novus civitatem Frankenuurd[o]) cum principibus pluribus et octo millibus armatorum[p]) in magnis dextrariis sedencium omnibus occurrentibus et applaudentibus accedit et ingreditur, ac ab inde post pauci moram temporis Aquisgrani[q]) proficiscitur, per dominumque Petrum, Maguntinensem archiepiscopum, ibidem in sede regum collocatur, nec non regio diademate[r]) una cum Margaretha,[5]) sua coniuge, sollempniter insignitur. Ostendit namque idem Maguntinus archiepiscopus papalia quam imperalia privilegia, quod per ipsum de iure sit regum Alemanie coronacio[s]) celebranda. Audiens autem Johannes, Coloniensis archiepiscopus, quod Lodowico Maguntinensis[t]) diadema imposuerit,[u]) ipse suo consuetudinario fungi volens officio Fridericum, ducem Austrie, in Bunna[6]) suo oppido in[v]) mense Januario similiter coronavit; ex hoc poterit bene dici: 1314

Dissimiles leges fiunt, cum sunt duo reges.
Cum duo sunt capita, tunc[x]) salva nequit fore vita,[y])
Solo sub capite poteris tu vivere rite,
Unus sit princeps, plures non opto deinceps,
Nam bene dicenti cuidam credo sapienti:

Encia, inquit, nolunt male disponi, nec est bona pluralitas principum; unus ergo princeps. Ex horum itaque[z]) regum duorum discordia ubique surgunt discidia,[a]) committuntur passim prelia et in omnibus fere partibus Alemanie suboriun-

[1]) Doba volby není tu správně udána; volba Fridricha Rakouského stala se dne 19 října, volba Ludvíka Bavorského však dne 20 října. Ostatně ani dodatek dle kalendáře římského tuto vytknutý nesnáší se se zprávou o několik řádků níže položenou, že volba odbývala se na den sv. Lukáše. Také nebyly obě volby v touž hodinu vykonány, nýbrž jak již dotknuto, v nestejný den. — [2]) Dne 18 října. — [3]) Má zase býti Jindřich a tak i níže. — [4]) Dne 23 října. — [5]) Korunování v Cáchách stalo se dne 25 listop.; Ludvíkova manželka jmenovala se Beatrix. — [6]) Korunování Fridricha Rakouského bylo též 25 listop. vykonáno v Bonnu.

[e]) Frankinfurt 3, a tak níže — [f]) nemá 3. — [g]) Tak 3, ale 2 a 4 mají MCCCXIII°. — [h]) aquilonarem 2, 3. — [i]) Balduinus 4. — [k]) principaliter 3. — [l]) germanos 3. — [m]) vetuisset 3. — [n]) Frankinfurt 3. — [o]) Frankinuurt 3; Frankenfurd 4. — [p]) marcarum 3. — [q]) Aquisgranum 4. — [r]) dyad. 2, 3, a tak níže. — [s]) dominacio 2. — [t]) Mogunt. 4. — [u]) inpos. 2. — [v]) nemá 4. — [x]) tibi 3. — [y]) vite 2. — [z]) igitur 4. — [a]) dissidia 4.

1315 tur pericula infinita. Sueuia, Alsacia, Renique superiores comites paucis duntaxat exceptis ferunt auxilium Friderico; Spira vero et Wormacia, Maguncia, Colonia cum Nuerenberg[b]) et Augusta cum pluribus ipsarum civitatum episcopis et inferioris Reni comitibus astant fideliter Lodowico. Coloniensis tamen episcopus, comes de Nassowe,[c]) atque Kraft[d]) dictus de Hohinloch, licet plurima contraria sustineant, Friderico tamen usque hodie astare non cessant; similiter Lodowicus de Ottingen[e]) et de Winesberg[f]) comites, licet in Sueuia dominia ipsorum[g]) habebant, Fridericum tamen viriliter[h]) impugnant.[i]) Sic sunt confusa omnia, consurgunt undique bella; stuporem eciam vehementer omnibus audientibus ingerit, quod Rudolfus, dux Bauarie, multociens factam cum Lodowico germano suo concordiam ruperit et in eiusdem fratris sui preiudicium Friderico de Austria voto et viribus usque adhuc assistere non obmittit.[k]) Porro iacturam honoris, quam ex fratris contemptu idem Rudolfus pertulit, modo sentit, nam ipse quodam iusto Dei iudicio quam legali dampnatus sentencia a toto suo ducatu eiectus exulat et in Wormacia sex tantum contentus famulis velut[l]) profugus peregre stat. Hunc vero deieccionis laqueum uxor sua de Nassowe progenita suggestione nepharia contexuit, quia dum Lodowicum, ne consequeretur imperium, impedire quesivit, se ipsam et maritum cum heredibus in ultimum exterminium perduxit. Semen enim discordie inter fratres hos seminare hec femina idcirco querebat, scilicet ut, dum Rudolfus Lodowicum supprimeret, sua posteritas extincto fratre totum dominium Bauarie possideret. O perfida et detestabilis intencio, qua quis ditari desiderat se et posteros ex patrimonio alieno! O quam ceca est honoris mundani et humane cupiditatis ambicio, que fratrem a fratre segregat[m]) et aggerat in[n]) inimico. Flebiles non immerito naturalis amoris unitas promere[o]) poterit querelas, quod,[p]) quos ex eadem radice originalis produxit nativitas, 1316
solutis et neglectis amicicie nexibus honoris obtinendi ambitu occultas contra se moliuntur insidias et contradicciones eciam suscitant manifestas. Albertus quippe rex Romanorum, Friderici istius pater, mater quoque Lodowici ex eodem sunt utero procreati. Hec propinqua consanguinitatis[r]) nequaquam obstat linea, quin adhuc, utcunque poterunt, isti consobrini facere cogitent invicem sibi mala. A primo namque eleccionis ipsorum tempore ipsi, quam homines eorum nunc circa Spyram, nunc circa Augustam et hinc inde sepius contra se acies bellicas fortissimas direxere, non tamen adhuc generali campestri prelio pariter conflixere, sed qui fragiliores fuerant, forcioribus maluerunt cedere, quam ex dubioso certamine tropheo forte carere. Verum tamen in diversis partibus utriusque fautoribus sepius alternatis vicibus inferuntur pericula et precipue Friderico in provincia, que Sweycz[s]) et Vherach[1]) dicitur, Leupoldo fratre suo vix evadente fere duo millia pugnancium per populum satis inermem et humilem ferro et fluvio sunt extincta. Iste est annus Domini MCCCXV[o] eleccionis vero istorum duorum regum secundus et adhuc non est proch dolor finis discordie et consumacio pestis huius, adhuc globus volvitur,[t]) sed quando et ubi[u]) residere incipiat, penitus ignoratur.

Sed Deus hoc faciat cito, quod concordia fiat
Hos inter reges, ne luat ampla seges.

Capitulum CXXVI.

De captivitate Heinrici de Lypa[x]) et[y]) de pluribus incidenciis.[z]) Qualiter propter captivitatem Heinrici de Lypa disturbium in regno Bohemie ortum fuerit et propter hoc dominus Treuerensis archiepiscopus in Pragam cum Maguntino archiepiscopo venerit.

A principio ingressionis[a]) sue in Bohemiam inclitus[b]) Johannes rex iuxta se frequenter plu-

[1]) Schwitz a Uri.

[b]) Nurenberg 3, 4. — [c]) Nassow 2. — [d]) Craft 2, 4. — [e]) Ruk. 2 má ve slově tom nad *O* drobně nadepsané *e*. — [f]) Wissenberg 4. — [g]) eorum 4. — [h]) nemá 2. — [i]) inpungnat 2. — [k]) omittit 4. — [l]) velud 2. — [m]) seggregat 2. — [n]) nemá 4. — [o]) permere 4. — [p]) quam 3. — [r]) consagwinitatis 2. — [s]) Sweitz 4. — [t]) wlvitur 2. — [u]) ubi debeat residere, penitus ignor. 4. — [x]) Lipa 3. — [y]) et — Lypa v následujícím řádku nemá 3. — [z]) incidenciis et qualiter 4. — [a]) egressionis 2 — [b]) inclyt. 4.

1315 rimos de Alemania comites ac nobiles sapiencia quam potencia insignes habere consueverat, quorum fretus consilio singula fere sui regni negocia disponebat, quibus et vicissim regalia beneficia et officia conferebat. Videntes autem regni Bohemie barones se nonnunquam a secretis regis tractatibus sequestrari, lucrumque et pecunias, quas prius tollere didicerant, extere[c]) nacionis manibus attrectari, invidia, que prosperis insidiatur alienis eventibus, in quorundam magnatum cordibus non distulit nerviciter[d]) radicari.

Namque solent gentes quecunque, quod advenientes
Alterius terre nequeunt secum bene ferre,
Sic quod ditentur[e]) ipsis nimis et[f]) dominentur.
Sed si miscentur simul aut habitare videntur
Gentes ex terris variis, inhiant[g]) nisi gwerris,
Hoc inquilinus non fert, quod eum peregrinus
Opprimat aut ledat, sed quod de rure recedat,
Hoc petit ac orat, et toto posse laborat.

Unde regni nobiles crebro privata concilia et familiaria colloquia celebrant, vias omnes, quas valent, palliata[h]) sollicitudine ad eliminandum de regno Alemanos excogitant, demum regalibus aspectibus talibus cum affatibus se presentant: Domine, inquiunt, rex vestra naturalis industria liquido regni statum et condicionem hominum intelligit, nichilominus tamen et de hoc exponere ipsa fides, qua vobis astringimur, enucleacius nos compellit. Ecce isti hospites, qui in regno sunt, simul avaricie student, fiscum regium eviscerant, solum ad hoc cura frequens ipsos sollicitat, ut pecunias per fasque nefasque congregent et deducant, castra et beneficia regni plura occupant, et tamen pacem in stratis facere non sufficiunt nec laborant. Nobis autem, qui in regno nati et regi famulari parati sumus, si domine rex vos curaretis credere atque beneficia terre committere, optime valeretis hec omnia dispendia precavere, per vos[i]) pax fieret, rex et regnum proficeret, et que sic modo deducitur, in regno pecunia remaneret. 1315 Tociens huius importune peticionis instancia cum minarum adieccionibus repetitur, quod tandem, quod petitur, exauditur. Dominus itaque Bertoldus comes de Henneberg,[k]) Vlricus lantgravius[l]) de Lutenberg extra Bohemiam, Dytenus iuvenis de Castello extra Morauiam cum pluribus aliis Teutonie nobilibus exeunt et ad propria redeunt, seque Bohemici magnates de regis et regni negociis totaliter intromittunt. Anno igitur Domini MCCCXV° mense Aprili Johannis[m]) regis regni anno quinto Heinrico de Lypa[n]) in Bohemia, Jeschoni[n*]) de Wartenberk[o]) in Morauia consencientibus fere[p]) universis regni nobilibus per ipsum regem omnia sunt regalia negocia recommissa. Hiis itaque[q]) gestis pax, que sperabatur, non venit. Expedicio expedicioni,[r]) exaccioni exaccio cottidie succedit, profectus regi,[r*]) ut putavimus, non succrevit, sed de urbora[s]) Kuthnensi[t]) et moneta, que tunc septimanis singulis quingentas aut sexcentas marcas regi solvere debuit, marcas sepe tantum sedecim septimanatim pro expensis regalibus rex suscepit, reliqua vero tota pecunia, prout Heinricus de Lypa camerarius existens disposuit, fuerat distributa. Excrevit inter hoc arridente fortuna Heinricus de Lypa super omnes, qui erant in Bohemia, accrevit pariter ipsius fama, gloria,[u]) curia ac ingens familia, ita quod multo copiosior ipsius quam regis facta est clientum ac militum subsequens ac previa, cum incederet, comitiva. Omnia subiacent suis nutibus suisque iussionibus; rex sibi[v]) obtemperat et populus universus, sed dic michi, quod modo quero:

O tu fortuna, que te varias quasi luna,
Et nescis stare, si sic[x]) cupias habitare
Sub stabili sorte, quod et hoc velis, ecce precor te.
En ego fortuna, si starem forte sub una,
Et non mutarer, nunquam fortuna vocarer,
Nam mea raro rota scit stare, sed est quasi tota

c) exercere 3. — d) nerviter 3, 4. — e) dicentur 3. — f) nemá 3. — g) inhyant 2. — h) palbaciata 3. — i) nos 4. — k) Henenberch 3. — l) langravius 3. — m) Johannes 2. — n) Ruk. 3 někdy též tak slovo to podává, jindy zase Lipa. — n*) Jesconi 3. — o) Wartenberg 3, 4. — p) terrae 4. — q) ita 4. — r) nemá 3. — r*) regis 4. — s) urbura 3, 4. — t) Cutnensi 3. — u) gloriosa curia 4. — v) se 3, 4. — x) cupias sic 3

1315 Cotidie[y]) mota, facit hinc bona, nunc mala vota:[z])
Hunc premit et[a]) sursum post elevat et cito rursum,
Qui sedet in throno, par incipit esse colono.
Qui stat, conspiciat, ut non cadat, ac ita fiat
Ultimus ex primo, quando residebit in immo,
Et neque desperet homo, si sibi forsan adheret
Sors, que sic dura se mutant talia iura.

Cum igitur fortunatorum eventuum Heinricus de Lypa staret in cacumine, amicorum ac famulorum circumfultus valida multitudine, ita quod se putaret falli aut deici[b]) non posse, ecce quidam regni magnates, quorum nomina, quia nota sunt, supersedi scribere in hoc volumine, sub cuiusdam fidelitatis velamine regem adeunt, dixeruntque: Fraudis dolose vobis domine rex Heinricus de Lypa latentes inferre insidias molitur, quibus si non maturius occurritur, a vobis vite sanitas ac regalis dignitas auferetur. Quibus[c]) suggestionibus occultis ventura non prospiciens regis et regine puritas aures credulas prebuit, et ut opportune Heinricus capiatur, uterque consensum apponit. Igitur Heinricus de Lypa[d]) anno Domini MCCCXV[o] septimo kalendas Novembris in castro Pragensi coram rege per Wilhelmum de Waldek dictum Leporem armata manu capitur, in Angerbach[1]) castrum mox deducitur, ubi in turri sub duodecim virorum custodia diligenter mancipatus vinculis[e]) custoditur. Quo facto mox in cunctis regni finibus inexplicabilia surgunt disturbia, ubique videntur incendia et spolia et lamentaciones,[f]) et cantare[g]) ve et ve incipit Bohemia fere tota. Omnis enim Heinrici de Lypa generacio, que de Ronowe[2]) dicitur, cum suis fautoribus et assumptis sibi externis predonibus pariter congregatur et in regis preiudicium in oppido Bohemicali Broda cum quingentis galeis collocatur. 1315
Volebant enim isti per hoc regi terrorem incutere captumque Heinricum sic eripere aut saltem montem in Kuthnis[h]) aut aliquam de circumiacentibus civitatibus hostiliter[i]) obtinere. Interea Boleslaus, dux Wratislauiensis, Elizabeth regine sororius, ad regem venit, ipsumque verbis consolatoriis ac pollicitis auxiliis forcius animavit. Sic itaque rex, qui ad partes Reni pro adducenda milicia ire personaliter disposuerat, pro se reginam in festo Nativitatis Domini ad Lodowicum, Romanorum regem, regine avunculum, transmisit, ipse quoque rex interim cum Wilhelmo dicto Lepore, Petro de Rosinberk[k]) et cum amicis Thobie de Bechin[l]) hostibus viriliter restitit, et tres civitates, videlicet Mutam,[3]) Policz,[m]) Germer, quas Elizabeth regina dicta de Grecz,[n]) noverca scilicet Elizabeth regine, dotis nomine tenuerat, consencientibus urbium illarum[o]) incolis expugnavit. Ista namque duorum regum Bohemie relicta Heinricum de Lypa propter fidem et servicium favore precipuo graciosius fuerat prosecuta, unde stare incipit cum parte regi Johanni adversa. Fiunt itaque hinc inde turbis hostiliter congredientibus particulares conflictus et iam hunc, iam illum consumit gladius et alter deducitur captivatus. Eorum autem omnium, qui adversus regem dimicant, Johannes de Wartenberk,[p]) Beneschii[q]) filius,[4]) exstitit capitaneus, vir utique magnanimus, strenuus et miles famosissimus, qui dum quandam municionem ecclesie prope Grecz,[5]) que Costel[6]) dicitur, impugnaret, anno scilicet Domini MCCCXVI[o] in vigilia Epiphanie[r]) Domini,[7]) tactus in facie baliste iaculo, ibidem subito est extinctus.

Strenuus hic miles actus committere viles
Raro consuevit, eius sed gloria crevit
In terris multis. Quis erat, si noscere vultis?

---

[1]) Hrad Angerbach stával někdy nedaleko od Kožlan na někdejším panství Chříčském. — [2]) Hronovci. Viz Palackého Děj. nár. Českého II, str. 362. — [3]) Mýto Vysoké, Poličku a Jaroměř držela Alžběta, vdova po králích Václavovi II a Rudolfovi jako věnná města. — [4]) Srovnej Palackého Děj. nár. Česk. II, str. 367. — [5]) Králové Hradec. — [6]) Kostelec nad Orlicí. — [7]) Dne 5 ledna 1316.

[y]) quotidie 4, a tak stále. — [z]) nota 4. — [a]) ac 4. — [b]) deiici 4. — [c]) Qui 4. — [d]) de Lypa nemá 2. — [e]) victus 2. — [f]) lamentacioni 2; lamentacionem 3, 4. — [g]) cantare ve incipit 3; et vaeh cantare inc. 4. — [h]) Cutnis 3. — [i]) hostil. obprimere et obtinere 4. — [k]) Rossmberg 3; Rosenberg 4. — [l]) Bethin 4 — [m]) Politz 4. — [n]) Gretz 4. — [o]) illorum 2, 3. — [p]) Wartinberk 3; Wartinberg 4. — [q]) Benessii 3; Benesii 4. — [r]) Epyph. 4.

1316 Ipse fuit iuvenis fortis, natus quoque venis
Nobilibus, largus, animosus, in actibus argus[s])
Quidquid[t]) spectabat ad honores, illud amabat,
Hic[u]) digneris ei dare Christe locum requiei,
Ne sua mors subita privetur perpete vita.

Labes tamen infamie Johannis istius militis gloriam non modicum obfuscavit, quia tria[v]) castra Morauie Eichhorns,[x]) Bisencz et Grecz,[1]) que a rege sub fide in feodo receperat, requisitus et per regem ammonitus minime resignavit.

Cum hec fierent, dominus Petrus de Rosinberk[y]) considerans, quod Heinrici de Lypa liberacio in longinquum se protraheret, filiam eiusdem virginem, que sibi desponsacionis annulo desponsata fuerat, repudiavit et sic dominam Violam, filiam[z]) ducis de Theschin,[a]) iuvenis Wenceslai regis relictam, annuente rege Johanne sibi matrimoniali federe copulavit. Per has nupcias Petrus de Rosenberg regi arcius[b]) astringitur et a cognacione illius, cuius contempserat filiam, amicicie nodum solvere comprobatur. Tandem licet rex in locis campestribus ante castrum Budinam cum exercitu de Polonia et Mysna congregato iacens cunctis suis hostibus forcior exstiterit, occulte tamen tradicionis molimina tam a suis, quam alienis sibi inferenda metuit, missis nuncciis dominum Baldewinum, Treuerensem archiepiscopum, suum patruum, ut in Bohemiam veniat, multifariis precibus invitavit, qui patris amantis more angustiato succurrere desiderans filio una cum domino Petro, Maguntino[c]) archiepiscopo, anno Domini MCCCXVI⁰ mense Aprili venit in Bohemiam cum quadringentis magnis dextrariis, electaque milicia et exercitu glorioso. Septimo kalendas Aprilis[2]) eiusdem duobus archiepiscopis in Pragam venientibus tractatus pro Heinrico de Lypa incipitur, et post multa media ad 1316
hoc deducitur, quod obligatis novem castris et sex de nobilibus terre regi assignatis obsidibus Heinricus de Lypa, qui sex mensibus captus in Angerbach iacuerat, ut cum rege concordare valeat liberius, quinto decimo kalendas Maii a vinculis liberatur.

Tunc[d]) nova tractantur et tractatus renovantur,
Sed quid succedat, nemo se noscere credat.

Per idem tempus cometa quedam[e]) satis notabilis versus plagam septemtrionalem[f]) mense Novembri apparuit, que[g]) in fine mensis Februarii suum cursum et[h]) periodum terminavit. Hec[i]) cometa duravit a festo beati Andree usque Mathie.

Eodem tempore anno scilicet Domini MCCCXVI⁰ in die beatorum[k]) Tiburcii[l]) et Valeriani[3]) igne domestico, qui in platea Judeorum[4]) incipiens usque ad portam[5]) beati Martini iuxta murum se diffuderat, Pragensis civitas dampnabiliter est cremata; post hoc incendium die duodecimo iterum alia circa ecclesiam beati Valentini maxima adustio est secuta.

Quecunque[6]) hactenus hic notavi, non ideo scribere curavi, que acsi michi ex hoc delectacio aliqua fuerit, sed ut quilibet, qui ista legerit, intelligat, quam subito mundus et concupiscencia eius transeat.[m])

De filio primogenito Johannis, regis Bohemie.[n])

Anno Domini MCCCXVI⁰ pridie idus Maii[7]) hora prima in civitate Pragensi natus est Wenceslaus[o]) domini Johannis regis et domine Elizabeth regine Bohemie et Polonie primogenitus, in cuius ortu factum est gaudium et tripudium omnibus, qui regis et regni prospera diligebant.

---

[1]) Veveří, Bzenec v Hradišťském kraji a Hradec nedaleko Opavy tenkráte k Moravě přislušející. — [2]) Dne 26 března. — [3]) Dne 14 dubna 1317. — [4]) Část nynějšího Židovského města. — [5]) Na konci nynějšího Perkšteina. — [6]) Dle Loserthova mínění, dle všeho asi správného, připojen jest tento odstavec teprv později od opata Petra. — [7]) Dne 14 května 1316.

[s]) arcus 3. — [t]) quicquid 4. — [u]) Hinc 2. — [v]) circa 2. — [x]) Eyhorns 3, 4. — [y]) Rosmberg 3 a tak níže. — [z]) nemá 2. — [a]) Tiessin 3. — [b]) arctius 4. — [c]) Mog. 4. — [d]) nunc 2. — [e]) quidam 4. — [f]) septrionalem 3. — [g]) qui 4. — [h]) nemá 2. — [i]) Hic 4. — [k]) nemá 2. — [l]) Tyb. 4. — [m]) transit 3, 4. — [n]) Bohemiae tractatus 4 a při tom zvláštní kapitolu CXXVIII, tak že odtud ruk. tento má číslo kapituly o dvě větší. — [o]) Wencezlaus 4. Ruk. 3 má dole touže rukou připsáno: Iste Wenceslaus dictus est postea Karolus quartus, imperator Romanorum et rex Bohemie.

1316 Hic puer tercio kalendas Junii,[1]) in die videlicet sancto Pentecostes, in ecclesia kathedrali Pragensi in presencia domini Baldewini, archiepiscopi Treuerensis, domini Johannis Pragensis, et domini Hermanni Prisirensis episcoporum per dominum Petrum, Maguntinum[p]) archiepiscopum, vociferantibus et acclamantibus pre gaudio universis sacri fontis baptismate sollempniter est renatus. Iste puer mense Septembri in Burgelinum ducitur, domino Wilhelmo Lepori presentatur et mense Marcio in Pragam incolomis[q]) est reductus.

Capitulum CXXVII.

Qualiter dominus Johannes, rex Bohemie et Polonie, cum domino Baldewino, Treuerensi archiepiscopo, circa flumen Neccarum[r]) adversus Fridericum, ducem Austrie, pugnavit anno Domini MCCCXVI°.

Postquam dominus Heinricus de Lypa intervenientibus pluribus tractatibus et promissis de suis fuisset captivitatis vinculis liberatus, novissimus error priore peior efficitur, et pax, que sperabatur, minime sequebatur. Verum[s]) tamen primo quidam nobiles Heinrici de Lypa consanguinei[t]) sub verbis pacificis in dolo regi multa de pace servanda promissa faciunt, sed paulatim ad inimicicias patentes prorumpunt. Interea dominus Lodowicus, Romanorum rex, audiens, quod Fridericus, dux Austrie, suus adversarius per Sueuiam in Reno cum valida multitudine hominum descenderet, domino Johanni, Bohemie et Polonie regi, dominis quoque Petro Maguntino,[u]) Baldewino Treuerensi archiepiscopis suos legatos et epistolas in Bohemiam dirigit, et eorum sibi auxilium ferri petit. Sic mox, quod petitur, accipitur, quod queritur, invenitur. Rex itaque[v]) Johannes peticioni omnium regni nobilium annuens, regnoque suo de pace post se servanda providere cupiens dominum Petrum, Maguntinum archiepiscopum, regni pro se constituit capitaneum, ipseque cum patruo suo domino Baldewino, Treuerensi archiepiscopo, in octava beati Laurencii de Praga exiens ad regem proficiscitur Romanorum. Paucos autem Bohemie nobiles secum rex in exercitu suo duxit, sed domini Treuerensis homines sibi applicans de Alemanie[o]) diversis partibus sibi eciam plurimos sociavit. Hii itaque rex et archiepiscopus tercio kalendas Septembris cum Lodowico,[p]) Romanorum rege, prope Nuerenberg conveniunt versus Ezcelingam,[q]) civitatem Sueuie, ubi dux Austrie sua tentoria fixerat, pariter procedunt, igitur Lodowicus Fridericum hostiliter visitat et tantum audacter se ad ipsum applicat, quod utriusque exercitum flumen, quod Neccarus[r]) dicitur, tantummodo dividebat, uterque[s]) applicantur litori[t]) et terribilibus oculis et iocis odiosis se mutuo non desinunt intueri. Iacuit tamen Fridericus cinctus municione in monte, Lodowicus in valle, potuit igitur Fridericus, cum voluisset, alios invadere, sed non invadi.[u]) Porro cum diebus quinque contra se hii principes hostiliter iacuissent, et hinc inde passim plurima dampna suscepissent, ecce tercio decimo kalendas Octobris die dominico hora vespertina[2]) clamor validus extollitur, et prelium imminens[v]) nunciatur, surgunt ad clamorem principes, armantur milites, vexilla et galearum insignia eriguntur.[x]) Hii enim, qui de parte Lodowici fuerunt, primi prelium inceperunt, flumen licet graviter transire ad adversarios gestiunt, at illi, quantum poterant, restiterunt. Totum autem pondus prelii in mediis Neccari vertebatur fluctibus, ita quod ibi[y]) prelium fuerat factum maius, quosdam absorpsit[z]) fluvius, alios occidit gladius, quosdam, qui non aufugerant, detinuit inimicus; durat hoc bellum usque ad solis occasum. Lodowici itaque exercitus opitulante Deo prevaluit, et ex hiis,[a]) qui cum

[1]) Dne 30 května. — [2]) Dne 19 září 1316.

[p]) Mogunt. 4. — [q]) incolumis 4. — [r]) Nectarim 2; v ruk. 3 a 4 může se čísti Nectarum. — [s]) Veruntamen 3, 4. — [t]) consagwinei 2. — [u]) Mogunt. 4. — [v]) namque 2. — [o]) Alimanie 2, 3. — [p]) Ludewico 3, a tak níže. — [q]) Nollingam 2. — [r]) Neckarus 3, 4: Nectarus 2, a tak níže. — [s]) utrique 3. — [t]) littori 3. — [u]) invadit 4. — [v]) inmin. 2. — [x]) exiguntur 4. — [y]) ubi 2. — [z]) absorbit 3. — [a]) iis 4.

1316 Friderico fuerant, duodecim comites cum aliis centum et quadraginta militibus et viris militaribus captivavit. [1]) Mille vero et quingenti dextrarii in eodem prelio sunt occisi. In acie huius certaminis congressione dominus Johannes, rex Bohemie et Polonie, baltheo militari cinctus est, et [b]) alios plurimos cinxit, et eodem die ut novus miles gloriosissime, ut stupor fuit videntibus, dimicavit. Sequenti vero die rex Lodowicus pro adducendis expensis versus Helprunnam cum suo incipit exercitu procedere, ut sic plus munitus Fridericum, suum adversarium, acrius valeat [c]) impugnare. Processit autem et tunc Johannes, rex Bohemie, una cum domino Baldèwino, Treuerensi archiepiscopo, versus Lucenburk [d]) suam propriam comiciam, ubi adhuc manet et nescio, quando redeat in Bohemiam, terram suam. Porro Fridericus, dux Austrie, regis Lodowici non exspectavit reditum, sed cum suis incipit ascendere Renum. Interea dominus Petrus, Maguntinus archiepiscopus, qui pro rege Johanne [e]) in Bohemia remanserat capitaneus, pro pace laborat pro viribus, sed proch dolor dulciloquio nobilium deceptus, nullus omnino suum laborem consequitur pacis fructus. Videns autem idem Maguntinus, quod nichil per verba blanda in regno proficeret, sed quod ubique malum discordie succresceret, tandem tedio ductus et eciam per Lodowicum, regem Romanorum, vocatus anno Domini MCCCXVIº [2]) sexto [f]) idus Aprilis infra octavas Pasche de Praga exiens versus Nuerenberg, [g]) ubi ipsum Lodowicus rex prestolatus fuerat, dirigit suos gressus, quo abeunte et domino Johanne, rege Bohemie, similiter absente tocius regni cura et regimen incumbit inclite domine Elizabeth regine. Adiuvabit eam Deus vultu suo et dextera Domini, oro, protegat hanc et regnum amen.

Capitulum CXXVIII.

De pestilenciis, que evenerunt in diversis mundi 1316
partibus anno Domini MCCCXVIº.

Iste annus Domini MCCCXVIº tot in se pestilencias et miserias continet, quod eas audire auris refugit, mens stupescit. In hoc anno, ut supra diximus, cometa quedam [h]) in parte aquilonari apparuit, que disponente Deo plurima pericula nuncciavit. Estatis namque tempore contra naturam huius temporis facta est ex continuatis imbribus [i]) tam copiosa aquarum habundancia, [k]) quod more diluvii in locis pluribus subverteret edificia, muros et castra. In partibus Saxonie tantum Albea fluvius excrevit, quod quadringentas [l]) et quinquaginta villas aque vicinas cum hominibus et pecoribus pariter delevit. In Austria, Polonia, Vngaria [m]) et Mysna de hoc diluvio omnium hominum querimonia nuncciabat [n]) infinita pericula esse facta. Hec aquarum inundacio campos et valles cooperuit, fenum et segetes destruxit, [o]) secumque plura, que rapuit, deduxit. Subsecuta est lacrimosa mors hominum et tantum mors prevaluit, quod in plerisque villis et civitatibus fovee profunde fierent, que mortuorum insimul plurima corpora velut [p]) morticinia [q]) operirent. Bladum, fenum deficit, deficiunt et pascua, ut esurire et interire incipiant homines et iumenta. Retulit nobis dominus Petrus, Maguntinus archiepiscopus, quod infra dimidii anni tempus in civitate solum Metensi [r]) quinquies centum milia hominum mortua sunt; nichilominus equos, sues, oves et boves et universa pecora campi necuit pestilencia huius anni; oves enim plures quam mille exceptis aliis animalibus premortuis, que ad Aulam Regiam pertinuerunt, in grangiis perierunt. Estatem hanc fluminibus non fructibus fertilem hiemps [s]) aspera subsequitur, adducens nivis copiam, frigorisque rigorem. In hac hieme a festo beati Andree apostoli [3]) usque ad diem

[1]) Vhodně upozorňuje tu Loserth na srovnání pramenů: Johannis Vict. hist., Böhmer, Fontes rer. Germ. I, 387 a tamtéž Monachi Fürstenfeldensis chronica 54. — [2]) Správně r. 1317. — [3]) Od 30 list. 1316 do 28 března 1317.

[b]) ac 4. — [c]) valet 3. — [d]) Lucenburg 3; Lutzenburch 4. — [e]) nemá 4. — [f]) nemá 3; VIIº 4. — [g]) Nuremberk 3: Nurnberg 4. — [h]) quidam 4 a níže qui. — [i]) ymb. 3. — [k]) abund. 4. — [l]) 40 et 50 ruk. 4; prvním číslem má naznačeno býti 400, což písař, který arabskými čísly počty podati neuměl, jak z více míst jest patrno, chybně 40 učinil. — [m]) Hung. 4. — [n]) nuncciavit 3. — [o]) distr. 2. — [p]) vel 4. — [q]) morticina 3. — [r]) Metzensi 3, 4. — [s]) hyemps rukopisy, a tak i dále.

1316 Palmarum, qui videlicet quinto kalendas Aprilis fuerat, [1]) Multauia [t]) fluvius in tantum congelatus permanserat, quod in ipsius glaciali superficie sine omni interpolacione cottidie [u]) quasi super aridam populus transiens ambulabat. Ex hac diutina hieme acriori fame premebatur populus et pabula animalibus defecerunt; malum malo additur, quia regnum ubilibet et maxime religiosorum possessio assidue spoliatur. Tantum eciam inter hec illorum de Sampach [v]) et de Brandeys [2]) et aliorum circumsedencium malicia [x]) cottidianis spoliis Landiscronam [y]) et circumiacencia bona ad Aulam Regiam pertinencia devastaverat, quod ipsa domino Heymaczoni [z]), filio Potonis de Duba, [3]) ut ea defenderet, quasi gratis nos committere oportebat.

Eodem anno dominus Petrus, Olomuncensis [a]) episcopus, septimo idus Junii [4]) Prage moritur et in castro sepelitur. Hic licet prepositus Pragensis et Wyschegradensis simul et regni Bohemie cancellarius diu fuerit et omnibus diviciis plenus in vita exstiterat, [b]) in morte sua vix tantum sibi remansit, [5]) quod poterat sepeliri. Tunc dixi:

Se facit hic stultum, qui thezaurum sibi multum
Congregat et nescit, quis eo moriente capescit
Divicias istas. Tibi consulo, desine cistas
Nummis implere, sed tu nitaris [c]) habere
Gemmas virtutis, ex hiis tibi porta salutis
Late [d]) pandetur, cum spiritus egredietur.

Huic domino Petro dominus Cunradus [e]) successit, qui idus Julii [6]) est in episcopum Olomucensem electus.

Eodem anno circa festum beati Jacobi [7]) apostoli, [e*]) postquam per mortem domini Clementis pape quinti sedes Romana usque ad tercium annum vacaverat, [f]) dominus Johannes vicesimus [g]) secundus, qui prius Jacobus dictus 1316
Auinionensis episcopus fuerat, in partibus Francie a cardinalibus, qui ibi congregati erant, pariter in apostolicum est creatus.

Capitulum CXXIX.

De cessione [h]) primi abbatis Aule Regie et quibusdam aliis.

Post hoc tempus, anno videlicet Domini MCCCXVI° in crastino [8]) beatorum Prothi [i]) et Iaccincti [k]) martyrum die dominico, quando per totum ordinem Cisterciensem [l]) missa de Sancto Spiritu cantabatur, in presencia dominorum Johannis Waldsachsenis, Heydenrici Scedlicensis et Gerwici [n]) Ossecensis [o]) abbatum domino Cunrado, qui viginti duobus annis cum dimidio abbatizaverat honeste, voluntarie cedente dominus Petrus abbas tercius in abbatem Aule Regie ab universis electoribus canonice et concorditer est electus. Predictus vero dominus Cunradus, qui primus abbas Aule Regie exstitit, bis abbacie regimen resignavit; in prima resignacione dominus Otto sibi successit, qui anno uno cum dimidio abbatizavit et postea resignavit; iterum dominus Conradus eligitur et abbatis nomine insignitur. In hoc igitur officio annis pluribus [p]) mansit et secundario resignavit, sibique dominus Petrus successit anno Domini MCCCXVI°, fundacionis vero Aule Regie anno vicesimo quarto. [q]) Si igitur personas attendimus, dominus Petrus est abbas Aule Regie tercius, si autem mutacionem officii inspicimus, abbas computabitur quartus.

O Jesu Christe fac, abbas quod novus iste
Semper proficiat, quod et acceptus tibi fiat.

Cum autem [r]) abbas iste creatus ex novo fuisset, propter commune disturbium regni et

---

[1]) Dne 28 března. Ale r. 1316 připadla květná neděle na 4 dubna, tak že spisovatel spíše myslí na zimu roku 1316/7, neboť r. 1317 byla květná neděle dne 27 března, tak že tu jen chyba o jeden den. — [2]) Žampach, Brandýs n. Orlicí; Landškroun. — [3]) Srovnej: Palackého Děj. nár. Česk. II, 364. — [4]) 7 června. — [5]) Srovnej o něm mé pojednání: Die Kanzlei der bökm. Könige Přemysl Ottakars II und Wenzels II. — [6]) Dne 15 července. — [7]) Dne 7 srpna 1316, dříve jmenoval se Jacobus d'Euse (d'Ossa). — [8]) Dne 12 září.

[t]) Wultauia 3; Wltauia 4. — [u]) quotidie 4 a tak níže. — [v]) Santpach 3; Santbach 4. — [x]) milicia 3. — [y]) Landescronam 3, 4. — [z]) Heynaczchoni 3; Heymatzchoni 4. — [a]) Olomutzensis 4. — [b]) extiterit 3, 4. — [c]) vitaris 3. — [d]) De te 2; lete 3, 4. — [e]) Conradus 3; Conrardus 4 a tak níže. — [e*]) nemá 4. — [f]) vacuerat 3. — [g]) vicisimus 2. — [h]) De decessione 2. — [i]) Prothy 2. — [k]) Iacincti 3, 4. — [l]) Cyst. rukopisy. — [n]) Gerbici 2; mohlo by se též čísti Gerbiti. — [o]) Ossencensis 4. — [p]) plurimis 2. — [q]) tertio 4. — [r]) enim 3, 4.

1316 sterilitatem anni domus Aule Regie pluribus defectibus et debitis subiacebat.

Anno Domini eodem dominus Heinricus, filius domini Bolconis, ducis Silesie[s]) de Sweidenitz,[t]) duxit legitime sub matrimoniali federe Agnetem virginem, domini Wenceslai regis, fundatoris Aule Regie, filiam, quam ex domina Elizabath regina, sua secunda coniuge, generavit. Hanc puellam teneram[u]) etatis sue anno duodecimo absque consensu et consilio sororis sue, domine videlicet Elizabeth, Bohemie et Polonie regine, mater sua predicto principi desponsavit, sibique cum filia civitatem Grecz,[v]) quam tunc habuit, pariter resignavit. Predictum autem matrimonium per Heinricum de Lypa ac per alios terre nobiles, eiusdem Heinrici complices, in preiudicium domini Johannis, regis Bohemie et Polonie, ut dicitur ab omnibus, est contractum. De hoc fides accipitur, quia nunc de Grecz regnum Bohemie spoliatur.

Capitulum CXXX.

De testamento scriptoris huius libri.

Omnia mundana pereunt quasi sompnia vana,
Cercius ipse super regalia solia nuper
Leges condentes vidi reges residentes,
Horam transivi, tunc hos[x]) reperire nequivi.
Quo meat Heinricus cesar pietatis amicus,
Iustus et Augustus diademate[y]) laudis onustus?
Quo[z]) venit Adolfus, pater Albertique Rudolfus?
Quo venit Ottakarus, Wenceslaus[a]) michi carus?[c])
Quo Romanorum, quo reges Assyriorum,[d])
Quoque Bohemorum, Francorum sive Danorum,
Aut Hispanorum[e]) cum Gotis, Vngaricorum,[f])
Quo die Anglorum, Grecorum sive Medorum
Reges venerunt, qui sceptra manu tenuerunt?
Certe[g]) dico tibi cupiens hoc carmine scribi,
Omnes hii reges pariles servant sibi leges,
Iverunt semitam mortis, papis bene scitam,
Papa[h]) stupor mundi, quidquid[i]) modo statque,[k]) rotundi
Orbis rectores, qui tollunt res et honores,
Presul vel primas cathedras[l]) querens modo primas
Abbas, prepositus, prior et quivis parasitus,
Accidiosus, deliciosus, diviciosus
Corpus cum rebus sub paucis forte diebus
Perdent, transibunt, sic ibimus, ibitis, ibunt,
Mundus pertransit cito, nescio, quid sit et an sit?
Hinc levius sperno, mox quod marcescere cerno,
Gloria, laus et honor, quid in orbe sit,[m]) hoc modo conor
Dicere, si nossem, vel si perquirere possem,
Quod preciumve datur huic, cui mundo famulatur?
Pannus fit[n]) merces vilis, quo membra coerces,[o])
Scito, quod in fossa caro[p]) computrescit et ossa.
Illa tremens anima nescit, si summa vel imma
Debeat intrare, sic incipit hic[q]) dubitare,
Ad quod iter rapiat Deus hanc et quid sibi fiat,
Infelix nescit, quia premia[q*]) nacta capescit.
Ex quo tam subita presens rapitur michi vita
Nescio queis[r]) horis; et si sim dignus amoris
Iudicis aut ire, mea mens nequit antea scire.
Hinc michi testari[s]) bene convenit et meditari.
Qualiter expediam me mecum, ne cito fiam
Incaute raptus et nescius a nece captus.
En testamentum facio, quod sit[t]) documentum
Cunctis, qui legere non spernunt hoc vel habere;
Pectore contritis multum valet hoc cenobitis,
Dicam sic igitur, prout inferius reperitur.[u])

Disposui testamentum electis meis valens quidem corpore, vigensque propria racione. Timor et tremor venerunt[v]) super me, ne forte subito preoccupatus die mortis repente viribus destituar, et anima mea[x]) in angustiis ingemis-

[s]) Slesie 3, 4. — [t]) Svidenicz 3; Sweidnitz 4. — [u]) tenerem 3, 4. — [v]) Gretz 4. — [x]) nemá 3. — [y]) dyad. ruk. — [z]) Verše tohoto nemá ruk. 3. — [a]) Wencezlaus 4. — [c]) charus 3, 4. — [d]) Assiriorum 3. — [e]) Hysp. 4. — [f]) Hung. 4. — [g]) Certo 4. — [h]) Verše toho nemá zase ruk. 3. — [i]) quotquot 4. — [k]) suntque 4. — [l]) kathedras 3, 4. — [m]) sit 3, 4. — [n]) sunt 2. — [o]) coherces 3. — [p]) raro 3. — [q]) hec 3, 4. — [q*]) previa nacta capessit 4. — [r]) quis 3. — [s]) tristari 2. — [t]) fit ruk. — [u]) Tu klade ruk. 4 slova: Explicit praefatio testamenti; incipit executio testamenti actoris (sic) libri. — [v]) veniunt 2. — [x]) nemaji 2, 3.

— cens salutem suam negligat, spiritus quoque meus attenuatus pre doloribus non redeat ad dominum, qui dedit illum. Testamentum igitur[y]) meum anticipo et sanus illud statuo, ne me in ullo[z]) impediat incautum et nescium mors et dolor. De rebus quidem exterioribus meis laboribus acquisitis vel ex permissione ordinis meis usibus applicatis, quibus quandoque humane condicionis necessitas seu supervacua curiositas me sepe delectabiliter occupavit, nunc curam habeo, ne has perdam, in hora vero illa, quando anima mea de corpusculo est egressura, quibus ille res distribuantur, dummodo monasterii personis committantur, nunc non curo et minime tunc curabo. Absit quod mens mea se tunc aliquibus proprietatibus et vanitatibus continuo relinquendis occupet, quibus abrenuncciavit voluntarie, cum eis uti libere potuisset.

Nullam ego monachus de rebus temporalibus ordinacionem facio, sed hec omnia dispensatoribus domus Dei et ordinis derelinquo; grandis restat via, necesse est, ut sit[a]) sarcina parva. Habeo autem thesaurum istis preciosiorem in vase fictili michi a summo abbate et opifice consignatum; habeo talentum, talentum[b]) michi creditum a summo patre[c]) familias, in quo debui operari. De huiuscemodi[d]) commissione et racione michi cura dura est, qualiter super hiis respondeam et facere valeam de istis conueniens testamentum. Animam meam thesaurum preciosum voco, intellectum, voluntatem, memoriam et ingenium depositum meum vel pocius donum divinum appello, sensus meos divicias et talentum nomino, in quibus laudabiliter operari debui et cum lucro. Istis datis optimis desursum concessis usus sum et sepius heu abusus. Voluntatem meam, in qua me aliorum iussionibus mancipaveram, michi pro libitu furtim multociens usurpavi. De istis me cura pervigil sollicitat statuere racionabile testamentum, et quidem de carne mea et corpore faciam. Certe, Domine, qui in principio terram fundasti, cinis et pulvis sum; tibi recommendo, quod tuum est. Corpusculum, quod portavi mortale, facias cum ad iudicandum veneris, inmortale. Corpus meum tuum est, tua creatura est. Caro mea infirma infirmata est, sepe lapsa[e]) est. Tu, qui languores nostros portasti in corpore tuo, corpusculum meum tibi habeas recommissum, tibi illud do tuum sicut proprium, quod fecisti. Eligo quidem, ut pro omnibus, quas commisi, iniquitatibus in carne caro mea rodatur a vermibus, computrescat et tabescat,[f]) donec reassumenda ab anima coram te comparere[g]) debeat, et rogo, ut tunc glorie dotibus cum electorum corporibus hilarescat. Nunc quidem, Domine, qui ubique dominaris, tibi reassigno corpusculum, quod dedisti, quod[h]) pro tempore concessisti, ubi vis, ibi reponi illud iubeas. Terram palmo concludis, ubicunque igitur[i]) positum in terra vel in aquis fuerit, in manu tua erit, nec est, qui de manu tua possit eruere corpus meum, quod tue custodie tam diligenti conamine studui commendare.[k]) Caro mea tantummodo requiescat in spe et in te, quia spero, quod in novissimo die exultabunt mea ossa humiliata et incinerata eo reformatore quo creatore; qui enim voluisti illud creare, delectaris illud creatum multo decencius recreare. Corpus meum, caput meum et omnia corporis mei organa tibi lego, creator meus. Quidquid feditatis istis addidi, terge et tergere me doce lamento penitencie, quamdiu hic vixero. Lava me ab iniquitate mea per sanguinem, qui propter me de tuo corpore profluxit habunde.[l]) Scio, te Christe caput esse ecclesie, spero me esse membrum, uni membrorum capiti me tibi, dilecte mi, dilecte votorum meorum, qui audis, quod votum meum coram te facio et testamentum statuo sempiternum. Quod sepe erravi, scio, quod errabo, timeo; nunc quidem in sensu non erro, sed cum lucido intervallo absque omni coaccione tota devocione hoc testamentum facio, quod propria manu scribo et signo. Animam meam a Deo michi infusam, omnia beneficia in ea divinitus michi collata[m]) seu quocumque modo vel studio conquisita, omnia dona spiritualia lego et assigno creatori et datori eorum volens, ut donum redeat ad datorem. Memoriam meam do Deo patri, ut in ea suum posse reponat; intellectum meum Dei filio, ut in eo the-

---

[y]) ergo 3. — [z]) illo 4. — [a]) sicut 3. — [b]) nemá 4. — [c]) patri 2. — [d]) huiusmodi 4. — [e]) elapsa 2. — [f]) thab. 2. — [g]) conp. 4. — [h]) quidem 2. — [i]) ergo 3. — [k]) conmend. 2. — [l]) abunde 4. — [m]) collocata 4.

saurum sapiencie recondat; voluntatem Spiritui sancto, ut mecum misericordiam suam faciat; animam meam totam beate Trinitati dispono, ut imago redeat ad speculum speculabile et facturum, habitum omnem virtutis et cognicionis modum, quem hic vivens anima pro suo modulo acquisivit. Ab anima non separo nec alteri assigno quam ei, a quo hec omnia profluxerunt: totum esse meum, totum nosse meum, totum posse meum, vivere, intelligere, loqui et operari meum, id ipsum quod sum, quod fui, quod ero, sanitatem, infirmitatem, leticiam, tristiciam, prosperitates, adversitates assigno ei, in quo vivimus, movemur et sumus. Non penitet me nec penitebit, quod hoc disposui testamentum electis meis. Hec disposicio est quedam solucio, sed non plena. Nichil habeo nec habui, quod non accepi, plura accepi, que quasi perdidi, quando ipsis abusus fui. Pacienciam habe in me, Domine, quia ita parum reddo tibi. Suscipe quadrantem, quem iacto in gazophilacium tuum. Multi divites, multi magni sancti miserunt multa et magna. Iste misit perfectam karitatem, iste castitatem, iste pacienciam, iste predicacionem et alter doctrinam; istis siquidem reddis magna pro magnis quasi ex iusticia, quia iustus es Domine; michi, obsecro, da pro parvis aliquid. Scio, quia magnus es, benignus es, misericors es; vnde scis et vis nisi dare magna. In illis appareat iusticia in me, misericordia tua, quia miser et pauper ego sum. Perdidi gratuita, vulneravi naturalia; vnde quicquid michi dederis, ex hoc magnificaberis et dicetur ab omnibus: „Miseraciones Domini multe“, eo quod iste peccator non est consumptus nec suo scelere est absorptus, sed qui dampnari debuerat ex iusticia, ex misericordia Domini est salvatus. Inde tibi laus, tibi gloria, tibi graciarum accio ab omnibus referetur. Disposui itaque testamentum electis meis. Habeo electum, electam[n]) et electos. Dilectus meus candidus et rubricundus; ipse est electus meus ex milibus, quia totus desiderabilis. Electam habeo, que progreditur ut aurora pulchra ut luna, electa ut sol, quam elegit Deus in hereditatem sibi et ego reus in adiutricem michi. Habeo et electos, qui electi sunt in Christo ante mundi constitucionem, ut essent sancti et inmaculati in conspectu Dei, dantes preconium creatori et michi patrocinium peccatori. Hiis electis disposui testamentum. Dilecto electo ex milibus, ante cuius oculos sunt mille anni sicut dies hesterna, que preteriit, dispono et lego eternitatem anime mee, que eterna est, ultra non desinens esse. In manus illius commendo spiritum meum, spiritum inquam sive corpus vegetantem sive a corpore recedentem. Ex nunc omni proprietati, quam in anima habere deberem, abrenunccio et illam electo meo approprio et assigno, ipsi eam desponso,[o]) qui in cruce pendens pro me spiritum patri, matrem discipulo, corpus tumulo recommisit. Tibi summo protofigulo[oo]) animam cum fragili vase et fictili recommendo. — Et quid tibi, domina mea, que electa es ut sol, legare valeo? Certe congratulacionem. Nimirum tu sola dicere potes: Congratulamini michi, quia dragmam perditam adinveni. Congratulor tibi, quod virginitatis privilegio servato mater Dei facta es, quod angeli tibi serviunt, quod angelorum hominumque facta es admirabilis consolatrix, quod ad te oculi respiciunt universi. Anima mea ex natura habet congratulari bonis, quippe quia a bono Deo creata est. Hanc totam congratulacionis virtutem, quam in quocunque delectabili habere deberet, tibi approprio, tibi dono. Revertere, revertere Sunamitis,[1]) ostende michi faciem tuam, ut anima mea te cognoscens nimis intimius congratuletur tibi. Eo plus congratulabitur, quanto magis te contemplabitur; tota enim pulchra, tota formosa es et macula non est in te. Ne avertas faciem tuam a me, fac me te semper intueri, ut anima mea tuis delectacionibus contenta nisi in tuis congratulacionibus delectetur. Scio, si in virtuosis operibus congratulando, dum hic vivit, anima delectata fuerit, a tua per hoc congratulacione non recedit. In te est enim omnis gracia vite et virtutis; omnem itaque congratulacionis actum tibi attribuo et quociens in hoc

[1]) Dle písně písní kap. VI, v. 12.

[n]) electam electosque 2. — [o]) dispenso 2. — [oo]) prothof. ruk.

oberravi tibi non dans, quod tuum est, tociens me furti arguo et penitet me errasse. Tene, quod tuum est, quod offerro virgo tibi, fac me tibi iugiter congratulari et quoad vixero famulari. Et quid dabo electis meis, vel verius ut ita dixero, electis Dei, quorum coniungi consorcio omni desiderio concupisco et tota mente aspiro? Si dixero oraciones, ieiunia, reverenciam, timeo me facere mendacem, quia in talibus me non invenio efficacem. Istis itaque electis Dei lego et ordino desiderium veniendi ad eos et intensum aspirium cum ipsis in illa, qua fruuntur, gloria permanendi. Trahite me, adiuvate me vestris meritis et precibus, o electi mei, ut meum desiderium compleatur; scio enim desiderare et vos, ut meum desiderium compleatur et sacietur et ut vester numerus augeatur. Igitur intendite desiderium meum, quod nunc vobis in testamentaria ordinacione dispono, ne illud umquam ad alia quam illa, que vos possidetis, gaudia rapiatur. Procurate, queso, me vestrum apud pium patrem familias fieri conmansorem, in cuius domo mansiones multe sunt, vltimam michi date. Elegi enim abiectus esse in domo Dei mei et infimus ibidem locari altissimum triclinium magnumque tripudium reputabo. Abrenunccio exnunc contubernio aliorum et[p]) si aliquando ad aliud inclinatus fuero, quod absit, passioni vel fragilitati[q]) mee ascribite aut certe devio racionis. Error huiusmodi michi aput vos obsecro non noceat, sed pocius ex vestra ordinata karitate ad debitum ordinem errorem, de quo devio, misericorditer revocate. Licet monachus sim[r]) regulam sancti Benedicti professus et abrenuncciaverim omni proprietati, heu michi, minime hoc servavi; donum Dei, quod Deus michi contulit, proprium meum non est, quippe illud dare et auferre poterit cum voluerit, quemadmodum sibi placet. Meum non est proprium, quod ad usum meum michi necessarium datum est ab ordine et concessum; meum vero proprium est et proprie proprium dici potest, quod facio et quod in potestate mea est, quod abicere possum, si displicet, et servare, si libet.[s]) Peccatum meum tale est, quod voluntarie perpetravi, hereditas mea et proprietas est peccatum.[t]) Peccavi super numerum arene maris; tot igitur[u]) habeo proprietates, quot iniquitates, neque iniquitas mea, neque peccatum meum Deo, qui peccatum non fecit, nec alicui alteri[v]) attribui potest quam mee fragilitati et proprie voluntati. Si vero dyabolo suggerenti peccatum ascribere voluero, non excusabor nec inmaculatus ero, nec per hoc emundabor a delicto maximo; eius quippe, qui mendax est ab inicio, proprium est opus suggerere mendacium, et peccatum meum fuit, si volui consentire et cor apponere et consensum; nisi enim apposuissem animum, demonis suggestio michi fuisset meritum,[x]) non peccatum. Meum itaque et proprium est peccatum, huiuscemodi iniquitatis proprietas me fecit proprietarium in ordine contra votum. Si igitur quisque legare debet, quod suum est, peccatum meum est. Cui itaque legabo[y]) et dabo illud? Porro Deo electo meo legare non audeo, quippe cum sibi abhominabile sit peccatum; electe mee non valeo, quia, cum de peccatis agitur, de ipsa mencio fieri prohibetur. Numquid electis meis, qui sine macula sunt ante thronum Dei, dabo illud? Absit! Nequaquam enim recipiunt alienum, qui proprium suum contempserunt aut nunquam committere voluerunt. Quid igitur? Debeone esse[z]) semper proprietarius? Ve michi! Si in districto scrutinio illius, qui scrutatur Jerusalem in lucernis, inventa fuerit iniquitas in manibus meis et si proprietas tam nephanda scelerum in mea reperta fuerit potestate, non michi tunc quidem blandietur, sed arguet me malicia mea et aversiones mee increpabunt me ante faciem perscrutantis. Nisi proiecero id ipsum, quod meum est, proiectus ero a facie oculorum tuorum, equissime renum et cordium perscrutator! Tibi soli peccavi et malum coram te feci. Nescio quo proicere fenum et stipulam, que congessi peccando, nisi ei, de quo dicitur: Deus noster ignis consumens est.[1]) Nescio cui legare miseriam meam et peccatum, nisi miseri-

[1]) Deuteron. IV, 24.

[p]) nemá 2. — [q]) fragilitate 2. — [r]) Tu vkládá 2 et, tak že se čte sim et regulam. — [s]) licet 2. — [t]) peccacio 2. — [u]) ergo 2. — [v]) nemá 2. — [x]) meritum et non 2. — [y]) dabo et legabo 2. — [z]) nemá 2.

cordie tue, quia misericordie tue multe, sicut fiat misericordia tua, Domine, super me. Miseria me deiecit, misericordia te respicit. Respice in me et miserere mei, quia tibi proprium est misereri semper et parcere. Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam! Veniat super me, queso, misericordia tua et ego miserie proprietarius ero misericorditer tuus proprius. Cum sum proprietarius, me ipsum non habeo, sed servus sum venundatus sub peccato. Cum tuus proprius sum, liber sum et opulentus ambulo in spiritu libertatis. Tolle peccatum meum et tuus sum ego proprius, tolle indulgendo, miserendo et parcendo. Peccatum divisit et dissimulavit me a te, ignosce et redibo et assimulabor tibi. Peccatum itaque meum cognitum tibi feci et in iusticiam meam non abscondi, sed lego et tibi offero hoc et illam. Sic lego non quidem ut mala mea in finem reserves, sed statim ut nubem deleas et in nichilum redigas crimina, que peregi. Peto itaque, respice in me et miserere mei. Petrum negantem respexisti et deletam negacionis maculam affirmasti, a peccatrice femina unguentum suscepisti, peccatum dimisisti ac ipsius peccatorum vulnera oleo misericordie perunxisti. Ille flebat amare, ista pedes tuos cepit rigare. Horum exemplo me, pie magister et Domine, instruis optime, qualiter testamentum, quod tibi nunc de meo proprio, id est de peccato facio, soleas acceptare. Video, quod penitencia oblacionem peccati tibi reddit acceptam et quod diluit pena culpam. Penitet me peccasse, doleo te Deum meis iniquitatibus irritasse, pene oro tue sint oblacio et satisfaccio culpe mee. Peto, ut tradicio, capcio, flagellacio tua, crux, lancea, passio et mors tua dura diluant omnia mala mea; resurreccio tua expurgato fermento malicie faciat me hostiam tibi vivam. Satisfaciant tibi, pie Deus, pro iniquitatibus meis diluendis penalitates vite mee, tribulacio [a]) et angustia, turbacio, adversitas, quas passus sum ab infancia ex condicione humane nature aut ex condicione novercantis fortune. Infirmitas corporalis seu mentalis, qua sepius affligor, michi pro parte penitencie per te detur. Mors mea, quam passurus sum, nescio ubi, quando, qualiter, et amaritudo, amarissima mortis mee, membrorum distraccio, oculorum fraccio, anime a corpore separacio sit, peto, satisfaccio culpe mee. Et nunc quidem in finali testamento meo statuo, rogo et ordino, ut pena Christi mei, pena corporis mei testamentum, quod de meo proprio peccato videlicet facio, reddat acceptabile Deo meo. Voluntarie modo accepto illam penam, per quam hic misericorditer delere valeam meam culpam! Tu pie Domine, si mea fragilitas inter ista flagella penarum mearum, quas sustinebo in mortis articulo sive prius, quandoque murmuraverit seu contradixerit, conforta me in illis rex sanctorum, tu expertus es, quia spiritus promptus est, caro autem infirma; tu michi tribue pacienciam, qui passus es pro me. Respice in testamentum tuum Domine, quod apud te deposui, [b]) serva illud. Ecce me ipsum, corpus meum, sensus meos, membra mea et omnia, que intra me sunt, nomini tuo sancto lego et approprio et resigno; animam meam, quam redemisti, virtutes, gracias et omnia dona, que in ipsa anima mea ad decorem posuisti, de quibus tibi sacrificare et famulari debui, hereditarie et voluntarie sacrifico modo tibi, vitam meam tibi do, tuum sit totum, quod habeo, me tibi mancipo, tue dicionis ulterius esse volo, legibus tuis et libertatibus, quas tuis tribuis, me astringo, te dominum meum profiteor et me servum tuum. Istud est decretum meum manu mea conscriptum, testes invoco celum et terram super presenti, quod coram Deo ordino testamento. Angeli audite, omnes sancti Dei attendite et videte, quod hodie a me omne, quod [c]) habere videor, in illum transfero, qui hoc dedit. Fedus, obsecro, perpetuum sit inter Deum et me. Ille dominus et Deus meus, ego servus suus. Delectat me, hoc pactum cum eo irrevocabiliter statuisse, si quod absit aliquando aliqua in me penitudinis aut reluctacionis indicia apparebunt. Profiteor coram te, Domine, et coram omnibus sanctis tuis, quod hec varietas ex temptacione vel iniqua subrepcione in me proveniet [d]) et consurget, ne hoc michi, peto, imputabis ad culpam, sed omnia fac michi pro-

[a]) tribulaciones et angustie, quas passus 2. — [b]) disposui 4. — [c]) omnia, que 2. — [d]) perveniet 4.

venire ad graciam promerendam et gloriam possidendam, quia tu solus bona ex malis elicere bene nosti. Quod scripsi, scripsi, nec aliud testamentum scribam post hoc; scribat me in libro vite predestinacio et conservacio tua piissime Ihesu Christe. Caros meos, consanguineos,[e]) familiares, benefactores et notos meos tibi quoque lego in meo testamento sub illius testamenti condicione, quo tu bone Ihesu in cruce pendens matrem discipulo commisisti et discipulum matri tue. Me et omnia mea tibi omnipotens offero petens, ut unum te solum tantummodo michi reddas. Datum et actum anno Domini MCCCXVI[o] infra octavas Assumpcionis Marie virginis gloriose coram Deo, ad quem per spiritum filii tui clamamus cottidie abba pater.

Quinque vulnera Christi, signaculum virginitatis Marie huic testamentarie ordinacionis pagine sint apposita pro sigillo. Amen.

Explicit prima pars cronice Aule Regie.[f])

Notandum,[f*]) quod hec prima pars cronice continet fere sexaginta annos a rege Ottakaro incipiendo usque ad Johannem regem Bohemie.

Isti sunt reges et principes Bohemie, quorum gesta hic principaliter describuntur:

Primus Ottakarus, rex Bohemie.

Secundus Wenceslaus, rex Bohemie et Polonie.

Tercius Wenceslaus, rex Bohemie, Ungarie,[g]) Polonie.

Quartus Rudolfus, rex Bohemie, dux Austrie.

Quintus Heinricus, rex Bohemie, dux Chorinthie.[h])

Sextus Johannes, rex Bohemie, comes Lucemburgensis.[i])

De[k]) istis papis fit mencio in hac prima parte cronice:

1. De Celestino.
2. De Bonifacio.
3. De Benedicto.
4. De Clemente.
5. De Joanne.

Isti sunt reges Alemanie, de quibus fit mencio in hac parte:

1. Rudolfus.
2. Adolfus.
3. Albertus.
4. Heinricus cesar.
5. Ludeuicus } simul.
6. Fridericus }

[e]) consagwineos 2. — [f]) Tu dokládá ruk. 4: A. R. monasterii beatae virginis Mariae terminata anno Domini 1316. — Ruk. 3 nemá žádného „Explicit". — Ruk. 2 má po slově Regie připsáno: Explicit prima pars cronice libri Scedlicensis monasterii beate virginis Marie, finita per manus Petri Bewchil de Crakouia in festo Cethedre s. Petri anno Domini MCCCXCIII[o] sub venerabili abbate domino Wenceslao Scedlicensi. — [f*]) Notandum — simul nemá ruk. 3. — [g]) Hung. et Pol. 4. — [h]) Corinthiae 4. — [i]) Lutzenburg. 4. — Po slově tomto má ruk. 2 ještě touže rukou připsáno:

Annis M tria C XL septemque peractis,
Tunc princeps noster Johannes, rex Bohemorum,
Mense Septembri in festo Bartholomei
Obiit in bello per regem Anglie terre.
Transactis lustris septem quoque cum tribus (!) annis
Tantum regnavit Johannes, rex Bohemorum.

Anno Domini MCCCLXXVIII[o] tercio kal. Decembris etatis sue anno sexagesimo secundo obiit Karolus IV, gloriosissimus imperator et rex Boemie. Hic Rome coronatus per papam Innocencium VI in Augustum, imperavit annis viginti tribus, fuitque rex et imperator plus quam triginta annis. Hic fuit filius Johannis, primi regis Bohemie, et nepos regis Wenceslai secundi, fundatoris Aule Regie monasterii.

Anno Domini MCCCXCI[o] in die sancti Mauri abbatis obiit venerabilis dominus abbas Scedlicensis Theodericus dictus Ansivalcz in domo nostra Pragensi hora diei XVII. Orate pro eo Dominum.

[k]) Text: De istis — simul má jen ruk. 4, ale ne 2.

LIBER SECUNDUS.

Incipit[a]) prologus in secundam partem chronice Aule Regie.

Putabam, quod in uno modico volumine chronographiam possem constringere, quam promisi. Primo enim, cum eventus varios et variabiles notare inciperem, occurrit menti mee beati Job sentencia, que sic dicit: Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum michi superest sepulchrum. Igitur quia breves dies hominis sunt, brevem cogitavi me posse descripcionem facere breviter moriturus; verum tamen, quia dies meos Dei benignitas ultra, quam scire potui, aut presumere debui, propter penitenciam faciendam misericorditer prorogavit, labores nostros eciam propter impetrandam divinam graciam, utcunque potero, prolongabo. Licet autem labor iste non sit plurimum fructuosus, eo quod studiosus lector possit leccionibus multo devocioribus occupari, si voluerit, tamen michi, ut spero, prodest ad penitenciam liber iste. Laborabo quippe, quoad vixero, finaliter propter eum, qui solus laborem et dolorem considerat, intencionemque ponderat, quam propono. Porro pia mens, que novit sugere mel de petra, invenire poterit in hiis, que hic legit, aliqua, de quibus ad mundi istius variabilis despeccionem et ad Dei stabilis dileccionem aliqualiter poterit incitari. Ut autem de dicendis cognicio facilior habeatur, hic ordo dicendorum et capitulorum titulus[b]) prenotatur.

Explicit[c]) prologus, incipiunt capitula secunde partis cronice.

I. De statu regni Bohemie, de reditu regis et de morte magistri Egidii.

II. Qualiter plures nobiles averterint se a rege anno Domini MCCCXVIII°.

III. De concordia inter Johannem regem et suos nobiles Bohemie facta et de fame maxima et pestilencia inaudita.

IV. Qualiter Johannes, Pragensis episcopus, ad Romanam curiam est citatus et qualiter beghardi et begine per Johannem papam sunt deleti.

V. Qualiter Karolus, rex Vngarie, duxit in matrimonio Beatricem, domini Heinrici imperatoris filiam, et de ducatu Oppauiensi.[c*])

VI. De discordia inter regem et reginam.

VII. De tabula rotunda sive foresta regis et de impugnacione[d]) Pragensis civitatis.

VIII. De congregacione et congressione duorum regum Romanorum; de morte Wilhelmi Leporis.

IX. De morte Wolmari marchionis et de expedicione regis contra Saxoniam; de recessu regis Bohemie; de morte domini Petri, archiepiscopi Moguntini; de coronacione regis Polonie et pluribus aliis.

X. De processu Johannis, regis Bohemie; de exterminio leprosorum et de aliis quibusdam.

---

[a]) Při druhé knize začal psáti jiný písař v ruk. 2; úvodu a vyčtení kapitol nemají rukopisy 1 a 5. — [b]) tyt. 2. — [c]) Kapitul obsah tuto níže položený jest zase psán rukou toutéž jako kniha první a to až k počátku textu této knihy druhé. — [c*]) Oppauiensis 2. — [d]) inpungnacione 2.

XI. De nativitate, de morte, de desponsacione plurium; de conflictu duorum regum Romanorum et de aliis incidentibus notabilibus.
XII. De liberacione Heinrici, ducis Austrie, et de exilio regine et de pluribus incidenciis notabilibus.
XIII. De discordiis principum diversorum et[d*]) morte plurimorum; de processu pape contra Lodowicum et plurimis incidenciis.
XIV. De adventu regis et regine in Bohemiam et de recuperacione hereditatis ablate monasterio Aule Regie.
XV. Qualiter Lodowicus, Romanorum rex, Burgow obsederit et Fridericum Australem de captivitate absolverit.
XVI. De capitaneis regni Bohemie et de statu ecclesie universalis.
XVII. De decima regali; de incursu populi paganici; de translacione regis Wenceslai et pluribus aliis.
XVIII. De quibusdam miraculis Aule Regie.
XIX. De processu Johannis, regis Bohemie; de Lodowico et quibusdam aliis.
XX. De Lodowico Babaro; de papa scismatico et de bellis Johannis, regis Bohemie.
XXI. De morte filii regis Vngarie et primi abbatis Aule Regie et pluribus aliis, et de processu Johannis pape contra Lodowicum.
XXII. De[e]) terre motu et de impressionibus aeris; de reditu episcopi Pragensis et de morte Heinrici de Lipa et pluribus aliis.
XXIII. De novitatibus morum.
XXIV. De morte Friderici de Austria et abbatis Czedlicensis; de reditu Lodowici Babari de Ytalia.
XXV. De morte Elisabeth, regine Bohemie, et absencia regis Bohemie.
XXVI. De reconciliacione antipape et pluribus aliis.
XXVII. De hiis, que egit Johannes, rex Bohemie, in partibus Lombardie.
XXVIII. Epistola de processibus et successibus Johannis, regis Bohemie.
XXIX. De itinere regis Johannis in Franciam et de eventibus temporis.
XXX. De bellis inter Bohemos et Australes et de discordia ducum Wabarie.
XXXI. De adventu regis in Pragam.
XXXII. Qualiter Johannes rex papam visitaverit et de victoria Karuli, juvenis regis Bohemie.
XXXIII. De morte Locotkonis, regis Polonie, et aliis.
XXXIV. De gestis Johannis, regis Bohemie, in Lombardia cum aliis.

Expliciunt capitula secunde partis cronice. Annus Domini MCCCXVII.

Incipit secunda pars cronice Aule Regie.[f])

Capitulum I.[g])

De statu regni Boemie; de reditu regis. Annus Domini MCCCXVII.

Tempore, quo disertus[h]) et expertus venerabilis pater dominus Petrus, sancte Moguntine ecclesie archiepiscopus, in regno Boemie[i]) manebat, et Johannem regem reginamque Elizabeth[i*]) regebat, florebat pax in Boemia, iusticiaque vigebat. Tractabat enim sollerter cum quibusdam aliis de Reno viris illustribus negocia regni et regis non tantum armis, sed animis, innixus consilio sapienti.[k]) Plures autem de Boemia oderunt archiepiscopum pretendentes, quod de regno nimium portaret[l]) thesaurum; igitur ad archiepiscopatum revertitur Moguntinum.[m]) Post recessum itaque eiusdem domini Petri, Moguntini archiepiscopi, de Boemia domine Elizabeth regine tocius regni gubernacio incumbebat et cura. Rex quippe Johannes nondum de Reno

1317

[d*]) de 2. — [e]) Ruk. 2 nemá obsahu této kapitoly 22 a násl. kap. má číslo o jednotku menší. — [f]) Ruk. 5 (wolfenbüttelský) má nápis: Incipit sec. pars chronicae monasterii Bohemici vocati Aula Regia. — [g]) Kapituly označení stojí jako v knize první vždy teprv za nápisem. — [h]) discretus 2. — [i]) Bohemie, Bohemi atd. mají vždy ruk. 2 a 5, kdežto 1 má Boemie, Boemi atd. — [i*]) Ruk. pravidelně Elyzabeth. — [k]) sapienter 5. — [l]) Slova toho nemá ruk. 5. ale jest pro ně vynecháno místo. — [m]) Mag. má pravidelně ruk. 2.

1317 reversus fuerat,[1]) sed adhuc in Lucelburg,[n]) sua[o]) comicia, manebat. Quidam vero, qui tunc erant regine consiliarii, gaudebant de recessu domini Moguntini putantes, quod ex illius absencia status regni deberet[q]) in melius commutari, sed res venit in contrarium. Incepit namque in regno ubique succrescere maius malum. Previo[r]) consilio non sano[s]) vocantur de vicinis terris stipendiarii, qui tunc nobilibus regine obsequentibus[t]) sociati igne et gladio perturbant terminos, quos regine possident inimici. Hii vero in consilio regine principales fuere: dominus[u]) Conradus,[v]) Olomucensis[x]) episcopus, magister[y]) Henricus[2]) cancellarius, Wilhelmus de Waldek[z]) dictus[a]) Lepus, regni Boemie camerarius,[b]) et Winandus[3]) de Buhzes[c]) de Reni partibus oriundus. Adversarii autem regine, qui procaciter resistunt, hii sunt: Henricus de Lypa[d]) cum Henrico et Stenkone,[e]) filiis suis, Benisius[f]) de Wartinberch[g]) iuvenis, Benisius de Mychahelberch,[h]) baro fortis, Albertus de Seberch[i]) senilis, Wilhelmus de Landestein,[k]) filius Witigonis, Berka et Heynaczo[m]) germani, filii Heymanni[n]) de Duba, Henricus de Luchtenburch,[o]) filius Vlmanni, Stisslaus[p]) de Sternberch[q]) cum aliis quam multis. Hii omnes Henricum de Lypa[r]) habent pro capite, opponentes strenue[s]) se regine.[t]) Verumptamen[u]) Petrus de Rosinberch,[v]) Babarus[x]) de Stroconicz,[y]) Swynko[z]) et Thobias fratres cum Thobie magni tota genealogia, Marchardus et Hermannus de Gablona,[a]) Johannes de[b]) Dobruscha[4]) cum quibusdam nobilibus de Morauia quam de Boemia permanent cum regina. 1317
Est itaque parti uni altera pars adversa, ex quo spolia incessanter surgunt et bella. Cum vero discordia tam hostiliter inchoata magis ac magis cottidie succresceret et pars utraque ad bellandum acrius se disponeret, regina, ne tanta mala oculatim cerneret, assumptis sibi tribus[c]) suis pueris Margareta, Guta,[d]) Wencezlao primogenito, conducente eam Wilhelmo[e]) Lepore, duodecimo kalendas Julii[5]) ad castrum Cubitum[f]) perrexit ibique tribus mensibus permansit. Interea in festo beati Johannis Baptiste[6]) congregantur[g]) nobiles ex utraque parte apud sanctum Clementem[7]) in Pragensi civitate, ut tractent pariter de concordia et de pace. In hoc concilio[h]) duo eliguntur arbitri, duo superarbitri, ut dissensionis causas discrete discuciant et que discussa pronuncciaverint, a partibus inviolabiliter debeat observari. Hiis omnibus interfui et hec vidi. Expediuntur idonei nuncii ad viam, ut huiuscemodi ordinacionem cunctis placitam ad regem deferant et reginam. Frater Leo ordinis Cruciferorum[i]) de domo Deutonica provincialis[k]) cum Friderico de Gallis,[8]) cive Pragensi,[l]) primo ad reginam in Cubitum,[9]) dehinc ad regem dictam[m]) ordinacionem defert,[n]) nichil boni refert, quia contempta legacione fructum itineris perdidit cum labore. Henricus eciam de Lypa[o])

---

[1]) Král Jan vrátil se z Lucemburka do Čech teprva v měsíci říjnu. — [2]) Jindřich z Šumburka; jest to osoba jiná nežli kancléř království Českého nebo nejvyšší kancléř český, jímž byl Jan Volek, probošt Vyšehradský. — [3]) Winand z Buchses. — [4]) O příbuzenských poměrech těchto pánů viz Palackého Dějiny II, 1, str. 361 a násled. — [5]) Dne 20 června 1317. — [6]) 24 června. — [7]) T. j. v klášteře Dominikanském blíže mostu, kde se často schůze velké a sněmy odbývaly. — [8]) Bedřich od Kokotů. — [9]) Loket.

[n]) Lucelbůrk 2. — [o]) Slova sua — consiliarii scházejí v ruk. 5. — [q]) deletur 5. — [r]) primo 2, 5. — [s]) non sano jest po straně připsáno později; 5 nemá slov těch. — [t]) obsequacibus 2. — [u]) nemá 2. — [v]) Chunr. 2. — [x]) Olmunczensis 2. — [y]) jest v ruk. 1 přetrženo. — [z]) Waldeck 5. — [a]) dominus 5. — [b]) regis Boemie subcamerarius 2. — [c]) Wuchzes 2. — [d]) Lippa 2. — [e]) Stenckone 5. — [f]) Tenisius 5, a tak níže. — [g]) Wartenberk 2. — [h]) Michelsperg 2; Michaelsberch 5. — [i]) Liricberch 2. — [k]) Landstain 2. — [m]) Heinatzzo 5. — [n]) Hexmanni 5; Hermanni 2. — [o]) Luchtenburg 5; Luchtenberk 2. — [p]) Styszlaus 2; Oceslaus 5. — [q]) Sternberk 2. — [r]) Lippa 2. — [s]) nemá 5. — [t]) Tu vkládá ruk. 1 slova: Omnium tamen eorum rebellium unus est auctor et ductor precipuus Fridemannus miles monoculus et mancus, qui valde factus ex infamia est famosus (t. j. Fridman čili Fridúš ze Smojna). — [u]) tamen nemá 5, ale necháno pro slovo místo prázdné. — [v]) Rosenberk 2. — [x]) Wabarus 2. — [y]) Straconicz 2: Stroconitz 5. — [z]) Obinco 5; Swinko 2. — [a]) Gabilona 5. — [b]) nemá 3. — [c]) rebus 5. — [d]) Wenc. primog., Guta 5; Gutta 2. — [e]) Guilelmo 5. — [f]) Cubtum 2. — [g]) congrediantur 5. — [h]) concilio toto 2. — [i]) Pro slovo to necháno v ruk. 5 prázdné místo. — [k]) provinciali 5. — [l]) Pragensis 2. — [m]) Pro slovo to necháno prázdné místo v ruk. 5. — [n]) deferunt 2; referunt 5. — [o]) Lippa 2.

1317 interim verbis pacificis et humilibus graciam regine querit, de suis excessibus emendam condignam promittit, sed non invenit, quod querit.[p]) Ipse namque Henricus nimis contra se exacerbaverat mentem Elizabeth regine faciendo, que sibi sciverat non licere. Domicellam Agnetem, regine sororem, nolente[q]) regina duci Henrico[1]) Polono coniugio tradidit, domine Elizabeth, que vocatur regina de Gretz,[r]) in preiudicium regis plus, quam decuit, adhesit, atque Johannem regem, cum ipsum regeret, non legaliter educavit, atque[s]) sibi amicicior propria plus quam regalia[t]) negocia procuravit, sic et sibi et suis municiones,[u]) que ad regem pertinent, usurpavit. Ex hiis et similibus animus regine adeo provocatur, quod ad faciendam vindictam pocius quam ad dandam graciam inclinatur. Hec utique iusta duricia aut verius[v]) dura iusticia in mente feminea taliter indurata effecit[x]) in Boemia multa mala. Generose enim[y]) huius regine nobilis animus, que et qualis sit, que patitur et a[z]) quo et a quali paciatur iniuriam, considerans, ut puta regina a vasallo, domina a famulo,[a]) princeps a milite, inmerito se debere[b]) talia sustinere diiudicat, vindictam condignam expostulat, malens pro tempore quassari totum suum dominium,[c]) quam contempni tam indebite se et regium[d]) suum statum. Videns itaque regina, quod adversariorum contemptus contumaciter cresceret, et quod ipsis sine[e]) virili consorcio resistere non valeret, nunciis ac[f]) epistolis regem redire in Boemiam postulat et invitat. Et ego unus fui. De capitulo generali rediens in crastino beati Mathei[g]) apostoli[2]) ad regem in Treuerim veni, sibique, ut suum maturaret reditum, supplicavi. Qui tunc respondit michi verbum, quod lete audivi: Ite, regine dicite, non iam tardabo venire; si non moriar,[h]) in festo beati Martini in 1317
Boemiam proficiscar. Dixit et fecit, quia in crastino beati Martini[3]) rex ad reginam in Cubitum pervenit. Auditur ubique[i]) in urbibus et celebri sermone divulgatur regem venisse; populus in civitatibus letatur, rusticus consolatur, monachus iocundatur, omnis plebs, ut audit, dedit laudem Deo sperans, quod cessante disturbio debeat fieri pax in regno. Barones plurimi cum domino Johanne, Pragensi episcopo, et Wilhelmo Lepore regi usque in Cubitum[4]) occurrunt, melius quod sciunt, consulunt, sed de negociis regalibus diversi[k]) diversa ibidem consilia protulerunt. Quidam enim consulunt, ut rex armatos, quos secum de Reno circiter ducentos adduxerat, remittat, et solus cum paucis in Boemiam veniens suis baronibus se committat;[l]) aliorum verbum fuit: Si rex solus venerit,[m]) solus continuo interibit; plus, inquiunt, regi expedit venire cum potencia, ut exterminari[n]) valeat subito pars adversa.[o]) Horum suggestionibus rex acquiescens, quos adduxit, secum duxit et una cum regina XIV kalendas Decembris[5]) Pragam venit, ubi quidam barones regi fideles venientes cum decenti[p]) familia se exhibent ad servicia regi fideliter facienda. Sed quia de Boemis non confidebant,[q]) qui cum rege venerant, unde ipsos redire ad propria eorum contempto servicio permittebant; inter quos erant Heinaczo[r]) miles iuvenis de Duba[6]) Pothonis filius, et de Gablona[s]) Hermannus[7]) et Marcquardus.[t]) Secum tunc[u]) in consiliis precipuos rex habuit Conradum, Olomucensem[v]) episcopum, Fridericum[8]) de Schonenburch,[x]) regni subcamerarium, Henricum cancellarium.[9]) Horum auxiliis et suorum Renensium putabat se quemlibet posse vincere inimicum. Isti die sexto[10]) postquam in Pragam

---

[1]) Jindřich Javorský, syn r. 1303 zemřelého Boleslava III, knížete Svidnického, Javorského a Frankenšteinského. — [2]) 22 září. — [3]) 12 listopadu. — [4]) Loket. — [5]) 18 listopadu. — [6]) Hynáček z Dubé. — [7]) Heřman a Markvart z Lemberka na Jablonném. — [8]) Fridrich ze Šumburka. — [9]) Viz poznámku 2 na str. 242. — [10]) 24 listop.

[p]) quaeritur 5. — [q]) nolentem 2. — [r]) Grecz 2. — [s]) at 2. — [t]) regina 2; regalis 5. — [u]) Slovo to schází v ruk. 5, ale necháno pro ně zvláštní misto. — [v]) Pro slovo to nech※no v ruk. 5 prázdné misto. — [x]) efficit 2. — [y]) nemá 2. — [z]) de 2; et 5. — [a]) fanilio 5. — [b]) decere 2. — [c]) dominum 5. — [d]) regnum 2. — [e]) Pro slovo to necháno prázdné misto v ruk. 5. — [f]) de 5. — [g]) Matthaei 5. — [h]) moriatur 5. — [i]) utique 2. — [k]) divisi 5. — [l]) Ruk. 5 má jen com a pro ostatní pismena prázdné misto. — [m]) veniret 5. — [n]) excriminari 5. — [o]) de diversa 5. — [p]) ducenti 5. — [q]) confidebat 2. — [r]) Heynaczo 2. — [s]) Gallona 5. — [t]) Marchardus 2. — [u]) tunc habuit in cons. r. pr. Conradum 2. — [v]) Colomuc. 5; Olomuncensem 2. — [x]) Schonenberk 2; Schonenburg 5.

1317 cum rege venerant, regem trecentis galeatis cinctum de civitate educunt, et licet hiemis[y]) esset tempore, contra hostes in campestribus locis tentoria sua figunt. Primum quidem exercitus regalis pontem, quem iuxta Brandeis[z]) ultra[1]) Albeam[a]) adversa pars fecerat, evellere proponebat, sed quia firmus erat, abinde declinans Tatyhtz[b]) prepositure Wissegradensis[c]) castellum,[2]) occupatum ab hostibus, rex expugnat. Deinde contra Stislaum[d]) de[3]) Sternberch[e]) rex movit exercitum, qui venienti occurrit, graciam regis querit et invenit ac[f]) astipulacione publica servicium et fidem promittit et hec per mensem integrum non servavit.

De[g]) morte Egidii.[h])

Eodem anno dominus Egidius[4]) nacione Romanus, magister theologie maximus, ordinis fratrum Heremitarum sancti Augustini primo professus, post hec[i]) per papam Bonifacium Bituricensis[k]) archiepiscopus et primas factus,[5]) qui tam in sacra theologia, quam in philosophia[l]) plurima conscripsit famosa volumina,[6]) moriens transiit[m]) ex hac vita. Hic cum semel ut dicitur, Parisius[n]) in kathedra[o]) questionem determinasset,[o*]) quod videlicet Bonifacius octavus adhuc papa Celestino, antecessore suo, vivente esse verus papa non posset, per eundem Bonifacium papam vocatur, archiepiscopatus ei exhibetur, quem tamquam a vero et legittimo apostolico amplectitur et acceptat. Igitur sic[p]) sequitur conclusio non sillogismo,[q]) sed cum episcopio: Bonifacium esse papam. Inter alias 1317 virtutes, quas idem Egidius habuit, maxime in ipso iconomia nituit, quia multum legaliter et decenter domum et familiam suam rexit. Librum enim, quem intitulavit De[r]) regimine principum,[7]) compilavit,[s]) in quo quemlibet patrem familias, quomodo familiam regere debeat, informavit.

Capitulum II.

Qualiter Petrus de Rosinberch,[t]) Wilhelmus Lepus cum aliis pluribus baronibus averterint se a rege. Hic[u]) est annus Domini MCCCXVIII.

Anno Domini MCCCXVIII° statim in eius- 1318
dem anni principio contra Wilhelmum de Landestein,[8]) qui regalia bona occupans regem sprevit, acies regalis procedit, super quem rex audacter irruit, ipsius provinciam satis opulentam pertransiens exterminat et ledit; flamma vindex plurima villarum incinerat edificia, tolluntur ibi spolia et propter procacem dominum conterebat[v]) subditos regis ira. Porro Petrus de Rosinberch,[x]) eiusdem Wilhelmi patruus, quia in suis bonis propter vicinitatem aliqua dampna sustinuit, ad regem pro patruo,[y]) ut graciam inveniat, intercedit.[z]) Rex vero cum sua regalia, que ille indebite dudum occupaverat,[a]) repeteret, ac ea, que expediebant, proponeret, Petrus de Rosinberch[b]) a rege avertitur[c]) et Wilhelmo iungitur[d]) et adheret. Cumque adversariorum suorum duabus ebdomadis[e]) rex lesisset graviter provinciam, de Budowoys[f]) versus Morauiam[g])

---

[1]) Brandeis na Labi. — [2]) Tvrz Tatce v Kouřimsku asi 1½ hod. jižně od Sadské. — [3]) Zdislav ze Šternberka. — [4]) Jiljí Colonna nar. r. 1247, zemř. r. 1316. — [5]) Arcibiskupem Bourgesským stal se r. 1298. — [6]) Současníci o něm říkali, že byl po sv. Augustinu nejplodnějším spisovatelem theologickým. — [7]) Spis De regimine principum libri III, který r. 1473 vyšel v Augšpurku tiskem, napsal pro krále francouzského Filipa Krásného, jehož byl vychovatelem. — [8]) Landštein.

[y]) hyemis 1; yemis 2 a tak obyčejně. — [z]) Brandeys 2; Brandexa 5. — [a]) Albiam 2. — [b]) Datylicz 2; Tatyphetz 5. — [c]) Wischegr. 2. — [d]) Otislaum 5. — [e]) Sternberk 2. — [f]) de adstipulatione 5. — [g]) Nápis tento schází v ruk. 5. — [h]) Egydii 2 a tak níže. — [i]) hoc 2. — [k]) Bituricensem 2. — [l]) phylos. 1. — [m]) nemá 5, ale necháno pro slovo to zvláštní místo. — [n]) Parysius 2. — [o]) cath. 5. — [o*]) Slov questionem determinasset nemá ruk. 5, ale má pro ně vynechané místo. — [p]) sicut 2. — [q]) sillogismio 3; silogismo 2. — [r]) et 5. — [s]) conp. 2. — [t]) Rosenberk 2. — [u]) Annus Dom. MCCCXVIII 2; Annus MCCCXVIII 5. — [v]) conturbat 2, 5. — [x]) Rosenberk 2 a tak níže. — [y]) nemá 5, ale necháno jest pro slovo to prázdné místo. — [z]) Ruk. 1 měl původně interpellat, ale pellat jest přetrženo a nadepsáno cedit, inter zůstalo nepřetržené státi. — [a]) V ruk. 1 bylo původně tenuerat, ale jest přetrženo a nadepsáno occupaverat. — [b]) Ruk. 1 měl: Rosinberch, qui plurima iuramenta fecerat, a rege, cui fidem iuraverat, avertitur et Wilhelmo iungitur et adheret, ale qui — fecerat jest vyškrábáno, taktéž iungitur a cui fidem iuraverat vytrženo. — [c]) ducitur 5. — [d]) iungitur et vynecháno v ruk. 5, ale zůstaveno pro slova ta místo. — [e]) hebd. 5. — [f]) Budobois 2; Budowax 5. — [g]) Mordanam 5.

1318 incipit disponere [h]) viam suam, qui in Epiphania[i]) Domini [1]) venit Brunnam.[k]) Regina quoque nunciis et literis vocata in festo Agnetis virginis [2]) regem de [l]) Praga in Morauiam est secuta, que continuo mansit Brunne[m]) rege hinc inde girante[n]) et pericula suis hostibus ingerente; quorundam rebellium obtinuit[o]) rex municiones, intulit et aliis lesiones. Nec inter hec quievit adversariorum insania, sed et ipsi cottidie[p]) ubique inferunt hominibus et bonis regalibus rapina, incendio, homicidio[q]) mala multa. Bella[r]) proh dolor augmentantur et infiniti pauperes et inopes generantur, alii denudantur, alii captivantur et diversorum tormentorum generibus amici pariter et inimici miserabiliter cruciantur.[s]) Flebile est dicere, miserabile est audire, lamentabilius est[t]) experimento scire, quanti fiunt iam miseri propter tale disturbium generale. Sterilitas gravissima presentis temporis ex parte una populum cruciat,[u]) ex parte altera discordia, vite noverca, homines[x]) ledit acrius et tormentat. Porro rege existente in Morauia fama fallax volare incipit in tota Boemia: quia omnes Boemos[y]) intendat[z]) excludere rex de terra. Nobiles ecce, inquiunt, regem pro gracia obtinenda secuntur, sed repelluntur.[z*]) Huiuscemodi sermonem quidam[a]) nugigeruli iniqui viri et dolosi confixerunt, qui regem exosum facere toti populo voluerunt. Facile credit vulgus, quod audit. Hinc inter barones fit conspiracio et auditur adversus regem maledicio a[b]) populo universo. In castro quippe[3]) Klingenberch[c]) in Purificacione beate Virginis[4]) barones precipui de regno conveniunt, regique unanimiter contradicunt et dixerunt: Melius est, ut occidamur, quam[d]) a nativitatis solo[e]) viliter depellamur. Igitur inimicicie, quas inter se quidam nobilium habuere, sedantur, ut

conglobati regi forcius[f]) adversentur. vetus quoque discordia et altercacio, que diu inter Albertum de Seberch[g]) et Wilhelmum Leporem perduraverat, per[h]) puerorum[i]) suorum matrimonialem copulam cessabat, eo quod uterque regi contradicere cogitabat.[k]) Henricus itaque de Lypa[l]) cum Petro de Rosinberch[m]) et Wilhelmo et[n]) cum pluribus aliis nobilibus in Klingenberch[o]) compromissione facta in Morauiam, ubi rex est, revertitur et, quoniam sibi novum favorem baronum contraxerat, forcius animatur. Ore graciam regis postulat, aliud corde tractat, Vngaros, Australes interim congregat et civitati Brunne, ubi rex est, inopinate cum suo exercitu appropinquat, acceptis treugis[p]) sub pretextu concordie intrat civitatem dicens, se non aliud querere, nisi graciam et pacem. Porro rex, quia gentis Boemice et regni tocius commodum[q]) desiderat, iniurias sibi factas relaxat, omnibus, qui crimine lese maiestatis fuerunt obnoxii, favorem regium offert et dat. Sed[r]) statim dolus fit publicus, qui fuerat occultatus; qui enim pacem postulant, pacem recusant. Domine, inquiunt, rex, scire vos cupimus, quod nullam vobiscum concordiam inire volumus, nec valemus, nisi pari modo Fridericum, ducem Austrie, quem legittimum Romanorum regem asserimus, huic concordie inseramus; taliter cum illo constringimur, quod ipsum non deserimus nec ab eo ullatenus deseremur.[5]) Hiis sermonibus auditis rex graviter provocatur, et tractatus, qui pacem pretenderat, ad acriorem seviciam commutatur. Primitus namque Johannes rex cum Lodowico, Romanorum rege, adversus Fridericum de Austria adeo compromiserat,[s]) quod illo incluso cum suis baronibus concordiam facere non valebat. Videns itaque rex, quod Henricus de Lypa[t]) non sin-

[1]) 6 ledna 1318. — [2]) 21 ledna. — [3]) Zvíkov. — [4]) 2 února. — [5]) Nespokojení páni čeští uzavřeli na sklonku r. 1317 smlouvu s vévody rakouskými proti králi Janovi. Viz Kurz, Österreich unter Friedrich dem Schönen str. 466 a odtud otisk příslušné listiny v publikaci: Cod. dipl. Mor. VI, str. 114.

[h]) deponere 2. — [i]) Epyph. 1. — [k]) Prunam 5 — [l]) de Praga nemá 5. — [m]) Prunae 5. — [n]) V ruk. 5 vynecháno pro slovo to místo. — [o]) opt. 2. — [p]) quotidie 5. — [q]) hom. et mala 2 — [r]) wella proch. 2. — [s]) occiduntur 5. — [t]) nemá 5. — [u]) V ruk. 5 prázdné místo; taktéž pro slovo noverca. — [x]) ipsos 2. — [y]) Bohemos 2, 5 a tak stále. — [z]) intendit 2, 5. — [z*]) repellunt 1, 5. — [a]) quidem 2. — [b]) de 5. — [c]) Clingenberch 5; Clingenberk 2. — [d]) quod 5. — [e]) solio 2. — [f]) scitius 5. — [g]) Seberck 2. — [h]) quod 2. — [i]) priorum 5. — [k]) cogitabant 2. — [l]) Lippa 2; za slovem tím měl ruk. 1 slova: conspiracione facta, která ale jsou vyškrábána. — [m]) Rosenberk 2. — [n]) ac 5. — [o]) Clingenberg 2. — [p]) pro slovo to nech,áno v ruk. 5 prázdné místo. — [q]) conmodum 2. — [r]) Set 1. — [s]) promiserat 2. — [t]) Lippa 2 a tak pravidelně níže.

1318 cere[u]) secum ageret, et quod cum suis complicibus exercitum forciorem haberet, periculum evitare cupiens per [1]) Mutham[v]) rediens Pragam cum regina tercio kalendas Marcii [2]) reversus est. Cumque rex Pragam rediisset, sibi dictum est, quod et prius in via intellexerat, quia videlicet Wilhelmus Lepus Mericam[x]) oppidum [3]) devastasset. Hoc periculum a Wilhelmo Lepore et Vlrico lantgravio[y]) de Lutenberch[z]) ideo pertulit hoc oppidum, quia in Pilsinensi[a]) districtu Buscho[b]) de Merica[c]) tunc habuit[d]) provinciale iudicium, quod ab Vlrico lantgravio ipso invito paulo ante fuerat regi resignatum. Lepus namque et lantgravius se maxime diligebant et in omnibus mutuo se iuvabant. Interea rex per Lodowicum, Romanorum regem, in Egram vocatur et ad concilium invitatur. Exiit itaque rex XIII kalendas Aprilis [4]) de Praga, quem regina die tercia versus Cubitum ad suos pueros progrediens est secuta. Cumque circa civitatem Sacz[e]) homines regis pro pabulacionibus equorum exivissent, Wilhelmus Lepus super eos irruit, quosdam vulneravit et CXLIV captivavit, inter quos fuerunt precipui Henricus [5]) de Haginow,[f]) vir nobilis de Reni partibus, Otto de Donin[g]) et Conradus dictus de Busches[h]) marschalcus[i]) regis, qui et ipse exstitit Renensis. Porro rex abinde turbatus recedit et sub confusione maxima regnum post se et disturbio dereliquit.[k]) Unde omnes acephali facti sumus, gemimus et clamamus. Stat eciam[l]) Aula Regia paupercula omnibus suis hereditatibus viduata, quia ipsis anno iam tercio non est usa, cogitur panem pro ducentis et quinquaginta marcis emere, ne contingat conventum pauperum[m]) 1318
mori fame. Adiuva nos Deus salutaris noster, et luctum nostrum converte in gaudium Ihesu bone, sedemus enim cottidie[n]) in tantis angustiis constituti, ac si funibus ligatis in gutture simus continuo suspendio attrahendi. A[o]) primaria regni Boemie plantacione, ut asseritur ab omnibus, usque ad presens tempus, ad annum scilicet Domini MCCCXVIII diem Annunciacionis dominice, [6]) qua hoc scribo, non fuit peior status in hoc regno; quilibet namque nostrum iam non plangit quasi[p]) aliquid amissurus, sed quasi iam sit vita et omnibus, que unquam[q]) habuit, penitus destitutus. Istius desolacionis et miserie causa est precipua, quia plures barones plura possident castra regalia et regi repetenti talia reddere denegant, que sunt sua. Rex instat, ut regalia rehabeat, at[r]) illorum avaricia cogitat, qualiter occupata augeat, non amittat. Grave est Wilhelmo Lepori Weronam, [7]) Tust[s]) civitates regi reddere, gravius Burgilinum [8]) et Frimberch[t]) castra regalia resignare. Numquid est facile Petro de Rosinberch[u]) Klingenberch, [9]) castrum inexpugnabile,[v]) sine[x]) pugna[y]) reddere? Quando Henricus Sytauiam, [10]) quando Berca Glacz[z]) civitatem [11]) cum castro optimo resignabit, tunc Wilhelmus de Landestein[a]) Vroburch, [12])[b]) Reymundus Fren [13]) castrum et Potho de Duba [14]) Besdes[c]) benivola[d]) mente eorum quilibet ad manus regias[d*]) assignabit. Veritatis predicte[e]) seriem rudi stilo[f]) simpliciter exaravi, mens enim ignara et ad hoc eciam conturbata nescit lugubri materie leporem sermonis iocundo scemate[g]) applicare.

---

[1]) Vysoké Mýto. — [2]) 27 února. — [3]) Bor (Haid) v Plzeňsku. — [4]) Dne 20 března. — [5]) Oldřich z Hanova, Otto z Donína, Konrad z Buchses. — [6]) 25 března. — [7]) Beroun a Domažlice. — [8]) Křivoklát a Přimda. — [9]) Zvíkov. — [10]) Jindřich z Lipé měl Žitavu v zástavě již od delší doby, tak jmenovitě mu držení její r. 1310 dne 22 července potvrdil král Jindřich VII, v. Reg. Boh. II, p. 965. — [11]) Kladsko. — [12]) Hluboká (Frauenberg). — [13]) Vranov (Frain) na Moravě. — [14]) Bezděz.

[u]) syncere 5. — [v]) multam 2. — [x]) Meritam 5. — [y]) landgravio 5. — [z]) Lutenburk 2. — [a]) Pilsnensi 2. — [b]) Virscho 2. — [c]) Merita 5. — [d]) habuit — paulo nemá 5. — [e]) Satz 5. — [f]) Hagnow 2. — [g]) Donim 5. — [h]) Buches 2. — [i]) marchalcus 1. — [k]) reliquit 5. — [l]) Erat etiam 5. — [m]) pauperem 2. — [n]) quotidie 5. — [o]) De prim. reg. Bohemici 5. — [p]) quoniam 5 a tak o několik slov dále. — [q]) umquam 2. — [r]) ac 1, 5. — [s]) Thust 5. — [t]) Frimberk 2; Frunberch 5. — [u]) Rosenberk — Clingenberk 2. — [v]) inexpungnabile 2; inexpugnabiliter 1. — [x]) Pro slovo to necháno v ruk. 5 prázdné místo. — [y]) pungna 2. — [z]) Glocz 5. — [a]) Lantsteyn 2. — [b]) Vroburg 5; Vroburck 2. — [c]) Bestles 2; Bestes 5. — [d]) Pro slovo to v ruk. 5 vynecháno prázdné místo. — [d*]) regales 2. — [e]) Taktéž i pro slovo to vynecháno v ruk. 5 prázdné místo. — [f]) stylo 5. — [g]) formate 2; schemate 5.

1318 Si mens turbatur, nunquam bene philosophatur, [h])
Si [i]) mens turbatur, paucissima [k]) tunc meditatur,
Si mens turbatur, nisi tristia carmina fatur,
Si mens sit leta, scit cudere scripta faceta,
Si mens sit leta, sunt dicta colore repleta,
Si mens sit leta, tibi crederis esse propheta.
Et quis de bellis letetur sive duellis?
Quidquid [l]) conspicimus, plenum bellum reperimus.

Rex vero Johannes una cum domina Elizabeth [m]) regina, coniuge sua, ad Lodowicum, Romanorum regem, X kalendas [a]) Aprilis in Egram pervenit [1]) et ibidem presentibus [b]) quibusdam utriusque regni nobilibus sua negocia pertractavit. Hii duo reges in Egra diebus quinque pariter commorantur et die septimo iterum in castro Cubito congregantur. Illuc Wilhelmus Lepus vocatus venit et pro se et suis obtinuit pacis treugas, per tres hebdomadas [c]) duraturas; qui acceptis et datis pro pace servanda promissis, dominum Petrum de Rosinberch, [d]) qui in die [e]) Annuncciacionis beate Virginis civitatem Budowoys potenter obsedit et adhuc in obsidione eiusdem civitatis permanet, accedit, ipsumque, ut factas pacis treugas observet, hortando inducit. Qui hortanti assentit [f]) et ab obsidione civitatis, quam vallaverat, sub quibusdam condicionibus recedit.

Capitulum III.

De concordia inter Johannem, regem Bohemie, et suos nobiles facta et de fame maxima et pestilencia inaudita.

Sepe nimis tractos arcus vidi fore fractos,
Et nimis artatum [g]) nodum vidi religatum;
Stare diu nescit res, cum nimis ipsa rigescit,
Sed stat, que medio res heret et hinc ego fio 1318
Testis et ostensor, quia sum nimii [h]) reprehensor;
Quod nimis est, fugere doceo, mediumque tenere.
Nec spe privabor, causa quacunque gravabor.
Spe te non prives, quanto tu tempore vives.

Ecce enim cum [i]) nimis mala in toto regno Boemie crebrescendo invalescerent, et iam omnes populi miseriis tabefacti totaliter de omni solacio desperarent et desperando deficerent, omnes quoque modi concordie penitus refutati fuissent, accidit obstetricante dextera Excelsi, quod inopinate satis insperata desperatis hominibus pacis federa se offerrent. Rex namque Romanorum Lodovicus, [k]) amicus pacis, Johannem [l]) regem cum Elyzabeth regina nec non maiores Boemie, qui auctores [m]) discordie fuerant, in Thust civitatem convocavit, ibique in die sancto Pasche, [2]) qui tunc in diem beati Georgii evenerat, inter partes contrarias reconciliacionis concordiam sub temporis brevis compendio ordinavit. Ibi Henricus de Lypa, [n]) qui pro gracia regis et regine plurimum, ut videbatur, laboraverat, prius denegatam graciam, nunc velud [o]) ultro [p]) oblatam faciliter obtinebat. [q]) Ibi Wilhelmus [r]) de Landestein, qui regno dampna fecerat et dampna susceperat, pari facilitate regis graciam obtinebat. [s]) Ibi universi barones, qui se fere communiter regi, suo domino, opposuerant, reformati gracie regali se novo iuramento ad fidem regi servandam perpetuam obligabant. Ibi Henricum de Lypa pridie suum adversarium ex communi consilio nobilium rex regni fecit subcamerarium [t]) eidem subiciens totaliter se et regnum. Ibi rex Johannes iuravit et statuit, quod omnes Renenses et hospites pugnantes, qui sibi auxilium in bellis prestiterant, a se et a regno debeat excludere, nec alicui externo et advene beneficia recommittere, sed

[1]) Datum toto nezdá se býti správné a podobá se, že teprv na konci března stalo se sejití krále Jana s římským králem Ludvíkem. (Srov. Böhmer, Reg. K. Ludwigs des Baiern und seiner Zeit str. 18 a 19.) — [2]) Dne 23 dubna.

[h]) phylos. 1, 2. — [i]) Si mens turbatur na tomto místě schází v ruk. 5. — [k]) paucissima tunc nadepsáno jest nad přetrženými slovy: non profunde. — [l]) quitquid 2. — [m]) Elisabeth 5. — [a]) calendas 5. — [b]) principibus 5. — [c]) ebdomadas 2. — [d]) Rosenberk 2. — [e]) die dominici dominus beatae 5. — [f]) dissentit 5. — [g]) arratum 5. — [h]) nimis 5. — [i]) tum 5. — [k]) Ludwicus 2. — [l]) tamen 5. — [m]) ductores 5. — [n]) Lippa 2 a tak níže. — [o]) vero 2. — [p]) ultimo 5. — [q]) optin. 1. — [r]) Wil. Lepus de Landstein 2. — [s]) optin. 1. — [t]) camerarium 2, v rukopise tomto jest sub vyškrábáno; subcamararium 1.

1318 cum Boemorum consilio universa regni velit negocia pertractare. Ibi concordia ordinatur, pax proclamatur, populus quasi ex morte resurgens letatur. Perierant[u]) quippe infinita hominum milia eo, quod hec concordia tantum protracta[v]) fuerat et dilata;[x]) nam tali durante discordia nimia famis prevaluit miseria, ita quod infra unius anni spacium, ut experimento didici, in porta Scedelicensi[y]) triginta milia hominum sunt sepulta. Consimilis quoque pestilencia in omnibus civitatibus, oppidis et villis exstitit[z]) et in universa terra. In omnibus locis fovee fodiebantur,[a]) que mortuorum cadaveribus replebantur. In tantum namque prevaluerat fames, tam ex sterilitate quam ex discordancium austeritate, quod iam deficientibus alimentis et malis invalescentibus quidam rustici cum uxoribus suis domicilia sua deserunt, silvas petunt, homines, quos inveniunt, occidunt, comedunt, sic se[b]) pascunt. Porro inter Mutham et Grethz[c]) civitatem viginti quatuor tales bestiis ferociores homines adhuc more lupino circueunt[d]) querentes, quem devorent et mactent.[e]) Ex quibus duo nuperrime[f]) capti fuerant, quorum unus emendacione promissa liber dimittitur, alter penitere, nec a tali inaudita crudelitate cessare nolens, igne crematus est. Predicta igitur sedata discordia[g]) sedari incipiunt eciam plura mala; statim annona, que nimis preciosa fuerat, levius venditur et se mutuo populus consolatur. Romanorum itaque rex Lodowicus[h]) facta unione inter regem et barones Boemie in Bawariam,[i]) terram suam, revertitur, sed rex Johannes cum Petro de Rosinberch[k]) in ipsius dominium proficiscitur, ibique tribus hebdomadis vacat deduccionibus[l]) et venatur. Porro Henricus de Lypa, novus camerarius, Wilhelmus de Waldek Lepus, novus mar[s]chalcus, quinta die post habitam concordiam Pragam veniunt, ibique Henricum, regis cancellarium, virum legalem in consiliis et negociis regalibus precipuum, capiunt, et in castrum Burgilinum[m]) vinculis mancipatum transmittunt, qui postea Vlrico[1]) de Lutenberch[n]) lantgravio presentatur et datis trecentis marcis elapsis tribus mensibus de captivitatis vinculis liberatur.[o]) 1318

Capitulum IV.

Annus Domini MCCCXVIII. Qualiter dominus Johannes, XXVII Pragensis episcopus, ad Romanam curiam est citatus.

Eodem anno dominus Johannes, XXVII Pragensis episcopus, per Johannem papam ab omni tam spirituali, quam temporali administracione in die Annuciacionis beate Virginis[2]) est suspensus. Iste enim episcopus, quia personaliter ad curiam citatus prius fuerat, premissis nunciis nichil agere poterat, ut dicitur, ducentis marcis auri pro viatico assumptis VI[p]) idus[3]) Maii de Praga egrediens versus Auinionam, ubi nunc papa habet curiam, procedebat. Erat namque quidam Henricus[4]) de Schonenburch[q]) nomine, canonicus Wyssegradensis[r]) ecclesie, sed natus illegittime,[s]) qui dictum episcopum in audiencia curie cepit de pluribus articulis graviter accusare. Accusabat enim episcopum ibidem de inobediencia exhibita sedi apostolice, de hereticorum defensione, nec non de symoniaca pravitate. De pluribus eciam criminibus ipsum inculpabat, que verbis et litteris se ostensurum publice promittebat, et ad talionem, si in probacionibus deficeret, se ultroneus[t]) offerebat. Datus est autem istis dominus abbas de Sancto Saturnino pro iudice, sed adhuc talis altercacio stat in lite.

---

[1]) Oldřich z Leuchtenberka. — [2]) 25 března. — [3]) 10 května. — [4]) Jindřich z Schönburka, Durynk, byl kancléř krále Jana, muž jak se zdá svárlivý a jako cizinec neoblíbený u panstva, které jej také proto dalo chytiti a uvězniti.

[u]) perierunt 2. — [v]) pertracta 5. — [x]) delata 5. — [y]) Sczelidczensi 2. — [z]) extitit 5. — [a]) fodebantur 2, 5. — [b]) nemá 5. — [c]) Grecz 2; Gretz 5. — [d]) circuunt 1; currunt 2. — [e]) mactant 2. — [f]) imprunne 2. — [g]) concordia 5. — [h]) Ludwicus 2; Ludouicus 5 a tak pravidelně. — [i]) Bauariam 5. — [k]) Rosenberk 2. — [l]) reductionibus 5. — [m]) Purgilinum 5. — [n]) Lutenberck 2. — [o]) Odtud nebudeme podávati různočtení z ruk. 5, poněvadž žádné z nich, jakž z ukázky těchto tří kapitol již viděti možno, nic podstatného nepřinášeji a zbytečným ano i obtížným přídavkem by byly; nebo přepisovatel tohoto rukopisu ani čísti neuměl, jak z četných vynechaných slov, aneb pozůstavených pro ně míst patrno jest. — [p]) septimo 2. — [q]) Schenenberck 2. — [r]) Wischegr. 2. — [s]) Tak ruk. a též i níže z pravidla. — [t]) penis 2.

1318 Qualiter begardi et begine per papam sunt deleti. [1])

Hiis temporibus beghardos gyrovagos et beginas, quorum secta omnes fere civitates et villas in numerosa multitudine repleverat, dominus [u]) Johannes papa sub anathemate reprobat et condempnat, de pluribus enim eorum erroneis opinionibus et [v]) supersticiosis hereseos adinvencionibus, que erant contra articulos catholice [x]) fidei, palam tales accusati fuerant et convicti. Sacramenta ecclesiastica respuunt, arcana sancte Trinitatis, ultra quam licet homini loqui, frivola perscrutacione indagari gestiunt et nichilominus se ultra se levare volentes in pessimas carnalitatis spurcicias, iumentis insipientibus facti similes turpiter se demergunt. Fuerunt autem istorum secte plures, quemadmodum clare continent constituciones papales. Igitur per universas fidelium ecclesias istorum et istarum habitus ovinus, quo suum tactinum palliabant errorem, interdicitur et ne insimul de cetero conventicula faciant, districcius prohibetur. Horum plures corde et corpore seculo omnino se applicant, aliqui vero, quorum sancta fuit conversacio, de huiusmodi ignari contagio colorem in vestibus propter statutum commutant et in sancte devocionis proposito servientes Altissimo perseverant. Erat enim papale studium, eradicare quod noxium, rigare quod sanctum.

Capitulum V.

Qualiter Karulus, rex Vngarie, duxit Beatricem, domini Henrici imperatoris filiam, legittime et de quibusdam aliis.

Eodem anno Karulus, filius Karuli, regis Sicilie, [y]) factus rex Vngarie, prima sua absque liberis viduatus uxore Thomam ac Symonem [z]) comites Vngarie cum Stephano interprete et cum decencia familie misit ad Johannem, [a]) regem Boemie, petens, ut unam de suis sororibus velit pro coniuge sibi dare. Hac legacione amicabi- 1318
liter suscepta Johannes, rex Boemie, certis nunciis suas sorores de Lucelburgensi evocat comicia, quarum maior vocabatur Maria, iunior vero Beatrix proprio nomine est vocata. Neutra harum puellarum attigit quartum decimum etatis sue annum. Ad fratris itaque sui vocacionem iste ambe virgines venerunt et XII° kalendas Julii [2]) Pragam cum sua familia ingresse sunt. Quarto autem die post istarum adventum puellarum cum rege et regina Boemie ad monasterium Aule Regie hee pariter venerunt. Debuit enim tunc sollempniter peragi dies anniversarius fundatoris illius loci. Veniunt quoque illuc legati regis Vngarie, et ut eorum exaudiatur peticio, incipiunt cum instancia postulare. Quorum peticioni rex Johannes annuit et ut unam de suis sororibus eligant, liberam opcionem eis dedit. Stabant itaque [b]) Vngari in suis desideriis exauditi, me presente et vidente, coram ambabus puellis intendentes in illas mente tacita oculis apertis. Facies delicatas istarum virginum diligenter inspiciunt, condiciones corporum discuciunt, gressus describunt et que sit eligibilior, sagaciter inquirunt. Tandem Beatricem iuniorem puellam sibi [c]) assignari postulant dominam Vngarie et reginam. Rex Johannes consentit et congratulatur, puella ad ecclesiam deducitur, et mox coram summo altari beate virginis in Aula Regia Karulo, regi Vngarie, sed absenti ad manus comitum presencium legittime desponsatur. Campana duplex pulsatur et per conventum monachorum, qui omnes ibi aderant, Te Deum laudamus altisonis vocibus decantatur. Nec longe post per nuncios sollempnes regis Karuli hec tenella puella in metis Moravie et Vngarie reverenter suscipitur, et in Vngariam deducta infra octavas beati Martini episcopi [3]) coronatur, statimque cum eadem rite nupciarum festiva sollempnitas per regem Vngarie celebratur.

Da Deus, ut crescant, feliciter ambo senescant,
Quos coniunxisti, conserves ab omine tristi.

---

[1]) O tom srovnej Palackého Dějiny nár. č. II, 1 str. 437 a pojednání jeho „O stycích a poměru sekty waldenské k nějdejším sektám v Čechách", Čas. č. Mus. 1868, str. 291—320. — [2]) Dne 20 června. — [3]) 11—18 listop.

[u]) et dominus 1. — [v]) et supersticionibus contra hereseos 2. — [x]) kath. 2. — [y]) Syc. 2. — [z]) Sim. 2. — [a]) nemá 2. — [b]) igitur 2. — [c]) et sibi 2.

1318 Eodem anno [1]) Johannes, rex Boemie, ducatum Oppauie contulit Nycolao eleganti iuveni circiter triginta annos etatis habenti, filio videlicet senioris ducis Nycolai. Iste dux senior Nycolaus frater regis Wencezlai,[d]) fundatoris Aule Regie, illegitime tamen per regem Ottakarum genitus, exstitit et ducatum Oppauie annis pluribus tenuit, sed advenientibus contrariis eventibus eodem ducatu usque ad mortem suam privatus fuit. Ipse hoc anno satis pauper rebus, sed dives virtutibus in Brunna moritur et in ecclesia fratrum Minorum ibidem circa festum beati Jacobi sepelitur. [2]) Nycolaus itaque iunior ducatum suscipit Oppauie, ducitque filiam ducis de Ratibor legittima pro uxore. Ipse quoque factus est camerarius regni Boemie ista vice.

Eodem[e]) anno in die beate Cecilie Virginis [3]) secundus filius Johanni, regi Boemie, Prage nascitur, cui in vigilia beati Nycolai [4]) in kathedrali ecclesia Pragensi in baptismo Primysl[f]) Ottakarus nomen[g]) datur. Magna tamen tempore baptismi inter patrinos pueri oritur contencio de nomine puero imponendo. Porro nobiles quidam viri de Reno, quorum plures aderant, puerum volebant nominare nomine avi sui imperatoris Henricum, alii vero de Boemia geniti, quorum tunc[h]) clamor prevaluit, nomen optinent Ottakarum, quod regibus convenit Boemorum. Sunt itaque Johanni regi et Elyzabeth regine Boemie nunc nati et vivi quatuor liberi: Margaretha, Guta,[i]) Wencezlaus[k]) et Ottakarus ultimo generatus.

Capitulum VI.

De discordia inter regem et reginam Boemie.
Annus Domini MCCCXIX.

In hoc anno Domini MCCCXIX satis miserabiliter
Lusit in humanis divina potencia rebus. [5])

Consurrexerunt hoc anno quidam homines iniqui, pacis et concordie emuli, filii scelerati, qui lingua dolosa et sermonibus odii inter Johannem, Boemie regem, et Elizabeth, suam coniugem, seminare discordiam sunt conati, dixerunt enim: Domine rex, vos scitis, quod honor regis exigit et requirit decor regni, ut rex quilibet regere debeat et non regi. Videmus vero[l]) e contrario, quod mulier vos regit, vos circumdedit, vos adeo fascinavit, quod aliud non facitis, quam quod dicit. Fallimini in hoc facto, illa malum nostrum cogitat et vos separare a regno sagaciter laborat. Seniorem, inquiunt, filium vestrum Wencezlaum[m]) hec tradere vult quibusdam baronibus, ut ipsum pro rege habeant, vos excludant; et adiungunt: Quamdiu eiusdem uxoris vestre consiliis adhesistis, nunquam honorem in regno et pacem hactenus habuistis. Nunc quidem, si commodum et profectum vestrum diligitis, nostris consiliis intendatis: hanc reginam, vestram uxorem, non attendite, iubete, ut opus nendo aut consuendo exerceat muliebre, adhereatis totaliter domine rex nobis, et nos stabimus et pugnabimus pro vobis. Hec hii consuluerunt, quia reginam in magno odio habuerunt. Credidit itaque rex illorum verbis et commisit se cum iuramento totaliter illis. In consiliis et tractatibus istis Henricus de Lypa[n]) exstitit principalis. Porro cum idem Henricus dominari in regno et aliis preferri[o]) quereret, seque per reginam in hoc impediri cognosceret, excogitabat omnes modos, quos poterat, ut hanc turbaret, presertim quia idem Henricus dominam Elizabeth, novercam huius regine, cum scandalo multorum valde dilexit, ut illi placere posset amplius, istam[p]) despexit. Habebant enim inter se iste due regine longo tempore odium singulare. Erat autem tunc Elizabeth, Boemie regina, cum tribus pueris suis in castro Cubitensi, [6]) quod sue subditum illa vice fuerat potestati. Rex itaque Johannes iam perversus animo de Praga exiens cum armatis pluribus ad castrum Cubitense venit et se velle visitare reginam pacifice simu- 1319

[1]) Dne 3 července. Viz u Balbina Miscell. dec. I lib. VIII p. 229 a Chytil, Cod. dipl. Mor. VI, 108. — [2]) Dne 25 července. — [3]) Dne 22 listopadu. — [4]) Dne 5 prosince. — [5]) Jak již Loserth vytkl, jest to verš dle Ovidových Epistolae ex Ponto IV, 3, 49. — [6]) Loket.

[d]) Wenczeslay 2. — [e]) Nad tímto odstavcem jest v ruk. 2 nápis: Ottacarus, filius secundus. — [f]) nemá 2. — [g]) nomine 2. — [h]) tamen 2. — [i]) Gutta 2. — [k]) Wenczeslaus 2. — [l]) enim 2. — [m]) Wenczeslaus 2. — [n]) Lippa 2. — [o]) preferre 2. — [p]) illam 2.

1319 lavit. Cumque rex cum armatis suis castrum ingressus fuisset, statim turres castri sibi dari peciit et turrium custodes tanta novitate et importunitate perterritos et aliquantulum reluctantes missis iaculis acriter impugnavit. Regina de hoc impetu miratur, et videns regis vesaniam spiritu conturbatur. Altera die regina pro illis, qui in turribus erant, regi loquitur, et intervenientibus quibusdam tractatibus castrum ad manus regis totaliter resignatur. Demum regina tribus[q]) suis heredibus ibidem in castro derelictis turbata cum familia pauca recedit et in Mellico,[1]) suo oppido, se recepit. Statim post hoc rex, quemadmodum prius informatus fuerat, quasdam personas plus familiares regine, que diucius eidem servierant, persequi gravissime incipit et eas ab obsequio regine disiungit. Johannes notarius erat[r]) unus, Nycolaus secundus, et domicella, que vocatur Gerdrudis;[2]) hee tres persone regi fuerunt accusate, quod non sana[s]) consilia suggessissent auribus regine, sed mentita est iniquitas sibi. Considerans quoque dominus Conradus, quondam abbas Aule Regie, quod res non ageretur recte et quod animus regis non esset erga eum sicut heri et nudius tercius, a curia et a cura exteriori se absentabat et in monasterio suo remanens Domino serviebat. Quid igitur? Quid modo agitur, quid itaque faciet rex in ista tam mirabili et inopinabili[t]) mutacione? Uxorem suam vivam, nullo crimine obnoxiam quasi repudiavit, ipsam suis liberis privavit et in pluribus gravaminibus conturbavit. Ecce quos Deus coniunxit, consilium iniquum disiunxit. Porro[u]) rex quasi rupto iam freno racionis et cassato vinculo matrimonialis dileccionis totus effrenis efficitur, voluptate vincitur, voluntate perversa regitur ac in ipso perfecte tyrannidis operacio reperitur. Ludit in alea, nec solvit officia, irascitur et ludendo patitur mala verba. Nocturno contentus quandoque solo famulo discurrit tempore per vicos et plateas 1319
in Pragensi civitate; plus ridiculosis quam religiosis intendit moribus et dictis. Si aliquando missarum non ex devocione sed compulsione humane verecundie interest officio, non instat oracionibus sed confabulacionibus et cachinno. Verba huius pro folio arboris reputantur, et privilegia, quantum cera in sigillo ponderat, sic curantur; cives suos[u*]) aggravat; Praga in exemplum prodeat, que hoc anno tredecim milia marcarum exaccionata compulsaque persolvit. De [multis[v]) aliis scribere erub]esco. Regi meo nequaquam nunc detraho, sed merens veritatem conscribo; vellem libenter mendacia scripta hec fieri, si mores eiusdem conspicerem in melius commutari.

Preteritis annis fuerat bona [vita Johannis],[x])
Nunc est perversa, quia stat sub labe respersa;
Qualis adhuc crescens fiat posthec adolescens,
Nemo potest scire, solet illud sepe venire:
Quod puer angelicus post in senio sit iniquus.
Hoc est deflendum, tali sit compaciendum,
Cui sic decrescit sua virtus, quando senescit.
Plus commendatur, qui sub puero reprobatur,
Et post laudatur, cum vir bonus efficiatur.
Hanc scribens satiram sumo vice muneris iram.
Forsitan (inveneris), qui nolunt credere veris,
Sed testis veri vivens volo semper haberi.
Nullus miretur super hoc, si nunc varietur
Scribendi forma, non est velut antea norma
Regis vivendi, foret hinc michi causa tacendi,
Et nil dicendi, possum forsan reprehendi,
Hunc quod laudavi prius et modo vituperavi.
Hoc per me non stat, quoniam cunctis bene constat,
Quod rex mutavit se moribus et variavit.
Sic ego muto stilum, si nunc aliter traho filum,
Quam quod erat tractum, quia stat mutabile factum.

[1]) Mělník. — [2]) Byla-li tato Kedruta tatáž, jejíž poslední pořízení se zachovalo v publikaci: Codex dipl. Mor. VII, str. 79, nemožno s určitosti tvrditi.

[q]) nemá 2. — [r]) nemá 2. — [s]) sano consilio 2. — [t]) et inopinabili nemá 2. — [u]) Odtud až do konce kapituly schází text v rukopisech 2 a 5. — [u*]) civitates suas 2. — [v]) Slova v závorkách jsou doplněna na prázdném místě v ruk. původním se nalézajicím. — [x]) Tak doplňuje verš Loserth. — V různočteních zvěčnělého Palackého máme čtení: Preteritis annis fuerat bona virtus humanis. Po straně byl připsán jeden verš, který však jest docela smazán.

Capitulum VII.

De tabula rotunda sive foresta regis et de impugnacione[y]) et obsidione Pragensis civitatis.

1319 Eodem anno accesserunt ad regem quidam iuvenes, baronum filii, plus levitate quam strenuitate moti dicentes: Domine rex, per tornamenta et hastiludia nec non per alia militaria exercicia vestra diffundetur gloria et admirabile erit nomen vestrum in universa terra. Edicite itaque tabulam rotundam, regis scilicet Arthusii curiam, et gloriam ex hac reportabitis perpetuis temporibus memorandam. Igitur iuvenilibus rex rectus consiliis prinpicibus, comitibus ac nobilibus scribit per Alemaniam universis, et multa spondens in litteris et publicis instrumentis, sigillis plurimorum nobilium consignatis. Accipit igitur rex a civibus[z]) et[a]) claustralibus magnam pecuniam propter huiuscemodi festivitatem celebrandam. Fit itaque in horto[b]) ferarum iuxta Pragam [1]) quedam structura lignea, que pro spectaculo publico foret apta. Siccine festum beati Johannis Baptiste,[2]) quod pro termino tante festivitatis assignatum fuerat, accessit. Sed de exteris nobilibus penitus nullus venit. Quid igitur fit in hoc negocio satis[c]) improvide nunciato? Certe

Parturiunt montes, est natus ridiculus mus,
Scaturiunt[d]) fontes, se mergit mox in eis sus.
Edictum festum finem non sumit honestum.
Non incepisse melius fuit et tacuisse,
Quam sic confundi sine re per climata mundi.

Eodem tempore diversis monasteriis regni magnam violenciam rex iste fecit,[e]) multas possessiones indebite abstulit, illasque inter satellites iniquos[f]) divisit; testatur hoc monasterium Aule Regie, cui fere omnia bona sua sunt ablata violenter hiis temporibus ab hoc rege.

Quis modo tutus erit, ex quo rex non sua querit?
Clericus et civis, monachus caveat sibi quivis.

Qualiter rex Johannes Pragam impugnavit et cives plurimum molestavit. 1319

Et factum est in tempore illo, [quod] cum cives Pragenses et seniores populi conspicerent, quod per regem iniquis suggerentibus consiliariis pene omnibus regni incolis violencie et gravamina fierent, convenerunt in unum, unanimiterque dixerunt: Videmus et experimento didicimus, quod rex noster pernicioso consilio regitur et seducitur, regnum destruitur, omnibus vis infertur. Quid igitur faciemus? Quamdiu talia sustinere debemus? Igitur cognaciones singule, que[g]) Prage alicuius[h]) dissensionis inter se materiam habuerunt, amicabiliter ratis compromissionibus concordarunt, ut sic pariter confederati ad promovendam rempublicam et bonum gentis sue forciores armis et animis esse possent. Elegerunt itaque de tota civitate sex viros honestos, sagacitate ac consanguinitate precipuos, pollicentes se ad istorum mandatum omnes velle intentos esse fideliter et paratos. Non erat intencio istorum civium, quod domino suo regi vellent in aliquo rebellare, sed ipsum super communi statu regni fideliter et sagaciter informare et ad ea, que forent utilia, totis viribus adiuvare. Venerunt interea ad regem, qui tunc Brunne erat, mendaces nuncii dicentes: Ecce domine rex,

Cives Pragenses acuunt iam fortiter enses,
Conducunt gentes contra vos stare volentes.
Iam non tardate, Pragam subito properate,
Et compescatis tales et eos capiatis,
Ipsos sic terite, quod sint ultra sine lite,
Res horum rapite, properate, venite, venite!

Huiuscemodi verbis rex statim credidit, exercitum congregavit et VIII° idus Julii [3]) castrum Pragense civitatem invasurus cum armatis ascendit. Precedenti vero die regina per cives vocata de Mellico [4]) Pragam venerat, et quia regem malo consilio corruptum timuit, in civi-

[1]) Dobner má za to, že tato obora ležela v těch místech, kde jest nyní Karlov (Karlshof), ale my jsme přesvědčeni, že se tu rozuměti má obora Ovenecká nebo Bubenečská, již asi král Přemysl Ottakar II založil, odňav ves tu klášteru Chotěšovskému, a kde ve XIV věku skutečně obora královská byla, v níž se jeleni chovali. (Srovnej Tomek, Děj. Prahy II, 263.) — [2]) Dle Horatia Ars poëtica v. 139. — [3]) Dne 8 července. — [4]) Mělník.

[y]) inpug. 2. — [z]) civitatibus 2. — [a]) et a 2. — [b]) orto 2. — [c]) certe satis impr. nunc. Parturiunt 2. — [d]) certe scaturiunt 2. — [e]) fecisti multas 2. — [f]) Slovo to jest v ruk. 1 přetrženo. — [g]) quam 2. — [h]) aliter 2.

1319 tate Pragensi maiori cum civibus remanebat. Wilhelmus quoque Lepus, Petrus de Rosinberch,[i]) Wilhelmus de Landestein barones potentes in civitate eadem erant et regine quam civibus adherebant. Porro Nycolaus, dux Oppauie, Henricus de Lypa[k]) et fere omnes regni nobiles in castro erant cum rege, qui omnes uno consuluerunt ore, quatenus rex se deberet de illis rebellibus civibus atrociter vindicare. Quidam vero eorum, quia[l]) reginam oderant, contra ipsam animum regis procaciter concitabant; cives quoque Maioris civitatis turres in utraque parte pontis occupaverant, pontemque in sua potestate habebant, civitas autem Minor sub castro sita cum rege stabat coacta.

Ecce novum bellum surgit rarumque duellum:
Ex una parte rex stat, pugnareque Marte[m])
Contra reginam gestit, querendo ruinam
Urbis Pragensis, en sevit regius ensis.
Uxor contra virum, servus dominum, modo mirum
Bellum suscepit; hinc lucrum nemo recepit.
Si capud et reliquum corpus discordat, iniquum est,
Estque repleta malis multis discordia talis.

Igitur per regem et eos, qui cum ipso[n]) in arce erant, dampna cottidie bonis civium inferuntur, et hinc inde passim plura bella particularia committuntur. Plures autem de cognacione Jacobi[1]) de civitate ad regem clandestine venerunt et regi[o]) derelictis civibus adheserunt. Tandem in die beatorum Septem fratrum,[2]) me vidente rex cum septem panneriis erectis et trecentis galeis de castro egrediens ante Maiorem civitatem versus monasterium Sderas[3]) venit et ibidem plura edificia concremans[p]) civitatem hostiliter impugnavit;[q]) cives vero terrore percussi debiliter restiterunt regi. Erat autem tunc occulta facta contradiccio in civitate; vulgares enim quidam dixerunt: Contra nostrum regem non pugnabimus, sed ipsum intrare ad nos utique permittemus. Et quid plura? Illo die 1319
rex veraciter civitatem obtinuisset, si Wilhelmus Lepus cum paucis suis[r]) tam viriliter in porta civitatis non restitisset;[4]) nondum enim Petrus de Rosinberch[s]) cum suis bellatoribus venerat et in civitate plebs, que sciret ad prelium, pauca erat. Venit autem idem de Rosinberch die altera cum fortibus pugnatoribus quadringentis in subsidium civitatis. Revertitur itaque rex cum suis super castrum, postquam intulerat civibus dampnum non paucum. Demum elapsis octodiebus obsidionis civitatis inter regem et cives concordia facta est. Post dies vero quatuordecim rex sex illos, qui[t]) capitanei in civitate electi fuerant, volebat a regno totaliter excludere et a reliquis incepit pecunias extorquere; et hec usque hodie pecunia per modum coaccionis et nove adinvencionis a civibus exigitur et in pluribus populus cruciatur.

Tu consolatrix mestorum et[u]) vivificatrix
Mortificatorum, tu spes secura reorum,
Iusti servatrix, hominumque Dei mediatrix,
Fac quod mesticia cedat, tu leta Maria.
Amen[v])

Capitulum VIII.

De congregacione et congressione duorum regum Romanorum et de morte Wilhelmi Leporis.

Eodem anno mense Septembri Lodovicus[y]) de Babaria,[z]) Fridericus de Austria, qui se adhuc ambo Romanorum reges asserunt et scribunt, cum copiosis exercitibus hostiliter contra se venerunt et iuxta fluvium Enum prope civitatem[5]) Mulendorf[a]) castra sua metati sunt. Primo itaque congressionis impetu Lodowicus, quia copiosiorem pugnancium[c]) turbam habuit, Fridericum invadere voluit, sed Enus[6]) fluvius interfluens non permisit. Demum Lodowicus tradicionem et perfidiam quorundam,[d]) quos in exercitu suo secum habuit, intelligens lucide,

[1]) T. j. Welflovici. — [2]) Dne 10 července. — [3]) Zderaz, tenkráte ovšem mimo zdě městské položený. — [4]) Brána u sv. Martina při nynějším Perštýně. — [5]) Mühldorf. — [6]) Inn.

[i]) Rosenberk 2. — [k]) Lippa 2. — [l]) qui 2. — [m]) in arce 2. — [n]) nemá 2. — [o]) regis 2. — [p]) cremans 2. — [q]) inpugn. 2. — [r]) suis paucis 2. — [s]) Rosenberk 2 a tak níže. — [t]) nemá 2. — [u]) nemá 2. — [v]) nemá 2. — [y]) Ludewicus 2 a tak skoro pravidelně níže. — [z]) Wabaria 2. — [a]) Muldorf 2, vlastně *u* s nadepsaným drobným *e*. — [c]) pungnancium 2. — [d]) quorumdam 2.

1319 ad superiores partes Bawarie [e]) cassato prelio disposuit se transferre. Sequebatur autem eum Fridericus, inimicus ipsius, et quia illum insequi fugientem non valuit, circa[e*]) Danubium Bawariam et ea, que reperit [f]) prope Ratisponam [g]) gravibus incendiis et spoliis conturbavit. Post hec Fridericus in Austriam revertitur, sed discordia non finitur. Venerant autem tunc de Boemia in auxilium Lodowici [h]) aliqui barones cum armatis hominibus, inter quos erat precipuus Wilhelmus de Waldek [i]) dictus Lepus. Iste ab infancia sua exstitit bellicosus et propter plurima, que strenue fecerat opera, valde factus fuit inclytus et famosus. Qui quidem in quadam contencione inter familiares exorta telo vulneratur, die octavo moritur et translatus in Boemiam in monasterio fratrum Augustinensium, quod Insula dicitur, quod suus avus fundaverat, sepelitur. [1])

Epitaphium [k]) ipsius tale est:

Hic baro famosus   iacet et multum generosus,
Miles et invictus,   Lepus est cognomine dictus;
Cognomen leporis   habuit virtute leporis,
Corde leonino   pugnavit, [l]) non leporino,
Wilhelmus nomen [m])   proprium fuit eius et omen
Felix in factis   habuit semper retroactis.
En mors prostravit,   quem nemo prius superavit,
Corruit a telo,   quem iunge, Jesu bone, celo.
Anno milleno   nono decimoque triceno
Per fatum triste   moritur vir nobilis iste.
Non erat equalis   huic in regno, neque talis,
Qui sic famosus   existeret, aut animosus.
Luceat eterna   sibi lux in sede superna, [n])
Sit sibi solamen,   homo dicat quilibet Amen.

De morte Wolmari, marchionis Brandenburgensis [o]) et de expedicione regis Johannis versus Saxoniam. 1319

Anno et mense predicto [2]) pius et pacificus princeps Wolmarus, marchio Brandenburgensis, qui potencia et diviciis super omnes suos antecessores marchiones excreverat, [p]) sine heredibus et liberis est defunctus. Post huius obitum tota luget Saxonia et crescit discordia per loca multa; iam enim totus Brandenburgensis marchionatus veris [q]) et naturalibus masculinis principibus est orbatus. Igitur circumsedentes principes, tanti principis liberis orbati obitum audientes mox inceperunt viciniores sibi occupare civitates. [r]) Henricus, dux Slesie, Bolconis ducis filius, Gorlicz optinuit et Lubanum, [3]) licet antiquis temporibus ad regnum spectaverint Boemorum; Johanni vero, regi Boemie, barones et cives de districtu Budisinensi homagium prestitere. [4]) Porro Johannes, rex Boemie, cupiens plura de illis, que prefatus marchio possederat, optinere, cum trecentis galeatis hominibus incepit mense [5]) Septembri partes Lusacie [s]) et fines Saxonie visitare, oppidum, quod Sumerwelt [t]) dicitur, [6]) tunc optinuit, sed infra duos menses id ipsum, quod acquisierat, cum dampno amisit. Gubin [7]) civitatem rex fortiter impugnavit, [u]) sed abinde modicum utilitatis aut commodi [v]) reportavit.

Hoc anno quedam mulier de villa quadam prope Slaps duobus demoniis, qui in ipsam sub specie duorum serpentum intraverant, obsessa et miserabiliter fatigata ad monasterium nostrum in Aulam Regiam est adducta, que, cum pro ipsa missas legeremus et oraciones plurimas funderemus, eius horribilibus compacientes vexa-

[1]) Klášter Ostrov, také Sv. Dobrotivá zvaný, jenž leží na Zbirožsku u Novévsi, založil r. 1263 Vilémův děd Oldřich Zajíc z Valdeka, nejvyšší číšník, pak purkrabí Loketský a purkrabí Pražský. Žalozpěv nad smrtí Viléma Zajíce z Valdeka viz Prameny dějin českých III, 229 a 230. — [2]) Dne 14 srpna. — [3]) Lubava. — [4]) Srovnej Palacký, Děj. národu česk. II, 1 str. 443. — [5]) Ještě 10 září jsou od krále Jana vydány listiny v Praze, 22 září vydává však již listiny v ležení u Olešnice. — [6]) Sommerfeld ve vládním okresu Frankfurtském, jižně od Frankfurtu nad Odrou. — [7]) Kubín (Guben).

[e]) Wabarie 2 a tak níže. — [e*]) citra 1. — [f]) repperit 1. — [g]) Ratisbonam 2. — [h]) Ludewici 2. — [i]) Waldeck 2. — [k]) Epyt. 2. — [l]) pungn. 2. — [m]) nomen est 2. — [n]) Tu vkládá 2 ještě tyto dva verše:

Non est in berna   Domini, mallet fore verna.
Wilhelmus Lepus   fuerat rapiens veluti mus.

[o]) Brandenwurgensis 2 a tak níže. — [p]) exstilerat 2. — [q]) variis 2. — [r]) civ. occup. 2. — [s]) Lussacie 2. — [t]) Summerwalt 2. — [u]) inpung. 2. — [v]) comodi 2.

1319 cionibus, tandem ad capitulum nostrum cum magna ipsius reluctacione introducta,[x]) cum passio secundum Matheum per fratrem Theodoricum priorem super ipsam legeretur, per modum sternutacionis auxiliante divina gracia liberata est, statimque, que prius capite et[y]) toto corpore quassabatur, obstetricante dextra Excelsi velut in ictu[z]) oculi disciplinata et quietissima videbatur. Interrogata vero hec eadem mulier, qualiter haberet, respondit: Valde bene. Ego, inquit, vestris precibus corpore quidem[a]) sum sanata et mens mea est quodam[b]) spirituali lumine mirabiliter illustrata. Altera autem die confessione facta, communione sancta percepta sana mente et corpore ad propria est reversa.

Hoc quoque[c]) anno circa festum beati Martini[1]) obitus domine Beatricis, regine Vngarie, Johanni, regi Boemie, suo fratri certis est nunciis intimatus.

Iste annus ex clemencia salvatoris nostri uberrimus in vino et blado fuit, in pluribus locis mensura siliginis, que strich vulgariter[d]) dicitur, pro uno grosso Pragensi denario vendebatur.

Capitulum IX.

Annus Domini MCCCXX[us]. De recessu regis Boemie, de morte Moguntini archiepiscopi et coronacione regis Polonie et pluribus[e]) aliis.

1319 Anno Domini MCCCXX° in die sanctorum Innocentum[2]) ad vesperam crepusculo crebrescente sub silencio nemine consciente Johannes, rex Boemie, de Praga cum paucis egrediens versus Lucelburg[f]) iter arripuit,[g]) ubi per huius anni circulum permanens cum Remensi[3]) ac Leodiensi episcopis, atque cum aliis principibus, comitibus et vicinis interea prelia multa peregit. Henricus vero de Lypa,[h]) per Johannem regem regni tocius capitaneus et tutor constitutus, pacem in regno competenter ordinat divino aminiculo adiutus. Annus iste ut preteritus bene- 1320
dictus est a Domino, quia humane nature necessaria de levi habentur precio, et bona comparabilia[i]) sunt de foro. Revixit gens misera et exultat, que ante annos tres in via hinc inde passim emortua pre fame iacebat, unde dicitur[k]):

Laus tibi sit Christe, quod tale iugum male triste
Nunc amovisti,[l]) quia munera larga dedisti,
Et benedixisti fructus, quos ante dedisti
Tu nimium parce, nobis de cetero parce.

Eodem anno XII° kalendas Maii[4]) Ottakarus secundogenitus Johannis, regis Boemie filius, moritur et in Aula Regia ad pedes fundatoris cum Johanne et Guta,[m]) eiusdem fundatoris pueris, de capella beati Jacobi translatis in uno tumulo sepelitur.

Eodem anno nonis[n]) Junii[5]) reverendus pater,[o]) dominus Petrus nacione Treuerensis, Moguntinus archiepiscopus, expertus et excellens medicus, sapiens principum consiliarius, vir in omnibus eventibus mundane conversacionis fortunatissimus presenti seculo valefaciens, etate senili confectus de carnis ergastulo spiritum exalavit extremum. Iste presul affabilis ad fundacionem monasterii Aule Regie propter fundatorem affectum habuit favorabilem, unde in ea duo altaria cum choro et ecclesia devotissime Domino dedicavit. Quantus et qualis iste venerabilis antistes fuerit, non dico in persona, quia pusillus, sed magis sapiencia, sciencia et potencia, quia magnificus, precedens aliqualiter patefacit narracio, quia de ipso scripta sunt plurima in hoc libro.

Prepositus Treuerensis erat, post Wyssegradensis,
Pastor Winnensis[p]) et presul Basiliensis,
Moguntinensis erat hic, cum Junius ensis
Rictibus[q]) extensis rapit hunc, hic utique mensis

---

[1]) Kolem 11 listop. — [2]) Dne 28 prosince 1319. — [3]) Remešský a Lutišský biskup. — [4]) 20 dubna. — [5]) Dne 5 června.

[x]) introducta est 2. — [y]) capite et nemá 2. — [z]) velud in ictu 2. — [a]) quidam 2. — [b]) quoddam 2. — [c]) nemá 2. — [d]) nemá 2. — [e]) quibusdam 2. — [f]) Lucelburk 2. — [g]) arripit 2. — [h]) Lyppa 2. — [i]) conp. 2. — [k]) dicimus 2. — [l]) ammovisti 2. — [m]) Gutta 2. — [n]) nonas 2. — [o]) nemá 2. — [p]) Wennensis 2. — [q]) rettibus 2.

1320 Est gravis offensis et fletibus hac[r]) nece prensis!
Prosper in inpensis fuit ipse. Moguncia flens sis,
Hac, necdum sensisti, quantum[s]) morte dolens sis,
Fructibus inmensis aderat sibi causa forensis,
Dotibus ostensis pius huic rex omnipotens sis.

Eodem anno in festo translacionis beati Benedicti [1]) abbatis devotus et venerabilis pius pater dominus Heydenricus, abbas Scedelicensis, postquam XL annis honestissime abbatizaverat, in capitulo Aule Regie coram domino Johanne, Waltsassensi abbate, regimen abbacie cunctis fere flentibus, qui aderant, resignavit. Huic honorabilis dominus Fridericus de Saxonia oriundus in abbacie officio est substitutus. Non diu vero [t]) postea, videlicet X° kalendas Novembris, [2]) plenus dierum et bonis operibus predictus dominus Heydenricus spiritum Deo tradidit et in Domino feliciter obdormivit. Eiusdem abbatis temporibus monasterium Scedelicense in spiritualibus et temporalibus diviciis et edificiis laudabiliter profecit, quia benediccionem suam in lucro montanorum largiter Deus dedit. Abbas iste magnus in dileccione principum habebatur et in opinione populi, haud [u]) dubium, nisi maior sit in conspectu Dei. Plures adhuc vivunt et testes mecum sunt, qui in ipsius vita et moribus exemplaribus plurimum in virtutibus profecerunt. Opera patris istius magnalia, que per eum Dominus voluerit fieri, in precedentibus tractatibus poterunt reperiri.

Epitaphium [v]) ipsius tale est:

Hic Heydenricus, pius Altitonantis amicus,
Iam braviis prensis iacet, abbas Scedelicensis,[x])
Cunctis dilectus, per quem locus hic bene rectus
Quadraginta fere fuit annis, hinc michi flere,
Sed sibi ridere fit, spero me quod habere
Nunc habet hic letus, quia de celis ope fretus 1320
In terris vitam duxit virtute politam.
Pervigil orabat, ieiunia continuabat,
Affatu mitis fuerat, quasi florida vitis.
Ex humili more multos implevit odore,
Eius erat nota bona mens, vicinia tota
Hunc fatur mundum, similem nec habere secundum.
Vidimus obmissas per eum raro fore missas,
Has cum complevit, ob cordis gaudia flevit,
Quando requisivit locus aut tempus, bene scivit
Esse suis letus et cum gravitate facetus.
Quod quis querebat in eo bonus, inveniebat,
Dona Dei nactus est, omnibus omnia factus:
Principibus gratus, populis cunctis adamatus,
Ipse labore gravis sibimet reliquisque suavis.
Viribus exhaustum corpus faciens holocaustum
Acceptum Christo,[y]) qui patre latebat in isto,
Perfecit plura bona facta satis sibi dura,
Que non fecisset, ope si Christi caruisset.
Hoc opus ecclesie noviter sub honore Marie
Primus construxit, hec ei sit dux, ubi lux sit,
Anno milleno terceno currente viceno
Ipse die decimo mensisque Novembris ab ymo
Conscendit sursum, victurus denique rursum.
Salves tunc et nunc semper, celi pie rex, hunc,
Et nos propter eum tempus duc ad iubileum,
Sic ut letemur et secum congratulemur.

Hoc anno Lokotko,[z]) dux Sandomerie, a sede apostolica obtinuit coronam regalem Polonie,[3]) et in preiudicium regis Boemie insigniri regio diademate super regnum Polonie ab Gnisnensi [4]) archiepiscopo in Cracouia se permisit. Incepitque [a]) statim denarium sancti Petri de uno quoque capite humano sedi apostolice decimaliter solvere, qui antea longo tempore denegatus fuerat, ut dicitur, de facto, non de iure. Verumptamen quia duces Slesie hunc dare decimalem denarium denegant apostolico, ipsorum dominia usque hodie stant sub ecclesiastico interdicto.[5])

---

[1]) Dne 11 července. — [2]) Dne 23 října. — [3]) Raynaldus, Annales eccl. XV, 188. — [4]) Hnězdno. — [5]) Knížata slezská bránila se placení peníze svatopetrského a proto dána byla do kletby a sproštěna jí teprv r. 1343.

[r]) ac 2. — [s]) quoniam nunc morte 2. — [t]) fere 2. Po straně pozdější ruka připsala: Salve sanata facies nostri redemptoris, in qua nitet species Domini amoris inpressa. — [u]) haut 2. — [v]) epytaph. 2. — [x]) Czedelicz. 2. — [y]) tristo 2. — [z]) Lotkoco 2. — [a]) Incipitque 2.

De pastoribus et regibus Romanorum.

1320 Surrexit hiis temporibus quidam plebeius populus de Gallie diversis partibus congregatus circiter quadraginta milia virorum, qui se pastores nominabat, transfretareque mare gestiens et passagium facere concepcione devota, tamen erronea proponebat. Qui cum in Auinionam [b]) ante Johannis pape pallacium cum turmis suis venisset [c]) et thesauros ecclesie pro generali passagio reservatos cum impetu requisisset, papa mox tanti erroris principio resistens hunc errabundum dispergi exercitum mandavit et ipsum sub anathemate reprobavit. Hic populus sic disperuitur, quod quo venerit, ignoratur.

Hoc anno iterum exercitus validus duorum regum Romanorum, Friderici videlicet de Austria, et Lodowici de Bawaria prope civitatem Argentinam [1]) in Alsacia convenerunt, et non conflictum, sed multitudinem pauperum in suo transitu fecerunt.

Et sic plena malis durat contencio talis,
Hoc [d]) Christus faciat, pax inter eos cito fiat.

Capitulum X.

Annus Domini MCCCXXI^us^. De processu Johannis regis et quibusdam aliis.

Anno Domini MCCCXXI^o^ Johannes, rex Boemie, de comicia sua Lucelburgensi reversus Pragam in octava Purificacionis beate Virginis [2]) est ingressus, qui elapsis diebus quindecim torneamentum, [e]) ad quod plurimos nobiles vocaverat, in foro Pragensi habuit, in quo de dextrario graviter cecidit, in lutoque maximo diucius volutatus, equorumque pedibus immaniter [f]) conculcatus, tandemque quasi semivivus scenolentis armis et vestibus totaliter deformatus de multitudine fuerat vix extractus. Ad hoc miserabile spectaculum aliqui fecerunt planctum, alii vero plausum. Per hanc sinistram sortem 1321
suscepit rex dolorem in corpore, sed non mortem.

Eodem anno XV kalendas Aprilis [3]) obiit Matheus comes de Trencz. Quis, qualis et quantus exstiterit, precedens narracio in multis locis ostendit. [4]) Quo defuncto Karulus, rex Ungarie, municiones eius pugnando [g]) optinuit, eo quod hostis eius exstiterit cuncto tempore, quoad vixit.

Hoc anno iterum Johannes, rex Boemie, ad comiciam suam in vigilia beati Johannis baptiste cum paucis clandestine revertitur, et Bouslaus, [h]) dux Slesie de Lignicz, [5]) capitaneus regni efficitur, variisque debitis et negociis inbrigatur. Interrogatus vero rex, quare in regno non maneret, respondit: [i]) Quod solum natalis patrie dulcissimum sibi foret. [6])

Hoc anno in die beatorum Johannis et Pauli martirum [7]) feria VI eclipsis [k]) solis exstitit, que ab hora prima usque ad horam terciam perduravit. Qua facta statim postea omnium in terra nascencium grana et semina, que ante optime fuerunt disposita, sunt quasi visibiliter diminuta. Subsecuntur maxime inundaciones fluminum, que fecerunt in campis, civitatibus, muris et villis magnum dampnum.

Hoc anno ego ipse plurimas Reni et Gallie partes pertransivi et omnia leprosoria seu leprosorum habitacula igne concremata conspexi. Ipsi enim leprosi, qui in eisdem partibus poterant inveniri, pariter sunt cremati. Insonuerat namque fama publica, quod ipsi leprosi per Judeos et Sarracenos pecunia corrupti Christianis darent et occulte ministrarent in aquis, in puteis et [l]) fontibus toxicum et venena. Ob hanc causam vidi plures puteos et fontes in Gallicanis [m]) partibus humo tunc repletos et clausuris superius cautissime coopertos. Epistolam vero papalem, ut creditur, causam et materiam huius negocii continentem in Morimundensi monasterio a quodam, qui eam se habuisse fatebatur a Romana curia, propria manu scripsi et hic de verbo

[1]) Štrassburk. To se stalo na konci měsíce srpna a na počátku září. — [2]) Dne 9 února. — [3]) 18 března. — [4]) Viz str. 223. — [5]) Správně Boleslav Lehnický, který měl za manželku Marketu, sestru královny Elišky, byl tedy svakem krále Jana. — [6]) Napodobení Ovidových epišt. Ex Ponto I, 3, 35. — [7]) 26 června, kterého dne bylo skutečně zatmění slunce.

[b]) Auionam 2. — [c]) venissent a níže requisissent 2. — [d]) hec 2. — [e]) tornamentum 2. — [f]) inman. 2. — [g]) pungnando 2. — [h]) Wouslaus 2. — [i]) nemá 2. — [k]) ecclipsis 1; ecclypsis 2. — [l]) et in fon. 2. — [m]) Calicanis 2.

1321 ad verbum hanc in[n]) cetera annotavi. Utrum autem eadem epistola ex certa sciencia domini pape processerit, pro certo nescio, sed hoc[o]) discutere legencium iudicio derelinquo.

Epistola[p]) de leprosis.

Johannes episcopus, servus servorum Dei, universis in Christo fidelibus, presertim neophitis et cathecumenis ac omnibus christianitati adherentibus, ad quos presentes litere bulla sedis apostolice premunite pervenerint, salutem et apostolicam benediccionem. Filii, quos genuit sibi Christus non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per suum proprium sanguinem, cum a dampnacionis crimine mortalium versa vice in sua cruce, unda sacrosancti sui sanguinis nos redemit, noveritis absque hesitacione aliqua infideli, quod nos a sapientissimo et christianissimo barone, dilecto filio nostro Philippo comite Daniou, filio secundum carnem victoriosissimi viri, domini Karuli de Valois, habuimus et recepimus et coram nobis et confratribus nostris cardinalibus in pleno consistorio de verbo ad verbum legere fecimus quasdam literas legittimas et integras, in quibus continentur, que secuntur in hunc modum:

Sanctissimo[q]) ac beatissimo in Christo patri ac domino, domino Johanni, s. Romane ecclesie summo pontifici, omnibusque Christi alumpnis Philippus comes Daniou.[r]) Sanctissimo, inquam, patri nostro[s]) predicto cum inclinato sanctorum pedum osculo supplicem[t]) per omnia famulatum et dictis alumpnis Christi eidem subiectis non fictam, sed remissivam[t']) in[u]) Domino caritatem. Innotescant omnes in Christo fideles apud Deum, quod anno Domini MCCCXXI° die Veneris post Nativitatem b. Johannis baptiste[1]) facta fuit horribilis eclipsis[v]) solis in comitatu Daniou[2]) et Detarainne,[x]) ita quod fere per quatuor horarum spacium illius diei sol esset inflammatus et rubeus tanquam sanguis, et in nocte illius diei luna foret deturpata et obscurata velud saccus, ita quod crederent habitatores terre esse in novissimo fine mundi. Nec non 1321
et in ipso die audita fuerunt incogitabilia tonitrua et ineffabiles coruscaciones vise, sic quod plurimi viderunt quam plurimos ignium globos de celo super terram et super domos cadentes, ita quod tecta palea cooperta in quibusdam locis sunt conbusta. Et fuit visus quidam draco terribilis in aere, cuius flatu et anhelitu fetido gentes non modice sunt extincte. Insuper et terre motus fuit in quibusdam locis et alias, quod tota[y]) terra tremeret, ita quod tremore ipsius quam plurima hospicia super mare Anglie situata corruerunt. Interea in crastino illius diei in comitatu memorato nostre gentes ceperunt Judeos propter inpocionaciones, quas[z]) contra christianitatem perpetrarunt, invadere, et inde scrutantes diligenter domos ipsorum Judeorum, in domo cuiusdam Judei, cuius nomen Bananias,[a]) in[b]) secreciori domus sue loco, in quodam forti scrinio, quo thesaurum et secreta sua reponebat, inventa fuit quedam pellis mutonina intus et foris hebrayce conscripta, cuius patentis litere sigillum tale erat: laqueus huius sigilli erat de serico puro coccineo, sigillum annexum de auro probatissimo in pondere XIX Florencie florenorum. In ipso sigillo summatim et brevius procedendo imago Christi crucifixi elevata subtili opere erat sculpta et quidam Judeus sive Sarracenus horribilis incurvatus per summitatem cuiusdam scale brachio crucis appodiate cum duabus manibus femoralibus retractis super genua secreciora suarum nacium, quod sordidum est dicere, ante dulcis Christi faciem collocando; cuius littere tenorem gentes nostre minime curassent, nisi repente et ex casu illud sigillum longum et latum percepissent. Scripturam vero huius litere nobis exposuerunt duo Judei baptisati, presertim et idem Judeus Bananias cum sex aliis Judeis in literatura Judaica satis peritis; non tamen voluntarie sed vi et metu. Quum tamen fuerunt graviter segregati positi in questionibus et tormentis et pro constanti dicti Judei in huius litere exposi-

[1]) To by bylo dne 30 června; srovnej ale poznámku [7]) na předešlé stránce. — [2]) Anjou a Touraine.

[n]) inter 2. — [o]) hec 2. — [p]) Dle Palackého jest list tento v ruk. 1 jinou rukou psán, ale od spisovatele opravován. — [q]) serenissimo 2. — [r]) De moy 2. — [s]) modo 2. — [t]) Místo suplicem per omnia má 2 supplicacione. — [t']) firm. 2. — [u]) in Domino nemá 2. — [v]) ecclypsis 2. — [x]) Detacaraine 2. — [y]) nemá 2. — [z]) quod 2. — [a]) Bananyas 2 a tak níže. — [b]) et in 2.

1321 cione satis sufficienter unum [c]) et idem dicebant vel quasi similia loquebantur, que omnia transtulerunt tres periti Christiani clerici in theologica veritate de lingua hebrayca in latinam, prout diligencius potuerunt, que verba fuerunt talia et tot et tanta. [d])

Gloriosissimo ac prepotentissimo circuli huius mundi domino, domino Amicedich, regi triginta et unius regnorum, videlicet de Ihericho, de Yerinocho, de Irlerein, de Lobna, de Lachie, de Gazer, de Ebron, de terra Yessen, de Basan, de tota terra montana, de Cadesbarne, de universa Etheorum, Ammoreorum, Gebuseorum, Hereseorum et Eueorum usque ad radices Arnon in terra Maffe et ceteris regnis ad nostram edificacionem modicam recitandis, tam soldanis et admirandis, precipue Zabyn soldano de Azer et Yodab, admirando de Abdon et Senneren, exercituum milicie vestre principi, omnibusque auricularis, coadiutoribus, accessoribus et subregibus vestris Bananias Hebreus cum toto populo Israelitico inclinatissimam subieccionem perhennem cum promptissima obediencia debitaque devocione. Prepotentissime mi rex cum prenominatis vestris magnatibus, satrapis et baronibus. Cum iam dudum a plasmacione mundi anno sex millenario ducent. nonagenario quaternario et deinceps pluries vestra excellentissima regia maiestas per mediatorem vestrum, subregem de Granata, et ipsius sapientes michi et populo Hebrayco supradicto benigniter dignata est cum nobis facto federe perpetuo intimare, quod sancti patres nostri, videlicet Enoch, qui translatus fuit, et Helias, qui vidente et testante disciplo suo Heliseo in paradisum in curru igneo fuit subvectus, publice apparuerunt vestris gentibus in monte Thabor ipsis doctrinam legis nostre allegando et docendo, nec non in quodam concavo convallium montis Sinay inventa est archa nostra testamenti, quam archam cum ingenti devocionis tripudio et iubilacione cum inestimabili equitum et peditum gentis vestre in quadam vestra principali civitate, que vocatur Ay, fecistis honorifice deportari, et in ipsa dicta archa ipsam reverenter aperiendo invenistis manna, 1321 quod nobis Deus in deserto dedit, sanum, mirabiliter odoriferans ac eciam incorruptum, cum virgis Moysi et Aaron et tabulas legis nostre lapideas digito [e]) Dei sculptas, que omnia supradicta et miraculosiora et mirabiliora in dicta terra vestra ob devocionem gencium perpetrarunt, asserentes firma fide, quod non est alius Deus preter magnum Deum nostrum, quia locutus est nobis in monte Sinay ore ad os, sicut solet amicus amicabiliter loqui ad amicum et affectuosissime desideratis circumcidi et ad legem nostram, quam ipse Deus non alius dedit nobis redire bono animo et converti, et quod redderetis nobis terram supradictam fluentem mel ac lac, quam Deus repromisit, si videlicet aliquo cauteloso ingenio gentem christianam, que credit filio cuiusdam mulieris simplicis et pauperis de lege nostra, que vestram hereditatem et patrum vestrorum usurpando minus iuste, si inquam eandem sub iugo eterne servitutis vestre domaremus, et presertim ponetis nos in possessione libera et pacifica de civitate magna Ierusalem et de Iericho et de Ay, in qua requiescit sanctissima archa, si possemus vos intronizare super thronum regni [f]) et preclare civitatis christicolarum Parisius, et quod ad omnia ista percipienda in omnibus iuvaretis nos. Interea, sicut valetis agnoscere per predictum nobilem vestrum subregem de Granata, super hoc adhibuimus unam callidam et subtilem cautelam, quia posuimus venena in pocinaciones ex corruptis et pulveres de malis et amaris herbis et de sanguinibus reptilium [g]) venenosorum in suis aquis, puteis et cisternis, fontibus et quibuslibet fluviis, ut ipsi christiani suo tempore, unusquisque secundum complexionis sue qualitatem vapore corrupto predictorum venenatorum morte innaturali extinquatur, et maxime propter copiosam pecuniam nostram per quosdam pauperes legis ipsorum, qui vocantur leprosi, fecimus fieri istud idem. Sed predicti pauperes miserrimi leprosi in hiis se simplices [h]) habuerunt: quia aut nobis detraxerunt et accusaverunt aut

[c]) unum ibidem 2. — [d]) Tu vloženo slovo: Epistola. — [e]) digito et sculptas invenistis, que 2. — [f]) regium 2. — [g]) reptilia 2. — [h]) simpliciter 2.

1321 ab aliis christianis decepti totum factum confessi sunt, ita tamen quod — in quo nobis est exaltacio — ipsi christiani suos confratres christianos leprosos depopulaverunt et penitus destruxerunt et eidem leprosi christiani suos confratres christianos innumerabiles inpocionaverunt — quod est bonum signum, cum omne regnum in se divisum debeat desolari — et eciam propter accusacionem predictorum leprosorum fuimus turpiter capti et crudeliter incarcerati, quod martirium pacienter pro Deo sustinuimus et ab ipsis christianis cottidie sustinemus, ut nobis in centuplum Deus retribuat in futurum, et procul dubio, credimus, depopulati fuisse, nisi grandis noster thesaurus corda eorum in avaricia obdurasset. Unde aurum et argentum nostrum et vestrum nos redemit,[i]) prout valetis scire ista omnia per predictum subregem vestrum de Granata. Transmittatis nobis argentum et aurum, quia speramus facere maiora, dum aliquod spacium pertransierit, si impocionaciones iste [k]) non benefecerint cursum suum; si autem fecerint, quod optamus, tunc vobis bene notum faciemus, ita quod Deo adiuvante poteritis transfretare mare ad portum Granate et super residuum christianorum extendere magnificum vestrum brachium in manu potenti vestra dextera et brachio elevato. Et postea sedebitis apud Parisius super thronum et nos similiter possidebimus terram patrum nostrorum nobis a Deo repromissam et inde erimus sub lege una et sub Deo uno viventes, et non erit amplius in seculo ullus dolor nec ulla oppressio in eternum. Unde dicit noster sapiens Salomon: Qui adheret uni Deo, una voluntas est cum eo, et b. Dauid: Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum. [1]) Sed de ipsis christianis prophetavit noster s. propheta Osee dicens: Divisum est cor eorum et ideo interibunt. [2]) Excellentissime regie maiestati vestre transmittimus hoc patens cyrographum per Sadoch, summum sacerdotem Hebreorum, et magnum Leonem, satis peritum in sciencia legis nostre, qui vobis exponent melius universa.

Nos igitur Johannes predictus, servus servorum Dei, quoniam quidem intelleximus, quod dilectissimus et christianissimus dilectus filius noster memoratus Philippus de Daniou se preparat ad arripiendum iter suum contra illam gentem crudelem Sarracenam propter christianitatis exaltacionem et ad vindicandam Christi mortem, eundem vero, in quacunque die iter suum arripuerit, cum sua comitiva ac ipsum post sequentes auctoritate Dei omnipotentis et Virginis, eius matris, ac[l]) beatorum apostolorum Petri et Pauli ex nunc a pena absolvimus et a culpa etc. 1321

Hoc anno generosa Deo devota domina quondam regis Ottakari filia, abbatissa ad sanctum Georgium in castro Pragensi, dicta Chunigundis V° kal. Decembris [3]) moritur et in suo monasterio, ubi multis annis utiliter abbatizaverat, sepelitur.

Capitulum XI.

De nativitate, de morte, de disponsacione plurimorum; de conflictu duorum regum Romanorum Lodowici [m]) de Bawaria [m*]) et Friderici de Austria, cum incidenciis pluribus.

Annus Domini MCCCXXIIus.

Anno Domini MCCCXXII° pridie idus Februarii [4]) Johanni, regi Boemie, ex regina Elizabeth in Melnico filius tercius nascitur, qui Pragam deducitur et in ecclesia beati Viti tribus elapsis mensibus baptizatur. Iste puer efficitur binomius, nomen ei in baptismate imponitur Johannes Henricus. Hoc itaque nomen compositum huic imponitur infanti, ut in eo remaneat memoria sui patris et avi. 1322

Fac Deus, ut nomen duplex sibi duplicet omen.
Quidquid virtutis fuit illis, [n]) quidve salutis,
Huic puero detur et ei sors duplificetur.
Rex celi secum sit, id omnes poscite mecum,
Hic quod sic crescat, quod cum virtute senescat.

Eodem anno VI° idus [o]) Aprilis [5]) gloriosa ac virtuosa domina Margareta, Wencezlai, [p]) regis

[1]) Žalm CXXXII, v. 1. — [2]) Kniha Ozeáše proroka kap. X, v. 2. — [3]) 27 listop. — [4]) 12 února. — [5]) 8 dubna.

[i]) redemtur 2. — [k]) ille 2. — [l]) ac inde 2. — [m]) Ludwici 2. — [m*]) Wabaria 2 a tak níže. — [n]) istis 2. — [o]) kalendas 2. — [p]) Wenczeslay 2.

1322 sexti Boemie filia, Boleslai ducis Slesie de Lignicz uxor legitima, in Grecz puerperio moritur, et in Aula Regia, fundacione paterna, una cum Nycolao, filio suo infantulo, inter monachorum sedes in medio ecclesie sepelitur.

Virtutum merum[q]) iubar et speculum mulierum,
Laudari digna, pia, mitis, tota benigna,
Et merito grata, regum ramis generata,
Hec Margareta quasi margarita repleta
Laudis fulgore, iuvenili mortua flore
Non habuit plenos annos sex atque vicenos.
Eius cum prole iacet hic hac condita mole.
Slesia submissa, laus est tibi, quando ducissa
Hec tua sic moritur. Digne claustro sepelitur,
Quod pater extruxit, sibi perpes cum patre lux sit.
Anno milleno tria C duo iunge viceno,
Idibus Aprilis sextis hec migrat herilis
Parturiens natum. Deus eius terge reatum,
Da sibi solamen, nos dicamus simul Amen.

Eodem anno IIII[o] idus Aprilis [1]) elegantissima puella Maria, Henrici imperatoris filia, Johannis Boemie regis germana, de regno Boemie, in quo tribus fere annis cum Elizabeth regina decenter permanserat, in Lucelburg[r]) decencia, qua oportuit, est reducta. Demum in festo beati[s]) Bartholomei[2]) eadem puella Karulo, regi Francie, in coniugio legittime copulatur et anno sequenti in die Pentecostes[3]) Parisius in reginam Francie sollempniter coronatur. Verumptamen regine priori, ducis Burgundie filie, per eundem regem antea repudiate, apostolice sedis conceditur dispensacio, ut et ipsa nubere valeat alteri viro.

Eodem anno mense Julio[4]) Johannes rex ad regnum Boemie de Lucelburg[t]) iterum est reversus, ardua negocia tractaturus. Ipse enim 1322
rex vicinos principes affinitate sibi attrahere conatus[u]) pridie idus Augusti[5]) Margaretam, maiorem suam filiam novem annos non plene habentem, Henrico, duci Bawarie, ducis Stephani filio seniori, matrimonialiter copulavit; Gutam[v]) vero, filiam suam alteram minorem septennem, Friderico, marchioni Mysnensi,[x]) legittime desponsavit. Hec puella cum pauca familia in parentum absencia versus Mysnam deducitur et in castro[6]) Wartberch[y]) sub antique[7]) marchionisse[z]) manibus educatur. Regina namque Elizabeth cum Margareta, sua filia, quam tenerrime diligit, in Bawariam procedit et in Landeshut cum genero et filia adhuc hodie moram facit. Moratur autem adhuc ibidem regina non solummodo propter filie dileccionem, sed et propter aliam racionem. Porro ad suggestionem quorundam regni Boemie nobilium ipsam reginam odiencium Johannes rex hereditates ad eam spectentes plurimas abstulit, ipsas quoque nobilibus suis contulit aut obligacionibus imbrigavit. Adhuc proh dolor apparent signa evidencia, quod rex dissidet a regina. Altera vero Elizabeth, quondam regina, de Grecz dicta, multum est ante regis oculos non sine multorum scandalo graciosa.[8])

Eodem anno XII[o] kalendas Augusti[9]) quoddam inopinabile[a]) accidit factum, quod omnibus huius mundi amatoribus merito proficit in exemplum. Nam honorabilis vir Johannes, Wencezlai regis sexti filius licet illegittimus, regine ex patre germanus, regni Boemie cancellarius,[10]) ecclesie Wyssegradensis[b]) prepositus, Pragensis ac Olomucensis[c]) canonicus,[11]) aliisque prebendis ac municionibus preditus, honoribus secundum seculum sublimatus, familia multa stipatus. re-

[1]) Dne 10 dubna. — [2]) Dne 24 srpna. — [3]) 15 května 1323. — [4]) Dne 24 července dána byla od něho na cestě do Čech v Chebu listina klášteru Oseckému. — [5]) 12 srpna. — [6]) Vartburk. — [7]) Eliška, matka Fridrichova. Ale z manželství toho nic nebylo; poněvadž v lednu r. 1323 ujednala tato stará markrabinka Eliška sňatek s dcerou římského krále Ludvíka Bavorského. Viz spis Weechův: Kaiser Ludwig der Baier und König Johann von Böhmen str. 114. — [8]) O sblížení se krále Jana s Eliškou, vdovou po králích Václavovi II a Rudolfovi, svědčí více listin té doby jí králem Janem daných a všelijaké milosti poskytujících. Srovnej u Chytila Cod. dipl. Mor. VI, č. 149, 152, 182 a jiná. — [9]) 21 července. — [10]) Jan, probošt vyšehradský, byl zvláštní rádce své sestry, královny Elišky, i zdá se, že nenávist, již král Jan měl té doby k manželce své, i na něho přešla. Jako probošt vyšehradský byl ovšem i kancléřem království Českého. — [11]) O kanovnictvích probošta Jana viz dispensi papeže Jana XXII v Chytilově Cod. dipl. Mor. VI, č. 146, 153 a 154.

[q]) morum 2. — [r]) Lucelburck 2. — [s]) nemá 2. — [t]) Lucelburck 2. — [u]) conatus est 2. — [v]) Guttam 2. — [x]) Michsnam 2 a tak ob řádek níže. — [y]) Barberck 2. — [z]) marchionesse 2. — [a]) inoppin. 2. — [b]) Wischegrad. 2. — [c]) Olomunc 2.

1322 pente ac inopinate a rege Johanne Prage capitur, omnibusque per eum dignitatibus degradatur et quasi latro, ut mortem unam detestabilem eligat, minis compellitur et terribiliter coartatur. Imponit rex ei, quem familiarissimum habuerat, fraudem et dolum, et quod iniquum sibi prebuerit consilium, per quod periclitari potuerit rex et regnum. Ille verecundia et terrore vehementer concutitur, quasi exanimis efficitur, et quid respondere ad tam inopinabilia problemata debeat, ab ipso penitus dubitatur. Ipsum, qui circumstant nobiles, instigant, ut accusacionem regis fateatur fore veram, ut sic saltem mortem evadat severam. His assentit, se reum dicit et super hiis graciam regis querit, post multas contumelias et terrores, quos passus est a rege et a quibusdam regis consiliariis, capitur et Prage in domo Cruciferorum de domo Deutonica custodie mancipatur; sequenti die decurso ad vesperum noctis tempore de custodia egreditur clandestine et fugit, fuitque in Bawaria [d]) quinto die. Rex ab eo, licet fugerit, [e]) omnes prebendas et dignitates eciam a domino Johanne papa ex certa sciencia roboratas abstulit, quas [f]) mox aliis de facto contulit et donavit.

Quod sequitur, specta, quod et imminet, [g]) ipse respecta.
Spectans exspecta, modo sunt tibi plurima tecta
Que cito tu clare cernes, nescit quia stare
Istius cursus mundi, sepissime rursus
Hic redit ad prima, fuerat qui tractus ad yma.
Hec tibi sint nota, stat in hoc sentencia tota,
Quod rota fortune variatur in ordine lune;
Nullus scivisset, nec credere mens potuisset,
Quod tam sublimis vir tam cito staret in ymis.
Omnipotens Dominus faciat, quod et ille [h]) supinus
Surgat prelatus ex invidia puto stratus.
Hoc dimittamus, modo res alias adeamus, [i])
Que prope nos facte nuper sunt atque peracte.

De prelio. [k])

Eodem anno duorum regum Romanorum, 1322
Lodowici [l]) videlicet de Bawaria et Friderici de Austria, dampnosa contencio, que annis octo totam Alemaniam [m]) graviter oppressit, interveniente conflictu durissimo conquiescit. Nam hii duo principes fortibus coadunatis exercitibus iuxta oppidum Muldorf, [1]) in Salczburgensi dyocesi situm, prope castrum Dornberch [n]) et iuxta fluvium Ysen pariter convenerunt et in die beati Wencezlai martiris [2]) acerrimum prelium commiserunt. Porro Lodowicus Johannem, regem Boemie, Henricum, ducem Bawarie, huius regis generum, ac Bernhardum, ducem Slesie, in sua parte secum habuit; comitum vero et nobilium numerus de diversis partibus magnus fuit. Computabantur in parte Lodowici mille octingenti dextrarii, quibus insidebant viri nobiles galeati, [o]) peditum vero et sagittariorum turba ad quatuor milia, ut dicitur, fuerat computata; ex parte vero altera Fridericus Henricum, fratrem suum, Austrie ducem, habuit secum, et exercitum pugnancium copiosum, mille quadringentos viros secum habuit galeatos, circiter quinque milia Vngaros et paganos, pedites quoque secum plurimi fuerunt, qui ipsum viriliter adiuverunt. Exercitus istius Friderici in colle tutissime se locaverat, et Leupoldi ducis, eiusdem Friderici fratris, adventum cottidie de Sueuia [p]) exspectabat. Idem enim dux Leupoldus secum [q]) de Sueuia mille ducentos viros galeatos cum copiosa multitudine adduxerat, sed ad fratrem suum, Fridericum regem, ipsum venire aqua interfluens prohibebat. Expense Bawaris deficere incipiunt, sed Australibus superflue fuerunt. Cum itaque exercitus iste duplex contra se ex [r]) adverso iaceret, nullusque de ipso utroque exercitu ad pugnandum efficaciter se moveret, irruit spiritus fortitudinis in Johannem, regem Boemie, veluti in Sampsonem, qui coram omnibus suis, qui aderant, nobilibus huiuscemodi protulit sermonem: Ecce adest ille Fridericus,

---

[1]) Mühldorf na Innu, s nímž Isena téměř souběžně jde. O bitvě u Mühldorfa viz pojednání Pfannenschmiedovo: Die Schlacht bei Mühldorf, Forschungen zur deutschen Geschichte str. 43—104. — [2]) Dne 28 září.

[d]) Wabaria 3. — [e]) fugeret 2. — [f]) quasi 2. — [g]) inmin. 2. — [h]) ista 2. — [i]) audiamus 2. — [k]) De prelio duorum regum 2. — [l]) Ludw. a tak stále 2. — [m]) Alamaniam 2. — [n]) Dorenberck 2. — [o]) galleati 2 a tak níže. — [p]) de Sueuia nemá 2. — [q]) Leup. secum nemá 2. — [r]) ex adverso — efficaciter se nemá 2.

1322 dux Austrie, qui me in eleccione mea, quam in personam domini Lodowici, regis Romanorum, iam presentis legittime transfudi, conatus est hactenus impedire in preiudicium regni mei; imperium per tirannidem hucusque laboravit sibi subdere; de hac violencia aut de mea vita oportet nunc utique finem esse. Ipsum Lodowicum regem rex iste[s]) incitat ad prelium, universumque exercitum iubet in crastino esse paratum. Mane facto rex Boemie missa audita, munitusque prius sacrosancte eucharistie[t]) sacramento, bellum cum suis viriliter inchoat, feliciterque consumat, triumphum reportat. Haut dubium quin[u]) sanctus Wencezlaus, Boemorum patronus, cum suo presidio tunc affuerit, in cuius festo princeps sue patrie pro pace, pro vita et pro patria dimicavit. In hoc bello durissimo, quod fere[v]) die duravit integro, Fridericus rex cum suo fratre capitur Henrico, magnaque pugnencium[x]) occiditur multitudo. Sic itaque Lodowicus rex divino fretus iuvamine ex opitulacione Johannis, regis Boemie, hac die palmam victorie de hostibus optinet gloriose. De parte utriusque exercitus MC, ut dicitur, occisi viri in loco prelii mortui sunt inventi, inter quos inventus est Plihta[y]) Bohemus,[1]) baro[z]) strenuus et famosus; equorum tria M sunt occisa. De exercitu Friderici Australis preter interfectos in prelio mille quadringenti viri nobiles capti sunt, reliqui fugerunt.[a]) Sed et ipse Fridericus Australis per Fridericum, purcgravium[b]) de Nurenberch,[c]) captus et per eum Lodowico regi presentatus, a rege ipso ad castrum, quod Truisnicht[d]) dicitur,[2]) per Wigilmum[e]) vicedominum[f]) deducitur et ibidem vinculis mancipatur. Et quodam forte presagio hoc castrum tali nomine Truisnicht, quod interpretatur inopinabile, vocatum est, eo quod Australes et alii quam plures de ipsorum victoria quasi certi fuerant et terras adversariorum veluti iam captorum inter se quodam distribucionis funiculo ante inicium prelii diviserunt, nescientes scriptum: Quod varii sunt eventus bellorum, et quod de celo victoria est.[3]) 1322
Henricus vero dux Austrie, cui presignatum fuit, quia rex fieret Boemie, in Burgilnio[g]) castro regio[4]) sedet captus. Hoc est inicium malorum ducatuum Austrie et Stirie, que sexaginta annis pre multis terris diviciis, potestate floruerunt et pace. Adhuc liberos hee terre habent duces tres uterinos fratres: Leupoldum, Ottonem, Albertum; hii diligenter laborant, ut duos captos suos germanos de vinculis educant. Rex Johannes vicesimo die post triumphum Pragam ingreditur, letanter suscipitur, clerus cantat, sonus campanarum intonat, populus letatur, tota civitas iocundatur.

Est igitur leta Praga, leticiaque repleta,
In terra tota fit[h]) hec victoria nota,
In quovisque vico fit laus et honor Lodowico
Atque Bohemorum regi; cum laude sonorum
Dat populus plausum, quia pugnandi dedit ausum.
Australes tantum lugubrem faciunt sibi cantum,
Hunc amiserunt, cum quo quasi rege steterunt,
Sic dux Henricus et rex pariter Fridericus
Ducuntur capti, modo sunt bellis minus apti.
In castris resident et propter vincula strident.
Nunc scio, quod belli sors est incerta, repelli
Crebro conspicimus retro, quibus exstat opimus
Et bonus incursus primus, sepissime rursus
Letos in fine vidi, quos ante ruine
Tradi credebam desperatosque videbam.
Scit, quod de celis victoria, quisque fidelis.
Quos vult, hos punit, cum vult, hostes Deus unit.
Omnina sunt gentis sub nutibus omnipotentis,
Cui benedicamus et ei laudes referamus:
O rex invicte, Deus alme, Deus benedicte,
Te collaudare fac nos et semper amare,
Ut sancte turbe celi iungamur in urbe.

Eodem anno inundacio maxima fuit aquarum, ita quod aqua Mysa[5]) septies exivit alveum suum et per campos lacius se diffundens, agros

---

[1]) P. Plichta z Žirotína. Viz o něm Prameny dějin českých III, 228. — [2]) Trausnice. — [3]) Dle I kn. Mach. kap. III, v. 19. — [4]) Křivoklát. — [5]) Mže č. Berounka.

[s]) ista mittat ad prel. 2. — [t]) eukar. 2. — [u]) quoniam 2. — [v]) fere uno 2. — [x]) pungn. 2. — [y]) Philchta 2. — [z]) nemá 2. — [a]) fugierunt 2. — [b]) nemá 2. — [c]) Nuerenberck 2. — [d]) Trusnicht 2 a tak níže. — [e]) Wiglinum 2. — [f]) vicedominium 2. — [g]) Burglins 2. — [h]) fit et 2.

1322 destruens maximum in segetibus fecit dampnum. Est eciam hoc anno in quibusdam Reni partibus maxima panis caristia, ita quod in Colonia[1]) Agrippina[i]) mensura siliginis, que Prage strich dicitur, pro una grossorum pragensium venditur sexagena.

Eodem anno Johannes, rex Boemie, de civitate et provincia Egrensi[2]) pro viginti milibus marcarum per Lodowicum, regem Romanorum, sibi obligatis et de aliis tribus civitatibus imperialibus eidem similiter obligatis pro debitis aliis, videlicet[3]) Aldenburg,[k]) Zwikwow[l]) et Citz,[m]) se nomine imperii intromittit et abinde iterum in die beati Martini[4]) versus Lucelburg procedit et Henrico iuveni de Lypa[n]) regni gubernacula recommittit.[o])

Capitulum XII.

De liberacione ducis Austrie et exilio regine Boemie. Annus Domini MCCCXXIII^us^.

1322 Anno Domini MCCCXXIII^o^ in die Nativitatis[5]) Christi Henricus, dux Austrie, anno preterito captus in prelio, qui vinculatus ferreis compedibus per ebdomadas octo in castro iacuerat Burgilino, intervenientibus pactis et tractatibus Pragam venit, altera die abinde processit, fratresque suos duos duces in Austria visitavit, qui cum condicionibus et pactis ab ipso duce capto factis nollent acquiescere, Henricus dux
1323 stare volens, quam promiserat, fide, pristine se captivitati in die beati Mathie apostoli[6]) cepit ultroneus mancipare. In festo autem beati Bartholomei[7]) subsequente Vngarie et Boemie reges, Karolus scilicet et Johannes, in regnorum terminis iuxta Albam ecclesiam[8]) pariter convenere. 1323 Ibi inter alios tractatus amicabiles, quos insimul habuere, tractatum est, quod idem Henricus, dux Austrie, liberatus de sua extitit captivitate. Promisit vero idem Henricus, dux Austrie, Johanni, regi Bohemie, novem milia marcarum argenti dare[9]) et quedam ardua privilegia resignare. Habebant enim apud se duces Austrie privilegia quedam fortissima, in quibus ipsis maiores barones Boemie temporibus Alberti, Romanorum regis, ducum Austrie genitoris, plura incaute iuramenta fecerant et promissa.[10]) Hec omnia simul cum privilegiis Henrici, ducis Karinthie, que super regnum habuit Boemie, resignare duces Austrie promiserunt;[11]) itaque pro horum certitudine promissorum civitas La cum oppido Witra et aliis municionibus regi Bohemie obligatur, et civitas Snoma[p]) cum castro, que antea a regno abstracta fuerat, regi redditur et regno iterum adunatur.

Eodem anno in die Pasche, que tunc sexto kalendas Aprilis evenerat,[12]) Elizabeth, regina Boemie, duas gemellas filias Annam et Elizabeth in Cambia[13]) Bawarie[q]) pariter est enixa. Vovit autem me audiente eadem regina votum Domino, quod Elizabeth nata secundo sub professione ordinis Cisterciensis debeat fieri sanctimonialis.

Eodem anno in die beati Ambrosii episcopi[14]) Wencezlaus, Johannis regis primogenitus, heres regni Boemie, de Boemia patre iubente ad regnum Francie deducitur, ubi Parisius per Mariam, reginam Francie, suam materteram, suscipitur et legaliter educatur. Eidem octenni puero ibidem puella nomine[r]) Blanca, soror Philippi, regis Francie, de stirpe regia despon-

---

[1]) Kolín n. Rýnem. — [2]) Cheb. Viz Böhmer, Reg. k. Ludwig's č. 476. — [3]) Altenburk, Cvikov a Kamenici, tedy místo Citz = Zeitz má se čísti Chemnitz = Kamenice. — [4]) Dne 11 listop. — [5]) 25 pros. 1322. — [6]) Dne 24 února 1323. — [7]) Dne 24 srpna 1323; ale 22 srpna byl král Jan ještě v Praze, dne 28 srpna datovány jsou jeho listiny v Brně, a sice až do 13 září, potom odebral se asi do Hodonína, kdež vydána byla od něho dne 18 září listina o narovnání mezi ním a knížaty rakouskými, i zdá se, že tito a král Ludvík uherský byli v Holiči asi hodinu vzdálené a jednání mezi oběma stranama že se v těchto městech odbyla. — [8]) Holič (Weisskirchen). — [9]) Místo výplaty zastavil vévoda Leopold králi Janovi v 9000 hř. stř. města La a Vitoraz, a sice dne 25 února r. 1324. — [10]) Naráží tu opat Petr patrně na zápis panstva českého r. 1306 učiněný králi Albrechtovi I, že nechtějí nikoho jiného za krále než některého jeho syna, kdyby Rudolf zemřel bez mužských potomků. — [11]) Má tu snad na zřeteli list krále Jindřicha Korutanského, daný dne 14 srpna 1308. Viz Reg. Boh. II, str. 942. — [12]) Dne 27 března 1323. — [13]) Kouba. — [14]) Dne 4 dubna.

[i]) Agripina 2. — [k]) Aldenberck 2. — [l]) Czwicow 2. — [m]) Cycz 2. — [n]) Lyppa 2. — [o]) reconmittit 2. — [p]) Cznoyma 2. — [q]) Wabarie 2. — [r]) Slova nomine Blanca, sor. Phil. reg. Franc. jsou po straně přidána.

1323 satur. [1]) Predicta Maria, femina simplex, simplicitate columbina in die Pentecostes [2]) in reginam Francie sollempniter coronatur.

Circa idem tempus in die Pentecostes, que idus Maii evenerat, Elizabeth dicta regina de Grecz monasterium sanctimonialium ordinis Cisterciensis prope Brunnam fundavit, quod Aulam Marie nominavit. [3]) Circa idem tempus Lodowicus, Romanorum rex, filiam suam Friderico, marchioni iuveni Misnensi, [s]) matrimonialiter copulavit. [4]) Gutha [t]) vero puella decennis, Johannis filia regis, que in domo Mysnensis marchionis tanquam futura sponsa fere per unum annum permanserat, in Bohemiam est remissa, non sine magna multorum admiracione et displicencia. Circa idem tempus idem Romanorum rex Lodowicus filio suo primogenito octenni [u]) Brandenburgensem marchionatum, naturalibus principibus orbatum, contulit et eidem filiam Christofori, regis Dacie, in coniugio copulavit.

Eodem anno Johannes, rex Boemie, in die beati Jacobi apostoli Pragam venit de Lucelburg reversus, decimam pecunie tulit ab universis sui regni civitatibus, bernamque recepit ab omnibus et sic cum eiulatu pauperum pecuniam maximam congregavit. Cum autem rex aliqua debita persolvisset et municiones aliquas a baronibus redemisset, iterum in die beati Galli rex ad suam Lucelburgensem revertitur comiciam.

Hoc anno toto Boemia facta est velud achephala [v]) et pupilla; caruit enim episcopo, rege et regina. Episcopus namque in Romana quasi captivus adhuc tenetur curia, rex in Lucelburgensi [x]) conversatur comicia, regina vero cum tribus suis filiabus in Bawarie partibus est morata. Eadem vero regina Elizabeth, vera heres Boemie, licet de radice regum Boemie sit progenita, heredibusque pulcherrimis decorata, tamen ex aliquorum baronum invidia per- 1323
secuciones gravissimas est perpessa. Ipsa quidem regi Johanni instat, ut dispersum regnum recolligat, caste, iuste et pie vivat: hoc regni occupatoribus fomitem odii amministrat. Unde ipsa, ut devitet periculum mortis, in terris exulat alienis. Manet itaque in Bawaria veluti peregrina, nulla [y]) penitus a toto regno habens iuvamina pro expensa. Fuit enim tale regis mandatum, ut regina nullum censum sive fructum recipiat, quousque ipsa revertatur ad regnum. Lodowicus vero, Romanorum rex, avunculus, nec non Henricus, dux Bawarie, gener ipsius regine, multe legalitatis ac humanitatis officia huic desolate regine liberaliter studebant impendere et ut ego ipse vidi, plura solacia cum magna reverencia exhibere.

Eodem anno VI° kalendas Decembris [5]) obiit Fridericus, marchio Mysnensis, [z]) lantgravius Thuringie, nepos Friderici imperatoris, Alberti lantgravii filius, in castro, quod dicitur Wartperch. Iste Fridericus, Mysnensis marchio, iuventutis sue tempore multum famosus extitit, ita quod vulgare vaticinium de ipso latissime se diffudit. [6]) Audivi sepe, cum essem puerulus, quod idem marchio Fridericus imperator potens esset futurus et in clero mirabilia facturus; et dicebatur a vulgo, quod inter scapulas crucem auream haberet apparentem in dorso. Nichil tamen horum verum extitit vel evenit, ymmo [a]) mirabile quam miserabile fatum [b]) huic accidit marchioni. Porro Adolfus, Romanorum rex, eundem Fridericum marchionem ad tantam deduxerat egestatem, quod nec unam municionem in toto Mysnensi [c]) marchionatu habuit, neque equum proprium, in quo sederet, sed quasi vagus et profugus in terra propria circa suos familiares victui necessaria ipse diebus pluribus mendicavit. [7]) Cum autem ad extremam inopiam per-

---

[1]) Zasnoubení to stalo se buď dne 8 nebo 15 května r. 1323. Otec její byl Karel z Valois, strýc tenkráte ve Francii vládnoucího krále Karla IV Krásného, jehož otce Filippa byl bratrem. — [2]) Dne 15 května. — [3]) Zakladací listinu danou dne 1 června podává Chytil, Cod. dipl. Mor. VI, č. 229. — [4]) Úmluvy strany sňatku toho staly se již v lednu r. 1323. — [5]) Markrabě Fridrich s rozkousnutou tváří zemřel dne 17 listop. 1324. — [6]) Pověst tato se o něm rozšířila po smrti Konradina a přívrženci strany císařské v Italii vynasnažovali se přiměti mladého markraběte k výpravě do Italie, aby se ujal dědictví Hohenstaufův. — [7]) To se stalo po výpravě krále římského Adolfa r. 1294.

[s]) michsnensi 2. — [t]) Gutta 2. — [u]) Ottonem 2. — [v]) velut acephala 2. — [x]) Luczelburck 2. — [y]) nullam 2. — [z]) Michsnensis 2 a tak níže. — [a]) ymmo quod 2. — [b]) vatum, quod 2. — [c]) Michsnensi 2 a tak níže.

1323 venisset, de se ipso ludibrium facere cepit. Ad quendam pastorem, qui gregem in arvis pavit, solus accessit, cui sic ait: Obsecro te, extende manus tuas et capias me. Pastori vero peticioni loquentis, quem minime cognovit, satisfacienti ipsumque per laciniam vestimenti captivi more tenenti marchio sic ait: Nunc cunctis hunc referas sermonem, quod tu Mysnensem captivum habueris marchionem. Ad hec verba pastor obstupuit et rem gestam omnibus enarravit. Tandem Adolfo, Romanorum rege, mortuo iste marchio Fridericus omnem suam terram recuperat, potenterque resurgit et non solum marchionatum Mysnensem, verum eciam Thuringiam suo dominio usque ad suum obitum subiugavit.

Hoc anno in vigilia beati Vrbani [1]) in nocte tantum gelu fuit, quod segetes, vites vineasque destruxit.

Capitulum XIII.

De discordiis principum diversorum et morte quorundam et pluribus incidenciis. Annus Domini MCCCXXIV.

1324 Anno Domini MCCCXXIV° propter hyemis et estatis in calore et humore temperanciam bladum [e]) et vinum, fructusque arborum optime provenerunt, nisi quod grando et fulmina in diversis mundi partibus tam in occisione hominum, quam lesione fructuum passim maxima dampna fecerunt. Tercio kalendas Maii [2]) grando percussit uno die circa monasterium Aule Regie aliquas segetes et tres vineas meliores. Et quod raro factum est, in vigilia beati Galli [3]) tot fuerunt choruscaciones et ictus horribiles fulgurantis tonitrui in monasterio Scedilicensi, [f]) quod fere ibidem omnes monachi quasi in stuporem et exstasim sunt conversi.

Hoc anno circa festum Annunciacionis Maria, [4]) Francie regina, Johannis, regis Bohemie, germana, cum partu moritur et apud sanctum Dionysium honorifice sepelitur. Post cuius sepulturam Johannes, rex Boemie, Parisius [g]) venit et cum [h]) Karulo, [i]) rege Francie, suo sororio, exequias dignas fecit. Huius regine iuvencule obitum hic ideo annotavi, quia [k]) cum ipsa plurimum conversatus, eam esse feminam virtutis consideravi. Et vehementer expavi, cum hunc florem iuventutis, morem senectutis habentem, tam subito precisum audivi. Hec [l]) Henrici imperatoris filia, Francie regina, XVIII etatis sue anno mortua est. 1324

Hec pia cum vixit, secreta michi sua dixit
Plurima; speravi, quod longo stare suavi
Tempore deberet, cum regnum tale teneret.
Spes fit frustata, sors altera, mors operata:
Mors operatur, sors variatur, spes vacuatur. [m])
Hoc [n]) opus et mortis, quod mordet et omnia sortis
Tollit, spem reicit, patet hoc: cum mors mala vicit
Vitam tam tenere domine. Queat ipsa tenere
Ut regnum celi, prece posco [o]) Maria fideli,
Cum sis fons venie, succurre Maria Marie.
O mens mundana videas, quod et omnia vana
Sunt, que tu cernis, tu iure labencia spernis,
Cerne, quod hec domina cadit a vehemente ruina,
Ex nece sic discas, quod de viciis resipiscas.

Hoc anno in crastino beati Georgii [5]) solem orientem et ad nostrum emisperium ascendentem eclipsari conspexi, sed hec eclipsis vix ad unius hore spacium perduravit.

Hoc anno circa festum Pentecostes [6]) Lodowicus, Romanorum rex, filiam comitis Hanougie et Hollandie, puellam tenellam, duxit legitimam in uxorem.

Eodem tempore Ottoni, inferioris duci Bawarie, comitis Juliacensis filia fit matrimonialiter in coniugio copulata. [7])

Hoc anno inter Johannem papam vicesimum alterum et inter Lodowicum, regem Romanorum,

---

[1]) Dne 24 května. — [2]) 29 dubna. — [3]) 15 října. — [4]) Dne 26 března 1324. — [5]) 24 dubna; kdy skutečně bylo zatmění slunce. — [6]) Sňatek tento se slavil v Kolíně n. R. dne 25 února 1324 s Markétou, dcerou Viléma, hraběte Holandského. — [7]) Jmenovala se Richarda.

[e]) bladium 2. — [f]) Czedlicensi 2. — [g]) Parysius 2. — [h]) nemá 2. — [i]) Karolo 2. — [k]) quia est ipsam plurimum aversatus 2. — [l]) Hec erat 2. — [m]) fatuatur 2. — [n]) Hec 2. — [o]) posce 2.

1324 discordia, que latuerat, omnibus innotescit et ex hac in sancta matre ecclesia cum scandalo maximum schisma crescit. Hii contra se alterutrum processus faciunt, quos ubique publicant, et in ipsis processibus, ut patet legentibus, leges et iura allegant. Papa in processu suo Lodowicum non regem sed occupatorem imperii nominat, ac vice versa Lodowicus papam heresiarcham in quadam, quam formavit, appellacione appellat. Ex hoc periculoso litigio scandalum surgit in populo, turbacio fit in clero; sic itaque papa contra regem reges et principes suscitat et contra papam per inobedienciam rex repugnat. Uterque eorum episcopatus vacantes in Alemania confert, et ut heu hodie apparet, in multis kathedralibus ecclesiis error manet; et non tantum in Alemania, verum eciam plus in Lombardia. Plurimi [p]) illustres viri nec non alique civitates pape se opponunt, clavesque ecclesie sub excommunicacionis astricti vinculo vilipendunt; contra horum aliquos, ut puta, contra Canem, [1]) capitaneum Veronensem, et civitatem Medyolanensem tanquam contra rebelles papa exercitum bellatorum transmisit pluries, ut saltem gladio domaret materiali, quos sibi subiugare stola non poterat spirituali. Audimus, quod papalis exercitus iam aliquociens, proh [q]) dolor, ab adversariis sit prostratus, unde pariter petamus et sic dicamus:

Ecclesiam rege Christe, piam rege naviculamque
Petri, ne mersa pereat, sed abinde respersa
Scismata fac cedant, hanc [r]) ne de cetero ledant.

De processu pape contra regem Romanorum Lodowicum.

Ut autem [s]) omnibus causa discordie, que inter papam Johannem et Lodowicum, Romanorum regem, possit patere, hic papalem processum contra Lodowicum factum de verbo ad verbum volui annotare: [t])

Johannes episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis capitulo ecclesie Pragensis salutem et apostolicam benediccionem. Nuper contra di- 1323
lectum filium, magnificum virum Lodowicum, [u]) ducem Bawarie, super eo, quod eleccione sua in regem Romanum promovendum in imperatorem per quosdam, qui vocem in eleccione huiusmodi habere dicuntur, in discordia celebrata per sedem apostolicam, ad quam eleccionis huiusmodi et persone electe examinacio, approbacio, admissio ac eciam reprobacio et repulsio noscitur pertinere, non admissa nec eciam reprobata administracioni regiminis Romani regni seu imperii se irreventer ac indebite per se et alios ingerebat, de fratrum nostrorum consilio et apostolice plenitudine potestatis presente [v]) multitudine copiosa fidelium, videlicet VIII idus Octobris processum fecimus continencie infrascripte:

Johannes episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Attendentes, quod dum errori non resistit [x]) is, ad quem resistere pertinet, illi utcumque presumitur consentire, quodque plerumque iusticie opprimitur veritas, si defensionis opportune illi beneficium subtrahatur, profecto nec errori dampnabili consentire per resistencie negligenciam volumus, neque pati ob defectum opportune defensionis presidii iusticiam opprimi sponse Christi. Dudum siquidem per obitum clare memorie Henrici, Romanorum imperatoris, imperio Romano vacante principes ecclesiastici et seculares, ad quos — translato ab [y]) olim per sedem apostolicam predicto imperio de Grecis in personam magnifici Karoli in Germanos — futuri Romani regis in imperatorem postmodo promovendi eleccio pertinebat, votis eorum in diversa divisis duos, sicut dicitur, in discordia elegerunt, quibusdam eorum in dilectum filium, magnificum virum Lodowicum Bawarie, quibusdam vero in dilectum filium Fridericum Austrie duces, nominando et eligendo ipsos in Romanorum reges, dirigentibus discorditer vota sua. Verum prefatus Lodowicus [z]) a nobis, ad quem sue eleccionis huiusmodi, sicut premittitur, in discordia celebrate ac persone

---

[1]) Cane I Grande della Scala.

[p]) plurimum 2. — [q]) proch 2. — [r]) hec 2. — [s]) nemá 2. — [t]) Tu vkládá 2: Epistola. — [u]) Ludwicum 2. — [v]) presentis 2. — [x]) resistitur 2. — [y]) ad 2. — [z]) Ludewicus 2 a jinde zase jen Ludwicus.

1323 ipsius examinacio, approbacio et admissio, repulsio quoque et reprobacio noscitur pertinere, eleccione predicta nequaquam admissa nec eius approbata persona, sicut notoria fama notoriat et publica facti evidencia manifestat, non querens, ut deberet, per ostium[a]) ad huiusmodi regni seu imperii conscendere dignitatis fastigium, sed pocius aliunde — nescimus quo ductus vel verius seductus consilio — prefati Romani regni nomen sibi et titulum regium usurpavit, quamvis priusquam alterutrius eorum per sedem apostolicam fuisset approbata vel reprobata persona, neutri electorum ipsorum assumere licuerit nomen et titulum[b]) prelibatum; cum nec interim Romani reges existant, sed in reges electi, nec sint habendi pro regibus nec reges eciam nominandi. Idem eciam Lodowicus eodem presumpto titulo non contentus administracioni iurium regni et imperii predictorum in gravem Dei offensam et contemptum ac manifestam iniuriam Romane ecclesie, matris sue, ad quam eiusdem vacantis imperii regimen, sicut et in presenciarum vacat, pertinere dinoscitur, nec non et in plurimorum scandalum et rei turbacionem et lesionem publice ac anime sue detrimentum prosilire seque illi inmiscere irreverenter ac indebite hactenus presumpsit et presumit exigendo et recipiendo suo prefato titulo regio fidelitatis in Alemania et nonnullis Italie partibus tam a personis ecclesiasticis quam secularibus, vasallis imperii, per se et alios iuramenta ac de dignitatibus, honoribus et officiis ad eiusdem Romani regni seu imperii disposicionem spectantibus pro suo libitu disponendo, sicut proximis hiis diebus preteritis de marchionatu Brandeburgensi, quem primogenito suo de facto publice contulit, ordinavit, nec non alia plura exercendo, que ad eiusdem Romani regni et imperii regimen, non est dubium, pertinere. Eiusdem insuper ecclesie Romane, sicut Galeacio de Vicecomitibus et eius fratribus, quamvis sint de crimine heresis a suis competentibus iudicibus exigente iusticia per difinitivam sentenciam condempnati, et nonnullis aliis ecclesie prefate rebellibus se exhibere fautorem et defensorem contra dictam ecclesiam prosequentem adversus eosdem rebelles iura imperii 1323 et negocium fidei in grauem diuine maiestatis iniuriam, contemptum eiusdem ecclesie et anime sue perniciem non est veritus nec veretur. Nos itaque tam temerariis ausibus, ne mos tam perniciosus invalescat, imposterum obviare ac prout ad apostolatus nostri spectat officium, iusticiam sponse Christi in hac parte defendere dictumque Lodowicum a tam periculoso erroris devio ad veritatis callem reducere cupientes ac considerantes, quod ad eius presenciam ad proponendum coram eo presencialiter, per que posset et deberet retrahi a predictis, nequaquam tutus patet accessus, quodque in premissis formidatur, quod mora periculum et dissimulacio dampnum forent procul dubio allature, ad providendum super premissis excessibus et obviandum eisdem subscriptum modum de fratrum nostrorum consilio ac ex certa sciencia et de apostolice potestatis plenitudine eligentes prefatum Lodowicum presente fidelium multitudine copiosa presencium tenore monemus eidem sub virtute sancte obediencie ac excommunicacionis pena, quam ipsum, nisi cum effectu huiusmodi monicioni nostre paruerit, incurrere volumus ipso facto, auctoritate apostolica nichilominus iniungentes, ut intra trium mensium spacium a datis presencium computandis, quod ei de eorundem fratrum consilio pro peremptorio termino assignamus, ab administracione, fautoria et defensione predictis prorsus abstineat ac desistat, administracionem ipsam per se, alium seu alios non resumpturus ulterius nisi tunc demum, cum[c]) eleccionem suam huiusmodi, que de ipso dicitur celebrata, ac personam eiusdem per sedem apostolicam approbari contigerit et admitti, quodque gesta per eum post presumptum ab eo titulum memoratum circa premissa, quatenus processerunt[e]) de facto, cum de iure non teneant velut ab ipso, cui ius faciendi non competebat nec competit, attemptata curet intra predictum terminum, quantum pacietur possibilitas, realiter revocare, aperte per presentem seriem intimantes eidem, quod si in premissis per eum infra prefatum terminum exequendis

[a]) hostium 2. — [b]) tyt. 2 a tak níže. — [c]) eum et si 2. — [e]) processus 2.

1323 negligens fuerit vel remissus, nos contra ipsum ad publicacionem penarum, in quas propter premissos excessus notorios incidisse noscitur vel incidet in futurum et alias, quantum suadebit iusticia, eius non obstante absencia procedemus. Universis igitur patriarchis, archiepiscopis, episcopis et aliis personis ecclesiasticis quibuscunque sub pena suspensionis ab officio et beneficio, quam eos incurrere volumus ipso facto, nisi [f]) infra predictum terminum infrascripte inhibicioni nostre efficaciter studuerint obedire et tam ipsis quam omnibus et singulis civitatibus, communitatibus et universitatibus nec non personis secularibus quibuscunque, cuiuscunque condicionis aut status existant, eciamsi regali [g]) aut alia quacunque dignitate prefulgeant, in virtute sancte obediencie ac sub pena excommunicacionis in personas et interdicti in terras eorum nec non privacionis privilegiorum quorumcumque, apostolicorum et imperialium, ac feudorum, que ab ecclesia vel imperio obtinent, districcius inhibemus, [h]) ne predicto Lodowico in premissis vel aliis regni seu imperii tangentibus regimen tamquam regi seu in regem Romanorum electo, nisi et quousque dictam eleccionem ac personam ipsius per sedem apostolicam approbari contigerit et admitti, in aliquo pareant vel intendant, neve [i]) eidem in quibuscunque ad regnum prelibatum spectantibus prebeant auxilium, consilium vel favorem, non obstantibus, si ipsi vel eorum aliqui ad hoc se dicto Lodowico ut regi seu in regem Romanorum electo adstrixerint per fidelitatis vel alterius cuiuslibet generis iuramenta, [k]) que quidem cum prestita fuerint, [l]) ei, cui minime prestari debuerant, nec servari sine eterne salutis valeant detrimento, prestantes eadem non adstringunt, que nichilominus ad cautelam auctoritate apostolica relaxamus, illaque cassa et irrita nuncciantes, decernimus penitus non tenere nec fore aliquatenus observanda; seu si prefato Lodowico vel quibuscunque aliis, coniunctim vel divisim, per literas sedis apostolice foret sub quacunque verborum forma vel expressione concessum vel concedetur in posterum, quod excommunicari vel suspendi 1323
vel eorum terre seu loca interdici non possint, quas contra presentem processum nostrum in nullo eis volumus suffragari, sed ipsas quoad hec viribus volumus omnino carere. Ex premissis autem nos nequaquam intendimus nec volumus obligari, quin ad publicacionem dictarum penarum et alias contra dictum Lodowicum possimus pendente huiusmodi dilacione procedere, prout iustum fuerit et nobis visum fuerit expedire. Ut autem huiusmodi processus noster ad ipsius Lodowici et aliorum quorum interest communem noticiam deducatur, cartas sive membranas processum continentes eundem in ecclesia Auinionensi [m]) appendi vel affigi ostiis [n]) seu superliminaribus eiusdem ecclesie faciemus, que processum ipsum suo quasi preconio et patulo iudicio publicabunt, ut idem Lodowicus et alii, quos processus ipse contingit, nullam possint excusacionem pretendere, quod ad eos non pervenerit vel ignoraverint eundem, cum non sit verisimile, quoad ipsos remanere incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Volumus autem et apostolica auctoritate decernimus, [o]) quod huiusmodi processus eundem Lodowicum seu alios predictos tangat, apprehendat et arctet, acsi eisdem personaliter publicatus et insinuatus sollempniter extitisset, constitucione quacunque per predecessores nostros Romanos pontifices in contrarium edita non obstante. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc [p]) paginam nostre monicionis, mandati, inhibicionis, relaxacionis et constitucionis infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum [q]) Auinione in palacio episcopali VIII idus Octobris pontificatus nostri anno VIII°.

Quocirca discrecioni vestre per apostolica scripta virtute obediencie districte precipiendo mandamus, quatenus premissa in predicto processu contenta, quantum ad vos pertinet, per vos et clerum civitatis et diocesis [r]) Pragensis

---

[f]) et 2. — [g]) reguli 2. — [h]) inhyb. 2. — [i]) nemá 2. — [k]) iuramenti 2. — [l]) Tu vkládá 2 servari. — [m]) Auionensi 2. — [n]) hostiis 2. — [o]) decreuimus 2. — [p]) hac pagina 2. — [q]) Dat. Auiensi in palacio 2. — [r]) dyoc. 2 a tak níže.

1323 et alios subditos episcopatus Pragensis firmiter observetis et faciatis inviolabiliter observari ac nichilominus predictum processum in dictis civitate et diocesi ad id clero et populo loci cuiuslibet, ubi huiusmodi publicacio fiet, convocatis specialiter et eciam congregatis faciatis sollempniter publicari, de publicacione huiusmodi facientes fieri publica instrumenta illa nobis, quantocius[s]) fieri commode poterit, transmissuri et significaturi nobis diem recepcionis presencium et que super hiis duxeritis facienda. Datum Auinione VII idus Octobris pontificatus nostri anno VIII°.

Declaracio Johannis pape de audienda confessione.

1321 Johannes episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis ac dilectis filiis clericis, ad quos presentes pervenerint, salutem et apostolicam benediccionem. Vas eleccionis, doctor eximius et egregius predicator, cuius predicacio mundum docuit universum, presumptuosam illorum audaciam refrenare sollicitus, qui prudencie proprie innitentes in errores varios prolabuntur, non plus sapere quam oportet, sed ad sobrietatem sapere salubri doctrina suggessit,[t]) ut iuxta sapientis eloquium quisque sue prudencie ponat modum. Sane dudum cum dilectum filium magistrum Johannem de Polliaco, sacre theologie doctorem, certis ex causis de fratrum nostrorum consilio ad nostram presenciam vocassemus, fide digna relacio ad nostrum perduxit auditum, quod ipse in quibusdam articulis tangentibus penitencie sacramentum non sobrie sed perperam sapiebat, infrascriptos articulos periculosos continentes errores, docens publice in suis predicacionibus et in scholis. Primo siquidem astruens, quod confessi fratribus habentibus licenciam generalem audiendi confessiones teneutur eadem peccata, que confessi fuerant, iterum confiteri proprio sacerdoti. Secundo, quod stante statuto: Omnes[u]) utriusque sexus, edito in concilio generali Romanus pontifex non potest[v]) facere, quod parrochiani non teneantur confiteri omnia peccata sua semel in anno proprio sacerdoti, quem dicit esse parochialem curatum, imo nec Deus posset hoc facere, quia, ut dicebat, inplicat contradiccionem. Tercio, quod papa non potest dare potestatem generalem audiendi confessiones, immo nec Deus, quin confessus habenti generalem licenciam teneatur eadem iterum confiteri suo proprio sacerdoti, quem dicit esse, ut[x]) premittitur, parochialem curatum. Nos igitur scire volentes, si suggesta nobis veritatem haberent, articulorum premissorum copiam eidem magistro Johanni fecimus assignari et ad defensionem sui audienciam plenam prebuimus tam in nostra et dictorum fratrum nostrorum presencia in consistorio quam alias coram aliquibus ex ipsis fratribus per nos ad[y]) hoc deputatis. Verum licet prefatus magister dictos articulos et contenta in ipsis defendere niteretur, asserebat tamen se paratum credere et tenere in premissis et aliis ea, que credenda et tenenda esse sedes apostolica diffiniret. Nos igitur attendentes, quod predictorum articulorum assercio, predicacio et doctrina redundare poterunt in multarum perniciem animarum, ipsos per plures magistros in theologia examinari fecimus diligenter; nos[z]) eciam cum dictis fratribus nostris collacionem sollertem habuimus super ipsis, per quas quidem collacionem et examinacionem super hoc prehabitas comperimus[a]) predictos articulos doctrinam non sanam sed periculosam multum ac veritati contrarium continere. Quos eciam articulos omnes et singulos idem magister Johannes veris sibi racionibus opinioni sue dudum habite contrariis demonstratis in consistorio revocavit, asserens se credere eos non veros sed ipsorum contrarium verum esse, cum diceret se nescire racionibus sibi factis in contrarium respondere. Ideoque ne per assercionem, predicacionem et doctrinam huiusmodi in errorem, quod absit, anime[b]) simplicium prolabantur, omnes predictos articulos et quemlibet eorundem tanquam falsos et erroneos et a doctrina sana[c]) devios auctoritate apostolica dampnamus et repro-

[s]) quam cicius 2. — [t]) suggesserit 2. — [u]) Omnis 2. — [v]) posset 2. — [x]) ut premittitur nemá 2. — [y]) Místo ad hoc má 2 huius. — [z]) nos igitur eciam 2. — [a]) conperimus 2. — [b]) a nostre 2. — [c]) sua 2.

1321 bamus de fratrum consilio predictorum, doctrinam ipsis contrariam veram esse et catholicam[d]) asserentes, cum illi, qui predictis fratribus confitentur, non magis teneantur eadem peccata iterum confiteri, quam si alias illa confessi fuissent eorum proprio sacerdoti iuxta dictum concilium generale. Optantes autem veritatis vias notas esse fidelibus et cunctis erroribus precludere aditum, ne subintrent, felicis recordacionis Alexandri IV et Clementis IV, Romanorum pontificum, predecessorum nostrorum vestigia imitando, universis et singulis districcius inhibemus, ne quisquam dictos articulos per nos, ut premittitur, dampnatos et eciam reprobatos vel contenta in eis vel aliquo ipsorum utpote a catholicis mentibus respuenda, tenere audeat seu defensare quomodolibet vel docere. Quocirca universitati vestre per apostolica scripta districte precipiendo mandamus, quatenus universi et singuli vestrum in civitatibus et diocesibus vestris convocato clero communiter premissa omnia et singula per vos seu per alios sollempniter publicetis. Nos eciam eidem magistro Johanni mandavimus, quod ipse in scholis et in sermone Parisius predictos articulos et contenta in eis tanquam veritati contraria proprie vocis oraculo et asseveracione constanti publice debeat revocare, quod se facturum dictus magister Johannes eficaciter repromisit. Datum Auinione VIII kal. Augusti, pontificatus nostri anno V^o.

De canonizacione fratris Thome de Aquino.

1324 Hoc anno dominus Johannes papa XXII fratrem Thomam de Aquino ordinis fratrum Predicatorum, sacre theologie magistrum, anno mortis sue quinquagesimo sollempniter Auinione canonizavit ac ipsum sanctorum katalogo annotavit. Hic frater sanctus Thomas semel cum in quadam capella Parisius ante imaginem[e]) beate Marie virginis devotus oraret, vocem expresse audivit, que de imagine ita dixit: Thoma, quid petis? At illo statim respondente: Vitam peto 1324
eternam, responsum ulterius aliquod[f]) non recepit.[g]) Igitur ex eadem questione, que quia caruit determinacione, ad arctiorem vitam se convertit, plusque[h]) quam prius devocioni[i]) vacavit. Iste sanctus tam in theologicis quam philosophicis[k]) scienciis tanta docuit et scripsit, quod nomen doctoris[l]) pre omnibus aliis sibi authonomastice[m]) usurpavit. Porro ipse Thomas per dominum Gregorium X^um papam vocatus ad Lugdunense generale concilium in itinere constitutus iuxta abbaciam Cisterciensis ordinis, que Nova fossa [1]) dicitur, infirmatus est gravitur et extinctus. Hora eadem, qua et idem beatus Thomas moritur, abbas vicini monasterii in choro stans sub nocturnis vigiliis cum conventu sompni torpore premitur, eidemque in visione Dei una stella prelucida ardens quasi facula ostenditur, que quasi[n]) de nubibus celi cadens ante altare maius in sanctuario se abscondit. Et ecce non plene de hac visione abbas evigilans, quidquid[o]) hoc esset, quod viderat, admirans, statim recepit nuncium fratrem Thomam esse mortuum et extinctum. Qui corpus ipsius cum devocione in eodem loco sanctuarii sepelivit, ubi cecidisse illam stellam prelucidam prius in spiritu Dei vidit.

Grate Deo Thoma quasi thus flagrans[p]) et aroma
Nomen odoriferum retines, clarescere verum
Doctrine lumen fecisti, tu quasi flumen
Hanc diffudisti, quia totum scibile scisti.
Sidus[q]) in ecclesia fueras, nunc vera sophia[r])
Ad se te traxit, ibi quod perpes tibi fax sit.
Iam legis absque sono librum vite, quia throno
Doctorum celo resides, et ibi sine velo
Cernis divinam faciem. Michi fer medicinam
Culpis languenti, propria virtute carenti.
Dic verbum dulce, dominumque reo michi mulce.
Scis quia doctor, vis quia fautor, quis quia ductor.

[1]) Fossa Nuova jmenuje se klášter ten a leží u Terraciny v někdejším církevním státě. Tomáš Aquinský zemřel tu dne 2 března r. 1274, když se z Neapole ubíral ku koncilu Lyonskému.

[d]) kathol. 2 a tak níže. — [e]) ymag. ruk. a tak i níže. — [f]) nemá 2. — [g]) accepit 2. — [h]) plus 2. — [i]) devocione 2. — [k]) phylos. 1. — [l]) auctoris 2. — [m]) autonomasios 2. — [n]) quasi nubis de nubibus 2. — [o]) quitquit 2. — [p]) fragrans 2. — [q]) sydus rukopisy. — [r]) sophya rukopisy.

1324 Me duc, meque doce, rege me, peto pectore, voce.
Et michi solamen anime pie fer pater. Amen.

De obsidione Metensis civitatis per [s]) regem Boemie.

Hoc anno integro Johannes, rex Boemie, extra suum regnum permansit et in diversis Reni partibus prelia multa commisit, archiepiscopum Coloniensem graviter rex impugnavit [t]) et cum Bunnam, archiepiscopi oppidum, obsideret, [u]) intervenientibus amicabilibus tractatibus rex cum eodem archiepiscopo concordavit. Impugnavitque [v]) post hoc rex Bohemie episcopum Monasteriensem, ipsum quoque vi sua compulit a rege querere concordiam et pacem. Tandem in vigilia beati Mathei ewangeliste rex iste adunatis sibi diversis principibus Metym illam famosam obsedit cum potencia civitatem, quam diebus XIV continue in gyro vallavit, ipsam variis molestiis in circuitu conturbavit. [1]) Isti vero principes famosiores sunt, qui hanc urbem per orbem nominatam cum rege Bohemie obsederunt: Baldwinus, archiepiscopus Treuerensis, dux Lotharingie, comes Barrensis. Plures veraces viri, qui eidem interfuerunt obsidioni, testantur et dicunt, quod tunc in exercitu Johannis, regis Boemie, fuerunt VII milia virorum in equis pugnancium in plenis et sub galeis, et LXII milia peditum, qui erant parati ad bellum. In Metensi vero civitate taliter obsessa fuerunt octingenti advene viri pugnatores nobiles stipendiarii cum galeis cum innumerabili populo civitatis. Nunquam [y]) aliquis in hiis quatuordecim diebus obsidionis de civitate egressus est, qui exercitui obsidenti et ante portas et prope murum civitatis iacenti vim faceret aut dampnum notabile inferret.[2]) Elapso XIV dierum spacio Johannes, rex Boemie, cum exercitu suo ab obsidione recessit, tamen in municionibus suis civitati vicinis impugnatores validos ordinavit, qui adhuc valide civitatem hanc non desinunt impugnare. 1324

Hoc anno mense Augusto Elizabeth, Johannis regis filia, que gemella nata fuit, in Bawaria [z]) in Cambia oppido moritur, abinde in Aulam Regiam deducitur et ibidem ante gradum maioris altaris cum aliis tribus liberis regalibus sepelitur.

Capitulum XIV.

Annus Domini MCCCXXV. De adventu regis et regine in Boemiam et de recuperacione hereditatis ablate. [a])

Anno Domini MCCCXXV[o] domina Eliza- 1325
beth regina Boemie de partibus Bawarie [b]) ad regnum proprium est reversa. Igitur in adventu ipsius tripudiat populus universus, pariter Pragenses cum ymnis et reliquiis ei procedunt obviam, et in crastino Circumcisionis Domini [3]) suscipiunt cum leticia hanc reginam. Ipsa namque duobus annis cum dimidio in Bawaria fuerat cum Margareta, sua filia, commorata, [c]) ubi per Lodowicum, regem Romanorum, ipsius avunculum, atque per Henricum ducem, suum generum, fuit satis legaliter pertractata. Quare autem ibidem tam diu extra regnum fuerit, racio ista fuit. Dicebatur enim ei cottidie a suis familiaribus, quod ipsa in Boemia maneret cum periculo vite sue. Plures utique regni barones odio hanc habebant et contra ipsam regis animum graviter concitabant. Hiis vero temporibus, quibus defuit, plus quam ad duo milia marcarum in debitis in partibus Bawarie contraxit; preceperat enim rex, quod regine absenti nichil de regno deberet penitus ministrari. Igitur ut ego ipsemet vidi, multos hec regina [c*]) defectus sustinuit, cum in alienis partibus quasi peregrina fuit; licet autem sit ad regnum reversa, tamen adhuc a creditoribus propter debita grandis imminet sibi cura.

---

[1]) Srovnej o těchto půtkách Schöttera spis: Johann, Graf von Luxenburg und König von Böhmen I str. 287 a 288. — [2]) Tamtéž I, 331. — [3]) Dne 7 ledna.

[s]) per Johannem, regem Bohemorum 2. — [t]) inpungnavit 2. — [u]) obsiderat 2. — [v]) inpungn. 2 a tak skoro vždy i níže. — [y]) numquam 2. — [z]) Wabaria 2. — [a]) Ruk. 2 vkládá tu ještě slova: Aule Regie. — [b]) Babariė 2. — [c]) conmorata 2. — [c*]) reginam defectos 2.

1325 Sic ego nunc duras bene perpendo fore curas
Cunctis, qui presunt; video, quod non modo desunt
Principibus cure; sub duro stat modo iure
Curia magnatum. Quanto plus cerno levatum
Quemvis prelatum, tanto plus cerno gravatum
Ipsum sub cura. Nunc tu perpendere cura,
Si vis, quas leges habeant hoc tempore reges,
Aut quas regine, quot[d]) sint, rogo, cerne[e]) ruine,
Sive pericula sint, que semper regibus assint,
Quis valet hoc[f]) scire, nullum poteris reperire,
Qui multis presit, quod cura gravis sibi desit.
Curia vitetur, et cura tibi minuetur.
Curia, iurgia, curaque maxima se comitantur.[g])
Ista sequentes, pace carentes raro beantur.

Post adventum Elizabeth regine Johannes, rex Boemie, iterum de Reno revertitur et Pragam ingreditur in die beati Gregorii pape.[1]) Venit autem non solum ob hoc rex, ut reginam cerneret, sed ut pecuniam ab omnibus extorqueret. Igitur per duos menses, quibus tunc in regno rex mansit, per diversos exaccionum modos nonaginta quinque milia marcarum argenti in denariis, ut dicebatur michi a regis officialibus, congregavit; partem vero huius pecunie secum ad Renum detulit, partem creditoribus deputavit. Instituit quoque tunc rex Prage per quosdam Lombardos monetam auream, de qua denarii quatuor valere debeant plus quam marcam.

Rex redit ad Renum secum saccum modo plenum
Portans argenti, fuit hoc turbacio genti
Magna Boemorum, dicunt: Cur denariorum
Munera tanta damus et cur nos dissimulamus
Hec deportari? Nos cogunt[h]) en famulari
Omnes huic hodie Lucemburgis[h*]) comicie.
Nolumus ista pati, non stabimus ultra parati
Ad dandum nummos. Quis nescit nos fore summos,
Esseque maiores, ac illos esse minores?
Non est equa via, quod debeat hec comicia 1325
Regno preferri, volumus sub acumine ferri
Karius ecce mori, quam quod cedamus honori.
Sic omnes fantur et forcia verba minantur,
Sed cum rex verbum blandum dicit vel acerbum,
Omnes mutantur, quasi fulmine percuciantur,
Et dant, quidquid rex mandaverit. Hec stat adhuc lex.

Hoc anno in die beati Tyburcii[2]) abbas Aule Regie dominus Petrus ad regem, qui in crastino de regno fuerat recessurus, humiliter Prage accessit et regi, ut monasterio graciam faceret supplicavit. Tunc rex mente satis prompta monasterio reddidit castrum Landesperh[i]) et adiacencia sua bona.[3]) Hoc castrum cum suis hereditatibus rex sex annis violenter tenuerat, ex hoc conventus Aule Regię magnis penuriis subiacebat. Ad[k]) castrum itaque in die beati Desiderii desideranter ego cum duobus monachis redii, totamque hereditatem fere desolatam inveni.[4])

Tunc ego gaudebam partim, partimque dolebam.
Tristabar gwerram cernens, vastam quoque terram.
Ast ego gaudebam, deperdita quod rehabebam,
Quamvis destructa, quamvis foret undique lucta,
Quod quis habet proprium, considero, quod sibi dyum
Creditur atque bonum. Solum plus laudo colonum,
Qui michi deservit, etsi quandoque protervit,
Quam si sint mille[l]) nil prestantes michi ville.

Capitulum XV.

Qualiter Lodowicus, Romanorum rex, Burgow obsederit[m]) et Fridericum regem, ducem de Austria, de captivitate absolverit.

Eodem anno hiemis tamen tempore Lodowicus, Romanorum rex, oppidum et castrum Borgow[5]) dictum, quod ad Fridericum Australem

---

[1]) Dne 12 března. — [2]) Dne 14 dubna. — [3]) Srovnej L. Sommersberg Ss. r. Sil. I, 952. — [4]) Dne 23 května. — [5]) Burgau.

[d]) quod 1. — [e]) cure 2. — [f]) hec 2. — [g]) comutantur 2. — [h]) cogimur si fam. 2. — [h*]) Lucelburg. 2. — [i]) Landesperk 2. — [k]) et ad castrum 2. — [l]) millena 2. — [m]) obsedit 2.

1325 adhuc captum respectum habuit, per menses quatuor cum CCCC galeatis viris obsedit et fortiter impugnavit. Congregatis autem mille octingentis magnis dextrariis et quatuor milibus peditum pugnatorum Leupoldus, dux Sueuie, frater Friderici Australis venit in subsidium obsessorum, Lodowicum de obsidione castri potenter repulit ipsumque ad civitatem suam Loubingam[n]) super Danubio[1]) positam fugavit et obsessos in municione valide liberavit.

Vox ewangelica veri[o]) non est inimica,
Hec nam sic fatur: Atrium[p]) si qui dominatur
Fortis custodit, hunc et si forcior odit,
Et venit ad fortem, minus hic fortis cito sortem
Perdet discedens. Probat hoc tempus modo presens.

Lodowicus, Romanorum rex, Bawarie[r]) dux, cernens, quod contra se frequenter gravarentur papales processus et sentencie, paciensque defectum pecunie, sustinens quoque instancias cottidiane pugne[s]) cepit intra se cum paucis de liberacione Friderici sui captivi et adversarii cogitare. Igitur in festo beati Georgii[2]) idem Lodowicus ad Fridericum in castro captivitatis, quod Truysnicht,[t]) id est inopinabile, dicitur, inopinabiliter venit, et nescio quibus modis, quibus formis, seu quibus tractatibus intervenientibus, cunctis admirantibus ipse Fridericus, qui usque ad tercium annum captus fuerat, est a vinculis absolutus. Non fuerunt alique municiones in signum federis et amicicie Lodowico date, nec super hac concordia sunt litere publicate. Simul usque hodie hii duo principes, qui se nominant reges, comedunt, bibunt et simul dormiunt et in verbis pacificis unum sunt; matrimonium satis inconsuetum hii inter suos pueros statuerunt; duxit enim filius Lodowici filiam Friderici, licet hii pueri sint in tercia consanguinitatis linea constituti.[u]) Est autem hoc admirabile in auribus omnium populorum, quod uterque usque hodie 1325
regem se scribit et nominat Romanorum.

Nescio, quid[v]) fari, quid scribere, quid meditari
Debet in hoc facto mea mens occulcius acto?
Nemo potest scire, quo rex queat ista venire.
Hunc reor eventum nec mens novit sapientum,
Aut quis finis erit, quia cerno, quod sua querit
Quilibet ipsorum, si sic est pax animorum,
Sicut sermonis, divis hoc annoto donis.
Hii, qui durabunt, hec clare facta notabunt,
Fiam forte cinis, quando valet hiis fore finis.

Hoc quoque anno, ut Lodowicus Friderico Australi amiciciam ostenderet ampliorem, procuravit, quod Otto, dux Austrie, Friderici eiusdem germanus, Elizabeth, Henrici et Ottonis ducum inferiorum sororem, duxit legittimam in uxorem.[3])

Hoc eciam anno illustris domina Elizabeth, Boemie regina, fundatoris filia, monasterio et conventui in Aula Regia ecclesiam in Ruchwan pleno iure contulit, quam collacionem rex literis confirmavit et dominus Johannes papa graciose[x]) eandem donacionem roboravit.[4]) Hec regina maximo favore monasterium Aule Regie prosequitur et in hoc paterna vestigia imitatur:

Ut quasi scintillam solam domus hec habet illam,
Multa libens faceret bona, que si posse teneret.
Multum turbatur, quando domus illa gravatur.
Circiter hanc matris cor gestat, moresque[y]) patris,
Ne videat triste, tuearis eam pie Christe,
Hac a regina procul absit queque ruina.

---

[1]) Lauingen ve Švábsku. — [2]) Dne 23 dubna 1325. — [3]) Srovnej u Koppa V, 1, 210. — [4]) Listiny záležitosti této týkající se podává Chytil, Cod. dipl. Mor. VI, č. 286 (Janova), 290 (Eliščina) a 352 (papeže Jana XXII).

[n]) Loybungam 2. — [o]) nemá 2. — [p]) aratrum ruk. — [r]) Babarie 2. — [s]) cottidianas pugnas 2. — [t]) Trowsnicht 2. — [u]) constricti 2. — [v]) quam 2. — [x]) Za slovem graciose vkládá 1 slova cum capitulo, která jsou však přetržena, a za slovem donacionem slova: in die beati Jeronimi, která jsou též přetržena. — [y]) moreque 1.

Capitulum XVI.

De capitaneis regni Boemie et de statu universali [z]) ecclesie.

1325 Admirabilis iam pluribus annis regni Boemie fuit status. Cernimus quidem ipsum cottidie in mirabilibus commutari, [a]) eo quod rex Johannes extra regnum consuevit frequencius commorari. [b]) Regnum enim uni capitaneo vel duobus a rege committitur et ad annos pro determinata summa pecunie exponitur, et populus, qui in regno [c]) est, tributarius reputatur. Ista enim [d]) generosa Elizabeth regina sedet Prage quasi vidua, non est, qui consoletur eam ex omnibus caris eius; liberos suos, regni heredes, secum tenet, quibus non liberaliter sed tenuiter providetur; hereditates reginales huic regine sunt ablate, vix tantum [e]) a regno suscipit, quod necessitatibus, non dico dignitatibus suis valeat providere. Igitur iam vulgari dicitur eloquio: Rex, regimen, regula iuris pariter exulant iam a regno. Quilibet propria voluntate utitur iam pro lege, officia regalia iam a consuetudine multum cessaverunt et ab aula. Non solum autem in temporalibus, verum eciam in spiritualibus est ordo debitus commutatus. Sedes enim Pragensis proprio episcopo in Romana curia occupato per administratores regitur et ipsius Christi patrimonium a pluribus per violenciam occupatur, quapropter

Regnum divisum, confusum, sicque rescisum
Omnes heu cernunt, iam ius regaleque [f]) spernunt
De regno plures, consurgunt undique fures,
Res aliis rapiunt, passim mala plurima fiunt.
Absentem regem non curant, hinc sibi legem
Formant pro libito, mala tot sunt, quod modo vito
Omnia proferre. Finem des huic cito gwerre,
Rex regum Christe, depellas omneque triste,
Ut nos letemur, sub pace tibi famulemur,
Per mala, que patimur, plus nos prompti reperimur,
Ut domino gratum persolvamus famulatum. 1325
Ex istis vanis, mundanis, cottidianis
Actibus et factis nobis nunc et prius actis
Digne debemus nos emendare, videmus
Singula transire, non possumus hic reperire
Quidquam, [g]) quod stabile maneat, transit quasi vile,
Quod reputabamus magnum. Nos hinc adeamus
Ad regem celi rogitantes mente fideli,
Ut trahat ad se nos, paret eius pneumate plenos,
Ut non mutemur in peius, nec variemur,
Sed stemus fixi super invariabile nixi.
Hoc est [h]) ens primum, quod summum plasmat et imum. [i])

Et [k]) istis temporibus in Ytalie et Lombardie partibus homines ecclesie et homines imperii, videlicet Gwelfi et Gibellini, odium antiquum plus solito innovant et contra se acerrime cottidie pugnant. Tantus sangwis inter eos modo frequenter effunditur, quod pia mens hec audiens merito conturbatur. Quidam de Verona civis, qui dicitur Canis, audaciam et capud [l])

Dat Gibilinis, [m]) hoc [n]) dicitur a peregrinis,
Hoc ipsum referunt, qui pro lucro fora querunt.
Perdit papalis, pars prevalet imperialis.
Cum preliisque malis durat contencio talis.
Tantum duravit, quod plurima milia stravit
Sedis in armatis hic [n*]) ab imperii galeatis.
Ut gladii gemini pugnant Gwelfi, Gibilini [o])
Contra se turbe campo pugnant et in urbe.
Ut gladius duplex bene concordet, peto supplex
Te nunc, Christe bone, finem liti cito pone.
Roma sub hiis morbis infirmatur caput orbis.
Intus bella gerit nec eam velut antea querit
Tantum plebs Christi, quia presul defuit isti
Tempora per multa, servet licet ipsa sepulta
Corpora sanctorum, facit hoc, puto, [p]) culpa reorum.
Urbs papam nec habet, eciam sine cesare tabet,
Papalis sedes nunc occiduas tenet edes,

[z]) universalis rukopisy. — [a]) conmutari 2. — [b]) conmorari 2. — [c]) regnum 2. — [d]) eciam 2. — [e]) tanto 2. — [f]) regalia 2. — [g]) quitquam 2. — [h]) nemá 2. — [i]) ymmum rukopisy. — [k]) et in istis 2. — [l]) caput 2. — [m]) Gybilinis 2. — [n]) hoc michi 2. — [n*]) hoc 1. — [o]) Gybilini 2. — [p]) Místo: hoc puto má hic puta 2.

1325 Pro miro pone, quod papa stat Avinione,
Nec vidit Romam; simul hoc mirabile promam,
Quod sic imperium male stat sine cesare dium.[q])
Ecclesie toti sunt heu iam iam bene noti
Casus adversi, sunt per loca cuncta respersi
Infortunati successus et male grati.
Ecclesiam sponsam, proprio quasi vellere tonsam
Tu Deus evellas, et ab hac adversa repellas,
Ut non mergatur, licet a ventis moveatur.
Istius es navis rector tu Christe suavis.
Insurgunt bella, surgit nunc ecce procella,
Non mittas mergi navim, nec ad impia vergi,
Quam dilexisti, quam solvisti nece tristi.
Hec nunc quassatur, hec undique dilaniatur;
Hanc pie conserva rex et sparsam coacerva.
Sic, ut letetur et leta tibi famuletur.
Non sis absconsus sponse, pius es, quia sponsus
Hanc consoleris, pie sponse nec ultro moreris.

Hoc anno dominus Burchardus,[r]) Maideburgensis[s]) archiepiscopus, Lappo cognomine dictus,[1]) vir bellicosus, a suis propriis civibus larvata effigie indutis in ipsa metropoli Maideburg anno sui presulatus XVI° captus mirabiliter et miserabiliter est extinctus. Cum autem Mersiburgensis[t]) episcopus, dicti archiepiscopi frater[2]) uterinus, ad Romanam curiam ad exponendam fratri factam iniuriam procederet, a lantgravio Hassie in via capitur et ab eo captus in custodia detinetur.

Capitulum XVII.

De decima regali, de incursu Tartarici populi, de translacione corporis regis Wenceslai[u]) et de pluribus aliis. Annus Domini MCCCXXVI[us].

Anno Domini MCCCXXVI° hiemps[u*]) fuit dura et aspera, per cuius hiemis asperitatem quam plurime fructuose et delicate arbores cum vinearum vitibus quasi radicitus in Alemanie partibus perierunt; estas sicca sine pluvia, inde semina estivalia defecerunt, hiemalibus tamen[v]) 1326 segetibus provenientibus competenter. Hoc anno per totum regnum Boemie et per dominium Lucemburgensis comicie propter mandatum domini Johannis pape Johanni regi totius clerus cogitur decimam ecclesiasticorum proventuum per triennium solvere, quod inconsuetum fuerat cuncto tempore retroacto.

Nam consueverunt, qui reges ante fuerunt,
Clero plura dare, de reque sua decimare,
Templaque fundare, dotare, locare, sacrare.
En[x]) contrarius ordo nefarius est modo visus,
Regibus additur, abditur legibus, ecce recisus
Est pulcherrimus, ordoque[y]) pessimus exit in orbem.
Qui dare debuit et sua prebuit, hanc sibi sordem
Sumit, ut auferat, et scelus aggerat, es repetendo
A clero, cui sincero rex compaciendo
Pectore deberet pocius dare, quidquid haberet;
Hoc fecit David, cum Melchisedech decimavit.

Causa autem, propter quam talis decima Johanni regi a clero solvitur, in rescripto papali exprimitur, quod de verbo ad verbum hic interseritur et est tale:[3])

Johannes episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri . . episcopo Olomucensi et dilectis filiis, . . Breunowensis et . . sancte Marie Lucemburgensis, Pragensis et Treuerensis diocesis monasteriorum abbatibus salutem et apostolicam benediccionem. Nuper charissimus in Christo filius noster Johannes, rex Bohemie illustris, per speciales nuncios suos ad nostram presenciam destinatos in nostra et fratrum nostrorum presencia fecit exponi, quod ipse zelo fidei christiane succensus ad impendenda oportuna presidia sancte matris ecclesie, quam Dominus noster Ihesus Christus proprio sanguine consecravit, seque exponendum obsequiis eius-

---

[1]) Burchard III z Schrapelau byl zavražděn v noci z 20 na 21 září r. 1325. — [2]) Gebhard neb také Gerhard z Schrapelau. — [3]) Viz Chytil, Cod. dipl. Mor. VI, 227, kde však jest podáno znění bully králi Janovi dané a kde naznačených na konci proměn ne dosti jistě užiti možno k sestrojení celé listiny tuto položené.

[q]) dyum 2. — [r]) Burghardus 2. — [s]) Maydburgensis 2 a tak níže. — [t]) Merseburg. 2. — [u]) W. et plura 2. — [u*]) hyemps a níže hyemis a hyemalibus ruk. — [v]) tamen seminibus 2. — [x]) Est 2. — [y]) ordo quia 2.

1326 dem ecclesie et apostolice sedis toto aspirat affectu, per predictos nuncios humili supplicacione deposcens, ut ipsum in tam pio et landabili proposito confoventes in subsidium negociorum huiusmodi, propterea que personam et bona sua quilibet est paratus exponere, decimam ecclesiasticorum proventuum et redditnum regni Boemie et comitatus sni Lucenburgensis sibi ad certum tempus pro premissorum supportandis oneribus concedere dignaremur. Nos ergo attendentes eximie devocionis affectum, quem idem rex ad eiusdem redemptoris nostri et sancte sedis obsequia ardenti promptitudine devocionis ostendit, desideriis gratis inducimur, ut eum tamquam inclitum sedis apostolice filium charitatis interne brachiis amplectentes, eius in hac parte votis, quantum cum Deo possumus, annuamus. Volentes itaque dicto regi super premisso suo laudabilique proposito favoribus assistere oportunis, de dictorum fratrum consilio decimam, omnium ecclesiasticorum reddituum et proventuum, locorum quorumlibet ecclesiasticorum, exemptorum et non exemptorum, regni et comitatus predictorum ab omnibus archiepiscopis, episcopis ceterisque personis ecclesiasticis quibuscunque, quantacunque prefulgeant dignitate seu cuiuscunque sint preeminencie, condicionis seu status et religionis vel ordinis, quibus et eorum alicui nulla privilegia vel indulgencias sub quacumque verborum forma vel expressione concessa volumus suffragari, preterquam a dilectis filiis . . magistro et fratribus hospitalis s. Johannis Hierosolimitani, qui contra hostes fidei christiane exponunt iugiter se et sua, quos propter hoc ab eiusdem prestacione decime exemptos et liberos fore decrevimus et immunes, eidem regi concessimus in suum subsidium usque ad triennium exigendam et eidem regi assignandam. Cum itaque vos, de quorum maturitate, fidelitate et circumspeccionis industria fiduciam gerimus in Domino specialem, ad exaccionem huiusmodi decime pro dicto triennio faciendam iuxta infrascriptum modum per ipsius sedis providenciam ordinatum duxerimus eligendos, discrecioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus onus huiusmodi vobis impositum suscipientes et exequentes humiliter ac devote vos vel duo aut unus vestrum per vos vel alium seu alios, quos ad hoc duxeritis deputandos, 1326
de omnibus fructibus, redditibus et proventibus ecclesiasticis dictarum personarum ecclesiasticarum, secularium et regularium, exemptarum et non exemptarum in dictis regno et comitatu consistencium, videlicet ecclesiarum, monasteriorum et beneficiorum, que habent et obtinent in regno et comitatu predictis secundum modum et morem ac consuetudinem in exaccione et colleccione huiusmodi hactenus observatos quolibet anno dicti triennii in subscriptis terminis levetis et eciam exigatis decimam supradictam. Siquidem solucionis medietatis decime semianni terminum primum fore statuimus festum Nativitatis Dominicae proximo venturum, secundum vero terminum festum pentecostes dictum festum Nativitatis Dominice proxime sequuturum; in aliis duobus annis sequentibus circa solucionem huiusmodi decime predictis terminis observandis. Ad solucionem vero eiusdem decime quoscumque, exemptos et non exemptos, ipsius decime debitores in dictis regno et comitatu consistentes per censuram ecclesiasticam ac eciam per sequestracionem fructuum, reditnum et proventuum ecclesiasticorum suorum consistencium in eisdem regno et comitatu, ut premittitur, si expedire videritis, appellacione postposita compellendo, ita quod ad fructus, redditus et proventus alios eorundem extra regnum comitatumque predicta consistentes huiusmodi compulsionis officium nullatenus extendatis, nec ad exaccionem huiusmodi faciendam in aliquo casu per vos, vel alium seu alios invocetis auxilium brachii secularis, nisi predictorum non solvencium contumacia exigente aliud circa hoc per sedem eandem fuerit ordinatum. Et ne de moneta, in qua predicte decime solucio fiet et fieri debet, valeat hesitari, et ut vitentur gravamina, que propter hoc viris ecclesiasticis interdum consueverunt inferri, volumus, quod per vos et singulos vestrum et alios subcollectores vestros ipsa decima ad monetam currentem communiter levetur ac eciam exigatur iuxta constitucionem super hoc editam in concilio Wiennensi, ita quod pretextu alicuius cambii debitores et solutores dicte decime non graventur. Illam tamen eandemque monetam, quam recipietis vel recipi facietis dicto regi seu certo nnuccio teneamini

1326 assignare. Huiusmodi vero decimam exigetis et exigi facietis secundum taxacionem hactenus factam in civitatibus, diocesibus atque locis regni et comitatus predictorum, vel ubi nulla huiusmodi certa taxacio fuerit, secundum consuetudinem in exaccione et solucione huiusmodi hactenus observatam, attencius provisuri, ut ipsi et eorum singuli per se et alios exaccionem et colleccionem dicte decime faciatis absque aliquo onere expensarum eorum, a quibus huiusmodi decimas exigetis, nisi forte eis deficientibus in solucione dicte decime in terminis suprascriptis ob huiusmodi eorum defectum expensas fieri oporteret, ad quarum restitucionem eos teneri nolumus et astringi, quodque circa hec constitucionem eiusdem Viennensis concilii observantes calices, libros et alia ornamenta ecclesiarum divinis officiis deputata ex causa pignoris vel distraccionis capere, recipere, distrahere seu quomodolibet occupare per se vel alios non presumatis, nostris non obstantibus quibuscunque privilegiis, indulgenciis vel graciis eisdem personis ecclesiasticis vel earum alicui aut dignitatibus seu ordinibus earundem et specialiter Cisterciensi, Premonstratensi, Cluniacensi, Cartusiensi, Grandimontensi vel eorum universitatibus aut personis singularibus, sub quacumque verborum forma vel expressione ab eadem sede concessis, eciamsi contineantur in eis, quod de ipsorum totis tenoribus seriatim ac de verbo ad verbum plenam et expressam seu explicitam, quantumcumque in nostris litteris fieri oporteat mencionem et qualibet alia ipsius sedis indulgencia generali vel speciali, cuiuscunque tenoris, forme vel expressionis existat, per quam de verbo ad verbum presentibus non insertam ac nominatam et singulariter non expressam effectus eorum non impediri valeat quomodolibet vel differri. Volumus insuper, quod vos et quilibet vestrum omnium reddituum et proventuum ecclesiasticorum vestrorum decimam a vobismet ipsis fideliter et integre exigatis, ita quod nullus vestrum circa hoc sibi indulgeat, sed secum in hoc parte procedat, acsi tali officio in extraneo fungeretur, sic quod unus-quisque vestrum in scriptis redigi faciat, quicquid pro dicta decima de proventibus suis ecclesiasticis exegerit a se ipso; exaccionem huiusmodi iuxta taxacionem decime, sicut eam consuevistis hactenus solvere de dictis vestris proventibus, facietis, alioquin in exaccione huiusmodi servabitis consuetudinem hactenus in similibus solitam observari ac nichilominus in personas illorum ex vobis vel vicariorum vestrorum et aliorum quorumcumque, qui de mandato vestro ad colleccionem exaccionemque huiusmodi fuerint deputati; quique defecerint in solucione dicte decime in terminis supradictis vel in colleccione et exaccione huiusmodi fraudem forsitan vel maliciam adhibuerint, excommunicacionis sentenciam auctoritate presencium promulgamus, a qua post satisfaccionem debitam per aliquem ex vicinioribus episcopis excommunicacionis sentenciam non ligatum, graciam et communionem apostolice sedis habentem, facta sibi fide de satisfaccione huiusmodi, possint absolucionis beneficium obtinere. Dat. Auinione kal. Junii pontificatus nostri anno nono. 1326

Hoc anno Johannes XXII papa multos[z] armatorum virorum exercitus iterum in diversis Ytalie partibus contra Gibilinos[z*] pro stipendio pugnaturos transmittit, quos frequencius, ut dicitur, Bononie[1]) quam alias pars adversa victrix superat, vulnerat, detinet atque mactat. Nam ut famat fama publica, de papalibus armigeris iam diversis locis et temporibus corruerunt plus quam sexaginta milia pugnatorum. Flebile est hoc dicere vel audire, et quis valet causam huius interitus scire, nisi qui cognovisset sensum domini aut consiliarius eius fuisset. Simile in libro iudicum legitur, ubi populus Israheliticus iustam causam habens contra fratres suos legis prevaricatores movet prelium, sed succumbit, hoc unum scio, quod iudicia Domini abbyssus multa.[2])

Hoc anno ex permissione Johannis pape inter Cruciferos domus Deutonice in Prusia et saracenos dictos Lythoanos sunt amicabiles per triennium facte treuge, ita sane, quod infra istud triennium se mutuo inpedire non debeant aliqualiter vel turbare, quod heu in magnum de-

[1]) Bologna. — [2]) Žalm XXXV, v. 7.

[z]) multorum 2. — [z*]) Gibylinos 2.

1326 trimentum christianorum devenit et ecclesie. Nam inveteratus dierum Lokotko, rex Polonie, volens sedi apostolice et pape complacere, ut asseruit, contra marchionem Brandinburgensem[a]) iuvenculum, Lodowici de Bawaria[b]) regis[c]) Romanorum, filium innumerabiles Lythowanorum[d]) turbas pugnaturus[e]) sibi assumit, marchionatumque[f]) Brandenburgensem invadit ac iuxta civitatem Frankinfurd et in universo ipsius confinio plagam in christianos exercuit et tyrannidem nimis magnam. Per paganos enim Lythowanos christianum sanguinem effundere sicientes et oportunitatem habentes ville et oppida comburuntur, monasteria quoque plurima monachorum, quam sanctimonialium confringuntur,[g]) Christi famuli et famule trucidantur et violantur, et vulgares homines velut pecudes innumerabiles ad paganorum patriam deducuntur. Tanta mala ibi[h]) per paganos tunc perpetrata sunt, quod sine gemitu cordis narrari non possunt.

Eodem anno in festo Pentecostes[i]) domina Beatrix[1]) regina, uxor et propinqua cognata Karuli, regis Francie, est Parisius diademate[k]) regio[l]) coronata, cui coronacionis festo Johannes, rex Boemie, cum decenti frequencia familie sollempniter interfuit, in actibusque militaribus se ibidem exercuit et expendit maximam pecuniam ab incolis regni Boemie persolvendam. Non solum autem ibi, sed et alibi in partibus Gallie et Reni per Johannem regem loca aliena frequencius visitantem, pluraque[m]) prelia committentem[n]) extra suum regnum inestimabilia debita contrahuntur, ad[o]) quorum solucionem tam religiosi, quam seculares Boemie homines cum reluctacione gravi et murmure compelluntur.

Hoc[p]) anno iterum Johannes, rex Boemie, cum aliquorum principum et comitum iuvamine Metensem impugnat[q]) hostiliter civitatem. Rupta sunt federa, que anno preterito inter regem et Metenses[2]) sunt facta. Intestinum quoddam bellum magnum hoc anno Metensibus fecit dampnum. Surrexit enim inibi vulgaris populus contra divites et extra civitatem eiecit plures. Isti taliter et turpiter eiecti ad Johannem, regem Boemie, confugerunt et ipsum ad pugnandum contra concives suos reliquos donis et vocis pluribus induxerunt.

Urbs hec insignis, quam nullus et hostis et ignis
Vincere sufficeret, plebs concors quando maneret,
Sat male[r]) destruitur, quia[s]) gens ibi dissona scitur,
Hanc intestina lis destruit,[t]) ecce ruina
Iugiter assequitur, ubi lis intus reperitur.
Lis parit horrorem, concordia nutrit honorem,
Discors se proicit, concors contraria vicit,
Urbs te Metensis proprius plus vulnerat ensis,
Quem geris in latere, studeas illum removere,
Et pacem quere, sic quit tibi nemo nocere.

Hoc anno in die beati Sixti Guta[u]) domicella, Johannis, regis Boemie, filia, secundogenita versus Lucelburg[v]) ducitur de Boemia comitis de Bar filio sed puerulo desponsanda.[3])

Hoc anno Leopoldus,[x]) dux Sweuie, Alberti Romanorum regis filius, Friderici vero de Austria, Romanorum regis,[y]) germanus, vir per omnia bellicosus moritur,[4]) ex qua morte Friderico, suo germano, magnum consilium et opitulamen subtrahitur.

Eodem anno VI° idus Augusti[5]) dominus Conradus, Olomuncenis episcopus, est mortuus et in kathedrali ecclesia cum congrua reverencia est sepultus. Iste fuit nacione Bawarus[z]) humi- 1326

---

[1]) Johanna z Evreux. Korunování to stalo se dne 11 května 1326. — [2]) Obležení Met připadá do posledních tří měsíců r. 1326, ale ukončení války teprv na konec měsíce června r. 1327. (Srovnej Schötter, Johann, Graf von Luxenburg etc. I, str. 347 a násl.) — [3]) Dne 6 dubna. Z manželství toho sešlo a Guta stala se r. 1332 manželkou Jana, vévody normanského, později krále francouzského. — [4]) Dne 28 února 1326. — [5]) Dne 8 srpna 1326. Scr. episc. Olomuc. udává za den úmrtí Konrada I 14 srpen; patrně tu VI před idus vynecháno.

[a]) Brandenburgensis 2. — [b]) Ludwici de Babaria 2. — [c]) regis quondam 2; ruk. 1 měl také quondam, ale slovo to bylo již od spisovatele přetrženo. — [d]) Lutwanorum 2 a tak níže. — [e]) pugnaturas 2. — [f]) que nemá 2. — [g]) constringuntur 2. — [h]) ibi tunc per paganos 2. — [i]) Penthecosten 2. — [k]) dyad. ruk. — [l]) nemá 2. — [m]) que nemá 2. — [n]) conmitt. 2. — [o]) et ad 2. — [p]) Hos 2. — [q]) inpungnat civitatem hostiliter 2. — [r]) nemá 2. — [s]) que 2. — [t]) destruitur 2. — [u]) Gutta 2. — [v]) Lucelburk 2. — [x]) Leupoldus 2. — [y]) quondam regis rukopisy. — [z]) Babarus 2.

1326 libus parentibus progenitus, industria tamen naturali et gracia preditus ad presulatus officium est provectus; ipse licet pusillus esset corpore, magnanimus fuit corde. Incepit vitam suam in paupertate, sed in magna terminat dignitate, auxit bona ecclesie in maxima quantitate, plurima oppida muro cinxit et castra.

Expedit in primis uti non rebus opimis,
Est miser ille nimis, ex alto qui cadit imis.[a])

Hoc anno serenissimus princeps Wenceslaus tercius, Boemie vero VII et ultimus, nec non Vngarie et Polonie regnorum rex et dominus, in Olomuncz anno Domini MCCCVI°, etatis vero sue anno XVIII° perfide interemptus et tunc ibidem in kathedrali ecclesia sepultus, nunc ad fundacionem sui patris Aulam Regiam Deo disponente, prout ipsemet rex adhuc vivens[a*]) et bene valens coram pluribus regnorum suorum nobilibus sepe prius elegerat ac affectaverat, per inclitam dominam Elizabeth, ipsius germanam, Boemie reginam, Johannis[b]) regis conthoralem, cum devocione honorifice de Morauia huc transfertur et quinto nonas Octobris[1]) in monasterio Aule Regie iuxta patris sui tumulum a latere sepelitur.

Est homines equum cunctos modo plangere mecum,
Per[2]) morsum mortis regum generacio fortis
Est heu devicta, stirps mascula nulla relicta.
Feminei sexus mansit tantummodo nexus.
Hinc mestum thema dic gens orbata Boema.
Corpore constrictus tuus est rex a nece victus.
Heu naturalis nunquam fit rex tibi talis.
Regnum iure gemis, quia regibus ecce Boemis
Septem privaris, et ut orphana sic viduaris.
Est factum triste, rex septimus ultimus iste,
In quo natura florens, regno placitura
Est cito deleta, gens fletibus estque repleta,
Regnum rege caret, de quo nunc nobilis aret
Terra Boemorum, paciens augmenta malorum,
Unica persona tria gessit sceptra, Polona 1326
Atque Boemalis gens hoc scit et Vngarialis.
Hunc, qui regna tria rexit,[c]) rege dia[d]) Maria,
Cum sis regina pia, regi sis medicina,
Hunc a peccatis sana, sociaque beatis,
Huic Deus eternam requiem det opemque supernam.[d*])

Hoc anno Elizabeth, regina Boemie, a diversis personis et ecclesiis sollempnes sanctorum reliquias obtinuit,[3]) ipsasque, que nude erant, cum gemmis preciosis in tabulis et monstranciis aureis et argenteis decentissime decoravit. Ad devotam peticionem eciam eiusdem regine Karulus, rex Francie, sibi unam spinam, sive particulam ad unius digiti longam, sed gracilem de sacrosancta corona spinea Domini destinavit, que cum devocione populi et processione cleri tocius Pragensis V° kalendas Novembris[4]) reverentissime est suscepta et cum aliis regine reliquiis collocata.

Hoc anno sicut et annis prioribus propter regis Johannis absenciam iusticieque carenciam fere in omnibus regni Boemie partibus pauperum fit oppressio, villarum, oppidorum desolacio et de habitacione hominum vasta[e]) in locis pluribus efficitur solitudo. Et ne longe exempla petamus, huiuscemodi devastacionem in hereditatibus Aule Regie declaramus. Territorium enim nostrum iuxta castrum Landesperch situm hiis in annis est adeo devastatum, quod abinde nullum possumus habere fructum, quinimmo[f]) nos de bursa nostri monasterii hoc anno centum marcas graves ad illam hereditatem pro expensa nostre familie transmisimus, de qua antea pacatis temporibus quadringentas aut quingentas marcas in censum recipere ad monasterium Aule Regie annis singulis solebamus.

Ex hoc dicamus simul omnes atque petamus,
Da nobis pacem pie Christe, repelle rapacem
Gentem, que rapere satagit[f*]) vivit quoque de re,

[1]) 3 října. — [2]) Následující verše (až Terra Boemorum, p. augm. mal.) jsou již v kap. 84 kr. knihy první této kroniky užity. Viz str. 109. — [3]) Srovnej též listy papeže Jana XXII č. 351 a 355 v publikaci Chytilově, Cod. dipl. Mor. VI. — [4]) 28 října.

[a]) ymis rukopisy. — [a*]) iuvenis 2. — [b]) Ruk. 1 měl za slovem tímto slova: gloriosi domini, která však jsou přetržena. — [c]) reperit 2. — [d]) dya ruk. — [d*]) summam 2. — [e]) vastacio 2. — [f]) ymmo rukopisy. — [f*]) sathagit 1.

1326 Quam male lucratur, cum pauper homo spoliatur,
Tu Deus et Domine pie tales trade ruine,
Ne cumulent[g]) penas, cum res rapiunt alienas,
Sed magis opto tamen, quod[g']) divinum[h]) sibi flamen
A[i]) domino detur, quo gens talis revocetur
Ad cor contritum fletu, gemituque peritum.
Da tamen alme Deus, quod si non vult Phariseus
Talis cessare, sed vult spoliis inhyare,
Quod compescatur, ne plus reus efficiatur,
Vel capud ut frangat, vel eum mala passio tangat,
Sed sors iustorum concrescat ad alta polorum,
Qui sunt pacifici, qui sunt spoliis inimici,
Qui nullum ledunt, qui non de iure recedunt,
Qui sunt contenti propriis, nullis violenti,
Qui pacem servant, hii sunt, sibi qui coacerbant
Mercedem latam, celis vitamque beatam.

Hoc anno terre motus factus est magnus in estate in pluribus Boemie, Mysne,[k]) Thuringie[l]) et aliorum locorum partibus. Huius rei sunt testes in castro [1]) Risinburg[m]) vigiles, qui de turribus, in quibus erant, motis et quassatis terrore nimio concussi descenderunt et instare diem novissimum putaverunt.

Capitulum XVIII.

De[n]) quibusdam miraculis Aule Regie.

Quoniam sacramentum regis abscondere bonum, opera autem Dei revelare et confiteri honorificum est, nam ipsa divina sapiencia ita dicit: Qui elucidant me, [2]) vitam eternam habebunt, ideo arbitror esse dignum, ut qui scribere vel legere de regum actibus regnorumque statibus delectantur, multo magis in hiis, que divinis attribuenda sunt operibus, debeant delectari. Etenim in humanis actibus plerumque perpenditur omnis vanitas vanitatum, in divinis vero operibus interne iocunditatis invenit homo statum; ista transitoria sapientis animum a se fugant, perpetua ad se trahunt. Siquidem[o]) opera Domini universa bona valde, nichil autem in humanis actibus reor esse perfectum, nec forsitan valde bonum, quia nemo bonus, nisi solus Deus. Huius itaque boni immo[p]) optimi Dei nostri opera, que ego licet malus in meo sancto ordine sum expertus, non audeo salva consciencia sub taciturnitatis silencio pertransire, sciens ea multo amplius legentibus utilia, quam illa, que de preliis terrenorum principum sunt conscripta. Quamvis autem ad memoriam futurorum hominum mea cum timore ruditas attemptaverit depingere stilo simplici res humanas, veretur magis tamen aggredi describere res divinas, eo quod dissertum et expertum exigunt descriptorem. Inter describenda itaque miraculosa Dei opera id ipsum estimo esse opus Dei et gracia, quod ego infirmus forcia, vilis sublimia, terrenus celestia attempto et gestio divina videlicet misteria explanare. Fateor inhabilis sum, occupacio mei officii frequencius impedit me, quin immo, si ego nullo implicarer[q]) seculari negocio, adhuc tamen sensus meus hebes descripcionis modum debitum non haberet. Inspicite igitur obsecro, quicunque[r]) lecturi estis hanc descripcionem meam, piam intencionem et bone propositum voluntatis. Vellem quidem omnes homines salvos fieri, vellem omnes Deum diligere, mundum contempnere et proficere in virtute; hoc est, quod omnibus opto corde, tamen[s]) non sufficio, hoc idem diserto exprimere sermone nec cum exemplis bone vite ostendere. Ideoquo impolita[t]) descripcione et simplici narracione bonum mentis mee affectum, utcunque potero, cupio declarare et spero, quod pro ipsa erubescencia, quam pro mea suffero insufficiencia, michi a Deo reddi merces debeat

[1]) Nejspíše Risenberk v Klatovsku anebo Risenburk v Hradecku; nebo kdyby se čtlo Bisinburg, snad Visenburk v Hradecku. — [2]) Eccles. XXIV, v. 31.

[g]) cumulant 2. — [g']) nemá 2. — [h]) demum 2. — [i]) V ruk. 2 stojí tento verš za následujícím — [k]) Michsne 2. — [l]) Turingie 2. — [m]) Risenburck 2; Bisinburg 1. — [n]) Nápisu této kapitoly předchází v rukopisech věta: Incipit prologus in libellum (librum 2) secretorum Aule Regie; ale v ruk. 1 jsou slova ta přetržena. — [o]) Et quidem 2. — [p]) ymmo ruk. — [q]) implicitarer 2. — [r]) quicumque 2. — [s]) unde 2. — [t]) inpollita 2.

— cumulata. Inceperam primitus in cronica quedam conscribere miracula, sed iudico esse melius, ut speciale volumen habeant, que legentes plus edificant et inflammant. [u])

A principio fundacionis monasterii beate virginis in Aula Regia Deus ibidem multa ostendere dignatus est miracula, quorum quedam in prima parte chronice per me superius sunt signata. [1]) Plura tamen sunt nobiscum miracula perpetrata, que devocio monachorum obticet et supprimit, eo quod in humilitatis latibulis gradum figit. Ego ipse quibusdam meis familiaribus occulte michi aliqua sua miracula referentibus sepe dixi, ut relata michi eciam aliis in publico ad Dei gloriam revelarent. Qui responderunt: quod gloria Dei et gloriacio eorum esset testimonium consciencie sue et timerent, quod in revelacione talium secretorum illud, quod Dei deberet esse gloria, eis forsitan [v]) fieret ignominia et ruina. Depredari, inquiunt, desiderat, qui thesaurum publice in via portat. Quantum autem ipsi mei fratres [x]) in laude delectentur hominum, patuit michi ex quorundam relacionibus seniorum. Quadam vice de via et labore veneram, et in quodam loco quasi solitarius residebam. Accesserunt tunc ad me duo ex senioribus humiliter et petita loquendi licencia sic dixerunt: Bone pater, dicitur in conventu, quod vos filios nos vestros multum habeatis in audiencia aliorum hominum de virtutibus commendatos, et ipsis eam, quam abscondimus, graciam publicetis. Timemus, ne forte nostra apud Deum propter hoc merces meritoria minuatur, quando favor populi ex fama crescit et temporalis promocio plus accedit. Caute igitur in hoc, petimus, agite bone pater, sic agite, ut nostra devocio homines lateat et pateat soli Deo. Hoc audito ego corde congratulando subrisi, ad horam subticui, delectatus fui cognoscendo devocionis evidens argumentum et [y]) consideravi lucide, quod cor humile verbum bonum et pium eloquium eructaret. Nec audebam huiuscemodi devocionis spiritum extingwere, sed incepi illud dictum ewangelicum allegare: Luceat, [2]) inquam, lux vestra coram hominibus, ut glorificent patrem nostrum, [z]) qui in celis est, et adjeci: Permittite me karissimi mei [a]) fratres de vobis [b]) sicut et de aliis religiosis personis loqui ad profectum secularium vera et edificatoria in publico, vestra tamen semper intencio maneat in occulto. Nec ex hoc vestra merces [c]) apud Deum minuitur, si per vestra exempla in aliis hominibus devocio augmentatur, [d]) nec idcirco vos laudo tantum, ut detraccionis vicium non incurram, sed ut faciam, sicut estis, Deo et hominibus vos dilectos, dilectos [e]) quippe a Deo et hominibus, cuius memoria in benediccione est. Eisdem quoque fratribus tunc dixi et adhuc dico cum beato Jeronimo: Eciam adiuratus Christi preconia non tacebo; prestant eciam in hoc [f]) nostri fratres sue devocionis et humilitatis testimonium, quod in iniunctis sibi non libenter stant officiis, et exterioribus invitissime negociis inplicantur, ita quod apud plures ipsorum officium quasi martyrium reputatur. Habent tamen pacienciam propter obedienciam et conscienciam in labore; et licet quidam graviter portent [g]) officium, nichil tamen ducunt in opere negligendum. Prolixum esset narrare singula, que ab inicio fundacionis monasterii in Aula Regia Deus ibidem fecerit miracula et opera graciosa, plura sunt scripta, plurima sunt obmissa et a memoria hominum sunt elapsa. Quedam tamen per me visa et efficaciter per alios approbata, que pretermittere salva consciencia non audeo, hic notabo. Ego enim omnes novi et vidi huius monasterii a principio fundacionis personas et cum eis sum [h]) fere a iuventutis mee tempore conversatus, unam dumtaxat personam non vidi, fratrem videlicet Theodericum, [3]) custodem primum, utique ut creditur ab omnibus, virum sanctum, qui subito post fundacionem Aule Regie primus inter pri- —

[1]) Viz kap. 83, str. 105. — [2]) Evang. sv. Matouše kap. V, v. 16. — [3]) Seznam prvních mnichů kláštera Zbraslavského podán jest v kap. 40 na str. 51.

[u]) Tu kladou ruk. slova: Explicit prologus. — [v]) forte 2. — [x]) fratres et filii měl původně ruk. 1, ale slova et filii jsou přetržena. — [y]) nemá 2. — [z]) vestrum 1. — [a]) nemá 1. — [b]) nobis 2. — [c]) merces vestra 2. — [d]) augmentatur ut detraccionis 2. — [e]) dil. a Deo quippe 2. — [f]) hoc michi 2. — [g]) portant 2. — [h]) Ruk. 1 měl sum in vita monastica, slova in vita byla vyškrábána a na místo nich napsáno, fere, slovo monastica jest přetrženo.

— mos monachos cursum vite in pace feliciter consumavit et memoriam sui in benediccione posteris suis usque hodie dereliquit. Ipse namque, ut asseritur, licet senex decrepitus esset et in ordine XL annos haberet, tamen una tantum tunica estatis quam hyemis tempore usus fuit. Nemo unquam ipsum impacientem vidit in adversitatibus vel iratum, sed mitissimus ad omnes exstitit compaciens et benignus. Post hunc quidam senior reverendus nomine Rudolphus de Walderbach [1]) assumptus in ordine, vir approbatus felici fine obiit, qui de quodam novicio ad primam intrante chorum astantibus signavit et colloquii tempore signata in choro coram omnibus replicans ita dixit: Scio, scio et certus sum, quia iste novicius hodie noviciorum cellam ingressus istius monasterii abbas erit. Cuius dicti veritatem postmodum rei exitus comprobavit. Ille enim Aule Regie abbas fit, quem predixit. [2])

Accidit ante annos aliquot, cum multi essent monachi et conversi in infirmitorio Aule Regie decumbentes, quod frater Mychahel, nunc prior Aule Regie, cum aliis egrotaret. Qui velut in sublimibus sub firmamento nubibus quandam quasi angelicam vidit speciem, que quandam auream virgulam sicut catenulam dispositam deorsum contra langwidos aliquos extendebat; illi autem omnes, super quos extendi illa virgula videbatur, in illo, quo tunc laborabant, mortui sunt langwore. Istam visionem quasi suis carnalibus pateret oculis, omnibus exponebat et ipsam iam quilibet langwidus metuebat, eo quod non fiebat aliter, quam ipsa ut virgula ostendebat.

Eodem tempore frater Laurencius, hodie grangiarius, infirmatus ad mortem omnibus est sacramentis ecclesiasticis procuratus; omnes enim, qui eum viderunt, de ipsius vita penitus desperarunt. Qui cum nimio laboraret doloris cruciamine gloriosam genitricem Dei Mariam incepit suspiriis et lacrimis invocare: O gloriosa, inquit, domina virgo Maria, tibi mee castitatis et iuventutis florem optuli, optans tibi diucius in hoc monachali habitu militare; sed ecce iuvenis morior spe privatus. Adiuva me mater gracie, mater misericordie, quod meam valeam vitam ad tuam gloriam prorogare. Cui tunc per quandam vocem clarissimam taliter est responsum: Laurenti, non morieris modo, sed valebis, frater autem Otto isto tempore morietur. Erat autem frater Otto diaconus [i]) et succentor, omnibus conventualibus iuvenis valde gratus. Iste frater Laurencius licet debilis obstupuit, rem auditam fratri Theoderico infirmario retulit et uterque, quod auditum fuerat, pro fantasmate [k]) reputavit. Nec fit mora, sed ecce hora diei tercia Otto succentor, qui in prima sanus in choro intonuerat, ad infirmitorium infirmus deducitur, die VI moritur et cum luctu conventus more solito sepelitur; huius sanatus competenter frater Laurencius interfuit sepulture. Predictus frater Otto diaconus, toti cohorti dilectus, humilis et devotus, ante exitum anime sue nobis pluribus presentibus et audientibus cepit nomen et auxilium virginis gloriose Marie altisonis vocibus et magnis clamoribus fortissime et devotissime invocare. Nos autem suis clamoribus compaciendo diximus: Bone frater Otto parce capiti tuo, nimis clamas et te ledis. Ipse quasi subridendo nobis respondit: O fratres, iam video mortem ante me, imminet iam exitus anime mee, de illa gloriosa indigeo adiutrice, quid michi de hoc capite? capud meum Christus sit [l]) et Maria. Sic itaque inter clamorem et nominacionem continuam Christi et Marie virginis nobis astantibus et orantibus in Domino feliciter et leniter obdormivit, qui post mortem suam pluribus nostre congregacionis fratribus in forma apparuit gloriosa et salvacionis sue prebuit evidencia argumenta.

Circa idem tempus frater Theodericus dictus Vngarus sacerdos et monachus, qui mecum in cella fuerat novicius, elanguit, et cum iam morti vicinus fuit, viribus corporis totaliter destitutus, loquela privatus, manum dexteram emortuam elevavit et cum indice super fratrem Hermannum, tunc infirmarium, stantem ibi inter alios directissime demonstravit. Considerans hoc frater Hermannus miratur et timet, locum hinc inde mutat, cupiens se abscondere retro dorsa monachorum astancium. Digitus vero morituri non

---

[1]) Místo v Bavořích na Řezně. — [2]) Rozumí se samo sebou, že tu opat Petr míní sebe.

[i]) dyac. ruk. a tak níže. — [k]) fanthasmate 2. — [l]) nemá 2.

— cessat indicare constantissime super eum. Videns hoc frater Hermannus de camera, in qua infirmus ille iacuit, festine prosiliit, ad vicinam stubam, ubi plures affuimus, confugit, [m]) nobisque morituri illius demonstracionem tremens retulit et sic dixit: Forsitan frater iste Theodricus [n]) vult hoc ostendere, quod eum sequi debeam in morte; avertat hoc Deus et custodiat me Deus. Sed ecce statim frater Theodricus moritur et sequenti die frater Hermannus ad doloris lectulum deportatur, qui eciam die VI moritur et suum sequitur ostensorem. Cum autem idem frater Hermannus, sacerdos humilis, utilis et devotus monachus, iam in extremo laboraret agone, accidit, quod dominus Conradus, tunc abbas, de Praga veniret [o]) ad monasterium et ego secum. Cum autem suum presentem videret abbatem, quasi de gravi sompno suscitatus, sic frater Hermannus ait ad ipsum: Bene veniatis pater mi, o pater, inquid, licenciam detis michi, filio vestro. Quo? inquid abbas; at ille: ut vadam in viam salutis. Ad quem abbas: Vade in pace et Deus pacis tecum sit. Amen ille infirmus respondit et exhilaratus [p]) in spiritu et decorus vultu, de abbatis licencia confortatus, mox sub vera obediencia nobis presentibus in Domino feliciter obdormivit. Illius, ut spero, consecutus est sortem, qui factus est pro nobis obediens patri usque ad mortem. [q])

Capitulum XIX.

Annus Domini MCCCXXVII[us]. De reditu [r]) Johannis, regis Boemie, de [s]) Reni partibus versus Pragam, de [t]) Lodowico et pluribus aliis.

1327 Anno Domini MCCCXXVII [u]) in octava beati Johannis ewangeliste [1]) Johannes, rex Boemie, iterum de Reni partibus reversus Pragensem civitatem ingreditur, ad cuius ingressum totus cum clero populus timore concutitur, terrore 1327
nimioque turbatur; didicerat enim iam per diutinam omnis populus experienciam, quod huius regis ingressus non est pacificus, sed molestus. Advenit itaque rex iste nunc ut pridem, ut pecunias ab omnibus regni Boemie incolis per tyrannidem extorqueat, ipsas secum deferat [v]) et in terris exteris inaniter has expendat. Quippe gravissima exaccio nunc facta est; cunctis namque claustralibus nec non universis habitatoribus [x]) regni cuiuscunque condicionis grave iugum extorsionis rex iste inposuit, et pecuniam, quam per triennium tollere debuit, una ista [y]) vice pariter in sua marsupia congregavit. Partem vero huius pecunie creditoribus suis, qui de Reno post ipsum venerant, solvendo contradidit, partem deportandam alteram reservavit. Habet rex iste nunc intentum studium, ut aggreget cumulum thezaurorum; collecta [2]) berne imponitur [z]) omnibus et invenitur in emunccione pauperum novus modus. Advocavit rex quosdam de Florencia Lambardos in sciencia lucrandi pecunias valde gnaros. Ad horum consilium [a]) parvos denarios rex permisit in moneta publica monetari; cepit ex hoc clamor in vulgo non modicus elevari, quoniam cuprea materia et corrupta eorum forma impediunt omnium venalium rerum fora.

Nam quivis sutor hiis nummis inquid abutor,
Et dixit sartor ex hiis nummis nimis artor,
Conqueritur pistor, meus omnis questus in hiis tor-
Pet nummis, tristis eciam fit faber in istis
Denariis parvis, luit hoc villanus in arvis,
Artificum turbe super hoc clamant et [b]) in urbe
Optant deleta cito, quod sit iniqua moneta.
Nemo stat exceptus, qui non dampnum sit adeptus
Per talem fraudem; si cessat, tunc cane laudem.

---

[1]) Dne 3 ledna 1327. — [2]) Viz Palackého Děj. nár. č. II, 1, str. 464 a 465.

[m]) cofugiit 1; fugiit 2. — [n]) Theodericus 2 a tak níže. — [o]) venit 2. — [p]) exhyl. 2. — [q]) Červeně připsáno jest v ruk. 1 na okraji dolejším: Si plura de ista materia volueris legere, require in volumine secretorum Aule Regie; hic enim solum illa scribimus, que publice ab hominibus fieri nos videmus. V ruk. 2 pak: Si pl. de ista m. leg. vol, require in libro secreto A. R.; hec solummodo enim scribimus, quod publice ab hominibus istis nos vidimus. — [r]) processu 1. — [s]) de Reni — Pragam nemá 1. — [t]) de Lod. — aliis nemá 2. — [u]) MCCCXXVIII má 2, a tak i v nápisu kapitoly. — [v]) differat 2. — [x]) habitacionibus 2. — [y]) iste 2. — [z]) ponitur 2. — [a]) Ruk. 1 měl za slovem consilium slovo falsos, které však jest vyškrábáno, a potom následuje teprv slovo parvos. — [b]) nemá 2.

1327 Tempore isto, quo rex Johannes moratus est in regno Boemie, venit ad ipsum Henricus VI, dux Slesie, dominus civitatis Wratizlauie, habuitque cum rege tractatum de ducatus sui resignacione. Huic rex provinciam Glacensem ad tempora vite ducis possidendam pro ducatu assignat, [1]) sibique [c]) deputat mille marcas argenti annis singulis a fisco regio, quoad vixerit percipiendas. Igitur in die beati Ambrosii [2]) episcopi rex cum duce Wratizlauiam pervenit et se de civitate et omni ducis dominio accedente plurium [d]) consilio iure perpetuo intromisit, ita sane, quod dux ducatum suum regis nomine ad vitam suam debeat possidere. [3]) Herede quidem masculino tunc dux caruit, filias tantum habuit, plus quoque regi de ducatu quam Bolezlao proprio fratri suo favit. Querebat enim idem Bolezlaus dux de Brega omni tempore, qualiter Henricum dictum fratrem suum eiceret de suo dominio vi vel fraude. Iste namque Bolezlaus, dictus fixuralis cultellus eciam fit [e]) Wladizlao [e*]) iuniori fratri suo contrarius, quem vinculis mancipat et eum civitate Ligenicz et omni dominio suo privat. Iste Wladizlaus de vinculis subtiliter ereptus usque hodie Prage manet a fratre profugus hereditate sua privatus. Consimilem dux Henricus homo pius metuens a fratre extermінacionem voluit causa presidii convertere se ad regem. [4])

Eodem tempore multi duces Polonie ad Johannem, regem Boemie, visitantem eorum terminos venerunt eique fidem et dexteram sub forma homagii ultronei prebuerunt. Erat enim tunc rex sub tali intencione, quod Cracouiam cum regno Polonie sibi ablatam cuperet [f]) in manu valida recuperare. Incipiebant namque iam premissi exercitus ipsam Cracouiam civitatem hostiliter impugnare; [f*]) rex vero Lokotko, qui in 1327
civitate erat, adventum regis Boemie significat Karulo, regi Vngarie, suo genero, eum pro consilio ac [g]) auxilio implorando. [5]) Karulus itaque, rex Vngarie, Johannem, regem Boemie, de federe concordie inter ipsos prius habite ammonuit, ut et suum non offendat socerum, postulavit. Nunciis quoque et litteris regi Boemie taliter demandavit: Si aliquam meo socero molestiam intuleritis, simile opus committetis, [h]) acsi meum filium sub meis oculis mactaretis. Cessavit sic rex Boemie regem Polonie suum adversarium impugnare. [6]) Hiis itaque perpetratis, cunctisque regni Boemie incolis intolerabilibus exaccionibus [i]) aggravatis, plenis marsupiis Johannes rex de Praga in die beati Barnabe [7]) egressus ad partes Reni iterum est reversus. Quo recedente clamor plebis extollitur et post ipsius tergum malediccionis iacula iaciuntur. Cum autem ad comiciam Lucelburgensem reversus fuisset, cum Metensibus in festo beati Jacobi apostoli sedata discordia concordavit. [8]) Audiuntur apud nos de rege isto frequenter mirabilia testimonia, qualiter se in omni exerceret [k]) milicia, frequentet torneamenta, agat hastiludia, ita quod tota Francia et Gallia vix enarrare sufficit regis magnifica huius facta; donat larga munera, instaurat convivia largissima cum expensa. Volat fama, quod in hastiludio militem in Burgundia transfixerit hasta sua. Nec manet in loco uno stabilis, sed totus variabilis graditur huc atque illuc, et quando a nunciis queritur, difficillime [l]) invenitur. Ipso absente regnum Boemie maiori [m]) pace fruitur quam presente. Timetur a pluribus et plurimos ipse timet; ideo ad evitandum periculum in regno Boemie raro manet, gubernaculum vero regni ei committit, [n]) qui plura sibi

[1]) Tamtéž. Listiny k tomu se táhnoucí uveřejnili Grünhagen a Markgraf v publikaci: Lehen- und Besitzurkunden Schlesiens I, str. 66—69. — [2]) Dne 4 dubna. — [3]) Viz u Grünhagena a Markgrafa (Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens I, str. 66) listinu krále Jana danou dne 6 dubna 1327. — [4]) Obšírněji o té věci jedná Stenzel v Děj. Slezska díl I str. 120 a násl. — [5]) Výprava ke Krakovu stala se dříve (v únoru) než úmluva Janova s Jindřichem Vratislavským. — [6]) Viz Palackého Děj. nár. č. II, 1 str. 467 a 468. Chytil, Cod. dipl. Mor. VI, 256 a Fejér t. VIII, p. III p. 192. — [7]) Dne 11 června. — [8]) Dne 25 července; ale jak ukazuje Schötter (Johann Grf. von Luxenburg I, 356) stalo se toto sjednání míru již 27 června.

[c]) sicque sibi 2. — [d]) plurimum 2. — [e]) Za slovem fit jsou v ruk. 1 připsána slova: ex avaricia, ale jsou přetržena. — [e*]) Wladiszlao 2 a tak níže. — [f]) caperet 2. — [f*]) inpugn. 2. — [g]) et 2. — [h]) committitis 2. — [i]) attricionibus 2. — [k]) exercet 1. — [l]) difficile 2. — [m]) nemá 2. — [n]) conmittit 2.

1327 dare poterit aut promittit. Ista vice nobilis vir et prudens Hynco dictus Berca de Duba procurat et expedit ut capitaneus regni facta. Et Elizabeth regina sedet sola quasi vidua maritali solacio privata, divino officio vacat cottidie et in Melnico manens incipit edificare foris civitatem pauperibus hospitale.

Adhuc heu, ut dicitur a sapientibus, regni Boemie status non est legaliter et regulariter ordinatus; hec video et cordis internis singultibus ingemisco,

Orans ad Christum, qui mundum condidit istum,
Et peto sincere, quod et hic dignetur habere
De regno curam, pestem tollens nocituram.
Omnipotens faciat cito, quod rex isteque fiat
Talis, quod gratus sit cunctis atque beatus.

Nec pretereundum puto sub silencio, quod Elizabeth iam dicta regina multorum sanctorum congregat diligenter reliquias, cum decencia ornat eas. Misit hoc anno ipsa Johanni apostolico tabulam auream cum sanctorum reliquiis et cum gemmis preciosissimis decoratam. Gracias papa pro gracia reddidit et peticiones ipsius, quas direxerat, plurimas exaudivit. Inter quas confirmacio ecclesie in Ruchwan eciam per apostolicum monasterio Aule Regie facta est. [1]

Hoc [o]) anno mense Marcio Lodowicus per sedem apostolicam reprobatus, a vulgo vero imperator et rex Romanorum nuncupatus ad partes Ytalie proficiscitur, ad quas per quendam virum potentem, qui Canis de Verona [o*]) dicitur precipue invitatur. [2]) Paucorum principum Alemanie [p]) usus [q]) est Lodowicus [r]) consilio in hoc facto. Scivit tamen et consuluit hoc negocium Fridericus, dux Austrie, qui gaudet pari regis titulo [s]) et nomine, sperans ex hoc Alemanie regnum et regimen optinere. Irruit itaque, ut dicitur, ex adventu Lodowici timor super omnes adherere in Ytalia sedi apostolice cupientes; bella inter Guelfos et Gibilinos frequencius audiuntur, e quibus plurimi occiduntur, et quod non fit gladio, fit veneno. Interierunt enim multi de Lodowici exercitu de vino toxicato. Ideoque ipsi Romani in hoc periculo constituti hic insertam epistolam 1327
domino apostolico conscripserunt in hec verba:

Sanctissimo in Christo patri et domino carissimo, domino Johanni, divina providencia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, quinquaginta duo electi viri per Romanum populum super pacifico statu urbis, omnes consules arcis totusque Romanus populus devota pedum oscula beatorum. Nexum inmensi debiti, quo parentibus filii alligantur insufficientes totaliter ad solvendum, in hoc saltem retribuunt, quod gaudent in illorum honoribus et opprobria detestantur. Hac certe meditacione continua nos veri filii ecclesie sancte Dei modernis temporibus audientes iniquos flare ventos pro Petri navicula tempestatibus conquassanda turbamur in intimis et lethaliter vulneramur, presertim cum ecclesia, sancta matre nostra, cum qua et vivere et mori unanimiter sumus dispositi, ab ea tam longevo spacio separati presencialiter et continue non manemus. Eapropter vestre beatitudini flexis poplitibus supplicamus, quatenus sedem vestram primevam et verum ecclesie fundamentum, quam oblivioni videmini tradidisse, abjectis moralis et excepcionibus consuetis, presencialiter visitetis, in qua omnium adversancium repulso turbine pater et filii conflati in unum poterunt Deo propicio in pacis pulchritudine nupcialiter delectari. Alioquin ex nunc apud Deum totamque celestem curiam et ecclesiam ipsam ac omnes mundi christicolas excusemur, si quid sinistrum accidat vel contingat, et filii patris presencia destituti tanquam acephali declinent ad dexteram vel sinistram. Et ecce, quod pro his seriosius enarrandis oraculo vive vocis nobiles et sapientes viros, dominos Petrum Vajani et Petrum de Magistris Luce judices et Gocium Gentilis, dilectos cives et ambaxatores nostros ad vestram presenciam destinamus eisdem districcius iniungentes, quod quia facto opus est, non verbis, ultra tres dies apud Romanam immo Avinionicam curiam non morentur, sed cum festinancia retrocedant, ut eorum audita relacione saltem nostre indemni-

[1]) Papež Jan XXII vzdává díky královně Elišce za zaslané ostatky bullou danou dne 15 října 1327 (Dudík, Iter Rom. II, 107). — [2]) Král Ludvík vypravil se do Italie již na počátku r. 1327.

[o]) Hoc in 1. — [o*]) Uerona 2. — [p]) Almanie 2. — [q]) visus 2. — [r]) Luduicus 2. — [s]) tyt. 2.

1327 tatis caucius consulere valeamus. Data Rome [t]) apud ecclesiam s. Marie in Ara celi die VI mensis Junii, X indiccione.

Et ut dicitur et cerniter, propter huiuscemodi Romanorum vocacionem, seu quamcunque aliam occasionem adhuc papa ad urbem venire dissimulat et ut verius creditur nec intendit. Auinione [u]) vero stabilis remanens contra Lodowicum Bawarum [v]) velud contra suum et ecclesie inimicum sentencias fulminat, exercitus bellatorum destinat, ipsum cum adherentibus sibi dampnat. Ut autem eum ac hostes ecclesie conterat, papa spiritualem et temporalem gladium evaginat, oraciones cum genuflexionibus pro ecclesia universaliter instituit et in subsidium pro sede apostolica dimicancium a nostro Cisterciensi [x]) ordine et a toto clero exigit decimam et requirit.

Ingens est error, et maximus undique terror
Surgit in ecclesia, quem tu delere Maria
Scis, si vis, quia tis nati donata tibi vis,
Hinc velis, ipse pater est noster, tu quoque mater.
Tu fac materne, faciet pater ipse paterne,
Vos in corde facem detis cum tempore pacem.

Item hoc anno in die beati Galli [1]) Johannes quinquennis infantulus Johannis, regis Boemie, filius secundogenitus de Praga versus Chorintiam [y]) deducitur, ut sibi filia Henrici, ducis ipsius Chorinthie, quondam regis Boemie, matrimonialiter copuletur. Erant enim horum puerorum [z]) genitores antea ad invicem inimici, sed nunc intervenientibus pacis tractatibus, datisque liberorum pignoribus facti pariter sunt amici. Que vero exstiterit predicte discordie causa, sufficienter declarat huius cronice pars prima. [2]) Iste itaque Henricus, dux Chorinthie, quia masculino herede tunc caruit, hunc Johannis regis filium constituit heredem universorum, ipsum filium sibi faciens adoptatum. Displicet autem hec copula Austrie et quibusdam aliis principibus, quia ex consanguinitate habere in Chorinthia se asserunt pingwius ius et maius. 1327

Sic homo cogitat et Deus ordinat, ut sibi dictat
Velle suum, donat cui vult, quem vultque coronat,
Et quos vult reicit; ideo [a]) nullus modo dicit,
Sed post dicetur, quis Chorinthis dominetur.

Item hoc anno vir nobilis Henricus, Hinconis magni de Duba filius, ad instanciam Johannis, regis Bohemie, per papam Johannem Olomucensis ecclesie factus est episcopus, [3]) in sabbato quatuor temporum. Veni et ostende in sacerdotem ordinatus et sequenti Epiphanie [b]) festo in episcopum consecratus.

Hoc tribuas Christe, quod crescat episcopus iste
Omni virtute, quod possit vivere tute
Munitus per te, de quo, que sunt mala, verte.
Eius sis custos, qui cunctos vis fore iustos.

Hoc anno mense Junio ingens aquarum inundacio monasterio nostro Aule Regie florencia sata destruxit et prata. Hoc anno nostrum est refectorium per Dei adiutorium consumatum.

Capitulum XX.

De Lodowico Bawaro, [c]) de papa scismatico et de bellis Johannis, regis Bohemie. Annus Domini MCCCXXVIII[us].

Anno Domini MCCCXXVIII[0] in die Epi- 1328
phanie Domini [4]) Lodowicus Bawarus per Johannem papam et ab ecclesia totaliter reprobatus Romano consenciente populo ipsam urbem Romam ingressus in beati Petri basilica per castellanum et alios quosdam episcopos imperiali diademate [d]) in preiudicium Johannis pape et tocius ecclesie katolice de facto est presumptibiliter insignitus. In die illo clamor vulgi in urbe [e]) extollitur: Vivat, vivat noster in per-

[1]) Dne 16 října. — [2]) Srovnej Chytil, Cod. dipl. Mor. VI, str. 392 a 393 č. XXIV—XXVI. — [3]) List, jímž jmenování to se stalo, má datum 26 září 1326; posvěcení na kněžství bylo vykonáno dne 20 pros. 1326 a na biskupství 6 ledna 1327. — [4]) Ne dne 6, nýbrž 7 ledna byl jeho vjezd do Říma a korunování na císaře dne 17 ledna.

[t]) Rome etc. ruk. — [u]) Auione 2. — [v]) Babarum 2. — [x]) Cysterciensis 2. — [y]) Carinthiam 2 a tak níže. — [z]) genit. pueror. 2. — [a]) et Deo 2. — [b]) Ephyphanie 1; Epyph. 2 a tak níže. — [c]) Babaro et 2. — [d]) dyad. ruk. — [e]) in urbe nemá 2.

1328 petuum[f]) imperator. Miratur et turbatur ex eo Auiniona et curia pape tota; acriores contra Lodowicum processus papales innovantur et excommunicacionum fulgura cumulantur; e contra blasphemico Lodowicus inflatus spiritu ausu temerario non cessat contra Johannem papam detractorio garrire latratu, sese iustificat, papam dampnat.

Maximus hinc error consurgit et undique terror.

Ipse enim Lodowicus velud ecclesie inimicus autoritate papali excommunicatur Prage in ecclesiis publice et pro scismatico reputatur. Habet tamen idem Lodowicus sue tyrannidis, quam exercet contra ecclesiam, nonnullos tam inter principes, quam vulgares cooperatores et erroris ipsius validos defensores. Omnes plane conterit, quos adherere sedi apostolice scit vel audit; legati duo a latere pape in Ytaliam missi eidem resistere satagunt, quantum possunt; istorum namque et Lodowici quandoque congrediuntur bellantes exercitus, sed bellorum varius est eventus.

Eodem anno II idus Februarii [1]) domina Margareta, Johannis regis Boemie filia primogenita, decenti apparatu adaptata per matrem suam Elizabeth reginam de Praga sollempniter educta in Thust [2]) suscipitur per Henricum, ducem Bawarie,[g]) suum maritum, et ipsius abhinc cum gloria ducitur ad ducatum.

Eodem anno in plenilunio mensis Marcii luna eclipsatur,[3]) ventus validissimus per hebdomadas[h]) quatuor continuatus hanc eclipsim subsequitur;[i]) multitudo hominum mense Aprili moritur, et in pluribus mundi partibus pestilencia pecorum oritur valde gravis.[k]) Porro Elizabeth, Bohemie regina, metu tante plage perterrita processiones cum reliquiis sanctorum universo clero Pragensi indicit et populo; quibus factis notabiliter cessavit quassacio et placatus factus 1328
est Dominus populo suo.

Hac nece cessante gaudet populus velut ante.

De papa scismatico.

Eodem anno, quod lugubriter refero, Noe [l]) archam Petri naviculam mergere, tunicamque inconsutilem findere, sacrosanctam videlicet ecclesiam scindere, quidam perfidi contumaciter presumpsere. Non suffecit enim Lodowico Bawaro,[m]) quod avaro ambicionis animo absque approbacione[n]) sedis apostolice sibi asciverat nomen, titulum apicemque imperialis et regie dignitatis, sed in profundum demersus presumpcionis baratrum, iniquitatem iniquitati[o]) apposuit, ita quod in universali ecclesia scandalum et detestabile scisma fecit; ipse itaque urbem et orbem in periculum posuit et errorem. Quin in festo Ascensionis Domini ordine preposterо gestiens ascendere descendit et cecidit ab alto intentus operi monstruoso, viso rarius vel audito. Ecce enim Johanne papa XXII° in apostolatus sui officio annum XII^um^ iam agente, sancto quoque cardinalium sibi collegio assistente iste prefatus Lodowicus laicus[p]) cum consensu erroneo cuiusdam Romani populi quendam Petrum de Corbaria[4]) de ordine fratrum Minorum, de cognacione, ut dicitur, Columpnensium,[q]) Rome papam constituit, qui se Nicolaum V^um^ mutato proprio[r]) nomine appellavit. Indignum se successorem Petri veraciter demonstravit, se qui Petri nomine spoliavit. Idem fictus et[s]) quasi pictus antipapa statim fecit XII cardinales, sic ut arbitror dictos non a cardine, sed cardone vel forsitan a carbone. Episcopus Venetorum Hostiensis tunc factus, qui ipsum[t]) antipapam in die Pentecostes[u]) supervacue[v]) consecravit, fuit cardinalis unus; episcopus Sutrinus de ordine fratrum Predicatorum[x]) fuit unus, quidam de

[1]) Dne 12 února. — [2]) Domažlice, které i s okolím za věno dány byly Jindřichovi Bavorskému v zástavu. — [3]) Zatmění měsíce bylo r. 1328 dne 25 února a 21 srpna — [4]) Petr z Corbary neb Corvary, jehož volba se stala dne 12 května, v den Vystoupení Páně, a korunování o Letnicích dne 22 května.

[f]) imperpetuum 1. — [g]) Babarie 2. — [h]) ebdom. 2. — [i]) subsequitur malum 2. — [k]) grave 2. — [l]) nec 2. — [m]) Babaro 2. — [n]) aprob. 1. — [o]) iniquitati iniquitatem 2. — [p]) Za slovem laicus měl 1 slova: laudipeta iniquus, která vyškrábána a přetržena jsou. — [q]) Collumpnensium 2. — [r]) proprie 2. — [s]) nemá 2. — [t]) istum 2. — [u]) Panthec. 2. — [v]) superv. ordinavit seu consecr. 2. — [x]) Predicatorum — fratrum nemá 2.

1328 ordine fratrum Minorum de Anglia fuit unus, quidam frater de ordine Augustinensium fuit unus, alii quoque cardinales prefati scismatici de canonicis ecclesie sancte Marie rotunde pro parte maxima sunt assumpti.

Eodem tempore Lodowicus Bawarus[y]) extra basilicam beati Petri Rome in platea publica processum multa continentem convicia contra Johannem papam fecit, quem propter evitacionem scandali hic annotare me ipsius facti displicencia non permisit.[1]) Fratrum Minorum ordo non caret suspicione et odio in hoc facto; frater Michael, eiusdem ordinis minister generalis, fautor esse asseritur istius erroris; se ipsum suspectum reddidit eo, quod Auinione nocte latenter a facie pape fugit. Fama nunc sonat publica, quod scismaticus prefatus fictus apostolicus una cum suo conditore Lodowico ab urbe confusibiliter fugerit Romana et apud Biterbium mentis ambigue maneat spe non certa.

Est melior rapa, quam talis apostata papa.
Huius enim cappa pungit cunctos quasi lappa,
Ac eius corda pervertit plurima corda.
Nudipes antistes non curat, clerus ubi stes,
Nec poteris stare presumens scisma parare
Istud in ecclesia, te non regit ulla sophia,[z])
Nam confunderis, in derisumque fereris.[2])

Eodem anno Karulus Philippi,[a]) rex Francie,[3]) post duos suos fratres Philippum et Lodowicum mortuos et ipse sine herede masculino moritur, in quo per directam successionis lineam Francorum regum stirps mascula terminatur. Successit eidem in regno Philippus, Karuli filius, de stirpe regia procreatus, qui et hoc anno in festo sancte Trinitatis regio fuit diademate coronatus. Huic coronacioni Johannes, rex Boemie, interfuit et quod tanta requirebat festivitas nec non mutua affinitas, totum fecit. Huius etenim Philippi sororem Wenceslaus,[b]) eiusdem Johannis regis primogenitus, duxerat antea legitimam[c]) 1328 in uxorem. Idem Wenceslaus, heres Boemie, in Francie partibus manet usque hodie sub tutore.

Eodem anno mense Julio inter aliquos Morauie et Austrie barones modica primo de re parva oritur discordia, que velud [flamma][d]) silvam devorans postea fuit nimium usque ad reges et principes dilatata. Quippe Henricus de Lypa[e]) cum quodam Australi viro nobili dicto de[4]) Ruenstein[f]) contendere incipit, cui Fridericus, dux Austrie, qui se Romanorum[g]) regem asserit, contra Henricum auxilium armatorum transmittit. Auxiliantur Bohemi Morauis et de die in diem dissensio fit plus gravis.

Eodem tempore Otto, dux Austrie iunior, videns a Friderico et Alberto, suis fratribus, se contempni[5]) cupiensque eis equaliter in Austria dominari, allegans, quod Fridericus nomine regis Romani debeat contentari, adversus eos incepit quorundam nobilium habito consilio preliari. Huic Ottoni Karulus, rex Ungarie, consilio et auxilio astitit et in Austriam LXXX milia Vngarorum in eius adiutorium introduxit. Hoc bellum intestinum fecit Australibus magnum dampnum.

Tali itaque audita discordia Johannes, rex Boemie, qui tunc in sua Lucenburgensi[h]) exstitit comicia, incipit letari, ut nacta occasione aliqua contra Fridericum, ducem predictum Austrie, valeat preliari. Erant enim maximi ad invicem inimici. Nec mora, sed cum festinacione magna Johannes, rex Boemie, ad regnum suum cum paucis revertitur et Pragam ingreditur XVI° kalendas Augusti;[6]) sexto vero die reversionis sue rex procedit in Morauiam contra Australes facturus pugnam.[i]) Igitur in brevi temporis intervallo Johannes rex tam[k]) de suo regno quam de vicinis Polonie ducatibus duo milia cum trecentis virorum galeatorum pugnancium congregavit, cum quibus Austriam citra Danubium

[1]) Loserth ukazuje tu na publ. Muratoriho Ss. XIV str. 1167 a násl. — [2]) O událostech těchto srovnej Ficker, Urk. zur Gesch. des Römerzuges Ludwig des Baiern. — [3]) Karel, král francouzský, zemřel dne 31 ledna nebo 1 února r. 1328, a korunování krále Filipa bylo dne 29 května. — [4]) Rauhenstein. — [5]) Srovnej u Jana opata z Viktringu, Böhmer, Font. r. Germ. I, 401. — [6]) Dne 17 července.

[y]) Babarus 2. — [z]) sophya 2. — [a]) Phylippi 2 a tak níže. — [b]) Wenczesl. 2. — [c]) legittimam 2. — [d]) Tak slovo to doplnil Freher; v rukopisech není. — [e]) Lyppa 2. — [f]) Rurenstein 2. — [g]) regem Rom. 2. — [h]) Lucelburg. 2. — [i]) pungnam 2. — [k]) rukopisy quam.

1328 maxime devastavit. Ex alia enim parte Danubii rex Vngarie cum suo iacuit exercitu et lesit Austriam cum tumultu. In brevi quidem tempore et absque consueto impugnancium[l]) labore Johannes, rex Boemie, circiter quadraginta municiones in Austria obtinuit, inter quas Veldisperch,[m]) Drusindorf,[n]) Eginburg[o]) murata oppida[1]) eciam expugnavit. Non modicam vero ignominiam Fridericus rex et dux sustinuit, quia contra hostes suos aliquid virilitatis facere in campestribus minime visus fuit. Quesivit itaque compulsus necessitate primo cum rege Vngarie et[p]) cum Ottone, suo fratre, deinde cum rege Boemie facere concordiam et optinuit illam.[2]) De hac concordia Fridericus non fuit potitus gloria vel profectu, sed pocius a tali ludo abiit cum[q]) periculo et defectu. Idem etenim Fridericus in bellicis actibus adhuc non exstitit fortunatus.

Nec pretereundum sub silencio esse utile iudico de Pragensi exercitu hilariter[r]) regi misso. Ante prefatam concordiam edictum regis Johannis pro ferendo sibi auxilio venit Pragam. Pragenses cives huiuscemodi mandatum regis leti suscipiunt et infra triduum circiter decem milia virorum pugnancium[s]) tam in curribus, quam equis regi suo in adiutorium[t]) transmittunt. Erat autem curruum eorum numerus septingenti quadraginta, qui alimenta ducebant et arma. Isti cum prope Znomam[u]) venissent, concordiam quoque principum audivissent, iubente rege Pragam pariter sunt reversi, qui in campis apparuerant gloriosi. Et ipse rex victoria potitus XV° kalendas Decembris Pragam est reversus.

Eodem anno in die beati Dominici[3]) in Brunna existens ibidem hora prima diei magnum terre motum sensi et hoc fuit tempore pluviali. 1328
Antecesserat enim hanc pluviam et motum caliditas et siccitas excessiva omnibus viventibus nascentibusque nociva.

Eodem anno Johannes, rex Boemie, reversus de partibus Austrie congregata magna parte pecunie per colleccionem generalis berne et diversa exaccionis specie VI° die mensis Decembris de Praga exiens versus Prusziam procedit cum exercitu contra Lytuanos paganos pro Christi nomine pugnaturus.[4])

Hunc peto cerne virum, qui perpetrat undique mirum.
Hic nisi bellare solet et pugnis inhiare,[v])
Qui quasi torpescit, a bellis cum requiescit.
Est raro terra, que sit per eum sine guerra,
Hoc[x]) Germania, Francia, Flandria monstrat aperte.

Nam certe isto anno Philippus, novus rex Francie, nequaquam Flandrenses bellando vicisset, si secum eiusdem Johannis, regis Boemie, quingentos galeatos viros bellicos[y]) et Deutonicos in suum adiutorium non habuisset.

De nobis triste depellas o pie Christe,
Nobis veracem[z]) tu digneris dare pacem,
Perque tuum crisma sacrum tollas cito scisma,
Nunc quod in ecclesia veluti zizania[a]) crevit.

Ab[b]) omnibus sapientibus iudicatur, quod Johanni, regi Boemie, plus fortuna quam racio in suis actibus suffragatur.

Eodem anno mense Augusto Baldwinus,[c]) Treuerensis archiepiscopus,[d]) per quandam comitissam viduam[5]) de Salm nominatam propter quasdam eius dominio illatas iniurias in aqua Mosella navigans sub castro[6]) Starckenberg[e]) est detentus. Pro cuius liberacione Johannes,

---

[1]) Drozdovice, Egenburk, Valtice. — [2]) Viz Kurz, Österreich unter Friedrich dem Schönen str. 503. — [3]) Dne 5 srpna. — [4]) Viz Palackého Děj. nár. č. II, 1 str. 476 a 477 a Voigt, Gesch. Preussens IV, str. 426—435, kde však více omylů se vloudilo. — [5]) Vdova po Jindřichovi hraběti ze Sponheimu a dcera hraběte ze Salmu. — [6]) Starkenburg. Viz Schötter, Johann Graf v. Luxenburg I, str. 365. Zajetí to stalo se ku konci května nebo na začátku června 1328.

[l]) inpungn. 2. — [m]) Ueldsperg 2. — [n]) Drosendorf, quod forte habens quadraginta domos, civitas parva et pauci in ea homines; alie civitates sunt civitates rusticorum nescientes pungnare sed pocius arare sicut civitas Ueldberg 2. — [o]) Egenbrac quidem murata oppida et pauci homines in ea subito expugnavit 2. — [p]) nemá 2. — [q]) in 2. — [r]) hyl. 2. — [s]) pungn. 2. — [t]) adiuto 2. — [u]) Snoymam 2. — [v]) inhyare 2. — [x]) Hic 2. — [y]) bellicosos 2. — [z]) Nobis veracem tu actum 2. — [a]) zyzania 1. — [b]) Tato věta položena jest v ruk. 2 před čtyřmi předcházejícími verši. — [c]) Baldewinus 2 a tak níže. — [d]) archyep. 1. — [e]) Starckenberck 2.

1328 rex Boemie, suus patruus, sese studiose interposuit et dictum archiepiscopum a captivitate femine cum difficultate maxima liberavit. Idem Baldwinus, Treuerensis archiepiscopus, hoc anno mense Septembri Mathia, Moguntino archiepiscopo, mortuo, [f]) est a Johanne [1]) apostolico per Moguntinense capitulum concorditer postulatus. Erat enim iste Moguntinus archiepiscopatus sedi apostolice specialiter reservatus. Sed et hec postulacio facta est modo secundario. Priori siquidem vice cum Petrus, Moguntinus archiepiscopus, fuisset mortuus, idem ibidem ab eodem similiter fuerat postulatus, et quia has postulaciones, que tamen [g]) nullum ius postulato attribuunt, apostolicus non admisit, Treuerensis prefatus archiepiscopus, reservacionem sedis parvipendens se de Moguntina sede cum suis omnibus pertinenciis, pluribus eidem de clericis et laicis consencientibus intromisit et sic has kathedras iam de facto regit ambas, et dicitur, quod sic dicat: Utinam si Coloniensis vacaret ecclesia, intromitterem eciam me de illa. Exitum huius facti nescio, [2]) sed quod dicturus sum, verissima [h]) esse scio.

Mors cunctos mordet, eciam cito gloria sordet,
Quam parat mundus, tamen hoc animus furibundus
Noster non curat, bene scit, quod per breve durat
Totum, quod cernit, nec ob hoc labencia spernit.
Crescit avaricia, quanto plus copia crescit,
Pestis avaricie iuvenescit, quando senescit;
Hoc iurant clerus, rex, dux, et servus [i]) et herus
Per proprium morem, quia querunt res et honorem
Presentis vite, nec curant vivere rite,
Sed querunt primas kathedras hii res et opimas.
Hiis aderit fortis iudex in tempore mortis,
Cuius mercedem quivis portabit ad edem
Pro propriis meritis; hoc vos omnes bene scitis.
Attamen hoc scribo, quia vos fortasse preibo
Ex isto mundo; quare vobis modo fundo 1328
Vota precum multa rogitans, quod quando sepulta
Hec caro, quam porto, fuerit, quod Christus in orto
Hanc celi plantet, ubi perpete carmine cantet
Carmen leticie Christo, matrique Marie.
Cunctis sit notum, quidquid scribo, volo totum
Ad laudem Christi fieri, nos ut minus isti
Vite presenti studeamus iamque cadenti.
Et quia narratur a cunctis, hocque probatur:
Ocia dant vicia, fugit hinc hec queque [k]) sophia, [l])
Hec ego vitare cupiens, a meque fugare,
Istam scripturam cepi quamvis michi [m]) duram,
Scribens terrena falsa dulcedine plena.
Hec ut spernamus et celica quod siciamus,
Scripsi preterita, dubius sum, si michi vita
Anno venturo dabitur, si non, ego puro
Deprecor ex corde, quod vos Christo per amor de [n])
Pro me fundatis pia vota sibique canatis,
Et sic dicatis: Fons Christe fluens bonitatis
Tu pius es vere, Petro misero miserere,
Sitque tue caule, qui Regis prefuit Aule.

Hoc anno circa festum beati Martini [3]) Elizabet, Boemie regina, spiritu devocionis inflata propter plurima virtutum opera et miracula, que Dominus circa corpus et sepulchrum venerabilis virginis Agnetis ad sanctum Franciscum, in sua propria scilicet fundacione Prage sepulte, [o]) diversis dignatus est temporibus ostendere, totum clerum Pragensem et maiores populi convocavit, ibique devocionem et intencionem [p]) suam de canonizacione iam dicte virginis exposuit; literas quoque [q]) intercessorias ad dominum Johannem papam pro eodem negocio tam prelatorum quam civium obtinuit, quas cum suis propriis epistolis domino apostolico destinavit. Tenor litterarum civium iste erat:

Sanctissimo in Christo patri ac domino, domino Johanni, sacrosancte Romane ac universa-

[1]) Viz Schötter, Johann etc. str. 379. Matěj, arcibiskup Mohučský, zemřel dne 10 září r. 1328. — [2]) Balduin zůstal v dižení arcibiskupství Mohučského až do r. 1337. — [3]) 11 listopadu.

[f]) nemá 2. — [g]) cum 2. — [h]) verissimum scio 2. — [i]) gravus 2. — [k]) quoque 2. — [l]) sophya ruk. — [m]) nemá 2. — [n]) Ruk. 2 pre amor de. — [o]) sepulture 2. — [p]) intensionem 1. — [q]) quoque intercessores sive intercessorias 2.

1328 lis ecclesie summo pontifici, Nycolaus Pragensis, Hermannus Chutnensis, Henslinus Czaslauiensis et Gotzlinus [r]) Coloniensis civitatum iudices ac universitates et communia civitatum [s]) earundem cum debita subieccionis reverencia pedum oscula beatorum. Magnum salutis gaudium, magnum divine pietatis misterium [t]) in regno Boemie, de cuius incolatu nos sumus, Deus deorum dominus hactenus declaravit. Nam hanc nonnullis regibus et regnis ac quibusdam aliis regni eiusdem filiis incolis et alumpnis devocionem et graciam inspiravit, quod ad perfeccionis summa virtutum gradibus ascendentes ad tantam sanctitatis excellenciam sunt provecti, quod ipsis eorum exigentibus meritis ad eminenciam celestis exercitus elevatis, scriptis eorum in celis nominibus sanctorum catalogo [u]) sunt ascripti, quorum dignis et Deo gratis suffragiis regni eiusdem incole senserunt et senciunt pium et efficax opitulacionis presidium et in tribulacionibus et necessitatibus remedium opportunum. [v]) Verum quia divine largitatis immensitas [x]) munificencie sue mensuram non ponit, [y]) nec collata semel liberalitas fastidium ei prestat, illis [z]) quos eidem regno patres contulit et patronos, dedit adhuc [a]) et virginem innocencie agnam et nominis appellacione Agnetem, que felicis memorie domini Przemisl [b]) sive Othakari, [c]) Boemie quondam regis, filia ex utroque parente stirpe regali progenita, sic iuventutis sue florem virtutum decore vestivit, quod ab ineuntis etatis sue primordiis ad patriam visa fuit festinare celestem. In ordine tandem sancte Clare conversacione degendo sanctissima vite sue [d]) terminum sic explevit, quod hoc, quod feliciter inchoaverat, felicius consumavit. Cui pro perfeccione vite laudabilis tantam Dominus contulit graciam et virtutem, quod in vita et in morte et post mortem tanta miraculorum claritate refulsit, quod evidenter patuerunt et patent cottidie sue indicia sanctitatis. Que quidem lucerna pro dominorum varietate, qui in regno Bohemie post felicis memorie domini Wenczelai, [e]) Boemie et 1328
Polonie regis, obitum in ipso regno Boemie successerunt, sic occultata fuit sub modio, quod virginis ipsius vita et sanctitas ad apostolice sedis et vestram noticiam non pervenit. Sed nunc in regno ipso stabilitate dominii [f]) divina miseracione concessa illustris domine, domine nostre Elizabeth, Boemie et Polonie regine, pater misericordiarum Dominus spiritum [g]) suscitavit, eiusque cor in amorem et honorem ipsius virginis, que quidem virgo ipsius domine regine fuit avia, sic accendit, ut ad sanctitatis vestre pedes memorate virginis sanctitate deducta supplicaret et peteret, ut illum venerabilem, sanctum et Deo gratum thesaurum iam diu lucentem in celis super publice ac universalis agnicionis [h]) candelabrum vestre sanctitatis benignitas ponere dignaretur, in terris virginem ipsam sanctorum cathalogo ascribendo. Quod et nos sanctitatis vestre advoluti genibus humilitatis nostre instancia supplicamus.

Capitulum XXI.

Annus Domini MCCCXXIX^us. De morte filii regis Vngarie, primi abbatis [i]) et pluribus aliis.

Anno Domini MCCCXXIX° Karulus, rex 1329
Vngarie transmisit domine Elizabeth, regine Boemie et Polonie, epistolam [1]) lugubrem in hec verba:

Serenissime principisse, domine Elizabeth, Dei gracia regine Boemie illustri, sorori sue carissime, Karolus, eadem gracia rex Vngarie salutem et continua prosperorum successuum incrementa. Si Dei misericordia per votivos successus de sua ineffabili providencia nos letificasset, sicut hac, ita et casum miserabilem et decessum lugubrem preclarissimi filii nostri, ducis Ladizlai, vobis proh dolor, cogimur nuncciare. Et licet proximitatis identitas et consangwinitatis indissolubilis unio dudum inter

[1]) Viz Chytil, Cod. dipl. Mor. VI, str. 293.

[r]) Goczlinus 2. — [s]) nemá 2. — [t]) myst. 2. — [u]) cathalogo 2. — [v]) oport. 1. — [x]) inmen. 2. — [y]) potuit 2. — [z]) illos 2. — [a]) ad hoc 2. — [b]) Przemislay 2. — [c]) Ottakari 2. — [d]) suum 1. — [e]) Wenczeslay 2. — [f]) domini 2. — [g]) spirit. suum 2. — [h]) cogn. 2. — [i]) Albertis 2. — [k]) nemá 2.

1329 nos divinitus ordinata, qua ab uno stipite tamquam germani gradu proximo derivamur, fuisset sufficiens, tamen propter deprimendum superbam elacionem regum et principum circumadiacencium regnorum vobis et magnifico principi, domino Johanni, regi Bohemie et comiti Lucelburgensi, carissimo contorali vestro nostroque fratri et amico predilecto, mala machinancium mediante dispensacione supreme sedis, sine qua esse non poterat, inter dictum filium nostrum vestramque filiam fedus matrimonii non absque provida deliberacione duxeramus ordinandum. Verum cum predicto domino regi, precordiali nostro, quamdiu presentis vite possibilitas in nobis subsistere poterit in hoc mundo, in prosperis et adversis diligenti favore adesse volumus, nos semper ad sua beneplacita offerendo, quod et per ipsum nobis fieri presumimus firma fide, loco et tempore oportunis, Excellenciam vestram regalem affectu fraternali sub certa confidencia requirimus per presentes, quatenus taliter et tam diligenti solicitudine dicto domino Johanni regi suadere velitis, quod singularis amicicie fervor, que inter nos hactenus viguit, in futuro vigeat, sinistra loquencium suggestione frivola non obstante, ut in incepto amicabilis unionis proposito seu perseverancia, Deo volente votiva dierum longitudine mutuo invicem nos et ipse valeamus gratulari et in virtute valida et brachio extento nobis rebellancium colla contere superborum. Ceterum petimus vos, quod nova presertim ex parte dicti domini regis Boemie, si que vobis constant, et eciam alia, que scitis de diversis mundi partibus, nobis utique per latorem presencium mediantibus vestris litteris velitis intimare. Datum in Alto Lapide in die Cinerum.

Sic iterum ruptum est vice altera affinitatis vinculum, quod propter regnorum pacis commodum fuerat bona discussione previa colligatum. [l])

Eodem tempore Elizabeth, regina Boemie, presencialiter ibi [m]) constituta destrui iussit incendio IV molendina, que in preiudicium monasterii [n]) Aule Regie super aquam Muldawam [o]) 1329
in Komorsan [1]) locata fuerant et constructa.

Hec regina pati non vult, quod qui bene nati
Sunt proceres, aliquid claustro faciant male, si quid
Fit, dolet ulciscens, toto conamine gliscens,
Hec [p]) ut proficiat domus et quod pax ibi fiat.
O regina poli, nostram derelinquere noli
Istam reginam, largire sibi medicinam,
Corporis ac cordis tersa cuncta fece sordis.

Ex eius etenim pia providencia, quam fecit in Ruchwan de ecclesia tibi, mater Christi virgo virginum gloriosa, templum glorie tue, quod est in Aula Regia ad plagam meridionalem, cum novem capellis et altaribus ampliari et in eo laborari, quod XXII annis sine evidenti labore quasi incultum iacuerat, procuravit. Nam hoc anno in die beati [2]) Stanizlai [q]) martyris et pontificis ego fretus auctoritate et licencia ordinarii superioris concinente et presente congregacione fratrum meorum in eisdem locis more solito, sollempnitate congrua primarium posui regine ipsius [r]) nomine fundamentum. Tanta enim hactenus pressi fueramus egestate, quod ipsa necessitas compulit ab omni sumptuoso opere nos cessare.

De reditu regis [s]) et de eius recessu.

Eodem anno in die beati Vrbani [3]) Johannes, rex Boemie et Polonie, de partibus Prussie et Litouie feliciter reversus in Pragensi suscipitur civitate; strenua valde et magnifica contra Litowanos et paganos in bellicis actibus exercuit opera, ut communis omnium hominum preconizat fama. Ipse namque, ut dicitur, ad remociores paganorum transivit terminos, quam aliquis ante ipsum principum fecerit, cuius memoria apud modernos sit. Sunt per ipsum inibi multa milia trucidata et circiter tria milia gentilium baptizata; ad hec omnia fratres Cruciferi de domo Teuthonica sua auxilia prebuerunt fide-

---

[1]) Komořany. — [2]) Dne 8 května. — [3]) Dne 25 května.

[l]) Tu dodává 2 amen. — [m]) constituta ibi 2. — [n]) A. R. mon. 2. — [o]) Multawam 2. — [p]) Hic 2. — [q]) Staynszlay 2. — [r]) ipsius nomen nomine 2. — [s]) De reditu regis Pragam jest nápis tohoto odstavce v 2; slova et — recessu scházejí.

1329 liter et consilia, procurando vehiculorum levium quadraginta quinque milia portancium pro exercitu necessaria et pro rege. Unus procerum gentilis tunc[t]) occiditur, qui habuisse XII pedes in longitudine perhibetur. Mansit autem post suum reditum idem rex in regno tantumdem quindecim diebus et Henrico iuniore[u]) de Lypa[v]) pro capitaneo regni instituto Baldwinum, Treuerensem archiepiscopum, suum patruum, a quo propter Maguntinense negocium vocatus fuerat, visitat, apud quem et alias extra suum regnum usque hodie perseverat. Porro prefatus Treuerensis[x]) archiepiscopus pretextu postulacionis parvipendens provisionem a sede apostolica Bunnensi preposito[1]) factam, omnes municiones ecclesie Moguntine excepta sola ipsa civitate violenter occupat tutoris nomine, omniaque gubernat. At Moguntinenses cives obsidionem civitatis per Treuerensem archiepiscopum fieri metuentes monasterium sancti Albani prope situm diruunt et deiciunt altas turres. Transivi et ego hoc anno Mogunciam et hec vidi et compaciens in animo ita dixi:

Heus, Albane bone, liti finem cito pone,
Que tibi deiecit turres, monachosque reiecit
Extra domus septa. Fac, hec[y]) quod prelia cepta
Sic concludantur, Christo laudes quod agantur.
Esse puto solam sedem, gravidam quasi molam,
Quam tenet antistes; poterunt digne fore tristes,
Qui retinent binas, si curant scire ruinas,
Illis annexas. Tanto te clerice vexas,
Quanto[z]) tuis humeris inicis, cito tu morieris,
Cuncta soluturus, que dat iudex tibi durus.

De obitu primi abbatis Aule[a]) Regie.

Eodem anno VII° idus Junii[2]) ex morbo calculi obiit venerabilis dominus Conradus[b]) primus, quondam abbas Aule Regie, etatis sue anno LXXXII°. Iste de Erfordia natus in Scedelicz professus adeo legalis in conversacione sua exstitit, quod propter famam ipsius celebrem primo in Grunhain[c]) postulatus, sed non datus pro abbate fuit; demum in Ossek abbas efficitur, biennio elapso cedit, in Scedelicz iterum reversus prioratui ut prius preficitur, quod quidem officium tam diu per ipsum regitur, donec advenit tempus acceptabile, quod datus fuit in fundacione monasterii Aule Regie primario pro abbate. Ab eodem vero abbacie regimine anno quinto fundacionis cedit voluntarie domino[d]) Ottone Thuringo sibi in officio succedente, abbatizante uno anno cum dimidio et cedente. Iterum prefatus dominus Conradus ad primum officium suum redit, sed anno Domini MCCCXVI° in crastino Prothi et Iacincti[3]) abbacie regimen resignavit et nobiscum in Aula Regia usque ad suum obitum annis XIII exemplariter in suo speciali comodo habitavit. Successit autem in onere huic domino Conrado frater Petrus, abbas tercius, de Sythauia[e]) dictus, qui usque hodie huius officii gravissimum portat pondus. Fuerunt autem anni regiminis predicti domini Conradi abbatis primi XXII cum dimidio, sed non tempore continuo, ut pretactum est. 1329

Istius abbatis animam, tu fons pietatis,
Abba pater, munda preciosi sanguinis unda,
Quem fudit morte gnatus[e']) tuus, hocque precor te,
Hanc ut de penis solvas, iungens et amenis
Cetibus angelicis. Accedat ad hoc genitricis
Christi vox cara, simul assint agmina clara
Horum sanctorum, qui lete regna polorum
Iam possederunt ac ipsa pie meruerunt.
Queso, simul stetis, hunc Conradumque iuvetis,
Ut fuit hic primus, ita sit locus eius opimus.

---

[1]) Jindřich III hrabě z Virneburku. — [2]) Dne 7 června. — [3]) Dne 12 září 1316.

[t]) nemá 2. — [u]) minore 2. — [v]) Lippa 2. — [x]) archiep. Treuer. 2. — [y]) hoc 2. — [z]) R. 2 má verš tento před předcházejícím. — [a]) Aule Regie nemá 1. — [b]) Cunr. 2 a tak níže. — [c]) Grunhaim 2. — [d]) domino Duringo sibi 2. — [e]) Syttauia 2. — [e']) genitus 2.

Capitulum XXII.

De terre motu et impressionibus aëris, de reditu episcopi Pragensis et morte Henrici de Lypa [f]) et pluribus aliis.

1329 Eodem anno XI° kalendas Junii [1]) terre motus factus est magnus in Boemia et Bawaria sensibiliterque [g]) notatus. Ego quidem tunc temporis sedebam quietus Prage in domo nostri monasterii circa horam completorii appodiatus lapideo parieti, qui tantum ex illo motu contremuit, quod me et qui mecum erant, ad timorem et horrorem maximum incitavit. Quedam epistola de astronomica sciencia conscripta plura mirabilia hoc anno ventura dudum ante annos aliquot predixerat, quam quia [h]) multorum simplicium animos turbaverat, de verbo ad verbum duxi presentibus inserendam, cuius tenor per omnia talis erat:

Magister Johannes Dauidis Toletanus et omnes magistri eiusdem loci universis, ad quos presens epistola pervenerit, salutem ac sancti Spiritus graciam et solamen. Noveritis, quod anno Domini MCCCXXIX° mense Septembri sole existente in libra convenient omnes planete insimul, et sol erit in cauda draconis, et fiet signacio rerum admirabilium [i]) et horrendarum, et fiet diluvium [k]) ventorum per Saturnum et Martem, et crescet mare ultra solitum, et erit ventorum tanta confliccio, quod flabunt omnes venti et obscurabunt et denigrescent totum aërem et dabunt sonos horribiles, et corpora hominum dissipabunt subvertentes edificia et arbores, et plures valles adequabunt montibus; et e converso et civitates precipitabunt maxime Babyloniam, Baldach, [l]) Sacan et Tripolym et precipue civitates sitas in locis arenosis et sabulosis. Et ante omnia erit defectus sive eclipsis solis; et erit sol a tercia usque ad meridiem ignei rubicundique coloris, quod signat maximam effusionem sanguinis. Et postea sequitur eclipsis [m]) lune in coloribus permixtis, quod signat confusionem gencium; et post emergent prelia 1329
magna et occisiones in oriente et occidente; et terre motus erit universalis per totum orbem subvertens plurima loca. Et erit caristia magna et fames vere per totum et mortalitas et tradicio regnorum ad invicem. Et quidam imperator magnus et potens morietur, ita quod post illorum ventorum diluvium [n]) pauci remanebunt viventes, sed quicunque remanebunt, diviciis affluent. Orietur dubietas inter Saracenos et relinquent idola [o]) sua et fient unum cum christianis. Ideoque nos cum magistratibus et sodalibus peritis et astrologis Toletanis vobis duximus revelandum, iniungentes in remissionem peccatorum et redempcionem animarum vestrarum, ut predictam reveletis ignoranciam, provideatis quoque vobis, ubi habitabitis, dum venti flabunt. Flabunt enim venti [p]) in mense Septembri et tunc vix in terra invenietur mansio secura. Preparabitis ergo vobis cameras in planicie circumdatas montibus non arenosis nec sabulosis; sintque operte turres et terram solidam ponite desuper, ne sint ibi arbores vel alie res, que orificium camere possint operire, et ponatis intus cibaria ad XXX dies. Et sciatis, quod nobiscum convenerunt omnes philosophi, astronomi Hyspanie, Grecie et Arabie et Hebrei. [q]) Audivimus eciam, quod Meathinus [r]) turrim construxit superexcellentis [s]) edificii, eritque turris ad instar unius magni montis, et audivimus a rege Cycilie, que nobis periculosa videntur. Datum in Tolleto anno Domini MCCCXXII.

Docuit me ipsa rerum et eventuum experiencia, quia fere omnia, que eadem epistola spiritu pseudigrapho [t]) predixerat, sunt mentita. Immo [u]) iste annus quietus fuit et temperatus et in blado plurimum fructuosus; ideoque talia pericula futura ex suo astralabio prophetantem compescit [v]) et redarguit poeta, cum dicit:

Lingue archana Dei celumque [x]) inquirere, quid sit?
Cum sis mortalis, que sunt mortalia cura.

[1]) Dne 22 května.

[f]) Lippa 2. — [g]) que nemá 2. — [h]) quod 2. — [i]) ammir. 2. — [k]) dyl. 1. — [l]) Waldach 2. — [m]) eclypsis 1. — [n]) dyl. 1. — [o]) ydola ruk. — [p]) nemá 1. — [q]) Hebrey 1. — [r]) Meathynus 1. — [s]) Ruk. 2 má jen excellentis. — [t]) phevdografo 1. — [u]) ymmo 1; ymmo et 2. — [v]) conp. 2. — [x]) que nemá 1.

1329 Ast ego cognosco, vos id quoque noscere posco,
Quod vir se stultum facit hinc, quod tollere vultum
Vult ad ventura, cui deberet fore cura
De re presenti; quia nescit, si vehementi
Morsu cras rapiat mors hunc, aut quid sibi fiat.
Ars quevis certa, sed mens quia[y]) nostra referta
Est vicio multo, de quo sepissime stulto
Subiacet errori, proprie quoque carnis amori,
Autumo, quod plures sese faciunt quasi fures,
Dum plus clarere querunt, quam vera tenere.
De summis fantur, sed in immis[z]) infatuantur.
Multi multa sciunt, fatui tamen hii sibi fiunt,
Discuciunt alia, licet hiis sit nulla sophia.
Esto tibi primo sapiens, alias[a]) sed in imo
Per nasum trahe te, tunc ius[b]) tibi sume prophete;
Cuncta locata secus oculus videt, est sibi cecus.

De processu Johannis pape contra Lodowicum.

1330 Johannes episcopus, servus servorum Dei. Venerabili fratri episcopo Pragensi salutem et apostolicam benediccionem. Ad obviandum damnandis Lodowici,[c]) olim Bawarie ducis, excommunicati heretici et scismatici, ausibus et fidelium parcium Alemanie periculis imminentibus occurrendum pridem certum processum de fratrum nostrorum consilio presente multitudine copiosa fidelium habuimus, cuius tenor sequitur in hec verba:

Johannes episcopus, servus servorum Dei. Ad certitudinem presencium et memoriam futurorum. Dudum perversis et damnandis Lodowici, olim Bawarie ducis et discorditer in regem Romanorum, sicut dicebatur, electi, conatibus, quem adeo ambicio ceca succenderat, quod eius eleccione per sanctam Romanam ecclesiam, ad quam cuiuscunque in regem Romanum electi et eleccionis de ipso facte approbacio et admissio vel reprobacio vel repulsio pertinere dinoscitur, non admissa, nec eius approbata persona nomen et titulum regium usurpare presumpsit temere, seque immiscere administracioni regni et imperii ac hereticis et rebellibus favorem, auxilium et 1330
consilium contra sanctam ecclesiam impertiri, volentes remediis salubribus obviare, eundem Lodowicum per nostrum edictum publicum, cum ad ipsum tutus nequaquam pateret accessus, sub virtute obediencie ac excommunicacionis pena de fratrum nostrorum consilio monuimus,[d]) ut a premissis intra certum sibi tunc prefixum terminum omnino desisteret, administracionem eandem, quousque per ecclesiam ipsam approbatus et admissus existeret, nullatenus resumpturus, sed revocaturus penitus, prout esset sibi possibile, cum effectu, quecunque de facto fuerant per ipsum in contrarium attemptata: universis prelatis et aliis quibuscunque personis ecclesiasticis et secularibus necnon communitatibus et universitatibus sub magnis penis spiritualibus et temporalibus districcius nichilominus iniungendo, ut eidem Lodowico nullatenus circa premissa parerent vel intenderent quoquo modo, nec eidem prestare auxilium, consilium super hiis vel favorem, non obstantibus fidelitatibus aut aliis quibusvis iuramentis eidem prestitis aut obligacionibus, colligacionibus, confederacionibus, societatibus et[e]) paccionibus sub quacunque forma vel expressione verborum cum ipso initis, eciamsi essent iuramentis vel adieccione penarum vallate, que omnia nulla, cassa et irrita esse de fratrum eorundem consilio declaravimus, quatenus de facto processerant, nulla, cassa et irrita duximus declaranda. Et quia predictus Lodowicus huiusmodi et aliis diversis monicionibus, mandatis et preceptis nostris parere contempsit dampnabiliter deteriora — tanquam datus in sensum reproborum — iugiter committendo, primo excommunicacionis sentencia innodatus exstitit ac subsequenter culpis ipsius excrescentibus et contumaciis eius adauctis iure privatus,[f]) si quod sibi ex eleccione predicta fuerat ad regnum vel imperium quomodolibet acquisitum. Deinde vero eo excessus excessibus cumulante ducatu Bawarie ac omnibus privilegiis tam apostolicis quam imperialibus ac bonis et feudis omnibus, que ab eadem Romana vel quibusvis aliis eccle-

---

[y]) místo quia nostra má 2 nostraque. — [z]) ymis ruk. a tak níže. — [a]) aliis ruk. — [b]) ius tibi sum ymmo 2 místo ius t. sume prophete. — [c]) Ludwici 2 a tak níže. — [d]) meminimus 2. — [e]) vel 2 — [f]) privatis 2.

1330 siis aut imperio obtinebat, per diversos processus nostros diversis temporibus habitos, de fratrum eorundem consilio iusto iudicio nudatus extitit et privatus. Et demum, quia pharaonis imitatus duriciam et contempnens omnem sancte matris ecclesie disciplinam nulla correccionis ostendit indicia, sed pocius hereticis et hereticalibus intendens dogmatibus [g]) ac hereticos, quos in suum admisit consorcium eorumque hereses et errores defendendo se ostendit hereticum manifeste, debitis servatis solennitatibus primo fautor hereticorum declaratus et subsequenter de crimine heresis fuit sentencialiter et [h]) publice per nos de ipsorum fratrum consilio condempnatus. Postmodum vero idem Lodowicus premissis excessibus et criminibus detestabilibus non contentus, sed tanquam obstinatus in malum et velud demersus in desperacionis laqueum, continue conatus suos dirigens ad peiora imperialis solium dignitatis de facto non sine magna insania et temeritate dampnabili usurpare presumpsit, se ad illud per illos, quibus non competebat, faciens, ac si ius sibi competeret, coronari et ad offendendum ecclesiam sanctam Dei eiusque fideles et devotos in Ytalie partibus, in quibus ausu nefando contra prohibicionem remansit ecclesie, nichilominus se [i]) attingens nonnullas civitates et loca parcium predictarum, que sibi non adheserant, devastavit horribiliter et immaniter [k]) ac nonnulla ex ipsis ad tantam inopie ac paupertatis egestatem deduxit, quod eciam per tractum longissimi temporis adiicere non potuerant, ut resurgant. Jura insuper et bona imperii dilacerando continue devotos et fideles ecclesie persequendo crudeliter et quantum in eo fuit de illis partibus effugando, et demum nequicie sue virus conceptum evomens ad subvertendum prorsus fidem catholicam et scindendum dominicam inconsutilem tunicam in divine maiestatis opprobrium tociusque cetus fidelium scandalum, periculum et contemptum execrandis faccionibus velud membrum sathane se disponens associatis sibi quibusdam suis nequam [l]) complicibus Petrum de Coruaria, virum utique scandalosum et perfidum — qui olim dimissa uxore sua legittima, cui pluribus annis tam in lecto quam in mensa cohabitaverat, fratrum Minorum assumens preter uxoris eiusdem consensum habitum et pro fratre Minore se gerens, quique ministro suo provinciali Romano inobediens per ipsum fuit pronunciatus in excommunicacionis incidisse sentenciam, mancipandus carceri — in antipapam assumpsit procurans, quod idem Petrus sic delusorie et dampnabiliter in antipapam assumptus pseudocardinales et notarios ac officiales alios iuxta morem, quem servat Romana curia, constitueret [m]) aliasque nonnulla presumeret cunctis catholicis detestanda, synagogam autem huiusmodi diebus congregatam aliquibus virtutum Dominus misericorditer subito dissipavit. Nos, qui [n]) omnia per eosdem Lodowicum et Petrum attemptata circa premissa vel premissorum occasione vel eorundem aliqua de fratrum eorundem consilio nulla, cassa et irrita merito duximus declaranda, prefatum Lodowicum tam ex predictis quam aliis diversis capitulis multis respersum heresibus tanquam hereticum et scismaticum manifestum de heresi et scismate de fratrum ipsorum consilio nichilominus condempnantes, adversus eum penas infligendo varias et eciam declarando ipsum incurrisse inflictas et comminata, sicut in diversis processibus nostris supradictis [o]) de predictorum fratrum consilio sollempniter habitis plenius continetur. Sane quod [p]) fide digna multorum relacio ad nostrum noviter deduxit auditum, quod idem Lodowicus nondum in eo igne avaricie et ambicionis extincto, sed pocius flatu diabolico inflammatus ad civitatem [se] contulit Tridentinam, ubi suis complicibus convocatis satagit ordinare, quod sicut in partibus Ytalie [p*]) supradictis iura usurpavit imperii, fideles turbavit eorumque devoravit substancias et consumpsit, sic et in Alemanie partibus dampnandum suum in hac parte desiderium valeat adimplere, ac varios officiales vel ministros ad easdem partes Alemanie disposuit propter hoc destinare: nos tantis malis et pe- 1330

[g]) docmatibus 2. — [h]) et publice nemá 2. — [i]) nemá 2. — [k]) inman. 2. — [l]) nemá 2. — [m]) constituerit 2. — [n]) Nos, que omnino 2. — [o]) super predictis 2. — [p]) que 2. — [p*]) Ytalye 2.

1330 riculis iustis obviare remediis cupientes prefatum Lodowicum per hoc edictum nostrum publicum, cum ad eum pro faciendis sibi monicionibus et inhibicionibus huiusmodi non sit tutus accessus, moraque pericula varia comminetur, presente hac multitudine copiosa fidelium monemus et eidem sub excommunicacionis pena necnon sub penis aliis tam spiritualibus quam temporalibus in eundem inflictis hactenus,[q]) quas pro repetitis haberi[r]) volumus, quibusque ipsum subiacere decrevimus, si contrarium fecerit, ipso facto, inhibemus et mandamus expresse, ne ulterius de administracione regni Romanorum vel imperii se quomodolibet intromittat nec se regem vel imperatorem nominet, nec ab aliis faciat, quantum in eo fuerit, nominari, nec sub nomine huiusmodi vel alio quocunque pro[s]) dictorum regni et imperii negociis ad Alemanie vel alias aliquas partes aliquem vel alios destinare presumat, nec vicariatus vel alia quecunque officia, quibusvis nominibus nuncupentur, concedat seu committat alicui vel aliquibus, nec eciam in illis[t]) partibus vel aliis iura vel bona regni vel imperii quomodolibet occupet vel pertractet fidelesque non turbet ecclesie et imperii aut molestet. Universis nichilominus et singulis prelatis et personis ecclesiasticis, secularibus et regularibus, cuiuscunque preeminencie, dignitatis, ordinis, status vel condicionis existant, eciamsi[u]) patriarchali, pontificali aut maiori seu inferiori prefulgeant dignitate, necnon regibus, ducibus, principibus, marchionibus, comitibus, baronibus, nobilibus, potestatibus, capitaneis, rectoribus et aliis dominis temporalibus aliisque personis singularibus quibuscunque ac communitatibus, universitatibus, civitatibus, castris, oppidis, villis et locis sub excommunicacionis in personas singulares et interdicti in terras, civitates, castra, oppida et loca ipsorum ac universitates, communitates et collegia, necnon privacionis dignitatum, personatuum, officiorum et beneficiorum ecclesiasticorum dictorum[v]) prelatorum et personarum ecclesiasticarum ac tam illorum quam aliorum quorumcunque privilegiorum apostolicorum 1330
et imperialium, feudorum, bonorum, honorum, officiorum, que a Romana vel ecclesiis[x]) aliis seu imperio obtinet, ac libertatum et immunitatum quarumlibet penis inhibemus districcius et mandamus, ne vicariatus vel quodcunque aliud officium vel administracionem huiusmodi, quocunque nomine nuncupetur, recipiant ab eodem vel alio seu aliis eius auctoritate, nomine vel mandato; et si forsam officium vel administracionem huiusmodi receperunt, statim illud vel illam, postquam[y]) presens processus ad eorum noticiam pervenerit, vel per eos steterit, quominus pervenire potuerit, dimittere non postponant,[z]) illud vel illam nullatenus ulterius resumpturi, neve prefato Lodowico aut complicibus, fautoribus, vicariis, ministris vel officialibus eiusdem, quomodocunque[a]) nuncupentur, pareant in aliquo vel intendant, nec eos vel aliquem ipsorum recipiant vel admittant, aut de iuribus et proventibus quibuscunque ad regnum Romanum vel imperium spectantibus respondere vel alias eis impendere auxilium, consilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte presumant, alioquin personas singulares quascunque, ecclesiasticas et seculares, cuiuscunque sint preeminencie, condicionis et status ecclesiastici vel mundani excommunicacionis, terras vero, civitates, castra, oppida et loca necnon universitates, communitates et collegia, que contra inhibicionem et mandatum nostrum huiusmodi aliquid facere vel attemptare temere presumpserint,[b]) interdicti sentencias, quas ex nunc proferimus, necnon personas ecclesiasticas, preter patriarchas, archiepiscopos et episcopos, privacionis omnium dignitatum, personatuum et aliorum beneficiorum suorum ecclesiasticorum cum cura vel sine cura et inhabilitacionis penam ad ea et similia in posterum obtinenda incurrere volumus ipso facto; ad privacionem dignitatum[c]) et prelaturarum dictorum patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum ac inhibicionem ad ea et similia obtinenda necnon nec privilegiorum

[q]) actenus 2. — [r]) habere 2. — [s]) Místo pro dictorum má 2 per diversorum. — [t]) talibus 2. — [u]) si schází v rukopisu 2. — [v]) dictorum — ecclesiasticarum nemá 2. — [x]) aliis eccl. 2. — [y]) quam 2. — [z]) postposuerit 2. — [a]) quocumque 2. — [b]) presumpserit 2. — [c]) dignitatis 2.

1330 quorumcunque apostolicorum et imperialium ac feudorum, bonorum, honorum, libertatum, que ipsi et quicunque alii clerici vel laici [d]) a Romana vel quibusvis aliis ecclesiis seu imperio quomodolibet obtinent, ac libertatum et immunitatum tam contra ipsas quam alias quascunque personas ecclesiasticas et seculares, cuiuscunque status vel condicionis existant, et alias spirituales et temporales penas et sentencias, de quibus nobis videbitur infligendas seu inflictas declarandas, iuxta delictum, contumaciam et excessum cuiuslibet, si quando et quociens oportunum cognoverimus, communiter vel divisim, absque monicione et citacione alia nos processuros apercius predicentes, non obstantibus fidelitatis et quibusvis aliis iuramentis, per que ipsi vel eorum aliqui dicto Lodowico sese [e]) quomodolibet astrinxissent, ac confederacionibus, societatibus et ligis cum eodem seu alio vel aliis nomine suo vel mandato per quascunque personas singulares ecclesiasticas vel seculares, aut communitates seu universitates, collegia contractis seu initis sub quacunque forma seu expressione verborum, eciam si penarum adieccionibus aut iuramentorum prestacionibus vel quacunque alia [f]) firmitate vallate fuissent, utpote in Dei contumeliam, contra [g]) bonum pacis ac in derogacionem honoris et status s. matris ecclesie, et in preiudicium rei publice animarumque periculum cum heretico excommunicato presumptas temere, que omnia per processus nostros alias nulla, cassa et irrita declaravimus, et adhuc eciam declaramus, et quatenus de facto processerant, cassavimus, annullavimus et irritavimus et nunc ex superabundanti [h]) cassamus, annullamus et irritamus, eciamsi post dictos processus aliqua talia fuerint attemptata, iuramenta dissolventes huiusmodi et penas omnes et singulas super predictis vel ea tangentibus adiectas quomodolibet relaxantes de plenitudine potestatis. Volumus autem et authoritate [i]) apostolica nichilominus decernentes, quod processus noster huiusmodi prefatum Lodowicum et alios, quos tangere dinoscitur, apprehendat et artet, [k]) ac si eisdem [l]) 1330
personaliter et singulariter publicatus et intimatus sollempniter extitisset constitucione quacunque contraria per predecessores nostros, Romanos pontifices, edita non abstante. Ut autem processus noster huiusmodi et omnia in eodem contenta ad [m]) eiusdem Lodowici et aliorum, quorum interest, communem noticiam deducantur, cartas sive membranas processum continentes eundem in eodem Auinione appendi vel affigi ostiis [n]) seu superliminaribus faciemus, que processum ipsum suo quasi sonoro preconio et patulo indicio publicabunt, ut idem Lodowicus et alii, quos processus ipse [n]) contingit, nullam possint [o]) excusacionem pretendere, quod ad eos non pervenerit, vel quod ignorarint eundem, cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Datum Auinione V kal. Februarii pontificatus nostri anno XIV.

Volentes itaque dictum processum et contenta in eo, ut plenius innotescant parcium earundem fidelibus ac ipsi, ne per eundem Lodowicum suosque sequaces, complices et ministros inficiantur, decipiantur aut opprimantur seu penis et sentenciis per processum ipsum inflictis et comminatis involvantur, sibi providere valeant caucius, et ne pretendere super hiis valeant ignoranciam, in eisdem partibus sollempniter publicari, fraternitati tue per apostolica scripta in virtute obediencie districcius iniungendo mandamus, quatenus per te vel alium seu alios religiosos et seculares, de quibus tibi videbitur, processum eundem et omnia et singula, que continentur in eo, in locis et ecclesiis tuarum civitatis et diocesis, de quibus expedire videris, eis expositis in vulgari nichilominus, ut clarius intelligantur, publicare sollempniter ipsumque Lodowicum, excommunicatum hereticum et scismaticum, singulis diebus festivis et dominicis publice studeas nunciare, nos de publicacione huiusmodi per instrumenta publica, principium [p]) et finem presencium continencia,

[d]) layci 2. — [e]) se 2. — [f]) firmitate alia 2. — [g]) Místo contra bonum má 2 contrahentem. — [h]) superhabundanti 2. — [i]) auctoritate 2. — [k]) arctet 2. — [l]) easdem 2. — [m]) Místo ad eiusdem má 2 ab eodem. — [n]) ipsi contingunt 2. — [o]) possunt 2. — [p]) principum 2.

1330 redditurus, quanto cicius poteris, nichilominus[q]) cerciores. Datum Auinione III kal. Februarii pontificatus nostri anno XIV.

1329 Eodem anno mense Mayo[1]) Boleslaus, dux Slesie, dominus Brigensis civitatem Lignicz[r]) cum suis pertinenciis, quam a fratre suo Wladizlao clerico vi[s]) abstulit et sue dicioni subdidit, a Johanne, rege Boemie et Polonie, iure feodali quasi coactus suscipit et ad eius obsequia perpetuo cum suis heredibus se astringit. Duces quoque Polonie et Slesie, quorum numerum nunc nescio pre multitudine, fere omnes eodem tempore eiusdem regis rerviciis se mancipant, fidem prestant. Insuper Gorlicz civitas, que ab antiquo tempore abstracta fuerat racione dotis propter nupcias a regno Boemie, ad regem hunc revertitur et suo vero capiti reunitur.[2]) Huius vero reunionis exstitit iste modus.[t]) Cives siquidem prefate civitatis grave iugum, quod eis Henricus, dux Slesie dictus de Javir,[u]) eorum tunc dominus, iniuste sepius imposuit, ferre noluerunt, ad Wencezlaum, Johannis, regis Boemie, primogenitum, tunc in Francia constitutum legatos miserunt, qui dixerunt: Nos o Domine, qui heres legitimus regni estis Boemie, ad vos noveritis hereditarie pertinere. Quamvis enim veluti sub quadam obligacione dotis nomine diu sub marchionum Brandenburgensium fuerimus dicione, tamen, quia hii omnes extincti sunt divina permissione, obsecramus, ut nos et filios nostros radici, de qua processimus, dignemini denuo inserere et regno Boemie, quod vobis natura et iura appropriant,[v]) reunire. Istorum itaque[x]) nunciorum votum et homagium heres iste iuvenis senum usus consiliis suscipit, urbemque Gorlicz cum civibus tutamini Johannis regis, patris sui, ut primicias regni sui fideliter recommittit. Facit pater, quod petit filius, nam ad hoc eius erat[y]) animus non modicum inclinatus. Fama namque tunc volabat publice, quod predictus Henricus, dux Slesie. 1329
Johannem regem conatus fuerit latenter occidere, quod quidam miles huius rei testis dictus Wilricus de Uzk[z]) volebat in duello contra ducem more et modo militibus congruo[a]) comprobare. Igitur urbem, quam dux perdidit, rex possedit.[3])

De reditu episcopi Pragensis.

Eodem anno in die beatorum Processi et Martiniani martyrum[4]) Johannes, episcopus Pragensis vicesimus septimus, ab urbe Auinionensi, scilicet a curia Johannis pape, in qua annis XIII ab omni administracione tam spiritualium, quam temporalium suspensus gravi cum tedio steterat, ad episcopatum suum omni dignitati priori restitutus revertitur et cum sollempnitate congrua a clero et ab universo populo honoratur. Sed quia proverbium est poëticum:

Curia Romana non pascit ovem sine lana,

iste idem episcopus omni suarum pecuniarum excoriatus vellere iterum reversus incipit aliam lanam querere, ne eum contingat in solis nudis et puris intellectibus remanere.

Hoc scio, quando dare quis habet, quod curia stare
Hunc secum patitur, sed cum dare non reperitur,
Tunc datur egressus homini, patrieque regressus.
Carta reportatur huc, illic gaza moratur;
Gracia de verbis, si vis lenibus[b]) vel acerbis
Magna tibi fit ibi, quidquid poterit cute scribi.
Hoc recipis plene, si turgent ere crumene,
Hoc reputo dignum, ponens super hoc tibi signum,
Exstat ius tale, quod qui dat spirituale,
Pro sale, proque vale tollat numisma reale.

[1]) Dne 9 května. — Viz Grünhagen u. Markgraf, Lehens- u. Besitzverhältnisse Schlesiens I, str. 302. — [2]) Viz Köhler, Sammlung der Urk. des Markgrafth. Oberlausitz I, 273 a následující a Grünhagen und Markgraf, Lehens- u. Besitzurkunden Schlesiens I, 129, 130, 302, 306. — [3]) Köhler, Sammlung etc. 275 a Balbin, Misc. dec. I. lib. VIII p. 270. — [4]) Dne 2 července.

[q]) facias cert. 2. — [r]) Lignycz 2. — [s]) vi et dolo měl 1, ale et dolo jest přetrženo. — [t]) motus 2. — [u]) Jawer 2. — [v]) apropr. 1. — [x]) namque 2. — [y]) nemá 2. — [z]) Usk. 2. — [a]) conprob. congruo 2. — [b]) leuibus 2.

De obitu Henrici de Lypa senioris.

1329 Eodem anno in die Rufi martiris [1]) obiit Brunne vir nobilis et strenuus Henricus senior de Lypa [c]) dictus, de quo crebro fit mencio in precedentibus, eo quod fuit opulencia, potencia et gloria seculari plurimum pre ceteris baronibus sublimatus. Propter mortem istius regina Elizabeth dicta de Grecz tantum flevit et doluit, quod cunctis videntibus eius gemitum stupor fuit. Et quoniam sicut in vita sic et morte ab ipso noluit separari, statuit corpus eius in sue fundacionis nove monasterio honorifice tumulari. [2]) De isto famoso barone si pauca nunc scriberem, cognicionem multorum gestorum suorum per compendium breviloquii obfuscarem.

Hic tamen Henricus mundi licet esset amicus,
Et [d]) cum mundo res plures querens et honores,
Non tamen hunc mundus hic iuvit, quin furibundus
Morsus eum mortis raperet; quo federe sortis
Nescio, sed Christe pie te rogo, fac hoc, ut iste
A nece prostratus fiat sanctis sociatus.
Dic lacrimis amen, sibi nunc et da recreamen.

Capitulum XXIII.

De novitatibus morum.

Hiis temporibus et in annis incepit notabiliter et mirabiliter fere in cunctis hominibus et precipue in Boemie et circumiacencium terrarum partibus quedam nova curiositas et curiosa novitas tam in vestibus, quam consuetudinibus et moribus suboriri; nec desunt de sapientum numero, qui huiuscemodi cum admiracione considerant et eas in suis dictaminibus et carminibus redarguunt et subsannant. Unus ex istis reprehensoribus nuper in montibus Kuthne [e]) est occisus. Sunt quidam istorum mirabilium inventorum, qui more barbarorum barbas longas nutriunt, nec has radunt. Sunt et alii, qui dignitatem deformando virilem morem secuntur in crinibus per omnia muliebrem; alii crines suos in latum more lanificum percuciunt in rotundum auretenusque diffundunt; alii calamistro crines tornant, ut comis crispantibus et circumvolantibus humeros suos ornent. Mitrarum usus, qui fuit primitus, nunc penitus est abrasus. Cantus fractis vocibus per semitonium et diapente [f]) modulatus, olim tantumdem perfectis musicis usitatus iam in coreis ubique resonat et plateis a laicis et phariseis. Variis quoque lingwagiis in constratis [g]) nostri plurimi iam locuntur. In vestibus tanta est diversa [h]) deformitas, quanta deformium mencium diversitas intus dictat. Se quisque reputat feliciorem, qui excogitat novum morem. Curta et arta cum quadam menda circa cubitum dependente in tunica, que quasi auris circumvolat asinina, iam iam videntur plurium [i]) vestimenta. Pilea [k]) longa superiusque acuta, diversimode colorata portantur in urbibus, plus in via. Nullum iam cernimus tam contemptum in agris arantem rusticum, qui non deferat latum capucium et oblongum. De caligis et sotularibus crura et pedes artissime stringentibus senibus et prudentibus sepe admiracio fit et risus. Nunc clerici parvas crinibus suis tectas deferunt in capitibus coronas, magnos vero in lateribus gladios et cultellos; e contra raro videmus laicum, [l]) qui in cingulo [m]) zonam non habeat ad orandum. Tanta ac talis surrexit abusio ac novitatum detestabilium invencio, quod eas non solus, sed cum pluribus reprehendo et describere ipsas nolo. Non enim cernentem aut legentem ista novitas edificat, sed maximam mutacionem regni Boemie significat et declarat. Nam post naturalium regum interitum passa est Boemia diversum multiplexque dominium, de quo accepit morum consuetudines diversorum. Exiit nunc proverbium generale: Ad modum simie [n]) Boemia habet se, facit enim, quidquid alios viderit exercere.

O si Nithardus, [o]) qui non fuit ad nova tardus,
Hec nova vidisset, bona plurima composuisset

---

[1]) Dne 26 srpna. — [2]) Viz Chytil, Cod. dipl. Mor. VII, p. 65, kde jest poslední vůle královny Elišky.

[c]) Lyppa 2. — [d]) Místo Et cum má 2 Nunc. — [e]) Chuthnis 2. — [f]) dyapente ruk. — [g]) inconsuetis 2. — [h]) diversitas, deformitas 2. — [i]) plurimum 2. — [k]) Pillea 1. — [l]) laycum 1. — [m]) cyngulo 2. — [n]) simee 1; symee 2. — [o]) Nytardus 2.

Carmina satyrica, quoniam sua mens inimica
Exstitit hiis factis a rusticoribus actis.
Rusticus et civis, clerus [p]) cum milite quivis
Causam preberet, modo quod Nithardus haberet
Decantare satis referendo modus novitatis.
Iam sunt in villis, qui delectantur in illis,
Et plures turbe nunc castris sunt et in urbe.

Capitulum XXIV.

De morte Friderici, ducis Austrie, et [q]) de morte [r]) abbatis Scedelicensis, et de reditu Lodowici Bawari de Ytalia. [s]) Annus Domini MCCCXXX[us].

1330 Anno Domini MCCCXXX[o] infra octavas Epiphanie [t]) domini Fridericus dictus rex Romanorum, dux Austrie, qui propter imperium occasio et materia exstitit [u]) maxime discordie in omnibus partibus Alemanie, [v]) vexatus diversarum infirmitatum onere et precipue pediculorum horrenda multitudine, in castro suo, quod Gutenstein [1]) dicitur, in Austria moritur et in Morberch [x]) monasterio [2]) Carthusiensis [y]) ordinis, quod ipse fundaverat, sepelitur. Hic Fridericus fuit in Frankenfurd [z]) electus in regem Romanorum sub discordia, coronatus in Bunna, [a]) multa constituit prelia carens quasi frequenter victoria, faciensque periculosa in imperio scismata, de quibus omnibus plurima in precedentibus sunt conscripta. Rarus in populo cernitur, qui de huius obitu contristetur; nimirum quia nec fratres sui uterini Albertus et Otto multum super mortuo dolent isto. Tres fratres suos Rudolfum, [b]) Leupoldum et Henricum breviter antea defunctos iste mortis solvens debitum est secutus. Reliquit post se suam coniugem, regis Arrogonie filiam, excecatam et nullum masculinum heredem.

Fac hunc Christe ducem celestem prendere lucem,
Indulge scelera sua, da tua gaudia vera,
Vota tibi replico pie parce Ihesu Friderico.
Quamvis dux et rex fuit ante, modo tamen est fex, 1330
Et caro, que grata fuerat, iacet incinerata.
Spiritus eius ibi [c]) sit, ubi scis nomina scribi
Horum sanctorum, quos ditant regna polorum.

Eodem tempore Lodowicus Bawarus a multis imperator Romanorum appellatus de Ytalie et Lombardie [d]) partibus cum uxore sua filia comitis Savoye [3]) revertitur [4]) et in Bawarie civitate, que Monacum dicitur, pro tempore commoratur

Hic Lodowicus, quod mortuus est Fridericus,
Non modicum gaudet, tamen hoc non omnibus audet
Plenius exprimere, quia vult modo solus habere
Imperii culmen, erat ille sibi quasi fulmen
Et trabs in visu, quoniam toto sibi nisu
Ille resistebat, aptum cum tempus habebat.
Inter eos scisma fecit regaleque crisma,
Sed mortis morsus fert pacis federa prorsus.

Mors abbatis. [e])

Eodem anno in die beati Mauri [5]) abbatis dominus Fridericus nacione Saxo, abbas in Scedelicz, Aule Regie visitator secundus, vir expertus febris quartane molestia gravatus mortis aculeo est extinctus. Ad huius sanctam unccionem extremam, cum frater Conradus, [f]) prior domus illius, primam tantummodo dixisset collectam, nemine meum suspicante adventum et presenciam et ego ipse nesciens ipsius tantam demenciam, inopinate noctis tempore superveni, sancteque unccionis implens officium in diluculo sequentis diei mortuum, die altera cunctis, qui aderant, dolentibus multisque, flentibus in capitulo anno sui regiminis decimo sepelivi.

Huic Friderico pacis diti vel amico,
Tu qui pax verax et evax exstas, sis ei fax.
Fac pie rex, pia lex, sic quem terret sceleris fex,

[1]) Gutenstein v Dolejších Rakousích. — [2]) Mauerbach v okresu Burkersdorfském. — [3]) Manželka císaře Ludvíka IV byla, jak již výše řečeno, dcera Viléma Holandského. — [4]) Do Bavor vrátil se císař Ludvík v polovici února r. 1330. (Viz Böhmer, Reg. imp. ab a. 1314—1347 p. 67.) — [5]) Dne 15 ledna.

[p]) clericus 2. — [q]) nemá 2. — [r]) de morte nemá 2. — [s]) tu klade 2 ještě slova: et aliis sequentibus. — [t]) Ephyphanie 1. — [u]) exstiterit maxime 3. — [v]) Almanie 2. — [x]) Morberk 2. — [y]) Cartus. 1, 2. — [z]) Frankenfurt 2. — [a]) Beruna 2. — [b]) Rud. et Lewpoldum 2. — [c]) ubi 2. — [d]) Lamb. 2. — [e]) nemá 2. — [f]) Cunr. 2.

1330 Quam tulit ut vixit, ibi non sit stix, ubi pix[g]) sit,
Aut ubi nox atrox, sed mox ubi leta sonat vox.
Non ubi trux, sed lux, quam tu das Christe potens dux.

Isti domino Friderico successit in abbatis officium[h]) reverendus vir magister Vlricus,[1]) doctor decretorum nobilis de Babyanitz[i]) dictus, quondam multarum ecclesiarum canonicus, tunc monachus anno ingressionis sue ad ordinem Cisterciensem quarto presentibus sex abbatibus electus canonice in crastino Purificacionis beate Marie virginis[2]) in abbatem, qui invenit domum illam plus quam in tribus millibus marcis in debitis obligatam.

De fundacione monialium domine regine.

Eodem anno VII° idus Junii[3]) in die magno venerabilis corporis Christi Elizabeth, Boemie et Polonie regina, cum devocione et sollempnitate congrua sex sanctimoniales ordinis fratrum Predicatorum de Olomucz adductas ad domum Johannis, Wissegradensis prepositi, in Vgest ante civitatem Minorem Prage sitam, in qua prius eiusdem ordinis sorores, que nunc sunt apud sanctum Laurencium, plus quam decem annis habitaverant, introduxit, ibique cenobium iterum fieri instituit, cui capellam sancti Michaelis prope Wissegradum suis cum proventibus[k]) applicavit. Porro eadem domina Elizabeth regina post trium tantundem mensium tempora tacta dolore intrinsecus et penitencia ducta de fundacione iam predicta, propositum et decretum sue voluntatis mutans,[l]) locum fundacionis eiusdem sanctimonialibus Cisterciensis ordinis in Aulam Regiam filiacionis gracia pertinendis liberaliter tradidit,[4]) ut inferius plenius apparebit.

Eodem anno idibus Julii[5]) octava hora diei sol in tantum eclipsatur, ita quod de corpore eius tantum una parva extremitas ad modum lune trium noctium videbatur. Eodem anno siligo ubique periit, et de vino modicum cunctis crevit. 1330

Quomodo rex Vngarie vulneratur.

Eodem anno Karulus, rex Vngarie, cum regina sua coniuge filia regis Cracouie securus[m]) in suo sedens palacio inopinate[n]) a quodam superveniente Vngaro, eiusdem regis latenter inimico, gravissime vulneratur, et regine volenti regem protegere per illum tyrannum[o]) manus totaliter amputatur; siccarius ille mox capitur et mactatur.

Capitulum XXV.

De morte Elizabeth regine et de absencia regis Boemie.

Eodem anno quarto kalendas Octobris hoc est in die beati Wencezlai[6]) ducis et martyris[p]) circa horam completorii in Wyssegrado in domo prepositi serenissima ac inclita domina, domina Elizabeth, Boemie et Polonie regina ac Lucemburgensis[q]) comitissa, febribus ac morbo ptysico diucius fatigata etatis sue anno XXXIX°, regnorum vero anno XX° ecclesiasticis sacramentis devotissime premunita, atque[r]) digna penitencia prehabita ostensaque auctoritate papali cum bulla, quod a suo confessore absolvi deberet in fine a pena et a culpa, emigravit feliciter sibi, sed flebiliter aliis ex hac vita. O quantus luctus hominum tam presencium quam absencium! O quanta lamenta[s]) precipue de Aula Regia monachorum! Cor meum conturbatum est in me, sensus ebet hec recolligens, manus trepidat ista scribens, miratur oculus, quod non rubricatur calamus, eo quod virtus mea deficit et a centro cordis effluit sanguis meus. Cunctis communiter communis digne compassionis affertur materia, sed specialis spe-

---

[1]) Oldřich z Paběnic, decretorum doctor, skolastik kostela Pražského, později (1321—1325) i administrator biskupství Pražského, když Jan IV z Dražic dlel z příčiny pře své při dvoře papežském v Avignoně. — [2]) Dne 3 února. — [3]) Dne 7 června. — [4]) Original příslušné listiny nalézá se v c. k. dvorním archivu vídenském a jest dán na Vyšehradě dne 11 září 1330. — [5]) Dne 15 července, ale zatmění slunce bylo toho roku dne 16 července. — [6]) Dne 28 září.

[g]) pax 2. — [h]) officio 2. — [i]) Babyanycz 2. — [k]) pertinentibus 2. — [l]) immutans et locum 2. — [m]) secure 2. — [n]) inoppinate 1. — [o]) tir. 1. — [p]) martiris 1. — [q]) Luczlburgensis 2. — [r]) adque 1. — [s]) nemá 2.

1330 cialiter opprimit Aulam Regiam pungentis aculei vis doloris. Aufertur pupille[t]) et orphane, domui Aule Regie patris proteccio, amor matris; cecidit, cecidit corona [1]) capitis tui, cecidit, inquam, consolacio tua, defensio tua, o Aula Regia miserabiliter derelicta! Sed quo cecidit? Ecce que stetit pro te omni tempore ante reges et presides, que quidem astitit ut Hester regina, dirigens provehensque tua negocia, cecidit tibi et cecidit ad te. Cecidit tibi, ita ut non adiciat, quod resurgat alia similis sibi. Cecidit ad te, ad tuum scilicet gremium mortis persequentis duris iaculis sauciata. Recipe, fove, protege o fida congregacio Aule Regie fidelissimam[u]) ad te cum fiducia fugientem, recipe cum gratitudine confidentem, fove indigentem, protege diligentem. Audi filia et vide, o tu tenera Aula Regia! aure percipe, corde geme, quia heu corruit mater tua. Occurre devocionibus, suscipe affeccionibus, subleva oracionibus eam, que in suis anxietatibus ad te fugit. Corpore quo nil carius aut vicinius in mundo habuit, te dotavit, confidens et sperans de te, ut eam, que in corpore habitavit, animam ut hospitam et peregrinam tu prosequi cum omni benivolencia tenearis cum grata vicissitudine et condigna. Auditu[v]) auris audivi te, quicunque es, qui excitas me non quidem dormientem, sed pocius gementem et flentem et dilectam,[x]) que abiit, ferventi spiritu prosequentem, diligentissimeque querentem; et si dixerit quis: nescio, quo dilecte dilecta anima abiit? Ignoro, si errore priori decepta forsitan devia quesivit. Igitur surgam et circumibo [2]) civitatem celestis et terrestris Iherusalem querens, quam diligit anima mea. Surgam, curram cum lumine fidei et amoris. Queram, ut inventam reconciliem sponso sponsam, regi reginam, factori facturam. Ut quid me plenam amaritudine ad profundiora suspiria quis audeat excitare? Adhereat [3]) lingwa mea faucibus meis, si non meminero tui mater mea et karissima soror mea. Unus quidem pater te et me genuit, te natura, me artificio et factura, uno certe tempore, uno anno. 1330 Mater mea, quia educasti me, exaltasti me; nec dereliquisti me in tempore tribulacionis mee sine adiutorio, quomodo tui unquam oblivisci potero in toto corde meo? Celum [4]) et terra transibunt, dileccio mea non transibit; flores filiorum meorum, qui fructus sunt honoris et honestatis, quos genui et obstetricante manu tua officiosissime enutrivi; odorem effundere non desinent super te oracionis continue et suavissime balsamum caritatis. Omnis plantacio, quam plantavit sedulitas huius mulieris fortissime in orto voluptatis huius Aule Regie, sue[y]) plantatrici sataget[z]) uberem fructum ferre, nec tantum tibi o regina, sed et sibi, cuius es filia, et fructui tuo fructum salutis proferet messis ista. Ubi corpus, [5]) ibi congregantur et aquile,[a]) sic ubi pater, ibi filii et filie. Vere pater, rex[b]) Wencezlae, sic placitum erat ante te.[c]) Filii tui sicut novelle olivarum in circuitu tumbe tue; hoc tu senex, iuvenis moribus et annis, Wencezlae pater pacis et patrie, rex inclite, fundator Aule Regie, adhuc dum in carne degeres, lucide previdisti, eo quod locum hunc habitacionis tue vehementis amoris incendio dilexisti. Tu basis huius ecclesie, in qua fundamentum stabile tuo tuorumque precioso corpore ponere adaptasti. Hec mutacio dextere excelsi; angor enim mesticie et doloris transiit in materiam leticie et honoris. Nimirum quoniam timentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Mortis enim rictus, quos vivos absorbuit, dat defunctos, et si diligimus vivos, diligimus et mortuos; mortui siquidem sunt carne, sed non nostro corde, mori poterant aliis, sed non nobis. Nobis utique vivunt, sub quorum umbra respiramus et adiutorio post se nobis relicto vivimus, subsistimus et altissimo militamus. Vivant et ipsi reges et regine cum sua hic sepulta progenie in aula celestis patrie per secula sine fine. Plangendus [sic] est nobis eciam[d]) metrice mors regine:

[1]) Nářek pror. Jeremiáše V, 16. — [2]) Píseň písní III, 2. — [3]) Žalm XXI, v. 16. — [4]) Evang. sv. Matouše XXIV, 35. — [5]) Evang. sv. Matouše XXIV, 28.

[t]) pupillo et orphano 2. — [u]) fidelissima 2. — [v]) Před slovem tímto má ruk. 2 slova: Verba Aule Regie. — [x]) dileccionem 2. — [y]) site 2. — [z]) sathaget 1. — [a]) aliquile 2. — [b]) rex Wenc. nemá 1. — [c]) nemá 2. — [d]) Slova: nobis eciam opakují se v ruk. 2.

1330 Hic rogo, qui statis, hec tristia metra legatis:
Annis millenis trecenis atque trecentis
Lete, spero, redit huic, qui dedit, hincque [e]) recedit
Spiritus Elizabet regine, sed caro tabet
Nobilis hac fossa, sua sunt inibi simul ossa.
Sceptrum regnorum tulit hec regina duorum,
Ac marchonissa Lucelburg [f]) et comitissa.
Tempus adest flendi, lugendi, triste loquendi
Nobis hiis horis, dat mors prothema doloris,
En iacet extincta coram nobis nece vincta,
De qua femineum genus omne tenere tropheum
Et titulum [g]) laudis potuit mota fece fraudis.
Iubar preclarum, flos, forma, decus dominarum
Hec fuit extrema regni regina Boema,
Ultima scintilla gentis periisset in illa,
Si sic transisset, quod fructum non peperisset
De sexu duplici, per quem meruit benedici.
Nec Deus hanc liquit, quia post se quinque reliquit
Pignora [h]) natorum, qui captant culmen honorum
Et duo defuncti, qui sunt hic de prope iuncti.[i])
Ut tu plus ores, sci quatuor esse sorores
Cum gemino fratre positas hic regeque patre.
Cor gemit, osque tremit, quando mors impia demit
Istam matronam cuncto populoque patronam,
Multam virtutem Deus huic dedit atque salutem.
Non fuit elata, licet alto germine nata.
Personas humiles, devotas et quasi viles,
Despectas mundo dilexit corde iocundo.
Hiis cum se iunxit, Deus ipsam rore perunxit.
Cuncta sue vite consumpsit tempora rite:
Aut legit aut orat, propriis manibusve laborat,
Ornatum multum parat ad Domini quoque cultum.
Hoc demonstrare valet hec domus atque probare,
Hanc hec [k]) dilexit, protexit, ad altaque vexit,
Altera fundatrix, plus matre datrix et amatrix.
Ipsa loco patris hic prefuit et vice matris.
Quis nunc hoc faciet, aut quis tutor modo fiet
Isti pupille domui? confido, quod ille 1330
Hoc [l]) bene disponat, qui nonnisi que [m]) bona donat,
Officium Marthe peragens pietatis in arte,
Contemplando pie tulit ocia sepe Marie,
Femineos mores et que spectant ad honores
Legalis vite, consuevit habere perite.
Ut verum tester: fuit hec par Judith et Hester,
Pluribus in factis per eandem fortiter actis.
Hec humilem mentem, stabilem, fidam, sapientem
In se portavit, hoc in re sepe probavit,
Quando claustrales fratres monachi, moniales
Presentes fuerant, sibi gaudia plura ferebant
Quam procerum turbe, qui congerebantur [n]) in urbe.
Mens fuit huic talis, fore quod vellet monialis,
Hoc perfecisset vivens, sibi si licuisset.
Verbis, in victu, [o]) quantum potuit, vel amictu
Se conformavit monachabus, quas adamavit.
Et patrizabat in eo, clerum quod amabat.
Huic do regine digne laudem, quia [p]) fine
Laus canitur, cunctis patuit nobis ibi iunctis,
Quod bene contrita, confessa cadit sua vita,
Sub spe secura vitam celis habitura
Articulos fidei tenuit pre luce diei
Firmiter in morte. Celi pateant sibi porte,
Omne, quod est triste, tollas ab ea pie Christe,
Te precor egregia venie regina Maria,
Isti regine prestes oleum medicine.
Micius hanc unge, quam purgatam tibi iunge
Wencezlae bone, martir pie duxque corone,
Stirpe tua natam fac celis hanc sociatam.
Mors rapit hanc mesta, cum plebs celebrat tua festa;
Hoc precibus presta, cedant sua queque molesta,
Sic quod letetur et tecum consocietur.
Omnes vos clari sancti domino rogo cari,
Detis solamen huic regine simul amen.
Hec cum perlegeris, recolas, quod tu morieris.

Regressus ad propositum.

Descripcionem cronograficam exarare cupiens ad digressionem a proposito pertrahor

---

[e]) atque 2. — [f]) Luczelburg 2. — [g]) tyt. 1. — [h]) pignera 1. — [i]) functi 2. — [k]) hic 2. — [l]) Hic 2. — [m]) nemá 2. — [n]) congregabant 2. — [o]) Verbis in cunctis, quan. pot. — vel amictis 2. — [p]) quoque 2.

1330 animi per affectum. Dulce quidem est, et breve videtur amantibus, dicere aut scribere aliquid de dilectis. Hec itaque prefata regina omni laude digna, cuius in benediccione sit memoria, erga nos habitatores Aule Regie [q]) sua fide, karitate, gracia meruit et virtute, quod pro eius felicitate regem regum, dominum perpetue intercessionis precibus tenebimur exorare. Opera eius magnifica viriliter per eam acta, mentisque constancia, humilitas et sapiencia non paciuntur sub compendio enarrari. Qui vero eius conversacionis et vite insignia scire desiderat, in prima parte et secunda cronice querat, inveniet ibi, legat.

De sepultura regine Boemie. [r])

Igitur prefata [s]) et Deo grata Elizabet, Boemie et Polonie regina, adhuc clara vigens racione testamentum suum racionabiliter statuit, cuius execucionem abbatibus Cisterciensis ordinis recommisit. Rege Johanne absente et in Chorintia [t]) tunc existente [1]) hec regina in Wissegrado moritur, que triduo per barones Prage ad ecclesias deportata, die quarta mortis sue in Aula Regia cum debita reverencia sepelitur. Septem hec regina cum rege Johanne marito suo liberos habuit, duobus scilicet Ottakaro et Elizabeth ante mortem matris Aule Regie sepultis, quinque alii scilicet Wencezlaus, [u]) Johannes, Margareta, Gutha et Anna adhuc vivunt, de quibus omnibus et de eo, quod notabile [v]) fuerit, flet descripcio locis suis.

De absencia Johannis, regis Boemie.

Anno isto toto Johannes, rex Boemie, de regno suo defuit et Franciam et Renum et fere tocius Alemanie partes pertransiens inter Lodowicum Bawarum ac alios principes, [2]) comites et nobiles multa brigosa negocia sagaciter et efficaciter expedivit. Iam enim volat proverbium: Sine rege Boemie nemo valet expedire finaliter 1330
suum factum.

Quem vult, exaltat, quem non vult, ipse recalcat.

Sic solet loca varia circuire, quod nullus nunciorum ipsum potest faciliter invenire. Nuper, hoc est mense Septembris, idem rex peragratis superioribus partibus Sueuie [x]) et Bawarie intravit Chorintiam, [y]) ubi Johanni, suo filio secundo genito, Henrici, ducis Chorintie, [z]) filiam copulari matrimonialiter et prestari sibi homagium a Chorintianis [a]) omnibus procuravit. Moratur ibidem civitate Tridentina usque hodie Johannes rex Boemie et ad eum multi potentes confluunt de partibus et civitatibus Lombardie. Quod Mediolanum, Brixia [b]) et Arecium [c]) se regi huic subdiderint, [d]) refert fama. [3]) In tantum rex iste prosperatur, quod vulgaris populus admiratur. Et quamdiu? Nescio; Deus scit. Ibidem in Tridentino rex cognovit per nuncium et epistolam reginam suam coniugem esse mortuam et sepultam. Quo audito, ut dicitur, rex turbatur et eius turbacio factis et lugubribus vestibus demonstratur; viginti siquidem annis ipsi matrimonio ligati fuerunt et tamen simul corporaliter paucissimo tempore commanserunt; ista in Boemia, ille in sua, ut frequenter exstitit, comicia aut alias, ubi negocia habuit pertractanda.

Capitulum XXVI.

De reconciliacione antipape et de aliis.

Eodem anno perniciosum scisma, quod ortum fuit de duobus papis in ecclesia, ex divina providencia misericorditer conquievit; nam ille fictus antipapa, de quo superius mencio est facta, se videns per Lodowicum Bawarum, qui eum creaverat, fore penitus derelictum et a Romano populo reprobatum, domini Johannis pape humiliter quesivit graciam et invenit, [4]) prout

---

[1]) Král Jan zdržoval se tenkráte v Tyrolsku u Jindřicha Korutanského. — [2]) Naráží se tu patrně na smíření Ludvíka císaře s vévody rakouskými, jež se stalo v Hagenavě dne 6 srpna 1330. — [3]) Srovnej: Pöppelmannovo pojednání: Johann von Böhmen in Italien 1330—1333. Archiv für österr. Gesch. XXXV. — [4]) Listy papežovy o podání se Mikuláše V jsou ze 6 září r. 1330.

[q]) Aulegie 1. — [r]) nemá 2. — [s]) prefata regina 2. — [t]) Caryntbia 2 — [u]) Wenczeslaus Karolus 2. — [v]) notabiliter 2. — [x]) Sweuie 2. — [y]) Corinthiam 2. — [z]) Carynthie 2. — [a]) Carynthiis 2. — [b]) Brixiani 2. — [c]) Arretia 2. — [d]) subdiderunt 2.

1330 generale capitulum universis abbatibus Cisterciensis ordinis plenius declaravit. Scribit enim sic: [e])

Ille callidus supplantator et calumpniator iniquus, qui non querit, quod flumen absorbeat, nisi Jordanis influat in os eius, escas concupiscens electas usque ad speciosissima ecclesie discerpenda calliditate nepharia, concussione terribili, manus extendere temerarias est molitus; errores et scismatas ac heresim, procellosa discrimina in ecclesia seminando, totisque ac continuis elaborans conatibus, ut inconsutilem Domini tunicam dividat et pacis testamentum, quod rex ipse pacificus condidit, subdola malignitate confringat. Sed eius fraudulentis conatibus divine respectus gracie sic obviare studuit hiis diebus, quod capitis et auctoris huiusmodi execrabilis nequicie animum nube erroris subductum, videlicet Petri de Corbario, qui suadente[f]) maligno[g]) sacrosancte Romane ecclesie presumpsit usurpare dampnabiliter principatum, sic suo lumine serenavit,[h]) quod errorem suum congrua detestans penitudine ad pedes sanctissimi patris nostri domini Johannis, summi pontificis, venire voluit et in plebis presencia errorem suum tam execrabilem corde contrito et humiliato lacrimabiliter condempnare curavit, de tam nefandis excessibus veniam humiliter postulando. Unde super eo, quod suam sanctam ecclesiam divina benignitas sic respexit, gloria in altissimis Deo, et spiritualis exultacionis gaudium inesse debet cunctis[i]) Christi fidelibus super terram. Eapropter generale capitulum cum alacritate spiritus gracias agens patri luminum super tam inenarrabili dono eius statuit et diffinivit, quod quam cicius ad monasteria ordinis huiusmodi noticia devenerit, Te Deum laudamus per ambitum altissime decantetur et missa de sancto Spiritu in singulis domibus ordinis sollempniter celebretur.

Patet igitur, quod isto anno tam de ecclesia, quam de imperio Deus amputavit misericorditer duo capita monstruosa, que tamquam duo hircina cornua plurimos ventilabant et plurima corda fidelium conturbabant, hoc est Petrum et Fridericum, hunc ecclesie, illum imperii inimicum. 1330

Eodem anno monasterium Aule Regie subintravit possessiones hereditatum in Chomarsan,[1]) in Wodochod[k]) et se de hospitali in Melnico,[2]) prout domina Elizabeth regina adhuc vivens disposuerat, plenarie intromisit.

Capitulum XXVII.

Annus Domini MCCCXXXI[us]. De hiis, que egit Johannes, rex Boemie, in partibus Lombardie.[l])

Anno Domini MCCCXXXI[o] in nocte illa, que diem Nativitatis Christi sequitur,[m]) eclipsis lune post mediam noctem videtur,[3]) quam eclipsim multi venti et validi per tres menses precesserant et diebus pluribus sunt secuti.

Eodem anno et tempore Johannes, rex Boemie, qui per nuncios premissos promiserat se velle festum Nativitatis Christi in Praga peragere, mutato proposito partes ingreditur Lombardie.[4]) Ingressus iste inopinabilis et res mirabilis stuporem et admiracionem inducit tam principibus quam gentibus universis. Hec res precipue Lodowico Bawaro displicet; factum enim hoc in suum preiudicium esse refert.[5]) Igitur Johannes rex exercitum fortem de Alemania congregavit, cum quo cooperante fama et fortuna Lombardie partem maximam sibi brevi sub tempore subiugavit. Hec sunt nomina principalium civitatum,[n]) que cum castellis et oppidis suis regi prestant homagium[o]) et faciunt iuramentum: Brixia, Pergamus, Cremona, Placencia, Cume,[p]) Parma, Regium, Modena,[q]) Lucka cum omnibus earum districtibus et castellis; item Mediolanum, Nauarria, Papia. Harum civitatum quedam pro tempore, alie perpetuo istius regis se dominio subdidere. Lucka et Brixia huic regi pre-

[1]) Komořany a Vodochody. — [2]) Mělník. — [3]) Dne 26 prosince r. 1330, kdy skutečně zatmění měsíce bylo. — [4]) Viz výše zmíněné pojednání Pöppelmannovo. — [5]) Srovnej Jana z Viktringu, Böhmer, Font. rer. Germ. I, str. 410.

[e]) sic papa 2. — [f]) swadente 2. — [g]) malingno 2. — [h]) severavit 1; reservavit 2. — [i]) nemá 2. — [k]) Wodochad 2. — [l]) Lambordie 1. — [m]) sequitur Cristi 2. — [n]) civitacitum 1. — [o]) omagium 2. — [p]) Cumis rukopisy. — [q]) Modua rukopisy.

1331 stant subieccionis perpetue iuramentum. Cernens autem rex iste, quod arridente fortuna[r]) sors eum adiuvat, episcopos et clericos per Lodowicum Bawarum depulsos ad sedes revocat, legatum sedis apostolice prope Bononiam[1]) visitat, divinumque cultum in ecclesiis sub interdicto iacentibus fieri ordinat et procurat. In urbibus quoque singulis sibi subditis intendit civium concordiis revocans omnes, quantum valet, a discordiis veteratis. Omnibus enim precipit et inhibet, ne quis se Gwelfum aut[s]) Gibilinum nominet aut appellet. Hortatur quidem omnes[t]) rex iste, ut cives pari lege pariter[u]) Boemie sint sub rege. Efficitur rex Lombardis amabilis et gratus, et a pluribus predicatur iustus, diciturque beatus.[2]) Septem autem elapsis mensibus, quibus in Lombardie rex fuerat partibus, negociis tam Alemanie quam Francie ipsum multis[v]) urgentibus civitates Lombardicas filio suo primogenito Wencezlao,[x]) quem de Lucenburg pridem ad se vocaverat, recommittit et venire in Ratisponam[y]) previis nunciis se disponit. Ubi tam a me quam ab aliis negocia habentibus diucius cum tedio exspectatus duodecimo kalendas Augusti[3]) Ratisponam, ubi Lodowicum Bawarum reperit,[z]) est ingressus. Hii duo Lodowicus Bawarus et Johannes rex se in insula in medio Danubio sita ad secreta frequenter recipiunt colloquia, pertractantes mutuo cum secretissimis suis consiliariis XXII diebus secretissime sua facta. Ibi, quod[a]) inopinabile prius erat omnibus, in omnibus concordant, et inter heredes suos matrimonium debere fieri ordinant et comportant. Ibique eodem tempore per ipsos inter inferioris[b]) duces Bawarie, Henricum, Ottonem fratres et Henricum ipsorum 1331
patruum est divisio facta terre: Henricus senior Landshutam[c]) et Strubinnam optinuit, Otto Burghusam[d]) habuit, Heinricus iunior Cambiamque possedit.[4])

Igitur variis in Bawaria negociis expeditis rex in vigilia Assumpcionis Marie[5]) in Thust venit, ad suam, quam fecerat, vocacionem pluribus ibidem tam principibus quam baronibus congregatis. Ibi, ut vidi, negocia nova laborem et tedia[e]) parant regi. Cum vero rex ibidem, quantum licuit, facta regni Boemie ac principum ac octo ducum, qui aderant, disposuisset, et in Nurenberch[f]) ire ad Lodowici colloquium, ac abinde statim in Franciam procedere cogitasset et super hoc certos nuncios premisisset, ecce nuncios de Morauia venientes rex habuit et dicentes: Karulus, rex Vngarie, cum Ottone, duce Austrie, totam Morauiam incipit rapinis et incendiis occupare. Ex hiis suum rex mutat propositum et versus Pragam celerem[g]) sexto kalendas Septembris[6]) dirigit suum gressum. Inveniens autem rex cum Prage esset, fore mendacium, quod dictum fuerat de rege Vngarorum, missis nunciis sollempnibus ab eo petit mutuum parlamentum. Interea vero rex exercitum congregat, et ad bella, si necesse fuerit, se coaptat. Generalem steuram, que berna dicitur, rex ab omnibus recipit et super hoc exacciones claustralibus et civitatibus gravissimas imponit.[7])

Eodem anno VI° idus[h]) Aprilis[8]) Anna, octennis regis Johannis filia, de Praga versus Lucenburg[i]) deducitur et ibidem aliis regni heredibus sociatur. Qua recedente regnum stat confusibiliter sine domino, sine omni semine regio,

---

[1]) Petr opat míní tu patrně schůzi krále Jana s legatem papežovým kardinálem Bertrandem, která se stala 18 dubna 1331 v Castello di Piumaccio. Ficker, Urkd. zur Gesch. des Römerzuges Ludwig des Baiern und der ital. Verhältnisse seiner Zeit str. 150 a násl. — [2]) Loserth ukazuje tu k podobné zprávě o smýšlení Vlachů o Janovi, podané u Muratoriho XII, str. 1161. — [3]) Dne 21 července. — Dle jedné listiny dané Domažlickým byl král Jan dne 21 července v Landshutě; i zdá se, poněvadž Ludvík dne 21 července v Norimberce listiny vydává, že se sejití obou panovníků stalo o několik dnů později. — [4]) Srovnej Böhmer, Reg. imp. inde ab a. 1314—1347 str. 83 č. 1343 a násl. — [5]) Dne 14 srpna. — [6]) 27 srpna. — [7]) Revers o nevybírání žádné berně více vydal král Jan již v Domažlicích dne 22 srpna; znění jeho zachovalo se v knize archivu města Prahy: Liber vetust. privil. et stat. Veteris urbis Prag. f. 15. — [8]) Dne 8 dubna.

[r]) fortuna et sors ipsum 2. — [s]) vel Gywellinum 2. — [t]) nemá 2. — [u]) par. sub B. sint sub rege 2. — [v]) multum 2. — [x]) Wenczeslao 2. — [y]) Ratisbonam 2. — [z]) repperit rukopisy. — [a]) que 2. — [b]) inferiores 2. — [c]) Lantlutam 1; Lanczhuttam, Strubingam obtin. 2. — [d]) Burchowsam 2. — [e]) tedium 2. — [f]) Nuremberk 2. — [g]) scelerem rukopisy. — [h]) kalendas 2. — [i]) Luccelburk 2.

1331 sine regimine, sine rege; pax aliqualis, que est in regno, ascribitur soli Deo.

Eodem anno in die Invencionis sancte crucis [1]) ex gelu et frigore omnes fere vinee periere. Adhuc Lodowicus Bawarus, licet per Johannem papam sit excommunicatus et ab omni honoris et dignitatis titulo degradatus et multis contra ipsum factis processibus innodatus, tamen se pro imperatore gerit, et ad se tam ecclesiasticos quam seculares principes et civitates imperii in Alemania minis et blandiciis plures trahit. Ex hoc errore ordo reipublice confunditur et magnum animarum periculum in pluribus generatur.

Cunctis liquet, quod quivis [k]) quid facere desiderans circa id, quod diligit, delectabilius operatur, si vero id, quod diligitur, subtrahitur, delectacio in opere minoratur. Porro magnifica gesta dilectorum, quos virtus ipsorum michi et aliis fecit amabiles, principaliter describere michi erat delectabile et in scribendo facile laborare, quoniam tam michi quam aliis ea, que de ipsis scripsi, eciam moribus quam virtutibus proficiendi exemplaria ministrabant. Ipsis vero proch dolor ab oculis nostris ablatis morsu mortis langwescere [l]) incipit stilus meus. Horum qui nunc sunt et quasi primo vivere et dominari incipiunt, facta moresque, quia nescio, non describo; illorum vero illustrium principum et piarum personarum, qui ex hoc seculo transierunt, preclara opera, que visu et auditu veraciter cognoveram, [m]) ad edificacionem omnium scribebam. Nonne principum piissimus Wencezlaus, [n]) rex Boemie, fundator Aule Regie, propter quem precipue [o]) hec descripcio primo facta est, et latam virtutum et pietatis administravit omnibus loquentibus et scribentibus materiam? Nonne et Henricus, Romanorum imperator magnificus, gestabat pre omnibus honorem et gloriam? Horum duorum nobilis propago et prosapia generosa, huius inquam Johannes rex filius, illius Elizabeth regina filia nonne optinuerunt sibi nomen 1331 grande iuxta nomen magnorum, qui sunt in terra? Horum [p]) gesta, que tempore meo sunt facta, plus ideo michi cognita, curavi depingere non quidem aureis aut minii coloribus, sed quasi cum carbonibus in albis pellibus atramenti [q]) nigro tractu. Si quid de ceteris tam ecclesiasticis quam secularibus principibus seu prelatis scriptum hic legitur, totum occasione illorum quatuor habetur. In istorum enim manibus dependit [r]) hactenus monasterii Aule Regie promocio, pax et salus. Adhuc viventem regem rege Deus et miserere mortuis illis tribus; miserere eciam nostri Domine, miserere nostri, ut misericordiam tuam inveniamus in tempore opportuno.

Capitulum XXVIII.

Epistola de processibus et successibus regis Johannis.

Venerabili in Christo patri domino Petro, abbati Aule Regie, Henricus [s]) incliti domini Johannis, [t]) regis Boemie, notarius paratum animum ad servicia et se totum. Paternitas vestra, cui libenter cum reverencia pareo, michi Prage ante domini regis exitum recommisit, quod [u]) vobis de processu et successu domini mei [v]) regis aliquid certitudinaliter de hiis, que viderem, deberem rescribere ac [x]) certo nuncio remandare. Cupiens itaque [y]) vestris iussionibus obedire et affeccionibus satisfacere, vobis scribo, quod dominus meus rex ab illo tempore, quo de Praga exiit, [2]) die decimo Wratislauiam pervenit, in qua civitate paucis sub diebus plus quam duodecim milia marcarum diversis extorsionum modis tam a christianis obtinuit quam iudeis. Hanc quidem pecuniam quasi totam stipendiariis deputavit. Congregata vero ibidem et alias magna bellatorum multitudine quatuor in Wratislauia acceptis machinis abinde versus Glogouiam di-

---

[1]) Dne 3 května. — [2]) Dne 13 září jsou od krále Jana dány ještě listiny v Praze, dne 16 září již v Hoře Kutné, dne 17 v Chrudimi, tak že asi 14 neb 15 vyjel z Prahy a do Vratislavi přibyl asi 24 neb 25 září.

[k]) quod quis quid 2. — [l]) lagwescere 2. — [m]) congnov. 2. — [n]) Wenczesl. 2. — [o]) precipua rukopisy. — [p]) Horum tempore gesta quemodo. — [q]) attramentarii rukopisy. — [r]) dependit enim 2. — [s]) H. 2. — [t]) Jo. 2. — [u]) quem 2. — [v]) nostri 2. — [x]) et 2. — [y]) utique 2

1331 reximus viam nostram. Hanc civitatem dominus rex obtinuit hereditarie et accepit homagium[z]) subieccionis perpetue ab eadem. Dux[a]) enim Bribko Glogoviensis, qui hoc anno mortuus est sine heredibus, dum viveret, subiecerat se domino regi accipiens ab eo civitatem eandem et terram suam in feodo. Ideo interveniente mortis articulo hec[b]) ad dominum regem iure pertinent devoluta.[1]) Ab hac civitate versus Pomeraniam[c]) cum septingentis viris galeatis dominus rex processit et civitatem Posnaniam vallavit cum suo exercitu et obsedit. Huius obsidionis die sexta intervenientibus nunciis inter dominum meum regem Boemie et Lotkutkonem,[d]) regem Cracouie, sunt per unius mensis spacium facte treuge, quibus factis mox dimissis omnibus tam machinis quam tentoriis ab obsidione eiusdem civitatis recessimus et dominus rex ad habendum mutuum colloquium cum Karulo, rege Vngarie, partes Morauie in terminis Vngarie visitavit. Idem enim rex Vngarie intendit socero suo Lotkutkoni, regi Cracouie, contra dominum meum regem auxilium modo ferre. Sed quia nescio, quid crastina pariat[e]) dies, vobis nolo scribere de futuris. Sed que videro, nullatenus vos celabo. Valete, pater dilecte, et orate pro me, ut revertar in Boemiam cum salute. Datum Brune in vigilia Symonis et Jude.[2])

Item epistola regis de eodem.

Johannes, Dei gracia Boemie et Polonie rex ac Lucenburgensis[f]) comes, venerabili Johanni, episcopo Pragensi, principi suo dilecto, salutem cum plenitudine omnis boni. Illustri principi Ottoni, duci Austrie, qui iam Danubio transito cum suo exercitu prope Nuenburgam[g])[3]) ad invadendum nostri regni terminos se hostiliter collocavit, nos de proteccione Dei altissimi et nostre iusticie meritis confisi pro defensione nostri regni eidem armata manu occurrere cu- 1331
pientes, te seriose requirimus et monemus, preces nostras denuo repetentes, quatenus omnibus tuis amicis, servitoribus et aliis hominibus armatis, equitibus, non habita consideracione ad equorum valorem, dummodo ipsi homines armati sint, quoscunque movere et habere poteris, congregatis, nobis venias in subsidium, ita quod sis apud[h]) nos iuxta La die sabbati nunc instante ad standum in campis,[i]) ad quos ibidem ipso die nos recipiemus, presencialiter constitutus, in hoc nobis tuam fidem, ut confidimus, ostensurus. Datum Costel[4]) in vigilia Omnium sanctorum[5]) hora matutina.[k])

Epistole consimiles a domino Johanne, rege Boemie, pluribus nobilibus, qui post recessum regis in suis domiciliis remanserant, insuper et civibus Pragensibus ac aliis multis civitatibus sunt transmisse, qui pariter litteris parendo regalibus ad expedicionem illam cum armorum decencia iam procedunt et plurimi processerunt. Maxima enim formido et opinio est de bello inter predictos principes affuturo. Refertur namque a pluribus, quod reges Vngarie et Cracouie confederati sint cum duce Austrie, et quod eum velint adversus regem Boemie cum suis hominibus adiuvare.[6]) Bonum finem aut concordiam de tam periculoso negocio cottidie turbatis et suspensis animis exspectamus; Deus auctor pacis et amator tribuat nobis pacem.

Item epistola de eodem.

Reverendo in Christo patri, domino Petro,[l]) abbati Aule Regie, Henricus,[m]) incliti domini Johannis, regis Boemie, notarius, ad servicium sese totum. Magna magnus dominus contra opinionem multorum hominum dignatus est ostendere miracula et opera magnifica circa dominum meum regem ab illa hora, qua a me vobis

[1]) Srovnej Grünhagen und Markgraf, Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens I, 134; Balb. Misc. dec. I lib. VIII p. 242; Sommersberg, Ss. rer. Sil. I, 871. — [2]) Dne 27 října. — [3]) Nyní Klosterneuburg. — [4]) Nejspíše Olbramkostel u Znojma. — [5]) Dne 31 října. — [6]) Smlouva mezi Karlem, králem uherským, a vévody rakouskými Ottonem a Albrechtem proti králi Janovi stala se dne 2 září 1331, v. Steyerer, Comment. p. 36; Chytil, Cod. dipl. Mor. VI, 327; Fejér, Cod. VIII. vol. III, str. 518.

[z]) omagium 2. — [a]) Dominus 2. — [b]) hic 2. — [c]) Pomeramiam 1. — [d]) Lokkonem 2 — [e]) Ruk. pareat. — [f]) Luczlburg. 2. — [g]) Neunburgam 2. — [h]) aput 2. — [i]) pampis 2. — [k]) Tu vloženo v ruk. 1 slovo: Actor. — [l]) P. 2. — [m]) H. 2.

1331 mea fuit ultimo epistola destinata. Quoniam quod diu conceptum iniquitas parturivit consilium, evidentibus indiciis prodigit nunc ad lucem. Vestra novit paternitas et vobis ad memoriam revoco, quod hoc anno, cum essemus in Bawaria, simul audivimus ambo et vidimus manifeste, quod iste Lodwicus Bawarus, qui sibi imperii usurpat titulum, [n]) coram pluribus, quos convocaverat, principibus proposuit querulose, quod Johannes, rex Boemie, in preiudicium suum et imperii intraverit terminos Lambordie, ibique sibi attrahat plurima loca et iura, que non ad se dinoscuntur, sed [o]) ad imperium pertinere, et super hoc principum et aliorum nobilium consilium requisivit. De illo plurimi taliter consulebant: Ex quo, inquiunt, regem Boemie delectat sibi usurpare, que vestra sunt, indebite ultra montes, hic citra, que sua sunt, vobis subicere modo consimili poteritis pleno iure. Propter ista idem Lodwicus cum Ottone, duce Austrie, qui eciam predicto concilio in Nurinberch [p]) interfuit, taliter ordinavit, quod ipse Karulum, regem Vngarie, et Lotkotkonem, [q]) regem Cracouie, ad hoc deberet inducere, ut ipsi [r]) una secum deberent Johannem, regem Boemie, potenter et hostiliter infestare. Et ut hec omnia Otto, dux Austrie, ardencius procuraret, [r*]) ipsum vicarium imperii Lodowicus fieri ordinavit, licet hoc postea negocium per regem Boemie fuerit impeditum. [s]) Prefatus itaque Otto, dux Austrie, concitavit reges Vngarie scilicet [t]) et Cracouie adversus regem Boemie ita, quod cum maxima multitudine tam ex Australibus quam Vngaris, quam aliis nacionibus congregata contra regnum Boemie facere [u]) querit mala. Fama omnium istud famat, quod de Vngaris sint [v]) quinquaginta milia pugnatorum, [x]) de quibus tria milia cum quingentis habent capita galeis cooperta. Australium vero mille cum octingentis galeas habent in capitibus; viginti vero milia instrumentis bellicis diversimode ad prelium sunt parata. Hunc magnum adunavit exercitum tempus 1331
longum. Dominus vero noster, rex Boemie, brevi hoc sub tempore mille quingentos iam congregavit viros galeatos cum viginti milibus ad pugnandum optime preparatis, cum quibus iam iacemus et iam per duas septimanas iacuimus ante civitatem La [1]) in campestribus, congressum cum hostibus cottidie exspectantes. Et scire vos cupio, quod barones regni Boemie assistunt fideliter in omnibus regi nostro. Quidam eciam nobiles de Austria nobiscum sunt in turba. Sed ecce cum aliqui de nostris a tam copiosa adversariorum multitudine perterriti regi dicerent, ut retrocederet et municionibus se aptaret, [y]) eo quod tante multitudini paucitas hec resistere non valeret, et rex, quid ageret, ignoraret, misit Deus terrorem suum super adversarios nostros et dissipavit eos sic, quod cum tumultu et dissensionis strepitu sunt ab invicem [z]) separati, Vngari Vngariam, Australes Austriam repetentes. Quamvis autem maxima, ut dictum est, multitudo hostium fuerit, nunquam tamen pernoctare duabus noctibus in nostris terminis ausa fuit. Ideo maiora sibi ipsis quam nostris hii hostes gravamina intulerunt. Videns autem dominus noster rex hostium fugam et manifestam Dei virtutem, plus est animo [a]) confortatus. Contra Australes aliquos per ducem Ottonem citra Danubium causa exercendi prelii [b]) derelictos nobiles Boemie ordinat et Morauos, qui pugnent cottidie contra illos. Igitur dominus rex nunc in Brunnam [2]) revertitur et in Boemiam, ut puto, breviter revertetur. [d]) Ista, que vidi, domine vobis scripsi et cum venero, plura vobis referam viva voce. Valete in Domino. Datum in La in crastino beate Katherine, [3]) videlicet statim post recessum Australium et Vngarorum.

---

[1]) U Lavy vydána byla listina Janova dne 14 listop.; v. Chytil, Cod. dipl. Mor. VI, str. 330. — [2]) V Brně jsou od Jana vydány listiny již 25 listop. — [3]) Dne 26 listop.

[n]) tyt. 1. — [o]) set 1. — [p]) Nuremberk 2. — [q]) Lockonem 2. — [r]) ipse 2. — [r*]) procuravit 2. — [s]) inped. 2. — [t]) nemá 2. — [u]) querit facere 2. — [v]) fuerunt 2. — [x]) pungn. 2. — [y]) optarent 1. — [z]) ab invice 2. — [a]) ammodo 2. — [b]) prelium 2. — [d]) revertatur 2.

Capitulum XXIX.

De itinere regis Boemie [e]) in Franciam.

1331 Et factum est, postquam dispersa Australium et Vngarorum fureat multitudo, [quod] Johannes, rex Boemie, hinc inde in terminis Morauie pro defensione exercitu disposito et locato Pragam venit cum paucis in die beati Nycolai pontificis et confessoris,[1]) ubi innumera a toto populo exacta pecunia magna dat promittitque nobilibus stipendia, ut in eius absencia contra Australes et Vngaros gerant bella. Hiis dispositis die octavo, hoc est in die beate Lucie, tempore [f]) nocturno nemine conscio cum decem tantum viris Praga [g]) rex secrecius exivit et illo die in Toplensi monasterio, sequenti vero die in Bawarie oppido, quod Nova civitas dicitur, pernoctavit. Tantum autem rex iste exultavit ad currendam istam viam, quod paucissimam habere sequentem poterat comitivam. Quibusdam vero sibi in via occurrentibus casualiter et de ipsius festino progressu mirantibus et interrogantibus rex sic dixit: Ideo festino, quia in vigilia Christi Parisius in Francia esse volo. Miratur omnis etas, quod tam longas frequenter solet facere rex dietas. In via cernitur non ut equitans, sed pocius quasi volans: Hunc si sic equitantem cerneres, plus eum esse [h]) famulum, quam dominum iudicares.

De eventibus temporis. [h*])

Hoc anno in die beati Andree [2]) hora tercia sol in parte aliqua eclipsim patitur et post quindenam in plenilunio luna similiter post noctem mediam eciam eclipsatur, sed tamen ab ea lux totaliter non aufertur. Hiemps [i]) huius anni calida et ventosa, in qua usque ad epiphaniam [k]) Domini rustici in agris cottidie cum aratris laborabant. Status regni Boemie absente rege et presente non est taliter regulatus, quod in eo perfecte [l]) sit ordo pacis et iusticie confirmatus; deest enim 1331
rex a regno [m]) sui pariter et heredes; et [m*]) exulant [n]) iusticia et pax pariter nunc [o]) cum illis. [p])

Veterum cronicarum [q]) referunt historie, quod ad regendam terram Boemie quidam rusticus Primisl [r]) nomine assumptus [s]) sit ab aratro pro primo principe et pro duce. Si nos ad illa preterita comparare volumus presentis statum temporis, fere respondent [t]) ultima primis. Nunc enim per Vlricum, virum industrium, qui vulgariter Phluc,[3]) vel literaliter aratrum dicitur, prout in signo sui clypei [u]) ostenditur, tota Boemia regitur. Quid aliud quam presens tempus esse simile preteritis perhibetur? Quis autem dubitat in primo tempore statum Boemie satis inordinatum fuisse, cum constet, tunc primitus in ea iusticie legalis ordinem incepisse. Ad evidenciam huius rei facit hoc [v]) fortasse, quod sicut Lubossa terre domina incognitum sibi virum ad eius connubium legitur invitasse, sic omnes cognovimus, Elizabeth virginem, regis Wencezlai [x]) filiam, regni et heredem, sibi alienigenam pro maritali consorcio copulasse. Horum temporibus, ut evidenter cernimus, defecit tantum regni Boemie status et publice rei est ordo adeo immutatus,[y]) quod necesse est, quando voluerit Deus, quod fiat quasi totus a principio [z]) innovatus. Putas videbo? Putas durabo? Committam hoc domino Deo meo. Credo videre bona Domini in terra vivencium, quia hic non habemus in terra moriencium fixum locum.

Labilis, instabilis status est mundi,[a]) quia vilis,
Nec locus est pacis, quia vivitur hic in opacis,
Et velud errore. Quapropter [b]) quod sub honore
Semper vivamus, celi patriam siciamus.
Pax ibi secura, nil ibi nisi gaudia pura.
Hec nobis presta pie Christe, repelleque mesta.

---

[1]) Dne 6 prosince. — [2]) Dne 30 listop., kdy skutečně bylo zatmění slunce. — [3]) Oldřich Pluh z Rabšteina ml., tenkráte podkomoří zemský, který od pros. 1331 byl hejtmanem nebo správcem zemským.

[e]) nemá 1. — [f]) ipse 2. — [g]) Pragam rukopisy. — [h]) nemá 2. — [h*]) temp. generalibus 2. — [i]) hyemps rukopisy. — [k]) epyph. ruk. — [l]) perfectus 2. — [m]) rengno 2 a tak níže. — [m*]) Slova exulant justicia et pax pariter nunc cum illis jsou v ruk. 1 později jiným inkoustem ale od téhož písaře připsány. — [n]) exulat 2. — [o]) nemá 2. — [p]) Tu klade 2 slovo: Aliud. — [q]) cronicam 2. — [r]) Przimysl 2. — [s]) sumptus 2. — [t]) responderet 2. — [u]) clipei 2. — [v]) hec 2. — [x]) Wenczeslay 2. — [y]) inmut. 2. — [z]) Tu vkládá 2 ještě slovo: sit. — [a]) mundique vilis 2. — [b]) quopropter 2.

Capitulum XXX.

De bellis[c]) inter Boemos et Australes. Annus[d]) Domini MCCCXXXII[us].

1331 Anno Domini MCCCXXXII° propter Johannis regis de regno absenciam[e]) et ob illam, que contra[f]) Australes et[g]) Vngaros habetur, discordiam, magna commocio turbat Boemiam et Morauiam fere totam. Surgit gens contra gentem, miles contra militem, nobilis contra nobilem, Boemus contra Vngarum et Australem tumultuat, nec ex hoc terrarum istarum incole pacem habent. Auditur frequenter in terminis provinciarum conflictus et famoso preconio dicitur: Iste victor exstitit, iste victus. Hiis diebus Henricus de Lypa[h]) in La civitate fuit[i]) capitaneus, qui post multa gravamina illata strenue[k]) Australibus ab eisdem cum Johanne fratre suo et cum pluribus viris nobilibus per Australes capitur,[1]) ubi Benesius de Wartinberch,[l]) baro potens, occiditur et in Gredicensi[m]) monasterio mense Marcio sepelitur. Pro[n]) predictorum captivorum liberacione regem oportuit Boemie multa[o]) Australibus dare et municiones aliquas resignare. Demum de huiusmodi bellis ex utraque parte magnates affecti tedio, quidam regni Boemie nobiles super hóc Johannis regis[p]) consensu habito Wiennam[q]) ad Albertum et Ottonem, Austrie duces,[r]) venerunt et inter Johannem regem et Elizabeth virginem, Friderici regis et ducis Austrie filiam, matrimonialem copulam verbaliter comportarunt, si tamen hoc contractu sedes apostolica dispensaret. Nam eadem puella cum[s]) Elizabeth, priori Boemie regina mortua, in tercia consangwinitatis[t]) linea est coniuncta.[2])

Et si[u]) hec bella sedavit pulchra puella, 1331
Cum desponsata regi fuit et sociata,
Dulcia per verba, sed adhuc latet angwis in herba.[3])
Festum Martini, quo debebant fore bini
Insimul in lecto, cuncto[v]) dubioque reiecto
Est iam transactum, sed adhuc[x]) nil[y]) audio factum.
Omnis terra sciet, hec[z]) quando copula fiet.

Porro prefati duces Austrie abusi hiis tractatibus non fuerunt, quoniam La,[4]) Eginburg[a]) et Witra cum pluribus aliis oppidis et municionibus rehabuerunt, quibus longo tempore caruerunt.

De discordia ducum Bawarie.[b])

Eodem tempore post festum Pasche[5]) Lodowicus Bawarus, a vulgo cesar dictus, odio habens Henricum, ducem Bawariae, propter socerum suum Johannem, regem Boemie, adversus ipsum Ottonem fratrem et Henricum patruum duces duos concitat, hos ab illo separat et inter eos discordiam et bellum parat. Hiis duobus Ottoni et Henrico ducibus auxilium prebuit et cum eis Strubingam cum nongentis galeatis mensibus duobus obsedit.[6]) Quod audiens Johannes, rex Boemie, cupiens generum suum ab huiusmodi obsidionibus et impugnacionibus[d]) liberare, cum Baldwino, suo patruo, Treuerensi archiepiscopo, in Nurenberch[e]) de Reno venit[7]) et Lodowicum cum genero et generum cum fratre et patruo concordavit. Ibique Lodowicus cum Johanne, rege Boemie, Treuerensi archiepiscopo[f]) presente amicicias renovat et filium suum filie regis Boemie per verba matrimonialiter copulat et desponsat;

---

[1]) Jindřich z Lipé zajat byl u Mailberga dne 11 března, jak o tom též vypravují letopisy Světelské (Pertz, Mon. Germ. hist. XI, str. 682), kde se praví, že se to stalo o středopostí. — [2]) Viz Sommersberg, Ss. rer. Sil. III, 58; Lünig, Cod. gen. dipl. II, 494. — Papež však nedal svolení své k sňatku tomu, jak jde z listu v Dudíkově Iter Rom. II, str. 119 podaného. — [3]) Dle Virgil., Ecl. III, 93. — [4]) Lava, Eggenberg a Vitoraz. — [5]) Velikonoc bylo r. 1332 dne 19 dubna. — [6]) Obležení Štrubina (Straubing) trvalo od 6 července do 20 srpna. — [7]) Schůze tato stala se v Norimberce 23 srpna; v Norimberce datované listiny Janovy máme ještě 25 a 26 srpna. (Cod. dipl. Sax. regie II, 5, str. 345, ale bez roku, věcně však sem náležejíc; Voigt, Gesch. der Ballei des Deut. Ord. in Böhmen str. 59.)

[c]) bello 2. — [d]) Actum anno 2. — [e]) absencia 2. — [f]) inter 2. — [g]) et contra Vngaros 2. — [h]) Lippa 2. -- [i]) nemá 2. — [k]) strennue rukopisy. — [l]) Wartenberch 2. — [m]) Gredicem 2. — [n]) Propter 2. — [o]) Austr. multa 2. — [p]) regis Joh. 2. — [q]) Winnam 1; Wyennam 2. — [r]) duces Austrie 2. — [s]) cum eadem El. 2. — [t]) consagwinitatis 2. — [u]) sic 2. — [v]) cuncta dubiaque 2. — [x]) adhoc 2. — [y]) nichil 1. — [z]) hic 2. — [a]) Egenburk 2. — [b]) Bauarie capitulum 2. — [d]) inpungn. 2. — [e]) Nuremberk 2. — [f]) episcopo rukopisy.

1332 ibi[g]) quoque Lodowico promisit Johannes, rex Boemie, quod pro reconciliacione eciam pro ipso apud dominum apostolicum Johannem velit fideliter[h]) in persona propria laborare.

Capitulum XXXI.[i])

De adveutu regis in Pragam.

Johannes vero rex de Nurenberch[k]) recedens filia sua, Margareta ducissa, in Landeshut visitata cum Alberto et Ottone, ducibus Austrie, amicabilia colloquia habuit in Patavia. Quibus actis gressus in Boemiam dirigit et in vigilia Nativitatis beate Virginis Pragam venit. [1]) Huius adventus nulli exstitit pacificus, sed propter novas exaccionum invenciones conturbatus est populus universus. Monasterio Aule Regie omnes possessiones circa Landesperch[l]) violenter multis dolentibus nobilibus abstulit et eas Henrico de Redenyn,[m]) viro reprobo, commendavit.[n]) Cogitur conventus Aule Regie gemere et egere,[o]) eo quod gratis passus est talia a rege, a quo solacia merito debuerat reportare. Diebus vero octo tantumdem rex iste Prage mansit et die nono in Franciam cum festinacione ad militare exercicium, quod vulgo dicitur torneamentum, Parisius in die beati Remigii [2]) celebrandum procedit. Causa autem predicti torneamenti et festive congregacionis magnorum principum et multorum exstitit, quia rex Francie Philippus suum filium Johannem primogenitum, cui hoc anno in die beati Sixti[p]) Guta, filia regis Boemie, nupta fuit, cingi balteo[q]) militari voluit et ob hoc festum celebre factum fuit. Iam prefata Guta, Boemie Johannis regis filia secundogenita, satis mirabilia habuit vite sue fata. Primo quidem adhuc tenera Lokodkonis, regis Cracouie, filio, post hoc Friderici marchionis Misnensis unigenito, iu cuius fere per annum mansit domo, tamen virgo, demum comitis Barreusis nato, tandem Lodowici Bawari primogenito, post hoc Ottoni, duci Austrie, suo consangwineo, fuerat 1332 diverso tempore nou sine causis racionabilibus desponsata. Sed aliter, ut cernitur, divina disposuit gracia, cum sit modo magni regis filio matrimonialiter et corporaliter copulata[r]) Francieque regina.

Capitulum XXXII.

Qualiter Johannes, rex Boemie, papam visitavit.

Peracto festo cum genero et cum filia Parisius celeriter Johanues, rex Boemie, in Auiuiona Johannem papam personaliter visitat et ibi, ut creditur, nova parat. Super hiis michi missa fuit epistola talis:

Dilectissimo patri et revereudo domino, domiuo Petro,[s]) abbati in Aula Regia, frater Heuricus[t]) dictus scriptor, suus filius, obedienciam et reverenciam filialem. Paternitati vestre pateat in hoc scripto, quod gloriosus princeps dominus Johannes, rex Boemie, in vigilia beati Martini [3]) in Auinionam veniens a domino nostro sanctissimo Johanne papa et ab uuiversis cardinalibus reverentissime est susceptus. Cardinales plurimi ipsi ad quinque leucas occurrerunt et ipsum in Auinionam[u]) cum tripudio adduxerunt. Mansit iu curia diebus XV, infra quem terminum cum domino papa fere omnia sua negocia pro suo libitu expedivit. Quibus expeditis in vigilia beate Katherine [4]) se disposuit ad recessum. Mauendo vero ibi expendit[v]) in curia X milia florenorum; quem recedentem cardinales ad unam leucam de curia cum sollempnitate maxima deduxerunt. Ivi autem ego cum eo per duos dies per castra et villas, ubi michi rex plurima loquebatur. Et misit me[x]) rex in maximis et occultissimis negociis ad Constantiensem et Tridentiuum[y]) episcopos et ad ducem Chorinthie[z]) et ad quosdam alios principes, in qua legacione me oportet celeriter laborare. Paterne vestre supplicans pietati, quatenus michi non indiguemini super eo,

[1]) Dne 7 září. — [2]) Dne 1 října. — [3]) Dne 10 listop. — [4]) Dne 24 listop.

[g]) Místo ibi quoque má 2 ibique. — [h]) feliciter 2. — [i]) Ruk. 2 nemá naznačení kapitoly. — [k]) Nuremberk 2. — [l]) Landesperk 2. — [m]) Rednyn 2. — [n]) recommendavit 2. — [o]) dolere 2. — [p]) Syxti 2. — [q]) cingeo walteo 2. — [r]) copulata et Fr. regina. — [s]) P. 2. — [t]) H. 2. — [u]) Auiniona rukopisy. — [v]) in curia expendit 2. — [x]) me maximus negociis rex et occultissimis 2. — [y]) Tredentinum 1. — [z]) Carynthie 2.

1332 quod [a]) moram tantam feci in curia et quod [b]) nunc istis legacionibus regalibus me subieci, quia hec, [c]) scit Deus, facio propter bonum. Novella vero refero, quod dominus rex Boemie pro concordia inter dominum papam et Bawarum laboravit, sed hoc non ex toto negocium consummavit. Preterea dominus papa de contrahendis matrimoniis inter regem Boemie et filiam ducis Austrie, insuper inter filium Bawari et filiam regis Boemie, ut dicitur, dispensabit. Sciatis eciam, quod rex Boemie recedens de Auiniona se ad hoc disposuit, quod statim ipse velit Lombardie partes intrare cum exercitu et suum filium Wencezlaum [d]) in angustiis positum visitare. Pater celestis vos valere et bene vivere faciat bone pater. Me vestrum filium habere velitis in vestris oracionibus non exclusum. Datum Auinione die tercio post festum beate Katherine.

De victoria Karoli, [e]) iuvenis regis Boemie.

Eodem anno circa festum beati Andree [1]) Wencezlaus cognominatus [f]) Karulus, Johannis regis Boemie filius primogenitus, in civitatibus Lombardie pro capitaneo a patre positus de suis hostibus, videlicet Cane et suis complicibus, bello campestri gloriosissime triumphavit, plurimos occidit et plurimos captivavit, quemadmodum michi dixerunt, qui hiis bellis interfuerunt et suis oculis conspexerunt. Multa hii de magnanimitate [g]) istius iuvenis referunt, quia ipse nequaquam hiis preliis abesse voluit, sed adesse. Cinctus ibidem inter acies balteo militari pugnat [h]) animo non pueri sed virili. De duobus dextrariis deiectus fit [i]) aliquantulum in brachio vulneratus; vicit ipse, campos optinuit, partem [k]) hostium occidit et pars fugit. Sed antequam rumor de hac victoria filii ad patrem veniret, pater exercitum de diversis Gallie et Alemanie partibus iam congregaverat, cum quo paratus fuerat in Lombardia filium visitare. In vigilia vero Nativitatis Christi [2]) idem Johannes, rex Boemie, de Pa- 1332
risius a rege Francie, ad quem de Auiniona recedens venerat, exiit et recessit mox ad filium processurus. Istis omnibus frater Nycolaus, filius meus dilectus, interfuit et michi per ordinem enarravit.

Capitulum XXXIII.

De morte Lokutconis, [l]) regis Polonie, et aliis. Annus Domini MCCCXXXIII[us].

Anno Domini MCCCXXXIII[o] mense Marcio 1333
Martis bellandi more non infimus imitator dominus Lokutco, rex Polonie et Cracouie inveteratus dierum multorum, viam carnis subiit universe. De gestis et preliis huius principis plurima sunt notata superius locis suis. Huic in regno successit Jaromir, [m]) filius eius, [3]) qui filiam regis Litthuanorum [n]) pagani duxit matrimonialiter pro uxore. Hanc idem vir eius fidem instruxit et ipsam baptizari et christianam fieri ordinavit. Post mortem vero dicti regis filius potenter regnare incipit et ad hoc ipsi gracia sedis apostolice et Johannis pape, nec non amicicia Karuli, regis Vngarie, aminiculum magnum facit. Iste enim rex iuvenis paterna sequens vestigia tributum prius negatum sedi apostolice, denarium scilicet sancti Petri, libens solvit et rex Vngarie ipsius sororem in legitimam coniugem [o]) sibi iunxit.

Eodem anno in die beati Gregorii [4]) Johannes, rex Boemie, hereditatem nostram circa Landisperh [p]) sitam nobis restituit, quam prius [q]) circa festum beati Michaelis nobis auferri violenter precepit; castrum namque in Landisperh manu tenuimus cum expensis gravibus, licet omnibus circumiacentibus hereditatibus careremus.

Eodem anno pridie idus Maii [5]) hora vespertina eclipsis solis est facta, quam maxima siccitas et estivalium segetum sterilitas nec non vini defectibilitas est secuta.

---

[1]) Na den sv. Kateřiny, tedy dne 25 listop. u St. Felice, jak Karel ve svém životopisu vypravuje. (Viz Prameny děj. č. III, str. 343.) — [2]) Dne 24 prosince. — [3]) Má býti Kazimír. — [4]) Dne 12 března. — [5]) Dne 14 května, kteréhožto dne bylo skutečně zatmění slunce.

[a]) quid 2. — [b]) Taktéž. — [c]) hoc 2. — [d]) Wenczesl. 2 a tak níže. — [e]) Slovo to nadepsáno jest v ruk. 1 nad nějakým slovem vyškrábaným. — [f]) congnom. 2. — [g]) mangnanimitate illius 2. — [h]) pungn. 2. — [i]) sic 2. — [k]) pars — occidit 1. — [l]) Lokodkonis 2 a tak níže. — [m]) Slovo to na vynechané prázdné místo v ruk. 1 od jiného písaře jiným inkoustem jest připsáno. — [n]) Lutbanorum 2. — [o]) nemá 2. — [p]) Lanczperk 2 a tak níže. — [q]) nemá 2.

Capitulum XXXIV.

De gestis Johannis, regis Boemie, in Lombardia cum aliis.

1333 Eodem anno fere toto Johannes, rex Boemie, cum filio suo Wencezlao primogenito in partibus mansit Lombordie,[r] ubi cum legato sedis apostolice, qui moratur Bononie, contra Canes, Veronenses et contra quosdam Gebelinos[rr] prelia multa constituit et in pluribus victor fuit. Nullus plene de Lombordia veniens narrare sufficit, quanta mirabilia Johannes, rex Boemie, ibi facit. Barones vero regni Boemie propter diutinam regis ipsorum absenciam contrahunt sibi ampliorem in diviciis et in viris potenciam, usurpantes sibi omnia, scilicet municiones et castra. Nec est iam exceptis paucis civitatibus municio aliqua aut[s]) castrum in regno Boemie, quam aut quod Johannes, rex Boemie, in sua habeat potestate.[1] Omnia enim hec sunt per hunc regem aut obligata nomine pignoris aut distracta; preterea[t]) propter absenciam regis pax in regno deficit et vis[u]) legis.

Absque suo rege regnum stat uti sine lege
Et velud acephalum; sic viget omne malum.
Regnum Romanum stat adhuc cum lite prophanum,
Exstat[v]) in vanum; quid[x]) consilium sibi sanum 1333
Dictat Lodwici, cum magni sint inimici
Papa pater noster et Bawarus? Hoc quoque nos ter-
Ret turbatque nimis, quod in hiis discordia primis
Durat personis; ex divis nos cito donis
Hoc[y]) fore, Lodwicus cum pape fiet amicus.
Hoc cito fac Criste, depellas omne, quod triste.

Eodem anno mense Septembri cum magnis laboribus et sumptibus est aqueductus in plumbeis canalibus in Aula Regia consummatus; aqua vero adducta a tribus fontibus congregata usque ad lavatorium, ubi egreditur, in ambitu habet a primo fonte in longitudine duo millia et sexcentas ulnas mensure Pragensis. De plumbo ducenti centenarii, de stanno vero decem in hoc opere sunt impensi.[z]) Summa impense pecunie ad hoc opus centum sexaginta sexagene grossorum Pragensium denariorum et viginti sexagene pro lavatorio sunt impense auxiliante Deo, qui est in secula benedictus. Amen.

Explicit secunda pars cronice Aule Regie, que finitur in anno Domini Millesimo CCC° tricesimo tercio et in se continet gesta decem [et septem] annorum.

---

[1]) Srovnej též Život císaře Karla IV (Prameny děj. č. III, str. 348 a 349).

[r]) Lombard. 2 a tak níže. — [rr]) Gybelynos 2. — [s]) vel 2. — [t]) propterea 2. — [u]) ius 2. — [v]) Extat et 2. — [x]) quod 2. — [y]) Hic 2. — [z]) inpensi 2 a tak níže.

LIBER TERTIUS.

Incipit prologus tercie partis chronice Aule Regie.

Divine virtutis opitulamine, non mearum virium fortitudine suffultus, duabus Aule Regie cronice partibus iam completis, terciam partem huius operis aggredior, tempora et varios eventus temporum descripturus, non securus tamen, si die crastina sum victurus. Hoc tibi committo Domine, quia in manibus tuis tempora mea et tu terminum posuisti, quem preterire non poterunt omnes creature. Si tu vitam et graciam dederis, quecunque hic et alias michi visa et audita et comperta fuerint, et nota fieri permiseris, ut in operibus tuis magnificeris, sicut me instruxeris, ita scribam. Tibi vero soli ad gloriam, legentibus quoque et audientibus ad doctrinam; quidquid enim in toto orbe terrarum fit, hoc totum providencia tua regulat et disponit. Ideo ex hiis, que fiunt perspicua, ingenia te timere, te diligere et ad te conscendere magis possunt. Igitur de rege Boemie novo novam cronographiam incipiam petens a te, qui rex regum et Dominus dominancium es, quatenus manum et mentem et vitam meam dirigas et michi te ipsum finaliter tribuas pro mercede.

Explicit prologus, incipiunt capitula:

I. De reditu Karoli, heredis regni Boemie.
II. De obitu domini Henrici, Olomucensis episcopi, et de eleccione domini Johannis, Wissegradensis prepositi, et de adventu regine Blance.
III. De contencione religiosorum et clericorum.
IV. De sterilitate et diversis eventibus in partibus Gallicanis.
V. De colloquio domini Baldewini, archiepiscopi Treuerensis, et domini Petri abbatis.
VI. De morte Ottonis, ducis Bauarie, et temporis mutacione et obitu domini Vlrici.
VII. De quadam domini Johannis pape XXII collacione, de questione visionis divine, que missa fuit de curia Romana domino Petro abbati et de obitu eiusdem pape.
VIII. De eleccione Benedicti pape et versus de paupertate Christi.
IX. De matrimonio Ottonis, ducis Austrie, et Anne, filie regis Boemie, [anno Domini MCCCXXXV°].
X. De secundo matrimonio regis Johannis Boemie et ipsius actis aliis, et de morte Henrici, Carinthiani ducis, et regine de Grecz.
XI. Qualiter Johannes, rex Boemie, alienavit regnum Polonie.
XII. De adventu nove regine Boemie et de expedicione Johannis regis contra Austriam cum aliis.
XIII. De preliis domini Johannis regis et aliis.
XIV. Qualiter Johannes, rex Boemie, Prussiam secunda vice iverit et de pluribus aliis. Annus Domini Millesimus trecentesimus XXXVI^us^. [a])
XV. De quodam eventu edificatorio, qui accidit Prage in ecclesia beati Andree apostoli.

[a]) Rukopis 2 millesimo trecentesimo XXXVI°.

Capitulum I.

De reditu Karoli, heredis regni Boemie. Annus Domini MCCCXXXIII[us]. [b])

1333 Anno Dominice incarnacionis MCCCXXXIII[o], tercio kalendas Novembris, hoc est in previgilia Omnium sanctorum, [1]) Karolus, qui et Wenceslaus, Johannis, regis Boemie, primogenitus et heres regni legittimus, occurrentibus et gaudentibus omnibus etatis sue anno decimo septimo per monasterium Aule Regie pertransiens et sepulcrum matris visitans Pragam regni metropolim cum copiosa nobilium multitudine est ingressus. Iste quidem heres Prage natus, in castro Burglino annis septem educatus, puer septennis de regno Boemie ad Karolum, regem Francie, ipsius affinem, deducitur, per quem ipsius nomen Wenceslaus, [b*]) quod in baptismate receperat, mutatur et in confirmacionis sacramento ad similitudinem regis Francie Karolus nuncupatur. Cur autem heres iste tanto tempore, videlicet decem annis, extra regnum suum manserit, ista, ut communiter (dicitur), causa fuit. Timuit quidem Johannes rex, ipsius genitor, ne ipsum nobiles raperent iuvenem et in suum preiudicium facerent sibi regem; puto tamen, quod propter hoc iuvenis bone indolis iste Deo disponente missus fuit in Franciam, ut ibi sapienciam et vitam habere disceret ordinatam; hoc enim in eo nunc experimento cognoscimus, qui ipsum secundum sue etatis modulum satis industrium cernimus et bonis moribus adornatum. Quadruplex ipse scit lingwagium, Gallicum, Lombardicum, Teutunicum et Latinum; [2]) in hiis lingwis scit scribere, legere et intelligere, et se optime potest expedire. Hic itaque adolescens inclitus ad suum regnum hereditarium, quod successione stirpis materne suum est proprium, cum regressus fuisset, ipsum regnum confusum et divisum reperit nimis et a debito regimine desolatum. [3]) Nec fuit aliquod regni castrum, quod non esset per Johannem regem,

istius patrem, alicui nobili obligatum; sed et civitates, ville et villicaciones et silve fere omnes erant tunc obligacionis aut commissionis titulo inbrigate. [c]) Mansit autem Prage in Maiori civitate in domo matris sue fere duobus mensibus, dehinc ad castrum Pragense se transtulit, in quo usque hodie cum sua curia est moratus. Incepit mox inibi ruinosa edificia regalia, que prius ante annos triginta igne concremata fuerant et desolata iacuerant, reedificare et instruere et sarta tecta, prout de regibus Israhel legitur, efficaciter et cum ingenioso studio instaurare; et non tantum hic, verum eciam in Grecz et alibi ex eius ordinacione idem fit. Heres quippe est, et pro hereditatis sue profectibus intendere incipit iste iuvenis, quantum potest; mandante vero ipsius patre Johanne, rege Boemie, collecta regia, que berna dicitur, generaliter per regnum recipitur, per quam aliqua pars regni, que obligata nobilibus fuerat, per hunc iuvenem liberatur. Burglinum et Cubitum castra obligata ad se trahens liberat; Grecz, Mutam cum aliis civitatibus pluribus per barones regni tam in Boemia, quam in Morauia occupatas subici sibi parat. [4]) Pater vero istius iuvenis, quia sibi nomen et titulum regis obtinere voluit et appellari antiquus rex noluit, marchionatum Morauie filio contulit et ipsum marchionem nominari precepit ab omnibus et mandavit, et deinceps vocari marchio Morauie hic iuvenis sic incepit. 1333

Karolus ut carus sit cunctis menteque gnarus,
Ad bona quod crescat, quod cum virtute senescat,
Quod valeat regere bene regnum, iura fovere
Et pacem facere, cunctos hostes removere,
O Deus, hoc presta, fac sic, quod et eius honesta
Fama sit et vita magna virtute polita.

Predictus itaque Karolus marchio omni, quo potest, nititur studio, ut pax in suo habeatur

---

[1]) Dne 30 října. — [2]) Srovnej Život Karla IV (Prameny děj. č. III, 348), kde se mluví též o tom, že česky neuměl, ale později se jazyku tomu přiučil, že mluvil jako každý jiný Čech. — [3]) Srovnej tamtéž. — [4]) O všem tom vypravuje Karel IV ve svém životopisu, kde vyčítá hrady, jež vykoupil ze zástavy. (Viz Prameny děj. č. III, str. 349.)

[b]) MCCCXXXV ruk 2. — [b*]) Slovo to psáno jest v rukopisu 2 obyčejně Wenczesl. — [c]) inbrigante 2.

1333 dominio, nunc quidem Boemie nunc Morauie, nunc Polonie civitates et oppida visitat et statum in eis pro viribus in melius ordinat et reformat. Nichilominus ipse peccunias, ubicunque valet, congregat, ut pro se habeat et maxime ut patri suo, qui pluribus propter bella cottidiana indigit, partem maiorem transmittat. Pater namque ipsius Johannes, rex Boemie, anno et tempore superius in secunda parte notato mox ut egressus de Lombardie partibus cum filio suo Karolo fuerat, ducem Brabancie pro ducatu in Lymburk cum copioso exercitu invadit hostiliter et inpugnat. Inter hos Philippus, rex Francie, ut mediator se interposuit et treugas pro tempore ordinavit. [1]

Hoc anno mense Maio dominus Vlricus, abbas in Sedlicz, apoplexia in latere sinistro percussus cedit de regimine, cui dominus Ortwinus cellerarius succedit in officio abbacie. Hoc tempore anno eodem mense Octobris propter magna debita prius contracta, scilicet quinque milia marcarum, Sedlicensis conventus per diversa ordinis monasteria est dispersus.

Capitulum II.

De obitu Henrici, Olomucensis episcopi, et de eleccione domini Johannis, Wissegradensis prepositi, et de adventu regine Blancze. Annus Domini MCCCXXXIVus.

Anno Domini MCCCXXXIVo, sexto kalendas Januarii, id est in die beati Johannis ewangeliste, [2] dominus Hinco, Dei et apostolice sedis gracia Olomucensis episcopus, vir nobilis genere dictus de Duba, Prage moritur et in Pragensi maiori ecclesia sepelitur. Hic quia frequentes infirmitates habuit, in Morauia propter inconsuetum aerem manere timuit, ideo in Boemia frequencius habitavit. Post hunc dominus Johannes, Wissegradensis prepositus, regni Boemie cancellarius, incliti domini Wenceslai, regis Boemie et Polonie, fundatoris Aule Regie naturalis filius, canonice in ecclesia Olomucenci [d]) eligitur 1334
et a domino Mathia, Maguntino archiepiscopo, confirmatur. Pro eleccione huiusmodi et promocione sui awnnculi Karolus, marchio Morauie, laboravit cum Nicolao, duce Oppauie, bona fide. [3]) Hic electus et confirmatus eodem anno in quatuor temporibus, quibus Caritas Dei canitur, [4]) in Wissegradensi ecclesia in dyaconum ordinatur; fuerat namque prius in Romana curia per Johannem papam XXII in subdyaconum ordinatus, in cuius pape conspectu idem electus graciam invenit, quod inter alia beneficia papalia satis enituit, quia eidem ecclesiam in Malina [5]) circa Kutnam ad Scedlicense pertinentem monasterium auctoritate sedis apostolice in commenda ipse Johannes, apostolicus recommisit, quam ecclesiam idem electus usque hodie tenet et possidet racione commende, eleccione sua in Olomucensi [e]) ecclesia non obstante. Hoc anno pridie idus Junii die dominico, [6]) tempore vespertino domina Blanka, coniux Karoli, heredis regis Boemie, marchionis Morauie, veniens de Francia a clero quam ab universo populo Prage gloriose et magnifice est suscepta, cuius habitacio pro tempore fuit in Pragensi castro. Hec iam predicta domina Blanka ante annos decem puella decens prefato Karolo copulata, nunc quidem in Luczeburk, nunc vero in Francia in domo materna permansit usque ad hec tempora iam pretacta. Est autem hec domina Blanka moderni regis Francie Philippi germana; ex duabus autem matribus ipse rex Philippus [g]) et Blanka geniti, sed ambo ex uno patre, scilicet Karulo, [7]) procreati, qui Karolus pater eorum, scilicet Philippi et Blance, germanus uterinus legittimus exstitit Philippi, quondam regis magni. Hic est ille Philippus potentissimus, cuius tres filii reges Francie, ut supra tactum est, mortui sunt sine heredibus masculinis. Et exinde ad prefatum Philippum tanquam ad propinquiorem de regia prosapia exortum regnum est Francie devolutum. Huius itaque Philippi, regis Francie, germana in Boemiam est adducta, ut cum Ka-

---

[1]) Viz tamtéž 348; Schötter, Johann v. Luxemburg II, 76 a násl. — [2]) Dne 27 prosince. — [3]) Viz Chytil, Cod. dipl. Mor. VII, str. 4—6. — [1]) Dne 18—21 května. — [5]) Malín. — [6]) 12 června. — [7]) Karel z Valois.

[d]) Olomuczensi 2 a tak častěji. — [e]) Olomucensem 2. — [g]) Karolus 2.

1334 rolo, suo sponso, regnet et imperet suo tempore ut regina. Specie quidem et pulchritudine sua in oculis omnium hec placuit et spero, quod virtutibus plus placebit; habitum muliebrem secundum sue gentis consuetudinem secum attulit et apparatum secundum dignitatis sue statum, quem domus regia exigit, non modicum apportavit. Magno habemus pro gravamine, quod ipsa solum loquitur in sermone Gallico; hunc [h]) ipse maritus intelligit et diligit, quia secum in Francia diu mansit. Gaudet autem sponsus super sponsam et Prage festivitatem in deliciis et leticiis diebus pluribus facit magnam.

O Deus, eterne rex, et tu Christe superne
Nunc super hos cerne, facias ipsisque paterne.
Horum protector, dux, custos, estoque rector,
Ut te rectore pariter sic stent in honore,
Quod pacem terre possint et commoda ferre,
Nam nimis est stratum regnum nunc et reprobatum.

Familia vero fere tota, que de Francia et de Luczelburgensi comicia cum eadem Blanka in Boemiam venerat, lapso uno mense cum expensis duorum milium sexagenarum in die beate Margarete [1]) ad terras suas remittitur et familia alia de Boemia per nobiles terre eidem domine applicatur. Ut autem hominibus benignius possit convivere, lingwam Teutunicam incipit discere et plus in ea solet se quam in ligwaio Boemico exercere; nam in omnibus civitatibus fere regni et coram rege communior est usus ligwe Teutunice quam Boemice ista vice.

Capitulum III.

De contencione religiosorum et clericorum.

Eodem anno res quedam, que prius velut prophetizata auditores sepe terruit, Prage in scandalum multorum me tunc presente, vidente et dolente contigit et evenit. Nam in vigilia beati Jacobi apostoli, [2]) que tunc erat die dominico, omnes unanimiter plebani et rectores ecclesiarum parochialium convocatis omnibus suis plebezanis, ut ad ecclesiam sancte Marie in Lacu 1334
et sancti Nycolai in Foro pullorum convenirent in unum, ipsi adversus Predicatores, Minores et Augustinenses ceperunt litteras papales, quas in Romana curia clerus obtinuerat, de quarta porcione per Bonifacium papam ordinata, populo publice ostendere, et quod ipsi fratres de ordine mendicancium sepe super hoc per iudices a sede apostolica datos ammoniti ipsis nollent acquiescere, sed pocius resisterent contumaciter et proterve. Ideoque illi sacerdotes, qui ad hoc deputati fuerant, altis vocibus ceperunt extinctis luminibus, pulsatis campanis eosdem fratres mendicantes auctoritate sedis apostolice excommunicare, acerrime mandantes omnibus, ut tales ipsi debeant in omnibus sub excommunicacionis sentencia evitare; e contra ipsi fratres mendicantes, quia istud negocium esse venturum ipsis presciverant, se occultis armis, amicis et multitudine muniverant et venientes plures ipsorum ad ecclesias, in quibus excommunicabantur, cum impetu concurrerunt, altisonis in audiencia universi populi vocibus clamantes et dicentes: O vos miseri, non sacerdotes, sed sacrilegi [i]) homines, animarum occisores, hominum deceptores, quid facitis? cur contra nos vestras sentencias promulgatis? Vos ipsi estis excommunicati, adulteri, lusores, ebriosi, omnibus criminibus irretiti, nos iusti, vos inusti, nos lumen portamus [k]) omnibus, vos in tenebris ambulatis, duces ceci in foveam simplices seducendo. Et quidam ex ipsis mendicantibus audacter per medium populi accurrebant, ut illos, qui sentencias proferebant, raperent et lederent et ab eis auferrent litteras, quas legebant. Ex huiusmodi convicio iniquo se hii religiosi et clerici confundebant; mutuo fit tumultus magnus in populo, partim religiosos, partim clericos verbis et verberibus adiuvando. Quidam percuciunt pungno impie, alii tulerunt lapides, ut iacerent in eos, alii cultellos evaginant, alii cum gladiis et fustibus occurrunt tanquam ad latrones. Cerneres hic beginas aliquas et beghardos et cives adiuvare fratres, illic vero confortant clericos femine seculares.

---

[1]) Dne 13 července, — [2]) Dne 24 července.

[h]) hanc 2. — [i]) sacrilegii 2. — [k]) portavimus 2.

1334 Hic revelantur ex multis cordibus cogitaciones, hic frater truditur, alter percutitur, alius vulneratur; illic clericus trahitur, leditur et alter sagwine rubricatur. Tumultuat iuvenis contra senem, surgit gens contra gentem, et tantum fit cunctis scandalum, quod secundum evangelium videtur esse inicium hoc malorum. Multi visi sunt karacterem tegere in capite et exire de templo, ut se absconderent a calore tante furie, et ne cum protomartyre Stephano lapidibus obruerentur inviti. Non enim celos apertos videbant, nam oculos suos statuerunt declinare in terram multo amplius, ut conservarent capita, quam viderent ad celos. Tandem post moram longi certaminis hii et illi, scilicet religiosi et clerici et populi universi, mente confusi, pre admiracione stupidi ad sua loca redeunt singuli; ubi duo vel tres congregati fuerunt, nil locuntur aliud, nisi de cleri prelio, quod viderunt. Surgunt denique singulis diebus dominicis fratres contra clericos, clerici contra fratres excommunicacionis sentencias proferentes. Fratres quidam quandam appellacionem allegant, quam in principio apposuerant, cui clerici deferre recusant. Tres ordines predicti se in hoc facto iuvant et clero pariter sic resistunt et dicunt: Papalis illa constitucio nostros ordines in Boemia non tangit, eo quod non sit idem fructus nec usus funeralium in regno Boemio, qui[1]) habetur in partibus Lombardie. Duravit usque ad festum beati Nycolai hec contencio mutua, sed tunc interveniente arbitrio hec causa ad sedem apostolicam est relata. Interim dicti fratres dampnum et ignominiam in civitatibus singulis, oppidis et villis passi sunt, nam ipsis tam verbis, quam elemosinis communicare plurimi noluerunt.

Rem non dico bonam talem fore, quando coronam
Abscondit clerus, nec amor poterit fore verus
Illorum fratrum, si qui vestigia patrum
Nolunt sancta sequi, sed sicut equi minus equi
Vadunt elati, qui sunt ad bella parati
Verbis et factis, que temporibus retroactis
Non sunt audita. Magis hoc valet, ut redimita
Et pia sit vita cuiusvis, qui cenobita
Et servus Cristi fore vult, quia pax erit isti.

Capitulum IV.

De sterilitate et diversis eventibus in partibus Gallicanis.

Eodem anno mense Maio gelu intolerabile vineas omnes in partibus Almanie 1334

Tantum destruxit, quod post vindemia luxit.

In Burgundia vero et in Francia et Campania, ubi tempore vindemie pertransivi, non tantum dampnum factum fuisse conspexi. Aliam autem plagam Deus hoc anno eisdem terris intulit, quia mortalitatis pestilencia plurimos homines tunc percussit. Parysius namque infra tres menses estivales in hospitali regis, quod ante monasterium beate virginis in kathedrali ecclesia situm est, quod dolenter refero, sedecim milia hominum sunt mortua et in cimiterio innocentum sepulta, me etenim in ipso hospitali existente et compassivo animo contuente. Tot sunt in brevi mortui, quod vix erant tot, qui hos tollerent et ad tumulum deportarent. Verum tamen in Francia et Parysius vidi plura, in quibus delectata est anima mea; vidi ibi coronam spineam, famosissimas reliquias in capella regia conservatas, vidi Parysius maximam huius mundi sapienciam, regis Philippi et Johannnis sui filii potenciam, regine antique et iuvenis domine Gute decenciam, vidi principum et militum reverenciam, familie ordinate frequenciam, iusticiam populi, pacem regni; sanctum quoque Dionysium visitavi, de puteo in crypta sub choro posito in amore Dei et beati Dionysii bibi, et cum aqua hac locum magni doloris mei, quem in femore habui, linivi et mox sanatus fui.

O felix terra, cui pax est nullaque guerra,
Est tibi Francia summa potencia, copia rerum,
Non violencia, sed sapiencia, paxque dierum.
Dicque Boemia mesta prohemia, dic michi de te,
Que tua gloria, que tua gaudia? Vivere lete
Nescis, nam te prelia pluraque tedia ledunt.
A te gracia, grata solacia, cuncta recedunt,
En, tua tempora sunt modo pessima, quidque futurum
Nescio, sed scio, quod populo [modo] vivere durum.

[1]) que 2.

1334 Eodem anno in Burgundia iuxta Divionem [1]) in castro, quo sanctus Bernhardus natus est, vidi quoddam miraculum, quod non est silencio contegendum. Ad cameram quippe lapideam rector castri, vir reverendus introduxit me, et vidi in loco nativitatis beati Bernhardi novum altare de marmore, et ante altare lampadem ardentem pendere, triaque magna vasa plena vino in camera eadem iacere. Premissa oracione ante altare incepi rectorem castri interrogare, cur in tam sancto loco permitteret vinum iacere, qui respondens, propter miraculum, inquit, magnum domine hoc facio et ait: Fateor quidem, quod nunquam ab antiquis temporibus vinum in hac camera iacuit propter reverenciam eiusdem altaris veteris, quod primitus istac stetit; ego vero improvide plus meam utilitatem quam loci sanctitatem desiderans altare ante annos sex vetus fregi, vinum huc imposui, sed ecce non fructum sed periculum reportavi; nullum enim vas hic positum vinum suum servare valuit, sed quasi per cribrum vinum effluens ad aridam se effudit. Isto viso miraculo ante annos tres istud altare, quod cernitis, reformavi et demum examinavi, si altari facto vasa fluerent sicut prius, sed nequaquam hoc factum est, nam usque hodie omne vinum huc impositum, si vile fuerit, emendatur, et bonum in melius commutatur et sine fluxibus integre reservatur.

Ex hiis potavi vasis et magnificavi
Mente Deum celi, qui sic per signa fideli
Bernhardo facit laudem; prius ipse reiecit
Ex vasis potum, quem nunc servant sibi totum.

In eodem processu ex devocionis spiritu in Clara Valle quasi ad atrium celi perveni, ubi clara et magnalia Dei opera conspexi, ex quibus divine pietatis habundanciam effusam largius intellexi; vidi sanctorum Bernhardi, Malachie episcopi et sex martyrum tumbas sub tribus altaribus de prope constitutas; vidi sanctorum Bernhardi et Malachie capita et eximias inestimabiles reliquias; vidi sancti Bernhardi locum habitacionis et mortis; vidi lapidem lavacri colore sui corporis totaliter figuratum; vidi ibi 1334 trium cardinalium et quadraginta quinque episcoporum et archiepiscoporum sepulcra, qui fere omnes sancti Bernhardi filii monachi fuerant et professi; vidi lectum eius et lecti ipsius humilem apparatum; vidi, ubi pater et mater et fratres ipsius et primi monachi, viri perfectissimi, in domino requiescunt; vidi locum, ubi scripta fuit nymbre epistola sine imbre; vidi et alia plurima, in quibus delectabatur anima et spiritus delectabatur. Fiant novissima mea horum similia. Hoc fac domine de tua gracia et propter beati Bernhardi et aliorum sanctorum ibidem requiescencium merita, cum sit tua bonitas infinita. Amen.

Est Clare vallis locus inclitus, est quasi callis
Ad celos ducens; pre cunctis est quasi lucens
Sol radiis plenus, ut flos sic floret amenus.
O quot flos flores hic edidit, o quot odores
Per mundum sparsit, en qualiter ardet et arsit
Fax tam preclara, nam gens est iam puto rara,
Hanc que non noscat, aut non ab ea bona poscat.

Illi Bernhardus, ut flagrantissima nardus
Prefuit in primis, ditans hanc rebus opimis.
Semina virtutis tibi iactans, inde salutis
Excrevit fructus, pellens per gaudia luctus.

Capitulum V.

De colloquio domini Baldewini, archiepiscopi Treuerensis, et domini Petri abbatis.

Eodem anno mense Octobris ad reverendissimum dominum Baldewinum, Treuerensem archiepiscopum, veni in Treuerim, qui ex sua benignitate, [m]) non ex mea dignitate [n]) legaliter ut prius cognitum me suscipiens plurima mecum conferens inter cetera ita dicens: Scio, inquit, quod multi me de hoc iudicant, quod Treuerensem, Maguntinensem et Spirensem manu teneo ecclesias et rego ipsas. Sed michi pro minimo est, si ab humano iudicer die, nam qui me iudicat, Dominus est. Porro dominus papa, quem

[1]) Dijon.

[m]) dignitate 2. — [n]) benignitate 2.

1334 [quasi] pro Deo in terris colimus, me iudicat et tamen intencionem et excusacionem meam audire dissimulat. Deus autem noster, qui in celis est, scit et intelligit interiora desideria et propositum cordis mei; ipse scit, quod non ex ambicione, sed intencione pura est de dictis ecclesiis michi cura. Nimia namque fierent in hiis partibus disturbia, si non tegeret et regeret dictas ecclesias manus mea. Super hiis audivi multa testimonia et vidi, quod ubique fuit tranquillitas et pax multa. Multum in multis Maguntinam ecclesiam possessionibus ampliavit et in centum milibus librarum Hallensium ipsam a creditoribus solvendo debita liberavit. Dixit quoque michi: Ecce patruus meus dominus Johannes, rex Boemie, suscepit a duce Brabancie centum quinquaginta milia regalium aureorum denariorum pro eo, quod ipsum pro ducatu in Lymburk nec per se, nec per heredes suos debet deinceps impetere, sed ab omni debeat penitus cessare accione. Hanc quidem pecuniam suscepit, nec ad solucionem debitorum suffecit, sed subito ut fumus nebule evanescit. Eundem regem in illis partibus omnibus non desii querere, sed eum ut circumvolantem cum paucis undique nullatenus potui invenire; audivi tamen ibidem a sapientibus, quod ipsis non placet huius regis tam frequens circumagitacio et discursus. Hastiludia et exercicia militaria ubique querit, expensas maximas gerit et nomen sibi, quod sit miles strenuissimus acquisivit. Utinam hanc nostri Boemi attenderent strenuitatem et audaciam, qui non cessant cottidie committere spolium et rapinam; profugis namque et impiis terra Boemie nunc plena est; vidimus quosdam ex illis catervatim patenter et potenter incedere, alios latenter rapere, sua expensis fortalicia °) replere, nec curant regis imperio obedire.

Est malus nunc status, multum foret ille beatus
Vir, qui fornace deberet vivere pace.
Pauper quid faciet, quando spolium sibi fiet?
Rusticus in rure, cum sint magne sibi cure,
Mendicans ibit et mendicando peribit.
Immo si cives res perdunt aut homo dives, 1334
Fiunt mendici, cum res rapiunt inimici.
Da pacem Domine, nostre sucurre ruine.

Capitulum VI.

De morte Ottonis, ducis Bauarie, et temporis mutacione et obitu domini Vlrici.

Eodem anno mense Decembri [1]) Otto iunior, dux Bauarie, sine heredibus in Monaco moritur, in Lanczhut monasterio monialium in sepulcro patrum suorum sepelitur, et sic ad ducem seniorem Henricum tocius ducatus dominium applicatur.

Sic rota fortune variatur in ordine lune.

Eodem anno siccitas in estate et caliditas nimia, sed post hoc in hyeme nix maxima cum intenso frigore est secuta.

Tempus mutatur, Deus hinc minime variatur.
Dux unus moritur, cito dux alius reperitur.

Eodem anno de ecclesia Erbipolensi et de pluribus episcopatibus aliis provisioni sedis apostolice reservatis Ludwicus Bauarus episcopos papales violenter eiecit et pro sua voluntate ibidem episcopos per potenciam ordinavit.

Sepius hoc fecit: hos elevat hosque reiecit.

Eodem anno Johannes, rex Boemie, domino Altisydorensi episcopo cardinali prepositurам Wissegradensem, que annexam sibi habet regni cancellariam, contulit, in qua dominum Johannem, Olomucensem episcopum, qui prius eandem prepositurам habuit, procuratorem suum constituit et ei ipsam sub condicionibus recommisit. Tali vero collacioni et procuracioni Bertoldus, Henrici filius de Lippa, fortissime contradicit, ostendens regales patentes litteras se habere, quod ipse et non alius prepositurам dicte ecclesie debeat possidere.

Sic stat lis dura pro tali prepositura.

Eodem anno idus Decembris [2]) obiit venerabilis dominus Vlricus de Babyanicz, doctor de-

[1]) Otto zemřel dne 14 prosince. — [2]) Dne 13 prosince.

°) fortilicia 2.

1334 cretorum, primum quidem multarum ecclesiarum canonicus, Pragensis ecclesie scolasticus et administrator eiusdem episcopatus, dehinc monachus et abbas in Zedlicz factus, tercio vero anno abbatie apoplexia percussus post annum plage sue resignavit regimen abbacie. Qui crebrescente infirmitate viribus destitutus, motu et gressu privatus a famulis portabatur in sede tam diu, quod est mortuus et iuxta alios abbates in capitulo tumulatus. Sub ipsius regimine multis debitis et defectibus gravatum est monasterium Czedlicense. Illa quidem debita fere ad sex millia marcarum, ut dicitur, se extenderunt.

Te peto sincere Deus Vlrici miserere,
Eius et esto pia protectrix virgo Maria.

Capitulum VII.

De quadam collacione Johannis pape, de questione divine visionis, que missa fuit de curia Romana domino Petro abbati et de obitu eiusdem pape.

Venerande pater hec dicta sunt et facta per dominum nostrum papam in octava beati Johannis ewangeliste die tercia Januarii in publico consistorio assistente ultra modum communi populo, in quo interfui, et hec sunt verba pape mentaliter per me intellecta, quantum capere omni diligencia apposita potui. Lectis enim et recitatis auctoritatibus, quibus probatur animas sanctorum videre Deum, quia in illis consistoriis pre ceteris opposite auctoritates fuerant lecte et recitate, papa locutus est sub ista verborum forma: Vos videtis, quot et quales auctoritates sunt recitate in materia ista et ad partem affirmativam et ad partem negativam simul cum suis racionibus; unde mirari non debetis, si ista questio est mota. Videtis enim, quod Augustinus movet eam, Gregorius movet eam et Jeronimus et Bernhardus et multi alii doctores. Sed aliqui moderni doctores habent quosdam suos libros compositos a quibusdam aliis doctoribus, et illos habent pro ewangeliis, pro epistolis, pro sanctis doctoribus, et quidquid dicitur extra illos libros, totum est inane et vanum et maledictum. Et hoc est, quia non habent 1334
ewangelia nec curant habere, nec eciam student in eis. Ego autem — quia sic fuit continue locutus in numero singulari — ut notavi multum, postquam fui in isto statu, occupavi me in isto studio libenter originalium et maxime Augustini et Bernhardi et eciam aliorum iuxta posse. Et libenter fui eos secutus et recitavi dicta eorum et ideo videtur michi, quod qui vult bene investigare veritatem istius questionis, quod habet eam convenire in scriptura sacra et dictis sanctorum et non per viam dyalecticam. Et adiecit: Ego sum vicarius Jesu Christi, quamvis indignus, et ideo non sum dignus positus ad inpungnandum fidem, immo[p]) ad defendendum et roborandum pro viribus, et teste Deo, qui omnia novit, quod libencius video et audio partem affirmativam et raciones ad illam, quam oppositam. Et dicebat: Quare nollem ego, quod pater meus et mater mea et consagwinei mei viderent Deum? Nonne essem ego amens, nonne multum invidus? Dixit eciam consequenter: Et qui vult bene discutere questionem istam, tria habet considerare: primum est, quibus est promissum premium, quia non videtur promissum nisi supposito; et ad hec fecit multas raciones, quia dicit Dominus in ewangelio: Vos qui reliquistis omnia et cetera, hoc autem verbum non fuit dictum anime, nec corpori, sed supposito, ergo et cetera. Et iterum: Quia vos sedebitis super sedes etc., anima non sedebit, sed suppositum, ergo et cetera. Iterum: Quia sitivi et esurivi et infirmus fui et dedistis[q]) michi et cetera. Constat autem, quod anima non propinat huiusmodi, ergo et cetera. Iterum quando debet dari visio clara, que non stat cum spe, quam spem dicit esse nunc in animabus separatis, nam sperant iudicium et resurreccionem. Iterum debent exaltari, quia humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in die novissimo, exaltari autem non compatitur secum perfectam et claram Dei visionem et similia, que melius ipsi cognoscetis. Iterum: Ad quid fieret iudicium? nam verba Christi videretur inania, cum diceret: Ite maledicti in ignem eternum, venite benedicti et cetera; nam

[p]) ymmo 2. — [q]) dedisti 2.

1334 responderent sancti, quid datis nobis domine — verba sunt pape — vos nichil datis nobis nisi illud, quod habebamus, de vestro nobis non additis, totum possidebamus. Deberent boni et hoc idem mali. Quibus dictis et multis aliis, que non faciunt necessitatem scribendi, fecit unam revocacionem sub ista forma: Ego non credidi nec credo dixisse unquam aliquid contra fidem, et si aliquis sine discrecione personarum, qui velit michi dicere, quod per me sit dictum aliquid preter fidem vel contra fidem sive mulier sive puer, libenter audiam et discuciam et deliberabo cum fratribus et prelatis et paratus sum revocare et ex nunc revoco et habeo pro non dicto et de hoc peto fieri publicum instrumentum, ad Deum sitis et recessit. Nolo tamen vos ignorare Domine, quod Dominus pridie ante mortem suam sic fuit in presencia omnium cardinalium publice protestatus, dixit, expresse se credere, quod anime purgate separate a corporibus sunt in celo, celorum regno et paradiso et cum Christo et consorcio celorum aggregate et vident Deum et divinam essenciam facie ad faciem clare, in quantum status et condicio compatitur anime separate et cetera, prout alias plenius vobis mittam. Vera magistrorum cunctorum dicta sacrorum:

Celis gaudere, sanctas animasque videre
Divinum vultum dicunt, cupiuntque sepultum
Corpus ut hiis detur, per dotes glorificetur.
Fine Deus faciet hoc, duplaque gloria fiet
Corporis ac anime, prope sunt cause quia prime.

De obitu domini Johannis pape vicesimi secundi et cetera.

Eodem anno pridie ¹) Nonas Decembris in festo beate Barbare virginis, quod in dominica, qua cantatur Populus Syon, evenerit, secundum ewangelium dicte eiusdem dominice „Facta sunt signa in sole et luna et stellis“, hoc est in vicario Christi et in ecclesia et christianis. Nam dominus Johannes papa vicesimus secundus mortuus est Auinione et ibidem sepultus. Sedit autem annis fere decem et novem. Plura autem sunt facta per hunc papam, de quibus aliqua in precedentibus sunt conscripta. 1334

Papa stupor mundi non cavit, quin furibundi
Mortis eum morsus morderent, nunc scio prorsus,
Quod mors non curat aliquem, sed lex sua durat
Omnibus equalis. Non est vivens homo talis,
Quem mors non tanget, et quem non passio franget,
Et veniet dubia. Quare te virgo Maria
Posco pia mente, me non sine morte repente
Ex hinc transire nec me permitte perire.
Sed sis salvatrix mea semper et auxiliatrix.
Causam virgo [cape], ʳ) qui mortuus est tibi pape;
Fac, sic ut hec recta, quod sint sua crimina tecta.
Servo servorum det Christus regna polorum.

Capitulum VIII.

De eleccione Benedicti pape.

Venerabili in Christo patri domino Petro, abbati monasterii Aule Regie, in Boemia frater Durandus de Firmitate, procurator Cisterciensis ordinis generalis in curia Romana, cum dileccione et reverencia devotum animum in omnibus complacendi. Hoc anno, quando simul eramus in Cistercio tempore generalis capituli, inter cetera, que michi commisistis negocia, petivistis, ut vobis aliqua scriberem nova, que relatu essent digna. Et ecce novum fecit Dominus super terram, quod ubique, ut autumo, iam insonuit auribus et letificavit corda omnium, quod vobis non transscriberem, eo quod rumor iam precessit epistolam, sed ut vestro desiderio satisfaciam, que vidi, patefacere dileccio me compellit. Sciat itaque vestra sinceritas, quod felicis recordacionis domino Johanne papa vicesimo secundo mortuo die undecimo mortis sue, id est in vigilia beati Thome apostoli, dominus Jacobus, presbyter

¹) Dne 4 prosince.

ʳ) Dobner doplnil slovo to, jež v rukopisu není.

1334 cardinalis episcopus dictus Albus vulgariter tituli sancte Prisce, qui ab infancia sua in nostro ordine Cisterciensi abbacia Frigido fonte educatus abbas fuerat et monachus, magister sacre theologie effectus, in omni suo statu semper laudabiliter conversatus, famosus ex virtutibus et graciis divinitus sibi datis, in summum pontificem Romanum et apostolicum in caput ecclesie, Christi vicarium ab omnibus, scilicet viginti quatuor cardinalibus canonice per modum scrutinii et concorditer est electus, qui [s]) mutato secundum sortem nomine Benedictus duodecimus est nunc dictus. De hac eleccione gratuita quamvis gaudeat et digne [t]) letari debeat universalis ecclesia, tamen vos cum omnibus personis Cisterciensis ordinis speciali tripudio debetis in domino cum graciarum accionibus gratulari. Ipsum namque, quem in gradu humiliori ordo noster pium habuit promotorem, modo ut dictat racio, habebit graciosissimum amatorem. Incepit enim mox in principio, quando nomen hoc Benedictus obtinuit, ostendere, quod ordinem diligeret, ita dicens: Hoc nomen Benedictus libenter accipio, quia sub regula Benedicti in ordine Cisterciensi ab infancia mea vixi. Eleccioni vero ipsius, cui omnes cernui consenciebant, ipse solus per longam moram noluit consentire. Tandem vero victus omnium instancia invitus consenciens ita dixit: Domine Deus, quis similis tui, suscitans de pulvere egenum et de stercore erigens pauperem, ut sedeat cum principibus et solium teneat, domini enim sunt cardines terre et ecce cardinales tui hic; et quid faciam? Fiat voluntas tua. Et adiecit: Quis sum ego? Non sum, inquit, principis filius, nec de nobili prosapia genitus, sed sum de humilibus et pauperibus parentibus, me iudice alter esset dignior ista sede. Infudit autem devocionem non modicam in corda audiencium sermo iste et quanto humiliabat se spiritu et in ore devocio, tanto magis coram Deo et hominibus crevit dignitas, [u]) quam renuit [v]) celsitudo. Nec mora, statim quasi de mane, id est tercia [x]) die eleccionis sue, iste dominus vinee, scilicet ecclesie sancte, in ipsa vinea per se incipiens operari, vocavit quidem primo omnes cardinales [y]) ad occultum consistorium, in quo omnes hortabatur, ut secum in hac vinea domini Sabaoth, quam Dei plantavit dextera, fideliter, ut fructum multum faciat, laborarent. Demum addidit: Thesaurum ecclesie temporalem minorem, quam putavimus, invenimus, de quo ex nunc pro reparacione sanctorum Petri et Pauli apostolorum et beati Johannis in Laterano ecclesiarum Rome centum millia florenorum deputamus. Vobis quoque cardinalibus, ut nobiscum amplius vacare possitis universalis ecclesie profectibus, inter vos dividenda centum milia florenorum similiter assignamus. Pluribus igitur tunc utilibus negociis propositis, die quarta secundum fecit consistorium semipublicum; in hoc enim tantum archiepiscopi, episcopi et prelati et quatuor ordinum mendicancium, ut puta Predicatorum, Minorum, Augustinensium et Carmelitarum, erant summi et generales magistri et prelati. Hiis omnibus cum papa elegantissime pro profectu tocius ecclesie locutus fuisset, generalis minister fratrum Minorum in medio pro suo et aliis mendicancium ordinibus locuturus surrexit et in audiencia pape et omnium ita dixit: Quatuor sunt minima terre (Proverb. XXX). Hoc verbum applicuit satis magistraliter ad dictos quatuor ordines mendicantes, qualiter essent minimi racione paupertatis et humilitatis et tamen magnus Dominus eos mirabiliter ampliasset et in ecclesia dilatasset de elemosina devotorum. Et tandem addidit: Pater sancte decretalis illa Bonifaciana super cathedram et cetera multum gravat nostros ordines, quia quartam instanter a nobis exigunt clerici seculares. Petimus igitur, ut ipsam aut revocacionis aut pie interpretacionis remedio dignemini mitigare: alias nostri nimium gravabuntur. Cumque dominus generalis suam sentenciam complevisset, dominus papa mox pertinenter respondit verba prophete Zacharie secundo ita dicens: Ostendit michi Dominus quatuor fabros et dixi, quid isti veniunt facere, qui ait dicens, hec sunt quatuor cornua, que ventilaverunt Judeam per singulos viros, et nemo illorum levavit caput suum. Et tunc verba ista prophetica applicuit ad quatuor

s) quod 2. — t) dingne 2. — u) dingn. 2. — v) rennuit 2. — x) tercie 2. — y) cardinales ut ad 2.

1334 ordines memoratos explanans, qualiter iidem ordines fabricarent supra dorsum peccatorum, peccata et hereses exstirpando et quasi cornua contra inimicos ecclesie erigendo; Judeam, id est cenfitentes et incipientes dirigendo; Jerusalem, hoc est proficientes et pacem sectantes confortando; Israel, id est perfectos diligendo, insuper et quasi quibusdam cornibus, disputacionum argumentis, quasdam questiones supervacuas, scilicet de Christi paupertate et de divina visione animarum sanctarum in patria et consimiles ventilando, quas vento similes iudicavit. Asseruit enim tales questiones dudum per sanctorum orthodoxorum patrum sentencias definitas et nichil fere aliud senciendum, nisi quod tenet sancte Romane ecclesie vera fides. Volumus igitur, inquit papa, quod ulterius ab huiusmodi questionibus, que plus scandalum generant quam doctrinam, cessetis et in antea eas minime ventiletis, sed state in fide vera, viriliter agite, omnia vestra in caritate fiant. Porro de quarta proposicione[z]) papa dictis fratribus sic respondit: Constitucionem Bonifacianam de quarta et aliis articulis in ea contentis ex maturo utique consilio et racionis libramine editam revocari aut interpretari per nos non convenit ista vice, sed successu temporis, quid expediens fuerit pro vobis et pro secularibus clericis, qui similiter filii nostri sunt, proinde faciemus. Tercium consistorium papa habuit publicum, in quo plurima bona dixit, et diversas constituciones laudabiles edidit, quarum aliquas vobis scribam et breviter dico vobis, quod omnes, qui in curia sunt, dant huic pape testimonium bonum et gloriam et honorem. Valete in Christo et orate pro me et pro fratre meo Johanne a vite[z*]) Firmitatense, qui hoc anno in capitulo generali pro vobis fecit, quidquid potuit et faciet in futuro. Datum Avinione in crastino Epiphanie Domini, pontificatus domini Benedicti pape duodecimi anno primo, consecracionis vero eius die secundo.

Item de eodem.

Reverencie vestre pater et domine dilecte ego Johannes, notarius procuratoris ordinis Cisterciensis, significo vobis nova curie: Quod 1334
sanctissimus pater papa Benedictus summus pontifex a Deo laudabiliter. pie et utiliter iam se habuit in primo suo consistorio, quod fuit in crastino Thome apostoli, sicut totus mundus de eius promocione digne debet gaudere. Ideo non piguit me vobis plura scribere pre gaudio singulari. In dicto itaque consistorio fecit unam collacionem cardinalibus habens pro themate: De stercore erigens pauperem, recognoscens se de humili, et paupere natum progenie et ideo suam eleccionem precipue a Deo et deinde a cardinalibus pie et religiose motis ad eum et sine quorumcunque regum vel principum instigacionibus vel precibus processisse; propter quod rogavit et monuit cardinales, ut ipsi, quia pacem habere vellet in tota ecclesia, solliciti essent et intenti omni sollicitudine, quomodo ipse cum eorum consilio de pace huiusmodi ordinaret, quia nunquam intenderet gwerram aliquam habere, nisi cum ad hoc extrema necessitas secundum iusticie tramitem provocaret. Item mandavit, ut nullus cardinalium amodo haberet reditus aliquarum abbaciarum vel prioratuum, neque munuscula a quocunque reciperet, sed reditibus suorum beneficiorum et obvencionum camere contentus existerent; et quicunque esset inter eos egens, quod illius egestatem suppleret, unde pro iocundo suo principio ipsis cardinalibus ad consolacionem deputaret iam centum milia florenorum. Item vult, quod, quia invenit in camera pape multas peticiones ante multa tempora signatas et ideo non traditas personis illis, quibus debebantur, ut estimavit, quia manus cubiculariorum, qui tradere debuerant, auro non ungebantur, quod amodo nullus cubiculariorum, hostiariorum vel aliorum quorumcunque pecuniam a quocunque recipiat,[a]) sed quilibet de suo stipendio sit contentus. Item vult habere tres marschalcos, quorum quilibet regat suum officium per sex menses, qui nullum precium sangwinis, scilicet a meretricibus, recipiat, nec aliquem iniuriose molestet. Quibus sex mensibus elapsis faciat racionem de sua amministracione et cum hoc stabit iuri per certos dies cui-

---

[z]) porcione 2. — [z*]) Loserth má za to, že se má čísti agite, v ruk. jest awite. — [a]) peccunia a quocunque recipiatur 2.

1334 cunque querulanti de ipso. Item vult et statuit, quod omnes prelati et episcopi usque nunc constituti in curia preter illos, qui habent officia, vadant ad suas ecclesias, donec, si et quando eos necessarios habuerit, per ipsum vocentur. Item vult, quod quilibet clericus moriens aput Romanam curiam et eciam laycus possit de suis bonis quibuscunque pro salute sua libere ordinare. Multa eciam alia bona salubria, que iam in memoria non habeo, ordinavit. Postea die sequenti, scilicet feria sexta ante festum Nativitatis Christi, habuit consistorium publicum, ubi presentibus religiosis omnibus et multis prelatis et clericis secularibus reprehendit illos aspere, qui opinionem de visione beatorum cum quadam parcialitate [b]) tenebant in suis predicacionibus, precipiens eis, quod amodo antiquam et piam opinionem et non scandalosam et impiam predicarent, deinde eciam omnes tam religiosos, quam prelatos, quam et simplices clericos presentes cum magna [c]) hilaritate et sincera devocione ad osculum pedis suscepit.

Versus boni de eodem papa.

O Benedicte tuum Benedictum si modereris
Nomen cum facto, tunc benedictus eris.

Nota versus curiales de paupertate Christi super questione.

De paupertate Christi, si queritur a te,
Quid sit credendum? tu dic, hoc esse tenendum,
Quod tenet ecclesia Romana, fides quoque dya·
Dives pauper erat, sicut voluit. Modo querat
Si quis fors a te, quid sit de proprietate
Dicendum Christi? Tu dic studiosius isti,
Quod res ostendat tibi, quas nullo modo prendat
Cristi diva manus. Homo scit, nisi sit male sanus,
Omnia subiecta fore Christo, nullaque tecta.
Cuncta dedit gratis fons divine pietatis,
Que dedit, inquire, si sint tua, vel sua; scire
Hoc poteris facile, quia nil retines ita vile,
Quod teneas per te. Si sic tu dicas aperte:
Hec mea propria res, dic, qua racione negares
Hoc domino danti, pocius dicam mutuanti, 1334
Cum sua sint cuncta, sua propria sunt tibi iuncta?
Hec bona vult, quantum sumit tamen is sibi tantum
Christus pro victu, quantum vult hic et amictu;
Hiis est hic usus, sed nunquam rebus abusus,
Que mittebantur Jude, loculisque dabantur,
Quod dedit, ante datur vel nunc tamen hic dominatur.
Ergo Dei nate, ditissimus es deitate,
Ast in natura carnis scimus tibi dura.
Pauper vis fieri, vis pauperibus misereri,
Quam suscepisti paupertatem, docuisti,
Tu possedisti proprias res, si voluisti,
Aut in communi tibimet servando vel uni,
Hoc si fecisti, cum iudicat iste vel isti.
Hoc tamen expresse per papam dicitur esse
Questio finita, nec in hoc lis tota sopita;
Nam tractatur adhuc a pluribus huc simul illuc,
Attamen hoc scimus, in scriptis et reperimus,
Dives pauper erat Deus ac homo, nemoque querat
Hac de materia temerarius, quia virgo Maria
Pannis involvit hunc vilibus atque revolvit;
Pauperis exemplo fert paucula [e]) munera templo.
Nendo, laborando manibus vixit, tibi dando
Exemplum vite. Quia si vis vivere rite,
Fer paupertatem mundi, quia fertilitatem
Regni [f]) celestis acquires. Est tibi testis
Hec celi princeps. Nos protege virgo deinceps,
Spem da perfectam michi Christe, fidem quoque rectam,
Da te diligere, te tota mente tenere,
Tempore da mortis felicia gaudia sortis.

Capitulum IX.

De matrimonio Ottonis, ducis Austrie, et Anne, filie regis Boemie, anno Domini MCCCXXXV°.

Ut discordia, que inter Johannem, regem 1335
Boemie, et duces Austrie fuerat, sedaretur, de matrimoniali remedio a sapientibus pacem diligentibus cogitatur. Sic igitur tractatur, ut Ottoni viduo Anna puella duodecennis, Johannis

[b]) parcialiatate 2. — [c]) mangna hyl. 2. — [e]) pacula 2. — [f]) rengni 2.

1335 regis filia, copularetur, sed quia inter se fuerunt iuncti in tercia consangwinitatis linea, ad papam Johannem vicesimum secundum mittitur et dispensacio obtinetur; siquidem predicta puella, que[g]) nata in Cambia[1]) fuerat, sorore eius Elizabeth dudum in Aula Regia sepulta de Luczelburk, ubi quatuor annis manserat, Pragam quarto Nonas Februarii[2]) anno dominice incarnacionis MCCCXXXV° die dominico est adducta; abhinc die octavo Znoymam deducitur, ubi iterum octavo die exitus ipsius de Praga die dominica ad vesperam Ottoni, duci Austrie, thalamo sociatur.[3]) Fit omnibus leticia et gaudium magnum et[h]) tripudium; duravit ad triduum hoc convivium opulentum. De promptuariis Karoli, marchionis Morauie, fratris sponse, cunctis ministratur habunde. Erant ibi tres episcopi, quinque duces, barones, comites innumerabiles et magnates.[i]) Dixit quoque michi ibidem marschalkus Karoli marchionis, quod de nocte pabulum pro sex milibus daret equis. Predicta Anna, licet annis tenella, tamen ostendit in opere preventa utique Dei gracia, quod sensibus esset sana. Cum enim sabbato ante diem dominicam sue copule in castro, quod Jarospicz[4]) dicitur, iaceremus, de mane me vocari iussit et preparans se ad sacramentum matrimonii confessa devote fuit. Hoc haut dubium indicium et inicium est bonorum. Loco et tempore pretactis nupcie inter comitem de Recz et filiam ducis Oppauie sunt pariter celebrate. Hiis peractis itaque nupciis Karolus marchio in Morauiam, marchionissa in Pyeskam,[5]) Otto dux cum sponsa sua in Austriam processerunt.

Anna quod nomen tibi sponsa salus sit et omen,
Hoc da Christe pie, mater fuit Anna Marie,
Et si nosse velis, fuit Anna parens Samue(lis),[k])
Qui quasi de celis datus est propheta fidelis.
Carpentemque viam iuvenem preit Anna Thobiam.
Det Deus istarum tibi virtutes dominarum,
Det tibi, quod crescas, magnaque virtute senescas, 1335
Crescere te faciat Deus, et custos tibi fiat,
Crescas in mille, cito milia, prestat hoc ille,
Qui scit regna dare, qui scit reges reprobare,
Cui subsunt cuncta, sibi sis per secula iuncta.

Capitulum X.

De secundo matrimonio regis Johannis Boemie et ipsius actis aliis, de morte Henrici, Karynthyani ducis, et regine de Grecz et cetera.

Hoc anno in festo Epiphanie[6]) rumor inopinatus, veridicus tamen in regno Boemie insonuit, qui Johannem, regem Boemie, contraxisse legittimum matrimonium cum Beatrice virgine, filia ducis Borbonie[l]) comitis Claremontis, in partibus Gallie nuncciavit.[7]) Ideo rex Johannes circa idem tempus in Francia hastiludium et torneamentum cum nobilibus habuit, in quo plurimum gravibus ictibus lesus fuit. Porro Philippus, rex Francie, quod[m]) ipso ignorante tale militare exercicium factum fuerat, omnes qui interfuerant, Parysius captivavit; ipse vero rex Boemie captivos suis intercessionibus liberavit. Nullus enim in regno Francie bellum aut similes militares actus audet facere, nisi de ipsius regis exstiterit voluntate. Predictus vero rex Johannes tercio kalendas Augusti die dominico[8]) reversus de partibus Gallie Pragam venit, qui mox die altera contra Ludwicum Bauarum, deinde contra ducem Austrie expedicionem fecit publice proclamari. Cum vero de diversis terris et de regno Boemie iam preparati plures nobiles armati ad expedicionem procederent, parlamentum inter dictos principes circa Ratisponam in Bawaria indicitur,[9]) ubi acceptis trewgis usque ad festum beati Johannis baptiste proclamata expedicio per Johannem, regem Boemie, revocatur; Mysnensibus vero et quibusdam aliis

[1]) Kouba v Bavořích. — [2]) Dne 2 února. — [3]) Sňatek ten slavil se asi 19 února. — [4]) Jevišovice. — [5]) Písek. — [6]) Dne 6 ledna. — [7]) Beatrice byla dcera hraběte Ludvíka Burbonského; sňatek ten slavil se však již v měsíci prosinci r. 1334. — [8]) Dne 30 července. — [9]) Schůze v Řezně, v níž se příměří učinilo, byla dne 16 září.

[g]) puella, que puella 2. — [h]) tripudium et 2. — [i]) mangnates 2. — [k]) V ruk. 2 Samue. — [l]) Bardonie 2. — [m]) nemá 2.

1335 nobilibus, qui se ad expedicionem indictam aptaverant, licet non pungnaverant, plus quam quatuor milia marcarum per regem Boemie racione stipendii assignantur.

Eodem mense contra Bolconem, impium et crudelem principem, ducem Slesye, dominum de Monsterberk, [1]) monasteriorum Heynrichow et Kamencz [2]) destructorem cunctis odibilem, Johannes, rex Boemie, mittit exercitum, in quo fecit capitaneum Karolum, primogenitum natum suum. In eodem prelio, ex qua causa fuerit, nescio, [3]) plus arrisit Polonis Martis gracia quam Boemis. Nam centum quinquaginta viri de Boemia sub galeis captivati, per Johannem, regem Boemie, sunt cum octingentis sexagenis grossorum pragensium liberati.

Eodem anno mense Marcio [4]) mortuus est dux Heynricus Karynthie, comes Tyrolis, qui propter hoc, quod in Boemia pro tempore negligenter fuerat, conswevit se [n]) regem Boemie in suis epistolis usque ad suum obitum nominare. De isto duce in primo volumine plurima sunt conscripta. Quo mortuo mox Albertus et Otto, duces Austrie, ipsius avunculi, accedentes ad Ludwicum Bauarum, ab eo ducatum Carynthie in feodo receperunt [5]) asserentes, quod idem ducatus de iure esset ad imperium devolutus, eo quod essent a duce predicto tantum filie, sed non aliquis heres masculinus derelictus. Ipsi quoque prefati duces Austrie quedam privilegia produxerunt, per que se habere ad ducatum Carinthie ius ostenderunt. Johannes vero, secundogenitus filius Johannis, regis Boemie, gener dicti Henrici, ducis Carynthie, cui prius fere omnes nobiles de ducatu Carynthie et comicia Tyrolis homagium fecerant, dictis ducibus Austrie, qui cum exercitu magno venerant, non poterat resistere, quamvis ibidem in illo esset tempore. Igitur cogitur de ducatu cedere et in sola comicia castro Tyroli cum suis fidelibus permanere. Hec una causarum exstitit, propter quam Johannes, rex Boemie, in Boemiam venit de Gallia et contra Ludwicum et duces Austrie expedicionem, ut dictum est, fieri ordinavit. Dixit enim predicta fieri in preiudicium suum et sui filii obprobrium et contemptum. 1335

Hoc anno nono kalendas Junii in die beatorum Donaciani et Rogaciani, in vigilia tunc Ascensionis Domini, nata est Karolo, marchioni Morauie, primogenita filia Margareta ex coniuge sua Blanca. Hoc anno sexto idus Aprilis facta est circa medium noctis lune eclipsis; hiems fuit aspera, nivosa et longa estas nimium frigida et pluviosa; ideo vindemia parva et tarda, scilicet circa festum Simonis et Jude apostolorum est secuta, quia uva cunctorum fuit quasi uva fellis et botrus amarissimus.

Eodem anno quarto decimo kalendas [6]) Novembris mortua est Elizabeth, quondam regina Boemie et Polonie dicta de Grecz, et in Brunna sue fundacionis monasterio [7]) sanctimonialium Cisterciensis ordinis est sepulta, de cuius condicionibus et vita superius sunt notata.

Isti regine da dona Deus medicine;
Ipsam purgatam culpis fac esse beatam.
Fac, ut letetur et sanctis associetur.
Pax sit semper ei, sancteque locus requiei.

Eodem anno in die beate Katherine [8]) absque heredibus obiit Henricus, dux Slesie, dominus Wratislauiensis. Quo mortuo mox Johannes, rex Boemie, Karolum, filium suum, misit, qui se patris nomine de civitate Wratislauiensi et de aliis cunctis ad ducatum eundem pertinentibus sine contradiccione qualibet intromisit; sic enim dux Heinricus idem disposuerat adhuc vivus.

---

[1]) Münsterberg. — [2]) Hendrichov a Kamenec ve Slezsku. — [3]) Srovnej Život císaře Karla IV. (Prameny děj. č. III, str. 350.) — [4]) Dne 2 dubna. — [5]) Úmluvy v příčině té staly se mezi vévody rakouskými a císařem již v listopadu r. 1330, udělení zemí těch v léno dne 2 května. (Steyerer, Comment. 84; Chytil, Cod. dipl. Mor. VII, str. 35 a násl.; Joh. Victor., Böhmer Font. rer. Germ. I, 416.) — [6]) Dne 19 října. — [7]) Síně Mariina ve Starém Brně. — [8]) Dne 25 listopadu.

[n]) nemá 2.

Capitulum XI.

Qualiter Johannes, rex Boemie, alienavit regnum Polonie.

1335 Eodem anno circa idem tempus Johannes, rex Boemie, cum Karolo, filio suo, et cum pluribus suis satrapis Vngariam pacifice intravit et Karolum, regem Vngarie, in castro suo, quod Blyndenburk [1]) dicitur, visitavit. Ubi tribus ebdomadis iuramento et pacto inter se de fide et concordia mutuo servanda factis Johannes, rex Boemie, Casymir, regem Cracouie, filium Lotkonis, cui ipse coram rege Vngarie regnum Polonie pro viginti milibus marcarum vendiderat, secum adduxit et Pragam in die beati Nicolai cum eo pariter introivit. Ideo rex Casymir pluribus susceptis honoribus Prage per dies novem mansit et ad sua rediens ius et titulum regni Polonie consenciente Johanne, rege Boemie, hylariter reportavit. Igitur ex hac die Johannes, rex Boemie, tam sigillis, quam epistolis cessavit se regem Polonie nominare. [2]) Isti itaque tres reges pariter confederati se iuvare mutuo nunc contra omnes alios principes sunt parati; inter cetera amicicie federa est promissum, quod Johannes puer quinquennis, filius Henrici, ducis Bauarie, ducere debeat futuro tempore filiam Casymir, regis Polonie, pro uxore. Hoc itaque regnum Polonie, quod triginta septem annis in persona piissimi Wenceslai regis fuerat regno Boemie unitum, ab ipso modo quibusdam adiectis condicionibus est divisum.

Eodem tempore Johannes rex fere omnia monasteria et civitates gravissimis exaccionibus talliavit; maiorem autem partem pecunie ad partes Reni et Gallie creditoribus suis misit, reliquam vero partem stipendiariis assignavit. Eodem tempore Johannes, rex Boemie, tam in castro Pragensi quam in Maiori civitate in domo habitacionis sue mandavit plurimum edificari et eciam modo Gallico laborari, verum tamen ea, que fiunt nunc in castro edificia, prius per Karolum marchionem fuerant inchoata.

Capitulum XII.

De adventu nove regine Boemie et de expedicione Johannis regis contra Austriam. Annus Domini MCCCXXXVI.

Hoc anno in crastino Circumcisionis Domini [3]) Johanne existente Prage in sua mansione Beatrix, coniunx sua, quam in partibus Gallie anno transacto in matrimonium duxerat, Pragam venit, cui universus Pragensis clerus et populus decenter occurrit eamque reverencia, qua decebat, suscepit; post cuius adventum Johannes rex duobus fere mensibus stabiliter cum ea Prage mansit, et Blancam marchionissam, que sibi usque in Egram obviam iverat, eidem pro solacio deputavit, que secum indivisibiliter habitavit. Sunt autem mutuo sibi plus grate, eo quod ad invicem sunt cognate. Qui nescit Gallice fari, cum ipsis non poterit commode conversari. 1336

Eodem tempore die tercia post Circumcisionem Domini Karolus, marchio Morauie, in auxilium fratris sui Johannis secundo nati, ducis Karynthie, ex iussione regis, patris eorum, in Carynthiam venit, ut sibi contra homines ducum Austrie opem ferret; sunt enim hii continue in conflictu Karinthie pro ducatu. Hiis diebus Ludwicus Bawarus ad Johannem, regem Boemie, legatos suos misit, per quos Egram civitatem, castra quoque Flos et Parthsteyn [4]) reddi imperio minis appositis requisivit. Qui congruo responso accepto a rege minime formidante reversi in regionem suam fuerant sine fine.

Eodem anno mense Februario Johannes, rex Boemie, in die beati Mathie apostoli [5]) de Praga egrediens congregata copiosa de diversis terris pugnatorum multitudine procedit contra Albertum et Ottonem, generum suum, duces Austrie, quorum terras ex aquilonari parte Danubii per totum tempus Quadragesime et Pasce plurimum ferro fugavit et turbavit igne. Viginti expugnavit municiones, captivavit tam de Austria quam de aliis terris multos comites, ministeriales et

[1]) Vyšehrad na Dunaji mezi Ostřihomem a Budínem; německy slove Blindenburg. Král Jan byl tu u krále uherského asi tři neděle; smlouvy v příčině postoupení Polska jsou dány dne 12 a 19 listop. (Chytil, Cod. dipl. Mor. str. 69 a násl.) — [2]) Král Jan nedával se již od měsíce srpna v některých listinách psáti králem polským; patrně po ujednání, jež se dne 24 srpna stalo. Srovnej Chytil, Cod. dipl. Mor. VII, str. 70. — [3]) Dne 7 ledna. — [4]) Floss a Parkstein ve Francích. — [5]) Dne 24 února.

1336 nobiles, nec non muratas cepit civitates aliquas. Porro dux Austrie in campis terre sue iacens cum duobus milibus galeatis et cum viginti milibus peditibus expeditis ad prelium hominibus[o]) Johannem, regem Boemie, qui duo milia et trecentos galeatos et quindecim milia peditum electorum habuit, invadere prelio non presumpsit. Sed pro certo intelligens, quod Johannes rex Boemie ad hoc se omnino disponeret, ut ipsum ducem in crastino pugnando invaderet, dux in nocte, que diem beati Georgii[1]) sequitur, cum toto suo exercitu clam fugit, postquam nemo in castris, que metati fuerant, de mane inventus fuit. Ex hac fuga maior fit exercitui regis audacia et iam securi se diffundunt per villas et castella, dampna faciendo maiora, ubique ipsis arridente fortuna. Tandem Johannes, rex Boemie, suis aliqualiter negociis ibidem dispositis et suis hominibus in municionibus acquisitis pro custodia derelictis cum quibusdam stipendiariis in vigilia beati Vrbani[2]) Pragam rediit, ubi in brevi magnam pecuniam acquisivit. Ipse namque ex quorundam informacione Prage in synagoga Judeorum fodi fecit, et circiter duo milia marcarum in auro et argento et denariis sub terra invenit. Fodi quoque circa sepulcrum beati Adalberti martyris in castro precepit, sed pecuniam fodiens non invenit. Die vero decimo adventus regis in Pragam rex Judeos mandavit per omne dominium suum captivari; ex hac captivitate rex ditatur non modica pecunie quantitate. Hiis diebus Johannes rex talliam, quam vngelt communiter nominant, universis sui regni civitatibus et oppidis forensibus inposuit, ex quo maxima in populo turbacio facta fuit. Omnes tam clerum quam laycum vexacio hec includit; abstulit eciam tunc rex Johannes in vigilia beati Viti[3]) monasterio beate Virginis in Aula Regia castrum Landesperk et adiacencia omnia ibi bona sua regia potestate, sed accedente abbatis et conventus nullatenus voluntate. Igitur copiosa pecunia, scilicet viginti milia marcarum, ut dicitur, per Johannem regem subito congregata cito dispergitur, stipendiariis pars solvitur, pars 1336
alias emittitur et totaliter dissipatur. Hiis omnibus sic factis Johannes rex in die beati Albani martiris[4]) de Praga egreditur, in Moraviam cum exercitu proficiscitur ac statim inter ipsum ac Karolum Vngarie ac Jaromir[5]) Craconie reges in Marhekk concilium celebratur.

Eo tempore Karulus, rex Vngarie, sexcentos galeatos viros habuit et multa milia levium sagittariorum, Jaromyr vero, rex Cracouie, trecentos leves et ducentos galeatos dicitur in exercitibus suis habuisse, qui omnes una cum Johanne, rege Boemie, constanti animo intendunt duces Austrie acriter inpugnare, quos reges Henricus, dux Bauarie, toto adiuvat suo posse.

Capitulum XIII.

De preliis domini Johannis regis et aliis.

Eodem anno in festo beati Jacobi[6]) rumor multos terrens in Boemia ubique intonuit, cuius veritatem rei exitus comprobavit. Ecce, inquiunt omnes, iste Ludwicus Bauarus ab ecclesia reprobatus, venit cum armatis innumerabilibus duces Austrie contra regem Boemie adiuturus. Ipse enim tunc non longe a Ratispona fixerat sua castra, abinde proficiscens terram Henrici, ducis Bauarie subintravit, quam hostiliter inpugnavit. Quo audito Johannes, rex Boemie, qui tunc erat in metis Austrie, quasi leo rapiens et rugiens et veluti aquila sumptis sibi pennis velocibus gressibus cum paucis primo transiens per Budweys,[7]) Cambiam, in Struwingam[p]) in subsidium genero suo venit Henrico, duci Bauarie. Cum toto suo, qui ipsum secutus fuerat, exercitu iuxta Landaw prope flumen Ysaram in campestribus satis tutis tentoria sua fixit; Ludwicus vero cum quinque milibus et quingentis viris, in quorum capitibus cristate galee emicabant, et cum gravi multitudine aliorum, quibus clipei, sagitte, gladius et lancee pugnandi audaciam

[1]) Dne 23 dubna. — [2]) Dne 24 května. — [3]) Dne 14 června. — [4]) Dne 21 června. — [5]) Kazimír. — [6]) Dne 25 července. — [7]) Budějovice, Kouba a Štrubina (Straubing).

[o]) Tu vkládá 2 slovo invadere. — [p]) Struwwingam 2.

1336 ministrabant, inter monasterium Alderswach [1]) Cisterciensis ordinis et Danubium se in prato magno collocat et ad prelium se et suos aptat, et quoniam inter ambos exercitus non fuit longa distancia, audires et cerneres ibi cottidie nova bella; iste capitur, ille ceditur, alter deicitur, alius vulneratur, nocte et die non cessant a certamine et a lite. Otto autem dux Austrie iam de terra sua ad Ludwicum Bauarum venerat et ipsum ad prelium contra regem Boemie instantissime provocabat. Rex vero Johannes una cum Henrico duce, suo genero, quatuor milia et quadringentos electos viros armis decoris et galeis insignitos secum habuit, et licet minor esset numero, tamen animo videbatur maior. Cumque contra se hii duo exercitus validi, parvo loci spacio segregati, diebus duodecim erectis vexillis quasi pugnaturi cottidie iacuissent, ecce die tercia decima, hoc est XV° kalendas Septembris, [2]) Ludwicus Bauarus ad instanciam Ottonis, ducis Austrie, cum toto ipsius exercitu castra movit, et per Patauiam descendens versus Linczam pervenit. Post eiusdem Ludwici processum a loco, quo iacuerat, Johannes, rex Boemie, uno die cum sua acie stetit immobilis, donec videret plenius, quo se converteret Ludwicus. Audiens vero Johannes, rex Boemie, quod Ludwicus versus Boemiam procedere intenderet, ipse sine mora per viam, qua in Bauariam venerat, cum festinacione in Boemiam revertitur et iuxta Budweys [q]) ad ipsum diffusus suus exercitus congregatur. Fuit autem regis intencio, ut transitum nauticum per Danubium defenderet Ludowico. Effusa vero ibi est contencio super principes, Ludowicum videlicet et Australes; etenim Ludowicus requirit a ducibus Austrie quatuor civitates muratas sibi obligari pro pignore pro resarciendis dampnis sue milicie, si que ipsam in bello forsitan contingeret sustinere. Igitur ducibus Austrie Ottone et Alberto hiis verbis minime consencientibus, Ludwicus cunctis curribus suis honeratis ex providencia Australium cum victualibus, plus victus quam victor in 1336
terram suam cum omni gente sua sine preliis est reversus. Quo abeunte Albertus et Otto fratres, duces Austrie, a Johanne, rege Boemie, concordiam quesiverunt, [3]) quam divino afflante spiritu amicabiliter invenerunt pridie Nonas Septembris. Hac facta concordia mox letatur Boemia cum Austria, dispargitur milicia et visitat quisque sua. Et licet dicti principes bellum campestre non commiserunt generale, verum tamen monasteriis et rurensibus in exitu et reditu ipsorum dampna permaxima intulere. Testantur de hoc plura monasteria, que fere ad ultimum exterminium sunt deducta. Igitur Johannes, rex Boemie, post tractatum concordie XVII kal. Octobris [4]) Pragam veniens statim pecunias multas colligit, cum quibus quibusdam militibus stipendia sua solvit. Mansit autem Johannes rex Prage diebus tredecim, in quibus inter alia, que diversis diversa intulit gravamina, a monasterio Aule Regie mille sexcentos florenos extorsit aureos, et se redditurum castrum Lanczperk, quod violenter abstulerat, repromisit. Demum in vigilia beati Wenceslai [5]) martiris Johannes, rex Boemie, Pragam egressus Wyennam venit, ubi cum ducibus Austrie per dies octo moratus Karolum, regem Vngarie, iterum visitavit, nec non apud ipsum, ut concordet cum ducibus Austrie, laboravit. Talis vero ordinacio facta est in concordia, [6]) ut ad duces Austrie titulus [q*]) Karynthie et ad Johannem filium regis Boemie pertinere debeat Tyrolis dominium comicie. In diebus illis Johannes, rex Boemie, sub pretextu necessitatis extreme quoddam opus multum commendabile pro sarcophago et ornamento sepulchri beati Wenceslai martiris in castro Pragensi multis laboribus inchoatum et aptatum intercipit [et] [r]) tunc temporis impedivit. Ipse namque Johannes rex imagines sanctorum ex argento artificialiter plurimas iam distinctas et ad ipsorum effigiem plerumque iam totaliter deductas simul tollit et suis creditoribus obligavit. Erat autem pon-

---

[1]) Aldersbach v Dolejších Bavořích v obvodu okresního soudu Vilshofenského. — [2]) Dne 18 srpna. — [3]) Srovnej kroniku Jana, opata Viktrinského (Böhmer, Font. rer. Germ. I, str. 422). — [4]) Dne 15 září. — [5]) Dne 27 září. — [6]) V Enži dne 9—11 října jsou vydány příslušné listiny (v. Chytil, Cod. dipl. Mor. VII, str. 90 a násl.).

[q]) Bubweys 2. — [q*]) tyt. ruk. 2. — [r]) nemá ruk. 2.

1336 dus huius pecunie marce Pragenses quingente. De hiis Karolus iuvenis ducentas marcas de suo fisco contulit, partem reliquam tota dyocesis Pragensis sub forma questionaria comportavit.

Capitulum XIV.

Qualiter Johannes, rex Boemie, Prussiam secunda vice iverit et de pluribus aliis. Annus Domini MCCCXXXVII. [s])

1337 Anno Domini MCCCXXXVII in die Innocentum [1]) Johannes, rex Boemie, mitigata cum ducibus Austrie dampnosa discordia de Praga cum Karolo, suo primogenito, exiens Wratislauiam veniens, ubi pecunia non modica a populo graviter extorta et copiosa principum ac nobilium multitudine de diversis partibus congregata cum direccione fratrum Cruciferorum de domo Teutunica in Prussiam processit contra Lyttwanos viriliter pugnaturus. Et quia hiemis lenitas non permisit glacies in locis paludosis et aquosis, que ibi habundant, fieri, ut per glacies velut per pontes christianus exercitus contra hostes Christi transiret et eos in suis terminis apcius et acrius inpugnaret, igitur omnes cristiani, frustrati spe belli ex aëris qualitate, non magna ibidem adepta utilitate redire ad propria cogebantur. Ille autem predictus cristianus exercitus, ne nichil omnino in paganorum partibus fecisse videretur, Henricus, dux Bauarie, gener Johannis, regis Boemie, cum aliorum principum amminiculo fortalicium [t]) in terminis Lytwanorum fossatis et edificiis bene munitum potenter construxit, in quo milites et audaces viros strenuos ad duos annos iam preparatis necessariis collocavit, ut Litwanos frequenter inpugnent et infestent et futuro tempore cristianis venientibus preparent aditum tuciorem. Hiis peractis Johannes, rex Boemie, cum Karolo, suo primogenito, et cum pluribus comitibus et militibus ac aliis nobilibus de Prussia rediens in die beati Ambrosii [2]) episcopi Pragam venit, quem

Henricus, dux Bauarie predictus in Pragam est 1337
in Ascensione Domini subsecutus et abhinc in Bauariam est reversus. Sub istius temporis curriculo Johannes, rex Boemie, se senciens in suis oculis, quos nunquam acutos habuerat, plerumque deficere, medicorum cepit auxilium pro acuendo visu in oculis advocare, quorum unus Gallicus in praxi illa deficiens ex mandato Johannis, regis Boemie, in Wratislauia in flumen [u]) Oderam sacco impositus est proiectus; quo extincto alter paganus de Arabia veniens vocatus per ipsum regem in Praga, multo illato regi martyrio cum verbo tamen consolatorio Johannem regem in dextro oculo penitus excecavit. Idem paganus, quia non solum regem, verum eciam multos per suam chirurgiam [v]) deceperat, extinctus quidem fuisset, si veniendi et recedendi eidem securitas per regem promissa certitudinaliter non fuisset.

Hoc anno XIII° kalendas Marcii fuit eclipsis lune. [3])

Eodem anno V° kalendas Marcii [4]) Beatrix regina, secunda Johannis regis coniunx, peperit Prage filium suum primogenitum, qui puer tercio decimo die nativitatis sue in castro Pragensi per Pragensem episcopum baptizatur; nomen obtinuit in baptismate Wenceslaus. In nativitate huius pueri non multi gaudebant, quia ipsum processisse non de stirpe Boemica asserebant, rex vero pro hoc filio plurimum est gavisus.

Eodem anno III° idus Maii [5]) dominus Ortwinus quintus, abbas in Scedlicz, quarto anno sui regiminis moritur, pro quo dominus Nicolaus, custos Scedlicensis ecclesie, qui tunc in Romana erat curia, absens eligitur, qui in die beati Dionysii [v*]) martyris [6]) de curia revertitur et reverenter susceptus omnibus, que ad abbacie spectant officium, investitur.

Eodem anno XV° kalendas Junii [7]) Beatrix regina in castro Pragensi ab Johanne eiusdem ecclesie episcopo die dominico non cum tanta sollempnitate celebri, quantam nos alias priori tempore vidimus in huiusmodi coronacionibus

[1]) Dne 28 prosince 1336. — [2]) Dne 4 dubna. — [3]) Správně XV°, t. j. dne 15 února. — [4]) Dne 25 února. — [5]) Dne 13 května. — [6]) Dne 9 října. — [7]) Dne 18 května.

[s]) Tu přidává 2 ještě: De Johanne. — [t]) forticilium 2. — [u]) flumine 2. — [v]) cyrugiam 2. — [v*]) Dyonisii 2.

1337 fieri, corona regni Boemie coronatur, Johanne rege sine corona et absque regalibus induviis assistente; subsequitur post hoc officium apud fratres Minores Prage convivium sumptibus moderatum. Hec itaque regina Beatrix quarto decimo coronacionis sue die adepta titulum coronate regine Boemie cum parva comitiva exiit Pragam et in Luczelburgensem directe progreditur comiciam, primogenito tamen suo Wenceslao in Praga sub nutricis custodia derelicto. In hujus regine recessu plus omnis letatur populus quam adventu. Omnes enim regni Boemie incole plus optant Blance marchionisse prospera quam regine. Blanca quidem [x]) marchionissa, cum Beatrix regina in Luczelburk procederet, procedit in Morauiam in castro Brunne habitans iussu regis. Predictis omnibus Karolus marchio non interfuit, sed videns faciem patris erga se non esse claram ut heri et nudius tercius de Praga mense Junio recesserat, fratremque suum Johannem, ducem Karynthie, aliosque principes suos consanguineos, ut tempus redimeret, visitabat, et quia nichil penitus de pecunia prohibente patre de regno percepit Boemie, solo sine re titulo fretus marchionatus Morauie cogitur a Uenetis et aliis civitatibus Lombardie stipendia militaria recipere et sibi sueque familie ex hoc de necessitatibus providere. [1]) Licet paterna promocione caruerit, [xx]) tamen ab alienis munera tam temporalis quam spiritualis benediccionis copiose obtinuit in tantum, quod omnis, qui eum noscit, nacio benedicit et adhuc, quot degit in partibus alienis, expectans fortune tempora melioris.

Eodem anno mense Julio stella cometa notabilis in septemtrionali plaga prope polum articum apparuit, que plus quam per mensem diversum motum versus Austriam et occidentem habens michi et aliis visa fuit, quam stellam precesserat caliditas et siccitas destruens vere omnes herbas; subsequitur quoque bladi et vini inopia sed copia caristie locis multis. [y])

Eodem tempore Philippus, rex Francie, certis intimavit litteris et nuncciis Johanni, regi Boemie, quod bellum haberet adversus regem Anglie; super hoc asseruit de ipsius regis presencia se plurimum indigere. Quo audito statim Johannes rex postpositis omnibus aliis arduis negociis regnum Boemie Bertholdo dicto de Lyppa, Wissegradensi preposito, commisit, et ipsemet septimus latenter in die beati Kiliani [2]) noctis tempore de Praga nemine opinante exiit, portam civitatis mox post se claudi iterum precepit et sic festinando in Frankenfurt die quarta post eius exitum pervenit, ibique colloquio mutuo cum Ludwico Bauaro tribus diebus habito ad Philippum, regem Francie, pervenit et ut dicitur, cum isto rege Francie contra regem Anglie pugnaturus. Pretacta regum famosa discordia iam commovit in Almania plura loca, siquidem Ludwicus Bawarus cum omni sua possibilitate auxilium proponit afferre, principes vero plures alii assistere alteri volunt parti. Istud experimento didici, cum hoc anno in Herbipoli in via generalis capituli cum tredecim essem abbatibus constitutus; misit enim Ludwicus Bauarus nobis litteram in hec verba:

Littera imperatoris.

Ludowicus, Dei gracia Romanorum imperator semper Augustus. Religiosis viris, dilectis suis, de Elbra, ceterisque suis coabbatibus de Almania in via generalis capitoli constitutis graciam suam et omne bonum. Ex relacione veridica personarum fide dignarum sumus plenius informati, quod Philippus de Valesio, qui se regem Francie asserit, et sui complices omnes cuiuscunque condicionis homines de Almania ad partes sui dominii venientes occupat et molestat in non modicam nostri et sacri imperii contumeliam et contemptum. Cupientes igitur vobis de imminenti periculo precavere, mandamus vobis districcius et precise, quatenus ab arrepto itinere retrocedentes ad propria statim visis

[1]) Srovnej též Život císaře Karla IV (Prameny děj. č. III, str. 352 a násl.), kde však se praví, že v dubnu odešel a ne teprv v červnu, což se i lépe s vypravováním Petra Zbraslavského shoduje, že při tom všem Karel nebyl, o čem výše vypravoval. — [2]) Dne 8 července.

[x]) quidam 2. — [xx]) caruebit 2. — [y]) Tu vloženo v rukopisu slovo: Aliud.

1337 presentibus redeatis, sicut nostram graciam conservare et pericula personarum ac rerum vestrarum volueritis evitare. Datum in Slusingen, regni [a]) nostri anno XXIII°, imperii vero decimo sub nostre maiestatis tergotenus apposito sigillo.

Huius littere tenore percussi intermisimus ceptum iter, et vidimus ubique in Franconia et alias gentem consurgere contra gentem. Benedictus vero papa, ut dicitur, duos misit cardinales a latere, ut inter predictos reges concordiam debeant ordinare. Hiis temporibus propter grave et intolerabile iugum, quod Johannes rex propter frequentes tallias et exacciones monasteriis et civitatibus presens inposuit et absens inponere non desistit, religiosorum ac civium universorum status viluit et fere ad ultimum exterminium iam pervenit. Testatur hoc Aula Regia, que fere in mille marcis est creditoribus graviter obligata; super hiis omnibus in manu aliena est hereditas monasterii fere tota.

Ergo clamare domus hec vocemque levare
Cogitur ad celum. Petit, ut Deus hoc grave prelum,
Quo premitur, pellat et cuncta nociva repellat,
Tempora prospera det, felixque sors in ea stet,
Ut sic proficiat, ut iugis laus ibi fiat
Eterno patri, Christo, sancte quoque matri.
Hic tu virgo pia, cum sis patrona Maria,
Huc fer solamen, hoc fac velociter amen.

Capitulum XV.

De quodam eventu edificatorio, qui accidit Prage in ecclesia beati Andree apostoli.

1336 Anno Domini MCCCXXXVI° feria sexta post festum beati Viti [1]) ecclesia beati Andree apostoli totaliter est cremata, ita quod altaria tria, que ibi prius fuerunt, virtute incendii sunt confracta et eciam violata, ita quod nova reconciliacione et reconsecracione et reformacione una cum tocius ecclesie corpore indigebant. Eiusdem incendii tempore Deus, creator omnium, perpetue memorie commendandum insigne ibidem miraculum ad sui gloriam ostendere est dignatus. 1336
Nam sacrosancta hostia corporis Dominici pro infirmis secundum conswetudinem in fenestra reservata in una iacuit pixide et vasculo ad hoc apto, cui vasculo panniculi quidam annexi fuerunt pro decore. Igitur ecclesia iam igne totaliter consumpta, cum eadem die homines ecclesiam intrare non poterant, sed omnes lapides fractos et fenestram, in qua corpus Domini fuit, dissipatam cernerent, frater Nicolaus, de Aula Regia monachus, ad fenestram accedens et querere volens, si forsan alique reliquie corporis Dominici et vasculi apparerent, ut tolleret omnino, quod mestus quesivit, in parte letus invenit in toto integrum atque salvum. Nam nec in vase nec in pannis ardor ignis aliquis apparebat. Hoc miraculum honorabilis dominus Petrus, abbas Aule Regie, patronus eiusdem ecclesie, audiens devote pixidem ad capellam domus sue deportari fecit et ibidem in altari reverenter conservari, donec cremata fenestra fieret reformata, ut ibidem sacrosancta hostia reportata fidem augeret fidelibus et sue potencie et gracie omnibus petentibus munera largius condonaret. Sic est sacrosancta hostia adoranda.

Pane tuo Christe cur clam nobis tribuis te?
Digne rex fortis nos pascas tempore mortis amen. [b])

Anno incarnacionis MCCCXXXVII° undecimo kalendas Januarii [2]) ad procuracionem venerabilis domini Petri, abbatis Aule Regie, reverendus in Christo pater Przibislaus, episcopus Satoranensis, ordinis Minorum antea ecclesiam beati Andree apostoli reformatam una cum cimiterio reconciliavit auctoritate domini Johannis, Pragensis episcopi XXVII, et in ipsa ecclesia eodem die tria altaria, duo scilicet reformata et tercium per dominum Petrum, predictum abbatem, ex novo constructum cum solempnitate debita consecravit ad honorem sancte et individue trinitatis et gloriose virginis Marie, omniumque celestium virtutum, patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martirum, confessorum atque sanc- 1337

[1]) Dne 21 června. — [2]) Dne 22 prosince.

[a]) regis 2. — [b]) Mezi řádek tento a následující klade se v ruk. 2: Capitulum de eodem.

1337 tarum virginum ac omnium sanctorum, in quibus multorum sanctorum reliquie, ut patebit inferius, continentur. Titulus[c]) vero primi et maioris altaris beato Andree apostolo ascribitur et secundi altaris ad dexteram collocati beatis Nicolao pontifici et Blasio episcopo et martiri, tercii vero altaris ad sinistram collocati sanctis virginibus et martyribus Katherine, Margarethe et Barbare titulus annotatur. Ut autem huius ecclesie beati Andree condicio et antiquitas perfeccius cognoscatur, litteram quandam in ipso altari maiori concremato tempore consecracionis per predictum dominum Przibislaum episcopum cum sigillo episcopali et cum capsula reliquiarum inventam et extractam de verbo ad verbum hic ad maiorem memoriam et admiracionem duximus inserendam. Erat eiusdem littere tenor talis:

Tenor littere.

1165 Anno Dominice incarnacionis Millesimo centesimo sexagesimo quinto indiccione tercia decima, epacta sexta, concurrente vero tercia[1]) ego Daniel, licet indignus, Dei tamen gracia Pragensis tercius decimus episcopus, anno ordinacionis mee quinto decimo, mense sexto, die mensis undecimo, quinto idus[d]) Octobris regnante gloriosissimo et serenissimo Romanorum imperatore semper Augusto Friderico, temporibus quoque gloriosissimi regis Boemorum Wladislai has reliquias horum sanctorum in hoc altari propria manu recondidi: de ligno Domini, de sepulcro Domini, sancte Marie virginis, de vestimento Domini, sancti Johannis baptiste, sancti Andree apostoli, sancti Jacobi apostoli, sancti Adalberti martiris, sancti Thymothei et Apollinaris,[e]) sancti Gereonis et sociorum eius, sancti Christophori et sociorum eius, sancti Benedicti, sancti Johannis, sancti Mathei, Ysaac, Cristini martirum, beati Pancracii martiris, sancti Wenceslai martiris, sancti Clementis pontificis et martiris, sancti Martini episcopi et confessoris, sancti Henrici confessoris, sancti Mauri confessoris, sancte Marie Magdalene, sancte Gerdrudis virginis, undecim milium virginum, sancte Ludmille et aliorum plurimorum sanctorum. Titulus vero sancto Andree annotatur. Isti et omnes sancti Dei intercedere dignentur pro me peccatore ad Dominum. Amen. Ego Wladislaus, rex Boemorum eiusdem temporis, idem oro. Amen. Ego Judita, regina Boemorum eiusdem temporis, idem oro. Amen. Amen. Ego Petrus dictus abbas de Insula, constructor huius ecclesie, idem oro. Amen, Amen, Amen. 1337

Hec est conclusio littere in altari per dominum episcopum invente. Et sciendum, quod ad idem altare sunt recollocate et recondite in ipsius consecracionis tempore omnes sanctorum reliquie memorate, que utique cum devocione congrua sunt omni tempore a cunctis Christi fidelibus venerande et implorande, ut pro nobis, qui in huius mundi pelago fluctuamus, intercedant ad dominum, ut ad portum salutis eterne valeamus feliciter pervenire, prestante domino nostro Ihesu Cristo, cui laus est et imperium per omnia secula seculorum. Amen.

Et sciendum, quod dedicacio huius ecclesie annis singulis dominica proxima diem beati Andree subsequente proxime perpetue peragetur et ego frater Petrus dictus abbas Aule Regie, huius ecclesie promotor et patronus, ex divina providencia hanc conscribi procuravi tabulam, cupiens et desiderans et orans particeps fieri divine misericordie et bonorum operum, que exhibita fuerint Domino in hoc loco. Amen.

Anno Domini MCCCXXXVIII° mense Februario presens tabula huic ecclesie est appensa 1338
sanctissimo in Cristo patre domino, domino Benedicto papa XII° ordinis Cisterciensis sacrosanctam ecclesiam Romanam regente, ac venerabili domino Johanne, episcopo Pragensis ecclesie, presidente, pontificatus anno eiusdem episcopi XXXVIII°.

Explicit tercia pars cronice Aule Regie.[f])

---

[1]) Má býti IV[ta].

[c]) tyt. a tak níže. — [d]) ydus 2. — [e]) Appollin. 2. — [f]) Tu jsou v rukopisu ještě slova: et cetera. Omnis homo vere.

II.

VÝPISY Z ROZLIČNÝCH KRONIK

S NĚKOLIKA ZÁPISKY ZBRASLAVSKÝMI.

Incipiunt[a]) excerpta de diversis cronicis.[1])

Anno Domini LXXX° floruit sanctus[b]) Dionisius[c]) ariopagita.

Anno Domini CCXX° floruit Origenes Magnus.[d])

Anno Domini CCCXL° floruerunt sancti Nicolaus et Crisostomus.[e])

Anno Domini CCCLXXX°[f]) floruerunt sancti Iheronimus, Ambrosius, Augustinus.[g])

Anno Domini D° floruit s. Benedictus abbas.

Anno Domini DLXV° sanctus Maurus[h]) migravit ad Christum.

Anno Domini DXC° floruit s. Gregorius papa.

Anno Domini DCXC° floruit venerabilis Beda.[i])

Anno Domini DCCLXX° fundatum est monasterium Wldense per sanctum Bonifacium, Maguntinum[k]) archiepiscopum.

Anno Domini DCCLXXX° studium generale ab urbe Romana[l]) est translatum Parisius.

Anno Domini DCCCXCIIII° Borziwoy,[m]) dux Boemie, baptisatus; et iste est primus princeps christianus[n]) in Boemia.

Anno Domini DCCCCXI° incepit ordo Cluniacensis sub Odone[o]) abbate.

Anno Domini DCCCCXXV° sanctus Wencezslaus occisus est.[p])

Anno Domini DCCCCLXXV° sanctus Adalbertus martirio coronatur.

Anno Domini MXCII° incepit ordo Cartusiensis sub Brunone[q]) abbate.

Anno Domini MXCVIII°[r]) incepit ordo Cisterciensis[s]) sub s. Roperto, primo abbate.

Anno Domini MXCIX° incepit ordo Premonstratensis sub abbate Wiperto.

Anno Domini MCIIII° Leupoldus pius, marchio Austrie, accinctus est gladio militari.

Anno Domini MCVI° idem Leupoldus, marchio Austrie, Agnetem, filiam imperatoris, duxit in uxorem.[t])

Anno Domini MCXIIII°[t*]) incepta est fundari Neunburgensis[u]) basilica et dominus Otto, eiusdem loci prepositus lapidem primarium posuit, quod Leupoldus[v]) marchio facere noluit affirmans, id ad clericos pertinere.

Anno Domini MCXVI°, IIII° non. Januarii terre motus factus est magnus per universam Theutoniam[x]) et Ytaliam.[y])

Anno Domini MCXXXIII°, IIII° non. Augusti eclipsis[z]) solis facta[z*]) est et tenebre facte sunt. Eodem anno canonici seculares a loco Neumburgensi[a]) amoti sunt et regulares beati Augustini substituti.[b])

Anno Domini MCXXXVI° monasterium in Neunburg[c]) dedicatum est a[d]) Salczburgensi Chonrado,

---

[1]) Kroniky, z nichž zprávy menším písmem naznačené vzaty jsou, jsou letopisy klosterneuburské, letopisy Kosmovy a jeho pokračovatelů a na několika místech Martin Opavský.

[a]) Tak ruk. 3 a víd. č. 3539. Nápisu toho nemá ruk. 2 ani kapitulní; ruk. roudnický má nápis: Diversarum cronicarum quaedam sumaria compendiosa. — [b]) nemá 3. — [c]) Dyonisius 2; Dyonysius 4. — [d]) nemá 3. — [e]) Crysost. 2; Chris. 4. — [f]) 330 ruk. 4. — [g]) Aug., Ambros. 3. — [h]) Mauricius 4 a kapit.; Martius 2. — [i]) Tu vkládá 2 slovo presbiter. — [k]) Mogunt. 2. — [l]) Rom. Parisius (Parisios 4) est transl. 2, 3, 4. — [m]) Borzywoyus 2; Borzywoy 3; Borzyuoy 4. — [n]) crist. 2. — [o]) Ottone 4. — [p]) est occisus kap. — [q]) Brumone 3. — [r]) 1092 ruk. 2. -- [s]) Cyst. 2, 4. — [t]) Austrie, duxit uxorem Agnetem, filiam imper. 3. — [t*]) MXIII ruk. 2. — [u]) Newenb. 2 a tak níže; Nuuenburg. 3; Nauwenburg 4. — [v]) Lewpoldus 2 a tak níže; L. fac. nul. marchio Austrie 3, 4. — [x]) Theotuniam 3; Teutoniam 2, 4. — [y]) Yt. 2, 3. — [z]) eclepsis 3. — [z*]) factus kapit. — [a]) Nuuenburg 3; Nauwenburgensi 4. — [b]) substituti ibidem 3. — [c]) Nuuenburg 3. — [d]) a Conrado. Salzpurgensi archiepiscopo, Pat. Reymaro, Gurgensi etc. 3; a Salczburg. Conrado, Pat. Reimaro. Gurgcensi Romano 2; a Conrado Saltzburgensi archiepiscopo, Patauiensi Reymaro et Gurcensi episcopo 4.

Pathauiensi Reymaro, Gurgensi Romano. — Eodem anno Leupoldus [e]) marchio, fundator ecclesie Neunburgensis, [f]) obiit.

Anno Domini MCLI° Gracianus et Petrus Lombardus [g]) floruerunt, qui decretum et libros sentenciarum composuerunt.

Anno Domini MCLVI° Fridericus imperator ordinatur Rome ab Adriano papa. — Eodem anno marchionatus Austrie mutatur in ducatum. — Eodem anno ordinantur regulares canonici in Salczburch. — Eodem anno Leu[poldus], dux Austrie, Iherosolimam [h]) ivit et inde reddiens partem sancte crucis ad mensuram virilis manus secum [i]) apportavit. [k])

A. Dom. MCLXXXVIII° Fridericus imperator volens ire Iherosolimam [l]) periit in mari.

A. Dom. MCXCIII° Richardus, [m]) rex Anglie, a Leupoldo, duce Austrie, captivatur Wienne.

A. Dom. MCXCVIII° incepit ordo Predicatorum sub sancto Dominico.

A. Dom. MCCII° sancta Gungundis [n]) de tumulo transfertur.

A. Dom. MCCVI° incepit ordo fratrum Minorum.

A. Dom. MCCVII° Gerdrudis, [o]) regina Vngarie, occiditur.

A. Dom. MCCXXX° Leupoldus, dux Austrie, obiit.

A. Dom. MCCXXXI° [p]) opposuerunt se domini de Chunring [q]) duci Friderico, qui sequenti anno aput Scotos miles efficitur.

A. Dom. MCCXXXIII° Fridericus, dux Austrie, castrum Wetow in Boemia occupavit et rex Boemie fugit.

A. Dom. MCCXXXIIII° Fridericus, dux Austrie, sororem suam Constanciam marchioni Misnensi copulavit.

A. Dom. MCCXXXVI° Fridericus imperator sentencia principum condempnavit Fridericum, ducem Austrie, eo quod ad curiam venire contempsit.

A. Dom. MCCXXXVIII° Fridericus imperator intravit Austriam et Conradus, filius eius, venit in Danubio cum magno comitatu.

A. Dom. MCCXL° civitas Wienna cum tota Austria reversa est ad ducem Fridericum.

A. [s]) Dom. MCCXLI° obscuratus est sol nimis et fecit tenebras magnas. — Et eodem anno Thartari totam Vngariam et Poloniam devastaverunt. [t])

A. Dom. MCCXLIIII° Fridericus, dux Austrie, filiam ducis de Merau repudiavit.

A. Dom. MCCXLV° Fridericus, dux Austrie, interfectus est in prelio, post cuius obitum Hermannus, marchio de Paden, intravit Austriam et duxit uxorem filiam ducis Henrici de Medlich [u]) voluitque [v]) esse dux et non valuit. [x])

A. Dom. MCCL° Fridericus imperator obiit et sequenti anno clerici Parisius interficiebantur a pastoribus.

A. Dom. MCCLII° Ottakarus, rex Boemie, duxit Margaretham, quondam Romanorum reginam, et sibi Austriam subiugavit.

A. Dom. MCCLIII° obiit rex Wenceszlaus Boemie monoculus Prage, ad sanctum Franciscum sepultus est. [y])

A. Dom. MCCLIIII° Ottakarus, rex Boemie, cum Bela, rege Vngarie, reconciliatur et eodem anno versus Prusiam [z]) proficiscitur.

A. Dom. MCCLVII° Ottakarus, rex Boemie, vincitur [a]) circa Muldorf.

A. Dom. MCCLX° Ottakarus, rex Boemie, vicit in bello regem Vngarie. [b])

A. Dom. MCCLXI° flagellatores surgunt. [c])

A. Dom. MCCLXIIII° concilium generale celebratur in Lugduno. Eodem anno Ottakarus, rex Boemie, cum Stephano, rege Vngarie, reconciliatur. [d])

A. Dom. MCCLXXVI° Rudolfus, Rom. rex, intromittit [e]) se de Austria et Stiria, [f]) et anno Dom. MCCLXXVIII° occidit Ottakarum, regem Boemie.

---

[e]) Leop., mar. Austrie 4; Leup. m. Austrie 3. — [f]) Neuuenburg. 3. — [g]) Lamb. 2.; nemá kap. — [h]) Jerosolimam 3; Jerusalem 4. — [i]) nemá 3. — [k]) reportavit 3. — [l]) Jerosol. 4. — [m]) Reich. 2. — [n]) Chunig. 2, 4. — [o]) Gerr. 2; Gert. 4. — [p]) MCCXXX° ruk. 3. — [q]) Churing 4. — [s]) A. Dom. MCCXLI Tartari totam Hungariam et Poloniam devastaverunt. Eodem anno eclipsis solis tenebras maximas fecit 2, 3, 4. — [t]) Tu vkládají ruk. 3 a 4 zprávu k r. 1260 náležející a tam se v témže ruk. opakující: A Dom. MCCXLII° (ruk. 4. 1240) Ottokarus, rex Boh. vicit in bello regem Vngarie. — [u]) Medlik 3, 4. — [v]) et dux esse voluit 3, 4. — [x]) Tu vkládá ruk. kap. zprávu A. Dom. MCCXLVI° occisus est Fridericus, dux Austrie. — [y]) A. Dom. MCCLIII° Wenceslaus monoculus, rex Bohemie, mortuus rex 3. — [z]) Prussiam 4. — [a]) vinc. in Bauaria circa M. 3, 4 — [b]) Ruk. 3 a 4 dokládají po slově tom Stephanum. — [c]) insurg. 2; a za slovem tímto přidávají ruk. 2 a kap. ještě slova: et rex Bohemie vincit Vngaros. — [d]) reconciliatus est 3. — [e]) intromisit 3; intromittitur de 4. — [f]) Styria 3, 4; Styria. A. Dom. MCCLXXVIII° Ottakarus rex occiditur 3, 4; Stiria. A. D. MCCLXXVIII° occisus est Ottakarus magnificus 2.

A. Dom. MCCLXXXI° Albertus,[g]) filius Rudolphi, regis Romanorum,[g*]) efficitur dux in Austria.

A. Dom. MCCXCII° fundata[h]) est abbacia Aule Regie.

A.[i]) Dom. MCCXCVII° in die Penthecostes Wenczeslaus secundus, rex Boemie sextus, est Prage gloriosissime coronatus et in crastino illius solempnitatis primum lapidem posuit in nova ecclesia Aule Regie in presencia multorum principum.

A. Dom. MCCXCVIII°[k]) occisus est Adolphus, rex Romanorum, per Albertum, ducem Austrie, qui sibi successit in imperio.

A. Domini MCCC Bonifacius papa annum jubileum instituit, et eodem anno grossi denarii Prage inceperunt.[l])

A. Dom. MCCCV° obiit Wenczeslaus, rex Boemie, fundator Aule Regie.[m])

A. Dom. MCCCVI° Wencezslaus,[n]) Boemie, Vngarie et Polemie rex, occisus in Olomucz et ibi sepultus, tandem per sororem suam Elizabeth ad Aulam Regiam deportatus et ibi sepultus.

A. Dom. MCCCVII° obiit[o]) Rudolphus, rex Boemie, qui fuerat dux Austrie, in ecclesia[p]) Pragensi sepultus est.[q])

A. Dom. MCCCVIII° occisus est Albertus, rex Romanorum.[r])

A. Dom. MCCCX° Johannes, Henrici imperatoris filius, comes Lucenburgensis, duxit[s]) Elizabet, filiam regis Boemie, et[t]) factus est rex Boemie, in[u]) cuius adventu fugit Henricus, dux Karinthie,[v]) qui tribus annis occupaverat Boemiam.

A. Dom. MCCCXIII° Henricus, imperator Romanorum, veneno sumpto in calice moritur et in Pisa civitate sepelitur.

A. Dom. MCCCXIIII° duo reges Romanorum sub discordia eligitur, videlicet Fridericus Austrie et Lodeuicus Bauarie duces, qui multa prelia pariter[x]) commiserunt.

A. Dom. MCCCXVII° ex magnitudine frigoris et nivis facta est caristia maxima et pestilencia hominum et brutorum animalium infinita, et facta est tunc miseria inaudita.

A. Dom. MCCCXXII° Fridericus rex et Henricus, frater eius, duces Austrie, per Lodeuicum[y]) Bauarum in prelio capiuntur.

A. Dom. MCCCXXVIII° papa scismaticus per Lodeuicum[z]) Bauarum Rome ordinatur, qui anno Domini MCCCXXX° Johanni pape se subiecit et graciam adinvenit.

Notabile[a]) de nacionibus regum reginarumque Boemie.

A. Dom. MCCLXXI° in die beatorum mar- 1271
tirum Cozme[b]) et Damiani[1]) natus fuit Wenczslaus, inclitus rex Boemie.[c]) Eodem anno nata est domina, Guta,[d]) regina Boemie, circa festum beate Gerdrudis.[e])

A. Dom. MCCLXXXVII° idem[f]) rex[g]) do- 1287
minam[h]) Gutam, benignissimam[i]) reginam Boemie, matrem[k]) et fundatricem huius cenobii, ante sibi coniunctam matrimonialiter traduxit et

---

[1]) Dne 27 září.

[g]) A. Rudolphi regis Rom. filius efficitur dux Austrie et Stirie (Styrie 3). — [g*]) Boemorum kapit. — [h]) abbatia Aule Regie fundatur 3. — [i]) Místo zpráv u roku tohoto a následujícího položených mají ruk. 3 a 4 toto znění: Wenceslaus rex sextus, fundator Aule Regie, gloriosissime coronatur. Eodem anno (tempore 4) primarius lapis templi in Aula Regia cum magna sollempnitate ponitur. — [k]) A. D. MCCXCVIII° Adolphus, rex Rom. occiditur per Albertum, ducem Austrie, qui sibi successit 3, 4. — Ruk. 2 dokládá tu ještě: in imperio. — [l]) Zprávy této nemá ruk. kapitulní. — [m]) Rukopis kap. dokládá ještě: ibidemque sepultus est. — [n]) Wenc. Wenceslai regis filius, rex Boh. Ung. (Hung. 4) et Pol. in Olomucz (Olomutz 4) occiditur, qui XX anno occisionis sue (qui XX aetatis anno 4) in Aulam Regiam transfertur ad patrem 3, 4; W. Boh., Pol. et Vng. rex occisus est in Olomucz et ibidem sepultus et postmodum translatus in Aulam Regiam 2. — [o]) A. D. MCCCVII Rud. de Austria, rex Boh. obiit. 3, 4. — [p]) castro 2. — [q]) Tu vkládají 3 a 4: Eodem anno Henricus, dux Carinthiae intravit Bohemiam. — [r]) Albertus, Rom. rex occiditur per suum patruum 3, 4. — [s]) Ruk. 4 má slovo to až za slovem Bohemie. — [t]) Místo et — Boemiam mají 3 a 4: et per eam regnum obtinuit. — [u]) a ruk. kapit.; ad cuius adventum 2. — [v]) Chorin. 2. — [x]) nemá 2. — [y]) Lodwicum 2 a tak níže; Ludowicum 3; Ludouicum 4 a tak níže. — [z]) Ludouicum 3. — [a]) Nápis tento má jen ruk. kapit. — [b]) Cosme 2, 3, 4. — [c]) Tu dokládá 2: istius loci magnificus fundator a 3 Aule Reg. magnif. fund. — [d]) Gutta 3 a víd. ruk. č. 3539 a tak vždy níže. Vídeňský tento ruk. znamenati chceme budoucně *víd.* — [e]) Gerrudis 2. — [f]) ipse idem rukopisy ostatní. — [g]) rex Wenceslaus 2. — [h]) nemá 2. — [i]) nemá kapit. — [k]) matrem — cenobii nemá kapit.

1287 in die s. Procopii [1]) Prage in sede regni sui eam honorifice collocavit.

A. Dom. MCCLXXXVIII⁰ in die b. Johannis ante portam Latinam [2]) natus est eidem domino regi filius suus primogenitus Przsemysl [l]) sive Ottakarus anno etatis sue XVII⁰, qui eodem anno in die s. Elizabeth [3]) obiit et sepultus est [m]) Prage apud sanctum Vitum in ecclesia kathedrali.

1289 A. Dom. MCCLXXXVIIII⁰ in octava b. Michaelis [4]) anno etatis sue XVIII⁰ nati sunt ei [n]) duo gemini Wencezslaus et Agnes. [o])

1290 A. Dom. MCCXC⁰ idus Octobris nata est Anna, predicti domini [p]) regis filia.

1292 A. Dom. MCCXCII⁰ in die b. [q]) Fabiani et Sebastiani [5]) nata est Elizabeth, filia regis Wenceslai. [r]) Eodem [s]) anno fundatum est monasterium Aula Regia.

1293 A. Dom. MCCXCIII⁰ in translacione [6]) beati Wencezslai [t]) nata est [u]) Guta, filia regis. [v])

1294 A. Dom. MCCXCIV⁰, IIII kal. Marcii [7]) natus est [x]) Johannes, filius regis, et obiit quarto die, id est kalendis Marcii, [z]) et sepultus in Aula Regia. Eodem anno obiit Guta, filia regis, in [a]) Invencione s. Stephani et [b]) sepulta est in Aula Regia.

A. Dom. MCCXCV⁰ in die beati Benedicti abbatis [8]) natus est Johannes secundus, filius regis. [c]) 1295

A. Dom. MCCXCVI⁰ nata est Margareta, filia regis. [d]) Eodem anno mortuus est [e]) Johannes secundus, regis filius, in die b. Nicolai [9]) et sepultus est ad s. Clementem [f]) in monasterio ordinis fratrum Predicatorum. 1296

Eodem eciam anno XVI kal. Junii [10]) obiit illustris femina, domina Agnes, soror regis Boemie, ducissa Austrie, relicta ducis Rudolphi. Romanorum regis filii, [g]) mulier multe benignitatis erga pauperes et que specialiter largitatem suorum progenitorum hereditavit. Cuius corpus sepultum est in ecclesia sororum sancte Clare ordinis fratrum Minorum aput s. Franciscum in Praga, cor vero eius in Aula Regia est sepultum.

A. Dom. MCCXCVII⁰ duodecimo kal. Junii [11]) 1297
nata est etc.

---

[1]) Dne 4 července. — [2]) Dne 6 května. — [3]) Dne 19 listop. — [4]) Dne 6 října. — [5]) Dne 20 ledna. — [6]) Dne 4 března. — [7]) Dne 26 února. — [8]) Dne 21 března. — [9]) Dne 6 prosince. — [10]) Dne 17 května. — [11]) Dne 21 května.

[l]) Przsem. sive kromě kapit. nemají ruk. ostatní. — [m]) est in ecclesia Prag kapitul. — [n]) nemá kap. — [o]) Zprávu tu spojuje ruk. kap. s následující takto: Agnes, et sequenti anno idus Oct. — [p]) nemá kapit — [q]) Tu vkládá kap. slovo: martirum. — [r]) Wenc. — Regia nemá kapit. — [s]) Místo této zprávy má ruk. 2 následující znění její: Eodem anno idem Wenceslaus rex, filius excellentissimi regis domini Ottakari qui et Primizl felicis recordacionis, patris sui aliorumque progenitorum suorum, cristianissimorum principum, ex ingenita sibi devocione et liberalitate inherens vestigiis, cultum divinum more suo ampliando claustrum ordinis Cisterciensis in Zbraslaus multis regalibus prediis ditatum ad honorem intemerate Dei genitricis gloriose virginis Marie fundavit liberaliter et devote; conventum et abbatem in monasterio Scedlicensi accipiens eos in dominica, qua cantatur Misericordia Domini, que tunc XII kal. Maii vertebatur, presente domina Gutta, inclita regina, coniuge sua karissima, et presente domino Thobia, venerabili episcopo Pragensi, cum aliis multis prelatis in claustrum sue fundacionis solempniter introduxit, cui nomen secundum sua desideria adaptans Aulam Regiam nuncupavit, ut ipsum cum sua coniuge ac nobilissima prole misericordia misericordissime feliciter virginis per temporalia bona deducens in eterni regis celestem aulam misericorditer introducat. Eodem eciam anno in crastino b. Laurencii de Praga cum valida multitudine armatorum contra turbatores pacis ducatus sui Cracouie et Sandomerie procedens conducente ipsum Salvatoris, in quo semper confidit, clemencia de suis [inimicis] potentissime triumphavit. — [t]) Tu vkládá ruk. kap. slovo: martiris. — [u]) est domina Guta ruk. kapit. — [v]) Zprávu tu spojuje ruk. kapit. s následující takto: regis et sequenti anno IIII kal. M. — [x]) nemá 2. — [z]) id est — Marcii nemá 3 a kapit. — [a]) in die Invencionis 3 a kapit. — [b]) et ibidem sepulta kapit. — [c]) Zprávu tuto spojuje ruk. kap. zase s následující slovy et sequenti anno. — [d]) nata est filia regis Margareta 3 a vídeňský. — [e]) Místo mortuus est má kapitulní obiit. — [f]) Clem. aput Predicatores kapit. — [g]) filii, et sepulta est in eccl. s. Clare ord. kapitulní.

Notandum, [1] quod isti fuerunt [h] duces Boemie primitus:

Primus dux	Przemysl [i]	pagani.
Secundus dux	Nezamysl	
Tercius dux	Mnata	
Quartus dux	Woyn [k]	
Quintus dux	Vneslaus [l]	
Sextus dux	Crzessomysl [m]	
Septimus dux	Neklan	
Octauus dux	Hostyuit [n]	

Supradicti [o] duces Boemie omnes fuerunt pagani.

Primus [p] dux Boemie christianus fuit Borziwoy, quem baptizauit Methudius, episcopus Morauie, cum [q] uxore sua sancta Ludmila, ex qua natus est Wratislaus, pater sancti Wenczeslai, anno Domini octingentesimo nonagesimo quarto.

Secundus dux christianus [r] Spitigneus.
Tercius dux Wratislaus.
Quartus dux sanctus Wenczeslaus et martir.
Quintus dux Boleslaus ferus et fratricida.
Sextus dux Boleslaus pius, creator episcopatus Pragensis.
Septimus dux Boleslaus mitis.
Octavus dux Wladywoi, de quo nichil boni legitur.
Nonus dux Jaromir, Decimus dux Odalricus, } fratres uterini.
Undecimus dux Brzeczislaus, [s] qui V filios habuit.
Duodecimus dux Spitigneus, [t] dilatator ecclesie Prag.
Tercius [u] decimus dux Wratislaus, primus rex Boemie, anno Domini MLXXXVI[o] coronatur in regem regnavitque VI annis post coronacionem. } Rex.
Quartus X[us] dux Conradus, qui III fratres habuit.
Quintus decimus dux Brzeczislaus. [v]
Sextus decimus dux Borziwoy. [x]
Decimus septimus dux Swatopluk.
Decimus octauus [y] dux Wladislaus.
Decimus nonus [z] dux Sobeslaus.
Vicesimus dux Wladislaus, secundus rex Boemie, fundator ecclesie Strahouiensis, anno Domini MCXLIX[o] [2] coronatur in regem, [a] regnavit quatuor annis [b] post coronacionem. } Rex.
Vicesimus primus dux Fridericus.
Vicesimus secundus dux Sobeslaus.
Vicesimus tercius dux Conradus.
Vicesimus quartus dux Henricus, [c] episcopus Prag.
Vicesimus quintus dux Wladislaus.
Vicesimus sextus dux Przemysl, [d] qui et Ottakarus, [e] rex Boemie tercius, anno MCC [3] coronatur in regem, [f] regnavit [g] XXVIII[o] [4] annis post coronacionem. } Rex.
Vicesimus septimus Wenczeslaus, [h] rex Boemie quartus, qui fundavit monasterium ad sanctum Franciscum in Praga, monoculus fuit, anno Dom. MCCXXXVIII coronatur in regem, [i] regnavit [k] XXIIII [5] annis post coronacionem. } Rex.
Vicesimus [l] octavus Przsemysl sive Ottakarus, fundator monasterii ad Sanctam Coronam, rex [m] Boemie quintus, anno Dom. MCCLX[o] [6] coronatur, regnavit [n] XVII annis post coronacionem. } Rex.
Vicesimus nonus [o] Wencezslaus piissimus, fundator Aule Regie [p] magnificus, rex Boemie sextus, anno Dom. MCCXCVII[o] coronatur in regem, regnavit VIII annis post coronacionem. } Rex.

---

[1]) Následující řada panovníků českých podána jest s některými přídavky, jež znamenáme větším písmem, dle přípisku za pokračovateli kroniky Kosmovy umístěného. — Viz Prameny děj. č. II, str. 369 a 370. — [2]) Správně 1158. — [3]) Správně 1198. — [4]) Správně 32. — [5]) Má býti 25. — [6]) Správně 1261.

[h]) Tak kapitulni rukopis, dle něhož vše následujici jest podáno; ruk. 2. (t. j. jihlavský): fuerunt principes Boh., qui secuntur in presenti registro. — [i]) dux Boh. Prymysl 2. — [k]) Voyn 2. — [l]) Vineslaus 2. — [m]) Crzezomysl 2. — [n]) Hostiuit 2. — [o]) Místo Suprascripti — pagani má 2: Omnes isti octo duces fuerunt pagani, isti subsequentes omnes fuerunt cristiani. — [p]) Primus cristianus dux fuit Borzywoy, quem 2. — [q]) cum — Wencezlai nemá 2. — [r]) crist. 2. — [s]) Brzetislaus 2. — [t]) Spytigneus 2. — [u]) Decimus tercius 2, a tak níže decimus napřed a druhé číslo teprv potom. — [v]) Brzetislaus 2. — [x]) Borzywoy 2. — [y]) Duodevicesimus 2. — [z]) Undevicesimus 2. — [a]) in regem nemá 2. — [b]) annos 2. — [c]) Heinricus et ep. 2. — [d]) Prymysl 2. — [e]) Ottak. dicebatur 2. — [f]) in regem nemá 2. — [g]) et regn. post cor. XXVIII a. 2. — [h]) Wenceslaus 2, a tak níže. — [i]) in regem nemá 2. — [k]) et regn. post cor. XXIIII annos 2. — [l]) Duodetricesimus dux Ottakarus qui et Przym. 2. — [m]) rex B. quintus nemá 2. — [n]) et reg. post cor. XVII annos 2, a níže jest tentýž slovosled. — [o]) Undetricesimus dux W. 2. — [p]) Regie a. d. MCCXCVII cor. et regn. p. cor. VIII annos 2.

Tricesimus [q]) et ultimus de prosapia principum Boemie progenitus Wenceczslaus iunior rex Boemie septimus, occisus et sepultus in Olomucz, tandem per sororem suam Elizabeth ad Aulam Regiam deportatus et ibi sepultus. — Rex.

Isti [r]) sunt reges Boemie naturales et regine uxores ipsorum:

Rex Wratislaus.	Regina Swataua, uxor.
Rex Wladislaus.	Regina Judita.
Rex Przsemisl Ottakarus.	Regina Constancia.
Rex Wenceczslaus.	Regina Chungundis.
Rex Ottakarus.	Regina Chungundis.
Rex Wenceczslaus.	Regina Guta.
Rex Wenceczslaus.	Regina Phiolka de Polonia, uxor sua.

Post naturales principes Boemie isti fuerunt:

Primus [s]) Rudolphus, dux Austrie, qui medio anno regnavit sine coronacione. [t])

Secundus Henricus, dux Karinthie, qui tribus annis confuse regnavit.

Tercius Johannes, imperatoris filius, comes de Luczenburch, [v]) rex coronatus.

Reges alienigene cum uxoribus eorum reginis.

Rudolphus, dux Austrie.	Elizabeth, uxor. [x])
Henricus, dux Karinthie.	Anna, uxor.
Johannes, comes de Lucenburch.	Elizabeth, uxor. [y])

Nomina abbatum monasterii Aule Regie: [z])

Primus Conradus, abbas primus abbatizavit viginti tres annos; cessit.

Secundus Otto, abbas secundus abbatizavit unum annum cum dimidio; cessit.

Tercius Petrus, abbas tercius abbatizavit viginti [1]) annos; cessit.

---

[1]) Číslo to patrně nesprávně podáno; snad že Petr nechal prázdné místo a pozdější přepisovatel přidal léta nesprávně, jakož i slovo cessit. Také není nemožno, že Petr napsal XX chtěje snad ostatní později doplniti.

[q]) Místo odstavce tohoto má ruk. 2: Tricesimus dux Wenceslaus iunior, septimus rex Bohemie, qui de prosapia principum Bohemie progenitus, occisus et sepultus in Olumucz. In isto fuit naturalis stirps principum Bohemie masculini generis heu miserabiliter et finaliter terminata. Regnavit autem unum annum sine coronacione. — [r]) Ruk. 2 má hned po ukončení zprávy o panování Václava III ve variantu předcházejícím položené odstavec: Post naturales principes Bohemie isti fuerunt, jak u nás níže položeno. Potom následuje v něm: *Notandum, quod prima regina Bohemie vocabatur* Swataua, secunda Judita, tercia Constancia, quarta Cunigundis, quinta Cunigundis, sexta Gutta, septima Elizabeth. Pak následuje: Reges Bohemie naturales: Primus rex Wratislaus, secundus rex Wladislaus, tercius rex Przymysl Ottakarus, quartus rex Wenceslaus, quintus rex Ottakarus, sextus rex Wenceslaus, septimus rex Wenceslaus. Potom následuje: Isti sunt reges alienigene a připojeny jsou jejich manželky. — [s]) Ruk. 2 má: Primus dux Austr. Rud. — [t]) regn. sine corona 2. — [v]) Luzelburg 2. — [x]) Ruk. 2 má uxor eius Eliz., při druhém uxor eius Anna a při třetím uxor eius Elizabeth. — [y]) Tu dokládá ruk. 2 poznámku patrně mnohem později připsanou: Ista fuit mater Karoli imperatoris Bohemie a vydání Wattenbachovo má: regina Elisabeth, uxor sua. Johannis filius Wenceslaus, qui post Karolus quartus imperator nominatus. Na to pak následují ještě tyto zprávy: A. d. 1377 obiit magnificus Karolus imperator in vigilia s. Andree, sepultus in ecclesia Prag. honorifice. -- A. d. 1368 natus est Sigismundus, rex Ungarie. — A. d. 1362 collegium canonicorum de Saczka Pragam transfertur ad montem sancti Appolinaris per Karolum imperatorem et per Arnestum, archiepiscopum Pragensem primum. — A. d. 1380 viguit magna pestilencia in Bohemia, et incepit a festo ascensionis duravitque usque ad festum sancti Michaelis. — A. d. 1419 obiit rex Wenceslaus IV tercia die post assumcionem Marie. — A. d. 1434 prostrati sunt Thaborite in octava sancte Trinitatis. — A. d. 1437 in concepcione sancte Marie obiit imperator Romanorum et rex Boemie Sigismundus. -- A. d. 1453 rex Ladislaus venit Pragam fer. IIII ante Symonis et Jude, et dominico die appostolorum Symonis et Jude coronatus in ecclesia Pragensi. — Episcopi Boemie: Dietmar. Woytiech. Strachkwas. Tedtak. Okard. Hyzza. Sebierz. Jaromir frater regis. Cozma. Daniel I. Herzman. Silvester. Mynhart. Daniel II. Ondrzey. Pelrzim. Jan I. Bernhart. Mikulass. Jan Sczedry II. Dobess. Rzehorz. Jan III. Arnestus primus archiepiscopus. Johannes Oczko postea cardinalis 12 apostolorum. Johannes de Gensteyn patriarcha Alexandrinus. Wolframus de Skworzecz. Nicolaus Puchnick. Sbynko Zagiecz. Albicus medicus. Conradus Wesstfalus. [z]) Odstavec tento podán dle ruk. 2; neboť v kapitulním a jiných schází.

III.

KRONIKA FRANTIŠKA PRAŽSKÉHO.

LIBER PRIMUS.

Incipit *) **prologus secundi tractatus cronice Pragensis, deinde capitula eius.**

Venerabili in Christo patri et domino suo speciali, domino Johanni, Dei gracia IIII°, Pragensi episcopo XXVII°, oraciones fideles et in futuro essenciam sanctissime Trinitatis eternaliter contemplari. Mandatis vestre reverende paternitatis toto cordis affectu cupiens obedire, vitam, status, acta et mores regum Boemorum et episcoporum ac aliorum principum Boemie et vestra precipue acta et opera salutifera ammiracione digna, que nullus fecit antecessorum vestrorum, scriptis studiosius volo [a]) declarare, hoc [b]) opus subiciens et committens vestre [c]) correccioni. Nam Deus gloriosus vos ditavit bonis naturalibus et gratuitis, sciencia et sapiencia et mira discrecione, et quia studiosarum [d]) mencium solet esse varia consuetudo, sunt enim multi, qui literali [e]) intelligencia, ut illam complete habeant, efficaciter laborant; [f]) sunt et alii, qui anagoicis, allegoricis et misticis intellectibus et tropoloicis sensibus affectuoso studio se inclinant, alii in ystoriis [g]) et cronicis legendo edificatorium solacium sibi parant. Et in omni materia, quam legit pia mens, ad similitudinem argumentose apis semper [h]) invenire poterit, unde legens virtutis et cognicionis suscipiat incrementum.

Bona enim mens in leccionibus velud in ortis deliciarum pascitur, in eis quasi rosas vel lilia colligit, cum id, quod legit totum ad Dei vel proximi dileccionem et propriam sui emendacionem applicat et reducit. Quamvis asserat philosophus, quod de fabulis et fabulosis sermonibus non sit dignum studio intendere, tamen aliquando seriosa veritas [i]) ex allusione iocosi sermonis fit legentibus plus iocunda iuxta illud poeticum:

Dulcius arrident seria picta iocis.

Unde non solum pure theoloica, [k]) sed eciam alia conferunt legentibus utilitatem. Et solet homo virtuosus studium suum secundum circumstancias temporis alternare, ut nunc ad sublimia nunc ad humilia, nunc ad mistica, nunc ad grossiora se transferat et exempla. Et quia in presenti tractatu multa

*) V rukopisu 2 jest až po slova: ammiracione digna znění počátku kroniky této následující:

Incipit cronica Boemorum regum, ducum et dominorum.

Excellentissimo principi principum varioque stemate virtutum ornato domino Karulo, Dei gracia Romanorum regi et Boemorum, oraciones fideles et in presenti vita ecclesiam militantem feliciter protegere et in futura vita cum triumphante ecclesia eternaliter conregnare. Vestre magnificentissime dominacioni status et acta moresque regum Boemorum nec non aliorum principum diversorum et precipue acta vestra et opera salutifera multiplici laude digna.

---

[a]) cupio 2. — [b]) hoc opus nemá 2. — [c]) vestre laudabili 2. — [d]) Odtud až po slovo exempla jest předmluva Františkova spořízena dle předmluvy Petra Zbraslavského k Janovi, opatu Waldsaskému. Viz Prameny děj. č. IV, str. 3. — [e]) naturali 2. — [f]) roborant 2. — [g]) hyst. 2. — [h]) et semper 2. — [i]) vitas 2. — [k]) theoloyca 2.

sunt bona documenta et exempla, que valent ad effectum utilem et multiformem, unde *) pater reverende vestra virtus magnifica ad utilitatem aliorum se diffundit, cum presens opus utile non solum pro ecclesia vestra Pragensi sed ad profectum tocius cleri vestre diocesis et populi scribere procurastis tamquam excellens causa efficiens, suos effectus ad finem optatum perducendo. Hic autem tractatus est compilatus ac venerabili in Christo patri et domino, domino Johanni IIII°, Pragensi episcopo XXVII°, presentatus anno Domini MCCCXLI°, anno vero ordinacionis sue XL°.

Incipiunt [n]) capitula secundi tractatus.

De actibus regis Wenceszlai [o]) monoculi et de morte eiusdem . . . . I.
De actibus regis Przsemisl . . . . . II.
Quomodo rex Przsemisl ad apices imperatorie dignitatis fuit vocatus et de eius regali magnificencia, virtute et morte . . . . . . III.
De malis, que post mortem regis Przsemysl acciderunt . . . . IIII.
Quomodo rex Wenceszlaus fuit ad regnum Boemie revocatus et de pluribus eius actibus . . . . V.
Quomodo rex Boemie ipsum regnum ab imperatore in feodo accepit et quomodo se ipsum rexit . . . . VI.
Quomodo iterum [p]) rex Boemorum regem Romanorum visitaverit et de circumstanciis eius . . . . VII.
Quomodo rex Boemie Crakouiam iuerit cum exercitu magno, et quomodo precinctus fuit gladio militari . . . . VIII.
Quomodo dux Austrie regi fuit reconciliatus . . . . IX.
De solempnitate coronacionis gloriosi regis Wenceszlai . . . . X.
De apparatu precioso ad coronacionem regiam adaptato . . . . XI.
Quomodo rex sequenti die coronacionis sue novam ecclesiam fundavit . . . . XII.
De morte inclite domine Gute, regine Boemie . . . . XIII.
Qualiter rex Poloniam intraverit et in Gnesia [q]) fuerit coronatus . . . . XIIII.
Qualiter Elizabeth, filia regis Polonie, regi nupserit et qualiter fuerit coronata . . . . . XV.
Quomodo dominus Johannes quartus Pragensis episcopus XXVII, fuit in episcopum electus et consecratus . . . . XVI.
De morte incliti regis Wenceszlai . XVII.
Quomodo iuvenis Wenceszlaus patri successit in regno et quomodo fuit occisus . . . XVIII.
Quomodo Rudolphus, [r]) dux Austrie, filius Alberti, regis Romanorum, electus fuit [s]) in regem Boemorum et de eius morte . . . . XVIIII.
Quomodo Henricus, dux Karinthie, in Boemiam sit reversus, et quomodo regnaverit . . . XX.
Quomodo Elizabeth, filia regis Wenceszlai, vocata fuerit ad presenciam regis Romanorum . . . . XXI.
Quomodo imperator filio suo in Spira et virgini Elizabeth solempniter peregerit festum nupciarum . . . . XXII.
De circumstanciis missionis in Boemiam Johannis primogeniti imperatoris . . . XXIII.
Quomodo Johannes, filius imperatoris, cum exercitu valido Boemiam intraverit et Pragam expugnaverit . . . . XXIIII.
Quomodo rex Johannes pacem in regno Boemie ordinaverit et coronatus fuerit . . . . XXV.
Quomodo rex Johannes Morauiam intraverit ipsamque pacificavit . . . . . . XXVI.
Quomodo rex Johannes in Nuereberch [t]) curiam celebravit . . . . XXVII.
Quomodo idem [u]) cum exercitu magno in Vngariam processit . . . . XXVIII.
Quomodo idem [u]) ex inductu baronum terre iussit Theutonicos multos exire [v]) de regno XXVIIII.

*) Místo Unde — ordinacionis sue XL° má ruk. 2 toto znění: Unde gloriosissime princeps et inclite vestra virtus magnifica et laudabilis fama ad utilitatem aliorum se diffundit et sic presens opus utile non solum in regno vestro Boemie, sed in aliis partibus mundi erit acceptum et fructuosum.

[n]) Incipiunt — tractatus nemá 2. — [o]) Wenczeslay mon. et de occasu sive morte eiusdem 2. — [p]) nemá 2. — [q]) Gnesu 2. — [r]) Quom. dux Austrie Rud. 2. — [s]) electus fuit nemá 2. — [t]) Nemberk 2. — [u]) rex Johannes 2. — [v]) exire de terra sive regno 2.

Quomodo idem cum suo patruo, archiepiscopo Treuerensi. adversus Fridericum, [x]) ducem Austrie, pugnaverunt . . . . XXX.

De vocacione ad curiam Romanam venerabilis domini Johannis IIII, Pragensis episcopi XXVII, et de eius actibus gloriosis [y]) . XXXI.

Capitulum [1]) I.

De actibus Wencezslai [z]) monoculi et de eius occasu.

Quoniam status et mores et actus in prima parte cronice Pragensis ducum et principum et dominorum regni Boemie descripti sunt sufficienter, nunc vero in secunda parte predicte cronice Pragensis serenissimorum principum et dominorum regis Wencezslai monoculi et filii sui, dominorum episcoporum et aliorum nobilium virorum regni Boemie secundum [a]) mandatum et informacionem vestram o pater venerande scriptis studiosius cupio commendare. Qui quidem rex Wencezslaus mira sollicitudine et frequencia in venacionum exerciciis delectabatur. Quadam die eo in nemore feram insequente ramo arboris in ocula graviter fuit offensus, quem medici et [b]) cirurgici curare volentes ipsum lesum oculum recuperacionis causa inciderunt, quapropter rex in eodem oculo virtute visiva fuit privatus. [2]) Idem quoque rex habuit duos heredes, videlicet Wladislaum et Przsemysl. Wladislao, seniori suo filio, contulit Morauie marchionatum, quem cum pro tempore gubernasset, non post multum temporis spacium solvit debitum nature. Post cuius decessum filio iuniori predicto prefatum contulit marchionatum, qui quidem immemor [c]) preceptorum Dei et usus consilio pravorum, patri suo, regi memorato, cepit esse inobediens et contrarius totoque conatu rebellare, quem de regno Boemie expulit et eiecit cum auxilio baronum et nobilium, qui sibi adherebant.

Qui transivit ad marchionem Misnensem consilium et auxilium ab ipso petiturus. Qui sibi in auxilium dedit copiosam multitudinem armatorum, et reversus in Boemiam cum filio suo circa Pontem civitatem prelium commisit et ipsum cum suis devicit, et quia de bello effugerat, non fuit captivitati mancipatus. Videns se patri resistere non posse, humiliter se gracie paterne subdidit et submisit, et sic per barones sunt reducti ad concordie unitatem, quem pater racione correccionis in castro Zwiekow [c*]) posuit, ut penitenciam ageret de excessibus pretaxatis. Et idem rex Wencezslaus pecunias et thesaurum [d]) non dilexit, unde aurum et argentum pro nihilo reputabat. Nam cum aurifodine in Gylowy tunc temporis vigerent et bene provenirent, quidam ibidem cultor et fossor auri cognomine [e]) Sloiger unam massam auri, bene X marcas ponderantem regi obtulit et presentavit, quam cubicularii recipientes ad lectum domini regis posuerunt. In quo rex plures noctes insompnes [f]) duxit; tandem [g]) ait suis cubiculariis, quid est hic, quod ego tribus noctibus oculos claudere non potui nec dormire, forte aliqua sortilegia sunt hic posita, aut facte sunt incantaciones ad sompnum meum impediendum? Et lectum suum iussit moveri, in quo aliud non est inventum nisi massa auri predicta. Qua visa rex ait: ecce iste thesaurus pessimus me in sompno inpedivit et occasio fuit vigiliarum; recipite et cito ipsum a me alienate. Et ipsi cubicularii recipientes [h]) cum aliis familiaribus regis inter se diviserunt. Unde propter hoc et alia apparet, ipsum regem non fuisse avarum nec curasse pecunias. Cui eciam pulsus campanarum fuit contrarius ipsumque nimium abhorebat; nam cum Pragensem aut aliam civitatem fuit ingressus, nullus presumpsit pulsare, quamdiu mansit in civitate.

Tunc [3]) temporis Fridericus imperator volens cum suis principibus habere colloquium et curiam celebrare literatorie eis mandando, ut omni dilacione

---

[1]) Kapitoly jsou pozdější rukou v ruk. 1 obyčejně po straně připsány dle seznamu kapitol výše předcházejícího, v ruk. 2 naznačení jejich není. Nápisy kapitol jsou v obou rukopisech červeně psané. — [2]) Srovnej Rým. kron. českou, Prameny dějin č. III, 170. — [3]) Srovnej Rým. kron. č. Dal., Prameny děj. č. III, 174—177.

[x]) Fridricum 2. — [y]) nemá 2. — [z]) regis Wenczeslay 2. — [a]) Slov secundum až venerande nemá 2. — [b]) et cirurgici nemá 2. — [c]) inmemor 2. — [c*]) Zwyckow 2. — [d]) thesauros et pecunias 2. — [e]) cogn. Sl. nemá 2. — [f]) nemá 1. — [g]) qui 2 — [h]) nemá 2.

proculmota ad ipsum convenirent, specialiter ad regem Boemie literas dirigendo. Cum autem illuc pervenisset, imperator conabatur, ut sibi castra et civitates quasdam resignaret, qui racionabiliter prehabito consilio cum suis hoc facere recusavit. Sed cum egressi fuissent de curia imperatoris abbas de Wlda tangens leviter humerum regis ait ad eum: Si ego essem vicinus tuus, vellem compescere) te et obedientem imperio efficere, regulum humilem de te faciendo. Unus autem ex militibus regis nomine Hogerius [k]) dedit predicto abbati alapam et ait ei: Monache non habuisti bonum pedagogum, qui te docuisset reges et maiores te honorare. Tunc cum [l]) magno rubore abbas cum suis recessit. Propter hoc igitur et alias causas imperator voluit regem et prefatum militem detinere. Hoc intelligens rex iussit suis, ut armate se ad iter prepararent. Cum autem fuisset vocatus ad presenciam imperatoris, Hogerius predictus involuens gladium et cultellum cum pallio regali viriliter fuit [m]) regem subsecutus. Imperator quoque ait ad regem: Dudum de te male cogitavi, te volens humiliare, nunc autem perducam hoc [n]) ad effectum. Rex vero ait ad eum: Nondum domine habetis me in vinculis, nec sum impos membrorum meorum. Et mox arripiens cultellum imperatorem per superiorem oram vestimenti tenuit et ait: aut me [o]) cum meis illesum sine omni impedimento abire ad regnum meum permittas, aut nunc per me privaberis tua vita. Imperator autem stupens ac tremens promisit sub iuramento facere, quod ipse vellet et optaret. Miles quoque regis predictus stabat circa regem gladium tenens evaginatum. Imperator vero vocatis suis omnibus sub obtentu gracie sue districte mandavit, ut nullus regem Boemie nec verbo nec facto molestaret, ipsum nequaquam impediendo. Rex vero pacifice in Boemiam reversus suo fideli militi Hogerio contulit sibi et heredibus [p]) suis Belinam castrum et civitatem cum suis pertinenciis perpetuo [q]) possidendam hoc firmans suis privilegiis et instrumentis.

Et tempore ipsius fuit episcopus Pragensis dominus Mikussius, qui de humili progenie de Vgiezd [r]) sub monte Petrino originem duxit, et quemadmodum rex pecuniam odio habebat, sic episcopus aurum precipue ferventer et studiose [s]) conquirebat et conquirendo diligebat. Quadam autem die audiverat in quibusdam aurifodinis grande granum auri ad instar magni pomi seu pugni invenisse, [u]) pro quo quam plures nuncios misit, et quociens quis portam curie aperuit, inquirebat, utrum intrans cum dicto grano advenisset, affectans hoc magno gaudio [v]) possidere, et cum sibi allatum fuit, cum magna diligencia id cum alio thesauro fecit conservari.

Et rex Wencezslaus post multa acta et exercicia regalia et militaria, cum tempore autumpnali insisteret venacioni, fuit valida infirmitate gravatus et perveniens ad curiam suam [x]) Poczapel prope Weronam ibidem de hac vita migravit. Milites [y]) vero quidam, qui tunc aderant, 1253
hoc celantes intestina sua omnia excipientes, ibidem in ecclesia sepelierunt, corpus vero regale clam ad castrum Pragense deduxerunt et ibidem sub magna custodia in turri posuerunt. Si quis vero coram rege negocia sua vellet tractare, illi dixerunt, quod rex medicinam sumpsisset et non valeret aliquibus negociis occupari. Et mox miserunt literas regio sigillo signatas caute ad quosdam, qui castra regalia tenebant, et ad stipendiarios, quibus rex obligaverat bona regalia, cum litem haberet cum filio suo Przemisl, marchione in Morauia existente. Qui visis literis quasi mandatis regalibus obedientes, cum ad castrum Pragense venissent, sigillatim ad corpus regale eos intromittentes captivitati mancipaverunt, et sic coacti bona regalia restituerunt, et deinde pretaxatum corpus regale ad sanctum Franciscum in loco sue fundacionis in Maiori ciuitate Pragensi honorifice sepelierunt.

---

[i]) te comp. 2. — [k]) Ogerius 2, a tak níže. — [l]) nemá 2. — [m]) regem fuit 2. — [n]) ad hoc effectum 2. — [o]) me tu cum 2. — [p]) suis hered. 2. — [q]) perpetue 2. — [r]) Vgezd 2. — [s]) et studio 2. — [u]) inventum fuisse 2. — [v]) desiderio 2. — [x]) suam in 2. — [y]) Nobiles 2.

Capitulum II.

De actibus regis Przsemisl. [*])

Post [1]) obitum regis Wenczeslai filius suus Przsemisl [a]) ei successit in regno Boemie, potens et strennuus, qui ab adolescencie sue tempore viriliter egit et generositatem mentis regie virtuosorum operum magnificencia undique decoravit. Et ipse regnum suum sapienter cupiens gubernare fuit rei publice sedulus instaurator, leges condidit et populum suum iusticie regulis illustravit, se ipsum exemplum vivendi ceteris constituens et exemplar. Et regni sui incolis de pace satagens providere, urbes cepit cingere muris, castra munire, et baronum suorum liberos iussit tirocinia exercere, et hostes qualiter deberent expugnare et ceteros actus exercere militares.

Temporibus [2]) quoque ipsius ecclesie Christi et monasteria in regno profecerunt, et terra fructum suum faciente, in pace Deo iugiter servierunt. Et ipse ecclesias fundavit eas [b]) sufficienter dotando et ab adversitatibus protegendo. Cum maiori quoque diligencia monasterium, quod vocatur ad Sanctam Coronam ordinis Cisterciensis, quod ipse fundaverat, sufficienter ditavit, diversimode decorando. Et [3]) idem rex Przsemisl [c]) Margaretham, sororem Friderici, ducis Austrie, in matrimonio duxit et fratre suo defuncto eidem ducatus Austrie cessit. Vlricus quoque dux Karinthie heredes post mortem non habuit successuros [d]) et predictum regem adiit et percepta pecunia Karinthiam, Karniolam, Marchiam et Portum Naonis post obitum suum [e]) sibi iure perpetuo resignavit. Nobiles igitur earundem terrarum confluunt ad regem et ei obedire fideliter prestito iuramento [f]) promittunt. Unde Veronenses, Treuisini cum aliis opidis mari adiacentibus ipsum pro defensore fideliter elegerunt, et sic quasi palmites suos usque ad mare extendit et dilatauit et diuersos inimicos suos tunc temporis deuicit potenter, vtiliter triumphum obtinendo. Et quia predicta Margaretha sterilis fuit et ipsa obprobrium sterilitatis regi ascripsit, asserens ipsum propter hoc sterilem, quia natus in die sancti Petri fuisset. Rex vero ait: Da michi unam de virginibus tuis et infra annum ex ea puerum generabo, cui regina prebuit assensum. Rex vero inter ceteras virgines familiares unam elegit, que habebat tonsuram virilem et ideo Palczierzik [g]) vulgariter vocabatur, et generauit ex ea primo anno filium nomine Nicolaum et postea filias plures, qui quidem filius etate adveniente dux Opauie fuit factus. Unde [4]) ex dispensacione sedis apostolice celebratoque divorcio, licet cum magno merore, nomine Chungundam, regis de Mazouia filiam, coniugem duxit, cum qua heredes felices generavit. Et inter ceteras virtutes, quas rex Przsemisl continebat, virtus largitatis in ipso excellencius fulgebat. Nam [5]) omnes principes et prelatos suos, incipiendo ab archiepiscopo Salczburgensi, [h]) bis in anno solempniter vestiebat, [i]) elemosinas largissimas faciendo; de thelonio quoque, quod habebat in Danubio, multi panni nobiles et diversi fuerunt sibi in Boemiam adducti, ipse vero noluit eos convertere ad proprios usus, sed totum clerum, qui erat in regno Boemie decentissime vestivit. Nam quicumque venit ad eum, [l]) habens coronam et tonsuram clericalem, mox mandavit domino Gregorio de Drazicz, [m]) nobili viro, qui erat suus dispensator, ut eum vestiret. Milites quoque et scutiferos bis in anno de exquisitis vestibus vestiebat. Rex vero Thartharorum audiens de eius probitate, magnificencia misit sibi dona regalia et valde rara asserens in literis suis, quod ipsum tamquam fratrem [n]) suum diligeret, volens sibi in omnibus conplacere. Rex autem [o]) Przsemisl magnifice nuncios honoravit, dona predicto regi preciosa transmittendo.

Specialiter quoque castrum Pragense de firmissimis muris, turribus et fossatis, munivit diligenter muros quoque disponens sic et cooperiens, quod de una turri ad aliam per totum girum

---

[1]) Viz Kron. Zbrasl. kap. II, Prameny děj. č. II, str. 9. — [2]) Tamtéž kap. III, Pram. děj. č. IV, str. 9. — [3]) Dle kron. Zbrasl. kap. IV, Prameny děj. č. IV, str. 10. — [4]) Tamtéž kap. V, str. 11. — [5]) Viz Příběhy krále Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. II, str. 333.

[*]) Nápisu této kapituly nemá ruk. 1. — [a]) Przyemysl 2. — [b]) ipsas 2. — [c]) Przemysl 2, a tak obyčejně níže. — [d]) successores 2. — [e]) ipsius 2. — [f]) fideliter prestito fidei iuramento 2. — [g]) Palczyerzyk 2. — [h]) Salsburg. 2. — [i]) celebravit, vestiebat 2. — [l]) ipsum 2. — [m]) Brazycz 2. — [n]) filium 2. — [o]) vero 2.

castri transitus erat sub tecto, et civitatem eciam Minorem Pragensem muris et fossatis firmando ad ipsum castrum continuavit. In quo quidem castro Pragensi habuit X castellanos sive purcravios, viros strennuos et famosos, quibus ita bene duxerat providendum, quod quilibet eorum circa minus poterat habere XXX armatos pro predicti castri defensione vel causa alterius imminentis necessitatis. Inter [p]) quos nobilis vir dominus Gregorius de Drazicz strennuus et famosus ibi purcravius erat precipuus, cuius filius dominus Johannes IIII divina gracia disponente in Pragensem episcopum fuit sublimatus. Et isti fuerunt eciam purcravii ibidem: Mstydruh de Chlum, Onsso de Onssow, Vlricus de Krzsiwsud, Domaslus de Kworcz, qui et subcamerarius erat, Rudolphus de Sbraslauicz, Rapoto de Borczonicz, Sdislaus de Prohonicz, Vlricus frater suus, Andreas de Riczano et' plurima castra et municiones in regno Boemie et alias in suo dominio construxit et firmavit. Et loquebatur manifeste, quod tot et tanta castra, municiones et comoda construere vellet, quod filii sui ea non sufficerent cooperire.

Vir [1]) fuit urbanus, constans sermoneque planus,
Prudens, discretus, semper studuit fore letus,
In verbis tutus, raro fuit ipse locutus
Aspera, vel verba, que turpe sonant vel acerba.
Raro fuit tristis, sic semper vixit in istis
Mundanis rebus, quod noctibus atque diebus
In Christum credit, nec ab eius laude recedit.

Capitulum III.

Quomodo [q]) Przemisl ad apices imperatorie dignitatis fuit vocatus et de eius regali magnificencia, virtute [r]) et morte.

Anno [2]) Domini MCCLXV° rex Przemisl magnificum convivium celebravit filie sue primogenite pro baptizmo, quam tres episcopi de fonte levaverunt, Pragensis, Olomucensis, Bramburgensis, [s]) et hoc in die Purcificacionis beate Marie Virginis, vocatis ad 1265
hoc festum omnibus nobilibus Boemie, Morauie et Austrie. Et ipso [3]) die rex coronatus venit ad processionem et missas audivit ad altare sancte Marie in ecclesia Pragensi, et biduo celebravit convivium cum omnibus predictis in castro Pragensi. Et se- 1266
quenti anno VII idus Augusti rex processit versus Bauariam cum maxima multitudine armatorum Boemorum, Morauorum, Polonorum, Australium, Karinthianorum, in quo itinere plurima dampna in regno Boemie fecerunt rapinis, spoliis et incendiis. Terram Bauarie intrantes multo graviora dampna intulerunt, ipsamque usque ad Ratisponam crudeliter devastantes, viros et mulieres plurimos concremantes.

Et anno [4]) Domini MCCLXXI°, mense Augusto 1271
missus est Coloniensis archiepiscopus et alii cum eo plures principes ad regem Przsemisl rogantes ipsum ex parte electorum, qui habent eligere regem Romanorum sive eligendi potestatem, quatenus dignaretur assumere apices imperatorie dignitatis, quos rex benigne et graciose suscipiens, honestissime tractat infra aliquot spacia dierum, et convocans suos barones et nobiles, etate et sapiencia fulgenciores, quid in hoc negocio esset faciendum. Et consilio prehabito camerarius regni Boemie, Andreas [t]) nomine, ait: O rex invictissime, quis mortalium in terris tue potest potencie equiparari? Deus in celis, tu in terris dominaris, et non est, qui resistat tue voluntati. Et incognite [u]) tibi sunt, ad que invitaris diversarum gencium naciones, et rerum dubius [v]) est eventus. Sede in solio patrum tuorum, tuum regnum et potestas per climata mundi famosius dilatatur. Rex autem hiis sermonibus acquiescens [x]) et recusans ad tante dignitatis fasces assurgere, remunerat nuncios muneribus magnificis in auro, [y]) argento, gemmis preciosis, dextrariis, palefridis et aliis clenodiis diversis, vestiens eos [z]) et totam familiam erorum, et [a]) remisit eos ad electores cum uberiori graciarum accione. Venerunt et plures nuncii similia deferentes, quos rex benigne suscipiens nequaquam peticionibus eorum acquievit, sed muneribus honoratos, [b]) referens graciarum acciones remisit ad electores.

[1]) Kron. Zbrasl. knih. I kap. II, Pram. děj. č. IV, str. 9. — [2]) Dle Let. č. Pram. děj. č. II, str. 299. — [3]) Tamtéž. — [4]) Viz Příběhy krále Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. díl II, str. 326.

[p]) Inter quos — Rziczano nemá 2. — [q]) Quomodo rex Prz. 2. — [r]) et virt. et morte 2. — [s]) Bamburg. 2. — [t]) nom. Andr. 2. — [u]) cognite 2. — [v]) dominacionis 2. — [x]) acquierit 2. — [y]) auro et arg. 2. — [z]) ipsos 2. — [a]) nemá 2. — [b]) muneratos 2.

1273 Et [1]) sequenti anno rex Rudolphus est ad imperium sublimatus.

Et [2]) eodem anno pons Pragensis est confractus IIII idus Marcii, et fuit maxima inundacio fluvii Multauie, ita quod extendit suos meatus usque ad ecclesiam sancti Egidii et sancti Nicolai in Foro pullorum et multa dampna fecit.

Et [3]) prefatus rex Boemie Przsemisl quocienscunque contra quemlibet regum vel ducum movit aciem belli, semper cum laudabili triumpho ad propria remeavit, et [c]) eciam in sui principatus regimine zelo pietatis succensus culpas suas recognoscentibus pius indultor, viduarum non surdus auditor, orphanorum non tardus adiutor. Tempore quadragesimali nocturno tempore solo servo contentus latenter ecclesiam ingressus et super pavimentum prostratus tam diu in oracionibus [d]) perseverat, quoadusque largo ymbre lacrimarum fuit madidatum, et ante solis ortum vocat officialem, cui commiserat curam pauperum, requirit, an parata haberet omnia pro pauperibus enutriendis; erat enim mos eius omni die quadragesimali D pauperes pascere, et per dominum Gregorium de Drazicz [e]) nobilem virum, in Parasceue eosdem vestivit et alios multos vestire solebat. Lavabat eciam pedes pauperum in Cena Domini juxta numerum XII apostolorum, cuilibet dans solidum denariorum. Veniens eciam ad ecclesiam Pragensem personaliter aggreditur sacerdotes inducens eos suis precibus, ut missas cantent pro salute vivorum alias pro fidelibus animabus defunctorum nec non et missas votivas de sancta Trinitate, de sancto Spiritu, de beata Virgine, de patronis et alias multas; ad manum [f]) autem cuiuslibet sacerdotis missam dicentis offerebat II aureos vel XII argenteos. Et ita largus fuit, quod non potest de facili enarrari erga principes, mediocres et pauperes, et semper multitudo [g]) magna nobilium et militum et armatorum ipsum sequebatur. Et ornatus regie capelle fuit de preciosissimis pannis auro textis et de purpura et bisso, et omnia utensilia capelle et mense erant ex auro puro, quedam [h]) et ex argento decentissime fabricata.

Et anno V elecionis sue Rudolphus misit nuncios ad regem Boemie petens sibi restitui terras, videlicet Stiriam, Austriam, Karinthiam, Portum Naonis, forum Julii, asserens ipsas ad imperium pertinere. Ipse vero asseruit propter causas [i]) diversas ipsas iuste possidere. Huius rei gracia ambo reges cum exercitibus suis circa Danubium in Austria convenerunt, ipsum vero flumen in medio eorum decurrebat. Cumque septem ebdomadas morarentur ibidem, videntes personarum et victualium defectus sub iuramenti interposicione convenerunt ad quandam insulam dictam Chamberch cum parva comitiva et tractatu [l]) prehabito fedus inierunt in contractu sponsalium, videlicet ut Wencezslaus, filius regis Boemie, filiam domini Rudolphi electi accipiat in uxorem et e converso filius electi filiam regis Boemie sibi accipiat in uxorem. Hic contractus confirmatus fuit et per utriusque principis iuramenti interposicionem in presencia multorum episcoporum et principum et nobilium personarum multarum. Fuerunt eciam instrumenta super eodem contractu confecta et multorum principum pro testimonio sigillis insignita. Unde rex Przsemisl suorum consilio inductus sub spe uberioris gracie obtulit sibi V vexilla in signum subieccionis, sperans sibi eadem cum terris restitui incontinenti. Ipse vero consilio prehabito duo vexilla sibi restituit cum terris videlicet [m]) Boemie et Morauie, ponens eum sub spe restitucionis. Et hiis peractis cum pace ad propria remearunt. Acta sunt hec anno Domini MCCLXXVI°, [n]) XII kalendas Septembris. [o]) 1276

Eodem tempore filia regis, nomine Chungundis, ad sanctum Franciscum in claustro virginum sancte Clare precidit sibi tricas et vovit Deo virginitatem, induens griseum mantellum, ex quo rex multum turbatur et nobiles regni. Verum tamen de claustro recepta, postea ibidem tradita fuit religioni cum magna solempnitate cum XII [p]) virginibus. Que excepta fuit de monasterio per regem Wencezslaum, fratrem suum, et tradita fuit in matrimonio duci Mazouie, cum quo [q]) plures pueros generavit. Ipso defuncto fuit facta abbatissa ad 1276

[1]) Viz Let. č., Pram. děj. č. II, str. 301. — [2]) Tamtéž. — [3]) Příběhy krále Přemysla Otakara II, Pram. děj. č. II, 334.

[c]) erat eciam 2. — [d]) in precibus 2. — [e]) Drazycz 2. — [f]) manus 2. — [g]) mag. mult. 2. — [h]) quadam 2. — [i]) div. causas ipsas se iuste 2. — [l]) contractu 1. — [m]) scilicet 2. — [n]) MCCLXXVIII ruk. 2; tak měl i ruk. 1, ale dvě čárky poslední jsou přetrhnuty. — [o]) má býti Dec. — [p]) XXII ruk. 2. — [q]) nemá 2.

1278 sanctum Georgium in castro Pragensi, cui monasterio multa bona fecit.

Rex [1]) vero Przsemisl propter terras prefatas ira motus congregavit maximam multitudinem bellatorum et cum eis Austriam intravit. Rex autem Rudolphus hoc audiens cum maxima multitudine diversarum gencium transfretato Danubio venit in eius occursum, et misit suos exploratores, qui viderunt, quod rex non curaret de adventu inimicorum et sui essent dispersi valde huc et illuc pro preda capienda. Unde repente irruit cum suis exercitibus super improvisos et inhermes in modum semicirculi per ordinatas acies circumcingens, et cecidit super regem et miliciam eius formido et pavor, et perterriti et stupefacti fugierunt; unde quosdam vulneraverunt, [r]) et quosdam occiderunt. Nobiles vero et barones captivitati mancipaverunt et multi in flumine vicino sunt suffocati. Rex vero Przsemisl [s]) eciam ibidem fuit interemptus. Factus est timor magnus et ingens turbacio per totum regnum; nam spolia multa et innumerabiles excussiones ecclesiarum sunt perpetrate et monasteria diversorum ordinum sunt gravata, et quedam destructa, unde omnes diversis doloribus sunt afflicte. [t]) Incendia eciam diversa per totam Boemiam et Morauiam sunt facta.

Facta [2]) est autem discrasia [u]) et divisio regni Boemie juxta placitum regis Rudolphi, electi Romanorum. Sed heu! afflictis affliccio additur, magnaque indignacio Dei extitit in Boemos et precipue in rurenses. sicut aliquando populum Israeliticum delinquentem punivit et afflixit. Errabant [3]) autem in montibus et speluncis et cavernis terre, in silvis et nemoribus se abscondentes et res suas, donec tempore hiemali nix descenderet, et non poterant inveniri loca [v]) eorum habitacioni oportuna, [in [x]) quibus possent se ipsos cum rebus et pecudibus confovere] quia ab inimicis persequentibus tamquam a canibus indagatoribus per vestigia nivi impressa veluti fere silvestres inventi capiebantur et multi cruciabantur propter pecuniam obtinendam, unde rebus privati et denudati in hyeme ambulabant in saccis et mattis sua tegentes pudibunda, torti aculeis diversarum penarum, et multi in fluminibus suffocati sunt, alii trucidati, alii occisi gladio, [y]) alii vinculis mancipati, alii igne cremati; [z]) nonnulli eciam fame valida et frigoris afflicti asperitate et variis passionibus gravati spiritum exalabant, et licet Rome et in aliis partibus mundi magna fuisset facta persecucio in christianos, hic maior causa videtur extitisse. Illic homines disparis cultus, quia gentiles et Sarraceni contra christianos, hic viri baptizati illos ut sic in crudelitate excedebant. Multi eciam clericorum tam secularium quam religiosorum et laycorum, qui hospicia convenerant in munitis civitatibus, rebus sunt exspoliati, turbacionibus [z*]) atriti, variis percussionibus afflicti, doloribus et gemitibus sunt arefacti, et in castro Pragensi plurimi propter spem pecunie sunt mortificati. et ille locus solempnis multis fedis actibus tunc erat pollutus.

Capitulum IV.

De malis, que post mortem regis Przsemisl acciderunt.

Rege [4]) Przsemysl occiso rex Rudolphus Boemiam intravit. Per aliam partem Otto, Bramburgensis marchio, cum magno exercitu eandem est ingressus, quem predictus rex ad se fecit vocari. Diversis [a]) consumatis tractatibus de consensu baronum Boemie tocius regni eidem gubernacula commendavit et Saxones [b]) cum principe suo, recipientes se in municionibus, tutelam regni assumpserunt. Wencezslaus vero filius regis predicto domino Gregorio de Draziczc [c]) fuit commendatus; tandem marchio puerum de manibus ipsius accipiens ipsum in castro Bezdiez [d]) pro tempore collocavit, et ibi ab extranea gente multa sustinuit adversa, et postea septennis puer in Saxoniam ducitur, ubi diversas molestias cum defectibus sustinuit et erumpnas, quas tulit humiliter et pacienter.

[1]) Tamtéž, Pram. děj. č. II, str. 330—332, ale od Františka velmi stručně podáno. — [2]) Tamtéž strana 333. — [3]) Vypravování o zlých létech po smrti Otakara II, Pram. děj. č. II, str. 350. — [4]) Dle Petra Žitavského kron. Zbrasl. kap. IX, Pram. děj. č. IV, str. 15.

[r]) vulneravit — occidit 2. — [s]) ibidem Przs. eciam fuit occ. 2. — [t]) afflicti 2. — [u]) discrasio et amissio 2. — [v]) nemá 2. — [x]) Doplněno z Vypravování o zlých letech po smrti krále Přemysla Otakara II (Pram. d. č. II, str. 350), poněvadž bez tohoto doplňku smyslu není žádného. — [y]) gladio occisi 2. — [z]) cremati 2. — [z*]) tribulacionibus 2. — [a]) Diversisque 2. — [b]) Soxones 1. — [c]) Drazycz 2. — [d]) Besdyess 2.

— Incole [1] vero regni Boemie rebelles Saxonibus esse ceperunt, unde gens genti mollitur insidias, totaque terra subiecta periculis per incendium destruitur et rapinas. Latrocinia plerumque frequentantur et spolia et in brevi tota terra facta est deserta, divites capiuntur et pauperes occiduntur, juvenes et virgines, senes cum iunioribus miserabiliter opprimuntur, [e] et fame urgente tanta pestilencia prevaluit in terra, quod homines variis herbarum generibus vescebantur et veluti pecudes moriebantur et [f] quidam cadavera cruda more canum devorabant; et quedam mulier oppressa nimia fame puerum suum comedere non formidavit, et in aspectu filiorum fame pereunt parentes. Ex fetore quoque cadaverum aer inficitur et multi propter hoc suffocabantur; ecclesie [g] et monasteria maximos et varios defectus paciebantur; cimiteria deficiunt pro sepultura et [h] maxime fovee fodiuntur, in quas defunctorum corpora proiciebantur.

Prostrati [2] subito veluti pecudes moriuntur.
Maxima pars gentis moritur cito pane carentis,
Materiam flendi parat genus hoc moriendi,
Quo moriens comedit, et qui se vivere credit,
Ex ista gente moritur comedendo repente.

Capitulum V.

Quomodo rex Wencezslaus ad regnum fuit revocatus et de pluribus eius actibus.

Clemencia [3] divina favente regni Boemie nobiles regem suum remitti a marchione Bramburgensi cum debita reverencia pecierunt; propter dampna vero, que ipse sustinuit, quedam civitates sibi oblate [i] fuerunt et castra in V milibus marcarum. Et sic puer ductus est [l] in Boemiam et leticia magna fit in populo universo. Qui [4] quidem a puericie sue [m] tempore in se habuit timorem Domini, sanctis debitum offerens honorem, eorum reliquias magno studio congregavit et auro et argento gemmisque preciosis decoravit, in promissis se constanter tenuit et avaricie vicium sibi nunquam [n] permisit dominari, et 1283
sic transiit de virtute in virtutem, et tempore tonitrui et fulgoris sub reliquiis sanctorum se abscondebat [o] et eorum semper adiutorium requirebat. Per duorum quoque annorum spacium corpus suum veste cilicina castigavit, et hoc fecisset ulterius, si non fuisset redargutus. Verum tamen ieiuniis et oracionibus carnem suam macerans, inimicorum [p] a se latenter insidias propulsavit, sacerdotibus exhibuit honorem. Religiosos quoslibet iuxta suorum meritorum qualitatem honoravit et aliis operibus adhesit virtuosis. Mater [5] vero eius [q] per quemdam baronem, nomine Zauissium, decepta, stando in Morauia filium ex eo [r] generavit. Hic, Johannes nomine, seculum [s] renuncians, in ordine Cruciferorum Christo militavit. Sed puer Wencezslaus materno affectu superatus, ipsam ad propria revocavit. Ipsa quoque ad filium pro dicto Zauissio intercessit, qui [6] eius preces exaudivit et curam de curia domine regine [t] totaliter assumpsit et familiares suos in singulis officiis subrogavit et de consensu matris regem in magna custodia coartavit, el nullus de factis suis finale responsum habere potuit, nisi Zauissii patrocinio fuisset adiutus. Rege tacente ipse loquitur et tocius regni solus pertractans negocia plus rege frequenter timetur, solus disponit omnia, [v] sibi soli obediunt universa, et solus officia regni disponit, et amici eius magnas insolencias facere ceperunt de ipso presumentes, hos conturbando et illos subpeditando.

Sed [7] quia Wencezslaus, heres regni Boemie, Guta quoque, filia regis Rudolphi, nondum erant apti connubiis, iste de loco, ubi convenerant, cum matre rediit ad propria, illa cum patre mansit usque ad tempus etatis delicacius educanda. Sed XV anno etatis regis sponsa ipsius ad regnum invitatur, et ipsa terram videns desolatam vehementer expavit et pauperes est consolata et sponsus et sponsa sunt causa gaudii generalis. Supradictus [8] quoque Zauissius clamdestine fuit persecutus et propter ipsum

[1]) Tamtéž kap. XI a XII str. 16—18. — [2]) První dva verše z kroniky Petra Zbraslavského, Pram. děj. č. IV, str. 17, druhý sloupec, ostatní tři na str. 18 tamže. — [3]) Tamtéž kap XIV, str. 20. — [4]) Tamtéž kap. XV, str. 21 a 22 — [5]) Tamtéž kap. XVI a XVII, str. 22 a 23. — [6]) Tamtéž kap. XVIII, str. 24 a 25. — [7]) Tamtéž kap. XIX, str. 25—27; výtah Františkův jest dosti nesprávný. — [8]) Tamtéž kap. XXI a XXII, str. 27—29

[e]) nemá 2. — [f]) et commune cad. 2. — [g]) et eccl. et mon. 2. — [h]) et sic max. 2. — [i]) obligate 2. — [l]) est ductus 2. — [m]) nemá 2. — [n]) nunq. dom. perm. 2. — [o]) abscondit 2. — [p]) inimic lat. insid. a se viril. prop. 2 — [q]) ipsius 2. — [r]) ea 2. — [s]) seculo 2. — [t]) nesprávně podáno. — [v]) omnia — disponit nemá 2.

1286 et alias causas rapine et spolia in terra frequentantur. In [1]) magna angustia igitur cor regis [x]) extitit, dum ex parte una Zauissii [y]) fraudulenciam cognovit [z]) et experimento didicit, ex alia vero parte quorumdam nobilium suorum insolencias audit. Hoc rex caute dissimulans cum Zauissio exercitu [a]) coadunato in Morauia multos latrunculos et malefactores occiderunt et sic ibi castra impiorum contrivit et conventicula reproborum dissipavit. Et [2]) XVI anno
1287 etatis regis regina puerum peperit et ipsum Przsemisl nominavit, qui eodem [b]) anno de hoc mundo migravit. Prefatus [3]) vero Zauissius sororem regis Vngarie matrimonio duxit, et sic rex in maxima permansit anxietate, quem in castro Pragensi in brevi cum suis fidelibus captivavit, qui cum magno labore longo tempore tentus a fratre regis Nicolao
1290 duce ante quoddam castrum regale Hluboky, figens tentoria, quod cum reunueret resignare Zauissium in suburbio mandavit decolare et ipsi [c]) quemdam nobilem nomine Czenkonem eciam decolaverunt. Et quia [4]) ipsum et propter alios regis adversarios rex Vngarie et dux Wratislauie dictum regem debellare voluerunt, mira divine ulcionis ruina fuit subsecuta, nam infra unius mensis spacium rex Vngarie gladio corruit trucidatus. Dux Wratislauie veneno periit interemptus, et quidam mali ad cor redientes a rege veniam obtinuerunt.

O [5]) rex atrite iam iam circumspice, si te
Quis queat eripere, vel ab istorum removere
Fraudibus, hunc quere, sed et inventum reverere,
Vt tibi solamen dignetur sive iuvamen
Ad presens ferre, quod cuncta gravamina terre
Fortis compescas, et ab eius fraude quiescas,
Qui te turbare vult, aut forsan trucidare.
Cor gere tranquillum, mentemque transfer ad illum,
Ut te non spernat regem, qui cuncta gubernat.
Nec cessare piam velis inplorare Mariam,
Ut te turbatum faciat cito letificatum.

Capitulum VI.

Quomodo rex Wencezslaus Boemie ipsum regnum ab imperatore in feodo accepit, et quomodo se ipsum rexit.

Anno [6]) Dominice incarnacionis MCCXC⁰, ipse 1290
est annus Wencezslai, regis Boemie, XXI^us, Rudolphus Romanorum generum suum regem Boemie voluit videre, qui ad ipsum venit cum regina in Egram, quam pro dotalicio filie sue obligaverat regi imperator. Et fit magnum gaudium de eorum mutua visione et varia ostentantur solacia deduccionis. Et in medio letancium rex Boemie regio cultu decoratus prodiit et ut regnum sibi iure feodali Romanorum rex [d]) conferat cum reverencia postulavit. Ipse vero graciose hoc fecit et vexillorum adaptatis insigniis leta facie lege perpetua confirmavit. Tandem peractis diebus convivii socer generum ad se vocans, presente filia ipsum regulam vivendi docuit et multa salutaria documenta informavit, quomodo ad Deum et ad homines deberet se habere et iusticiam et ceteras virtutes iugiter fovere et omnia mala fugere et bonis operibus adherere. Reversusque [7]) rex in regnum, dominum Arnoldum, Bramburgensem episcopum, ad se vocavit et juxta suum consilium statum regni ordinavit. Rex [8]) quoque in cunctis agendis Deo studuit conplacere et divine legis verba et sacre scripture cum summa diligencia consuevit auscultare, quatenus ex frequencia sacre leccionis proficeret in actibus bonis et temporalium cogitacionum impetum motusque illicitos refrenaret et manuum innocenciam conservaret cum mundicia cordis. Et tantam graciam ei contulerat virtus diuina, quod licet elementa literarum non nosceret, omnia tamen et singula, que de divina pagina vel de aliis facultatibus audire contigerat eum, ceteris sanius intellexit iugi memorie commendando, et congrue protulit suam latinitatem alios errantes in litteratura corrigendo. Ex [e]) naturali industria racionabiliter contulit cum magistris diversarum facultatum eis varias questiones opponendo: cum theologis de historiis, de iuribus, de casibus et

[1]) Tamtéž kap. XXII, str. 29 a 30. — [2]) Tamtéž kap. XXIII, str. 30. — [3]) Tamtéž k. XXIV, str. 31. — [4]) Tamtéž kap. XXVI, str. 33. — [5]) Tamtéž kap. XXII, str. 29. — [6]) Tamtéž kap. XXVIII, str. 35. — [7]) Tamtéž kap. XXXI, str. 38. — [8]) Tamtéž kap. XXXII, str. 39 a 40.

[x]) regine existit 2. — [y]) Zauissi 1. — [z]) cognovit et nemá 2 — [a]) exerc. ordinato et coadunato 2. — [b]) hoc anno de hoc seculo migr. 2. — [c]) et ipse 2. — [d]) rex ut conf. 2. — [e]) Et ex natur. 2.

cum phisicis disseruit de antidotis morborum, et notariis perfecte [f]) tribuit materiam literarum scribendarum.

Et [1]) assidue circa se habuit confessorem, quoniam pecandi occasio evidenter tollitur, quando confessoris intuitu perpetrato scelere in mente hominis erubescencia renovatur, et tanto quisque plus in actibus proficit virtuosis, quanto plures maculas criminum lavacro confessoris frequencius abluit et abstergit. Horas quoque beate Virginis cottidie cum summa diligencia decantavit, missam cum nota de presenti die integraliter studuit audire, qua durante tres vel quatuor missas votivas sibi legi per ordinem procuravit. Communia Dei et sanctorum officia cordetenus didicit missas audiendo. Alloquentibus eum nunquam vel raro voluit respondere, sed flexo poplite et erectis sursum non tantum oculis quam eciam manibus Deum devote consuevit exorare, nam sepe oracionis virtus perditur, dum terrenarum cogitacionum mens strepitu detinetur, et sine omni [g]) accidia aliquando XVI, aliquando XX vel plures missas audire consuevit [h]) die una et post offertorium ad quamlibet missam obtulit unum grossum manum [i]) sacerdotis osculando.

Hic rex audivit multas missas, quia scivit,
Quod mala commissa mox abluit hostia missa
Obsequio cleri; studeas ergo revereri
Servos altaris, ne morte mala moriaris.
Horas cottidie rex decantare Marie
Virginis attente consuevit, ut ipsa repente
Tempore mortis ei tribuat sedem requiei.

Capitulum VII.

Quomodo iterum [k]) Wencezslaus, rex Boemie, regem Romanorum visitaverit et de circumstanciis eius.

1290 Erat autem regi [l]) Romanorum filius nomine Rudolphus, dux Austrie et Sueuie, cui Agnes, regis germana, quondam nupserat, ipsum rex invitavit in Boemiam et [2]) dux cum rege sic pluribus in solacio mansit diebus et in vigilia Ascensionis 1290
Domini eodem anno de hac vita decessit et in ecclesia Pragensi sepelitur et obsequie solempniter peraguntur.

Et hiis temporibus cives quidam Pragenses nobilem virum Zbislaum, cognomine Leporem, propter quasdam molestias occiderunt.

Mortuo [3]) quoque duce Crakouie maiores natu 1291
regem Wencezslaum pro domino elegerunt; ipse vero tunc ad eos personaliter venire non potuit quibusdam causis [m]) occupatus, sed dominum Thobiam, Pragensem episcopum, cum multitudine militum Crakouiam destinavit, ut se nomine suo inromitteret de terra.

Eodem [4]) anno rex Romanorum moritur et in Spirensi civitate sepelitur. Quo audito rex cum regina in gemitu vehementi fuerunt, exequiasque [n]) magnas et eleemosinas largas fecerunt studiose.

Et [5]) eodem anno igne familiari consumitur tota civitas Pragensis et civitas Akaron [o]) capitur a Sarracenis; et hoc factum est propter dissensionem Cruciferorum, que multa mala operatur.

Et [6]) eodem tempore rex, ubi fuerat curia sue 1292
venacionis, Zbraslaw [p]) nomine, monasterium ordinis Cisterciensis fundavit et Aulam Regiam appellavit, et quia dominus Thobias episcopus asseruit, dictam curiam esse Pragensis ecclesie, unde rex alias hereditates dicte ecclesie assignavit, juxta nobilium terre estimacionem, et abbate cum fratribus intronizatis anno Domini MCCXCII, ipse est annus regis XXII, in dominica Misericordia Domini, que tunc fuit XII kalendas Magii, [q]) a domino Thobia, episcopo Pragensi, locus ibidem consecratur. Et rex convocatis abbate cum fratribus CD marcarum redditus cum XXIIII araturis et sufficiencia nemorum Deo et [r]) beate Virgini coram suis nobilibus obtulit ex regia liberalitate instrumentis regalibus roborando, et XII fratribus et eorum abbati predicta devocius assignavit. Sed nunc ipsorum laudabilis numerus est excellenter multiplicatus et monasterium ipsorum [s]) miro et efficaci opere construitur et diversimode decoratur. Et [7]) predictis fratribus rex

---

[1]) Tamtéž kap. XXXIII, str. 40 a 41. — [2]) Tamtéž kap. XXXIV, str. 43. — [3]) Tamtéž kap. XXXV, str. 44. — [4]) Tamtéž k. XXXV, str. 44 a 45. — [5]) Tamtéž k. XXXV, str. 45. — [6]) Tamtéž kap. XXXVII, str. 46—52. — [7]) Tamtéž k. XLIV, str. 54 a 55.

[f]) nemá 2. — [g]) omnia 2. — [h]) consueverat 2. — [i]) et man. 2. — [k]) nemá 2. — [l]) regis Rom. 2. — [m]) causis et factis 2. — [n]) que nemá 2. — [o]) nemá 2. — [p]) Zbraslaus 2. — [q]) Maii 2. — [r]) nemá 2. — [s]) nemá 2.

1292 dedit crucem auream cum gemmis preciosis ornatam, quam pro mille et CD marcis argenti comparaverat, et multas monstrancias ex auro et argento cum reliquiis sanctorum et ornatum multiplicem ecclesiasticum preciosum cum multis calicibus argenteis, CC quoque marcas argenti obtulit pro libris comparandis, et patribus ordinis misit dona multa et preciosa, ut fundacio sua approbaretur, et ut ordinis ei conferrent fraternitatem, quod factum est cum graciarum accione, et pro salute eius creatori omnium preces fundunt

Dicentes: Christe fac rex pius vivat iste
Letus et illesus, exaltetur quasi Cresus
Diviciis, vite fac hunc consumere rite
Cursum presentis, furor hostis eum vehementis
Nunquam turbare valeat, sed magnificare
Ipsum digneris, qui corda fidelia [t]) queris,
Et tibi sint grata sua munera Virgo beata,
Protege, defendas hunc et sibi cuncta rependas,
In facie Christi, quem virgo manens peperisti.

Capitulum VIII.

Quomodo rex Crakouiam iverit [u]) cum exercitu magno et quomodo precinctus fuit gladio militari.

Ad regem [1]) nuncii veniunt, qui ducatum Crakouie, de quo se noviter intromiserat, non tam circumsedencium principum quam incolarum nobilium insidiis incessanter vastari lingua et literis narraverunt. Rex igitur domino Ottoni, marchioni de Bramburch, [v]) literas dirigit et, ut sibi in auxilium veniat, postulat cum instancia et requirit. Ipse vero armatorum multitudinem congregat indilate et regi in auxilium propria in persona venit, cui rex magna munera largitur. Et Opuliensis, Ratiboriensis, Butunensis, [x]) Thessinensis, quatuor uterini fratres, ad regem venerunt, qui ducatus suos ab ipso in feodo suscipientes suis imperiis amodo voluntarie parere promittunt. Et cum venisset Crakouiam ab universis eiusdem ducatus nobilibus cum ingenti leticia fuit susceptus; consiliis autem [y]) pacis ibidem pertractatis ulterius proposuit proficisci. Et mox quadrigis 1292 adaptatis et equitibus in Zyradiam venit; ubi [z]) tentoria sua figens in die sancti Wenczeslai potenter ipsum opidum expugnavit, turbatores quoque pacis, videlicet Loketkonem [a]) cum fratre suo, captivitatis sue legibus mancipavit, et reversus est ad propria cum victorie palma.

In [2]) illo quoque tempore, quo Rudolphus, Romanorum rex, Gutam, filiam suam, regi tradidit pro consorte, ipse ducatum Austrie a Morauie metis usque ad margines Danubii eidem dotalicii nomine assignavit. Albertus vero, [b]) eiusdem regis filius, quem pater in Austria locaverat pro cepitaneo et tutore, ipsam partem Austrie suis usibus potenter applicavit, quapropter controversie occasio oritur inter ipsos. Regina vero Guta, cum esset circumspecta, maritum vive vocis oraculo fratrem vero suum scriptis et nunciis ad concordiam cum summa diligencia invitavit. Ipsa quippe intercedente dies placitandi de parcium statuitur voluntate, quod [c]) circa Znoymam in metis terrarum unusquisque veniat et XX personas tantum secum ducat ad locum. Dux vero, dum ad campos venire debuit cum paucis, immemor promissorum innumeram multitudinem armatorum secum duxit et sic terruit regem, ipsum quoque universis suis beneplacitis annuere verborum inportunitate [d]) conpulit et coegit. Rex vero [e]) de ignominia sibi illata doluit vehementer et ex illa hora profectum sui sororii impedivit. Nam defuncto patre [f]) ipsius licet electores propter eius instanciam vota eorum in ipsum direxissent et assignato eleccionis tempore anno Domini MCCXCII° in mense Maio electores cum prin- 1292
cipibus Almanie in Frankenwyrde [g]) convenerunt. Rex vero quia unus de electoribus fuit et personaliter interesse non potuit, eum per legatos suos impedivit, et comitem de Nasau, nomine Adolphum, pro rege Romanorum elegerunt. Quo facto dux Austrie spe sua frustratus ad suam terram revertitur et ut coronam imperii adipisci valeat, mente sedula meditatur; maluit [h]) namque vitam perdere quam de promissis sibi factis ab electoribus cum tanta ignominia resilire.

---

[1]) Kron. Zbrasl. kap. XLIII, str. 53 a 54. — [2]) Tamtéž kap. XLV, str. 55 a 56.

[t]) fidelium 2. — [u]) ivit 2. — [v]) Branburch 2. — [x]) nemá 2. — [y]) nemá 2. — [z]) ubi figens tentoria in 2. — [a]) Lokotkonem 2. — [b]) nemá 2. — [c]) quo 2. — [d]) inportunitatem 2. — [e]) igitur 2. — [f]) patris 2. — [g]) Frankfurth 2. — [h]) maluitque namque 2.

1296 Qui [1]) quidem [h*]) rex Adolphus vacante marchionatu Misnense de eodem maiorem partem potenter suis legibus subiugauit. Et idem rex regem Wencezslaum, ut ad eum veniret, deprecatur, qui cum ingenti solempnitate circa Grunhaym in nemoribus ipsum visitavit, et variis inter se consumatis tractatibus decenter perpetuo duraturam amiciciam pariter pepigerunt fedusque contractum heredum suorum matrimonio firmaverunt. Ruperto namque regis Romanorum filio Agnes regis filia ibidem traditur et sic principum colloquium fine commendabili terminatur. Rex vero Rupertum, generum suum, a se discedere non permisit et in vigilia sancti Laurencii matrimonium modo, quo inter pueros fieri potuit, consumatur.

Sic consumantur iuvenum sponsalia festa
Ac consolantur populi precordia mesta,
Sed quia durare nequeunt presencia, quare
Mox Agnes moritur et in ecclesia sepelitur
Aule Regalis. Perit hinc connexio talis,
Quam contraxerunt reges simul et pepigerunt.

Capitulum IX.

Quomodo dux Austrie regi fuit reconciliatus.

Albertus, [2]) dux Austrie, cepit gentem Sueuicam fovere et multiplicare, indigenas quoque opprimere suamque gentem exaltare. Hoc tolerare nequiverunt [i]) et occasionem evadendi ducem et gentem diligenter quesierunt; unde nuncios ad regem dirigunt, ipsum pro domino eligentes, et si potenter ad eos veniret, totam Austriam sue dicioni subdituros se promittunt. Rex autem annuit et consensit eorum legacioni et se venturum in Austriam in brevi cum exercitu promittit. Regina anxia fuit pro sui fratris destitucione, unde nuncios ad eum mittit, ut se culpabilem profitendo fiducialiter committeret se gracie regali. Qui cum paucis veniens, regis pedibus se prosternens veniam ab ipso postulauit subdens se sue gracie et suum ducatum. Rex autem ipsius non distulit misereri, sed humi prostratum benignus elevans omnia petenti condonavit.

Eodem tempore magister Allexius inter regem et Romanos amiciciam procuravit; nam inter Gutam filiam regis, que adhuc fuit in annis infancie, et inter filium domini Gentilis Romani senatoris infantem similiter ex parte altera matrimonium ordinavit, et ille nexus amicicie dissolvitur per mortem puelle. Et [k]) hoc dictus Allexius dolose egit, maxime propter suam utilitatem, et contra regem procuravit, quod dux Calisiensis per sedem apostolicam in regem fuit coronatus, qui quidem paulo post a suis occiditur. Rex autem Wencezslaus in regem Polonie cum solempnitate maxima coronatur, predictus autem magister Allexius a famulo suo in via est interemptus. 1293–1294

Et [3]) illo tempore rex vocaverat magistrum Gozcium utriusque iuris [l]) tam canonici quam civilis ydoneum professorem, volens instaurare scriptas leges in suo regno. Quidam autem nobiles hiis auditis non modicum doluerunt, ne vigor scripti iuris invalesceret et [4]) ne utilitas aliquorum in iudiciis deperiret, unde rex propter eos distulit facere suum inceptum.

Et ipse [5]) eciam generale studium Prage decreverat instaurare, et sui sibi iterum disuaserunt, et hii non intendebant paci principaliter consulere, sed pocius clericalis dignitatis profectibus contraire.

Consilium tale studium revocat generale,
Unde statum cleri rex proposuit revereri.
Miror, quod mille plagas non percipit ille,
Quem cuncti nostis cleri tam publicus hostis,
Qui studii flores et cleri tollit honores.

Quoddam notabile de Celestino papa.

Anno [6]) Domini MCCXCV° sanctus Celestinus papa maxime humilitatis ipsum impellente gracia anno primo sedis sue in Neapoli civitate apostolice dignitatis apicem voluntarie resignavit. Hic quidem antea Petrus de Marrone dictus fuerat sub regulari degens habitu monasticam vitam et heremiticam [m]) diu duxerat, sic ut celibis vite sanctimonia istum virum celestem dignum Celestini nomine non immerito faciebat. Et licet ex isto sanctissimo quam sanissimo capite se feliciora membra universalis ecclesie reputarent, ipsa tamen humilitas, que alta nescit

---

[1]) Tamtéž kap. XLVII, str. 57. — [2]) Tamtéž kap. XLVIII, str. 58. — [3]) Tamtéž kap. XLIX, str. 59 a 60. — [4]) Tamtéž kap. LI, str. 61. — [5]) Tamtéž kap. LII, str. 62 a 63. — [6]) Tamtéž kap. LIV, str. 64.

[h*]) Quidquid rex 2. — [i]) nequierunt 2. — [k]) Ex 2. — [l]) viris 2. — [m]) heremitam 2.

1294 sapere, sed timere, pastorem pervigilem quasi pro servo docuit se habere. Deus tamen, cui accepta sunt vota humilium, suum, qui se ipsum contempsit, clarificare dignatus est famulum in miraculorum operibus et signorum. Quadam namque vice, cum post resignacionem sedis apostolice ad quoddam castrum duceretur, mulier quedam infantulum ab utero matris sue claudum viro Dei in itinere obtulit ad benedicendum, et prece prelatorum tunc presencium inclinatus manu sua edidit [o]) crucis signum et mox membra pueri sunt distracta et totaliter fuit sanatus. Et in vigilia Assumpcionis beate Virginis in ipsa nocte sacra successor suus, dominus Bonifacius VIII, qui erat in secundo comodo sibi contiguus et vicinus, audivit eum cantantem missam defunctorum, videlicet: Si enim credimus, quod Iesus mortuus est et resurrexit. Et cantores erant super morem humanum dulciter et suaviter cantantes, qui per quandam rimam [p]) introspexit, neminem vidit nisi solum sanctum Celestinum circa altare decenter ornatum. Interrogatus vero a domino Bonifacio, cur cantaret missam de nocte, cum hoc solum sit licitum nisi in Natiuitate Christi, et cur cantaretur missa defunctorum in tali solempnitate, ipse vero respondit: quia sic Deo placuit et sic habere voluit, ideo hoc est factum. Et ipse [1]) canonizatus est per dominum Clementem papam V anno Domini MCCCXIII° et sanctorum kathalogo annotatus.

Et Bonifacius VIII, qui sibi successit, fuit utriusque iuris sciencia preditus ac in omni temporali negocio valde bene eruditus, qui prius vocatus proprio nomine Benedictus. Hic domino Celestino sub pretextu pie ammonicionis consuluit et suggessit, ut de papatu cederet, quia spem de eodem habebat. Timens vero Bonifacius, quod vivente Celestino aliquod posset scisma in ecclesia suboriri, ei in quodam castro iussit fieri habitaculum, ibique ipsum usque ad ipsius obitum fecit cautissime custodiri. Iste Bonifacius vir magnanimus sextum librum edidit decretalium, annum quoque centesimum fore instituit iubileum, ipse quoque Romanos dictos de Columpna dampnavit et per hoc humiliavit et contra Philippum, regem Francie, graviter cepit procedere; 1296 unde factum est, quod anno eodem, quo et mortuus fuit Bonifacius papa, per eosdem Columpnenses et per marssalcum regis Francie in Annania, sua scilicet natali civitate, in domo clauditur, capitur et usque ad diem tercium fugatis ab eo suis omnibus custoditur.

Anno Domini MCCXCVI° quedam monstruosa 1298 fuerunt, videlicet, quod duo pape conconditer vixerunt, duo eciam reges in Almania pro imperio certaverunt; nam Fridericus, dux Austrie, a quibusdam electoribus Imperii electus contra Adolphum, regem Romanorum comitem de Nasau, valide surrexit ipsumque occidit in bello campestri et pro eo regnavit.

Eodem [2]) anno quidam crudelis homo, nescio 1298 quo zelo impellente ductus, congregatis multis satellitibus in diversis civitatibus, multa milia Judeorum interfecit, qui autem ad castra vel ad municiones confugerant, hos fumus et ignis consumpsit. Irruit tunc timor super Judeos in aliis terris constitutos. Et rex Wenczeslaus in suo regno omnes Judeos detinuit, et ab eis recepit pecuniam infinitam: sic et diversarum terrarum principes fecerunt. Nam quidam ex Judeis acubus et clavibus [q]) corpus Christi pupugerunt, quod de ipso sanguis manifeste stillavit et effluxit.

Capitulum X.

De [r]) sollempnitate coronacionis gloriosi regis Wenczeslai Boemie.

Rege pacifico, [3]) qui de excelso celorum habita- 1297 culo humana sub specie ad vallem nostre miserie descendens in terra hominibus bone voluntatis pacem nunciare et dare venerat, misericorditer disponendo, post turbulentas discordiarum tenebras, grata tranquilitas et pacis status Boemie exoritur in regno. Regi naturali superoptato divini doni beneficio gaudium nascitur, populus regni in suo rege gaudet uberius et letatur. Sic itaque mitigatis adversitatis algoribus, flante austro felicitatis vento in terra Boemie apparuerunt flores consolacionis et leticie [s]) et

[1]) Tamtéž kap. LIV, str. 64—66. — [2]) Tamtéž kap. LV, str. 66. — [3]) Tamtéž kap. LXI, str. 72 a 73.

[o]) ed. crucem sive crucis sig. 2. — [p]) ruinam 2. — [q]) acutis claviculis 2. — [r]) De solempnitate gloriosi regis Wenczeslai coronatus 2. — [s]) et let. nemá 2.

1297 pacis. Unde rex statum suum et regni sagaciter perpendebat et quod honori suo et regni advertebat. Igitur omnibus in unum convenientibus dies et terminus satis [t]) prolixus regie coronacionis prefigitur, ut ad festum tam celebre rerum omnium opulenta copiositas procuretur. Sciens autem rex, quod omnis potestas est a Deo, quia ipse est rex regum et dominus dominancium et princeps regum terre, et Salomone testante: In manu Dei est rex et cor eius et quocunque voluerit, vertet illud, et ut gradualiter ascenderet ad fastigium sui regni, primum cepit querere regnum Dei. Statim igitur ad sedem apostolicam ad Bonifacium VIII, qui sextum decretalium composuit et edidit, rex destinat ambassatores pro eo, quod sanctam benediccionem accipiat, et quod regis pium propositum, ut obedientis filii Romana ecclesia non [u]) ignoraret, et factum est, quod auctoritate apostolica rex et regina ab omnibus peccatorum suorum nexibus absolvuntur et sic purificatis conscienciis susceperunt [v]) regalis unccionis sacramentum. Et Maguntinus archiepiscopus, cuius officii interest reges Boemie coronare, per sedem apostolicam suspensionis ab officio et interdicti laqueis fuerat irretitus, unde papa ad instanciam regis concessit metropolitano, quod per illum diem duntaxat debeat fungi suo officio, quo regie coronacionis celebranda esset coronacio. Et consueverunt reges Boemie suis [x]) coronatoribus C marcas liberaliter assignare.

Omnibus [1]) igitur ad huius famosi festi gloriosa solempnia per provisores regni et alias ydoneas personas necessariis procuratis dies exspectate leticie instabat, per presenciam quoque venerandissimorum patrum et dominorum, domini Gerhardi sancte Maguntine sedis et Burchardi sancte Maydburgensis sedis archiepiscoporum, domini Gregorii, Pragensis episcopi, Theodrici Olomucensis, [y]) Alberti Misnensis, Henrici Constantinensis, Petri Basiliensis, Frisiensis, Johannis Cracouiensis ac Lubucensis dominorum episcoporum et multorum abbatum Cisterciensis, Premonstratensis [z]) et beati Benedicti ordinum, nec non per omnium prepositorum, priorum, decanorum, canonicorum, plebanorum et ecclesiarum rectorum, quacunque preemineant dignitate, de regno Boemie et de 1297
aliis pluribus terris convenit multitudo ad dictam solempnitatem. Insuper per gloriosam principum illustrium presenciam domini Alberti Austrie, Bolconis Slesie, Glogouie, Opulie ducum et aliorum, necnon et per aspectum gloriosorum principum domini Hermanni Bramburgensis, domini Ottonis cum telo, domini Friderici Misnensis marchionum gaudium festive leticie augmentabat, et eciam preclara multarum terrarum comitum, liberorum baronum et militum et innumerabilium aliorum presencia nobilium et militum festum illustrabat. Adest igitur festum celebre, quia illuxit tempus glorie, quo refulsit rex quasi sol in regno Boemie, qui prius erat quasi in nubilo nunc autem ut in solis radio.

Unde anno Domini MCCXCVII°, etatis vero regis Wencezslai XXVI, in die sanctissimo Penthecostes, que tunc fuit IV nonas Junii, in figura anni iubilei universo populo iubilante, in Pragensi ecclesia iuxta summum altare beati Viti martiris, circumstantibus predictis principibus et prelatis, serenissimus princeps dominus Wencezslaus secundus, rex Boemie sextus, una cum coniuge sua illustri domina Guta, domini Rudolphi regis Romanorum quondam filia, invocata et cooperante Spiritus sancti gracia, sancta consecracione et unccione previa, leganiter insignitus est et solempniter coronatus. Unde omnes ympnum leticie sunt personantes et Te Deum laudamus cantantes, et erat omnium oracio et vox una: Vivat rex Wencezslaus cum regina!

Letantes mente de rege novo sapiente
Dicunt: Rex divus sit vita perpete vivus,
Regnet, [a]) proficiat, felix super omnia fiat.
Quis non gauderet et gaudia mera teneret,
Quando conspiceret, quod concio leta studeret
Non nisi letari, nequit os hec gaudia fari,
Que pellunt triste. Benedic regem pie Christe.
Amen. [b])

---

[1]) Kronika Zbrasl. kap LXII, Pram. děj. č. IV, str. 73–75.

[t]) regie coron. satis prol. 2. — [u]) nemá 2. — [v]) susciperet 2. — [x]) B. C. marc. suis cor 2. — [y]) Theodrici Olom., Alb. Misn., domini Frisiensis, domini Johannis Cracouiensis ac Lublensis episcoporum et mult. 2. — [z]) Cist Lubl. (sic) et b. B. 2. — [a]) regnat 2. — [b]) nemá 2.

Capitulum XI.

De apparatu precioso ad coronacionem regiam adaptato.

1297 Ne [1]) coronacionis debitum officium dignitatisque decus et regie opulencie maiestas, que claris titulis ad excelsum apicem est erigenda, debitis circumstanciis careret, factum est pro regali curia et commodo inter montem Petrinum et ripam fluvii Multauie in loco campestri et ameno pallatium mire magnitudinis et structure de serratis arboribus et dolatis compaginacionibus et ferramentis connexis, tamquam semper duraturis; atque hoc aliquantulum a terra in altum clevatum fuerat, ut ascensum preberet et aditum per gradus. Mense, sedilia et omnia, que pertinebant ad convivium hoc magnificum celebrandum, et nil de contingentibus erat pretermissum. Insuper et tocius palacii et ambitus palacii regalis circumdatus erat preciosissimis pannis diversi generis et coloris, qui interpollati multiformitate auri et argenti gemmarumque decore fuerant. Unde non parum inter serenas facies principum rutillabant. Sed quid de multitudine est dicendum, cum honor regis sit in multitudine populi testante Salomone. Certe quia longe lateque fuerat legacio diffusa et sonus exiverat in omnem terram, unde congregatus ibi fuerat populus maximus et quasi innumerabilis, ita quod magnitudo civitatis Pragensis ad capiendum eundem non sufficiebat, unde bene ad ipsam hoc dici poterat: Leva in circuitu oculos tuos et vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi; omnes fines iam honorant te propter dominum Christum tuum, qui unctus est tibi in gloriam et laudem. Et maxima opulencia fuit tunc in ipsa civitate et decor; nam intus domorum facies et latera bisso vestiebantur et purpura et platee miro modo fureant decorate; forinsecus autem ubique fixis tentoriis campi replentur florida iocunditate et tabernacula in circuitu eius fuerunt gloriosa. Et que estimacio valet capere vel racio, quanta tunc expensarum fuerit magnitudo? Nam notarius pabuli pro certo retulit, quod pro solis hospitibus et advenis pabulum de curia regis dabatur pro equis, quorum equorum fuit numerus centum milia et XC milia, insuper et equi mille. Ad hoc non computabatur pabulum, quod dabatur pluribus indigenis et hiis, qui inter cottidianam familiam fuerant computati, quorum numerus non [c]) est parvus. In novo quoque foro per ocultum meatum subterraneum fontes facti fuerunt, de quibus vinum more fluminis, qui voluit, hauriebat. Et notarius coquine retulit, quod pro ovis pullorum expense fuerant marce gravis ponderis DCCC. 1297

Hinc ac inde gira, si queris cernere mira,
Regi congaude, que sunt dignissima laude
Curia regis habet, ubi nullus eget neque thabet,
Omnes letantur gradibusque suis sociantur.
Conspicis hic multa pulchra specie bene culta.
Tunc et honorati domini sunt, sunt onerati
Servi per dona, regis facit ista corona.
Hic se barones clypeis per brachia trudunt,
Illic tirones per tirocinia ludunt,
Vibratas hastas tangunt, [d]) si non procul astas,
Hoc caveas multum, quod non tangat tibi wltum.
Non est platea, que non sit plena chorea,
Hic etenim Muse propriis sunt artibus use.
Tympana nabla chori, thuba sambucique sonori,
Rocta, figella, [e]) lira resonant dulcedine mira.
Omne genus ludi fuit hic: currunt ibi nudi,
Ut fiant abiles, pugiles non sunt ibi viles.
Hic scit cantare, quidam carmen recitare,
Talis saltare, manibus scit ille meare.
Oremus Christum, quod regem protegat istum,
Det sibi solamen, homo dicat quilibet amen.

Capitulum XII.

Quomodo rex sequenti die coronacionis sue novam ecclesiam fundavit.

Referente [2]) regum historia dicitur, quod plurimi reges ex Juda non solum pro adepta de hostibus victoria verum eciam pro suscepta honoris gloria olym ad templum sanctum, quod erat in Iherusalem, venisse et ibidem obtulisse sacrificia, victimas et hostias pacificas. Quid? Minus fecit iste rex? Solus enim ex eis rex Salomon, que Dauid pater suus sibi reliquerat, donariis templum in Iherusalem construxerat, in quo populus Deum adorabat, et re-

---

[1]) Tamtéž kap. LXIII, str. 75 a 76. — [2]) Tamže kap. LXIV, str. 77 a 78.

[c]) nemá 2. — [d]) frangunt 2. — [e]) figiella 2.

1297 ges. qui fuerunt postea, offerebant quidem in templo, sed non templum. Iste vero rex non solum obtulit acceptabile sacrificium in templo, verum eciam obtulit et templum Domino pro sacrificio. Unde ne rex gratissimus vicium ingratitudinis incurreret, sciens, quod ingratitudo fontem pietatis, rorem misericordie et fluenta gracie exsiccat, et eciam, ut de accepto beneficio consecracionis et sue unccionis primicias domino Deo offerret, completo igitur die regie coronacionis statim die sequenti, hoc est[f]) feria secunda post Penthecosten, que tunc fuit anno Dom. MCCXCVII XIII[g]) kalendas Junii, [1]) cum universa curia et turba principum et nobilium et omnium aliorum, qui convenerant ad diem festum, rex ex novo coronatus venit ad fundacionem suam[h]) ad Aulam Regiam valde mane, orto iam sole, ubi statim rex regalibus ornatus insigniis in loco aptato et fundamento prius disposito, novum monasterium fundavit. Nam ad imperium regis dominus Hermannus, Maidburgensis archiepiscopus, cum rege et primo abbate choris astantibus et cantantibus primum lapidem ponunt cum magna devocione, in quo lapide aureis litteris scriptum fuerat: Ihesus Christus. Quo posito et ipsis de fundamento exeuntibus iam dictus archiepiscopus solempniter pontificalibus indutus in loco, ubi maius altare beate Virginis est factum, assistente rege in regalibus ornamentis et assistentibus reverendis episcopis et dominis Gregorio Pragensi, Theodrico Olomucensi, Johanne Crakouiensi, Alberto Misnensi, Petro Basiliensi, Henrico Consta[n]tiensi, Lublicensi et Frisiense (sic) missam de Annunciacione beate Virginis, scilicet: Rorate celi[i]) desuper, cum maxima solempnitate celebravit, septem episcopi[k]) ibi cantaverunt alleluia. Missa vero illa finita rex coronatus sceptrum manu tenens processit in circuitu fundamenti iam fundati monasterii, ducentos et XL[l]) barones et nobiles regni Boemie ac multarum aliarum terrarum cinxit baltheo militari larga dona eis tribuendo.

Adolescentes[2]) quoque tres regi fuerunt presentati et nullus potuit intelligere eorum ydioma. tandem unum ex eis rex tradidit literis imbuendum, et 1297
idem narravit regi, unde esset, dicens: Pater meus, rex transmarinus, quendam regem vicinum habuit, cuius terram intrare voluit cum valido exercitu, et dum ad mare venissemus[n]) honustis navibus navigantes, subito exorta tempestas naves concussit et cum patre meo omnibus ibidem submersis, me cum paucis ad litus cuiusdam insule impetus tempestatis deportavit, et assumptis hiis duobus clientibus periculis me exposui et fortune, et sic mundum perambulando tandem, domine rex, ad tuam curiam perveni. Et ipsum rex cum sociis suis magnifice honoratum ad propriam terram redire permisit.

Magnum quoque affectum et amorem habuit rex ad predictam suam fundacionem, ita[o]) quod nunquam munere vacuus et solacio ipsam visitavit.

Accipe rex Christe bona dat nova rex pius iste.
Fert cito productum rex hesternus tibi fructum,
Rex hic in exemplum voti sancti modo templum
Incipit exstruere, postquam nova sceptra tenere
Incepit regni, non hoc ex pectore segni.

Capitulum XIII.

De morte inclite domine[p]) Gute, regine Boemie gloriose.[q])

Gaudia[3]) mundana pereunt quasi sompnia vana,
Et velud in sompnis honor est fantasticus omnis,
Tristia succedunt nobis, cum leta recedunt,
Et perit ut fenum, quicquid tu cernis amenum.

Et Salomon ait: Extrema gaudii luctus occupat, unde ipsa veritas, que[r]) in se essencialiter est incommutabilis, dixit: Regnum meum non est de hoc mundo, mundus enim transit et concupiscencia eius. Sic versa est in luctum cythara nostra et organum nostrum in vocem flencium. Nam inclita domina Guta regina invalescente morbo, quem in infantuli partu tunc noviter precedente contraxerat, ex vehementibus doloribus cognovit, quod ei ultimus vite terminus advenisset, sapienter de domo sua et rebus

[1]) Srovnej Prameny děj. č. IV, str. 77, pozn. [a]). — [2]) Kronika Zbrasl., Pram. děj. č. IV, str. 63, kap. LIII. — [3]) Tamtéž kap. LXV, str. 78.

[f]) id est 2. — [g]) XIIII ruk. 2 — [h]) suam videl. ad Aulam Reg. 2. — [i]) celi desuper nemá 2. — [k]) nemá 2. — [l]) XL ac ducentos bar. 2. — [n]) venimus 2. — [o]) et ita quod nun. 2. — [p]) nemá 2. — [q]) gl. et bone memorie 2. — [r]) que nemá 2.

1297 cepit disponere et que prodcssent anime cogitare. Et omnibus sacramentis ecclesie susceptis et finaliter testamento consumato, animam suam cum magna emisit devocione anno Domini MCCXCVII, XIIII kalendas Julii, et sepulta est in ecclesia Pragensi circa sepulchrum regis[s]) Ottakari. Et fecerunt omnes planctum magnum super eam. Vixit autem post coronacionem suam nisi XVII diebus, et tunc quasi fulgida et excellens lucerna fuit extincta ex Dei permissione.

Auspicium[t]) letum deplorat nobile festum;
Principium letum cecat veniens cito letum,
Namque coronata post tam solempnia grata
Proch dolor! exuta nexu carnis bona Guta.
Nomen[u]) habens a re, vivens sine crimine clare.
Inclita regina fuerat, cui sit medicina
Dextra larga Dei, sibi dans sedem requiei.
Et quis non fleret et toto corde doleret,
Quando conspiceret, quod mortua forma iaceret.
Et speculum verum preclarum hoc mulierum,
Servans virtutem tribuens aliisque salutem.
Laude fuit digna, generosa, pudica, benigna.

Et [1]) eodem tempore rex misit Florenciam pro viris idoneis et discretis, qui venientes ad mandatum regis novum nummisma fabricaverunt. Anno igitur Domini MCCC mense Julio moneta fuit facta grossorum pragensium et denariorum parvorum, quia prius fuit frequens variacio monete et pauperibus valde dampnosa, et precipue mercatoribus non expediebat, quia denarius, qui heri et nudius tercius fuerat bonus et datilis, post breve dicrum spacium esse desiueret usualis.

Corda facit leta quam pluribus ista moneta.
Grossum denarium multi reputant quasi divum.
Hunc qui conservant plurcsque simul coacervant.
Et quasi pro sanctis venerantur eos, quia tantis
Grossis de multis spes est permaxima stultis.
Hic grossus nummus iam iam manet undique firmus,
Quem scio dispersum longe, sed raro rcversum.

Capitulum XIV.

Qualiter rex Poloniam intraverit et in Gnesia fuerit coronatus.

Boni cuinslibet proprietas hec existit, quod 1300
longe lateque se diffundit[v]) et stare nescit inter angustias terminorum paucorum. Unde virtus eximia ac morum legalium decencia et bonitas, quam in se rex Wencezslaus habuit fama preconizante se ubique dilatavit, quod alie gentes sub istius regis pacifici regimine degere affectaverunt. Unde factum est, postquam primus rex Kalisiensis[x]) occisus fuisset, nullum heredem masculum superstitem reliquit, unde cuncti nobiles terre illius[y]) in regem nostrum vota sua direxerunt, et mittentes nuncios supplicant[z]) ipsi, ut ad eos venire dignaretur et puellam, que regni heres exstitit, duceret in uxorem. Quibus rex consenciens congregato valido exercitu Poloniam intravit anno Domini MCCC°, et ibidem adversarios suos expugnavit et dominio suo civitates et castra subiugavit. Veneruntque ad ipsum de Opulia, de Tessyn, de Cuyauia ac plures alii de Polonia duces et principes, qui se serviciis regalibus applicaverunt fidemque et omagium regi humiliter prestiterunt. Tandem ut regalis potencia terram Kalisiensem, Gnesnensem, Pomeranam, Posnaniam ac omnia illa loca confinia obtiuuisset, ad Gnesiam civitatem metropolim pervenit et ibidem cunctis principibus et nobilibus viris petentibus[a]) per dominum Petrum, Gnesnensem archiepiscopum, previa benediccione corona regni Polonie et dyademate solempniter est insignitus. Et ibidem plurimi barones et nobiles per regem militari baltheo cingebantur. Et dominum Henricum dictum de Duba pro capitaneo ibi dum statuisset, cum gaudio Boemiam est reversus.

Sed [2]) anno Domini MCCC primo, filius Wencezs- 1301
lai, regis Boemie sexti, in regem Vngarie est electus. Mortuo namque Andrea, rege Vngarie, unicam filiam heredem reliquit, et omnes[b]) barones et nobiles illius terre regis filium in regem et dominum concorditer elegerunt. Veneruut igitur quidam magni nobiles ad regem et[c]) filium suum in regem postulaverunt;

[1]) Tamtéž kap. LXVI, str. 80. — [2]) Tamtéž kap. LXVIII, str. 83—85.

[s]) nemá 2. — [t]) Ausp mestum deflorat nobile festum má kronika Zbraslavská. — [u]) Notum 2. — [v]) diffudit 2. — [x]) Casiliensis 2. — [y]) ipsius 2. — [z]) ipsum supplicant 2. — [a]) potentibus 2. — [b]) plures správněji kronika Zbrasl. — [c]) nemá 2.

1301 qui tamen de maturo consilio suorum eorum peticioni consensit et hoc fecit, quia consolacionem patrie et pauperum ex hoc previdit profuturam. Unde iuvenis rex Wencezslaus XIII° etatis sue anno in Vngariam cum innumera multitudine est profectus. Eodem quoque anno per Colosensem archiepiscopum in civitate Alba regum Vngarie corona et dyademate cum preclara solempnitate est coronatus, et peracto festivitatis gaudio in Budinam ipsum honorifice deduxerunt.

Et licet Bonifacius papa VIII Karulum adolescentem, Karuli regis Sicilie filium, in Vngariam pro rege transmisisset et rex Romanorum Albertus eciam sibi opposuit, verum tamen proficere non potuerunt. Rex autem filium suum, regem Vngarie,
1304 cum magno exercitu visitavit et dulci presencia et allocucione cum amplexibus fruebantur, et causis eorum feliciter peractis in Boemiam pater cum filio feliciter sunt reversi.

Ecce[1]) Boemorum rex fit rex Vngariorum.
Plaude Boemica gens, tua sit letissima iam mens.
Vngara, Polona tibi subiacet ecce corona.
Hunc lauda regem, iam regna tenent tria legem,
Ipsis quam rex dat, unus cum laudibus exstat.
Hic commendandus princeps et semper amandus,
Qui regnat late de magnifica probitate.
Rex merito crevit, cuius virtus inolevit
Et fulgens vita claro stat honore polita.

Capitulum XV.

Qualiter Elizabeth, filia regis Polonie, regi nupserit et fuerit coronata.

1303 Anno[2]) Domini MCCC cum Elizabeth, filia regis Polonie, XIV etatis sue anno Pragam fuisset adducta, sed per tres annos rex protraxit festum nupciarum, ex quo regnum Boemie et Polonie graviter fuerat conturbatum; tandem de consilio suorum fidelium ipsam sibi in matrimonium copulavit et coronari in reginam Boemie et Polonie auctoritate Maguntini et consecrari in ecclesia Pragensi solempniter procuravit. Et fuit facta maxima structura inter ecclesias beati Viti et sancti Georgii in castro Pragensi, 1303
tamquam semper duratura. Sedilia quoque et mense et omnia, que pertinebant ad regale convivium celebrandum, preparata fuerant et totus circuitus erat circumdatus pannis diversi coloris et interpollata varietate auri et argenti delectabiliter fulgebant, et sic hoc festum fuit decenter consumatum. Anno quoque tercio post nupcias filiam peperit, quam Agnetem nominavit, mortuo quoque rege Wencezslao, quam reverendus pater et dominus, dominus[d]) Johannes III, Pragensis episcopus XXVII, baptisavit.

Eodem[3]) tempore Tasso de Wissenburch, regni Boemie camerarius, qui Prage fuit cum rege, ante ecclesiam sancti Clementis inter suos multos familiares a quodam paupere cliente propter iniuriam magnam sibi factam est interfectus, et sic ille per totam turbam attonitam fugiens obtinuit vitam.

Miles[4]) quidam animo conturbato[f]) exposuit coram rege Wencezslao, quod iniuste paciebatur, allegat sibi factam violenciam postulans querimoniis[g]) dari sibi iudices ad iusticiam exequendam. Tunc rex propriis intentus commodis causam querulantis non advertit, sed a se mestum iussit abire. Et in brevi rex recurrens ad conscienciam se ipsum intranee multum redarguit et culpabilem reddit et solus intrans in cubiculum clauso hostio candelam ardentem cruribus applicavit et acriter se combussit et ait: Sic caro ardeas, ne in futuro perpetuum ardorem sustineas et in quinque locis quasi cauterium fecit propter huius peccati penitenciam et correccionem.

Tales[5]) cocture carni fuerant nociture,
Sed prosunt anime, quia sunt eius mediciue.

Et[6]) eodem tempore Albertus, rex Romanorum, 1304
Boemiam intravit et ibidem multa mala perpetravit. Causa autem fuit hec ipsius adventus: Nam licet noster rex ipsius sororis fuerit maritus et fuit ipsius promotor ad imperium Romanum et multa bona fecisset, tamen idem rex Romanorum avaricia corruptus, que multorum malorum est operatrix, a rege nostro postulavit, ut sibi[h]) Chutnam[i]) cum suis argentifodinis[k]) concederet sex annis vel LXXX milia marcarum in redempcionem eiusdem persolveret

---

[1]) Tamtéž str. 84. — [2]) Tamtéž kap. LXIX, str. 85 a 86. — [3]) Tamtéž kap. LXX, str. 87. — [4]) Tamtéž kap. LXXXIII, str. 103. — [5]) Tamtéž kap. LXXXIII, str. 104. — [6]) Tamtéž kap. LXXI, str. 88—90.

[d]) nemá 2. — [f]) an conturb. nemá 2. — [g]) querimonias 2. — [h]) nemá 2. — [i]) Cutnam 2. — [k]) argentidodinis 2.

1304 tam pro annis preteritis quam futuris, que dicebat ad se pro parte decimarum iure Imperii pertinere, et petivit sibi resignari Egram, Misnam, Vngariam, Crakouiam et totum Polonie regnum. Cui rex ad predicta cum consilio suorum sapientum veraciter et racionabiliter respondit: Primo quod decimas de iure dare non deberet et quasdam terras dotis nomine et quasdam iure successionis, quasdam[l]) autem vocacionis titulo possideret, ideo ipsas resignare non deberet. Rex vero Romanorum hiis auditis cum magno exercitu venit et circa Budwoys,[m]) sua tentoria collocavit, et ibi filium suum ducem Austrie expectavit, qui cum Vngaris, Bulgaris[n]) et paganis per Moraviam transivit et ibi multa mala exercuit; nam circiter quatuor milia hominum ferro et igne interfecit. Virginum quoque ac matronarum ac ceterarum mulierum greges plures a paganico exercitu extra terminos terre sunt educti, et nulli etati pepercerunt: capita infancium infixa sunt lanceis et corpora eorum ad subsellia ligaverunt et alia diversa mala fecerunt. Et post ea pater cum filio cum suis circa Chutnam[p]) convenerunt. Incole vero ipsius fuliginem purgamentorum[q]) scoriarum argenti alias quoque[r]) inmundicias fluvio ibi currenti miscuerunt, unde homines et iumenta de exercitu bibentes sine numero interierunt. Rex vero Boemie congregaverat inclita bellatorum agmina et illa in civitatibus et municionibus collocavit. Videns quoque, quod exercitus adversariorum[s]) deficeret propter diversas causas, admovit exercitum suum ad Chutnam[t]) in crastino[u]) bellum cum hostibus commissurus. Rex vero Romanorum cum suis percussus metu in primo noctis galli cantu fugam arripuit et abscessit. Rex vero noster transitum ipsius dissimulavit.

O rex Alberte clamat tota gens super te!
Hec incepisti mala, quorum causa fuisti.
Nam cum venisti, tunc stare sibi omine[v]) tristi
Terra Boemorum cepit, quia turba tuorum
Nunc bellatorum dampnum cumulat spoliorum.
O quot tristantur per te nunc et lacrimantur,
Qui sunt nudati, rebus simul excoriati.

Capitulum XVI.

Quomodo dominus[x]) Johannes IV, Pragensis episcopus XXVII, fuit in episcopum electus et[y]) consecratus.

Rebus raritas precium facit, unde nil[a]) preciosius et nil optabilius in ecclesia Dei bono utilique pastore et pontifice, qui tamquam angelus Domini illustrans, purgans et perficiens dirigit suos subditos in viam salutis eterne ipsisque providens et disponens in hiis, que ad animam et corpus dinoscuntur pertinere. Et de tali intelligitur illud ewangelicum: Fidelis servus et prudens, quem constituit dominus super familiam suam. Divina igitur gracia providente venerabilis pater dominus Johannes IV, Pragensis episcopus XXVII, filius domini Gregorii de Drazicz,[b]) regnante serenissimo principe domino Wencezslao secundo, rege Boemie et Polonie sexto, anno Domini MCCC primo in Pragensem episcopum fuit[c]) electus. In cuius eleccione rex cum regni nobilibus, clerus et populus gratulando et exultando regi celorum graciarum uberes referunt acciones. Donavitque dominus rex domino electo annulum aureum cum preciosissimo lapide smaragdo pro DCCC marcis estimatum, cum quo fuit in consecracione ab ordinatore suo subarratus. Dominus quoque Vlricus, prepositus Pragensis, ait ad regem: Quia dominus episcopus Pragensis potest licite venari in silvis regalibus, placeat vestre magnificencie, ut ego ad solempnitatem domini electi de ferinis providerem. Cui rex respondit: Propria in persona volumus ei venari; quod effectui mancipavit. Nam ante[d]) diem consecracionis tres currus variis ferinis refertos, domino electo transmisit et alia plura providendo, que erant necessaria future solempnitati. Et consecratus est cum maxima decencia et honore in dominica, qua cantatur: Populus Syon, in ecclesia Pragensi rege assistente cum ingenti iocunditate et aliis principibus et magnatibus regni,[e]) clero et populo universo. Rex vero de- 1301

[l]) quasdam autem nemá 2. — [m]) Budway 2. — [n]) Vlgaris 2. — [p]) Cutnam 2. — [q]) purgamentumque scor. 2. — [r]) quoque secenosas inmund. 2. — [s]) nemá 2. — [t]) Cutnam 2. — [u]) crastinum 2. — [v]) ab homine 2. — [x]) nemá 2. — [y]) et cons. 2. — [a]) nil prec. nemá 2. — [b]) Drazycz 2. — [c]) est 2. — [d]) nam ante constitutum diem sic et alia plura providendo, que necessaria future sol. 2. — [e]) et clero et pop. 2.

1301 dit graciose [f]) domino episcopo sceptrum suum et pomum cum cruce auro fulvo decoratum eidem conferendo regalia sive principatum. Deinde rex allato libro ewangeliorum iussit eundem dominum episcopum librum cum dextra manu aperire, et occurrit ewangelium, quod legitur in XII dominica, et in eodem continebatur: Bene omnia fecit, surdos fecit audire et mutos loqui. Cuncti vero hoc intuentes gracias Deo referebant de tam insigni et magnifico principe et pontifice, regem celi affectuose laudantes. Officioque [g]) divino consumato rex cum domino episcopo pontificalibus induto et infula coronato cum maxima multitudine nobilium ad curiam episcopalem equitavit et accipiens equum domini episcopi per frenum introduxit eum in portam clara voce hec verba proferendo: Dominus custodiat introitum tuum et [h]) exitum tuum ex hoc nunc et usque in seculum. Et post leta et dulcia colloquia instaurantur convivia, mense ponuntur, copiositate ciborum lautissima decorantur, et in illo laudabili conventu multorum virorum ac prelatorum electorumque clericorum spectabilique varietate ornatorum omnes sensus interiores et exteriores reficiebantur. Pauperes quoque, qui venerant ad diem celebrem solempnitatis, non solum spiritualem sed eciam corporalem receperunt consolacionem.

Domino quoque episcopo digne et laudabiliter in suo [i]) presulatu existente, advertit et vidit inter ceteros defectus defectum maiorem et dampnabiliorem, quem antecessores sui [k]) nequierunt exstirpare, nec suos subiectos ad statum salutis et rectitudinis revocare, videlicet quia plebani et rectores ecclesiarum erant quasi mercenarii, non ut pastores, ex quo sequebatur ingens periculum animarum; nam tunc auctoritate suorum patronorum, que in hoc facto non habebat vigorem, missas celebrabant et ecclesiastica sacramenta ministrabant. Si quis autem de plebanis patrono suo non obtemperavit, mox ab ecclesia fuit repulsus et alter iterum ad spacium unius anni a festo sancti Georgii usque ad sequens festum fuit subrogatus. Dominus vero episcopus maluit suam vitam periculis et morti exponere quam talia nefaria acta tollerare. Unde mox regi et baronibus regni se opposuit, ipsos de tali errore arguendo et consulendo, ut a talibus illicitis cessarent et animas suas et subditorum suorum [l]) a dampnacione perpetua liberarent et specialiter tales plebanos tamquam mercenarios a divino suspendit officio. Quidam vero de baronibus cum nimio furore accensus et indignacione coram multis baronibus et nobilibus ait domino episcopo prefato: Magis [m]) eligeremus iterato ad paganismum redire quam talia [n]) ad velle vestrum admittere. Verum tamen venerabilis pater virtute constancie roboratus, metum abiciens et terrorem pretaxatum radicitus exstirpavit errorem. Deinceps ad presentacionem patronorum plebanos ad ecclesias rite et legittime confirmavit, sicut spectat ad officium et episcopalem dignitatem, ita ut amplius curas animarum sibi commissas auctoritate domini episcopi sollicite gubernarent, officium divinum licite celebrando et sacramenta ecclesie populo ministrando. 1301

Postquam hec et alia sagaciter et salubriter disposuisset, deinde fuit per dominum Clementem papam V ad concilium vocatus Wiennense, [1]) qui illic profecturus milites suos et capellanos totamque familiam suam excellenter vestivit, sicque stipatus magna milicia ac decenti familia dum ad predictam urbem pervenissent, cum maximo honore ab uniuersis prelatis et clero fuit susceptus. Dominus quoque papa ipsum dominum episcopum suis exeniis magnifice honorabat, eadem de Wienna in Lugdunum [o]) solempniter transmittendo. Cumque omnia acta sua ibidem prospere terminasset, ad suam diocesim magno cum gaudio fuit reversus, in qua in brevi synodum solempniter celebravit, constituciones saluberrimas faciendo, clerum suum a pravis actibus retrahens, laudabilibus operibus iussit insudare. Regem quoque ac cunctos magnates et regni nobiles monitis salutaribus instruebat, prebens se ipsum cunctis veluti clarum exemplar, operibus

[1]) Roku 1311.

[f]) nemá 2. — [g]) officio divino quoque cons. 2. — [h]) et ex. tuum nemá 2. — [i]) nemá 2. — [k]) nemá 2. — [l]) nemá 2. — [m]) magna 2. — [n]) talia velle nostrum admittere 2. — [o]) Ludinum 2.

1301 quoque pietatis studiosius insistebat. non solum viduas et orphanos tamquam pius pater fovens et protegens, verum eciam pauperes pavit, nudos vestivit et statutis diebus cuilibet pauperi ad suam curiam venienti denarium dedit. Et pauperes in ecclesia Pragensi clerici et layci adventum suum cum gaudio prestolabantur; nam [p]) cuilibet fuit largitus denarium per magistrum Michaelem, suum dispensatorem. Et sic sex opera misericordie tam corporalia quam spiritualia devocius exercebat; unde Deo, que Dei sunt, reddebat, et que regis sunt restituebat. Nam quocienscunque ad expedicionem sive bellum properabat, mox secum in propria persona cum magno exercitu vel loco sui electam miliciam optime expeditam cum propriis sumptibus transmittebat. Ecclesias quoque plures in sua diocesi et precipue in episcopatu construxit, municiones ac varia commoda et edificia instaurando. Specialiter curiam suam circa pontem Pragensem venustissime reformavit; nam [q]) prius porta eius de rudi opere cum lignis et septis et alia commoda intrinseca facta fuerunt, ipse vero in porta turrim de lapidibus sectis et dolatis fortissimam erexit et granaria usque ad turrim pontis cum aliis pluribus edificiis valide perfecit, lateribus ea firmiter tegendo. Capellam pulcherrimis picturis depingi procuravit, in qua ymagines omnium episcoporum Pragensium secundum ordinem sunt situate. Palacium vero sive cenaculum scripturis et picturis extat repletum, multi quidem versus doctrinales et morales sunt ibi notati, et multi clipei principum, baronum ac regni nobilium sunt decenter depicti. Speciale vero commodum suum variis ymaginibus fuit decoratum et simbolum prophetarum et apostolorum cum suis propriis figuris et scripturis exstat signatum in optima proporcione, quod de curia cum prefatis versibus attulit romana.

Tunc [1]) vrbs letatur, Johannes quando [r]) creatur
In dominum, plaudit gens tota, libencius audit.
Pastor fit iste, putat ex hoc, quod sibi triste
Nullum succrescat, sed gaudia sola capescat. 1301
Sic plebs exultat, clamoribus aula resultat.
Fit totusque chorus clero psallente sonorus;
Letantes mente de pastore sapiente
Canonici cuncti, clerici carmen cecinere.
Parvuli cum magnis pariter hylaresque fuere.
Pastor hic divus sit vita perpete vivus.
Regat, proficiat, felix super omnia vivat. Amen.

Notabile quoddam de ordine dominorum episcoporum Pragensium.

Advertendum est, quod tempore regis Przemisl [s]) fuit Johannes tercius episcopus Pragensis XXIIII, qui prefuit ecclesie Pragensi XXIIIi annis cum dimidio. Defuncto quoque rege Przemysl dominus Johannes episcopus eodem anno ad dominum migravit, cui successit dominus Thobias, Pragensis episcopus XXV, qui tempore regis Wenceslai sedit in episcopatu XVII annis cum dimidio, qui primus ad servitutem regis se dedit, et per eum incepit servitus in milicia armatorum ad regalem expedicionem, quod prius per suos antecessores fieri non consuevit. Quo defuncto [t]) rex Wencezslaus dominum Johannem, fratrem suum bastardum et non legittimum, prepositum Wissegradensem, nitebatur ad episcopatum promovere, quod facere non potuit sine papali dispensacione. Sed dominus Johannes, Saccensis prepositus, consulit domino regi, ut dominus Gregorius, decanus Pragensis, qui tunc [u]) erat sexagenarius, in episcopum promoveretur sub hac spe, ut post discessum ipsius [v]) prefatus frater regis promoveretur. Sed Deus aliter ordinavit, quam homo cogitavit, quia ille cicius existens iuvenis decessit [x]) quam antiquus; et predictus dominus Gregorius sex annis Pragensem rexit ecclesiam, post cuius obitum dominus Johannes quartus, Pragensis episcopus XXVII, filius nobilis viri domini Gregorii de Drazicz, [y]) divina gracia providente [z]) in episcopum Pragensem est electus et confirmatus, de quo in sequentibus plenius continetur et [a]) de suis actibus et operibus saluberrimis omni laude dignissimis,

[1]) Srovnej kron. Petra Zbrasl. kap. LXXXVI, str. 114 a kap. LXII, str. 75.

[p]) nam — Michaelem nemá 2. — [q]) nam — prefatis versibus attulit romana nemá 2. — [r]) cum 2. — [s]) Przemysl 2. — [t]) Quo defuncto nemá 2. — [u]) nemá 2. — [v]) eius 2. — [x]) discessit 2. — [y]) Drazycz 2. — [z]) cooperante 2. — [a]) et de — suorum antec. nemá 2.

1301 que nullus fecit suorum antecessorum, qui fuit temporibus istorum regum: regis Wenczeslai sexti, regis Wenczeslai iuvenis, regis Rudolphi, ducis Austrie, filii domini Alberti, regis Romanorum, regis Henrici, ducis Karinthie, regis Johannis comitis de Lucenburch, filii regis Romanorum.

Capitulum XVII.

De morte inclyti regis Wenczeslai Boemie.

Postquam [1]) rex filium suum, regem Vngarie, manu valida in Boemiam reduxisset, morbus tisicus ipsum invasit et illa infirmitas protelata regi cessit ad interitum, nobis autem prodiit in exemplum. Nam [2]) omnem ornatum totumque lecti apparatum regalem mox in ipso debilitatis inicio ad usum hospitalis Pragensis rex distribuit infirmis et egenis. Tunicam de panno vili griseo cum amplis manicis et stratum suum cum eodem panno superducit, vestes quoque regales pauperibus et egenis distribui mandavit et capillos de capite radi permisit, et magnam humilitatem verbis et exemplis evidenter ostendit et dixit suis familiaribus, quod si convalesceret, filio suo resignato regno in Aula Regia, sua fundacione, semper disposuerat habitare. Et [3]) vocavit suos familiares et fecit conscribere debita et ea sine dilacione soluere. Et ad filium convertit faciem suam et ait: Fili mi, tibi iure hereditario debetur tocius dominacionis mee possessio, det tibi Deus prudenciam et intellectum, ut bene regere posses populum; Deum time, virtutes cole, pacem et iusticiam dilige. Et iuravit filius patre iubente super caput sancti Wenczeslai, ut pro patre cuncta debita solveret, et lesis satisfacere promisit. Similiter et nobiles, qui aderant, hoc facere promiserunt fideliter et iuramento hoc confirmaverunt. Et coniugi sue domine Elizabeth XX milia marcarum legavit nomine dotis, et ornatus sue capelle diversis ecclesiis divisit, et [4]) sicut solus sanus existens consueverat opera misericordie exercere, scilicet nudos vestire et esurientes reficere, ita mandavit, ut nomine suo hec fierent per suum fidelem. Et missas, licet in-
firmus esset, consuetas cum devocione audiebat et 1305
mire paciencie fuit in suis molestiis et doloribus, nec aliquid contra Deum stultum est locutus, et monita salubria a viris religiosis cum lacrimis audiebat et [b]) cum magna contricione extremam uncctionem postulavit, et si non potuit horas consuetas dicere, tunc eas devote attendebat.

Taliter est unctus, et Christe magis tibi iunctus
Hic rex devotus, a cuncto crimine lotus.

Et [5]) peccata sua cum lacrimis uberrimis cepit deplorare, sic quoque dignos fecit penitencie fructus, et suum cor Deo obtulit contritum et humiliatum. Et [6]) anno Domini MCCCV° cum rex sex mensibus dolore valido fuisset thabefactus, cognovit, quod resolucionis sue terminus instaret, convocatis suis familiaribus ait ad eos: Fratres congaudete mihi et congratulamini, quod tam diu manum Domini. que tetigit me, correptus sufferre merui. Ecce cito hora resolucionis mee advenit, nunc igitur anime mee egredienti oracionibus vestris subvenite et vos capellani ad missas legendas vos aptate. Et fecit passionem Domini secundum Matheum legere, quam erectis manibus devote audivit, et XI kalendas Julii ad extremam horam veniens, seculo valedicens, facie serena in manus Domini suum commendans spiritum in presencia omnium exspiravit et spiritum tradidit Domino, qui dedit illum, illum inquam spiritum, per quem regebantur multa milia populorum. O quanta turbacio exoritur populo pro eo, quod tam sublimis hominis unius accidit sublacio; sed de oculis multorum rivuli lacrimarum profluentes oculos obnubilabant, et legerunt missas cum gemitibus et suspiriis singultuosis et amplectentes corpus regale iam exanime stratum lacrimis fluentibus rigant et ipsum corpus decenter lavant et nobilissimis vestibus regalibus ornant. Corona capiti, sceptrum et pomum manibus inponitur, digitus anuulo redimitur, et peractis solempniter regalibus exequiis in Aula Regia solempniter ac honorifice sepelierunt. Et fuit in regno magnus ululatus et ploratus, et multi pectora tundentes solotenus cucurrerunt, [c]) et multis

[1]) Kronika Zbrasl. Pram. děj. č. IV, k. LXXII, st. 91. — [2]) Tamtéž k LXXIII, st. 92. — [3]) Tamtéž k. LXXIV, str. 94. — [4]) Tamtéž kap. LXXV—LXXVIII, str. 94—96. — [5]) Tamtéž kap. LXXIX, str. 96. — [6]) Tamtéž str. 97—99.

[b]) V ruk. 2 jsou slova et cum magna contricione extremam unccionem postulabat položena za slovo attendebat. — [c]) corruerunt 2.

1305 lacrime defecerant pre magno et nimio fletu. Et omnes pariter tristem querimoniam proponebant.

O mors, [1]) sors dira, tuus ut quid morsus in ira
Tam mira sevit, quod regem, qui duo suevit
Regna pie regere, sibi subdita rite tenere,
Ad te traxisti, confunderis hac [d]) nece tristi.
Plange Boemia, fle Morauia, Slesia, Misna,
Tu Pomerania, Basna, Crakouia, fundere Gnesna
Sic lacrimas prona, cecidit namque tua corona.
Hasque necis metas mestas omnis fleat etas.
Anno milleno Domini moriturque triceno
Quinto, mors prior es triduo quam festa Johannis.
Preter menses tres triginta quatuor annis
Vixerat; eterna sibi sit pax ede superna. Amen.

Advertendum [2]) est, quod rex in brevi post mortem apparuit domino Johanni, Brixiensi episcopo, in visione facie serena, veste prefulgida insignitus, cui dixit: Johannes, quem queris, quid ploras? Cui ille: Tuum, inquit, interitum, domine mi rex, et populi tui gemitum deplango. Ad quem rex ait: O miser, [e]) numquid non legisti verba hec: Cum te consumptum putaveris, orieris ut lucifer et habebis fiduciam proposita tibi spe, et defossus securus dormies et requiesces, nec erit, qui exterreat, et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Et evigilans invenit hoc scriptum in XI capitulo libri Job.

Capitulum XVIII.

Quomodo iuvenis Wencezslaus patri [f]) successit in regno et quomodo fuit occisus.

Erat [3]) trium regnorum rex Wencezslaus iuvenis, Vngarie, Boemie et Polonie, et erat aspectu decorus, forma speciosus et nature dotibus perfecte preditus, gentem suam diligens. Et anno Domini MCCCV, [g]) III nonas Octobris cȏntraxit matrimonium cum Phiolca, [h]) filia ducis de Tessyn, et sequenti anno rex sororem suam seniorem Annam Henrico, duci Karinthie, Prage in matrimonio copulavit. Et quia consorcia prava corrumpunt bonos mores; nam regi adhuc adulescentulo in Vngaria quidam nobiles filios suos servicio applicuerunt, qui 1305
ex iniquo contubernio ad multa illicita flexibilem iuvenis regis animum inclinaverunt. Incepit enim cum eis lascivire, vinum usque ad ebrietatem bibere, noctes insompnes deducere in potacione, commensacionibus intendere, pravis moribus et perversis consuetudinibus insistere. Et noctis tempore filii nobilium cum regem [i]) vino estuare [k]) conspicerent, ab eo regalia bona petebant et plurima ab eo obtinebant et nonnunquam privilegia super donacione ebria receperunt. Coronam quoque regni Vngarie cum pluribus aliis regni insigniis Ottoni, duci Bauarie, qui eciam de prosapia regum Vngarie processerat, voluntarie resignavit, omnique iuri regio, quod habuit in Vngaria, coram pluribus principibus et nobilibus liberaliter resignavit, qui Vngariam intrans, licet cum magno labore, in regem Vngarie est coronatus.

Interea dux Loketko in preiudicium iuvenis regis plurima mala perpetravit. Ipse vero congregata multitudine armatorum [l]) et bellatorum iter in Crakouiam arripuit et cum in Olomucz pervenisset, ibidem in domo decani Olomucensis letalibus percussus wlneribus tamquam flos amabilis et lumen gentis Boemie interiit et decessit. Nam quidam Theutonicus [4]) Duringus, auctor sceleris et iniquitatis, fex omnis malicie, ipsum tribus wlneribus sauciavit et sic interemit, qui quidem pessimus homicida in partes fuit dimembratus et a canibus devoratus. Sed huius iuvenis regis ruina innumerabilium malorum tribuit incrementa, et dolor universum populum vehemens apprehendit et pauperibus ubique fuerunt violencie illate per maliciam et potenciam tirannorum, et bona ceperunt occupari religiosorum ac secularium clericorum et difficile esset conscribere illa maxima dampna sive gravamina ac mira crudelitatis exempla. Occisus est autem a. Dom. MCCCVI, pridie nonas Aug., etatis sue anno XVIII.

Per morsum mortis regum generacio sortis
Sic est devicta, stirps mascula nulla relicta.
Femineus sexus mansit tantummodo nexus.
Hinc mestum thema dic gens orbata Boema
Heu naturalis fit nunquam rex tibi talis.

---

[1]) Tamtéž str. 99. — [2]) Tamtéž kap. LXXXII. str. 102. — [3]) Tamtéž kap. LXXXIV, str 106—109 — [4]) Srovnej Prameny děj. č. III, str. 108 a Palackého Děj národu Č. II, 1 str. 307.

[d]) ac 2. — [e]) miser, inquam, non leg 2. — [f]) nemá 2. — [g]) Ruk. mají MCCCVI. — [h]) Phiola 2. — [i]) rege 2. — [k]) est. et sic conspic. 2. — [l]) armat. et nemá 2.

1306 Regnum iure gemis, quia regibus ecce Boemis
Septem privaris et sic misere viduaris.
Heu [m]) doleo, qui scripsi, et quivis doleat legens.

Capitulum XIX.

Quomodo dux Austrie Rudolphus, filius Alberti, regis Romanorum, electus fuit in regem Boemorum et de eius morte.

Anno [1]) Domini MCCCVI electoribus non concordantibus vulgaris favor clamorem excitat et Henricum, ducem Karinthie, regem fieri Boemie votis optat. Porro Albertus, rex Romanorum, audiens, quod filius sororis sue mortuus esset, congregato exercitu ad terram Boemie se applicat et quod Rudolphus, filius suus, dux Austrie, eligi in regem debeat affirmat per nuncios solempnes, qui quidem, patris suscepta legacione cum armatis regno Boemie appropinquat. Huius rei gracia barones cum civibus in regem eligunt ipsum Rudolphum, ducem Austrie. Videns autem [n]) Karinthianus, quia non proficeret, latenter de Praga una cum coniuge sua aufugit. Generosa quoque virgo Elizabeth, filia regis, cum pluribus aliis multum ex hoc turbatur, quia libenter vidisset, quod ille dux cum sorore sua regnum obtinuisset.

Igitur Rudolphus in regem Boemie electus civitates et municiones quasdam baronibus contulit et civibus donaria distribuit, sicut promiserat ante suam eleccionem. Dominam quoque Elizabeth, relictam regis Wencezslai, in matrimonio sibi copulavit. Qui quidem rex multas iniurias venerabili [o]) in Christo patri domino Johanni quarto, Dei gracia [p]) episcopo Pragensi XXVII, intulit et genti Boemice multa incommoda fecit et varias oppressiones et sicut rex Wencezslaus fuit gentis Boemice fidus zelator, ita iste sevus [q]) persecutor.

Huius rei gracia barones quidam et nobiles predicto regi Rudolpho se viriliter opponebant et Henrico, duci Karinthie, adherebant. Et ex hoc regno varia dampna et incommoda multa acciderunt [r]) et inter cetera mala, que fecit, cum magno exercitu ante Horazdyeyowicz civitatem domini Bauari de Strakonicz castra metatus est volens ipsam expugnare. Et ex percussione divina propter dissenteriam nimis debili- 1307
tatus de hac vita decessit. Quidam vero nobiles adduxerunt predictum dominum Bauarum ad tentorium obscurum, ubi corpus iam defuncti regis iacebat, et compulsus timore castrum Zwiekow resignavit, et mox dominus Henricus de Rosenberch se de eodem intromisit et usque hodie id filius suus dominus Petrus de Rosenberch possidet et tenet. Et idem rex Rudolphus caput sancte Margarete virginis et alia multa clenodia et sanctuaria ab ecclesia Pragensi alienavit, propter quod Deus iustus iudex dies eius abbreviavit. [r']) Mortuus est igitur anno Domini MCCCVII, V nonas Julii anno primo sui regni et nullum heredem superstitem reliquit, et sicut rex Wencezslaus, sic et ipse XX milia marcarum coniugi sue nomine testamenti assignavit. Sepultus est autem in ecclesia Pragensi.

Eodem anno fuit siccitas magna, ita quod semina perierunt et magnus victualium fuit defectus.

Capitulum XX.

Quomodo Henricus, dux Karinthie, in Boemiam sit reversus et quomodo regnaverit.

Anno Domini [2]) MCCCVII mittitur pro duce Karinthie, et ut festinanter in Boemiam redeat invitatur. Cum autem Albertus, Romanorum rex, audivisset filium suum mortuum, filium suum Fridericum, ducem Austrie, volens ad regnum promovere, cum armatis in Boemiam iter dirigit festinanter. Et tunc facta est dissensio inter nobiles terre de eleccione. Unde quidam dominum Thobiam de Bechina in curia venerabilis patris et domini Johannis, episcopi Pragensis, [s]) nam ibi colloquium erat, in favorem et promocionem ducis Karinthie occiderunt, et propter hanc causam quidam cives Pragenses Hilkmarum, [t]) virum honestum eciam mactaverunt, et in malum tocius regni pars ducis Karinthie prevaluit et nomen regis Boemie obtinuit. Romanorum vero rex cum filio suo duce Austrie inter Chutnam et Coloniam, sua tentoria collocavit et Coloniam hostiliter impugnavit et omnia bona in circuitu devastavit. Quidam vero nobiles regi Roma-

---

[1]) Kronika Zbrasl. kapitula LXXXV, str. 109—111. — [2]) Tamtéž kap. LXXXVI, str. 111.

[m]) Heu — legens nemá 2. — [n]) a. dux Carinthie, quia 2. — [o]) reverendo 2. — [p]) Dei gracia nemá 2. — [q]) nemá 2. — [r]) deciderunt 2. — [r']) alienavit 2. — [s]) nemá 2. — [t]) Hiltmarum 2.

1307 norum ac suis viriliter resisterunt et plurima dampna intulerunt et multi a facie Karinthiani de Praga fugierunt. Videns autem rex Romanorum, quod hyems instaret, in civitatibus sibi adherentibus viros bellicosos in presidio reliquit, ipse vero cum filio suo versus Austriam est profectus, sed pacto firmaverat, ut estatis tempore[u]) in manu forti iterum in Boemiam rediret. Sed homo cogitat, Deus autem ordinat. Nam eodem anno in kalendis Maii per Johannem nepotem et per quendam suum militem, cui
1308 multa mala fecerat, est occisus. Illi vero, qui ex parte sua[v]) in Boemia remanserant, multi detenti fuerunt et multi interierunt, et Karinthianus cum multis de morte regis est gavisus.

Et[1]) sub istius regimine status regni vilescit, impii resurgunt, cadunt innocentes, regnat violencia, dominatur iniquitas, iudicium et iustitia exulat a patria. Ecclesie spoliantur, monasteria calcantur, voluntas omnium malorum habetur pro lege, frequentantur spolia viduarum et orphanorum clamoribus nullum remedium adhibetur, luget clerus, ululat populus et ista tribus annis, quibus Karinthianus regnavit, quassacio non cessavit. Unde tempore ipsius Boemia non fuit salvata, sed pocius plagata.

Et[2]) eodem tempore quidam cives Pragenses et Chutnenses monasterium Czedlicz[x]) ingressi quosdam nobiles regni captivaverunt et iudicem de Monte occiderunt et magnam violenciam ibidem fecerunt. Sed in brevi illi discordaverunt et captivi nobiles liberi remanserunt, et illis hoc pervenit in malum, istis vero conversum est in bonum.

Terra[3]) Boemorum fert pondera magna malorum,
Que non sensisset, istum si non habuisset
Regem, quem primo dilexit et odit in ymo.
Nam sub eo rapiunt plures, homicidia fiunt,
Lis crescit, pax[y]) decrescit, ius omne tepescit.
Agri deserti remanent, paucique reperti
Sunt in eis fructus, quia non crescit nisi luctus
In tota terra, cum pululet vndique guerra.
Quando regit male rex, errat grex, deficit et lex[z])
Inficit hos fex, ingruit hiis nex, dampna mauent sex,
Mors solet hunc rapere, reliquum captiva tenere,
Liber servire, seges incipit ampla perire, 1310
Pupillus flere, de sponso sponsa dolere,
Et crescunt plura plerisque gravamina dura.

Capitulum XXI.

Quomodo Elizabeth, filia regis Wencezslai, vocata fuit[a]) ad presenciam regis Romanorum.

Anno Domini[4]) MCCCX fuit malus status in regno Boemie; nam propter iusticie inopiam facultates pauperum rapte fuerunt violenter. Nec fuit, qui vidue aut pupillo de iusticia et iudicio responderet, et status regni fuit totaliter confusus, quia Karinthianus vocabat alienigenas ad terram in preiudicium terrigenarum et destruccionem. Et tunc temporis magnum disturbium et dissensio in Praga oriebatur. quia exercitus magnus de Karinthia advenit in subsidium sui ducis et pauperes suis rebus sunt depredati et multos in ore gladii occiderunt, diversa mala violenter perpetraverunt. Misnenses eciam eis in adiutorium advenerunt. Et[5]) ipsi de Praga mane armati tamquam contra hostes pugnaturi catervatim exierunt, de vespero vero redeuntes diversa pecora et multa spolia pauperum reduxerunt et in circuitu ciuitatis et in villis sanguinem innocentem effuderunt. Johannes[6]) autem[b]) de Wartemberch et quidam alii nobiles cum exercitu Boemorum ante pontem castri Pragensis Karinthiano aspiciente in muris castri cum Karinthianis bellum commiserunt et nostrates ipsos vicerunt, capitaneum exercitus cum aliis pluribus vulnerantes captivaverunt. Unde[7]) predicti nobiles statum regni cupientes emendare et oppressionibus pauperum et vocibus eorum lamentabilibus compacientes, miserunt ad regem Romanorum postulantes et supplicantes, ut heres regni virgo Elizabeth filio suo primogenito Johanni matrimonialiter copularetur. Rex vero difficilem se reddidit ad hoc faciendum. Verum tamen dominus Petrus, archiepiscopus Maguntinus, describens studiose circumstancias regni Boemie induxit regem ad consensum, ut virgo Elizabeth ad presenciam eius adduceretur, ut ipsam conspiceret, famam et mores indagando. Et ait rex:

[1]) Tamtéž kap. LXXXVI, str. 114. — [2]) Tamtéž kap. LXXXVII, str. 115 — [3]) Tamtéž kap. LXXXVI, str. 114. — [4]) Tamtéž kap. XCI, str. 127 a 128. — [5]) Tamtéž kap. CIII, str. 132. — [6]) Tamtéž str 133. — [7]) Tamtéž kap. XCV, str. 134 a 135.

[u]) tempus 2. — [v]) ipsius 2. — [x]) mon. in Czedl. 2. — [y]) nemá 2. — [z]) nemá 2. — [a]) fuerit 2. — [b]) vero 2.

1310 Sacrum [1]) Imperium, cui favente Deo presumus, consuevit esse divinarum legum et iusticie inviolabile armarium, ab ipso [c]) enim omne iniustum eminus est elongandum, cum sit caput regnorum et terrenarum potestatum. Unde absque consilio fidelium minime velim quidpiam aggredi vel attemptare, verum tamen adducatur puella, ut ea conspecta cum consilio advertatur, quid sit faciendum. Nuncii [2]) vero reversi Boemiam intencionem regis virgini et eius fautoribus narraverunt, unde ipsi aput diversos mercatores et cives Pragenses virgini et eius familie ornamenta et alia necessaria nomine mutui procuraverunt. Et virgo Elizabeth supplicavit venerabili patri domino Johanni quarto, Pragensi episcopo XXVII, ut ei equum ambulantem ad viam donare dignaretur, qui tribuit ei ambulatorem album bene expeditum et ornatum et duos ciphos argenteos, altos et magnos, auro decenter ornatos, et infra sex dies post redditum nunciorum cum decenti familia et congrua decencia ipsa ad suum exitum fuit expedita. Die autem septimo, hoc est XVIIII kalendas Septembris, de Praga palam est egressa. Et cum coram rege conparuisset, ipse benigne eam suscepit, et regina fecit eam adducere ad suam presenciam, quam graciose pertractavit. Rex autem cum haberet tractatum de isto matrimonio cum suis principibus, quidam clam hoc impedire voluerunt, asserentes puellam non esse aptam neque dignam et quod incole Boemie suum regem male conservantes nostris temporibus perdiderunt. Ad [3]) hoc rex respondit: In regno Boemie hactenus fuerunt reges potentes, quorum gloria partes mundi longinquas illustraverat, quomodo [d]) ergo potentes fuissent, si fidelem populum non habuissent? Verum tamen rex propter verba illa [e]) in ambiguitate et dubio permansit. Advertens [4]) hoc prefatus dominus Petrus, archiepiscopus Maguntinus, [f]) ait: Non indignetur michi dominus rex super hiis, que sum locuturus: Antequam de manu filii vestri tale et tantum dimitteretis regnum, copulare filio vestro deberetis adhuc ignobiliorem virginem, quam est ista, vel matronam, que quinquagesimum attingeret annum. Hiis verbis et aliis [5]) rex fuit finaliter ad consensum inclinatus. Assignavit igitur rex nupciarum locum et tempus: Ab illo enim die scilicet ab VIII kalendas Augusti usque ad kalendas Septembris tempus veniendi in Spiram imperialem civitatem illi puelle, filii nostri sponse, statuimus et finaliter terminum assignamus. 1310

Omnes [6]) discamus, in hoc alios doceamus,
Quantum sit mitis rex celi, qui quasi vitis
Florida dat fructum, pellens cum vult cito luctum.
Contra se bella timuit nimis ista puella,
Atque gemens mente, gemino spoliata parente
Stabat turbata, tamen est nunc letificata.
Cum sit adoptata regi quasi filia grata.

Capitulum XXII.

Quomodo imperator filio suo in Spira et virgini Elizabeth solempniter peregerit festum nupciarum.

Cum [7]) rex Romanorum vellet celebrare filio suo primogenito solempniter festum [h]) nupciarum, misit servos suos et vocavit principes multos et comites et barones et cum gaudio in Spiram pervenerunt. Et ibidem mandavit rex, ut se et sua singuli habilitarent ad augendam et [i]) agendam gloriam illius festivitatis, et precipit rex suis procuratoribus omnia necessaria aptari, sicut congruebat regie maiestati. Omnibus tandem apparatibus et indigenciis ad festum hoc celebre adaptatis et parietes domorum bissus et purpura vestiebat. Et audite sunt voces multorum dicencium: salus, honor, virtus et imperium sit tibi rex noster, quia tu es rex pacificus et magnificatus, [i*]) et vultum tuum desiderat videre universa terra. Clamant enim [k]) iuvenes et virgines, senes cum iunioribus una voce dicentes: vivat rex cum filio suo in eternum. Et fuit ibi convivium solempniter peractum: rex cum principibus, regina cum sponsa et suis iocundissime epulabantur. Circa vero nonam diei illius horam rex coram principibus ait: regnum, ut consuluistis, Boemorum Johanni, filio meo, confero; ut autem ius

---

[1]) Tamtéž kap. XCVI, str. 137 a 138. — [2]) Tamtéž kap. XCVIII, str. 141. — [3]) Tamtéž kap. C, str. 147. — [4]) Tamtéž kap. XCVII, str. 139. — [5]) Tamtéž kap. XCVII, str. 140. — [6]) Tamtéž kap. C, str. 146. — [7]) Tamtéž kap. CI, str. 148.

[c]) ipsa 2. — [d]) hoc modo 2. — [e]) illorum 2. — [f]) Maguntinensis 2. — [h]) festa 2. — [i]) et agend. nemá 2. — [i*]) magnificus 2. — [k]) quoque 2.

1310 forcius sibi competat, hodie sibi virginem eiusdem regni heredem legitime copulare matrimonialiter nos delectat et iusticia dictat, ut hoc regnum ab Imperio in feodo accipiat, aliorumque principum tytulum ex hoc legaliter obtineat et nomine. Verbum regis placet omnibus, quia prius fuit deliberatum. Et [1]) assumptis rex cunctis electoribus et principibus et aliis comitibus ad hostium ecclesie maioris in Spira rex regalibus solempniter indutus vestibus venit, sceptrum habens in manu, sedebatque in solio, in capite suo gestans auream coronam. Et factus est repente sonus ex clamore letancium populorum et ex concursu ex omni genere musicorum. Et venit filius cum maxima [l]) comitiva cum vexillis regni Boemie, et facto per filium iuramento, sicut ceteri principes facere consveverunt Imperio sacro, ipse sibi regnum Boemie contulit et titulum et principis nomen et omnibus suis heredibus dedit legaliter [m]) et donavit et postea ipsum est osculatus. Dominus [2]) vero Johannes, Coloniensis archiepiscopus, premissis verbis ad matrimonium requisitis Johanni, regis filio, Elizabeth virginem in matrimonio legitime copulavit et in crastino dominus Petrus, Maguntinensis archiepiscopus, coram sponso et sponsa missam de sancto spiritu solempniter cantavit et munus benediccionis ab ipso susceperunt.

Et [3]) ante prandium oriuntur verba contraria inter archiepiscopos, quis deberet eorum recumbere ad dextram regis, rex vero hec sapienter sedavit. De hiis vero archiepiscopis hoc tenetur: Maguntinensis, Treuerensis, Coloniensis, quilibet Imperii fit cancellarius. Horum Maguntinensis [m*]) per Germaniam, Coloniensis per Ytaliam, Treuerensis per Galliam archicancellarii titulum habet; precedit autem Maguntinus dignitate, Coloniensis potestate, Treuerensis antiquitate. Treuerensis autem longe fuit ante Romam. Et [4]) in hac nupciali solempnitate milites, qui ad mensam ministrabant, precedentibus et precinentibus tubis, buccinis, timpanis et choris, phalcratis dextrariis insidentes, quelibet fercula decentissimo ordine servato apportabant. Transibat inter mensas convivarum validus exercitus armatus milicie predicte, [n]) qui ad conservacionem leticie fuerat deputatus. 1310 In medio epulancium ante mensam regiam erectum est vexillum regni Boemie habens signum. Decorabat has nupcias tanta diviciarum deliciarumque gloria, sicut a multis temporibus [non] fuit visa [in curia] regum Romanorum. Et [5]) post opulenta convivia convivis [n*]) innovantur solacia, diversis tamen diversa, alii quidem tripudiis, alii choreis, alii hastiludiis se exercent, et tota Spirensis civitas exuberanti resultat leticia et vox resonat leticie et exultacionis. In illo autem tirocinio hastas terentes et robustas, quas gestabant Boemi vibratas, cuncti astantes mirabantur. Sed alii de alia gente galeati contra eos equitare formidabant; et adventui [o]) Boemorum nullus se ultroneus offerebat, et si forsitan quis metas exiverat incautus, ne venienti occurreret, devia in equo querebat. Si vero aliquis obvius fuit, tantum ictum haste pertulit, quod de equo cecidit, aut hasta fuit in partes confracta minutas. Hec facta sunt ad nove sponse gloriam et honorem. Et ad vesperum benediccione previa sponsus et sponsa in lecto adunantur. Mane altero surgitur et gaudiis insistitur, et sic dies illa et tota ebdomada iocundis gaudiis expenditur et finitur.

Quivis in hoc facto poterit tunc temporis acto,
De quo laudetur celorum rex et ametur.
Laudatur digne Deus, a quo virgo benigne
Sic sublimatur et in alta sede locatur. [p])

Capitulum XXIII.

De circumstanciis missionis in Boemiam Johannis, primogeniti imperatoris.

Imperator [6]) missurus Johannem, filium suum primogenitum, ad regnum Boemie, advertit [q]) id satis perplexum et gravatum et obligacionibus obrutum. Unde precepit omnibus circa Renum principibus et comitibus, ut essent omnes ad prelium parati et ut omnes VIII° kalendas Octobris circa Nuernberch [r]) constituti filio suo versus Boemiam conducentes ferrent auxilium. Et mox stipendia plurimi suscepe-

[1]) Tamtéž kap. CI, str. 149. — [2]) Tamtéž str. 150. — [3]) Tamtéž kap. CII, str. 151. — [4]) Tamtéž str. 151. — [5]) Tamtéž str. 152. — [6]) Tamtéž kap. CIII, str. 154 a 155.

[l]) magna 2. — [m]) rukopisy oba mají leganiter. — [m*]) Maguntinus 2. — [n]) preclare 2. — [n*]) conviviis rukopisy. — [o]) adventum 2. — [p]) collocatur 2. — [q]) avertit 2. — [r]) Nyerberk 2.

1310 runt, novoque regi constanter et fideliter obsequia promiserunt. Et tunc temporis tres exercitus imperator in Spira disposuit, primum in Italiam, secundum contra comitem Eberhardum [s]) de Wiertenberch, tercium filio suo versus Boemiam, et omnes Domino opitulante sunt bene prosperati. Nuncii de Boemia regi dixerunt: Populus, inquiunt, domine rex, qui in Boemia est, adventum filii tui, regis sui, desiderat nimis et expectat, ipsum namque pars adversa infestat, unde si moram fecerit filius tuus in veniendo, adiutoribus nostris supercrescet desperacio, contradictoribus vero consolacio. Mitte igitur nunc regem nostrum cum paucis et secure de nostris triumphabimus inimicis. Ad quod rex ait: Nolite, inquit, tale consilium michi dare, ut meum a me tam subito mittam filium et filiam, quos Deus omnipotens michi dedit ad consolacionem. Fruar ergo pro tempore dulci presencia puerorum istorum et delectabitur in eis anima mea. Nec tamen hac causa de manibus meis Boemia labetur. Ecce nunc ascendam Alsaciam in civitatem Columbariam, et pueri mei mecum ibunt et vos ibitis illuc. Et non erat, qui auderet contradicere verbis regis. Et cum venissent in predictam civitatem, VIII diebus manserunt ibi et de bono statu Imperii tractans, magno solacio cum pueris fruebatur. Et [1]) in recessu in tantum naturalis dileccionis affectum filius unigenitus turbavit per suum discessum, quod pater et mater plorantes, lacrimas uberrimas emiserunt et mater ultimam noctem propter amaritudinem et mesticiam totaliter duxit insompnem, nec ab aliquo sustinuit consolari. Et postquam nuncii recepissent licenciam a flente regina, postea intraverunt ad regem habentem plus solito vultum seriosum in dextra sua filium tenentem, et commisit nunciis filium cum diligencia magna. Qui responderunt: Fides nostra, domine rex, circa Johannem, filium tuum primogenitum [non nutabit], stabimus semper cum eo integro corde et toto posse. Et recesserunt nuncii a rege et a regina cum filio facie serena et mente leta. Deinceps ab illa die filius non vidit faciem suorum parentum usque ad diem extremum mortis eorum. Processit denique tunc rex Romanorum versus Lombardiam, filius vero 1310
versus Boemiam. Et in brevi nuncios terruit pravus rumor, videlicet quod Praga fuisset tradita a Karinthiano Friderico, [t]) marchioni Misnensi, et [u]) suo exercitui. Et factum est hoc anno Domini MCCCX in die exaltacionis sancte crucis.

Eodem [v]) anno vina et vinee quasi penitus perierunt.

Eodem [x]) eciam [2]) anno Karinthianus de Monte Chutnensi [y]) cum Misnensibus [z]) processit Pragam, quam hostiliter in giro circumcinxit, plurima vero turba de civitate plus Karinthiano quam regi venturo de sorte favebat. Huius autem fuit causa favoris diversa. Quidam enim Karinthiano pecunias concesserant, alii propter suam discordiam, quia sub eo sine timore se de hostibus vindicabant, et alii de spoliis pauperum ditari querebant; et hii omnes [a]) ad ipsum zelum habebant. Inter quos Wolframus, civis Pragensis, hospitale Prage incastellavit et ut victualia Misnensibus [b]) civitatem impugnantibus venderentur, consuluit; et qui inimicum munit, se ipsum punit. Domina quoque Anna, coniunx Karinthiani, in domo Nicolai [c]) de Turri in Nouo foro residenciam habebat. Unde dux [d]) Karinthie pro libitu permittitur intrare et exire. Huius rei gracia totus ille malignus Misnensium [e]) exercitus hostiliter Pragam intravit et eam humiliavit. Unde multi videntes dolum et tradicionem in civitate latenter de ipsa fugierunt; fidem namque, quam Johanni, venturo regi, servare promiserant, violabant. Et multi, qui fuerant de civitate eiecti, [e*]) cum isto exercitu sunt reversi; multi quoque pauperes et divites plurima dampna ex ista tradicione sustinebant. De illis autem, qui civitatem intraverant, quilibet, prout voluit, domum cuiuslibet hominis occupat, quicquid ibi invenit, spoliat, renitentes cruciat, et illa [f]) Misnensis perfida gens muros et parietes in hospiciis suis perforat, pavimenta dilaniat, thesaurosque absconditos reperire se sperat. Et in quadam cloaca V milia marcarum invenerunt. Et omnes illi dant sceleri operam; quia nulla pena consequitur culpam, et non solum civitas, sed et eius confinia spoliis gravabantur. Facta est civitas inclita

[1]) Tamtéž kap. CIV, str. 155 a 156. — [2]) Tamtéž kap. CV, str. 158 a 159.

[s]) Echardum de Wiertenburk 2. — [t]) Fridrico 2 a tak obyčejně níže. — [u]) Mysnensi 2. — [v]) nemá 2. — [x]) Et eodem a. 2. — [y]) Cutnensi 2. — [z]) Mysnensibus 2. — [a]) omnes impium zel. 2. — [b]) Mysn. 2. — [c]) Nycolai 2. — [d]) rex 1. — [e]) Mysn. 2 a tak obyčejně vždy. — [e*]) reiecti 1. — [f]) illa gens Mysn. 2.

1310 velud latronum spelunca: per discordias vero et violencias continuas vino conpunccionis facta est velud ebria et viribus suis fuit exinanita. Et eodem tempore ecclesie et monasteria diversa gravamina paciebantur.

O quantum mordes, mala tu discordia sordes.
Disrumpit fedus actus tuus undique fedus;
Prelia confortas, tu plura gravamina portas,
Qui discordare consuevit vel spoliare,
Nunquam ditatur, sed cum luna variatur,
Invidias miras [g]) retinens in pectore diras.
Quam mala sit plaga litis, monstrat bene Praga.
Et [h]) expugnata bis in anno, lite gravata.
Istud civilis fecit discordia vilis.

Capitulum XXIV.

Quomodo Johannes, filius imperatoris, cum exercitu valido [i]) Bohemiam intraverit et Pragam expugnaverit.

Postquam [1]) rex Boemie Johannes a patre suo, rege Romanorum, in Columbaria civitate [k]) separatus fuisset et posthoc in Nuernberch [l]) de Reno [l*]) veniens per dies XIIII congregacionem principum et validi exercitus habuisset, et in die beati Luce Evangeliste a Nuernberch exiret, versus Boemiam processit. Fuerunt autem in suo exercitu: dominus Petrus, Maguntinensis archiepiscopus, Rudolphus, dux Bauarie, comes palatinus, dominus Philippus, Eynstensis episcopus, abbas de Wlda, [m]) Fridericus [n]) purcravius [o]) de Nuernberch, [p]) Bertholdus purcravius de Henberch, Lodeuicus comes de Hoting, Albertus comes de Hochlok [q]), Henricus de Brunek, advocatus de Castello Sueuie, pluresque alii comites et nobiles libere condicionis. Erat autem exercitus horum magnus et fortis valde, electus ex omni milicia florida germinantis Germanie; recensiti sunt autem plures [r]) quam tria milia pugnatorum, exceptis hiis, qui cottidie affluebant. Et in die Omnium sanctorum rex Johannes cum suo exercitu flumen, quod Egra dicitur, transivit difficulter cum rerum iactura. Cum autem esset in Budyna, misit rex ad venerabilem patrem dominum Johannem quartum, episcopum 1310
Pragensem XXVII, in Rudnycz, ab ipso adiutorium petens. Qui propria in persona ad ipsum venit cum exercitu magno et robusto. Et in die beate Elizabeth ante Montem Chutnam [s]) pervenerunt et [eum] impugnare viriliter ceperunt. Erant autem ibi quidam nobiles ex parte Karinthiani, qui ibi residebant, [t]) et plurimos gladius consumpsit et plurimi de parte adversariorum sunt captivati. Videns autem rex, quod non esset tempus aptum actibus bellicis, nam yemps horrida advenerat cuncta arva graviter constringens; dominusque Petrus Maguntinus archiepiscopus cum verbis pacificis misit Coloniam, suadens, ut rex intromittetur. Cives autem responderunt: Quicquid Praga metropolis fecerit, hoc similiter faciemus. Deinde Pragam totus exercitus venit cum impetu magno. Unde Karinthianus, qui se pro rege gesserat, cum hominibus marchionis Misnensis [u]) hii ad resistenciam se aptabant; plures autem nobiles et cives regi Johanni adherebant. Unde secrete mittunt nuncios ad amicos suos, ut communi bono intendant et [v]) regi Johanni adhereant. Et variis exortacionibus hoc procurant; quibusdam munera promittuntur et aliis terrores incuciuntur; et sic multorum animus ad regem Johannem inclinatur. Unde latenter conveniunt et quid agendum sit, inquirunt, et secreta consilia sua amicis demandant et signum dederunt: quando maior campana die crastina ad sanctam Mariam in Leta curia pulsabitur, mox de castris surgite et civitati cum festinacione appropinquate. Si autem secundo et tercio sonus campane invaluerit, nequaquam moram facite. Et talis ordinacio maxime fuit necessaria; frigus enim erat valde intensum et magnum; tunc nix, gelu, pruina [x]) [cum] glacie terre [y]) superficiem operiebant. Unde homines et iumenta nimium ledebant; habitabant enim in tabernaculis et tentoriis, deficientibus quoque lignis raro fuit visus ignis; magni enim dextrarii et alii equi plurimi ex lesione frigoris fuerunt excoriati; deficiebant quoque tam animalibus quam hominibus alimenta. Die autem crastina, hora quasi nona III nonas Decembris multi

---

[1]) Tamtéž kap. CVIII, str 170—173.

[g]) Tak kron. Petra Zbrasl., oba rukopisy Františka Praž. iras. — [h]) Est 2. — [i]) valido — et nemá 2. — [k]) nemá 2. — [l]) Nyernberk 2. — [l*]) regno 1. — [m]) Vlda 1. — [n]) Fridricus a tak níže pravidelně. — [o]) purgravius 2 a tak níže pravidelně. — [p]) Nyernbek 2. — [q]) Hotlok 2. — [r]) plus 2. — [s]) Cutnam 2 — [t]) restitebant 2. — [u]) Mysn. a tak níže. — [v]) nemá 2. — [x]) bruma 2. — [y]) nemá 2.

1310 viri armati regi Johanni adherentes, fuerunt conglobati, quorum unus mox[z]) turrim beate Virginis ascendit et campanam pulsavit. — Ad hunc sonitum se movit[a]) exercitus et ad civitatem festinat. Ad diversas autem partes civitatis exercitus se applicat et ubi ingredi urbem debeat, diligenter explorat. Interea hinc inde iacula volant[b]) et aliquos vulnerant. Milites vero venerabilis patris domini Johannis quarti, episcopi Pragensis XXVII, irruentes ad portam circa Longam platheam, eam potenter et viriliter excusserunt et primi civitatem intraverunt. Deinde totus exercitus post ipsos subintravit; et maximus erat ingrediencium fragor et tumultus.[c]) Ingressus est igitur rex Johannes Pragam et cum eo magnus exercitus pugnatorum, omnes quidem tenentes galeas in humeris et in manibus extractos gladios fulgurantes. Karinthianus autem et Misnenses ad castrum Pragense confuse fugierunt. Clamabatur statim ex iussu regis ab omnibus: pax, pax, pax. Singuli autem incole civitatis mox aperiunt hostia, que prius fuerunt clausa, et gaudenter conspiciunt novi regis magnalia, depulitque priorem violenciam felix nova pax. Eadem die quilibet, qui male fuit depulsus, ad id, quod suum est, rediit, timorem deponit, securus dormit, arma cives deponunt, concorditer mox ambulant, domino Deo, gracias agentes.

Et [1]) V idus Decembris nocte media cum coniuge sua domina Anna ac tota sua familia Karinthianus latenter aufugit de castro Pragensi. Recessit igitur omnibus dormientibus de regno confusus, qui plus quam tribus annis in ipso regnaverat regimine sat[d]) confuso et ignominioso.

Felix [2]) hec hora fuerat, quando meliora
Tempora venerunt, que lites deposuerunt.
Felix introitus fuit hic regis, quia ritus.
Pacis portavit, cum qua Pragam relevavit.
Felix es terra, tu[e]) tota Boemia, guerra
A te cessabit, tecum pia pax habitabit.
Felix, invictus sit, et ipse Deus benedictus
Qui delere vilem vult per regem iuvenilem. 1310
Felix vox resonat, que pacis munera donat.
Pax, pax clamatur ex hocque rapina fugatur.

Capitulum XXV.

Quomodo rex Johannes pacem in regno Boemie ordinavit et quomodo coronatus fuerit.

Rex [3]) novus primam curiam indicit et ut omnes Boemie magnates in festo Nativitatis Domini Pragam veniant, cunctis scribit. Omnes itaque barones ac nobiles regni obediunt huic edicto et in Pragam pacifice, ut rex imperaverat, concorditer veniunt et iocunde portantes vestimenta militaria, dimittentes domi arma bellica, que prius cottidie ferre consueverant, ubique prelia suspicantes, regem quoque proni suscipiunt et honorant, servicia prompta regi suo exhibent[f]), fidelitatisque perpetue iuramenta cum omagio sibi prestant et promittunt pacem in regno facere et servare. Pax igitur fit, quia Deus auctor pacis et amator, sic facere tunc disposuit. Replentur campi ex hoc ubertate, ex illa salubri tranquilitate. Qui enim sua deserentes tempore guerre fugierant,[g]) revertentes agros seminaverunt, vineas plantaverunt et fructum diversum fecerunt. Reliquias quoque Karinthianorum et Misnensium, qui in quibus[dam] urbibus et municionibus fuerant dimissi, rex Johannes mox de finibus Boemie eos exterminat et expellit, plurimas quoque regni municiones dissipatas[h]) et a nobilibus occupatas rex recuperat et reformat.

Congregati [4]) quoque in unum omnes barones et magnates ac[i]) nobiles regni cuncti dixerunt ad dominum Petrum, Maguntinum archiepiscopum: Regem nostrum Johannem, quem dominus Deus[l]) dedit nobis, sacrum quoque Imperium regno nostro legaliter prefecit,[m]) ipsum domine reverende sacre uncionis et beneficio coronacionis ex vestro officio dignemini benedicere et consecrare. Quibus mox suum prebuit consensum; unde ad huius festivitatis leticiam, qua poterant decencia se disponunt. Cum itaque omnes nobiles regni et persone graviores

---

[1]) Kronika Zbrasl. kap. CVIII, Prameny děj. česk. IV, str. 174. — [2]) Tamtéž str. 173. — [3]) Tamtéž kap. CIX, str. 175. — [4]) Tamtéž str. 176 a 177.

[z]) nemá 2. — [a]) movitur 2. — [b]) volantur 2. — [c]) thumultus 1. — [d]) satis 2. — [e]) cum 2. — [f]) exhibeat 2. — [g]) fugerant 2. — [h]) nemá 2. — [i]) cunctique nob. reg. 2. — [l]) nemá 2. — [m]) perfecit 2.

1311 Pragam venissent[n]), ecce pridie nonas Februarii, que fuit dominica dies proxima post Purificacionem beate[o]) virginis Marie, dominus Johannes rex cum coniuge sua, domina Elizabeth[p]) in ecclesia Pragensi ante altare sancti Viti regali diademate[q]) una cum sua conthorali per prefatum dominum Petrum archiepiscopum fuit solempniter coronatus. Advenerant tunc omnes regni officiales sua officia legaliter exsequentes. Venerabilis quoque pater dominus Johannes quartus, Pragensis episcopus XXVII, cum predicto domino Petro archiepiscopo regi astitit immediate, principaliter ad hoc festum de necessariis providendo.

Plebs tunc letatur et regi congratulatur.
Quando coronatur rex, gens gaudens animatur.

Post misse officium rex cum regina cum magna descendunt gloria, et maxima turba preciosis vestibus induta antecedebat eos et sequebatur.

Rex autem et regina electis dextrariis erant insidentes et super eos velum velut celum rutillans erectum, quatuor epistiliis ferebatur, et cum tubis, cytharis et organis, tympanis et choris et in omni genere musico letabunda concio deducebat. Et ad sanctum Jacobum in refectorio fratrum Minorum et in aliis pluribus locis splendide sunt epulati et multi de hoc mirabantur, quod rex Johannes, qui Pragam intraverat mense Decembri, in sequenti mense Februario decenter regni diademate[q]) fuit coronatus.

Omnes letantur lautosque cibos epulantur,
Et qui cernebant solempnia tanta stupebant,
Ac admiratur, quod gloria tanta paratur.

Capitulum XXVI.

Quomodo rex Johannes Morauiam intraverit ipsamque[r]) pacificaverit.

Cum[s]) sub[1]) manibus regis Johannis omnia prosperarentur[t]) totaque Boemia suis pareret mandatis, placuit regi de statu Morauie, qualis esset, videre. Mense igitur Maio eodem anno, ipse est annus Domini MCCCXI[us], rex Johannes intravit Morauiam in manu valida, ipsam dispositurus. Venerabilis quoque pater dominus Johannes IIII[us], Pragensis episcopus XXVII[us], misit cum eo validum ac robustum exercitum armatorum; pressure namque continue ipsam graviter molestaverant,[u]) sicut et Boemiam. In Olomucz quoque[v]) primo applicuit, ubi cum ingenti gaudio ab universo populo est susceptus et per XII dies ibi, que pacis sunt, sagaciter ordinavit. Venitque tunc ad regem Boleslaus, dux Wratislauiensis,[x]) et terram Opauie regi voluntarie resignavit. Nobiles enim illius terre ducem Nicolaum repulerant et se predicto duci subdiderant. In eadem quoque concordia rex promisit duci Boleslao dare et solvere in certis terminis VIII milia marcarum argenti non solum propter terram Opauie, sed ut de cetero de regno Boemie domine Margarethe, uxoris sue, dotalicium dux ille non exigat vel requirat. Regis namque Johannis et ducis Wratislauiensis uxores regis Wencezslai filie fuerunt et mutuo sibi sorores. Consuetudo namque hactenus fuit regum Boemie unicuique filiarum suarum, cum nubet[y]) consorcio virili, in sponsali dotalicio X milia marcarum argenti assignare.

De Olomucz quoque rex exiens gressus dirigit versus Brunam, ubi non solum a clericis et ab universo populo christiano, sed eciam a tota[z]) synagoga Judeorum magnifice fuit susceptus et ibidem pacem intus et foris ordinat et ex hoc tota congratulans[a]) plebs exultat. Et tunc inter regem et Fridericum,[b]) ducem Austrie, concordia et amicicia cum mutuo presidio promittitur. Reformata igitur pace per totam Morauiam rex regreditur in Boemiam, terram universam peragrat, civitates singulas visitat, castella et municiones, unde latrocinia fiunt, humo coëquat.

Postea[2]) in Morauia insurrexerunt[c]) viri maligni, 1312
qui prius latrocinia plurima comittere consueverunt.

Nam quod consuescit quis, post[d]) dimittere nescit.

Incole igitur Morauie, qui[e]) mala a malis paciebantur, regi insinuant et regale presidium deprecantur. Mense igitur Julio, adventus sui anno tercio,

[1]) Tamtéž str. 177, 2 sloupec. — [2]) Tamtéž str. 179.

[n]) convenissent 2. — [o]) nemá 2. — [p]) Elyzabeth 2 a tak níže pravidelně. — [q]) dyad. rukopisy. — [r]) et ipsam 2. — [s]) cumque 2. — [t]) prosperabantur 2. — [u]) molestaverat 2. — [v]) Olomuczque 2. — [x]) Wratyslauyensis 2 a tak níže. — [y]) nubent 2. — [z]) a tota nemá 2. — [a]) gratulans 2. — [b]) Fridricum a tak níže pravidelně 2. — [c]) insur. quidam viri mal. 2. — [d]) consues. dum vult dimittere nescit 1. — [e]) nemá 2.

1312 ipse est annus Domini M^{us}CCC^{us}XII^{us}, rex Johannes de Praga exivit et in subsidium Morauis procedit. Venerabilis quoque pater dominus Johannes, Pragensis episcopus, cum eo dirigit electam [f]) multitudinem armatorum. Unde aggressi inimicorum castra viriliter impugnant et expugnant et multi malefici, qui fuerunt in eisdem castris, ex iussu regis capitibus sunt privati et alii plures vario modo sunt interempti.

Eodem [1]) tempore execrabilis fuit frugum terre sterilitas tam in Boemia quam in Morauia, ita quod [g]) multi pauperes pre fame [h]) discederent ex hac vita. Nam mensura siliginis, que vulgariter strich [i]) nuncupatur, solvebat XXX grossos pragenses.

Capitulum XXVII.

Quomodo rex Johannes in Nuerenberch [l]) curiam celebravit.

1313 Anno [2]) Domini M°CCC°XIII°, in festo Epiphanie Domini Johannes, rex Boemie, quia vicarius generalis erat [m]) sacri Imperii per Germaniam, curiam solempnem in Nuernberch [n]) celebravit, in qua fere omnes principes Alamanie [o]) et comites affuerunt, et qui per se ipsos adesse non poterant, illuc solempnes suos nunccios transmittebant. Venerabilis quoque pater dominus Johannes IIII^{us}, Pragensis episcopus XXVII^{us}, fuit specialiter ad hoc rogatus et transivit [p]) cum magna et solempni milicia ingentique honore cum rege et ibidem regi fecit magnum honorem et baronibus Boemie et multiplicem consolacionem. Et inter cetera ibi preceptum erat, ut domino Henrico imperatori, qui tunc obsederat Florenciam civitatem, transmittere deberent homines pugnatores, et hoc mandatum pariter [q]) omnes obedienter susceperunt et estate tunc sequente [r]) congregatis exercitibus processerunt. Sed heu, morte imperatoris audita ad locum certaminis non pervenerunt. Nam [3]) cum Mediolanum, Cremonam, Brisnam et alias plures civitates cesar magnificus vi prelii subpeditasset, et maxime Pisanorum et Januensium 1312
suffultus auxilio, qui sibi ingentem copiam auri et argenti offerebant, tandem ad urbem Romanam pervenit. Plures vero Romanorum, quia de adventu cesaris doluerunt, Roperto, regi Apulie, quem vocaverant contra imperatorem, astiterunt et non modicum impedimentum prestiterunt. Unde in urbe Romana cesar cum adversariis habuit prelia multa et semper fretus est victoria. Et anno Domini M°CCC°XIII°, in die beatorum Petri et Pauli apostolorum a quatuor cardinalibus, quibus dominus papa suas vices commiserat, ad sanctam Mariam rotundam decenter, reverenter et legaliter fuit cesar coronatus. Et cum suo exercitu trans Tiberim transiit potenter, et hostium cuneos strennue penetravit et ecclesiam beati Petri intravit et tota concio cleri solempniter cecinit: Te Deum laudamus. Deinde transiens contra Florenciam, ipsam obsedit. Inclita [4]) autem urbs Neapolis cesari instanter suplicat, ut se de ipsa intromittat. Unde relinquens magnam miliciam ante Florenciam iter arripuit versus predictam urbem. Cum autem esset ante civitatem Senis in vigilia Assumpcionis beate virginis [s]) Marie prehabita confessione a fratre Bernhardo de ordine Predicatorum accepit corpus Christi, qui digitos lavans venenum vino miscuit et cesari bibituro porrexit, qui mox dolore fuit gravatus et post dies sex feliciter ad Dominum migravit. Ille autem maleficus ad hostes fugit in continenti.

Sequenti [5]) vero anno impletum est domine Elizabeth [t]) pariendi tempus et peperit filiam primogenitam, quam nomine imperatricis Romanorum Margaretham appellavit.

Cum [6]) autem rex Johannes et dominus Petrus archiepiscopus Maguntinensis cum aliis pluribus principibus cum maximo exercitu ad Sueuiam pervenissent, [u]) venerunt tunc legati et utique ingrati, qui mortem cesaris nuncciaverunt et hoc literis in oculis gemencium declarabant. Tunc acerbi doloris aculeus transfixit cor regis Johannis et multorum principum aliorum. Dixerunt quoque principes ad regem: Ex

[1]) Tamtéž str. 180. — [2]) Tamtéž kap. C, str. 180. — [3]) Tamtéž kap. CXV, str. 194. — [4]) Tamtéž kap. CXV, str. 197. — [5]) Tamtéž kap. CX, str. 180. — [6]) Tamtéž kap. CX, str. 181.

[f]) nemá 2. — [g]) nemá 2. — [h]) fame et inedia disc. 2. — [i]) stricho 2. — [l]) Nyerenberg 2. — [m]) fuit 2. — [n]) Nyernberk 2. — [o]) Almanie 2. — [p]) transivit c. mag. milicia cum rege 2. — [q]) inter 2. — [r]) sequenti 2. — [s]) Místo beate virginis — fugit in continenti má ruk. 2: b. Virg. gravi infirmitate oppressus decubuit et infra paucos dies ad Dominum de hoc seculo migravit. — [t]) El. regine par. temp. 2. — [u]) pervenisset 2.

1313 quo domine rex pater vester, qui causa nostri itineris extitit, ex hoc seculo migravit, nil aliud restat, nisi quod cum festinacione revertamur. Sic igitur tum rex cum suo exercitu revertitur, hunc latrunculorum rapacitas passim latenter aggreditur et qui sequestratim ab exercitu graditur, mox capitur et aufertur.

1314 Anno [1]) Domini M°CCC°XIIII°, XII° kalendas Maii obiit dominus Clemens papa V^us IX° anno sedis [v]) sue. Hic papa, prius Burdegalensis episcopus, et fuit de Vasonia nacione, qui omni tempore papatus sui ad urbem Romanam non pervenit, sed in locis occidentalibus, ubi et prius fuerat, Philippo, regi Francie, in pluribus obtemperans usque ad obitum suum ibi mansit. Hic eciam papa anno Domini M°CCC°XI° Wienense concilium celebravit, in quo sub pretextu pietatis et sub opinione passagii [x]) generalis decimam imposuit generaliter toti clero. Et quia rex Francie ibidem crucem assumpsit cum duobus suis filiis promittens, quod personaliter illi [y]) passagio vellet interesse, unde papa sibi omnem decimam colligendam de clero assignavit. Predictus eciam papa potentem ordinem, per totum mundum celebrem, ordinem cruciferorum Templariorum, ascribens eis quosdam errores heresis, abrasit de gremio ecclesie totaliter et delevit. Cuius ordinis magister anno Domini M°CCC°XIIII° non [z]) contradicente papa per regem Francie miserabiliter mense Aprili Parisius est igne crematus, alie vero eiusdem ordinis persone plurime aut tormenta passe aut relicto habitu regulari seculum intraverunt. Opinio tamen dictabat plurimorum, quod dictum ordinem non pestis heretica, sed ipsorum possessio latissima et malorum hominum avaricia delevisset. Predicto concilio dominus Johannes, [a]) Pragensis episcopus, interfuit; sed dominum Petrum, archiepiscopum Maguntinum, qui tunc cum Johanne, rege Boemie, in Boemia fuit, propter preces domini Henrici imperatoris papa ab illo concilio habuit supportatum. Factum est autem post mortem pape, quod secundum constitucionem sexti libri decretalium omnes cardinales in Carpentarato positi fuerant in conclavi. Et quia inter cardinales inclusos, quorum quidam fuerunt Ytalici, quidam 1314 Francigene et aliqui Vascones, facta est dissensio, ita quod in pape eleccione non poterant concordare, et sunt ab invice [b]) sine omni fine ad regiones varias sequestrati.

Et [2]) anno Domini M°CCC°XV°, [XIII] kalendas 1315 Junii [c]) nata est domino Johanni, regi Boemie, nomine Guta filia [d]) secunda.

Capitulum XXVIII.

Quomodo rex Johannes cum exercitu magno in Vngariam processit.

Ad [3]) compescendam proterviam et acerbam violenciam, quam terre Morauie spoliis, incendiis hominumque abduccionibus [e]) nequicie fomes comes Matheus de Trencz multis modis intulerat, copiosam multitudinem armatorum tam indigenis quam alienigenis dominus Johannes, rex Boemie, convocavit et anno Domini M°CCC°XV°, XII° kal. Junii de Praga exiens versus Vngariam procedebat. Et cum ingressus fuisset Morauiam, Vngari quidam audita fama, tacti metu municiones, quas [f]) in metis Morauie occupaverant, igne apposito voluntarie concremaverunt. Rex vero primum castrum inimicorum aggrediens viriliter expugnavit; quo facto, ante illud castrum, quod Alba vocatur, exercitus collocatur. Predictus vero comes cum suis coadunatus satis hostiliter exercitui regis appropinquat, et cum magna vociferacione iacula sive sagittas ad modum nivis vel cineris [g]) spargunt et in prima congressione multos de exercitu [regis] [h]) invaserat terror. Quidam vero barones Boemie cum [i]) exercitu venerabilis patris Domini Johannis quarti, Pragensis episcopi XXVII, in unum conglobati hostium cuneos veluti telam aranee dissipantes penetraverunt, et corruerunt ipso die et necati sunt bene CC de Vngaris et nisi unus de Boemis. Qui quidem comes videns, se regi [l]) resistere non posse, quesivit per amicos suos amicabilem composicionem, quam, licet cum magnis laboribus, invenit.

[1]) Tamtéž kap. CXXI, str. 214. — [2]) Tamtéž kap. CX, str. 183. — [3]) Tamtéž kap. CXXV, str. 223.

[v]) sede 2. — [x]) pelagii 2. — [y]) ibi 2. — [z]) V ruk. 1 přetrženo slovo to, ale bezpochyby teprv v pozdější době. — [a]) Joh. IV, Prag. episc. XXVII ruk. 2. — [b]) invicem 2. — [c]) Julii 2. — [d]) nemá 2. — [e]) adduccionibus 2. — [f]) que 2. — [g]) pulveris 2. — [h]) nemá 1. — [i]) cum — XXVII nemá 2. — [l]) regi Boemie 2.

1315 Et [1]) eodem anno post magnam siccitatem nimia inundacio diluviosa fuit aquarum, specialiter tamen fluvius Albea proprium excedens [m]) alveum per loca circumiacencia villas et stabula inebriat, horrea et molendina secum deducens evulsit. Porro in tantum se flumina in altum crescencia elevaverant, [n]) quod in villis circa sepes et hostia navigio remigabant.

Et [2]) sequenti anno duo reges Romanorum sunt
1314 electi. Unde cum prius electores concordare non potuissent, dominus Maguntinus, qui est quasi decanus eorum, terminum peremptorium prefixit, in quo dominus Petrus Maguntinus, Baluinus Treuerensis archiepiscopi, Johannes, rex Boemie, Woldemarus, [n*]) Brambnrgensis marchio, Lodeuicum, [o]) ducem Bauarie, in regem Romanorum elegerunt. Ex parte vero altera Johannes, Coloniensis archiepiscopus, Rudolphus, dux Bauarie, Lodeuici tunc [p]) electi germanus, et Johannes, dux Saxonie, Fridericum, ducem Austrie, regem Romanorum proclamaverunt. Et dominus Lodeuicus electus Aquisgrani per dominum Maguntinum in sede regum collocatur, nec non regio diademate una cum Margaretha, sua coniuge, solempniter insignitur. Et dominus Maguntinus ostendit ibidem per papalia et imperialia privilegia, quod per ipsum regum Almanie coronacio esset celebranda. Coloniensis autem archiepiscopus hoc audiens eciam ducem Austrie coronavit. Ex horum duorum regum discordia ubique surgunt discidia, committuntur passim prelia et in partibus Almanie oriuntur pericula infinita.

O quantus strepitus tunc fit, quantusque mugitus
Pars fremit adversa, clamant alii viceversa.
Efficitur multus mox in populoque tumultus. [p*])
Hii Lodeuicum laudant, alii Fridericum.
Et nisi fluxisset ibi Moganus, inde fuisset
Mox ingens bellum generatum sive duellum.

Capitulum XXIX.

Quomodo rex Johannes ex inductu baronum terre jussit Theutonicos multos exire de terra.

Rex [3]) Johannes plurimos Theutonicos comites 1315
et alios nobiles habere consueverat, quorum fretus consilio singula sui regni negocia disponebat, quibus vicissim regalia beneficia et officia conferebat. Videntes autem hoc regni Bohemie barones, se nonnunquam a regalibus tractatibus sequestrari, lucrumque et pecunias, quas prius tollere consueverant, extere nacionis manibus atrectari, gravi animo hec ferebant.

Unde prehabito familiari colloquio regalibus aspectibus pariter et affatibus se presentant. Domine rex, inquiunt, vestra naturalis industria liquido regni statum intelligit et hominum condiciones; et hoc plenius exponere nostra fides, qua vobis astringimur, enucleacius nos compellit. Ecce isti [q]) hospites, qui in regno sunt, avaricie student, fiscum regium eviscerant, solum eos ad hoc cura frequens sollicitat, ut pecunias per phas nephasque congregent et usurpent ipsas de regno vestro deducentes. Castra et beneficia regni plura occupant et [r]) tamen pacem in stratis facere non sufficiunt nec laborant. Nobis autem, qui in regno nati et vobis famulari sumus parati, si [s]) beneficia regni committere curaretis, per nos pax fieret, rex et regnum proficeret, et pecunia, que extra ducitur, [t]) remaneret. Tocies huius importune peticionis instancia repetitur cum adieccionibus minarum, quod tandem, quod petitur, exauditur. Dominus itaque Bertholdus comes de Henberch, Vlricus lantgravius de Leuthenberch [u]) cum aliis pluribus Theutonie [v]) nobilibus exeunt et ad propria redeunt; nec iustum fuit [x]) nec congruum racioni, quod ipsi habentes propria occuparent contra Deum aliena. Huius rei gracia magnates Boemie de regis et regni negociis se intromittunt. Anno igitur Domini M°CCC°XV°, mense Aprili Henrico de Lipa in Boemia, Johanni de Wartenberch [y]) in Morauia conscientibus regni nobilibus per regem sunt eis [z]) omnia negocia regalia recommissa.

---

[1]) Tamtéž kap. CXXIV, str. 224. — [2]) Tamtéž kap. CXXV, str. 225 a 226. — [3]) Tamtéž kap. CXXVI, str. 227 a násled.

[m]) extendens 2. — [n]) elevaverunt 2. — [n*]) Woldmarus Branburg. 2. — [o]) Luduicum 2 a tak níže pravidelně. — [p]) autem 2. — [p*]) thumultus 1. — [q]) illi 2. — [r]) et non in str. pacem fac. non suff. 2. — [s]) unde si 2. — [t]) deducitur 2. — [u]) Leutenberk 2. — [v]) Theutunicis 2. — [x]) nemá 2. — [y]) Wartenberk 2. — [z]) ipsis 2.

1315 Hiis itaque gestis pax non venit, que sperabatur; nam expedicio expedicioni, exaccio exaccioni cottidie succedit, profectus regi, ut putabatur, non succrevit, sed de urbura Chutnensi et moneta, que tunc singulis septimanis D aut DC marcas solvebat, sepe marcas [a]) XVI rex septimanatim suscepit pro expensis; reliqua vero pecunia, prout camerarius disposuit, fuit distributa. Excrevit idcirco Henricus de Lipa super omnes, qui erant in regno. Cum [1]) ergo esset amicorum et famulorum valida multitudine circumfultus, ita quod se putabat[b]) falli aut deici non posse, et [c]) quidam regni magnates sub cuiusdam fidelitatis velamine regem adeunt et ei dixerunt: Fraudis dolose vobis, domine rex, Henricus de Lipa [d]) latentes insidias mollitur inferre, quibus si non maturius occurritur, a vobis sanitas ac regalis dignitas auferetur. Quibus suggestionibus rex et regina aures credulas prebuit et ut opportune Henricus capiatur, uterque consensum apposuit. Qui in castro Pragensi coram rege per Wilhelmum de Waldek dictum Leporem, strenuum virum, capitur manu armata et in Thirzow castrum mox deducitur, [e]) ubi in turri sub XII virorum custodia mancipatus vinculis custoditur. [f]) Quo facto in cunctis finibus regni surgunt varia disturbia, ubique videntur spolia et incendia.

Interea Boleslaus, dux de Hayna, [g]) Elizabeth, regine sororius, venit ad regem, ipsum verbis consolatoriis forcius animavit. Verum tamen rex reginam ad Lodenicum, qui se gessit pro rege Romanorum, regine avunculum, transmisit, petens consilium et auxilium ab ipso. Interim rex cum auxilio venerabilis patris domini Johannis quarti, Pragensis episcopi XXVII, tres civitates, videlicet Mutam, Policzkam, [h]) Jermir, quas Elizabeth regina dicta de Grecz, noverca Elizabeth regine, dotis nomine tenuerat, viriliter expugnavit. Ista namque duorum Boemie regum relicta dominum Henricum de Lipa precipuo favore graciosius fuit subsecuta et ideo stetit cum parte adversa. Et Johannes de Wartenberch precipuus inter adversarios fuit, qui cum municionem prope Grecz expugnaret, que Kostelecz [i]) nuncupatur, ibidem in facie tactus iaculo baliste subito est extinctus. 1316

Et [2]) dominus Petrus de Rosenberch [k]) hec considerans filiam Henrici de Lipa, que sibi desponsata fuerat, repudiavit et dominam Fiolam, Wenceslai regis iuvenis relictam, annuente rege Johanne matrimoniali federe sibi copulavit. Tandem licet rex in locis campestribus ante castrum Budinam [l]) esset cum valido exercitu, tamen oculte molimina [m]) tradicionis sibi metuit inferenda. Unde missis nunciis ad Treuerensem archiepiscopum, suum patruum, ut in Boemiam veniat, magnis precibus invitavit. Qui patris more amantis succurrere desiderans filio angustiato una cum domino Petro, Maguntino archiepiscopo, venit in Boemiam cum DC magnis dextrariis et exercitu glorioso et coram ipsis tractatu prehabito obligatis IX castris et VI nobilibus terre sic regi obsidibus assignatis Henricus [n]) de Lipa a vinculis liberatur.

Et [3]) anno Domini M°CCC°XVI°, pridie idus Maii in civitate Pragensi natus est regi et regine primogenitus filius nomine Wenceszlaus. Hic puer in die Spiritus sancti in ecclesia Pragensi in presencia domini Baluini, Treuerensis archiepiscopi, et domini Johannis, Pragensis episcopi, per dominum Petrum, archiepiscopum Maguntinum, sacri fontis baptismate solempniter est renatus.

Capitulum XXX.

Quomodo rex Johannes cum suo patruo, archiepiscopo Treuerensi, adversus Fridericum, ducem Austrie, pugnaverunt.

Anno [4]) Domini M°CCC°XVI° dominus Lodeuicus, qui se gerit pro rege Romanorum, audiens, quod Fridericus, dux Austrie, suus adversarius, per Sueuiam in Reno cum magna multitudine militum [o]) et pugnatorum descenderet, domino Johanni, regi Boemie, et domino Maguntino et Treuerensi dirigit in Boemiam suos legatos et eorum sibi petit fieri auxilium; et mox, quod petitur, accipitur, et quod queritur, in-

[1]) Tamtéž kap. CXXVI, str. 229. — [2]) Tamtéž kap. CCXXVI, str. 230. — [3]) Tamtéž kap. CXXVI, str. 230. — [4]) Tamtéž kap. CXXVII, str. 231.

[a]) m. vix 2. — [b]) putaret 2. — [c]) ecce 2. — [d]) Lippa 2. — [e]) destruitur 2. — [f]) custodibus 2. — [g]) Wratislauia má správně Petr Zbraslavský. — [h]) Polyczkam, Jermyr 2. — [i]) Kostel 2. — [k]) Rosenberk 2. — [l]) Budynam 2. — [m]) molimenta 2. — [n]) Henrico 2. — [o]) nemá 2.

1316 venitur. Unde rex dominum Petrum, archiepiscopum Maguntinum, pro se constituit capitaneum regni. Ipse vero cum patruo suo exiens proficiscitur ad regem predictum et simul congrediuntur; et ipsos et ducem Austrie fluvius, qui dicitur Neckarus, dividebat. Porro cum principes hii V diebus contra se hostiliter iacuissent et hinc inde passim plurima dampna percepissent, et ecce subito XIII° kal. Octobris clamor extollitur, milites armantur, omnia ad bellum aptantur, vexilla eriguntur. Et qui ex parte domini Lodeuici fuerunt, bellum[p]) inceperunt. Totumque pondus prelii in medio flumine vertebatur, et quosdam aqua absorbuit et quosdam gladius occidit et quosdam detinuit inimicus. Durat hoc bellum usque ad solis occasum. Et domini Lodeuici exercitus prevaluit Deo opitulante. Et [1]) dux Austrie cum fratre sunt detenti et ducem Austrie Fridericum tenuit dominus Lodeuicus; fratrem vero Henricum rex Boemie. Et hiis quoque, qui cum eo fuerant XII comites cum aliis C et XL militibus et viris militaribus[q]) sunt captivati, M vero et D dextrarii in eodem prelio sunt occisi. In congressione huius certaminis rex Boemie fuit cinctus baltheo militari et alii cum eo plures. Et in brevi dominus Petrus Maguntinus ad regem Lodeuicum per literas et nuncios fuit vocatus.

Et [2]) anno Domini M°CCC°XVI° cometa in parte aquilonari apparuit et plurima pericula nunciavit. Estatis namque tempore contra naturam temporalem facta est ex continuatis ymbribus tam copiosa habundancia aquarum et more diluvii in locis pluribus subvertit edificia muros et castra. In partibus Saxonie in tantum fluvius Albea excrevit, quod CD[r]) et L villas aque vicinas cum hominibus et peccoribus pariter delevit; et in aliis terris multa pericula sunt facta per diluvium aquarum fenum et semina destruendo; et que rapuit, secum violenter deduxit. Et secuta est mors hominum lacrimosa et facte sunt in civitatibus et[s]) villis fovee profunde, que mortuorum plurima corpora velud morticinia vel cadavera operirent. Et retulit dominus Petrus, Maguntinus archiepiscopus, quod[t]) in civitate Metensi[u]) infra unum annum quinquies C milia hominum mortua 1316
sunt, et diversa animalia et peccora campi intereunt[v]) huius anni pestilencia; et hyemps durissima et acerrima fuit subsecuta, que duravit usque V° kal. Aprilis.

Eodem [3]) anno dominus Petrus, Olomucensis episcopus, VII° idus Julii moritur et in ecclesia Pragensi sepelitur; et licet valde diviciis habundasset, in morte vix tantum mansit sibi, quod poterat sepeliri. Unde quidam hoc videns scripsit hos versus:

Se facit hic stultum, qui thesaurum sibi multum
Congregat et nescit, quis eo moriente capescit
divicias istas; tibi consulo, desine cistas
Nummis implere, sed[x]) tu nitaris habere
Gemmas virtutis, ex hiisque porta salutis
Lete pandetur, cum spiritus egredietur.

Eodem [4]) anno circa festum beati Jacobi, postquam per mortem domini Clementis pape V usque ad tercium annum vacaverat sedes romana, dominus Johannes XXII^us^, qui prius Jacobus dictus Auinionensis fuerat episcopus, in partibus Francie a cardinalibus est creatus anno Domini M°CCC°XVI°.

Notabile. [5]) — Dominus Henricus, filius domini Bolkonis, ducis Slezie de Swidnycz,[y]) duxit legittime sub matrimoniali federe Agnetem virginem, domini Wenceslai[z]) regis, fundatoris Aule Regie, filiam, quam ex domina Elizabeth regina, sua secunda coniuge, generavit. Hanc puellam tenere etatis sue anno XII° absque consensu et consilio sororis sue, videlicet Elizabeth, Boemie et Polonie regine, mater sua predicto principi desponsavit sibique cum filia civitatem Grecz, quam tunc habuit, pariter resignavit. Predictum autem matrimonium per Henricum de Lipa et per alios terre nobiles, ut dicitur, est contractum et[a]) de hoc fides accipitur, quia tunc de Grecz regnum Boemie spoliatur.

Isti [6]) fuerunt pape ab anno Domini M°CC°XCIIII°:

Primus Celestinus, secundus Bonifacius, III^us^ Benedictus, IIII^us^ Clemens, quintus Johannes.

---

[1]) Nenáleží sem, nýbrž týká se to bitvy u Mühldorfa r. 1322 svedené. — [2]) Tamtéž kap. CXXVIII, str. 232. — [3]) Tamtéž kap. CXXVIII, str. 233. — [4]) Tamtéž. — [5]) Tamtéž kap. CCXXIX, str. 234. — [6]) Srov. Pram. děj. č. IV, 239.

[p]) prelium 2. — [q]) militariis 2. — [r]) DC 2. — [s]) et in villis 2. — [t]) nemá 2. — [u]) Netensi 2. — [v]) interemit 2. — [x]) si 2. — [y]) Swydnycz 2. — [z]) Wenczeslay 2 a tak pravidelně. — [a]) nemá 2.

Isti fuerunt reges Romanorum ab anno Domini M°CC°XCIIII°:

Primus Adolphus de Nasau, secundus Albertus de Austria, tercius Henricus imperator, quartus Lodeuicus et Fridericus simul.

Capitulum XXXI.

De vocacione ad curiam Romanam venerabilis in Christo patris et domini, domini Johannis IIII, Pragensis episcopi XXVII, et de eius actibus gloriosis.

Aliene felicitatis dolor est invidia; et sicut caritas virtutum est excellentissima, sic invidia est viciorum pessima. Licet per omne vicium virus[b]) antiqui hostis humano cordi infundatur; in zelo invidie omnia interiora concuciuntur et virtutes eiciuntur. Et est sicut grecus ignis aquis non valens extingui.[c]) Hoc vicio accensus nullum scelus perhorescit, non parcens innocenti neque nocenti. Hoc denique vicio refertus malicie auctor, fraudis inventor pessimus Duringus[d]) Henricus spurius de Sonburch, qui se gerebat pro preposito Lithomericensi,[e]) procuravit, quod venerabilis pater dominus Johannes quartus, Pragensis episcopus XXVII^us^, ad curiam fuit vocatus Romanam, tempore sanctissimi in Christo patris et domini, domini Johannis pape XXII^i^, qui tunc in Auinione, civitate imperii, residebat. In qua curia prefatus dominus episcopus reverendus multas sustinuit adversitates, que quidem, velud ignis aurum, lima ferrum, tribula frumentum ipsum purgaverunt et in omnibus virtutibus corroboraverunt, de quibus eum Deus gloriosus eripuit potenter et a malis protexit universis. Verum tamen cum predicto spurio[f]) Henrico de Sonburch[g]) per XI annos extitit in accione. Qui quidem dominus episcopus existens innocens et iustus predicto spurio[h]) adversario suo devicto cum emulis suis universis et inimicis. Unde cardinales quam plures, archiepiscopi, episcopi et prelati, zelatores et amatores fidei,[i]) ei congratulabantur. Sicque victoria obtènta et a summo pontifice licencia et benediccione cum multis graciis recepta ad suam Pragensem diocesim in anno Domini M°CCC°XXIX°, anno vero ordinacionis sue XXVIII°, procul omni impedimento est profectus ecclesiamque suam et civitatem Pragensem in die beatorum Processi et Martiniani, martirum cum maximo honore itravit cum ingenti quoque exultacione occurrentibus prelatis universis, exemptis et non exemptis, baronibus, nobilibus, civibus et alia cleri et populi multitudine copiosa. Et specialiter prelati et canonici cum suo clero[l]) et reliquiis sanctorum et vexillis de ecclesia sua Pragensi sibi processionaliter obviam euntes occurrerunt. Demum cum ipso in prefata ecclesia existentes omnes[m]): Te Deum laudamus cantaverunt cum concentu organorum. Insuper populi omnes ecclesiarum, universique religiosi de civitate Pragensi similiter cum reliquiis sanctorum laudantes Deum ei obviam processerunt. Et quia bona episcopatus in absencia diuturna domini episcopi reverendi fuerunt distracta et per nobiles regni occupata, cum magnis impensis et laboribus eadem recuperavit, municiones munivit et multa comoda et edificia in variis locis instauravit. Et[n]) non solum cultum divinum amplificavit sanctis doctrinis et constitucionibus erudiendo, verum eciam in suo episcopatu et in aliis locis sue diocesis ecclesias multas construxit, ipsas devocius Deo et suis sanctis, ubi prius non erant, cum solempnitate magna dedicavit.[o]) Et non solum villas et opida pro augmento bonorum ecclesie, verum eciam castra valida et famosa laudabiliter comparavit, videlicet Hiersensteyn[p]) et Montem episcopalem, quod prius Gyersperch[q]) vocabatur, cum omnibus[r]) possessionibus ac circumstanciis universis.

Ceterum advertens venerabilis pater et[s]) dominus, dominus[t]) Johannes Pragensis episcopus, quod opera bona hominem glorificant, ministrando materiam eterne corone et hominem adinstar vestimenti decorando et ipsum in perpetuum non deserendo, adauxit igitur operibus[u]) salubribus opera salutifera. Nam in quarto anno reversionis

---

[b]) intus 2. — [c]) extinguere 2. — [d]) Durinkus de Somburg Henricus 2. — [e]) Lutomiric. 2. — [f]) nemá 2. — [g]) Sonburg continue per 2. — [h]) nemá 2. — [i]) iusticie 2. — [l]) clero, cum reliquiis 2. — [m]) omnes cum gaudio: Te Deum 2. — [n]) Et sic 2. — [o]) dotavit 2. — [p]) Hyerssten 2. — [q]) Geygrsperch 2. — [r]) suis 2. — [s]) nemá 2. — [t]) dom. — episc. nemá 2. — [u]) operibus salutaribus et salubribus 2.

sue de curia Romana et a. Dom. M°CCC°XXXII°, anno vero ordinacionis sue XXXI°, feria tercia in festo Penthecostes, convocatis ad se in Rudnycz venerabili suo fratre Przibislao, Sadoronensi episcopo, et honorabilibus ac religiosis viris Brewnouiensis et de Porta apostolorum abbatibus et aliis prelatis, nobilibus regni et civibus quam pluribus, ipso die monasterium sive ecclesiam collegiatam ibidem in Rudnicz ad laudem et gloriam[v]) omnipotentis Dei et beate virginis Marie cum magna solempnitate fundavit et[x]) deinde construxit lapidibus quadris et dolatis, muros in altum erigendo et testudine solida et decora ipsos continuando. Fenestras quoque miris et artificiosis celaturis celte sculptis, vitris pulcherrimis decoravit; et ibidem constituit prepositum et alios dominos et fratres canonicos regulares ordinis sancti Augustini, quibus et prefato monasterio sue fundacionis in presencia predictorum prelatorum et dominorum ac alia cleri et populi multitudine copiosa dominus episcopus contulit et donavit bona sua patrimonialia et alia personaliter empta et acquisita intuitu persone, ut in privilegiis dicti monasterii continetur. Ipsumque decoravit ymaginibus lapideis[y]) excellenter, artificialiter sculptis, auro et argento decoratis ac coloribus preciosis et picturis variis ac delicatis multipliciter distinctis. Et extrinsecus circa fenestras iussit sculpi in lapide clipeos proprios et ecclesie Pragensis auro claro superductos.[y*]) Et pretaxate ecclesie sue et dominis ibidem donavit libros varios, calices et ornatus diversos et preciosos et omnia necessaria eis lautissime ministrando.

Memoratus quoque dominus Johannes, reverendus Pragensis episcopus, considerans, quia per misericordiam specialiter Deo conplaceret et beati misericordes et ipsa obstat et resistit peccato a servitute dyabolica liberando et eterne glorie coniungendo. Unde ipse videns multa in Albea flumine pericula et hominibus et maxime pauperibus evenire dampna et incommoda, misericordia motus ibidem in Rudnicz pontem fieri disposuit ultra flumen. Et quia magistros ad tale opus peritos in regno Boemie nec in vicinis provinciis potuit reperire, unde misit ad curiam Romanam pro magistro Guilhemmo,[z]) optime in huiusmodi arte perito. Cum quo dominus episcopus, cum adhuc ibidem stetisset, de hac materia fuerat locutus, cui promisit ad regnum Boemie ad suam instanciam se transferre. Unde visis nunciis et litteris domini episcopi assumptis tribus sociis mox sine omni dilacione ad ipsum est profectus. Et anno Domini M°CCC°XXXIII°, anno vero ordinacionis eiusdem domini episcopi XXXII°, in festo sancti Bartholomei apostoli cum reliquiis sanctorum et magna devocione ac solempnitate in medio fluminis Albee pro fundamento aptatos et magnos lapides posuerunt. Prefatus quoque magister cum suis complicibus duos pilares pontis et unam testudinem perfecerunt. Et anno sequenti una cum suis copiose a domino episcopo remuneratus et honoratus ad propriam patriam est reversus. Dominus vero episcopus per alios artifices gentis nostre, qui ab illis advenis complete fuerant informati, de lapidibus solidis et dolatis ipsum pontem cum maximis sumptibus et expensis excellenter et laudabiliter complevit.

Et anno Domini M°CCC°XL°, anno vero[a]) ordinacionis sue XXXIX°, vocatis prefatis viris religiosis[b]) ac honorabilibus viris et dominis Pragensi, Curimensi, Gradicensi, Bechinensi nec non suo thesaurario Horssouiensi archidiaconis ac pluribus nobilibus regni in die Assumpcionis beate Marie virginis gloriose ecclesiam sue fundacionis in Rudnicz in[c]) honore sanctissime Trinitatis et in honore beatissime virginis Marie propria[d]) in persona dedicavit; et de cunctis partibus regni multitudo maxima venit populorum ad hanc solempnem dedicacionem, in qua magnos sumptus fecit et expensas. Ad hoc ipsum movit amor divinus et regine[e]) celorum.

Et eodem anno venerabilis dominus episcopus continens virtutem constancie et perseverancie, que inter ceteras virtutes sola meretur coronari et in ipsa constat tota salus animarum et omne bonum opus per ipsam consumatur.

---

[v]) gl. et honorem om. 2. — [x]) et — decoravit nemá 2. — [y]) lapidibus 2 lap. — [y*]) superductos nemá 2. — [z]) Gwilhelmo 2. — [a]) nemá 2. — [b]) ac — archidiaconis nemá 2. — [c]) honore — trinit. et nemá 2. — [d]) nemá 2. — [e]) regni 2.

Huius rei gracia tres prebendas canonicorum in ecclesia sua Pragensi ad gloriam et honorem sancte Trinitatis et trium sanctorum patronorum solempniter creavit et devote, large quoque et habundanter providit, quod alii canonici in cottidianis distribucionibus et alii ministri ecclesie nullum penitus detrimentum perceperunt. In quibus impendit M et D marcas argenti annexis pluribus sumptibus, largissimisque[f]) expensis de bonis sui episcopatus nichil in hoc facto impendit. Primam[g]) vero prebendam contulit domino Paulo de Cladna, fratri domini cancellarii sui, secundam domino Buskoni de Brasskow, suo vicario, terciam vero thesaurario suo domino Sdeslao, archidiacono Horssouiensi.

Et quia salus nostra consistit in adimplecione decalogi sive Dei decem mandatorum, si quis autem ex hiis prima duo adimplet, omnia alia adimplevit, quia in hiis duobus pendet lex et prophete: reverendus quoque dominus episcopus dileccionem Dei habuit et hoc in edificacione claustri et multarum aliarum ecclesiarum ostendit et in aliis pluribus sanctis operibus, quia probacio dileccionis est exhibicio operis. Dileccionem eciam proximi veraciter habuit, clare patet, quia[h]) videns multos pauperes in Rudnicz fame deficere et in platheis perire, hospitale solempne circa suum novum pontem propter eos edificavit et laudabiliter ac sufficienter dotavit et locupletavit. Nam villam Wetlam cum omnibus suis circumstanciis a quinque fratribus, filiis[i]) Potonis, emit pro DCC marcis et ultra; qui quidem fratres multa mala et incomoda racione vicinitatis hominibus fecerant in suo episcopatu. Regimen autem hospitalis commisit preposito suorum regularium canonicorum. Ad hec autem omnia et singula facienda induxit eum sua magna bonitas, que quidem paucis terminis nescit contineri, quia bonum est diffisivum et communicativum sui ipsius, sicut Deus est optimus et imo liberalissimus, quem[k]) dominus Johannes quartus, reverendus Pragensis episcopus XXVII[us], in sua liberalitate est laudabiliter imitatus et largitate.

Lilia candoris pupulant, rivique decoris.
Erumpunt valde, cuncta gens tu modo plaude
Presuli preclaro Johanni florido, caro.
Cum sis ornata, grandi titulo venerata,
Preclara cunctisque Boemia fabrica pontis,
Cuius structura sistit semper valitura
Ob quam australis plaga, pariter borealis
Fert se ruralem, quia nescivit[l]) dare talem.
Presul in exemplum voti sancti modo templum
Fecit, sic[m]) die cupiens placere Marie
Atque suo nato; petat, ut sua vita beato
Claudatur vita per virtutes redimita.
Istis alludit hospitale quoque prodit,
Te fore preclarum, cum sit miseris bene carum.
A te constructum, ut per dominum benedictum
Amen[n]) finem comitatur.

---

[f]) et larg. exped. 2. — [g]) Primam — Horsouiensi nemá 2. — [h]) quod 2. — [i]) nemá 1. — [k]) quem dom. rever. episc. in sua liberalitate est 2. — [l]) nescit 2. — [m]) simul 2. — [n]) Amen fin. comitatur nemá 2; ale za slovem benedictum má 2 připsáno červeně: Explicit primus liber secunde partis cronice Pragensis.

LIBER SECUNDUS.

Incipit [a]) secundus liber secunde partis cronice Pragensis, scriptus ad venerabilem patrem, dominum Johannem IIII, Pragensem episcopum XXVII.

Incipiunt [b]) capitula predicte secunde partis.

De statu regni Boemie et de redditu regis I.

Qualiter dominus Petrus de Rosenberch [c]) cum quibusdam baronibus se a rege averterunt . II.

De concordia inter regem et barones et de fame magna . . . . III.

Quod Karulus, rex Ungarie, duxit Beatricem, Boemie regis sororem . . . . IV.

De curia sive foresta regis et de impugnacione Pragensis civitatis . . . . V.

De congressu duorum regum Romanorum VI.

De recessu regis Boemie et de eius preliis VII.

De processu et eventu regis Boemie . VIII.

Quomodo virgo Maria, regis Boemie germana, est regina Francie facta et [d]) de matrimonio filiarum regis . . . . VIIII.

De bello duorum regum Romanorum et de victoria regis Boemorum . . . . X.

De liberacione ducis Austrie et de exilio regine Boemie . . . . XI.

De processu domini pape contra Lodeuicum regem . . . . XII.

De obsidione Metensis civitatis per regem Boemie . . . . XIII.

De adventu regis et regine in Boemiam XIIII.

De decima regali et de incursu populi paganorum . . . . XV.

De processu regis Boemie et de rege Lodeuico . . . . XVI.

De Lodeuico Bauaro et de papa scismatico XVII.

De victoria regis Boemie contra paganos XVIII.

De novitatibus morum, que tempore regis Johannis ortum habuerunt . . . . XVIIII.

De fundacione domine regine Elizabeth et de ipsius decessu . . . . XX.

Quomodo rex filio suo secundogenito Henrici, ducis Karinthie, filiam procuravit matrimonialiter copulari . . . . XXI.

De hiis, que egit rex Johannes in partibus Lombardie . . . . XXII.

De bellis inter Boemos et Australes . XXIII.

De bellis, que rex cum suo primogenito filio habuit contra inimicos . . . . XXIIII.

Capitulum I.

Incipit primum capitulum secundi libri secunde partis cronice Pragensis, et primo de statu regni Boemie et de reditu regis.

Tempore, [1]) quo disertus et expertus venerabilis pater dominus Petrus, sancte [e]) Maguntinensis ecclesie archiepiscopus, in regno Boemie manebat et Johannem regem reginamque Elizabeth regebat, florebat pax in Boemia iusticiaque vigebat. Tractabat enim

---

[1]) Kronika Petra Zbraslavského knihy II kap. I, Prameny děj. č. str. 241.

[a]) Slov Incipit — episcopum XXVII nemá 2. — [b]) Místo Incipit — partis má 2: Incipiunt tytuly secundi libri. Laus Domino Deo nostro Ihesu Christo. — [c]) Rosemberk 2. — [d]) est 2. — [e]) nemá 2.

1317 solerter cum quibusdam de Reno illustribus et cum nobilibus et baronibus terre negocia regni et regis non tantum armis, sed animis, consilio sapienti innixus. Plures autem nobiles de Boemia ipsum archiepiscopum oderunt pretendentes,[f]) quod de regno magnum thesaurum reportaret. Igitur revertitur ad suum archiepiscopatum. Unde regi et regine gubernacio regni incumbebat,[g]) sed rex nondum reversus fuerat,[h]) sed in Lucenburch sua comicia manebat. Quidam vero, qui tunc erant regine consiliarii, de recessu domini Maguntini gaudebant, putantes, quod ex illius absencia status regni deberet in melius mutari; sed res[i]) venit in contrarium. Incepit namque in regno ubique succrescere maius malum previo consilio, non sano. Stipendiarii de vicinis terris vocantur, qui tunc nobilibus regine obsequentibus sociati igne et gladio perturbant terminos, quos regine inimici possidebant. Hii vero in consilio regine principales fuere: dominus Conradus, Olomucensis episcopus, Henricus cancellarius, Wilhelmus de Waldek dictus Lepus, regni Boemie subcamerarius, et quidam de partibus Reni de Buches. Adversarii vero regine hii sunt: Henricus de Lipa[l]) cum filiis suis, Benesius de Wartemberch,[m]) Benesius de Michelsperch, Albertus de Zyeberch, Wilhelmus de Landenstayn,[n]) Berka de Duba cum fratre Henrico de Luchtenburch, Sdeslaus de Stermberch[o]) cum[p]) aliis multis. Verum tamen Petrus de Rosenberch, Bauarus de Strakonycz et filii Thobie magni, Marquardus et Hermanus de Gablona,[r]) Johannes de Dobrusca cum quibusdam nobilibus de Morauia permanent cum regina. Est autem[s]) parti uni altera pars adversa, ex quo spolia incessanter surgunt et bella. Cum vero discordia tam hostiliter inchoata magis ac magis cottidie succresceret et pars utraque ad bellandum acrius se disponeret, regina, ne tanta mala oculatim cerneret, assumptis sibi tribus pueris suis, Margareta, Guta et Wenczeslao, suo primogenito filio, conducente eam Wilhelmo Lepore XII° kal. Julii ad castrum Cubitum perrexit ibique[t]) tribus mensibus permansit. Interea anno Domini M°CCC°XVII°, in festo beati Johannis Baptiste congregantur nobiles 1317
ex utraque parte in civitate Pragensi et in hoc concilio duo eliguntur arbitri et duo superarbitri,[u]) ut dissensionis causa discrete discuciatur et pronunciata a partibus inviolabiliter debeant observari; et de hoc expediuntur nuncii ad regem et reginam. Interim Henricus[v]) de Lipa verbis humilibus graciam querit regine et de suis excessibus emendam promittit condignam, sed non invenit, quod querit. Ipse namque virginem Agnetem, regine sororem, non consenciente regina Henrico, duci Polonie, matrimonialiter[x]) tradidit in favorem domine Elizabet, que vocatur regina de Grecz, et ei in preiudicium regis et regine plus quam decuit adhesit, atque Johannem regem, cum ipsum regeret, non legaliter educavit et plus propria quam regalia negocia procuravit; sic et sibi et suis municiones, que ad regem pertinent, usurpavit. Ex hiis et similibus animus regine ita provocatur, quod ad faciendam vindictam pocius quam ad dandam graciam inclinatur. Hec itaque iusta duricia aut verius dura iusticia in mente feminea taliter indurata effecit in Boemia multa mala. Generose enim huius regine nobilis animus, que et qualis sit, que[y]) patitur et a quo et a quali iniuriam paciatur, advertit. Ut puta: regina a vasallo, domina a famulo, princeps a milite inmerito se iudicat talia sustinere; vindictam condignam expostulat, mallens pro tempore quassari regnum quam indebite contempni se et regium statum. Videns itaque regina, quod adversariorum contemptus contumaciter cresceret et quod ipsis sine virili consorcio resistere non valeret, regem in Boemiam postulat et invitat. Veniente itaque rege venerabilis pater dominus Johannes, Pragensis episcopus, cum pluribus baronibus ipsi ad Cubitum usque occurrerunt et de regalibus negociis diversa ibi[z]) consilia pertulerunt et XIIII° kalend. Decembris Pragam venit, ubi quidam fideles barones cum decenti familia se exhibent ad servicia regi facienda. Die quoque sexto post regis adventum, ipse cum venerabili patre domino Johanne, Pragensi episcopo, et cum pluribus aliis baronibus,

---

f) protendentes 2. — g) intundebat 2. — h) nemá 2. — i) rex 2. — l) Lippa 2 a tak níže skoro všude. — m) Wartemberk 2, a tak pravidelně všude na konci slov burk a berk, tak že není potřebí více odchylku tuto naznačovati. — n) Landestyn 2. — o) Sterymberk 2. — p) cum — Rosenberch nemá 2. — q) Straconycz 2. — r) Bablona 2. — s) namque 2. — t) ibidem 2. — u) subarbitri 2. — v) Heinricus 2. — x) coniugio 2. — y) nemá 2. — z) ibi contulerunt et cons. prot. et 2.

1317 licet hiemps esset, municiones plures inimicorum expugnavit et cum contra Sdeslaum de Sternberch [1]) rex movisset exercitum, ipse occurrens graciam regis invenit et fidem et servicium promittit.

Eodem anno dominus Egidius nacione Romanus, magister theologie maximus, per papam Bonifacium Bituriensis archiepiscopus factus, qui in sacra theologia et [a]) philosophia plurima volumina conscripsit, transiit ex hac vita.

Capitulum II.

Qualiter [b]) dominus Petrus de Rosenberch cum quibusdam baronibus se a rege averterunt.

1318 Anno Domini M°CCC°XVIII° statim in eiusdem anni principio contra Wilhelmum de Landenstayn, [1]) qui regalia bona occupans regem sprevit, acies regalis procedit; super quem rex audacter irruit, ipsius provinciam transiens exterminat et ignibus devastat. Porro Petrus de Rosenberch eiusdem Wilhelmi patruus pro ipso ad regem intercedit. Rex vero cum sua regalia expeteret, [c]) Petrus a rege avertitur et Wilhelmo adheret. Cumque [d]) adversariorum suorum duabus ebdomadis rex graviter possessiones lesisset, rex in Morauiam transiit, ibique quorumdam rebellium obtinuit municiones. Deinde bella augmentantur et multi pauperes et inopes efficiuntur, alii denudantur, alii captivantur et diversorum tormentorum gueribus amici pariter et inimici miserabiliter trucidantur. Sterilitas gravissima ex parte una populum cruciat, ex parte altera discordia, vite humane noverca, homines ledit acrius et tormentat. Porro rege existente in Morauia fama fallax volare incipit, quod omnes Boemos intendat [e]) rex excludere de terra. [f]) Huiuscemodi sermonem quidam nugigeruli finxerunt, volentes regem universitati reddere exosum. Hinc inter barones fit conspiracio et ab universo populo adversus regem fit malediccio, et regi barones omnes contradicunt et aiunt: Melius est, quod occidamur, quam a nativitatis solo viliter expellamur. Unde inimicicie, quas inter se quidam nobiles habuere, sedantur, ut conglobati forcius regi adversentur. 1318 Henricus quoque de Lipa, Petrus de Rosenberch et alii plures nobiles acceptis treugis sub pretextu concordie [g]) valida manu intrant Brunnam, dicentes se non aliud querere, nisi graciam et pacem. Porro rex, quia regni commodum desiderat et pacem, iniurias illatas sibi relaxat, [h]) omnibus, qui crimine obnoxii fuerunt lese maiestatis, dat [i]) et offert regium [k]) favorem. Sed statim dolus fit publicus, qui fuerat ocultatus; qui enim pacem postulant, pacem recusant. Domine, inquiunt, rex, scire vos cupimus, [l]) quod nullam vobiscum concordiam volumus inire, nec valemus, nisi pari modo Fridericum, ducem Austrie, quem legittimum asserimus regem Romanorum, huic concordie inseramus; taliter cum ipso constringimur, quod ipsum non deserimus. Hiis auditis rex graviter provocatur et tractatus, qui pacem pretenderat, ad acriorem seviciam commutatur. Primitus namque Johannes rex cum Lodeuico, qui se gerebat pro rege Romanorum, adversus Fridericum [m]) de Austria adeo compromiserat, quod illo incluso cum suis baronibus concordiam facere non valebat. Videns itaque rex, quod Henricus de Lipa cum suis non ageret secum sincere et quod exercitum haberet forciorem, cupiens periculum evitare Pragam cum regina III° kal. Marcii est reversus. Interea rex per dictum regem Lodeuicum in Egram vocatur et ad concilium invitatur. Cumque circa civitatem Sacz homines [n]) regis pervenissent [o]) pro pabulo equorum, Wilhelmus Lepus super eos irruit et multos vulneravit et CXLIIII captivavit. Inter quos fuit marssalcus regis et alii milites plures. Porro rex abinde recedit turbatus et sub magno disturbio regnum post se dereliquit. Et tunc ita [p]) malus status fuit in regno, sicut umquam fuit [q]) a sui primaria plantacione. Rex vero Johannes cum domina Elizabeth regina ad regem Lodeuicum X° kalend. April. in Egram pervenit et ibidem [r]) sua negocia pertractavit. Et die septimo, cum rex esset reversus in civitatem [s]) Cubitum, illuc Wilhelmus Lepus vocatus venit et pro se et pro suis obtinuit pacis treugas per tres

---

[1]) Tamtéž kap. II, str. 244—247.

[a]) et in phil. 2. — [b]) Qualiter — averterunt nemá 2. — [c]) repeteret 2. — [d]) Cum adv. 2. — [e]) intenderat 2. — [f]) terris 2. — [g]) Místo concordie — pacem má 2 concordie prefatum pacem. — [h]) subire relaxat 2. — [i]) nemá 2. — [k]) regni 2. — [l]) cupiunt 2. — [m]) Fr. ducem de A. 2. — [n]) nemá 2. — [o]) exivissent 2. — [p]) nemá 2. — [q]) f. et a sua 2. — [r]) ibi 2. — [s]) nemá 2.

1318 ebdomadas duraturas; et Petrus de Rosenberch civitatem Budways potenter obsedit, sed hiis auditis ab obsidione recedit.

Capitulum III.

De[t]) concordia inter regem et barones et de fame magna.

Dum [1]) multa mala in Boemia invalescerent crebrescendo et iam homines miseria thabefacti de omni consolacione desperarent, quia omnes modi concordie fuerant refutati, dextera Dei obstetricante accidit, quod rex Ludeuicus regem cum regina nec non barones Boemie, qui fuerant discordie auctores, in Tust civitatem convocavit et in die beati Georgii inter partes contrarias reconcilians concordiam sub temporis brevis conpedio ordinavit et universos barones[u]) et nobiles gracie regie reformavit. Unde ipsi novo iuramento ad fidem regi servandam se firmiter obligaverunt. Et ibi Henricum de Lipa ex communi consilio nobilium rex regni fecit subcamerarium. Et ibi rex Johannes iuravit et statuit, quod omnes Rynenses[v]) et hospites, qui sibi auxilium in bellis prestiterant, a se debeat excludere et a regno, nec alicui advene beneficia committere, sed cum Boemorum consilio universa velit regni negocia pertractare. Ibi concordia ordinatur, pax proclamatur, populus quasi[x]) de morte resurgens letatur; perierant quippe multa milia hominum propter defectum concordie. Nam discordia durante nimia famis invaluit[y]) et miseria; in omnibus locis magne fovee fodiebantur, que mortuorum cadaveribus replebantur. In tantum enim fames invaluerat, quod quidam rustici cum uxoribus eorum[z]) propria domicilia deserentes, petunt silvas, homines, quos reperiunt, occidunt et eos comedunt et sic se misere pascunt.

Et anno Domini M°CCC°XVIII° venerabilis pater dominus Johannes IIIIus, Pragensis episcopus XXVIIus, ad curiam Romanam fuit vocatus et quomodo ibi magnifice et honeste steterit et victoriam gloriose de inimicis suis obtinuerit et cum gloria ingenti reversus fuerit, in primo libro 1318
huius secunde partis est sufficienter pertractatum.

Eodem anno dominus Johannes papa delevit becardos girovagos et beginas, quorum secta omnes fere civitates in magna multitudine repleverat; quos ipse sub anathemate reprobat et condempnat.

Capitulum IV.

Quod[a]) Karulus, rex Vngarie, duxit Beatricem, Boemie regis sororem.

Eodem [2]) anno Karulus, filius Karuli, regis Si- 1318
cilie, factus rex Vngarie, sua prima absque liberis viduatus uxore, misit comites Vngarie ad regem Boemie, petens, quod[b]) unam de sororibus suis velit pro coniuge sibi dare. Hac legacione amicabiliter suscepta misit in Lucenburch pro suis sororibus, quarum maior Maria vocabatur, iunior vero Beatrix. Rex igitur peticioni nunciorum regis Vngarie annuens liberam opcionem eis dedit, ut unam de sororibus suis eligant. Ipsi vero Beatricem iuniorem filiam[c]) sibi postulant assignari dominam Vngarie et reginam. Unde mox puella ad manus comitum presencium regi Vngarie licet absenti legittime desponsatur; que sibi deducta rite festiva solempnitas nupciarum celebratur et in brevi in reginam Vngarie coronatur.

Eodem [3]) anno rex Boemie ducatum Opauie contulit Nicolao, filio senioris ducis Nicolai. Qui quidem[d]) senior dux Nicolaus illegittimus frater extitit regis Wencezslai.

Eodem [4]) anno in die beate Cecilie virginis secundus[e]) filius regi Johanni nascitur et in ecclesia Pragensi baptisatur et Przsemysl nominatur.

Et anno Domini MCCCXIX° insurrexerunt qui- 1319
dam homines iniqui pacis et concordie adversarii, filii scelerati, qui lingua dolosa et odii sermonibus inter regem et reginam sunt conati discordiam seminare. Dixerunt enim: Domine rex, vos scitis, quod honor regis exigit et requirit, ut rex quilibet regere debeat et non regi; videmus vero contrarium, quod mulier vos regit, vos circumdedit, vos adeo fasci-

[1]) Kronika Zbraslavská kn. II, kap. III, Prameny děj. č. IV, str. 247. — [2]) Tamže kn. II, kap. V, str. 249. — [3]) Tamtéž str. 250. — [4]) Tamtéž kn. II, kap. V, str. 250.

[t]) Nápisu toho nemá ruk. 2. — [u]) barones igitur nobiles grac. 2. — [v]) Rinenses 2. — [x]) nemá 2. — [y]) prevaluit miseria. — [z]) suis 2. — [a]) Nápisu kapitoly této nemá ruk. 2. — [b]) ut 2. — [c]) virginem 2. — [d]) nemá 2. — [e]) nemá 2.

1319 navit, quod aliud non facitis, quam quod ipsa dicit. Fallimini in hoc facto, illa malum vestrum cogitat et vos separari a regno sagaciter laborat. Seniorem, inquiunt, filium vestrum Wencezslaum vult tradere quibusdam baronibus, ut ipsum pro rege habeant et vos excludant, et quamdiu consiliis uxoris vestre adhesistis, nunquam pacem in regno habuistis. Nunc igitur nostris consiliis intendatis, hanc reginam coniugem vestram non attendite, sed iubete, ut opus exerceat muliebre, unde adhereatis nobis et nos stabimus et pugnabimus pro vobis. Hec hii consuluerunt, qui[f]) reginam odio habuerunt. Credidit igitur rex eorum verbis et commisit totaliter cum iuramento illis. In consiliis istis Henricus de Lipa fuit principalis. Et idem Henricus dominam Elizabeth, novercam nostre regine, cum scandalo multorum valde dilexit. Unde ut illi amplius placere posset, istam plus despexit. Iste enim due regine habebant inter se odium singulare.

Erat autem tunc regina cum tribus pueris in castro Cubitensi, quod sue tunc fuerat subditum potestati. Rex itaque[g]) iam perversus animo exiens de Praga cum armatis multis ad predictum castrum venit et se velle reginam visitare pacifice simulavit et[h]) turres castri dari[i]) petiit, et turrium custodes tanta inportunitate perterritos et aliquantulum reluctantes missis iaculis acriter impugnavit. Regina de hoc impetu miratur et videns regis vesaniam spiritu turbatur. Et altera die, intervenientibus quibusdam tractatibus, castrum ad manus regis totaliter resignatur. Demum regina in castro pueris suis derelictis turbata cum familia pauca recedit et in Melniko[k]) se recepit. Et statim post rex quasdam personas regine familiares et que eidem diu servierant gravissime fuit persecutus et quasdam a servicio eius[l]) alienavit. Et ecce, quos[m]) Deus coniunxit, consilium pessimum disiunxit. Unde rex quasi iam rupto freno racionis et cassato[n]) vinculo matrimonialis dileccionis totus efficitur effrenis, vincitur voluptate, regitur perversa voluntante et sic in ipso tyrannidis operacio reperitur. In alea talis ludendo irascitur, proferens verba inhonesta, nocturno quandoque tempore cum solo famulo discurrit per vicos et platheas in Pragensi civitate et semel fuit fere a 1319
servis judicis interemptus, sed cognitum per vocem illesum dimiserunt. Et si missas audivit, non ex devocione, sed ex humane verecundie compulsione non instat oracionibus sed vanis confabulacionibus, et non solum in verbis sed eciam in factis inconstanciam ostendit.

Qualis adhuc crescens fuerit post hec adolescens,
Nemo potest scire, solet illud sepe venire,
Quod puer angelicus post[o]) in senio fit iniquus.
Hoc est deflendum, tali sit conpaciendum,
Cui[p]) sic decrescit sua virtus, quando senescit.
Plus conmendatur, qui sub puero reprobatur
Et post laudatur, cum vir bonus efficiatur.

Capitulum V.

De[q]) curia sive foresta regis et de inpugnacione Pragensis civitatis.

Accesserunt[1]) ad regem eodem anno quidam iuvenes filii baronum, plus moti fatuitate, quam strennuitate et aiunt: Domine rex, per torneamenta et hastiludia, nec non per alia exercicia militaria vestra diffundetur gloria et admirabile erit nomen vestrum in universa terra. Edicite itaque tabulam rotundam, Arthusii scilicet curiam, et ex hoc reportabitis gloriam perpetuis temporibus memorandam. Igitur rex juvenilibus rectus consiliis, principibus, comitibus, nobilibus[r]) scribit per Almaniam universis, multa spondens in literis et publicis instrumentis. Accipit itaque rex a civibus et claustralibus magnam pecuniam propter hujusmodi fatuitatem celebrandam. Fit itaque in orto ferarum iuxta Pragam quedam structura lignea, que pro spectaculo publico foret apta. Siccine festum beati Johannis baptiste, quod pro termino illius festivitatis assignatum fuerat, appropinquat.[s]) Sed de aliis terris nobiles non venerunt. Unde:

Edictum festum finem non sumit honestum.
Non incepisse melius fuit et tacuisse,
Quam sic confundi sine re per climata mundi.

---

[1]) Tamtéž kap. VII, str. 252.

[f]) quia 2. — [g]) ergo 2. — [h]) et statim 2. — [i]) dare 2. — [k]) Mielnik 2. — [l]) ipsius 2. — [m]) nemá 2. — [n]) cessato 2. — [o]) nemá 2. — [p]) quod 1. — [q]) Nápisu kapituly nemá zase ruk. 2. — [r]) ac nobilibus 2. — [s]) accessit 2.

1319 Eodem tempore diversis monasteriis magnam violenciam rex iste fecit et suam [t]) tyrannidem exercendo multis indebite et iniuste abstulit possessiones, illasque inter suos satellites divisit et sic de salute anime sue non curavit.

Factum [1]) est quoque illo tempore, [quod] cum cives Pragenses et seniores populi conspicerent, quod per regem iniquis sugerentibus consiliariis pene omnibus regni incolis violencie et gravamina fierent, convenerunt unanimiter et dixerunt: Videmus et experimento didicimus, quod rex noster regitur consilio pernicioso, regitur et seducitur, regnum destruitur, omnibus violencia infertur. Quid igitur faciemus, quamdiu talia sustinere debemus? Igitur cognaciones singule, que Prage alicuius dissensionis materiam inter se habuerunt, amicabiliter ratis compromissionibus [u]) concordaverunt, et sic pariter confederati ad promovendam rem publicam et bonum Boemice gentis, qui forciores animis et armis esse possent, elegerunt. Non erat intencio eorum, quod regi vellent rebellare, sed eum de communi statu regni fideliter informare. Venerunt itaque ad regem, qui tunc Brunne erat, viri mendaces dicentes:

Cives Pragenses acuunt iam fortiter enses;
Conducunt gentes contra vos stare volentes;
Jam non tardate, Pragam subito properate
Et compescatis tales et eos capiatis.

Hiis verbis rex statim credidit et exercitum congregavit et VIII° idus [v]) Julii castrum Pragense, civitatem invasurus cum armatis ascendit. Precedenti vero die regina per cives vocata de Melnyko [x]) Pragam venerat et quia regem malo consilio corruptum timuit, ideo in civitate Pragensi Maiori cum civibus remanebat. Wilhelmus quoque Lepus, Petrus de Rosenberch, Wilhelmus de Landenstayn, hii et plures alii regine et civibus adherebant. Porro dux Nicolaus de Opauia, Henricus de Lipa et multi nobiles regni in castro erant cum rege. Qui omnes consuluerunt, quod rex deberet se de civibus atrociter [y]) vindicare, et quidam contra reginam regis iram procaciter excitabant. Cives quoque Maioris civitatis Pragensis ex utraque parte occupaverant pontem. Civitas vero Minor cum rege stabat coacta.

Ecce novum bellum surgit rarumque duellum. 1319
Ex una parte rex stat regnareque Marte
Contra reginam gestit, querendo ruinam
Urbis Pragensis, en sevit regius ensis.
Uxor contra virum, servus dominum modo mirum
Bellum suscepit, hinc lucrum nemo recepit.
Si caput et reliquum corpus discordat, iniquum.
Estque repleta malis multis discordia talis.

Igitur per regem et per eos, qui cum eo [z]) erant, dampna cottidie bonis civium inferuntur et hinc inde passim plura prelia particulariter comittuntur ex utraque parte. Plures autem cives de cognacione Jacobi clamdestine regi adheserunt. Tandem in die septem [a]) fratrum rex cum septem panneriis sive vexillis et CCC galeis de castro egrediens ante Maiorem civitatem versus claustrum Sderaz venit et plura edificia cremando civitatem hostiliter impugnavit et propter scisma, quod erat inter vulgares, rex civitatem obtinuisset, si Wilhelmus Lepus cum suis non resistisset. Venit autem Petrus de Rosenberch die altera cum CD pugnatoribus in subsidium civitatis. Demum elapsis octo diebus inter regem et reginam et cives concordia est facta. Post dies vero XIIII rex sex illos, qui capitanei electi fuerant in civitate, a regno excludere volebat et a reliquis civibus cepit pecunias extorquere. Et hoc usque hodie per modum coaccionis et nove adinvencionis a civibus exigitur et in pluribus populus cruciatur.

Capitulum VI.

De [b]) congressione duorum regum Romanorum.

Eodem [2]) anno mense Septembri Ludwycus de Bauaria et Fridericus de Austria, qui se ambo reges Romanorum asserebant, cum copiosis exercitibus [c]) contra se venerunt et prope civitatem Mulendorf castra sua sunt metati. Et quia Ludeuicus copiosiorem turbam pugnancium habuit, voluit ipsum invadere, sed fluvius in medio fluens ipsum impedivit. Demum Ludeuicus tradicionem et perfidiam quorumdam, quos secum habuit, intelligens, ad superiores partes disposuit se transferre et quia Fridericus ipsum insequi non valuit, circa Danubium Bauariam prope [d]) Ratis-

[1]) Tamtéž str. 252, sloupec druhý. — [2]) Tamtéž kn. II, kap. VIII, str. 253.

[t]) sic 2. — [u]) cum promissionibus 2. — [v]) kalendas 1. — [x]) Myelniko 2. — [y]) acre 2. — [z]) ipso 2. — [a]) quinque 2. — [b]) Nápisu kapitoly této nemá ruk. 2. — [c]) exerc. hostiliter contra 2. — [d]) et prope 2.

1319 ponam, gravibus incendiis et spoliis conturbavit. Venerant autem tunc de Boemia in auxilium Ludeuico aliqui barones cum armatis, inter quos precipuus erat dominus Wilhelmus dictus Lepus, qui vir bellicosus extitit et ideo factus famosus. Qui quidem inter familiares contencione exorta thelo vulneratur et die VIII° moritur et in Boemia in monasterio, quod suus avus fundaverat, sepelitur.

Anno et mense predicto pius et pacificus princeps Wolframus, marchio Bramburgensis, moritur sine liberis, qui excreverat in diviciis et potencia suos antecessores. Igitur circumsedentes principes mox inceperunt occupare civitates sibi viciniores, Johanni vero regi Boemie barones et cives de districtu Budisinensi homagium prestare promiserunt et ipse cupiens plura de bonis dicti marchionatus possidere, cum [e]) CCC galeis cepit fines Saxonie visitare. Opidum, quod Sumerweld [f]) dicitur, tunc obtinuit, Gubny civitatem rex fortiter inpugnavit, sed abinde modicum utilitatis reportavit.

Hoc anno obiit Beatrix, regina Vngarie. Hic annus de gracia Dei uberrimus in vino et blado fuit in pluribus locis; mensura, que stricho vulgariter dicitur, pro uno grosso vendebatur.

Capitulum VII.

De [g]) recessu regis Boemie et de eius preliis.

1319 Anno [1]) Domini M°CCC°XX° in die sanctorum Innocentum in crepusculo sub silencio Johannes, rex Boemie, cum paucis de Praga egrediens versus Lucemburch iter arripuit, ubi per unius anni circulum
1320 manens cum Remensi ac Leodiensi [h]) episcopis atque cum aliis principibus, comitibus et aliis vicinis prelia multa commisit. Henricus vero de Lipa, capitaneus regni constitutus, pacem competenter ordinavit in regno et humane nature necessaria in habundancia habentur. Revixit gens et exsultat, que ante annos tres quasi mortua pre fame iacebat.

Eodem anno XII° kal. Maii regis Boemie filius Przsemysl [i]) secundogenitus moritur et in Aula Regia sepelitur. Et tunc nonis Junii obiit venerabilis pater dominus Petrus, Maguntinus archiepiscopus, 1320
qui fuerat sapiencia et sciencia preditus et potencia.

Eodem [2]) anno Loketko, dux Sandomerie, a sede apostolica obtinuit coronam regalem Polonie et in preiudicium regis Boemie insigniri regio dyademate super regnum Polonie a Gnesnensi archiepiscopo in Crakouia se permisit. Incepit statim denarium sancti Petri de unoquoque capite humano sedi apostolice solvere decimaliter, qui longo tempore denegatus fuerat, ut dicitur, de facto, non de iure. Verumtamen, quia duces Slezie hunc denarium apostolico denegant, ipsorum dominia usque hodie stant sub interdicto.

Surrexit [3]) hiis temporibus quidam [k]) plebeyus populus de Gallie diversis partibus, congregatus circiter XL milia virorum, qui se pastores nominabant, transfretareque mare gestiens et passagium facere devota concepcione tamen erronea intencione proponebat. Qui cum in Avinione ante domini Johannis pape palacium venisset cum turmis suis et thesauros ecclesie pro generali passagio reservatos cum impetu requisisset, papa mox huic errori resistens, hunc errabundum exercitum dispergi mandavit et ipsum sub anathemate reprobavit. Hic populus sic dispergitur, pro quo venerit, ignoratur.

Hoc anno iterum duo exercitus validi duorum regum Romanorum, videlicet Ludeuici de Bauaria et Friderici de Austria prope civitatem Argentinam in Alsacia convenerunt et non conflictum sed multitudinem pauperum in suo transitu fecerunt.

Capitulum VIII.

De processu et eventu Johannis, regis Bohemie.

Anno [4]) Domini MCCCXXI° rex Boemie de co- 1321
micia sua Pragam veniens in octava Purificacionis beate Virginis. Qui elapsis XV diebus torneamentum, ad quod plures nobiles vocavit, [l]) habuit in foro Pragensi; in quo de dextrario graviter cecidit in luto diucius volutatus, equorumque pedibus multum conculcatus, tandem tamquam semivivus scenolentis armis et vestibus totaliter deformatus de multitudine

[1]) Kronika Zbrasl. kn. II, kap. VIII, str. 255. — [2]) Tamtéž kn. II, kap. IX, str. 256. — [3]) Tamtéž kap. IX, str. 257. — [4]) Tamtéž kap. X, str. 257.

[e]) tunc 2. — [f]) Simerweld 2. — [g]) Nápis kapitoly schází v ruk. 2. — [h]) Leodinensi 2. — [i]) Przyemysl 2. — [k]) quidam — partibus nemá 2 — [l]) vocaverat 2.

1321 fuerat vix extractus. Per hanc sinistram sortem suscepit rex in corpore gravem dolorem.

Eodem anno iterum rex in vigilia beati Johannis Baptiste ad comiciam suam revertitur clamdestine cum paucis. Interrogatus, quare in regno non remaneret, respondit, quod solum natalis patrie dulcissimum sibi foret.

Hoc anno in die beatorum Petri et [m]) Pauli apostolorum feria sexta eclipsis solis exstitit, que ab hora prima usque ad horam terciam perduravit. Qua facta statim postea omnium in terra nascencium, grana et semina, que antea fuerant bene disposita, sunt quasi visibiliter diminuta, subsecuntur magne inundaciones fluminum, que fecerunt in villis et in campis magnum dampnum. Verumtamen quidam de Boemorum fuerant ipsa die Rome et nullum signum eclipsis solis viderunt.

Eodem [1]) anno in partibus Reni et Gallie omnium leprosorum habitacula igne sunt concremata et ipsi pariter sunt cremati. Insonuerat namque fama publica, quod ipsi leprosi per Judeos et Saracenos corrupti christianis darent et oculte ministrarent in aquis, puteis et fontibus toxicum et venena; ob hanc calamitatem plures putei in partibus Gallicanis humo sunt repleti vel superius caute cooperti.

Hoc [2]) anno generosa et Deo devota domina, quondam regis Przsemysl [n]) filia, abbatissa ad sanctum Georgium in castro Pragensi dicta Chunegundis moritur et in suo monasterio, ubi multis annis abbatizaverat utiliter, sepelitur.

Capitulum IX.

Quomodo [n*]) virgo Maria, regis Boemie germana, est regina Francie facta et de matrimonio filiarum regis.

Anno [3]) Domini M°CCC°XXII°, IIII° idus Aprilis Maria, virgo elegantissima, Boemie regis germana, de regno Boemie, in quo [o]) tribus annis cum Elizabet regina decenter permanserat, [o*]) in Lucenburch est deducta. Demum in festo beati Bartholomei dicta virgo Karulo, regi Francie, in coniugio legitime copulatur et anno sequenti in die sancti Spiritus Parisius in reginam Francie solempniter coronatur. 1322
Verumtamen regine priori, ducis Burgundie filie, per eundem regem prius repudiate, apostolice sedis concedit dispensacio, ut ipsa nubere valeat alteri viro.

Eodem [4]) anno regi Boemie filius tercius nascitur ex regina Elizabet et in octava beati Viti baptizatur et binomus efficitur, quia Johannes et Henricus nominatur.

Eodem [5]) anno virtuosa domina Margareta, Wenceslai sexti regis Boemie filia, Boleslai, ducis Slezie de Lignycz, uxor legittima, in Grecz in [p]) puerperio moritur et in Aula Regia sepelitur.

Eodem [6]) anno, mense Julio, Johannes rex in regnum de Lucenburch est reversus, ardua negocia tractaturus et ipse Margaretam, maiorem filiam suam, Henrico, duci Bauarie, matrimonialiter copulavit; Gutam vero filiam suam minorem, Friderico, marchioni Mysnensi, legittime desponsavit. Regina quoque Elizabet cum maiori filia sua in Bauaria longo tempore morabatur, quia rex bona ad eam spectancia pluribus obligacionibus inbrigavit. Altera quoque regina Elizabet de Grecz dicta [p*]) multum est ante regis oculos non sine multorum scandalo graciosa.

Eodem [7]) anno, XII° kal. Augusti, quoddam inopinabile accidit factum. Num honorabilis vir Johannes, Wencezslai regis filius, licet illegittimus, regni Boemie cancellarius et Wyssegradensis prepositus, a rege Prage capitur et per eum a dignitatibus degradatur et ut unam mortem eligat, compellitur et coartatur. Imponitque ei rex fraudem et dolum et quod prebuerit ei consilium iniquum, per quod posset rex et regnum periclitari. Ille verecundia et terrore vehementer concutitur, et quid respondere debeat, ignorat. Ipsum nobiles instigant, ut verba regis fateatur esse vera, ut sic saltem mortem evadat. Hiis assentit, se reum dicit et graciam regis querit. Post multas contumelias et terrores, quas passus est a rege et a suis consiliariis, custodie mancipatur et noctis tempore clamdestine fugit et in Bauariam venit. Rex vero omnes prebendas et

[1]) Tamtéž kap. X, str. 257. — [2]) Tamže kap. X, str. 260. — [3]) Tamtéž kap. XI, str. 261. — [4]) Tamže kap. XI, str. 260. — [5]) Tamže kap. XI, str. 260 a 261. — [6]) Tamtéž str. 261. — [7]) Tamtéž str. 261 a 262.

[m]) et Pauli nemá 2. — [n]) Przyemysli 2. — [n*]) Nápis v ruk. 2 není. — [o]) in quo nemá 2. — [o*]) permansit 2. — [p]) nemá 2. — [p*]) nemá 2.

1322 dignitates suas de facto aliis contulit, non de iure. Postquam vero graciam regis est adeptus, episcopus Olomucensis est effectus et sic de inimicis suis honorifice triumphavit.

Capitulum X.

De [q]) bello duorum regum Romanorum et de victoria regis Boemorum.

Regum [1]) duorum Romanorum, videlicet Ludeuici de Bauaria et Friderici de Austria dampnosa contencio, que octo annis totam Almaniam graviter oppressit, hoc anno interveniente conflictu durissimo conquievit. Nam hii duo reges fortissimis coadunatis exercitibus, iuxta opidum Muldorf, [r]) situm in diocesi Salzburgensi, [s]) pariter convenerunt et in die beati Wenceslai martiris acerrimum prelium commiserunt. Porro Ludwicus regem Boemie, Henricum ducem Bauarie, generum eius, ac Bernhardum, ducem Slesie, habuit pro sua parte, comitum vero et nobilium de diversis partibus exercitus fuit magnus. Fridericus eciam cum fratre suo duce Austrie de diversis regnis exercitum habuerunt copiosum. Cumque isti exercitus ex adverso contra se iacerent, irruit spiritus fortitudinis in regem Boemie et regem Ludeuicum incitat ad prelium; universumque exercitum iubet in crastino esse paratum. Mane facto munitus sacrosancte eukaristie sacramento, missa completa bellum cum suis viriliter inchoat, feliciterque consumat, triumphum reportat. Haut dubium, quin sanctus Wencezslaus, Boemorum patronus, cum suo affuerit presidio, in cuius festo princeps sue patrie pro vita, pro pace et pro patria dimicavit in hoc bello durissimo, quod fere die duravit integro. [t]) Fridericus rex cum suo fratre capitur magnaque pugnancium occiditur multitudo. Sic itaque Lodeuicus rex divino fretus auxilio ex opitulacione regis Boemie hac die palmam victorie de hostibus obtinent gloriose. De parte utriusque exercitus MC viri in loco prelii mortui sunt inventi. Equorum tria milia sunt occisa. Et ibidem Plichta, [u]) baro strennuus, Boemus est occisus. De exercitu Friderici preter inter- 1322
fectos MCD viri nobiles sunt capti et reliqui fugierunt. Fridericus rex per regem Lodeuicum detinetur. Henricus vero, frater eius, dux Austrie, a rege Boemie in Burgelino [v]) vinculis mancipatur, cui presignatum fuit, quod rex Boemie fieret, quia Australes quasi certi fuerant de victoria adversariorum et terras veluti iam captorum inter se quodam funiculo distribucionis ante inicium prelii diviserunt nescientes, quod varii sunt eventus bellorum et quod victoria est de celo. Adhuc liberos hee terre habent duces tres uterinos fratres, Leupoldum, Ottonem, Albertum; hii laborant diligenter, ut duos captos de vinculis educant suos germanos. Rex Boemie XX° die Pragam ingreditur, post triumphum letanter suscipitur, clerus cantat, sonus campanarum resonat, populus letatur, tota civitas iocundatur.

Est igitur leta Praga leticiaque repleta.
In terra tota fit et hec victoria nota.
Omina sunt gentis sub nutibus omnipotentis,
Cui benedicamus, et ei laudes referamus.

Eodem [2]) anno inundacio maxima fuit aquarum et in quibusdam terris maximus fuit panis defectus.

Eodem [3]) anno rex Boemie de civitate et prouincia Egrensi pro XX milibus marcarum per Lodeuicum regem sibi obligatis [x]) pro debitis se nomine imperii intromittit et abinde iterum versus Lucenburch procedit et Henrico iuveni de Lipa regni gubernacula recommittit.

Capitulum XI.

De [y]) liberacione ducis Austrie et de exilio regine Boemie.

Anno [4]) Domini M°CCC°XXIII°, in die Nativitatis Christi Henricus, dux Austrie, de Burgelino [z]) Pragam fuit adductus et intervenientibus pactis et tractatibus diversis altera die procedens, fratres suos visitavit in Austria, qui cum condicionibus et pactis ab ipso duce capto factis nollent quiescere, prefatus dux pristine se captivati cepit ultroneus mancipare.

---

[1]) Tamtéž kap. XI, str. 262, druhý sloupec. — [2]) Tamže kap. XI, str. 263. — [3]) Tamže str. 264. — [4]) Tamže kap. XII, str. 264.

[q]) Nápis schází v ruk. 2. — [r]) Mulendorf 2. — [s]) Salburgensi 2. — [t]) tota 2. — [u]) Plychta 2. — [v]) Burglino 2. — [x]) obligatum 2. — [y]) Nápis schází v ruk. 2. — [z]) Burglino 2.

1323 In festo autem beati Bartholomei per Vngarie et Boemie reges [a]) inter alios amicabiles tractatus tractatum [b]) est, quod idem dux Austrie regi [debeat] novem milia marcarum argenti dare et quedam ardua privilegia resignare. Unum erat, in quo maiores barones Boemie temporibus Alberti, Romanorum regis, ducum Austrie genitoris, plura incaute fecerant iuramenta et promissa. [Hec omnia simul] cum privilegiis Henrici, ducis Karinthie, que habuit super regnum [c]) Boemie, resignare duces Austrie promiserunt; et quedam civitates cum municionibus regi obligantur et civitas Znoyma cum castro, que prius a regno fuerat abstracta, regi et regno iterum adunatur. [d])

Eodem [1]) anno in die Pasche Elizabet, regina Boemie, duas gemellas filias, Annam et Elizabet in Cambia Bauarie pariter est enixa.

Eodem [2]) anno Wenceslaus, regis primogenitus, de Boemia patre iubente ad regnum Francie deducitur, ubi Parisius per Mariam, reginam Francie, materteram suam, suscipitur et legaliter educatur. Eidem octenni [e]) puero ibidem puella nomine Blancza, soror fratris Philippi regis, de stirpe regia desponsatur.

Circa [3]) idem tempus in die sancti Spiritus Elizabet, dicta regina de Grecz, monasterium sanctimonialium ordinis Cisterciensis prope Brunnam fundavit, quod Aulam Marie nominavit.

Circa [4]) idem tempus Ludeuicus rex, filio suo primogenito Bramburgensem marchionatum contulit naturalibus principibus orbatum. Et eidem [f]) Cristofori, regis Dacie,[5]) filiam, matrimonialiter copulavit. Eodem anno rex Boemie de Lucenburch Pragam venit et decimam pecunie recepit ab universis regni civitatibus bernamque recepit ab omnibus, et sic cum eiulatu pauperum maximam pecuniam congregavit. Cum autem aliqua debita persolvisset et municiones aliquos a baronibus redemisset, iterum exivit de regno. Unde hoc anno Boemia facta est velut acephala et pupilla. Caruit enim domino episcopo, rege et regina; et ipsa licet vera esset heres Boemie hereditibusque pulcherrimis decorata, tamen aliquorum ba- 1324
ronum invidia graves persecuciones est perpessa. Ipsa enim regi instat, ut dispersum regnum colligat, caste, iuste et pie vivat. Hoc regni occupatoribus odii fomitem ministrabat. Ideo exulat in terra aliena. Luduicus vero rex necnon Henricus, dux Bauarie, gener ipsius regine, multe legalitatis officia ei liberaliter impendere studebant. [g])

Hoc anno in vigilia beati Urbani in nocte tantum gelu fuit, quod segetes, vites vineasque destruxit.

Notabile quoddam. [h])

Anno [6]) Domini M°CCC°XXIIII° propter hyemis et estatis in calore et humore temperanciam bladum et vinum fructusque arborum et principaliter propter bonam influenciam celestium corporum et universa terre nascencia optime provenerunt, nisi quod grando et fulmina in diversis mundi partibus, tam in occisione hominum quam lesione fructuum passim maxima dampna fecerunt; et quod rarum est, in vigilia beati Galli coruscaciones et ictus horribiles fulgurantis tonitrui fuerunt in aliquibus locis. Et circa festum Annunciacionis Maria, regina Francie, cum partu moritur et ad sanctum Dionisium honorifice sepelitur. Et rex Boemie vehementer expavit, cum hunc florem iuventutis, habentem morem senectutis audivit tam cito precisum.

Hoc [7]) anno in die beati Georgii sole oriente eclipsis eius fuit facta; sed vix ad unius hore spacium perduravit, et circa festum Penthecostes rex Ludeuicus filiam comitis Holandie duxit legittimam uxorem.

Hoc [8]) anno inter dominum Johannem papam XXII et inter Loduicum regem discordia, que latuerat, omnibus innotescit, et ex hac in sancta matre ecclesia cum scandalo maximum crescit scisma. Hii contra se alterutrum faciunt processus, quos ubique publicant et in ipsis processibus leges et iura allegant. Dominus papa in suis processibus Luduicum non regem, sed imperii nominat occupatorem; ac vice versa Luduicus de domino papa pronunciat con-

[1]) Tamtéž kap. XII, str. 264. — [2]) Tamtéž str. 264. — [3]) Tamtéž str. 265. — [4]) Tamtéž str. 265. — [5]) Správně Danie. — [6]) Tamtéž kap. XIII, str. 266. — [7]) Tamže str. 266. — [8]) Tamže str. 266.

[a]) Následující kus textu až po slovo adunatur podán jest správně dle rukopisu; ale tu se nalézá až nad míru skomolen, tak že k porozumění potřebí jest srovnati původní text v kronice Zbraslavské (Pram. děj. č. IV, str. 264). — [b]) et tractatum est 2. — [c]) nemá 2. — [d]) adunantur 2. — [e]) nemá 2. — [f]) eodem 2. — [g]) studebat 2. — [h]) Nápisu tohoto nemá ruk. 2.

1321 traria diversa. Sic itaque papa contra ipsum reges et principes suscitat et ipse contra eos repugnat. Uterque ipsorum episcopatus in Almania confert et ut heu hodie apparet, in multis kathedralibus ecclesiis error manet et non tantum in Almania, verum eciam in Lombardia illustres plurimi viri et plures civitates pape se opponunt, clavesque ecclesie sub excomunicacionis astricti vinculo vilipendunt et contra aliquos utpote contra Canem, dominum Veronensem, et civitatem Mediolanensem dominus papa tamquam contra rebelles exercitus bellatorum pluries transmisit, ut saltem gladio domaret materiali, quos sibi subiugare non poterat clave spirituali. Et proch dolor, aliquociens papalis exercitus ab adversariis fuit prostratus. Unde pariter petamus et dicamus:

Ecclesiam rege Christe; piam rege naviculamque
Petri, ne mersa pereat, sed abinde respersa
Scismata fac cedant, hanc ne de cetero ledant.

Capitulum XII.

De[i]) processu domini Johannis pape contra Luduicum regem.

Ut[1]) autem causa discordie, que inter dominum Johannem papam et Luduicum regem possit patere, hic processus continetur: Johannes, episcopus, servus servorum Dei. Dilectis filiis Johanni, Pragensi episcopo, ac capitulo[k]) ecclesie Pragensis salutem et apostolicam benediccionem. Nuper contra dilectum filium magnificum virum Luduicum, ducem Bauarie, super eo, quod eleccione sua in regem Romanorum promovendum imperatorem per quosdam, qui vocem in eleccione huiusmodi habere dicuntur, in discordia celebrata per sedem appostolicam, etc.[l]) — — indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum se noverit incursurum. Datum Avinione VII° idus Octobris, pontificatus nostri anno VIII°.

Capitulum XIII.

De obsidione Metensis civitatis per regem Boemie.

Eodem[2]) anno integro rex Boemie extra suum regnum permansit et in diversis Reni partibus multa prelia commisit, archiepiscopum Coloniensem graviter impugnavit. Tandem in vigilia beati Mathei ewangeliste Metensem civitatem potenter obsedit, quam diebus XIIII vallavit et variis molestiis conturbavit et in recessu in suis municionibus civitati vicinis validos inpugnatores ordinavit. 1321

Hoc[3]) anno dominus Johannes papa XXII^us fratrem Thomam de Aquino ordinis Predicatorum, sacre theologie magistrum, anno mortis sue quinquagesimo solempniter in Avinione canonizavit et ipsum sanctorum kathalogo annotavit. Hic[m]) sanctus Thomas cum in quadam capella Parisius ante ymaginem beate virginis devotus oraret, ymago dixit: Thoma, quid petis? At ille: Vitam eternam peto. Et Christus ei eciam apparens dixit, quod bene de corpore suo et sangwine scripsisset. Iste sanctus in theoloicis et in[n]) philosophicis scienciis tanta docuit et libros multos scripsit, quod nomen doctoris excellenter sibi usurpavit. Porro sanctus Thomas per dominum Gregorium X papam vocatus ad Lugdunense generale concilium in itinere constitutus iuxta abbaciam Cisterciensis ordinis, que dicitur Noua fossa, graviter est infirmatus et de hac vita migravit ad dominum. Hora eadem abbas vicini monasterii in choro stans sub nocturnis vigiliis sompno premitur, eidemque in visione una stella prelucida, ardens quasi facula ostenditur, que quasi de celo cadens ante altare maius in sanctuario se abscondit, et quid hoc esset, dum miraretur, audivit sanctum Thomam esse defunctum. Qui corpus ipsius in eodem loco sanctuarii sepelivit.

Grate Deo Thoma, quasi thus flagrans et aroma
Nomen odoriferum[o]) retinens, clarescere verum
Doctrine lumen fecisti, tu quasi flumen.
Hanc diffudisti, quia totum scibile scisti.
Sidus in ecclesia fueras, nunc vera zophia
Ad se te traxit, ibi quod perpes tibi fax sit.

---

[1]) Tamže kap. XIII, str. 267. — [2]) Tamže kap. XIII, str. 272. — [3]) Tamtéž str. 271.

[i]) Nápis kapitoly této není v ruk. 2. — [k]) capellano 2. — [l]) Znění celého listu jest v kronice Zbraslavské (Prameny děj. č. IV, str. 267), a proto chtíce ušetřiti místa, nepodáváme ho tuto. — [m]) Snahou po stručnosti zase věta následující jest skomolena. — [n]) nemá 2. — [o]) odiferum 2.

1324 Jam legis absque sono librum vite, quia throno
Doctorum celo resides et ibi[p]) sine velo
Cernis divinam faciem. Michi fer medicinam
Culpis languenti, propria virtute carenti.
Et michi solamen anime, pie fer pater, amen.

Hoc [1]) anno mense Augusto Elizabeth, Johannis regis filia, [que] gemella fuit nata, moritur et in Aula Regia sepelitur.

Capitulum XIV.

De adventu regis et regine in[q]) Boemiam.

1325 Anno [2]) Domini M°CCC°XXV° domina Elizabeth, regina Boemie, de partibus Bauarie ad regnum proprium est reversa. Igitur in adventu ipsius tripudiat populus universus et in crastino Circumcisionis Domini suscipiunt cum leticia hanc reginam. Ipsa namque duobus annis cum dimidio fuerat in Bauaria cum Margareta, sua filia, ubi per regem Ludeuicum et ducem Henricum, suum generum, fuit satis[r]) legaliter pertractata. Causa autem huius absencie fuit principalis, quod quidam barones contra ipsam regis animum odiose concitabant.

Venit [3]) eciam rex in die beati Gregorii pape non solum ob hoc,[s]) ut reginam videret, sed ut pecuniam ab hominibus extorqueret. Igitur per duos menses, quibus tunc rex in regno permansit, per diversos exaccionum modos XCV milia marcarum argenti congregavit; partem vero huius pecunie ad Renum secum detulit et partem creditoribus deputavit. Multi autem de incolis regni ex hoc turbantur advertentes terre destruccionem et nolentes sibi de huiusmodi gravaminibus consentire, et multi aiunt,[t]) quod non esset verus rex, sed tyrannus, qui destrueret statum reipublice et nisi quereret utilitatem suam et rei private.

Eodem [4]) anno Ludeuicus rex castrum Burgouo[u]) dictum, quod ad Fridericum regem adhuc captum respectum habuit, cum exercitu magno valavit, frater vero suus Leupoldus, dux Swewie,[v]) veniens eciam cum magno exercitu, obsessos valide[x]) liberavit et in brevi post rex[y]) Ludeuicus intervenientibus quibusdam tractatibus, regem Fridericum, qui[z]) usque ad tercium annum captus fuerat, a vinculis absolvit. 1325
Et hii duo principes, qui se nominant reges, simul pacifice habitant, et filius Ludeuici duxit filiam Friderici, licet hii pueri sint in tercia linea consanguinitatis constituti. Et est satis mirabile, quod uterque eorum scribit se regem Romanorum.

Et [5]) eciam mirabilis tunc fuit status in regno Boemie; nam rex extra regnum frequenter consuevit morari, et regnum uni capitaneo vel duobus committitur et pro determinata pecunia ad annum vel ad duos regnum exponitur, et incole regni quasi tributarii reputantur. Et regina residet Prage quasi vidua et liberis suis non liberaliter sed tenuiter providetur, et hereditates regine sunt ablate, vix tantum a regno suscipit, quod necessitatibus non dignitatibus suis valet providere. Igitur iam vulgariter dicitur: Rex, regimen, regula iuris iam exulat a regno, quilibet propria utitur voluntate. Jam pro lege officia regalia iam a consuetudine multum cessaverunt et[a]) aula. Non solum autem in temporalibus verum eciam in spiritualibus est debitus ordo permutatus. Sedes[a*]) enim Pragensis proprio tunc carens pastore regitur per administratores et bona ecclesie a pluribus per violenciam occupantur.

Regnum divisum, confusum, sicque recisum
Omnes heu cernunt, iam ius regaleque spernunt.
De regno plures consurgunt undique fures,
Res aliis rapiunt, passim mala plurima fiunt.
Absentem regem non curant, hinc sibi legem
Formant pro libito, mala tot sunt, quod modo vito
Omnia proferre. Finem des huic cito gwerre
Rex regum Christe, depellas omneque triste.

Capitulum XV.

De decima regali et de incursu populi paganorum.

Anno [6]) Domini M°CCC°XXVI° hyemps fuit dura et aspera, propter quam plurime arbores fructuose cum vinearum vitibus in Almanie partibus quasi radicitus perierunt. Estas sicca sine pluvia, inde se-

[1]) Tamtéž kap. XIII, str. 272. — [2]) Tamtéž kap. XIV, str. 272. — [3]) Tamtéž str. 273. — [4]) Tamtéž kap. XIV, str. 273. — [5]) Tamtéž kap. XVI, str. 275. — [6]) Tamtéž kap. XVII, str. 276.

[p]) ubi 2. — [q]) nemá 2. — [r]) status 2. — [s]) ob hoc nemá 2. — [t]) dicunt 2. — [u]) Burgono 1. — [v]) Sueuie 2. — [x]) valde 2. — [y]) regem 2. — [z]) nemá 2. — [a]) et nemá 2. — [a*]) Sedis rukopisy.

1326 mina estivalia defecerunt. Hoc anno per totum regnum Boemie et per dominium Lucenburgensis comicie propter mandatum domini Johannis pape Johanni regi totus clerus cogitur decimam ecclesiasticorum proventuum per triennium solvere, quod non fuit cuncto tempore retroacto.

Nam consueverunt reges, qui ante fuerunt,
Clero plura dare, de reque sua decimare,
Templaque fundare, locare, dotare, sacrare.
Sed[b]) contrarius ordo nepharius est modo visus,
Regibus additur, abditur legibus, ecce recisus
Est pulcherrimus, ordoque pessimus exit in orbem.
Qui dare debuit et sua prebuit, hanc sibi sordem,
Sumit, ut auferat et scelus[c]) aggregat es repetendo
A clero, cui sincero rex conpaciendo
Pectore deberet pocius dare, quicquid haberet.
Hoc fecit David, cum Melchisedech decimavit.

Et istis temporibus in Italie et Lombardie partibus homines tenentes cum ecclesia et quidam cum imperio, videlicet Gwelfi et Giblini, plus solito innovant[d]) odium antiquum et contra se acerrime cotidie pugnant. Tantus sanguis inter eos modo effunditur frequenter, quod pia mens hoc advertens merito conturbatur. Et Rome multa bella committuntur inter Vrsinos et Columpnenses. Huius rei gracia dominus Johannes XXII[us] papa multos armatorum exercitus hoc[1]) anno inter diversas Italie partes contra Giblinos pro stipendio pugnaturos transmittit, quos frequencius in pluribus civitatibus et in campis pars adversa victrix superat, vulnerat, detinet atque mactat. Nam de papalibus armigeris, ut asserit publica fama, in diversis locis corruerunt plus quam XL millia pugnatorum. Flebile est hoc dicere, vel audire et quis valet causam huius interitus scire, nisi ille, qui cuncta creavit. Psalmus: Judicia Domini[e]) abyssus multa.

Eodem[2]) anno dux Crakouie dictus Loketko, magnas turbas Lytwanorum sibi associans marchionatum Bramburgensem invadit et iuxta civitatem Frankenwrd[f]) in confinio ipsius universo plagam in christianos exercuit et tyrannidem nimis magnam. 1326 Monasteria plurima destruuntur, opida et ville cremantur et homines velud pecudes innumerabiles ad paganorum patriam deducuntur.

Eodem[3]) anno Beatrix regina, uxor regis Karuli, Parisius coronatur et rex Boemie ibidem in actibus militaribus se exercuit et maximam pecuniam expendit ab incolis regni Boemie persolvendam. Non solum autem ibi, sed alibi in partibus Gallie et Reni per Johannem regem loca aliena frequencius visitantem pluraque prelia commitentem extra suum regnum inestimabilia debita contrahuntur, ad quorum solucionem tam clerus Boemie quam seculares cum gravi reluctacione et murmure compelluntur.

Hoc[4]) anno in die beati Sixti domicella Guta, Johannis regis filia secundogenita, filio comitis de Bar ducitur desponsanda.

Eodem anno VI° idus Augusti obiit dominus Conradus, episcopus Olomucensis.

Eodem[5]) anno per reginam Elizabeth corpus fratris sui Wenceslai de Morauia transfertur et in Aula Regia[g]) sepelitur.

Hoc anno Elizabeth regina multas reliquias sanctorum cum gemmis preciosis in tabulis et monstranciis aureis et argenteis decenter decoravit et ad ipsius devotam peticionem Karulus, rex Francie, sibi unam spinam ad unius digiti longitudinem de corona Domini destinavit.

Hoc[6]) anno propter regis absenciam iusticieque carenciam fere in omnibus regni Boemie partibus pauperum fit oppressio, villarum, opidorumque desolacio.

Et hoc anno in pluribus terris fit terre motus magnus.

Capitulum XVI.

De processu regis Boemie et de rege Lodewico.

Anno[7]) Domini M°CCC°XXVII° in octava beati Johannis Evangeliste iterum de Reni partibus rex Boemie venit, ad cuius adventum totus clerus et populus magno terrore conturbatur;[h]) didicerat enim

[1]) Tamže kap. XVII, str. 278. — [2]) Tamže str. 278 a 279. — [3]) Tamtéž str. 279. — [4]) Tamtéž str. 279 druhý sloupec. — [5]) Tamtéž str. 280. — [6]) Tamtéž str. 280. — [7]) Tamtéž kap. XIX, str. 284.

[b]) Kronika Zbraslavská má En. — [c]) sua 1. — [d]) novat 2. — [e]) Deo 2. — [f]) Frankenwerd 2. — [g]) nemá 2. — [h]) turbatur 2.

1327 iam, quod huius regis ingressus non est pacificus sed molestus. Advenit itaque rex iste nunc ut pridem, ut peccuniam ab omnibus regni incolis per tyrannidem extorqueret, ipsas secum deferat et in aliis terris inaniter has expendat, unde gravissima exaccio est facta. Cunctis namque claustralibus nec non universis habitatoribus regni cuiuscunque condicionis iste rex grave iugum imposuit extorsionis et pecuniam, quam per triennium tollere debuit, ista vice pariter in sua marsupia congregavit, partem vero creditoribus suis, qui cum ipso venerant, tradidit solvendo, partem alteram secum deportandam servavit; habet iste rex nunc magnum studium ut aggeret cumulum thesaurorum. Unde collecta berne inponitur omnibus et invenitur novus modus in pauperum aggravacione. Vocavit namque rex quosdam de Florencia in sciencia lucrandi pecunias valde gnaros. Ad horum consilium rex permisit parvos denarios monetari. Cepit ex hoc clamor in vulgo non modicus elevari, quoniam [k]) cuprea materia et corrupta earum forma omnium rerum venalium fora impedivit. Unde multi ex hoc diversi status homines magna dampna perceperunt.

Eodem [1]) anno Henricus, dux Slezie, dominus Wratislauiensis civitatis, ad regem venit Boemie habuitque secum tractatum de ducatus sui resignacione. Huic rex provinciam Glacensem ad tempora vite ducis possidendam assignat pro ducatu, sibique deputat M^e^ marcarum argenti annis singulis de camera regia, quoad vixerit, percipiendas. Igitur in die beati Ambrosii rex cum duce Wratislauiam pervenit et se de civitate et de omni ducis dominio perpetuo iure intromisit, ita sane, quod dux ducatum suum regis nomine ad vitam suam debeat possidere. Qui quidem herede caruit masculino et plus regi quam fratri suo Boleslao favit de ducatu, nam malum suum querebat.

Eodem [2]) tempore plures duces Polonie ad regem venerunt eique fidem et dextram sub forma homagii ultronei prebuerunt. Erat enim tunc rex sub tali intencione, quod Crakouiam [l]) cum regno Polonie sibi ablatum cuperet in manu valida recuperare. Incipiebant namque premissi exercitus Crakouiam hostiliter impugnare. Rex vero Loketko, qui 1327
erat in civitate, adventum regis Boemie significat Karulo, regi Vngarie, suo genero, eum pro consilio et auxilio implorando. Unde rex Vngarie regem Boemie de federe concordie amonuit, que fuit prius inter ipsos, et [m]) ut suum socerum non offendat, postulavit. Cessavit igitur rex adversarium suum impugnare. Hiis itaque perpetratis cunctisque regni Boemie incolis maximis exaccionibus aggravatis plenis marsupiis rex de Praga in die beati Barnabe egressus ad partes Reni iterum est reversus. Quo recedente clamor plebis extollitur et post ipsius tergum malediccionis iacula iaciuntur. Audiuntur tamen de rege isto frequenter mirabilia testimonia, qualiter se in omni exercet milicia, frequentat hastiludia, agat torneamenta, donat larga munera, instaurat convivia largissima cum expensis, nec manet in loco uno stabilis, sed totus variabilis graditur huc atque illuc, et quando a nunciis queritur, difficulter invenitur; ipso absente regnum Boemie maiori pace fruitur quam presente, timetur a pluribus et plurimos ipse timet. Ideo ad evitandum periculum raro manet in suo regno. Gubernacula vero regni ei committit, qui plura sibi dare poterit aut promittit. Venerabilem quoque patrem dominum Johannem quartum, episcopum Pragensem, [n]) multociens conturbat, magnas pecunias ab eo exigendo et multa gravamina sibi [o]) inferendo, non advertens, quam episcopatum excellenter melioravit et facta magnifica sive acta non tantum in ecclesia Pragensi, verum eciam in multis aliis locis legaliter ac magnifice consummavit. Priores [p]) quoque Boemie reges episcopis suis et aliis prelatis ac viris religiosis magnifica dona conferebant, ipsos laudabiliter vestiendo et ut patres spirituales non inmerito [q]) honorando. Iste vero rex eos diversis exaccionibus gravat, inhonestat, conturbat et rebus crudeliter spoliat. Et heu, ut dicitur a sapientibus, regni Boemie status non est legaliter et regulariter ordinatus.

Eodem [3]) tempore regina Elizabeth misit domino pape tabulam auream cum reliquiis sanctorum gemmis preciosissimis decoratam. Gracias dominus

---

[1]) Tamže kap. XIX, str. 285. — [2]) Tamtéž str. 285. — [3]) Tamže kap. XIX, str. 286.

[k]) nemá 2. — [l]) Cracouiam 2 a tak níže. — [m]) nemá 2. — [n]) Prag. XXVII. — [o]) nemá 2. — [p]) plures 2. — [q]) non inmerito nemá 2.

1327 papa pro graciis reddidit et peticiones ipsius, quas direxerat plurimas exaudivit.

Hoc anno mense Marcio Ludeuicus per sedem apostolicam reprobatus a vulgaribus vero et a suis rex et imperator Romanorum nuncupatus ad partes Ytalie proficiscitur, ad quas per dominum Canem de Werona ducitur et invitatur. Irruit itaque timor ex adventu Ludeuici super omnes sedi apostolice adherentes; bella inter Gwelphos et Giblinos frequenter committuntur et plurimi occiduntur et quod non fit gladio, fit veneno; interierunt enim multi de exercitu Ludeuici de vino intoxicato. Ideoque Romani in hoc periculo constituti hic insertam epistolam domino apostolico scripserunt in hec verba: Sanctissimo in etc. [r])

Qui nuncii Romanorum legacione peracta sine fine optato ad urbem Romanam sunt reversi.

Ingens est error, et maximus undique terror
Surgit in ecclesia, quem tu delere Maria
Scis, si vis, quia tis nati donata tibi vis.
Hinc velut ipse pater est noster, tu quoque mater,
Tu fac materne, faciet pater ipse paterne.
Vos in corde facem detis cum tempore pacem.

Nam oraciones cum genuflexionibus pro ecclesia universaliter instituit dominus papa et in subsidium pro sede apostolica dimicancium a toto clero exigit decimam et requirit gladium spiritualem et temporalem evaginando.

Hoc [1]) anno Johannes quinquennis infans, regis Boemie filius secundogenitus, de Praga versus Karinthiam deducitur, ut sibi filia ducis Karinthie Henrici matrimonialiter copuletur. Et facti sunt amici, uam propter regnum [s]) Boemie discordia facta fuerat inter ipsos. Displicuit autem hec copula principibus Austrie, quia ex consanguinitate ad prefatam terram ius asserebant se habere et propter hoc hec copula fuit facta, quia predictus dux [t]) caruit herede masculino.

Et [2]) hoc anno dominus Hinco, domini Hinconis de Duba filius, factus est episcopus Olomucensis.

Capitulum XVII.

De Lodewico Banaro et de Petro, papa scismatico.

Anno [3]) Domini M°CCC°XXVIII° in die Domini 1328
Epiphanie, Ludeuicus Bauarus per dominum papam ab ecclesia reprobatus Romanis consencientibus urbem Romanam est ingressus. Et in die beati Petri in [u]) basilica per quosdam episcopos imperiali diademate est in preiudicium domini Johannis pape et tocius ecclesie katholice de facto insignitus. In illo die clamor populi in urbe Romana extollitur: Vivat, vivat noster imperator in eternum. Miratur de hoc curia pape et acriores contra Ludeuicum processus innovantur et excomunicacionum fulgura cumulantur. Et e contra Ludeuicus superbo inflatus spiritu ausu temerario non cessat contra dominum papam procedere detractorie, se iustificat, dominum papam dampnat.

Habet [4]) tamen idem Ludeuicus nonnullos tam inter principes quam alios viros nobiles validos defensores et omnes conterit, quos adherere sedi apostolice scit vel audit. Legati duo a latere domini pape in Italiam missi eidem resistere satagunt, quantum possunt, istorum namque et Ludeuici exercitus bellantes congrediuntur; sed varius est bellorum eventus.

Eodem anno II° idus Februarii domina Margaretha, regis Boemie filia primogenita, per matrem suam Elizabeth reginam de Praga sollempniter educta in Tust suscipitur per Henricum, ducem Bauarie, suum maritum, abhinc cum gloria ad suum ducitur ducatum.

Eodem anno in plenilunio mensis Marcii luna eclipsatur, ventus validissimus per ebdomadas IIII^or continuatus subsequitur. Post hanc eclipsim mense Aprili moritur hominum multitudo et in pluribus mundi partibus pestilencia pecorum oritur valde gravis. Porro Elizabeth regina metu tante plage perterrita processiones cum reliquiis sanctorum universo clero et populo Pragensi indicit, quibus factis notabiliter quassacio cessavit et dominus Deus populo suo factus est placatus.

Eodem anno Noe archam Petri naviculam mergere tunicamque Christi inconsutilem findere, sacro-

[1]) Kronika Zbrasl. str. 286. — [2]) Tamtéž str. 287. — [3]) Tamtéž kap. XX, str. 287. — [4]) Tamtéž str. 288.

[r]) Viz na str. 186 tohoto dílu. — [s]) reginam ruk. — [t]) dux Karinthie 2. — [u]) nemá 1.

1328 sanctam videlicet ecclesiam scindere, quidam mali homines contumaciter presumpsere. Non suffecit enim Ludeuico Bauaro, quod avaro ambicionis animo absque approbacione sedis apostolice sibi asciverat nomen, titulum apicemque regie et imperialis dignitatis, sed in magnam presumpcionem demersus iniquitatem apposuit iniquitati, ita quod in universali ecclesia scandalum et detestabile scisma fecit,[u]) ipse utique urbem et orbem in periculum posuit et errorem. Quoniam in festo Ascencionis Domini ordine preposterо gestiens ascendere ab alto, descendit, intentus operi monstruoso, viso rarius[v]) vel audito. Ecce enim Johanne papa XXII° in apostolatus sui officio annum XII^um^ iam agente, sancto quoque collegio cardinalium sibi assistente ipse prefatus Ludeuicus cum consensu sibi adherencium quendam Petrum de Corbaria[x]) de ordine fratrum Minorum de cognacione Columpnensi Rome novum papam constituit, qui se Nicolaum quintum mutato proprio nomine appellavit. Indignum se successorem Petri veraciter demonstravit, quia se Petri nomine spoliavit. Idem fictus antipapa statim fecit XII cardinales, sicut arbitror dictos non a cardine sed cardone. Episcopus Venetorum Hostiensis tunc factus, qui istum antipapam in die sancti Spiritus supervacue consecravit, fuit cardinalis unus, alii quoque cardinales de canonicis sancti Petri et sancte Marie maioris pro parte maxima sunt assumpti. Eodem tempore Ludeuicus Bauarus ante basilicam sancti Petri Rome in loco publico processum multa continentem convicia contra Johannem papam fecit.

Eodem [1]) anno Karulus, rex Francie, post duos fratres mortuos Philippum et Luduicum et ipse moritur sine herede masculino, in quo per directam successionis lineam regum Francie stirps mascula terminatur. Successit eidem in regno Philippus de stirpe regia procreatus et huius regis Philippi sororem Wencezslaus, primogenitus regis Boemie filius[y]) duxit legittimam in uxorem.

Eodem [2]) tempore Otto, dux Austrie iunior, videns a Friderico et Alberto, suis fratribus, se contempni, cupiensque equaliter eis in Austria dominari, allegans, quod Fridericus nomine regis Romani debeat contentari, adversus eos incepit habito aliquorum nobilium consilio preliari. Huic Ottoni Karulus, rex Vngarie, consilio et auxilio astitit et in Austriam LXXX milia Vngarorum in eius adiutorium introduxit, et hoc bellum fecit Australibus magnum dampnum. 1328

Tali itaque audita discordia rex Boemie, qui tunc extitit in sua comicia, qui cum magna festinacione venit in Pragam XVI° kalendas Augusti, sexto vero die sue reversionis rex procedit in Morauiam contra Australes pugnam facturus. Unde magno exercitu congregato Austriam circa Danubium maxime devastavit et ex alia parte Danubii rex Vngarie iacuit cum suo exercitu Austriam lesit et dissipavit. Et in brevi tempore[a]) rex Boemie circiter XL municiones[b]) obtinuit et muro cinctas civitates expugnavit. Non modicam vero ignominiam Fridericus rex et dux sustinuit, quia contra hostes suos in campis nil ostendit audacie et virilitatis. Quesivit itaque necessitate conpulsus cum inimicis suis concordiam, quam tamen obtinuit, licet cum magno labore; nam idem Fridericus in bellicis actibus non fuit fortunatus. Et ante prefatam concordiam Pragenses cives edictum regis audientes infra triduum circiter X milia virorum pugnancium tam in curribus quam in equis regi suo in auxilium transmittunt, et ipse rex victoria potitus XV kalendas Decembris Pragam est reversus.

Eodem [3]) anno Johannes, rex Boemie, reversus de partibus Austrie congregata magna parte pecunie precipue per colleccionem berne generalis et diversa specie exaccionis VI° die mensis Decembris versus Prusiam procedit cum magno exercitu contra Litwanos paganos pro nomine Christi pugnaturus; a multis quoque hoc iudicatur, quod Johanni, regi Boemie, plus fortuna quam racio in suis actibus suffragatur. Nam isto anno Philippus, rex Francie, nequaquam Flandrensi bello[c]) vicisset, si regis Boemie adiutorium non habuisset.

Hoc anno mense Septembri Mathia, Maguntino archiepiscopo, mortuo Bandwinus, Treuerensis archiepiscopus, est a domino Johanne apostolico per Maguntinense capitulum concorditer postulatus. Erat

---

[1]) Tamtéž str. 289. — [2]) Tamtéž str. 289. — [3]) Tamtéž kap. XX, str. 290.

[u]) fecit ipse itaque urbem, urbem et orbem in per. 2. — [v]) carius 2. — [x]) Carbona 2. — [y]) nemá 2. — [a]) nemá 2. — [b]) municiones in Austria obtin. 2. — [c]) Flandrenses bellando 2.

1328 enim iste archiepiscopatus sedi apostolice reservatus. Et quia papa hoc non admisit, Treuerensis reservacionem[d]) sedis parvipendens se de Maguntina sede intromisit et has sic kathedras de facto regit ambas.

Hoc[1]) anno circa festum beati Martini Elizabeth spiritu devocionis repleta Boemie regina propter plurima virtutum opera et miracula, que dominus Deus circa corpus et sepulchrum venerabilis virginis Agnetis ad sanctum Franciscum in sua scilicet propria fundacione Prage sepulte diversis temporibus[e]) est ostendere dignatus, totum clerum Pragensem et cives convocavit, ibique devocionem et intencionem suam de canonizacione dicte virginis explanavit. Literas quoque intercessorias ad dominum Johannem papam pro eodem negocio obtinuit tam prelatorum quam civium, quas cum suis domino apostolico destinavit.

Capitulum XVIII.

De victoria regis Boemie contra paganos.

Anno[2]) Domini M°CCC°XXVIII°[f]) rex Boemie de partibus Prussie et Litwanie cum triumpho reversus in Pragensi solempniter suscipitur civitate, qui strenua valde et magnifica opera in actibus bellicis exercuit contra Litwanos et paganos; ipse namque ad remociores transivit[g]) terminos paganorum et ibidem per eum sunt multa milia trucidata et interempta et circiter tria milia paganorum baptizata. Ad hec omnia fratres Cruciferi de domo Theutonica sua auxilia prebuerunt fideliter et consilia procurando vehiculorum XLV milia portancium pro exercitu necessaria et pro rege. Unus procerum tunc gentilis occiditur, qui habuit XII pedes in longitudine. Mansit namque rex post suum reditum in regno XV diebus et visitavit patruum suum dominum Baldwinum, Treuerensem archiepiscopum, a quo propter Maguntinense negocium fuerat vocatus.

Et[3]) eodem anno in pluribus terris fuit terre motus magnus et quedam epistola de astronomia fuit in multis regnis publicata, que quia multorum simplicium animos turbaverat, de verbo ad verbum duxi 1329
presentibus inserendam:

Magister Johannes Davidis Toletanus etc.[h])

Et ipsa rerum et eventuum docet experiencia, quod fere omnia, que in eadem epistola spiritu[i]) phseudigrauo sunt scripta, existunt falsa, quia iste annus quietus fuit et temperatus, in fructu et blado multum fructuosus, ideoque talia pericula futura ex suo astralabio prophetantem redarguit poëta, cum dicit:

Mitte archana Dei, celum inquirere, quid sit,
Cum sis mortalis, que sunt mortalia cura.
Autumo, quod plures sese faciunt quasi fures,
Cum plus clarere[l]) querunt quam vera tenere.
De summis fantur, sed in ymis infatuantur.
Multi multa sciunt, fatui tamen hii sibi fiunt.
Discuciunt talia, licet hiis sit nulla sophia;
Esto tibi[k]) primo sapiens aliis sed in ymo.

Eodem[4]) anno in die beatorum Processi et Martiniani martirum venerabilis in Christo pater et dominus, dominus Johannes IIII[us], Pragensis episcopus XXVII[us], ab urbe Auinionensi, scilicet a curia domini Johannis pape, in qua annis XI[m]) steterat et omnibus adversariis suis victis cum maximo honore ad suum revertitur episcopatum et cum ingenti sollempnitate a toto clero et ab universo populo suscipitur et excellentissime honoratur, de quo plenius in primo libro continetur.

Eodem[5]) anno Boleslaus dux Slezie, dominus Brigensis, civitatem Lignicz cum suis pertinenciis, quam a fratre suo Wladislao clerico vi abstulit et subdidit sue dicioni, et a rege Boemie iure feodali suscipit quasi coactus et ad eius obsequia perpetuo cum suis heredibus se astringit; et hoc plures duces Polonie fecerunt. Insuper Gorlicz[n]) civitas, que ab antiquo abstracta fuerat propter nupcias racione dotis, ad regem Boemie revertitur et suo vero capiti reunitur.

Eodem[6]) anno in die Ruffi martiris obiit Brunne senior Henricus de Lipa, qui fuerat pre ceteris baronibus regni Boemie sublimatus.

---

[1]) Tamtéž str. 291. — [2]) Tamtéž kap. XXI, str. 293 a 294. — [3]) Tamtéž kap. XXII, str. 295. — [4]) Tamtéž kap. XXII, str. 300. — [5]) Tamtéž str. 300. — [6]) Tamtéž str. 301.

[d]) nemá 2. — [e]) partibus 2. — [f]) MCCCXXVIII má 2. — [g]) rem. partes transivit sive terminos 2. — [h]) Viz str. 295 tohoto dílu Pramenů děj. č. — [i]) spir. phseudig. nemá 2. — [l]) clare 2. — [k]) ubi ruk. — [m]) Kronika Zbrasl. má XIII. — [n]) Gorlycz 2.

Capitulum XIX.

De novitatibus morum, que temporibus regis Johannis ortum habuerunt.

* Temporibus [1]) hiis incepit notabiliter fere in cunctis hominibus et precipue in Boemie et circumadiacencium terrarum partibus quedam nova curiositas et curiosa novitas tam in vestibus quam in consuetudinibus et moribus suboriri. Nec desunt de sapientum numero, qui huiuscemodi considerant cum admiracione et ea in carminibus et dictaminibus redarguunt subsanando. Unus ex istis reprehensoribus nuper in Montibus est occisus et alii quam plures sunt male tractati. Sunt quidam de hiis inventoribus, qui more barbarorum nutriunt longas barbas, non radentes ipsas. Sunt et alii, qui dignitatem deformando virilem morem secuntur in crinibus per omnia muliebrem,[o]) alii crines suos in latum more lanificum percuciunt in rotundum auretenusque diffundunt; alii crines tornant calamistro, ut comis crispantibus et circumvolantibus humeros suos ornent. Mitrarum usus, qui primitus fuit, modo penitus est abrasus, cantus fractis vocibus per dicessaron [p]) et diapente modulatus iam in choreis ubique [q]) resonat et plateis. Choree [r]) magistrales morose et delicate iam non curantur, sed lagii cursorii et breves nunc frequentantur. Variisque linguariis in contratis plurimi iam locuntur. In vestibus tanta est diversitas et deformitas, quanta deformium [s]) mencium varietas dictat. Se quisque reputat feliciorem,[t]) qui excogitat novum morem. Curta est vestis et arta circa cubitum quasi auris asinina aliquibus dependens usque ad terram; duo famuli induunt dominum propter vestis artitudinem cum labore. Capucia vero sunt lata, quorum fines a tergo ad terram protenduntur, quibus multi capita sua circumvolvunt, quidam nodulos in eis ligant more fatuorum. Unde et rustici lata capucia deferunt et oblonga. De caligis et sotularibus crura et pedes artissime stringentibus senibus et prudentibus sepe admiracio fit et risus. Cingulis vero utuntur latis, lana ovina contextis et metallis decoratis, et alii cordas ferunt adinstar fratrum Minorum. Ferunt quoque tracto cingulo deorsum circa femorale. Femine quoque et virgines specialiter in ornatu suo superbiam demonstrabant; pepla namque preciosa sericea deferebant cum multis finibus sive extremitatibus densis et crispatis. In palliis quoque et tunicis maximas et latas fimbrias deferebant, et earum tunice superius erant valde stricte, inferius in fimbriis multis plicis dilatate et ad terram protense et in calceis eciam strictis et artis ambulabant. Unde tanta et talis surrexit iuvencio novitatum, quod de singulis prolixum esset [u]) scribere. Non enim cernentem vel legentem ista novitas edificat, sed signat et significat regni Boemie magnam mutacionem; nam post naturalium regum interitum passa est Boemia dominium diversum, de quo accepit morum consuetudinem diversorum, unde exiit proverbium nunc generale: Admodum simee Boemia habet se; facit enim, quicquid alios viderit exercere. Verumtamen sapientes et seniores in Boemia cum admiracione despexerunt has multiformes novitates, ipsas vanas reputantes.

Capitulum XX.

De fundacione domine regine Elizabeth Boemie [v]) et de ipsius regine [x]) decessu.

Anno [2]) Domini M°CCC°XXX° domina Elizabeth, 1330
Boemie et Polonie regina, cum devocione et congrua solempnitate sanctimoniales ordinis fratrum Predicatorum de Olomucz adductas ad domum suam, quam habuit in Vgezd largam et spaciosam ante civitatem Minorem Prage sitam, in qua eiusdem ordinis sorores, que sunt nunc ad sanctum Laurencium, plus quam X annis [habitaverant], introduxit, ibique cenobium iterum fieri instituit. Cui capellam sancti Michaelis prope Wissegradum cum suis proventibus applicavit, instituto tamen in ipsa capella sancti Michaelis, iuxta disposicionem sedis apostolice perpetuo ministro sive capellano, Michaele, notario venerabilis in Christo patris et domini, domini Johannis IIII[ti], episcopi Pragensis XXVII. Cui Michaeli ministro de proventibus seu reditibus dicte capelle, quos habet in villis scilicet Oslinicz,

[1]) Tamže kap. XXIII, str. 301. — [2]) Tamtéž kap. XXIV, str. 303.

[o]) mulierum 1. — [p]) dyacesseron 2. — [q]) ubi 2. — [r]) corce 2. — [s]) diformium 2. — [t]) felicior 2. — [u]) est 2. — [v]) nemá 2. — [x]) nemá 2.

1330 Radieyouicz, Kowarzouicz, Nedussow, Lubnie, Ostassouicz et Wahlonicz XII marcarum grossorum denariorum pragensium redditus annis singulis et suis in perpetuum successoribus, ministris dicte capelle, iuxta disposicionem eiusdem sedis apostolice deputantes, prout in literis dicte sedis apostolice et eciam prefati domini Johannis, Pragensis episcopi, auctoritate apostolica sibi concessa super hoc confectis plenius continetur, quos redditus seu proventus XII marcarum censualium grossorum pragensium prefatus [y]) Michael, minister dicte capelle sancti Michaelis, percepit et [z]) percipit sine omni impedimento de bonis memoratis. Reliqui quoque redditus et proventus dictarum villarum ad sorores dicti monasterii pertinent et debent modo simili pertinere.

Eodem [1]) anno Fridericus dictus rex Romanorum, dux Austrie, qui propter imperium occasio et materia exstitit maxime discordie in omnibus partibus Almanie, vexatus onere diversarum infirmitatum moritur et in Maurbach monasterio Cartusiensis ordinis, quod ipse fundaverat, sepelitur et tres fratres suos Rudolphum, Leupoldum et Henricum breviter ante defunctos iste est subsecutus. Reliquit post se suam coniugem, regis Arragonie filiam, excecatam et nullum heredem masculinum.

Eodem [2]) tempore Ludeuicus Bauarus a multis imperator Romanorum appellatus de Ytalie et Lombardie partibus cum uxore sua, filia comitis Sabaudie, revertitur et in Bauaria coronatur.

Eodem [3]) anno idus Julii hora diei VIII[a] fuit solis eclipsis et siligo in multis locis periit et de vino modicum crevit.

Eodem [4]) anno Karulus, rex Vngarie, cum coniuge sua, filia regis Crakouie, sedens in suo pallacio a quodam Vngaro graviter vulneratur et regine volenti regem protegere per illum tyrannum manus totaliter amputatur. Siccarius ille mox capitur et mactatur.

Eodem [5]) anno IIII° kalendas Octobris in Wissegrado in domo prepositi serenissima domina Elizabeth, Bohemie et Polonie regina, febribus ac morbo tysico diucius fatigata etatis sue anno XXXVIIII°, [a]) regnorum vero eius anno XX° ecclesiasticis sacramentis devotissime premunita atque [b]) digna penitencia prehabita ostensaque auctoritate papali cum bulla, quod a suo confessore absolvi deberet in fine a pena et a culpa, emigravit feliciter sibi sed flebiliter aliis ex hac vita. Et mox magnus luctus fit multorum et specialiter de Aula Regia monachorum, quia omni tempore pro ea stetit ante reges et presides, dirigens promovensque negocia velut fidelis mater et patrona et fundatrix. Rege quoque in Karinthia tunc existente ipsa biduo per nobiles et barones Prage ad ecclesias deportata die quarta mortis sue in Aula Regia cum debita reverencia sepelitur. Septem hec regina cum rege habuit liberos, duobus scilicet ante mortem matris Przemysl et Elizabeth in Aula Regia sepultis, quinque alii, scilicet Wenceslaus, Johannes, Margaretha, Guta et Anna adhuc de gracia Dei feliciter vivunt. 1330

Hec [6]) fuit extrema regni regina Boema,
Ultima scintilla gentis periisset in illa,
Si sic transisset, quod fructum non protulisset, [c])
De sexu duplici, per quem meruit benedici.
Nec Deus hanc linquit, quare post se quinque relinquit,
Pignera natorum, qui captant culmen honorum.

Capitulum XXI.

Quomodo rex filio suo secundogenito Henrici, ducis Karinthie filiam, procuraverit matrimonialiter copulari.

Rex [7]) de regno isto toto anno defuit Franciam et Renum et fere tocius Almanie partes pertransiens, [d]) inter Ludeuicum Bauarum et alios principes, comites et barones multa brigosa negocia sagaciter et efficaciter expedivit; iam enim proverbium exit: [e]) Sine rege Boemie nullus valet finaliter expedire suum factum. Quem vult, exaltat, quem non vult, ipse recalcat. Sic solet loca varia circuire, quod

[1]) Tamtéž kap. XXIV, str. 302. — [2]) Tamtéž str. 302. — [3]) Tamtéž str. 303. — [4]) Tamtéž str. 303. — [5]) Tamtéž kap. XXV, str. 303 a 306. — [6]) Tamtéž str. 305. — [7]) Tamtéž kap. XXV, str. 306.

[y]) pref. Michael nemá 2. — [z]) et percipit nemá 2. — [a]) XXXXI° ruk. 2. — [b]) nemá 2. — [c]) peperisset 2. — [d]) pertransiens — principes nemá 2. — [e]) exiit 2.

1330 rarus [f]) nuncius ipsum faciliter potest invenire. Unde rex peragratis partibus superioribus Sweuie et Bauarie Karinthiam intravit, ubi Johanni, filio suo secundogenito, Henrici, ducis Karinthie, filiam ordinavit matrimonialiter copulari et prestari sibi omagium a nobilibus Karinthie procuravit. Et morabatur in civitate Tridentina et ad eum confluunt de partibus Lombardie et Tuscie multi viri potentes et ut efert fama, quod Mediolanum, Brixia [g]) et Arecium se regi subdiderunt. In tantum rex iste prosperatur, quod vulgaris populus admiratur.

Eodem [1]) anno scisma perniciosum, quod de duobus papis in ecclesia fuit ortum, ex divina providencia misericorditer conquievit. Nam antipapa, de quo prius mencio est facta, se videns per Ludeuicum Bauarum, qui eum creaverat, penitus derelictum et a Romanis reprobatum, domini Johannis pape graciam humiliter quesivit, quam tamen invenit cum labore. Et sic hoc anno tam de ecclesia quam de imperio Deus amputavit misericorditer duo capita monstruosa, que tamquam duo hyrcina cornua plurimos ventilabant et plurima corda fidelium turbabant, [h]) hoc est Petrum et Fridericum, hunc ecclesie, illum imperii inimicum.

Capitulum XXII.

De hiis, que egit rex in partibus Lombardie.

Anno [2]) Domini M°CCC°XXXI° in nocte illa, que diem Nativitatis Christi sequitur, eclipsis lune post mediam noctem [i]) videtur, quam eclipsim multi venti et validi precesserant per tres menses et diebus pluribus sunt secuti.

1331 Eodem anno rex Johannes Boemie ingreditur partes Lombardie. Ingressus iste inopinabilis et res mirabilis admiracionem induit tam principibus quam nobilibus universis. Hec res precipue Ludeuico displicet. Hoc enim factum in suum preiudicium esse refertur. Igitur rex exercitum fortem de Almania congregat, cum quo Lombardie partem magnam in brevi tempore sibi subiugavit. Hec sunt nomina principalium civitatum, que cum castellis et oppidis suis regi prestant omagium et faciunt iuramentum: 1331
Brixia, Pergamus, Cremona, Placencia, Cume, Parma, Regium, Modna, Lucka, cum [l]) earum districtibus omnibus et castellis; item Mediolanum, Nauarria, Papia; harum civitatum quedam pro tempore, alie iure perpetuo se regis dominio subdiderunt. Lucka et Brixia regi prestant perpetue subieccionis iuramentum. Cernens autem rex suum prosperum successum episcopos et clerum per regem Ludeuicum depulsos ad proprias revocat sedes. Legatum sedis apostolice prope Bononiam visitat divinumque cultum in ecclesiis sub interdicto iacentibus fieri ordinavit et procuravit; in urbibus quoque singulis sibi subiectis intendit civium concordiis, revocans omnes a discordiis veteranis; omnibus enim precipit [m]) et inhibet, ne quis se Gwelphum nominet vel Gyblinum; omnes enim rex hortatur, ut pari lege Boemie sint sub rege. Unde eis rex efficitur amabilis et gratus et a pluribus iustus predicatur. Septem autem elapsis mensibus, quibus rex in Lombardie fuit partibus, negociis tam Almanie quam Francie ipsum multis [n]) urgentibus civitates prefatas filio suo primogenito Wencezslao, quem de Lucenburch pridem vocaverat ad se, recommittit et venire in Ratisponam previis nunciis se disponit, [et Ratisponam [o])], ubi Ludeuicum regem reperit, est ingressus. Et ipsi duo in insula, que in medio Danubii est sita, se frequenter recipiunt ad colloquia secreta, pertractantes mutuo cum suis consiliariis XXII [p]) diebus sua facta, et quod inopinabile erat omnibus, in omnibus concordant et inter heredes suos matrimonium debere fieri ordinant et conportant. Ibique per ipsos eodem tempore inter inferiores duces Bauarie Henricum, Ottonem fratres et Henricum ipsorum patruum est divisio facta terre. Igitur variis in Bauaria negociis expeditis rex in vigilia Assumpcionis in Tust venit, ad suam, quam fecerat vocacionem, pluribus ibidem tam principibus quam baronibus congregatis. Cum vero facta regni rex ibidem ac principum, qui aderant, disposuisset, ecce nuncii de Morauia venientes aiunt: Karulus, rex Vngarie, cum Ottone, duce Austrie, totam Morauiam incipiunt rapinis et [q]) incendiis occupare.

---

[1]) Tamtéž kap. XXV, str. 306. — [2]) Tamtéž kap. XXVII, str. 307.

[f]) carus 2. — [g]) Brigia 2. — [h]) conturbabant 2. — [i]) nemá 1. — [l]) cum — subdiderunt. Lucka nemá 2. — [m]) precipit — enim nemá 2. — [n]) iustis 2. — [o]) rukopisy nemají slov et Ratisponam. — [p]) XII ruk. 2. — [q]) nemá 2.

1331 Unde rex mox Pragam suum dirigit gressum. Inveniens autem rex, hoc fore mendacium de rege Vngarie, missis nunciis ab eo petit mutuum parlamentum. Interea vero rex exercitum congregat et ad bella, si necesse fuerit, se coaptat; generalem steuram, que dicitur berna, rex ab omnibus recipit et super hoc exacciones claustralibus et civitatibus gravissimas inponit.

Causa [1]) autem huius est, quare contra se ita magni adversarii insurrexerunt, ista: Nam Ludeuicus Bauarus, qui sibi titulum imperii usurpat, coram pluribus principibus proposuit [r]) querulose, quod Johannes, rex Boemie, in preiudicium suum et imperii intravit terminos Lombardie, ibique plurima loca sibi indebite usurpavit et iura, que ad imperium dinoscuntur pertinere, et super hoc principum et aliorum nobilium consilium quesivit. De illis plurimi taliter consulebant: Ex quo, inquiunt, regem Boemie delectat sibi usurpare, que vestra sunt, indebite ultra montes, hic circa, que sua sunt, vobis subicere modo consimili poteritis pleno iure. Propter ista Ludeuicus cum Ottone, duce Austrie, qui eciam in predicto consilio in Nuerenberch [s]) fuit, taliter ordinavit, quod ipse Karulum, regem Vngarie, et Loketkonem, regem Crakouie, ad hoc inducere deberet, ut ipsi una secum deberent Johannem, regem Boemie, potenter et hostiliter debellare. Et ut hec omnia dux Austrie ardencius procuraret, ipsum vicarium imperii Ludeuicus fieri ordinavit, licet hoc postea negocium per regem Boemie fuerit impeditum. Prefatus itaque dux Austrie dictos reges concitavit adversus Boemie regem, ita quod cum maxima multitudine tam ex Australibus quam Vngaris quam aliis nacionibus congregata contra regem [t]) Boemie facere querit mala, et comunis fuit fama, quod de Vngaris fuerunt L milia pugnatorum, de quibus tria milia cum D [u]) habent capita galeis cooperta; Australium vero M [v]) cum DCCC fuerunt galeati, XX vero milia instrumentis variis bellicis ad prelium sunt parata. Hunc magnum adunavit exercitum tempus longum. Dominus vero rex Boemie brevi hoc sub tempore MD congregavit viros galeatos cum XX milibus optime ad pugnandum preparatos, cum quibus iacuit ante civitatem La in campestribus, expectans cottidie cum hostibus congressum. 1331 Huius rei gracia rex misit domino Johanni, episcopo Pragensi, literam in hec verba:

Johannes, Dei gracia Boemie et Polonie rex etc. [x])

Mox quoque venerabilis pater dominus Johannes, Pragensis episcopus, annuens regis precibus cum valido exercitu ad locum prefixum pervenit. Unde rex cum omnibus suis principibus, baronibus et nobilibus, cum magno gaudio ipsum suscepit. Insuper et civibus Pragensibus et aliis multis civitatibus epistole consimiles sunt transmisse, qui pariter literis parendo regalibus ad expedicionem illam cum armorum decencia processerunt. Maxima enim formido et opinio est de bello inter predictos principes affuturo et a pluribus refertur, quod reges Vngarie et Crakouie sunt cum duce Austrie confederati et quod eum velint adversus regem Boemie adiuvare. Sed [2]) cum plures de exercitu regis Boemie a tam copiosa adversancium multitudine perterriti regi dicerent, ut retrocederent et municionibus se aptarent, eo quod tante multitudini hec paucitas resistere non valeret, et rex, quid ageret, ignoraret, misit Deus terrorem suum super adversarios regis Boemie et eos dissipavit, sic quod sine bello ab invicem sunt separati. Videns autem dominus noster rex hostium fugam et manifestam Dei virtutem plus est animo confortatus contra Australes, aliquos per ducem Austrie circa Danubium causa exercendi prelii derelictos nobiles Boemie ordinat et Morauos, qui pugnent cottidie contra eos. Et [3]) cum Pragam venisset, innumeram a toto populo recepit pecuniam, magna dat promittitque nobilibus stipendia, ut in eius absencia contra Australes et Vngaros gerant bella. Hiis dispositis circa festum sancte Lucie tempore nocturno rex secrete cum paucis de Praga exivit. Quibusdam vero in via sibi occurrentibus et de ipsius festino processu mirantibus et interrogantibus rex dicit: „Ideo festino, quia in vigilia Christi in Francia Parisius esse volo.“ Miratur omnis etas, quod tam longas frequenter solet facere rex dietas. In via cernitur non ut equitans sed pocius quasi volans.

[1]) Tamtéž kap. XXVIII, str. 311. — [2]) Tamtéž str. 311, druhý sloupec. — [3]) Tamtéž kap. XXIX, str. 312.

[r]) nemá 2. — [s]) Nyernburk 2. — [t]) regnum 2. — [u]) CC má 2. — [v]) nemá 2. — [x]) Viz str. 310 tohoto dílu Pramenů děj. č., kde znění listu toho jest položeno.

1331 Hoc anno in die beati Andree apostoli hora tercia sol patitur eclipsim et post quindenam in plenilunio luna similiter post noctem mediam eclipsatur. Hyemps huius anni fuit calida et ventosa. In qua usque ad Epiphaniam Domini rustici in agris cottidie cum aratris laborabant. Status regni Boemie rege presente et absente non [y]) est totaliter regulatus, quia in eo perfecte non fuit ordo pacis et iusticie confirmatus; deest enim rex a regno, sui pariter et heredes, et exulat iusticia et pax cum illis.

Notabile quoddam.

In priori parte cronice Pragensis historie referunt, quod ad regendam terram Boemie quidam rusticus nomine Przemysl assumptus sit ab aratro pro primo principe et duce. Si nos ad illa preterita comparare volumus presentis statum temporis, fere respondent ultima primis. Nunc enim per Vlricum, virum providum, qui vulgariter Pluh dicitur vel literaliter Aratrum nuncupatur, prout in signo sui clipei ostenditur, tota Bohemia regitur. Quid aliud quam presens tempus esse simile preteritis perhibetur? Nam sicut inprimis status regni Boemie multum fuit inordinatus, cum constet in eo non bene iusticie legalis ordinem exstitisse. Ad evidenciam huius rei facit hoc fortasse, quod sicut Libusse, terre Boemie domina, incognitum sibi virum ad eius connubium legitur invitasse, sic Elizabeth virgo, regis Wencezslai sexti filia, heres regni Boemie, sibi alienigenam invitavit pro consorcio maritali. Horum temporibus, ut cernitur evidenter, defecit tantum regni Boemie status et publice rei est ordo inmutatus, quod necesse, quod fiat quasi totus a principio innovatus.

Labilis, instabilis status est mundi, quia vilis,
Nec locus est pacis, quia vivitur hic in opacis
Et velut errore. Quapropter quod sub honore
Semper vivamus, celi patriam siciamus.
Pax ibi secura, nil ibi nisi gaudia pura.
Hoc nobis presta, pie Christe repelleque mesta.

Capitulum XXIII.

De [z]) bellis inter Bohemos et Australes.

Anno [1]) Domini M°CCC°XXXII° propter regis absenciam et ob priorem discordiam magna conmocio turbat Boemiam et Morauiam fere totam. 1332 Surgit gens contra gentem et Boemus contra Vngarum et Australem et ex hoc terrarum incole non habent pacem. Frequenter enim in terminis provinciarum committitur conflictus et multi ex utraque parte interimuntur. Hiis diebus Henricus de Lipa post multa gravamina illata Australibus ab eisdem cum Johanne, fratre suo, et cum pluribus nobilibus in bello capitur per Australes, ubi [a]) Benesius de Wartenberch, baro strenuus, occiditur et in monasterio Gradicensi sepelitur. Pro predictorum captivorum liberacione regem Australibus multa dare opportebat et municiones plures resignare. Demum de huiusmodi bellis ex utraque parte affecti tedio magnates, quidam regni Boemie nobiles de regis consensu Wiennam [b]) ad Albertum et Ottonem, duces Austrie, venerunt et inter Johannem regem et Elizabeth, virginem Friderici, regis et ducis Austrie filiam, matrimonialem copulam conportaverunt, si tamen in hoc contractu sedes apostolica dispensaret. Nam eadem virgo cum Elizabeth, priori Boemie regina, in tercia linea consanguinitatis est coniuncta.

Eodem [2]) anno post festum Pasche [c]) Ludeuicus Bauarus a vulgo cesar dictus odio habens Henricum, ducem Bauarie, propter socerum suum Johannem, regem Boemie, unde Ottonem fratrem et Henricum patruum duos duces concitat adversus ipsum et inter eos bellum et discordiam parat. Et hiis duobus Ottoni et Henrico auxilium prebuit et cum eis Stroubincam [d]) cum DCCCC galeis mensibus duobus obsedit. Quod audiens rex Boemie cum Baudwino, patruo suo, Treuerensi archiepiscopo, in Nuerenberch [e]) de Reno venit et prefatos principes concordavit. Ibique Ludeuicus cum rege Boemie amicicias renovat et filium suum filie regis Boemie per verba matrimonialiter copulat et desponsat. Ibique rex Boemie Ludeuico promittit, quod pro re-

[1]) Tamtéž kap. XXX, str. 313. — [2]) Tamtéž kap. XXX, str. 313.

[y]) non — perfecte nemá 2. — [z]) V ruk. 2 jest nápis kapitoly této takový jako v ruk. 1 při kapitole následující, kde rukopis 2 žádného nápisu nemá. — [a]) ubi dominus Ben. 2. — [b]) Wyennam 2. — [c]) Pasce 2. — [d]) Strobin 2. — [e]) Nyerberk 2.

1332 conciliacione pro ipso ad dominum apostolicum velit fideliter et personaliter laborare. Deinde [1]) rex Boemie ad celebrandum militare exercicium, quod vulgo dicitur torneamentum, Parisius procedit. Causa autem hec fuit festive principum congregacionis, quia rex Francie Philippus Johannem, suum filium primogenitum, cui hoc anno in die beati Sixti Guta, filia regis Boemie, fuit nupta, voluit cingi baltheo militari, et propter hoc fuit factum hoc celebre festum. Iam prefata Guta, Johannis regis Boemie filia secundogenita, satis mirabilia habuit vite sue fata. Primo quidem adhuc etate tenera Loketkonis regis Crakouie filio, posthec Friderici, marchionis Misnensis unigenito, demum comitis Barensis nato, tandem Luduici Bauarie primogenito, posthec Ottoni, duci Austrie, suo consangnineo fuerat diverso tempore non sine racionabilibus causis desponsata. Sed aliter gracia divina disposuit, cum sit modo regis Francie filio matrimonialiter et corporaliter copulata. Peracto festo [2]) cum genero et cum filia sua Parisius, Johannes, rex Boemie, Johannem papam personaliter visitat, a quo et ab universis cardinalibus cum reverencia est susceptus. Cardinales plures ipsi ad quinque leucas occurrerunt et ipsum in Auinione cum tripudio adduxerunt. Mansit in curia diebus XV, infra quem terminum cum domino papa fere omnia sua negocia pro suo libito expedivit, et expendit in curia X milia florenorum. Quem recedentem iterum cardinales ad unam leucam de curia sollempniter deduxerunt. [f]) Negocium vero Ludeuici Bauari rex non consumavit, quia nimis contra ecclesiam et dominum papam graviter excessit.

Capitulum XXIV.

De [g]) bellis, que rex cum suo primogenito filio Wencezslao habuit in Ytalia contra inimicos.

Anno [3]) Domini M°CCC°XXXIII° pridie idus Maii hora vespertina eclipsis solis est facta, quam maxima siccitas et estivalium segetum sterilitas nec non et vini defectibilitas est subsecuta.

Eodem [4]) anno fere toto rex Boemie cum suo 1333
filio Wencezlao primogenito in [h]) partibus mansit Lombardie, ubi cum legato sedis apostolice, qui moratur Bononie, contra Canes Weronenses et contra quosdam Giblinos prelia multa constituit et in pluribus victor fuit et multa mirabilia fecit, que difficulter possent enarrari. Et [5]) filius suus primogenitus prefatus, quem pro capitaneo rex in civitatibus Lombardie et Tuscie posuerat, [i]) preterito anno de suis hostibus, videlicet Cane et suis complicibus bello campestri gloriose triumphavit, plurimos occidit et plurimos captivavit et magnam ibi ostendit audaciam et magnanimitatem. [l]) Et ibidem inter acies belli est cinctus baltheo militari, pugnat animo non puerili sed virili, de duobus dextrariis deiectus fit aliquantulum in brachio vulneratus. Vicit, ipse campos obtinuit, pars hostium occisa cecidit et pars aufugit, sed antequam rumor de hac victoria filii ad patrem veniret, pater exercitum de diversis partibus Gallie et Almanie congregaverat magnum, cum quo paratus erat filium visitare et rex Francie fuit [m]) sibi cooperatus.

Barones [6]) vero regni Boemie propter diutinam regis absenciam contrahunt sibi ampliorem in diviciis et in viris potenciam, usurpantes sibi multas municiones et castra; nec est iam exceptis paucis civitatibus municio aliqua aut castrum in regno Boemie, quod rex in sua habeat potestate. Hec enim per regem aut nomine pignoris sunt obligata aut distracta. Unde in regno rege absente pax deficit et iura non observantur.

Eodem [7]) anno dominus Loketko, rex Polonie et Crakouie, inveteratus dierum multorum viam subiit carnis universe. De gestis et preliis huius principis plurima sunt in suis locis notata. Huic in regno successit Kasimyr, filius suus, qui filiam regis Litwanorum pagani [n]) matrimonialiter duxit pro uxore. Hanc vir eius fidem instruxit et ipsam baptizari et cristianam [o]) fieri ordinavit. Et filius dicti regis potenter cepit regnare et ad hoc gracia sedis apostolice et Johannis pape necnon amicicia Karuli,

[1]) Kap. XXXI, str. 314. — [2]) Tamtéž kap. XXXII, str. 314. — [3]) Tamtéž kap. XXXIII, str. 315. — [4]) Tamtéž kap. XXXIV, str. 316. — [5]) Tamtéž kap. XXXII, str. 315. — [6]) Tamtéž kap. XXXIV, str. 316. — [7]) Tamže kap. XXXIII, str. 315.

[f]) reduxerunt 2. — [g]) Tento nápis jest, jak již výše řečeno, v ruk. 2 při kapitule předcházející. — [h]) in — legato nemá 2. — [i]) positus fuerat ruk. — [l]) magnam potestatem 2. — [m]) nemá 2. — [n]) nemá 2. — [o]) et cristianam nemá 2.

regis Vngarie, aminiculum fecit [p]) magnum. Iste enim iuvenis rex paterna sequens vestigia tributum prius negatum sedi apostolice, denarium videlicet sancti Petri, libens solvit. Et rex Vngarie ipsius sororem in legittimam coniugem duxit; qua defuncta, domina Margaretha, Johannis, regis Boemie filia, quondam Henrici, ducis Bauarie relicta, fuit prefato regi matrimonialiter desponsata. Sed cum ipse ad celebrandum nupcias Pragam cum apparatu sollempni et decenti venisset comitiva, invenit sponsam suam gravi infirmitate gravatam. Unde pro salute ipsius ambo reges et marchio Morauie, frater eius, cum toto clero et populo Pragensis civitatis per XIIII dies cum reliquiis sanctorum et vexillis incedentes, Deum exoraverunt pro ipsius salute, sed nec beneficium medicine potuit ipsam relevare. Unde gravi egritudine oppressa animam Deo et beate Virgini Marie [q]) recommendans de hoc seculo migravit. Et sic suo sponso suisque omnibus gaudium nupciarum est conversum in planctum exequiarum. Quo autem anno et die decesserit, in sequentibus continetur.

Explicit secundus liber secunde partis cronice Pragensis, scriptus ad [r]) venerabilem in Christo patrem et dominum Johannem IV^{tum}, Pragensem episcopum XXVII, qui finitur a. Dom. MCCCXXXIII°, et in se continet gesta X annorum.

---

[p]) nemá 2. — [q]) nemá 1. — [r]) ad excellentissimum principem regem Romanorum ac Boemie, qui finitur in anno Domini MCCCXLI°, continens in se gesta X annorum 2.

LIBER TERTIUS.

A.

Incipiunt capitula tercii libri secunde partis cronice Pragensis.

De reditu domini Wencezslai, regni Boemie heredis capitulum . . . . I.

De contencione cleri et religiosorum valde gravi capitulum . . . . II.

Qualiter rex Boemie alienavit regnum Polonie cap. . . . . III.

De transposicione altaris s. Siluestri in ecclesia Pragensi cap. . . . . IV.

De magno conflictu Christianorum et paganorum cap. . . . . V.

De adventu Tartharorum Poloniam et de morte domine Margarethe, filie regis Boemie, cap. . . . . VI.

B.

De reditu domini Wenceslai, regni Boemie heredis, capitulum . . . . I.

De adventu domine Blanze, conthoralis regis Boemie heredis, cap. . . . . II.

De contencione cleri et religiosorum valde gravi cap. . . . . III.

De obitu Domini Johannis pape vicesimi secundi, et de aliis plurubis actis cap. . . . IV.

Collacio domini Johannis pape de questione visionis Dominice cap. . . . . V.

De eleccione domini Benedicti pape cap. VI.

Quomodo dominus Wenceslaus sorori sue Anne nupcias solempniter procuravit cap. . . . . VII.

De secundo matrimonio regis Johannis Boemie, et de aliis ipsius actis cap. . . . . . VIII.

Qualiter rex Boemie alienavit regnum Polonie cap. . . . . IX.

De adventu nove regine Boemie; contra Austriam de regis expedicione cap. . . . . . X.

Quomodo Luduicus Bauarus venit in auxilium ducibus Austrie contra regem Boemie cap. . XI.

Qualiter Johannes, rex Boemie, Prusiam secunda vice venerit, et de coronacione nove regine cap. . . . . XII.

De magno conflictu christianorum et paganorum, et de interempcione Judeorum cap. XIII.

De adventu Tartarorum Poloniam et de obitu Margarethe, filie regis Boemie cap. XIV.

A.

De ruina pontis Pragensis et de aliis pluribus tunc temporis peractis cap. . . . . VII.

B.

De vaticinio astrologorum et ruina pontis Pragensis, et de aliis pluribus tunc temporis peractis cap. . . . . XV.

De creacione ecclesie collegiate in castro Pragensi et de obitu domini Johannis episcopi Pragensis cap. . . . . XVI.

De eleccione primi archiepiscopi ecclesie Pragensis cap. . . . . XVII.

De creacione collegii clericorum in ecclesia Pragensi cap. . . . . XVIII.

Quomodo rex Boemie repulit regem Polonie de finibus suis et de victoria ultramarina miraculosa cap. . . . . XIX.

De creacione collegii clericorum in ecclesia Pragensi cap. . . . . XX.

De quibusdam actibus notabilibns in aliis partibns mundi perpetratis cap. . . . XXI.

De eleccione et coronacione domini marchionis in regem Romanorum cap. . . . . XXII.

De instauracione et institucione in regno Boemie studii generalis cap. . . . . XXIII.

De anno gracie et jubileo cap. . . XXIV.

De graciis a domino rege Romanorum in curia impetratis et obtentis cap. . . . XXV.

De coronacione domini Karuli, regis electi Romanorum, in regem Boemorum cap. . XXVI.

De fundacione Noue civitatis Pragensis, et de epydemia valde gravi et perniciosa cap. XXVII.

De secundo matrimonio domini Caroli, regis Boemie ac Romanorum, cap. . . . XXVIII.

De consummacione studii generalis in civitate Pragensi cap. . . . . XXIX.

De allacione magnarum reliquiarum imperii ad Pragensem civitatem cap. . . . . XXX.

De circnmstanciis anni gracie ac jubilei cap. . . . . XXXI.

A.

Incipit tercius liber secunde partis cronice Pragensis, scriptus venerabili in Christo patri domino Johanni IIII°, episcopo Pragensi XXVII°.

Capitulum I.

1333 Anno dominice incarnacionis M°CCC°XXXIII°, III kalendas Novembris, hoc est tercia die ante festum Omnium sanctorum, dominus Wencezslaus, qui et Karulus vocatus, heres regni Boemie, primogenitus Johannis regis, ipsius regni occurrentibus et gaudentibus toto clero Pragensi et populo universo cum reliquiis sanctorum et vexillis, campanis pulsatis, cum magna solempnitate etatis sue anno XVII° per monasterium Aule Regie pertransiens et sepulchra avi et matris visitans, Pragam, regni metropolim, cum multis militibus et copiosa nobilium multitudine est ingressus, et multi eius pulchritudinem laudantes et decorem, domino Deo benedicebant. Iste quidem heres regni Prage natus, in castro Burgdlino septem annis educatus, puer septennis de regno Boemie ad Karulum, regem Francie, deducitur, ipsius affinem, per quem ipsius nomen Wencezslaus, quod in baptismate receperat, mutatur et in confirmacionis sacramento ad similitudinem regis Francie Karulus nuncupatur. Propter hoc iste sponsus iuvenis bone indolis Deo disponente in Franciam fuerat missus, ut ibi sapienciam et vitam habere virtuosam disceret et ordinatam, quam pater suus, proch dolor, non ducebat. Ipse quoque heres regni prefatus magne fuit industrie et bonis moribus et virtuosis adornatus. Quadruplex scit linguagium vel quintuplex. Lombardicum, Francicum, Latinum, Boemicum et Theutonicum; in hiis linguis scit scribere, legere et intelligere et se optime expedire. Hic itaque adolescens inclitus ad suum regnum hereditarium et successione stirpis materne suum proprium cum ingressus fuisset, ipsum regnum confusum nimis reperit et divisum et a debito regimine desolatum. Nam non fuit aliquod regni castrum, quod non fuisset per patrem ipsius obligatum. Sed et civitates, ville et villicaciones et silve fere omnes erant tunc obligacionis aut commissionis titulo imbrigate. Mansit autem Prage in domo matris sue fere duobus men-

B.

Incipit tercius liber secunde partis cronice.

Capitulum I.

Anno [1]) dominice incarnacionis MCCCXXXIII°, 1333 III° kalendas Novembris, hoc est tercia die ante festum Omnium sanctorum, dominus Wenceslaus, qui et Karulus vocatus, heres regni Boemie, primogenitus Johannis regis, occurrentibus et gaudentibus toto clero Pragensi et populo universo cum reliquiis sanctorum et vexillis, campanis pulsatis, cum magna solempnitate etatis sue anno XVII° Pragam, regni metropolim, cum multis militibus et copiosa nobilium multitudine est ingressus, et multi eius pulchritudinem laudantes domino Deo benedicebant. Iste quidem heres regni Prage natus, puer septennis de regno Boemie ad Karulum, regem Francie, deducitur, ipsius affinem, per quem ipsius nomen mutatur et in confirmacionis sacramento Karulus nuncupatur. Cur autem extra regnum suum decem annis mansit, ista causa dicitur fuisse, ne ipsum nobiles et barones raperent et in preiudicium patris sibi regem facerent; et eciam propter hoc fuerat missus Franciam, ut ibi sapienciam et vitam habere disceret virtuosam et ordinatam, quam pater suus, proch dolor, non ducebat. Ipse quoque heres regni prefatus magne fuit industrie bonisque moribus adornatus, et quintuplici [a]) idiomate extitit imbutus, et hiis linguis scit scribere, legere et intelligere et se optime expedire. Hic itaque adolescens inclitus suum regnum hereditarium reperit nimis confusum et divisum, debitoque regimine desolatum; nam non fuit aliquod regni castrum, quod non fuisset per patrem ipsius obligatum. Sed et civitates, ville et villicaciones et silve fere omnes erant tunc obligacionis aut commissionis titulo imbrigate. Manens autem in castro Pragensi incepit mox ruinosa edificia regalia, que ante multos annos fuerant destructa, construere et reedificare, sicut de quibusdam regibus Israel legitur, ingenioso studio restauravit. Et in brevi tempore domum regiam construxit numquam prius in hoc regno talem visam, ad instar domus regis Francie cum maximis sumptibus edificavit, et non tantum hic, verum eciam in aliis locis idem fuit factum ex

[1]) Kronika Zbrasl. kn. III, kap. I, str. 318 a 319.

[a]) Kronika Zbraslavská má: quadruplex ipse scit lingwagium, poněvadž se Karel do té doby, když František psal asi češtině již přiučil.

1334 sibus, dehinc ad castrum Pragense se transtulit, in quo cum sua curia morabatur. Incepit ibi mox ruinosa edificia regalia, que prius ante multos annos fuerant destructa et quedam igne concremata, construere et reedificare et omnia in castro prefato, sicut de regibus quibusdam Israel legitur, ingenioso studio restauravit. Et in brevi domum regiam construxit admirabilem, nunquam prius in hoc regno talem visam, ad instar domus regis Francie cum maximis sumptibus edificavit, de qua in sequentibus plenius dicetur. Et non tamen hic, verum eciam in Grecz et in aliis locis idem fuit factum ex eius ordinacione. Heres quippe est laudabilis et genti Boemice fidelis et pro hereditatis sue profectibus magno cepit studio cogitare et effectuose consummare. Mandante vero ipsius patre rege Boemie, ut reciperetur collecta regia, que dicitur berna, per quam pars regni, que fuerat nobilibus obligata, per hunc amabilem et laude dignum heredem liberatur. Burglinum et Cubitum castra obligata liberat ad se trahens, Grecz, Mutam cum aliis civitatibus pluribus per barones regni tam in Boemia quam in Morauia occupatas subicit sibi et suo hereditario regno. Pater vero istius virtuosi heredis, quia sibi nomen et tytulum regis Boemie voluit obtinere et antiquus rex appellari [noluit], marchionatum Morauie filio primogenito contulit et ipsum marchionem precepit nominari et ab omnibus deinceps mandavit vocari. Et ipse gloriosus marchio omni, quo potest, studio, ut pax in suo habeatur dominio, viriliter et strennue laboravit. Nunc quidem Boemie, nunc Morauie, nunc Polonie civitates et oppida visitat et statum in eis bene ordinat et reformat.

eius ordinacione. Hic quippe heres laudabilis et 1334
genti Boemice fidelis pro hereditatis sue profectibus magno cepit studio cogitare et effectuose consummare. Et accepta collecta regia, que dicitur berna, plura castra regia et civitates per ipsum liberantur, que per patrem ipsius fuerant nobilibus obligata. Pater vero eius volens sibi nomen et titulum regni Boemie obtinere, contulit sibi Morauie marchionatum marchionemque ipsum cepit nominare. Et idem gloriosus marchio omni, quo potest, studio, ut pax haberetur in suo dominio, viriliter et strenue laboravit, nunc quidem Boemie, nunc Morauie, nunc Polonie civitates et oppida visitat et statum in eis bene ordinat et reformat, nihilominus ipse peccunias, quas congregavit, pro maiori parte patri transmittit propter bella, que in aliis terris habuit cottidiana. Prefatus quoque marchio gloriosus laudabiliter statum regni disposuit et ordinavit, unde versus:

Karulus ut carus sit cunctis menteque gnarus,
Ad bona, quod crescat, quod cum virtute senescat,
Quod valeat regere bene, regni jura fovere;
Et pacem facere, cunctos hostes removere.
O Deus, hoc presta, fac sic, quod et eius honesta
Fama sit et vita magna virtute polita.

B. Capitulum II.

De adventu domine Blanze conthoralis domini regis Bohemorum et Romanorum.

1334 Anno Domini MCCCXXIV°, pridie idus Julii die dominico inclita domina Blanza, ex regia stirpe genita, conthoralis domini regis Romanorum ac Boemorum, veniens de Francia Pragam suscipitur ab universo clero et populo magnifice et gloriose. Hec itaque domina ante annos decem decens puella est domino marchioni legitime copulata; est autem hec domina moderni regis Francie Philippi germana, ex duabus autem matribus rex Philippus et domina Blanza geniti, sed ambo ex uno patre, scilicet Karulo generati, qui Karulus pater eorum germanus uterinus extitit Philippi, quondam regis Francie magni. Hic est ille Philippus potentissimus, cuius tres filii reges Francie mortui sunt sine heredibus masculis, et inde ad prefatum Philippum tanquam ad propinquiorem de regia prosapia exortum regnum est Francie devolutum. Huius itaque Philippi regis Francie germana in Boemiam est data et adducta, ut cum sponso suo regnaret et imperaret suo tempore ut regina. Gaudet autem sponsus propter sponsam, et Prage in deliciis et leticiis diebus pluribus fecit magnam solempnitatem, unde versus:

1334 O Deus, eterne rex, o tu Christe superne,
Nunc super hos cerne, facias ipsisque paterne,
Horum protector dux, custos, estoque rector,
Ut te rectore pariter sic stent in honore.
Quod pacem terre possint et commoda ferre,
Nam nimis est stratum regnum nunc et reprobatum.

A. Capitulum II.

De contencione cleri et religiosorum valde gravi.

Eodem anno res quedam, que prius velud prophetata sepe terruit auditores, Prage in scandalum multorum contigit et evenit. Nam in vigilia beati Jacobi apostoli omnes unanimiter plebani et rectores ecclesiarum parochialium omnibus suis convocatis plebezanis, ut convenirent in unum, et ipsi adversus Predicatores, Minores et Augustinenses ceperunt literas papales, quas in Romana curia clerus de novo obtinuerat, de quarta porcione per Bonifacium papam ordinata populo publice ostendere, que cedit de funerum sepultura, et quod ipsi fratres de ordine mendicancium sepe super hoc per judices a sede apostolica datos amoniti, ipsis aquiescere nollent, sed pocius contumaciter resisterent et proterve. Ideoque illi sacerdotes, qui ad hoc erant deputati, altis vocibus ceperunt extinctis candelis, pulsatis campanis prefatos fratres auctoritate sedis apostolice acriter excomunicare, mandantes omnibus in virtute sancte obediencie et sub excomunicacionis sentencia, ut ipsos debeant evitare. Et ipsi fratres mendicantes, quia istud negocium esse venturum presciverant, contra ipsos se occultis armis munierant et amicis, et venientes plures ipsorum ad ecclesias, in quibus excommunicabantur, cum impetu venerunt altisonis in audiencia universi populi vocibus clamantes et dicentes: O vos miseri, non sacerdotes, sed sacrilegi homines, animarum occisores, populorum deceptores! Quid facitis? cur contra nos vestras sentencias promulgatis? vos ipsi estis excomunicati, adulteri, lusores, ebriosi, dolosi, omnibus criminibus irretiti. Nos iusti, vos iniusti; nos omnibus portamus lumen, vos in tenebris ambulatis, duces ceci in foveam simplices deducendo. Et quidam ex ipsis mendicantibus audacter per medium populi

Eodem [1]) anno dominus Hynko, Olomucensis episcopus, moritur et in ecclesia Pragensi sepelitur. Post hunc dominus Johannes, Wissegradensis prepositus, regni Boemie cancellarius, in ecclesia Olomucensi eligitur, et a domino Mathia, Maguntino archiepiscopo, cum magna solempnitate confirmatur. 1334

B. Capitulum III.

De contencione cleri, et religiosorum valde gravi.

Eodem [2]) anno res quedam, que prius velud prophetata conterruit auditores, Prage in scandalum contigit multorum. Nam in vigilia beati Jacobi apostoli omnes unanimiter plebani ecclesiarum parochialium rectores, omnibus suis convocatis plebezanis, ut in unum convenirent, et ipsi adversus Predicatores et Minores et Augustinenses ceperunt literas papales, quas clerus ex novo obtinuerat, de quarta porcione per Bonifacium papam ordinata populo publice ostendere, que cepit de funerum sepultura, et quod ipsi fratres de ordine mendicancium sepe super hoc per judices a sede apostolica, ammoniti ipsis acquiescere nollent, sed pocius contumaciter resisterent. Ideoque illi, qui ad hoc erant deputati, altis vocibus ceperunt extinctis candelis, pulsatis campanis prefatos fratres auctoritate sedis apostolice acriter excommunicare, mandantes omnibus in virtute sancte obediencie et sub excommunicacionis sentencia, ut ipsos debeant evitare. Et quia fratres istud negocium venturum presciverant, contra ipsos se occultis armis munierant et pluribus armis (sic), et venientes plures ipsorum ad ecclesias, in quibus excommunicabantur, in audiencia universi populi cum impetu clamantes et dicentes: o vos miseri, non sacerdotes, sed sacrilegi animarum occisores, populorum deceptores! Quid facitis? cur vestras sentencias prowlgatis? vos ipsi estis excommunicati, adulteri, lusores, ebriosi, dolosi et in omnibus viciosi; nos justi, vos iniusti, nos omnibus portamus lumen, vos in tenebris ambulatis, duces ceci in foveam simplices deducendo. Et quidam ex ipsis audaciter per medium populi accurrebant, ut literas, que erant contra ipsos, raperent et auferrent, qui a clero injeccione manuum graviter offendebantur. Ex huiusmodi convicio fit ru-

[1]) Kronika Zbraslavská kniha III, kap. II, Prameny děj. č. str. 319. — [2]) Tamže kap. III, str. 320.

1334 accurrebant, ut illos, qui sentencias proferebant, raperent et lederent et ab eis litteras aufferrent, quas legebant, et ipsi a clero eciam inieccione manuum graviter offendebantur. Ex huiusmodi convicio, in quo ipsi se mutuo confundebant, fit rumor et thumultus in populo magnus, partim clericos, partim religiosos verbis et verberibus adiuvando, quidam percuciunt pugno impie, alii lapides tulerunt, ut iacerent in eos, alii evaginant cultellos, alii cum gladiis et fustibus currunt tamquam ad latrones; hic begardi, begine et layci quam plures sunt fratrum adiutores. Alii vero adiuvant clerum et specialiter femine seculares, hic revelantur ex multis cordibus cogitaciones, hic frater truditur, alter percutitur, alius vulneratur, alius lapidatur. Illic clericus trahitur, leditur et alter sanguine rubricatur; thumultat iuvenis contra senem, senex contra iuvenem, surgit gens contra gentem et tantum fit cunctis scandalum, quod secundum ewangelium videtur inicium hoc malorum. Multi visi sunt karakterem capitis tegere et de templo exire, ut se absconderent a calore tante furie, ne cum prothomartire Stephano obruerentur lapidibus violenter. Non enim celos apertos videbant; nam oculos suos statuerunt declinare in terram, multo magis ut observarent capita quam viderent ad celos. Tandem post moram magni et longi certaminis omnes mente confusi pre ammiracione stupidi ad sua loca redeunt singuli. Ubi duo vel tres congregati fuerunt, nil aliud locuntur nisi de hoc prelio, quod viderunt. Surgunt denique singulis diebus dominicis et festivis clerus contra fratres, fratres contra clericos excommunicacionis sentencias fulminantes. Fratres quidem quandam appellacionem allegant, quam in principio opposuerunt, cui clerici deferre recusant. Tres ordines predicti se concorditer uniunt in hoc facto et clero pariter sic resistunt et dicunt: Papalis illa constitucio nostros ordines in Boemia non tangit eo, quod non sit idem fructus nec funeralium usus in isto regno, qui in Lombardie partibus habentur. Hec contencio usque ad festum beati duravit Nicolai. Sed tunc interveniente arbitrio hec causa ad sedem apostolicam est relata. Interim prefati fratres in civitatibus singulis, in villis et oppidis sunt passi ignominiam, dampnum et turbacionem. Nam ipsis tam verbis quam elemosinis communicare plurimi noluerunt. Tandem ultimo diversis laboribus et expensis consummatis amicabiliter concordaverunt. Consueverant autem prefati religiosi diebus do-

mor et tumultus in populo partim clericos partim religiosos verbis et verberibus adiuvando. Quidam percuciunt pugno impie, alii lapides tulerunt, ut jacerent in eos, alii evaginant cultellos, alii cum gladiis et fustibus currunt tanquam ad latrones; hic begardi et begine et layci quam plures sunt, fratrum adiutores, alii vero multi adiuvant clerum. Hic revelantur ex multis cordibus cogitaciones, hic frater truditur, alter percutitur, alius vulneratur, alius lapidatur, illic clericus trahitur, leditur, et alter sagnine rubricatur, tumultuat juvenis contra senem, senex contra juvenem, surgit gens contra gentem et tantum fit cunctis scandalum, quod secundum evangelium videtur inicium hoc malorum. Multi visi sunt karacterem capitis tegere et de templo exire, ut se absconderent a calore tante furie, et ne cum prothomartire Stephano lapidibus obruerentur. Non enim celos apertos videbant, nam oculos suos statuerunt declinare in terram, multo magis ut observarent capita, quam respicerent ad celos. Tandem post moram magni et longi certaminis omnes mente confusi pre ammiracione stupidi ad sua loca redeunt singuli. Ubi duo vel tres congregati fuerunt, nil aliud nisi de hoc prelio loquuntur, surgunt denique singulis diebus dominicis et festivis clerus contra fratres, fratres contra clerum excommunicacionis sentencias fulminantes. Fratres quidem quandam appellacionem allegant, quam a principio opposuerant, cui clerus deferre recusat, fratres quoque dicunt: papalis constitucio nostros ordines in Boemia non tangit, quod non sit idem fructus nec funeralium usus in isto regno, qui in Lombardie partibus habetur. Hec contencio diu duravit, sed tunc interveniente arbitrio hec causa ad sedem apostolicam est relata. Interim prefati fratres in civitatibus singulis, in oppidis et villis sunt passi ignominiam, dampnum et turbacionem. Nam ipsis tam verbis quam elemosinis communicare plurimi noluerunt. Tandem ultimo diversis laboribus et expensis consummatis amicabiliter concordarunt. Consueverant autem prefati fratres in ecclesia Pragensi diebus dominicis ad populum facere sermonem, quos venerabilis pater Dominus Johannes, episcopus Pragensis, vocaverat, sed amplius hunc faciendum non admisit. Commisit autem ibidem officium predicacionis suo capellano penitenciario Francisco, quondam rectori 1334

1334 minicis in ecclesia Pragensi ad populum facere sermonem, quos venerabilis in Christo pater dominus Johannes IIII^us, Pragensis episcopus XXVII^us, amplius hunc faciendum non admisit. Commisit autem ibidem officium predicacionis suo capellano et penitenciario Francisco, quondam rectori scole in Wissegrado, qui ob reverenciam et mandatum ipsius scripsit hanc secundam partem cronice Pragensis.

Eodem anno mense Maio gelu magnum omnes vineas in partibus Almanie tantum destruxit, quod post vindemia luxit. In Ytalia [1]) vero et Francia et in Burgundia non fuit in vineis magnum dampnum. Aliam autem plagam Deus his terris intulit utique propter peccata, quia mortalitas, pestilencia plurimos homines tunc percussit. Parisius namque infra tres menses estivales in hospitali regis XVI milia hominum sunt mortua et in cimiterio Innocentum sepulta. Et in aliis civitatibus ibidem maxima multitudo hominum decessit.

Et Francia est felix terra, uam ibi est pax et iusticia sine gwerra,
Et tibi Francia summa potencia, copia rerum,
Non violencia, sed sapiencia paxque dierum.
Dicque Boemia mesta prohemia, dic michi de te,
Que tua gloria, que tua gaudia vivere lete
Nescis, nam dura te plura prelia ledunt,
A te gracia, grata solacia cuncta recedunt.
En tua tempora sunt modo pessima, quidque futurum,
Nescio, sed scio, quod populo modo vivere durum.

Eodem [2]) anno honorabilis vir dominus Petrus, abbas de Aula Regia, audivit a venerabili viro domino Baldewino, Treuerensi archiepiscopo, hec verba: Scio, inquit, quod multi me de hoc iudicant, quod Treuerensem, Maguntinensem et Spirensem teneo ecclesias et rego ipsas, sed michi pro minimo est, si ab humano iudicer die. Nam qui me iudicat, Dominus est, et dominus papa, quem quasi pro Deo in terris colimus, iudicat me et tamen intencionem et excusacionem meam dissimulat et non vult audire. Deus autem noster, qui est in celis, scit propositum mei cordis et desideria interiora, quod non ex ambicione sed pura intencione est de dictis eccle- scole ecclesie Wissegradensis, qui ob reverenciam et mandatum ipsius scripsit hanc secundam partem cronice Pragensis. 1334

B. Capitulum IV.

De obitu domini Johannis pape, et aliis pluribus actibus.

Eodem [3]) anno pridie nonas Decembris in dominica, qua populus Syon cantatur, secundum ewangelium eiusdem dominice: „Facta sunt signa in sole et luna“, hoc est in vicario Christi et ecclesia. Nam dominus Johannes papa XXII obiit in Auinione et ibidem est sepultus; sedit autem annis fere decem et novem. Plura autem facta sunt per ipsum, de quibus aliqua in precedentibus sunt scripta:

Papa stupor mundi non cavit, quin furibundi
Mortis eum morsus morderent; nunc scio prorsus,
Quod mors non curat aliquem, sed lex sua durat
Omnibus equalis. Non est vivens homo talis,
Quem mors non tanget et quem non passio franget.

Eodem [4]) anno obiit Otto junior, dux Bauarie, sine heredibus, et sic ad ducem Henricum tocius ducatus dominium applicatur.

Et [5]) tunc obiit venerabilis vir magister Vlricus de Pabyenycz, doctor decretorum, qui providit, quod missa de beata Virgine cottidie canitur in ecclesia Pragensi.

Eodem [6]) anno de ecclesia Herbipolensi et de aliis pluribus episcopatibus provisioni sedis apostolice reservatis, Luduicus de Bauaria episcopos papales eiecit violenter et pro sua voluntate alios locavit. Eodem anno honorabilis vir dominus Petrus, abbas de Aula Regia, audivit a venerabili viro domino Balwyno, Treuirensi archiepiscopo, hec verba: Scio, inquit, quod multi de hoc judicant, quod Treuerensem, Maguntinensem et Spirensem teneo ecclesias et rego ipsas, sed mihi pro minimo est, ut ab humano judicer die. Nam qui judicat me, dominus est et dominus papa, quem quasi pro Deo in terris colimus, me judicat et tamen intencionem et excusacionem meam dissimulat et non vult audire. Deus autem noster, qui est in celis, scit propositum mei cordis et desi-

[1]) Tamtéž kap. IV, str. 321. — [2]) Tamtéž kap. V, str. 322. — [3]) Kron. Zbrasl. kn. III, kap. VII, str. 325. — [4]) Tamtéž kap. VI, str. 323. — [5]) Tamtéž str. 323. — [6]) Tamtéž str. 323.

1334 siis michi cura. Nimia namque in his partibus fierent disturbia, si non tegeret et regeret manus mea ecclesias memoratas; et specialiter Maguntinam ecclesiam multis possessionibus ampliavi et in centum milibus librarum ipsam a creditoribus debita solvendo liberavi. Et ecce patruus meus, dominus Johannes, rex Boemie, suscipit a duce Brabancie centum quinquaginta milia regalium aureorum denariorum pro eo, quod ipsum pro ducatu in Limburk nec per se nec per suos heredes debet deinceps inpetere et inpedire. Hanc quidem peccuniam et multas suscipit alias, nec ad solucionem sufficit debitorum.

Eodem tempore plures de Boemia nuncii dictum nostrum regem in illis partibus cum variis litteris et negociis quesiverunt, sed eum ut circumvolantem cum paucis undique nullatenus invenire potuerunt. Et multis sapientibus non placuit huius regis instabilis et tam frequens circumgiracio et discursus. Hastiludia et exercicia militaria ubique querit, expensas maximas gerit. Huius rei gracia terram Boemie destruit et bona regalia inutiliter dissipavit.

deria interiora, quod non ex ambicione, sed pura 1334
intencione est de dictis ecclesiis mihi cura. Nimia namque in his partibus fierent disturbia, si non protegeret et regeret manus mea ecclesias prefatas, et specialiter Maguntinam ecclesiam multis possessionibus [ampliavi] et in centum milibus librarum ipsam a creditoribus debita solvendo liberavi.

Eodem tempore plures de Boemia nuncii regem Boemie in illis partibus cum variis literis et negociis quesierunt, sed eum, ut circumvolantem cum paucis undique, nullatenus invenire potuerunt. Et multis sapientibus non placuit huius regis instabilitas et discursus; hastiludia et exercicia militaria ubique querit, expensas maximas gerit, huius rei gracia terram Boemie destruit et bona regalia inutiliter dissipavit.

B. Capitulum V.

Collatio domini pape Johannis de inquisicione visionis dominice.

Anno [1]) in prefato dominus Johannes papa XXII adhuc vivens de questione visionis dominice locutus est sub ista forma verborum ad cardinales et ad clerum universum curie Romane: Vos videtis, que et quales auctoritates sunt recitate in materia ista ad partem affirmativam et negativam simul cum suis racionibus; unde mirari non debetis, si certa questio est mota. Videtis enim, [quod][a]) Gregorius, Augustinus, Ambrosius, Jeronimus, Bernhardus et multi alii doctores movent eam. Sed aliqui moderni doctores habent quosdam libros suos compositos et illos habent pro ewangeliis, epistolis, et pro sanctis doctoribus, et quidquid dicitur extra illos libros, totum est in eis vanum et inane. Ego autem, postquam fui in isto statu, occupavi me libenter in studio originalium, et maxime Gregorii et aliorum doctorum, et libenter fui secutus eos et recitavi decreta eorum, et ideo videtur michi, quod, qui vult bene investigare veritatem istius questionis, debet [eam] invenire in sacra scriptura, et in dictis sanctorum, et non per viam dyalecticam. Ego sum vicarius domini nostri Jesu Christi, licet indignus, et ideo non sum positus ad impugnandum fidem, imo, ad defendendum pro viribus et roborandum, et teste Deo, qui omnia novit, quod libencius audiam partem affirmativam et raciones ad illam, quam oppositam.[a*]) Fecitque unam revocacionem dominus papa sub ista forma: Ego non credidi, nec credo dixisse me umquam [aliquid] contra fidem, et si aliquis diceret, quod a me esset preter fidem dictum vel contra fidem, libenter audiam et discuciam cum fratribus et prelatis et magistris et paratus sum revocare, et ex nunc revoco, et de hoc peto fieri publicum instrumentum, et adjecit, ad Deum sitis, et recessit. Verum tamen dominus papa pridie ante mortem suam in presencia omnium cardinalium et multorum prelatorum sic fuit publice prote-

[1]) Kronika Zbrasl. kn. III, kap. VII, str. 324

[a]) nemá ruk. — [a*]) odio positam ruk.

1334 status et dixit expresse se credere, quod anime separate a corporibus et purgate a peccatis sunt in regno celorum cum Christo et suis sanctis et cum consorcio sanctorum angelorum aggregate, et vident divinam essenciam facie ad faciem clare, in quantum status et condicio requirit.

Vera magistrorum cunctorum dicta sacrorum: 1334
Celis gaudere, sanctas animasque videre
Divinum vultum dicunt, cupiuntque sepultum
Corpus ut hiis detur, per dotes glorificetur.
Fine Deus faciet hoc, duplaque gloria fiet
Corporis ac anime, prope sunt cause quia prime.

B. Capitulum VI.

De eleccione Benedicti pape.

1335 Postquam [1]) dominus Johannes papa XXII de hac vita decessit, die XI dominus Jacobus, presbyter cardinalis episcopus tituli sancte Prisce, qui in ordine Cisterciensium fuit abbas et monachus, magister sacre theologie perfectus, in omni statu suo semper laudabiliter conversatus, in virtutibus famosus ex graciis sibi datis divinitus, in summum pontificem Romanum et apostolicum, in caput ecclesie, Christi vicarium ab omnibus scilicet XXIV cardinalibus canonice per modum scrutinii concorditer est electus, qui mutato secundum sortem nomine Benedictus XII est nunc dictus. De hac eleccione gratuita et concordi digne debet letari ecclesia universalis. Et cum eleccioni eius omnes cardinales consensissent, ipse solus per longam moram noluit consentire. Tandem victus omni instancia invite consenciens ita dixit: Domine Deus, quis similis tui, suscitans de pulvere egenum et de stercore erigens pauperem, ut sedeat cum principibus et solium glorie teneat, domini enim sunt cardines terre et ecce hic tui cardinales; et quid faciam? Fiat voluntas tua. Et adiecit: Quis sum ego? Non sum, inquit, principis filius, nec de nobili prosapia genitus, sed sum de humilibus et pauperibus parentibus, me judice alter esset dignior ista sede. Infudit autem sermo iste audientibus non modicam devocionem, et quanto plus se ipsum humiliabat, tanto magis coram Deo et hominibus sua crevit celsitudo. Die vero tercia sue eleccionis laudabilis dominus vinee, scilicet sancte ecclesie, in ipsa vinea incipiens operari, vocavit [b]) primo omnes cardinales ad occultum consistorium, in quo omnes hortabatur, ut secum in vinea domini Sabaoth, quam Dei plantavit dextera, ut multum fructum faceret, fideliter laborarent. Demum addidit: Thesaurum ecclesie temporalem minorem invenimus quam putavimus, de quo 1335 ex nunc pro reparacione sanctorum Petri et Pauli apostolorum et beati Johannis in Laterano Rome ecclesiarum centum milia florenorum deputamus. Vobis quoque cardinalibus, ut nobiscum amplius vacare possitis profectibus ecclesie universalis, inter vos dividenda centum milia florenorum similiter assignamus. Et alia plura negocia utilia, ibidem determinavit. Die quarta secundum fecit consistorium semipublicum; in hoc enim [tantum erant] cardinales, archiepiscopi, episcopi et prelati et quatuor ordinum mendicancium summi et generales magistri. Et cum multa pro profectu [c]) et statu generalis ecclesiae fuissent pertractata, generalis magister fratrum Minorum dixit: Pater sancte, decretalis illa Bonifaciana super cathedram et cetera multum gravat nostros ordines, quia quartam instanter a nobis exigunt clerici seculares, petimus igitur, ut ipsam aut revocacionis aut pie interpretacionis remedio dignemini mitigare, alias nostri ordines multum gravabuntur. Dominus papa respondit: Cum constitucionem illam ex maturo utique consilio et racionis libramine editam revocari per nos aut interpretari non convenit ista vice, sed successu temporis, quod expediens fuerit, provide faciemus. Deinde dominus papa subiunxit hec verba prophete Zacharie secundo [ita dicens]: Ostendit mihi dominus quatuor fabros et dixi, quid isti volunt facere, qui ait, hec sunt quatuor cornua, que ventilaverunt Judeam per singulos viros, et nemo illorum levavit caput suum. Et verba ista prophetica applicavit ad quatuor ordines mendicancium explanans: Qualiter ipsi fabricarent supra dorsa peccatorum, peccata et hereses exstirpando, et quasi cornua contra inimicos ecclesie erigendo. Ju-

[1]) Kronika Zbrasl. kn. III, kap. VIII, Pram. děj. č. 325.

[b]) dotavit ruk. — [c]) pro defectu ruk.

1335 deam, id est confitentes et incipientes dirigendo; Jerusalem, hoc est proficientes et pacem sectantes confortando; Israel, id est perfectos diligendo. Insuper et quasi quibusdam cornibus, id est disputacionum argumentis, quasdam questiones supervacuas, scilicet de paupertate Christi et de divina visione [in][c*]) patria animarum sanctarum et consimiles ventilando, quas vento similes esse judicavit. Asserunt enim tales questiones dudum per sanctorum orthodoxorum patrum sentencias diffinitas, et nihil aliud fore senciendum, [nisi][d]) quod tenet sancte Romane ecclesie vera fides. Volumus igitur, quod ulterius ab huiusmodi questionibus cessetis, que plus scandalum generant quam doctrinam; sed state[e]) in fide vera, viriliter agite et omnia vestra fiant in karitate. Tercium consistorium habuit dominus papa publicum, in quo plurima bona dixit, et diversas constituit laudabiles constituciones. Huius rei gracia omnes, qui sunt in curia, dant huic domino pape laudabile testimonium, gloriam et honorem. Insuper mandavit, ut nullus cardinalium amodo haberet redditus abbaciarum vel prioratuum, nec munera reciperent ab homine quocunque, sed redditibus suorum beneficiorum et obvencionum camere essent contenti, et quicunque inter eos esset egens, quod illius supplere vellet egestatem. Et quia invenit multas peticiones ante multa tempora signatas in sua camera et ideo non traditas personis, quibus debebantur, et estimavit, quod manus cubiculariorum, qui tradere debuerant, auro non ungebantur, unde mandavit, quod 1335 nullus eorum vel hostiariorum vel aliorum quorumcunque peccuniam recipiat a quocunque, sed quilibet de suo stipendio sit contentus. Preterea constituit tres marscalcos, quorum quilibet regat suum officium per sex menses, qui nullum precium sanguinis, scilicet a meretricibus recipiant, nec aliquem iniuriose molestent. Quibus sex mensibus elapsis de sua administracione faciat racionem et cum hoc stabit [iuri] per certos dies de ipso cuicunque[f]) querulanti. Item statuit, ut omnes prelati et episcopi usque nunc in curia constituti preter illos, qui habent officia, vadant ad suas ecclesias, donec, si quando eos necessarios habuerit, per ipsum vocentur. Item statuit, quod quilibet clericus moriens in curia Romana aut laycus de suis bonis quibuscunque pro salute anime sue libere possit ordinare. Multa eciam alia bona, salubria ordinavit, que causa brevitatis hic non sunt scripta. Deinde omnes prelatos tam simplices quam religiosos cum magna hilaritate ad osculum pedum suorum suscepit.

O Benedicte tuum benedictum si modereris
Nomen cum facto, tunc benedictus eris.

Et quia in curia Romana est eciam constitucio disputata de Christi paupertate, unde de ipsa versus notentur:

De paupertate Christi si queritur a te,
quid sit credendum etc.[1])

B Capitulum VII.

Quomodo marchio Moravie sororis sue Anne nupcias solempniter procuravit.

Et[2]) ut discordia, que annis pluribus inter regem Boemie et duces Austrie fuerat, sedaretur, de matrimoniali remedio a sapientibus pacem diligentibus cogitatur. Sic igitur tractatur, ut Ottoni duci Austrie Anna puella duodecim annorum, Johannis regis filia, copuletur. Sed quia inter se fuerant juncti in tercia linea consanguinitatis, ad papam[g]) Johannem XXII mittitur et dispensacio obtinetur. Siquidem predicta puella, que gemella nata ex Elisabeth regina, sorore eius eciam Elyzabeth defuncta Znoimam deducitur et Ottoni, duci Austrie, thalamo legitime sociatur. Fit omnibus leticia et gaudium magnum quoque tripudium et duravit ad triduum hoc convivium opulentum. De promptuariis domini marchionis cunctis habunde ministratur, qui quidem dominus ibidem hastiludia et multa exercicia militaria peregit cum maxima solempnitate. Et erant ibi tres episcopi, quinque duces, barones, comites, et multi magnates; marscalcus quoque marchionis fuit coram fide dignis protestatus, quod pabulum

[1]) Ostatní verše podány jsou již v Kronice Zbrasl. na str. 328 t. dílu Pramenů děj. č., odkud vzaty jsou. — [2]) Kronika Zbrasl. kn. III, kap. IX, str. 328.

[c*]) nemá ruk. — [d]) nemá ruk. — [e]) stare ruk. — [f]) quicunque ruk. — [g]) papatum Johannis ruk.

1335 pro sex milibus dedit equis, et pro aliis expensis et impensis expendit pecuniam copiosam. Predicta quoque virgo Anna preventa utique Dei gracia, quod sensibus esset cana; nam in cunctis actis suis morum monstravit gravitatem, et preparans se ad sacramentum matrimonii confessa fuit devote. Minime dubium indicium et inicium[h]) est actum bonorum. Loco et tempore pretactis nupcie inter comitem de Recz et filiam ducis Oppauie sunt pariter celebrate.

Hiis itaque peractis principes et barones ad propria 1335
loca processerunt.

Anna quod hoc nomen tibi sponsa salus sit et omen,
Hoc da Christe pie, mater fuit Anna Marie.
Det Deus istarum tibi virtutes dominarum,
Det tibi, quod crescas magnaque salute senescas,
Crescere te faciat Deus et custos tibi fiat,
Cui subsunt cuncta, sibi sis per secula juncta.

B. **Capitulum VIII.**

De secundo matrimonio domini Johannis regis et aliis pluribus actis.

Eodem[1]) anno rumor inopinatus et tamen veridicus insonuit in hoc regno, qui[i]) Johannem, regem Boemie, contraxisse legitimum matrimonium cum Beatrice virgine, filia ducis Gordonie comitis Claris montis, in partibus Gallie nunciavit, ideoque rex eodem tempore in Francia hastiludium et torneamentum habuit cum nobilibus, in quo plurimi gravibus ictibus sunt lesi. Porro Philippus, rex Francie, quia ipso ignorante tale exercicium fuerat factum militare, omnes, qui interfuerant, Parisius captivavit, ipse vero rex Boemie suis intercessionibus prefatos liberavit. Nullus enim in regno Francie bellum audet facere aut aliquos actus militares, nisi de ipsius regis extiterit voluntate. Predictus vero Johannes rex tercio kalendas Augusti reversus de partibus Gallie Pragam venit, qui mox altera die contra Luduicum Bauarum, deinde contra duces Austrie expedicionem fecit publice proclamari. Cum vero de regno Boemie nobiles et de diversis terris procederent armati[k]) ad expedicionem, parlamentum inter dictos principes indicitur circa Ratisbonam, ubi acceptis treugis proclamata expedicio per regem revocatur.

Eodem[2]) anno mense Marcio obiit dux Karinthie Henricus, comes Tyrolis, qui fuit pro tempore rex Boemie. Johannes vero secundogenitus regis Boemie, gener dicti ducis, sibi successit, quia non fuit heres masculus derelictus, verumtamen duces Austrie, qui dictum ducatum a Ludouico Bauaro in feodo acceperant, ipsum grauiter impediverunt, propter quod rex Boemie insurrexerat contra ipsos.

Hoc anno X° kalendas Julii nata est domino marchioni ex coniuge sua Blancza primogenita filia sua Margareta.

Hoc[3]) anno VI idus Aprilis facta est circa noctis medium lune ecclipsis, hiemps fuit aspera, ventosa et longa, estas nimium frigida et pluviosa, ideo vindemia parva et tarda.

Eodem[4]) anno XIV kalendas Novembris obiit Elyzabet, quondam regina Boemie et Polonie dicta de Grecz, et in Brunna sue fundacionis monasterio sanctimonialium ordinis Cisterciensis est sepulta.

Eodem[5]) anno in die beate Katherine absque heredibus obiit Henricus, dux Slezie, dominus Wratyslauiensis, quo mortuo mox rex Boemie filium suum primogenitum misit, qui se patris nomine de civitate Wratislauiensi et de aliis cunctis ad ducatum eundem pertinentibus sine contradiccione qualibet intromisit; sic enim adhuc vivens disposuerat Henricus, dux prefatus.

A. **Capitulum III.**

Qualiter rex Boemie alienavit regnum Polonie.

Eodem anno circa idem tempus Johannes, rex Boemie, cum Wenczeslao, filio suo, et pluribus no-

Eodem anno circa idem tempus rex Boemie cum filio suo primogenito domino Karulo et pluribus no-

---

[1]) Kronika Zbrasl. kn. III, kap. X, str. 329. — [2]) Tamtéž kap. X, str. 330. — [3]) Tamtéž str. 330. — [4]) Tamtéž str. 330. — [5]) Tamtéž str. 330.

[h]) inic. loco et tempore est actuum bonorum. Nupcie inter com. ruk. — [i]) quod ruk. — [k]) armatis ruk.

1335 bilibus Vngariam pacifice intravit et Karulum, regem Vngarie, in castro suo, quod Lindenburk dicitur, visitavit, ubi tribus ebdomadis commoratus, iuramento et pacto inter se de fide et concordia mutuo servanda facto, rex cum suis in Boemiam rediit, magnis xeniis et muneribus honoratus. Et ipse rex Boemie Casimir, iam regem Polonie, cui coram rege Vngarie prefatum regnum Polonie pro XX milibus marcarum vendiderat, secum de Vngaria adduxit et Pragam in die beati Nicolai cum eo pariter introivit. Et rex Casimir pluribus susceptis honoribus Prage per dies IX mansit et ad sua rediens ius et tytulum regni Polonie hylariter reportavit. Deinceps rex Boemie regem Polonie se cessavit nominare. Isti itaque tres reges pariter confederati se iuvare mutuo contra omnes principes sunt parati. Inter cetera amicicie federa est promissum, quod Johannes puer quinquennis, filius Henrici ducis Bauarie, qui gener regis Boemie exstitit, ducere debeat futuro tempore filiam regis Polonie pro uxore. Sic itaque regnum Polonie, quod XXXVII annis in persona piissimi Wencezslai regis fuerat regno Boemie unitum, ab isto modo rege quibusdam adiectis condicionibus est divisum.

Eodem tempore rex Johannes fere omnes civitates in Boemia et monasteria oppressit gravissimis exaccionibus et talliavit, maiorem partem huius pecunie ad partes Reni et Gallie transmisit, reliquam vero partem stipendiariis assignavit.

A. Capitulum IV.

De transposicione altaris sancti Siluestri in ecclesia Pragensi per dominum Johannem Pragensem episcopum facta.

1336 Anno d. M°CCC°XXXVI° per d. Johannem, venerab. episcopum Pragensem XXVII, altare sancti Siluestri in ecclesia Pragensi est transpositum ad alium locum, idcirco, nam eundem locum elegit pro sua sepultura. Quod quidem altare transpositum per dominum episcopum predictum anno pontificatus sui XXXV°, VI° kalendas Maii est dedicatum in honore sancti

bilibus Vngariam pacifice intravit, et Karulum regem Hungarie visitavit. ubi tribus hebdomadis commoratus, juramento, pacto inter se fide et concordia mutuo servanda facto. rex cum suis in Boemiam rediit magnis exeniis et muneribus honoratus. Et ipse rex Boemie Casymir jam regem Polonie, cui coram rege Vngarie prefatum regnum Polonie pro XX milibus marcarum vendiderat, secum de Ungaria adduxit et Pragam cum eo pariter intravit. Et rex Casymir pluribus susceptis honoribus Prage pluribus diebus mansit et ad sua rediens jus et titulum regni Polonie hilariter reportavit. Isti itaque tres reges pariter confederati se juvare mutuo contra omnes principes sunt parati. Inter cetera amicicie federa est promissum, quod Johannes puer quinquennis, filius Henrici ducis Bauarie, qui gener regis Boemie extitit, ducere debeat futuro tempore filiam regis Polonie pro uxore. 1335

Eodem tempore rex civitates in Boemia et monasteria gravissimis exaccionibus oppressit.

B. Capitulum IX.

De adventu nove regine et contra Austriam domini regis expedicione.

Anno [1]) Domini MCCCXXXVI rege Johanne Prage existente Beatrix, conthoralis sua, Pragam advenit, cui universus Pragensis clerus et populus decenter occurit, eamque cum reverencia, qua decebat, susceperunt. Domina autem marchionissa erat ei multum grata, quia extitit eidem propingua cognata, et qui nescit gallice phari, cum eis non poterit conversari. 1336

Eodem tempore dominus marchio in auxilium fratris sui Johannis secundo nati, ducis Karinthie, Karinthiam venit, ut sibi contra duces Austrie opem ferret; [l]) et hiis diebus Luduicus Bauarus ad regem Boemie misit suos legatos, per [m]) quos Egram civitatem, castra quoque eidem coniuncta reddi imperio minis apositis requisivit, qui congruo responso accepto a rege sine fine sunt reversi in regionem suam.

Eodem anno rex cum multitudine pugnatorum contra duces Austrie procedit, quorum terras aquilonari parte Danubii per totum tempus quadragesime

[1]) Kronika Zbrasl. kn. III, kap. XII, str. 331 a 332.

[l]) Tu vkládá rukopis slovo sunt, začátek to věty následující kroniky Zbraslavské. — [m]) per quos nemá ruk.

1336 Siluestri pape et confessoris. Verumtamen anno incarnacionis dominice M°CCC°IIII°, III° kalendas Januarii [1]) regnante serenissimo domino Wenceslao Boemie et Polonie rege, exstitit a prefato venerabili d. Johanne, episcopo Pragensi, pontificatus sui anno tercio de suo patrimonio copiose et sufficienter dotatum, videlicet de XVII marcis redditnum in villa Jessenicz, de quibus minister eiusdem altaris debet habere VII marcas, reliquas vero X marcas debet convertere et distribuere in anniversariis ipsius domini episcopi, cum advenerit tempus, ac suorum parentum, qui sunt prope illud altare tumulati, cuius collacionem pro se suisque nepotibus ac sua generacione in perpetuum reservavit. Et adhuc plena fruens sospitate fieri mandavit ymaginem de auricalco artificiali opere consumatam et optime deauratam adinstar presulis in pontificalibus, que locabitur suo tempore super thumulum lapidemque magnum concavum ad corpus ipsius locandum, et tabulam argenteam, in qua ewangelium: „In principio erat verbum“ est mirifice sculptum; de aliis quoque cunctis studiose providit, que ad sepulturam dinoscuntur pertinere. Tabulas vero sive asseres cyppressinos magne quantitatis pro arca sive capsa ex eis facienda pro corpore suo, quod merito dignum est, in eodem tempore Dei adveniente condiendo magnis sumptibus et expensis per Pragenses institores in Weneciis conquisivit, ita quod de hiis et de cunctis aliis optime et laudabiliter fecit et ordinavit, quod nullus antecessorum suorum eidem poterat equeparari.

Idem quoque venerabilis in Christo pater et dominus piissimus magne fuit misericordie erga suos subditos, prout in primo libro huius secunde partis cronice Pragensis non tacetur. Nam predecessores sui, episcopi Pragenses posuerunt vigiliam beati Viti martiris et epyphanie sub pena excommunicacionis late sentencie observandam. Ipse autem venerabilis pater videns, quod non omnes ipsam vigiliam tenebant, ymmo pauci, et in hoc infringendo vigiliam incidebant in sentenciam excommunicacionis et animarum perricula incurrebant. Unde ipse dominus ad providendum saluti hominum sen-

plurimum ferro turbavit multosque peremit et igne 1336 plura consumpsit et multas municiones expugnavit, nec non muratas aliquas cepit civitates, multos nobiles et mediocres captivavit. Porro dux Austrie in campis sue terre jacens cum duobus milibus galeatis et cum aliis XX milibus hominibus ad prelium expeditis regem Boemie, qui duo milia et CCC^{tos} galeatos et XV milia peditum habuit electorum, invadere prelio non presumpsit. Sed pro certo intelligens, quod rex Boemie ad hoc omnino se disponeret, ut ipsum ducem in crastino invaderet pugnando, dux in nocte, que sequitur beati Georgii diem, cum toto suo exercitu clam fugit, post quem nemo in castris, que fuit metatus, de mane fuit inventus. Ex hac fuga maior fit exercitui regis audacia, et jam securi se diffundunt per villas et castella faciendo dampna. Eis arridente fortuna tandem rex Boemie suis aliqualiter negociis ibidem dispositis et suis hominibus in municionibus acquisitis pro custodia derelictis cum quibusdam stipendiariis Pragam rediit et ibidem magnam pecuniam congregavit. Ipse namque ex quorundam informacione Prage in synagoga Judeorum fodi fecit et circiter duo milia marcarum in auro et argento sub terra invenit. Fodi quoque circa sepulchrum beati Adalberti in ecclesia Pragensi precepit, sed pecuniam non invenit. Sed de hoc multi fuerunt scandalisati de sua avaricia admirantes. Post hoc Judeos mandavit per totum regnum suum captivari et ab ipsis maximam peccuniam extorsit. His diebus rex taliam sive exaccionem, que ungelt vulgariter dicitur, universis sui regni civitatibus et oppidis forensibus inposuit, ex quo maxima in populo turbacio fuit facta. Omnes, tam clericum quam laycum, hec vexacio includit. Igitur maxima peccunia cum magno gravamine pauperum et monasteriorum et incolarum regni congregata cito dispergitur, stipendiariis pars solvitur, pars extra terram emittitur et reliqua totaliter dissipatur. Hiis peractis rex in Morauiam cum exercitu proficiscitur, et tunc inter ipsum et Karulum, regem Vngarie, et Casymirum, regem Polonie, consilium celebratur, qui constanti animo decreverunt duces Austrie acriter impugnare, quos Henricus, dux Bauarie, promisit fideliter adiuvare.

Eodem anno per dominum Johannem, venerabilem episcopum Pragensem, [altare s. Siluestri

[1]) Zakládací listina tohoto oltáře dána jest 16 břez. 1305, viz Reg. Boh. II, str. 1211.

1336 tenciam excommunicacionis misericorditer sustulit et graciose, sed statutum ac mandatum suorum predecessorum quo ad tenendum predictas vigilias mandavit inviolabiliter annos ab omnibus discrecionis habentibus observari.

in ecclesia Pragensi], est transpositum ad alium locum, idcirco, nam eundem locum elegit pro sua sepultura, et idem altare a domino episcopo pontificatus sui anno tercio de suo patrimonio copiose et sufficienter erat dotatum. 1336

Eodem anno, videlicet quo nova regina Boemiam venit, prefatus dominus episcopus videns, quod pauci vigiliam Epiphanie domini et vigiliam sancti [Viti] tenerent, et hoc infrigendo incidebant in sentenciam excommunicacionis et animarum pericula incurrebant, quam tulerant sui antecessores, ipse vero eandem misericorditer sustulit et graciose, providendo saluti animarum.

B. Capitulum X.

Quomodo Luduicus Bauarus venit in auxilium ducibus Austrie contra regem Boemie.

1336 Eodem [1]) anno in festo beati Jacobi rumor terruit incolas regni Boemie, cuius veritatem rei exitus comprobavit. Nam Luduicus Bauarus ab ecclesia reprobatus terram Henrici, ducis Bauarie, subintravit, quam hostiliter impugnavit. Quo audito rex Boemie, qui tunc erat in metis Austrie, quasi leo rapiens et rugiens velocibus gressibus cum paucis transiens in subsidium venit ducis predicti, quem totus exercitus suus in brevi fuit secutus et in campestribus satis tutis sua tentoria fixit. Luduicus vero cum quinque milibus et quingentis viris, in quorum capitibus cristate galee emicabant, et cum gravi multitudine aliorum, quibus clipei, lancee, sagitte et fortes gladii pugnandi audaciam ministrabant, circa monasterium Aldyrsbach se locavit in prato magno, ad prelium se et suos aptando. Et quia inter ambos exercitus non fuit via longa, fuerunt ibi cottidie particularia bella; iste capitur, ille ceditur, alter deiicitur, alter vulneratur, nocte et die non cesant a certamine et a lite. Duces autem Austrie ad Luduicum Bauarum venerant et ipsum ad prelium instantissime provocabant. Rex vero Boemie cum suo genero duce Bauarie IV milia et quadringentos electos viros armis et galeis insignitos in exercitu habuerunt, et licet minor esset numero, tamen maior anime videbatur. Cumque hii duo exercitus validi parvo spacio seggregati diebus XII erectis vexillis quasi pugnaturi cottidie iacuissent, ecce die XIII Luduicus Bauarus ad instanciam Ottonis, ducis Austrie, cum toto exercitu castra movit et per Pataviam descendens versus Lynczam pervenit. Rex autem Boemie postea cum sua acie una die immobilis stetit, donec videret, quo se converteret Luduicus. Audiens vero, quod contra Boemiam procedere vellet, ad regnum suum revertitur cum festinacione. Unde Bauarus cum suo exercitu plus victus quam victor in terram suam est reversus. Quo abeunte duces Austrie a rege Boemie concordiam quesiverunt, quam divino afflante spiritu amicabiliter pridie nonas Septembris invenerunt. Et licet dicti principes bellum campestre non commiserunt, verumtamen in bonis domini episcopi, prelatorum, clericorum, religiosorum et multorum aliorum in exitu et reditu dampna plurima intulerunt. Testantur hec plura monasteria, que fere usque ad ultimum exterminium sunt deducta. Rex vero Pragam veniens peccunias multas more consueto colligit, cum quibusdam militibus, stipendia sua solvit, et alias extra regnum transmittit. Et quia ad regem Vngarie prefati principes recursum habuerunt, unde inter ipsos hanc fecit ordinacionem, ut ad duces Austrie titulus Karinthie [a]) et ad Johannem, filium regis Boemie, Tyrolis dominium comicie debeat pertinere.

[1]) Kronika Zbrasl. kn. III, kap. XIII, str. 332 a násl.

[a]) Austrie ruk.

1336 Eodem anno rex Boemie sub pretextu cuiusdam necessitatis opus magnum et multum commendabile pro sarcofago et ornamento sepulchri sancti Wenceslay martiris in castro Pragensi multis laboribus inchoatum et aptatum intercipit et impedivit, ipse namque rex immemor salutis anime ymagines apostolorum magnas et sumptuosas et aliorum sanctorum ex argento multum artificialiter iam deductas spoliat, eciam ecclesiam rapuit et tollit et suis creditoribus obligavit et eas amplius non liberavit, unde ipse non dilexit honorem patroni 1336
celestis tanquam verus terrestris patronus. Sed hec egit malo spiritu ductus et quasi tyrannus. Ad predictas quoque ymagines dominus marchio de suo fisco[n]) contulit marcas ducentas tanquam amator nostri celestis et sancti patroni et sancte ecclesie Pragensis, aliam vero maiorem partem totum regnum sub forma questionaria et petitoria comportavit.

B Capitulum XI.

Qualiter rex Boemie [Prussiam] secunda vice iverit et de coronacione nove regine.

1337 Anno Domini [1]) MCCCXXXVII° rex Boemie mitigata cum ducibus Austrie discordia dampnosa de Praga cum suo filio primogenito exiens Wratyslauiam venit, ubi a populo pecunia magna extorta graviter et recepta, et copiosa principum et nobilium multitudine de diversis terris congregata cum direccione fratrum Cruciferorum de domo Theutonica in Prussiam processit contra Litwanos viriliter pugnaturus. Et quia hyemalis lenitas non permisit aquas congelari et paludes, igitur frustrati spe belli ex aëris qualitate non magna adepta utilitate ad propria redierunt. Verumtamen Heuricus, dux Bauarie, gener regis, cum amminiculo principum aliorum municionem bonam cum fossatis in terminis paganorum potenter construxit, in qua milites et viros strenuos ad duos annos preparatis necessariis collocavit, ut ipsos frequenter infestarent et in futuro christianis venientibus aditum prepararent. Reversus vero rex passus est oculorum defectum, querens auxilium medicorum, ab uno Gallico et altero de Arabia pagano, [et] est per medicinas eorum excecatus; Gallicus fuit insaccatus et submersus, alteri idem factum fuisset, sed per regem prius fuit assecuratus.

Hoc anno XIII kalendas Marcii lune fuit eclipsis.

Eodem tempore Beatrix, nova regina, Prage peperit filium suum primogenitum et baptisatus fuit Wenceslaus vocatus. Et multi prefatam reginam non diligebant.

Et eodem anno XV kalendas Juni dicta regina in ecclesia Pragensi a prefato domino Johanne, episcopo eiusdem ecclesie, [non] cum tanta celebri 1337
solempnitate, sicut in coronacionibus fieri consuevit, corona regni Boemie coronatur, sine corona et absque regalibus ornamentis, rege in divinis assistente. Subsequitur post hoc officium Prage convivium sumptibus moderatum. Et omnis populus plus letatur de huius regine recessu quam eius adventu; nam in ipsius presencia aliquociens civitas Pragensis in partibus diversis fuit concremata, et alia multa adversa fuerunt perpetrata, que propter dictam reginam facta fuisse omnia asserebant. Unde in recessu ipsius post ipsam clamantes eam maledicebant, et omnes plus salutem et prospera optantes domine Blancze marchionisse. Et quia dicit auctoritas: „Qui sibi nequam, cui bonus?“ ipse rex in malicia radicatus et falsa opinione deceptus, ne primogenitus filius suus ipsum in regno impediret, pluries ipsum misit contra paganos et contra alios principes sibi adversantes pugnaturum, favens sibi de vita sicut quondam rex Dauid Vrie. Et quia dominus marchio nil penitus de peccunia prohibente patre de regno Boemie percepit, solo sine re titulo fretus, et cogitur a Venetis et ab aliis civitatibus Lombardie stipendia recipere militaria et sibi sueque familie, et ex hoc de necessitatibus providere. Et licet paterna caruerit promocione, tamen ab aliis munera copiosa obtinuit tam temporalis quam spiritualis benediccionis in tantum, quod omnis, qui eum noscit, nacio benedicit. Pater vero eius propter plurima acta nepharia malediccionem incurrebat.

---

[1]) Kronika Zbrasl. kn. III, kap. XIV, str. 334.

[n]) fesco ruk.

1337 Eodem anno mense Julio stella comata, que dicitur cometa, in plaga septemtrionali prope polum apparuit arcticum, que plus quam per mensem duravit, quam stellam precesserat siccitas et calliditas destruens fere omnes segetes et herbas, subsequitur quoque inopia bladi et vini in multis terris.

Eodem tempore Philippus, rex Francie, nunciis et literis bellum futurum adversus regem Anglie regi Boemie intimavit, asserens se ipsius presencia plurimum indigere. Qui prius cum Ludnico Bauaro tribus diebus colloquio habito ad regem Francie pervenit cum eo contra predictum regem pugnaturus. Luduicus vero Bauarus regi Anglie auxilium proposuit offerre, 1337
unde in tota Franconia et in terris adiacentibus gens contra gentem surrexit. Benedictus vero papa misit a latere duos cardinales, ut inter predictos reges concordiam ordinarent. Hiis temporibus propter grave et intollerabile iugum, quod rex Boemie propter frequentes exacciones civitatibus et monasteriis prius imposuit et absens imponere non desistit, religiosorum ac civium universorum viluit et destructus est status et fere usque ad ultimum exterminium pervenit.

B. Capitulum XII.

De miraculo, quod circa corpus Christi acciderat.

1338 Anno [1]) Domini MCCCXXXVIII° Prage accidit miraculum, nam cum ecclesia beati Andree apostoli totaliter fuisset cremata, sacrosancta hostia corporis dominici cum pixide et cum pannis annexis inusta et illesa permansit.

Eodem anno prope villam Puyewycz, que est circa Montes sita, quidam mercator membra dans quieti sub arbore juxta fontem exposuit quandam tabulam armis dominice passionis insignitam, ipsam intuens cum devocione, super quam de ipsa arbore cecidit sacra hostia in tribus locis transfixa, sanguine rubricata. Qui terrore concussus adhibita custodia suis rebus hoc plebano ville prefate illico nunciavit, qui veniens super corporale hanc cum reverencia locavit. Et cum esset ad ecclesiam translata, divina clemencia plura miracula ibidem est operata. Fuitque magnus de Praga et de aliis civitatibus concursus populorum, de quibus duo duxi memorie commemoranda. Mulier quedam fuit languida et muta per spacium novem annorum et ibidem ad corpus Domini adducta mox pristine sanitati fuit restituta usumque loquele recuperavit. Et homo quidam in rota volubili fuit contritus et in singulis membris confractus, eiusque oculi de propria sede extiterant evulsi, caputque eius totaliter magno clavo ferreo crucifixum, et allatus ad corpus dominicum omni lesione procul mota pristinam valetudinem perfecte recuperat.

Et in civitate Curimensi eodem tempore corpus Christi fuit revelatum a perfidis Judeis verberibus concussum et cruentatum, unde miseri Judei in regno Boemie et in aliis terris ferro et igne variisque modis fuerunt interempti. Et mirum est, quod de corporibus eorum, cum vulnerarentur aut mutilarentur, sanguis non emanavit. 1338

Eodem anno in civitate [a]) Pulka [2]) eciam fuit inventum corpus Christi cruciatum, veniens quoque episcopus Pataviensis, in cuius erat dyocesi, propter maiorem cautelam a tergo circa hostiam inventam aliam hostiam consecratam apponi mandavit, timens ne populus ydolatrie committeret crimen. Multa quoque miracula per salvatoris nostri clemenciam ibidem ostensa fuerunt, et de largissimis oblacionibus fidelium ecclesia in honore corporis Domini ibidem decenter extitit fabricata.

Eodem anno in vigilia Translacionis sancti Wenceslai creator omnium Deus propter merita beati Wenceslai miraculum in civitate Pragensi ad sui gloriam ostendere est dignatus. Nam cum quidam viri in arte mechanica eruditi inter se conferrent, quod festum translacionis sancti Wenceslai esset celebrandum, quidam vero ex ipsis ait, quod illius rustici festum nollent celebrare, adiungens varia enormia, que quasi blasphemiam sapiebant, qui mox mutus est ef-

[1]) Kronika Zbrasl. kn. III, kap. XV, str. 336. — [2]) Pulkava v Rakousích.

[a]) in civ. Pukka ruk.

1338 fectus, in aliisque sensibus exstitit ebetatus. Consortes vero sui in crastino ipsum ad sepulchrum sancti prefati ipsi adduxerunt, ipsum in modum crucis prostraverunt precesque pro eo fundentes et oblaciones offerentes. Cumque caput sancti Wenceslai allatum super caput ipsius positum fuisset, mox vocem magnam emisit, acsi gravi vulnere foret sauciatus, et illico pristine sanitati et loquele fuit restitutus, gracias agens Deo suo et suo martiri glorioso reatumque suum coram omnibus confessus veram penitenciam pro delicto prefato [egit]. Deinceps Theutonici patronum nostrum in maiori reverencia habuerunt, nam prefatus vir de eorum propagine fuit oriundus.

Eodem anno locuste venerunt Boemiam magne quantitatis et mirabilis disposicionis quasi in nubilo nivis; alique dum volarent condense valde et compresse, quod propter interposicionem ipsarum non poterant videri radii solares et propter magnum fragorem et sonitum ipsarum unus alium non valuit audire loquentem, nec potuit percipi sonus campanarum. Et ubicunque ceciderunt, nec semina nec fructus nec fenum nec gramina nec aliqua huiusmodi terre nascencia remanserunt, sed omnia consumpserunt, et ita spisse tunc in campis situabantur, quod in aliquibus locis usque ad genua equorum extendebantur, unde in multis locis Boemiam, Morauiam, Vngariam et alias terras vicinas davastaverunt. Et volucres multe et varie propter formidinem locustarum predictarum in cavernis petrarum et in abditis locis moncium et silvarum se abscondentes fame interierunt; et pestifere erant et venenose, quod porci vel canes vel alie bestie ipsas devorantes, si non statim limpham hauserunt, vita privabantur. Universus quoque clerus et populus Pragensis cum reliquiis et vexillis processiones faciebant, pro adversitate dicta fuganda Dei clemenciam exorabant. Deinde cum prefate locuste ad Pragensem civitatem appropinquarent, subito corvi, cornices, monedule, pice ac alie aves diverse repente congregate, mirandum dictu, cum maximo impetu [eas] repulerunt. Que quidem locuste magna dampna in diversis regnis facientes ad Renum 1338
et ultra pervenerunt.

De ecclipsi solis horis vesperarum in crastino octave Petri et Pauli.

Anno Domini MCCCXXXIX° sol fuit eclip- 1339
satus circa horam vespertinam in crastino octave Petri et Pauli apostolorum.¹) Et quia in cronicis publicis quoque fit mencio de eclipsi solis, idcirco videnda est causa ipsius. Causatur autem ex interposicione lune inter visum nostrum et corpus solis, et hoc fit, quando coniunguntur luminaria super una linea diametrali producta a centro visus nostri per centra luminarium vel iuxta centrum luminarium prope terminum XII graduum distancie centri linie agenzahar eius. Eclipsis vero lune causatur ex interposicione corporis terre super una linea diametrali transeunte per centra solis, terre et lune, et hoc fit, quando luna est in plenilunio existente ipsa in distancia agenzahar vel eius gadir infra XII gradus, quia tunc attingit umbram terre vel eius aliqualem partem, et secundum hoc in quantitate obscuratur. Verumtamen eclipsis solis vel lune in diversis climatibus secundum magis vel minus apparet. Unde anno Domini MCCCXXIII°, in die Johannis et Pauli ²) hora tercia in Boemia et in terris vicinis fuit eclipsis solis, sed tunc me existente Rome nullum signum apparuit eclipsis prefate. Porro sol est quartus in ordine planetarum, sub se habet lunam, Mercurium et Venerem, superius est Mars, Jovis et Saturnus. Omnibus stellis et planetis est maior in quantitate et virtute. Nam occies maior dicitur esse tota terra, omnia sidera inluminans et habens cum ipsis principale dominium in generacione rerum inferiorum. Duo enim requiruntur ad generacionem, calor sicut formale, humor sicut materiale. Soli atribuitur dominium caloris, lune vero dominium humorum. Propter miram ergo horum celestium corporum pulchritudinem et inenarrabilem effectus plenitudinem merito est in eis Deus laudandus et benedicendus. Et nulla creatura corporalis ita expresse gerit vestigium sancte Trinitatis sicut sol, nam corpus solare

¹) R. 1339 dne 7 července bylo zatmění slunce. — ²) Dne 26 června, ale r. 1321.

1339 est gignens radium et ab utroque procedit calor. Sic pater genuit filium et ab utroque procedit Spiritus sanctus, qui est fons caloris spiritualis, sic sol est fons luminis et caloris corporalis, virtute sua omnia vivificat et omnibus rebus corporalibus speciem atque formam amministrat. Est enim sol, ut ait quidam doctor, oculus mundi, jocunditas diei, pulchritudo celi, decor syderum, mensura temporum, virtus et vigor omnium nascencium, dominus planetarum, pater gemmarum nec non cunctorum metallorum; ipse enim in medio signiferi radios ex se mittit, qui superiora et inferiora secundum variam radiorum ipsorum impressionem illustrant. Virtute quoque radiorum ipsius stelle erratice nunc retrograde nunc stacionarie efficiuntur, nunc in motu virtute solari celeriores efficiuntur, nunc vero retardantur. Ascendendo versus nostrum orizontem dies efficit longiores, per [e]os terre apperit germina vel fructus vel semina producit 1339
et sua subtilitate interiora penetrans vitam et spiritum diversis rebus tribuit et virtutes animalium forciores efficiuntur et hominum omniumque vivencium augmentantur; descendendo vero per circulos australes dies facit breviores et omnia absencia minorem vigorem habere reperiuntur. Secundum eius elongacionem vel appropinquacionem facies et corpora animalium in calore et vigore disponuntur. Luna vero est decor noctis, mater roris, ministra humoris, dominatrix maris, mensura temporis, emula solis, mutatrix aëris; lumen a sole mutuans et ab ipso prope vel longe existens sortitur figura qualitatem, in quibus divina virtus nobis manifestatur; et sic magnitudinem et potenciam creatoris in natura et effectu eorum perpendentes ipsum benedicamus iugiter et laudemus.

A. Capitulum V.

De magno conflictu christianorum et paganorum.

1340 Anno Domini M°CCC°XL° rex Castelle, rex Nauerre, rex Maioricarum et alii duo reges a domino apostolico per suos ambassatores contra paganos crucem obtinuerunt, qua obtenta pugnaturi contra ipsos se viriliter preparaverunt mandantes, ut christiani de civitatibus et villis recederent procul mota omni dilacione. Nam rex potentissimus paganorum cum maxima multitudine pugnatorum ad litus maris cum uxoribus et pueris appropinquabat. Et ipsi reges introitum eis non prohib[u]erunt. Cum ergo essent in terra christianorum et exercitus eorum fuissent ferre ad XX miliaria in longitudine dilatati, in latitudine bene ad IIII^{uor} miliaria dilatati eciam et situati, reges christianorum prefati antrorsum et retrorsum ad aliasque differencias locorum divino auxilio invocato ipsos invaserunt et post durissimum et prolixum prelium victoriam divina opitulante gracia simul et clemencia christiani obtinuerunt. Unde de [paganis] CCC milia et ultra sunt occisa preter illos, qui in mari et

B. Capitulum XIII.

De magno exercitu et conflictu christianorum cum paganis.[1])

A. D. MCCCXL° rex Castelle, rex Nauarre, 1340
rex Maioricarum et alii duo reges a domino apostolico per suos ambasatores contra paganos crucem obtinuerunt, qua obtenta pugnaturi contra ipsos se viriliter et potenter aptaverunt, mandantes, ut christiani de civitatibus, oppidis et villis fugerent procul mota omni dilacione. Nam rex potentissimus paganorum cum maxima multitudine pugnatorum ad litus maris cum uxoribus et pueris appropinquabat. Et ipsi reges introitum ei non prohibuerunt. Cum ergo essent in terra christianorum et exercitus eorum fuissent fere ad XX miliaria in longitudine dilatati, in latitudine bene ad quatuor miliaria situati, reges christianorum prefati antrorsum et retrorsum ad aliasque differencias locorum divino auxilio invocato ipsos audacter invaserunt et post durissimum et prolixum prelium victoriam divina opitulante clemencia obtinuerunt. Porro de paganis trecenta milia et ultra sunt occisa

[1]) František vypravuje tu o bitvě Alfonse XI, krále Kastilského, a pomocníků jeho proti Juzefovi Granadskému u říčky Salady r. 1340.

1340 in fluminibus fugientes sunt submersi, quorum ingens numerus ignoratur. Rex vero paganorum cum paucis evasit, sed regina cum duobus filiis et magna familia domino pape sunt presentati. De multis milibus interemptis aurei annuli sunt recepti de manibus eorum, qui fuerant precincti baltheo militari. Et quod hec victoria exstiterit miraculosa, ex hoc perpenditur, nam XL de paganis existimabantur super unum christianum. Huius rei gracia dominus papa cum tota curia Romana psallens gaudet, gratulatur, Deus verus adoratur, populusque iocundatur. Rex vero Francie et rex Boemie cum aliis principibus, qui huic bello non poterant interesse propter inopinatam acceleracionem et felicem consummacionem, toto cordis affectu fidelibus congaudebant Deo grates referentes. Causa autem hec fuisse fertur adventus paganorum. Rex victus prefatus et rex Tartarorum christianorum terras obtinere decreverunt, cecitate cordis et persvasione inducti spirituum malignorum. Unde victus rex primo ab occidente fideles invasit, volens summi pontificis et regis Francie loca possidere. Rex vero Tartarorum quasi ab oriente partem regni Polonie occupavit, de quo in sequentibus plenius dicetur. Et primus exstitit victus, alter fame et frigore recessit compulsus. Et hec sunt acta divina gracia suffragante, de quo ipse Deus glorificetur.

preter illos, qui in mari et in fluminibus fugientes sunt submersi, quorum ingens numerus ignoratur. Rex vero paganorum cum paucis evasit, sed regina cum duobus filiis et magna familia domino pape sunt presentati. De multis milibus interemptis aurei annuli sunt recepti de manibus eorum, qui fuerant precincti baltheo militari. Et quod hec victoria extiterit miraculosa, ex hoc perpenditur; nam quadraginta de paganis estimabantur super christianum. Huius rei gracia dominus papa cum tota curia Romana cum graciarum accione psalens gaudet, gratulatur, Deus vero adoratur, populusque jocundatur. Rex vero Francie, rex Anglie, rex Boemie cum aliis principibus, qui huic bello non poterant interesse propter inopinatam infidelium accelleracionem celeremque felicem consummacionem, toto cordis affectu victorioso triumpho congaudebant. Causa autem hec fuisse fertur adventus paganorum. Rex victus prefatus et rex Thartarorum christianorum terras obtinere decreverunt cecitate cordis et persuasione inducti spirituum malignorum. Porro victus rex primo ab occidente christianos invasit, volens summi pontificis et regis Francie terras possidere; rex vero Tartharorum ab oriente partem regni Polonie occupavit, de quo in sequentibus plenius dicetur. Et primus extitit victus, alter fame et frigore recessit compulsus. Et hec sunt acta divina gracia suffragante. 1340

Eodem anno rex Boemie totaliter fuit virtute visiva privatus, qui quidem interiori et exteriori homine extitit excecatus, quia licet sic a Deo fuisset plagatus, tamen non desiit acta iniqua operari. Nam sicut leopardus non deserit colorum varietatem, sic difficulter peccator peccati consuetudinem relinquit, que efficitur quasi altera natura, a qua cum resurgere nititur, peccatorum pondere prorsus cadit iterum coactus, et sic prave consuetudines cum pecatis nisi vita finiuntur. Et per hoc spiritualiter liquet cecitas interioris hominis dicti regis. Nam pluries visus est inducere filium suum primogenitum ad opera nepharia et iniqua, et quia erat variis imbutus virtutibus, ei nequaquam voluit assensum prebere, quam ob rem ipsum multipharie afflixit increpando, maledicendo, persequendo, magnis debitis obligando, demum morti exponendo, nam

crebrius ipsum ad diversas terras direxit ad 1340 bellandum contra fortissimos inimicos, intendens hanc regni Boemie extinquere lucernam speciosam et hunc generosissimum [p]) florem juventutis suffocare, quem misericors Deus de periculis eruit gravissimis per suam immensam pietatem.

A. **Capitulum VI.**

De adventu Tartharorum Poloniam et de morte domine Margarethe, filie regis Boemie.

1341 Anno Domini M°CCC°XLI° Tartari Poloniam intraverunt et maximam partem terre devastaverunt, vindictam sumentes in christianis propter terram Rutenorum, quam pridem debellaverat dux Polonie propter ducem terre prefate, qui exstitit ei in linea consanguinitatis astrictus, quem intoxitatum morti tradiderunt. Qui quidem dux zelo ductus fidei orthodoxe accersiri iussit fidei catholice sacerdotes et de diversis terris viros in theologia eruditos, volens germen vere fidei seminare et exstirpare scismaticum errorem Ruthenorum. Qui dolentes relinquere sectam eorum ducem veneno necantes, multos christianos ferro et modis variis exstinxerunt. Hanc causam rex Polonie sumpserat de hiis ulcionem. Tarthari vero advenientes reddiderunt talionem. Unde rex Polonie Casimir in adventu eorum magna cura et pavore perplexus instantissime a regibus Vngarie et Boemie, ab aliisque vicinis principibus auxilium postulavit, asserens se fortitudini et multitudini eorum resistere non posse, nec per regnum suum ipsis transitum prohibere ad alias terras christianorum. Huius rei gracia multi christiani armis muniti contra eos pugnaturi turmatim Poloniam processerunt. Nam ex mandato domini apostolici in regno Boemie et in aliis regnis predicabatur cum magna solempnitate, qui crucem assumeret contra paganos vel pro se alium cum suis sumptibus mitteret ad pugnandum, maximam indulgenciam consequeretur et eternam retribucionem. Unde cum reges et principes se aptarent, cum suis ipsos invadere volentes, non

B. **Capitulum XIV.**

De adventu Tartarorum contra christianos, et de obitu domine Margarete filie regis Boemie.

A. D. MCCCXLI Tarthari in maxima multitu- 1341 dine et fortitudine Poloniam intraverunt ipsamque nimium devastaverant. Fertur quoque hec causa eorum adventus fuisse, quia rex eorum cum alio rege condixerat ad invadendum christianos, qui precedenti anno extiterat devictus. Alia causa est propter terram Rutenorum, quam pridem debellaverat et devastaverat rex Polonie propter ducem terre prefate, qui erat de ipsius prosapia oriundus, quem intoxicatum nobiles dicte terre morti tradiderunt. [1]) Qui quidem dux zelo ductus fidei orthodoxe accersiri jussit fidei katholice sacerdotes et de diversis terris in sacra scriptura viros eruditos, volens germen vere fidei et vineam domini Sabaoth plantare et exstirpare scismaticum errorem Ruthenorum, qui nolentes relinquere sectam eorum ducem veneno necantes christianos ferro, igne, aqua, aliisque modis variis extinxerunt. Porro rex Polonie in adventu eorum magna cura et ingenti pavore perplexus instantissime a regibus et principibus vicinis auxilium postulavit, asserens, se fortitudini et multitudini eorum resistere non posse, nec per regnum suum ipsis transitum prohibere ad alias terras christianorum. Huius rei gracia multi fideles armis muniti contra eos pugnaturi Poloniam turmatim processerunt. Nam ex mandato domini apostolici in universis regnis predicabatur christianorum, qui crucem assumeret contra paganos vel pro se alium cum suis promitteret sumptibus, peccatorum maximam indulgenciam consequerentur et in futuro eternam retribucionem. Porro cum reges et principes [se aptarent] cum suis in-

[1]) Boleslav Trojdenovič.

[p]) gravissimum ruk.

1341 defuit divina clemencia in se sperantes, non deserens suos fideles. Nam frigus grande, nivesque magne ipsos opprimentes gravaverunt, quod metaciones castrorum et cuncta domicilia eorum operierunt, quod vix iumenta et equi eorum sursum capitibus erectis respirare poterant, et fames maxima fuit subsecuta. Et principaliter timore et terrore percussi divino ad proprias sunt reversi mansiones. Unde fideles gracias Deo agentes, ad terras suas remeantes in pace permanserunt; ipsi vero Thartari multa milia christianorum secum deduxerunt.

Eodem anno domina Margaretha, filia regis Boemie, iam marito suo Henrico, duce Bauarie, viduata et filio unigenito de hac vita sublato venit Pragam sequenti die dominica post Ascensionem Domini. Que cum magna solempnitate ab universo clero et a populo honorifice est suscepta. Fitque tractatus inter regem Polonie Casimir et ipsam de matrimonio contrahendo. Postquam autem de hoc inter ipsum et regem Boemie finaliter esset concordatum, ipsa inclita domina Margaretha egritudine exstitit gravata. Venitque Pragam sponsus eius rex Polonie decenti milicia stipatus et paratus ad celebrandum solempnitatem nupciarum. Adduxerat namque sue sponse preciosa vestimenta et regalia ornamenta cum variis iocalibus, volens ei per hoc specialiter complacere. Ipse vero cum suis letus et iocundus exstitit, ipsam sperans divina gracia sanari et opitulamine medicorum. Facta sunt autem Prage hiis diebus multa hastiludia et diversa exercicia militaria cum magna leticia et iocunditate. Ipseque rex Polonie liberalitatem suam tunc ostendit; nam quicunque Pragensis civitatis incola sive advena, quociescunque voluit, suum panem manducavit, et vinum omnibus latinum et omnibus necessariis large ministratur, et hoc convivium ultra tres menses duravit. Porro cum rex Boemie adverteret suam filiam plus et plus debilitari, quam affectu magno prosequebatur, supplicavit venerabili patri domino Johanni, episcopo Pragensi, ut mandaret universo clero, quatenus preces Deo offerrent pro sue

vadere cupientes ipsos paganos, non deficit divina clemencia, suos fideles non deserens in se sperantes. Nam frigus grande, nives magne ipsos opprimentes et suffocantes, nimium gravaverunt, quod metaciones castrorum et cuncta domicilia eorum operuerunt, quod vix equi et jumenta eorum sursum capitibus errectis respirare potuerunt, famesque maxima fuit secuta. Et principaliter timore et terrore concussi divino, ad proprias sunt reversi mansiones. Porro christiani gracias Deo agentes ad terras proprias remeantes in pace permanserunt, verumtamen Tharthari multa milia christianorum secum deduxerunt. 1341

Eodem anno domina Margaretha, filia regis, iam marito suo duce Bauarie viduata [1]) et filio unigenito de hac vita sublato venit Pragam sequenti die dominico post Salvatoris nostri Ascensionem, [2]) que cum magna solempnitate ab universo clero et a populo honorifice est suscepta. Et illico fit tractatus inter regem Polonie et ipsam de matrimonio contrahendo. Postquam vero de hoc inter ipsum et regem Boemie finaliter esset compromissum et concordatum, ipsa inclita domina Margaretha egritudine extitit gravata. Venitque [3]) Pragam sponsus eius rex Polonie decenti et multa milicia stipatus et paratus ad celebrandam nupciarum solempnitatem. Adduxerat namque sue sponse preciosa et exquisita vestimenta regalia et ornamenta cum variis jocalibus, volens eidem ipsius benevolenciam captare specialiter complacendo. Porro rex Polonie cum suis letus extitit et jocundus sperans sponsam suam divina gracia sanitati recuperari, et eciam opitulamine auxilioque medicorum. Facta sunt autem Prage his diebus multa hastiludia et diversa exercicia militaria cum ingenti leticia et jocunditate. Sponsus vero, rex Polonie, magnam liberalitatem insinuat, namque quicumque Pragensis civitatis incola sive advena, quociescunque voluit, suam mensam accessit, excluso potu comuni vinum latinum omnibus cum omnibus commestibilibus large et jocunde ministratur. Et hoc convivium ultra spacium trium mensium duravit. Porro cum rex Boemie adverteret sponsam plus et plus debilitari,

[1]) Jindřich vévoda Bavorský zemřel 1 září r. 1339 a syn jeho a Markéty, dcery Janovy, dne 20. prosince r. 1340. — [2]) 20 května 1341. — [3]) O přítomnosti Kazimírově v Praze, svědčí listiny v dipl. Moravském podané v dílu VII na str. 238, 240, 268, jež i Goldast, Ludewig a Dogiel též uveřejnili.

1341 filie salute. Unde facte sunt processiones cum reliquiis sanctorum et vexillis a secularibus et a religiosis singulis diebus infra spacium duarum ebdomadarum, quibus reges ambo interfuerunt. Directe sunt ergo ab universis preces pro ipsius convalescencia cum oblacionibus hostiarum, sed peccata paterna hanc impediverunt. Unde tercia die ante festum sancte Margarethe ille regalis flos clarissimi germinis decidit et decessit. Et quia, ut ait sapiens, extrema huius gaudii luctus occupat; unde conversum gaudium nupciarum in planctum exequiarum, leticia vertitur in merorem, risus iocunditatis in lacrimarum resolucionem, quia exsiccata est rosa feminei decoris, cecidit lilium nivei pudoris, emarcuit viola laudabilis humilitatis. Planxit autem ipsam utriusque sexus multitudo, quia erat virtutibus theoloycis, cardinalibus et moralibus referta et per ipsam regnum Polonie unitum fuisset regno Boemie, quod prius per paternam avariciam extitit separatum. Et stirps regia Boemice gentis per ipsam et ex ipsa fuisset feliciter propagata. Sepulta est autem in Aula Regia, iuxta sepulchrum maternum in die sancte Margarethe, illa laudabilis Margaretha.

Post hec sunt gentes, ipsam non modice flentes.
Moribus ornata, virtutibus intitulata.
Ipsam mors perimit, pulchram de medio tollit.

quam affectu magno prosequebatur, supplicavit 1341
venerabili patri domino Johanni, episcopo Pragensi, ut mandaret universo populo, quatenus preces offerrent pro sue filie salute. Huius rei gracia facte sunt processiones cum reliquiis et vexillis a secularibus et religiosis singulis diebus infra tempus duarum ebdomadarum, quibus reges ambo in humili habitu jugiter interfuerunt. Directe sunt preces ab universis pro ipsius convalescencia cum oblacionibus hostiarum, sed peccata paterna hanc impediverunt. Unde die tercia ante festum sancte Margarethe [1]) ille regalis flos clarissimi germinis emarcuit, decidit et decessit. Et quia, ut ait sapiens, extrema huius gaudii luctus occupat, unde conversum est gaudium nupciarum in planctum exequiarum, leticia vertitur in merorem, risus, jocunditas in lacrimarum resolucionem, quia exsiccata est rosa feminei decoris, cecidit lilium nivei pudoris, aruit viola laudabilis humilitatis. Planxit autem ipsam utriusque sexus multitudo, quia erat cunctis affectabilis et graciosa, referta virtutibus et decorata, et per ipsam regnum Polonie unitum fuisset regno Boemie, quod quidem per paternam avariciam exstiterat separatum et stirps regie Boemie gentis per ipsam et ex ipsa et in ipsa fuisset feliciter propagata. Sepulta est autem in Aula Regia juxta sarchophagum maternum in die sancte Margarethe illa laudabilis Margaretha.

Post hec sunt gentes, ipsam non modice flentes.
Moribus ornata, virtutibus intitulata.

Eodem anno rex Boemie fundavit monasterium in honorem beate virginis Marie prope Minorem civitatem Pragensem et locavit ibi fratres Cartusienses, qui in regno Boemie prius non fuerunt.

Eodem anno Prage ad S. Clementem heretici interfecerunt inquisitorem hereticorum de Polonia ordinis Predicatorum, virum valentem et clericum excellentem, qui ipso die devote missam officiaverat et optime predicaverat et rex ipsum assecuraverat, sic feliciter de hoc seculo nequam migravit.

---

[1]) Dne 11 července r. 1341.

B. Capitulum XV.

De vaticinio astrologorum et de ruina pontis Pragensis.

Anno Domini MCCCXLII nova venerunt ab astronomis, qui sunt Parisius et in monte Pessolano, que in hiis versibus continentur: 1342

Per motus syderum semper variacio rerum
Accidit in mundo, de quo nunc indicium do.
Anno milleno tria C quarto quadrageno
Nonas Novembris fit ecclipsis denique solis
Hora mox prima, quod nostrum maxime clima
Turbabit, mala multa dabit, fama debilitabit
Et venient multa post hec mundo nocitura;
Nam tunc regnabit Saturnus et hec agitabit.
Hiis dictis multi non credunt, sed quasi stulti
Leti nunc vivunt, qui tunc fame forte peribunt,
Sed valet ista Deus, si vult avertere solus,
Mundo nocere poterit terra neque polus,
Qui hoc calice sibi provideat tamen ante.

Ista tamen dicta non sunt verificata sicut exitus rei in suo tempore comprobavit.

Eodem anno in vigilia Purificacionis sancte Marie [1]) calido vento australi preambulo, quem pluvia quasi vernalis fuit subsecuta, post durissimam hyemem et gravissimam, in qua multitudo hominum in Boemia et in aliis terris nimio frigore fuit extincta, factum est grande diluvium per impetum aque nivealis et pluvialis, et propter ingentem molem glaciei et spissitudinem ruptus est pons Pragensis in pluribus locis, quod vix quarta pars de ipso remansit, verumtamen aquarum et glaciali impetu concussa et debilitata. Et omnia molendina et obstacula sunt destructa, pluresque ville circa littora site cum hominibus et ceteris animalibus sunt absorbte et suffocate. In toto quoque orbe terrarum tunc temporis fuerunt maxime aquarum inundaciones, ita quod et pontes lapidei vel lignei sunt destructi. Mare quoque fuit in altum levatum, quod omnes cysternas Veneciis et in aliis civitatibus mari adiacentibus totaliter suffocavit et plurima dampna causavit. Et in civitate Pragensi aque longe late-

A. Capitulum VII.

De ruina pontis Pragensis.

1342 Anno Domini M°CCC°XLII° in vigilia Purificacionis sancte Marie virginis calido vento australi preambulo, quem pluvia quasi vernalis fuit subsecuta, post durissimam hyemem et gravissimam, in qua multitudo hominum in Boemia et in aliis terris nimio frigore fuit extincta, factum est grande diluvium per impetum aque nivealis et pluvialis, et propter ingentem molem et spissitudinem glaciei ruptus est pons Pragensis in pluribus locis, quod vix tercia pars de ipso remansit, veruntamen aquarum impetu debilitata. Et omnia molendina et obstacula sunt destructa, pluresque ville circa littora site cum hominibus et ceteris animalibus sunt absorpte et suffocate. In toto quoque mundo tunc temporis fuerunt maxime inundaciones, ita quod in aliis terris pontes lapidei et lignei per aquas nimias sunt destructi. Mare quoque fuit multum augmentatum et in altum elevatum, quod omnes cisternas Weneciis et in aliis civitatibus mari adiacentibus totaliter destruxit et plurima dampna causavit.

[1]) Dne 1 února.

1342 Et in civitate Pragensi aque longe lateque diffuse, maxime in celariis diversum potum humanis usibus preparatum destruentes, dampna plurima intulerunt. Cives quoque Pragenses et Podskalenses strues magnas et multas lignorum ad edificia varia dispositorum propter impetum aquarum perdiderunt. Et quia inopinate et subito factum est hoc diluvium, vise sunt domus cum hominibus et infantes in cunabulis natantes; quibus matres nimium meste succurrere non valuerunt. Visa sunt quoque animalia diversa domestica et varia suppellectilia deferri. Et illa quassacione miserabili mitigata multa corpora hominum submersorum sunt inventa. Et primo homines intellexerunt, quod tam grande et arduum bonum perdiderunt. Nam cum res necessaria perditur, tunc primo eius precium advertitur. Nam quasi corona regni cecidit, cum ille pons famosus corruit, et fit labor magnus et personarum pericula in navigando, merorque pauperum naulo carendo. Pons quoque valentissimus a venerabili in Christo patre d. Johanne IIII°, Pragensi episcopo XXVII°, in Rudnicz efficaciter, firmiter decenterque constructus inviolatus permansit, licet maior ibi concursus fuisset aquarum et grandior de glacie massarum impulsus repentinus, de quo gracias Deo referentes, sui fideles congaudebant. Tunc temporis circa Minorem civitatem Pragensem propter multitudinem arene, que impetu aquarum extitit aggregata, fuit obstructus aque meatus et amplius molendina ibidem haberi non potuerunt.

Surgit res mira, grandis validaque ruina
Pontis Pragensis per rivum Multauiensis
Insultus, cuius mala terre patruit huius,
Planctus prorupit, ingens dolor intima rupit.
Ville nam multe perierunt optime culte.
Domus natabant, homines in eis ululabant
Et glacies gentes nudas duxit rugientes.

Eodem anno facta est discordia inter ducem Karinthie iuniorem, filium regis Boemie, et ducissam suam conthoralem, precipue propter sterilitatem, que asseruit ipsum potenciam non habere filios generandi et liberos. Sed ipsa fefellit in sua opinione. Nam defectus inter coniuges fit quandoque generacionis sempiternus, quandoque ad determinatum tempus. Unde visi sunt coniuges

que dampna plurima intulerunt, cives quoque 1342
multas et magnas strues lignorum ad edificia varia dispositorum impetu aquarum perdiderunt. Et quia inopinate et repente factum est diluvium, vise tunc domus cum hominibus, molendina cum suppellectilibus, infantes cum cunabulis natantes, quibus matres anxie succurrere non valuerunt. Visa sunt quoque animalia diversa domestica et varia utensilia deferri. Porro illa quassacione miserabili mitigata multa corpora hominum et iumentorum submersorum sunt reperta. Et primo homines intellexerunt, quod tam grande et arduum bonum perdiderunt. Nam cum res necessaria perditur, primo precium eius advertitur, nam quasi corona regni cecidit, cum ille pons famosus corruit, fitque labor magnus et periculum in navigando et meror pauperum naulo carendo. Pons quoque fortissimus a venerabili patre domino Johanne, XXVII episcopo Pragensi, in Rudniz efficaciter, firmiter, decenterque constructus permansit inviolatus, licet maior ibi extitit aquarum concursus et grandior de glacie massarum impulsus. Versus sequitur:

Surgit res mira, grandis validaque ruina
Pontis Pragensis per rivum Multauiensis
Insultus, cuius mala terre patravit huius,
Planctus prorupit, ingens dolor intima rupit.
Ville nam multe perierunt optime culte.
Domus natabant, homines in eis ululabant
Et glacies gentes nudas duxit rugientes.

Eodem anno facta est discordia inter ducem Karinthie, iuniorem filium regis Boemie, et inter ducissam conthoralem propter sterilitatem, que asseruit ipsum non habere potenciam liberos generandi. Sed ipsa fuit minus iusta in sua contencione, nam defectus inter coniuges fit quandoque generacionis sempiternus, quandoque ad tempus determinatum. Unde visi sunt coniuges usque in septimum, octavum, nonum, decimum annum, vel adhuc amplius sine fetu fuisse, qui tamen inposterum prole non caruerunt. Porro Ludnicus Bauarus predictam intelligens dissensionem, contra Deum et iusticiam calide procuravit, quod ducissa filio suo, marchioni Branburgensi, matrimonialiter fuit copulata et in carnisprivio sunt nupcie celebrate.

1342 usque in septimum, octavum, nonum vel ad decimum annum sine fetu fuisse, qui tamen in posterum prole non caruerunt. Unde Ludwicus Bavarus predictam intelligens dissensionem, contra Deum et iusticiam callide procuravit, quod ipsa ducissa filium suum in virum recepit marchionem Bramburgensem et in carnisprivio nupcie sunt celebrate.

Eodem anno quidam monachus ordinis sancti Benedicti accessit ad cardinalem, qui erat d. pape inter ceteros magis familiaris, asserens se nuncium Dei, habentem ad dominum apostolicum legacionem specialem. Qui eum ad presenciam eius introduxit et nuncium Dei se constanter asseverat. Revelavitque quedam secreta, que nullus novit, nisi dominus papa et prefactus cardinalis, adiciens signum divine revelacionis, dominum papam breviter de hac vita migraturum. Et sciscitatus est d. papa ab ipso, si posset ad spacium quatuor vel trium vel duorum vivere annorum. Qui ait: non, nec ad spacium unius anni, sed tantum ad tres menses. Qui in custodia ipsum includi mandavit. Et iuxta verbum monachi est factum. Nam dominus papa Benedictus XII in die beati Marci de hoc seculo ad dominum migravit. Venerabilis quoque pater dominus Johannes, episcopus Pragensis, mandavit in sua ecclesia Pragensi et in tota civitate Pragensi exequias eidem solempniter celebrari tercia die post festum sancte Trinitatis.[3]) Et decem diebus elapsis, tercia die post ingressum in conclavi domini cardinales elegerunt in papam archiepiscopum Rothomagensem.

Explicit tercius liber secunde partis cronice Pragensis, scriptus ad venerabilem in Christo patrem d. Johannem, episcopum Pragensem memoratum, qui finitur anno d. M°CCC°XLII°, et continet in se gesta X annorum.

Eodem anno accessit quidam monachus ordinis sancti Benedicti ad cardinalem, qui erat domino pape quam plurimum familiaris, asserens se fore Dei nuncium, habentem ad dominum apostolicum legacionem familiarem. Qui eum ad presenciam eius introduxit. Qui nuncium Dei constanter se asseverat revelavitque quedam secreta soli Deo et domino pape cognita, adiiciens signum divine revelacionis, ipsum dominum papam in brevi de hac vita migraturum. Qui sciscitans ab eo, si posset ad spacium quatuor vel trium vel duorum vivere annorum, qui ait, non, nec ad spacium unius anni, sed tantum ad tres menses. Qui in custodia ipsum includi mandavit. Et iuxta verbum prefati viri religiosi est factum. Nam dominus papa Benedictus XII [1]) in die Marci [q]) de hoc seculo ad dominum migravit. Decemque diebus elapsis post ingressum in conclavi die tercia domini cardinales elegerunt [2]) in papam venerabilem patrem dominum Petrum, archiepiscopum Rothomagensem. 1342

[1]) Benedikt XII zemřel dne 25 dubna 1342. — [2]) Klement VI, nástupce Benedikta XII, zvolen byl papežem 7 května a posvěcen dne 19 května řeč. r. — [3]) Dne 21 května 1342.

[q]) Marcii ruk.

B. Capitulum XVI.

De creacione ecclesie collegiate Pragensis [1]) et obitu domini Johannis [episcopi].

1343 A. D. MCCCXLIII° dominus marchio Moravie attendens maxima et innumera beneficia et honores, quibus Deus gloriosus ipsum sue dignacionis et clemencie gracia donis multiplicibus sublimavit et ditavit, ad laudem et honorem ipsius zelo sincere devocionis accensus, cupiens terrena in celestia, temporalia in eterna salubriter permutare, capellam regiam in castro Pragensi sub Sanctorum Omnium tytulo consecratam venerabilis in Christo patris domini Johannis, Pragensis episcopi, de consensu tociusque capituli ecclesie Pragensis in collegiatam ecclesiam erigi ac duas dignitates videlicet decanatum et prepossituram vndecimque canonicatus et decem ministros ibidem ordinari et statui cum distinctis eorum redditibus et prebendis, quos comparavit pro thesauro proprio de consensu patris sui, regis Boemie, ad habendum, libere tenendum, possidendum iure proprio in perpetuum. Voluitque prefatus dominus marchio Moravie, ut decanus predicte ecclesie collegiate per capitulum ipsius ecclesie eligeretur et per episcopum Pragensem, qui pro tempore exstiterit, confirmaretur. Collacionem vero prepositure et prebendarum pro se reservavit. Et hec omnia gloriosissimus pater et dominus, dominus Benedictus papa XII^mus confirmavit et suis bullatis litteris firmissime roboravit. Ceterum predictus dominus marchio ad honorem Dei et beate virginis Marie omniumque sanctorum multas reliquias sanctorum auro et argento gemmisque preciosis multipliciter ornatas cum sincera devocione obtulit et donavit ornatusque varios et preciosos, multos calices et monstrancias ac alia [r]) suppellectilia ecclesiastica cunctaque necessaria, valencia ad prefate ecclesie collegiate utilitatem et decorem.

Eodem anno in vigilia Epiphanie Domini [2]) venerabilis vir, dominus Johannes IIII, Pragensis episcopus XXVII, hora tercia viam universe 1343
carnis est ingressus de hoc seculo ad Dominum migrando. Qui cum ante mortem in egritudine laboravit, disposuit et ordinavit, ut omnibus servitoribus suis, incipiendo a primitivis utpote prelatis, capellanis et militibus, quibus per centum marcas dari precepit, et sic mediocribus et minoribus servitoribus extitit summa pecunie secundum merita personarum et statuum exigenciam determinata, assignata, et sic universi habuerunt consolacionem et serviciorum suorum retribucionem. Sicque bonam famam, quam in vita habuit, laudabiliter in morte reliquit et aliis multis ob salutem et remedium anime sue, propter Deum plura errogavit, volens sibi thesauros in celis thesaurisare. Porro plena fruens adhuc sospitate mandavit fieri et procurari thumbam s. Adalberti in ecclesia Pragensi de auro et argento decenti et sumptuoso opere ymaginibus diversis et sculpturis artificialibus mirifice decoratam. Et talis [s]) in regno Boemie non fuit prius reperta. Insuper in prefata ecclesia Pragensi sibi studiose de loco sepulture providit; mandavitque fieri ymaginem de auricalco artificiali opere consumatam et perfecte deauratam ad instar presulis super sarcophagum locandam et alia plura ordinavit fieri, que erant necessaria et ornancia suam sepulturam. Ceterum in anniversario suo XIII sexagenas et XII grossos singulis annis solvendas dominis canonicis et ministris ecclesie Pragensis in monasterio b. Virginis in Rudnicz canonicorum regularium et tres marcas in villa Jesenycz deputavit. [3]) Ex hiis et supradictis, quam pius benefactor, consolator et pater cleri exstiterit populique clemens et providus rector, gentisque Boemice fidelis zelator ac indefessus propagator.

---

[1]) Srovnej též při tomto létě zprávu Beneše z Weitmile. — [2]) Dne 5 ledna 1343. Orig. listiny o volbě biskupa Arnošta udává též, že biskup Jan IV zemřel dne 5 ledna, Beneš z Weitmile však má „in octava ss. Innocentum“, což by ukazovalo k 4 lednu. — [3]) Viz Regesta Boh. et Mor. II, p. 1211, n. 2772.

[r]) Ruk. má illa. — [s]) talibus ruk.

B. Capitulum XVII.

De eleccione primi archiepiscopi Pragensis.

1343 Eodem anno postquam dominus Johannes IIII^{us}, episcopus Pragensis XXVII^{us}, de hac vita decessit, die undecima [1]) honorabilis vir, dominus Arnestus, decanus Pragensis ecclesie, a capitulo divina opitulante gracia in episcopum Pragensem est electus. Qui in statu suo honestissime fuit conversatus, virtutibus inbutus, naturalibus donis ornatus, sciencia illustratus et variis donis gratuitis ditatus; et sicut precessit alios officii dignitate, sic eminebat vite sinceritate. Et licet ista eleccio fuerit canonica et utique ex inspiracione divina causata, verumtamen quidam de capitulo emuli equitatis, fautores perversitatis non attendentes ecclesie utilitatem nec persone electe dignitatem tamquam vulpino ganitu prefate eleccioni contradixerunt, et quia invidia est dolor felicitatis aliene, unde ipsi, que nequeunt mutari, non cessant calumpniari et quecunque assequi non potuerunt, [t]) venenoso dente ut hyrcus squalidus lacerare non obmittunt. Et sic invidia tabescentes sunt se ipsos livido corde corrodentes animasque suas perniciose mortificantes. Porro rex Boemie cum universis terre baronibus, clerus quoque ac populus huic laudabili eleccioni congaudentes Deo referunt graciarum acciones. Ceterum venerabilis dominus electus, volens causam suam defendere ac suis adversariis triumphare, multis regalibus, nec non baronum, abbatum et capituli dicte ecclesie Pragensis [t*]) ad curiam Romanam est profectus, dirigente domino Deo iter suum in prosperitate procul mota omnium adversitate. Tantam graciam Deus ei contulit, ut a domino apostolico a dominisque cardinalibus grato et gracioso susciperetur affectu: nam revera in exteriori homine erat decorus in aspectu, in interiori rectus in conspectu, mundus ac purus in affectu. Huius rei gracia dominus papa peticiones suas hylari vultu exaudit graciis variis honorando; unde ipsum studiose mandavit domino cardinali Portuensi confirmari et cum omni honorificencia devocius in episcopum Pragensem consecrari, quem 1343 universi domini cardinales cum magna reverencia affectuque sincero ad osculum pacis susceperunt eidem gratissimum et condignum honorem exhibentes, totaque curia Romana laudabiliter congratulabatur. Et tunc yemps adversitatis abiit, ymber detraccionis recessit, estas prosperitatis, serenitas iocunditatis advenit. Porro votis desideriisque suis efficaciter potitus actisque laudabiliter consumatis, acceptis litteris bullatis a domino papa Clemente sexto cum benediccione ad sedem propriam remeavit; denique universus clerus populusque civitatis Pragensis cum reliquiis et vexillis processionaliter obviam procedentes suum venerabilem pastorem cum ingenti leticia susceperunt. Ceterum exultat nimium ecclesia Pragensis sponsa sponsi de adventu, amplectitur sponsum gloriosum innixa suo dilecto, ipsum osculatur, in domino fruitur sponso, eidem ineffabili karitate copulata cupiens fetum laudabilem, domino Deo placabilem cum ipso dulciter procreare. Denique filiorum suorum corda infirma ad rectitudinem vite erexit et ad viam salutis eterne eosdem direxit non solum bono exemplo verum eciam salutifera doctrina. Unde in iure canonico decoratus in aliisque facultatibus extitit excellenter eruditus, de cordibus suorum subditorum germina viciorum radicitus extirpavit cunctosque errores falsasque obliquitates funditus eliminando. Ceterum Deus de sua inmensa clemencia videns ipsum meram habentem gratitudinem, graciam gracie cumulavit. Nam illustris princeps dominus Karulus, [marchio] Morauie, cupiens ecclesie Pragensi exempcionem honorisque augmentacionem, obtinuit a domino apostolico, ut in eadem esset sedes metropolitana et inmediate ad curiam pertineret Romanam. [2]) Nam pridem subiecta extiterat archiepiscopo Maguntino. Unde cum pallium de prefata

[1]) Orig. listiny o volbě děkana Arnošta za biskupa Pražského dne 14 ledna 1343 nachází se dosud v archivu kapituly Pražské. — [2]) Papežská bulla dána jest dne 30 dubna 1344, v. Balbin Misc. dec. I, lib. VI, p. 35. — Chytil, Cod. dipl. Mor. VII, 542. — Dobner, Mon. Boh. hist. IV, 312. Regest. — Z téhož dne jest i jiná bulla Klementa VI,

[t]) poterunt ruk. — [t*]) Tu v textu něco schází.

1344 curia fuisset allatum,[1]) venerabilis pater et dominus, dominus Arnestus in archiepiscopum Pragensem per plures episcopos adiacencium terrarum in ecclesia Pragensi cum maxima sollempnitate extitit consecratus die dominico proximo ante adventum Domini.[2]) Fuitque sollempnitas prime imposicionis pallii sive accepcionis in persona prefati domini Arnesti.[a]) Denique primus ipse in regno Boemie archiepiscopus accepto pallio egressus de ecclesia in presencia regis Boemie et marchionis Moranie nec non multorum principum, aliorum episcoporum novam fundavit ecclesiam Prage artificiali opere et celaturis magistralibus numquam in hoc regno visis laudabiliter erigendo.

Eodem[3]) tempore abbas de Lutomysl per 1344 prefatum dominum archiepiscopum in episcopum est consecratus, qui est suus subditus cum episcopo ecclesie Olomucensis. Huius rei gracia convivium solempne et valde sumptuosum dominis episcopis et omnibus prelatis et canonicis totique clero plurium ecclesiarum necnon advenis universis in castro Pragensi in domo regali extitit sufficientissime procuratum; quo consumato predictis dominis episcopis et aliis multis advenis dominus archiepiscopus Pragensis dona et exenia copiosa animo sincero et hylari vultu est largitus, qui cum gratiarum acctione ad propria sunt reversi.

B. Capitulum XVIII.

De creacione collegii clericorum in ecclesia.[4])

1344 Eodem anno illustris princeps dominus marchio Moravie cupiens obtinere celesti regno eternam retribucionem ad honorem Dei omnipotentis et b. Virginis Marie patronorumque nostrorum necnon omnium sanctorum pro vita perpetua adipiscenda, pro suorumque parentum, predecessorum, successorum cunctorumque fidelium defunctorum et vivorum statu felici et eterna salute et propter cultus divini incrementum in ecclesia Pragensi XXIV clericorum secularium numerum seu collegium precentore in eo computato, qui esset eorum senior et provisor, quorum XII presbiteri, sex dyaconi et VI subdyaconi fore debent, quos mansionarios voluit nuncupari, quique tenerentur cottidie et deberent circa ipsam ecclesiam personaliter residere et non per alium horis b. Virginis continue interesse. Eosdem prefatus dominus marchio de novo creavit, statuit et ordinavit et 1344 voluit, quod dicti mansionarii habitum haberent decentem, intra et extra ecclesiam suo proposito congruentem, et contulit eisdem et donavit bona larga et redditus sufficientes pro[a*]) victu et amictu pro distribucionibusque cottidianis irrevocabili donacione assignavit cum omnibus iuribus et libertatibus, obvencionibus et suis pertinenciis. Et predictos redditus pro suis propriis pecuniis comparavit, reservans sibi specialiter ius patronatus et suis successoribus, Boemie regibus; minorum vero prebendarum, dyaconorum et subdyaconorum, ad precentorem et ad maiores prebendatos et mansionarios collacionem sive institucionem voluit pertinere, et quod omnes essent sub regimine decani Pragensis. Do-

jíž se Arnošt povyšuje na arcibiskupa a zároveň se jinými bullami oznamuje, že se tak stalo kapitule Pražské, duchovenstvu a konečně lidu města a diecese Pražské.

[1]) Užívání pallia propůjčuje Arnoštovi papež Klement VI bullou danou dne 25 srpna 1344 a posílá mu je po Mikuláši z Lucemburka a Hostislavovi z Horaždějovic, nařizuje při tom biskupům Vratislavskému a Naratenenskému, aby mu je odevzdali. — [2]) Posvěcení Arnošta na arcibiskupa stalo se dne 21 listopadu 1344. — [3]) Srovn. Chytil, Cod. dipl. Mor. VII, 423, 437, 438. — Biskupem Litomyšlským učiněn byl opat z Louky u Znojma a na místě jeho stal se opatem v Louce Jindřich, opat Litomyšlský; nebo oba kláštery náležely řádu Praemonstrátův, jsouce opatovi Strahovskému podřízeni. — [4]) Zakládací listina kůru panny Marie nebo mansionářů v kostele Pražském byla vydána od markraběte Karla dne 5 října r. 1343; stvrzení kůru toho biskupem Arnoštem a kapitulou stalo se dne 5 ledna 1344 a papežem Klementem VI dne 30 dubna 1344. Původní listiny o tom jsou dosud v archivu kapituly Pražské. Ostatně srovnej Dobner, Mon. hist. Boh. III, 323 a násl.

[a]) V ruk. zase něco schází. — [a*]) quod ruk.

1344 minus vero archiepiscopus et prelati canonicique ecclesie prefate prospicientes, premissa in magnum divini cultus augmentum et decorem ipsius ecclesie redundare deliberacione et tractatu super hiis prehabito diligenter ad ipsius principis instanciam dictum numerum clericorum in eadem ecclesia Pragensi auctoritate ordinaria crearunt, statuerunt et ordinaverunt, omnia et singula per prefatum principem ordinata et disposita 1344 roborarunt et ratificarunt et approbarunt litteris suis approbantes. Dominus vero papa Clemens sextus hec universa visa et intellecta grata et rata habendo ex certa sciencia auctoritate apostolica confirmavit suarum litterarum patrocinio efficaciter roborando.

B. Capitulum XIX.

Quomodo rex Boemie repulit regem Polonie de finibus suis [1]) et de victoria ultramarina miraculosa.

1344 A. D. MCCCXLIIII° rex Polonie cum magno exercitu proprio, annexo sibi exercitu regis Vngarie ac aliarum gencium multitudine copiosa, intravit hostiliter terram Opauie, ipsam igne et ferro devastando. Porro dominus Nicolaus, dux terre prefate, non valens pretaxatis resistere, auxilium regis Boemie instantissimis precibus postulavit. Et quia principes solent exercere iusticiam proprias iniurias vindicando aut de offensis sue milicie ac aliorum subditorum sumendo ulcionem, unde rex Boemie advertens periculum [v]) in mora, si predictus rex memorata terra subiugata suam tyranidem ampliando Morauiam ingrederetur, quia secundum sapientem parvus error in principio est magnus in fine, huius rei gracia cum suo primogenito, domino marchione Moranie exercitu validissimo congregato, quem venarabilis pater dominus archiepiscopus Arnestus, sancte ecclesie Pragensis primus, ipsis in auxilium multitudinem copiosam galeatorum et forcium armatorum destinando augmentans nimium amplificavit. Cumque terre Opauie cominus appropinquarent, prefatus rex Polonie veritus est a facie eorum, robur et virtutem ipsorum metuendo, ad regnum proprium est reversus, quem principes nostri una cum suis usque ad Cracouiam sunt persecuti et in obsidione eiusdem per eosdem plurimi sunt precincti baltheo militari et solempniter milites effecti. Bella quoque particularia inter partes adversas extiterunt et multi inimicorum ceciderunt [x]) et precipue rex Vngarie de interitu 1344 militum suorum non modicam sustinuit turbacionem. Et quia Cracouia propter defectum victualium difficilis erat ad capiendum, conversi sunt ad alias civitates et municiones, et quam pluribus expugnatis et captis invaluit magna fames et victualium defectus. Itaque barones et nobiles regni Boemie et Moranie militibus suis panem per buccellas modicas distribuebant, aquam pro pecunia comparando; nam regnum Polonie variis modis fuerat devastatum. Porro principes nostri ob hanc causam conspicientes exercitum suum nimium aggravari, nuncios regis Polonie pro treugis adipiscendis sine contradiccione susceperunt, quibus peractis et confirmatis principes nostri cum suis ad propria sunt reversi. Rumor autem insonuerat, quod propter debitum XX milium marcarum hec guerra fuerit exorta, quas rex Polonie domina Margaretha sponsa sua adhuc vivente, filia regis Boemie, eidem mutuaverat, cuius si vita desiderabilis durasset, [nec tam] [y]) multa nec tanta mala fuissent subsecuta.

Eodem tempore rex Cypri miraculose cum paucis christianis maximam multitudinem paganorum vicit et interemit, qui Turci nuncupantur, sicut continetur in epistola infrascripta. Rex Cypri regine Sicilie salutem. Gaudete et congratulamini nobiscum et cum ceteris fidelibus cruce signatis. Cum ad prelia contra infideles Turcos ob reverenciam domini nostri Jesu Chri-

[1]) O výpravě té srovnej Beneše z Weitmile k r. 1344.

[v]) Ruk. má periculum in Morauie predictus rex memorata terra subiugata . . . — [x]) deciderunt ruk. — [y]) nemá ruk.

1344 sti, qui pro nobis voluit crucifigi, [progrederemur.][z]) in hoc prelio nos non dereliquit; unde una nobiscum gracias et laudes referatis Deo et Virgini gloriose de inmenso beneficio nuper in me facto. Nam cum nos cum fidelibus cruce signatis moti ad prelium contra Turcos congregati essemus, Turci habebant duodecies centena milia et nos duo milia, et incepimus pugnare ex adverso potenter contra magnam multitudinem inimicorum [eos] prosternentes. Et prelium usque ad vesperam duravit et ita nimium fessi non poteramus amplius preliari et expectabamus palmam martirii. Et cum vidissemus nos in tali puncto constitutos, clamavimus ad dominum dicentes: Domine Ihesu Christe, qui voluisti pro nobis crucifigi, da nobis fraternitatem et caritatem perfectam et conforta corda nostra, ut in tuo nomine valeamus palmam martirii obtinere, quia eis resistere non valemus. Et sic desperati de victoria mortem amarissimam expectabamus gementes et flentes. Et ecce apparuit nobis unus super equum album sedens habens vexillum album, in quo crux erat rubei coloris. Hic indutus erat pilis camelorum habens faciem oblongam et macilentam cum barba prolixa, et cum sonora voce clamavit: O fideles, nolite timere, quia divina maiestas celos aperuit et mittet adiutorium invisibile. Surgite et confortamini et viriliter mecum ad pugnandum venite, quia pauci ex vobis morientur et vitam eternam possidebunt.[z'']) Et sic eius auxilio surreximus confortati, acsi nunquam fuissemus preliati, et adversarios invasimus iterato et pugnavimus tota nocte; sed nobis lux quasi solaris luminis tota nocte apparebat. Die vero facta, qui remanserant de Turcis, fugam ceperunt et ex nostris oculis evanuerunt, et sic obtinuimus victoriam auxilio divino. Et antequam de loco prelii transiremus, missam de sancta Trinitate et de beatissima virgine Maria fecimus devote celebrare, gracias Deo et beate Virgini debitas referentes et petentes, ut possemus corpora christianorum ab infidelium corporibus discernere. Et tunc ille, qui apparuit nobis, respondit: Quod petistis, impetrastis et maiora hiis obtine- 1344 bitis, si in fide persisteritis (sic). Nos vero personaliter cum interrogavimus, quis estis vos, qui tanta pro nobis fecistis, ut valeamus vestrum nomen divulgare? Et respondit: Ego sum qui dixi: Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Et hiis dictis disparuit dimisso odore suavissimo, quo mirabiliter fuimus recreati, plus quam cibo et potu materiali. Sequenti die decrevimus corpora mortuorum christianorum numerare, et cum venimus ad locum prelii, invenimus ad capita singulorum christianorum fustem longam sine frondibus et in capite florem album tanquam hostiam consecrandam et inscriptum aureis literis: Christianus sum ego. Tunc segregantes corpora ab infidelibus voluimus pro ipsis facere officium defunctorum, et audivimus voces de celo sine numero et dulcissimum genus melodie, ita quod ex hoc quilibet videbatur possidere vitam perhennem, et ter cantaverunt versum: „Venite benedicti patris mei,“ usque in finem. Et tunc sepelivimus corpora christianorum sexaginta[a]) iuxta Tebaydam civitatem, corpora autem Turcorum, que[b]) potuimus invenire, erant decem et septem milia, qui in corpore et in amina eternaliter perierunt.

Anno Domini MCCCXLV°, septimo die Octobris[1]) circa ortum solis fuit eclipsis solis et evidenter sole oriente apparuit aliquantulum de sole obscuratum, et hec obscuracio fuit in signo libre, in quo quedam memoranda pro salute humani generis fuerunt perpetrata. Et fuit ecclipsis lune eodem anno XIIII die Septembris, hora XII post meridiem in octavo gradu arietis. Et sic fuerunt ambo luminaria celi eclipsata in uno mense. Sic quoque sequebatur, quod dictum Hermetis haberet locum, qui ait: quando ambo luminaria in uno mense eclipsantur, quod post secuntur multa incomoda et mala in hoc mundo. Coniunccio quoque Iouis et Saturni fuit circa finem Marcii eodem anno currente in decimo nono gradu Aquarii, et die octavo Februarii eodem anno fuerunt in Aquario quinque planete, videlicet Saturnus, Jupiter, Mars, sol et Mercurius,

[1]) Dne 7 října bylo zatmění slunce r. 1344 a ne r. 1345, a zatmění měsíce r. 1345 bylo dne 12 září, roku pak 1344 v září dne 23.

[z] nemá ruk. — [z'']) possidebunt, obtinebunt ruk. — [a]) sexinta ruk. — [b]) qua ruk.

1345 et in capite quasi Marcii coniunccio[b*]) fuit Martis et Saturni et Jovis in uno termino. Que coniunccio significavit gwerras et alia multa, que concordabant ex hac constellacione.

Eodem anno, spiritu maligno suadente, in veneno eiusdem pestifero inficiente regina Apulie [1]) machinata fuit malum sui conthoralis. [2]) Unde cum marsalko [et] cum quibusdam regni magnatibus in nece regis conspiraverunt, cumque in thoro regali rex quiesceret cum regina more maritali, marsalcus cum complicibus suis inpetuose ad hostium thalami regalis pulsaverunt, fingentes se valde ardua cum rege tractaturos. Rex vero metuens sibi malum imminere eis introitum negavit, regina vero iugiter regem exhortabatur, ut ad eos egrederetur, asserente causas legitimas adventus eorum, quas nequaquam differe valerent. Et non consenciente rege regina clam ianuas eisdem patefecit, qui mox in regem irruentes, ipsumque per capillos apprehendentes tam diu per commodum regale verberantes et vulnerantes traxerunt, quousque spiritum exalavit. Et ecce actus primus olim a prima muliere perpetratus est per hanc reginam renovatus. Nam sicut illa ab antiquo serpente virus sibi infusum eodem participem effecit prothoplastum cum sua posteritate, adinstar illius istam maliciam, que habet racionem veneni, in virum proprium infundendo, fraudulenter et dampnabiliter interemit.

Eodem anno currente et virtute constellacionis regnante dux sive comes Holandie exercitum magnum congregavit principibus adiacentibus sibi cooperantibus. Qui versus terram Frisonum properavit. Et quia per mare fuit accessus ad eandem, galeis et navibus multis preparatis voluit eam sibi subiugare suoque dominio mancipare, quia quondam extiterat subiecta dominio suorum maiorum.[c]) Cumque essent non longe a litoribus terre distantes, ventus validus flatu suo ipsos in navibus dissipavit. Qui cum ad magnam distanciam localem fuissent sequestrati, porro naves primeve cum nobili milicia essent appropinquantes, Frizones in foveis, quas[d]) paraverunt, latitaverunt cautulose se abscondendo. Illis quoque de navibus super litora exeuntibus, 1345 illi super illos ex inproviso irruentes et cum maximo clamore invadentes, variis modis cunctos vita privaverunt. Colligentes vero arma et vestes occisorum, easdem galeas cristatas capitibus imponentes acceptisque vexillis interemptorum naves eorum intraverunt et ipsis cum gaudio prestolantibus naves sequentibus cum principibus appropinquaverunt: quibus illi signis innuebant, acsi eos post victoriam ad terram invitarent. Princeps suos existimans iussit velocius appropinquare. Cumque essent circa litus, cognoscentes, quod essent illusi, fugere non valuerunt, nam magna multitudo armatorum de foveis exiens et de fossis cum illis, qui in navibus erant, prestolantibus ipsos cum ingenti impetu occiderunt, principem quoque Holandie [3]) cum aliis principibus captivaverunt. Cumque flexis genibus unus principum pro principe Holandie exoraret, ut eo vivo dimisso intromitterent se de suo principatu, at illi consilio prehabito [non?] consenserunt et illico unam manum prefato principi iubent amputare. Et iterum preces porriguntur, ut saltem tunc eorum furia cessaret, at illi viri impii omnibus membris truncatis corpus eius equis per varia loca traxerunt. Porro principem, qui se pro eo morti exponebat, decollare iusserunt, omnem quoque miliciam illorum excellentem crudeliter interfecerunt procul [mota][e]) omni pietate. O quanta et qualis extitit malicia illorum virorum crudelior ferarum ferocitate; nam leones humiliatis et prostratis hominibus parcunt nullam molestiam inferentes et ab eis specie differentes, sed hi malicie veneno referti hominem ad ymaginem [Dei][f]) creatum, formidinem divinam postergantes, fraudulose exterminaverunt. Et hec malicia effrenata est hostis sapiencie, degenerat a racione, excedit iusticie mensuram, amiciciam rumpit, concordiam perimit, per terram auffert pacem, hanc ira inflammat, furor exasperat, cecitas indurat. Porro principes cum suis ab eis interempti vere sapiencie principes non extiterunt; nam bona gracie, bona nature propter bona fortune perniciose perdiderunt. Inter cetera quoque Dei dona merito

[1]) Johanna, vnučka Roberta krále Neapolského r. 1343 zemřelého, a dcera Karla, vévody z Kalabrie. — [2]) Ondřeje, syna Karla Roberta, krále uherského. — [3]) Vilém IV.

[b*]) coniunclum ruk. — [c]) Tak doplňuje Dobner, ruk. má quorum. — [d]) que ruk. — [e]) ruk. nemá. — [f]) nemá ruk.

1345 donum Dei est mundus iste cum suis diviciis et deliciis et corporales creature. maius, quod ad ymaginem suam hominem fecit et naturalibus donis mirifice perfecit. maximum est, quod hominem redemit et sacramentis mundando doctrina evangelica illustravit. premaximum est gracia Dei [g]) et dona Spiritus sancti; supereminens et excellentissimum est future glorie et premium vite eterne. 1346

B. Capitulum XX.

De eleccione et coronacione domini marchionis in regem Romanorum.

1346 Deus auctor pacis et amator in ecclesia triumphante summam pacem ordinavit. in ecclesia quoque militante de sue immense bonitatis largitate saluberrimum intulit pacis principium. inspirando domino pape et electoribus imperii. ut princeps pacificus in regem Romanorum eligeretur et adversarius pacis per ipsum cum suis complicibus exterminaretur. Nam pax est magnum donum, est et vestigium eius. et quasi testatum. fidelibus legatum. et est semita humane salutis. Unde sapiens ait proverbiorum: Omnes [1]) semite illius pacifice. Porro si pax temporis non habetur, pax pectoris difficulter custoditur. ac demum ad pacem civitatis non pervenitur. de qua scriptum est: Sedebit [2]) populus meus in pulchritudine pacis. Nec Deus ibi habitat. ubi non est pax et mentis tranquillitas; in pace enim factus est locus eius.

Anno igitur Domini MCCCXLVI°, die XXVI mensis Novembris, VI kalendas Decembris, [3]) hoc est proximo die dominico post festum beate virginis Katherine electus fuit et coronatus illustris princeps dominus Karulus, marchio Moravie, in regem Romanorum per archiepiscopos Coloniensem [4]) et Treuerensem [5]) in civitate Bunna, que est prope Coloniam. Et interfuerunt multi principes tam spirituales quam seculares: archiepiscopi prefati. Maguntinensis [6]) et Pragensis. [7]) rex Boemie, dux Saxonie, [8]) palatinus, [9]) nec non alii electores imperialis dignitatis et alii quam plures principes preter solum Branburgensem. [10]) qui tanquam nil iuris in eleccione [habens] [h]) fuit exclusus, cum ius eleccionis, quod sibi debebatur. ad dominum papam fuerit devolutum vel ad alios electores. Eligitur autem in regem Romanorum ex consensu et speciali mandato domini apostolici unanimiter et concorditer per omnes electores, licet ipso recusante et contradicente, tandem victus precibus sue consensit eleccioni. Et hoc consumatum est anno prefato XI die mensis Junii, hoc est die dominico ante festum sancti Viti, [11]) nostri patroni. Legati quoque a latere domini pape specialiter remissi cum literis bullatis in eleccione et coronacione pretaxata ipsas publicaverunt cum magna solempnitate. Approbata autem hec sunt per dominum apostolicum anno predicto VI die Novembris in festo beati Leonardi confessoris. [12]) Eodem die dominus papa propria in persona fecit solempnem sermonem ad laudem et honorem Dei et sanctorum eius et in fine famam bonam domini electi extollendo et commendando ultra omnes principes huius temporis ipsum dignitate et honore cunctis preferendo. Ceterum huic laudabili approbacioni interfuit venerabilis pater dominus Arnestus, archiepiscopus Pragensis. cum aliis nobilibus, qui de hoc facto fuerant speciales legati. Et egregium collegium tocius curie Romane et cuncti Deum laudantes et ei gracias referentes hanc graciosam et benivolam approbacionem sincero corde commendaverunt. 1346

[1]) Kniha přísloví kap. III, v. 17. — [2]) Proroctví Isaiáše kap. XXXII, v. 18. — [3]) Dne 26 listopadu. — [4]) Walram. — [5]) Balduin. — [6]) Gerlach. — [7]) Arnošt — [8]) Rudolf. — [9]) Ruprecht. — [10]) Ludvík, syn císaře Ludvíka. — [11]) Udání toto jest nesprávné; neboť volba jeho stala se dne 11 července r. 1346. — [12]) Raynald Annales eccl. k roku 1346, §. 34, XVII. str. 239; Olenschlager, Staatsgesch. Urkb. 257.

[g]) rei ruk. — [h]) nemá ruk.

B. Capitulum XXI.

De obitu regis Boemie.[1])

1346 Eodem anno in vigilia beati Ruffi martiris rex Boemie cum rege Francie et cum filio suo Karulo in regem Romanorum electo annexis quoque pluribus aliis principibus, ducibus, magnatibus, comitibus, baronibus et de diversis mundi partibus militibus pervenit ad regem Anglie hostiliter invadendum, qui rex ante adventum ipsorum iuxta famosam urbem Parisius metaverat sua castra, sperans regem Francie posse superare, qui quasdam provincias suas contra iusticiam videbatur sibi usurpare. Sed dicto rege Boemie cum aliis supervenientibus in adiutorium regi Francie, robur ipsorum formidans vehementer ad fugam se cum suis exposuit, in vicina nocte retrocedendo festinavit propter accelleracionem pluribus relictis victualibus et multis aliis rebus utensilibus, supellectilibusque dimissis. Porro ad concilium regis Boemie rex Francie cunctique principes ducesque exercituum regem Anglie sunt insecuti, qui iam pertransiverat magnum flumen cautulose, in quo transvadacio raro exstitit reperta, qui racione vicinitatis ad mare in meridie fuerat minoratus, et pro tunc vadus fuit inventus. Quo audito rex Francie voluit ad propria remeare, rex vero Boemie nequaquam carere volebat, nisi insequeretur ultra terminos regni Francie, ipso quoque annuente pariter post ipsum processerunt. Denique prefatus rex Anglie receperat se ad tuta loca inter valles et nemora, adventum eorum prestolando. Et hoc ideo fecerat, quia minorem exercitum habuerat; erant enim decem vel plures armati super unum de hiis, qui in exercitu exstiterant regum predictorum. Quod advertens rex Francie ait suis principibus: Non committamus bellum cum adversariis nostris, quousque recedant ab hiis locis tutis et munitis, cui rex Boemie nequaquam voluit prebere consensum. Porro cum iam exercitus convenissent, rex Boemie cum filio suo, electo rege Romanorum, viriliter congressi aciem belli tenuerunt. Sed quia eventus bellorum dubius fore frequencius dinoscitur, multis ma- 1346 xime per sagittas prostratis et interemptis maior pars Francigenarum fugiendo terga verterunt et multis aliis occasionem fuge dederunt. Cum autem nobiles regni Boemie conspicerent periculum vite affuturum, suaserunt regi, quod cum ipsis de bello secederet, qui respondit, quod nollet hoc crimen glorie sue inferre, nec famam suam ex hac causa denigrare, sed mandavit eis, ut ducerent eum, ubi maior impetus et vigor belli existeret fragorque armatorum. Cui unus ex nobilibus regni Boemie respondit: nos illuc vos ducemus, unde amplius vobiscum non redibimus. Cumque hoc effectui mancipassent, rex Boemie heu! cum pluribus principibus, baronibus et militibus de diversis mundi partibus cecidit et extitit interemptus, filio suo, glorioso principe Karulo difficulter cum vita transeunte et pauca milicia secum remanente, qui, ut docet relacio fide dignorum, fuit in bello ante patrem, et non fuga vel alia specialis causa, sed divina gracia ipsum a periculis protexit et clementer preservavit. Post hec rex Anglie cum suis nobilibus regem Boemie et alios principes, qui in bello deciderant, studiose deplanxerunt et honorifice sepulture tradiderunt.[1])

Annis millenis tria centum sex quadragenis
Ante diem Ruffi vicinata dieque secunda
Extat occisus, nobis evanuit, eo risus
Proh dolor! Johannes, Boemorum rex, quasi magnes,
Strenuus et iustus, mitis, audax atque robustus,
Astutus sapiens semper largissime regnans.
Rex sine quartali fuit sexque annis triginta
Et bene regnavit, ac terre pacem procuravit.
O Jesu Christe bone, suo spiritui miserere,
Quidquid excessit, dum sceptra regalia gessit,
Passio Christe tua sibi summa sit medicina,
Per quam salvetur celestibus et societur.

[1]) Srovn. Palackého Děj. nár. Českého II, 2 str. 66 a násl.

[1] nápis tento není v seznamu kapitol.

1348 Anno Domini MCCCXLVIII dominus Karulus, inclitus rex Romanorum, zelo divini amoris accensus ac calore dileccionis proximi refertus, bonum reipublice cupiens ampliare et regnum Boemie laudabiliter exaltare, impetrat a domino papa diversas gracias, que in sequentibus scriptis continentur. 1348

B. Capitulum XXII.

De instauracione et instruccione in regno Boemie studii generalis.

Clemens [1]) episcopus, servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. In suprema dignitatis apostolice specula quamquam insufficientibus meritis divino dispensacionis munere constituti, ad universas fidelium regiones eorumque profectus [i*]) et commoda tanquam universalis dominici gregis pastor commisse nobis speculacionis aciem, quantum nobis ex alto permittitur, extendentes, fidelius ipsis ad querenda litterarum studia, per que divini numinis [k]) sueque katholice fidei cultus protenditur, iusticia colitur, tam publica quam privata res utiliter geritur, omnisque prosperitas humane condicionis augetur, graciosos libenter favores impendimus et oportune commoditatis auxilia impertimur. Nuper siquidem ex parte karissimi in Christo filii nostri Karuli, regis Romanorum illustris, nobis est expositum, quod in hereditario regno suo Boemie multisque aliis eidem regno finitimis regionibus atque terris generale studium, quod in illis partibus summe foret expediens, non haberetur, quodque metropolica Pragensis civitas in ipsius regni medio, locoque saluberrimo sita et a diversarum parcium gentibus frequentata, in victualibus quoque aliisque necessariis copiosa ad huiusmodi generale studium erigendum, [l]) cum particulare dudum in ea fuerit, accommoda multum existeret: nos [m]) considerantes eximiam devocionis ac fidei puritatem, quam tam ipse Karolus et predecessores sui, Boemie reges, quam eiusdem regni incole ad sanctam Romanam ecclesiam gessisse ac ipse Karolus rex et incole gerere dinoscuntur, ferventi desiderio ducimur, ut regnum ipsum, quod divina bonitas multitudine populi rerumque copia predotavit, fiat litterarum fertilitate fecundum ac in eo, quemadmodum auri et argenti copia fore dinoscitur, sic scienciarum prevalencium [sit [n])] minera, ut viros producat consilii maturitate conspicuos, virtutum redimitos ornatibus, ac diversarum facultatum dogmatibus eruditos, sitque [ibi] [o]) fons irriguus, de cuius plenitudine hauriant universi literalibus cupientes imbui documentis. Hiis igitur omnibus et presertim amenitatibus civitatis prefate diligenti examinacione pensatis, ad huiusmodi universale studium non solum premissorum eiusdem regni et regionum circumadiacencium incolarum, sed eciam aliorum, qui de diversis mundi partibus ad eandem confluent [p]) civitatem, commodum et profectum paternis affectibus anhelantes dicti regis supplicacionibus inclinati, de fratrum nostrorum consilio apostolica auctoritate statuimus, ut in dicta civitate Pragensi perpetuis futuris temporibus generale studium vigeat in qualibet licita facultate, et quod legentes et studentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus et immunitatibus concessis doctoribus vel legentibus et studentibus commorantibus in studio generali gaudeant et utantur, quodque illi, qui processu temporis sciencie margaretham fuerint in illa facultate, in qua studuerint, assecuti, sibique docendi licenciam, ut alios erudire valeant, ac magisterii honorem seu tytulum pecierint impartiri, per magistros seu per magistrum illius facultatis, in qua examinacio fuerit facienda, archiepiscopo Pragensi, qui est pro tempore, presententur, idem quoque archiepiscopus doctoribus et magistris in eadem facultate inibi actu regentibus convocatis illos in hiis, que in promovendis ad doctoratus seu magiste-

[1]) Bulla tato častěji již byla otištěna správně dle originálu v díle Mon. univ. Prag. II, p. 219—222.

[i*]) profectibus ruk. — [k]) modis ruk. — [l]) regendi ruk. — [m]) nam ruk. — [n]) nemá ruk. — [o]) nemá ruk. — [p]) confluerent ruk.

1348 rii honorem requiruntur, per se vel per alium iuxta modum et consuetudinem, que super talibus in generalibus studiis observantur, examinare studeat diligenter, eisque, si ad hoc sufficientes et idonei fuerint reperti, huiusmodi licenciam tribuat ac honorem seu titulum conferat magistralem. Illi vero qui in eodem studio dicte civitatis examinati et approbati fuerint ac doctoratum seu tytulum magisterii obtinuerint,[q] extunc absque examinacione ac approbacione alia legendi et docendi tam in civitate predicta quam alibi ubicunque, quibuscunque tam dicte civitatis quam quorumlibet aliorum locorum seu generalium studiorum, in quibus voluerint, legere vel docere, statutis vel consuetudinibus apostolica vel alia quacumque firmitate vallatis nequaquam obstantibus, plenam et liberam habeant facultatem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitucionis infringere 1348 vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Avinione VII kalendas Februarii pontificatus nostri anno quinto.

Preterea alie gracie per prefatum dominum regem Romanorum in curia obtente sunt pro fabrica ecclesie Pragensis cum litteris bullatis roborate, videlicet quod quicunque subsidium dat pro structura nove ecclesie predicte, quod de indulgencia unum annum consequeretur et unam quadragenam.[r] Pro altari quoque beate Virginis, ad cuius ministerium dictus dominus rex collegium laudabile clericorum procuravit, eidem omnem necessitatem providendo, obtinuit indulgencias copiosas.

B. Capitulum XXIII.

De anno jubileo et gracia jubilei.

Anno Domini MCCCXLVII° venerunt ex parte senatorum ac principum Romanorum honorabiles viri quam plures sindici urbis Romane cum magna humilitate ad dominum papam supplicantes ex intimo cordis affectu, ut annus [jubileus][s]) in urbe Romana in quinquagesimo esset anno, eo quod ad centesimum etatis [annum propter vite] brevitatem [raro homines perveniunt].[t]) Huius rei gracia dominus papa in crastino mandavit fieri consistorium et dominos cardinales omnes vocari. Et in ipsa nocte in visione domino pape apparuit sanctus Petrus in manu gestans claves duas, protulitque ad ipsum hec verba: aperi os tuum et ignem ex eo mitte, quo calefiat et illuminari valeat totus mundus. Et in crastino dominus papa celebravit missam de sancta Trinitate, orans, ut si visio ista a Deo esset, ut iterum appareret, qui secunda nocte iterum habuit et eandem visionem. Unde prehabito consilio ac diligenti tractatu cum dominis cardinalibus consensit peticioni Romanorum, mandans eis dare literas cum bullis nimium graciosas et commendavit multum urbem Romanam asserens, ipsam esse sanctam civitatem, patriarchalem, sepultura beatorum apostolorum Petri et Pauli honoratam, et plura aliorum sanctorum corpora per Romanos sunt illuc translata, ipsa quoque est sanctificata sanguine sanctorum martirum multorum milium ibidem pro nomine Dei interemptorum, unde asserit beatus Gregorius, quod in urbe Romana sanctorum martirum pro nomine Christi et pro fide katholica passorum corpora requiescere ultra sex milia pro qualibet die anni. O qualis est hec civitas apostolica, patriarchalis, imperialis et quantis laudibus extollenda, ubi sedes est beati Petri apostoli, et quantis preconiis predicanda et honoris titulo cunctis preferenda. Unde evidenter apparet, quod ipsa est a Deo eterno electa, ut que hactenus erroris magistra fuerat et falsitatis, fieret postmodum discipula veritatis. Unde de ipsa est scriptum: De civitate, quam elegi, veniet vobis salus, et videbunt oculi vestri et gaudebit cor vestrum. Sic omnes excedit in sanctorum habundancia et multitudine indulgenciarum. Ceterum approbacio et confirmacio anni gracie per do-

q) obtinent ruk. — r) quadrigenam ruk. — s) nemá ruk. — t) V rukopisu věta jest nedokončena, i dovolili jsme si ji slovy v závorkách položenými doplniti; nebo takový asi smysl měla.

1347 minum papam facta sequitur in hiis scriptis: Cunctorum piissimus opifex salutifero crucis agone, que[m][u]) pro assumpte[v]) nature liberacione subierat, triumphaliter consummato, redire disponens ad patris dexteram, unde venit, Ut conditum redemptumque gregem conformi fulciret presidio, hominibus hominem pretulit Deus homo alium, videlicet Petrum, humanitate divinitatis expressorem, prelatum et apostolice milicie signiferum et primatem. Inter ceteros sacre cooperacionis ministros preclaro eleccionis vase et gencium lumine beato Paulo apostolo sibi in partem sollicitudinis coadunato, signanter tamen in Petrum et per eum in omnes sibi canonice succedentes, sic potestatis summam transfudit in terris, ut acceptis celicis clavibus fierent celestis regni ianitores, quarum quidem ministerio interdum pro subditorum salute liberalius est utendum. Quoniam mortalium condicio lubrica ex infecte radicis traduce viciata fuit, in proclive malorum generali parvitate dilabitur, ita generalis ope levaminis noscitur indigere. Hoc pio versans in pectore felicis recordacionis Bonifacius papa VIII, predecessor noster, sub certa forma suis expressa litteris cunctis fidelibus quocunque a nativitate salvatoris nostri anno centesimo (futuris perpetuo numerando temporibus) dictorum apostolorum sacratissimas in urbe Romana basilicas devote visitantibus omnium peccatorum remissionem plenissimam fuit misericorditer impartitus. Verum quoniam etatis humane anguste[v*]) mortalitas est obnoxia[x]) casibus [et] tanto periculorum agmine conclusa, ut paucissimis respective contingat ad metam dicti centesimi pervenire, nos vero immeriti eius vices gerentes in terris, qui sequenti turbe, ne in via deficeret, est misertus, volentes, ut tam grate gracie domini pluralitate participancium amplietur, et centena vel resecacione dispendii humane vite consulere brevitati [sic], de fratrum nostrorum consilio centesimum ipsum provida moderaminis lance ad quinquagesimum duximus redigendum, in hoc legalem veteris testamenti tradicionem spiritualiter amplectentes, ut sicut quinquagesimus sub tempore legis annus iubileus nomen de gaudii significacione sortitus, longinquas ad cognatorum prosapias et possessiones translatas in alios ad primos 1347
dominos revocabat, pandendo carceres et debita relaxando, sic noster quinquagesimus per urbem gracie latitudine introductus animas delictorum illecebras devias conditoris reformet imperio et restauret consorcio supernorum, discriminosos criminum nodos abrumpat et spiritualia debita, ad quorum satisfaccionem, rependium facultas non suppetit, meritorum condonet benigniter dispensatoria liberalitas remittentis. Nos igitur omnipotentis Dei et gloriose genitricis eiusdem ineffabili pietate ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi universis Christi fidelibus, qui anno quocunque a predicta nativitate quinquagesimo succedencium temporum curriculis evolvendo, si Romani XXX, si vero peregrini XV continuis vel interpolatis diebus prelibatas basilicas tantorum apostolorum memoria celebres, ac suorum corporum precioso deposito locupletes, nec non sanctam Lateranensem ecclesiam, ubi Constantinus clementissimus imperator dictorum apostolorum iam in celis triumphancium visione lustratus et pia informacione premonitus ac per beatum Silvestrum papam tam spiritualis quam corpore lepre remedia consecutus orthodoxe fidei cultum de tetris latebris in publicum secure libertatis eduxit, devote visitaverint, nec non hiis, qui huius visitacionis iter seu actum per eos assumptum infra anni dicti spacium implere nequiverint mortis preventu vel legitimo impedimento corporis obsistente, dummodo per veram penitenciam et confessionem preambulas divine misericordie tunc se capaces exhibeant, et si religiosi existant, ad peregrinacionem et visitacionem predictas ex licencia suorum prelatorum accesserint, de fratrum nostrorum consilio et apostolice plenitudine potestatis omnium peccatorum suorum remissionem plenissimam tenore presencium indulgemus. Propter dicta vero vel aliquod predictorum indulgenciis aliis per predecessores nostros concessis visitantibus basilicas et ecclesias memoratas et alias ecclesias, ac pia loca urbis predicte in nullo prorsus intendimus derogare, sed easdam omnes et singulas innovando auctoritate apostolica confirmamus.

[u]) que ruk. — [v]) ruk. má assumpto. [v*]) angusta ruk. — [x]) obnoxa ruk.

B. Capitulum XXIV.

De graciis a domino rege Romanorum in curia impetratis et obtentis. [1])

Cum ad omnium sanctorum reverenciam christianorum cunctorum devocio [y]) debeat excitari, specialiter tamen incole regni Boemie ad sancti Wenceslay nostri incliti ac gloriosi patroni laudes et preconia extollenda eo affectuosius et devocius [z]) consueverunt erigere, quanto magis [zz]) certum est in prefato regno miracula varia et saluberrima remedia provenisse et per eius sancta exempla celestis regni aditum nobis declaratum fuisse. Huius rei gracia ad amorem ipsius et famulatum non solum miracula olym per ipsum facta, sed et nostris temporibus meritis ipsius et intercessionibus quam plurima beneficia divina provenerunt. Anno namque predicto quidam adolescens bone indolis de famosa parentela civili in Kutne montibus propagatus, propter quosdam naturales defectus mutus est effectus, sed cum varia remedia sibi adhibita curacionis causa [a]) in nullo penitus extiterunt sibi profectura, denique consilio prehabito prefatus adolescens per parentes suos Pragam est adductus, sed nec Prage beneficia medicine eidem succurrere valuerunt. Porro querentes celestem medicinam ad sepulchrum sancti prefati ipsum adduxerunt, eidem sacrificium contriti et humiliati cordis offerentes, precesque devotas fundentes exoraverunt, adolescens quoque affectuosis suspiriis cum gemitu interioris hominis sanctum Wenceslaum deprecabatur pro sanitate recuperanda. Et ecce celestis medicus iam dictus vota supplicantium ex alto respiciens misericorditer affuit, medelam salubrem inveni contulit, cuncta impedimenta organorum vocalium exstirpando, eum perfecte sanavit. Qui mox Deo in sancto Wenceslao magnis vocibus gracias et laudes referebat, fitque ingens gaudium suis parentibus, clerus quoque cum populo ipsis sincero affectu congaudebant, Deum in sanctis suis iugiter laudantes.

B. Capitulum XXV.

De coronacione domini Karuli, regis electi Romanorum, in regem Boemorum.

1347 Dominus Deus omnipotens, qui continet in se virtutum cunctarum excellenciam summamque perfeccionem et omnibus ex sua potestate entibus esse largitur, rector et gubernator existens universorum, a nullo quoque adiutus nec directus nec est cunctis in rebus, qua eius regimini non subiiciatur et ab ipso suam essenciam non sorciatur. Eodem quoque universa ad debitum finem dirigente providit et ordinavit illustrem et egregium principem dominum Karulum, heredem regni Boemie, in regem Romanorum ac Boemorum, non solum hiis regnis sed et universe sancte ecclesie in hac laudabili persona laudabiliter providendo. Huius rei gracia ex divina clemencia Romanorum Boemorumque regnis post turbulenta et inordinata tempora quasi aurea secula advenerunt, ut liquet ex causis legitimis et preclaris. Unde venit hora et nunc 1347
est, in qua tota tetra Ludouicice fraudis ac Bauarine caliginis nox precessit et dies illuxit, in qua iustorum semita quasi lux splendens suscepit incrementum, crescens in diem perfectam, in qua status eliminatur scismatice pravitatis, qui quam plures obumbrabat nubilo cecitatis. Ceterum cum prefatus dominus in terra Tyrolis subiugatis [2]) suis adversariis, castris, municionibusque plurimis obtentis Pragam revertitur de Tridento, et antequam ascenderet ad apices imperatorie maiestatis, voluit prius in regem Boemie coronari. Preparatis quoque cunctis necessariis et provisis ad tam magnificum et celebre convivium celebrandum, omnibusque circumstanciis adiunctis huic gloriose solempnitati, coronatus est itaque corona illa, qua patre vi-

---

[1]) Nápis kapituly nesrovnává se, jak již Dobner podotkl, s obsahem jejim. — [2]) V Tyrolsku se Karel zdržel od měsíce února až do polovice července bojuje proti Marketě, někdy manželce bratra jeho Jana.

[y]) devocia ruk. — [z]) devocius animo sedebunt erig. ruk. — [zz]) magna ruk. — [a]) causam ruk.

1347 vente debuit coronari, in qua inpendit plura milia marcarum, et quia obtulerat ipsam Deo et beato Wenceslao,[1]) salutem anime sue desiderans et suorum successorum, nec non proventus ecclesie Pragensis ampliare ordinavit, quod reges sibi succedentes eadem corona coronarentur et quod quilibet eorum ecclesie prefate offerret marcas ducentas, ut pro eisdem reditus prepararentur dominis canonicis et ceteris mansionariis equa particione, et quod de hiis [pro] prelibatis regibus anniversaria solempniter agerentur. Et hec ad instanciam domini regis literis papalibus sunt firmiter roborata. Coronatur itaque dominus rex cum domina Blancza, sua conthorali, anno Domini MCCCXLVII, die dominico proximo ante beate Marie virginis Nativitatem[2]) in ecclesia Pragensi infra missarum solempnia per dominum archiepiscopum Pragensem,[3]) episcopis pluribus cooperantibus, in presencia multorum principum, magnatum et baronum, qui ad hanc solempnitatem venerant mundi partibus de diversis, quibus dominus rex omnia necessaria mandaverat ministrare.[4]) Fueratque constructa quasi domus mire magnitudinis in Novo foro Maioris civitatis Pragensis intrinsecus et extrinsecus variis pannis nobilibus et sericeis auro textis decenter ornata, in qua dominus rex et regina in apparatu regali cum prefatis principibus et cunctis advenis convivium sue coronacionis celebravit, et ad mensas singulorum et cunctorum est habundanter et largissime ministratum. Fitque leticia et gaudium magnum universis tam glorioso principi congratulantibus.[b]) Hinc sonus buccinarum de diversorum instrumentorum musicorum suaviter resonabat, hinc varia exercicia sensibus hominum delectacionem inducencia frequentantur, et sic tota dies in magna deducitur iocunditate. Multa quoque dona et magnifica munera largitus est dominus rex tam advenis quam indigenis, qui interfuerunt pretaxate solempnitati.

Eodem anno XIII die mensis Octobris[5]) dominus rex cum valido exercitu nobilium regni Boemie, quem cives Pragenses ac aliarum civitatum multum amplificaverunt, versus Bavariam processit cum comitatu principum plurimorum. Et ecce facta est mutacio dextere excelsi, que adversarium ecclesie Ludwicum Bavarum evulsit de hac vita, ut non esset occasio mortis et ruine multorum et ut princeps pacificus in pace intromitteret se de hiis, que ad imperium dinoscuntur pertinere. Undecima namque die mensis Octobris Luduico scismatico de venacione transeunte versus Monacum corruit de equo, fractaque cervice morte subitanea terminatur et ceu zyzania de agro Domini mundum triticum inficiens eradicatur. 1347

Annis millenis trecentis bisque vicenis
Junctis septenis, postquam Deus est homo lenis,
Quatuor exactis ter Octobrisque diebus
Humanis rebus finem facit et male factis
Versutus Bauarus papeque rebellis, avarus
Mox moriens sub equum ruit, et bene: namque fuit
Equum. Istud in exemplum sit principibus: violentum
Juxta philosophum non fore perpetuum.

Porro dominus rex nemine adversante intromisit se de Ratispona, de Nurenberk et de aliis civitatibus spectantibus ad imperialem dignitatem, denique principes diversarum terrarum vicinarum venientes, se humiliter subiicientes omagium receperunt.

Eodem anno[6]) fratres, qui Carmelite nuncupantur, ponunt primum fundamentum ereccionis domus eorum extra muros civitatis Pragensis. Monachi quoque Sclavi nigri ordinis de Crawacie partibus venientes habitacula sua inter Sderaz et Wyssegrad iuxta ecclesiam sanctorum martirum Cosme et Damiani locaverunt.[7]) Et hec acta sunt domino rege annuente et ordinante ad cultum divinum amplificandum.

[1]) Viz Balbin, Misc. dec. I, lib. VI, p. 40. — [2]) Dne 2 září. — [3]) Viz Balbin jako výše str. 38. — [4]) Viz Palacký, Děj. národa českého II, 2 str. 83. — [5]) Beneš z Weitmile udává den 11 října, což se více pravdě podobá, neboť 15 října máme listiny od Karla IV v Domažlicích již vydané. — [6]) Dne 3 září 1347. Srovnej kroniku Beneše z Weitmile. — [7]) Zakladací listina kláštera slovanského vydána byla Karlem IV dne 21 listop. r. 1347 v Norimberce, založení samo stalo se roku následujícího.

[b]) congratulantes ruk.

B. Capitulum XXVI.

De fundacione Nove civitatis Pragensis et de epydymia valde gravi et perniciosa.

1348 Rex regum dominus Deus, celi et terre imperator et rector, congrue potest augustus appellari, auget enim res de non esse in esse producendo. Denique potencia, sapiencia, bonitas, cunctarumque perfeccio virtutum in ipso sunt per essenciam, in creaturis vero per participacionem. Cui[c]) soli convenit esse omnis boni bonum, bonitas enim uniuscuiusque est perfeccio ipsius: Deus autem cum sit simpliciter perfectus, sua perfeccione omnes rerum perfecciones comprehendit, et ita est omnis boni bonum. Ceterum summum regem imitatus serenissimus princeps et dominus, dominus Karolus, rex Romanorum ac Boemorum, semper augustus, auxit enim regnum suum in spiritualibus et temporalibus, ut liquet in predictis.

Anno quoque Domini MCCCXLVIII, XXVI die Marcii fundavit dominus rex prefatus Novam civitatem Pragensem manu propria primum lapidem ponendo.[1])

Eodem anno die XVII Januarii hora XVII, minuta unius hore VII post meridiem fuit eclipsis lune et fuit duracio eius a principio usque ad finem trium horarum XXVIII fere minuta. Et erat eclipsis cum commixtione magna virtutum planetarum, que erant quasi in dyametro in aspectu opposicionis, sol, luna, Venus, Mercurius et Mars, et aspiciebant ibi Jupiter[d]) et Saturnus. Ex commixcionis virtute effectus ipsius est subsecutus, scilicet terre motus maximus in longitudine et latitudine per plurimas terras et regna extensus, et precipue in montanis Karinthie nimium invaluit, quod castra plura funditus conquassavit, monasteria quoque cum villis, multisque variis edificiis totaliter evertit. Et fuit hoc, quando luna et signi . . . . .[d*]) pervenerunt ad loca, ubi fuit virtus eorum concitata, et fuerunt due apariciones portarum magne, que statim sequebantur eclipsim, et he fuerunt Veneris et Martis in dyametro et Mercurii et Jovis, et fuit 1348
XXV die Januarii.

Eodem anno et mense in festo Conversionis beati Pauli apostoli[2]) et ipso die in multis terris fuit magnus motus terre, sed in Boemia minor, quia edificia non corruerunt; et motus similis non recordatur, nec in cronicis reperitur.

Post hec subsecuta est maxima et horribilis ephydimia et pestilencia, que duravit fere per totam estatem et autumpnum, cui similis nunquam audita est, nec reperta, que se extenderat lacius et longius per diversas terras et regna, nam Janua et Pysis et plures famose civitates sunt facte deserte per mortalitatem; in Veneciis, in Florencia, in Bononia vix media pars, in aliis partibus et civitatibus tercia pars vel minor populi remansit. Et non solum in terris christianorum sed eciam in terris paganorum prefata ephydimia homines extinxit terribiliter devastando, unde Saracenis et Turcis defunctis cruciferi cum alba cruce de sepulchro Domini se sine magno impedimento intromiserunt. Et tunc temporis caristo [sic] et flamma mire magnitudinis cecidit super Anchonam civitatem homines et cuncta in ea contenta cremando et in cinerem redigendo exceptis sexaginta hominibus, qui de ipsa fugierunt.

Eodem anno Parisius venit nebula densa et obscura, quod homo hominem cominus non videbat, que duravit in dicta civitate per plures horas, post cuius discessum reperta sunt quatuor milia corpora hominum defunctorum.

Eodem anno in Cathaym[3]) et in finibus eius pluit aqua mixta cum maxima multitudine vermium et serpentum et ranarum, in quibus est multitudo magna hominum interempta et devorata, et quicunque tangebat defunctum, mox cadebat moriendo. Et tunc temporis in terra, que est inter Cathaym et Persidem pluit ignis

[1]) O založení Nového města Pražského srovnej V. Vl. Tomka Dějepis Prahy II, str. 3 a násl., kde i vyložena nesrovnalost dat věci té se týkající. — [2]) Dne 25 ledna. — [3]) Čína.

[c]) Cui solucio venit ruk. — [d]) jugiter ruk. — [d*]) Opravou nějakou slovo to nejasným se v rukopisu stalo; původně stálo signiscores, ale při s jest nějaká neurčitá oprava.

1348 in globis sive peciis admodum nivis, qui villas, civitates et castra incendit, qui continencia et contenta cremavit in cineres redigendo, lapides quoque et muri adinstar lignorum comburebantur, ex quo procedebat fumus nimium pestiferus et nocivus. Nam quicunque illum videbant, vix ad unam diem vivebant, et multi decedebant ex visu et contactu illorum defunctorum. Et quoniam plures galee in mari Jannensium et aliarum civitatum per visum et per infectum aërem, per fumum prefatum emoriebantur, ex quibus pauci ad propria remeaverunt, ibidem decedentes. In Constantinopoli et in vicinis civitatibus et in Sicilia in quibusdam provinciis pauci viventes remanserunt. Denique propter prefatam ephydimiam Marsilia fuit totaliter depopulata, et in vicinis civitatibus multa milia hominum decesserunt. Cause autem huius ex predictis patent intuenti. Eodem anno visus est ignis magne quantitatis moveri de occidente versus orientem, et magni lapides de nubibus celi ceciderunt, de quibus unus pro miro regi Francie est in mulo deportatus. Et quidam rex gentilis magnus, dominus fere tocius Barbarie, fecit fieri viam pro mercatoribus versus Januam per desertum, et dum ad videndum eam cum magna familia transiret, venerunt nuncii asserentes, quod quam plures uxores sue infra duos dies essent defuncte et omnes homines sue civitatis mortalitate terminarentur. Rex nimis territus ait: Dei est hoc judicium volentis, quod suscipiamus fidem christianam, et misit nuncios pro consiliariis suis, volens esse christianus. Qui cum audivisset, quod christiani ita morerentur sicut Saraceni, recusavit baptizari. Et inter gentiles tunc temporis ceciderunt fulgura de celo, et combussit duas civitates magnas, videlicet Amoden et Jakoren et cum omnibus, que eis adiacebant, totaliter consumendo. Preterea in prefato die Conversionis sancti Pauli [1]) propter motum terre maximum Ravenna et quam plures alie civitates sunt in edificiis pro magna parte et in muris destructe, et multi homines oppressi interierunt et transeundo versus Villacum in pluribus locis plura claustra et ecclesie cum variis edificiis corruerunt, et prope ibidem montes cadentes XVIII 1348
villas obruerunt, homines et iumenta exterminando. Predicta quoque civitas est funditus destructa, et castra vicina XXXIV ceciderunt, et terra in diversis scindebatur locis et tremore magno longo tempore paciebatur. Et tunc in tota Carinthia et Carniola et in terris vicinis maxima dampna evenerunt, mortalitas quoque ad Austriam eciam pervenit et in regno Boemie inceperat dominari, sed aura recens et frigida ipsam eliminavit; sed Deo pocius et suis sanctis est gracias agendum.

Eodem tempore quidam studentes de Bononia versus Boemiam transeuntes viderunt, quod in civitatibus et in castellis pauci homines vivi remanserunt et in aliquibus omnes defuncti fuerunt, in multis quoque domibus, qui vivi remanserant et egritudine oppressi, unus alteri non potuit porrigere haustum aque, nec in aliquo ministrare, et sic in magna affliccione et anxietate decedebant. Sacerdotes quoque ministrantes sacramenta et medici egris medicamenta ab ipsis inficiebantur et moriebantur, et plurimi sacerdotibus mortuis sine confessione et sacramentis ecclesie de hac vita migraverunt. Facte sunt autem fosse magne, late et profunde, in quibus corpora defunctorum sepeliebantur; in locis quoque pluribus infectus aër plus inficiebatur — qui plus nocet quam cibus corruptus — ex putredine cadaverum, qui non remansit superstes, qui sepeliret. Verumtamen de prefatis studentibus nisi unus fuit Boemiam reversus sodalesque sui in via recesserunt. [*])

Advertendum est quoque, quod sicut per corporalia et sensibilia mens hominis in Deum potest elevari, si quis cum reverencia Dei et timore debito modo eisdem utatur, ita eciam eorum usus indebitus amori carnali annexus mentem a Deo vel totaliter abstrahit, cum in rebus constituitur inferioribus vel mentis intencionem a Deo retardat secundum plus et minus subsequente affectus diversitate. Hinc est, quod avari, gulosi, luxuriosi et ceteri viciosi hiis sensi-

[1]) Dne 25 ledna.

[*]) Dobner má snad lépe decesserunt.

1348 bilibus rebusque corporalibus enormiter utentes et excecabili amore eisdem inherentes offendunt Deum, justiciam eius contra se provocando, et precipue peccatis contra naturam, unde, sicut olim ante legem et sub lege veteri, ita et nunc culpis exigentibus ephydimia et plagis aliis homines afflixit temporaliter, multos ex hiis eternaliter condempnando. [1])

Et sequenti anno prima die Augusti, que 1348
fuit dies Veneris, et ad vincula sancti Petri, obiit regina Boemie domina Blancza, prima contoralis incliti domini Karoli, regis Boemie et Romanorum, et cum magno apparatu et solempnitate sepulta est in ecclesia Pragensi, que huic plurima legavit et precipue regales cortinas.

B. Capitulum XXVII.

De secundo matrimonio domini Karuli, regis Boemie ac Romanorum.

1349 Anno Domini MCCCXLVIII [2]) domino Karulo, regi Romanorum ac Boemorum, extitit matrimonialiter copulata filia comitis de Falcz nomine Anna, in die Translacionis sancti Wenceslai, [3]) que fuit quarta feria post Reminiscere, et fuerunt nupcie solempniter celebrate in castro Bacharaco super Renum.

1350 Et eodem anno [4]) in dominica: Omnis terra prefata domina regina peperit filium primogenitum, et baptisatus est in castro Pragensi in ecclesia cathedrali cum magna solempnitate nomine Wenceslaus.

Et eodem anno Wolkmarus, [5]) marchio de Branburk, reversus est ad suum principatum, qui multis annis de ipso se absentavit, in aliis terris variis et regnis incognitus degendo et multas adversitates sustinendo. Et dum crederetur de hac vita decessisse, Luduicus Bauarus, qui se gerebat pro imperatore, filium suum ad prefatum principatum substituit et promovit. Et dum idem prefato principi reverso resisteret, nec admitteret dominari, hic mox domini Karuli, regis Romanorum ac Boemorum, auxilium et subsidium instantissime postulavit. Cuius precibus dominus rex annuens cum valido ac potenti exercitu in adiutorium suum properavit et adversarios suos humiliavit et ante civitatem Frankfwoycz [6]) multos milites fecit et baltheo militari precinxit. [7])
Et exinde multum notabilibus et multis actibus 1348
perpetratis princeps prefatus a domino rege in foedo accepit dictum principatum. [8])

Eodem anno XXIII Julii feria IV hora vesperarum fuit apercio portarum, et ventus fortis cum maxima pluvia et vehementi, et tunc plurima nocumenta sunt subsecuta, precipue in montibus Endie, ita quod plurima hospicia corruerunt et multitudo hominum periit et fuit suffocata maxime in fossis per aquam nimiam et vehementem. [9])

Eodem tempore rex fratri suo domino Jo- 1349
hanni marchionatum Morauie liberaliter contulit in presencia principum diversorum. [10])

Eodem [11]) anno currente venerunt Pragam multi penitenciam agentes de diversis terris, senes et iuvenes, turmatim et processionaliter in ecclesiis et ecclesias circueuntes, precincti manus panno linteo, superius nudi incedebant se graviter flagellantes usque ad largam sangwinis effusionem. Flagella autem eorum erant nodosa, in quibus quasi acus sive aculei ferrei erant infixi. Et in primo eorum adventu multos ad devocionem provocabant, qui se flagellantes canticum quoddam wlgariter decantabant, et multi incole terre Boemie de eorum insolita et laboriosa penitencia mirabantur et eis opera misericordie plurima inpendebant, et multi de Boemia

[1]) O strašném moru tomto, černá smrt zvaném, viz Werunský, Gesch. Kaiser Karls IV und seine Zeit II, str. 304 a násl. — [2]) Správně 1349. — [3]) Dne 4 břez. 1349, ale ne *post*, nýbrž *ante* Remin. — [4]) R. 1350, 17 ledna. — [5]) Waldemar. Viz vypsání poměrů tak zvaného Waldemara u Werunského, Gesch. Kaiser Karls IV und seiner Zeit II, str. 125 a násl. — [6]) Frankfurt nad Odrou. — [7]) U Frankfurtu nad Odrou byl Karel IV v první polovici října r. 1348. — [8]) Dne 2 října 1348 u Heinrichsdorfu. — [9]) František měl snad zprávu tuto jakož i výše položenou o Číně od Jana Marignoly, který se asi tenkráte, když František druhou recensi své kroniky psal, v Praze zdržoval. — [10]) Dne 26 pros. 1349. Viz Palacký, Děj. nár. Českého II, 2 str. 115. — [11]) O mrskačích viz Werunského spis Gesch. Kaiser Karls IV und seiner Zeit II, str. 283 a násl.

1348 tam Boemi quam Theutonici eisdem iungebantur. Et quia secta eorum erat non modicum corrupta, in se continens varios errores, quibus cognitis dominus archiepiscopus cum aliis prelatis ecclesiarum amplius ipsos sustinere nolentes de Boemia exire coëgerunt. 1348

B. Capitulum XXVIII.

De confirmacione studii generalis in civitate Pragensi.

Sunt duo loca, inter que anima humana consistens, ad utrumque se potest movere. Deus est in summo, mundus in ymo, medium autem oportet participare condiciones [f]) aliquas extremam propter connexionem universi. Et ideo oportet, quod anima in aliquo conveniat cum eternis et in aliquo cum temporalibus. Cum eternis quidem in hoc, quod secundum substanciam est omnino stabilis et manens in eternum, et convenit cum temporalibus in hoc, quod secundum aliquas operaciones est miserabilis. Huius rei gracia, si ipsa in hiis, que deorsum sunt, se per cupiditatem immerserit, per varias distracciones rapietur et a se ipsa quodammodo divisa dissipabitur. Sed hoc non potest vitare nisi per studium sapiencie et discipline; usus enim discipline dirigit animam ad virtutes, virtus autem ducit ad beatitudinem eternam. Porro inclitus dominus Karulus, rex Boemorum ac Romanorum, advertens maximam utilitatem studii sapiencie et virtutis, generale studium Pragensis civitatis suis litteris regalibus aurea bulla roboratis graciosissime confirmavit, [1]) perpendens insuper, quod bona anime sunt prestanciora, excellenciora, nobiliora bonis nature et fortune. Cupiens igitur, ut prefatum studium generale bonum et felicem finem sortiretur, vocavit et litteris suis accersiri iussit de variis studiis aliarum terrarum magistros et doctores, quibus legaliter providit et graciose, ut pro suis laboribus haberent vite presentis necessitatem ac largas provisiones. Fuerunt autem quinque magistri theologie, quorum unus legit in ecclesia Pragensi et predicavit. Cui venerabilis pater et dominus, dominus Arnestus, primus archiepiscopus Pragensis, honorifice providit et copiose; alii vero magistri in monasteriis sui ordinis sacram theologiam legerunt. Et huiuscemodi acta saluberrima in hac terra Boemie nunquam visa nec audita fuerunt. Ius autem canonicum legit doctor decretorum de Bononia vocatus, et idem ius canonicum legit in ecclesia Pragensi magister Stephanus, prefati domini archiepiscopi cancellarius, magister vero Balthasar de Tusta [g]) legit libros artis medicine, alii vero magistri in scolis suis artes legerunt liberales. Ceterum more generalium studiorum singulis annis electus fuit rector universitatis et solempniter in ecclesia Pragensi approbatus. Porro dominus rex eidem ac ceteris generalis studii scolaribus generosas donavit libertates, qui cum domino archiepiscopo ad melioris status perfeccionem et eius felicem consumacionem mandaverunt clero tocius regni Boemie donari et afferri contribucionem copiosam.

Eodem tempore venit ad dominum regem 1350
quondam Rome urbis tribunus nomine Nicolaus, [2]) vir magne litterature et facundie, primum quidem civis Romanus, sed principatum prefatum assecutus se in suis litteris scribebat Nicolaus tribunus severus et clemens, et deinde Nicolaus candidatus, miles Spiritus sancti, quia ut dicitur in die Penthecostes nutu divino, ut asseruit, fuit in tribunum electus et pluribus coronis coronatus, ut ex suis litteris colligitur evidenter. Quo principatu adepto fertur magnam utilitatem reipublice et universitati procurasse et plura bella commisisse, ita quod Columpnenses, principales in urbe Romana, prostravit ac delevit. Qui in tantam elacionem elevatus et presumpcionem primum quidem Bauarum Luduicum, deinde ipso defuncto dominum nostrum regem, in regem Romanorum electum et omnes electores ad curiam suam litteratorie citavit, qui prehabito consilio citaciones suas contempserunt. Et ad hoc facien-

[1]) Viz Mon. univ. Prag. II, p. 223. — [2]) Cola di Rienzo.

[f]) conditores ruk. — [g]) Tusia ruk.

1350 dum asserunit se ex privilegiis antiquorum principum Romanorum habere plenam auctoritatem. Ceterum conspiracione contra eum facta per prefectum urbis prefate repulsus et fidefragus effectus dicto tribuno exodium procuravit. Qui ad montes Wltanos [?] veniens cum heremitis fratribus Minoribus, quorum ordinem dicitur fuisse professus, [habitavit], [i]) veniensque ad eum quidam heremita nomine Anglus ipsum nomine proprio salutavit. Quo mirante, quia nomen suum fuerit occultatum, tunc ait illi: Satis pro te oracionibus et contemplacioni vacasti, expedit jam, ut pro utilitate proximi et republica utiliter procuranda studeas insudare, dans eidem certos legacionis articulos ad regem Romanorum ex parte sua proferendos. Quo in hoc facto hesitante subiunxit prefatus heremita: vadas sine formidine, nam pro signo reperies apud ipsum talem librum sic intitulatum. Tandem veniens ad dominum regem proposuit satis erroneam suam legacionem, et libro sibi ostenso Johannis heretici hic condempnati, in quo perlectis quibusdam capitulis osculatus est eum dicens: Iste est liber, quem quesivi, et ecce inveni. Quo facto dixit, quod infra annum et dimidium magna persecucio cleri esse deberet, ita quod papa esset in periculo in propria persona, et quod 1350
occiderentur multi cardinales, et quod infra tempus iam dictum deberet modernus papa de hac vita migrare et alter totus pauper eligi, qui edificare deberet templum pulcrius templo Salomonis in urbe Romana in honore sancti Spiritus, ad quem papam residui cardinales confugerent et veniam postularent, sed graciam non consequerentur, et quod post quindecim annos deberet esse unus pastor et una fides, et quod prefatus novus papa, dominus rex noster et ipse tribunus deberent esse quasi vestigium sancte Trinitatis. Asserebat quoque, quod dictus dominus rex noster deberet regnare in istis terris, ipse vero tribunus in partibus ultramarinis, et alia plura hiis similia proferebat et eciam erronea, propter que tanquam de heresi suspectus fuit per dominum archiepiscopum arrestatus et deinde publicatis processibus in ecclesia Pragensi, qui fuerant per episcopum Spoletanum huc missi, 1351
sedis apostolice legatum, in quibus racione contumacie in negocio fidei pro heretico condempnabatur. Huius rei gracia dominus rex et dominus archiepiscopus predictum tribunum ad curiam pape transmiserunt.

B. Capitulum XXIX.

De allacione magnarum reliquiarum imperii ad Pragensem civitatem.

1350 Deum gloriosum velut piissimum regem et imperatorem beniguissimum credimus omnia in omnibus cooperari, [k]) nunc quidem salutis principia inspirare et inserere bone voluntatis ardorem, nunc vero virtutes heroycas sive theoloycas, nec non habitus aliarum virtutum infundere, nunc vero dona varia spiritualia et corporalia suis tribuit creaturis. Et quia non modica bona, sed maxima bona largitus est tibi dominus Deus tuus, o Boemia, per dominum regem Karulum Romanorum et tuum quasi per instrumentum sue clementissime providencie, videlicet sanctuaria, que videntur ad ipsum pertinere, huius rei gracia non ut ingrata sed domino Deo grata, cum universis generibus creaturarum in 1350
te contentarum in laudem tui exsurgas plasmatoris et immensas graciarum acciones ipsi devote referendo. Attende igitur prefati beneficii preciositatem, quo te graciose locupletavit et per [con]sequens super alia regna exaltavit. Anno igitur Domini MCCCXLIX° prefatus dominus rex accersito filio Ludwici Bauari in presencia multorum principum in Pragensi civitate secum concordavit, [2]) quod predicta sanctuaria imperii in Boemiam sibi adducerentur. Porro dominus rex solempnes nunccios misit Bauariam in Monachum [1]) propter allacionem reliquiarum, quibus allatis dominus rex in die Palmarum [3]) cum do-

[1]) Mnichov. — [2]) Narovnání toto stalo se v Budišíně 14 února r. 1350, načež knížata tu shromážděná s Karlem IV do Prahy odjela. — [3]) Dne 21 března 1350.

[i]) nemá ruk. — [k]) comparari ruk.: impartiri Dobner.

1350 mino archiepiscopo ac aliis principibus et nobilibus nec non cum clero universo, comitante turba plebis copiosa, pedester obviavit sanctuariis ad Wyssegradum cum magna solempnitate et devocione. Et in Nova civitate fuerunt monstrata universitati premissa exhortacione, deinde conduxit ipsa ad castrum Pragense. Sunt autem hec sanctuaria imperii: pars magna sancte crucis et lancea, cum qua fuit in ipsa cruce latus Domini transfixum, et clavus, cum quo fuit Dominus eidem cruci affixus, et plura alia, sancti[1]) Karoli [corona] imperialis et gladius, qui fuit sibi divinitus missus. Mandavit autem dominus rex prefatus certis temporibus, ut dicte reliquie incolis sui regni monstrarentur, et harum devocione plurimi affecti eciam de aliis terris propera- 1350
bant.[1])

Eodem tempore dominus rex non solum cultum divinum, sed et reliquias sanctorum in ecclesia Pragensi augmentavit: donavit itaque eidem caput beati Ignacii martiris et pontificis, qui fuit de cognacione Salvatoris, scripsit quoque epistolas sive litteras beate Marie virgini, ipsa quoque eidem rescripsit graciose, alias quoque multas reliquias et varias apostolorum, martirum et confessorum ornatas auro et argento et gemmis preciosis, quod nullus aliorum regum huius regni prefatam ecclesiam Pragensem tam excellenter et magnifice exaltavit, ditavit et honoravit.

B. Capitulum XXX.

De circumstanciis anni gracie et iubilei.

1350 Anno Domini MCCCL° in pluribus [terris] epydimia sive pestilencia genus humanum devastavit, sed tunc in Boemia eciam locum habebat, quam ob rem multi effugere volentes Romam iter arripuerunt et tamen ipsam non evaserunt. Unde de iis idem potest dici versus:

Incidit in Cillam volens vitare Caribdim.

Verumtamen securius et melius fuit eis ad animarum salutem in peregrinacione decedere quam in propria patria in periculis manere. Et quia iste annus erat annus gracie et iubileus, multi Romam transeuntes pro indulgencia et gracia obtinenda de hac vita migraverunt: quidam in urbe Romana, quidam vero ab ipsa recedentes, quidam ad eam accedentes. Itaque quandoque tercia vel quarta vel media pars moriebatur, et quandoque omnes, qui erant in societate una vel comitatu, de hac vita decesserunt. Huius rei gracia cimiterium vicinum ecclesie sancti Petri, quod sacer campus nuncupatur, fuit multum dilatatum, quia non poterat capere 1350
corpora defunctorum peregrinorum. Unde propter maximam multitudinem adveniencium et de toto mundo confluencium fuit magna caristia et defectus victualium, ita quod multi incole Urbis limpha pro vino utebantur, unde tam clerus quam populus in urbe Romana in temporalibus multum profecerunt, in naturalibus vero non modicum defecerunt, nam infectus aër, qui et corruptus fuit ex spurticiis peregrinorum, multos Romanos infecit, qui non morte naturali sed violenta de hac vita migraverunt. In precedenti vero anno in prefata urbe Romana fuit facta eclipsis solis particularis, que non fuit hic, sed pridem fuit hic, sed non illic, et tunc temporis fuit motus terre, ita [quod] quedam ecclesie et domus in prefata urbe corruerunt, incole vero eiusdem quasi diem novissimum metuentes cum luctu magno et eiulatu exeuntes in vineis et in campis per plures dies habitaverunt.

---

[1]) Dělo se to každoročně v pátek po průvodní neděli, kterýžto den se světil jako velký svátek. Svátek ten se menoval: Den svátostí, festum reliquiarum, festum lanceae nebo dies lanceae nebo clavorum, heilthumsfest. Toho dne se scházelo nesčislné množství lidu ze všech konců světa do Prahy pro odpustky papežem Klementem VI účastníkům slavnosti udělené. Od něho se rozeznával svátek přinešení svátostí, allatio reliquiarum, dne 2 ledna slavený.

[1]) Ruk. s. Karuli imperialis et gladius.

Miraculum.

1351 Anno Domini MCCCLI° virgo quedam [de][m]) Zytania, que ex nimio dolore oculorum extitit totaliter excecata, et in eadem cecitate pluribus annis duravit, que cum audisset de operibus misericordie et de magna pietate, quam impendit indigentibus et variis necessitatibus oppressis sanctus Wenceslaus, magna devocione ad ipsum affecta peciit amicos suos, ut ad Pragensem civitatem duceretur. Que dum adducta fuisset, post refeccionem corporalem et graciarum accionem accepto baculo surgens devote protulit hec verba: „O beate Wenceslae, gloriose noster patrone, qui es pauperum adiutor et oppressorum relevator, adiuva me, ut in me ductore ad tuum sanctum corpus valeam pervenire.“ Hoc dicto mox visum clare habuit et abiecto baculo cum suis amicis ad ecclesiam Pragensem pervenit et ante sepulchrum beati Wenceslai grates agendo omnibus, qui aderant, narravit de ipsius illuminacione et visus restitucione. Et ego Franciscus penitenciarius domini archiepiscopi, editor huius cronice, plures canonicos et ministros Pragensis ecclesie adduxi in testimonium ad huius miraculi maiorem declaracionem.

Aliud miraculum.

Eodem anno fuit quidam adductus ad Pragensem civitatem, qui pluribus annis fuit contractus et officium pedum et manuum per beneficia medicine corporalis non valuit rehabere. Convertit se igitur toto cordis affectu ad sanctum Wenceslaum vota vovens et oraciones cordis et oris offerens et per merita beati Wenceslai integram recuperavit sanitatem. Qui incolomis veniens ad sepulchrum beati Wenceslai eidem immensas retulit graciarum acciones et omnibus audientibus narravit suam graciosam curacionem.

Eodem tempore dominus rex montem Wisse- 1351
gradensem muris cinxit fortissimis et turribus firmans ipsum venuste decoravit.

Eodem tempore prefatus dominus rex in sua Nova civitate Pragensi ecclesiam sancti Karuli erexit, [1]) in qua canonicos regulares locavit eisdem de necessitatibus temporalibus largiter providendo.

Eodem [2]) anno filius domini regis nomine 1351
Wenceslaus puer duorum annorum de hac vita in die sancti Stephani [migravit] et in ecclesia Pragensi est sepultus. Et in Ancona, civitate Lambardie, ignis maximus de celo cecidit et totaliter ipsam cremavit.

Anno Domini MCCCLII° fuit in Apulia maximus terre motus.

Eodem anno dominus rex contra quosdam 1352
nobiles se erexerat, et ipsi se sibi opposuerant, qui eum valido exercitu intulit eis multa dampna, viriliter eos subiugavit suo regimini subiciendo. [3]) Et eodem tempore de Florencia et de aliis civitatibus Thuscie ac Longobardie venerunt venerabiles viri suam peragentes legacionem et per litteras suas se domino regi subiciebant et ipsum ad suas partes invitabant.

Eodem anno Clemens papa in die beati Ni- 1352
colai [4]) nature debitum solvit de hac vita migrando, et post sex dies dominus Stephanus penitenciarius loco ipsius est electus et Innocencius nominatus.

Eodem anno dominus Johannes, episcopus 1351
Olomucensis, qui prius fuerat prepositus Wissegradensis, [mortuus est] et successit ei prepositus Omnium sanctorum dominus Johannes, vir honorabilis, et fuit in ecclesia Pragensi in episcopum sollempniter a domino archiepiscopo consecratus. [5])

Eodem anno obiit Anna regina Boemie [et 1353
est] in ecclesia Pragensi sollempniter sepulta. [6])

---

[1]) Zakladací listina tohoto kláštera Karlovského dána jest dne 18 září r. 1350, uvedení mnichů však, jak se zdá, stalo se teprv r. 1351, nebo kroniky současné praví, že se založení kláštera Karlovského stalo r. 1351. — [2]) Dne 26 pros. 1351, dle Beneše z Weitmile dne 28 pros. (in die Innocentum). — [3]) Viz Palacký, Děj. nár. Českého II, 2 str. 122. — [4]) 6 prosince 1352. — [5]) Biskup Jan, levoboček někdy krále Václava II, zemřel 27 září 1351; den volby jeho nástupce Jana Očka z Vlašimi není znám. — [6]) Královna Anna zemřela dne 2 února 1353.

[m]) Upraveno dle Beneše z Weitmile: v ruk. kroniky Františkovy jest virgo quedam Zytauia nomine.

Et fuit eclipsis lune et diu duravit, quam siccitas magna fuit subsecuta; in pluribus locis frumenta et alia terre nascencia defecerunt.

1352 Anno Domini MCCCLIII in dominica infra Nativitatem Domini [1]) dominus papa Innocencius fuit more consueto consecratus et corona summi pontificis coronatus.

1353 Eodem anno dominus rex ex quadam devocione intravit monasterium virginum ad sanctum Franciscum, et cum [reliquie] allate fuissent, abscidit particulam de digito sancti Nicolai, et mox apparuit caro rubra et sanguinolenta, et in cultello due gutte sanguinee apparuerunt. Et post plures dies dominus rex cum domino archiepiscopo reversus ad prefatum monasterium ab-
scissam particulam digiti applicavit maiori parti. 1353
et continuo ei adhesit, acsi incisio non fuisset, sed modica remansit cycatrix.

Eodem tempore dominus rex quatuor altaria construxit in ecclesia Pragensi et unum ex hiis fecit in honorem sancti Nicolai consecrari. [2])

Eodem anno nupcie celebrate sollempniter 1353
fuerunt filie regis nostri et filii ducis Austrie in Pragensi civitate. [3])

Eodem anno dominus rex duxit in uxorem filiam fratris ducis de Swydnicz nomine Annam, [4]) et fuit coronata in reginam Bohemie eodem [anno] XXVIII° die Julii infra sollempnia missarum; et hec est domini regis tercia conthoralis. Et hic est finis cronice.

---

[1]) Papež Innocenc VI zvolen byl dne 18 pros. a posvěcen dne 30 pros. r. 1352. — [2]) Svatého Ludvíka, sv. Mikuláše a Mlaďátek, první založený ku památce první manželky Karlovy Blanky, druhý královny Anny Falcké a třetí prvního Karlova syna Václava. Oltáře ty stály poblíž hrobky královské. Který čtvrtý oltář tu kronikář náš míní, neumíme určitě pověditi. — [3]) Ku konci března neb počátku měsíce dubna r. 1353, t. j. po velkonocích, jichž tenkráte bylo dne 25 března. — [4]) Svatba Karlova s Annou odbývala se v první polovici června r. 1353 v Budíně, kde byla vychována. Byla dcera Bernarda, bratra Boleslava nebo Bolka, knížete Svídnického a Javorského.

IV.

KRONIKA BENEŠE Z WEITMILE.

LIBER PRIMUS.

Incipit cronica ecclesie Pragensis et protenditur usque ad tempora domini Karoli imperatoris.

1283 Anno [1]) Domini MCCLXXXIII°, IX° kalendas Iunii respexit Deus affliccionem populi sui et redempcionem misit genti Boemice, quia hactenus sedit in tenebris et quievit in umbra mortis. Ipsa est dies omni laude digna et iugi commendanda memorie, qua illustris princeps, dominus Wenceslaus, unicus filius recolende memorie domini Ottakari seu Przemysl, regis Boemie, heres regni, de exilio, videlicet terra Brandeburgensi, Boemiam revertitur et civitatem Pragensem regnaturus feliciter ingreditur, quem clerus et populus cum summa suscipiunt leticia et universorum corda in adventu sui principis letantur. Fit inestimabile patrie gaudium; impii de habitacione fidelium protinus extirpantur. Hic princeps, licet in annis constitutus infancie, animum semper gessit senilem. Deum omnipotentem, per quem reges regnant, timens, clerum sacerdotesque Domini honorans de virtute proficiebat in virtutem: maxima illi erat devocio erga Deum et in tanto puero utique admiranda.

In huius absencia miles quidam Zawissius nomine, cuius arma sunt rosa viridis coloris, licet nobilis genere, ignobilis tamen opere, Dei timore postposito et omni verecundia posttergata, matrem dicti principis Kunegundem, *) reginam Boemie, domini Ottakari sive Przemisl relictam, illicito amore adamavit et ex ea filium Johannem, qui postea fac-
tus est crucifer, genuit in grave scandalum omni- 1283
bus honestis feminabus seu dominabus. [2])

Demum Wenceslaus, heres et principes regni, maternis victus affectibus eidem matri sue pariter et militi graciam donavit et ut amplius nil mali perpetrent, seriosius precepit. Fit Zawissius prepositus ac universalis dispositor negociorum regni. Precipit ipse, regina imperat; princeps et heres regni contemptui habetur. At ubi ipse princeps annos robustioris attigit etatis, advertens prudenter, quantam genitrix sua propter dictum militem incurrit infamiam, et quia idem miles in necem domini sui die et nocte moliebatur, suscitans adversus principem Boemie tunc regem Vngarie, cuius ipse miles sororem in uxorem postea duxerat, nunc ducem Wratislauie ac alios principes, quos sibi promissionibus et variis decepcionibus attrahere poterat, et iam non occultus sed manifestus videbatur principis Boemie inimicus. Habuit autem princeps Boemie prefatus fratrem nomine Nicolaum, filium regis Ottakari, licet illegitimum, primum videlicet ducem Oppauie, virum strenuum, in consiliis et in agendis prudentem. Huius fretus princeps Boemie consilio dictum militem Zawissium regie maiestati utique obnoxium cepit et detinuit et ante castrum regium dictum Hluboka alias Froburk, quod principi reddere noluit, decollari fecit eundem. Mox dispersi sunt in diversas mundi provincias amici et servitores Zawissii et rex Boemie a rap-

[1]) Srovnej: Vypravování o zlých létech po smrti krále Otakara II, Prameny děj. č. II, str. 366; kronika Zbrasl. Pram. děj. č. IV, str. 19—34. Kronika Františka Pražského, Pram. děj. č. IV, kap. V, str. 355 a 356. — [2]) Na dolejším okraji textu připsáno rukou jinou něco pozdější: Postea Zawissio eadem regina fuit legitime copulata.

*) Ruk. Kunegundis, regina.

1290 toribus et maliticis conquievit. Rex eciam Vngarie et dux Wrat., qui fuerant capitales inimici principis Boemie, precipue propter Zawissium prefatum, post illius mortem infra unius mensis spacium, primus gladio, alter veneno disponente Altissimo interierunt. Extunc princeps regni Boemie Wenceslaus regnat in bona et tranquilla pace et amenitate. De huius regine, videlicet Ottakari relicte, vita, obitu ac sepultura magis libet silere quam scribere, quia male post mortem mariti sui, ut prefertur, vivendo nomen cum dignitate merito amisit.

Habuit autem idem princeps sponsam Guttam, Rudolfi, regis Romanorum, filiam, et quia tam ipse quam ipsa in annis puerilibus erant constituti, puella nutriebatur in aula imperiali in Almania, sponsus vero de consilio suorum fidelium regnum Boemie hereditarium gubernavit.

1290 Anno [1]) Domini MCCXC — ipse est annus Wenceslai principis Boemie XXI — Rudolfus, Romanorum rex, volens videre generum suum, principem Boemie, ipsum invitat et rogitat venire ad civitatem Egram. Ad quam princeps cum maximo comitatu veniens a rege Romanorum sincero animo suscipitur et a cunctis principibus benigne pertractatur. Ibique princeps Boemie a [a]) socero suo, Romanorum rege, regnum Boemie, prout moris est, iure homagiali suscipit. Et peractis plurimis diebus ibidem in magnis solaciis socer generum advocans de moribus et virtutibus et quomodo se in regimine regere et tenere debeat tam erga Deum quam homines, fideliter informavit, et filiam Guttam ipsi principi ad consumandum matrimonium tradidit, quam princeps in sua suscipiens ad regnum suum letus proficiscitur. Studuit autem idem princeps a puericia sua in omnibus complacere Deo et sacrarum scripturarum verba sue memorie studiosius commendare. Unde tantam ei Dominus contulit graciam, quod licet scripturas ignoraret et nunquam litteras didicisset, perfecte tamen loquebatur latinum et alios sepius emendabat. Habebat eciam suum secum frequenter confessorem, quia peccandi occasio evidenter tollitur, quando confessoris intuitu pro perpetrato scelere in mente hominis erubescencia renovatur, et tanto quisque plus in actibus proficit virtuosis, quanto plus maculas criminum lavacro confessionis frequencius abluit et abstergit. Horas quoque et communia sanctorum cordetenus perfecte didicit, que cottidie devote cantavit. Habebat autem capellanos cottidianos ad mensam et pabulum ascriptos XXIIII ad minus, et capelle regie prepositum, qui secundum ordinem [b]) ad beneficia promovebantur. Hii singulis diebus horas canonicas et missas quam plures in die coram principe decantabant, quibus cantantibus alii legebant. Ad singulas vero missas grossum unum offerebat, manum osculando celebrantis. Raro vel nunquam infra missarum solempnia princeps loquebatur; sed tota mente Deum deprecabatur pro sua et suorum salute subditorum; nam sepe oracionis virtus perditur, cum terrenarum cogitacionum mens strepitu detinetur.

Eodem [2]) anno Rudolfus, rex Romanorum, moritur, de cuius morte princeps cum coniuge plurimum conturbantur. 1291

Eodem [3]) anno mortuo duce Cracouie magnates regni Polonie Wenceslaum, principem Boemie, sibi in regem eligunt; sed illuc [Thobiam, episcopum Pragensem] dirigit, qui se de terra eadem nomine regio intromisit.

Eodem [4]) anno civitas Acaron a Sarracenis obseditur et civitas Pragensis igne familiari consumitur.

Anno Domini MCCLXXXXII venerunt nuncii de partibus Polonie et ad principem Boemie, qui ducatum Cracouie, de quo se princeps nuper intromiserat, devastari lingua et literis referebant. Princeps vero Boemie congregato maximo exercitu Poloniam ingreditur in manu potenti et brachio excelso, cui duces et principes Polonie occurrunt, pacem et concordiam postulantes, se et sua principi Boemie in feodum perpetuum offerentes. Demum veniens Cracouiam ab omnibus benigne suscipitur et dispositis hiis, que ad pacem sunt, protinus ante Zyradiam, ubi Lokethones erant, tentoria sua figit, et in die sancti Wenceslai oppidum illud expugnans ipsos principes, turbatores pacis, divina suffultus potencia 1292

[1]) Srovnej kron. Františka Pražského, Prameny děj. č. IV, str. 356 a 357. — [2]) Tamže kap. VII, str. 357. — [3]) Kronika Frant. Praž., Pram. děj. č. IV, str. 357. — [4]) Tamže.

[a]) Ruk. má cum. — [b]) Mezi ordinem a ad jest prázdné místo ještě.

1292 captivat,[b?]) et disposita pace bona in regno Polonie cum palma victorie ad regnum Boemie feliciter est reversus.

1290 Eodem tempore Rudolfus, dux Austrie et Swenie, filius Rudolfi, regis Romanorum, qui duxerat in coniugem Agnetem, sororem regis Wenceslai, veniens Pragam post aliquos dies moritur, videlicet in vigilia Ascensionis Domini, et in ecclesia Pragensi sepelitur, ubi penes eundem eciam sepultus est postea Rudolfus alius, electus in regem Boemorum,[c]) qui fuit Alberti, regis Romanorum, de quo infra dicetur.

1292 Eodem [1]) anno, videlicet anno Domini, ut supra, electores Romani imperii comitem de Nassau Adolfum in regem Romanorum elegerunt de consilio et auxilio Wenceslai, principis Boemie: et hoc factum est propter Albertum, ducem Austrie, sororium principis prefati, quia terram datam in Austria pro dotalicio Gutte regine Albertus ipse violenter et indebite occupabat.

1292 Eodem [2]) tempore Albertus, dux Austrie, cepit gentem Sweuicam diligere et suos despicere. Unde barones Austrie mittentes ad principem Boemie nunccios solempnes petentes, ut veniat et de ducatu Austrie se intromittat, quia in hoc confederati sunt, ut Alberto expulso principem Boemie pro domino habere velint. Quibus princeps adhibuit assensum et consensum promittens in brevi venire cum valido exercitu. Audiens autem soror Gutta dicti principis Alberti, fratris sui, hec sibi insinuavit et consuluit, ut graciam regiam inveniret. Qui acquiescens consiliis eius, ad principem Boemie veniens gracie eius se subdidit et mediante sorore graciam est assecutus.

1295 Eo tempore [3]) dux Calisiensis in regem Polonie de mandato sedis apostolice coronatur, sed in brevi a suis occiditur.

Anno [4]) Domini MCCLXXXXV sanctus Celestinus, premaxime humilitatis ipsum impellente gracia, anno primo sedis sue in Neapoli apostolice dignitatis apicem voluntarie resignavit, ad suggestionem Bonifacii pape VIII, ut dicitur, qui sibi in papatu successit. Iste Celestinus, vir bonus et vite sancte,
postea per Clementem papam V canonizatus est sub 1295
anno Domini MCCCX. Huic Celestino successit Bonifacius VIII, qui librum sextum decretalium edidit; postea a Columpnisensibus et marschalko regis Francie occiditur.

Eodem [5]) anno Iudei in Almannia et Boemia 1298[d]
inmaniter trucidati sunt.

Eodem anno Tobias, episcopus Pragensis 1296
XXVI, pontificatus sui anno XVIII viam universe carnis ingressus, plenus dierum suorum, optimam post se famam reliquit et bona multa ecclesie fecit. Post cuius obitum et sepulturam solempnem canonici Pragenses convenientes in unum, invocata Spiritus sancti gracia dominum Gregorium, tunc decanum Pragensem, magistrum in artibus, virum simplicem, rectum ac timentem Deum, habentem in etate circa LX annos concorditer elegerunt.

Anno Domini [6]) MCCXCVI Albertus, dux Au- 1298
strie, a quibusdam electoribus in regem Romanorum eligitur contra Adolfum, regem Romanorum, et congregato valido exercitu ambo idem reges in campis congressi sunt, et post diutini belli Adolfus rex occiditur et regnavit pro eo Albertus de Austria predictus.

Anno [7]) Domini MCCXCVII in die sancto Pen- 1297
thecostes [celebratum est][c?]) festum celebre, quia illuxit tempus glorie, quo refulsit rex quasi sol in regno Boemie, et qui prius erat in nubilo, nunc fulget in solis radio. Ecce divina disponente clemencia venerabilis pater Gerhardus, sancte Maguntine sedis archiepiscopus, cuius tunc temporis intererat coronare reges Boemie, veniens Pragam cum magno nobilium comitatu, die prefato assistentibus sibi reverendis patribus domino Burcardo, archiepiscopo Magdeburgensi, nec non Gregorio Pragensi, ac Olomucensi, Misnensi, Constantiensi, Basiliensi, Frisiensi, Cracoviensi ac Lubucensi ecclesiarum episcopis, et multitudine abbatum et prelatorum copiosa, presentibus eciam principibus secularibus, Alberto, duce Austrie, et aliis multis, serenissimum principem Wenceslaum, filium olim regis Ottakari, et illustrem dominam Guttam, consortem eius, premissis benediccionibus

[1]) Tamže kap. VIII, str. 358. — [2]) Tamtéž kap. IX, str. 359. — [3]) Tamtéž str. 359. — [4]) Tamtéž str. 359 a 360. — [5]) Tamtéž str. 360. — [6]) Tamtéž str. 360. — [7]) Tamtéž kap. X, str. 360.

[b?]) captinavit ruk. — [c]) Ruk. má Romanorum. — [c?]) nemá ruk.

1297 consuetis et debitis, coronavit: hunc in regem, hanc in reginam Boemie, cunctis exultantibus et iocundantibus ultra modum. Audita est vox multorum milium hominum dicencium: Salus, honor, virtus et imperium sit regi nostro Wenceslao et regnet super nos vivatque in eternum. Facta est hec coronacio in ecclesia sancti Viti maiori, videlicet Pragensi, die et anno quibus supra. Ut autem dicte coronacionis solempnitas debito perficeretur officio, factum est pallacium magne magnitudinis in loco campestri inter montem Petrinum et villam Zlechow super rippa fluminis Multanie, et coopertum et circumdatum pannis preciosis, ubi ministratum est prandium cunctis advenientibus habundanter. Tanta autem multitudo hominum de partibus alienis advenerat ad festum et solempnitatem huiusmodi, quod ambe civitates Pragenses ipsam non poterant capere, sed infiniti coguntur tentoria figere sua in campis. Completa igitur solempnitate regie coronacionis sequenti die, videlicet XIV kalend. Iunii, rex Wenceslaus cum universa curia et turba principum ac nobilium copiosa multitudine, que convenerat ad solempnitatem predictam, veniens ad fundacionem suam novam in Zbraslaw, cui nomen tunc imposuit Aulam Regiam, ubi regalibus indutus est ipse rex, cum archiepiscopo Magdeburgensi et primo abbate ipsius loci primarium posuerunt lapidem in fundamento, in quo scriptum erat literis aureis: Iesus Cristus. Deinde de fossa exeunt, et in loco preparato ipse archiepiscopus astantibus rege, nec non episcopis et principibus supradictis cantavit missam de Annunciacione beate Virginis cum magna solempnitate. Ibidem rex multas possessiones tradidit pro sustentacione abbatis et fratrum monasterii ipsius. Donavit eciam eis multas sanctorum reliquias auro, argento et gemmis preciosissime adornatas; ornatum multiplicem ecclesiasticum cum calicibus, libris, ultra quam eis sufficiebat.

Eodem [1]) anno die XVII post coronacionem predictam regina Gutta, prefati regis Wenceslai conthoralis, Deo vocante de hac vita cum magna devocione, racionis bona discrecione tollitur, et sic gaudium in luctum convertitur. Erat enim mulier virtuosa et in oculis omnium valde graciosa; unde 1297
de eius morte omnes a maioribus usque ad minimos multum conturbantur. Genuerat autem rex Wenceslaus ex eadem Wenceslaum filium, Annam, quoque Elizabeth filias, de quibus in sequentibus dicetur.

Anno [2]) Domini MCCC in mense Iulio ad ius- 1300
sum regis veniunt de Florencia quidam viri experti, et in monte Cuthnis novas cudunt monetas, grossos videlicet Pragenses et parvulorum. Variacio autem dicte monete preteritis temporibus mercatoribus ac pauperibus hominibus fuit multum dampnosa. Pius ergo rex providere incommoditati pauperum, monetam ipsam tunc puram et valde bonam fieri fecit; sed post mortem eius fuit miserabiliter destructa et contra Deum ac iusticiam deteriorata.

Eodem [3]) anno ex parte principum, baronum et nobilium Polonie veniunt ambasiatores solempnes ad regem Wenceslaum, offerentes se ac petentes suppliciter, quod cum rex Calisiensis nuper viam universe carnis sit ingressus, nullumque heredem masculini [d]) sexus, sed solum virginem, Elyzabeth nomine, reliquerit, ipsam ducem dignaretur ducere in uxorem et terras ac regnum Polonie susciperet, ipsosque ab impedimentis inimicorum liberaret. Tandem rex Wenceslaus prehabito maturo consilio suorum fidelium predictorum annuit peticionibus ambasiatorum. Congregato magno gencium suarum exercitu intravit Poloniam in manu potenti, adversarios et turbatores pacis quosque viriliter expugnavit et regnum ipsum sue dominacioni viriliter subiugavit. Postquam autem rex ipse regnum Polonie et terras ad illud spectantes sue dicioni subiugasset, venit ad Gneznam, civitatem Polonie metropolitanam, ubi in ecclesia maiori petentibus principibus, baronibus et nobilibus ipsius regni per venerabilem patrem, dominum Petrum, archiepiscopum Gneznensem, [e]) in regem Polonie inunctus ac coronatus est cum magna solempnitate et leticia populorum. Demum constituto ibidem pro capitaneo nobili viro, domino Henrico dicto Berka de Duba, barone regni Boemie,

[1]) Tamtéž kap. XIII, str. 363 a 364. — [2]) Tamtéž str. 364. — [3]) Tamtéž, ačkoli zpráva tato částečně přímo ku kronice Zbrasl., viz kap. LXVII, str. 81, přiléhá.

[d]) masculinum ruk. — [e]) Gnesnessem ruk.

1300 Wenceslaus, Boemie et Polonie rex, Pragam feliciter est reversus.

1301 Eodem [1]) anno mortuo rege Andrea, rege Vngarie, qui unicam filiam reliquit heredem regni eiusdem, venerunt nuncii ex partibus principum, baronum, nobilium Vngarie ad regem Wenceslaum referentes, qualiter orbato regno ipsorum rege filium regis Wenceslai, eciam Wenceslaum [f]) nomine, in regem Vngarie eligerent, promittentes sibi filiam dicti Andree, Vngarie regis, tradere in uxorem, rogantque, ut quantocius venire dignaretur et regnum Vngarie, quod erat impacatum, pacificaret. Rex Wenceslaus prehabito consilio filium suum unicum Wenceslaum XIII annos etatis sue habentem cum multitudine maxima in Vngariam dirigit, quem post in brevi archiepiscopus Collotriensis in civitate Alba regum Vngarie, cunctis principibus et magnatibus petentibus in regem super regnum Vngarie inunxit et solempniter coronavit. Post hoc ipsum in Budyna cum omni solempnitate et honorificencia deduxerunt. Hiis ita se habentibus res gesta dominum Bonifacium papam VIII non latuit, qui ad suggestionem quorundam malignorum de regno Vngarie Karolo, filio Karoli, regis Sicilie, providit. Factum est ergo scisma magnum in regno Vngarie: alii cum rege Wenceslao, alii cum rege Karolo se permansuros promittunt. Audiens hec Wenceslaus, rex Boemie et Polonie rex, pater ipsius, saniori usus consilio, Vngarorum timens perfidiam, cum unicum illum haberet filium, timens ne regnum Boemie exhereditaret, congregato magno exercitu Vngariam proficiscitur, filium suum Wenceslaum, regem Vngarie predictum, reducit Boemiam. Gaudent cuncti de felici reditu suorum principum.

1303 Eodem [2]) anno Elizabeth, filia quondam regis Calisiensis, anno XIII etatis sue Pragam est adducta: sed post tres annos nupcie huiusmodi inter regem Wenceslaum seniorem et ipsam sunt carnales copule consumate. Ipsa quoque regina auctoritate Maguntini archiepiscopi in ecclesia Pragensi in reginam Boemie est solempniter coronata. Et facta sunt sedilia ad huiusmodi solempnitatem inter ecclesiam Pragensem et monasterium Georgii in castro Pragensi: ibique celebratum est convivium magnificum, et rex multa donaria sua diversis est elargitus. 1303 Anno quoque tercio post nupcias antedictas genuit Wenceslaus ex eadem filiam nomine Annam. [f*])

Eodem [3]) anno Albertus de Austria, rex Romanorum, misit solempnes nuncios ad regem Boemie, asserens decimam monetam argentifodinarum in Cuthna ad se iure imperii pertinere, petens a rege proinde octuaginta milia marcarum pro retentis. 1304 Insuper terras Egram, Misnam, Vngariam, Cracouiam et totum Polonie regnum sibi peciit resignari. Rex vero Wenceslaus, suorum prehabito consilio sapientum, nunciis regis Romanorum taliter respondit, quod decimas de montanis suis imperio persolvere non tenetur. Similiter de terris predictis respondit: quod quasdam ex eis iure dotalicii, alias iure successionis hereditarie tenebat, quare ad earum restitucionem minime tenebatur. Rex vero Albertus ira motus, immemor beneficiorum, que sibi sororius suus, rex Boemie, exhibuit, congregato valido exercitu Boemiam intravit et circa Budweis tentoria sua collocavit, prestolans ibi filii sui, ducis Austrie, adventum, qui in brevi cum Vngaris, Bulgaris et paganis per Moraviam transiens circa quatuor milia hominum ferro et igne interemit, virgines quoque, matronas ac mulieres secum abduxerunt, infantes, et qui ire non poterant, in ore gladii interfecerunt. Convenerunt quoque rex Romanorum cum filio et circa Cuthnam castra metati sunt. Incole vero eiusdem loci, videntes exercitum magnum et validum timuerunt valde, et infra diem ac noctem fossatum circum civitatem eiecerunt et cum sepibus ad resistendum inimicis munierunt. Demum, ut exercitum ab obsidione repellerent, inito consilio fuliginem purgamentumque scorearum argenti, alias quoque scenosas immundicias fluvio ibi decurrenti caute miscuerunt, ac ubi homines, iumenta seu equi de exercitu aquam hauserunt et biberunt, protinus mortui sunt tot et tanti, qui numerari non poterant. Advertens autem rex Wenceslaus, quod exercitus inimicorum ex infeccione huiusmodi erat multum debilitatus, exercitum proprium sue gentis electe, quem in civitatibus collocaverat, congregavit in unum et die crastina bellaturus Cuthnam applicuit. Hec audiens rex Romanorum eadem nocte fugam arripuit et latenter abscessit,

[1]) Tamže str. 364. — [2]) Tamže kap. XV, str. 365. — [3]) Tamže str. 365.

[f]) Wenceslao ruk. — [f*]) Má býti Agnetem.

nec amplius apparuit nocere terre Boemie vel incolis ipsius.

1301 Anno [1]) Domini MCCCI domino Gregorio, episcopo Pragensi XXII. viam universe carnis ingresso, reverendus pater et dominus Iohannes, canonicus Pragensis, filius domini Gregorii de Drassicz, in episcopum Pragensem a capitulo suo invocata Spiritus sancti gracia rite ac canonice eligitur. Huic eleccioni rex cum regni nobilibus et clero ac universo populo congratulatur et in dominica: Populus Syon, in ecclesia Pragensi in pontificem consecratur. Iste venerabilis pater unum et precipue bonum in suo presulatu non sine magno labore fecit: cum enim animadverteret, quod a retroactis temporibus multis consvetudo prava, imo iusticie et canonibus contraria in Boemia inolevisset, videlicet, quia plebani [g]) — — — — — — — — — — — —

domino [2]) Iohanni, episcopo Brixiensi, qui dicti regis dum obitum iugiter defleret et se continuis lamentacionibus affligeret, apparuit, ut veridica relacione prolatum est, eidem flenti rex Wenceslaus in sompnis [g*]) facie serena et veste prefulgida, dicens: Iohannes, quem quereris? cur ploras? Cui episcopus inquit: tuum, mi domine rex, obitum et gentis tue post te deploro excidium. Cui rex ait: O miser! nunquam legisti verba hec: Cum te consumptum putaveris, orieris ut Lucifer et habebis fiduciam proposita tibi spe, et defossus securus dormies; requiesces, nec erit, qui exterreat, et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Et evigilans episcopus invenit hoc scriptum in XI capitulo libri Ioh. Vere non gratis deflevit hic episcopus regis huius obitum et gentis sue excidium, quia post in brevi tanta mala evenerunt in Boemia, que difficile, ymmo impossibile erit scribere vel narrare, ut in sequentibus patebit.

1305 Defuncto [3]) itaque rege Wenceslao secundo, filius eius Wenceslaus, huius nominis tercius, sibi successit in regnis Boemie et Polonie. Habuit autem rex Wenceslaus secundus unam filiam [h]): I[a] Anna, quam tradidit Henrico, duci et comiti Tyrolis, que mortua est absque liberis; II[a] Elyzabeth, quam postea duxit Johannes rex, ut in sequentibus patebit; et III[a] Margaretha, quam [duxit] Bolko, dux Slesye dominusque Legnicensis, ex qua genuit duos filios, Wenceslaum et Ludwicum duces. Item IIII[a] filia Agnes ex regina Elizabeth, que fuit copulata Henrico, duci de Iaur. 1305

Anno Domini MCCCVI Wenceslaus Vngarie, Boemie et Polonie rex, duxit in coniugem Fyolam, virginem speciosam, filiam ducis Tessnensis. Sororem autem suam seniorem Annam copulavit Henrico, duci Karinthie et comiti Tyrolis. Elyzabeth vero virginem, sororem suam secundam, ad monasterium sancti Georgii in castro Pragensi, sub habitu tamen seculari, tradidit ibidem educandam. 1306

Sed, ut dicitur, conceptum sermonem quis poterit continere? Aliqua scripto commendare ipsa me impellit necessitas, magis libet tacere quam loqui: sed, ut posteri hec legentes, secundum illa sibi et suis liberis provideant, tacere non possum. Loquar utique in amaritudine anime mee et dolenter referam de vita et morte huius gloriosi principis, que in scriptis veridicis inveni, et a maioribus fide dignis audivi. Iste rex Wenceslaus invenis, dum puerilem duceret etatem, a pueris, non etate, sed racione, inter pueros est educatus. Nec habuit magistrum aut preceptorem, qui sui misereretur, sed omni voluntate perfruebatur ab infancie sue annis et non regebatur, sed regebat. Similem legimus historiam in libris regum [h*]) de Heli, summo sacerdote, et filiis eius, quos pater nunquam pro excessibus corripuit, unde malo fine vitam suam prout et hic rex, proh dolor! terminarunt. Dum enim rex Wenceslaus in Vngaria moram traheret, habuit secum plures filios baronum ac nobilium de Boemia, qui ex illicito contubernio ad multa illicita flexibilem iuvenis regis animum inclinaverunt. Incepit enim cum eis ipse rex lascivire, vinum forte usque ad ebrietatem cottidie bibere, noctes insompnes ducere, de mane, cum deberet officio divino aut consiliis necessariis interesse, usque ad horam meridiei dormitare et surgendo vix consummato prandio vanis colloquiis et fabulacionibus intendere. Depravaverant enim mala consorcia eius cor, ut nec

[1]) Tamže str. 366. — [2]) Tamže str. 370. — [3]) Tamže str. 370.

[g]) V rukopisu jest stránka nedopsána a kromě toho jsou ještě tři následující stránky prázdny a před tím dva listy vyříznuty, které bezpochyby také byly nepopsány. — [g*]) sompniis ruk. — [h]) má býti quatuor filias. — [h*]) Ruk. má regnorum.

1305 Deum nec homines iam timeret. Noctis eciam tempore, dum ipse vino estuaret, filii nobilium impetrabant ab eo bona regalia et castra in Boemia et super hiis litteras pro omni sua voluntate. Quid plura, non fuit, qui faceret bonum circa huiusmodi principem, non fuit neque usque ad unum. Heu! heu! cur pater suus, sapientissimus princeps, huic iuveni ab ineunte etate non providit de informatore [i]) meliori seu pedagogo rigidiori, penitus ignoro. Si dilexit filium, quam ob rem non adhibuit magisterium? Referunt quidam, cum ipse rex defuncto iam patre regnaret in Boemia, quadam vice secundum numerum baronum statuit numerum in ordine ollarum novarum, et nominans ollas singulas nomine baronum singulorum percuciebat ollas post ordinem dicens: Tu baro talis mihi redde, quod obtines, castrum tale. Sic confringam capita resistencium ac rebellancium mihi meorum subditorum. Nil tacuisse nocet, nocet esse locutum. Nec res gesta latere potuit eos, quos negocium tangebat, pavebant enim singuli in cordibus suis, dicentes: Quis, putas, puer iste erit? Si dimittimus eum sic, omnes nos destruet et expellet. Interea [1]) veniunt de Polonia nuncii et legati, qui terram regi subiectam per Lokethonem ducem vastari graviter et destrui nunciabant. Rex vero congregato exercitu versus Poloniam dirigit gressus suos, ac ubi venit in Olomucz, moram faciens expectando gentem aliquot dierum ibi traxit. Quadam vero die, dum rex ipse post prandium membra sopori dare [k]) vellet, et omnes ab eo utique incaute discederent, quidam malignus homo, ut dicebatur, Turingus nacione, captata hora regem ipsum solitarium inveniens, gladio immaniter trucidavit, nec discessit ab eo, quousque rex spiritum exalaret. Denique cum factum ad noticiam fuisset deductum aliorum, fit concursus populi, homicida ille capitur et membratim dividitur in eodem momento. Acta sunt hec sub anno Domini MCCCVI, pridie nonas Augusti, etatis sue anno XVIII.

In isto rege et morte sua flebili exstincta est lucerna et propago ducum atque regum Boemie, descendencium a Przemisl, primo duce, per 1306
lineam sexus masculini. Quid dicam de officialibus regis illius temporis, ignoro. Quare abierunt, aut quo diverterunt? Nescio, quam ob rem regem sibi commissum non custodierunt mali familiares, imo iniqui proditores, qui in commissis tibi agunt negligenter. Negligencia enim et dolus equiparantur. [l]) Ubi tunc erant magister curie, magister camere, marschalcus, qui ad dona capienda semper sunt primi? Ubi fuerunt barones, nobiles et custodes regie maiestatis? Credo, non invenient excusacionem, quia aut fuerunt facti sceleris conscii aut negligentes. Vere omnes filii mortis estis, qui non custodistis dominum vestrum, nec conservastis christum Domini. Sepultus autem fuit rex ipse cum fletu et eiulatu maximo [l*]) in ecclesia Olomucensi annis plurimis. Demum per illustrem dominam Elizabeth, reginam Boemie, sororem suam translatus est de Olomucz in Aulam Regiam fundacionem patris sui, ubi nunc in pace auctore Domino requiescit.

Eodem [2]) tempore barones et nobiles ac civitates regni Boemie congregati in unum in curia episcopali sub castro Pragensi tractabant de eleccione futuri principis, aliis nominantibus Henricum, ducem Karintie et comitem Tyrolis, qui filiam regis Wenceslai Annam habebat in coniugem; aliis nominantibus Rudolfum, filium Alberti, regis Romanorum. Et [m]) camerarius regni, dominus Thobias de Bechina, cum eo tempore pateretur in pedibus infirmitatem, in ipso eleccionis tractatu iacebat in lecto episcopali in camera secreciori, ubi omnes una cum episcopo congregati fuerant, aperiens os suum dixit: Ex quo de principe eligendo concordare non possumus, expedit, ut unus de rusticis ville Stadicz, unde Przemisl, primus dux Boemorum, ortus erat, a nobis in principem eligatur et Elizabeth virgini, filie regis Wenceslai, matrimonio copuletur. Displicuit hic sermo multis eo, quod super ipsos rusticus regnare deberet. Et unus ex nobilibus,

---

[1]) Srovn. kr. Petra Zbrasl. kn. I, kap. LXXXIV, str. 107 a 109. — [2]) Beneš podává tu vypravování o volbě Rudolfa, syna Albrechtova, krále římského, tak, jak se věci teprv r. 1307 po smrti Rudolfově sběhly. Srovnej kron. Petra Zbrasl. kn. I, kap. LXXXV a LXXXVI, Pram. děj. č. IV, str. 109 a násl.

[i]) informacione ruk. — [k]) dari ruk. — [l]) equipperantur ruk. — [l*]) maxima ruk. — [m]) Rukopis má: Quidam vero et camer.

1306 cui nomen Crussyna, accurrens ad lectum prefatum dominum Tobiam letaliter vulneravit. Et[m*]) hoc facto, licet multi in foribus starent armati, illesus evasit. Magnum oritur scisma inter nobiles et civitates. Unde dux Karinthie per quosdam vocatur tunc Boemiam cum coniuge sua Anna regnaturus. Cumque [1]) res et factum huiusmodi Alberto, regi Romanorum, innotuisset, mittit filium suum Rudolfum cum magno exercitu Boemiam et a maiori parte nobilium ac civitatum in regem suscipitur et regnat pro parvo tempore potenter. Accepit enim in coniugem sibi reginam Elizabeth, olim regis Wenceslai senioris relictam. Varia incommoda et maxima dampna perpessi sunt omnes incole regni Boemie propter discordiam principum prefatorum. Videns autem dux Henricus Karinthie, quod Rudolfo, regi Boemorum electo, sua potencia resistere non valeret, a facie ipsius clam de Praga aufugit cum uxore.

1307 Anno [2]) Domini MCCCVII Rudolfus, rex Boemorum electus, obsedit civitatem Horazdowicz et ipsam contra dominum Bauarum expugnabat potenter, quia dominus Bauarus ipsius eleccioni resistebat. Cumque ibidem moram traheret, ecce propter dissenteriam nimiam debilitatus de hac vita migravit, quinto [nonas Julii] [n]) regni sui anno I et sepultus est in ecclesia Pragensi, ubi Elizabeth regina, duorum iam regum relicta, construxit altare et dotavit.

Eodem anno fuit siccitas magna, ita quod semina et fructus perierunt, et magnus fuit victualium defectus.

Eodem [3]) tempore fautores ducis Karinthie mittunt ad eum nunccios et legatos nuncciantes mortem regis Rudolfi, et ut veniat et se de regno intromittat postulantes. Quorum peticionibus ac malis persuasionibus idem dux annuens, congregato valido 1307 exercitu Boemiam intrat manu potenti et multis in via transitus sui existentibus dampna infert irrecuperabilia. Interim Albertus, rex Romanorum, audiens mortem Rudolfi, filii sui predicti, alterum filium suum Fridericum, ducem Austrie, multis armatis dirigit Boemiam precipiens, ut ipse et non alius in regem suscipiatur. Demum ipse rex Romanorum propria in persona cum filio suo iam dicto potenti manu intrant regnum et tentoria sua collocant inter Coloniam et Cuthnam, quibus barones regni, et precipue Henricus de Lypa multa dampna intulerunt. Videns autem rex Romanorum, quod yemps instaret, in civitatibus sibi adherentibus gentes plurimas collocavit, promittens suis fautoribus in proxima estate cum maiori potencia redire. Sed homo cogitat, Deus disponit. Non enim, ut predixerat, res evenit; nam ipse Albertus, Romanorum rex, in brevi post hoc a Iohanne, nepote suo, et quodam milite, cui multa mala fecerat, occiditur, et sic filius suus Fridericus, dux Austrie, spe sua frustratur.

Eodem tempore Henricus, comes Luczemburgensis, in regem Romanorum ab electoribus imperii concorditer eligitur. Hiis ita se habentibus Henricus Karintianus, in regem Boemorum electus, exercitum ducis Austrie viriliter expulit et regnum Boemie obtinuit, sub cuius regimine status regni multum viluit. [4]) Impii resurgunt, cadunt innocentes, violencia dominatur, iudicium et iusticia exulant a patria, ecclesie spoliantur et monasteria calcantur, voluntas omnium malorum habetur pro lege. Spolia frequentantur, viduarum et orphanorum clamoribus nullum adhibetur remedium, luget clerus et ululat populus. Et hec mala durant tribus annis continue, quibus iste Karintianus regnat in Boemia. Tanta mala fecit et fieri permisit, ita quod flagellum Dei ipse fore credebatur. 1308

[1]) Viz kron. Frant. Pražského, Pram. děj. č. IV, kn. I, kap. XIX, str. 371. Beneš z Weitmile řídí se tu dle Františka, ale vypravuje jen stručně obsah svými slovy. — [2]) Tamže. — [3]) Tamže kniha I, kap. XX a XXI, str. 371 a 372 a kronika Petra Zbrasl. kn. I, kap. LXXXVI, str. 112 a 113. — [4]) Viz kron. Frant. Pražsk. kn. I, kap. XX, Prám. děj. č. IV, str. 372.

[m*]) Ruk. má Ex. — [n]) Slov nonas Julii nemá rukopis; jsou doplněny z kroniky Františka Pražského.

LIBER SECUNDUS.

Hic incipe scribere secundum librum cronice Pragensis, secundum intencionem domini imperatoris.

1310 Anno [1]) Domini MCCCX° barones, nobiles, wladicones et civitates regni Boemie cum venerabili patre, domino Iohanne, episcopo Pragensi, convenientes in unum considerantesque malum statum regni Boemie et quod ipsa terra per ducem Karinthie, qui regnum occupabat Boemie, non salvata sed magis esset plagata — congregaverat enim alienigenas, bellatores fortes atque multos, qui rapiebant, diripiebant bona singulorum, et nullus securus erat de rebus, neque de vita — inito ergo consilio mittunt ambassiatores et nunccios solempnes ad dominum Henricum, regem Romarorum, petentes ipsum, ut filium suum Iohannem eis in regem dare dignetur, et ut ius ad regnum habeat, Elizabeth virgo, quondam regis Wenceslai filia, sibi matrimonio copuletur. Qua legacione rex Romanorum benigne recepta peticionibus nuncciorum clementer annuit et virginem Elizabeth sibi in civitatem Spiram super Reno adduci iubet, filio suo Iohanni matrimonialiter copulandam. Nunccii vero audita voluntate regis gavisi sunt gaudio magno et Boemiam protinus gressus suos dirigunt, episcopo, nobilibus ac civitatibus voluntatem ac iussa regis Romanorum referunt. Exultant omnes et letantur sperantes, quod Deus in adventu novi principis gentem consolabitur desolatam. Et sine omni mora Elizabeth virginem tollentes de monasterio sancti Georgii, ubi in habitu seculari deguerat, preparant et adornant magnifice, ut decuit reginam. Ad Renum ipsam cum multis nobilibus transmittunt 1310
velocius ad locum predestinatum. Quam venientem rex Romanorum benigne suscipiens tanquam filiam propriam honorifice ac magnifice pertractavit.

Hiis [2]) diebus rex Romanorum propter nupcias filii sui Iohannis cum Elizabeth celebrandas convocavit electores imperii et principes Almanie, mandans, ut universi octavo kalendas Augusti in Spira super Reno, civitate imperiali, ad solempnitatem nupciarum filii sui debeant convenire. Adveniente igitur termino prefixo conveniunt electores et principes ac nobiles universi ad locum prefixum, ubi Iohanni, filio regis Romanorum, Elizabeth, filia [a]) quondam regis Boemie, matrimonialiter copulatur. Factum est ergo gaudium magnum in die illa et solempnitas nupciarum, ut imperialem decuit dignitatem. Die sequenti Iohannes, filius regis Romanorum, indutus regalibus, cum vexillis regni Boemie, stipatus principum, comitum, baronum nobiliumque magna cum multitudine, regnum Boemie ab imperio in feodum suscipit in civitate predicta.

Interea [3]) dux Karintie, qui occupabat regnum Boemie, mittit nunccios ad Fridericum, marchionem Misnensem, petens, quatenus sibi veniat in auxilium, promittens munera et stipendia infinita. Qui veniens cum exercitu valido in die Exaltacionis sancte Crucis civitatem Pragensem hostiliter circumvallavit. Verum domina Anna, uxor Karintiani, morabatur in domo Nicolai de Turri in civitate maiori Pragensi; unde Karintianus liberum habuit cum suis introitum et exitum ad faciendum omnia iuxta sue beneplacitum voluntatis. Ingredientes autem Misnenses civita-

[1]) Viz kronika Františka Pražského kn. I, kap. XXI, Pram. děj. č. IV, 373. — [2]) Viz tamže kap. XXII, str. 373. — [3]) Tamže str. 375 a kron. Zbrasl. Pram. děj. č. IV, str. 159.

[a]) filiam ruk.

1310 tem per portam ibi exiguam per quorundam tradicionem, ipsam hostiliter et immaniter depredati sunt, et frangentes domos civium rumpebant muros et pavimenta, querebant pecunias et in cloaca quadam quinque milia marcarum invenerunt. Multi ex civibus, qui Iohanni futuro regi favebant et fidem promiserant, ad loca, ubi servari poterant, fugierunt. Sed et Wolframus civis hospitale et pontem Pragensem ascendit et fortissime incastellavit. Consuluit tamen, ut exercitui Misnensium pocius victualia venderentur, quam illa vi raperent. De illis enim, qui civitatem ingrediebantur, quilibet intrabat domum cuiuscunque civis, et omnia, que inveniebant, tollebant asportando et distrahendo pro sua voluntate. Nullus audebat contradicere, quia, quicunque se eis opposuit, interficiebatur. Multi dabant sceleribus rapiencium operam, quia nulla pena sequebatur culpam. Et facta est civitas Pragensis, que erat domina civitatum aliarum et princeps provinciarum, spelunca latronum et refugium omnium malorum. Et non solum ipsa civitas, sed et tota patria sic malorum incursibus devastata est, ut specialis permissio et ulcio Dei crederetur. Ecclesie et monasteria ab impiis expugnabantur, homines utriusque sexus pro pecuniis martirizabantur, et ascendit clamor et ululatus usque in celum, quia iuxta vulgare proverbium: Qui cito vult vias, non curat, quid mali facit. Iste enim Karinthianus Deo et hominibus odibilis, digno Dei iudicio reprobatus, videns et senciens, quod finaliter repelleretur, more diabolico; cupiens post suum recessum famam malam relinquere, permisit et mandavit fieri omnia mala, que poterant excogitari.

Venientes [1]) itaque nunccii solempnes ad regem Romanorum et filium suum Iohannem, regem Boemie electum, omnia mala, que faciebat Karintianus et Misnenses, retulerunt. Quibus novitatibus auditis, rex Romanorum magnum circa Nurenberg fecit aggregari exercitum. Committit venerabili patri, domini Petro, archiepiscopo Maguntino, ut filium suum Boemiam conducat. Cum magno dolore et multis lacrimis rex Romanorum filium suum unicum Iohannem ac coniugem ipsius Elizabeth a se dimisit, de eorundem recessu multum contristatus. Recepta igitur licencia Iohannes, electus Boemorum rex, et sua coniunx Elizabeth letabundi Nurenbergam applicant. Ibidem prestolantes adhuc gentem forciorem moram XIIII dierum trahunt. Deinde in die sancti Luce evangeliste cum maxima armatorum fortitudine versus Boemiam dirigunt suos gressus. In die Omnium Sanctorum transvadentes flumen Egram veniunt Budynam. Ibidem reverendus pater, dominus Iohannes, episcopus Pragensis, cum magna gente ei primus occurrit novo principi, et in die sancte Elizabeth applicant ad montem Cuthnis, ubi erat magnus exercitus ex parte Karintiani collocatus, quem novus princeps viriliter impugnabat, et ipse viriliter resistebat. Multi ex utraque parte fuerunt ibi vulnerati et plures occisi. Videns autem Iohannes, rex electus, quia frigus horridum inhorruerat, arva quoque congelata sunt et tempus morandi in campis preterisset, mittit nunccios ad civitatem Coloniam, ut regem verum et hereditarium pacifice suscipiant. Quibus illi responderunt: Quidquid Praga, nostra metropolis, erga vos, o domine rex, faciet, nos faciemus incunctanter. Hiis auditis princeps novus omnem exercitum suum congregavit in unum, Pragam applicuit, et ante civitatem Pragensem in campis castra metatus est. Erat autem frigus horridum plus solito, et equi multi propter magnum frigus mortui sunt. Alimenta eciam deficiebant eis, quia pre nimio frigore et propter spolia nihil adducebatur. Devastaverat eciam Karintianus terram, et precipue circum Pragam, ut parum vel nihil possent invenire.

Interea hii, qui de parte Iohannis, novi principis, fuere in civitate, collegerunt consilium utique toti genti salubre et utile, quomodo regem Iohannem cum suo exercitu clam intromitterent, expulso exercitu Karintiani. Ipse enim conscius sibi, quia multis male fecerat, relictis gentibus suis in civitate, transtulit se ad castrum Pragense, timens sibi affuturum, quod postea iusto Dei iudicio evenit. Nuncciaverunt ergo principi venturo dicentes: Quacunque hora die crastina campana maior ad sanctam Mariam ante letam curiam primo, secundo, tercio sonata fuerit, cum vestro exercitu civitati appropinquate et securi introite. Die crastina, que fuit III nonas Decembris, adveniente hora nona viri multi, qui fuerunt de parte Iohannis, conglobati in unum intrant potenter ad ecclesiam sancte Marie in loco predicto,

[1]) Viz kronika Frant. Praž. Pram. děj. č. IV, kap. XXIV, str. 376 a 377.

1310 et sonant campanam maiorem primo, secundo, tercio. Repente tunc novus princeps exiens de castris suis cum exercitu suo magno et valido venit, in civitatem tentans in dievrsis locis habere introitum. Nec venire poterat, quia exercitus et gentes Karintiani in muris et turribus viriliter defendebant. Multi ex utraque parte sagittati et vulnerati sunt, prout ius pugnancium hoc requirit. Novissime gentes domini Iohannis, episcopi Pragensis, veniunt ad portam sancti Benedicti, quam de facili capiunt et intrant, quos sequitur totus exercitus cum rege electo, habentes galeas coronatas in capitibus et in manibus gladios nudos et extensos. Videntes autem hii, qui de parte fuerunt Karintiani, que fiebant, subito tanquam stipula ante faciem venti, et veluti cera fluit ante faciem ignis, disparuerunt, et relicta civitate ad castrum Pragense, ubi dominum suum esse sciebant, properant.

Mox,[1] ut princeps novus civitatem Pragam ingressus est, clamatum est ab universis de iussu: pax, pax, pax et securitas omnibus amicis et inimicis; rex pacificus ad vos ingressus est, habete pacem et securitatem. Universi autem, qui a facie Karintiani et suorum fugerant, vel ab ipso fuerant expulsi, redierunt et rehabuerunt suas domos et possessiones. Et continuo barones, nobiles ac cives deponentes arma bellica, induentes vestes iocunditatis et leticie, ambulant publice et secure domos suas, quas hactenus semper tenuerant bene seratas, sine omni timore aperiunt et incedunt omnes unanimes, Deo gracias referentes.

Advertens [2]) autem impius Karintyanus, quod nec Deo, cuius ecclesias et monasteria leserat, nec hominibus, quos diversis rapinis molestaverat, erat amabilis, sed magis molestus, V idus Decembris, cunctis circa mediam noctem dormientibus, confuse et ignominiose clam de castro Pragensi ad propria recessit una cum coniuge sua domina Anna et toto exercitu; nec amplius in terra Boemie comparuerunt. Sic pereant illi, qui cuncta perdere festinant.

Mane facto, cum recessus Karintyani et suorum regi electo innotuisset, castrum Pragense ascendit, ecclesiam et sanctorum limina sine omni impedimento devote visitavit et possessionem pacificam tocius regni obtinuit. Et repropiciatus est Deus terre populi sui. Post multam afflicciouem misit eis redempcionem, et cessaverunt amplius omnes discordie. Deinde [3]) novus rex novam et primam indicit curiam, ut omnes barones, nobiles, magnates, wladicones, cives et incole regni Pragam in festo Nativitatis Christi proximo conveniant, precipit per nunccios et litteras. 1310

Anno Domini MCCCXI in festo Nativitatis Domini nostri Iesu Christi iuxta preceptum Iohannis, regis Boemie electi, cuncti barones, nobiles, wladicones, cives, abbates, prepositi et decani, omnesque pociores tocius regni, nec non de aliis terris principes plures veniunt Pragam pacifice sine armorum apparatibus iocunde et letanter, Deo auctori pacis de reformacione gracias referentes. Gaudent cuncti et letantur de eo, quod altissimus visitavit et fecit redempcionem plebis sue. Promittunt fidelitatem debitam novo principi et bona atque regalia recipiunt ab eo in feodum. Non est a maiori usque ad minimum, qui contradicat iussionibus regis, omnes ei in omnibus obediunt cum reverencia omni et fidelitate. Inter alios tractatus communi voto omnes statuunt diem, qua regia debeat coronacio celebrari. Ad hanc solempnitatem preparantur magne et permaxime expense et sumptus pro regia coronacione necessarii.

Eodem [4]) anno die dominico post Purificacionis festum beate Virginis, que fuit pridie nonas Februarii, serenissimi principes Iohannes et Elizabeth inuncti et coronati sunt, hic in regem, hec in reginam Boemie, in ecclesia Pragensi per venerabilem patrem et dominum Petrum, archiepiscopum Maguntinensem, tunc metropolitanum Boemie, cum maxima leticia et solempnitate ingenti. Et fecerunt prandium regium in monasterio sancti Iacobi fratrum Minorum in civitate Pragensi et locis contiguis, ubi barones, regni Boemie officiales, secundum quod officium uniuscuiusque requirebat, in dextrariis coopertis ad mensam regiam ministrabant. 1311

Et [5]) quia terram Moravie continue pressure sicuti et Boemiam graviter afflixerant, cogitavit novus rex eciam huic terre sue et eius incolis, qui

[1]) Tamže str. 377. — [2]) Tamže str. 377. — [3]) Tamže kap. XXV, str. 377. — [4]) Tamže str. 378. — [5]) Tamže kap. XXVI, str. 378.

1311 per rapinas et discordias nimium affligebantur, subvenire. Eodem itaque anno Iohannes, rex Boemie, cum valido exercitu applicuit Olomucz, ubi tractans de pace et bono statu terre moram traxit per XII dies. Ibidem venit ad regem Iohannem Boleslaus, dux Wratislawie,[o] et terram Oppauie, de qua barones ducem Nicolaum expulerunt, regi restituit. Cui rex solvit VIII milia marcarum pro dotalicio domine Margarethe, coniugis dicti ducis, quia fuit filia olim regis Wenceslai senioris et soror germana Elizabeth regine. Deinde rex Iohannes cum gente sua transit Brunnam, ubi similiter disposito bono statu terre et hiis, que ad pacem sunt, ordinatis, reformata quoque pace et facta plena concordia cum Fridrico, duce Austrie, Pragam cum bona prosperitate reversus est, raptores, fures et turbatores pacis ubique persequendo, castra et refugia malorum humo coequando. Tunc iudicia, et ecclesiasticum et seculare seu terre, reinceperunt habere vigorem et iustitia de celo prospexit reddens unicuique, quod suum erat. Durantibus enim predictis gwerris nulli reddebatur iusticia, quia unusquisque, quod voluit, rapiebat, modica vel nulla usque ad hec tempora secuta est de malefactoribus vindicta. Plerique illius temporis mali homines rapinam reputabant audaciam et secundum Psalmiste dictum: Peccator[1]) in desideriis anime sue laudabitur, et iniquus in eo, quod male agebat, contra iusticie regulam benedicebatur.

1312 Anno[2]) Domini MCCCXII rex Iohannes audito clamore pauperum, qui rapinis et spoliis in Morauia immaniter affligebantur, misertus eorum descendit Morauiam cum gente non modica. Multa castra et municiones, in quibus latrunculi morari consueverant, disrupit, destruxit, terre adequavit et quosque spoliatores aut malefactores invenit, suspendit laqueo aut ferro trucidari mandavit. Et reformata est pax illo tempore in Boemia et Morauia et gwerrarum ac spoliorum disturbia cessaverunt.

Eodem[3]) anno Henricus, Romanorum rex, pater Iohannis regis, Romam pro adipiscenda corona et infula imperiali proficiscitur cum exercitu maximo et in brevi totam Lombardiam sue subiecit dominacioni. Quidam vero ex Romanis advocaverunt Rupertum, regem Apulie, contra Henricum regem Ro- 1312
manorum, cum quo rex Romanorum in urbe Romana plures habuit conflictus et optata semper potitus est victoria; et finaliter fugit rex Apulie a facie regis Romanorum.

Eodem anno dominus Henricus predictus in die sanctorum apostolorum Petri et Pauli Rome a quatuor cardinalibus, quibus dominus papa vices suas commiserat, in Romanum imperatorem coronatur. Interim dominus rex Iohannes Boemie, filius impera- 1313
toris sacrique per Alamaniam imperii vicarius, magnam curiam celebrat in Neuremberg et de gente patri in auxilium transmittenda sollicite tractat. Cumque gentes regis Iohannis[p]) ad viam bene expedite in itinere constituti versus Lombardiam procederent, ecce imperator Henricus obsidens ciuitatem Senensem infirmitate tactus, vel ut verius dicam, veneno potatus in vigilia Assumpcionis beate Virginis moritur et in civitate Pysana in ecclesia maiori sepelitur. Post cuius mortem eliguntur duo, videlicet Ludwicus de Bauaria et Fridericus de Austria; sed Ludwicus finaliter obtinuit. Cum itaque rumor de morte imperatoris ad regem Iohannem pervenisset, nimium hic turbatus gentem fecit reverti unumquemque ad propria.

Anno[4]) Domini MCCCXIIII° dominus Clemens 1314
papa V obiit XII kalendas Magii, anno pontificatus sui IX°. Hic primus sedem suam collocavit in Auinione. Hic delevit ordinem valentissimum Templariorum in concilio Wyennensi. Post mortem huius pape cardinales reversi in Carpentrato prope Auinionem per plures dies de eleccione pape concordare nequiverunt, unde propter eorum discordiam sedes apostolica vacavit fere tribus annis.

Anno[5]) Domini MCCCXV kal. Iulii nata est 1315
Iohanni, regi Boemie, ex Elizabeth regina domina Gutta, filia secunda, quam postea tradidit in matrimonium Iohanni, regi Francie, ex qua idem Iohannes, rex Francie, quatuor genuit filios, primum Karolum, regem Francie, secundum Ludwicum, ducem Andagauensem, tercium Iohannem ducem Byturicensem, quartum Philippum, ducem Burgundie.

---

[1]) Žalm 9. — [2]) Tamže kap. XXVII, str. 379. — [3]) Tamže str. 379. — [4]) Tamže str. 380. — [5]) Tamže str. 380.

[o]) Ruk. má jen Wratisl. — [p]) Ruk. Johanni.

1315 Eodem [1]) anno comes Matheus de Trencz, baro regni Vngarie, congregato magno Vngarorum exercitu terram Morauie hostiliter ingressus civitates, oppida, municiones et villas igne cremavit, homines trucidavit et multa immania perpetravit. Rex vero Iohannes congregata maxima gente sibi processit obviam, a facie cuius Vngari ut stipula ante venti faciem fugierunt, et castra per Vngaros acquisita rehabuit; sed et Vngaros sine numero interfecit, et e converso maxima eis dampna intulit, et post multa facta est pax et concordia inter regem Iohannem et regem Vngarie litteris firmis firmata.

Eodem [2]) anno post magnam siccitatem facta est maxima inundacio aquarum, et ex hiis multa dampna hominibus provenerunt.

Iste passus de eleccione duorum regum debet stare supra sub anno Domini MCCCXIII in fine capituli; ibi scribe, non hic.

1314 Anno [3]) Domini MCCCXVI electores sacri imperii convenientes in unum vota sua diviserunt in duos: Duo enim archiepiscopi, Maguntinus videlicet et Treuerensis, Iohannes rex Boemie, et Woldinarus, marchio Brandeburgensis, elegerunt Ludwicum, ducem Bauarie. Alia vero pars, videlicet archiepiscopus Coloniensis, Rudolfus, dux Bauarie et comes palatinus, frater germanus dicti Ludwici, et dux Saxonie Fridericum, ducem Austrie, in reges Romanorum elegerunt. Ex horum duorum regum discordia multa in partibus Alamanie orta sunt discrimina. Ludwicum coronavit archiepiscopus Maguntinus, Fridericum vero coronavit archiepiscopus Coloniensis, et factum est murmur et scisma magnum in populo. Alii adherebant Ludwico, alii Friderico: ex continuis enim eorundem principum preliis multi ceciderunt nobiles et magnates.

1315 Eodem [4]) tempore rex Iohannes ad suggestionem et consilia baronum et nobilium suorum omnes principes, comites et nobiles alienigenas, quos secum adduxerat et in suo habuit consilio, licenciavit de regno et remuneratis ipsis, prout regiam decuit magnificenciam, ad propria remisit. Constituit autem capitaneum in regno Henricum de Lypa, virum nobilem et potentem, in Morauia vero Iohannem de Warthenberg capitaneum prefecit. Sed nec sic pax 1315 reformatur, quin et magis et magis spolia frequentantur. Capitanei faciunt facta sua et in brevi ditantur de urbora et proventibus regalibus, res vero publica minime promovetur.

Cum [5]) autem Henricus de Lypa stipatus undique suorum amicorum maxima multitudine in maiori foret predicamento, ecce quidam suggesserunt regi Iohanni, quod ipse Henricus dictum regem vellet eicere; habebat enim magnam familiaritatem dictus Henricus de Lypa cum domina Elizabeth, regina dicta de Grecz eo, quod ibi illa haberet suum dotalicium. Hec enim fuit duorum regum, videlicet regis Wenceslai senioris et regis Rudolfi relicta. Unde multi suspicabantur, quod ipse cum illa malum regi Iohanni machinarentur. Erant eciam magne inimicicie inter reginam Elizabeth, conthoralem regis Iohannis, et Elizabeth, reginam de Grecz sic dictam, pro eo, quod regina Grecensis filiam suam Agnetem, quam genuerat ex rege Wenceslao, de consilio Henrici de Lypa preter voluntatem Elizabeth regine, sororis dicte puelle, copulavit duci Slezie Boleslao. Unde rex Iohannes captato oportuno tempore in castro Pragensi Henricum de Lypa per Wilhelmum Leporem de Waldek capi fecit et in castro Tyrzow in vinculis recludi.

Interim rex Iohannes fecit expugnari tres civitates Mutam, Policzkam et Iermyr, quas regina Elizabeth Grecensis in dotalicio obtinebat, ubi Iohannes de Wartenberk, dum municionem Costelecz expugnaret, tactus telo in facie occubuit. Dominus autem Petrus de Rosenberg, qui debebat ducere filiam Heinrici de Lypa, audiens hec, ea dimissa duxit in uxorem Dominam Fyolam, olim regis Wenceslai iunioris relictam. Tandem rex Iohannes undique positus in angustiis mittit pro domino Baldwino, archiepiscopo Treuerensi, patruo suo, et pro domino Petro, archiepiscopo Maguntino, qui venientes Boemiam cum maxima armatorum multitudine Henricum de Lypa, datis prius valentibus obsidibus, a captivitate liberant et pacem in regno reformant.

Eodem [6]) anno, videlicet MCCCXVI pridie idus 1316 Magii in civitate Pragensi natus est regi Iohanni ex Elizabeth sua coniuge filius primogenitus, cui in

[1]) Tamže kap. XXVIII, str. 380. — [2]) Tamže str. 381. — [3]) Tamže str. 381. — [4]) Tamže kap. XXIX, str. 381. — [5]) Tamže str. 382. — [6]) Tamže str. 382.

1316 baptismo Wenceslaus nomen imponitur. Post plures vero annos, cum idem puer Franciam ad educandum traditus esset, nomen Karolus, adinstar Karoli, regis Francie, sibi in confirmacione imponitur, quod et obtinuit, ut patebit in sequentibus.

Eodem [1]) anno circa festum beati Iacobi Deo propiciante cum iam sedes papalis usque in tercium annum vacavisset, cardinales convenientes in unum, elegerunt in Romanum pontificem dominum Iohannem papam huius nominis XXII. Hic prius vocabatur Iacobus, episcopus Aninionensis.

Eodem [2]) tempore in parte aquilonari apparuit cometa, que fuit presaga multorum: quam cito secuta permaxima inundacio aquarum, que multa in diversis locis dampna intulit, et secuta est postmodum maxima pestilencia et mortalitas hominum in omnibus partibus mundi, ita ut magne fierent ubique fovee ad sepelienda corpora mortuorum, quia cymiteria illa capere non valebant. Yemps huius anni valde fuit dura.

Eodem anno dominus Petrus, episcopus Olomucensis, moritur et in ecclesia Pragensi sepelitur VII idus Iulii. Et licet hic episcopus, dum viveret, in omnibus habundaret et dives censeretur, in fine mortis sue vix sibi tantum superfuit, ut sepeliretur, et impletum est (Psalmus): Thesaurisat et ignorat, cui congregabit ea. [3])

Eodem [4]) anno Ludwicus, dux Bauarie, ab una parte in regem Romanorum electus et coronatus, percipiens, quod Fridericus, dux Austrie, coelectus seu concurrens suus cum magna gente intrasset et vastaret Sweuiam et civitates sibi imperii subiugaret, mittit ad Maguntinensem et Treuerensem archiepiscopos, qui tunc cum rege Iohanne in Boemia erant, nec non ad ipsum regem Boemie litteras et nunccios, petens, ut omnibus aliis obmissis sibi cum gentibus suis accelerent in auxilium, quia periculum fuit in mora. Mox rex Iohannes relicto archiepiscopo Maguntino in Boemia pro capitaneo cum patruo suo, archiepiscopo Treuerensi, congregato magno bellatorum exercitu in auxilium Ludwico proficiscuntur, et veniunt ad locum belli, ubi unicus fluvius, qui Neckarus dicitur, horum duorum regum validissimos 1316 exercitus dividebat. Cottidie committebantur hinc inde prelia, et nunc hii nunc illi vincebant. Novissime XIII kalendas Octobris amborum regum Romanorum exercitus ad bellum congrediuntur, et durat conflictus a mane usque ad solis occasum, et ceciderunt multi ex utraque parte exercituum, et prevaluit exercitus Ludwici et capti sunt Fridericus, rex Romanorum, et Henricus, frater suus dux Austrie, et multi principes atque comites cum eisdem, et facta est strages magna in populo, ita quod occisorum hominum non fuit numerus. In ipso bello, quod rex Iohannes cum gente inchoaverat, precinctus est ipse rex baltheo militari. Altera [5]) autem die, cum bellum huiusmodi consumatum esset, Ludwicus inito consilio sibi regem Fridericum retinuit captivum, Henricum autem, fratrem eius, ducem Austrie, tradidit in manus Iohannis, regis Boemie, quem Iohannes rex suscipiens secum Boemiam captivum adduxit et in Krzywoklat alias Burglynum custodiendum destinavit. Cumque Henricus, dux Austrie, captivus palacium castri eiusdem ingrederetur, clenodium, quod erat ibi depictum multum sumptuose, et in summitatibus testudinum clypei terrarum, quibus olim rex Ottakarus prefuit, positi erant de opere sculpto et sumptuoso, ecce in ipso ingressus sui momento clypeus terre Austrie cunctis videntibus ante pedes principis captivi cecidit in terram et omnino in casu conteritur in partes minutas. Verumtamen in summitate testudinis eiusdem clypei pars parva in signum tanti miraculi remansit, que heret ibi usque in hodiernum diem. Hec videns princeps captivus, cum arma illa sua essent hereditaria, valde turbatus est, et cor ipsius dolore maximo torquebatur, ibique servatus est diebus plurimis.

Eodem [6]) anno regina Grecensis sic dicta filiam suam Agnetem, quam genuit ex rege Wenceslao seniore, absque consensu et consilio regine Elizabeth, sororis dicte puelle, tradidit et copulavit matrimoniali federe Henrico, filio Bolkonis, ducis Slesie, et sibi civitatem Grecensem, quam in dotalicio

[1]) Tamže kap. XXX, str. 383. — [2]) Tamže str. 383. — [3]) Žalm XXXVIII, v. 7. — [4]) Tamže str. 382 a 383. — [5]) Zpráva tuto položená náleží k r. 1322; Beneš z Weitmile dal se svésti Františkem Pražským a položil dle něho počátek její jako František sem a potom připojil vypravování o štítu se znaky zemí rakouských. — [6]) Tamže str. 383.

1316 tenuit. resignavit. Ipsa vero Elizabeth, regina Grecensis, transtulit se Brunnam et ibi sub castro Spilberg monasterium sollempne ordinis Cisterciensis fabricavit, et ibi mansionem perpetuam elegit. Poloni vero, qui civitatem Grecz tenebant, mala multa et spolia in regno committebant.

In cronica sancti Procopii scribitur, quod ipse beatus Procopius ipso anno in suo festo auxit victualia tam pro fratribus quam pro hospitibus advenientibus. Item quandam muliercculam de fluminis impetu iam submersam idem sanctus liberavit.

1318 Hiis [1]) temporibus iniquus et versutus homo, omni malicia ac nequicia plenus. Henricus de Schonburk, prepositus Luthomericensis, nacione Thuringus sed spurius, confictis pluribus venerabilem patrem, dominum Iohannem IV, episcopum Pragensem XXVII, virum bonum et per omnia laudabilem, procuravit citari personaliter ad curiam Romanam, que tunc erat in ciuitate Auinionensi, temporibus domini Iohannis pape XXII, ubi prefatus dominus Pragensis stetit cum dicto Schonburkone, dyabolico et fraudulento homine, per annos XI in continua accione. O quanta mala perpessi sunt, clerus videlicet et populus regni Boemie propter diutinam absenciam tanti pastoris! Barones ac nobiles. castra atque bona episcopatus Pragensis occupantes, fere omnes reditus suis applicaverant usibus. Clero a laicis nulla fiebat iusticia. Rex eciam in tanto discrimine et disturbio terre sue male caruit tali et precipuo consiliario et pacis propagatore. Tandem Deus omnipotens oculis pietatis solicite respiciens ululantis ac gementis plebis lacrimas, ne ecclesia Pragensis suo diucius careret pastore, mendaces ostendit eos, qui maculaverunt virum bonum atque iustum. Et convictus est ille pessimus Theotunicus de omni malicia et nequicia sua, quas in ore dyaboli, patris sui, adversus virum innocentem confinxerat. Iohannes vero episcopus Pragensis ostensa coram papa et toto cardinalium collegio sua innocencia, accepta benediccione papali et licencia ad ecclesiam suam cum honore et gloria rediit, ut sequencia edocebunt.

Anno [2]) Domini MCCCXVII postquam reuerendus pater, dominus Petrus, archiepiscopus Maguntinensis, qui bene et optime rexit regnum Boemie, ad propria rediisset, subito inceperunt mali et iniqui, qui pacem odio habuere, resurgere et ea, que ad discordiam forent, ubique suggerere et materiam scandali prestare. 1317

Rege itaque existente in Lucenburga factum est scisma et periculosa divisio inter barones et nobiles regni, ita ut quidam cum regina Elizabeth et alii cum Henrico de Lypa essent confederati. Ex ista mala divisione ac detestabili dissensione infinita mala provenerunt. Spolia et rapine frequentantur, alienigene invitati veniunt hostiliter ad terram et nulli penitus parcunt neque miserentur. De parte regine, qui pacem diligebant, fuerunt hii barones: Conradus, episcopus Olomucensis, Henricus cancellarius, Wylhelmus de Waldek, Petrus de Rosenberg, Bauarus de Strakonicz, Iohannes de Dobrzuska, et fratres de Gablona. Adversarii vero regine fuerunt: Henricus de Lypa cum filiis, Benessius de Wartenberg, Benessius de Michalsperg, Albertus de Zeberch, Wylhelmus de Landestein, Berka de Duba cum fratre, Henricus de Leuchtenburg, Sdesslaus de Sternberg, et multi alii eorum complices. Regina Elyzabeth videns gwerras et molestias ac conturbacionem tocius regni cum pueris suis Margaretha, Gutta et Wenceslao primogenito transtulit se ad castrum firmissimum Cubitum, ubi moram trahens tribus mensibus nuncios dirigit ad maritum, regem Boemie, tunc in Luczemburga manentem, statum et desolacionem regni sibi significat et, ut tantis malis veniens occurrat, postulat. Quibus novitatibus rex auditis se ad viam preparat et celeri gressu Boemiam properat. Deinde cum Pragam venisset, exercitum fortem contra Sdesslaum de Sternberg movit, qui cum amicis suis regi occurrens gracie eius se et sua subdidit, promittens fidelia et prompta servicia regi, domino suo.

Eodem anno propter nivem, que usque Pascha duravit, facta est sterilitas et fames maxima.

Anno [3]) Domini MCCCXVIII circa eiusdem anni principium rex Iohannes contra Wilhelmum de Landenstein movit exercitum et illius bona destruere cepit ac vastare. Quod audiens Petrus de Rosenberg,

[1]) Tamže kap. XXXI, str. 384. — [2]) Tamže kniha II, kap. I, str. 387 a 388. — [3]) Tamže kn. II, kap. II, str. 389.

1318 cupiens intercipere mala cum pacificis verbis regi occurrit. Sed eum rex ab ipso de Rosenberg repeteret bona regalia, avertit se a rege et recessit et adheret Wylhelmo, adversario regis. Tunc rex expugnatis aliquibus fortaliciis cum exercitu transit Morauiam et ibidem eciam quorundam suorum rebellium expugnat municiones.

Eo [1]) tempore Wylhelmus Lepus de Waldek in provincia Zacensi debellavit gentes regis Iohannis, videlicet Theutunicos, auxilium sibi prestante beato Wenceslao, qui tunc apparuit quibusdam in equo albo. [2]) Hoc dicit cronica sancti Procopii. Eo tempore tale fuit in Boemia et Morauia disturbium, ut nullus sufficiat ad plenum enarrare. Poro rege existente in Morauia quidam nugigeruli pacem odio habentes, fallaciter confiuxerunt in populo publice predicantes, qualiter rex Iohannes expulsis Boemis regnum seu terram tradere vellet in manus Theotunicorum. Tunc omnes barones, nobiles et populus, qui prius fuerant discordes, concordantes in unum conveniunt, regem maledicunt, pacis federa recusant et ipsum diffidant dicentes: Melius est nobis mori quam a natali solo expelli. Rex Iohannes sua coniuge ignorante tractavit cum Ludwico Bauaro de cambio regni Boemie pro comitatu Palatino Reni et super hoc dederat rex litteras, et quia regina noluit consentire, ideo fuit suborta illa discordia. Porro rex commodum et pacem ac bonum statum sue terre desiderans, convocatis ad se omnibus optimatibus et plebegiis de crimine sibi illato se, ut potuit, excusat, omnibusque quascunque iniurias sibi vel regno illatas graciose parcit et gracie sue reconciliat universos. Sed fraus et dolus malignorum latere non potuit. Aiunt enim maiores regni ad regem: Domine rex! firma et perpetua pacis federa vobiscum tenere non possumus, nisi regem Romanorum Fridericum nobis includamus, taliter enim sibi confederati et uniti sumus, quod ipsum nullatenus deseremus. Hiis auditis rex, plus quam credi potest, conturbatur et doloribus cor illius acriter vulneratur. Hinc cernens perpetuam in regno discordiam, hinc timens malam, sicuti et erat, contra se conspiracionem. Considerans itaque rex, quod baronibus et precipue Henrico de Lypa, qui magno et forciori erat stipatus exercitu, 1318
resistere non posset, cupiens vite sue evitare periculum cum coniuge sua Pragam reversus est tercio kalendas Marcii. Interim rex Iohannes a Ludwico, rege Romanorum, in Egram ad concilium vocatur, dumque venisset in Zacz et marschalkus regis transiret ad conquirendum pabulum pro equis regalibus, ecce Wylhelmus Lepus de Waldek irruit subito super gentes regis et plurimis captivatis spolia multa accepit. Porro rex Iohannes mente multum consternatus cum coniuge ad regem Romanorum venerunt et ibi moram septem dierum trahentes cum rege eodem sua negocia tractaverunt. Tunc factum est tale disturbium in regno, quale non fuit a primeva sui fundacione. Petrus de Rosenberg obsedit potenter civitatem Budyowicz, et furta et rapine ubi[que] committebantur. Nullus defendebat rem publicam, omnes declinaverunt et fecerunt mala. Durante ista discordia pauperes non permittebantur arare nec seminare aut quodcunque opus rusticanum facere in terra tota. Prevaluit eciam fames maxima in regno, ita ut siligo, videlicet unus stricho mensure pragensis solveret mediam sexagenam. Sed et indignacio et ira Dei descendit super Boemos propter peccata populi, ut creditur, et facta est pestilencia et mortalitas hominum pregravida, et mortua sunt multa milia hominum, facteque sunt fovee magne et profunde ad capienda corpora hominum moriencium pre nimia fame, et eciam pestilencia percussi. In tantum enim prevaluerat fames, quod quidam rustici, deserentes domicilia, pecierunt silvas et homines, quos rapere poterant, occidentes comedebant. Cum ergo multa mala longo iam tempore invaluissent et homines thabefacti de omni consolacione desperarent, quia omnes modi concordie fuerunt refutati, et fames ac pestilencia eos absque misericordia affligerent incessanter, clamaverunt ad Dominum omnes unanimiter, magni et parvi, clerici et layci, ut tantis malis finem imponere dignaretur. Et ecce Ludwicus, rex Romanorum, misit nunccios suos ad regem Iohannem et omnes barones regni, mandans, ut ad ipsum veniant in Tustam civitatem, de reformacione pacis ac de statu regni cum ipsis tractaturus. Cumque rex Iohannes et regina Elizabeth

[1]) Tamže kap. II a III, str. 389 a 390. — [2]) Zpráva tato jest asi tatáž jako níže položená o přepadnutí maršálka králova od p. Viléma Zajíce z Waldeka, ale podána jest dle dvou pramenů a proto dvakráte.

1318 omnesque barones ac nobiles regni ad mandatum regium in Tustam pervenissent, ecce Deo volente cito tractantur negocia ad pacem et concordiam facienda, et barones omnes reconciliantur regi Iohanni, et de novo illi promittunt fidem sinceram et rectam se perpetuis temporibus servaturos. Rex pius et mitis omnibus omnia indulget, et pacis federa instrumentis et litteris roborantur, et littere illius cambii terrarum predictarum per Ludwicum regi Iohanni restituuntur. Ibidem inter alios tractatus hoc eciam adicitur, ut rex omnes Renenses, quos secum et in suis officiis regalibus habuerat, a se dimittat. Ibi eciam Henricus de Lypa subcamerarius regni constituitur et omnia ad nutum et voluntatem regis pro honore et statu bono regni terminantur. Exultat et letatur universa plebs Boemice gentis de reformacione pacis, et revertitur unusquisque gaudens ad propria bona, et cessaverunt deinceps gwerre et discordie; pax ubique proclamatur, et populus quasi de morte resurgens iocundatur.

Eodem [1]) anno venerabilis pater, dominus Iohannes, episcopus Pragensis, ad curiam Romanam, ut prefertur, personaliter citatus iter arripuit. Quere, ut supra de hac materia, quod scribi deberet in hoc loco.

Eodem [2]) anno Karolus rex [3]) duxit in coniugem Annam, sororem seniorem regis Iohannis, que post coronacionem suam in brevi moritur. Aliam eciam sororem iuniorem regis Iohannis nomine Mariam duxit in coniugem rex Francie, et ambe sorores moriuntur in primo partu seu puerperio sine prole.

Eodem [4]) anno Iohannes, rex Boemie, ducatum Oppavie restituit in feodum Nicolao duci, filio regis Ottakari illegitimo, quem heredes sui usque hodie obtinent.

Eodem [5]) anno nascitur regi Iohanni ex Elizabeth sua coniuge filius secundus, cui nomen Przemisl imponitur, sed anno sequenti moritur.

Anno [6]) Domini MCCCXIX, cum inter duas Boemie reginas, videlicet Elizabeth, filiam Przemisl, regis Polonie, relictam olim regis Wenceslai senioris, et Elizabeth, coniugem regis Iohannis, capitale vigeret odium, et ipse regine more muliebri sese mu-
tuo persequerentur, instigante diabolo quidam nobi- 1319
les regni novam et inauditam discordiam suscitarunt. Henricus enim de Lypa, qui partem regine Elizabeth de Polonia predicte, que dicitur Grecensis, fovebat, qui eciam regine Elizabeth erat inimicus, sed occultus, cum suis complicibus veniunt ad regem Iohannem, verbis quidem humilibus, sed dolosis dicentes: Domine rex, ecce usque ad tempora hec, quamdiu usi estis consilio uxoris vestre et eius secuti fuistis informacioni, pacem et tranquillitatem in regno habere, prout experiencia vos docuit, nullatenus potuistis, sed multa adversa sustinuistis. Nunc igitur nostris acquiescite consiliis et videte, quomodo caute ambuletis et negocia vestra atque regni discrecius disponatis, quia coniunx vestra, Elizabeth regina, intendit filium vestrum primogenitum Wenceslaum tradere educandum quibusdam baronibus, qui vos compellent et filium vestrum, licet sit adhuc iuvenis, pro rege et herede sibi retinebunt. Disponite ergo de statu regni vestri cum fidelibus vestris, et regina uxor vestra provideat de hiis, que spectant ad mulieres. Cumque hiis verbis regem semel et pluries contra reginam inflammassent, ecce rex Iohannes nimio furore repletus verbis sinistris malorum plus quam expediebat credens, subito gressus suos cum quibusdam suis in Cubitum, ubi tunc regina Elizabeth cum pueris residebat, dirigit et simulans pacem castrum intrat et sibi resignari iubet turres. Regina de facti novitate turbata nimium miratur, et unde sibi hec venerint, ammiratur. Quid plura? iuxta regis voluntatem castrum sibi traditur, regina cum pueris aliis in Melnyk ducitur, sed Wenceslaus alias Karolus primogenitus quarto anno etatis sue ibidem in Cubitu in dira custodia ponitur per duos menses in cellario, ita ut videret lumen nisi per foramen. Sed postea per annum stetit in castro non incarceratus sed tamen captivatus, vanitatibus totus subiectus; quia iuvenis tunc erat, facit iuvenilia. Ergo Elizabeth, sua conthoralis, cuius cor non immerito doloris aculei perforabant, quia a viro, quem unicum diligebat, se immaniter persequi et familiam suam absque causa a se conspiciebat alienari atque crudeliter re-

[1]) Viz str. 473 — [2]) Srovnej kron. Františka Pražského kn. II, kap. IV, str. 390. — [3]) Tamže str. 390. — Po straně připsáno rukou Pešinovou: Hungariae. — [4]) Tamže str. 390. — [5]) Tamže str. 390. — [6]) Tamže str. 390 a 391.

1319 pelli. Ipsa vero regina Elizabeth conthoralis de subitanea viri sui mutacione dolens et gemens in Melnyko residebat. Cives autem Pragenses videntes et considerantes animum regis sui male mutatum et quia res publica per ipsum pro tunc, non ut decuit, gubernabatur, congregati sunt in unum; et naciones, videlicet Wolframi ac Iacobi, que diucius discordarant, facte sunt unanimes et amici, non ut regi resisterent, sed ut eius animum ad meliora inclinarent. Interim rege Iohanne existente in Brunna rumores eius insonuerunt auribus, quod civitas Pragensis eius se voluntati vellet opponere, et proinde qui fuerant discordes hactenus, facti sunt concordes et amici. Hec audiens rex subito congregavit exercitum et veniens castrum Pragense cum furia hostiliter obsedit VIII kalend. Iulii. Cives itaque Pragenses videntes regis furiam mittunt et adducunt reginam Elizabeth, que remansit cum civibus in civitate. Et factum est pessimum et intolerabile inter regem et reginam scisma, et alii, utpote Nicolaus, dux Oppauie, Henricus de Lypa et plures alii regi adheserunt, alii autem, videlicet Wylhelmus Lepus, Petrus de Rosenberg, Wylhelmus de Landenstein cum plurimis nobilibus et civibus partem regni (sic) fovebant. Cives Pragenses ambas turres in ponte occuparunt, ita quod nullus ingredi civitatem vel egredi posset. Tandem cum hec mala discordia aliquamdiu viguisset, rex descendens cum suis de castro suburbia civitatis prope monasterium Zderaz succendit et cremavit in die Quinque Fratrum beatorum et multa intulit dampna civitati Pragensi. Post dies vero octo Deo volente facta est inter regem et reginam atque nobiles concordia, et reconciliati sunt regi sui emuli et graciam obtinuerunt regiam universi. Rex eciam a suis fidelibus super premissis correptus vitam et mores mutavit in melius.

Eodem [1]) anno duo exercitus duorum regum Romanorum, Ludwici videlicet et Friderici, congregati sunt prope civitatem Müeldorf, sed absque prelio abinde discesserunt. In loco predicto Lepus de Waldek, baro prepotens regni Boemie, inter familiares exorta contencione telo sagittatus die VIII[a] moritur et in monasterio sub Waldek deportatus sepelitur.

Eodem [2]) anno potentissimus princeps Woldmarus, marchio Brandeburgensis, absque heredibus moritur et Ludwicus, rex Romanorum, eundem marchionatum, quem promiserat propter servicia sua domino Iohanni, regi Boemie, demum eundem marchionatum Bernhardo, duci Swidnicensi, ultimate contulit filio suo Ludwico. De istis duobus, Woldmaro et Ludwico, audies nova mirabilia in sequentibus. Post obitum Woldmari terra Budyssynensis ad regnum Boemie revertitur, que prius male fuerat alienata. 1319

Eodem [3]) anno regina Vngarie Anna, soror regis Iohannis, moritur in partu relicta prole. Eodem anno fuit ubertas maxima omnium victualium et stricho siliginis solvebat in aliquibus locis unum grossum.

Anno [4]) Domini MCCCXX, in festo Innocentum rex Iohannes exivit de regno versus Luczemburgam, ubi cum episcopis et vicinis principibus multas habuit dissensiones et gwerras. In regno autem constituit Henricum capitaneum de Lypa, qui pacem 1320 bonam procuravit. Omnium victualium fuit habundancia et in regno pax ac concordia; unde populus, qui ante tres annos quasi mortuus fuerat, nunc revixit; gaudet et letatur benedicens Dominum, a quo pax et cuncta bona procedunt.

Eodem [5]) anno obiit secundus filius regis Iohannis nomine Przemisl et in Aula Regia sepelitur. Eodem anno obiit venerabilis pater, dominus Petrus, archiepiscopus Maguntinus, de quo supra scribitur satis.

Eodem [6]) anno Wladisslaus, dux Cracouie et Zandomerie, de iussu sedis apostolice, cui promisit iuantea solvere denarium sancti Petri, coronatur in regem Polonie, et fit hoc contra regem Boemie, qui eciam se scribebat regem Polonie. Verumtamen duces Slezie et Oppulie cum rege Iohanne et corona regni Boemie fideliter perstiterunt. Demum intervenientibus tractatibus Iohannes, rex Boemie, accepta pecunia maxima a Cazymiro, rege Polonie, cessavit se scribere regem Polonie, ita tamen, quod predicti omnes duces Slezie et Oppulie vasalli feodales regni Boemie et corone temporibus perpetuis remanerent, et sic factum est et firmatum litteris et munimentis.

---

[1]) Tamže kap. VI, str. 392. — [2]) Tamže str. 393. — [3]) Tamže str. 393. — [4]) Tamže kap. VII, str. 393. — [5]) Tamže str. 393. — [6]) Tamže str. 393.

1320 Eodem [1]) tempore surrexit quidam populus plebeius de partibus Gallie, qui se pastores nominabant, circa XL milia hominum, et veniunt ad curiam Romanam in Avinionem petentes thesaurum ecclesie pro passagio ultra mare faciendo sibi dari. Papa vero Iohannes XXII eorum cognoscens erroneam voluntatem huiusmodi congregacionem sub anathemate fecit dispargi.

Eodem [2]) anno iterum duo exercitus validi duorum regum Romanorum predictorum in Alsacia prope Argentinam conveniunt et non conflictum sed pauperum multitudinem faciunt. Hoc factum est in Francia.

1321 Anno [3]) Domini MCCCXXI circa festum Purificacionis sancte Marie Iohannes rex Pragam revertitur et circa festum sancti Iohannis Baptiste iterum recedit. Eodem anno in die apostolorum Petri et Pauli feria VI fuit eclipsis solis ab hora prima usque ad horam terciam, quam secuta est aliqualis sterilitas et aquarum inundacio.

Eodem [4]) anno insonuit rumor in Francia, quod leprosi et per Iudeos et Sarracenos ministrarent toxicum, et precipue in puteis aquarum, unde iidem leprosi in plurimis locis cum eorum habitaculis igne cremati sunt.

Eodem [5]) anno filia olim regis Ottakari Cunegundis, abbatissa monasterii sancti Georgii in castro Pragensi, persoluit debitum humane nature, virgo venerabilis et devota.

Eodem anno virgo quedam de Colonia, ceca a nativitate, recepit lumen ad sepulchrum beati Procopii.

Eodem anno mulier de eadem civitate, que fuerat contracta in membris, recuperavit sanitatem ad sepulchrum sancti Procopii.

Eodem anno in festo beati Procopii quedam mulier de Broda Episcopali recepit lumen ad caput eiusdem sancti viri, que prius fuerat ceca.

1322 Anno [6]) Domini MCCCXXII°, IV idus Aprilis soror Iohannis regis Maria nomine, que tribus annis in regno Boemie manserat, ducitur in coniugem Karolo, regi Francie, et eodem ibidem anno in reginam coronatur, que postea moritur in partu nec habuit post se prolem.

Eodem [7]) anno circa festum beati Wenceslai 1322
regi Iohanni tercius filius ex Elizabeth sua coniuge Prage nascitur, cui duo nomina in baptismo imponuntur: alii Henricum, alii Iohannem illum nominant, sed secundum nomen finaliter obtinuit. Hic Iohannes, filius regis Boemie, succedente tempore Margaretam, filiam Henrici, ducis Karintie et comitis Tyrolis, qui eciam pro tempore, ut prescribitur, regnavit in Boemia, duxit uxorem, et socero suo Henrico iam dicto successit in ducatu et in comitatu predictis; sed postea prodiciose et fraudulenter expellitur, ut patebit in sequentibus.

Eodem [8]) anno Margareta, filia regis Wenceslai senioris, que tradita fuerat duci Boleslao dicto domini de Leguicz in Slesia, dum in Grecz iaceret in puerperio, moritur et in Aula Regia sepelitur.

Eodem [9]) anno rex Iohannes de Luczemburga reversus filiam suam seniorem Margaretam, Henrico, duci Bauarie inferioris, copulavit. Secundam vero filiam Guttam desponsaverat Fridrico, marchioni Misnensi, qui ipsam iam recepit in sua. Sed Ludwicus, rex Romanorum, immemor serviciorum et promocionum, quas et que illi rex Iohannes exhibuit, occulte procuravit, quod marchio Misnensis filiam regis Iohannis illi remitteret et suam duceret filiam, quod et factum est. Postquam enim marchio Misnensis puellam sibi desponsatam regi Iohanni remisisset, postea duxit in uxorem filiam Ludwici regis predicti, et tunc primo detecta et revelata est fraus Ludwici antedicti. Sed, ut dicitur, nihil fit sine causa: Deus providit et fecit, quod melius est et regno utilius. Hanc enim Guttam tradidit Iohannes, rex Boemie, Iohanni primogenito regis Francie, qui postea factus est rex Francie, ex qua idem genuit quatuor filios, quorum primus post mortem patris sui regnum Francie obtinuit, ut supra dicitur.

Eodem [10]) tempore regina Elizabeth morabatur cum filia seniore in Bauaria, quia rex Iohannes bona ad mensam regine spectancia obligaverat, propter enim varias discordias et multa bella ac prelia, que rex Iohannes in suis et alienis terris faciebat, bona

---

[1]) Tamže str. 393. — [2]) Tamže. — [3]) Tamže kap. VIII, str. 393. — [4]) Tamže str. 394. — [5]) Tamže str. 394. — [6]) Tamže kap. IX, str. 394. — [7]) Tamže. — [8]) Tamže. — [9]) Tamže. — [10]) Tamže str. 394.

1322 regni sui pro maiori parte impignoraverat, ita ut ipse et sui defectum paterentur.

Eodem [1]) anno XII kalend. Augusti, cum honorabilis vir dominus Iohannes, prepositus Wissegradensis, filius olim regis Wenceslai, sed illegitimus, de prodicione coram rege graviter esset accusatus, fecit ipsum rex capere et detrudere in artissimam custodiam, cogitans qualem ei mortem vellet inferre. Insuper prepositaram et beneficia omnia illi abstulit et de facto aliis concessit. Hic de custodia clam fugit et mansit in Bauaria, erat enim frater regine Elizabeth non legitime natus. Post multa tempora rex plene informatus de illius innocencia et cognito, quod illi hunc detulerant, qui regine Elizabeth in omnibus adversabantur, et quod propter odium regine hoc procuraverant, reformavit hunc gracie sue et dignitatem ac beneficia illi restituit. Hic succedente tempore fuit graciarius et supremus consiliarius regis, et factus episcopus Olomucensis multa bona illi fecit ecclesie. Et fundavit monasterium monialium in Pustymir ordinis sancti Benedicti in dyocesi Olomucensi, et secundum monasterium eiusdem ordinis et monialium in civitate Pragensi, quod vocatur ad misericordiam Domini; [2]) sepultus est autem in Pustymir in dyocesi et monasterio suo.

Eodem [3]) anno Wenceslaus primogenitus per patrem suum missus ad regem Francie, qui eius habebat sororem, regis Iohannis filiam, nomine Mariam, ubi mansit V annis secum, et postea cum Philippo, nepote dicti regis Karoli, cuius sororem nomine Blankam ipse Wenceslaus primogenitus habuit postea in uxorem, quasi per duos annos.

Eodem [4]) anno duorum regum Romanorum, Ludwici et Friderici, dampnosa contencio, que VIII annis totam Alamanniam graviter oppresserat, interveniente conflictu durissimo conquievit. Nam hii duo reges fortissimis coadunatis exercitibus iuxta oppidum Mylndorf situm in dyocesi Zalzburgensi pariter convenerunt et in die beati Wenceslai bellum commiserunt, et de parte Ludwici fuerunt rex Boemie, Henricus dux Bauarie, gener Iohannis regis, Bernhardus, dux Slezie, et comitum ac nobilium maxima multitudo. De parte Friderici fuerunt fratres eius 1322
duces Austrie et multi alii principes. Et cooperante beato Wenceslao, quem Boemi, quia festum eius erat, devocius invocabant, ipso die Boemi bellum obtinuerunt et triumphum de hostibus. Ex utraque parte ceciderunt multi mortui, alii vulnerati, alii captivati. Sed et Fridericus rex in eodem bello ac frater eius Henricus, dux Austrie, captivati sunt. Fridericum obtinuit Ludwicus, Henricum duxit secum in Boemiam rex Iohannes. Et a suis rex in Praga letus suscipitur tanquam nobilis triumphator. Nullum dubium, quin sanctus Wenceslaus, in cuius die bellum, ut predicitur, committebatur, suis in prelio affuerit et auxilium prestitit gloriosum, in cuius honore facta est ecclesia in loco dicti belli. In eodem eciam bello Plychta de Zyrothin, famosus baro regni Boemie, mortuus est.

Cum autem Iohannes rex captivum suum, Henricum, ducem Austrie — Q u e r e s u p r a i n — [5])

Eodem [6]) anno Ludwicus, rex Romanorum, regi Boemie civitatem et terram Egrensem in XX milibus marcarum pro dampnis, que ipse rex racione imperii sustinuit, pignore obligavit.

Anno [7]) Domini MCCCXXIII circa festum Nativitatis Christi Henricus, dux Austrie, sub fideiussoria caucione fratres suos in Austria visitare permittitur. Sed cum fratres ipsius condiciones et promissa ac pacta per eum facta servare renuerent, ad captivitatem pristinam ipse revertitur.

Eodem anno Iohannes, rex Boemie, cum rege 1323
Vngarie convenientes inter alios amicabiles tractatus ordinant, duces Austrie ut debeant dare pro redempcione captivi fratris sui IX milia marcarum. Idem civitatem Znoemam eis obligatam restituere deberent. Quedam privilegia, in quibus et per que barones regni Boemie se incaute obligaverant Alberto, regi Romanorum, quod nullum deberent sibi in regem Boemie assumere, nisi unum ex principibus et de domo ducum Austrie. Hiis tractatibus consumatis Henricus, dux Austrie, a captivitate liberatur.

Eodem [8]) anno in die Pasce regina Elizabeth, dum esset in Cambia, civitate Bauarie, duas filias

---

[1]) Tamže str. 394. — [2]) Srovnej o tom Tomkův dějepis Prahy, dílu IIho str. 452 a násl. — [3]) Kronika Frant. Pražsk. kn. II, kap. XI, str. 396. Druhá polovice zprávy této připomíná na vypravování Karlovo v jeho životopisu. — [4]) Tamže kap. X, str. 395. — [5]) Sem náleží zpráva položená výše na str. 472. — [6]) Kronika Františka Pražského kn. II, kap. X, str. 395. — [7]) Tamže kap. XI, str. 395 a 396. — [8]) Tamže str. 396 a konec kap. XIII, str. 398.

1323 gemellas, Annam et Elyzabeth, enixa est, que Anna duxit postea ducem Austrie Ottonem, sed Elizabeth anno sequenti moritur.

Eodem [1]) anno Wenceslaus, primogenitus regis Boemie, iubente patre de Boemia Franciam ducitur, in curia regis Francie Karoli, qui regis dicti Iohannis sororem habebat nomine Mariam, legaliter educatur, ubi post in brevi Blancza puella, soror Philippi, regis Francie, qui post dictum triumphum regnavit, sibi desponsatur. Ibidem Wenceslaus, primogenitus filius regis Boemie, moram per VII annos trahens, linguam illius patrie et litteras atque mores ipsius regionis perfecte didicit. Ubi eciam in confirmacione crysmatis sibi nomen Karolus imponitur.

Eodem [2]) anno regina Elizabeth dicta de Grecz, filia Przemisl, regina (sic) Polonie, monasterium monialium ordinis Cysterciensis in Brunna fundavit, quod Aulam Marie nominavit, cui monasterio magna bona et multos redditus in Morauia contulit, ut prius ponitur.

Eodem [3]) anno Boemia facta est acefala. Rex erat in Luczemburga, regina in Bauaria, episcopus Iohannes in curia Romana.

1324 Anno [q]) Domini [4]) MCCCXXIIII discordia, que inter dominum Iohannem papam XXII seu ecclesiam Romanam ex una, et Ludwicum, regem Romanorum, parte ex alia diu latuerat, omnibus innotescit, et factum est in christianitate scisma permaximum. Alii cum papa, alii cum rege Romanorum tenebant. Uterque eorum episcopatus conferebat in Almania; primus de iure, alter contra ius et de facto; papa regem excommunicat, rex papam maledicit. Multi in civitatibus imperii domino pape et eius mandatis contradicunt, salutis [r]) sue inmemores. Nonnunquam exercitus pape in preliis, que pro libertate ecclesie Romane habuit, debellatur. Causa [5]) autem dissensionis et scismatis predicti fuit hec, quia Ludwicum papa publice excommunicabat, electum in regem Romanorum absque licencia sedis apostolice, cuius interest personam electam in regem et promovendam ad imperium examinare, approbare, admittere, co- 1324
ronare vel eciam repellere, se irreverenter instituit, et quantum in eo fuit, coronari se permisit et tanquam rex contempta auctoritate sedis apostolice administravit. Unde papa de consilio fratrum contra dictum regem Romanorum multiplices processus et sentencias fulminavit, absolvens principes ecclesiasticos et seculares ab omnibus iuramentis et promissionibus, quibus dicto Ludwico tanquam regi Romanorum quomodolibet obligabantur. Item eundem Ludwicum appellabat papa non regem sed occupatorem regni et sacri imperii et in suis processibus sic eum mandabat appellari et haberi. Propter huiusmodi processus, qui sub bulla ad diversa loca missi fuerant, Ludwicus contra ecclesiam nimium provocatur, pape et ecclesie procurat ubique mala, et non advocatus iam ecclesie sed hostis publicus reputatur. O quanta mala ex huiusmodi discordia in christianitate provenerunt in terris imperii! Omnes divina prophanarunt, et sentencias pape eciam maiores minime adverterunt. Duravit hoc malum multis annis usque in diem exitus Ludwici predicti.

Eodem anno rex Iohannes in partibus Reni moram trahens multas gwerras cum diversis episcopis et principibus habuit et tandem civitatem Metensem cum exercitu valido vallavit et multa eidem dampna intulit.

Eodem [6]) anno Iohannes papa XXII sanctum Thomam de Aquino, theologum maximum de ordine fratrum Predicatorum, canonizavit et sanctorum cathalogo annotavit.

Eodem [7]) anno Elyzabeth, filia gemella regis Iohannis moritur, et in Aula Regia sepelitur.

Eodem anno sanctus Procopius liberavit duos famulos sui monasterii de naufragio miraculose.

Anno [8]) Domini MCCCXXV Elizabeth, regina [s]) 1325
Boemie, de partibus Bauarie ad regnum proprium in festo Circumcisionis Domini revertitur, quam suscipiunt clerus et populus cum magno tripudio, quia absens fuerat a regno duobus annis cum dimidio.

---

[1]) Srovnej zprávu výše položenou str. 471 a 472. — [2]) Kronika Františka Pražského kn. II, kap. XI, Pram. děj. č. IV, str. 396. — [3]) Tamže str. 396 a 398. — [4]) Tamže str. 396 a 397. — [5]) Tamže kap. XII, str. 397 (a kron. Zbraslavská, Pram. děj. č. IV, str. 267). — [6]) Tamže kap. XIII, str. 397. — [7]) Tamže str. 398. — [8]) Tamže str. 398.

[q]) Ruk. měl původně Eodem anno Dom. MCCCXXIIII, ale slova Dom. MCCCXXIIII° jsou přetržena. — [r]) Ruk. má: salutes. — [s]) Ruk. regine.

1325 Causa autem eius absencie principalis hec fuisse dicitur, quia quidam barones ipsam odio habebant et regis animum contra ipsam iugiter inflammabant.

Eodem [1]) anno Ludwicus, rex Romanorum, cum valido exercitu obsidet castrum Burgow in Sweuia, quod ad regem Fridricum pertinebat. Frater vero suus Lyppoldus, dux Swenie, veniens similiter cum magno exercitu obsessos valide liberavit. et in brevi intervenientibus quibusdam tractatibus Fridericus, qui usque ad annum tercium captus fuerat, a vinculis liberatur, et hii duo principes, qui se nominant reges, simul pacifice vixerunt.

Eodem [2]) anno constitutis capitaneis rex Boemie se a regno absentavit.

1326 Anno [3]) Domini MCCCXXVI hyemps fuit [*]) aspera et dura et semina male provenerunt.

Eodem [4]) anno rex Iohannes obtinuit a sede apostolica decimam ad triennium percipiendam a clero in regno suo.

Eodem [5]) anno in partibus Ytalie et Lombardie gentes pape cum gentibus imperii multos habuerunt conflictus et diversos, et facta est effusio saguinis maxima propter discordiam pape et Ludwici.

Eodem [6]) anno dux Lokethko congregata Lytwanorum magna multitudine terram Brandeburgensem hostiliter devastavit, viros et mulieres captivos abduxit.

Eodem [7]) anno Conradus, episcopus Olomucensis, moritur.

Eodem [8]) anno Elyzabeth regina corpus fratris sui Wenceslai regis iunioris de Olomuc in Aulam Regiam transtulit.

Eodem [9]) anno in pluribus terris fit terre motus magnus.

1327 Anno [10]) Domini MCCCXXVII, cum rex Iohannes de Reno venisset Boemiam, venit ad ipsum Henricus, dux Slezie, dominus districtus et civitatis Wratislauie, tractans cum rege, quod post mortem ipsius dictus ducatus suus ad regnum Boemie debeat perpetue pertinere, quia idem dux non habebat heredes. Rex itaque Boemie deputavit duci illi singulis annis mille marcas de camera percipiendas. Item dedit eidem duci districtum et civitatem Glacensem ad vite sue tempora. Mortuo igitur dicto duce ducatus et civitas Wratislauiensis ad regnum Boemie sunt devoluta et ita unita, quod perpetuis temporibus ad coronam regni Boemie debeant pertinere. 1327

Eodem [11]) anno Ludwicus Bauarus, qui se gerebat pro rege Romanorum, sed a sede apostolica reprobatus, ad partes Ytalie proficiscitur, unde magnus irruit timor super eos, qui fuerunt de parte ecclesie Romane. Multa bella sunt ex utraque parte commissa, et plurimi occisi sunt et occubuerunt. Papa eciam pro defensione ecclesie sue accepit decimam ab universo clero sibi subiecto, quia clerus Bauarie et partim Sweuie ac Renensium cum Bauaro fuerunt in rebellione.

Eodem anno [12]) Iohannes, filius tercius regis Iohannis, ducitur Karinthiam et Tyrolis, ibique sibi desponsatur filia Henrici Karinthie ducis unica. Erat enim idem Iohannes filius regis in quinto anno, cum de regno ad partes illas duceretur, et eciam malos habuit rectores in sua puericia, unde malum finem in eodem matrimonio habuit, ut infra dicetur in loco, ubi agitur de sua expulsione.

Eodem [13]) anno dominus Hynko de Duba dictus Berka, prepositus Pragensis, factus est episcopus Olomucensis.

Anno [14]) Domini MCCCXXVIII in die Epiphanie Ludwicus, dux Bauarie, rex Romanorum efficitur, sed ab ecclesia reprobatus, urbem Romanam potenter ingreditur et contra voluntatem pape ac cardinalium per quosdam episcopos imperiali dyademate insignitur in festo sancti Petri in ecclesia sancti eiusdem. Miratur de hoc papa et tota curia sua et acriores processus contra Ludwicum et suos cooperatores fulminat. E contra Ludwicus, occupator imperii, omnia mala, que potest, contra papam et suos excogitat, quoscunque pape adherentes dampnat et persequitur usque ad mortem. Multi et infiniti ex utraque parte in diversis preliis ex discordia huiusmodi occubuerunt. Sed nec hiis malis contentus idem Ludwicus apposuit iniquitatem super iniquitatem et conatus est in malicia superexcrescere omnes prin- 1328

[1]) Tamže. — [2]) Tamže. — [3]) Tamže kap. XV, str. 398. — [4]) Tamže str. 399 — [5]) Tamže str. 399. — [6]) Tamže str. 399. — [7]) Tamže str. 399. — [8]) Tamže str. 399. — [9]) Tamže str. 399. — [10]) Tamže kap. XVI, str. 400. — [11]) Tamže str. 401. — [12]) Tamže str. 401. — [13]) Tamže kap. XVII, str. 401 a 402. — [14]) Tamže str. 401.

[*]) Ruk. fuerit.

1328 cipes Romanos, eciam eos, qui fidem katholicam nescierunt. Anno enim pontificatus domini Iohannis pape predicti [X] XII detestabile scisma et intolerabile scandalum suscitavit toti Christianitati nimium periculosum, constituens novum papam, ymmo antipapam de ordine fratrum Minorum, quendam hominem desperatum, cui nomen erat Petrus de Carbona. Qui insipiens homo huic inique creacioni sue, cui nullus cardinalium assensum apprebuit, adhibens consensum mutato nomine Nicolaum V^um^ se fecit appellari. Indignum se successorem Petri veraciter demonstravit, quia se Petri nomine spoliavit. Iste malus, ymmo perversus papa iniquos et pessimos sibi creavit cardinales XII, quorum unus fuit episcopus Venetorum, quem episcopum postea papa privavit episcoputu. Sed dominus Karolus noster illum postea reformavit gracie domini pape et sibi providit de quodam archidiaconatu, qui eciam sibi cardinalem Hostiensem [u]) male usurpavit, nequam nequiorem in papam coronavit. Alii cardinales huius iniqui pape fuerunt quidam canonici de ecclesia sancti Petri et sancte Marie maioris in Urbe, omni nequicia pleni, viri non litterati sed magis desperati. Idem Ludwicus Bauarus prefatus in loco publico ante basilicam sancti Petri fecit et publicavit processum contra Iohannem papam, multa convicia continentem. Per quosdam processus suam innocenciam nullatenus ostendit, sed magis inobedienciam accusavit.

Eodem [1]) anno Margaretha, filia Iohannis, regis Boemie, per maritum suum Henricum, ducem Bauarie, de Boemia ad propria transducitur.

Eodem [2]) anno in plenilunio mensis Marcii luna eclipsatur, quam eclipsim secuntur venti [v]) validissimi et pestilencia pecorum atque hominum in diversis partibus.

Eodem [3]) anno mortuo Karolo, rege Francie, successit sibi in regno Philippus, cuius sororem nomine Blanczkam Wenceslaus, qui et Karolus, domini regis Boemie primogenitus, duxit in uxorem.

Eodem [4]) anno Otto, dux Austrie, movit arma 1328 contra Fridericum regem et Albertum, duces Austrie, fratres suos, quibus [x]) Karolus, rex Vngarie, magnam mittit gentem in auxilium. Hiis auditis rex Boemie magno exercitu congregato venit in auxilium Ottoni, duci Austrie, et circa XL municiones ac civitates munitas in Austria in brevi optinuit et expugnavit. Demum rex Iohannes Boemie potitus in Austria felici victoria Pragam revertitur, bernam seu generalem collectam indicens, magnam congregat pecuniam atque gentem, versus Prussiam ad inpugnandum infideles dirigit gressus suos.

Eodem [5]) anno Philippus, rex Francie, conflictum habuit cum duce Flandrie, mediante rege Boemie obtinuit victoriam. A multis hoc indicatur, quod Iohanni, regi Boemie, plus fortuna quam racio in suis actibus suffragatur, iuxta illud: Audaces fortuna iuvat.

Anno [6]) Domini MCCCXXVIII rex Iohannes de 1329 partibus Prussie cum triumpho Pragam revertitur et a clero et populo velud nobilis victor cum solempnitate magna suscipitur. Bonam enim fecerat reysam contra paganos et multa milia paganorum ad fidem conversa sunt.

Eodem [7]) anno in pluribus terris fuit terre motus magnus, annus tamen quietus et temperatus, in fructibus et blado multum fructifer.

Eodem [8]) anno Boleslaus, dux Slezie et dominus Brygensis, ducatum suum iure feodi a Boemie rege suscipit et alii plures duces cum eodem de partibus Polonie.

Eodem anno civitas Gorliez ad Boemie regem revertitur, que longo tempore occasione cuiusdam dotalicii a regno fuit alienata.

Eodem [9]) anno in die sancti Ruffi obiit Brunne senior Henricus de Lypa, de quo multa in precedentibus sunt dicta.

Eodem [10]) anno quedam nova curiositas et curiosa novitas tam in vestibus quam in consuetudinibus ac moribus hominum oritur. Nam quidam de huiusmodi novitatum inventoribus inceperunt more

[1]) Kron. Frant. Pražského. Pram. děj. č. IV, str. 401. — [2]) Tamže str. 401. — [3]) Tamže str. 402. — [4]) Tamže str. 402. — [5]) Tamže str. 402. — [6]) Tamže kap. XVIII, str. 403. — [7]) Tamže str. 403. — [8]) Tamže str. 403. — [9]) Tamže str. 403. — [10]) Tamže kap. XIX, str. 404.

[u]) Beneš chce tu asi říci: titulum cardinalis Hostiensis nebo cardinaliatum Hostiensem. — [v]) Ruk. ventus. — [x]) Rukopis cuius.

1329 barbarorum longas nutrire barbas, alii dignitatem deformando virilem, morem sequebantur in crinibus per omnia mulicbrem, alii crines suos in latum more lanificum percuciebant in rotundum. In vestibus eciam tanta succrevit diversitas ymmo deformitas, quanta difformium mencium dictat[y] varietas; se quisque reputat feliciorem, qui excogitat novum morem. Tanta in moribus et vestibus hiis temporibus inolevit novitas, ut exiret in proverbium generale: Admodum symearum Boemi habent se, faciunt enim, quidquid alios vident exercere.

Anno[1] Domini MCCCXXIX venerabilis pater dominus Iohannes IIII, episcopus Pragensis XXVII, devictis hostibus suis, videlicet Henrico de Schonburg, preposito Luthomericensi, et ipsius complicibus et ostensa sua innocencia, accepta et obtenta licencia papali de Aninione, ubi XI annis in lite steterunt, Boemiam revertitur et in die sanctorum Processi et Martyniani[y*] a clero et populo suo in ecclesia Pragensi cum omni solempnitate et gaudio suscipitur. Mox bona episcopatus sui recuperare incepit et augmentare. Comparavit itaque pro ecclesia sua castrum Hyrstein in nemore versus Bauariam. Comparavit eciam pro ecclesia castrum Suppyhora, quod vocavit Montem episcopalem, cum ipsorum castrorum censibus et pertinenciis. Item castra alia et municiones ecclesie propter vetustatem collapsa reedificavit et nichilominus in diviciis habundavit. Item cupiens ampliare cultum divinum in honore trium patronorum ecclesie Pragensis, sanctorum videlicet Viti, Wenceslai atque Adalberti, creavit de novo et habunde dotavit tres prebendas cum tribus canonicatibus in ecclesia Pragensi ultra numerum antiquum. Item[2] anno tercio, postquam reversus est de curia Romana, fundavit monasterium novum in honore sancte Dei genitricis Marie in oppido Rudnicz, et in eo instituit prepositum et fratres canonicorum regularium ordinis sancti Augustini, primum monasterium illius ordinis in Boemia, et sufficienter dotavit tam in censibus quam in clenodiis. Item[3] idem episcopus considerans, quod in navigio trans Albeam in Rudnicz multi homines periclitabantur, pacientes sepe naufragium, quia aqua illa frequencius solet excedere ac excrescere suos terminos, unde ipse episcopus pontem de lapidibus quadratis et sectis ultra Albeam ibidem de sumptuoso opere, insuper in pede eiusdem pontis construxit hospitale pro pauperibus infirmis, quibus de monasterio predicto disposuit providere victualia et necessaria. 1329

Item in ecclesia Pragensi fecit fieri sepulcrum sancti Adalberti et de argento et auro opere sculpto et sumptuoso. Item exstruxit duo altaria in ecclesia Pragensi: unum in honore sancti Siluestri et secundum in honore sancte Marthe, que sufficientibus reditibus dotavit. Et instituit festum sancte Marthe in ecclesia et in dyocesi sua Pragensi fore sub duplici officio venerandum, et novas ordinavit distribui porciones in ecclesia ipso die interessentibus largiendas. Sed et historiam novam cum legenda propria de Marsilia eciam secum attulit et cantari mandavit, et sic observatur.

Anno[4] Domini MCCCXXX Elizabeth, regina 1330
Boemie, conthoralis regis Iohannis, zelo devocionis ducta monasterium sororum ordinis Predicatorum sub monte Petrino in Vgyezd in curia sua instituit et construxit.

Eodem[5] anno Fridericus, rex Romanorum, dux Austrie, qui propter imperium occasio et materia exstitit magnarum discordiarum, infirmitate tactus moritur et Apurbach[6] sepelitur.

Eodem[7] anno Ludwicus Romanus de Ytalia Bauariam revertitur.

Eodem[8] anno idus Iulii fuit eclipsis solis, et bladum atque vinum male provenerunt.

Eodem[9] anno rege Vngarie Karolo cum coniuge sua in mensa residente quidam tyrannus eiusdem gentis, potens baro, nomine Fylczian, extracto gladio irruit in regem. At regina extensa manu ictum gladii sustulit, et rex se sub mensa abscondit. Regine plures digitos ille malignus de manu amputavit, et rex illesus permansit. Tyrannus iste capitur et diversis penis ad mortem cruciatur, et omnes sui amici de regno eiciuntur.

[1]) Tamže kap. XVIII, str. 403 a knihy I[ní] kap. XXXI, Pram. děj. č. IV, str. 384. — [2]) Tamže str. 384 a 385. — [3]) Tamže str. 385. — [4]) Tamže kap. XX, str. 404. — [5]) Tamže str. 405. — [6]) Mauerbach. — [7]) Tamže str. 405. — [8]) Tamže str. 405. — [9]) Tamže str. 405.

[y]) dictas ruk. — [y*]) Ruk. Martymiani.

1330 Eodem [1]) anno tercio kalendas Octobris felix regina Boemie Elizabeth rege Iohanne, eius consorte, existente in partibus Karinthie in Wyssegrado in domo prepositi moritur et in Aula Regia, fundacione patris sui, honorifice sepelitur. Ista regina in diebus suis multa adversa sustinuit et transiens, dum vixit, per ignem et aquam, in hora mortis Deo auxiliante in refrigerium venit. Habuit autem pueros cum rege Iohanne suo conthorali III filios et IV filias.

Eodem [2]) anno rex Iohannes peragrabat omnes terras Alamanie [z]) faciens et procurans pacem inter Ludwicum Bauarum et principes imperii. Exiit tunc in proverbium: Quia sine rege Boemie nemo valet facta sua expedire. Quem vult, exaltat, quem non vult, ipse recalcat. Tanta enim illum Deus perfudit gracia, ut ab hominibus et omnibus principibus nimio veneraretur affectu et rex pacis appellaretur.

Eodem anno ipse rex Iohannes peragratis partibus Reni, Sweuie et Bauarie, venit Tridentinam civitatem et ibi filio suo Iohanni filiam Henrici, ducis Karinthie, matrimonialiter copulari procuravit. Illuc venerunt multi nobiles et civitates regni Italie et Tuscie, qui facta audierant regis Iohannis, quia predicabatur rex pacis et iusticie, petentes, ut terras illas, quas frequens quassabat gwerrarum disturbacio, suo adventu letificare dignaretur. Quibus rex graciosum dedit responsum et immediate congregato exercitu processit versus Italiam cum eisdem, [a]) qui civitates, que infra scripte sunt, ei tradiderunt. *Hic pone civitates ex nomine.* In tantum rex iste prosperabatur, quod vulgaris populus admirabatur.

Eodem [3]) anno scisma perniciosum, quod de duobus papis in ecclesia Dei fuit ortum, ex divina ordinacione et misericordia conquievit. Nam Petrus antipapa, quem Ludwicus creaverat, videns se non exaltatum, verum plus ad yma inferni detrusum, reversus ad cor venit humiliter ad papam Iohannem XXII recognovit errorem suum. Confitente papa excessus omnes indulsit, sed tamen in speciali commodo includi precepit, mansurus ibi ad tempora vite sue in civitate Avinionensi, ubi tunc papa cum curia sua residebat. 1330 Magna Dei providencia, ut hoc anno duo viri magni, per quos multa mala in christianitate fiebant, de hac vita tollerentur. Iste scilicet antipapa et Fridericus dictus rex Romanorum, dux Austrie, qui fuerunt materia et occasio multorum malorum et scismatum in ecclesia Dei et populo christiano.

Eodem [4]) anno in vigilia vigilie nativitatis Christi fuit eclipsis lune, quam precesserunt et secuti sunt validissimi venti.

Anno Domini [5]) MCCCXXXI Iohannes, rex Boe- 1331 mie, congregato magno pugnatorum exercitu potenti manu ingreditur Lombardiam sive Ytaliam et sine Marte [a*]) plures sue dicioni subiugat famosas civitates, et sunt he: Brixia, Pergama, Cremona, Papia, Parma, Regium, Muthina, Modna atque Luka, quas civitates cum suis districtibus et castellis rex in sua habuit potestate. Attendens autem rex Boemie, quod Ludwicus Bauarus multos episcopos, clericos et seculares innocenter de eisdem civitatibus eicerat, et precipue, qui Gwelfi appellantur, fruentes partem pape, et tam religiosos quam seculares omnes equaliter fovet et amplectitur. Expulsos revocat ad propria, concordiam inter discordantes modis, quibus potest, procurat et in brevi pacem bonam in partibus illis Deo propicio ordinat. Demum quia propter Ludwicum papa interdictum generale posuerat, rex Iohannes legatum sedis apostolice, qui tunc in illis partibus erat, adiit, ordinat interdictum in civitatibus subiectis sibi tolli et divina sicuti prius celebrari. Videns itaque rex Iohannes, quod omnia in manibus suis prosperarentur et ad nutum suum disponerentur, misit Alamaniam pro filio suo Karolo primogenito, quem loco sui in civitatibus prefatis constituit capitaneum. Erat enim iuvenis ille pulcher, affabilis et omnibus ipsum intuentibus amabilis et multum circumspectus, iuvenis XV annorum.

Interea cum rex Iohannes Boemie moram traheret in partibus Ytalie, et cunta sibi, ut predicitur, succederent ad nutum, Ludwicus Bauarus, occupator imperii, cogitans, quia hec omnia rex

[1]) Tamže str. 405. — [2]) Tamže kap. XXI, str. 405. — [3]) Tamže str. 406. — [4]) Tamtéž str. 406; ale Beneš nesprávně udává den 23 pros. místo 26. — [5]) Tamže kap. XXII, str. 406.

[z]) Alamannia ruk. — [a]) Ruk. má: eisdem, qui, infrascripta sunt, civitates tradiderunt. — [a*]) morte ruk.

1331 in suum preiudicium attemptaret. pacem faciens cum ducibus Austrie eosdem nec non regem Vngarie ac regem Polonie, viis et modis, quibus potuit, induxit, ut id, quod solus Ludwicus non poterat, ipsi perficerent, et terras regis Boemie undique hostiliter invaderent et expugnarent. Cumque intellexisset rex Boemie, quod prefati principes ad instanciam Ludwici se ad invadendum regnum suum armarent, mox relicto in Lambardia pro capitaneo primogenito suo ad partes Almanie dirigit gressus suos, et veniens ad Ludwicum Bauarum in Ratisponam multos secum tractatus habuit amicabiles. Sed ex parte Ludwici dolo non caruerunt, quod probavit rei [b]) eventus. Quia dum huiusmodi haberentur tractatus et inter cetera ordinatum fuit, quod primogenitus Ludwici filiam regis Boemie Gutham duceret in uxorem, ecce procurante dicto Ludwico dux Austrie, quem Ludwicus propterea et ad hunc finem fecit vicarium imperii, ut terras regis Boemie invaderet, congregato exercitu non modico fines regni hostiliter invasit et quantum potuit, nocuit, predas et rapinas committendo. Rex vero Boemie comperto, quod tractatus prefati inter ipsum et Ludwicum pridie habiti pleni erant dolo et fraude, quia quos amicos credebat, facti sunt inimici, subito versus Boemiam iter suum dirigit et veniens Pragam magnum congregat exercitum ad resistendum inimicis et in brevi cum sua gente castra metatus est ante civitatem Laa. Et figit sua tentoria in campis contra duces Austrie, qui secum habebant gentes plurimas regis Vngarie et regis Polonie, ita ut ex parte adversa viderentur cum magna potencia. Rex vero Boemie inperterritus permansit in campis cum sua gente, ut predicitur, multum in numero minori, sed audaciori.

Sepius [1]) dictum est regi Boemie, ut cum minorum haberet exercitum, sibi et suis parceret et retro recederet ad civitates et castra propria, quia adversarii visi sunt multo plures et forciores. Rex huiusmodi dissimulans consilium remansit in campis, donec adversarii perterriti metu ad propria et castra sua redirent. Videns igitur rex Boemie, quod adversarii a facie sua fugissent, insecutus est eos usque ad Danubium, civitates, municiones et castra inimicorum viriliter expugnando, et cecidit timor super inimicos et fugientes ad civitates munitissimas et castra fortissima sese occultaverunt. Postmodum rex Boemie collocatis gentibus suis in metis Boemie et Morauie, viris bellicosis, reversus est Pragam, exacciones a monasteriis et civitatibus et universis incolis regni sui recipit. Nec mirum, quod recipit, mox stipendiariis et eis, qui pro defensione patrie laboraverunt, distribuit. Hiis sic dispositis rex Boemie versus Franciam transiit, non tam equitando quam in equis velocius currendo. Habebat enim de more idem rex cum suis paucissimis velocissime equitare et de duabus dietis communibus facere unam satis magnam.

Eodem [2]) anno in festo sancti Andree sol eclipsim patitur, et in plenilunio luna similiter. Yemps calida et satis temperata.

Post [3]) recessum regis remansit Vlricus Pluh pro capitaneo in regno Boemie, hunc enim fecerat rex de paupere divitem, quia strenuus et audax fuerat.

Anno [4]) Domini MCCCXXXII durante inter Boemos et Australes gwerra predicta multa hinc inde sunt prelia commissa: in quodam enim conflictu Henricus de Lypa cum Iohanne fratre suo et multis nobilibus capitur, quem rex superveniens datis multis pecuniis et restitutis pluribus castris, que obtinuerat, a captivitate liberavit. [c]) Hiis autem temporibus Benessius de Wartenberg in prelio ab Australibus occiditur et in Grediss sepelitur. Tandem rex Iohannes fecit pacem cum Australibus, et tractatur, ut ipse, si sedes apostolica dispensaret, filiam olim Friderici regis ducere debeat in uxorem. Sed non habuerunt tractatus huiusmodi suum effectum. 1332

Eodem [5]) anno Ludwicus Bauarus propter odium, quod habuit contra regem Boemie, suscitat adversus Henricum, ducem Bauarie, generum regis Iohannis, Ottonem et Henricum secundum, duces Bauarie, et congregati ceperunt sibi mutuo suas terras devastare.

---

[1]) Tamže kap. XXII, str. 407. — [2]) Tamže str. 408. — [3]) Tamže str. 408. — [4]) Tamže kap. XXIII, str. 408. — [5]) Tamže str. 408.

[b]) Ruk. ei. — [c]) Ruk. liberatur.

1332 Rex itaque cum patruo suo archiepiscopo Treuerensi venit in auxilium genero [d]) suo et finaliter pacificavit inter eos gwerram huiusmodi.

Eodem [1]) tempore rex Iohannes inivit novas amicicias cum Ludwico Bauaro, promittens se interponere pro illo apud papam pro reconciliacione. Sed mittens nuncios rex ad curiam Romanam, et licet honorifice per papam et cardinales fuissent suscepti et pertractati, Ludwicum tamen non potuit cum ecclesia concordare, quia nimium contra ecclesiam excesserat, et non vere sed colorate penitere proponebat.

1333 Anno [2]) Domini MCCCXXXIII fere toto anno rex Iohannes se a regno suo absentavit.

1332 Eodem [3]) anno filius eius primogenitus Wenceslaus, qui et Karolus, in partibus Ytalie pro patre capitaneus derelictus, cum tyrannis Lambardie multos conflictus habuit et gracia Dei iuvante semper victor exstitit. Tandem eodem anno in die sancte Katherine contra eundem principem, adhuc iuvenem, XVII annos etatis sue habentem, congregati sunt tyranni Lambardie et Tuscie cum maximis exercitibus et innumerabilibus gentibus, videlicet Mediolanenses, Veronenses, Mantwanus, Ferrarienses, Florentini et alii eis adherentes, et castra metati sunt in territorio civitatis Mutyne iuxta castellum, quod vocatur sancti Felicis in dominio regis Iohannis. Illustris vero princeps Karolus predictus, licet multo minorem haberet gentem, de misericordia Dei et suorum Almanorum et paucorum Boemorum strenuitate presumens, cum prefatis tyrannis bellum et certamen inivit, et factus est miles in eodem bello, et duo dextrarii occisi sunt sub eo, et ipse ipso die triumphum in tercio dextrario obtinuit. Et de adversariis capti sunt ultra mille galeati et sex milia armatorum pedestrium, interfecti quoque multi sunt in eodem prelio, et Deus dedit victoriam Karolo in illa die de suis inimicis; et contrita sunt capita draconum in aquis multis et reliqui a facie Karoli fugierunt. Pater vero eius rex Iohannes magnum congregaverat exercitum filio in auxilium progressurus. Audito, quod filius eius felici potitus esset victoria, letatus est in filio in hiis, que dicta sunt sibi, et Deo, qui victoriam largitur, gracias referens Lombardiam provectus est, et per illam estatem fecit gwerram contra suos inimicos. 1333

Eodem [4]) anno Loketko, rex Polonie, moritur, cui successit in regno Kazymir, filius eius.

Eodem [5]) anno III kalend. Novembris Karolus, domini regis Boemie primogenitus, qui per XI annos absens fuit, de Longbardia reversus civitatem Pragensem ingreditur et a clero et a populo cum magna solempnitate et leticia suscipitur, et statim in brevi post hoc domum sive pallacium regale in castro Pragensi de miro et sumptuoso opere incepit construere. Item recipiens a terrigenis bernam seu collectam generalem, castra et bona, que pater suus obligaverat, redemit et impignorata recuperavit.

Eodem [6]) anno Iohannes, rex Boemie, eidem suo primogenito Karolo marchionatum Morauie contulit. Qui accipiens gubernacula regni Boemie et marchionatum Morauie multum se legaliter gessit in omnibus, ita ut ab omnibus pauperibus et divitibus nimio diligeretur affectu. Pacem eciam procurabat totis viribus in terris suis, latrones et fures undique persequendo. Pecunias eciam, quas percipiebat, partim transmittebat patri, qui, ut frequenter, in alienis morabatur partibus, et cum residuo bona obligata exsoluebat.

Eodem anno post recessionem filii sui de Lombardia rex Iohannes perdidit civitatem Lucanam per tradicionem Castrucii filii Castruczii, qui quondam factus dux ibidem per Ludwicum Bauarum. Sed rex Iohannes intrando per castrum cum suo exercitu recuperavit eandem et statim secutus est filium et ivit Luczemburgam; filius vero, ut premittitur, Boemiam.

Anno [7]) Domini MCCCXXXIIII pridie idus Iunii inclyta domina Blanczka, Philippi regis Francie soror ac conthoralis domini Karoli, marchionis Morauie, de Francia Boemiam ducta Pragense castrum ingreditur et ab universo clero atque populo letanter suscipitur. 1334

---

[1]) Tamže str. 408 a 409. — [2]) Tamže kap. XXIV, str. 409. — [3]) Tamže str. 410. Srovnej též Život císaře Karla IV, Prameny děj. č. III, str. 342 a 343. — [4]) Kronika Františka Pražského, Prameny děj. č. IV, kn. III, kap. I, str. 409. — [5]) Tamže str. 413 a 414. — [6]) Tamže str. 414. — [7]) Tamže kap. II, str. 414.

[d]) Ruk. generi.

1331 Eodem [1]) anno dominus Hinko, Olomucensis episcopus, moritur et in ecclesia Pragensi sepelitur, qui creavit et dotavit altare in honore sancti Materni cum bonis suis patrimonialibus. Cui successit in episcopatu Olomucensi Iohannes, prepositus Wissegradensis, frater regine Elizabeth a latere, vir magne industrie et multe discrecionis.

Eodem [2]) anno circa festum sancti Iacobi orta est discordia maxima inter clerum secularem et fratres mendicantes civitatis Pragensis occasione quarte funeralium. Cumque clerus secularis litteras apostolicas pro huiusmodi quarta in habenda ecclesiis coram populo publicaret, veniunt fratres ordinum mendicancium, litteras easdem de manibus aufferre conantur clericorum. Fit rumor maximus in diversis ecclesiis, et iam fratres a clero seculari, iamque clerus secularis a fratribus acriter verberantur. Multi ex utraque parte fuerunt in preliis huiusmodi vulnerati et graviter verberati. Fit magnum murmur et intolerabile scandalum in populo. Fratres ad sedem apostolicam appellant et clerici eorum appellacioni non deferunt, et sic se vicissim excommunicant. Tandem interveniente domino Iohanne, Pragensi episcopo, cuius interest incommoditatibus ecclesiarum occurrere, predicta discordia conquievit.

Eodem [3]) anno dominus Iohannes papa XXII in Avinione moritur et ibidem sepulture traditur anno pontificatus sui XIX°.

Eodem anno [4]) obiit magister Vlricus de Pabyenicz, doctor decretorum, qui providit et procuravit, quod in auroris singulis in Pragensi ecclesia missa de beata virgine cantaretur.

1335 Eodem [5]) anno Ludwicus Bauarus in contemptum ecclesie episcopum Herbipolensem et alios plures, quibus sedes apostolica de episcopatibus providit, temerario ausu de sedibus huiusmodi repulit et de ecclesiis illis suis providit et compulit prophanare. Et licet iste Ludwicus foret princeps crudelis et ecclesie sancte rebellis, nunquam tamen coegit aliquem prophanare. Sed cum papa generale in terris imperii posuisset interdictum, unumquemque clericum sue consciencie reliquit. Sed heu! omnes clerici tam seculares fuerunt sedi sancte rebelles et prophanarunt divina, exceptis fratribus Predicatoribus, qui saniori ducti consilio in locis suis interdictum servaverunt. Verumtamen iste Ludwicus, licet esset malus erga ecclesiam, in terris tamen imperii pacem bonam procuravit, et iusticiam reddidit unicuique expeditam, propterea a civibus imperii multum diligebatur. 1335

Eodem [6]) anno dominus Iacobus, presbyter cardinalis tituli sancte Prisce, abbas de ordine Cisterciensi, a sacro cardinalium collegio in summum pontificem eligitur et Benedictus papa XII appellatur.

Eodem [7]) tempore rex Iohannes filiam suam Annam copulavit Ottoni, duci Austrie, previa dispensacione apostolica, quia illa erat in tercia linea consanguinitatis; et carent heredibus.

Eodem [8]) anno rex Iohannes duxit sibi in coniugem Beatricem virginem, filiam ducis Burgundie, comitis Claremontis in partibus Gallie.

Eodem [9]) anno mortuo Henrico duce Karintie, qui scribebat se regem Boemie, successit illi in comitatu Tyrolis Iohannes, filius Iohannis, regis Boemie, qui duxerat filiam dicti Henrici, cuius se pater scribebat regem. Anna, filia regis [Boemie Wenceslai] premortua fuerat, et ipse duxit aliam de Brunzwik, ex qua generavit filiam nomine Margaretham, quam duxerat Iohannes, filius regis Iohannis Boemie.

Eodem [10]) anno IX kalendas Iunii nata est domino Karolo, marchioni Morauie, ex domina Blancza, sua coniuge, primogenita Margareta, quam postea tradidit Ludwico, regi Vngarie, que sine prole moritur.

Eodem [11]) anno VI idus Aprilis circa medium noctis facta est eclipsis lune, unde hyemps fuit aspera et estas pluviosa et frigida.

Eodem [12]) anno XIII kalendas Novembris Elizabeth, quondam Boemie et Polonie regina, relicta regis Wenceslai et Rudolfi, ducis Austrie, que appellabatur de Grecz, moritur et in Brunna in monasterio, quod ibi fundavit, sepelitur.

[1]) Tamže kap. II, str. 415. — [2]) Tamže kap. II (III) str. 415 a 416. — [3]) Tamže kap. IV, str. 417. — [4]) Tamže str. 417. — [5]) Tamže kap. IV, str. 417. — [6]) Tamže kap. VII, str. 420. — [7]) Tamže kap. VIII, str. 421. — [8]) Tamže str. 421. — [9]) Tamže kap. VIII, str. 421. — [10]) Tamže str. 421. — [11]) Tamže str. 421. — [12]) Tamže str. 421.

1355 Eodem anno Iohannes, rex Boemie, ante obitum Henrici ducis Wratislauiam misit Karolum primogenitum adversus Bolkonem, ducem Slezie, dominum in Münsterberg, qui devastavit sibi totam terram suam et civitatem Kanth in diocesi Wratislauiensi obtinuit. In qua reysa barones de Sternberg de Morauia cum pluribus nobilibus debellati sunt et capti, quia, qui eos conducere debebant, ipsos prodiderunt, et duxerunt per loca, ubi eorum inimicis fraudulenter eos tradiderunt. Nomina eorum: Arnoldus de Rachnow et Michalico de Borow, qui et porcionem cum illis perceperunt de huiusmodi tradicione.

Eodem [1]) anno Henricus, dux Slezie et dominus Wratislauie, moritur, et terre ipsius ad regnum Boemie devolvuntur, de quibus se Karolus, marchio Morauie, protinus intromisit. Sic postmodum rex Vngarie et rex Polonie promiserunt et iuraverunt iuvare regem Iohannem contra Ludwicum Bauarum imperatorem [e]) et contra duces Austrie, quia occupaverant contra Iohannem, comitem Tyrolis, filium suum, ducatum Karinthie, et ultra XX milia marcarum. Et e converso rex Polonie renuncciavit terre Slezie et ducibus et civitati Wratislauiensi, et ducibus [ee]) Oppolie, prout in littera desuper ibidem ista continetur.

Eodem anno rex Iohannes cum primogenito suo Karolo veniunt Vngariam et cum eodem rege pacis federa et amiciciam contrahunt, ubi inter alios tractatus ordinatum est, ita quod rex Iohannes receptis a Casmyro, rege Polonie, XX milibus marcarum, renuncciet titulo regni Polonie. Et ipse rex Polonie renuncciat omni iuri, et si quod potuisset sibi competere in civitate Wratislauiensi et in eius diocesi et in ducibus Slezie et Oppuliensi, prout in littera infra scripta clarius exprimitur. Et ab eo tempore rex Iohannes cessavit se scribere regem Polonie. Factaque est liga et unio inter regem Boemie et Karolum marchionem et regem Vngarie atque Kazimirum, regem Polonie. 1355

Eodem [2]) anno dominus Karolus iturus Vngariam venit de Burglino Pragam, et ibi nocte quadam dum quiesceret cum suis cubicnlariis et ignis arderet in camera et candele plurime, ecce! subito apparuit quidam spiritus immundus, qui acceptis cyphis proiecit hinc inde per cameram principis, cunctis videntibus, quia cyfi movebantur et in angulis resonabant ex collisione, spiritum tamen nusquam viderunt. Item postea supervenit ad eundem principem Matyas, capellanus domini Iohannis, comitis Tyrolis, fratris sui, [f]) eumque petivit, ut procederet versus Tyrolis et regeret terram illam pro fratre suo, qui adhuc iuvenis erat, et sibi in omnibus vellet prosperare, et ex parte spirituum, qui Krzetky dicuntur, dixit, quod illi essent spiritus, qui fecerant insultum in camera, ut prefertur.

---

[1]) Tamže str. 421 a 422. Srovnej též: Život Karla IV, Prameny děj. č. III, str. 350. — [2]) Život cís. Karla IV, Prameny děj. č. III, str. 350.

[e]) Ruk. imperii. — [ee]) Rukopis má: duces. — [f]) Ruk. má toto znění: fratris sui, qui ex parte spirituum, qui Krzetky dicuntur, ut procederet atd. až k slovu prosperare, et dixit, quod illi essent spiritus, qui atd.

LIBER TERTIUS.

1336 Anno [1]) Domini MCCCXXXVI Beatrix, coniunx regis Iohannis, Boemiam ingreditur et corona regni Boemie coronatur.

Eodem [2]) anno Karolus, marchio Morauie, venit in auxilium fratri suo Iohanni, duci Karinthie et comiti Tyrolis, quem duces Austrie pro huiusmodi terris graviter impugnabant.

Eodem [3]) anno Ludwicus Bauarus, iam non occultus sed manifestus inimicus Boemorum, mittit legatos suos ad regem Iohannem et [f*]) terram et civitatem Egrensem sibi restitui appositis minis expostulat. Sed nuncii vacui et spe sua frustrati ad propria redeunt.

Eodem [4]) anno cum duces Austrie ab impedimentis Iohannis, ducis Karintye, filii regis Boemie, nollent desistere, rex Iohannes congregato maximo exercitu terras eorundem ex ista parte Danubii invasit et devastavit, igne cremando civitates et villas, et multas eorum obtinuit municiones. Nobiles plures cepit et dampna irrecuperabilia eis intulit. Porro duces Austrie, qui in campis cum maximo iacebant exercitu, timore perterriti a facie regis Boemie fugierunt. Intellexerant enim, et sic fuerat condictum, quod die crastina, hoc est sequenti die post festum Georgii, rex cum eisdem celebrare voluit bellum, unde quamvis multo plures essent, tamen quia audaciam regis Boemie et sue gentis timebant, ut prius sepius fuerant experti, retrorsum cum vituperio abierunt. Rex vero Boemie in municionibus ac civitatibus Austrie, quas acquisiverat, collocatis viris bellicosis Pragam cum triumpho reversus est. Et quia pro stipendiariis pecuniis indigebat, cepit 1336 excogitare diversos modos conquirendi pecunias, monasteria et civitates talliando, ungeltum, quod prius nunquam auditum fuerat, recipiendo de vino et sale per totum regnum; bernas eciam seu regalem collectam sepius recipiendo a suis Boemis. Propterea multi adversus ipsum clamabant, sed quid clamarent, ignorabant. Nonne melius fuit dare partem pecunie cuilibet, quam regnum destrui per hostes et vastari? Providerat enim rex Iohannes, quod licet ex omni parte terre sue haberet principes inimicos, utpote Ludwicum Bauarum, qui potentissime regabat imperium, duces Austrie, marchionem Brandeburgensem, filium Ludwici, marchionem Misnensem, regem Polonie, duces Slezie plures, et nunquam aliquis eorum presumpsit invadere fines regni Boemie vel intrare, sed ipse rex [eos; nam] [g]) omnes circumsedentes principes ipsum regem et suam gentem maxime timebant, quia, ut dicitur, audaces fortuna iuvat.

Eodem [5]) anno ipse rex fecit fodi in synagoga Iudeorum Pragensium et invenit plura milia marcarum, sed malo ductus consilio, et precipue per suos Reynenses, qui sibi adherebant, illectus, Dei timore postposito fecit fodi in ecclesia Pragensi penes sepulcrum sancti Adalberti et in capella divisorie, sperans aliquid invenire, sed spe sua frustratus imagines [6]) XII apostolorum, que pro sepulcro sancti Wenceslai fuerant per filium suum Karolum et de fidelium elemosina fabricate, abstulit et asportavit.

---

[1]) Tamže kap. IX, str. 422. — [2]) Tamže str. 422. — [3]) Tamže str. 422. — [4]) Tamže str. 422 a 423. — [5]) Tamže str. 423. — [6]) Tamže kap. X, str. 425.

[f*]) Ruk. ut. — [g]) Slov: eos; nam nemá rukopis.

1336 Nec divina ulcio defuit; permittente enim Deo, qui suam et sanctorum suorum iniuriam ulciscitur, ipso die, quo hec facta sunt, quidam potens miles de Reno, qui in huiusmodi actu nephario primus et precipuus consiliarius fuit, a quodam inopinate occiditur in civitate Pragensi. Rex autem Iohannes, qui usque ad hec tempora dolorem oculorum passus est, deinceps omnio excecatus est, et non vidit lumen diei usque ad diem mortis sue. Neque contra divinam voluntatem, qui permiserat hoc factum, non dubitatur. Nec eum potuerunt iuvare, nec curare aliqui medici, quos de diversis partibus, eciam de paganismo advocaverat, quorum aliquos postea fecit in aqua dimergi. Simulabat se tamen idem rex videre, cum non videret, et multi, qui ipsum intuebantur, cecitatem ipsius non consideravere, quia omnia facta sua taliter disponebat, ut videre crederetur.

Eodem anno rex Iohannes in Morauia cum regibus Vngarie et Polonie habuit concilium, et duces Austrie iterum invadere disponunt.

Eodem tempore [1]) Iohannes, episcopus Pragensis considerans, quod vigilia Epiphanie Domini, et sancti Viti, quas sui predecessores mandaverant sub pena excommunicacionis ieiunari, male ieiunabantur. Volens consulere animarum saluti, huiusmodi mandatum de ieiunando relaxavit et sentencias sustulit. Successor vero suus, dominus Arnestus, primus archiepiscopus Pragensis, licet solus easdem vigilias ieiunaret, necessitatem tamen ieiunandi aliis imponere noluit, sed quemlibet suo arbitrio reliquit.

Eodem [2]) anno cum circa festum sancti Iacobi rex Iohannes cum suo exercitu terram Austrie intrasset, et ipsam graviter depopularetur, audiens hoc Ludwicus Bauarus congregato similiter magno exercitu hostiliter invasit generum regis Boemie, Henricum ducem Bauarie. Quod cum pervenisset ad noticiam regis Boemie, mox derelicta Austria cum tota gente properat in auxilium genero suo et in brevi perveniens ad illum castra metatus est penes monasterium, quod Aldirspach nominatur. Et cum exercitus regis Iohannis et ducis Henrici in eodem loco contra exercitum Ludwici iacuissent XII diebus et multa 1336 hinc inde particularia prelia fuissent commissa, ecce Ludwicus cum Ottone, duce Austrie, ea nocte in cuius crastino debuit bellum committi, licet multo maiorem haberet exercitum, fugit et transivit per Pathauiam versus Lynczam, volens per illam viam calide subintrare Boemiam. Ut autem rex Boemie, qui adhuc in predicto loco permanebat, versuciam Bauari et Ottonis cognovit, movit exercitum suum versus Boemiam cum Henrico, genero suo, ingressum Ludwici et gentis sue prohibere volentes. Ubi autem pervenisset ad Ludwicum, quod regi Boemie denudatum esset consilium suum, et fuerat premonitus, intencione sua frustratus, disperso exercitu rediit ad propria. Otto autem dux Austrie videns, quod nec per Ludwicum neque per alios proficere potuit, trewgas pacis cum rege Boemie inivit et mediante rege Vngarie talis inter eos intervenit concordia, ut Iohanni, filio regis Boemie, comitatus Tyrolis, ducibus vero Austrie pars ducatus Karinthie debeat remanere et aliqua castra Karinthie.

Anno [3]) Domini MCCCXXXVII rex Iohannes 1337 mitigata gwerra, quam habuit cum ducibus Austrie, assumptis secum filio suo Karolo et genero suo Henrico, duce Bauarie, transeunt versus Prussiam. Mirabile quidem est, quod non sufficiebant eis gwerre cum suis vicinis, et illis non plene placatis, ymmo terris suis adhuc sub custodia derelictis, omnes procedunt ad inpugnandum infideles. Sed yemps calida eorundem principum transitum impedivit. Nam paludes congelate non sunt, unde reverti coguntur ad propria.

Eodem [4]) anno natus est filius regi Iohanni ex Beatrice, consorte sua, cui nomen in baptismo imponitur Wenceslaus, quem postea frater suus Karolus ad imperium promotus fecit ducem Luczenburgensem. Hic postea ducens filiam ducis Brauancie, relictam comitis Holandie et Hanonie, factus est dux eiusdem terre Brauancie.

Eodem [5]) anno in mense Iulio quedam stella, que cometa dicitur, fere per unum mensem apparuit, quam inopia bladi subsequitur et vini.

Anno [6]) Domini MCCCXXXVIII Deus omni- 1338 potens, qui in sanctis suis est gloriosus, in sacramento quoque sui preciosi corporis dignatus est

[1]) Tamže kap. IX, str. 424. — [2]) Tamže kap. X, str. 424. — [3]) Tamže kap. XI, str. 425. — [4]) Tamže. — [5]) Tamže str. 426. — [6]) Tamže kap. XII, str. 426.

1338 gloriosior apparere. Nam in diversis locis corpus Christi miraculis claruit gloriosis. In civitate Pragensi ecclesia sancti Andree exusta est igne totaliter, sed corpus Christi in pixide cum suis panniculis permansit omnino illesum miraculose. Item in Pnewicz prope Chutnam iuventum est corpus Christi sub arbore, quod claruit miraculis ibidem, ut referunt plurimi; nam mulier quedam, que per IX annos languida in corpore fuerat et muta, illuc adducta sanata est. Item vir quidam, qui per currum et rotas graviter lesus et in membris contractus fuerat, ibidem adductus sanitatem pristinam rehabuit.

Eodem anno in civitate Gurzym iuventum est corpus Christi cruentatum, et communis referebat fama, quod Iudei denuo martirizaverunt illud. Ad illa ergo loca fiebat maximus concursus hominum, et Iudei fere in omnibus partibus trucidabantur.

Eodem anno in vigilia translacionis sancti Wenceslai creator omnium Deus propter merita eiusdem sancti miraculum in civitate Pragensi ostendere dignatus est. Nam viri quidam in arte balistariorum eruditi inter se conferebant, dicentes: Die crastina celebrabimus festum sancti Wenceslai, patroni nostri: inter quos erat unus Theotunicus, qui blasphemando eis respondit: Illius rustici festum non celebrabo. Mox idem, cum hec verba protulisset, illico mutus effectus est, et cecidit timor super omnes, qui hoc audierant. Die altera, hoc est in festo translacionis, adducunt huiusmodi mutum et deponunt ante sepulcrum sancti Wenceslai et orabant pro ipso Deum et sanctum martirem. Cumque allatum caput sancti Wenceslai et eiusdem muti capiti superpositum fuisset, mox ipse, qui mutus fuerat, aperuit os suum et perfecta voce magnificabat Deum et sanctum Wenceslaum, cuius meritis se fatebatur liberatum.

Eodem anno [1]) tempore estivali venerunt Boemiam locuste per turmas et in maxima quantitate, que inter solem et terram volantes faciebant umbram; ubicumque autem ceciderunt in campis, bladum, fenum, arbores et alia terre nascencia penitus destruxerunt et maxima hominibus dampna intulerunt, ita ut specialis plaga Dei et permissio putaretur. Fuerunt eciam in aliis terris et similia ac maiora
fecerunt. Finaliter Deo propiciante post multa in- 1338
commoda nobis illata versus plagam septemtrionalem recesserunt. Et referebat dominus Karolus imperator, quia eo tempore [2]) in Austria in Winna vidit locustas ad latitudinem trium mil[l]iarium et longitudinem quinque mil[l]iarium, et quando deponebant se ad terram, fuerunt in spissitudine ad duas palmas, et volatus earum fuit cum maximo sonitu ex alis ipsarum, et fetor ex eis prorumpebat validus et magnus, et alas habebant quasi depictas.

Eodem anno mortua est Anna, filia regis Iohannis, quam habuit Otto, dux Austrie, et similiter ipse Otto in brevi, videlicet infra sex septimanas.

Anno [3]) Domini MCCCXXXIX in crastino oc- 1339
tave sancti Petri et Pauli circa horam vesperarum
sol eclipsim passus est.

Anno [4]) Domini MCCCXL rex Castelle, rex Na- 1340
uarrie et rex Maioricarum congregati in unum habuerunt conflictum cum paganis et Deo adiuvante obtinuerunt victoriam, et infiniti ex gente paganorum mortui sunt.

Eodem [5]) anno dominus Iohannes, episcopus Pragensis, consecrauit chorum monasterii sui in Rudnicz in die Assumpcionis beate Virginis.

Anno Domini [6]) MCCCXLI Kazymirus, rex Po- 1341
louie, habuit gwerram cum Ruthenis et Lytwanis infidelibus, qui venerant ad occupandum regnum et terras Polonie et Deo propicio recesserunt post tempus breve.

Eodem anno dux Luthwanorum accersiri fecerat ad se X sacerdotes et christianos plurimos, cupiens tandem christiana fide imbui. Sui hoc considerantes ipsum ducem veneno intoxicarunt.

Eodem anno Ludwicus Bauarus, occupator imperii, omni malicia et dolo plenus iniquitatem meditatus est in cubili suo, astititque vie omni non bone. Maliciam et fraudem excogitavit, qualiter fraudulenter et sub dolo matrimonium inter Iohannem, ducem Karinthie, comitem Tyrolis, filium regis Boemie ex una, et filiam olim Henrici, ducis Karinthie, legittime contractum et copula carnali ante plures annos consuma-

[1]) Tamže str. 427. — [2]) Viz Život císaře Karla IV, Prameny děj. č. III, str. 355. — [3]) Kron. Františka Pražského kap. XII, str. 427. — [4]) Tamže kap. XIII (V), str. 528. — [5]) Tamže kn. I, kap. XXXI, str. 385. — [6]) Tamže kn. III, kap. XIV (VI), str. 430.

1341 tum,[h]) irritaret et destrueret ad hunc finem, ut filius suus primogenitus Ludwicus, marchio Brandeburgensis, illam sibi in coniugem acciperet et terram uxoris sue possideret et expulso Iohanne comitatum Tirolis occuparet. Sed res ista Iohannem regem et filium eius Karolum non latuit, unde ipsi sepissime visitarunt dictum Iohannem, comitem Tirolis, sibi consulentes, ut caute et circumspecte de suis ageret factis, quia Ludwicus predictus omne malum cogitabat. Iohannes vero, dux Karinthie et comes Tyrolis, suis baronibus plus, quam expediebat, credens, monita paterna et fraterna sprevit tanquam puer et totus iuvenis et talium inexpertus. Credebat enim, ut ex falsa suggestione suorum didicerat, quod pater eius veniens ad filium non nisi pecuniam et inpingnoracionem terre quereret. Cum tamen contrarium esset verum, ut rei experiencia docuit, quia eodem anno in die Animarum, dum Iohannes dux predictus de castro suo Tyrolis cum pauca gente ad spaciandum descenderet, nullum penitus haberet timorem de uxoris sue infidelitate aut baronum tradicione, ecce ipsa ducissa oblita sui proprii honoris se cum suis consiliaris clausit in eodem castro et familiam Boemicalem totam expulit et maritum venientem ad castrum non admisit. Turbatus autem dux ad alia voluit sua castra ascendere et fuit ubique prohibitus. Intelligens autem prodicionem et tradicionem esse factam, declinavit ad quendam nobilem, dominum Tegnonem de Villandera, cui frater eius, dominus Karolus, multa bona [fecit],[i]) et [ibi][i]) per aliquot dies latuit et abinde ad dominum Bertrandum, patriarcham Aquiliensem, pervenit, qui eundem ducem expulsum fere per menses quinque secum retinuit et honeste pertractavit et captata opportunitate Boemiam remisit. Et sic idem dux suam perdidit terram, qui plus alienis quam suis credidit.

Uxor vero eius deposito peplo crinale more virginum capiti suo inposuit et asserens mendaciter, prout postea rei experiencia docuit, Iohannem, suum conthoralem, fuisse impotentem, 1342
Ludwico Brandeburgensi, prout Ludwicus Bauarus ante plura tempora disposuerat, nupsit. Post plura tempora Ludwicus ipse ex eadem genuit filium et tactus perpetuo dolore ac morbo incurabili pedum, qui vocatur lupus, miserabiliter mortuus est. Sed et, ne semen iniquum sibi superesset, filius eius de malo matrimonio procreatus post hec in brevi moritur. Ducissa vero predicta funesta iusto Dei iudicio postea dictam terram perdidit et in miseria dies suos finivit.[1]) Terra autem predicta ad manus ducum Austrie pervenit, qui postmodum pro eadem multas cum filiis Bauari discordias habuerunt. Iohanes autem dux expulsus hiis temporibus in Boemia permansit, cui pater suus de statu competenti providit. Interim eciam ex quadam libera genuit filium, postea prepositum Wissegrandesem factum, cui nomen Iohannes, et sic vicium impotencie sibi falso ascriptum expurgavit.

Eodem[2]) anno Margaretha, filia regis Io- 1341
hannis, relicta olim Henrici ducis Bauarie, post mortem Iohannis sui primogeniti Boemiam revertitur et licet invita et renitens Kazymiro, regi Polonie, desponsatur, et quia, ut dicit scriptura: Invite nupcie malos solent exitus habere, ipsa Margaretha tacta infirmitate longa et maxima, antequam convenirent, tercia die ante festum sancte Margarethe in civitate Pragensi moritur, et in Aula Regia sepelitur, et conversum est festum nupciarum in luctum et lamentum.

Eodem[3]) anno Iohannes rex Boemie, zelo accensus devocionis, licet videretur vir mundanis actibus totaliter implicatus, utpote, qui in torneamentis et aliis militaribus exerciciis nimium delectabatur, salutis tamen proprie non immemor, predecessorum suorum, regum ac ducum Boemie, sequens vestigia, ad laudem Dei omnipotentis et gloriose virginis Marie, genitricis Domini nostri Ihesu Christi, fundavit monasterium sub monte Petrino prope civitatem Pragensem Minorem et exstruxit de miro et laudabili opere,

[1]) Ludvík vévoda Bavorský a markrabě Brandenburský zemřel dne 17 září 1361, Mainhard III. syn jeho a Markéty Tyrolské, zemřel dne 13 ledna 1363 a Markéta r. 1369. — [2]) Srovn. kron. Františka Pražského kn. III, kap. XIV (VI), str. 431. — [3]) Srovn. tamtéž str. 432.

[h]) Ruk. consumatum. — [i]) Ruk. nemá.

1341 et in eodem collocavit fratres Carthusiensis ordinis, quibus providit de censibus et vite necessariis sufficienter, quorum eciam ecclesiam libris, ornatibus et clenodiis decentissime decoravit.

Eodem [1]) anno occisus est inquisitor hereticorum ad sanctum Clementem in Praga, vir bonus et utilis ecclesie Dei, per quosdam hereticos, qui ad ipsum venerant, simulantes se illi velle confiteri.

1342 Anno [2]) Domini MCCCXLII calido vento Australi preambulo, quem pluvia quasi vernalis fuit subsecuta, post durissimam hyemem et gravissimam, in qua multitudo hominum in pluribus terris fuit extincta, factum est grande diluvium per impetum aque nivalis et pluvialis, et propter ingentem molem glaciei et spissitudinem ruptus est pons lapideus Pragensis in pluribus locis, et ita, ut vix quarta pars remaneret. Omnia molendina eorum et obstacula destructa sunt, et plures ville in littore cum hominibus et animalibus perierunt. Et quia inopinate et repente factum est diluvium, vise sunt domus cum hominibus molendina cum suppellectilibus, infantes cum cunabulis natantes, quibus nullus succurrere poterat. Et facta sunt dampna irrecuperabilia ex inundacione huiusmodi, et precipue propter rupturam pontis Pragensis. Tunc enim primo homines intellexerunt, quod tam grande et arduum bonum perdiderunt. Fit quoque labor magnus et periculum in navigando, et meror pauperum naulo carendo. Corruit autem ipse pons ipso anno in die sancti Blasii in ipsa nocte, et pons lapideus in Drzezden super eodem flumine corruit.

Eodem anno de mense Aprili Iohannes, dux Karinthie, expulsus venit Boemiam, et amplius non est reversus Karinthiam neque [k]) ad comitatum Tyrolis, quia Ludwicus, marchio Brandeburgensis, terram eius et coniugem occupabat contra Deum et iusticiam.

1343 Eodem [3]) anno Karolus, domini regis Boemie primogenitus, marchio Morauie, zelo devocionis accensus, accedente ad hoc assensu patris sui Iohannis, regis Boemie, ac venerabilis patris Iohannis, episcopi Pragensis, et capituli eiusdem Pragensis ecclesie, in capella regali Omnium Sanctorum in castro
Pragensi creavit collegium, videlicet prepositum, de- 1343
canum et XI prebendas ac X ministros, quibus large providit, quorumque ecclesiam multis sanctorum reliquiis et aliis clenodiis largiter decoravit, volens et decernens, ut presentacio prepositure et prebendarum ad ipsum et successores suos, reges Boemie, eleccio vero decani ad capitulum eiusdem collegii debeat spectare. Quam creacionem et ereccionem dominus papa Benedictus XII suis litteris bullatis approbavit et confirmavit.

Eodem [4]) anno idem Benedictus papa XII in 1342
die sancti Marci migravit de hoc seculo et in Auinione sepelitur. Die quoque X post eius obitum cardinales eligunt in summum pontificem venerabilem patrem, dominum Petrum, cardinalem Rothomagensem, cui nomen imponitur Clemens papa VI, maximus amicus regis Boemie et filii sui Karoli et omnium de terra eorundem principum existencium clemens exauditor. Multum enim iste papa regem Boemie et suos diligebat et specialibus favoribus prosequebatur; magnam enim noticiam et amiciciam habuit domini regis et filii sui Karoli, dum adhuc abbas et archiepiscopus esset, unde et eosdem miro affectu prosequebatur.

Eodem anno nata est domino Karolo filia ex domina Blancza nomine Katherina, quam tradidit domino Rudolfo, duci Austrie, quo defuncto tradidit Ottoni, marchioni Brandeburgensi, quam baptizavit Iohannes, episcopus Pragensis.

Anno [5]) Domini MCCCXLIII in octava sancto- 1343
rum Innocentum venerabilis pater Iohannes IIII, episcopus Pragensis XXVII, viam carnis universe est ingressus, bonam post se famam relinquens, ut in precedentibus scribitur. Et post magnificas exequias in Pragensi ecclesia penes altare sancti Siluestri, quod ipse adhuc vivens exstruxerat et magnifice dotaverat, sepelitur. Post cuius obitum die XI^a canonici Pragensis ecclesie convenientes in unum invocata Spiritus Sancti gracia honorabilem virum dominum Arnestum, pro tunc decanum Pragensem, in episcopum sibi, paucis tamen discordantibus, elegerunt. Erat autem iste electus filius quondam domini Arne-

[1]) Tamže str. 432. — [2]) Tamže kap. XV (VII), str. 433. — [3]) Tamže kap. XI, str. 436. — [4]) Tamže str. 435. — [5]) Srovnej tamže kap. XVI a XVII, str. 436—438.

[k] Ruk. usque.

1343 sti de Pardubicz, strenui militis, vir elegantis stature et corpore decorus, omnium morum honestate preditus, in iure canonico licenciatus, affabilis omnibus et benignus.

Et quia hiis temporibus archiepiscopus Maguntinus, tunc metropolitanus ecclesie Pragensis, pro eo, quia Ludwico Bauaro per sedem apostolicam dampnato adherebat, fuit una cum eodem Ludwico maiori sentencia excommunicacionis innodatus et processibus papalibus involutus, ideo novus electus ad petendum munus confirmacionis et consecracionis sue dirigit ad curiam Romanam versus Avinionem. Quem Clemens papa VI benigno favore suscipiens eleccionem ipsius canonicam ac iustam fore decernens et approbans, ipsum dominum Arnestum electum fecit consecrari in episcopum ecclesie Pragensis per dominum cardinalem Portuensem, quem domini cardinales alii cum magna reverencia et affectu sincero ad osculum pacis suscipientes in omnibus suis agendis benignissime pertractaverunt.

Porro venerabilis pater dominus Arnestus, episcopus Pragensis, expeditis negociis suis pro omni sua voluntate, acceptis litteris bullatis sue confirmacionis ad sedem propriam cum ingenti leticia revertitur, quem venientem plebs sua, clerici et layci, processionaliter cum reliquiis solempniter suscipiunt, et in sede episcopali cum iocunditate et gaudio collocant. Sed et rex Boemie, et filii eius Karolus atque Johannes, omnesque barones et regni magnates de eiusdem novi episcopi felici reditu et suis prosperis successibus exultant omnes unanimiter et gratulantur. Denique novus[l] iste episcopus Pragensis filiorum suorum corda infirma ad rectitudinem vite erexit et ad viam salutis eterne opere, exemplo et sua doctrina sana direxit. Pontificali namque decoratus infula talem se exhibuit, ut ab hominibus magnis et parvis nimium amaretur et affectu paterno veneraretur.

Eodem[1]) anno Karolus, domini regis Boemie primogenitus, marchio Morauie, cupiens obtinere in celestibus pro terrenis retribucionem sempiternam, 1344 ad honorem Dei omnipotentis et beate genitricis eius virginis Marie, atque sanctorum martirum, patronorum ecclesie pragensis, Viti, Wenceslai atque Adalberti et omnium sanctorum, et specialiter propter divini cultus augmentum ac decorem ecclesie Pragensis, in qua idem princeps sibi et suis elegit sepulturam, creavit in ipsa Pragensi ecclesia de novo et dotavit collegium mansionari[or]um, videlicet XXIIII personas, quorum XII tenentur esse presbyteri, VI diaconi, VI subdiaconi, qui singulis diebus sub nota cantare tenentur horas, videlicet matutinas, in crepusculo, aliasque horas, et missam in diescente de beata Virgine, secundum ordinem et rubricam ipsorum. Et hec fecit propter miraculum, quod ipse viderat in Tarencio, de quo infra ponetur. De illa autem regula temporibus suis facta est ecclesia in Tharencio per eundem principem, et tercia ecclesia in civitate Nuremberga, quarta in civitate Wratislauiensi per Przeczlaum, episcopum loci, quinta[m] per dominum Petrum,[2] episcopum Magdeburgensem, ibidem in Magdeburga, sextam dominus Iohannes, marchio Moranie, germanus domini Karoli, in monasterio fratrum Augustinensium in Brunna. Quibus tamen mansionariis Pragensibus ipse princeps Karolus providit[n] de sufficienti sustentacione et ornatibus et clenodiis ad divinum cultum spectantibus. Et voluit, ut presentacio ad precentoriam et maiores mansionarias ad regem Boemie pertineret, minorum vero mansionariorum collacio ad precentorem spectaret, et tam precentor quam mansionarii omnes decani Pragensis correccioni subiacerent. Huiusmodi creacioni, dotacioni et ordinacioni ipsius collegii, quibus dominus Arnestus, episcopus et capitulum ecclesie Pragensis suum assensum prebuerunt, dominus Clemens papa VI suis litteris bullatis confirmavit, approbavit et ex certa sciencia ratificavit.

Hiis[3]) temporibus orta est discordia non 1339 modica inter Iohannem, regem Boemie, ex una, et episcopum et capitulum ecclesie Wratislauiensis parte ex altera. Rex etenim Boemie occupa-

[1]) Tamže kap. XVIII, str. 438. — [2]) Petr Jelito byl arcibiskupem v Magdeburku od r. 1372 do r. 1381, načež se stal biskupem Olomouckým. — [3]) Srov. o tom pojednání C. Grünhagena: K. Johann von Böhmen u. Bischof Nanker.

[l]) Ruk. má novus iste novus episc. — [m]) Ruk. má quintam a sextam. — [n]) Ruk. má pravidit.

1339 verat quedam castra iam dicte ecclesie. Unde canonici singuli recedentes de loco, totam diocesim Wratislauiensem posuerunt sub interdicto; regem vero publice excommunicatum denuncciaverunt. Intelligens igitur rex, quia huiusmodi discordia papam non lateret, et advertens, quod inter ipsum et episcopum ac capitulum prefatos nullus alius nisi papa concordiam facere posset, versùs curiam Romanam ipse et Karolus, eius primogenitus, marchio Moranie, dirigunt gressus
1340 suos. Qui dum per dominum papam et cardinales benigne fuissent suscepti et honorifice pertracti, inter alios tractatus facta est concordia per dominum papam inter regem Boemie et ecclesiam Wratislauiensem, et restituta sunt ipsi ecclesie omnia, que ei fuerunt ablata, et absolutus est rex Iohannes ab excommunicacione, et reconciliati sunt ei canonici, et omnis discordia deinceps conquievit.

1344 Inter alia eciam tractaverunt prefati principes cum domino papa et collegio cardinalium, qualiter Ludwicus Bauarus, qui occupabat imperium, scismaticus et inimicus ecclesie, propter suam inobedienciam et rebellionem ab imperio deponeretur, ymmo verius iam suìs malefactis exigentibus privatus huiusmodi dignitate nuncciaretur, quodque alius princeps katholicus, qui ecclesiam Romanam tueretur et defensaret, in locum ipsius scismatici canonice eligeretur.

Verum quia Maguntinus, qui erat de comitibus de Wirczenburg [1]) archiepiscopus in tantum contra sedem apostolicam suam levaverat cervicem, ut predicto Ludwico in omnibus suis iniquitatibus manifeste daret consilium contra Romanam ecclesiam auxilium quoque et favorem, et sicut Ludwicus sic ut iste Romanam ecclesiam persequebatur, et non episcopus, sed publicus censeretur ecclesie sancte inimicus, quare papa de consensu cardinalium dictum episcopum Maguntinum ab episcopatu deposuit et ab omni dignitate degradavit. Ut autem negocium eleccionis novi regis Romanorum processum haberet, ne eciam ecclesia Maguntina pastore legittimo diucius careret, de eadem ecclesia dominus papa de consensu cardinalium providit domino Gerlaco, filio comitis de Nassaw, ad instanciam regis Boemie et filii sui primogeniti pro eodem attente supplicancium.

Propterea dominus papa de consensu tocius 1344
collegii Romane ecclesie ad instanciam domini Karoli (quia rex Iohannes nondum fuerat inimicus dicti Maguntini, neque ipsum diffidaverat, ideo contra ipsum noluit agere, sed dominus Kàrolus impetravit ereccionem ecclesie Pragensis) et ad preces principum et instanciam ecclesiam Pragensem, que hactenus iure metropolico ecclesie Maguntine subiecta erat, absolvens ab omni obediencia ac subieccione ecclesie Maguntine in metropolitanam et archiepiscopalem erexit et sublimavit, eique ecclesiam Olomucensem, quam similiter ab obediencia ecclesie Maguntine prius absolvit, nec non monasterium Luthomislense, de quo novum episcopatum fieri decrevit, pro suffraganeis ecclesiis subiecit. Insuper dominum Arnestum, hactenus episcopum, nunc vero archiepiscopum Pragensem fecit, constituit et ordinavit, mittens eidem pallium archiepiscopale, in quo plenitudo dignitatis et nominis archiepiscopalis consistit.

Postremo dominus papa devictus instancia domini Iohannis, regis Boemie, scripsit principibus ecclesiasticis et secularibus electoribus imperii, ut non obstante contradiccione aut rebellione Ludwici scismatici ad futuri regis Romanorum eleccionem procederent canonice, quia ecclesia Romana diucius defensore ac advocato carere non posset, alioquin protestabatur dominus papa de suo interesse. Postmodum papa monuit principes electores, ut iudicarent, quomodo et qualiter Ludwicus creaverat antipapam et matrimonii vinculum inter Iohannem, comitem Tyrolis, filium regis Iohannis, et suam coniugem legittimam disolverat propria authoritate. Qui electores convenientes in unum iudicarunt Ludwicum propter predictos excessus digne deponendum ab imperio et deposuerunt ipsum. Et deposito eo ab imperio dominum Karolum elegerunt, ut sequitur, in anno secundo. Prefati

---

[1]) Jindřich III, hrabě z Virneburgu, který r. 1346 od papeže byl sesazen a na jeho místo Gerlach z hrabat Nasovských arcibiskupem jmenován.

1344 igitur principes, Iohannes, rex Boemie, et primogenitus eius Karolus, marchio Moravie, dispositis negociis in curia Romana pro omni sua voluntate, recepta licencia a domino papa et cardinalibus eius cum magna leticia reversi sunt ad propria.

Cumque [1]) pallium archiepiscopale allatum esset Pragam, et dominus Arnestus prefatus in dominico die proximo,[o]) qui dominicam primam Adventus precedebat, die eodem cum omni solempnitate, qua decuit, fuisset investitus, facta est leticia magna ac maxima in ecclesia Pragensi. Clerus Te Deum laudamus, populus autem Kyrie eleison iocunditer resonabant. Demum novus archiepiscopus Pragensis, nec non Iohannes, rex Boemie, atque filii eius duo, Karolus et Iohannes, et magna multitudo prelatorum atque nobilium exeuntes de Pragensi ecclesia veniunt ad locum efossum et pro fundamento novo preparatum. Fossam isti quatuor, videlicet archiepiscopus, rex et duo filii eius intrant et ad yma descendunt, positoque cum ea reverencia, devocione, quibus decuit, primario lapide pro nova ecclesia edificanda de fovea tandem letantes exeunt, choro Te Deum laudamus cum iubilo cantante. Ibidem dominus Iohannes, rex Boemie, de consensu dictorum filiorum suorum dedit atque donavit decimam omnium proventuum de urbora montis Chutne perpetuis temporibus pro fabrica Pragensis ecclesie convertendam, et suis huiusmodi donacionem patentibus litteris roboravit.

1345 Eodem [2]) anno tempore authumpnali Iohannes, rex Boemie, Ludwicus rex Vngarie, Karolus primogenitus regis Boemie, item comes Holandie, et multi alii principes in manu forti processerunt versus Prussiam contra Lyttuanos, sed quia aura fuit mollis et indisposita spe fraudati sua sani tamen ad propria remearunt. Et fuerunt ante castrum Belyn et Pyest et multa dampna paganis intulerunt, sed propter mollem auram redierunt.

Anno [3]) Domini MCCCXLIV Bolko, dux Swidnycensis, captivaverat quendam militem, vasallum regis Boemie, et positum ad turrim fame mori fecit. Propterea rex cum duobus filiis suis, Karolo et Iohanne, atque domino Arnesto, primo archiepiscopo Pragensi, congregato magno exercitu terram eiusdem ducis ingressi ignis incendio devastant per omnia et ante civitatem Swidnycz collocant sua castra, cuius suburbia usque ad portas cremaverunt. Abinde applicant exercitum ad civitatem munitissimam Landeshut eiusdem ducis, quam undique circumdant et sine Marte acquirunt. Acta sunt hec circa festum beati Georgii.[4]) Demum factis trewgis pacis cum eodem duce, licet multa sibi dampna intulissent, ad propria nostri principes leti redierunt. 1345

Interea Kazymirus, rex Polonie, quia ipsi erat duci Swydnicensi avunculus, intelligens, que facta sunt, congregato valido exercitu suorum nec non Vngarorum atque Lytwanorum terram ducis Oppauie feodali iure subiectam regi Boemie incipit invadere hostiliter et vastare. Tunc rex Iohannes cum predictis filiis suis, licet ex omni parte terrarum circumiacencium haberent inimicicias, congregantes magnum exercitum versus Cracouiam procedunt,[5]) regis Polonie terras, villas et oppida cremando et funditus evellendo.[p]) Quorum adventum rex Kazimirus, qui cum gente sua et Vngaris de civitate exiverat, presciens, cum sua gente fugit ad civitatem Cracouiam, et contentus est muros eiusdem ab impetu hostium defensare. Sed et plurimi ex Vngaris usque ad CCCCC occisi sunt, et alii submersi in prima acie et congressu, et venientes hostiliter invaserunt, qui ineuntes cum illis conflictum durissimum, in quo conflictu Iohannes, filius regis Boemie, factus est miles, multos et innumerabiles de Vngaris in fuga et aliis gentibus occiderunt.

Deinde [6]) appropinquant civitati Cracouie et omnia eius suburbia in vigilia sancte Margarethe igne consumpserunt. Cumque ibidem trium dierum spacio continuassent, quia pro hominibus et equis victualia reperire non poterant, coacti sunt

[1]) Srovnej kron. Františka Praž. kn. III, kap. XVII, str. 437 a 438. — [2]) Srovnej: Život cís. Karla IV, kap. XVI, Pram. děj. č. III, str. 364. — [3]) Srovnej tamtéž kap. XVIII, str. 366. — [4]) 23 dub. — [5]) V červnu. — [6]) 12 čce.

[o]) Ruk. má proxima. — [p]) Ruk. má evellando.

1345 abinde recedere ad alia loca, que similiter rapinis et incendiis acriter destruxerunt.

Medio tempore, dum hec sic agerentur et principibus nostris ad vota omnia succederent, quidam nobiles Boemie, inter quos Czenko de Lipa erat primus, cum suis gentibus veniebant regi Boemie in subsidium non rogati, immo prohibiti, et castra metati sunt ante civitatem Bytom, et intrantes eandem tota die chorearum solaciis et ebrietatibus vacaverunt. Ad noctem vero exeuntes de civitate lassi et suffusi, incanti et sine armis absque quavis custodia membra dederunt requiei. Et ecce gentes regis Polonie de castro Bandyn ibi de prope irruerunt super istos, qui incaute dormiebant. Aliis fugam capientibus Czenkonem de Lypa cum suis captivaverunt, propter quam captivitatem et inordinatam vitam dicti Czenkonis, quam in captivitate Cracouie ducere didicerat, domus et dominium dominorum de Lypa, que ultra alios dominos barones regni Boemie et Moranie nimium excreverat, [q] periit et facti sunt aliis equales vel minores. Rex igitur Boemie audita captivitate 1345
suorum multum doluit et factis trewgis pacis cum suis adversariis et illis firmatis rediit ad propria.

Eodem [1]) anno rex Cypri habuit bellum campestre cum infidelibus, qui Turci dicuntur, et Deo auxiliante potitus est victoria.

Anno [2]) Domini MCCCXLV, die VII mensis Octobris fuit eclipsis solis circa eius ortum, similiter et eclipsis lune paulo ante hoc, [3]) que fuerunt signa magnarum novitatum. Nam regina Sicilie fecit et procuravit, ut dicitur, maritum suum Andream, regem Sicilie ac fratrem regis Vngarie, [interfici], [q*]) propter cuius mortem Ludwicus, rex Vngarie, terram illam ingressus multa milia hominum interfecit et mortem fratris sui absque omni misericordia vindicavit.

Eodem [4]) anno comes Holandie a Frizonis interfectus est, et multa milia hominum secum, et sic illo anno humanus sanguis in diversis locis multus effusus est.

---

[1]) Srovnej tamže kap. XIX, str. 439. — [2]) Tamže str. 440 a 441. — [3]) Zatmění slunce bylo r. 1345 dne 26 září a měsíce dne 12 září. — [4]) Tamže str. 441.

[q]) Ruk. má excreverant. — [q*]) Nemá ruk.

LIBER QUARTUS.

Incipit quartus liber cronice Pragensis.

Ad honorem Dei omnipotentis et beate virginis Marie, genitricis Domini nostri Ihesu Christi, atque sanctorum martirum Witi, Wenceslai, Adalberti et Sigismundi, patronorum nostrorum, incipit liber quartus cronice ecclesie Pragensis. Et merito hic liber sortitur locum [quartum],[r] quia in ipso tractatur de allacione corporis sancti Sigismundi, regis Burgundie, qui suis gloriosis virtutibus atque miraculis regnum Boemie adeo illustravit, quod eiusdem sancti fama et regni Boemie magnificencia per universum mundum divulgatur. Unde gloriosus hic martir digne quartus Boemorum patronus attestantibus signis et prodigiis innumeris, esse perhibetur.

Item in isto quarto libro tractatur eciam de ortu, operibus atque magnificencia invictissimi principis domini Karoli Quarti, divina favente clemencia Romanorum imperatoris semper augusti et Boemie regis, qui hoc nomine in ordine cesarum loco quarto Altissimi disponente providencia sortitus est.

Item in isto libro quarto tractatur de ortu, vita atque gestis serenissimi principis, domini Wenceslai Quarti. regis Boemie, filii prefati domini imperatoris, qui inter reges Boemie hoc nomine loco quarto meruit honorari.

Item tractatur in hoc libro de ereccione atque sublimacione ecclesie Pragensis atque dilatacione regni Boemie, nec non et multis aliis munificenciis, quibus divina clemencia terram nostram extollere et magnificare dignata est, ut in sequentibus patebit.

In superioribus scriptum est, quo anno, quo die et quo in loco natus sit dominus Karolus,[1] imperator Romanorum et Boemorum rex predictus, nunc breviter aliqua recapitulando percurramus, que et qualia egit in diversis mundi partibus et quanta perpessus est in iuvenili etate, antequam Romanorum et Boemorum regna atque dyademata adipisceretur. Voluit enim Deus famulum suum, quem toti[q] orbi preesse disponebat, prius probare diversis temptacionibus et periculis, ut tanquam aurum fornace examinatum mundatorem ac liberatorem suum ipse agnosceret et ex suis tribulacionibus ac pressuris ipse disceret, qualiter in solio universi orbis positus aliis opporteret compati et misereri.

Clementissimus princeps Henricus,[2] huius nominis septimus, Romanorum imperator semper augustus et Lucemburgensis comes, duxerat in uxorem Margaretham, filiam ducis Brawancie, ex qua genuit Iohannem primogenitum, qui, factus adolescens omnium virtutum ac morum honestate pollebat. Interea divina vocacione Wenceslaus secundus, Boemorum rex, qui fundavit monasterium Aule Regie, ab huius seculi ergastulo tollitur, qui post se, ut in superioribus narratur, unum filium, videlicet Wenceslaum, reliquit, et duas[3]) filias, Annam atque Elizabeth. Hic Wenceslaus, huius nominis tertius rex Boemie, in brevi post obitum patris in Olomuc oc-

[1]) Prameny děj. č. IV, str. 471 a 472. — [2]) Srovnej: Život cís. Karla IV, kap. III, Pram. děj. č. III, str. 339. — [3]) Správně čtyry.

[r]) Tak doplnili větu Pelzel a Dobrovský, ale slova toho nemá ruk. — [q]) Ruk. má: toto.

ciditur. Per cuius transitum regnum Boemie herede masculini sexus orbatur.

At Henricus, dux Karinthie et comes Tyrolis, qui habebat coniugem Annam, filiam regis Wenceslai supradictam, audita morte sororii sui intravit manu potenti terram Boemie et eam pro aliquo tempore obsedit. Videntes autem terrigene, quia undique molestabantur[q*]) et nullam haberent [pacem][r]) a prefato duce Karinthie, qui eciam se scribebat regni Boemie defensorem, miserunt suos ambasiatores solempnes ad Henricum imperatorem supranominatum postulantes, ut filia regis Wenceslai nomine Elizabeth, virgo elegans atque formosa, suo copulareter filio primogenito Iohanni, qui regnum Boemie possideret. Quod cum factum esset, ipse Iohannes adeptus est regnum Boemie, prout supra diffuse scriptum est. Genuit ex Elyzabeth, coniuge sua, filiam Margaretam, quam postea traditit Henrico, duci Bauarie. Item genuit ex eadem filiam aliam, quam tradidit Iohanni, primogenito Philippi, regis Francie, nomine Guttam. Item genuit filiam terciam nomine Annam, quam tradidit Ottoni, duci Austrie. Item genuit Wenceslaum, suum primogenitum, qui postea in confirmacione vocatus est Karolus. Item genuit Ottakarum, qui in brevi fuit mortuus. Item genuit Iohannem, qui postea duxit in coniugem Margaretham, filiam Henrici, ducis Karinthie et comitis Tyrolis, quam post mortem Anne predicte ex alia uxore, videlicet ex sorore ducis de Brunswig genuerat, per quam ipse Iohannes comitatum Tyrolis post mortem soceri sui obtinuit. Sed postea prodiciose expulsus marchionatum Morauie habuit, ut supra patuit. Hiis sic prelibatis, ad ortum et nativitatem domini Karoli predicti veniamus, qui natus est in civitate Pragensi sub anno Domini MCCCXVI, pridie idus Magii, hora prima, et educatus ibidem usque ad annum VII.

Anno [1]) igitur Domini MCCCXXIII Iohannes, rex Boemie, tradidit filium suum primogenitum sub nomine sancti Wenceslai in Praga baptizatum Karolo, regi Francie, qui habebat coniugem germanam sororem regis Iohannis, ut puer ipse moribus ac virtutibus Francorum, et eciam scienciis liberalibus Parisius ut imbueretur, missus est. Hunc suscipiens Karolus, rex Francie, nimio diligebat affectu adeo, ut nomen suum sibi imponeret in confirmacione. Abinde primogenitus regis Iohannis nomen primum amisit et Karolus vocatus est usque ad presens tempus. Qui eciam iuvenis adolescentulus bone indolis, ibidem in curia regali educatus, proficiebat coram Deo et hominibus etate atque sapiencia pariterque et sciencia, ita ut literas latinas et lingwam atque mores Francigenarum a[d]disceret perfecte. Horas eciam beate Virginis didicit, quas singulis diebus dicebat, et in omni morum atque virtutum honestate crescendo puerilem etatem transscendebat. Rex autem Francie, Karolus predictus, tenerrime diligens suum equivocum Karolum, filium regis Boemie, tradidit sibi in coniugem Margaretham dictam Blanczam, filiam Karoli patrui sui, cuius filius primogenitus nomine Philippus mortuis ambobus hiis postea ad regnum Francie susceptus est, quia proximior erat heres. In cuius curia Karolus, filius regis Boemie, commoratus est post mortem Karoli regis per duos annos, habens pro instructore ac informatore facundissimum atque valentissimum virum, Petrum, abbatem monasterii Fiscanensis, qui ipsum Karolum in sacra pagina instruxit, ita, quod postea de thezauro suo nova et vetera protulit habunde. Deinde Philippus, rex Francie, hunc Karolum, regis Boemie primogenitum, cum coniuge sua Blancza, que dicti regis Philippi soror erat germana, remisit ad propria, et venientes ad comitatum Luczemburgensem pro aliquo ibidem tempore moram traxerunt.

Illis [2]) temporibus occupabat imperium Romanum Ludwicus huius nominis quartus dictus Bauarus, cuius partem fovebant Iohannes, rex Boemie, Maguntinus et Treuerensis archiepiscopi, et Woldemarus, marchio Brandeburgensis. Huic eleccioni opposuerat se Fridericus, Austrie dux, qui se eciam regem scribebat Romanorum, cuius partem adiuvabant archiepiscopus Coloniensis, dux Saxonie et comes palatinus Reni. Post multas gwerras, quas duo isti

[1]) Srovn. tamže str. 339. — [2]) Tamže kap. IV, str. 341.

[q*]) molestebantur rukopis. — [r]) Pelzel a Dobrovský navrhují doplněné věty tímto slovem nebo sl. securitatem.

electi inter se habuerunt, adiuvante rege Iohanne habuit Ludowicus victoriam contra Fridericum, ducem Austrie, et obtinuit imperium, male coronatus per episcopum Venetorum, contra prohibicionem domini Iohannis pape XXII. Qui Ludwicus postea erigens cervicem contra sanctam Romanam ecclesiam creavit quemdam antipapam nomine Nicolaum, de ordine fratrum Minorum, qui antipapa recognoscens se male fecisse, accedens ad sedem apostolicam pro tanto excessu penituit et in penitencia diem suum clausit extremum. Ludwicus vero permansit in sua rebellione usque ad finem vite sue, de qua materia supra diffusius dictum est.

Demum dux Austrie vallavit civitatem Columbariam in Alsacia, cui civitati dum Ludwicus ad liberandum non valeret subvenire, veniens Iohannes, rex Boemie, eosdem concordavit. Deinde transivit rex Iohannes ad comitatum Tyrolis, ubi filiam ducis Karinthie Henrici, quem alias de regno Boemie expulerat, quam filiam ipse dux ex alia uxore, videlicet sorore ducis de Brunswik genuerat, ut predicitur, tradidit Iohanni filio suo in uxorem, translato eodem Iohanne ad partes illas; intervenerant enim pacta et condicta, quod post mortem Henrici, ducis Karinthie et comitis Tyrolis, huiusmodi terre sue devolvi deberent ad generum dicti ducis, videlicet Iohannem, filium Iohannis, regis Boemie.

Hiis ita se habentibus Ludwicus Bauarus, occupator imperii, inmemor auxilii et beneficiorum, que sibi rex Iohannes in adipiscendo imperio exhibuit, facta pace cum ducibus Austrie, excogitavit calide, qualiter post obitum ducis Karinthie predicti ipse ducatus Karinthie ad duces Austrie, comitatus vero Tirolis ad ipsum Ludwicum Bauarum devolveretur. Et factum est ita, quod post mortem Henrici, ducis predicti, duces Austrie habuere ducatum Karintye. Comitatum vero Tirolis pro tunc Ludwicus habere non potuit, unde facta est discordia inter regem Iohannem ex una, et duces Austrie per plures annos, ut supra visum est. Sed cum Ludwico inimicicia duravit usque ad mortem amborum principum.

Dum [1]) itaque Iohannes, rex Boemie, moram traheret in civitate Tridentina, venerunt ad ipsum ambasiatores civitatum Lombardie et Tussie. Et subdiderunt se regi Boemie, Brixia, Pergamus, Parma, Cremona, Papia, Regium, Mantua; et in Tussia Luka cum suis appendiis et districtibus universis, ad quas rex Iohannes perveniens residebat cum curia sua in civitate Parma predicta. Vicecomes vero Atzo de Mediolano, qui Mediolanum et Nouariam tenebat, [a]) recepit easdem civitates sub nomine vicariatus regendas a rege Iohanne memorato.

Eo [2]) tempore misit rex Iohannes nunccios suos Luczemburgam pro Karolo, suo filio primogenito, qui arripiens iter transivit per civitatem Metensem ad ducatum Lothoringie, per Burgundiam et Sabaudiam usque ad civitatem Lausanensem super lacu, deinde per montes Brigie usque Nouariam. Deinde in die Parasceue applicuit ad civitatem Papiam, quam rex Iohannes, pater suus, regebat. Accidit autem, ut tercia die post eius adventum illuc, videlicet in die sancto Pasce, Karolus deditus devocioni finem expectaret summe misse in ecclesia Papiensi, quia in eadem sumere disponebat seu disposuerat corpus Dominicum, prout et fecit. Unde familia sua rediens ad hospicium suum, quod erat in monasterio sancti Augustini, prepropere et avide sumerent atque gustarent cibum, finem misse non expectantes; unde omnes hii subito infirmari ceperunt et viribus repente destitui et extreme hore appropinquare. Qua de re Karolus graviter turbatus, licet sederet ad tabulam, nichil tamen comedit, suspicans eis fuisse toxicum venenum propinatum, sicut et in re fuit factum. Inter alios autem ante mensam suam vidit deambulantem unum hominem pulcrum et agilem, qui fingebat se mutum fore, quem nec ipse nec sui cognoscebant. Hunc habens suspectum de tanto maleficio fecit detineri, qui postea die tercia positus ad tormenta loqui cepit et publice fateri: Quia Lykinus, vicecomes de Medyolano, ipsum maleficum miserat ad intoxicandum Karolum et suam familiam. Illi autem, qui venenum gustaverant, mortui sunt, videlicet Iohannes dominus Berge, magister curie, Iohannes de Honkyrin, Simon de Keyla, qui deserviebat mense, et alii plures, et ipse Karolus, quia

[1]) Tamže str. 341. — [2]) Tamže 341.

[a]) tenebant ruk.

finem misse expectavit, salvus evasit Deo auxiliante. Hoc contra eos scribimus dignum nota, quia horam prandendi avide prevenimut.

De supradicto [1]) autem monasterio sancti Augustini, ubi eciam corpus eiusdem sancti requiescit, expulerat Ludwicus Bauarus canonicos regulares, quos tunc temporis Karolus revocans in locum eundem restituit. post quorum obitum papa Iohannes XXII eundem locum donavit fratribus Augustinensibus, quos rex Iohannes in illum locum de mandato pape induxit. Post hec pervenit Karolus ad patrem suum in civitatem Parmam, ubi a patre benigne suscipitur; et inter alios tractatus rex Iohannes filium suum Karolum, qui eo tempore intrabat annum sextodecimum etatis sue, una cum civitatibus predictis commisit tuicioni et gubernacioni domino Ludwico e comitibus Sabaudie. cuius filiam habebat Aczo, vicecomes Mediolanensis et rector eiusdem civitatis predictus. Deinde relicto ibidem filio rex Iohannes venit Franciam. Ibi quoque filiam suam Guttam tradidit in coniugem Iohanni primogenito Philippi, regis Francie.

In [2]) tempore illo, cum remansisset Karolus in Ytalia, fecerunt contra ipsum et patrem suum ligam atque conspiracionem: Robertus, rex Apulie, Aczo, vicecomes et rector Mediolanensis civitatis; item gubernator Veronensis, qui eo tempore regebat Padwam, Teruisium, Vincenciam, Feltrum et Bellunam civitates; item Mantwanus, qui tamen ante hoc promiserat fidelitatem regi Iohanni et filio suo; item gubernatores Ferrariensis civitatis. Hii omnes facta conspiracione contra principes nostros secrete diviserunt inter se civitates, quas rex Iohannes possidebat, ita quod Weronensi cedebant in sortem civitates Brixia et Parma; item Mantwano Regium; item Ferrariensi Mutyna; item Mediolanensi Papia, Pergamum et Cremona; item Florentinis civitas Luka. Prefati omnes tyranni facta prodicione hac occulte, antequam difidarent Karolum, invaserunt civitates predictas et eas obtinuerunt per prodiciones. Weronensis videlicet, qui fecerat pactum et promiserat fidelitatem Karolo et patri eius, habuit Brixiam; Mediolanensis obsedit et habuit Pergamum; Papienses rebellaverunt et assumpserunt pro dominis illos de Bekaria, de quibus principes nostri pre aliis confidebant. Predicti omnes colligati fecerunt gwerram validissimam contra Karolum, quia Ludwicus de Sabaudia, cui rex Iohannes commendaverat filium et terras illas, recesserat et forte maliciose passus est fieri talia, quia erat socer Aczonis, comitis Mediolanensis predicti. Alii vero perstiterunt eo tempore fideliter cum Karolo, videlicet illi de Rubeis, cives Parmenses, et de Fuliano, et de Manfredis, et de Regio, et illi de Piis, de Mutina et de Pinzonibus, de Cremona, et domini Symon et Philippus de Pistorio, et facta Karoli fideliter direxerunt ac promoverunt.

Tunc [3]) prefati tyranni, videlicet Mediolanensis, Weronensis, Ferrariensis et Mantvanus congregato maximo exercitu vallaverunt civitatem Muthinam, quam eciam obsederunt per sex septimas. [t]) Deinde cum depopulassent districtum illum, posuerunt se cum exercitu suo ante castrum sancti Felicis, et cum aliquamdiu ibidem campos potenter obsedissent, [u]) hii, qui ex parte Karoli fuere in castro eodem, fecerunt pactum cum hostibus, quod si infra spacium unius mensis eis non veniret auxilium vel liberacio, ipsi castrum traderent in manus inimicorum.

Interea Karolus curans succurrere suis in angustia et periculis constitutis, congregato magno exercitu suo et suorum fautorum, videlicet de Parma, de Cremona, de Muthina et de Regio, mille et ducentos galiatos viros et sex milia peditum, castra metatus est in campis contra inimicos suos et in die sancte Katherine gloriose virginis circa horam nonam cum adversariis bellum campestre arripuit et viriliter bellavit usque ad horam ultimam diei, videlicet solis occasum. In quo bello multi viri ex utraque parte exercitus prostrati ceciderunt, sed et dextrarii atque equi eorum interfecti sunt fere omnes, ita eciam quod dextrarius, cui insidebat [v]) pugnans Karulus sub ipso occideretur. Qui paululum secedens ad partem, ut post laborem tantum quiesceret aliquantulum, cum crederet suum exercitum iam devictum et prostratum, respiciens vidit vexilla inimicorum fugere et terga vertere. Ipse alium ascendens dextrarium viribus resumptis insecutus est viriliter suos inimicos, quorum in fuga huiusmodi

[1]) Tamže kap. IV, str. 342. — [2]) Tamže str. 342. — [3]) Tamže kap. V, str. 343.

[t]) septimas ruk. — [u]) obsiderunt ruk. — [v]) insedebat ruk.

captivavit octingentos viros galeatos, quinque vero milia peditum ceciderunt interfecti de parte adversariorum.

In hoc bello famoso Karolus ipse et alii ducenti viri strenui cum ipso baltheo militari sunt decorati, et hanc diem sancte Katherine, qua Deo prosperante et ipsa gloriosa Virgine, quam semper in devocione habuit, intercedente ipse Karolus de inimicis suis victoriam et triumphum habuit, deinceps singulis annis usque in finem vite sue singulari devocione venerabatur. Sed et post plures annos monasterium sub tytulo ipsius sancte Katherine virginis in nova civitate Pragensi de miro opere fundavit et reditibus sufficientibus dotavit, locatis et positis in eodem sanctimonialibus virginibus regule sancti Augustini ordinis fratrum Heremitarum ob memoriam tante Virginis et triumphi supradicti.

Post [1]) prelium et triumphum supradictum reversus est Karolus cum preda et captivis supradictis ad civitatem Muthinam et cum magno suscipitur gaudio, et ab universis eo amplius diligebatur affectu, quia videbant eum Deum diligere et a Deo in omnibus factis suis prosperari. Deinde dimissis gentibus ad propria se ipse transtulit in Parmam, ubi tunc cum curia sua residebat. Abinde transtulit se in Tussiam ad civitatem Lukam ibique instauravit gwerram contra Florentinos et edificavit oppidum cum castello de fortissimis muris in cacumine montis contra vallem Nebule decem miliaribus a civitate Lukana, cui nomen imposuit Mons Karoli, quod permanet usque in hodiernum diem. Post hec commisso regimine ipsius districtus Simoni Philippi de Pistorio, qui multum legaliter atque fideliter se circa hunc habuit, reversus est princeps ad civitatem Parmam, invenit se gravatum nimium ex parte inimicorum, et hyemps horrida invaluerat, ita quod exercitus in campis permanere non posset.

Eodem [2]) tempore inceperunt tractare ac tractatus atque ligas et conspiraciones facere contra Karolum hii, quos ipse suos credebat fautores et amicos, cum Veronense et aliis inimicis Karoli, videlicet Marsilius de Rubeis, Gibertus de Fuliano, Manfredus de Piis, Parme, Regii et Muthine pociores, qui quasi earundem civitatum et terrarum erant rectores et gubernatores. Et convenerunt ipsi secrete cum consiliariis Veronensis domini et aliorum inimicorum Karoli ad quandam ecclesiam diocesis Regii, ut ibidem audita missa tractatus illos per iuramenta super corpore Christi fienda consummarent. Cumque presbyter, qui legebat missam, corpus Dominicum confecisset, post eius elevacionem turbo et ventus irruit in ecclesiam illam, in qua stabant predicti traditores, et facte sunt tenebre divino nutu, ut unus alium vix videret, et corpus Christi in illo disturbio proiectum est de altari et inventum est ante pedes Marsilii de Rubeis, de quo Karolus pre aliis confidebat, qui fuit armiductor huius tradicionis. Quo miraculo viso [x]) omnes, qui aderant, exclamarunt una voce dicentes: Non placet Deo opus malum, quod incepimus facere! Et recesserunt ab invicem sine omni fine. Sacerdos autem ille, cui casus ille accidit, ingressus civitatem, quod factum est et adhuc fiendum fuerat, confessus est suo episcopo, qui ulterius ipsum direxit ad cardinalem Hostiensem, qui tunc morabatur Bononie et fungebatur officio legacionis in Lombardia, qui cardinalis ulterius ea significavit Karolo, ut se melius custodiret.

Supradicti autem traditores demum reversi ad cor, super hiis veniam pecierunt a Karolo, et sibi amplius fideliter adheserunt. Unus tamen ex eis, Gybertus de Fuliano, habuit [xx]) dicere quadam vice: Deus precustodivit nos, ne faceremus et consummaremus malum, quod conceperamus erga principem nostrum: magis vellemus mori quam tale nephas attemptare; et si corpus Dominicum fuisset repertum ante pedes meos iacere, sicuti inventum est ante pedes Marsilii de Rubeis, nunquam possem esse letus. Karolus autem, licet omnia bene sciret, simulabat se hec tamen nescire et tacuit propter bonum pacis.

Interim [3]) dum hec sic agerentur, resciens et intelligens rex Iohannes, quod filius suus Karolus positus esset in tantis periculis in medio nacionis perverse, apposuit cogitare de liberacione filii sui, et congregato maximo bellatorum exercitu, scilicet mille sexingentos galeatos, inter quos erant capitanei episcopus Belluacensis, comes de Eno, constabilis

[1]) Tamže str. 343. — [2]) Tamže str. 344. — [3]) Tamže str. 344.

[x]) Ruk. má: suo. — [xx]) Bohemismus: měl říci (fertur dixisse q. v.)

regni Francie, comes sacri Cesarii, venit de Francia per Sabaudiam ad partes Ytalie filio in subsidium, cui occurrit filius eciam cum exercitu non modico, ita quod habuerunt insimul tria milia galeatorum et castra metati sunt ante civitatem Papiam. cuius suburbia incendiis omnino vastaverunt, et quia in ipso castro Papiensi erant adhuc gentes regis Boemie, illis succurrentes munierunt castrum victualibus et expensis, et licet castrum haberent, civitatem tamen habere non potuerunt propter fossata et turres, que erant inter castrum et civitatem. Abinde transierunt cum exercitu ante civitatem Pargamum, ubi ex ordinacione illorum de Collisionibus habuerunt unam portam clam apertam, et una pars gencium intravit iuxta condictum, alia pars, que primam subsequi debuit, non intravit. Unde primi videntes se illusos metu mortis retroierunt. Sed multi ex fautoribus regis Boemie ibidem capti, interfecti et suspensi sunt in meniis civitatis, fere in numero quinquaginta viri. De quo sinistro eventu principes ambo multum sunt contristati. Post hec venit rex Iohannes ad cardinalem Beltrandum legatum in Bononiam et tractavit cum eodem, quomodo vel qualiter resisterent inimicis. Et ipse cardinalis confederatus est cum rege Boemie et dedit illi gentes et pecunias non modicas et posuit exercitum suum ante civitatem Ferrariensem, quarum gencium fuit capitaneus comes de Arminiaco, qui devastavit suburbia civitatis eiusdem usque ad internecionem. Deinde in estate post festum Pentecostes congregato exercitu rex Boemie misit filium suum Karolum ultra aquam Padum cum quingentis galeatis de Parma ad civitatem Cremonam, quos ulterius misit filius ad vallandum castrum Puczigonis, quod sibi rebellaverat et Mediolanensi adherebat. Remanserat autem Karolus in Cremona vix cum XX galeatis.

Tunc [1]) repente fortificati sunt adversarii et facti sunt forciores illis, qui iacebant ante castrum; qui tamen se muniverunt fossatis liberacionem expectantes. Ferrarienses autem et Mantuani miserunt suos naucleros et omnes naves in territorio Cremonensi submerserunt callide in Pado fluvio, ita quod nec rex Boemie filio neque filius cum patre poterant suis, qui castrum predictum vallaverunt, subvenire. Interim factum est, sicut Domino placuit, ut naucleri inimicorum ad invicem discordantes se mutuo graviter verberarent, quapropter unusquisque eorum rediit ad propria. Et rex Iohannes veniens cum gentibus suis super ripam fluvii, fecit extrahi naves submersas et venit cum tribus milibus galeatorum filio et hiis, qui castrum Puczingonis vallarunt, in auxilium, et cum ibidem nichil proficerent, decreverunt venire ante castrum Papiense et illud furnire de expensis. Quod rescientes inimici occurrerunt eis in dolo et fraude, componentes trewgas sub illo modo, ut illis durantibus eis liceret castrum Papiense de victualibus munire. Principes vero nostri crediderunt verbis blandis, plenis dolis, distribuerunt ac diviserunt gentes suas et decepti sunt. Nam castrum illud, in quo multum confidebant, perdiderunt. Hic mos est Lambardorum, ut fidem promissam non teneant. Abinde processerunt rex Boemie et filius suus versus civitatem Lukam, ubi postquam moram aliquantulam fecissent, redeuntes abinde, venerunt et pernoctarunt in villa Tarencz Parmensis diocesis, in vigilia Assumpcionis beate Virginis, quod festum ceciderat in diem dominicum.

Eadem [2]) nocte Karolo, filio regis Boemie, ibidem dormiente, apparuit visio talis. Cum enim dormiret, vidit sibi in visione assistere angelum Dei ad latus sinistrum, qui ei diceret: Surge et veni, et ostendam tibi. Cui princeps respondit: Nescio, quo vadam. Et assumpsit ipsum angelus per capillum capitis et duxit eum in aera et ostendit illi maximam aciem armatorum hominum et equorum, [qui erant] parati ad prelium, et dixit: Respice et vide. Et vidit, et ecce alter angelus descendens de celo, habens gladium igneum in manu, percussit unum in media acie et abscidit illi genitalia, et infirmatus est percussus usque ad mortem. Et dixit angelus ad principem: Cognoscis hunc percussum a Deo? Cui princeps respondit: Non. Et angelus: Hic est delphinus Wyennensis, qui propter peccatum luxurie sic a Deo percussus est. Cave tibi et dic patri tuo, ut sibi precaveat, ne sibi idem eveniat. Et princeps ad angelum: Habebitne iste interfectus confessionem et contricionem de peccatis suis, antequam anima de corpore eius exeat? Cui respondit angelus: Habebit et paucis diebus supervivet. Post hec disparuit hec visio. Et superveniens Thomas de Noua-

[1]) Tamže kap. VI. str. 345. — [2]) Tamže kap. VII. str. 346 a 347.

willa, camerarius patris sui, excitavit illum, ut surgeret, et cum patre, qui iam paratus erat ad viam, transiret. Cui Thome Karolus narravit visionem hanc et adicit pro certo, quia Guigo, comes Wyennensis, in bello esset mortuus. Et ille ulterius narravit regi Iohanni. Et enim rex Iohannes pararet se, iturus in auxilium dicto comiti Wiennensi, qui vallaverat castrum comitis Sabaudie, dixit filius ad patrem: In vanum laboratis; ipse enim mortuus est. Cui pater: Fili, sompniis non credas. Et in brevi rege existente cum filio in Parma venerunt nuncii cum litteris referentes, quia predictus comes omni eo modo, quo supra scriptum est, sagitta percussus de ballista in medio exercitu suo vulneratus, infra paucos dies postea mortuus est. Et referebat rex: Ecce filius meus michi ista predixit.

Neque mirum aut incredibile, si talis visio ipsi Karolo divinitus ostensa dicatur. Fuit enim ipse in annis adolescencie constitutus et habendo coniugem propriam, a qua longe et per longa tempora defuerat, forte et sine forte iuvenis sequebatur iuveniles actus, et cum perversis perversus reced[eb]at a tramite et a via salutis. Credendum ergo est, quod Deus, qui hunc disponebat toti orbi preesse, eciam ammonuit per visionem, qualiter deberet se ipsius preceptis et voluntatibus coaptare; iuxta illud (psalmus): Custodit Dominus diligentes se et viam peccatorum disperdet.[1]) Propterea postmodum Karolus dilexit et timuit Deum ex omnibus suis viribus et meruit provehi ad celsitudinem imperialem.

Post multos annos princeps hic adeptus Romanorum et Boemorum regna dum per Ytaliam transiret cum inenarrabili exercitu versus urbem Romanam pro coronacione sua ad imperialem dignitatem, prout in sequentibus patebit, accidit Deo disponente, ut veniret ad supradictam villam Tarencz in diocesi Parmensi. Recordatus de visione suprascripta terribili et divina ammonicione ineffabili comparavit protinus eandem domum, in qua visionem huiusmodi viderat, et de voluntate diocesani edificavit monasterium, in quo, antequam de loco recederet, posuit fratres prepositum et canonicos regulares ordinis sancti Augustini,[y]) quibus de pecuniis tam pro edificiis quam pro reditibus emendis habunde providit, et perfectum est monasterium ipsum Deo auxiliante infra breve tempus et dedicatum sub titulo gloriose virginis Marie, in cuius assumpcione sibi dicta ostensa fuit visio, ut prefertur. Rex eciam Iohannes in brevi post hoc veniens Boemiam, memor ammonicionis illius divine, compunctus de peccatis suis fundavit monasterium ante civitatem Minorem Pragensem sub monte Petrino et dotavit illud magnifice. In quo posuit priorem et fratres ordinis Carthusiensis, ut infra lacius patebit.

Videns[2]) itaque rex Iohannes se et filium suum positum in medio nacionis perverse et non posse resistere fraudibus et maliciis Lombardorum, quia eciam hiis, qui se fingebant fore amicos suos, credere non poterat, cogitavit de recessu suo et filii sui, et committens civitates suas illis, quos credebat amicos et fautores, et factis treugis cum adversariis, quia tempus erat, premisit filium suum Karolum et expedivit ad recedendum versus Boemiam. Qui transiens per territorium Mantuanum et Veronense pervenit in Tyrolis ad fratrem suum germanum Iohannem, qui in matrimonium duxerat filiam Henrici, ducis Karinthie, nomine Margaretam. Deinde transiens per Bauariam venit ad sororem suam Margaretam, coniugem Henrici, ducis Bauarie, que cum eodem duce unicum habebat filium, quem, ut dicitur, Ludewicus Bauarus fecit intoxicare, ut terram eius possideret.

Interea[3]) dum principes Boemie moram traherent in partibus Ytalie, mortua est Prage regina Elizabeth, uxor regis Iohannis, mater Karoli. Rex vero Iohannes propter guerram, quam habebat cum duce Brabancie, reversus est de Ytalia in Luczemburgam, cui erant in adiutorium episcopus Leodinensis, marchio Iuliaczensis, comes Gerliensis et multi principes alii. Filium autem suum Karolum misit Boemiam, cui commisit capitaneatum et regimen in absencia sua. Ipse vero rex Iohannes aliam duxit uxorem Beatricem, filiam ducis de Burbon, de genere regum Francie, ex qua genuit filium unicum et ultimum, Wenceslaum, qui postea factus est Luczemburgensis et Brabancie dux.

[1]) Žalm 144, v. 20 a 145, v. 9. — [2]) Kron. Františka Pražsk. kap. VIII, str. 348. — [3]) Tamže str. 348 a 349.

[y]) Ruk. má: Augusti.

Veniens [1]) itaque Karolus Boemiam, invenit, quod omnia bona regalia, civitates et castra obligata fuerant, que successive recuperavit et exsolvit in magna parte. Et quia absens fuerat a terra nativitatis sue annis XI continuis, licet ligwam Boemicam oblivioni tradidit omnino, quam postea redidicit adeo, quod eandem ligwam nec non Latinum, Francigenum, Lombardicum, et Theutonicum loqueretur, legeret ac scriberet perfecte. Duobus annis rexit capitaneatum regni Boemie, humiliavit superbos, predones atque latrones compescuit et fecit pacem in regno. Ipse eciam exstruxit palacium regale funditus et de novo in castro Pragensi de miro et magnifico opere, prout hactenus cernitur. Iuxta quod fundavit et creavit collegium in capella sub titulo Omnium Sanctorum, ubi instituit prepositum, decanum, capitulum et ministros, quos sufficientibus reditibus dotavit. Quod opitulante Deo permanet usque in hodiernum diem.

Eo [2]) tempore misit Luczemburgam pro coniuge sua Blancza, sorore Iohannis, regis Francie, ex qua genuit filiam Margaretham, quam tradidit Ludeuico, regi Vngarie, que mortua est sine prole. Succedente tempore genuit filiam aliam Katerinam nomine, quam post multos annos tradidit Rudolfo, duci Austrie, quo mortuo sine prole eandem tradidit Othoni, marchioni Bramburgensi. Reveniens autem in regnum suum rex Iohannes filiam suam minorem Annam tradidit Othoni, duci Austrie, cui obligavit in dotalicio castrum et civitatem Snoymensem. De quo fortalicio Australes post tempore gwerre commiserunt et perpetraverunt rapinas, incendia et infinita dampna in Boemia et in Morania.

Eo [3]) tempore mortuus est Henricus, dux Karinthie et comes Tirolis, socer Iohannis, filii regis Boemie. Tunc Ludeuicus de Bauaria, occupator imperii, fecit occulte ligam cum ducibus Austrie, Alberto videlicet et Othone,[x]) et inter se fraudulenter ordinaverunt et efecerunt, quod ducatus Karinthie, qui spectabat ad Tirolis, traditus est per dominum de Aufensteyn ducibus Austrie. Ludeuicus vero pro ea vice spe sua frustratus est, quia barones comitatus Tirolis in sua fidelitate perstiterunt.

Item eo tempore propter hanc perfidiam, quia Ludeuicus immemor fuit beneficiorum, que sibi rex Iohannes in adepcione imperii exhibuit, facta est gwerra et dissensio inter regem Boemie et Bauarum ac duces Austrie, que duravit per multos annos immo usque ad finem vite Bauari cum eodem. Itaque rex Iohannes misit pro coniuge sua Beatrice, quam coronari fecit ad regnum, que eciam in brevi post coronacionem recessit a regno, et amplius non revenit.

Eo [4]) tempore mali et falsi consiliarii invaluerunt contra Karolum et suggesserunt patri suo dicentes: Filius vester Karolus de stirpe regum Boemie genitus diligitur a principibus, baronibus et tota universitate Boemorum habens sequelam non modicam. Ipse redemit et tenet plura et fortissima castra, poterit enim vos, cum sit terrigena et vos alienigena, excludere a regno. Rex vero Iohannes, qui eidem filio suo providerat de marchionatu Morauie, nimium credulus, trepidans timore, ubi timor non erat, abstulit sibi omnia castra ac civitates in Boemia et Morania, solum sibi reliquit titulum marchionatus sine re et absque administracione. Factum est ergo, ut ipse Karolus cum coniuge et familia sua multum egerent et vitam ducerent humiliorem, quam filium regis decebat. Et quamvis in magna penuria ac pauperie multo tempore existeret, nichil tamen contra patrem egit vel fecit toto tempore vite eius, sed omnia sustinuit pacienter. Ipse Karolus hac compulsus necessitate monasteria in Morania redegit ad solucionem census annui, quo persoluto deberent ipsa monasteria ab aliis solucionibus esse libera. Sed succedente tempore solverunt[a]) subsidia et nihilominus censum et sic duplici pena conteruntur. Hec ideo scripsimus, ut per ipsum vel filios suos hoc, quod male factum est, in melius reformetur.

Quodam [5]) eciam tempore Karolo eodem in castro Pragensi in domo purgraviatus dormiente, tempore hiemali, cum ignis et lumina in camera sua arderent, audivit sonitum et strepitum deambulantis per cameram et evigilans neminem vidit, et vocato camerario sibi rem indicavit, qui concite sur-

[1]) Tamže str. 348. — [2]) Tamže str. 348. — [3]) Tamže str. 349. — [4]) Tamže str. 349. — [5]) Tamže str. 350.

[x]) Ruk. má: Otboni. — [a]) Ruk. má: solvit.

gens quesivit undique et neminem inveniens facto haustu [b]) vini de ciphis, qui ibi stabant, iterum se deposuit. Cumque peuc ambo obdormissent, audierunt strepitum pedum, quem prius audierant, sed et ciphus, de quo hauserat, proiectus est ad parietem, sic quod reverberatus caderet in pavimentum in medio camere. Princeps autem intelligens hoc fore illusionem et temptacionem sathane facto super se signo crucis dormivit in pace usque in mane.

Hiis [1]) eciam temporibus facta est dissensio inter Henricum, ducem Wratislauiensem, et Bolconem, ducem Munsterbergensem. Quia Henricus dux carebat heredibus, donavit ducatum et civitatem Wratislauiensem regi ac regno Boemie in perpetuum, per quam civitatem lucratus est rex Iohannes omnes duces Slesye excepto Bolcone, duce Munsterbergensi. Unde Karolus congregato exercitu processit contra eundem et subiugavit illum, et factus est vasallus regni Boemie dux Munsterbergensis et sui heredes.

Abinde [2]) processit Karolus, marchio Morauie, versus Vngariam et invenit patrem suum, regem Iohannem, in Wissegrado super Danubio, ubi mediante rege Vngarie Karolo facta est concordia inter Casemirum, regem Krakouie, et Iohannem, regem Boemie. Cum enim Wenceslaus, rex Boemie secundus, duxisset in coniugem Elizabeth, filiam unicam Przyemisl, regis Krakouie, post mortem eiusdem Przyemisl regnum Polonie devolutum et unitum fuit regno Boemie. Kazemirus vero, qui erat filius fratris dicti regis Przyemisl, occupaverat post mortem regis Wenceslai regnum inferioris Polonie, et uterque, videlicet Iohannes, rex Boemie, et Casemirus iam dictus, scribebant se reges Polonie, itaque Karolus, rex Vngarie, qui habebat in coniugem sororem Kasemiri, regis Krakouie, ordinavit inter eosdem, quod Iohannes, rex Boemie, haberet vasallos omnes duces Slezie et civitatem ac ducatum Wratislauie absque impeticione regis Kraconie, et cessaret scribere se regem Polonie, rex vero Casemirus scriberet se regem Polonie et possideret inferiorem Poloniam. Item ordinatum fuit ibidem, quod rex Vngarie deberet esse in auxilium regi Boemie contra duces Austrie, qui abstulerant ducatum Karinthie Iohanni, filio regis Boemie, et contra Ludeuicum Bauarum, qui impetebat Henricum, ducem Bauarie, generum regis Boemie.

Post [3]) hec transivit Karolus, marchio Morauie, fratri suo Iohanni, comiti Tirolis, in auxilium contra comitem Goricie, cuius terram devastavit et plura eius castra acquisivit, quia idem comes Goricie fovebat partem ducum Austrie. Qui quidem duces Austrie congregato exercitu metati sunt castra in civitate et in campis Snoymensibus, quoniam ipsa civitas in ipsorum ducum potestate racione dotalicii tunc temporis erat. Rex vero Boemie preoccupaverat contra eos monasterium Luczneuse ante civitatem Snoymam et fugavit rex Boemie duces Austrie trans Danubium et terram ipsorum incendiis et rapinis immaniter devastavit. Quo audito Ludeuicus Bauarus congregavit exercitum contra Henricum, ducem Bauarie, generum regis Boemie, cui protinus venit in auxilium contra Bauarum cum magno exercitu. Castra metati sunt ante civitatem Landaw, et quia propter fluvium quemdam intermedium, qui profundus erat, non poterant exercitus ad preliandum congredi, discesserunt ab invicem sine conflictu.

Eo [4]) tempore Karolus congregaverat exercitum volens venire in subsidium patri ac sororio et non potuit transire per Kupfstein, ubi erat Ludewicus, marchio Bramburgensis, filius Bauari, quem tunc ibidem obsedit et occupavit, quod nec ipse Ludeuicus poterat venire patri suo in subsidium, quousque exercitus ab invicem fuerant separati. Demum intervenerunt tractatus et concordia inter regem Boemie et duces Austrie, qui solverunt regi Boemie pro dampnis magnam pecuniam et restituerunt castrum Snoymense et civitatem cum districtu. Ducatus vero Karinthie remansit eis, quem male fuerant lucrati.

Eodem [5]) anno marchio Morauie et comes Holandie [c]) ac multi principes alii transiverunt Prussiam contra Lituanos et infideles, sed quia hyemps [d]) mollis erat, spe frustrati ad propria redierunt.

Eo [6]) tempore orta est guerra maxima inter tirannos Ytalie, quam fieri procuraverat Karolus, antequam exiret de Tirolis, que guerra excitata fuerat contra Mastinum de la Scala, gubernatorem Veronensem. Andiens itaque Karolus voluit venire illuc,

[1]) Tamže str. 350. — [2]) Tamže str. 350. — [3]) Tamže str. 350. — [4]) Tamže kap. VIII a IX, str. 350 a 351. — [5]) Tamže str. 352. — [6]) Tamže str. 352.

[b]) Ruk. má: hausto. — [c]) Halondie ruk. — [d]) ymps ruk.

sed prohibitus est, et negatus transitus illi per terras ducum Austrie. Ipse vero descendit per Danubium ad regem Vngarie, quem invenit in civitate Buda. Qui cognita eius voluntate dedit illi conductum per Vngariam, Charuaciam et Dalmaciam usque ad civitatem Sen supra littus maris. Cumque ascendisset naves et venisset ad civitatem Gradensem, que erat Venetorum, quos credebat amicos et fautores, circumdederunt illum Veneti et capere voluerunt ac ducere captivum ad civitatem Venetorum. Ille vero videns se in arto positum cogitabat, qualiter eorum manus posset salvus effugere. Et misit nunccios ad capitaneos Venetorum dicens: In manibus vestris sumus, captivitatem vestram evadere non possumus, obsecramus, placeat vobis premittere ad civitatem et tractare, qualiter nos et nostros velitis suscipere. Cumque hec callide fierent, captata opportunitate Karolus cecidit per foramina gallee in barcam parvam piscatorum cum Bartholomeo comite Vegle et Iohanne de Lypa, ac cooperti saccis [e]) et retibus transiverunt per galleas Venetorum occulte, pervenerunt ad portum inter arundines et inde pedes usque in Aquileyam. Veneti autem frustrati spe familiam Karoli, quam captivaverant, post dies aliquot dimiserunt. Resciens autem Bertrandus, patriarcha Aquileiensis, adventum et successus Karoli, filii regis Boemie, veniens ad ipsum magnum illi honorem impendit et post spacium unius mensis usque Tirolis secure conduxit.

De [1]) mense autem Iunii Karolo existente in comitatu Tirolis obsederunt Veneti, Florentini, Mediolanenses, Mantuani [f]) et alii eorum complices civitatem Padwam, quam tenebat Mastinus de la Scala, gubernator Veronensis. Erat autem Karolus tunc temporis inimicus tam Venetorum quam ipsius Mastini, et recepta legacione ab Andergeto de Bongagio, cive Belunensi, ut veniret illuc cum gentibus, quia vellet sibi tradere civitatem eandem, que erat de dominio Mastini Veronensis.

Accidit autem, ut eo tempore duo nobiles in comitatu Tirolis sibimet duellum indicerent, pugnaturi certa die in presencia Karoli, ad quod spectaculum fecit Karolus congregari gentem copiosam, simulans se hoc facere propter bonum pacis, ne amici duellancium ad invicem duellarent. Aliud autem in corde habebat, quod nulli revelabat. Peracto duello rogavit Karolus gentes, ut secum transirent post aliquot dies reversure, queque continuo se armis munientes, adheserunt Karolo, qui ea nocte transivit versus Vallem Flemarum. Die altera per montana versus Castruginum et Primegium, ubi in silva propter evulsas arbores viam habere non potuit. Tunc descendit princeps cum suis et ambulando per abrupta moncium et viarum dudum destructarum pervenit ultra nemus, custodibus silve absentibus, quia post occasum solis nullum iam habuerunt timorem. Deinde venit ad castrum Primense [g]) domini Veronensis, quod Veneti obsederant, et fugatis inimicis illud cepit. Ibi vero fugati venerunt ante Feltrum ad suos dicentes: Maxima gens venit contra nos, et timentes recesserunt ab obsidione.

Deinde transivit Karolus de Primeio per Agordum ad civitatem Belunensem et premissis nuncciis significavit Andergeto predicto suum adventum, qui ulterius deduxit ad noticiam capitaneorum et rectorum civitatis eiusdem, dicens: Quod comes Claremontensis, amicus Mastini de la Scala, domini ipsorum, veniret cum gentibus eis in auxilium, et sic illi aperientes portas, credentes amicum intromiserunt inimicum. Nam dum Karolus esset in medio civitatis, expandit panderia regni Boemie et comitatus Tirolis, et sic habuit civitatem. Illi [h]) vero, qui erant in castro, videntes se non posse resistere, tradiderunt castrum post dies aliquot principi memorato. Deinde posuit Karolus exercitum suum ante civitatem Feltrensem, quam obsedit per VI septimanas. Medio tempore querebant facere ligam et confederacionem Veneti cum Karolo ex una, et Mastinus Veronensis parte ex altera, quia in discordia, quam inter se habebant, prostrati erant et dampnificati nimium utrobique.

Tandem ligam inivit cum Venetis, qui sibi miserunt propriis expensis septingentos galeatos et multos pedites. Tandem Karolus relicto fratre suo Iohanne, comite Tirolis, cum exercitu ante Feltrum ivit Venetias, ubi magnifice susceptus est, et ligam atque confederacionem confirmaverunt, et demum civitatem Feltrensem, que fame premebatur, acqui-

[1]) Tamže kap. X, str. 353—355.

[e]) saxis ruk. — [f]) Muntuani ruk. — [g]) Rukopis: Primense. — [h]) illo ruk.

sivit. Ibidem eciam illi de Karraria, qui erant de exercitu Karoli et eius obediencia, de consilio ipsius ceperunt civitatem Paduanam et captivato Alberto, seniore fratre Mastini, tradiderunt illum Venetis, retento sibi dominio civitatis. Deinde positis capitaneis in Feltro et Beluua, nec non contra Veronenses, reversus est Karolus per comitatum Tirolis in regnum Boemie et iniit concordiam cum ducibus Austrie, qui ante hec tempora fuerant sui inimici.

Illo [1]) anno in carnisbrivio celebravit Karolus curiam magnam et filiam suam primogenitam Margaritham tradidit Ludeuico, primogenito Karoli, regis Vngarie, et fecit ligam secum contra omnem hominem, que postea mortua est sine prole.

Eo [2]) tempore fuerunt locuste in Vngaria, Austria, Boemia et fere in omnibus mundi partibus, quarum multitudinem nemo potest scribere vel enarrare.

Post hec revenit Karolus, marchio Morauie, Boemiam et tempore quodam rediens de Boleslauia in Tussim, cum membra sua sopori traderet, supervenit illi fortis imaginacio de facienda omelia super evangelio: Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro, quod legitur in die sante Ludmille. Et evigilans de sompno dictavit et scripsit, ut sequitur.

Omelia Karoli imperatoris.

Simile est regnum celorum et reliqua. Fratres, eloquium sanctorum evangelistarum nemo potest exponere, quia intellectus eorum tante est profunditatis, quod nemo potest ad eorum convenienciam plene pertingere, nec ipsorum sensum sufficienter enarrare. Quod Paulus innuens ait: O altitudo divine sapiencie et sciencie Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles vie eius *etc. usque* quasi stelle in perpetuas eternitates. [i])

Plures eciam epistolas, in quibus multa utilia et salutaria continentur, scripsit iste Karolus diversis temporibus ad diversas personas, ita profundi sermonis et alti intellectus, ut eciam magistri sacre theologie ingenium ipsius in magna haberent [k]) ammiracione. In biblia quoque tantam habebat ipse memoriam, ut si quando coram lecto suo, ut solitus erat, hec legerentur, ipse legentem in libro cordetenus corrigeret et emendaret. Multi eciam magistri liberalium arcium de huius principis sciencia et pericia mirabantur, intra se dicentes: Quomodo hic scit et profecit in sciencia, qui pauco ipse scholas frequentavit et in iuventute postea deditus seculi negociis, miles strenuus magis in seculo quam in scolis fuit conversatus. Sed ut concludam, Deo nichil est impossibile, cuius spiritus, ubi vult, spirat. Et David canit: Domine non cognovi litteraturam etc. [3]) Et ex ea hora inceperunt omnes malefici, ipsorumque fautores principem hunc magis formidare, quia procurabat fideliter et cum omni promtitudine in regno iusticiam atque pacem et perdidit de terra impios et destruxit castra et municiones [l]) ac receptacula malorum, et viguit pax atque iusticia omnibus diebus vite huius principis, non solum in suis terris, sed eciam in aliorum principum districtibus et territoriis, [m]) qui ad instanciam huius pacem procurabant.

Eodem [4]) tempore invente fuerunt argentifodine in Bresnik et pauco tempore duraverunt.

Post [5]) hec, dum Karolus foret constitutus in Vngaria apud regem Vngarie, qui tunc graviter infirmabatur, interim misit Ludwicus Bauarus, occupator imperii, suos ambasiatores [n]) ad Iohannem, regem Boemie, in Luczemburgam, petens sibi exhiberi omagium fidelitatis racione regni Boemie, et quoniam alias promiserat et iuraverat ipse Ludwicus Karolo, filio regis Boemie, nichil se velle tractare cum eodem rege Boemie, nisi presente ipso filio suo Karolo et eius accendente consilio omnia disponere atque ordinare, habuit enim Karolus suspectum Ludwicum Bauarum, ne deciperet patrem suum, prout tamen evenit et exitus rei docuit. Nam Ludwicus dixit ad regem Boemie: Cum filio vestro Karolo concordavimus ante tempora, et voluntatis sue est, ut faciatis nobiscum concordiam absque illo. Credid itque rex Iohannes verbis eius fallacibus et recepit omagium ab eo absque filii sui scitu ac voluntate. Habuit autem rex Iohannes filium suum

---

[1]) Tamže str. 355. — [2]) Tamže str. 355 [3]) Žalm 70. — [4]) Tamže str. 355. — [5]) Tamže kap. XIV, str. 360.

[i]) Znění homilie té podali jsme již v Životě Karla IV, pročež je tuto vypouštíme. Viz pram. děj. č. III. str. 355 až 360. — [k]) habentur ruk. [l]) municies ruk. [m]) territoribus ruk. — [n]) Ruk. má: ambasiatos.

suspectum ex eo, quia dixerat Ludwicus, quod secum concordaverat absque suo scitu, et e converso filius suspicionem habebat de parente, quia omagium fecerat illi tanquam imperatori absque eius voluntate, contra condicta, que habebant mutuo.

Postea veniens Karolus in Miltenberch Maguntine diocesis ad patrem suum, postquam intellexit dolum et fraudem Ludwici Bauari, renuit sigillare ac roborare placita et condicta patris sui inita et facta cum Ludwico Bauaro, et redeuntes ambo, pater et filius, Boemiam, concordavit [1]) Karolus regem Iohannem, patrem suum, cum Nicolao, duce Oppauie, qui factus est vasallus regni Boemie.

Eo [2]) tempore facta est gwerra [p]) et discordia inter regem Boemie et episcopum ac capitulum ecclesie Vratislauiensis, quibus pro eo, quod corone regni Boemie subiacere noluerunt, abstulit castrum eorum Milecz et expulit eos de terra sua. At illi excommunicabant regem, et duravit gwerra et dissensio hec mala per duos annos. Audiens autem rex Iohannes, quia rex Francie et rex Anglie simul gwerrarent, dimisso filio suo Karolo pro capitaneo in Boemia per Budyssin et terras illas [profectus est] [q]) et venit regi Francie in auxilium. Karolus vero dimisso pro capitaneo in Boemia Petro de Rosenberg secutus est patrem suum per terram Bauarie, ubi invenit Henricum, ducem Bauarie, sororium suum, mortuum. Terram autem illius occupavit Ludwicus Bauarus una cum puero illius Iohanne, iuvene decem annorum, nacta occasine, quia volebat eidem Iohanui ipse Ludwicus copulare filiam suam adhuc iuvenem et non fantem.

Sed, ut supra dicitur, puer hic Iohannes, sororius Karoli, intoxicatus veneno interiit, quomodo et qualiter, Deus novit. Et [3]) venit abinde ad patrem suum, quem invenit in uno oculo totaliter defecisse et in secundo oculo incipientem infirmari. Tunc rex Iohannes una cum filio transierunt cum paucis in Montem Pessolani, ut ibidem per medicos rex in oculis curaretur. Sed medicamina non profuerunt, et excecatus est rex Iohannes in utroque oculo et amplius non vidit lumen usque in diem exitus sui.

Karolus [4]) vero disposuerat sic venire in auxilium regi Hispanie contra suos adversarios, sed prohibitus per patrem a proposito suo desiit, et reversi sunt ambo, videlicet pater et filius, veneruntque in civitatem Auinionensem, ubi papa Benedictus XII cum sua curia tunc residebat. Ubi manserunt ambo aliquo tempore, tractantes cum domino papa sua negocia. Ibidem reperit Karolus suum favorabilem doctorem et magistrum Petrum, olim abbatem monasterii Fiscanensis, promotum iam in episcopum Altissidorensem, de quo mencio facta est superius, quia quadam vice fecerat sermonem in die cinerum in presencia Philippi, regis Francie, et erat exinde favorabilis Karolo. Iste Petrus postmodum factus fuit archiepiscopus Senonensis et postea archiepiscopus Rothomagensis, postmodum cardinalis presbiter tituli sanctorum Nerey et Achil[l]ei. Qui dam vice, dum recepisset Karolum ad hospicium suum in curia Romana, quia eum speciali amore diligebat, dixit ad illum: Vos eritis et promovebimini in regem Romanorum. Cui Karolus respondit: Reverende pater, vos prius promovebimini in pontificem Romane ac universalis ecclesie. Quod utrumque factum fuit post hec in brevi, quia ille in papam et iste in imperatorem promoti sunt, ut sequencia edocebunt.

Abinde [5]) ambo principes nostri reversi sunt in Lucemburgam. Et Karolus transiens per Bauariam, venit Tirolis. Abinde duxit fratrem suum Iohannem versus Boemiam, demum Cracouiam et ultra in Vngariam, facientes ligas et concordiam cum hiis principibus. Quibus ibidem moram trahentibus supervenerunt nunccii, qui referebant, quia Ludwicus Bauarus procuravit et effecit, ut uxor Iohannis, comitis Tirolis, conspiracionem fecit contra proprium virum, volens illum repudiare. At princeps Iohannes, ubi hec audivit, reversus est ad propria. Quem in brevi secutus est Karolus, frater suus, qui veniens ad vallem Sny, investigavit pro certo, quod quidam Albertus, filius [6]) naturalis dicte comitisse, et magister curie Raspo talem conspiracionem et prodicionem procurassent, ut videlicet ipsa comitissa nuberet Ludwico, filio Bauari, marchioni Brandeburgensi, di-

[1]) Tamže kap. XIV, str. 361. — [2]) Tamtéž str. 361. — [3]) Tamže str. 362. — [4]) Tamže str. 362. — [5]) Tamže str. 362 a 363. — [6]) Má býti frater.

[p]) Ruk. gwera a tak i níže. — [q]) Ruk. nemá.

misso et repudiato viro proprio. Karolus itaque posuit insidias Alberto, quem captum duxit ad castrum Schonburg prope Inspurgam, ubi positus ad tormenta omnia recognovit. Magistrum autem curie capere non potuit, cuius castrum disrupit. Qui finaliter traditus est in manus Karoli per amicos proprios, ita tamen, quod nil lesionis sibi in corpore faceret, qui similiter de omnibus predictis confessus est. Unde Karolus veniens ad fratrem in Tirolis, fecit poni custodiam diligentem.

Abinde [1]) reversus est Karolus Bauariam ad sororem suam, relictam Heurici ducis. Et abinde iterum per Salczburgam in diocesim Brixiensem ad castrum Taubers per vallem Cadubrii ad civitatem Bellun, et nocturno tempore intravit suburbia castri fortissimi Iumellarum in vigilia sancti Wenceslai, et vallavit illud et habuit atque obtinuit potenter.

Abinde [2]) transivit per Tridentum Tirolis, ubi mansit usque ad festum Katherine. Tunc vallavit et obsedit castrum Penede super lacum Gardi Venetorum et fugata gente Lukini de Mediolano habuit castrum illud, quod restituit ecclesie Tridentine. Postea fuit datum Karolo castrum in diocesi Vincentina nomine Belvisini Mastini de la Scala Veronensis, ad cuius possessionem capiendam et muniendum cum gentibus et expensis transivit ipse nocturno tempore sub magno periculo corporis sui et suorum. Et reversus per Tridentum venit ad civitatem Belun, ubi accepit litteras Bertrandi, patriarche Aquilegensis, quem opprimebat dux Austrie et comes Goricie, quorum exercitus iacebant ante civitatem Vtinam in Foro Iulii, quibus ipse patriarcha resistere non valens, epistolam misit Karolo, ut sequitur:

Vobis [3]) illustri principi, domino Karolo, primogenito regis Boemie, marchioni Morawie, nec non milicie vestre notifico, quod domus domine dominarum et virginis virginum Aquilegensis per hostes graviter opprimitur, quam omnes servitores dominarum ac puellarum pocius adiuvare deberent. Et ideo rogo vos et vestros, quod si quis vult servire domine dominarum, non permittat ita ipsius domum et bona violari.

Quibus [4]) auditis Karolus cum mille ducentis galeatis et mille peditibus venit patriarche in auxilium. Insuper et frater suus Iohannes, comes Tirolis, supervenit cum quingentis galeatis in adiutorium patriarche. Audientes itaque adversarii adventum istorum duorum fratrum et gencium suarum, nocturno tempore fugam inierunt, quos insecutus est Karolus usque in civitatem Clemon, [5]) quam eciam per longa tempora obsedit potenter et vallavit. Abinde transiverunt cum gentibus suis ad obsidionem civitatis Goricie, et comiti illius provincie irrecuperabilia dampna intulerunt, ubi in obsidione dicte civitatis superveniente festivitate Natalis Domini patriarcha Aquilegensis predictus indutus omnibus armis bellicis, sola galea super altari stante, cantavit missam primam illius diei.

Postquam vero devastassent terras suorum inimicorum et fecissent condignam ulcionem de hiis, qui invaserant domum domine dominarum, ipsa adiuvante, que suos nunquam derelinquit, reversi sunt principes nostri, Iohannes ad comitatum suum Tirolis, quem male custodiendo post in brevi amisit, et Karolus Boemiam, qui in civitate Pragensi in carnis brivio celebravit solempnem curiam, cui interfuerunt Ludwicus, rex
Vngarie, et Fridericus, dux Austrie, et multi 1345
alii principes.

Illuc supervenerunt nunccii Andree, fratris regis Vngarie, qui erat in Apulia, significantes regi: Quia Robertus, Sicilie et Apulie rex, diem clausisset extremum, et ut intercederet pro ipso ad sedem apostolicam pro sua coronacione. Rex vero Vngarie cognoscens, quod papa Clemens VI favorabilis multum foret Karolo, utpote qui se [r]) mutuo interno amore diligebant, supplicavit eidem, ut suos illuc dirigeret nunccios et fratri suo Andree, qui duxerat in uxorem filiam filii regis Roberti, nomine Iohannam, coronacionem ad ipsum regnum impetraret. [s]) Cuius peticionibus Karolus annuens, misit nunccium, Heymannum de Nachod, baronem regni Boemie. Sed non obtinuit intentum ex eo, quia inter Iohannam eandem et principes regni illius erat tunc magna dissensio. Ibidem invenit iste nunccius Iohannem, re-

[1]) Tamže str. 363. — [2]) Tamže str. 363. — [3]) Tamže str. 364. — [4]) Tamže str. 304. — [5]) Cormons v Goricku.

[r]) Ruk. sic. — [s]) Ruk. impetrarent.

1343 gem Boemie, qui laborabat apud papam pro reconciliacione Ludwici Bauari, nescientibus hoc filiis suis. Erat enim in tractatibus inter Ludwicum Bauarum et Iohannem, regem Boemie, quod Ludwicus ipse debebat filiam suam tradere Wenceslao, filio regis Boemie ultimo genito, CCXL [1]) milia marcarum pro dotalicio. Iam enim procuraverat ipse Ludwicus eici Iohannem, filium regis Boemie, de comitatu Tirolis. Cuius uxorem tradidit ipse filio suo Ludwico, marchioni Brandeburgensi; Iohanni vero ipsi expulso promiserat dare in recompensam terram Lusacie.

Que res cum pervenisset ad noticiam Karoli, displicuit illi vehementer et scripsit patri, quod, cum Iohannes passus esset a Ludwico Bauaro iniuriam, quare filium alium, videlicet Wenceslaum preferret illi in satisfaccione fienda, cui nulla facta fuit iniuria. Item misit nunccios ad Ludwicum Bauarum, significans ei, quod cum iniuria sibi facta esset et fratri suo Iohanni, utpote quia sibi ipse Ludwicus abstulerat et terram et uxorem, ipsi nollent in hac parte tractatibus [consentire], quos pater eorum cum illo fecisset, sed soli et per se ipsos vellent pocius cum eodem Ludwico de hiis loqui et placitare. Et receperunt terminum ad tractandum de hoc
1344 Ludwicus in Cambia et Karolus cum fratre in Tusta. Tractatus vero iste: quia Ludwicus volebat vice et loco ablate uxoris Iohanni dare filiam suam, et post mortem suam dare illi coequalem porcionem cum aliis filiis suis. In vita autem Ludvici debebat illi assignare terram Lusacie in recompensam terre sue sibi ablate, videlicet comitatu[s] Tirolis.

Dum autem essent in tractatibus predictis, supervenerunt nunccii Iohannis, regis Boemie, patris eorum, asserentes, quod rex ipse tractatus ipsos intellexerit, mandans atque rogans, ut nullo modo eosdem finirent. Quia ipse rex Iohannes ligavit se iuramento pro se et filiis suis cum sede apostolica contra Ludwicum Bauarum. Quibus Karolus respondit: Pater noster inivit tractatus cum Ludwico nobis nescientibus et filium iuniorem, qui nullam passus est iniuriam, pretulit nobis, qui passi sumus iniuriam. Nos enim absque scitu patris nostri nullam incepimus 1344
tractare concordiam. Sed postquam ipse preposuit iuniorem filium suum nobis, qui non fuit iniuriam passus, et obliviscebatur eius, qui iniuriam passus est, necessarium erat nobis utrobique, ut nosmet ipsi tractaremus. Quibus nunccii responderunt: Si aliquid est factum usque modo, amplius non fiet, et de hoc vos assecurabimus ambos, dummodo nos assecuretis similiter, quod absque patre vestro nichil tractetis neque tractatus inceptos finiatis.

Tandem Karolus victus nuncciorum patris sui precibus renuncciavit Ludwico, quod tractatus huiusmodi finire non poterat, recessit abinde procedens versus Luczemburgam, ubi a patre gaudenter suscipitur et permansit ibidem per carnis brivium. Et in quadragesima processit versus curiam Romanam in civitatem Auinionensem ad papam Clementem sextum. Qui audiens adventum Karoli, amici sui, misit illi obviam omnes cardinales ad spacium unius miliaris, et cum magno gaudio a papa et a cardinalibus susceptus est. Ubi steterunt et moram fecerunt per quadragesimam. Ibidem eciam existentes procuraverunt ecclesiam Pragensem erigi in metropolim, et facta est archiepiscopalis, que prius fuerat filia ecclesie Maguntine, ut in loco suo plenius dicitur. Insuper procuravit Karolus confirmari collegium mansionariorum in ecclesia Pragensi, quod nuper ipse Karolus creaverat et dotaverat sufficienter. Ubi eciam ipse papa fecit unionem et concordiam inter regem Boemie et Karolum, filium suum, quia propter dilapidacionem regni Boemie, quam ipse rex propter diversas gwerras fecerat, non erant de se mutuo contenti.

Insuper ibidem ipsis existentibus venerunt nunccii Ludwici Bauari laborantes pro concordia inter papam et ipsum Ludwicum, pro qua concordia facienda interposuerunt partes suas rex Boemie et filius eius Karolus fideliter. Sed non profecerunt, quia Ludwicus ipse, quamvis de contrario constaret, negavit se illos ex parte sua ad sedem apostolicam hac de causa direxisse. Postmodum conveniens Karolus cum eodem Ludewico in Basilea super Reno dixit eidem in

[1]) Tak rukopis; Palacký v Dějinách svých však klade 24000 hř. Viz Děj. nár. Č. II, 2, str. 51.

1344 presencia nuncciorum eorundem: Ecce nunccii vestri, quos ad sedem apostolicam et ad nos transmisistis, coram vobis sunt in presenciarum. Si ergo legaciones, quas apud sedem apostolicam et nos ex parte vestra peregerunt, de scitu et mandato vestris processerunt, dicite et effectui mancipate; sin autem, tunc legatos vestros, qui fines mandati excedere presumpserunt, proinde pena debita puniatis. Ludewicus vero nichil ad hec pertinenter respondens alium terminum in Bacoracum super Reno prefixit coram electoribus et principibus Almanie, ubi similiter nichil terminavit, sed in duricia sua et rebellione usque in finem vite sue permansit.

Deinde [1]) Iohannes, rex Boemie, et Karolus, filius eius venientes Boemiam celebraverunt curiâm solempnem in civitate Pragensi ad honorem Dei et patronorum ecclesie Pragensis. Ubi dominus Arnestus, olim episcopus, nunc vero archiepiscopus Pragensis, recepit pallium et insignia archiepiscopalia per manus episcopi Wratislawiensis; cuius facti sunt suffraganei episcopus Olomucensis et episcopus Lutemislensis, qui pridem fuerat abbas ordinis Premonstratensis. In eadem solempnitate Iohannes, rex Boemie, Karolus, marchio Moravie, et Arnestus, primus archiepiscopus Pragensis, et Iohannes, filius Iohannis regis, nuper expulsus de Tirolis, posuerunt fundamentum et primarium lapidem nove ecclesie Pragensis, que Deo auxiliante succedente tempore de miro et magnifico opere extitit edificata.

Eadem yeme Iohannes, rex Boemie, Karolus, filius suus, nec non rex Vngarie, dux Borbonie, purgravius Norembergensis et multi alii principes Alamanie zelo devocionis inducti transiverunt versus Prussiam cum gente maxima contra Litwanos et inimicos crucis Christi. Cumque venissent trans flumen Mimle ante castrum Wilawense et Pistense in terris infidelium et ibidem castra metari disponerent, supervenerunt nova, mendaciis et fallaciis plena, qualiter per aliam viam pagani intrassent terram Cruciferorum versus Kunigesperk, et redeuntes per quatuor dietas pervenerunt illuc, et invenientes, quia ficta erant nova ista, et ut redirent tantummodo relata. Et quia illo tempore glacies disrumpebantur, 1345
non patuit eis ingressus ad terras infidelium, et regressi sunt unusquisque ad propria in regionem suam.

Quamvis [2]) autem rex Iohannes et Karolus filius suus haberent litteras Kazimiri, regis Polonie, de securitate et conductu transeundi et redeundi per terras eiusdem, non tamen plene confisi sunt de eodem. Sed dum transituri essent per terras illius, in hoc consilium ipsorum, ut ipse filius precederet et pater, videlicet rex Boemie, ipsum sequeretur, et eventus filii doceret, patrem sibi cavere; quia non expediebat, ut ambo uno contextu intrarent manus regis antedicti. Quid plura? Venit Karolus ad civitatem quandam regis Polonie [3]) et mox posite fuerunt illi insidie, et civitas munita est hominibus armatis, ita ut ipse evadere non posset aliqua racione. Hoc cognoscens Karolus misit nunccium ad capitaneum Wratislawiensem illi notificando insidias sibi preparatas, qui congregata gente venit secrete usque prope civitatem, in qua Karolus fuerat arrestatus, et per nunccium reintimavit eidem: Ecce assum cum gentibus prope locum in silva tali, ibi vestrum adventum prestolabor.

Cumque revenisset idem nunccius, suscepit eum Karolus gratulanter et cum aliter evadere manus insidiancium non posset, tale fecit condictum cum eodem nunccio, dicens: Nos procedemus pedes usque ad portam civitatis et loquemur aliqua cum hiis, qui custodiunt portam, deinde supervenies tu, et postquam pertransieris portam, clamabimus post te, quasi ex aliqua causa revocando te. Tu vero descendes de equo et stabis, et nos curremus velocius, quia custodes porte, cum sint armati, non poterunt insequi nos, et sic Deo auxiliante evademus, teque cum alia familia nostra captivabunt. Et factum est ita, ut Domino placuit: quia postquam hora statuta venisset Karolus ad portam civitatis confabulans cum custodibus, pertransiit nunccius exeundo. Qui audito clamore principis substitit, et currens princeps venit ad equum, quem ascendit, et fugit ad locum, ubi sciebat capitaneum et gentem suam se expectare, et gens armata, quia

[1]) Srovnej Život cís. Karla IV, kap. XVI, str. 364. — [2]) Srovnej tamže kap. XVII, str. 365. — [3]) Kališ.

1345 gravis erat ad currendum, non potuit ipsum insequi. Et sic Deo auxiliante evasit manus insidiancium. Et perveniens Wratislawiam, quod factum fuerat, intimavit patri suo, qui Deo duce per aliam viam, silvas et nemora, transiit per terras inimicorum sanus et illesus. Propterea cogitantes reddere regi Polonie talionem congregaverunt eodem anno exercitum magnum, venerunt in terram Bolkonis, ducis Swidnicensis, qui erat sororius regis Polonie, et devastaverunt illi terram suam incendiis et rapinis. Finaliter aquisiverunt civitatem fortissimam eiusdem ducis Landeshut et dampna sibi irrecuperabilia intulerunt.

Post [1]) hec eadem estate de mense Iulii, congregato iterato maximo exercitu, intraverunt et devastaverunt terras regis Polonie, et castra metati sunt tribus diebus et tribus noctibus ante civitatem Crakowiam, cuius suburbia et molendina succenderunt igni et infinitos Vngaros, qui venerant ipsi regi in auxilium, prostraverunt gladio. Alii fugientes submersi sunt in flumine Wisla, ubi eciam factus est miles Iohannes, filius regis Boemie, comes Tirolis. Et obtento [a]) triumpho pro omni suo honore atque voluntate reversi sunt principes nostri cum gaudio ad terram suam, et amplius non apposuit nocere eis rex Polonie omnibus temporibus vite sue. De hiis expedicionibus duabus et aliis quam plurimis actibus horum principum tangitur et tractatur satis supra in locis suis.

Visis igitur et breviter pertractatis hiis, que Karolus perpessus est, et que fecit ab infancia sua et in annis iuvenilibus ante suam coronacionem, quia scriptum est: Nemo coronabitur, nisi qui legitime certaverit, [2]) nunc prosequamur magnalia, que fecit coronatus.

Sed antequam ad ulteriora procedam, rogo te, o lector, ut michi tam solempnem materiam rudi et inculto stilo scribenti non improperes. Nam rhetorice scienciam nunquam didici, et in grammaticalibus parum studui. Perpendi autem, quod multi litterati viri aliis magis arduis prepediti cronicam Pragensem in [3]) temporibus regis Ottakari scribere obmiserunt. Ne memoria eorum, que medio contigerunt, omnino evanesceret, ad scribendum me posui ea, que in diversis libellis reperi, [b]) et que a maioribus narrari audivi. Non quod omnia sint vera tanquam euangelium, sed crede credenda et corrige corrigenda. Et si qua in precedentibus vel sequentibus scripsissem forte sinistre informatus aut ex mea ignavia, que essent contra honorem principis aut meorum prelatorum vel patrie aut certe quarumcunque personarum, cum scriptum sit: Principem populi tui ne maledixeris, [4]) et iterum: Qui maledixerit principi, morte moriatur, [5]) ex nunc habeo pro non dicto et pro non scripto, immo revoco et paratus sum emendare, et subicio me ipsum et hanc scripturam meam scriptam et scribendam correccioni domini mei archiepiscopi et capituli ecclesie Pragensis, quorum mandatis in hiis, et in omnibus aliis volo iugiter cum omni reverencia obedire. Hec idcirco pro excusacione mea scripsi, quia, sicuti in multiloquio raro deest peccatum, sic et in multis scripturis, maxime de actibus principum, ad quorum consilia pauperes non intromittuntur, difficile est non errare etc.

Anno Domini MCCCXLVI videns et consi- 1346
derans dominus papa Clemens Sextus, quod Ludwicus Bauarus, occupator imperii, post tantos excessus, quos contra Romanam ecclesiam perpetrarat, noluit ad penitenciam reverti, sed omnes processus sedis apostolice vilipendens transivit aure surda, aliis malum relinquens exemplum contra ecclesiam rebellandi. Et cum iam dudum per certos processus papales fuisset tamquam Saul reprobatus et depositus ab imperio, et principes atque vasalli imperii ab eius absoluti fidelitate, ne Romana ecclesia diucius careret suo defensore atque advocato, mandavit papa electoribus sacri imperii per litteras bullatas, ut ad eleccionem futuri regis Romanorum procederent, ad imperium postmodum promo-

[1]) Viz str. 495. Srovnej tamže kap. XVIII, str. 366. — [2]) List sv. Pavla k Timotheovi II, kap. II, v. 5. — [3]) Má asi státi a temp. — [4]) Skutky apošt. kap. XXIII, v. 5. — [5]) Dle knihy Exodus kap. 21, v. 17.

[a]) abtentu ruk. — [b]) repperii ruk.

1346 vendi. [1]) Qui electores tamquam filii obediencie convenientes ad locum, cui Renis [2]) vocabulum est, super insula Reni, ubi iste actus fieri est consuetus, invocata Spiritus sancti gracia, videlicet Magnutinus, Coloniensis et Treuerensis archiepiscopi, nec non Iohannes, rex Boemie, et Rudolfus, dux Saxonie, absentibus per contumaciam aliis duobus electoribus, videlicet marchione Brandeburgensi et comite palatino Reni, direxerunt vota sua in serenissimum principem, dominum Karolum, primogenitum regis Boemie, marchionem Morawie, et ipsum in regem Romanorum promovendum postea ad imperium canonice elegerunt in festo [x]) sancte Margarethe. [3])

Qui princeps, licet allegaret suam insufficienciam, multum a principio eleccioni de se facte consentire recusaret, tamen postea victus supplicacionibus principum electorum et aliorum, divine ordinacioni contraire non presumens, et presertim propter rempublicam, que male gubernabatur, eleccioni facte de se suum prebuit consensum, ita tamen, si, quod de ipso factum fuerat, sedi apostolice placeret, cupiens non aliunde aut tumido, prout suus precessor fecerat, fastu, sed per hostium, scilicet vicarium Iesu Christi conscendere ad tante apicem dignitatis.

Mox principes electores mittunt suos solempnes ambasiatores, videlicet venerabilem in Christo patrem, dominum Arnestum, sancte Pragensis ecclesie archiepiscopum primum, et magnificum principem, dominum Nicolaum, ducem Oppauie et Ratiborie, [4]) cum decreto eleccionis ad summum pontificem in civitatem Auiniouensem, ubi tunc cum curia residebat. Qui venientes illuc a papa et a cardinalibus honorifice sunt recepti. Dominus itaque Arnestus iam dictus, cum esset magne facundie et litterature, coram domino papa et collegio sacro in publico consistorio fecit pulcrum et magistralem sermonem, cuius thema fuit illud, quod in libro regum scribitur: In te respiciunt oculi Israel, ut iudices, quis sedeat super solium. Et eundem sermonem ad proposi- 1346
tum et ad materiam novi electi optime adduxit. Sed quia idem archiepiscopus in eodem themate hoc pronomen: *tuum,* non adiecerat, ideoque dominus Clemens papa VI, qui et ipse magister erat in sacra pagina, die sequenti congregato sacro collegio, in presencia omnium prelatorum in publico consistorio, resumpto eodem themate, addidit, quod in textu biblie continetur, scilicet: Quis sedere debeat super solium tuum, ostendens, qualiter imperium de Grecia per sedem apostolicam translatum fuit in Germanos, unde merito dicere debuerat, super solium tuum, quia reges et imperatores Romanorum tam de iure quam de consuetudine iurare debent sedi apostolice reverenciam, obedienciam et fidelitatem. Completo igitur sermone eodem dominus papa multum commendavit personam domini Karoli in regem Romanorum electi, et examinato, sicut decuit, processu et decreto eleccionis huiusmodi ipsam eleccionem canonice et de persona idonea celebratam de consensu fratrum suorum approbavit authoritate apostolica et confirmavit, dans suis litteris prefatis archiepiscopis electoribus in mandatis, ut ipsum electum debeant inungere et coronare in regem Romanorum. Quibus litteris receptis ambasiator, dominus [y]) Arnestus, per dominum papam et cardinales multum honoratus ad dominum Karolum electum letus revertitur.

Hiis [5]) temporibus rex Anglie congregato maximo exercitu terras regis Francie devastare incepit et castra sua metatus est ante civitatem Parisiensem hostiliter. Cui dum rex Francie resistere non valeret, mittit nunccios et litteras ad Iohannem, regem Boemie, et filium eius Karolum electum, qui tunc in Luczemburga erant, petens cum fiducia, ut cum omni [y*]) gente, quam congregare possent, sibi venire curent in auxilium, quia necessitatis articulus id exposcebat et periculum erat in mora. Mox rex Boemie con-

[1]) O volbě markraběte Karla za krále římského srovnej Palackého Děj. nár. Č. II, 2 str. 64 a Werunského Gesch. K. Karls IV u. s. Z. I, str. 435. — [2]) Rense. — [3]) Správně dne 11 a ne 13 července r. 1346. — [4]) O poselství tomto srovnej Werunského Gesch. K. Karls IV II, str. 73, pozn. 5. — [5]) Srovnej Palackého Děj. nár. Č. II. 2 str. 66 a násl. Werunský, Gesch. K. Karls IV u. s. Zeit II, str. 63 a násl.

[x]) Slovo festo jest pozdější rukou připsáno na prázdném místě, jež původně v rukopisu bylo; správně by bylo doplněni: in previgilia. — [y]) dominum ruk. — [y*]) omnia ruk.

1346 gregato magno pugnatorum exercitu cum filio suo electo procedunt in auxilium regi Francie. Quorum aduentum rex Anglie audiens cum gente sua retrocessit et posuit se in locis firmissimis inter aquas et siluas, ita ut nullus sibi posset quoquomodo nocere. Sed rex Iohannes et filius ipsius electus non contenti, quod hostes eorum a facie ipsorum fugissent, insecuti sunt eos contradicente et reclamante rege Francie usque ad loca illa tutissima et ordinaverunt acies suas cum Anglicis bellum commissuri. Marscalcus vero Francie et sui videntes, quia Anglici se preparabant ad resistendum, terga verterunt et turpiter fugam inierunt. Cumque fuisset regi Iohanni, quia Francigene fugissent, relatum et ipse, [ut] presidio fuge suam et suorum vitam conservaret, exhortatus, respondit: Absit, ut rex Boemie fugeret, sed illuc me ducite, ubi maior strepitus certaminis vigeret, Dominus sit nobiscum, nil timeamus, tantum filium meum diligenter custodite. Cumque fuisset ductus in locum pugne, ecce rex Iohannes pluribus telis sagittatus mortem subiit, et multi nobiles regni Boemie cum eodem, in vigilia beati Rufi martiris, XXVI die Augusti. Videntes autem alii nobiles, quia rex Iohannes cecidit in bello et mortuus fuerat, ne utroque orbarentur principe, filium eius, dominum Karolum electum de prope ibidem fortiter pugnantem, iam telis inimicorum sauciatum, licet renitentem et invitum, de prelio huiusmodi educunt et ad locum securum perducunt.

Finito prelio, ut agnovit rex Anglie, quia rex Iohannes cecidisset, fecit inveniri eius corpus, et eo invento cum planctu magno solempnes illi fecit funeris exequias et remittens ipsum ad propria suis aiebat: Hodie cecidit corona milicie, nunquam fuit similis huic regi Boemie. Milites vero tollentes corpus regium tulerunt illud et sepelierunt in Luczemburga in monasterio sancte Marie ordinis sancti Benedicti. Sed et filius eius Karolus electus veniens illuc vulneratus, sanitatem recuperabat expectans nunccios suos a sede apostolica venturos.

Eodem anno, cum venerabilis pater dominus 1346
Arnestus, archiepiscopus Pragensis, de curia Romana reveniens consensum et approbacionem eleccionis prefate attulisset, reverendi patres domini Trewerensis et Coloniensis archiepiscopi iuxta mandatum sedis apostolice venientes in Bonnam [a]) in Reno, serenissimum principem, dominum Karolum predictum, in regem Romanorum unxerunt et cum solempnitate maxima coronaverunt die XXVI mensis Novembris, que fuit dies sancte Katherine, [1]) Ludwico Bauaro adhuc vivente et totum imperium occupante.

Anno Domini MCCCXLVII tempore hiemis [2]) 1347
dominus Karolus, Romanorum rex, volens ulcisci iniurias fratris sui Iohannis, cui uxorem Ludwicus abstulit et qui iniuste de terra Tirolis fuit expulsus, ingressus est propria in persona cum paucis familiaribus in forma mercatorum terram Tirolis et subito congregata ibi magna gencium multitudine eandem terram vastavit ignis incendio, vineas eorum succidit et destruxit, castra et castella plurima ac[q]uisivit. Sed cum plurima mala eis intulisset, non confisus de ipsis abinde recessit.

Eodem [3]) anno adolescens quidam nomine Eberhardus, filius Eberhardi in monte Chutnis, perdidit usum loquendi et factus est mutus. Cumque nullis posset adiuvari medicamentis, adduxerunt illum amici Pragam ad tumbam sancti Wenczeslai et oracione facta pro eo, qui mutus fuerat, rehabuit ibidem usum loquele per merita et intercessionem sancti Wenczeslai, martiris gloriosi.

Eodem [4]) anno dominus Karolus, Romanorum rex, de terra Tirolis Pragam reversus et cum maximo [gaudio] [b]) a principibus ac nobilibus et prelatis cleroque et populo susceptus per venerabilem dominum Arnestum, primum archiepiscopum Pragensem, ipse et sua coniunx domina Blancza, hic in regem, hec in reginam, super regnum Boemie feliciter atque solempniter coronantur, die dominico ante festum Nativitatis beate Marie virginis proximo. [5]) Et facta est do-

[1]) Totiž v neděli na zejtří sv. Kateřiny. — [2]) Asi v měsíci lednu nebo únoru. — [3]) Srovnej kron. Františka Pražského kn. III, kap. XXIV, Pram. děj. č. IV, str. 447. — [4]) Tamtéž kap. XXV, str. 447. — [5]) Dne 2 září 1347.

[a]) Ruk. má Brunnam. — [b]) nemá ruk.

1347 mus convivii in civitate Pragensi in foro prope sanctum Gallum et circumdata pannis et staminibus sericeis, et omnibus laute ministratum. Ipso die venientes barones regni Boemie singuli secundum statum suum officia sua novo regi in dextrariis coopertis exhibuerunt et ad mensam, prout moris est, servierunt. Et post tristiciam, quam habuerunt ex morte regis Iohannis, facta est ex coronacione huiusmodi leticia magna in populo. Coronam autem, qua ipse rex coronatus est, donavit sancto Wenceslao, eius capiti in ecclesia Pragensi certis diebus inponendam,[b]) decernens, ut omnes reges Boemie sui successores eadem debeant corona coronari, et illa die coronacionis sue duntaxat uti, atque ipsam die eadem ad noctem in manus sacristie Pragensis restituere cum effectu, sub pena excommunicacionis per dominum papam propter hanc causam late.[1]) Item statuit et litteris suis idem rex firmavit, ut quilibet suorum successorum, qui eadem corona erit successuris temporibus coronandus, debeat solvere capitulo Pragensi racione mutuacionis dicte corone CCC sexagenas in utilitatem ecclesie et capituli convertendas.

Eodem anno sequenti die post coronacionem iam dictam rex Karolus fundavit novum monasterium ante portam sancti Galli[2]) et posuit in eo fratres Carmelitas, et edificia, que facta fuerant pro regali convivio, eisdem largitus est, qui ex illis fecerunt sibi ecclesiam ligneam et alia officiva suis usibus necessaria.

Eodem[3]) anno die XI mensis Octobris dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, congregavit magnum exercitum terras Ludwici Bauari invasurus. Et cum idem rex esset cum gentibus suis in Thachowia constitutus, ecce Deo altissimo disponente, qui superborum et rebellium colla propria calcat virtute, Ludewicus Bauarus, occupator imperii, inimicus Dei et sancte Romane ecclesie, inveteratus dierum malorum, rediens de venacione in Monacum civitatem suam de equo, cui insidebat, subito cadens fractis cervicibus continuo expiravit. In brevi tempore veniunt nuncii ad regem Karolum, bona et optata nova nuncciantes, quibus rumoribus rex intellectis, ipse et sui laudem dederunt Deo, qui eos ab effusione sagwinis custodire est dignatus. 1347

Demum[4]) rex Karolus cum sua gente procedit letanter versus civitatem Ratisponam, ubi tanquam rex Romanorum ab universis, clero et populo, cum gaudio et solempnitate suscipitur; obediencia, fidelitas et reverencia promittuntur et cuncta sibi succedunt ad votum. Abinde vero transiens venit cum maximo exercitu in Nuremberg, ubi similiter magnifice suscipitur et per omnes cives et mechanicos fidelitatis omagium prestatur. Sed quidam ex eis iuramenti immemores rege Karolo abinde recedente civitatem ipsam tradunt in manus filii Bauari, videlicet Ludewici, marchionis Brandeburgensis, capitalis domini Karoli inimici. Exiit ergo in proverbium in universis civitatibus imperii, quia cives Nurembergenses fidefragi facti sunt. Nam et regem Romanorum, cui fidem iuraverant, fefellerunt. Alii itaque cives eiusdem civitatis, qui huiusmodi malicie conscii non fuerunt, dolentes sincere de mala fama, que de civitate illa orta fuerat, cupientesque illam recuperare, illos malos concives suos fidefragos una die omnes expulerunt, quorum L una die semel et simul per quendam nobilem fuerunt propterea suspensi. Alii quoque in civitate et alibi capti diversis penis pro tanto facinore cruciati. Alii eciam cives, qui in civitate eadem remanserunt, graciam regis Karoli promeruerunt, et reconciliatus est civitati eidem, que digna fuit desolacione et omni devastacione. Cumque omnia ad nutum dirigerentur domini regis predicti, remisit gentes suas Boemiam et ipse circuibat civitates imperii, recipiens ab eisdem et principibus imperii fidelitatis omagia et pacem in terris illis studiosius procurabat.

---

[1]) Srovnej Balbin, Misc. dec. I, lib. VI, p. 40. — [2]) Klášter Karmelitanů u Matky boží Sněžné, nyní klášter Františkánů na Novém městě Pražském na Jungmannově náměstí. — [3]) Od Karla IV jsou ještě 11 října vydány listiny v Praze, 15 října v Domažlicích. Ludvík císař zemřel dne 11 října. — [4]) V Řezně máme vydané od Karla IV listiny již dne 21 října a v Norimberce dne 31 října 1347.

[b]) Ruk. imponenda.

1348 Anno [1]) Domini MCCCXLVIII die beati [2]) Marci dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, posuit primarium lapidem et fundavit Novam civitatem Pragensem, protendens murum fortissimum cum valvis et turribus altissimis a castro Wissegrad usque in Porziecz. Sed et ipsum montem Wissegrad cinxit muro et turribus fortissimis et totum opus consummavit infra biennium. Et fecit plantare ortos atque vineas circum civitatem Pragensem, et propter ortos huiusmodi atque vineas huiusmodi auctus est populus vehementer; in brevi tempore facta sunt multa edificia. Fecit eciam advehi de Austria vites nobilissimas, quas ibi et sub castro Carlsteyn, quod eodem tempore edificare inceperat, plantavit. Exstruxit eciam ipse rex in diversis locis piscinas plurimas et regno multum proficuas. Hoc advertentes barones, nobiles, religiosi et plebegii plantaverunt ubique vineas, ortos et exstruxerunt piscinas in Boemia, gracias agentes Altissimo, qui talem eis concessit principem, sub cuius dicione omnia eis prosperabantur.

Eodem [3]) anno fundavit monasterium [c]) ordinis sancti Benedicti in eadem civitate Noua et instituit in eo fratres Sclawos, qui litteris sclawonicis missas celebrarent et horas psallerent.

Eodem [4]) anno in festo conversionis sancti Pauli factus est terre motus magnus in toto orbe et precipue in montanis Karinthie, ubi multe civitates, ville et castra ruerunt et homines infiniti interierunt. Ibidem famosa civitas Willach et omnes domus atque muri per terre motum subversi et diruti sunt, et pauci inhabitatores remanserunt. Talis atque tantus terre motus in cronicis non reperitur fuisse, sicut gentes inceperunt seculum inhabitare.

Eodem [5]) anno in die ad vincula sancti Petri regina Blancza, coniunx domini Karoli, moritur et in ecclesia Pragensi sepelitur.

Eodem [6]) anno die XVII Ianuarii fuit eclipsis lune, et coniunccio quorundam malivolorum planetarum, ex quibus coniunccionibus et malis constellacionibus orta est inaudita epidimia seu pestilencia hominum in universo mundo et duravit tam in Boemia quam in aliis mundi partibus per XIIII annos proxime sequentes, et iam ibi, iam illic in terris christianorum et paganorum ubique. Nec erat alicubi refugium, quia sicut in planis sic in montibus et silvis homines moriebantur. In omnibus locis fiebant fovee grandes et plures singulis annis predictis, in quibus moriencium corpora sepeliebantur. Talis pestilencia et ita longa nunquam fuit a seculo. 1348

Eodem [7]) anno venerunt in Boemiam quidam perversi viri de Alamania, qui se se flagellabant in conspectu hominum, et sibi mutuo, videlicet laicus laico, confitebantur peccata sua et penitencias iniungebant et predicabant ad popnlum et multos simplices decipiebant. Quorum errores venerabilis dominus Arnestus, primus archiepiscopus, cognoscens, eos talia facere prohibuit et impedivit.

Eodem anno [8]) iniqui principes Ludewicus, filius olim Ludewici Bauari, marchio Brandeburgensis, paterne malicie imitator, et Rudolfus, comes palatinus Reni, papalibus sentenciis irretiti post obitum prefati Ludwici convenientes simul, elegerunt vel nominaverunt de facto pocius quam de iure Guntherum, comitem de Swarczburch, in regem Romanorum, qui in tantam audaciam prorumpere presumpsit, ut se regem Romanorum scribere et quasdam civitates imperii sibi subiugare non formidans congregavit magnum exercitum, castra sua metatus est inter civitatem Maguntinam et civitatem Frankenfurd, et pluribus ibi diebus erectis panderiis seu vexillis imperialibus commoratus est.

---

[1]) Srovn. kron. Františka Pražského kn. III, kap. XXVI, Pram. děj. č. IV, str. 449. — [2]) Správněji má datum František Pražský: die XXVI Marcii a ne die b. Marci (25 dubna), jako výše položeno. Viz též o tom pojednání Dobrovského: An welchem Tage ward der Grundstein bei Gründung der Neustadt Prag gelegt, Monatschrift des böhm. Mus. 1827, na měsíc prosinec; potom Tomek: Děj. Prahy II, str. 3 a násl. — [3]) Viz o tom poznámku č. 7 na str. 448 tohoto dílu. — [4]) Dne 25 ledna. Srovnej kron. Františka Pražského, Pram. děj. č. IV, str. 449. — [5]) Dne 1 srpna. — [6]) Srovnej kron. Františka Pražského kap. XXVI, str. 449. — [7]) Srovnej tamtéž kap. XXVII, str. 451. — [8]) Dne 1 a 30 ledna 1349.

[c]) Ruk. monasteria

1349 Interim congregavit dominus Karolus exercitum de civitatibus imperii, videlicet de Maguntina, Spira et Openhaim, licet multo minorem, congregavit et collocavit se in oppido, quod Alteuil dicitur [1]), super Reno, ita prope contra exercitum comitis de Swarczburg, ut fere se possent homines sagittare. Divina itaque providencia volens suum principem canonice electum pro republica et multorum salute illesum conservare, tantum atque talem posuit ante oculos adversariorum eius timorem et terrorem, ut dictus comes de Swarczburch, licet multo maiorem haberet exercitum et forciorem, tamen divina providente dextra dominum Karolum et suos non presumpsit invadere.

Tandem intervenientibus quibusdam placitis Guntherus predictus renuncciens libere omni iuri suo se subdidit gracie domini Karoli et insignia imperialia deposuit statim in eodem loco. Et paucis post hoc elapsis diebus, Deo disponente, migravit de hoc seculo. [2]) Secundus adversarius capitalis domini Karoli predicti.

Hic rex Karolus tantam a Deo omnipotente habuit graciam, ut omnes eius inimici capitales, ut fuit Ludewicus Bauarus, iste comes de Swarczpurch, Ludewicus filius Bauari, marchio Brandeburgensis, Henricus, archiepiscopus Maguntinus, item archiepiscopus Mediolanensis et alii multi atque potentissimi principes absque omni effusione saguinis, antequam eos dictus rex aggrederetur, subito morerentur. Et completa est scriptura, que dicit: Manus [3]) mea auxiliabitur ei, et alibi: Ero [4]) inimicus inimicis tuis, et custodiet te angelus meus.

Eodem [5]) tempore dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, duxit in coniugem Annam, filiam comitis palatini Reni predicti, ex qua sequenti anno generavit filium primogenitum Wenczeslaum. Sed anno secundo etatis sue puer idem mortuus in ecclesia Pragensi sepultus est. Huic regine Anne pater eius, comes palatinus, dedit in dotalicium civitatem et districtum Sulczpach cum pluribus castris. Et dominus Karolus hac 1349
nactus occasione emit ibi civitates munitas et oppida plura, que fecit cingi muris fortissimis, videlicet Bernaw, Nouam Ciuitatem, Hersperch, Herspruk et Lauffen, [6]) et totam terram illam comparavit et habuit ac corone regni Boemie perpetuis temporibus annexuit atque univit, a silva Boemicali usque ad muros civitatis Nuremberg, Pebenberg, et edificavit in terra Rotenberch, et multa alia firmissima castra pro regno Boemie. Et quia huiusmodi castra, civitates, terramque Bauarie emendo regnum suum naturale, Boemiam totam, in diversis exaccionibus multum aggravaverat, quia toto tempore vite sue de imperio et civitatibus eius, que fere omnes sunt libere, parum vel nihil habuit, ideo in recompensam habuit ipse dominus Karolus ab electoribus sacri imperii, qui una cum ipso hoc litteris patentibus roboraverunt, ut prefata terra Bauarie cum civitatibus, castris, municionibus et toto dominio iure hereditario ad coronam et regnum Boemie immediate debeat perpetuis temporibus pertinere.

Eodem [7]) anno dominus Karolus, Romano- 1348
rum et Boemie rex, zelo divini amoris accensus, ac calore dileccionis proximi refertus, bonum reipublice cupiens ampliare [et] [d]) regnum suum Boemie laudabiliter exaltare, impetravit a sede apostolica privilegia generalis studii in civitate Pragensi, et ipse dominus auctoritate regia Boemica multa ultra hec concessit privilegia ibidem studentibus. [8]) Accersivit eciam de alienis partibus diversis plures in sacra theologia magistros, in iure canonico doctores, et in singulis artibus expertes et eruditos, qui ecclesiam Dei et proximos in scienciis et moribus edificarent. Volens, ut studium Pragense ad modum et consuetudinem studii Parisiensis, in quo olim ipse rex in puerilibus constitutus annis studuerat, in omnibus et per omnia dirigeretur et regeretur, et ut legentes magistri predicti haberent certa solaria singulis annis perpetuis temporibus, ipse rex pri-

[1]) Mezi 20 a 30 květnem r. 1349. Viz Huber, Reg. imp. IX, č. 953—963. — [2]) Dne 14 června 1349. — [3]) Žalm LXXXVIII, v. 22. — [4]) Exod. XXXIII, v. 22. — [5]) Dne 4 břez. 1349. — [6]) Srovnej Palackého Děj. nár. č. II, 2 str. 125 a 126. — [7]) Srovnej kronika Františka Pražského, Pram. děj. č. IV, str. 452. — [8]) Viz Mon. univ. Prag. II, p. 219 a 223.

[d]) Ruk. nemá.

1348 mum, demum dominus Arnestus, sancte Pragensis archiepiscopus primus, et capitulum eiusdem ecclesie, omnes quoque alii prelati et collegia aliarum ecclesiarum nec non monasteria regni Boemie contribuerunt satis magnam summam pecunie, et reditus ac census perpetuos ad factum huiusmodi opus in certis locis emerunt, et bona eadem archiepiscopatui Pragensi unierunt, et dominum archiepiscopum Pragensem et suos successores cancellarium studii Pragensis fecerunt et esse voluerunt. Et ut hec omnia inviolabiliter perpetuis temporibus permanerent, dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, zelator et instaurator huiusmodi studii, omnia privilegia et libertates studentibus concessas sua bulla aurea confirmavit. Et factum est studium tale in civitate Pragensi, cui nunquam fuit simile in omnibus partibus Alamanie, et veniebant illuc de alienis partibus, videlicet de Anglia, de Francia, de Lombardia, de Vngaria, de Polonia et de singulis circumiacentibus terris studentes, filii nobilium et principum ac prelati ecclesiarum de diversis mundi partibus. Et facta est civitas Pragensis ex studio huiusmodi famosa et celebris in terris alienis valde, et propter multitudinem scolarium tempora in eadem aliquantulum cariora fuere, quia multitudo maxima eorum illuc confluebat.

1366 Dominus [1]) vero Karolus videns, quod studium huiusmodi notabiliter et laudabiliter augebatur, donavit scolaribus domos Iudeorum et instituit in eisdem collegium magistrorum, qui singulis diebus actu legerent et disputarent, quibus bibliothecam fecit et libros pro studio necessarios tribuit in habundancia, et hii magistri ultra pastum, quem recipiebant a studentibus, habent certos annuos reditus ditati sufficienter.

Eodem [2]) anno in mense Septembri surrexit fama in partibus Saxonie et vicinis terris, quod Woldemarus, marchio Brandeburgensis, qui ante triginta annos credebatur esse mortuus, non vere sed ficte fuisset tunc mortuus et nunc esset rever- 1348 sus ad suum dominium et terram suam tamquam sibi debitam restitui postulabat. Sed quia idem vir, imo homunculus satis parve sed grosse stature in omnibus membris suis assimilabatur Woldemaro et informatus certa dabat interrogantibus signa et indicia rerum preteritarum, unde multi fuerunt decepti, hunc reputantes illum marchionem, qui, ut dicitur, ante longa tempora fuerat mortuus. Sed et civitates terre Brandeburgensis et fere omnes sibi crediderunt et ipsum in dominum assumpserunt. Demum cum idem marchio terram illam per hunc modum fere totam recuperasset, resistebat sibi Ludewicus predictus, in quantum potuit, et civitatem Frankenfurt super Odra obtinuit cum illo districtu. Tunc predictus Woldemarus fictus videns, quia illum abinde non potuit excludere, mittit legatos suos ad dominum Karolum, Romanorum et Boemie regem, petens, ut cum ipse sit verus herus illius terre et dominus et maiores ipsum civitates receperunt, venire dignetur sibi in auxilium et in sua iusticia cooperari. Quibus verbis, immo communi fame, que per omnes terras volabat, [e]) dominus rex credens et estimans hunc esse illum verum Waldemarum, qui eciam in linea consanguinitatis fuerat coniunctus, congregato exercitu venit huic in auxilium cum gente magna. Et postquam multas civitates illius imperio subiugasset, applicuit ad civitatem Frankenfurd predictam, in qua se Ludewicus recluserat, et castra metatus est ibidem in obsidione civitatis per IX dies, et irrecuperabilia dampna intulit Ludewico in ulcionem fratris sui Johannis, qui eciam ibidem in obsidione erat cum magna gente, cui, ut supra dicitur, ipse Ludewicus uxorem propriam et terram Tirolis fraudulenter abstulerat, et reddidit illi talionem.

In eodem loco, in monte uno prope civitatem facta est structura alta de lignis, et thronus regius amictus purpura et pannis preciosis circumdatus, et sedente domino Karolo in Ma-

---

[1]) Zpráva tato táhne se k zřízení koleje Karlovy r. 1366, viz o tom Mon. univ. Prag. II, str. 236. — [2]) Srovnej kron. Frant. Pražsk., Pram. děj. č. IV, str. 451. Viz též Palackého Děj. nár. Č. II, 2 str. 89 a Werunsky, Gesch. K. Karls IV u. s. Zeit II, str. 125.

[e]) Ruk. volebat

1348 iestate sua venerunt omnes principes illarum terrarum, ecclesiastici et seculares, cum suis panderiis extensis faciebant omagia et iuramenta fidelitatis regi Romanorum, Ludewico existente in civitate et per muros civitatis aspiciente. Non parvam enim habuit melancoliam, cum videret adversarium suum cum virtute et potencia magna, cui resistere non poterat. Et quando cernebat novum Woldemarum de terra sua investiri, poterat tunc cor eius pre doloribus digne scindi.

Postquam vero iste Woldemarus fere totam terram per auxilium domini nostri recuperasset, quia hiemps instabat, reversus est dominus noster cum gente sua et fratre suo Boemiam, et Woldemarus ille, licet aliquas ex civitatibus postea perdiderit, in aliis tamen civitatibus pocioribus regnavit et habitus est pro vero et naturali principe usque ad diem mortis sue, et vixit post fere X annis et mortuus est in principatu, licet communis esset de ipso opinio, quod iste non esset ille verus et antiquus Woldemarus, et creditur, quod fuit truffa [1]) excogitata contra nequiciam Ludewici prefati, quia sic ars deluditur arte. Ludewicus vero ipse, cum sua gens hanc graciam ad ipsum non haberet, eundem marchionatum Brandeburgensem contulit Ottoni, fratri suo minori, et amplius illuc non rediit.

Eodem [2]) anno de mense iulii fuerunt validissimi venti, qui multa edificia in multis locis deiecerunt.

Anno [3]) Domini MCCCXLIX venit Pragam ad dominum Karolum regem quidam vir de urbe Romana magne litterature et egregius dictator, asserens se nunccium a Deo missum pro re publica, et multa predicens futura. Fuerat autem iste vir ante ista tempora Rome tribunus et valde potens, potenter pro tempore rem gubernans publicam. Qui in tantam presumpcionem proruperat, ut Ludewicum tunc viventem, qui occupabat imperium, et postea dominum Karolum, regem Romanorum, suis litteris ad curiam citaret et vocaret. Unde scribebat se in suis litteris: Nicolaus tribunus, severus et clemens, candidatus, miles Spiritus sancti. Dicebat eciam se esse pluribus coronis coronatum. Finaliter cum multa 1349
erronea et sibimet contraria coram domino rege et domino Arnesto archiepiscopo et ceteris prelatis proposuisset, inventus est errare in fide, et traditus est carceribus in Rudnicz. In quibus cum aliquamdiu teneretur, ecce! venit littera episcopi Spoletani et apostolice sedis legati, in qua racione contumacie ipse tribunus in negocio fidei citatus pro heretico condempnabatur. Hec audiens dominus Karolus, dictum tribunum ad sedem apostolicam remisit. Qui quidem tribunus per papam missus Romam in quadam sedicione a populo occisus est.

Eodem [4]) anno in die palmarum reliquie et 1350
sanctuaria imperii, videlicet magna pars de ligno sancte crucis; item lancea Domini; item unus clavus; item corona sancti Caroli; item gladius eidem contra paganos per angelum missus; item brachium sancte Anne, et alia, que imperatores soliti sunt habere, portata sunt Pragam de Bavaria, et processionaliter recepta cum magna solempnitate in Wissegrado et ducta ad ecclesiam Pragensem. Unde dictus Karolus, accensus speciali devocione, obtinuit a sede apostolica, ut specialis dies pro veneracione illarum in Boemie et Almanie partibus deputaretur, et solempniter sub speciali officio, quod idem dominus Karolus cum aliis theologis exposuit, celebraretur singulis annis perpetuis temporibus VI feria post dominicam Quasimodo geniti proxima. Et dominus papa ad instanciam domini regis predicti omnibus Pragam ad dictam solempnitatem et earundem reliquiarum ostensionem venientibus largitus est magnas indulgencias, que in bullis ipsius evidencius continentur. Et revera hiis temporibus, quando huiusmodi insignia in dicta solempnitate ostendebantur, conveniebat Pragam de omnibus mundi partibus tanta multitudo hominum, quod nullus crederet, nisi qui oculis suis videret. Propter hunc maximum concursum factum est et positum secundum annuale forum eo tempore in Nova civitate Pragensi.

Eodem anno dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, marchionatum Morawie contulit

---

[1]) T. j. podvod. — [2]) Srovnej kron. Františka Pražského, Pram. děj. č. IV, str. 451. — [3]) Srovnej tamtéž kap. XXVIII, str. 452. Viz též Palackého Děj. n. č. II, 2 str. 119—122. — [4]) Dne 21 března r. 1350.

1349 fratri suo germano Iohanni, olim de Tirolis expulso, [1]) qui sequenti anno duxit in coniugem previa dispensacione sedis apostolice Margaretham, filiam Nicolai, ducis Oppauie, ex qua genuit tres filios: Iodocum, Iohannem, qui cognominatus est Sobieslaw, et Procopium. Item duas filias, Katherinam, quam copulavit duci de Falkenberch, et Elizabeth, quam copulavit postea marchioni Misnensi. Et deletum est opprobrium eius et mentiti sunt, qui dicebant ipsum esse inpotentem ad generandum, cum eo tempore ipse princeps esset puer, et totus invenis, unde sine causa uxore et terra privatus. Nec defuit divina ulcio, que facit iudicium et iusticiam, reddens unicuique iuxta opera sua, quia omnes, qui dederunt et consilium et auxilium ad huiusmodi malam fraudem: Luduicus Bauarus, Luduicus filius eius mechus, et omnes barones illius terre, traditores domini sui proprii, mala morte post hoc in brevi mortui sunt, et filii eorum sunt opprobrium vicinis suis.

1350 Anno [2]) Domini MCCCL. Iste fuit annus gracie et iubileus in urbe Romana, unde per totum hunc annum fuit maximus concursus illuc hominum ex omnibus mundi partibus pro gracia et indulgenciis obtinendis. Et quia postilencia erat gravissima in omnibus terris, omnes volentes penitere et mortem effugere, illuc properabant. Multi eundo et redeundo et ibi morando mortui sunt.

Sed unum compellor scribere, quod in rei veritate sic se habet, quia hii, qui colligunt hospites et artifices mechanici, non solum Boemi, sed et aliarum terrarum de huiusmodi peregrinacione reversi, inceperunt facere caristiam omnium victualium et necessariorum, et sic ab eo tempore venit in consuetudinem, quod omnia humanis usibus necessaria sunt in caro foro ubique locorum.

Anno [3]) Domini MCCCLI virgo quedam de Zitauia, propter nimium dolorem oculorum excecata pluribus annis adducta est Pragam ad limina sancti Wenczeslai. Cumque cum suis collegis adhuc esset in hospicio, devote ingemuit et oravit, dicens: O beate Wenczeslae, gloriose noster patrone, qui es pauperum adiutor et oppressorum relevator, adiuva me, ut sine ductore ad tuum perveniam sepulchrum. Et mox aperti sunt eius oculi, et veniens ad sepulcrum cum suis collegis, reddentes Deo et sancto Wenczeslao pro tanto beneficio graciarum acciones. 1351

Eodem [4]) anno vir quidam manibus et pedibus contractus adductus est ad sepulcrum sancti Wenczeslai, et post preces ac gemitus plurimos sanitatem assecutus est ibidem protinus, quam optabat, gracias agens Deo et sancto Wenczeslao.

Eodem anno dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, Bolesslawiam antiquam super Albeam munivit muris fortissimis, et quia in eodem loco gloriosus martir sanctus Wenceslaus a fratre suo sevo Boleslao coronatus est martirio, ob cuius passionis memoriam dominus rex predictus ibidem ordinavit et dotavit missam cantandam ad tumbam sancti viri sub crypta perpetuis temporibus singulis diebus. Quam ordinacionem et disposicionem dicti regis dominus Arnestus, primus archiepiscopus Pragensis, auctorisavit et suis litteris patentibus approbavit. Item fere circa idem tempus ipse dominus Karolus fundavit monasterium fratrum Carmelitarum in Thachowia diocesis Pragensis.

Eodem anno [5]) dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, fundavit monasterium sub titulo sancti Karoli in monte ex opposito Wissegradi et instituit ibi abbatem infulatum, et canonicos regulares, ordinis sancti Augustini, quibus de sustentacione congrua laute providit, et ecclesias duas sub castro Bezdez et in Lissa univit et incorporavit. [6])

Eodem anno [f]) in die Innocentum [7]) Wenczeslaus, puer duorum annorum, primogenitus domini Karoli, quem genuit ex domina Anna,

[1]) Dne 26 pros. 1349. — [2]) Srovnej kron. Frant. Pražsk. kap. XXX, str. 454. — [3]) Srovnej tamže str. 455. — [4]) Tamze. — [5]) Srovnej tamže. — [6]) Viz Pelzel K. Karl IV, díl II, Urkb. str. 261. — [7]) Dne 28 prosince 1351. Srovnej kron. Františka Pražsk., Pram. děj. č. IV, str. 455.

[f]) Ruk. die.

1351 filia comitis palatini Reni, migravit ab hoc seculo et in sepulchro patris sui sepelitur.

Eodem [1]) anno descendit ignis de celo et civitatem Ankonam totaliter consumpsit, ut referebatur.

1352 Anno [2]) Domini MCCCLII dominus Karolus contra barones regni sui, videlicet filios olim Petri de Rosenberch et Iohannem de Michelsperch, movit exercitum et multa eis dampna intulit, qui reversi ad cor gracie eius se subdiderunt et sibi reconciliati sunt.

Eodem anno [3]) venerunt de Tuscia et de Lombardia solempnes nunccii petentes eius adventum ad partes illas, quia per quosdam malignos homines, qui de diversis mundi partibus congregati fecerant societatem et monasteria ac civitates potenter expugnabant et devastabant, nimium gravabantur. Qui nunccii congruo accepto responso ad propria letanter redierunt.

Et nota, quod hiis temporibus in regnis Francie, Lombardie, Apulie et terris adiacentibus fuerunt plures huiusmodi societates in tanta multitudine et fortitudine, quod per nullum regem neque principem superari poterant, et perduraverunt multis annis iam hic iam illuc girando et dampna infinita hominibus inferendo, ita ut specialis plaga et Dei propter peccata populi permissio crederetur.

1353 Eodem anno [4]) domina Anna, filia comitis palatini de Reno, coniunx domini Karoli, in vigilia Purificacionis beate Virginis moritur et in ecclesia Pragensi sepelitur.

Eodem [5]) anno dominus Iohannes, prepositus Omnium sanctorum, secretarius domini Karoli, electus Olomucensis, per dominum Arnestum, archiepiscopum Pragensem, in ecclesia Pragensi in Olomucensem episcopum consecratur.

Eodem [6]) anno dominus Clemens papa VI in die sancti Nicolai moritur, et dominus Stephanus, penitenciarius summus, in papam eligitur, cui nomen Innocencius papa VI inponitur.

Eodem anno [7]) fuit eclipsis lune, quam sub- 1353
sequitur siccitas, et blada male proveniunt etc.

Anno [8]) Domini MCCCLIII dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, intravit monasterium monialium ordinis sancte Clare ad sanctum Franciscum in civitate Pragensi, et inter alias sanctorum reliquias fuit sibi oblatus digitus sancti Nicolai, quem papa donaverat Agneti, filie regis Wenceslai, [9]) fundatoris illius monasterii. Et rex Karolus arrepto cultello precidit particulam eiusdem digiti, cupiens sibi ex devocione illam retinere. Et respiciens cultellum vidit in illo quasi vestigia sanguinis recentis, et perterritus valde de tanto miraculo, cum res esset antiqua et inveterata, abiit. Post plures vero dies assumpto secum domino Arnesto, archiepiscopo Pragensi, illuc rediit et particulam abscissam in locum suum cum timore et reverencia apposuit, que ita fortiter adhesit, acsi nunquam fuisset abscissa. Verum cicatrix modica ex incisione predicta in digito illo remansit.

Eodem anno [10]) Rudolfus, dux Austrie, celebravit nupcias cum Katherina, filia domini Karoli. Sed gener iste nunquam fuit fidelis socero suo usque in diem mortis sue.

Eodem [11]) anno dominus Karolus, pergens in Vngariam, ibidem duxit in coniugem virginem Annam, filiam olim Bernhardi, ducis Swidnicensis, filiam unicam, heredem illius ducatus et terrarum Slezie; et tractatum est et ordinatum atque iuratum, quod duce Bolkone, fratre dicti Bernhardi atque patruo huius regine, sine heredibus de hoc seculo migrante, terre omnes sue et ducatus eiusdem pleno iure debeant ad coronam regni Boemie pertinere.

Anno [12]) Domini MCCCLIIII dominus Karo- 1354
lus, Romanorum et Boemie rex, fundavit monasterium sub titulo sancti Ambrosii in Nova civitate Pragensi et posuit in eo abbatem infulatum et conventum monachorum ordinis sancti Benedicti, quibus providit de bonis et reditibus suf-

---

[1]) Srovnej tamže. — [2]) Srovnej tamže. — [3]) Srovnej tamže. — [4]) Srovnej tamže. Ne 1 února, nýbrž dne 2 února 1353 zemřela královna Anna. Viz Pelzel K. Karl. IV, díl I, str. 357. Necrologium Doxanense r. 1373 psané má také úmrtí královny Anny poznamenáno při 2 únoru. — [5]) Srovnej kron. Františka Pražského, Pram. děj. č. IV, str. 455. — [6]) Srovnej tamže. — [7]) Srovnej tamže str. 456. — [8]) Srovnej tamže str. 456. — [9]) Anežka byla dcera Přemysla I a sestra Václava I. — [10]) Srovnej kron. Frant. Pražsk. str. 456. — [11]) Srovnej tamže. — Svatba odbývala se v prvni polovici měsíce června r. 1353 v Budíně, kde kněžička Anna byla vychována. — [12]) Srovnej Tomek Děj. Prahy III, str. 105.

1354 ficienter. Obtinuit autem a sede apostolica, ut ipsius monasterii abbas et fratres tenere debeant et habere officium misse et aliarum horarum ad modum et consuetudinem ecclesie Mediolanensis, secundum rubricam et ritum sancti Ambrosii.

Eodem anno dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, mire devocionis affectibus succensus, in diversis ecclesiis kathedralibus, regularibus, monasteriis et aliis piis locis in partibus Gallie et Alemanie obtinuit multorum sanctorum diversas reliquias, et septem corpora sanctorum, et capita atque brachia sanctorum multa valde, et illas ornavit auro, argento et gemmis preciosis, ultra quam exprimi potest, et donavit ecclesie Pragensi. Facta est autem allacio earundem ad ecclesiam Pragensem in octava sancti Stephani protomartiris. [1]) Quapropter venerabilis pater, dominus Arnestus, archiepiscopus Pragensis, de consensu cleri et populi sui constituit diem illam per totam diocesim Pragensem fore celebrem, et sub duplici officio venerari. Post hoc dominus Karolus obtinuit speciales et magnas indulgencias a sede apostolica eadem die ecclesiam Pragensem visitantibus, et festum huiusmodi bullis papalibus confirmavit. [2]) Numerus autem et tituli reliquiarum et aliorum clenodiorum, que ipse dominus Karolus contulit Pragensi ecclesie, scripti sunt in registro seu inventario ipsius ecclesie lucide et nominatim.

Eodem anno dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, intravit Ytaliam de mense Octobri [3]) et continuavit ibidem et in partibus illis per IX menses, ut infra patebit, disponens et ordinans negocia imperii.

Anno Domini MCCCLV in festo Epiphanie Domini, [4]) dominus Karolus, Romanorum et Boemie rex, corona ferrea, qua reges Ytalie coronari sunt consueti, coronatus est per dominum archiepiscopum Mediolanensem, in civitate Mediolanensi in monasterio sancti Ambrosii cum ma- 1355
xima solempnitate. Et permansit ibidem diebus octo magnifice honoratus. Abinde versus civitatem Pisanam, in qua continuavit usque festum Pasche, [5]) prestolans adventum legati de latere a sede apostolica pro sua in urbe coronacione. Cumque transiret de Mediolano versus civitatem Pisanam et venisset ad montes Alpium, in quodam oppido, cui nomen est Tarenz, [6]) fundavit et dotavit monasterium et instituit in eodem prepositum et canonicos regulares ordinis sancti Augustini in diocesi Cremonensi, et sui capituli.

Eodem anno feria quarta ante festum Pasche dominus Karolus sane attendens illud, quod in evangelio dicitur: Omnis, qui se humiliat, exaltabitur, ingressus est civitatem Romanam in forma peregrini humiliter ac pedester, et licet Romani sibi venissent cum maxima solempnitate obviam, ipse tamen gloriam mundi spernens, intravit sanctam civitatem occulte, et per triduum circuivit omnia sanctorum limina secrete cum magna devocione, et sui proprii ipsum non cognoverunt. Demum die sabbati in vigilia Pasche [7]) hora vesperorum clementissimus princeps apparuit omnibus in aula domini pape prope ecclesiam sancti Petri et manifestavit se et suam presenciam universis, disponens atque ordinans, qualiter die crastina deberet coronacionis sue solempnitas adaptari. Sequenti die, [8]) que fuit in mense Aprilis in sancto festo Pasche, summo mane dominus Karolus exivit ad campos extra urbem, et illuc venerunt ad eum Romani et gencium suarum de omnibus partibus mundi premaxima multitudo, omnes sedentes in dextrariis, induti armis, galeas cristatas habentes in catenis, parati tamquam ad bellandum, serviciorum suorum exhibent promptitudinem.

Demum princeps mundi stipatus magna gencium multitudine hora terciarum eiusdem diei, urbem cum potencia ac magnificencia ingreditur,

[1]) Dne 2 ledna 1354. — [2]) Viz Balbin, Misc. dec. I, lib. VI, p. 59; Pešina, Phosphorus 431 a listina Karlova o sebrání pozůstatků a vyčtení jich dána jest v Mohuči 2 ledna 1354. Den tento se slavil zvláštním svátkem dne 2 ledna s přivolením papeže Innocence VI. Viz o tom Pešinův Phosphorus Septicornis str. 449 a inventář těchto relikvií tamže na straně 466 a násl. — [3]) O této první výpravě Karlově do Italie viz spis Werunského: Der erste Römerzug Kaiser Karl IV, v Innsbruce 1878 vydaný. — [4]) Dne 6 ledna 1355. — [5]) V Pise dlel Karel IV od 18 ledna do 22 března; velikonoc bylo toho roku dne 5 dubna, kterého dne byl Karel na císaře korunován. — [6]) Terenzo, jak Huber udává jihozápadně od Parmy mezi silnicí vedoucí z Parmy do Pontremoly a Calestanem (Huber, Reg. imp. str. 2.). — [7]) Dne 4 dubna. — [8]) Dne 5 dubna 1355.

1355 plures ac infinitos baltheis precingit militaribus et in gradibus ante ecclesiam sancti Petri per dominum Petrum, cardinalem Hostiensem, legatum a latere domini pape missum, ac omnem clerum Romane urbis cum psalmodiis, cantibus, organis et reliquiis sanctorum processionaliter letus atque omni solempnitate suscipitur, ad ecclesiam introducitur et previa benediccione et solemnitatibus consuetis infra missarum solemnia per eundem cardinalem inungitur et in imperatorem super universum orbem terrarum coronatur, una cum sua coniuge, domina Anna, filia olim ducis Swidniczensis supradicta. Immensa leticia et gaudium inenarrabile perfudit tunc omnem gentem Boemorum, qui videbant regem suum in excelso throno et imperiali infula coronatum. Cuncti clamabant: Kyrie eleyson et resonant: Te Deum laudamus.

Finita missa et coronacione gloriosus princeps dominus Karolus Quartus, divina favente clemencia Romanorum imperator semper Augustus et Boemie rex, cum coniuge sua domina imperatrice iam dicta ascensis equis falleratis, precedentibus ac sequentibus turbis principum ac nobilium, et universi tenentes galeas in capitibus et gladiis in manibus ad prelium parati, cum ingenti gaudio et iocunditate absque omni impedimento transeunt pontem sub castro Angeli trans Tyberim, et perveniunt ad ecclesiam sancti Iohannis in Laterano, ubi novus Imperator in maiestate imperiali sedit ad tabulam, et venientes principes imperii, qui in suo officio in dextrariis coopertis ad mensam ministrabant. Finito solempnissimo huiusmodi prandio dominus imperator, prout moris est, cum toto exercitu suo exivit de urbe, et castra metatus est in monasterio ipse personaliter et gentes sue extra monasterium sancti Laurencii prope urbem, et dispositis ibidem negociis imperialibus die altera ad civitatem Tyberim [1]) profectus est, et abinde versus civitatem Pisanam direxit gressus suos. Fuerunt autem in ista via et solempnitate cum domino imperatore fideles sui de Boemia, qui habuerunt vexilla seu panderia: primo venerabiles et reverendi patres, dominus Nicolaus, patriarcha Aquilegensis, filius quondam Iohannis, regis Boemie a latere, fraterque domini imperatoris; item dominus Arnestus, sancte Pragensis ecclesie primus archiepiscopus; item dominus Iohannes, episcopus Olomucensis; item dominus Iohannes, episcopus Lutomislensis, cancellarius aule imperialis; item Czenko de Lippa; item Pesco de Ianowicz; item Henricus de Noua Domo; item dominus Marquardus, episcopus Augustinensis; item purchravius de Noremberg; item duces et principes ac comites multi de Alemania et exercitus eorum magni, qui numerari non poterant, quibus omnibus dominus imperator in eundo et redeundo de stipendiis providebat. 1355

Hiis itaque se habentibus et dum cesari novo omnia ad vota sua succederent, inimicus humani generis eius felicibus actibus invidens, per pravos homines procuravit non modicum disturbium. Veniunt itaque quidam tyranni, fraude diabolica pleni, et in omni malicia experti: Franciscus de Gambacurta, fratres quoque et amici sui, cives Pisani, ymmo coheredes inferni, et suggesserunt domino imperatori, ut exercitum sue gentis dirigeret ad propria et veniret ad civitatem Pisanam cum modica gente, quia omnia essent ad nutum ipsius. Dominus vero imperator eorum et aliorum malo ductus, ymmo deceptus consilio, volens parcere expensis, ut aliorum marsupia eo amplius replerentur, fecit et mandavit, ut omnes et singuli preterquam illi, qui curie sue et stipendiis ascripti fuerant, redirent ad propria sine mora et excusacione; et factum est ita, et abiit quisque ad viam suam. Et venit imperator ad civitatem Pisanam cum paucis, plus credens illis, quam expediebat. Et una dierum, [2]) cum imperator crederet se plena securitate gaudere, iaceret cum domina imperatrice in pretorio civitatis, iniqui homines loci illius captata oportunitate succenderunt igni pretorium, et imperator cum imperatrice atque familia ad domum cuiusdam boni viri fere nudi vix evaserunt et vitam incolumem conservaverunt. Hoc facto prefati tyranni suggesserunt populo, quod imperator ideo succenderit pretorium, ut arma civium igne consumerentur, et non habe-

[1]) Míní se tu Tivoli. — [2]) Večer ze dne 19 na 20 května.

1355 rent posse resistendi suis inimicis Florentinis, quibus, ut false dicebant, promiserat dare civitatem Lucam et alia quedam castella. Et converterunt hii impii corda tocius populi, ut odirent capitali odio dominum imperatorem. Et in ipsius necem conspiracionem fecerunt omnes, pariter magni et parvi. Et captata hora oportuna, dum imperator suique in meridie sine armis hinc inde incederent, nullam curam de futuris contingentibus habentes, ecce! Franciscus prefatus cum suis amicis et tota communitate concitaverunt rumorem et clamorem in medio civitatis, clamantes: Vivat populus, moriatur imperator.

Eadem hora erat imperator in domo et hospicio domini Iohannis, episciopi Olomucensis, et audito rumore subito congregata gente, quam habere potuit, induti armis preparant se ad resistendum et veniunt eis in auxilium illi, qui ex alia parte pontis fuerant, videlicet dominus episcopus Augustinensis cum stipendiariis et Henricus de Nova Domo. Et post multos conflictus, quos habuerunt in pontibus, in quibus plures fuerunt interfecti, pervenerunt ad dominum imperatorem et simul cum ipso procedunt armata manu ad placzam, sive planiciem in medio civitatis, et videntes tiranni et populus fortitudinem cesaream et gentis sue audaciam dispersi sunt et fugerunt, recludentes se in domibus suis. Sed multi et infiniti ex eis ibidem in prelio mortui sunt. Et proditores illi, Franciscus cum aliis sex, qui illius rumoris magistri fuerant et armiductores, capti sunt, et obtinuit victoriam imperator.

Demum predicti proditores positi ad tormenta de omnibus prodicionibus suis et quomodo illas comportaverant et ad quem finem fecerunt, confessi sunt. Quos dominus imperator in medio civitatis fecit truncare capitibus. Et exiit proverbium in Tuscia et Lombardia, quia cives Pisani, qui semper fuerant Giblini et de parte imperii, facti sunt Gelfi et sacri imperii 1355 proditores seu traditores.

Deinde dominus imperator transtulit se in civitatem, que dicitur Petra sancta, [1]) et ibi dispositis negociis imperii abinde reversus est cum omni triumpho victorie Alamaniam et deinde Boemiam ad dulce [5]) solum natalis patrie, et ingressus civitatem Pragensem cum gaudio et omni solempnitate a clero et populo susceptus est. [2])

Eodem anno dum imperator in civitate Mediolanensi moram traheret, misit ad civitatem Papiam solempnes nunccios, inter quos erat dominus Bohussius, prepositus Lutomericensis, frater germanus domini Arnesti, archiepiscopi Pragensis, et obtinuit sibi dari corpus sancti Viti martiris, patroni regni Boemie, quod ibidem in monasterio sancti Augustini multis annis quievit, et attulit secum illud idem corpus sancti Viti et aliorum sanctorum plura corpora atque reliquias ad ecclesiam Pragensem, que et quas decoravit auro et argento atque gemmis preciosis.

Eodem [3]) anno dominus imperator fundavit monasterium novum sancte Katherine virginis in Nova civitate Pragensi et locavit in eodem sanctimoniales feminas de ordine sancti Augustini fratrum Heremitarum.

Anno domini [4]) MCCCLVI dominus Karolus, 1356 Romanorum imperator et Boemie rex, considerans, quia in regno suo Boemie multa committebantur latrocinia, et malorum hominum, quorum magna excreverat multitudo, delicta remanebant impunita, volens tantis malis occurrere, congregato magno concilio principum, baronum, nobilium, wladikonum et civium ad regni Boemie coronam pertinencium de ipsorum communi consilio et consensu statuit et lege perpetuis temporibus servanda sanccivit, et ut verbis vulgaribus utamur, pro iure adinvenit, ut si quis baronum, nobilium, wladikonum vel civium vel alia quecunque persona laicalis, cuiuscunque status vel preeminencie existat, pro crimine furti,

---

[1]) Pietra santa, město severozápadně od Luky ležící. — [2]) Dle Lupáče vrátil se Karel IV do Prahy dne 15 srpna 1355. Viz Pelzel K. Karl IV, II, str. 479. — [3]) Zakladací listinu znal ještě Hammerschmid, nyní jí, pokud nám známo, nemáme. Viz Gloria eccl. Prag. str. 326. — [4]) Sněm, o kterém se níže jedná, sešel se ku konci září r. 1355. Srovnej Palackého Děj. nár. Č. II, 2, str. 143.

[5]) solum ruk.

1356 latrocinii seu rapine accusata, proscripta vel condempnata fuerit et se de huiusmodi crimine secundum ius terre infra terminum sibi statutum expurgare non posset, aut si eiusmodi sui excessus sunt notorii vel manifesti, quod deinceps eadem persona perpetuo sit infamis, careatque omni iure et ad nullos actus legittimos vel honorificos admittatur, tam in iudiciis quam extra ubicunque locorum, non obstante si ipse imperator vel sui heredes aut successores, reges Boemie, tali dampnato, proscripto, accusato vel bannito darent veniam de commissis vel graciam, eciam sub quacunque forma verborum vel litterarum, quia talis gracia seu restitucio erit civiliter intelligenda. Item videlicet, quod idem sic restitutus seu reformatus gracie regie mortem temporalem, quam propter mala sua promeruit, ex indulgencia principis non paciatur, sed tamen hiis, quibus dampna intulerit, satisfaciat iuxta sue possibilitatis facultates. Et quamvis omnia restituerit, nichilominus tamen infamis remaneat et omni iure atque honore careat toto tempore vite sue. Concordant sacre leges et canones, que dicunt, quod non potest facere iudex, quin condempnatum furti sequatur infamia, et iterum: Licet animas per penitencias salvare possimus, infamiam tamen abolere non possumus. Quo statuto audito et solempniter promulgato, multi cessarunt et alios cessare fecerunt a rapinis, et [h]) huiusmodi malis actibus.

Statutum est eciam in eodem concilio, ut pauperibus, quibus actenus modica vel nulla iusticia in terre iudicio reddebatur, erga divites et quoscunque barones fieret debita iusticia, et iusticie execucio conveniens. Et factum est ita, ut quicunque potentes barones et nobiles forent ad iudicium terre ad instanciam pauperum citati, veniebant et iudicio parebant cum effectu.

Eodem tempore dominus Karolus imperator, iusticie et pacis amator, quia frequencius presidebat propria in persona iudiciis, concitatus clamore pauperum furorem indignacionis sue exacuit contra fures et latrones et precipue contra eos, qui huiusmodi malos homines servabant 1356 et promovebant. Et transiens per regnum Boemie multocies fortalicia talium expugnabat, igne cremabat et funditus diruebat, et propria in persona persequebatur maleficos, diversis eos interimens suppliciis, et non pepercit malis. Sed et militem quemdam, Iohannem dictum Panczer, quem ipse imperator pridem baltheo militari precinxerat, captum in castro Zantpach in latrociniis propriis manibus suspendit. [1]) Et facta est talis pax in regno Boemie et in omnibus terris adiacentibus, qualem nulla etas meminit, nec in cronicis fuisse reperitur. Prius enim publice in castris morabantur profugi, et nunc istum nunc illum capiebant, et Bauariam, Misnam, Poloniam, Austriam depecuniandas presentabant, et illi hiis e converso. Procedebant quoque simul in una turba LX vel centum armati profugi simul, et innocentibus dampna inferebant. Ab eo tempore disponente Altissimo omnia conquieverunt et facta est bona et optima pax in Boemia omnibus temporibus, quibus vixit dominus imperator supradictus.

Verumtamen, licet princeps iste bonus in se existeret, ut predicitur, quociescunque tamen movebat gentem ad expedicionem quamcunque Boemie, in transeundo et redeundo multa in bonis clericorum et monasteriorum committebant spolia, homines pauperes rebus et peccoribus suis spoliando. Eosdem aliquando pro peccuniis habendis martirizando, mulieres vestibus suis immaniter denudando, virgines vi opprimendo et infinita mala perpetrantes. Non enim potuit eos princeps propter instantes necessitates a talibus excessibus cohibere, quia perversi difficillime corriguntur. Deinde transivit ad partes Alamanie et procuravit similiter ibidem pacem inter principes et civitates imperii, et letati sunt universi pacem diligentes, et insonuit fama eius toti orbi, quia esset amator iusticie et princeps pacis. Eius quoque contemplacione faciebant omnes principes pacem in terris suis.

Anno Domini MCCCLVII fere per totum annum dominus Karolus imperator moratus est

[1]) Viz Palackého Děj. nár. Č. II, 2, str. 143.

[h]) Ruk. nemá.

1356 in partibus Alamanie procurans pacem et disponens negocia imperialia. Demum eodem anno de mense Novembri ingressus est civitatem Metensem, magnam et famosam nimis, in qua, ut referebant, a CCC annis nunquam fuerat coronatus imperator, et cum maxima solempnitate a principibus, a nobilibus et civibus suscipitur.[1] Cives quoque eiusdem civitatis ipsi occurrentes ad tria miliaria, claves civitatis et omnium portarum sibi presentant, se et sua eius imperio cum omni benivolencia subicientes. Et factum est gaudium maximum in introitu domini imperatoris, omnis clerus et totus populus illi cum leticia et iocunditate occurrunt, ipsum gaudenter suscipiunt et usque ad domum episcopalem sibi pro hospicio preparatam, cum reliquiis, ympnis et canticis conducunt. Demum dominus imperator ibidem moram faciens curiam imperialem et concilium principibus imperii in eadem civitate in festo Nativitatis Christi tunc venturo celebrandam indixit.

Instante igitur festo Nativitatis Domini venerunt ad curiam imperialem ambasiatores domini pape, videlicet cardinalis Tetragoricensis et abbas Cluniacensis. Item duo filii regis Francie, primogenitus et secundus, sororini domini imperatoris. Item archiepiscopi Treuerensis, Coloniensis et Maguntinus. Item dux Luczemburgensis, representans personam regis Boemie, qui est archipincerna. Item dux Saxonie archimarschalcus. Item marchio Brandeburgensis, archicamerarius. Item comes palatinus Reni, archidapifer. Item marchio Misnensis archivenator, sacri imperii officiales.

In festo igitur Nativitatis Domini[2]) in matutinis dominus imperator indutus imperialibus insigniis coram principibus supradictis legit ewangelium: Exiit edictum a cesare Augusto, et dominus cardinalis coram imperatore cantavit primam missam, de cuius manibus dominus imperator sumpsit sacram eukaristiam humiliter et devote. Deinde summam missam illius diei cantavit archiepiscopus Coloniensis, qua solempniter peracta, omnes archiepiscopi, episcopi et prelati nec non principes seculares dominum imperatorem et dominam imperatricem, indutos vestibus et insigniis imperialibus, conducunt solempniter ad domum convivii in medio civitatis in placza preparatam et pulcre nimis adornatam, ubi posite sunt tabule atque mense plurime pro invitatis. Sedente itaque domino imperatore ad tabulam in loco eminenciori veniunt officiales imperii sua, prout moris est, obsequia exhibentes. Et primo archiepiscopi supradicti cum sigillis imperialibus, quia cancellarii sunt, singuli in suis locis. Item venit dux Saxonie archimarschalcus in magno dextrario ante mensam portans avenam in vase argenteo pro equis imperialibus, et fecit sedere principes singulos ad mensam, quemlibet in loco sibi preparato. Item post hunc venit marchio Brandenburgensis, archicamerarius in dextrario, portans pelvim auream et manutergia pulchra, et dedit aquam imperatori sedenti in throno. Item post hunc venit comes palatinus, portans escas in scutellis aureis, et facta credencia posuit ante imperatorem. Item post hunc venit Wenceslaus, dux Luczemburgensis et Brabancie, frater domini imperatoris, representans personam domini regis Boemie, qui est archipincerna, portans in ciffis aureis vinum, et facta credencia dedit imperatori ad bibendum. Ultimo veniunt principes: marchio Misnensis archivenator et comes de Swarzburg subvenator cum canibus venaticis et tubis multis et magnum facientes strepitum, cervum et aprum portant ad mensam principis cum omni alacritate. Et factum est convivium maximum in die illa, cui simile nullus recordatur. Quo peracto dominus imperator principibus diversis diversa et magnifica largitus est dona, et recesserunt cum gaudio et leticia unusquisque ad propria.

1357 Eodem[3]) anno imperator posuit fundamentum sive primarium lapidem in fundamento novi pontis Pragensis in littore prope monasterium sancti Clementis.

Anno Domini MCCCLVIII dominus imperator venit Boemiam et multa edificavit in diver-

[1]) Slavné toto uvítání Karlovo stalo se dne 17 list. 1356. — [2]) Dle Hubera Reg. imp. str. 206 přišlo poselství papežské již 21 prosince do Met. — [3]) Srovnej o tom Tomek, Děj. Prahy 2, str. 41 a poznámku 77.

1358 sis locis castra, in quibus posuit purgravios suos, ut pacem procurarent et maleficos exterminarent.

Eodem anno dominus imperator specialem habens devocionem ad sanctum Wenczeslaum, protectorem et adiutorem suum precipuum, caput ipsius sancti circumdedit auro puro, et fabricavit ei tumbam de auro puro et preciosissimis gemmis atque lapidibus exquisitis adornavit et decoravit adeo, quod talis tumba in mundi partibus non reperitur. Insuper tumbas aliorum sanctorum nec non capita, brachia et reliquias diversorum sanctorum auro, argento et gemmis venustissimis decoravit et ecclesie Pragensi donavit.

1359 Anno Domini MCCCLIX circa festum beati Egidii [1]) fuit inundacio aquarum maxima, et intravit aqua civitatem Pragensem usque ad ecclesiam sancti Nicolai in Foro pullorum, quam inundacionem secuta est yemps calida.

1360 Anno Domini MCCCLX dominus Karolus imperator instituit clericos in ecclesia Pragensi, qui extra horas canonicas die et nocte legunt psalterium alta voce sive tono. [2])

Eodem anno in vigilia Annuncciacionis beate Virginis [3]) dominus Karolus imperator locavit fratres monachos, qui servi sancte Marie vocantur, in capella eiusdem beate Virginis sub monte Wissegrado in Viridi, et monasterium eius construxit.

Eodem anno dominus imperator cinxit montem Petrinum, Strahouiam et Hraczanum muris fortissimis.

Eodem anno audiens imperator, quia comes de Wirtenberch, vasallus imperii, fecerat ligam cum duce Austrie Rudolfo, genero imperatoris, contra ipsum imperatorem, unde graviter indignatus de hac perfidia congregatis maximis gentibus processit contra dictum comitem de Wirtenberch, [4]) et postquam illius terras ignis incendio devastasset, rediit ipse comes ad cor et impetravit graciam, licet sero post multa dampna. Similiter fecit et dux Austrie. Nec imperator eis 1360
postmodum malum pro malo reddidit. Verumtamen, quia olim Sweui devastasse leguntur Boemiam, nunc Boemi eundo et redeundo, illis maxima dampna intulerunt.

Anno Domini MCCCLXI domino imperatore 1361
moram trahente in civitate Nuremberga cum coniuge sua, domina Anna imperatrice, natus est eis filius, cui nomen Wenczeslaus in baptismo imponitur, feria VI in crastino beati Mathie apostoli. [5])

Eodem anno, quia blada in omnibus terris male provenerant, fuit caristia magna valde, ita quod mensura sive stricho siliginis solveret in Praga per mediam sexagenam, et mortua sunt multa milia hominum pre fame et alii ex pestilencia, que adhuc vigebat. Unde accidit, ut iudex et iurati Maioris civitatis Pragensis diabolo instigante facerent insaccari et submergi publice quemdam presbyterum nomine Martinum, ministrum ecclesie Pragensis. Quod factum cum fuisset perlatum ad audienciam domini imperatoris, moleste tulit et fecit destitui ab officiis iudicem et iuratos et omnes illius nefarii facti conscios. Nec prius voluit imperator civitatem Pragensem ingredi, nisi illi omnes de civitate recederent. Qui postea miserunt ad sedem apostolicam et impetrarunt litteram absolucionis ad dominum Arnestum, archiepiscopum Pragensem. Qui absolvens eos iniunxit eis pro penitencia, ut distribuerent in elemosinam pauperibus septem milia strichonum siliginis et procurarent duas lampades perpetuas in ecclesia Pragensi pro tanto excessu. Quod et fecerunt et in brevi omnes postea mortui sunt.

Anno Domini MCCCLXII adhuc fuit karistia 1362
usque ad novalia, et nisi fuisset iam dicta elemosina, mortui fuissent pre fame boni mechanici. Sed miranda Dei clemencia! advenientibus novalibus tanta provenit eodem anno bladi ubertas, ut stricho siliginis solveret in Praga per

[1]) Dle nejstaršího sebráni Starých letopisů českých bylo to v úterý (3 září) před Narozením p. Marie. Viz Ss. rer. Boh. II, str. 452. — [2]) Ti nazývali se „žaltářníci“. — [3]) Dne 24 března. Klášter Servitů na Trávníčku nebo na Slupi jest nynější slupský ústav pro choromyslné. — [4]) Výprava proti hrabatům z Wirtenberga předsevzata byla kolem 15 srpna; dne 31 srpna učiněno u Schorndorfu smíření. Viz Palackého Děj. nár. Č. II, 2, str. 164. Smíření s Rudolfem Rakouským stalo se dne 5 září u Eslink. Viz též Huber, Reg. imp. č. 3273 a 3283 a násl. — [5]) Dne 26 února.

1362 unum grossum, et recreati sunt pauperes laudantes Dominum in excelsis.

Eodem anno in octava sancti Procopii [1]) mortua est imperatrix Anna et sepulta in ecclesia Pragensi. Post cuius obitum accepit in uxorem imperator Elizabeth, filiam filie Kazimiri, regis Polonie. [2])

1363 Anno Domini MCCCLXIII in die sancti Viti [3]) fecit imperator coronari filium suum Wenczeslaum in regem Boemie secundo anno etatis sue; et dominam Elizabeth, coniugem suam, in reginam post hec die tercia per dominum Arnestum, archiepiscopum Pragensem.

1364 Anno Domini MCCCLXIIII die ultima mensis Iunii reverendus pater dominus Arnestus, archiepiscopus Pragensis primus, febre diu fatigatus migravit ab hoc seculo. Vir dilectus Deo fuit et hominibus etc. ut sequitur.

Fuit [4]) autem idem Arnestus nacione Boemus, Arnesti militis de Pardubicz filius alias de Hostyna prope Brodam Boemicalem, vir longe stature, venusta facie, omni morum honestate decorus, mire paciencie. Nam ipsius familiaris cottidiana consueta familia nunquam audivit de ore ipsius sinistrum aut iniuriosum famen procedere, quo aut iniuriam reprimere aut vellet inferre. Si quem quandoque de minimis familie sue verbo quantumcunque levi se credidit offendisse, ab eo nimis verbis humilibus veniam postulabat dicens, se id ex ira, superbia et arrogancia perpetrasse. Sed et dum aliquis ei loquebatur iniuriam, aut displicibile quidquam, clausis labiis frequentissime signato ore digitis aiebat: Pone, Domine, custodiam ori meo; eciam haberem os loqui, si vellem. Et quemadmodum tandem ore predicabat pacienciam, sic ostendebat opere et exemplo. Tantoque erat corde humilior, quam se conspiciebat gradu alciori fulgere. Et quamquam ipse in iure canonico in Bononiensi studio, in quo et Paduano tanquam studens per XIIII annos moram continuans, licenciari promeruit, tamen cor ipsius ipsa sciencia, ut plerosque suevit, elacione aliqua non inflavit, quia omnibus eo indigentibus mitis resplenduit, quos karitatis nectare sicut sibi subditos sub bono exemplo edificare curavit. Mosque sibi fuit cum omnibus prelatis, capellanis atque clericis domus sue aliisque adventantibus, in linea per directum coram ipso stantibus, dum coram ipso missa legeretur, et ipse missam legit vel legi audivit, et dum coram eo alius legeret in missali ante ipsum tento per capelle clericum vel promocione minorem, cum dictis prelatis et clericis totum officium ipsius misse legere et postea de beata Virgine ordinatis et morosis accentibus ruminare. Nullusque tunc, quando missam ipsam audiebat, vel eciam ante missam cum eo, eciam de suis propriis negociis loqui poterat. Sed demum expleto officio ad salam procedens omnibus, pauperibus et divitibus, pio vultu sed humiliori corde audienciam prestitit, quos benigne ceu agnus mansuetus stando, manibus et visu compositis audiebat, et sine intervallo temporis, si potuit, expedivit. Dum vero propter sui absenciam vel negocii qualitatem id solus statim explere non poterat, prelatis, qui sibi adherebant, cum omni sedulitate commisit, celerius, quo fieri poterat, terminandum.

Equidem ipsius diligencia et sollicitudine procurante gloriosissimo principe, domino Iohanne, rege Boemie, et invictissimo principe, domino Karolo, eiusdem primogenito, tunc marchione Morauie, nunc vero divina favente clemencia Romanorum imperatore semper Augusto et Boemie rege, nunc vero sceptra et fastigium Romani imperii et dicti regni Boemie feliciter gubernante, anno Domini MCCCXLIIII eadem sua Pragensis ecclesia in metropolitanam ecclesiam est erecta, que olim Maguntine ecclesie filia seu suffraganea existebat. A cuius subieccione per donum et graciam sanctissimi patris et domini domini Clementis pape predicti erepta, duas sibi mater effecta filiales seu suffraganeas ecclesias, Olomucensem videlicet et Luthomislensem, fecunditate Lye, que in hoc preferebatur Rachelis pulchritudini, est

---

[1]) Dne 11 července 1362. — [2]) Svatba Karlova s Alžbětou, dcerou Bogislava Pomořanského a vnučkou krále Kazimíra Polského, jehož dcera Alžběta měla Bogislava řečeného za manžela, odbývala se v Krakově, jak se pravdě podobá, kolem polovice května. Viz Huber, Reg. imp. str. 320 a 321, ale Palacký a Tomek kladou dobu svatby této do měsíce dubna. Viz Palacký, Děj. nár. Č. II, 2, str. 169; Tomek, Dějepis Prahy II, str. 52. — [3]) Dne 15 června. — [4]) Následující životopisné vypravování o Arnoštovi z Pardubic podává Beneš z Weitmile dle životopisu Arnoštova od Viléma z Lestkova, děkana kapituly Vyšehradské (od r. 1359—1369) sepsaného, a to dosti doslovně a jen stručněji. Srovnej: Viléma děk. kap. Vyšehradské Život Arnošta, arcib. Pražského, Pram. děj. č. I, str. 387—398.

enixa, et qui paulo ante filius et episcopus dicebatur, iam pater et archiepiscopus predicatur.

O magna Dei providencia! que tantam tante persone dignitatem disposuit reservare et ipsam constituit Pragensem archiepiscopum vocitari! Quis dubitat, sanctum Adalbertum, episcopum olim dicte ecclesie, eum sibi constituisse successorem, qui morbidas sue plebis oviculas verbo doctrine et exemplo vite, salvifico infuso oleo et vino vulneribus ad sanitatis graciam incitaret. Impleta est igitur prophecia beati Emerammi, episcopi Ratisponensis, qui inter cetera commemoratur olim scripsisse sanctissimo duci et patrono nostro, beatissimo Wenceslao, ita dicens: Vidi, fili mi, ecclesiam, quam a me consecrari postulas, in metropolim erectam coram Domino. Recepto siquidem per eum ab apostolica sede sibi misso pallio, in quo nomen et plenitudo archiepiscopalis dignitatis consistit, demum omnibus iuribus et canonibus prescriptis racionabilibusve, que pro lege habentur, consuetudinibus recollectis animadvertens, non debere reprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum statuta varientur humana, videlicet Maguntine ecclesie, que, quia quoad suam provinciam per abusum quedam, quedam propter inconvenienciam in desuetudinem venerunt, fructum nullum aut modicum faciebant, nova et utilia statuta edidit in concilio provinciali. Verum quia, sicut prediximus, vir erat litterature et prudencie eximie, interseruit eisdem statutis de iure canonico multa utilia ad regendum et gubernandum per presbyteros parochias suas summe necessaria, cum plerosque a studiis non voluntas prohibeat sed paupertas. Edidit eciam pro ecclesia sua Pragensi et aliis ecclesiis collegiatis sue diocesis nova et utilia statuta, que omnia suis subditis per copiam tradidit futuris temporibus habitura.[1])

Huic viro talis fuit futuri iudicii memoria, ut sicut de credito sibi talento venienti Domino duplicatum lucrum referret, curam habuit, sic eciam de temporis sui, quo vixit, spacio, quantum quemadmodum expendit, bonam posset poscenti Domino reddere racionem, sive diurno sive nocturno sompno corpus traderet, quousque ipsum sopor opprimeret, leccione mentem refovebat. Et ne quidquam temporis sui negligencia vendicaret, habebat in inferiori tunica seu iopella ab utroque latere sacculum dependentem, in quibus certos libellos et memorialia sua deportabat, in quibus frequenter, dum curru vel equo vehebatur et nonnunquam eciam ex consilio domini imperatoris et regis, dum minus utilia tractarentur, ad partem se trahens furabatur dulcem leccionem. Sepe eciam adhuc diem tenente tempore cameram subintravit, ne quid perniciosi, quod vitam vel famam coinquinaret, aut ne verbum non edificativum proferret, posset emergere. Vbi deiectus in stratum per cubicularium suum clericum sibi fecit vitas patrum, aut in alio edificativo codice legere, usque dum sopor ingens ipsum leccionem non sineret auscultare. Tunc interdum sompno in ipso lecto capto, interdum vero, dum cubicularius crederet lecto episcopali cubare, ipse mollem lectum declinans mattis ante lectum aut humi se prostravit. Media vero nocte, dum aliis sopor assolet maior excrescere, ne inimicus humani generis eum inveniret dormientem, mox a cubili consurgens vocat capellanos, cum quibus horas canonicas et beate Virginis distincta voce explet. Demumque capellanis ipsis cubatum iterum revertentibus hic se dabat meditacioni aut leccioni divine. Et si erat missam officiaturus in mane suspiriis et crebris singultibus dabat se in lacrimas. Solitus eciam erat a promocionis sue tempore usque ad obitus sui diem in quodam suo libello omnes suos defectus spirituales propria manu describere, quatenus eos ad resistendum eis et corrigendum plus memorie commendaret. In quo eciam describebat frequenter penitencias sibi impositas et consilia confessorum.

Magne eciam misericordie et largitatis fuit erga pauperes Christi, beatissime virginis Lucie instructus consilio, que dixerat matri sue: Non satis est carum Altissimo, qui illi dat, quo ipse perfrui non potest, sed si tibi vis Deum propicium, hoc illi da, quo poteras ipsa uti; nam, quod ipsi das moriens, ideo das, quia tecum ferre non prevales. Hic multos in studiis Bononiensi, Paduano et aliis tenuit clericos pauperes, quibus de libris, vestitu et sumptibus et demum de beneficiis providebat. Et quociescunque per terram, civitates vel villas transibat, singulis pauperibus obviis et aliis, quos videbat, per suum elemosinarium stipem dabat. Pascebatque singulis diebus minime XII pauperes, quorum unicuique duos

[1]) Dudík, Stat. der Prager Metropolitankirche vom J. 1350. — Dudík, Stat. des Metrop. von Prag Arnost von Pardubitz für den Bischof und das Cap. von Olmütz.

parvos denarios est largitus. Singulis eciam annis in parasceve LXX aut plura panni grisei stamina pauperibus per consuta pallia, tunicas et capucia dividebat. Habuit eciam, sancti Nicolai secutus vestigia, semper unum aut duos presbiteros, qui secrete ipsius pecuniis virgines, ne stupro eas ob paupertatem prosterni contingeret, decenti dote oblata maritabant. Pauperes eciam alios, qui ob verecundiam eorum precedentis status honorifici mendicata petere formidabant suffragia, competenti pecunia relevabat. Hic hospitalia eisdem aut aliis visitare mandabat, quatenus defectus infirmorum in eis degencium reformaret, si qui forent, quod sine protelacione effectui mancipabat. Hic pro domo Dei murum se ponens iudicia peregrina, videlicet ferri candentis et aque frigide, quibus Boemi usque ad sua tempora utebantur, fieri prohibuit et cessare fecit omnino, magna resistencia et displicencia baronum regni non obstante. Eciam quibusdam malignis hominibus flagellatoribus, qui falsam pretendentes penitenciam, homines plurimum decipiebant, se viriliter non sine corporis sui periculo, opposuit, et ipsos a tali presumpcione compescuit et de sua diocesi procul ire fecit.

Hic in anno Domini MCCCLXII, dum seviret karistia in Boemia bladi in tantum, ut pauperes multi fame morerentur, magnas panis et frumenti fecit elemosinas, quibus pauperes per civitates, villas et oppida sustentacionis presidio cibarentur. Multos eciam libros et extraneos a noticia multorum hominum hic scribi fecit et de aliis mundi partibus apportavit, habens tres continue vel duos ad minus cartularios, qui libros eciam missales et missarum canones preter [alios][k]) cottidie conscribebant, quos monasteriis et ecclesiis ac aliis piis locis, prout quosque cognoverat indigere, dispensavit.

Struxit namque prefatus dominus Arnestus solempnem preposituram canonicorum regularium in Glacz et sufficientibus censibus, libris, preciosis ornatibus, picturis et exquisitis structuris ornavit. In quo utique dimisso archiepiscopali fastigio voluit eandem regulam profiteri, nam sibi cellam in eodem exstruxerat, ubi clam veniens, uno tantum familiari contentus se Romam fingens adire, per longa dierum spacia latitans, in Dei et beate virginis Marie, cui sedulum exhibebat officium, contemplacione persistens, matutinali tempore unicus visitabat ecclesias. Et ut posset in ipsis Dei et beate eius genitricis laudibus liberiore animo perdurare, sepe dominum Clementem papam predictum, dominum Innocencium sextum, dominum Vrbanum quintum sive modernum per se, et aliquando mediis suis nunciis est precatus, quatenus sibi darent cedendi licenciam gracia melioris vite seu liberioris ad contemplacionem captandam. Sed ipsi scientes ipsum ecclesie sue sponse, preesse utiliter, ab ipsius vinculo ipsum absolvere minime curaverunt. In signum namque desiderii sui prefati coram imaginibus Dei et beate Virginis, quas quandoque in vitris et aliis coloratis picturis fieri procurabat, deflexo in terram poplite pingebatur, ante cuius pedes omnia insignia archiepiscopalia, tanquam ab eo dimissa et abiecta propter Deum pingebantur.

Hic eciam monasteria in Saczka, in Iaromir, in Rokiczano, dicti ordinis de novo erexit et sumptuose fundavit. Hospitalia in Broda Boemicali, in Pybrano et in Libano construxit, et furnivit necessariis atque appendiis competenter. Hic reedificavit omnia castra sui archiepiscopatus, que erant ex nimia vetustate valde collapsa, et in Pybrano unum castrum de novo construxit. Oppida sue ecclesie, videlicet Brodam Boemicalem, Tynhorssouiensem et Rudnicz muris munivit. Piscinas multas, presertim circa Kyg villam, Rokiczanum, Tynhorssouiensem, Przibramum, Reczicz, Zerczicz et Chynow cum magnis impensis de novo exstruxit. Mediam baroniam in Rosenthal datis plurimis reditibus ad vitas certarum personarum archiepiscopali mense acquisivit. Hic omnes libros Pragensis sacristie nimia vetustate consumptos ligari et meliorari fecit. Chorales libros, videlicet gradualia et antiphonaria, utraque duplicata in multis voluminibus pulchriora, quam unquam in ecclesia visa fuerant, pro magnis pecuniis personalibus scribi fecit; aliosque pro studio sacre scripture condonavit et ipsam ecclesiam pluribus ornatibus preciosissimis decoravit. Dedit eciam eidem sue ecclesie in mortis articulo pro structura ipsius de proprio patrimonio mille marcas; et unam capellam, proximam ei, que est in fronte chori novi a fundamentis usque ad perfeccionem suis sumptibus exstrui et fenestris vitreis exornari procuravit, quam ipsemet eciam consecravit. Item dedit ducentas mar-

[k]) Ruk. nemá; tak doplnili neúplnou větu Pelzel a Dobrovský.

cas pro panibus altaristis Pragensis ecclesie, ut una cum vicariis dominorum canonicorum percepcione panum gauderent, pro quibus empti sunt reditus perpetui in talibus villis etc.

Hic in eadem Pragensi ecclesia lectorem in theologia suis pecuniis instituit, pro quo emit certos reditus in villa Zlatnik prope Pragam, ut canonici et alii clerici ecclesie pabulo sacrarum scripturarum non careant. Et quam plura comparavit, namque pro pauperibus coralibus clericis XII sexagenas redituum in villa etc. ut bis in anno habeant tunicas et liberius ac sedulius in choro nocturnis et diuturnis horis vacent in divino officio. Fuit eciam in sermone verax et magni consilii vir atque in iudicio iustus, apud quem non erat accepcio personarum, tempore cuius cepit iusticia in consistorio suo foveri et vigorem habere, que unicuique eciam contra quamcunque potentissimam [personam] reddebatur. Pro qua quidem usque ad vite sue exitum, quamvis multas, crebras ac graves sustineret iniurias, cum pro ipsa strenuo et virili animo constantissime dimicabat, non parcens contra ipsam pauperi nec potenti. Fuit eciam, ut predixi, studiosorum et virtuosorum pauperum clericorum maximus adamator, quos eciam in promocione beneficiorum suis propriis consaguineis preferebat.

Tali igitur ab omnibus hominibus dileccionis affectu favebatur et presertim in curia Romana. Dum enim ex iussu imperatoris ipsam Romanam curiam, quam sepius in legacionibus ipsius imperatoris visitabat, intraret, papa et cardinales ipsius singulari ipsum honore pre ceteris honestabant eiusque verbis credentes, in ipsius peticionibus et legacionibus graciosius expediebant. Communis igitur domini pape, cardinalium et aliorum prelatorum, cleri et populi assercio proclamabat, non habere Alamaniam, immo totam ecclesiam Dei talem prelatum, qui observaret legem Excelsi. Mortuo namque Innocencio, papa sexto, propter ipsius virtutes et mores per certos cardinales in [l]) papam [eligendus] fuit inter alios nominatus. Forte ab omnibus fuissset electus, si nacionis aliene ab eorum non fuisset.

Sepe eciam papa voluit eum in maiori dignitate promocione locare, sed mens provida, non ambiciosa, honorem respuit, que habitam, ut predixi, affectabat, si habuisset licenciam, archiepiscopalem dimittere dignitatem. Non mordax ligua inebriet gladium detraccionis in sagwine, quia premissa notare disposui, sed ut tibi non detur opportunitas detrahendi, de ulteriore laude viri, licet digna memoria, disgrediendo resilio.

Sub anno igitur Domini MCCCLXIIII reverendus pater, pro quibusdam arduis suis et ecclesie sue negociis ad dominum imperatorem in Budissin [m]) proficiscitur, ubi ab imperatore et universis principibus ac nobilibus honeste est susceptus et benigne pertractatus et in die sancto Penthecostes [1]) facto sermone solempni in vulgari ad populum, celebratis per eum publice missarum solempniis mox febribus atrocissimis arreptus, cognitoque diem resolucionis sue advenisse, se iubet in Rudnicz langwidum deportare. Ubi facto testamento, prout ex speciali concessione domini pape sibi licuit. et servitoribus suis multis muneribus remuneratis, circa sanam et omnimodam racionem, cum maxima contricione et cordis devocione migravit ad Dominum die ultima mensis Iunii, que fuit dies dominica, in festo Commemoracionis sancti Pauli apostoli gloriosi, hora quasi completorii, pontificatus sui anno XXII.

Elegit autem longe adhuc ante obitum suum sepulturam sibi in ecclesia parochiali sancte Marie in Glacz, ubi aliquando sibi beata Virgo, Dei genitrix, apparuit, ut ex miraculo, quod in agone suo et non prius publicare voluit, claret. Ubi in honore eiusdem genitricis Dei singulis diebus in aurora diei missam sub nota cum antiphona: Salve regina, perpetuis temporibus decantandam instituit, et sufficientibus reditibus dotavit. Sepultus ibidem ante altare maius. Anima eius requiescat in celo. Amen.

Igitur mortuo isto reverendo patre, cuius memoria erit in benediccione in seculum seculi, et corpusculo ipsius post magnificas exequias tradito sepulture, ne ecclesia Pragensis diucius pastoris solacio orbaretur, decanus et capitulum ipsius ecclesie convenientes in unum, statuerunt terminum eleccionis futuri pontificis vigiliam sancte Margarethe. [2]) Quo termino adveniente

---

[1]) Dne 12 května. — [2]) Dne 12 července.

[l]) Ruk. má et. — [m]) Ruk. měl Radessin, ale pozdější rukou opraveno jest v Budessin.

1364 decanus et capitulum congregati in loco capituli invocata Spiritus sancti gracia, nullo alio tractatu prehabito, sed mox quasi per inspiracionem omnes unanimiter, nullo penitus contradicente, direxerunt vota sua in reverendissimum in Christo patrem, dominum Iohannem, episcopum Olomucensem, secretarium et consiliarium domini nostri imperatoris, [1]) qui a iuventutis sue annis semper eidem domino, adhuc in minori etate atque dignitate constituto, fideliter adhesit et tribulacionum ac laborum illius tamquam fidelis servitor particeps et conscius fuit. Unde a domino imperatore et universis principibus, baronibus, nobilibus, civibus et generaliter a clero et populo regni pre aliis diligebatur. Ipsumque dominum episcopum Olomucensem in archiepiscopum canonice postularunt. Qui licet allegaret suam senectutem, postulacioni de se facte consentire recusaret, victus tamen precibus domini imperatoris et principum ac decani et capituli ecclesie Pragensis, voluntatem et consensum suum posuit in manibus domini pape. Mox diriguntur nuncci ad sedem apostolicam. Dominusque papa informatus de idoneitate ac probitate persone postulate et modo postulacionis, consensit eidem postulacioni et persone postulate dedit licenciam transeundi de ecclesia Olomucensi ad ecclesiam Pragensem. Concessit eciam eidem, ut statim ante receptum pallium administraret in spiritualibus et temporalibus. Cui per venerabilem episcopum Spirensem postmodum transmisit pallium, in quo designatur plenitudo archiepiscopalis dignitatis.

Hic vir adeptus archiepiscopalem dignitatem, mansuetudinem ac benignitatem, quam prius habuit, non minuit, sed super omnes paciens et mitis fuit. Hic in minoribus adhuc constitutus, sequens vestigia domini sui imperatoris, dilexit sanctum Wenceslaum et de pecuniis suis emit certos reditus pro ecclesia Wratislawiensi, in qua tunc erat canonicus, et procuravit, ut in eadem festum eiusdem patroni sub duplici veneraretur
officio cum cantu et legenda ad modum ecclesie 1364
Pragensis. Unde et ipse meruit per intercessionem eiusdem beati martiris et patroni nostri Wenceslai, qui suos devotos semper promovet et exaltat, provehi ad hanc dignitatem.

Exstruxit eciam reverendus pater, dum adhuc in Olomucensi ecclesia episcopali fungeretur dignitate, capellam de miro opere in ecclesia Pragensi, in qua instituit capellanum seu ministrum perpetuum sufficientibus reditibus dotatum. Fundavit eciam hic venerandus pater adhuc ante suam promocionem supradictam hospitale pauperum virorum ac mulierum, eorum videlicet, qui aliquando fuerunt in diviciis et honoribus constituti, postea vero devenerunt ad paupertatem, ne tales cogerentur hostiatim in vituperium suum et amicorum suorum mendicare. Et id ipsum hospitale sufficientibus reditibus dotatum collocavit sub monte Wissegrado in loco satis delicato. [2])

Eodem [3]) anno per nunccios supradictos im- 1365
petravit dominus imperator a domino papa Vrbano quinto privilegium valde honorificum ecclesie Pragensi, videlicet ut, quandocunque et quociescunque archiepiscopus Pragensis per se ipsum facit officium in ecclesia Pragensi, tunc omnes prelati et canonici prebendati, nec non archidiaconi, qui censentur in ecclesia Pragensi instituti, uti possunt et debent infulis albis more cardinalium domino pape in curia Romana concelebrancium. Ubi autem archiepiscopus Pragensis facit officium in provincia sua et sue legacionis terminis, debent duo canonici ecclesie sue Pragensis sibi sub huiusmodi albis infulis concelebrare in officiis diaconi et subdiaconi.

Item prelati et canonici ecclesie Pragensis possunt sub huiusmodi infulis albis celebrare divina in ecclesia Pragensi diebus solempnibus et festivis. Quando autem alius pontifex undecunque faceret officium divinum in ecclesia Pragensi, prelati et canonici dictis infulis non utan-

[1]) Jan Očko z Vlašimě byl nejdříve kanovníkem Pražským, potom prvním proboštem kapituly u Všech svatých (1341—1352) a pak od r. 1352 biskupem Olomouckým, r. 1378 stav se kardinálem vzdal se hodnosti arcibiskupské; zemřel 14 ledna r. 1380. Na stolec arcibiskupský uveden byl dne 16 října r. 1364. — [2]) Viz Tomek, Děj. Prahy III, str. 258. — [3]) Bulla ta dána jest dne 30 května 1365, a druhá dne 1 června t. r. Viz Balbin, Misc. Dec. I, lib. VI, str. 95 a 96; Pessina, Phosphorus str. 192 a 193.

1365 tur, nisi forent presentes et interessent eisdem divinis dictus dominus imperator vel heres ac successor suus, rex Boemie, volens in hoc specialiter honorare regiam dignitatem. Prout hec omnia in privilegiis domini Urbani pape quinti ecclesie Pragensi concessis plenius et evidencius continentur.

Anno Domini MCCCLXV, die dominico post festum Circumcisionis Christi [1]) reverendus pater, dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis, iam accepto pallio archiepiscopali, consecravit duo altaria in ecclesia Pragensi, videlicet sancti Viti et sancte Marie in novo choro Pragensi. Die dominico post festum Purificacionis [2]) consecravit capellam maiorem in turri castri Karlstein. Construxerat enim imperator castrum hoc de miro opere et firmissimis muris, prout hactenus cernitur, et fecit in superiori turri unam magnam capellam, cuius parietes circumdedit auro puro et gemmis preciosis et decoravit illam tam reliquiis sanctorum, quam ornatibus pro decano et capitulo seu collegio, quod ibidem instituit, et ornavit picturis multum preciosis. In diffuso orbe terrarum non est castrum, neque capella de tam precioso [opere], et merito, quia in eodem [n]) conservabat insignia imperialia et tocius regni sui thesaurum.

Eodem anno de mense Maii dominus imperator assumptis secum pluribus nobilibus regni Boemie provectus est ad civitatem Auinionensem ad dominum Vrbanum papam quintum, a quo cum maximo honore suscipitur et magnifice pertractatur. Dominus eciam papa ob reverenciam imperialis dignitatis fecit coram imperatore officium in die Penthecostes, [3]) qui erat indutus imperialibus et residebat in maiestate sua ex opposito in solio regali contra sedilia pape, et impleta est scriptura, que dicit: Sol [4]) et luna steterunt in habitaculo suo etc.

Cumque imperator ibidem moram traheret, cupiens ipse magnificare et exaltare ecclesiam suam Pragensem, impetravit a domino papa, ut venerabilis pater dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis, et omnes sui successores fungerentur officio legacionis in sua provincia Pragensi, nec non in Ratisponensi, Pobenbergensi et Misnensi diocesibus perpetuis temporibus. [5]) Et in signum huiusmodi legacionis transmisit dominus papa prefato domino Iohanni, archiepiscopo Pragensi, crucem argenteam deauratam et pileum latum nigrum ac cappam de panno bruneto, ut illis insigniis in terminis sue legacionis ipse et successores sui uterentur. Quibus insigniis dominus archiepiscopus Pragensis receptis scripsit sic amodo in litteris suis: sedis apostolice legatus. Et visitavit cum illis insigniis tanquam legatus provinciam suam et supradictas civitates et dioceses legacionis sue et obedivernnt eidem in omnibus illi omnes, nec fuit, cui hoc factum displiceret.

Eodem anno coronatus est dominus imperator corona regni Arelatensis, quod Romano subest imperio, in civitate Arelatensi cum maxima solempnitate. [6]) Postquam ergo imperator disposuisset cum domino papa negocia sua et sacri imperii pro omni sua voluntate, recepta ab eo licencia recessit abinde cum omni iocunditate atque gaudio. Venit in Aganum [7]) causa devocionis visitandi limina sanctorum martirum Thebeorum, ubi tunc temporis requiescebat preciosissimus thesaurus, videlicet corpus sancti Zigismundi, regis Burgundie, quod impetravit sibi dari et attulit secum Pragam, et susceptum est processionaliter in ecclesia Pragensi in die beati Augustini. [8]) Quod quidem corpus sancti Zigismundi magnis ibidem claruit miraculis, que fide dignorum sufficienti testimonio nobis relata et coram nobis probata inferius describuntur. Et

---

[1]) Dne 12 ledna 1365. — [2]) Dne 9 února. — [3]) Dne 1 června. — [4]) Proroctví Habakukovo kap. III, v. 11. — [5]) Bulla papežská v příčině té vydána byla byla dne 28 května 1365. Viz Pelzel K. Karl IV, díl II, Urkb. str. 304. Viz též násled. listinu téhož díla. — [6]) Korunování na království Arelatské stalo se dne 4 června dle Hubra (Reg. imp. str. 339), dle Palackého a Tomka dne 18 června r. 1365. — [7]) Do města tohoto přišel Karel IV kolem polovice měsíce června. — [8]) Dne 28 srpna. Jiné zprávy kladou však přinešení těla sv. Zikmunda do Prahy na den 27 září. Srovnej Tomek Děj. Prahy II, str. 55. Že Karel IV již 23 srpna v Praze byl, ukazují listiny tu vydané. Viz Huber Reg. imp. str. 343.

[n]) Ruk. má eadem.

1366 de hiis miraculis sancti Zigismundi habetur specialis tractatus vel libellus in sacristia Pragensi.

Anno Domini MCCCLXVI de mense Februarii duo cives de civitate Iaromir pro eo, quod per quendam presbiterum ad presenciam officialis Pragensis citabantur, ipsum presbiterum interfecerunt. Quos cives, licet magnam offerrent pro vita sua pecuniam, iussit dominus imperator capitibus truncari.

Eodem anno et tempore quidam alius wladico prope Nouam domum diabolo instigante plebano suo proprio pro eo, quod sentenciam officialis contra ipsum exequeretur, eruit oculos ambos. Cumque factum huiusmodi pervenisset ad noticiam imperatoris, mandavit eidem in civitate Pragensi in conspectu tocius populi eruere ambos oculos, qui tercia die post hoc pre nimio dolore mortuus est. Et licet pro salute eius, quia notus erat, multi principes et nobiles multimodas preces funderent ad dominum imperatorem et eciam pecunias offerrent et leso presbitero satisfacere promitterent, dominus tamen imperator, iustus iudex, nec precibus nec precio vinci potuit, sed iusticiam faciendo benediccionem a Deo promeruit et successoribus exemplum, ut iusticiam faciant, reliquit.

Eodem anno feria quinta ante Iudica [1]) dominus imperator filiam suam seniorem, quam ex domina Blancza genuit, Katherinam, relictam olim Rudolfi, ducis Austrie, copulavit Ottoni, marchioni Brandenburgensi. Item eodem die filiam suam secundam, Elizabeth virginem, quam genuit ex domina Anna Swidnicensi, copulavit Alberto, duci Austrie seniori.

Eodem anno die III mesis Iunii circa horam vesperorum fuit tantum disturbium aëris et fulgura et coruscaciones ac tonitrua, quod nullus narrare sufficit, et precipue super civitatem Pragensem, et plures homines in campis fulmine percussi mortui sunt, et domos funditus demolivit huiusmodi tempestas in diversis locis.

Eodem anno in vigilia sancti Wenceslai [2]) consumata est capella eiusdem sancti Wenceslai de novo et miro opere in ecclesia Pragensi.

Eodem anno in die sancti Michaelis [3]) quidam frater Nicolaus caritor de domo sancti Iacobi fratrum Minorum civitatis Pragensis, qui 1366 longo tempore passus fuit rupturam in interioribus suis, sperans de misericordia Dei et sancti martiris sui Wenceslai, accessit fiducialiter ad sepulchrum eiusdem et postquam aliquamdiu oracionem pro recuperanda sanitate fudisset, illico protinus sanitatis beneficium per suffragium sancti martiris Wen[ce]slai obtinuit et glorificabat dominum et sanctum martirem Wenceslaum coram omni populo.

Eodem anno die sequenti post festum XI milia virginum [4]) ab hora matutina usque ab horam primam vise sunt quasi stelle de celo cadere continuo, et in tanta multitudine, quod nemo narrare sufficit.

Eodem anno et tempore dominus imperator in Nurenberch constitutus constituit vicarium generalem sacri imperii per Alamaniam Wenceslaum, Brabancie ac Lucemburgensem ducem, [5]) fratrem suum, et reversus Boemiam edificavit et exstruxit piscinam sub castro Bezdez mire magnitudinis quasi stagnum. Hiis eciam temporibus apparuit in Boemia quoddam genus piscium, prius hic nunquam visum, qui in vulgo appellantur parmi alias barbelli, et in magna copia, ita ut omnes aque in Boemia de illis habundarent.

Eodem tempore dominus Karolus imperator fundavit monasterium novum in castro suo Moywin [6]) versus Zitawiam et locavit in eo monachos, qui Celestini appellantur, quibus de sustentacione et vite necessariis sufficienter providit.

Eodem tempore quidam maligni homines intrantes nocturno tempore monasterium in Skalicz abbatem eiusdem loci iugulaverunt, virum bonum et devotum.

Eodem [7]) anno nobiles viri domini Petrus, Iodocus, Vlricus et Iohannes, filii quondam domini Petri de Rozenberg, accedente ad hoc favore domini imperatoris et domini archiepiscopi et capituli Pragensis de parochiali ecclesia in bonis suis in Witignaw alias Trzebonye fecerunt

---

[1]) Dne 19 března. — [2]) Dne 27 září. — [3]) Dne 29 září. — [4]) Dne 22 října. — [5]) Ku konci měsíce října r. 1366. — [6]) Ojvín nedaleko Žitavy. — [7]) Viz Balbin, Misc. dec. I, lib. VI, str. 95. — Borový, Libri erect. I, 62.

1367 monasterium canonicorum regularium et sufficienter dotaverunt etc.

Anno Domini MCCCLXVII. Ipse est annus, de quo multa mala sunt profetata et in magna parte completa.

Eodem anno circa festum beate Agnetis [1]) in secunda hora noctis fuit eclipsis lune tocius et duravit per tres horas.

Eodem anno in mense Marcio facta est inundacio aquarum in Boemia ita magna, quod fere mediam partem civitatis Pragensis occupavit aqua, que extendit meatum suum usque ad ecclesiam sancti Nicolai in foro pullorum [2]) et ecclesiam sancti Egidii, in quibus plateis ante fores ecclesiarum pisces capiebantur. Istud diluvium multa mala fecit et pluribus irrecuperabilia dampna intulit. In curia domini archiepiscopi cellaria omnia usque ad summum implevit, et in ponte Pragensi ante curiam ducis Saxonie [3]) equi adaquabantur. Pontem quoque Pragensem ligneum in pluribus locis, sed novum in uno tantum pilerio, rupit, domus quoque et strues lignorum abduxit sine numero. Sed et multi homines in navigio Pragensi et alibi in diversis locis submersi sunt.

Eodem anno in Marcio et Aprili, statim post diluvium hoc, venit quedam subita pestilencia super omnem hominem, et rarus fuit in villis et civitatibus, qui non infirmaretur; sed Deo propicio tribus vel IIII diebus tantum duravit et pauci ex eadem mortui sunt. Sed communiter omnes homines infirmabantur.

Eodem anno de mense Magio facta est mutacio dextere Excelsi non modica. Nam dominus Vrbanus papa quintus mutavit locum et contra voluntatem omnium pene cardinalium curiam suam transtulit de Awinione in Wyterbium et ibidem mansit usque ad Octobrem. Deinde cum ibidem adversus ipsum et suos cardinales atque eorum familiares suscitatus et factus fuisset rumor magnus et plures occisi et finaliter vindicta facta esset de malefactoribus huiusmodi, dominus papa in die sancti Galli intravit urbem Romanam et cum ingenti gaudio ab omnibus suscipitur et in sede sancti Petri collocatur. 1367

Eodem anno facta est maxima effusio saguinis humani in diversis mundi partibus. Nam papa mittens gentes suas in auxilium regine Sicilie debellavit magnam societatem, multos captivando et plures interficiendo; item inter regem Hispanie et regem Nawarrie, item inter episcopum Basiliensem et civitates Reni, item inter comitem de Eygen et civitates quasdam Reni et Sweuie, item inter episcopum Pathauie et cives suos maxima sunt bella et prelia commissa. Item inter episcopum Hildesinensem et archiepiscopum Maidburgensem commissum est bellum maximum, in quo fuerunt episcopi alii et duces, et minor devicit maiorem ac multo forciorem, quia exercitus Maidburgensis fugit. In Boemia vero multi latrones ac fures hoc anno interierunt. Iste eciam annus satis sterilis fuit et blada male provenerunt.

Eodem anno de mense Octobri filius domini imperatoris, Wenceslaus IIII, Boemie rex X[us], etatis sue anno septimo, regni vero sui anno quinto, intravit terram Lusacie, recipiens omagia et iuramenta fidelitatis a baronibus et civibus terre illius, quam pater suus pro regno Boemie comparavit. Quem associavit in eundo et redeundo venerabilis pater dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis, apostolice sedis legatus primus, legacionis sue in eisdem partibus peragens officium, quia terra illa de diocesi Misnensi existit.

Eodem anno die penultima mensis Novembris, videlicet dominica post festum sancte Katherine, [4]) in Noua civitate Pragensi venerabilis pater dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis, in presencia domini imperatoris consecravit monasterium sancte Katherine in Nona civitate Pragensi, quod dominus imperator, ut predicitur, fundavit et edificavit.

Eodem anno in die sancti Andree [5]) apostoli venerabilis pater dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis, dedicavit et consecravit capellam, in qua requiescit corpus sancti Wenceslai, in

[1]) Zatmění měsice, o němž tu Beneš vypravuje, bylo dne 16 ledna 1367. — [2]) Nynější ruský kostel — [3]) Saský dům na Malé straně. — [4]) Dne 28 listopadu na první neděli adventní. — [5]) Dne 30 listopadu.

1367 ecclesia Pragensi, in honore sancti Iohannis ewangeliste et sancti Wenceslai presente eodem domino imperatore. Sed dedicacionem ipsius capelle celebrandam transtulit in diem terciam post festum Nativitatis beate Virginis propter rubricam antiquam.

Eodem anno in mense Decembre dominus imperator volens, ut Antiqua et Noua civitates Pragenses propter bonum pacis et concordie unite essent, et uno eodemque iure gaudeant, et omnes equalia onera sufferrent, fecit rumpere valvas seu portas, turres ac muros Antique civitatis et fossata adimplere. Et factum est ita, ut mandavit et voluit dominus imperator.

Eodem anno venerabilis pater dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis, reformavit aulam magnam inferius, et aliam superius de pulchro et exquisito opere, et multa fecit necessaria comoda et edificia in curia archiepiscopali in Minore civitate Pragensi. Et turrem [sic] magnam in Rudnicz per dominum Arnestum, suum predecessorem, inceptam ipse consumavit.

Eodem anno de mense Decembri corpus venerabilis et devote matrone Przibislawe, sororis germane sancti Wenceslai, que post mortem eiusdem fratris sui in castitate et abstinencia maxima, bonis operibus repleta vixit Deo serviendo, in Christi confessione migravit ad Dominum; item corpus fidelis atque devoti militis sancti Wenceslai dicti Podywen, qui solus omnium bonorum operum domini sui, sancti Wenceslai, quamdiu in terris deguit, conscius et laborum particeps fuit, quique vitam suam glorioso martirio finivit, sepulta sunt prope capellam sancti Wenceslai ab extra in ecclesia Pragensi circa murum, in loco ad hoc specialiter preparato.

Eodem anno et tempore completum et perfectum est opus pulchrum, videlicet hostium magnum et porticus penes capellam sancti Wenceslai in ecclesia Pragensi de opere sculpto et sumptuoso nimis, et sacristia nova desuper.

Hiis temporibus more symearum, que quidquid ab hominibus fieri conspiciunt, facere et imitari conantur, usurpaverunt sibi pravam et dampnosam aliarum terrarum consuetudinem, et in habitu vestimentorum recesserunt a vestigiis suorum predecessorum, facientes sibi breves et curtas, ymmo verius turpes vestes, ut plerumque 1367 femoralia ac posteriora viderentur, et strictas, ut vix anhelitum possent habere. Circum precordia de bombace magnam spissitudinem, ut mamillas mulierum habere viderentur. Circa ventrem ita constricti erant, ut canes venatici, qui veltres dicuntur, esse viderentur. Circa posteriora ita se pluribus ligaminibus constringebant, ut vix lento gressu incedere possent. Capuciolis eciam parvissimis, quorum de una ulna panni quatuor fiebant, utebantur, cum pretextis latis vel litteris magnis circum colla more canum campestrium, qui hac cautela a luporum morsibus preservantur. Simili modo calceos rostratos et cum longissimis nasibus deferebant, ut male possent incedere vel ambulare. Et contaminata est terra Boemie in hiis adinvencionibus et malis consuetudinibus aliis ac supersticionibus plurimis, plusquam loqui expedit. Et transierunt unus quisque in affectum cordis sui et laudabantur iniqui in desideriis animarum suarum, et superbia eorum ascendebat semper.

Accidit itaque, ut de mense proxime preterito huius anni quidam nobiles regni Boemie congregatis aliquibus gentibus suis properarent Saxoniam contra dominum de Wedrow, et instante prelio uterque exercitus descendit de equis, et inceperunt preliari pedestres more illius patrie, et propter strictas vestes et rostratos calceos Boemi devicti sunt ab inimicis et capti ac immaniter trucidati. Sibi imputent, qui ad bellum properantes artas ac strictas vestes et rostratos calceos domi non reliquerunt.

Anno Domini MCCCLXVIII de mense Ia- 1368
nuarii plebanus ecclesie in Pilgrems, oppido domini archiepiscopi, corizando et coream ducendo, subito mortuus est. Videte clerici! quam diligit Deus corizantes, et huius exemplo mores vestros corrigite.

Eodem anno respexit Deus patriam Boemie, que cum sit lata et unicum superstitem habeat heredem, donavit nobis et alium. Nam die XV mensis Februarii natus est domino imperatori nostro ex domina Elizabeth imperatrice, sua coniuge, filius tercius in ordine, cui nomen Zigismundus impositum est in baptismo. Et iuste hoc nomine appellatus est, quia eius parentes ambo, cum beatum Zigismundum in ecclesia Pra-

1368 gensi quiescentem speciali veneracione colerent, hunc filium a Deo meritis et intercessione sancti martiris predicti sine dubitacione qualibet impetraverunt. Cuius tumbam imperator cum auro et argento mirifice decoravit, et in die baptizacionis °) pueri predicti mille florenos pro reditibus ad altare eius emendis, et capitulo Pragensi X marcas in porciones distribuendas obtulit.

Eodem anno misit dominus papa Vrbanus quintus suos solempnes ambasiatores et nuncios ad dominum nostrum imperatorem, petens omni diligencia, ut cum terre Romane ecclesie in Tuscia et Lombardia per iniquas societates et precipue per Barnabonem de Mediolano contra Deum et iusticiam occupentur et indebite perturbentur, eidem et sancte Romane ecclesie dignetur venire in auxilium. Cuius peticionibus crebris dominus imperator, cum sit advocatus et defensor sancte Romane ecclesie, benigne annuens, congregata maxima gencium suarum et Alamannorum multitudine, in auxilium dicto domino pape contra prefatas pestiferas gentes proficiscitur, et in die Palmarum, que fuit secunda dies mensis Aprilis, de civitate Pragensi, armis bellicis indutus iter arripuit, relinquens in regno Boemie et terris ad ipsum spectantibus pro capitaneo et gubernatore venerabilem patrem, dominum Iohannem, archiepiscopum Pragensem, qui temporalia et spiritualia feliciter gubernabat. Barones vero et nobiles regni Boemie sequentes dominum imperatorem multa dampna fecerunt in bonis ecclesiarum et monasteriorum. Unde Deo permittente multi ex eis in Ytalia redeundo in via mortui sunt. Ascendit enim clamor viduarum et pauperum usque ad celum, et Dominus exaudit eas et vindicat.

Et nota digne memorie commendandum: Cum enim nobilis vir dominus Petrus de Michelzperch cum exercitu suo sequeretur dominum imperatorem versus Ytaliam, iste baro iuvenis transeundo intulit maxima dampna in bonis ecclesie Pragensis et aliis pauperibus hominibus, quorum ululatus atque fletus ascendit usque ad celum, et Dominus, iustus iudex, non est delectatus in illis. Unde post recessum suum domina 1368 coniunx eius pro ipsius salute et felici reversione fecit votum venire ad limina sanctorum patronorum ecclesie Pragensis, quod et adimplevit. Cumque girasset totam ecclesiam Pragensem, volens demum intrare capellam sancti Wenceslai et ibi fundere ad Dominum preces pro salute sui viri, et ecce! ipsa capella adeo fortiter clausa est, quod capellarius ipsam cum clavibus suis nullatenus potuit aperire. Advocatur dominus Wratyborius ¹) decanus et alii canonici atque ministri ecclesie Pragensis, sed et nullus quacunque arte potuit aperire. Mittunt pro fabro, sed nec ille proficit, nisi totum hostium ferreum effringat. Differtur negocium aperiendi et effrangendi ad tempus. Et ecce! post recessum domine prefate hostium capelle solito more absque difficultate qualibet aperitur. Mirantur omnes de isto facto miraculo, quod erat presagium futuri mali eventus. Nam ipse dominus Petrus de Michelzperch quasi eodem tempore, quo hec acta sunt in Praga, moritur in Ytalia et mortuus defertur in Boemiam.

Talem Deus omnipotens propter merita sanctorum martirum suorum, patronorum ecclesie Pragensis, malefactorum eiusdem ecclesie reddidit retribucionem, ut pena eorum, qui in dicto exercitu mala morte mortui sunt, aliis tunc viventibus et futuri temporis hominibus transiret in exemplum. Hiis et aliis gloriosis miraculis sancti Wenceslai consideratis reverendus pater dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis, apostolice sedis legatus, concessit omnibus vere penitentibus, confessis et contritis, qui ad honorem ipsius sancti cancionem infra scriptam, ab olim cantari consuetam cantaverint, XL dierum indulgenciam perpetuis temporibus duraturam. Cuius quidem cancionis tenor in vulgari sequitur in hec verba:

Swaty Waczlawe,
wewoda (sic) Czeske zemye,
kneze nasschie,
pross za ny Boha,
swateho Ducha, Kyrieleyson.

¹) Správně Vrativoj, jak v listinách latinsky se psává: Wratiwogius.

°) baptizacione ruk.

1368 Nebeske gest dworstwo krasne,
blaze tomu, ktoz tam poygde,
zywot wieczny,
ohen iassny,
swateho Ducha, Kyrieleyson.

Pomoczy twe zadamy,
smyluy sie nad namy,
vtyess smutne,
otwed wse zle,
swaty Waczlawe, Kyrieleyson.

Et debet ter cantari. etc.

Eodem tempore dominus imperator, cum adhuc moram faceret in Boemia, advertit sapienter et invenit. quod circa formam iuramenti in iure terre Boemie, que quidem forma longa nimium et periculosa erat, multe committebantur malicie atque fraudes. Volens igitur ipse obviare huiusmodi maliciis et fraudes malorum destruere, de communi consilio et consensu baronum, nobilium, wladykonum regni Boemie huiusmodi formam iuramenti abbreviavit et sic abbreviatam statuit in iudicio terre perpetuis temporibus observandam. Et est forma hec: De quibus me talis inculpat, de hiis sum innocens. [1]) Sic me Deus adiuvet, et omnes sancti Dei. Prior vero forma et antiqua iuramenti formabatur secundum formam querele proposite, et ita longa erat, quod paucissimi poterant pertransire. Unde necesse fuit huiusmodi fraudibus obviare.

Eodem anno die dominico infra octavam beati Procopii, [2]) que fuit dies IX mensis Iulii, reverendus pater, dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis et apostolice sedis legatus, consecravit hostium maius ecclesie Pragensis. Item ipso die consecravit capellam cesaream in fronte novi chori ecclesie Pragensis in honore sancte et individue Trinitatis, cuius anniversarium diem dedicacionis observandum annue decrevit in festo sancte Trinitatis.

Eodem anno in mense Aprili apparuit multis diebus cometa versus plagam occidentalem, quam secuta est in vere maxima siccitas, et blada estivalia satis male provenerunt. 1368

Eodem anno die XXVIII mensis Iulii obiit Bolko, dux Slezie, dominus Swidnicensis, absque liberis, per cuius mortem, cum non esset propinquior heres ad ducatum suum obtinendum, idem ducatus et omnes terre sue devolute sunt iure successionis hereditario ad illustrem principem Wenceslaum quartum, regem Boemie, et dominus imperator auctorizavit ac decretum interposuit, quod huiusmodi terre ad coronam regni Boemie debent perpetuis temporibus pertinere.

Eodem anno in festo Assumpcionis beate Virginis [3]) incepit annus gracie sive indulgenciarum in ecclesia Pragensi. Dominus enim noster imperator cultum divinum et honorem ecclesie sue Pragensis augens, dum alias ad civitatem Treuerensem applicuisset, obtinuit in monasterio sancte Helene regine terciam partem pepli beate Virginis, quod ipsa sancta Helena de partibus Ierosolimitanis illuc attulerat, et impetravit a domino papa, quod singulis annis, de septennio in septennio, huiusmodi pars pepli populo ostenderetur, et qui die, quo huiusmodi peplum ostenditur, ecclesiam ob devocionem ingressi fuerint, habeant de indulgenciis a sede apostolica tres annos et tres karenas. Et hec indulgencia durabit perpetuis temporibus, semper de septimo anno in septimum annum, ut in bulla papali plenius continetur. Unde factus est ad ecclesiam Pragensem maximus concursus populorum per totum hunc annum, eciam de alienis partibus.

Eodem anno imperator, postquam fecisset pacem inter ecclesiam Romanam ex una, et Mediolanenses et quosdam tyrannos alios parte ex alia, dimisso exercitu transtulit se ad partes Tuscie, ubi postquam aliquamdiu moram fecit, direxit viam suam versus urbem Romanam, ubi a clero et populo magnifice suscipitur. Quem dominus papa in brevi subsequitur. Audiens autem imperator adventum domini pape ad urbem, eidem cum clero et populo exiit obviam atque

---

[1]) Netřeba podotýkati, že přísaha ta po česku říkána, i bylo znění její po česku: Na tom přisahám, jímž mě N. viní v této žalobě, tím jsem jemu ničímž nevinen. Tak mi Bóh pomáhaj i všickni světí! Viz Jirečkovo vydání Všehrda str. 86 a Pozůstatky desk zemských r. 1541 pohořelých II, str. 110 a 111. — [2]) Dne 9 července. — [3]) Dne 15 srpna.

1368 cum magna solempnitate ipsum suscipit. Et non immemor factorum suorum predecessorum katholicorum Romanorum, imperator eorum in hac parte sequens vestigia, descendens de equo duxit dominum papam per frenum equi pedester usque ad gradus ecclesie sancti Petri. Magna humilitas tanti principis, sed non immerito, quia spe eterne retribucionis fecisse dinoscitur. Ait enim veritas in ewangelio: Quanto maior es, humilia te in omnibus. Et cum esset christianissimus, voluit vicarium Ihesu Christi honorare. Hic tu, qui vidisti et nosti, materiam dilata etc.

Post hoc in die Omnium sanctorum [1]) dominus papa faciens propria in persona officium in ecclesia sancti Petri domino imperatore presente et in maiestate sua ibi refulgente, ipse dominus papa coronavit dominam Elizabeth, contthoralem domini imperatoris, in Romanorum imperatricem cum omni solempnitate atque gaudio. Et mansit ibidem Rome dominus imperator cum domino papa in eodem palacio apud ecclesiam sancti Petri a die coronacionis usque ad festum Nativitatis Christi, tractantes et disponentes negocia ecclesie et sacri imperii. Abinde applicuit imperator ad civitatem Senys, [2]) in qua multas adversitates per ipsorum tradicionem sustinuit. Deinde venit ad civitatem Lucanam, in qua cum imperatrice longam moram traxit. [3])

Anno Domini MCCCLXIX hiemps aspera et longa valde. Vina eciam, que provenerant in Boemie partibus, excedebant in bonitate vina Australia, ex eo, quia in Boemia fuerat nimia siccitas, in Austria autem nimia humiditas fuit.

Eodem anno circa principium mensis Marcii reconditum est caput reverendi patris, domini Andree, episcopi Pragensis XVIII [4]), in ecclesia Pragensi in muro capelle sancti Wenceslai supra altare sancte Crucis, ubi pictura et crux aurea apparent. Iste, ut supra scribitur in suo loco, Andreas episcopus, propter libertatem ecclesie Pragensis, quam defendebat, in exilium relegatus in civitate, que Cassamaro appellatur, moritur. Cuius caput successor suus Nicolaus, epi- 1369
scopus Pragensis XXIII [5]), Pragam postea attulit. Ob memoriam tanti viri et eiusdem anime diem anniversarii singulis annis peragendum instituit et reditus dedit. Multi probi et antiqui viri credunt et appellant hunc virum Andream episcopum hominem sanctum et referunt, quia olim claruit miraculis.

Eodem anno in festo Ostensionis reliquiarum [6]) tantus fuit concursus hominum de alienis partibus, ut illa placza magna in Nova civitate prope Zderazium videretur undique repleta hominibus. Talem populum in unum congregatum nullus unquam vidit hominum, ut communiter referebatur ab omnibus.

Eodem anno domino nostro imperatore residente cum sua curia in civitate Luca in Tuscia, destinavit ipse imperator gentes suas in auxilium domini pape, que gentes congresse cum societate apud civitatem Reatynam [7]) debellaverunt atque prostraverunt ipsam societatem, ita ut maior eorum pars caderet in gladio, residui quoque captivati postea trucidati sunt. Factum est autem huiusmodi prelium et victoria de hiis iniquis et malis hominibus in die sancti Viti, [8]) gloriosi patroni nostri Boemie, eius, ut indubie credimus, ope atque auxilio. Unde et dominus papa congratulando domino imperatori de tanta victoria, scripsit eidem manu propria epistolam etc.

Eodem anno octo diebus ante festum Assumpcionis beate Virginis [9]) et in ipso festo iam exspirante anno gracie seu indulgenciarum tantus fuit concursus hominum ad ecclesiam Pragensem, qualem nulla meminit etas.

Eodem anno die XX mensis Augusti domina Elizabeth, Romanorum imperatrix, hoc anno, ut supra dicitur, Rome per manus domini pape coronata, Pragam venit et cum omni solempnitate a clero et populo in civitate et ecclesia Pragensi suscipitur. Imperator vero, quia pestilencia erat in Boemia, postquam reversus est de Lombardia, moratus est per autumpnum in partibus

---

[1]) Dne 1 listopadu. — [2]) Dne 22 prosince. — [3]) Asi od 10 února až do 12 července r. 1369. — [4]) Ondřej byl biskupem od r. 1215 do r. 1224. — [5]) Mikuláš byl biskupem od r. 1241 do r. 1258. — [6]) Dne 13 dubna. — [7]) Rieti. — [8]) Dne 15 června. — [9]) Od 8 do 15 srpna 1369.

1369 Polonie. Et quia quidam duces Slezie [1]) vendicabant sibi ius successionis in ducatu Swidnicensi, rex vero Polonie computabat magna debita, in quibus sibi dux Swidnicensis remanserat obligatus, unde imperator volens redimere vexacionem, imposita berna generali in Boemia persolvit debita et redemit ius successionis tam a propria filia, ducissa Austrie, quam ab aliis ducibus Slezie, et datis hinc inde litteris iuraverunt barones et civitates ducatus eiusdem Wenceslao, regi Boemie quarto, filio imperatoris, ad coronam regni Boemie perpetuo et inseparabiliter spectare.

Item eodem tempore emit imperator in terra advocatorum versus Misnam et Turingiam plura castra fortissima pro regno Boemie, et dilatatum est regnum et ampliatum ad omnes partes vehementer.

Eodem anno die V mensis Novembris recondita sunt duorum presulum ecclesie Pragensis ossa in capella sanctorum Symonis et Iude in eadem ecclesia Pragensi, videlicet Cozme et Iohannis primi, quia fractis muris antique ecclesie oportebat necessario illa in alium locum transferri et collocari.

Eodem anno in festo Concepcionis beate Virginis Marie [2]) mortuus est egregius predicator frater Conradus, canonicus regularis, rector ecclesie sancte Marie ante Letam curiam in civitate Pragensi, et ibidem in cimiterio sepultus. Hic cum esset nacione de Austria, vir magne litterature et maioris eloquencie, veniens Boemiam vidensque homines nimie voluptati deditos et in multis, ut supra meminimus, excedere metas suas, predicacione sancta sua correxit mores hominum patrie nostre, ita ut multi obmissis vanitatibus seculi, sedula mente Deo servirent. Inter multa alia bona, que hic vir fecit, unum magnum et memoria dignum fecit, ut mulieres civitatis Pragensis, que ante hec tempora magna et multum superba pepla nec non vestes superbissimis modis exquisitas deferebant, illa et illas deponerent et satis humili habitu omnibus diebus huius predicatoris et doctoris eximii uterentur. Hic eciam predicabat intrepide contra usurarios et alios male fidei possessores et 1369
specialiter contra religiosas personas utriusque sexus, que per symoniacam pravitatem fuerant ad ordines recepte. Unde cum multe huiusmodi persone hac sancta predicacione compuncte dispensacionem a sede apostolica peterent et ulterius suos pueros alii ad ordines cum pacto tradere detractarent, insurrexerunt omnes fratres ordinum mendicancium contra hunc et plurima convicia eidem intulerunt. At ille, cum esset vir perfecte caritatis, omnia equo animo sustinuit pro Domino et in bona confessione migravit ad Christum. Requiescat in pace. Amen.

Eodem tempore advertens imperator, quia castrum Pragense, in quo habebat magnum thesaurum et multiplices sanctorum reliquias, non erat firmatum et precipue a parte meridionali, unde fecit fieri grande fossatum inter ipsum castrum et Minorem civitatem Pragensem et valde necessarium.

Eodem anno, ut supra meminimus, permittente Deo propter peccata populi fuit maxima pestilencia in Boemia, et precipue in plaga illa versus Austriam, et duravit per annum integrum. Et cum appropinquaret Pragam et ibidem incepisset eciam invalescere, indicte sunt processiones et ieiunia, et placatus est dominus Deus paciens et multum misericors, et cessavit continuo pestilencia, quia humiliati sunt homines more Niniuitarum. Nota, quomodo contra iram et indignacionem Dei valet humiliacio et penitencia etc.

Anno Domini millesimo trecentesimo septua- 1370
gesimo postquam dominus imperator, princeps pacis, in partibus Ytalie longam traxisset moram, procurans pacem et tranquillitatem ecclesie Romane et sacri imperii, post multos labores et tribulaciones, quas ibidem passus est, reveniens Boemiam ad dulce natale solum in die Epiphanie Christi [3]) intravit castrum et ecclesiam Pragensem cum omni humilitate ac devocione et susceptus est a clero et a populo cum magna leticia et iocunditate.

[1]) Viz Grünhagen und Markgraf, Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens I, str. 511 a násl. — [2]) Dne 8 prosince. — [3]) Dne 6 ledna 1370.

1370 Eodem tempore dominus imperator multum affectus ad studium generale et studentes in Praga, comparavit pro C marcis centum et XIIII volumina librorum sacre theologie et iuris canonici ac aliarum arcium liberalium, qui libri fuerant venerande memorie domini Wilhelmi, decani Wissegradensis, hoc anno defuncti, [1]) quos idem in Auinione et in aliis diversis mundi partibus comportaverat. Et illos libros donavit dominus imperator pro collegio studencium in Praga. Et dilatatum est ipsum studium et divulgatum in omnibus partibus et terris adiacentibus eo, quod imperator diligeret eos et specialibus favoribus eosdem prosequeretur. Ut autem eo fervencius studerent studentes studii Pragensis, quo se sentirent in proximo ad beneficia promoturos, fecit et suis confirmavit litteris imperator, ut ad prelaturas et prebendas ecclesie seu capelle regalis Omnium Sanctorum in castro Pragensi per successores suos, reges Boemie, perpetuis temporibus non presentarentur alii, quam magistri de collegio studencium studii Pragensis. Et illi duntaxat et non alii ad huiusmodi beneficia instituuntur ex concessione regia et confirmantur. Et dominus papa Vrbanus quintus hanc ordinacionem cesaris suis specialibus privilegiis confirmavit et observandum sancivit perpetuis temporibus secuturis.

Eodem anno dominus noster imperator emit in terra Lusacie oppidum quoddam situm super flumen Odra et prope civitatem Frankenfurd, quod quidem oppidum vocatur lingua eorum Furstenberch, ubi super ripa dicti fluminis construxit castrum firmum nimis et ipsum oppidum munivit et trans flumen pontem construxit. De hoc facto conturbati sunt principes et potentes illarum parcium valde. Ut autem labor huiusmodi ibidem proficeret, dominus imperator moram illic traxit fere per totum tempus veris.

Eodem anno sabbato sancti Viti martiris, die videlicet XXII mensis Iunii, natus est filius domino nostro imperatori ex coniuge sua, domina Elizabeth, et hoc in castro Pragensi hora diei quasi in vesperis, cui nomen impositum est in baptismo Iohannes propter festum beati Iohannis Baptiste, quod sequebatur, vel propter virtutes et memoriam avi sui, olim domini Iohannis, regis Boemorum. 1370

Eodem anno die VII mensis Iulii in presencia domini nostri imperatoris et domini nostri Wenceslai, regis Boemie, filii sui, venerabilis pater dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis et apostolice sedis legatus, fecit consecrari capellam suam novam, per ipsum de novo nuper miro et pulchro ac venusto opere in curia sua archiepiscopali in Minori civitate Pragensi in superiori aula sive sala factam in honore armorum Christi. Cui consecracioni interfuerunt multi alii episcopi atque principes seculares, quibus magnificum ipsa die preparatum est convivium ibidem. Et in brevi post hoc dominus imperator transivit ad partes Reni, ubi copulavit filiam Alberti, ducis Bauarie et comitis Holandie, filio suo, domino nostro Wenceslao, regi Boemie.

Eodem anno circa festum Assumpcionis [2]) beate Virginis facta est maxima inundacio aquarum in Boemia, ita quod flumen Wltawa excedens metas suas occupavit partem magnam Antique civitatis Pragensis et fecit multa dampna hominibus in campis et in villis prope alveum suum situatis et precipue in civitate Pragensi; fuit enim annus iste totus pluviosus.

Eodem anno dominus noster imperator, quoniam ad ipsum confluebant principes et proceres ac nobiles de omnibus partibus mundi, volens ostendere magnificenciam glorie regni sui Boemie, fecit cooperiri duas turres regales in castro Pragensi, unam ad orientem, aliam ad occidentem cum plumbo et auro desuper, ita ut eedem turres lucerent et resplenderent tempore sereno ad longam valde distanciam.

Eodem eciam tempore fecit ipse dominus imperator fieri et depingi [picturam] supra porticum ecclesie Pragensis de opere vitreo more greco, de opere pulchro et multum sumptuoso.

Eodem anno die dominico in crastino sancti Laurencii martiris [3]) serenissimus princeps Wenceslaus IIII, Boemie rex, vocatus ad curiam imperialem per patrem suum dominum imperato-

---

[1]) Vilém z Lestkova, děkan kapituly Vyšehradské, zemřel r. 1369. — [2]) Kolem 15 srpna. — [3]) Dne 11 srpna.

1370 rem in Nurenberch, adiit eandem civitatem cum gencium suarum multitudine, et in suo introitu more suorum avorum, olim principum ac regum Boemie, fecit fieri ignem copiosum in duobus locis, ut cunctis pateret adventus regis Boemie. Habent namque ab antiquo principes et reges Boemie, ut vocati ad curiam imperialem in flamma et igne veniant, [1]) propterea etenim deferebant antiquitus aquilam nigram in flamma ignis et campo albo, que adhuc hodie sunt arma terre Boemie. Causa forte huiusmodi indulti fuit, ne princeps vel rex Boemie ex levi quacunque causa ad curiam summi principis vocaretur. Dederunt autem obviam ipso die regi Boemie omnes principes Alamanie et nobiles atque cives, qui ibi aderant, et exceperunt ipsum cum ingenti solempnitate et gaudio immenso. Quibus omnibus ipse post hoc fecit die tercia convivium magnum nimis, et resonavit fama sua plurimum in partibus illis et locis vicinis.

Eodem anno ad festivitatem sancti Wenceslai paucissimi convenerant homines; karitas enim et devocio refriguerant, et homines dati deliciis Deum et sanctos eius, ut sic dicam, minus venerabantur. Unde permissione divina maxima pestilencia fuit in omnibus partibus et finibus Boemie.

Eodem tempore dominus Vrbanus papa quintus videns, quia Rome et in partibus illis ecclesia Romana propter duriciam et maliciam populi illarum terrarum nihil proficeret, sed magis sibi et suis pericula imminerent, curiam suam et se ipsum cum toto collegio et prospere absque omni impedimento reversus est in Auinionem. [2])

Eodem anno die dominico infra octavam sancti Martini, que fuit XVII dies mensis Novembris, serenissima domina Iohanna, filia Alberti, ducis Bauarie et comitis terre Holandie, ex parte autem matris filia filie Ludwici, ducis Slezie et domini Legnicensis, previa dispensacione legitima sedis apostolice, quia erat consaguinea domini nostri imperatoris, copulata pridem in Nurenberga domino nostro Wenczeslao, regi Boemie, [3]) nunc cum maxima solempnitate 1370
coronata est in reginam Boemie in ecclesia Pragensi per venerabilem in Christo patrem dominum Iohannem, archiepiscopum Pragensem, apostolice sedis legatum, astante ibidem domino nostro imperatore et filio suo, domino Wenczeslao, nostro rege, in sua maiestate, et factum est convivium maximum per continuos octo dies in castro et civitate Pragensi.

Eodem anno reverendissimus in Christo pater dominus Iohannes, sancte Pragensis ecclesie archiepiscopus, apostolice sedis legatus, considerans pia devotaque mente, quia clerici pauperes ecclesie Pragensis. et eciam aliarum parcium sue diocesis, in suis infirmitatibus non habebant, ubi possent reclinari, sed cogebantur sic infirmi transire ad hospitalia communia laicorum, qui tamen clericis oppido solent esse infesti, fundavit hospitale pro huiusmodi pauperibus infirmis clericis in Hraczano ante castrum Pragense de sumptuoso et firmo opere, et illud dotavit lectisterniis, clenodiis, censibus et aliis necessitatibus sufficienter. [4])

Eodem anno feria V ante festum Nativitatis Christi, que fuit dies XIX mensis Decembris, dominus Vrbanus papa quintus in civitate Auinionensi clausit diem extremum, et die penultima mensis eiusdem electus est concorditer in Romanum pontificem ibidem dominus Petrus Bellifortis cardinalis. [5]) Cui nomen est impositum Gregorius XI, amicus specialis domini nostri imperatoris.

Anno Domini MCCC septuagesimo primo hiemps satis calida et temperata.

Eodem anno dominus imperator celebravit Pascha [6]) in castro Pragensi cum serenissima domina Elizabeth imperatrice, sua coniuge. Que quidem domina imperatrix adeo fortis erat in manibus, ut circa idem tempus in presencia multorum principum et baronum atque nobilium sibi afferri mandaret unum babatum novum, fabricatum pro magno spadone, et hoc ipsum babatum ipsa domina propriis suis manibus confregit,

---

[1]) Srovnej o tom Jireček Herm., Slovanské právo v Čechách a na Moravě II, str. 164. — [2]) Příchod jeho do Avignonu stal se dne 24 září. — [3]) Dne 29 září 1370. — [4]) Zakladací listinu viz u Balbina, Misc. Dec. I, lib. VI, str. 100 — [5]) Volba Řehoře XI stala se dne 30 pros. r. 1370, posvěcení jeho dne 5 ledna 1371. — [6]) Dne 6 dubna.

1371 quod quidem babatum alii fortissimi viri circumstantes adhibitis omnibus viribus suis movere quidem non potuerunt. Omnes viros eciam fortissimos hec domina suis viribus, quantum ad fraccionem ferrimentorum quorumcunque, vincebat. Nec semel tantum hoc tempore, quo ego hec scribens vidi, illa faciebat, verum eciam aliis temporibus preteritis et postea pluribus vicibus hec et hiis maiora propriis viribus faciebat, ita ut nullus fortissimorum virorum in hiis ei se assimilare audebat. Cultellos eciam spissos et valde grossos militum et cocorum confringebat manibus ceu unam rapulam. Insuper et loricas seu panczeria militum et curiensium domini imperatoris laniabat a summo usque deorsum. De cuius fortitudine omnes amirabantur dicentes, quod a tempore Lubussie forcior non fuisset mulier in Boemia. Et quamvis, ut dictum est, fortissima esset viribus corporis, non tamen de hoc gloriabatur neque elevabatur in corde suo, sed vires suas Altissimo ascribens non semper eas exercebat. nisi quando mandabat dominus imperator.

Precetera clementissimus imperator attendens prudenter dictum prophete dicentis: Si feceritis iudicium inter virum et proximum eius, advene et pupillo et vidue non feceritis calumpniam, habitabo vobiscum [1]) etc.; et alibi: Beati, qui faciunt iudicium et iusticiam in omni tempore etc. [2]), ipse princeps in septimana passionis Christi, et postea in septimana paschali et sequentibus temporibus presedit personaliter iudicio in anteriori porta curie regalis in castro Pragensi, audiens et difiniens causas pauperum, orphanorum et viduarum, et faciens iudicium et iusticiam absque more dispendio unicuique conquerenti, magnum et memorabile in hoc relinquens exemplum suis heredibus et successoribus, regibus Boemie, ut et ipsi in hoc eius sequentes exempla causas pauperum suorum non semper delegare, sed magis frequencius studeant per se ipsos audire et iuris tramite diffinire. Sepe etenim iudices in causis pauperum delegati propter amorem, odium vel eciam timorem potentum, quos ipse cause concernunt, non presumunt, vel saltem differunt causas huiusmodi 1371 diffinire. Expedit itaque, ut princeps terre non per alios, sed per se ipsum exemplo huius gloriosi imperatoris causas pauperum, quanto frequencius potest, audiat et diffiniat, prout voluerit a Deo omnipotente et in presenti et in futuro mercedem pro bonis actibus obtinere.

Eodem anno dominica, qua canitur Cantate, que fuit dies quarta mensis Magii, reverendus in Christo pater, dominus Iohannes, sancte Pragensis ecclesie archiepiscopus, apostolice sedis legatus, dedicavit et consecravit ecclesiam collegiatam sancti Egidii in Maiori civitate Pragensi. Quam quidem ecclesiam edificare inchoaverat beate recordacionis dominus Iohannes quartus, episcopus Pragensis XXVII, cui consecracioni interfuit dominus noster imperator.

Eodem anno die X mensis Maii, que fuit sabbatum post dominicam Cantate Deo permittente propter peccata populi civitas Slana, dum in ipsa ad diem forensem maxima multitudo congregata fuisset, igne familiari succensa totaliter cremata est, in qua interierunt ultra duo milia hominum. Subito enim irrepsit ignis afflante vehementi vento, et incensa in multis locis tota civitate currus, qui cum bladis ad forum venerant, occuparunt placzam, plateas et portas civitatis adeo, ut pauci evadere potuissent; et perierunt morte miserabili tam homines quam iumenta. In multis eciam locis aliis eo tempore ignis fecit magna dampna, quia tempus fuit totum siccum et venti validi, et homines tanquam irracionabiles absque cautela.

Eodem anno et tempore dominus imperator, dum esset in castro suo Carlstein, incidit in maximam infirmitatem, ita ut medici de eius convalescencia omnino desperarent. Videns autem domina imperatrix, sua coniunx, ipsum constitutum in mortis articulo et nullum sibi prodesse solamen medicorum, fidenti corde confugit ad auxilium beati martiris Sigismundi. Votum vovit transire pedes de Karlstein Pragam ad sepulchrum sancti Sigismundi et offerre ibi pro salute domini sui octo scutellas puri auri, aliter XXIII marcas auri et V lot. continentes in valore

[1]) Deuteron. kap. X. — [2]) Žalm CV, v. 3.

1371 sedecim centena et quinquaginta florenos auri puri, pro capite sancti Zigismundi. Quo expleto voto et oblato auro pro fiendo capite sancti Zigismundi, per graciam Dei et sancti Zigismundi merita restitutus est dominus imperator pristine sanitati.

Eodem anno die octava mensis Iunii reverendus pater dominus Iohannes, sancte Pragensis ecclesie archiepiscopus, consecravit altare maius in monasterio sancti Georgii in castro Pragensi in honore sancti Georgii et sancte Ludmile martiris. Item post hec die XV mensis eiusdem consecravit capellam novam in magna turri in castro suo Rudnicz in honore beate Marie Virginis et sanctorum patronorum ecclesie Pragensis: Viti, Wenceslai, Adalberti atque Zigismundi.

Eodem anno perfecta est pictura solempnis, quam dominus imperator fecit fieri in porticu ecclesie Pragensis de opere maysaico more Grecorum, que quanto plus per pluviam abluitur, tanto mundior et clarior efficitur.

Eodem anno die XXII mensis Iunii reverendus pater, dominus Iohannes, archiepiscopus Maguntinus, quem dominus imperator pridem ad eandem promovit ecclesiam, fecit omagium domino imperatori cum panderiis in medio civitatis Pragensis. Ubi vero magnam Dei erga nos et terram Boemie [vidimus] clemenciam, ut qui paulo ante tanquam metropolita consueverat coronare et inungere reges Boemie, item retroactis temporibus archiepiscopi Maguntini confirmabant electiones episcoporum ecclesie Pragensis et eosdem consecrabant ac eciam in possessionem iure metropolico mittebant, nunc vero divina gracia favente de iussu domini pape et domini imperatoris venerabilis in Christo pater dominus Iohannes, archiepiscopus sancte Pragensis ecclesie, post omagium factum in Praga, ut prefertur, transiit personaliter Magunciam et archiepiscopum ipsius ecclesie mittit in corporalem possessionem spiritualium et temporalium. Deo gracias.

Ubi eciam diligenter advertendum et dignum memorie commendandum, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ita 1371
quod dominus Deus pro hiis, qui illum ex toto corde suo et ex tota anima sua et ex omnibus viribus suis diligunt, pugnat eciam invisibiliter, dum eorum adversarios absque pugna et saguinis effusione tollit de medio. Licet enim dominus papa Vrbanus quintus a principio sue promocionis maximus fuisset amicus domini imperatoris, tamen quia dominus imperator non potuit vel pocius propter nimiam saguinis effusionem noluit exterminare Barnabonem de Mediolano, contra quem ipse dominus Vrbanus, licet in aliis factis suis fuerit iustus, imo eciam post mortem in miraculis gloriosus, concepit similiter indignacionem non modicam contra dominum imperatorem ante obitum suum forte annis duobus. Cui faventes in hoc Kazimirus, rex Polonie, et de . . Nassaw, [1]) archiepiscopus Maguntinus, facti sunt domino nostro imperatori capitales inimici. Deus autem, qui sperantes in se non derelinquit, prefatos dominum papam Vrbanum, virum utique iustum et sanctum, et Kazimirum, regem Polonie, [2]) nec non et dominum . . de Nassaw, archiepiscopum Maguntinum, de presenti anno, ante Natale Christi omnes tres infra unius anni quartale vocavit de hoc mundo. In cuius locum, ut predicitur, dominus imperator promovit ad ecclesiam Maguntinam hunc dominum Iohannem, [3]) de quo sermonem incepimus, nacione de Lucemburga, suum consaguineum, qui pridem fuerat episcopus ecclesie Argentinensis.

Eodem anno de mense Iulio et Augusto dominus noster imperator movit exercitum contra generum suum Ottonem, marchionem Brandeburgensem, qui fecerat ligam et conspiracionem cum rege Hungarie Lodewico contra dominum nostrum imperatorem. Et transeuntes ad expedicionem huiusmodi fecerunt inaudita et insolita dampna pauperibus hominibus. Nunquam enim extranei vel alienigene, si terram intrassent, tanta dampna pauperibus intulissent. Ecclesias eciam Christi, ad quas pauperes cum rebus suis confugerant, hostiliter expugnabant et quas

[1]) Gerlach hrabě Nasovsky, arcibiskup mohučský od 7 dubna r. 1346 do 12 února 1371. — [2]) Kazimír, král polský, zemřel dne 5 listopadu 1370. — [3]) Jan de Ligne, jmenován od papeže arcibiskupem v květnu r. 1371.

1371 expugnare non poterant, incendebant, et quidquid poterant, diripiebant. Mulieres et viduas pauperculas vestibus suis exspoliabant; rusticos pauperes pro pecuniis martirizabant; in curiis ecclesiarum et monasteriorum blada extritulantes, una cum curribus et equis ac pecoribus ad propria remittebant. Sicque divagantes per terram et villas depactantes, inestimabilia et irrecuperabilia dampna pauperibus hominibus intulerunt. Unde infiniti coacti sunt mendicare panem, qui pridem competentem habuerunt necessitatem. Insuper cum omnis homo teneatur compati proximo suo, hic non fuit aliquis, qui pauperes Christi vindicaret vel malefactores ecclesiarum prohiberet. Sed quod quisque male respicit, sibi ut proprium vendicabat. Quid dicam? Laudo gentem propriam; in hoc non laudo, quia quemadmodum patres olim eorum, sic et nunc isti conversi sunt in arcum pravum, tantas immanitates in pauperibus Christi committendo. Ascendit igitur clamor pauperum hominum propter violencias et iniurias sibi illatas usque ad aures Omnipotentis et descendit eius indignacio super regnum Boemie, et immisit Dominus pestilenciam gravissimam in omnibus terris et provinciis Boemie, et mortua sunt infinita milia hominum, et sicuti non fuit, qui se absconderet a supradictis latronibus, sic commune fuit morbo
1372 pestilenciali mori ipsis raptoribus, et Deus solus vindicavit causas pauperum suorum.

Anno Domini MCCCLXX secundo respexit Deus affliccionem populi sui et redempcionem atque pacem misit hiis, qui pridem per gwerras graviter fuerant afflicti et cruciati. Namque de mense Marcii domino imperatore existente in Wratislawia misit Ludwicus, rex Vngarie, solempnes ambasiatores ad dominum imperatorem petens, ut filia ipsius regis Vngarie nomine Maria copularetur filio domini imperatoris Sigismundo. Et facta est pax inter dominum nostrum imperatorem ex una et regem Vngarie et duces Bauarie parte ex altera, et letati sunt universi.

Eodem anno sabbato ante dominicam Iudica, que fuit XIII dies Marcii, hora quasi terciarum dominus Deus dedit prolem masculini sexus domino nostro imperatori. Nam coniunx sua pre- 1372
clarissima, domina Elizabeth imperatrix, genuit filium elegantis forme, cui nomen impositum est Karolus in baptismo.

Eodem anno dominus imperator, reversus de partibus Slezie, celebravit Pascha [1]) in castro Pragensi, ubi in die Palmarum [2]) in presencia dicti domini imperatoris consecravit palmas venerabilis pater dominus Iohannes, patriarcha Alexandrinus, missus per dominum papam ad cesarem in quibusdam arduis negociis ecclesie Romane. Et hic idem patriarcha fecit in ecclesia Pragensi officium in die Parascheven sequenti et in sabbato sancto benedixit fontem ac propriis manibus baptizavit filium domini imperatoris nuper genitum, cui, ut predicitur, nomen imposuit in baptismo Karolus. Ipse eciam patriarcha fecit in die Pasche officium summe misse in ecclesia Pragensi cum sermone latino ad clerum, cui astitit dominus imperator in maiestate cesarea, ibidem imperialibus insigniis decoratus, et penes dominum imperatorem filius suus Wenceslaus, rex Boemie, similiter in sua regali maiestate; item preclarus princeps Wenceslaus, dux Saxonie, archimarschalcus imperii, ministrantes cesaree maiestati in officiis suis; item ex alio latere astiterunt cesari venerandus pater dominus Iohannes, archiepiscopus Maguntinus, electores sacri imperii; ac venerabiles patres, domini Pragensis, nec non Strigoniensis archiepiscopi atque Metensis, Augustensis, Parisiensis et Nemburgensis episcopi et alii principes seculares plurimi, inter quos fuerunt ambasiatores regis Vngarie, Strigoniensis archiepiscopus prefatus, dux quoque Opulie, comes palatinus Vngarie.

Eodem anno feria secunda post Pascha [3]) reverendus in Christo pater, dominus Iohannes, sancte Pragensis ecclesie archiepiscopus, apostolice sedis legatus, consecravit monasterium Sclauorum ordinis sancti Benedicti in Nova civitate Pragensi per prefatum dominum imperatorem fundatum, de miro quoque opere consumatum atque magnifice dotatum. Cui dedicacioni interfuerunt ipse dominus imperator et principes supra nominati.

---

[1]) Dne 28 března. — [2]) Dne 21 března. — [3]) Dne 29 března.

1372 Eodem anno de mense Iunii accidit unum notabile et digne memorie commendandum. Cum enim quasi omnes iuvenes nobiles vanitati dediti communiter deferrent calceos rostratos seu cum longis nasis, Deus omnipotens, cui superbia hominum displicet, volens ostendere sibi et hanc vanitatem non placere, permisit, ut fulmen de celo veniens subito rostra huiusmodi calceorum sive nasus in pedibus cuiusdam nobilis Alberti de Slawetyn iunioris, purchravii in castro Cosczal prope Luthomericz, et sue coniugis simul et semel in eodem castro uno ictu amputaret in amborum pedibus et nihil noceret personis eisdem, nisi quod perterrite amplius in castro eodem permanere non presumpserunt. Sed maxima hominum pertinacia, licet hoc grande miraculum omnibus hominibus evidenter pateret, nullus tamen ab huiusmodi vanitate cessavit, sed contra Deum cervices elevantes deferebant amplius curtas vestes et calceos rostratos.

Eodem anno et tempore [1]) domino imperatore existente in Maguncia quidam sui curienses, lusores taxillorum, in ludo huiusmodi fecerunt insolenciam contra aliquos de civitate, qui in iram provocati subito congregatis panderiis irruerunt in istos et fugientes ad hospicium domine imperatricis persecuti sunt hostiliter et unum ex nostris, qui ad lectum domine imperatricis confugerat, ibidem in lecto interfecerunt. Alios eciam plures vulneraverunt et pervenerunt usque ante hospicium domini imperatoris cum tumultu huiusmodi. Tandem venientes maiores civitatis compescuerunt cum difficultate plebeios et vindictam postmodum magnam in suos fecerunt. Et dominus imperator similiter repulit lusores huiusmodi de curia sua, et cives graciam domini imperatoris et domine imperatricis cum difficultate maxima vix impetraverunt. Abinde procedens dominus imperator Aquisgrani liberavit de captivitate fratrem suum Wenceslaum, ducem Brabancie ac Lucemburgensem, qui anno proximo preterito fuerat per ducem Iuliacensem in bello cap- 1372
tus. Deinde dominus imperator reversus Pragam [2]) fecit decorari capellam sancti Wenceslai in ecclesia Pragensi cum picturis, auro, gemmis et lapidibus preciosis ad honorem Dei et sancti Wenceslai martiris, sui protectoris et adiutoris.

Eodem anno domino imperatore existente in partibus Reni cecidit sibi unus dens molaris tempore dormicionis sue absque omni dolore, et alius dens in eius locum succrevit ipso domino imperatore existente in LVII anno sue etatis. Res hec nova et satis inaudita, ut in tali etate dentes recrescant, et tamen veritatem scribo, quia sic vidi.

Eodem anno et mense dominus imperator ductus consilio quorundam presbiterorum secularium, qui pro illo tempore verbum Dei predicando in civitate Pragensi multa bona faciebant, et de quorum operibus bonis et conversacione laudabili post mortem eorum dicetur, fecit destrui lupanar antiquum in civitate Pragensi, qui locus Venecie dicebatur. [3]) Et eiectis inde mulierculis, fecit fieri oratorium in honore beatarum Marie Magdalene, Affre et Marie Egip- 1373
ciace etc.

Anno Domini MCCCLXXIII dominus imperator celebravit Pascha [4]) in Pragensi ecclesia et castro.

Eodem anno dominus imperator, quia Otto, marchio Brandeburgensis, gener suus, non tenebat promissa sua, [quod], quia heredibus carebat, [terra eius] [p]) devolveretur ad pueros domini imperatoris, sed expresse veniens contra pacta et placita fecit iurare civitates illius terre Friderico, duci Bauarie, suo patruo, et dominum imperatorem et filios suos, quibus tamen prius civitates iuraverant, omnino exclusit; unde imperator congregato exercitu intravit terram Brandeburgensem in manu forti nimis. Et cum aquisivisset castella quedam et civitates, videns idem marchio se frandari spe, quam habuit in auxilio

[1]) V Mohuči byl Karel IV r. 1372 dvakráte, ku konci měsíce května a mezi 10 a 15 červencem; i zdá se, že toto vypravování Benešovo k poslednější době položiti dlužno. — [2]) Na počátku měsíce srpna. — [3]) Naráží se tu na působení Miličovo a jeho přívrženců. Vyložení obšírnější o této věci podává Tomek, Děj. Prahy II, str. 176 a násl. — [4]) Dne 17 dubna.

[p]) Slova v závorkách položená nejsou v rukopisu.

1373 regis Vngarie, resignavit terram Brandeburgensem in manu domini imperatoris et filiorum suorum perpetuis temporibus renunccians omni iuri, quod sibi aut suis posteris seu patruis, ducibus Bauarie, competere posset in futurum. [1]) Et veniens Pragam per tradicionem panderii terre Brandeburgensis cessit libere filiis domini imperatoris de eodem marchionatu. Ubi dominus imperator investivit filios suos, videlicet Wenceslaum regem, Sigismundum et Johannem, fratres eiusdem regis adhuc in infancia constitutos, nec non eis non exstantibus dominum Iohannem, marchionem Morauie, et filios suos Iodocum, Iohannem dictum Sobeslaw et Procopium, per tradicionem vexilli ipsius terre de eodem marchionatu Brandeburgensi, prefato Ottone consenciente et rogante. Cui Ottoni dedit imperator Sulczpach castrum cum civitate, item Hersweld, item Herspruch, item Lauff civitates, nec non Flos et Stauf castra in Bauaria, et multas addidit pecunias, quarum numerum rescire fuit difficile. Et sic terra Brandeburgensis inestimabilis bonitatis atque precii remansit filiis domini imperatoris supradictis, aut eis sine liberis decedentibus filiis domini marchionis Morauie hereditario iure possidenda.

Eodem anno et tempore, quo imperator moram cum suis gentibus faceret in Brandeburg, captantes horam opportunam duces Bauarie intraverunt subito et furtive Boemiam penes Tustam, cremaverunt suburbium ipsius civitatis cum XIII villis et ipso die de Boemia recesserunt. Non scribo dampnum, sed confusionem terre illatam, et negligenciam eorum, qui male suas metas custodierunt. [2])

Eodem anno in vigilia Iacobi [3]) mortuus est Karolus, filius imperatoris, etatis sue anno secundo.

Eodem anno circa festum Nativitatis beate Virginis [4]) mortua est filia domini imperatoris nomine Elizabeth, quam habuit Albertus, dux Austrie, absque prole.

Eodem anno in festo sancti Michaelis [5]) nata est domino imperatori filia nomine Margaretha. 1373

Eodem anno de mense Decembri iubente domino imperatore translata sunt corpora antiquorum principum et regum Boemie de antiquis sepulchris suis et posita ac tumulata in novo choro ecclesie Pragensis. [6]) Primo in capella sancte Trinitatis, que dicitur capella cesarea, ad manum dextram introitus ipsius capelle tumulata sunt corpora Brzecyslai, ducis Boemie, filii Odalrici, cum coniuge sua Iuditha, quam rapuerat de monasterio, ut in cronica legitur. Item ad manum sinistram iacet Spitigneus, eiusdem Brzecyslai primogenitus, qui fuit dilatator ecclesie Pragensis. Item in capella sancti Anthonii ad manum dextram introitus iacet Brzecyslaus iunior, primogenitus olim Wratislai primi regis, quem Brzecislaum interfecerunt Wirssowicenses, redeuntem de venacione in Sbeczna. In sinistra vero parte eiusdem capelle iacet Borzywogius, filius Wratislai regis, qui Borzywogius dedit Letam curiam cum suis libertatibus ecclesie et capitulo Pragensi. Item in capella sancte Dorothee, que appellatur ducis Saxonie, in introitu iacet Przemisl, tercius rex Boemie, ad manum dextram; in sinistra vero parte iacet Przemisl, alias Ottacarus, rex Boemie V, qui fuit dux Austrie, Styrie et Karinthie, et qui postea in bello a Rudolfo, rege Romanorum, fuit interfectus. Item in capella sanctorum Symonis et Iude ad sinistram manum iacet Gutha, regina Boemie, coniunx Wenceslai secundi, regis Boemie sexti, que fuit filia Rudolfi, regis Romanorum. Item in eadem capella ad manum dextram in uno sepulchro iacent duo, videlicet ad partem orientis Rudolfus, electus in regem Boemie, filius Alberti, regis Romanorum, qui duxerat in uxorem Elizabeth reginam dictam de Grecz, relictam regis Wenceslai secundi, que regina construxit et dotavit altare illud pro anima eiusdem Rudolfi, qui cognominabatur Kassche. Item in eodem sepulchro ad occidentalem plagam iacet

---

[1]) Výprava proti Ottovi Braniborskému trvala od počátku měsíce června až do polovice měsíce září; udělení země Braniborské v manství učinil Karel IV synům svým v Praze dne 2 října. — [2]) Oefele, Excerpta Boica I, 256. — [3]) Dne 24 července. — [4]) Dne 4 září. — [5]) Dne 29 září. — [6]) Popis kaplí nového kostela u sv. Víta a zprávy o stavbě jeho u Tomka, Děj. Prahy II, str. 76—94.

1373 Rudolfus, dux Austrie et Sweuie, frater dicte regine Guthe. Et nota, quod in quolibet sepulchro predicto habetur lamina plumbea sculpta cum nominibus principum predictorum.

Ipso anno dominus imperator celebravit festum Nativitatis Domini in Praga, sed quia in pedibus paciebatur, evangelium: Exiit edictum etc. in apparatu imperiali, ut moris est, ipso die legere non potuit.

1374 Anno Domini MCCCLXXIIII in mense Februario dominus imperator transtulit se cum tota curia sua ad marchiam Brandeburgensem, ubi faciens pacem, moram traxit usque ad mensem Augustum. Postmodum Pragam rediens cum honore, ut dignum fuit, susceptus est.

Eodem anno venerabilis pater dominus Iohannes, sancte Pragensis ecclesie archiepiscopus, die XVI mensis Iulii consecravit ecclesiam fratrum minorum sancti Iacobi in Maiori civitate Pragensi.

Eodem anno ego Benessius etc. de mandato eiusdem domini archiepiscopi et capituli Pragensis transtuli corpora infrascriptorum dominorum episcoporum Pragensis ecclesie de locis suis, in quibus singuli singulariter iacuerant satis negligenter et humiliter, et recondidi illa corpora in novo choro ecclesie Pragensis in loco, qui est inter sepulchrum sancti Viti et capellam imperialem sancte Trinitatis includendo singula corpora in singulis alveis lapideis, impositis ibidem intus laminis plumbeis cum sculptis nominibus ipsorum ad perpetuam rei memoriam; que sepulchra episcoporum cooperui cum marmoreis lapidibus. Et quia olym, dum rumperetur ecclesia Pragensis antiqua, multa episcoporum corpora sunt obruta et deperdita in cripta sancti Gaudencii, illa recuperare non potui, sed tantum illa, que iacuerunt in ecclesia per diversos angulos satis indecenter, illa collegi et sepelivi hoc modo: videlicet in linea superiori, que est contigua sancti Viti, incipiendo a plaga meridionali, iacent secundum ordinem: Primo Seuerus, Gebeardus, Cozmas, Meinhardus, Iohannes primus, Daniel et Fridricus. Item in secunda linea, que est contigua capelle 1374 sancte Trinitatis iacent: primo Valentinus, Iohannes secundus, Bernhardus, Nicolaus, Iohannes tercius, Thobias et Gregorius. Hii XIIII episcopi iacent simul in loco predicto. In alio loco iacet dominus Iohannes, episcopus XXVII, videlicet in capella sancti Siluestri. Item capud Andree episcopi reconditum est in muro capelle sancti Wenceslai super altare sancte Crucis. Item dominus Peregrinus iacet ad sanctum Clementem. Item dominus Henricus alias Brzecislaus, episcopus Pragensis et dux Boemie, iacet in Dogczano. Item dominus Arnestus, primus archiepiscopus Pragensis, iacet in Glacz. Et sic erunt XVIIII episcopi, quorum corpora inveniri potuerunt. Reliquorum autem, videlicet X corpora invenire non potui. Et fateor, quod licet singulis nomina inscripserim in laminis plumbeis ab intus et ab extra in laminis ereis, tamen certitudinem invenire non potui de ipsorum nominibus omnibus, nisi de hiis, qui sequuntur, videlicet: Menhardus, Iohannes primus, Valentinus, Bernhardus, Nicolaus, Iohannes tercius, Thobias et Gregorius. Aliorum nomina scripsi secundum opinionem et relacionem aliorum. Sed spero, quod nomina ipsorum verius et melius scripta sunt in libro vite, ubi requiescant in pace una cum IX episcoporum corporibus, que non potui invenire. Et propterea et hec corpora sunt translata, ne simul cum illis successu temporis per oblivionem, dum rumperetur antiqua fabrica, per negligenciam perderentur.

Eodem anno die XVI mensis Iulii, venerabilis pater, dominus Iohannes, archiepiscopus Pragensis, apostolice sedis legatus, dedicavit monasterium fratrum Minorum ad sanctum Iacobum in Praga.

Eodem anno, idem venerandus pater, in die Elizabeth dedicavit hospitale novum in Hraczano sub honore et tytulo sanctorum Anthonii et Elizabeth, quod quidem hospitale ipse dominus archiepiscopus pro pauperibus presbiteris et clericis infirmis Pragensis ecclesie et sue diocesis ibi colligendis fundavit et dotavit magnifice.

SEZNAM JMEN OSOBNÍCH A MÍSTNÍCH.

Sestavil **V. Schulz.**

(Číslo znamená stranu.)

Aaron, bratr Mojžíšův, 259.
Abbates; Gerard de Abbatibus z Florencie 221.
Abdon; Zabyn, náčelník z — atd., 259.
Adam 193.
Adaukt sv.; den — 148.
Adilheta, Adleta, usedlá v Janově, 221.
Adolf, hrabě nassavský, král římský, 5, 56, 57, 66, 113, 147, 234, 239, 265, 266, 343, 358—360, 384, 461.
Afra; Marie Magd., Afry a Marie Egypt. oratoř v Praze, 546.
Afrika, Affrica 213.
Aganum, m. 533.
Agordo, Agordum, m. ital. v Benátsku, 506.
Agrippina Colonia — v. Kolín n. R.
Agristus; mistr — v Janově; choť Petrina 221.
Agundacort; Anselm de — 211.
Achaja, Achaya; Filip kníže — 205.
Achilleus; Petr, kardinal sv. Nereja a — 508., v. i Petr de Rosiers.
Akka, Acaron, Acharon, Akaron, přístavní město v Syrii, 45, 46, 357, 460.
Alba; Jan delfin, hrabě z Vienne a Alby, Albonensis 200.
Alba Regalis, v. Bělehrad královský.
Albano, Alba [Longa], m. v střední Italii; biskup — 193, 194, 200, 201, 203, 204; biskup — Leonard 198.
Albanus sv., mučedlník. 294; den — 332; klášter — blíž m. Mohuče 294.
Albert, Abertus, biskup míšeňský, 74, 78, 361, 363.
— jeden z kaplanů krále česk Václava II, 22.
— Sedleckého, potom Zbraslavského kláštera mnich, 51.
— bavorský vévoda, holandský hrabě, 541, 542.
— tyrolské hraběnky nemanželský bratr, 508, 509.
— z Aufenšteina, v. Aufenstein.
— Mastina della Scala starší bratr, 507.
— ze Slavětína, mladší, purkrabí na Košťálově 546.
— ze Žeberka, v. Žeberk.
— Ciruco, náčelník vojska míšeňského, 157.
— syn Rutharda z Hory Kutné, 115.
— v. i Albrecht.
Albrecht, Albertus, Fridrich, rakouský vévoda, římský král, 6, 55—58, 66, 67, 74, 84, 87, 88, 90, 91, 93, 109, 110, 112—114, 137, 147, 186, 187, 225, 227, 234, 239, 264, 279, 34 , 348, 358—361, 365, 366, 369, 371, 383, 384, 396, 461, 463, 465, 466, 478, 547.
Albrecht rakouský vévoda: Albrecht II Moudrý 263, 289, 302, 313, 314, 330, 331, 333, 395, 402, 408, 481, 504; Alb. III s copem 534, 547.
— lantkrabí, otec Fridricha, mar. durinského a míšeňského, 265.
— z Hohenlohe, v. Hohenlohe.
Aldersbach, Alderswach, Aldirspach, Aldyrsbach, klášter řádu Cisterc. v Bavořích, 333, 424, 489.
Aldina, usedlá blíž m. Janova 222, 223.
Alexander papež IV 271.
— de Orgio 211.
Alexandrie, m. v Egyptě; patriarcha — Jan 545.
Alexius, mistr — 5, 59—61, 359.
Alphardus, Appardus, později podkomoří č., 80.
Alpy, Alpium montes 522.
Alramus, Valramus, měšťan brněnský, 103.
Altenburg, Aldenburg, m. saské, 264.
Alteuil, v. Eltvil.
Altissiodorum, v. Auxerre.
Altus Lapis, hrad v Uhřích, 293.
Alžběta sv., Elizabeth; den — 170, 344, 376, 468, 548; nový špitál sv. Antonína a — pro churavé duchovní na Hradčanech 542, 548.
— Elizabeth, dříve Rejčka, dcera Přemysla, krále polského, choť králů českých Václava II a Rudolfa, „královna hradecká“, 6, 81, 85, 86, 94, 110, 111, 113, 125, 229, 243, 250, 261, 265, 301, 330, 348, 365, 369, 371, 382, 383, 388, 391, 394, 396, 421, 462—464, 466, 471, 473, 475, 479, 486, 505, 547; dcera její Anežka.
— Elisabeth, dcera Václava II a choť Jana Luc., králů českých 7, 110, 122, 123, 125—128, 130, 132—134, 136, 138—142, 144 148, 150, 157, 171, 176, 178, 180—185, 229, 230, 232, 234, 241, 243, 247, 250, 260, 261, 264, 265, 272—275, 280, 286, 288, 291—293, 303, 305, 306, 309, 312, 313, 343, 344, 348, 371—374 378, 379, 382, 383, 387, 389, 394, 396, 398—401, 403 až 405, 408, 420, 462, 464, 465, 467 až 480, 482, 483, 486, 497, 498, 503.
Alžběta, dcera Jana, krále českého a Alžběty, 264, 272, 306, 329, 396, 398, 405, 420, 479.
— vnučka, [chybně] dcera Kazimíra Vel. krále pol., choť Karla IV, 528, 526, 539, 541, 542, 545.
— dcera Karla IV a Anny Svídnické, choť Albrechta II Rak., 534, 547.
— choť Vikarda z Polné, dcera krále č Přemysla Ot. II, 103.
— bavorských vévod Jindřicha a Otty sestra, choť Otty, vévody rakouského, 274.
— moravského markrabí Jana Jindřicha dcera, 520.
— rakouského vévody a řím. krále Fridricha dcera, 313, 408.
— v. i Viola.
Amadeus, hrabě Savojský, 200.
— Amodeus, pán uherský, 83.
Ambrož sv. 341, 418; den — 45, 264, 285, 334, 400; klášter a kostel — v Miláně 191, 522; mužský klášter — řádu sv. Benedikta na Novém m. Pražském 521; ritus — 522.
Amicedich, král, 31; království krále — 259.
Ammoreorum terra 259.
Amon de Albo monte 211.
Anagni, Anagnia, Annania, m. v střední Italii, 65, 360.
Ancona, Anchona, Ankona, pobřežní m. v Italii, 449, 455, 521
Andělský hrad v Římě, castrum Angeli, 523.
Andergetus de Bongagio, v. Bongajo.
Andora; Petrus de Andoria — 221.
Anežka sv., Agnes, dcera Přemysla Ot. I, sestra [chybně dcera] Václava I, králů českých 291, 292, 403, 521; den — 245, 535
— sestra Václava II, choť Rudolfa, vévody rak. a šváb., syna Rudolfa I, krále řím., 6, 13, 43, 67, 344, 357, 461.
— dcera Václava II a Guty, nevěsta Ruperta nassavského, 58, 344.
— dcera Václava II a Alžběty polské, choť Jindřicha, vévody javorského [ne svídnického] 87, 113, 125, 234, 243, 359, 365, 383, 388, 463, 464, 471, 472.

Anežka, dcera císaře [Jindřicha II], choť Leopolda Nábožného, markrabí rak., 341.
— Agnes, panna u Alžběty, dcery Václava II, 130.
Angerbach, hrad č. u Kožlan, 229, 230.
Angličané, Angli, Anglici, 234, 514.
Anglie 289. 518; král, králové — 234, 335, 426, 429, 443, 508, 513, 514; král — Richard I 342; moře — 258.
Anglus, poustevník z řádu Menších bratří, 453
Anjou, Daniou, hrabství francouzské, 258; hrabě z — Filip, syn Karla z Valois 258, 260; vévoda — dux Andagavensis, Ludvík, 470
Anna 329, 421.
— sv. rameno 519.
— starší dcera Václava II, choť Jindřicha, vév. korutánského, 106, 110, 114, 122, 125, 126, 128, 129, 141, 158, 174, 344, 370, 375, 377, 462, 464—467, 469, 486, 497, 498.
— dcera Jana Luc. a Alžběty, choť Otty, vévody rakouského, 264, 306, 308, 317, 328, 329, 396, 405, 411, 420, 421, 479, 486, 490, 498, 504.
— dcera Rudolfa, palatina rýnského, druhá choť Karla IV, krále č. a řím., 451, 455, 517, 520, 521.
— dcera Boleslava II, knížete svídnického, třetí choť císaře Karla IV, krále č., 456, 521, 523, 527, 528, 534.
— [správně] Beatrix, sestra krále č. Jana, v. Beatrix.
Anselm de Agundacort 211.
Antonína sv. kaple v kostele Praž. 547.
— kostel v Janově; převor Rostagnus 221.
— a Alžběty nový špitál pro churavé duchovní na Hradčanech 542, 548.
Anziani lidu pisanského 211.
Apolinaříš sv., Apolinaris 337.
Apulie 455, království — 197, 205, 509, 521; král — [neapolský] Robert Dobrotivý, v. Robert; královna — 441.
Aquarius, vodnář, 440.
Aquileja, Aquileya, m. ital. v Benátsku, 506, 509; dům panny Aquil. 509; patriarcha —: Filip 10; Bertrand 491, 506 509; Mikuláš, syn Jana Luc., 523.
Aquino, m. ital. v Kampanii; sv. Tomáš z — bratr řádu mnichů žebravých, v. Tomáš.
Arabie 334, 425; hvězdáři arab. 295.
Aragonie, Arragonia, kralovství na poloostrově Pyrenej.; král — 217, 405; dcera krále — 302.
Arezzo, Arecium, m. ital. v Toskáně, 306, 406.
Argentina, v. Strassburg.
Arles, Arelatensis civitas, m. v jižní Francii 533; koruna království — 533.
Armagnac, de Arminiaco hrabě 502.
Armandus, Arnaldus, Sabinský biskup, leg t papež., 198.
Arnold, biskup bamberský, 5, 38, 356.
Arnold z Rachnova 487.
Arnon, úpatí A. 259.
Arnošt z Pardubic odjinud z Hostýně, pán český, otec arcibiskupa Arnošta 492, 493, 528.
— z Pardubic, děkan kostela Praž., potom arcibiskup pražský, 437 až 439, 442, 452, 489, 492—495, 511, 513, 514, 516, 518—524, 527, 528, 530, 536, 548.
Artleb, Hartlibus, z Boskovic a bratr jeho Jimram, pán moravský, 179.
Artuš král, Arthusius 252; dvůr — 252, 391.
Asie 213.
Assyrští králové, Assyriorum reges 234.
Asti, Astensis civitas 208.
Aufenstein, Aufensteyn, Haufenstein, Houfenstein, hrad ve vých. Tyrolích; pán z — 504; Albert z — 135; Jindřich z — maršálek, vůdce vojska korutanského v Čechách, 131, 135, 163, 164, 168—170, 173
Augsburg, Augusta, m. bavorské, 227; biskup — 524, 545; biskup — Markvart 523.
Augustin sv. 324, 341, 418; den — 533; řád, bratří řádu — Augustinenses, 70, 118—120, 289, 320, 415, 500; generální mistr řádu — 326; mistr Jiljí arcibisk. bourgesský, 244; kláštery —: v Brně 493; Klosterneuburku 341; na Ostrově 254; v Pavii 499, 500, 524; v Praze 26; sv. Karla na Novém m. Pražském 520; ženský sv. Kateřiny na Novém m. Praž. 501, 524; v Roudnici 385, 482; v Tarenzi p. Marie 503, 522.
Augustus, císař římský, 526.
Aula Mariae, v. Marie.
Auster, Australis ventus, 492.
Auxerre, Altissiodorum, m. franc. jv. od Paříže; kardinál biskup — 323; biskup — Petr 508, v. i Petr. de Rosiers.
Avignon, Auinio, Auiniona, Awinio, m. francouzské na ř. Rhôně, 200, 248, 257, 269—271, 276, 278, 287—289, 299, 300, 314, 315, 325, 384, 393, 397, 403, 409, 417, 445, 470, 473, 477, 482, 483, 486, 492, 493, 508, 510, 513, 533, 535, 541, 542; kurie — 286; diecese — 207; kostel — 207, 269; palác papeže Jana XXII v — 393; biskup Jakub, v. Jakub.
Ay, hlavní město krále Amicedicha 259.
Azer; Zabyn, sultan z — 259.
Azzo, Atzo, [dei Visconti], pán milánský 499, 500.
Babylon, m. 295.
Bacchus, Bachus, bůh 117, 162.
Bádensko, Paden; Heřman markrabí — 342.
Bacherach, Bacoracum, Bacharacum, hrad nad ř. Rýnem 451, 511.
Baldach, město v Asii, 295.
Balduin, Baldwinus, Baluinus, Bandwinus, bratr císaře Jindřicha VII, arcibiskup trevírský a mohučský i spirský, 8, 182, 185, 186, 225, 226, 230—232, 272, 290—292, 294, 313, 317, 322, 381, 382, 402, 403, 408, 417, 471.
Baltazar, Balthasar; mistr — z Domažlic, professor mediciny na universitě praž. 452.
Bamberg, Babenberg, Bramberg, Pebenberg, Pobenberg, m. v Bavořích 517; biskup — 352; Arnold 5, 38, 356; Jan 102; diecese — 533.
Bananiáš, žid 258, 259.
Bandyn, hrad polský 496.
Bar, m. a hrabství ve Francii; hrabě — comes Barrensis 272, 279, 314, 409; vévoda z — 399.
Barbaria, země, 450.
Barbora, Barbara sv.; den — 325; oltář sv. Kateřiny, Markety a — v kostele sv. Ondřeje v Praze 337.
Barnabáš sv.; den — 285, 400.
— Barnabo, pán milánský, 537, 544.
Barrochinus; Mikuláš — z Pavie, z řádu Menších bratří 220.
Bartoloměj sv.; den — 261, 264, 385, 394, 396.
— František syn, kvardián kláštera v Janově, 219, 222.
— Bartholomeus comes Camarlingus 211.
— hrabě z Veglie 506.
Basan, krajina při řece Jordanu; Amicedich, král — 259.
Basilej, Basilea, m. švýcarské na ř. Rýnu, 510; biskup — 255, 461, 535; biskup — Petr, v. Petr.
Basná, v. Poznaňsko.
Bavor, Bauarus, opat břevnovský 135.
— Babarus, B. ze Strakonic, pán č. 111, 242, 371, 388, 466, 473.
Bavor, Bavoři, Bauari 11, 16, 166, 262.
— v. Ludvík Bavor, král.
Bavory; Bauaria, Wabaria 88, 107, 110, 227, 248, 254, 261, 262, 264, 265, 272, 295, 296, 302, 306, 308, 311, 312, 329, 333, 352, 392, 394, 396, 398, 405, 406, 448, 453, 477—479, 482, 483, 503, 508, 509, 517, 519, 525, 547; dolní — B. inferior 266, 274, 308, 406, 408, 477; duchovenstvo — 480; hranice — 10; chytrost — 447; vévoda, vévodové — 226, 241, 313, 431, 545, 547; vévodové —: Ludvík král, Jindřich Landshutský, Jindřich Koubský, Jan Landshutský, Fridrich, Albert, Otto, Rudolf falcgrabí, Štěpán, v. Ludvík, Jindřich atd.
Beatrix, [chybně] Margaretha, bavorského vévody a řím. krále Ludvíka choť, 226, 381.
— českého krále Jana choť, dcera hr. Ludvíka bourbonského a chiaromontského, 329, 331, 334, 335, 421, 422, 425, 486, 488, 489, 503, 504.
— českého krále Jana mladší sestra, choť Karla, krále uherského, 240, 249, 255, 387, 390, 393, [chybně Anna] 475, 476.
— [správně] Johanna d'Evreux, francouzského krále Karla IV choť, 279, 399.
— hennegavská a holandská hraběnka, matka císaře Jindřicha VII 146, 150, 181, 185.
Beauvais, m. v sev. Francii; biskup — Belluacensis episc. 501.

Beccaria, Bekaria; páni de — vládcové v Pavii, 500.
Beda 341.
Bechyně. Bechin, m. č. v Táborsku; arcijáhen — 385; Tobiáš z — v. Tobiáš.
Bela IV, uherský král, 342.
Bělák, Wilach, Villacum, m. v Korutanech, 450, 516.
Bělehrad královský, stolný, Alba, Alba Regalis, m. v Uhřích, 84, 365, 380, 463.
Belial; synové — 147.
Bellifortis; Petr — kardinál, co papež Řehoř XI 542.
Belluno, Belluna, m ital. v Benátsku, 500, 506, 507, 509; měšťan — Endrighetto da Bongajo 506.
Beltram, Beltrandus, kardinál [ostienský] 502.
Belvicino, Belvisini, hrad ital. v Benátsku, 509.
Belyn, Wieluň, hrad Litvanů, 495.
Benátčané, Veneti 194, 425, 506, 507, 509; biskup — 288, 402, 481, 499; náčelníci — 506.
Benátky, Ueneti, Wenecie, civitas Venetorum, m. italské, 335, 423, 449, 433, 506.
Benátky, Venecia, hampejs na Starém m Praž., 546.
Benedikt sv., opat, 74, 337, 341; brána sv. B. v Praze 469; den — 256, 344; řád, řehole — 118, 160, 237, 326, 361, 435; kláštery řádu —: v Lucemburku p. Marie 514; panenský v Pustiměři na Moravě 478; sv. Ambrože na Novém m. Praž. 521; slovanský na Novém m. Praž. 516, 545; panenský „ad misericordiam domini“ v Praze 478.
— B. papež XI 239, 383; B. XII dříve Jakub řečený Albus, kardinál titulu sv. Prišky, mnich a opat cistercienského kláštera in Frigido fonte, 317, 325—328, 336, 337, 411, 419, 420, 426, 435, 436, 486, 492, 508.
— Benedictus Caietanus, co papež Bonifac VIII, 64, 360.
Beneš z Michalovic [Michalsperg], pán č., 242, 388, 473.
— z Wartenberka, pán č., 85, 229, 313, 388, 408, 473, 484; mladší 242.
— z Weitmile 548; kronika — 457.
Berengar, Berngerus, kaplan královské Alžběty, 171, 172.
Berg, m. u Colmaru v Elsasích; Jan z — hofmistr Karla [IV] v Italii, 499.
Bergamo, Pergama, Pergamum, město v Lombardsku, 307, 406, 483, 499, 500, 502.
Berka, Berca, z Dubé, pán č., 242, 246, 388, 473.
Bernard sv. 70, 322, 324, 418; vigilie — 143.
— Bernhardus, pražský biskup, 548.
— Bernhardus, probošt kostela míšeňského, potom biskup míšeňský, 44, 47, 56, 57, 59.
— br. z řádu mnichů žebravých, 379.
— B. II, svídnický kníže, 262, 395, 476, 478, 521.
Bernau, Bärau, Bernaw, m. v Bavořích, 517.
Beroun, Verona, m. české, 246, 350.
Bertold, mnich kláštera Sedlec., potom Zbraslav, 51.
— z Geppenšteina, rodem Šváb, z řádu Templářského, 44.
— z Henneberka, v. Henneberk.
— z Lipé, vyšehradský probošt, 323, 335
— Pertolt Pirchnerův, horník, 163.
Bertrand, patriarcha aquilejský, 491, 506, 509.
— Bertrandus de Bothon, vnuk papeže Klimenta V, 215.
Bettus Nichus, rytíř v Pise, 211.
Bezděz, Besdes, Beyzdez, hrad v Čechách, 15, 246, 354; kostel pod — 520; rybník pod — 534.
Biberstein, Byberstein, m. německé v. od Fuldy; Günther z — kanovník ve Spiru, 216.
Bílí mniši, v. Premonstrati.
Bílina, Belina, hrad a m. č. v Žatecku, 350
Bingen, Pigwia, m. něm. na Rýnu, 182.
Blanka, Marketa řečená — Blancza, Blanza, sestra Filipa VI, krále francouzského, choť Karla IV, krále č., 317, 319, 320, 330, 331, 335, 396, 411, 414, 421, 425, 448, 451, 478, 479, 481. 485, 486, 492, 498, 504, 514, 516, 534.
Blažej sv., biskup; den — 492; oltář sv. Mikuláše a Bl. v kostele sv. Ondřeje v Praze 337.
Bohuněk, Bohunko, ze Šumberka, z vojska Jindřicha korut. 167.
Bohuslav, Bohussius, probošt litoměřický, bratr praž. arcibiskupa Arnošta, 524.
— z Boru, rytíř č., 136, 177.
— Bohusco, z Boru, pán č., 136.
Boleslav, I. Ukrutný, kníže č., vrah sv. Václava, 520.
— III, Bolco, Bouslaus, kníže břežský, vratislavský a lehnický, choť Markety, dcery Václava II, kr. č., 125, 178, 229, 257, 261, 285, 300, 378, 382, 394, 400, 403, 464, 470, 477, 481; synové jeho Václav a Ludvík 464.
— IV, Bolek, kníže münsterberský, 330, 487, 505.
— III Válečný, Bolco, kníže svídnický [javorský a frankenšteinský] 74, 234, 254, 361, 383, 471, 472; syn jeho Jindřich [javorský] 234, 254, 383, [chybně Boleslaus] 471.
— II, Bolco, kníže svídnický [a javorský] 495, 512, 521, 538.
Boleslav Stará, m. české, 507, 520.
Bologna, Bononia, město v Italii, 194, 278, 308, 316, 406, 409, 449, 452, 501, 502; učení — 528, 529.
Bona. v. Guta.
Bongajo, Bongagio; Endrighetto, Andergetus da — měšťan bellunský, 506.
Bonifac sv., arcibiskup mohučský, 341.
— papež VIII, dříve Benedictus Caietanus, 6, 64—66, 72, 84, 239, 244, 320, 343, 360, 361, 365, 383, 415, 446, 461, 463; dekretaly — 326, 327, 419
Bonifac Epynula, v řádu Menších bratří, 220.
Bonn, Bunna, m. německé na ř. Rýnu, 226, 272, 302, 442, 514; — Bunenský probošt 294.
Bor, Merica, m. v Plzeňsku 246; Bohuslav, Bušek z — 246; syn jeho — 136, 177.
Borčonice (?), Borczonicz; Rapota z — purkrabí hradu Praž., 352.
Bordeaux, Burdegala, m. francouzské v Aquitanii: biskup — potomní papež Kliment V, 214, 380.
Bořivoj, B rzywogius, kníže český I, 341; B. II, 547.
Borov; Michalík z — pán moravský 487.
Boskovice, Boschobícz, m na Moravě; Artleb z — a Jimram bratr jeho 179.
Bosna, v. Poznaňsko.
Botenštein, Botenstein: Konrad — rodem Durynk 108; v. též Potenstein.
Bothon; Bertrandus de — vnuk Klimenta papeže V, 215
Bourbon, Borbonia, Burbonia, [chybně] Burgundia, Gordonia; vévoda — 511; Beatrix, dcera vévody — v. Beatrix.
Bourges, m. v střední Francii; arcibiskup — Bituriensis archiep., Jiljí Colonna 244, 389; vévoda —, dux Byturicensis, Jan, syn Jana II, krále franc., 470.
Brabant, Brabancia, Brauancia, Brawancia, vévodství; vévoda — 319, 323, 418, 503; Jan — 185; dcera vévody — Brabantissa 489; Marketa —, choť císaře Jindřicha VII 185, 497; vévoda lucemb. a b. Václav, v. Václav; mistr Jan z — 105.
Brandýs n. L., Brandeis, m. české, 244.
— n. O., Brandciz, Brandeys, m. české; páni z — 233; Oldřich z — 167.
Braniborské markrabství, Brandenburg 254, 265, 268, 279, 396, 399, 459, 480, 519, 546—548; biskup — Eberhard 15, 16; korouhev — 547; města — 518; markrabí — Bramburgensis m. 4, 20. 279, 300, 355, 434, 435, 442, 488, 513, 526; markrabí —: Heřman, Otto III, Otto V, Valdemar, Ludvík, Otto VI, v. Heřman, Otto atd.
Braškov, Brasskow, ves č. v Rakovnicku; Bušek z — biskupský vikář a prebendář u sv Víta, 386
Břeh, Brega, Briga, m slezské; vévoda — Boleslav 285, 300, 403, 481; v. i Boleslav.
Brescia, Breschia, Brisna, Brixia, m. ital. v Lombardii, 191 194, 306, 307, 379, 406, 483, 499, 500; obyvatelé — Brixiani Brixinenses, 191—193.
Břetislav. Brzecyslaus, kníže český I, 547; II, 547.
— Jindřich — v. Jindřich B.
Břevnov, Brunouia, klášter u Prahy; mniši — 135; opat — 276, 385; opat — Bavor 135.
Březnice, Bresnik, m. č., doly na stříbro v — 507.

Brieg, m. švýcarské na ř. Rhôně; hory — Brigie montes 499.
Brixen, m. v střed. Tyrolích; biskup — Brigsinensis, Bruxnensis ep., Jan 6, 82, 93, 102, 370, 464; diecese — 509.
Brno, Brunna, město na Moravě, 12, 86, 107, 178, 179, 224, 245, 250, 252, 265, 290, 301, 310, 311, 330, 378, 389, 392, 403, 470, 476, 481; hrad v — 335; klášter Augustinianů v — 439; klášter panenský řádu cisterc. „Aula Mariae“ zvaný u — 265, 330, 396, 421, 473, 479, 486; kostel bratří Menších v — 250; měšťan — Abram 103; měšťané — 179; synagoga židovská v — 178, 378.
Brod Český, Bohemicalis B., Episcopalis Broda, m. č., 229, 477, 528, 530; špitál v — 530.
Bruneck; Jindřich hrabě z — 170, 376.
Bruno, opat Kartusianů 341.
Brunšvicko, Brunswig, Brunzwik, vévodství německé; vévoda — 498, 499; vévodkyně — chof Jindřicha vév. korutan. 486.
Budějovice, Budewogis, Budowicz, Budowoys, Budways, Budweys, Budwoys, Budyowicz, m. v Čechách, 88, 89, 244, 247, 332, 333, 366, 390, 463, 474.
Budín, Buda, Budyna, hl. m. v Uhřích, 84, 365, 463, 506; měšťané — 83.
Budišín, Budissin, Budyssyn, hl. m. v Hor. Lužici 508, 531; kraj, země — 254, 393, 476.
Budyně, Budein, Budina, Budyna, hrad a m. české n. Ohři, 170, 230, 376, 382, 468.
Buchses, Buhzes, Buches, Busches; Vinand z — Porýňan, rádce královéč. Alžběty 242, 388; Konrad z — maršálek krále č. Jana 246.
Bulhaři, Bulgari 88, 366, 463.
Bunenský probošt, Bunensis praep. 294, v. Bonn.
Burgau, Borgow, Burgouo, hrad a m. ve Švábsku, 241, 273, 398, 480.
Burghausen, Burghusa, m. v hor. Bavořích, 308.
Burgundsko, Burgundia 285, 321, 322, 417, 499; vévoda — Filip Smělý 470; dcera vévody — chof Karla IV, krále franc., 394; král — Sigmund sv. 497, 533.
Burkhard, Borchardus, Burcardus [III z Schrapelau], příjmím Lappo, arcibiskup magdeburský, v. Magdeburg.
Bušek z Braškova, Busko, biskupský vikář a prebendář u Sv. Víta 386.
— Buscho, z Boru, pán č., 246.
Bytom, m. slezské, 496; kníže — d. Butumensis 54, 358.
Bzenec, Bisencz, hrad na Moravě v kraji Hradišťském, 230.

Cadesbarne, Amicedich král z — 259.
Cadorské údolí, Cadubrii vallis, v jv. Tyrolích 509.
Cáchy, Aquisgranum, m. něm. v pruské provincii Porýnské 188, 226, 381, 546.
Callensis, s. Nicolai in carcere — kardinál diakon Vilém 214.
Campania, krajina v střední Italii, 321.
Cane della Scala, vladař a měšťan veronský, 267, 275, 286, 315, 397, 401, 409; druzi jeho, Canenses, 316, 409.
Canena; Flocamons de — cís. notář, 223.
Caprona; Ondřej de — 211.
Carbo de Cerchiis, z Florencie, 211.
Carbona, v. Petr z Carb.
Cařihrad, Constantinopolis, m., 450.
Carpentras, Carpatrensis civitas, Carpentaratum, Carpentoratum, Carpentratum, m. v jv. Francii, blíž Avignonu, 214, 215, 380, 470.
Carrara, Karraria, pobřežní m. v sev. Italii; oni z — 507.
Casalis sancti Evagii castrum 208.
Cassamaro, město v Italii, 539.
Castell, Castellum, m. německé; Dětřich z — ze Šváb, v. Dětřich.
Castrozza, Castruginum, údolí v Tyrolích při hranicích benátských, 506.
Castruccius, syn Castrucia, vévoda v Luce, 485.
Castrum novum, m. v diecesi Avignonské, 207.
Cato, Říman, 68.
Cecilie sv.; den — 250, 390.
— panna u Alžběty, dcery krále česk. Václava II, 130.
Celestin papež V, dříve Petr de Murrone, 6, 64—66, 239, 244, 359, 360, 383, 461.
Celestini; klášter — na Ojvíně blíž Žitavy 534.
Ceres, bohyně, 117.
Cerchii; Carbo de — z Florencie, 211.
Cininus; Jan — rytíř v Pise, 211.
Ciruco; Albert — vůdce vojska míšeňského, 157.
Cisterciensky řád, Cisterciensis ordo, 5, 6, 10, 37, 46, 49, 54, 71, 92, 96, 106, 116, 119, 160, 233, 264, 278, 287, 303, 326, 337; dům — 161; jeptišky — 303; kapitula generální — 214; klášter — 48, 49; kláštery —: v Aldersbachu v Bavořích 333; ženský u Brna „Aula Mariae“, v. Brno; Cistercium 214, 325; in Frigido Fonte 326; Fossa Nuova v státě papežsk. 271, 397; Grünhain 57; Heckenbach 181; v Kamenici Lužické 44; Zlatá koruna 351; Zbraslav, v. Zbraslav; mniši — 70, 326; notář prokuratora — Jan 327; opati — 74, 136, 306, 307, 361; opati: Heindenrich sedlecký 36; Jakub kardinál sv. Prišky co papež Benedikt XII 326, 419, 486; Jindřich z Villersu 188; sv. Rupert 341; gen. prokurátor — u dvora řím. Durandus de Firmitate 3.5; Jindřich, biskup tridentský z — 125.
Civitas, Nova — v. Neustadt.
Clairvaux, Clara Vallis, klášter cisterc. ve vých. Francii, 322; opat — 214.
Clarasco; Johannius Turcus de — 220, 221.
Clauarum; br. Johannius de — z řádu Menších bratří 220.
Clemens, v. Kliment.
Clingenberk, v. Zvíkov.
Clugny, klášter benedikt. ve Francii; opat — ab. Cluniacensis, 526; Odo, opat — 341; řád — 278.
Coblenz, Confluencia, m. německé na ř. Rýnu, 182, 225.
Cola di Rienzo, Nicolaus, tribun římský, 452.
Colleoni, Collisiones, měšťanský rod v Bergamu, 502.
Collis; Simon de Colle, anzian lidu pisanského, 211.
Collotriensis, Colossensis, v. Koloča.
Colmar, Columbaria, m. v Elsasku, 153, 155, 156, 170, 190, 375, 376, 499.
Colonna, Columpna, Columpnenses, Columpniacenses, přední rod v Římě, 64, 65, 288, 360, 399, 402, 452, 461; Petr z — v. Petr z Corbary.
Corbara, Corbaria, Coruaria; Petr z — co protipapež Mikuláš V, v. Petr.
Corfagnine; Ondřej — anzian lidu pisánského, 211.
Cormons, Clemon, m. v Gorici, 509.
Cortina platea, ulice v Římě, 200.
Cremona, m. ital. v Lombardii, 191, 208, 307, 379, 406, 483, 499, 500, 502; diecese — 522; měšťané — 193, 194, 500; území — 502; br. Roland z — z řádu Menších bratří 219, 220, 222.
Crescentii castellum u brány Kolínské v Římě, 200.
Croesus, Cresus, Říman, 55, 358.
Cumae, přímořské město v Campanii, 307, 406.
Cvikov, Zwikwow, m. saské, 264.
Cyno Lombardus z Florencie 80
Cypr, ostrov; král — 439, 496.
Čáslav, Czaslauia, m. č.; rychtář Henslin 292.
Čech, Čechové, gens, plebs, populus Bohemiae, Bohemi atd. 9, 12—16, 20, 26, 27, 35, 43, 77, 81, 82, 84, 90, 104, 108, 109, 112, 113, 124, 131, 133, 134, 138, 146, 147, 152, 154, 167, 173, 175, 177, 224, 241, 243, 245, 248, 263, 273, 279, 280, 289, 313, 323, 330, 334, 335, 352, 354, 365, 370, 371, 373, 374, 380, 387, 389, 390, 392, 394, 395, 398 až 400, 408, 414, 436, 451, 452, 459, 466, 473—475, 478, 482, 484, 485, 488, 497, 504, 520, 523, 527, 528, 530, 536.
Čechy, Bohemia, Bohemiae regnum, terra Bohemicalis 4—9, 11, 12, 14—20, 22, 23, 25, 26, 30, 31, 33—35, 37—39, 42—45, 48, 55, 61, 62, 67, 70, 72, 74, 80, 82—88, 90, 91, 99, 106—114, 122 až 129, 131, 133—135, 137—144, 146, 147, 149—151, 154—157, 160, 163, 165, 170—173, 175—178, 180, 182, 190, 198, 214, 224, 227—232—, 234, 240, 241, 243, 245—247, 254, 261, 264, 265, 272, 275—277, 279—281, 284—286, 292, 300, 301, 306, 308, 310—314, 316, 318—321, 323, 325, 329—333, 335, 341, 342, 348—355, 357, 360, 361, 364—366, 369—383, 385—388, 390, 393, 396, 399—401, 404, 408, 409, 411, 413—415, 417, 418, 421, 422, 424, 426, 427, 430, 432, 433, 436, 438, 444, 447, 449, 450, 451 až 454, 459—461, 463—474, 476—

482, 484, 485, 488—492, 497—499, 503—505, 507—511, 514—519, 523 až 528, 530, 534—545, 547.
Čechy, kníže, král, vévoda — 4, 7, 13, 23, 26, 27, 33, 35—37, 43, 55, 58—60, 68, 73, 81—84, 88, 89, 107, 109—111, 136, 138—140, 145, 147, 148, 150, 152, 186, 196, 223, 224, 229, 234, 239, 240, 241, 248—250, 255, 256, 261, 263—265, 272, 280, 285, 290, 293, 295, 303, 306, 308, 310—315, 317, 328—330, 332, 333, 342—344, 347—350, 353, 356, 361, 365, 366, 371, 378, 383, 387, 390, 393—397, 399—403, 405—409, 411, 412, 414, 418, 420—426, 429—432, 434, 436—439, 442—444, 447, 459—463, 465, 467, 469, 472, 473, 476, 478—481, 483—485, 487—499, 502, 504—515, 525, 526, 528, 533, 541—544, 547.
— kníže, král —: Přemysl oráč, Bořivoj I, Oldřich, Břetislav I, Spytihněv II, Vratislav, Břetislav II, Bořivoj II, Vladislav II, Jindřich Břetislav, Přemysl Otakar I, Václav I, Přemysl Otakar II, Václav II a III, Rudolf I, Jindřich Korutanský, Jan Lucemburský, Karel IV a Václav IV, v. Přemysl, Bořivoj atd.
— kněžna, králová — 27, 125, 126, 250, 264, 305, 306, 317, 331, 335, 365, 387, 395, 401, 403, 405, 424, 456, 462, 463, 469, 475, 542; Libuše, Kunhuta, Guta, Alžběta, Beatrix, Blanka, Anna, v. Libuše, Kunhuta, Guta atd.
— čeští: biskupové 347, 349; duchovenstvo 399, 452. 473; hejtmani 241, 275, 472, 484, 508; hrady královské — 465; jazyk 106, 320, 413, 504; kaucléř 116, 233, 261, 319, 394, 415; komoří nejv. 6, 87, 115, 242, 250, 352, 365; korouhev 152, 374, 506; koruna 335, 425, 476, 480, 488, 508, 517, 521, 524, 538, 540; les 517; maršálek nejv. 112; města 80, 135, 319, 414, 465, 467; měšťané 7, 125, 133, 134; metropolitan 469; opati 154—156; páni, baroni 7, 15, 25, 31, 37, 78, 89, 125, 127, 133, 134, 154, 157, 166, 170, 175, 176, 181, 228, 231, 240, 242, 247, 248, 250, 261, 264, 311, 313, 316, 352, 354, 355, 363, 377, 379 až 381, 388, 390, 396, 403, 407—409, 439, 443, 448, 462, 464, 465, 467, 469, 478, 496, 504, 509, 514, 515, 533, 536, 537, 538; patroni 263, 497, 524, 539; podkomoří 5, 39, 388; práva země 538; preláti 53; studenti 450; učení obecné 412; vojsko 179, 223, 224, 372, 491; vyslanci 137, 140, 141, 375; znak země 542; žezlo 124.
Čeněk, Czenko, bratr Záviše z Falkenšteina, pán č., 356.
— z Lipé, pán č., 496, 523.
Černí mniši, nigri monachi 70, 119.
Čína, Chathaym 449.
Dalmacie 506.
Damian sv.; Kosmy a — sv. den 343; kostel sv. Kosmy a — mnichů slovanských za Zderazem [Emausy] 448.
Daniel prorok, 67, 120.
— I, biskup pražský, 337, 548.
Dánové, Dáni; králové — 234.
Dánsko, [chybně] Dacia; král — Christofor 265, 396.
David, král židovský, 74, 77, 100, 176, 260, 276, 362, 399, 425, 507.
— Jan, syn — z Toleda, mistr, 295, 403.
Debora, Delbora, židovka, 126.
Demetrius, pán uherský, 83.
Desideria sv. den 273.
Dětmar, Ditmarus, I a D. II, mniši kláštera Sedleckého, potom Zbraslavského, 51.
Dětřich, Theodericus, biskup olomúcký, 74, 78, 361, 363.
— rodem Durynk, opat kláštera Waldsaského, 37, 38, 46.
— I a II, mniši kláštera Sedleckého, potom Zbraslavského, 51.
— převor kláštera Zbraslavsk., 255
— první kustos kláštera Zbraslav., 282.
— správce nemocných kláštera Zbraslavsk., 283.
— rodem Durynk, mnich zbraslav., 168.
— rodem Uher, mnich zbraslavský, 283, 284.
— Diterus z Castella, pán švábský, 170, 177, 376.
— Dytenus, mladší z Castella 228.
— měšťan pražský, 131.
Dijon, Divion, m. ve vých. Francii, 322.
Dina 142.
Diviš sv., Dionysius, areopagita, 321, 341; den — 334; kostel — u Paříže 266, 321, 396.
Dobruška, Dobrusca, Dobruscha, Dobrzuska, m. č. v Hradecku; Jan z — v. Jan.
Doksany, Dogczanum, ves č. v Litoměřicku, 548
Domaslav, Domaslus, ze Škvorce, purkrabí hradu Praž. a podkomoří kr. č., 352.
Domažlice, Tusta, m. české, 246, 247, 288, 308, 390, 401, 406, 474, 475, 510, 547; mistr Baltazar z — první professor mediciny na universitě pražské, 452.
Dominik sv. 342; den — 290; řád — 118; bratři řádu — 70.
— Dominicus de Quigerio 211.
Donaciana a Rogaciana sv. den 330.
Donín, hrad a m. v Sasích; Otto z — 246.
Donoratico, Ranerius hrabě de — 211.
— Gerard hrabě de — 211.
— Ranerius Jannis hrabě de — 211.
Dornberg, Dornberch, hrad bavorský blíž Mühldorfu, 262.
Doroty sv. kaple v kostele Praž., zvaná vévody saského, 547.
Drahotuše, Drahaus, tvrz na Moravě u m. Hranice, 179.
Drážďany, Drzezden, hl. m. saské; kamenný most v — 492.
Dražice, Drassicz, Drazicz, hrad č. v Boleslavsku; Řehoř z — a syn jeho Jan IV, pražský biskup, v. Řehoř, Jan.
Drozdovice, Drusindorf, m. v Rakousích, 290.
Dubá, m. č. v Boleslavsku; Berka, Haiman, Hynáček, Hynek, Jindřich, Půta z — v. Berka, Haiman atd.
Duch sv. 353.
Dunaj, Danubius, řeka, 14, 55, 88, 254, 274, 289, 290, 310, 311, 331, 333, 342, 353, 354, 358, 392, 402, 406, 407, 422, 484, 488, 505, 506; clo na — 351; ostrov v — u m. Řezna 308.
Durandus de Firmitate, gen. procurator cisterc. řádu u dvora řím., 325.
Durynk, Duringus, Turingus 370, 465; rodem Durynk: Jindřich ze Schumburka, probošt litoměřický, v. Jindřich; Dětřich, opat kláštera Waldsaského, 37; Otto, opat kláštera Zbraslav., 294; Dětřich, mnich kl. Zbraslav., 168; Konrad z Potenšteina 108.
Durynsko, Thuringia 266, 281, 540; lantkrabí d. Fridrich, syn Alberta, 265.
Eberhard, biskup braniborský, 15, 16.
— hrabě z Würtemberka, 153, 154, 190, 375.
— syn Eberharda na Horách Kutných, 514.
Ebrach blíž Bamberka, klášter, m. Ebracense, 143, 335.
Ebrlin od Kamene, Ebirlinus de Lapide, měšťan pražský, 136, 196.
Ebron, m. v Palestině, 74; král — Amicedich 259.
Ebruš, syn Poplinův, Ebiruslinus filius Popplini, měšťan praž., 136; dům — 159.
Egenburg, Eginburg, m. v D. Rakousích, 290, 313.
Ehrenfels, Erinvels, hrad arcibiskupa mohuč. proti m. Bingen, 182.
Eichstadt, m. bavorské v střed. Francích; biskup — ep. Eistetensis, Eynstensis, Eystetensis, 136; biskup — Filip, v. Filip.
Elbra, v. Ebrach.
Eliáš, Helyas, prorok žid., 120, 259.
Eligia sv., oltář v kostele sv. Františka v Janově 222.
Eliseus, Heliseus, prorok žid., 259.
Eltvil, Alteuil, město něm. nad Rýnem, 517.
Elsasy, Alsacia, krajina porýnská, 155, 227, 257, 375, 393, 477, 499.
Emmeramus sv., biskup řezenský, 529.
Endie montes, Indie, 451.
Enoch, syn Kainův, 259.
Epikur, Epicurus, filosof, 117.
Epifania domini, Zjevení páně, 245, 287, 327, 329, 424, 436, 489, 522, 540.
Epynula; Bonifacius — z řádu Menších bratří, 220.
Erfurt, Erfordia, m. něm., 5, 42, 294.
Esslingen, Esilinga, Ezcelinga, m. něm. ve Würtembersku, 231; starší z — 154.
Este, Esten, rod italský; Ondřej z — král uherský 34.
Ester, Hester, královna židovská, 126, 304, 305.
Etheorum terra; Amicedich, král —, 259.
Eueorum terra; Amicedich, král —, 259,
Eu, hrad a m. franc. v Normandii; hrabě z — de Euo 501.
Europa 213.
Evagii, Casalis sancti — castrum 208.

Eygen, hrabě z — 535.
Ezechiáš, prorok žid, 77.
Fabiana a Šebastiana sv. den 344.
Falcko, Falcz, Pfalz; Anna, dcera hraběte — druhá choť Karla IV 451; v. i Anna.
Falkenberg, Falkenberch; kníže z — choť jeho Kateřina, dcera Jana, markrabí morav., 520.
Farao, Pharao 121, 153.
Farinata de Ubertinis 211.
Farus; terra citra — v. Sicilie.
Faun, faunus 117.
Fécamp, mon. Fiscanense, klášter řádu benediktinsk. v Normandii; opat — Petr, 498, 508; v. i Petr.
Fecinus Lippi, anzian lidu pisánského, 211.
Felice S., s. Felicis castellum, hrad v Italii sev. od m. Modeny 485, 500.
Felician, Fylczian, pán uherský, 482.
Felix sv.; den — 148.
Feltre, Feltrum, m. v Benátsku, 500, 506, 507; biskup — ep. Velletriensis, Jan, 214.
Ferrara, m. v sev. Italii, 485, 500, 502; měšťané — 502; vládce — 500.
Filip, Philippus, arcibiskup solnohradský, potom patriarcha aquilejský, 10.
— biskup eichstädtský 126, 170, 177, 181, 376
— IV, Sličný, král francouzský, 65, 194, 205, 214, 289, 319, 360, 380, 414; bratr jeho Karel, otec Filipa VI a Blanky, 414.
— F. V, král francouzský, 289, 402, 508.
— F. VI, král francouzský, 264, 289, 290, 314, 319, 321, 329, 335, 402, 409, 414, 421, 426, 478, 479, 481, 485, 498, 500.
— z Anjou, syn Karla z Valois, 258, 260.
— Smělý, vévoda burgundský, syn Jana II, krále franc., 470.
— kníže achajský, 205.
— Šimon Filipův z Pistoje, 211, 500, 501.
Firmitas, klášter řádu cisterc., de — opat, 214.
— Durandus de — gen. procurator řádu cisterc., 325.
— Jan a vite Firmitatense 327.
Flandry, Flandria, hrabství 290; hrabě — Quido 200; obyvatelé — Flandrenses 290; válka — 402; vévoda — 481; Jindřich z — maršálek císaře Jindřicha VII, 211.
Fleimské údolí, Flemarum vallis, údolí v již. Tyrolích, jímž protéká ř. Avisio, 506.
Flisco; Lucas de — v. Lukáš.
Flocamons de Canena, cís. notář, 223.
Florencia, urbs Florentina, m. v Toskánsku, 80, 180, 194—197, 284, 364, 379, 400, 449, 455, 462; obyvatelé — Florenciani, Florentini, 195, 208, 485, 500, 501, 506, 524; vrch císařský, mons imperialis, proti — 195, 196; Paulus quondam Serae Ranuctini de Monte imp., cís. notář, 211; zlaté — 258; Carbo de Cerchiis z — 211; Gerard de Abbatibus z — 220, 221; Tosolato de Ubertis z — 211.
Florisia, Florisina, vdova [majetnice hradu Nazani blíž Pavie], 222, 223.
Floss, Flos, hrad a m. ve Francích, 331, 547.
Fogliano, da — de Fuliano, šlechtický rod v Reggiu, 500; Giovanno, Gibertus da — 501.
Fontes, Thomas de Septem fontibus 211.
Forum Julii, Forlivii, nyní Cividale, m. v Benátsku, 11, 353, 509.
Forum Novum — v. Praha.
Fossa Nuova, Nova fossa, klášter cistercienský v býv. státě papež, 271, 397.
Francie, království, říše, Francia, regnum Francorum 65, 70, 217, 233, 241, 264, 285, 289, 290, 300, 306, 308, 312, 314, 318—321, 329, 383, 396, 405—407, 413, 414, 417, 421, 426, 443, 472, 477, 479, 484, 485, 498, 500, 502, 513, 518, 521. V. též Gallie.
— král, rod král. — 6, 8, 206, 207, 234, 289, 315, 319, 335, 402, 409, 413, 414, 426, 429, 443, 450, 475, 478, 503, 508, 513, 514, 526; Filip IV, Ludvík X, Filip V, Karel IV, Filip VI, Jan II, Karel V, viz Filip, Ludvík atd.
— královna — 266, 314.
— connetable — 502; duchovenstvo — 214; jazyk — 413, 504; kardinálové — 214, 380; maršálek — 65, 461, 514.
Francouzové, Franci, Francigenae 214, 380, 443, 498, 514.
Frankfurt, Frankenfurt, Frankenvurt, Frankenwyrde, m. něm. na ř. Mohanu, 7, 56, 136, 140, 148, 149, 187, 188, 225, 226, 302, 335, 358, 516; dům Dominikanů ve 136.
— Frankenwrd, Frankfwoycz, Frankinfurd, m. něm. na ř. Odře, 279, 399, 451, 518, 541.
Franky, Franconia, sev. část nynějšího kr. Bavorského, 336; Rintfleisch, řezník rodem z — 66.
František sv., s. Franciscus; klášter a kostel sv. — na Starém m. Praž. 26, 67, 159, 291, 342, 344, 350, 403, 456, 521; hrob sv. Anežky u sv. Fr. 403; Kunigunda, jeptiška řádu sv. Kláry u — 353; brána u sv. Fr. 172.
— sv. kostel bratří Menších v Janově 219, 220.
— sv. řád 79, 118, 220.
— sv Lucie in Silice diakon kardinál 198, 200, 203.
— sv. Marie Nykomedské diakon kardinál 214, 215.
— rektor školy na Vyšehradě, kaplan a zpovědník Jana IV, biskupa praž. a kazatel v kostele Praž., 345, 416, 417. 455.
— Franciscus Bartholomei, vikář mistra provincie Janovské a kvardián konventu Menších bratří v Janově, 219, 222.
— de Gambacurta a bratři jeho, měšťané pisánští, 523, 524.
— Franciscus de Lambardino, cís. notář, 220, 221, 222.
Franciscus Tani de Ubaldinis 211.
Freiberg, m. v Sasích, 57.
Frenectus Leopardus — z Pisy, cís. notář, 211.
Fridinger, Hiltmar Fridingerův, měšťan praž., 112.
Fridman ze Smojna; syn — 177.
Fridrich, Fridericus, biskup praž. 548.
— ze Sas, opat kláštera Sedleckého, 256, 302, 303.
— Bavor, mnich kláštera Zbraslavského, 166.
— císař: I [Barbarossa] 191, 337, 342; Frid. II 10, 265, 342, 349
— vévoda bavorský, 546.
— markrabí míšeňský: I [Pokousaný] 57, 74, 124, 157, 160, 265, 266, 314, 361, 375, 409, 467; Fr. II [Vážný] 156, 157, 171, 261, 265, 394, 477.
— purkrabí norimberský 170, 181, 263, 376
— vévoda rakouský: Fr. I [Bojovný] 10, 13, 342, 351; [Sličný], král římský 8, 112, 113, 124, 163, 178, 225—227, 231, 232, 239, 241, 245, 253, 254, 257, 260, 262, 263, 267, 273, 274, 279, 286, 289, 290, 302, 307, 313, 343, 349, 371, 378, 381—384, 389, 392, 393, 395, 398, 402, 405, 406, 408, 466, 470—472, 474, 476, 478, 480—484, 498, 499; syn Albrechta II 509.
— Fridůš z Linavy, pán moravský, 179, 180.
— ze Šumberka, podkomoří kr. Č., 30, 243.
— od Kokotů, Friczko de Gallis, měšťan pražský, 159, 196, 242
— vév. rak., v. [správně] Albrecht.
Frigidus Fons, klášter cisterc. řádu; mnich a opat Jakub řeč. Albus co papež Benedikt XII 326.
Frisinky, Freisingen, m. bavorské při řece Isaře; biskup — ep. Frisiensis 74, 78, 361, 363, 461; biskup — Jan 102.
Frisové, Frizoni, kmen german, 441, 496; země — 441.
Fulda, Wlda, Wulda, klášter a město při Fuldě, 341; opat — 350, 376; opat — Jindřich 137; Mikuláš — lékař císaře Jindřicha VII, 197.
Fumone, Fummone castrum, v Italii, 64.
Fürstenberg, Furstenberch, město blíž Frankfurtu n. O., 541.

Gabriel sv. 202.
Gaddus Ganbacurta, anzian lidu pisánského, 211.
Galeacius de Vicecomitibus 268.
Gallie, Gallia, Gallicanae partes, často co Francie, 140, 151, 188, 190, 257, 279, 285, 315, 317, 321, 329—331, 374, 393, 394, 399, 409, 421, 422, 477, 486, 522; arcikancléř — 374; jazyk 318, 320, 331; knížata — 188; lékař 334, 425; sloh — 331.
Gallové, Gallici 195, 196.
Gambacurta, František de — a bratři jeho, měšťané pisánští 523, 524.
— Ganbacurta; Gaddus —, anzian lidu pisánského, 211.

Gardské jezero, Gardi lacus, v již. Tyrolích, 509.
Gascogne, Vasconia, krajina v jižní Francii, 214, 380; jezdci — Vascones 215; kardinálové — 214, 215, 380.
Gaudencius sv., Radim; krypta — v kostele Praž. 548.
Gazer, Amicedich, král z — 259.
Gebuseorum terra, Amicedich, král — 259.
Geldern, hrabství při dolním Rýnu; hrabě — comes Gerliensis 503.
Gent, Gandauum, m. v Belgii, 45.
Gentilis, římský senator z rodu Ursinů, 59, 359; Gocius — 286.
Geppenštein, Gepzenstein; Bertold z — rodem Šváb, z řádu Templářů 44.
Geraldi, Hugo — cantor Petragoricensis, kaplan papeže Klimenta V, 199.
Gereon sv. 337.
Gerhard, arcibiskup mohučský, 73, 74, 361, 461.
— z Florencie 220.
— de Abbatibus z Florencie 221.
— Ranerius a Gerardus hrabata de Donoratico 211.
Germani, v. Němci.
Gerlach, Gerlacus, syn hraběte nassavského, arcibiskup mohučský, 494, 544.
Gerwicus, opat osecký, 233.
Gibelini, Gebelini, Gibilini, Giblini 275, 278, 286, 308, 316, 399, 401, 406, 409, 524.
Gibertus, Giovanno da Fogliano v Reggiu 501.
Gilibertus de Saltana, hofmistr císaře Jindřicha VII, 211.
Gisela, abatyše kláštera cist. v Oslavanech, 184.
Godin, v. Hodonín.
Gomorra, m. u Mrtvého moře, 137; lid — 89.
Gorice, Goricia, m. a hrabství nad ř. Soči, 509; hrabě — 505, 509.
Gotfrid, Gotfridus a Godefridus, dva mniši kláštera Sedleckého, potom Zbraslavského 51.
— Gottifredus, hrabě de Olloco 211.
Gothové, Goti, národ germanský, 234.
Gotzlinus, rychtář v Kolíně n. L., 292.
Gozzius, Gocius Urbevetanus, de Urbe Veteri, mistr, obojího práva professor, 61, 359.
— Gentilis, měšťan římský, 286.
Gracián, spisovatel decretalií, 342.
Grado, Gradensis civitas, pobřežní m. blíž staré Aquileje, 506.
Granada, Granata, m. španělské, emir, subrex — 259, 260; přístav — 260.
Grandimontensis ordo 278.
Grausellum; převorství — blíž Malausany 204.
Grullus; Leoninus — cís. notář v Janově, 222.
Grünhain, Grunhaym, m a klášter řádu cisterc. v Sasich, 5, 57, 58, 294, 359.
Gryfina, Griffinia, teta Václava II, druhdy kněžna krakovská, 85.
Gualderius z Pavie, br. řádu Menších br., 220.
Gubin, Gubny, m. nyní pruské v Braniborsku, 254, 393
Guelfové, Guelfi, Gwelphi 153, 275, 286, 308, 399, 401, 406, 483, 524.
Guigo hrabě z Vienne, 503.
Günther, Guntherus, z Biberšteina, mistr, kanovník ve Spíru, 216.
— hrabě ze Schwarzburgu, protikrál římský, 516, 517.
Gurgensis, v. Krka.
Guta, Gutta, Bona, dcera Rudolfa, krále řím., choť Václava II, krále č, 4—6, 13, 14, 25—27, 40, 43, 45, 55, 58, 73, 75, 78, 79, 343, 348, 355, 358, 361, 363, 364, 460—462, 547, 548.
— dcera Václava II, krále č., 59, 60, 255, 344, 359.
— dcera Jana, krále č., choť Jana II, krále francouzského, 183, 242, 250, 261, 265, 279, 306, 314, 321, 380, 388, 394, 399, 405, 409, 470, 473, 477, 484, 498, 500.
Gutenstein, hrad v Dol. Rakousích, 302.

Habsburg, Habesburch, hrad ve Švýcarech; Rudolf z — král řím. 13; v. i Rudolf.
Hadrian sv., Adrianus; Neapolion kardinál diakon — 214.
— papež IV 342.
Hagenau, Haginowe, m. v Elsasku, 115.
Haiman, Heynmannus, Hynek, z Dubé, pán č., 93, 109, 116, 165, 242; syn jeho Haiman 116, 242
— z Lichtenburka příjmím Krušina, pán č., 31, 112, 144, 172, 466.
— Heymannus, z Náchoda, pán č., 509.
Halle, m. německé; libry — librae Hallenses 323.
Hanov, Haginov; Oldřich, [chybně] Jindřich z — pán z Porýnska, 246.
Havel sv., Gallus; brána — v Praze 515; den — 265, 287, 535; náměstí u — v Praze 515.
Hayna, v. [správně] Vratislav.
Heckenbach, Hekinbach, klášter řádu cisterc. u Biberachu, 181.
Heidenrich, [chybně] Heinricus, Heydenrich, opat kláštera Sedleckého, 5, 19, 36, 37, 46, 50, 73, 85, 93, 97, 106, 111, 124, 133, 136, 161, 163, 196, 233, 256.
Heilbronn, Helbrunna, Helprunna, m. něm. ve Würtembersku, 124, 126, 189, 231; kostel Menších bratří v — 125, 126; starší — 154.
Heimbach, m. něm, 7, 144, 145; klášter křižovníků špitálních v — 144
Helena sv. 538; klášter — v Trieru 538.
Heli, nejv. kněz žid., 464.
Helyodurus 169.
Hendrichov, Heynrichov, klášter ve Slezsku, 330.
Henneberg, Hennenberk; Bertold z — rádce krále č. Jana Luc., 137, 170, 177, 181, 228, 376, 381.
Hennegau, Hanogouia, Hanonia, Hanougia, hrabství, nyní provincie belgická; hrabě holandský a — 266, 489; Beatrix, dcera — v. Beatrix.
Henslinus, rychtář v Čáslavi, 292.
Herbipolis, v. Würzburg.
Herlinus, maršálek č. krále Jana, 179.
Heřman, [správně] Burkhard, Hermannus, arcibiskup magdeburský, 74, 77, 276, 361, 363, 461.
— biskup prisirenský 231.
— br. z řádu rytířů německých, zpovědník krále č. Václava II, potom biskup chelmský 40, 41.
— konvrš kláštera Sedleckého 174
— mistr sklepa kláštera Sedleckého 162.
— mnich kláštera Zbraslavského 160, 168, 283, 284.
— markrabí bádenský 342.
— markrabí braniborský 74, 84, 85, 89, 361.
— z Jablonného, pán č., 242, 243, 388.
— rychtář v Hoře Kutné 292.
Hermes, Hermetis 440.
Hersberg, Hersperch, m. bavorské, 517.
Hersbruk, Herspruk, Herspruch, m bavorské, 517, 547.
Hersfeld, Hersweld, m. v Hessensku, 547.
Herštein, Hiersensteyn, Hiršštein, hrad v Klatovsku, 384, 482.
Hessensko, Hassia; lantkrabí — 276.
Heymaczo, v. Hynáček a Hynek.
Hildesheim, m německé; biskup — Hildesinensis episc 535.
Hiltmar, Hilkmarus, syn Fridingerův, měšťan pražský, 112, 158, 371.
Hiltprandův; Mikuláš — měšťan pražský, 159.
Hlohov, Glogouia, m. a knížetství v dol. Slezsku, 309; kníže — 74, 361; kníže — Přemyslav II, Bribko 310
Hluboká, Frauenberg, Froburk, Vroburg, hrad v Budějovicku, 32, 246, 356, 459.
Hnězdno, Gnesia, Gnisna, Gnysna, m. v Poznaňsku, 6, 81, 82, 99, 348, 364, 370, 462; arcibiskup — 86, 256, 393; arcib. Petr, v. Petr; země — 82, 364.
Hodonín, Godin, m. na Moravě, 34.
Hogerius, v. Ojíř.
Hohenlohe, Hochlok, Holloch, Hoynloch; Albrecht hrabě z — 170, 177, 376.
— Hohinloch; Kraft řečený z — 227.
Hohenštein, Hohenstein, hrad na Moravě, 30.
Holandsko, Hollandia; hrabě — a henegavský 266, 396, 489, 441, 495, 496, 500; dcera hraběte — Beatrix 185; v. i Beatrix; vévoda bavorský a hr. — Albert 541, 542.
Holič, Alba ecclesia, hrad v Uhřich při hranicích morav., 223, 224, 264.
Honcheringen, Honkyrin; Jan z — 499.
Hora Kutná, Cutna, Chutna, Kutne Montes, Mons in Kuthnis, Montes, m. české, 88—90, 94, 113, 115, 128, 131, 135, 141, 147, 157, 158, 161, 163, 165, 170, 229, 301, 319, 365, 366, 371, 375, 376, 404, 426, 447, 462, 463, 466, 468, 490; doly stříbrné v — 463; měšťané — horníci, Montani 7, 89, 115, 116, 136, 157, 161, 163, 165, 372; měšťané —: Eberhard, syn Eberharda, 514; Berthold Pirchnerův, Ortlib 163; Tillman Luciin a Konrad, bratr Jindřicha vikáře 136; Rutharдovci a Pirchnerovci 158; rychtáři —:

Jan. Jenslin 115, 163; Heřman 292; urbura — 228, 382, 495.
Hora Supí, Gyerspereh, Mons episeopalis, Suppy hora, hrad v Litoměřicku, 384, 482.
— Geyersberg, hrad a m. č. v Hradeeku; Jenišek z — ve vojsku korutanském 167.
Horažďovice, Horauuicz, Horazdowicz, Horazdyeyowiez, m. č., 111, 371, 466.
Hory Železné, Mons ferreus, pohoří ve vých. Čecháeh, 31, 161.
Hostýň, Hostyna, hrad blíž Č. Brodu; Arnošt z Pardubic odjinud z — otee arcib. Arnošta 528; v. i Arnošt.
Hradčany, Hraczanum, m. č., nyní část Prahy, 527; nový špitál sv. Antonína a Alžběty pro nemocné duchovní na — 542, 548.
Hradee, Grecz, hrad v knížetství Opavském, 230.
Hradee Jindřichův, Noua domus, m. č., 534; Jindřich z — 523, 524.
Hradec nad Labem, H. Králové, Grecz, m. č., 111, 113, 229, 234, 248, 261, 318, 383, 394, 414, 472, 473, 477; arcijáhen — Gradieensis 385; králová — 317, 329, 472; králová — Alžběta, vdova po Václavu II, viz Alžběta.
Hradiště Mnichové, Gredieense monasterium, Grediss, m. č. v Boleslavsku, 313, 408, 484.
Hronovici, de Ronowe, rod pánů č., 229.
Hugo Geraldi, eantor Petragorieensis, kaplan Klimenta pap. V., 199.
Hunové, Hunni 11, 224.
Hynáček z Dubé, Heinczo, syn Půty, 233, 243.
Hynek Berka z Dubé, hejtman král. Č., 286, 287, 401.
— Hineo, z Dubé, olomúcký biskup, v. Jindřich III.
Chorvatsko, Crawaeia, Charuaeia, království, 448, 506.
Charybdis, Caribdis, vír v úžině Sieilské, 454.
Cheb, Egra, m. č. na ř. Ohři, 5, 11, 25, 26, 35, 37, 38, 170, 246, 247, 264, 331, 356, 366, 389, 395, 422, 460, 474, 478, 488; provineie, země — 88, 264, 395, 463, 478, 488; pán — Přemysl Otakar II, král č., 11.
Chelm, Culm, m. v rus. Polsku; Heřman, biskup — 41.
Chiaramonte, Claremontensis, Claromonte; hrabě z — 506; deera vévody bourbon. a hraběte — Beatrix, choť č. krále Jana Lue., v. Beatrix; Manfred de — hrabě Moae. 211.
Chlum, Mstidruh z — purkrabí hradu Praž., 352.
Chrisostom sv. 341.
Christofor sv. 337.
— Krištof II, král dánský, 265, 396.
Chrudim, Crudim, m. č., 111, 113.
Chuchel, Chuchyl, Velká a Malá — ves na Vltavě kláštera Zbraslav., 166.
Chur, m. ve Švýcarech; Sigfrid, biskup — ep. Curiensis 126, 200.
Chýnov, Chynow, m. č. v Táborsku; rybníky — 530.
Ignaeia sv. hlava 454.
Inn, Enus, Ysen, řeka, 253, 262.
Innoeene papež VI, dříve Štěpán, papežský poeniteneiář, 455, 456, 521, 530, 531.
Innoeentes, Nemluvňátka sv.; den — 255, 334, 476, 492, 520; hřbitov — v Paříži 417.
Innsbruek, Inspurga, hl. m. Tyrolska, 509.
Irlerein; Amicedich, král, 259.
Isák, Ysaae, sv. mučedlník, 337.
Isara, Ysara, řeka bavor., 332.
Ismael, Hysmahel, syn Abrahama, 120.
Israel, lid — Israeliticus populus 126, 327, 354, 420, 513; králové Israel. 192, 318, 413, 414; starší lidu — 106.
Italie, Ytalia 70, 140, 151, 176, 181, 188, 193, 194, 199, 205, 241, 268, 275, 278, 286, 288, 297, 302, 341, 374, 375, 399, 401, 405, 409, 417, 480, 482, 483, 500, 502, 503, 522, 537, 540; arcikaneléř — 374; hejtman krále Jana v — Karel 485; kardinálové — Ytaliei 214, 215, 380; králové — 522; města — 153, 483; národ — Italiei 195; páni — 483; vladaři — 505.
Ivančiee, Ybaniez, m. na Moravě, 89, 183.
Jablonné, Gablona, hrad a m. č. v Boleslavsku; bratři z — 473; Markvart a Heřman z — synové Tobiáše Velikého 242, 243, 388.
Jaeint, Jaecintus, sv.; den — 166, 233, 294.
Jakoren, město, 450.
Jakub, syn Isákův; žebřík Jak. 4, 120.
— sv. apoštol 337; den — 224, 250, 265, 285, 320, 332, 415, 424, 472, 486, 489, 547; kaple — na Zbraslavi 79, 255; kostel — Menšieh bratří na Starém m. Praž. 112, 177, 378, 469, 534, 548.
— biskup avignonský, co papež Jan XXII 233, 383, 472; v. i Jan.
— kněz, kardinál biskup řečený Albus titulu sv. Pryšky, mnich a opat kláštera cistere. in Frigido fonte, mag. theologie, co papež Benedikt XII 325, 326, 419, 486.
— kardinál diakon 215.
— syn Wolflinův, měšťan pražský, 115, 131; příbuzenstvo jeho 253, 392, 476.
Jan sv. křtitel, Johannes Baptista 202, 337; den — 136, 242, 252, 257, 258, 329, 388, 391, 394, 477, 541; kostel na Lateráně v Římě 326, 419, 523; řád špitálu — v Jerusalemě 132, 217, 277; klášter — v Heimbachu 144.
— sv. evangelista 337, 399; den — 100, 284, 319, 324, 370; kaple — a Váelava v kostele Pražském 536.
— sv. ante portam Latinam (sv. Jana v oleji); den — 344.
— a Pavel sv., mučedlniei, den — 257, 427.
— papež XXII, dříve Jakub, biskup avignonský 233, 239—241, 248, 249, 257, 258, 260, 262, 266, 267, 270, 271, 274, 276, 278, 286—289, 291, 296, 300, 306, 307, 309, 314, 315, 317, 319, 324, 325, 329, 343, 383, 384, 390, 393, 396, 397, 399, 401—403, 406, 409, 411, 417—420, 472, 473, 479, 481, 483, 486, 499, 500.
Jan alexandrinský patriareha 545.
— brixenský [bamberský a frisinský] biskup 6, 82, 93, 102, 370, 464.
— feltrenský biskup 214.
— [správně Jindřich z Virneburgu], kolínský arcibiskup 136, 150, 151, 188, 225, 226, 374, 381.
— krakovský biskup 74, 78, 361, 363.
— litomyšlský biskup, eis. kancléř, 523.
— mohučský areibiskup, dříve biskup štrassburský, 544, 545.
— J. VII olomúeký biskup, dříve kanovník praž. a olomúc. i probošt vyšehradský, kanclěř kr. č., nemanželský syn krále Váelava II, 261, 303, 317, 319, 323, 394, 395, 415, 455, 478, 486.
— plaského kláštera opat 136.
— pražský biskup J. I 540, 548; J. II 548; J. III 49, 368, 548; J. IV, syn Řehoře z Dražice 112, 214, 231, 240, 241, 243, 248, 300, 310, 334, 336, 337, 347—349, 352, 365, 366, 368, 371, 373, 376—380, 382, 384—388, 390, 397, 400, 403—405, 407, 410, 412, 413, 416, 417, 422, 423, 425, 431, 432, 434—437, 464, 467—469, 473, 475, 477, 479, 482, 486, 489, 490, 492, 543, 548.
— pražský areibiskup, J. Očko z Vlašimi, dříve probošt u Všeeh Svatých na hradě Praž., kanovník vratislavský, biskup olomúcký, tajemník Karla IV a legat stolice papežské, 455, 521—524, 532, 533, 535—538, 541—545, 548.
— sadský probošt 368.
— waldsaský opat 3, 233, 256.
— vyšehradský probošt —: nemanželský bratr krále Váelava II 368; nemanželský syn krále Václava II, viz Jan VII, olomúeký biskup; nemanželský syn Jana Jindřieha, markrabí moravského, 491.
— bratr řádu křižovnického 116.
— notář proeuratora řádu eistere. 327.
— a vite Firmitatense 327.
— Sedleckého a Zbraslavského kláštera mnich 51.
— Davidův z Toleda, mistr, 295, 403.
— de Polliaeo, mistr, doctor theologie, 270, 271.
— heretik 453.
— syn krále č. Váelava II 344.
— Lucemburský, syn eísaře Jindřieha VII, král český, gen. vikář říšský, choť Alžběty Přemyslovny 7, 8, 122, 134, 136, 139, 140, 146—151, 153 až 159, 170—183, 186, 190, 192, 196, 198, 214, 219, 223, 225—232, 234, 239—241, 243, 245, 247—252, 254, 255, 257, 260—266, 272, 273, 275, 276, 279, 280, 284, 285, 287—291, 293, 300, 306—319, 323, 328—336, 343, 348, 369, 472—382, 387—390, 393, 394, 398, 399, 402, 404, 406 až

411, 413, 418, 420—422, 443, 464, 467—495, 497—505, 507—511, 513 až 515, 523, 528, 541.
Jan Jindřich, vévoda korutanský a hrabě tyrolský, potom markrabí moravský, mladší syn krále č. Jana, 260, 287, 306, 330, 331, 333, 335, 394, 401, 405, 406, 421, 422, 424, 451, 477, 480, 483, 486—495, 498, 499, 503—506, 508—512, 514, 518, 520, 547.
— syn krále č. Karla IV 541, 547.
— Soběslav, syn Jana Jindřicha, markrabí moravského, 520, 547.
— syn Markety, dcery krále Jana Luc., a Jindřicha vév. landshutského, 331, 422, 491, 508.
— brabantský vévoda 185
II Dobrotivý, francouzský král, 314, 321, 409, 470, 477, 498, 500, 504; jeden z jeho synů:
— vèvoda bourgesský 470.
— saský vévoda 226, 381.
— sicilského krále Roberta Dobrotivého bratr 208.
— švábský vévoda, Parricida, vrah krále řím Albrechta I, 66, 67, 113, 186, 372, 466.
— Delfinus, z Wienne a Alby hrabě 200.
— syn Záviše z Falkenšteina a králové Kunigundy, bratr řádu křižovnického, 23, 355, 459.
— z Bergu, hofmistr Karla [IV] v Italii, 499.
— z Dobrušky, pán český, 142, 388, 473.
— z Honcheringen 499.
— z Lipé, bratr Jindřicha, pán český, 313, 408, 484, 506
— z Michalovic, pàn č., 521.
— z Ossen, rytíř, 196.
— z Rožmberka, pán český, 534
— ze Saraponte, hrabě, 200.
— Jescho, J. z Wartenberka, hejtman zemský na Moravě 113, 115, 116, 127, 130, 131, 133, 136, 228—230, 372, 381, 382, 471.
— ze Zvíkova 115.
— Jenslinus, rychtář na Horách Kutných, 115, 163.
— od Kokotů, měšťan pražský, 159.
— Wolflinův, měšťan pražský, 131.
— notář královė Alžběty Přemyslovny 251.
— mistr, kovolitec z Brabantska, 105.
— Cininus, vojín v Pise, 211.
— Pancéř, rytíř český, 525.
— Vlk 87.
— Wusthub, ve vojště korutanském 166, 167.
Janov, Janua, m. v Italii 190, 193, 194, 219, 221—223, 449, 450; arcibiskup — br. Porchetus 219—222; farnost sv Jiří v —: Adleta a Johanna, choť mistra Viléma de Vallecari z — 221; farnost [sv. Máří] Magdaleny v —: Johanna de Vintinulio a Marketa de Romania z — 220, 221; klášter a kostel sv. Františka Menších bratří v — 219, 220; kvardián — František Bartoloměje 219, 222; bratři — Tomáš a Gerhard de Abbatibus 221; kostel sv. Antonína v.—: převor Rostagnus 221; kostel sv. Sixta v —: převor br. Gwillus de Thanrino 221; měšťané — Jannenses 190, 193, 194, 379; lodě jejich 450; palác arcibiskupský sv. Silvestra v — 221.
Janovice, Ianowicz; Pešek z — pán č., 523.
Jaroměř, Germer, Jermir, m. v Čechách, 229, 382, 471; klášter v — 530; dva měšťané z — 534.
Jaromír, Gebeardus, biskup praž., 548.
Javor, Ianr, Javir, knížetství ve Slezsku; Jindřich I, kníže — choť Anežky, dcery Václava II, krále č., 300, 464
Jebusité, syn Kaananův; potomek — potomci, Jebuseus 140, 196.
Jeníšek, Jenisius, ze Supí hory, z vojska Jindřicha Kornt. 167.
Jeremiáš, prorok, 99.
Jericho, Ihericho, m. v Palestině, 212, 259; Amicedich, král — 259.
Jerinocho, Yerinocho; Amicedich, král — 259.
Jeronym sv., Iheronimus 282, 324, 341, 418.
Jerusalem, Iherusalem, hl. m. Palestiny, 237, 259, 304, 327, 342, 362, 420; kostel v — 77, 362; kraje — 538; královė — 77; rytířský řád kostela — 216, 217; špitálský řád sv. Jana — 217, 277.
Jesenice, Jesenycz, Jessenicz, ves č., 423, 436.
Jessen, Yessen; Amicedich, král země — 259.
Ješek, Jesko ze Schiltberga z vojska Jindřicha kornt. 166, 167.
Jevišovice, Jarospicz, hrad a m. na Moravě, 329.
Jidáš, Judas Scarioth 147, 164.
Jihlava, Yglania, m. na Moravě, 110.
Jiljí sv., Egidius s., den — 527; kostel — na Starém m. Praž. 353, 535, 543.
— Colonna, Říman, mistr theologie, bratr řádu poustevníků sv. Augustina a arcibiskup bourgesský, 240, 244, 389.
Jílové, Gylowy, horní m. č.; doly v — 349; dobyvatel zlata v — Šloiger 349.
Jimram, Yngramus, bratr Artleba z Boskovic, 179.
Jindřich sv., Heinricus, Henricus 337.
— Fuldského kláštera opat 137.
— kostnický biskup 74, 78, 361, 363.
— z Schumburka, litoměřický probošt, vyšehradský kanovník, kancléř krále č. Jana, rodem z Durynska, 242, 243, 248, 384, 388, 473, 482.
— mohučský arcibiskup 517.
— Jin. III Berka z Dubé; Hinco, olomúcký biskup, dříve probošt pražský, 287, 317, 319, 401, 415, 480, 486.
— Břetislav, pražský biskup, český vévoda 548.
— Sedleckého kláštera opat, v. [správně] Heidenrich.
— Sedleckého, potom Zbraslavského kláštera mnich 51.
Jindřich tridentský biskup, dříve opat z Villersu řádu cisterc. a kancléř císaře Jindřicha VII, 125, 188, 189, 194.
— vratislavský biskup 86.
— kaplan 141.
— notář krále č. Jana 309, 310.
— br., písař 314.
— vikář místofaráře na Horách Kutných 136.
— Jin. VII císař, hrabě lucemb., choť Markety brabantské, 7, 8, 122, 124, 126, 128, 133—136, 138, 140, 144, 148, 149, 153, 155, 156, 163, 170, 177, 180, 181, 185—192, 194—198, 200, 202, 204—207, 211, 214, 219, 225, 234, 239, 240, 249, 250, 261, 266, 267, 309, 343, 379, 380, 384, 466, 467, 470, 497, 498.
— syn císaře Fridricha II 10.
— bavorský vévoda, pán landshutský, choť Markety, dcery krále č. Jana 261, 262, 265, 272, 274, 288, 308, 313, 323, 331—334, 394—396, 398, 401, 406, 408, 410, 417, 422 až 425, 431, 477, 478, 481, 484, 489, 491, 498, 503, 505, 508, 509; syn jeho Jan.
— český král, korutanský vévoda, tyrolský hrabě, choť Anny Přemyslovny, 6, 7, 68, 106, 109—112, 114, 115, 122, 125, 130, 131, 133, 137, 138, 157, 160, 163, 165, 171, 174, 239, 264, 287, 306, 317, 329, 330, 343, 348, 369—371, 387, 396, 401, 405, 406, 421, 464—466, 477, 480, 483, 486, 490, 498, 499, 503, 504
— javorský kníže, syn Boleslava III svídnického, choť Anežky, dcery krále č. Václava II 234, 243, 254, 300, 383, 388, 464, 472.
— lucemburský hrabě, otec císaře Jindřicha VII, 185.
— J. III Jasný, míšeňský markrabí, 57.
— rakouský vévoda, bratr krále řím. Fridricha, 241, 262—264, 302, 343, 383, 395, 405, 472, 478.
— vratislavský, kníže: Jin. IV Spravedlivý 5, 33, 34; VI 285, 330, 400, 421, 480, 487, 505.
— Jan — třetí syn Jana Luc., v. Jan Jindřich.
— z Aufensteina, v. Aufenstein.
— z Brunecku, hrabě, 170, 376.
— z Dubé Berka, pán č., hejtman v Polště, 82, 364, 462.
— [správně] Oldřich z Hanova, pán z Porýnska 246.
— z Hradce, pán č., 523, 524.
— z Kokoricz [?], náčelník vojska míšeňského v Čechách, 157.
— z Lichtenburka, pán č., 242, 388, 473.
— z Lipé, pán č.: starší, podkomoří a správce kr. Č., 7, 8, 113, 115, 116, 127, 131—133, 159, 167, 170, 223, 227—231, 234, 241—243, 245—248, 250, 253, 255, 289, 295, 301, 323, 381—383, 388—393, 403, 466, 471, 473—476, 481; mladší, hejtman v m. Lavě, správce kr. Č., 242, 264, 294, 313, 395, 408, 484

Jindřich z Mödlingu, Ukrutný, z rodu Babenbergů 342.
— z Radenína, pán č., 314.
— z Rothenburka, pán z vojska korutanského, 135.
— z Rožmberka, pán č., 93.
— z Flander, maršálek císaře Jindřicha VII, 211.
— od kamene, měšťan pražský, 174.
— Šturmův, notář Moravy, 93.
Jiří, Georgius, sv.; den — 247, 266, 274, 332, 367, 390, 396, 423, 488, 495; fara — v Janově 221; klášter a kostel — na hradě Pražském 86, 260, 354, 365, 394, 463, 464, 467, 477, 544; abatyše kláštera — Kunigunda, dcera krále č. Přemysla Otakara II, 260, 354, 394, 477; oltář sv. — a Ludmily v klášteře — 544.
Job 3, 96, 120, 240; kniha — 370, 464.
Jodab, Yodab, kníže Abdonu 259.
Johanna, dcera Albrechta, vévody bavorského, choť krále č. Václava IV, 542.
— dcera Roberta Dobrotivého, krále neapolského, 509.
— choť mistra Viléma de Vallecari v Janově 221.
— de Vintinulio, v Janově 220, 221.
Johannius de Clauaro, člen řádu Menších bratří, 220.
— Turcus de Clarasco 220, 221.
Jordan, řeka v Palestině, 306.
Josef, syn Jakubův, 67, 131, 137, 146.
Josiáš, král judský, 77.
Josue, vůdce lidu israelského, 133.
Jošt, Iodocus, syn Jana Jindřicha, markrabí morav., 520, 547.
— z Rožmberka, pán č., 534.
Juda, syn Jakubův, 328; královė z [pokolení] — 77, 362.
— Makabejský 223.
— a Šimona sv. den 310, 330; kaple — v kostele Pražském 540, 547.
Judea, krajina v Palestině 326, 327, 419.
Judita, Judith, židovka, 126, 305.
— choť Břetislava I, knížete českého, 547.
— choť Vladislava I, krále česk., 337.
Jülich, vévodství něm. v pruské provincii porýnské; markrabí — m. Juliaczensis 503, 546; dcera hraběte — 155, 189, 266.
Jumellae, v. Mel.
Jupiter, Jovis, hvězda 427, 440, 441, 449.
Kail, Keyla, m. v porýnské provincii pruské; Šimon z — 499.
Kaleph, z pokolení Juda 133.
Kališ, Calis, m. polské na ř. Prosně; země — 82, 364; kníže vévoda, král — 5, 6, 59-61, 81, 359, 364, 461-463; kníže — Přemysl, král polský 60; dcera jeho Alžběta, choť krále č. Václava II 125; viz i Alžběta.
Kamberg, Chamberch, ostrov v ř. Dunaji u Vídně, 353.
Kámen, od — de Lapide, měšťanský rod pražský; Ebrlin — 136, 196; Jindřich — 174.
Kamenec, Kamencz, klášter ve Slezsku, 330.
Kamenice, Citz, m. v Sasích, 264; ženský klášter řádu cisterc. v — Camentz 44; opat kláštera — 50.
Kamenický kraj v Čechách, Kamniczensis provincia, později Vltavská, 49.
Kanaan, Canan; žena kananejská, mulier Cananea, 64.
Karel Veliký, císař, 267, 454.
— sv., Carolus; klášter a kostel — kanovníků řádových sv. Augustina na vrchu proti Vyšehradu na Novém m. Pražském 455, 520; koruna — 519.
— [Václav] IV, český král a římský císař atd., 230, 241, 242, 250, 264, 289, 300, 306, 308, 315-319, 329 až 331, 334, 335, 347, 382, 388, 391, 396, 402, 405, 406, 409, 411—414, 421, 437, 442—444, 447, 449, 451 až 453, 459, 472, 473, 475, 478, 479, 481, 483, 485—495, 497—525, 527, 528, 534.
— syn Karla IV, krále č., 545, 547.
— francouzský král: K IV Sličný 261, 266, 279, 280, 289, 318, 394, 399, 402, 413, 472, 477—479, 481, 498; K. V Moudrý 470.
— K. II neapolský, sicilský král 84, 207, 249, 365, 390, 463.
— [Robert] uherský král 84, 224, 240, 249, 257, 264, 285, 289, 292, 303, 308, 310, 311, 315, 331—333, 365, 387, 390, 400, 402, 405—407, 409, 422, 423, 463, 475, 481, 482, 505, 507.
— z Valois, otec Blanky, choti krále č. Karla IV, 258, 289, 319, 414, 498.
Karlštejn, Carlsteyn, hrad v Berounsku, 516, 543; větší kaple ve věži hradu — 533.
Karmelitáni, Carmelitae 70; gen. mistr — 326; klášter — před branou sv. Havla v Praze 448, 515; klášter — v Tachově 520.
Kartusiáni, Cartusienses, ordo Cartusiensis 278; opat — Bruno 341; klášter — Mauerbach v D. Rakousích 302, 405; klášter — p. Marie pod Petřínem před Malou stranou 432, 491, 492, 503.
Kastilie, Castella; král — 217, 428, 490.
Kaše, Kassche; Rudolf král č. příjmím — 547; v. i Rudolf.
Kateřina sv.; den — 311, 314, 315, 330, 421, 442, 485, 500, 501, 509, 514, 535; panenský klášter — řádu sv. Augustina bratří poustevníků na Novém m. Pražském 501, 524, 535; oltář sv. — a Markety a Barbory v kostele sv. Ondřeje v Praze 337.
— dcera krále č. Karla IV, choť Rudolfa IV, vév. rak. a Otty markrabí branibor., 504, 521, 534.
— dcera Jana Jindřicha, markrabí morav., 520.
Kazimír, Casymir, [chybně] Jaromir, Kasimyr, III Veliký, král polský, 315, 331, 332, 409, 422, 423, 430, 431, 476, 485, 487, 490, 491, 495, 505, 511, 528, 544.
Kedruta, Gertrudis, sv. 14, 337; den — 343.
— královna uherská 342.
— služka královny č. Alžběty 251.
Kladno, Cladna, m. č; Pavel z — prebendář u sv. Víta 386.
Kladruby, m. a klášter v Plzeňsku řádu sv. Benedikta 48, 49; mniši — Cladrubini 49, opat — 48.
Kladsko, Glacz, hrad a m. v prus. Slezsku 246, 480, 548; kostel farní p. Marie v — 531; proboštství kanovníků řádových v — 530; území, župa — 34, 285, 400.
Klára, Clara; řád sv. — 292; klášter panen řádu — u sv. Františka 344, 353, 521.
Kliment, Clemens, papež I sv. 337; klášter mnichů žebravých při kostele — na Starém m. Pražském 39, 242, 344, 365, 432, 526, 548; inquisitor bludařů při kl. sv. Kl. 492.
— papež IV 271; Kl. V dříve biskup v Bordeaux 8, 64, 127, 140, 153, 186, 188, 191, 198, 201, 205, 506, 214—216, 233, 239, 360, 367, 380, 383, 461, 470; Kl. VI dříve Petr kardinal v Rouenu 437, 439, 444, 455, 492, 493, 509, 510, 512, 513, 521, 528, 530.
Klosterneuburg, Neunburga, Nuenburga, m. v D. Rakousích 310; klášter a kostel v — 341, 342; kanovníci světští a kanovníci řádu sv. Augustina v — 341; probošt — Otto 341.
Kokořice (?) Kokoricz; Jindřich z — vůdce vojska míšeň., 157.
Kokotovici, od Kokotů, a Gallis. Fridrich, Jan a Mikuláš bratři — měšťané praž. 159; Fridrich, Friczko — m. praž., 196, 242.
Kolín n. L., Colonia. m. č., 50, 113, 171, 371, 376, 466, 468, 477; rychtář v — Gotzlinus 292.
— n. R, Colonia Agrippina m. německé, 227, 264, 442; církev — 291; arcibiskup — 7, 151, 182, 185, 227, 272, 352, 374, 397. 442, 471, 498, 513, 514, 526; arcibiskup — Jindřich z Virneburgu, [chybně] Jan 136, 150, 188, 225, 374, 381.
Koloča, m. v Uhřích při ř. Dunaji; arcibiskup — arch. Collotriensis, Colosensis 84, 365, 463.
Komořany, Chomarsan, Komorsan, ves kláštera Zbraslavského na ř. Vltavě 293, 307.
Konrad, olomúcký biskup, I 233, 242, 243, 279, 388, 399, 473, 480.
— salzburský arcibiskup 341.
— Sedleckého kláštera převor 302.
— Zbraslavského kláštera první opat, rodilý z Erfurtu, dříve převor kl. Sedlec. a opat kl. Oseckého, 6, 7, 46, 51, 67, 68, 70, 73, 79, 86, 92, 93, 95—97, 99, 106, 107, 111, 123, 124, 133, 136, 139, 168, 173, 182, 185, 189, 196, 233, 251, 284, 294.

Konrad, Chunradus, Waldsaského, potom Zbraslavského klášt. mnich, 51.
— br. kanovníků řádových, kazatel a správce kostela p Marie před Týnem 540.
— kaplan 141.
— syn císaře Fridricha II 342.
— z Buchses, maršálek krále č. Jana, 246.
— z Potenšteina, Durynk, 108.
— z Hory Kutné 115, 136
— z Orleansu, mladý právník 62.
— Kornpuhel, Cunradus Cornpul, měšťan pražský, 136.
— mistr, zlatník na St. m. Praž., 98.
Konstancie, Constancia, sestra Fridricha II Bojovného, vévody rak., 342.
Konstantin Veliký, císař římský, 204, 446.
Kornpuhel, Konrad — Cunradus Cornpul, měšťan pražský, 136.
Koruna, Zlatá — Sancta Corona, klášter cisterc. v Budějovicku 9, 10, 351; opat — 53.
Korutané, Chorinthiani, Chorinthienses, Karinthiani 7, 131, 132, 142, 168, 172, 174, 175, 306, 352, 377.
Korutany, Karinthia atd., vévodství 10, 115, 122, 123, 131, 132, 138, 287, 306, 330, 331, 351, 353, 372, 405, 406, 422, 424, 450, 480, 483, 487, 489, 492, 499, 504, 505; horstvo — 449, 516; hrady — 489; moc — 175; páni — 330, 406; vojsko — 133.
— vévoda, Coritancius, Chorinthianus, Karinthianus 113, 114, 123, 124, 126—130, 132, 135—138, 141, 147, 157, 158, 160, 161, 163, 165—171, 173—176, 314, 371, 372, 375—377, 434, 466—469, 499; vévoda: Oldřich III 10, 13, 351; Přemysl Otakar II, král č., 11, 547; v. i Přemysl; Menhard Tyrolský 125, 137; Jindřich, v. Jindřich, král český; Jan Jindřich, syn krále Jana Luc., v. Jan Jindřich; vévodkyně — Anna, choť Jindřicha 126; v. i Anna
Kosmas, Cozmas, sv.; den sv. — a Damiana 343; kostel sv. — a Damiana, mnichů slovanských za Zderazem [Emausy] 448.
— pražský biskup 540, 548.
Kostelec n. Orl., Costel, Kostelecz, m. české, 229, 382, 471.
Kostnice, Constancia, m. při jezeře Bodamském, 181; biskup — 314, 461; biskup — Jindřich 74, 78, 361, 363.
Košťálov, Cosczal, hrad blíž Litoměřic; purkrabí — Albert mladší ze Slavětína 546.
Kouba, Cambia, m. v Bavořích, 264, 272, 308, 329, 332, 396, 478, 510.
Kouřim, Curimensis civ., Gurzym, m. č., 426, 490; arcijáhen — 385.
Kovařovice, Kowarzouicz, ves blíže Jílového, 405.
Kraft řečený z Hohenlohe 227.
Krajina, Carniola, Karniola 10, 351, 450; pán — Přemysl Otakar II, král č., 11.
Krakov, Cracouia, m. polské 5, 44, 45, 53—55, 60, 88, 99, 107, 108, 256, 285, 348, 357, 358, 370, 393, 400, 439, 460, 495, 496, 508, 512; biskup — 461; Jan 74, 78, 361, 363; knížetství, země — 53 54, 60, 358, 460, 463; pán, kníže, král — 45, 303, 310, 311, 357, 405, 460, 505; kněžna — Gryfina, teta krále č. Václava II, 85, 86; král —: Lešek II Černý 44, 45, 60; Přemysl 505; Vladislav IV Lokietek, Kazimír II Veliký, viz Vladislav, Kazimír.
Královec, Kunigesperk, hl. m. vých. Prus, 511.
Kristin sv., Cristianus 337.
Křivoklát, jinak Hrádek, Burgdlinum, Burgelinum, Krzywoklat, Purglinum, hrad v Rakovnicku, 174, 231, 246, 248, 263, 264, 318, 395, 413, 414, 472, 487.
Křivsoudov, Krzsiwsud, m. v Čáslavsku; Oldřich z — purkrabí hradu Praž 352.
Křižovníci, Cruce signati, Cruciferi, Cruciferorum ordo, Signiferi 26, 45, 46, 70, 118—120, 160, 357.
— s červenou hvězdou 23; špital Kř. 131; br. Jan 116.
— řádu něm. bratr Jan, syn Záviše a Kunigundy, 23, 355.
Krka, Gurca, město v Korntanech; biskup — episc. Gurgensis, Romanus 342.
Krušina, Cruschina, Crussyna, Krussina; Heiman z Lichtenburka, příjmím, Kruš. v. Haiman.
Krzetky, v. Skřítkové.
Knenring, Chunring; pánové z — v Rakousích, 342.
Kufstein, Kupfensteyn, m. v sev. Tyrolích, 505.
Kujavsko, Cuyauia; kníže z — 82, 364.
Kumáni, Comani 11.
Kunigunda sv., Gungundis s. 342
— Chunegundis, dcera Rastislava, bána Srbské Mačvy, choť Přemysla Otakara II, 4, 12, 22—26, 351, 459.
— Chungundis, dcera krále č Přemysla Ot. II, jeptiška řádu sv. Kláry v klášteře u sv. Františka, choť knížete mazovského a po jeho smrti abatyše u sv. Jiří na hradě Praž., 260, 353, 354, 394, 477.
Květná neděle, dies Palmarum 233, 453, 545.
Kworcz, v. Škvorec.
Kyje, Kyg, ves v Čechách; rybníky kol — 530.
Kylián sv., mučedník; den — 180, 335.
Labe, Albea, Albis, řeka, 89, 130, 159, 171, 224, 232, 244, 381, 383, 385, 520; most přes — v Roudnici 482.
Ladislav IV Kumánský, Wladislaus, král uherský, 5, 31, 33, 34.
— Ladizlaus, syn Karla Roberta, krále uherského, 292.
Laeta curia, Týn, v. Praha.
Lachie; Amicedich, král — 259.
Landava, Landaw, m. v Bavořích na ř. Isaře, 332, 505.
Landsberk, Lanczperk, Landesperh, hrad č. na Chrudimsku, 273, 280, 314, 315, 332, 333.
Landshut, Landeshut, m v prus. Slezsku při hranicích č., 495, 512
— Lanczhut Landshuta, m. v Bavořích na ř. Isaře, 261, 308, 314; klášter jeptišek v — 323.
Landškroun, Landiscrona, m. č. v Chrudimsku, 109, 165, 166, 233.
Landštein, Landenstayn, Landestein, hrad č. v Táborsku; Vilém z — syn Vítkův, v. Vilém.
Lapis, v. Kámen.
Lappo; Burchard příjmím — arcibiskup magdeburský, 276.
Lapus iudex de Vico, anzian lidu pisánského, 211.
— de Ubertis 211.
Laterán, Lateranum, čtvrt m. Říma, 194; kostel — 446; kostel sv. Jana Kř. na — 326, 419, 523; kostel — větší ad s. Mariam rotundam 195; palác — 201.
Latinská brána v Římě, porta Latina; den sv. Jana ante por. Lat. 344.
Latinský jazyk, idioma l., linguagium l. 106, 318, 413, 504.
Lauf, Lauffen, m. v Bavořích sv. od m. Norimberka, 517, 547.
Lauingen, Loubinga, m. bavorské ve Švábích, 274.
Lausanne, Lausanensis civitas, m. ve Švýcarech na jez. ženevském, 499.
Lava, La, m. v Dol. Rakousích, 264, 310, 311, 313, 407 484; hejtman v — Jindřich z Lipé 313.
Lehnice, Lignicz, m. a knížetství v Dol. Slezsku, 300, 403; kníže —: Boleslav III 257, 261, 394 464, 477; v. i Boleslav; Vladislav 285; Ludvík 542.
Leonarda sv. den 442.
— [de Patrasso] biskup Albánský 198.
Leoninus Grullus, cís. notář v Janově, 222.
Leopardus Frenectus z Písy, cís. notář, 211
Lepold III Svatý, markrabí rakouský, 341, 342.
— L. VI Slavný, vévoda rakouský, 342.
— Lyppoldus, vévoda rakouský a švábský, bratr krále řím. Fridricha, 227, 262, 263, 274, 279, 289, 302, 395, 398, 405, 480.
Lešek II Černý, Lesco, Lescho, kníže krakovské, 44, 45, 60.
Leta curia, Týn, v. Praha.
Letnice, Penthecostes 199, 231, 261, 265, 266, 279, 343, 385, 396, 452, 461, 502, 531, 533.
Leuchtenberg, Leuthenberch, Lutenberch; lantkrabí — Oldřich, v. Oldřich.
Lev, Leo sv.; oltář — v kostele „s Mariae in Turribus“ v Římě 202.
— učenec židovský, 260.
— br., provinciál řádu Německých rytířů, 242.
Libanon, pohoří v Syrii, 212.
Libáň, Libanum, m. v Bydžovsku; špitál v — 530.
Libuše, Libusse, Lubossa, kněžna česká, 312, 408, 543.

Lidice [malé] Luticz, tvrz č. blíž Buštěhradu 115.
Lichtenburk, Leuchtenburk, Luchtenburch, hrad č. v Čáslavsku; Ulman, Ulrich z — 112; Raimund z — 116; Jindřich, syn Ulmana z — 242, 388; Haiman, Hynek z — s příjmím Krušina 31, 144, 172.
Limburk, Lymburk, vévodství německé, 319, 323, 418.
Linava, Linauia, m. morav.; Fridrich z — 179.
Linec, Lincz, Lyncza, hl. m. H. Rakous, 88, 333, 424, 489.
Lipá, Lypa, m. č. v Litoměřicku; Jindřich, Jindřich mladší, Čeněk, Bertold, Jan, Zdeněk z — v. Jindřich, Čeněk atd.
Lippi; Fecinus — anzian lidu pisánského, 211.
Litoměřice, Luthomeriez, m č., 546: probošt —: Jindřich ze Schumberka, Durynk, v. Jindřich; Bohuš 524
Litomyšl, Lutemisl, Luthomisl, m. české v Chrudimsku; klášter — 494; opat — 438; biskupství — 494, 528; biskup — 511; biskup — Jan 523.
Litvané, Litowani, Luthwani, Lythoani, Lythowani, Lyttuani 11, 60, 278, 279, 290, 293, 334, 399, 402, 403, 425, 480, 490, 495, 505, 511; kníže, král — 490; dcera krále — 315, 409; země — Litonia, Litwania 293, 403.
Lobna; Amicedich, král — 259.
Loket, Cubitum, hrad a m č. na řece Ohři, 242, 243, 246, 247, 250, 318, 388, 389, 391, 414, 473, 475.
Loketko, Lokodko atd., v. Vladislav IV Lokietek.
Lombard; Cyno — z Florencie, 80.
— Petr — spisovatel dekretalií, 342.
Lombardie, Lambardia, Longbardia, krajina v sev. Italii 8, 140, 155, 156, 188, 189, 201, 205, 208, 219, 241, 267, 275, 302, 311, 315, 316, 319, 321, 375, 387, 397, 399, 405—407, 409, 416, 4 5, 470, 480, 483—485, 501, 518, 521, 524, 537, 539; jazyk — 318, 413, 504; kraje — 307, 308; města — 153, 199, 208, 306, 308, 335, 409, 425, 455, 499; hejtman měst — Karel [IV č] 315; obyvatelé — Lombardi, 190, 195, 213, 273, 284, 308, 502, 503; tyranni — 485.
Lombardino; František de — cís. notář, 220—222.
Longa platea, v. Praha.
Lotringy, Lotharingia, Lothoringia, vévodství 499; vévoda — 272.
Louka, Luczense monasterium, ves a klášter na Moravě u m. Znojma, 505.
Louny, Luna ciuitas, m. č. na ř. Ohři, 110.
Lubaň, Lubanum, m. v prus Slezsku, 254.
Lübeck, biskup — ep. Lublicensis, Lubucensis 74, 78, 361, 363, 461.
Lubnic, ves sv. Michala, 405.
Lucca, civitas Lucana, Lucka, m. ital. v Toskáně, 194, 307, 406, 483, 485, 499—502, 524, 539; obyvatelé — 208; soudcové — Petr Vajani a Petr de Magistris 286; vévoda — Castruccius, syn Castruccia 485.
Lucemburk, Lucemburga, Lucenburch, hl. město vévodství Luc., 261, 264, 265, 279, 285, 289, 308, 329, 335, 394—396, 399, 406, 476, 477, 479, 485, 499, 503, 504, 507, 508, 510, 513, 514.
— hrabství, potom vévodství, Lucelburgensis comitia, Luczeburg 150, 182, 185, 232, 242, 249, 255, 257, 273, 276, 277, 319, 320, 388, 390, 393, 473, 498, 544; klášter p Marie řádu sv. Benedikta v — 514; opat jeho — 276
— hrabě, vévoda — 187, 526; Jindřich VI 185; Jindřich VII, císař; Jan, král český; Václav, syn Jana, viz: Jindřich, Jan, Václav.
— hraběnka — 305; Alžběta, choť Jana — 303; v. i Alžběta
Lucchino [dei Visconti], Lokinus, signore milánský, 499, 509.
Lucie sv. panna 529; den — 312, 407; František, diakon kardinál s. — in Silice 198.
— Tillman, syn — z Hory Kutné 136.
Lucifer, hvězda, 464.
Ludmila sv. 337; den — 507; oltář sv. Jiří a sv. — v klášteře sv. Jiří na hradě Praž 544.
Ludvík z Anjou, vévoda, syn Jana II, krále francouzského, 470.
— bavorský vévoda, král a císař řím., Babarus, Bauarus 225—227, 229, 231, 232, 239, 241, 245 248, 253, 254, 257, 260, 362—269, 272—274, 279, 284, 286—289, 296 299, 302, 306 až 309, 311, 313—316, 323, 329—333, 335, 343, 381—384, 387, 389, 390, 392, 393, 395—399, 401, 402, 405 až 409, 411, 417, 421, 422, 424, 426, 434, 435, 448, 451—453, 470—472, 474—491, 493, 494, 498—500, 503 až 505, 507, 508, 510—512, 514 až 517, 519, 520; lest — Ludouicica fraus 447; synové — 491.
— braniborský markrabí, syn Ludvíka císaře 453, 476, 491, 492, 505, 508, 510, 515—520.
— francouzský král L X 289, 402.
— lehnického vévody Boleslava III syn 464, 542.
— z Oettingen, hrabě, 137, 170, 181, 227, 376.
— savojský hrabě 500.
— Veliký, uherský král, 486, 495, 496, 504, 507, 509, 544, 545.
Lukáš sv., evangelista, Lucas; den — 170, 226, 376, 468.
— de Flisco, kardinál diakon s. Mariae in Via lata, 193, 194, 198, 200, 203, 204.
Luticz, v. Lidice.
Lutich, Lüttich, m. belgické na ř. Mose; biskup — ep. Leodiensis 136, 255, 393, 503.
Lutold, Lutoldus, farář v Ústí n. O., 76.
Lužice, Lusaciae terra, krajina při sev. hranicích českých, 254, 510, 535, 541.
Lya, sestra Rachelina, 528.
Lyon, Lugdunum, m. v jv. Francii, 367; obecný sněm církevní v — 271, 342, 397.
Lysá, Lissa, m. č. v Boleslavsku; kostel v — 520.
Mačva, Matschowia, bánství, 12, 351, 353.
Maffe, země; Amicedich, král — 259.
Magdalena; farnost — v Janově 220.
Magdeburg, Magdeburga, Maidburg, Maydeburga, m. pruské na ř. Labi, 276, 493; arcibiskup — 535; arcibiskup —: Heřman, v. Heřman; Petr Jelito 493; vojsko — 535.
Magistri; Petr de Magistris, soudce v Luce, 286.
Majorka, ostrov Balearský; král — rex Maioricarum 217, 428, 490.
Makabeové, Machabeus, Makkabeus, 99; Judas — 223.
Malachiáš sv., biskup, 322.
Malausana v diecesi Gascognské 204.
Malin, Malina, m. č. blíž Hory Kutné; kostel v — 319
Manfred z Chiaromonte, hrabě, 211.
Manfredi, dei — illi de Manfredis, šlechtický rod v Reggiu 500.
Manfredo de Pii, Manfredus de Piis, šlechtic v Modeně, 501.
Mantua, m. ital. v Benátsku, 499; měšťané — Mantuani 502, 506; vládař — 485, 500; území — 503.
Marek sv., Marcus; den — 435, 492, 516.
Marcheck, Marhekk, m. v D. Rakousích, 332.
Marchia, Marka Vindická, část nynější Krajiny, 10, 351; pán — Přemysl Ot. II, král č., 11.
Maria panna, matka Ježíšova, Virgo gloriosa 6, 10, 16, 19, 20, 29, 32, 36, 37, 41, 42, 47—49, 52, 54, 55, 69, 72, 78, 93—95, 97, 100, 122, 141, 163—165, 188, 198, 202, 219, 220, 239, 253, 260, 266, 280, 283, 287, 291, 305, 324, 325, 328, 329, 336, 337, 353, 356, 357, 386, 397, 410, 421, 436, 438, 440, 454, 493, 497, 498, 501, 528—531; dni sváteční — různé 176, 197, 199, 200, 239, 245, 247, 248, 257, 266, 303, 308, 314, 360, 378, 379, 385, 393, 417, 433, 448, 462, 469, 470, 477, 490, 502, 514, 521, 527, 538—541, 547; obraz — 271; plášť — 538.
— kapla — ve velké věži na hradě v Roudnici 544.
— klášter —: panen řádu cisterc. blíž Brna, Aula Mariae, v. Brno; řádu sv. Benedikta v Lucembursku 276, 514; kartusianů pod Petřínem blíž Malé strany Praž. 432, 491; kanovníků řádových sv. Augustina v Roudnici, v. Roudnice; řádu sv. Augustina v Tarenzi 503; pod vrchem Vyšehradem in Viridi 527; na Zbraslavi, v. Zbraslav.
— kostel —: farní v Kladsku 531; v Nicomedii; kardinál diakon František 214, 215; v Praze: na Louží 320; před Týnem 171, 172, 376, 377, 368,

369, 540; v Římě: s. M. in Ara coeli 287; s. M. maioris 402, 481; ad s. M. rotundam 195, 289, 379; s. M. in Transpadina 202; s. M. in Turribus 200—203; s. M. in Via lata; kardinál diakon Lucas de Flisco 193, 194, 198, v. i Lukáš; sv. Trojice a — v Roudnici 385; v Sedlci 256; na Zbraslavi, v. Zbraslav.
Maria, oltář —: v kostele Pražském 445; v novém choru kostela Praž. 533.
— oratoř sv. Marie Magdaleny, Afry a Marie egyptské v Praze 546.
Maria, sestra Marty, 305.
— Magdalena 337; oratoř — v Praze 546.
— sestra krále č. Jana Luc., choť Karla IV, krále francouzského, 249, 261, 264—266, 387, 390, 394, 396, 475, 477—479.
— dcera Ludvíka Velikého, krále uherského, choť Sigmunda, 545.
Marketa sv., panna, Margaretha; den — 320, 432, 491, 495, 513, 531; hlava — 371, oltář sv. Kateřiny, — a Barbory v kostele sv. Ondřeje v Praze 337.
— choť císaře Jindřicha VII, dcera vévody brabantského, 8, 130, 146, 148, 155, 181, 185, 188, 189, 191, 193, 194, 219, 220, 222, 497.
— choť císaře Ludvíka bavorského, v. [správně] Beatrix.
— choť Přemysla Ot. II, krále č., sestra Fridricha II Bojovného, vévoda rakouského. 4, 10—12, 342, 351.
— dcera krále č. Václava II, choť Boleslava III, knížete vratislavského atd., 125, 178, 260, 261, 378, 394, 464, 470, 477.
— dcera krále č. Jana Luc., choť Jindřicha vévody bavorského, landshutského, 181, 242, 250, 261, 272, 288, 306, 314, 379, 388, 394, 398, 401, 405, 410, 411, 430—432, 439, 473, 477, 481, 491, 498, 503.
— dcera Karla IV, krále č., choť Ludvíka Vel., krále uherského, 330, 421, 486, 504, 507; jiná jeho dcera — 547.
— dcera Jindřicha, vévody korutanského, choť Jana Jindřicha, syna krále č. Jana, a pak Ludvíka, markrabí braniborského, 477, 486, 498, 503.
— dcera Mikuláše II, vévody opavského, choť Jana Jindřicha, syna krále č. Jana, 520.
— de Romania, v Janově 220, 221.
— v. Blanka, choť Karla [IV, krále č.].
Markvart, Markvardus, biskup augsburský, 523.
— Marchardus, z Jablonného, pán český, 242, 243, 388.
— ze Zvířetic, pán český, 144.
Mars bůh války, 253, 315, 330, 392, 483, 495.
— hvězda, 295, 427, 440, 441, 449.
Marsiglio de Rossi, Marsilius de Rubeis, signore v Parmě, 501.
Marseille, Marsilia, pobřežní m. v jižní Francii, 450, 482.
Marta, Martha, 305. Marta sv.; oltář — v kostele Pražském 482.
Martin sv., biskup, 337; den — 243, 249, 255, 264, 291, 313, 314, 403 542; brána — v Praze, na konci nynějšího Perkšteina 230
— kněz kostela Pražského, 527.
Martinian sv.; den sv. Processa a — 300, 384, 403, 482.
Mastino della Scala, vládař veronský, 505, 506, 509.
Matěj sv., Mathaeus 337; den — 230, 264, 331, 527.
— Mathaeus Rubeus Ursinus, kardinal, 61.
— Mathias, arcibiskup mohučský, 291, 319, 402, 415.
— zpovědník císaře Jindřicha VII 197.
— Matyas, kaplan Jana Jindřicha, hraběte tyrolského, 487.
— br. řádu kazatelského 126.
— hrabě trenčanský, župan v severních Uhřích, 8, 83, 223, 257, 380, 471.
Materna sv., oltář v kostele Praž., 486.
Matouš sv., Mathaeus, evangelista 97, 255; den — 156, 193, 243, 272, 397; evangelium — 369.
Mauerbach, Apurbach, Maurbach, Morberch klášter Kartouský v Dol. Rakousích, 302, 405, 482.
Mauricia sv. oltář v kostele s. Mariae in Turribus v Římě 201.
Maurus sv. 337, 341; den — 302.
Mazouia, v. Mačva.
Meathinus, stavitel věže, 295.
Mečislav III, Mescha, kníže těšínský, otec Violy, choti krále č. Václava III, 106.
Medové; královė — 234.
Mell, Jumellae, hrad v Benátsku na horní Piavě 509.
Melchisedech, král a nejv. kněz, 276, 399.
Mělník, Mellicum, Melnyk, m. č., 251, 252, 260, 286, 391, 392, 475, 476; špitál na — 307.
Memel, Mimle, řeka ve vých. Prusích, 511.
Menhart, Meinhardus, biskup praž., 548.
— Meynhardus, vévoda korutanský, hrabě gorický a tyrolský, 125, 137.
— Rokycanský, Menlinus Roczaneri, měšťan pražský, 159.
Menlinus, syn Volframa, měšťana pražského, 160.
Menších bratří řád, ordo fratrum Minorum, 26, 118, 158, 222, 289, 297, 320, 335, 342, 404, 415, 453, 499; generální mistr — 326, 419; gen. mistr — br. Michal 289; provinciál — římský 297; guardian — v Janově František de Bartholomeo 222; bratři —: Petr z Corbary co protipapež Mikuláš V, v. Mikuláš; Roland z Cremony 219, 220; Valter, biskup Pronenský, 219; Přibyslav, biskup Satoronenský, 336; Bonifacius Epynula, Gualderius z Pavie, Mikuláš Barrochinus z Pavie a Johannius de Clauaro 220; Mikuláš 534; klášter a kostel —: v Brně 250; v Heilbronně 125, 126; v Janově 219, 220; v Praze: sv. Františka 26, 344; sv. Jakuba 112, 177, 378, 469, 534, 548; ve Znojmě 14.
Meran; dcera vévody z — choť Jindřicha II Bojovného, vév. rak., 342.
Mercurius, hvězda, 427, 440, 449.
Mergentheim, Mirgintheim, m. německé v sev. Würtembersku, 144.
Merseburg, Mersiburg, m. něm. na řece Sále; biskup — 276.
Meruilla; Simon z — pokladník metský, 200.
Mety, Metensis civitas, Metys, m. v Lotrinsku na ř. Mosele, 232, 272, 279, 383, 387, 397, 479, 499, 526; biskup — 545; měšťané — 279, 285; pokladník Simon de Meruilla 200.
Michal sv., Michael 202; den — 182, 190, 315, 344, 534, 547; kaple — pod Vyšehradem 303, 404, 405;
Michal, notář Jana IV, biskupa pražského, 404, 405.
— mistr, almužník Jana IV, biskupa praž., 368.
— generální mistr řádu Menších bratří 289.
— Mychahel, převor kláštera Zbraslavského, 283.
Michalík, Michalico, z Borova, pán moravský, 487.
Michalovice, Michalsperg, Michelzperch, Mychahelberch, hrad č. v Boleslavsku; Beneš z — 242, 388, 473; Jan z — 521; Petr z — 537.
Mikuláš sv., Nicolaus 341, 530; den — 312, 321, 331, 344, 416, 422, 455, 521; kostel —: na drůbežném trhu v Praze 320, 353, 527, 535; — in carcere Callensi; kardinal diakon — Vilém 214; oltář —: v kostele Pražském 456; v kostele sv. Ondřeje v Praze 337; prst — 456, 521.
— M. V protipapež, dříve Petr z Corbary, br. řádu Menších bratří, 288, 297, 402, 481, 499.
— aquilejský patriarcha, syn krále Jana Luc., 523.
— ostienský biskup 198, 214
— Mikussius, pražský biskup, z Újezda 350, 539, 548.
— řezenský biskup 181.
— Sedleckého kláštera opat, 334.
— Zbraslavsk. kláštera mnich 315, 336.
— br. u sv. Jakuba v Praze z řádu Menších bratří 534.
— Barrochinus z Pavie, br. řádu Menších bratří, 220.
— lehnického a vratislavského knížete Boleslava III syn 261.
— opavský vévoda: M. I, bratr krále č. Václava M. II, 32, 178, 250, 351, 356, 378, 390, 459, 470; M. II, též kníže ratiborský, 250, 253, 319, 390, 392, 439, 475, 476, 508, 513, 520.
— pražští měšťané: M. rychtář pražský 292; M. Hiltprandův 159; M. od Kokotů 159; M. Šturmův 108; M. Tausentmark 112, 115, 131; M. Wacinger, rychtář, 160, 172; M. od Věže 158, 159, 172, 375, 467; M. Velflovic 131.
— Cola di Rienzi, římský tribun, 519.
— v službě královė č. Alžběty 251.
— z Fuldy, lékař císaře Jindřicha VII, 197.

Milán, Mediolanum, Medyolanensis civitas, hl. m. Lombardie, 190, 267, 306, 307, 379, 397, 406, 499, 522, 524; arcibiskup — 517, 522; církev — 522; kostel sv. Ambrože v — 191, 522; měšťané — 190, 191, 193, 194, 485, 506, 538; vladař — 500, 502; území — 190; vladař, signore —: Azzo 499, 500; Barnabo 537, 544; Lucchino 499, 509.
Mileč, Milecz, hrad biskupa vratislavského ve Slezsku, 508.
Miltenberg, Miltenberch, m. bavorské při dolním toku ř. Mohanu, 508.
Mirica, v. Bor.
Míšeň, Misna, m. saské na ř. Labi, někdy hl. m. markrabství; probošt kostela — a potom biskup — Bernard, v. Bernard; biskup — 461; biskup — Albert, v. Albert; diecese — 533, 535.
— Misnensis terra, Mysna, markrabství, 5, 57, 88, 99, 167, 230, 232, 261, 265, 281, 366, 370, 463, 525, 540; markrabí — 266, 342, 349, 359, 376, 488, 520, 526; markrabí —: Jindřich III, Jasný, Fridrich I a II, v. Jindřich, Fridrich.
Míšňané, Misnenses, obyvatelé markrabství, 157—159, 168, 172, 175, 329, 372, 375, 377, 467, 468
Mnichov, Monacum, hl. m. království bavorského, 302, 323, 448, 453, 515.
Modena, Modna, Muthina, Mutyna, m. ital. v Emilii, 307, 406, 483, 485, 500, 501; hrad S. Felice, blíž — 485; oni z — 500.
Mödling, Medlich, m. v Dol. Rakousích; Jindřich z — bratr Fridricha II Bojovného, vév. rak., 342.
Mohan, Moganus, Mogonus, řeka v Němcích, 187, 226, 381.
Mohuč, Maguncia, m. německé při ústí ř. Mohanu, 227, 256, 594, 516, 517, 544, 546; církev, kostel, ecclesia — 291, 294, 322, 323, 417, 418, 494, 510, 528, 529; diecese — 241, 508; arcibiskup — kancléř v Germanii 7, 8, 57, 86, 151, 171, 172, 187, 225—227, 232, 242, 255, 361, 365, 374, 388, 437, 442, 462, 463, 471, 472, 493, 498, 513, 526, 544; arcibiskupové —: Bonifác sv. 341; Gerhard, Petr, Matěj, Balduin, Jan, Jindřich, Gerlach Nassavský, v. Gerhard, Petr atd.; kapitula — 291, 402; měšťané — 294; stolice — 403; záležitost — 294, 403.
Mojžíš, Moyses 4; hůl — 259.
Mons albus; Amon de Albo monte 211.
Mons Caroli, tvrz na vrchu blíž m. ital. Luky, 501.
Mons episcopalis, v. Hora Supí.
Mons gaudii, v Římě 202.
Mons imperialis, v. Florencie.
Montpellier, Mons Pessolani, M. Pessolanus, m. na jižním pobřeží Francie, 433, 508.
Morava, Moraua, Morauia, markrabství, země, 4, 5, 14, 22, 23, 28—30, 50, 55, 58, 88, 99, 108, 111, 177—180, 183, 185, 223, 224, 228, 244, 245, 280, 289, 308, 310, 312, 313, 318, 319, 329, 332, 335, 348, 349, 353—356, 358, 366, 370, 378—381, 389, 399, 402, 406, 408, 414, 423, 427, 439, 451, 463, 469—471, 474, 479, 484, 485, 487, 489, 498, 504, 519, 547; markrabí — 335, 410, 414, 420, 436, 438, 439, 505; markrabí —: Přemysl Ot. II, Karel IV, Jan Jindřich, v. Přemysl Ot II, Karel IV, Jan Jindřich.
Morava, hejtman — Jan z Wartenberka 471; hrady — 230; hranice — 249; kláštery — 504; města — 135, 319, 414; notář — Jindřich Šturmův 93; páni — 181, 242, 289, 352, 388, 407, 439, 496
Morava, Moraua, řeka, 223.
Moravané, obyvatelé Moravy 30, 179, 311, 378, 379.
Morilliana; Tancred hrabě z — 211.
Morimundense monasterium, Morimundum 257; opat — 214.
Mosaica, opus Maysaicum 544.
Mosella, řeka, 290.
Most, Pons, m. č., 349.
Mstidruh, Mstydruh, z Chlumu, purkrabí hradu Praž., 352.
Mühldorf, Müeldorf, Muldorf, Mulendorf, Mylndorf, m. bavorské na ř. Innu, 253, 262, 342, 392, 395, 476, 478.
Münster, m. pruské v provincii westfálské; biskup — ep. Monasteriensis, 136, 272.
Münsterberg, Monsterberk, Munsterberg, m. a knížetství v středním Slezsku; kníže — Boleslav IV 330, 487, 505.
Murro, [false] Marro; Petrus de Murrone co papež Celestin V 64, 359.
Musy 362.
Mýto Vysoké, Muta, Mutha, m. č. v Chrudimsku 111, 113, 229, 246, 248, 318, 382, 414, 471.
Mže, Misa, Mysa, řeka č., 47, 263.
Náchod, hrad a m. č. v Hradecku; Haiman z — pán č., 509.
Naonis Portus, v. Pordenone.
Napea 117.
Nassau, Nassowe, hrabství německé; hrabě z — 227; hrabě —: Adolf, král římský; Gerlach, arcibiskup mohučský, v. Adolf, Gerlach; hraběnka — 227.
Naumburg, Nemburgensis episc. 545.
Navarra, Nauarria, království na poloostrově Pyrenejském; král — 428, 490, 535.
Nazanum, hrad ital. blíž Pavie, 222.
Neapol, Neapolis civitas, m. v jižní Italii, 64, 197, 359, 379, 461.
Neapolion, sv. Adriana kardinál diakon, 214.
Nebbio, Nebiensis episc., Parcenvallus 220.
Neckar, Neccarus, Nekarus, řeka v již. Německu, 8, 231, 383, 472.
Nedušov (?), Nedussow, ves č., 405.
Němci, Němec, Alemanni, Germani, Theutonica gens, Thewtunici 16, 26, 27, 77, 82, 90, 147, 175, 177, 195, 196, 223, 228, 267, 290, 348, 370, 381, 427, 452, 473, 474, 485, 490, 513, 537.
Německá říše, Německo, Alemannia, Almania, Germania 6, 65, 66, 70, 83, 142, 143, 147, 151, 165, 170, 173, 181, 185, 187—190, 195, 226, 228, 231, 252, 262, 267, 268, 276, 286, 290, 296 až 298, 302, 306—309, 315, 321, 335, 341, 374, 376, 395, 397, 398, 405, 406, 409, 417, 460, 461, 471, 478, 479, 483, 484, 516, 518, 519, 522, 524—526, 531; král — 8, 135, 225, 226, 360, 381; králové —: Rudolf, Adolf, Albrecht, Jindřich VII, Ludvík Bavor, Fridrich Rakouský, v. Rudolf, Adolf atd.
— arcikancléř — 374; biskupství — 397; jazyk — 106, 318, 320, 413, 504; knížata — 13, 37, 56, 170, 180, 181, 188, 196, 197, 286, 358, 379, 391, 467, 511, 523, 542; končiny — 381; města — 188; orlové — 192; páni — 381; píseň — 177; vikář generalní v — 180, 379, 470, 534; vojsko — 195, 223.
Německých rytířů řád, Cruciferi de domo Theutonica 293, 334, 403, 425; v Prusích 278; dům — v Praze 262; země — 511; provincial — Lev 242; Heřman, člen — zpovědník krále č. Václava II, 40.
Nercje a Achilleia sv. kardinál Petr 508; v. i Petr.
Nero, císař římský, 153.
Neustadt, Nova civitas, m. bavorské v hor. Falci, 312, 517.
Nichus; Bettus — rytíř v Píse, 211.
Nikomedia, Nycomedia, m. v Malé Asii; p. Marie Nikomedské kardinál diakon František 215.
Ninivité, Ninivitae 540.
Nithardus 301, 302.
Noe; archa — 288, 401.
Nördlingy, Nordeling, Nordilinga, m. bavorské, 182; starší z — 154.
Norimberg, Norenberg, Nuereberch, Nuerenberg, Nurenberk, m. bavorské, 7, 66, 141, 143, 154, 170, 180, 181, 227, 231, 232, 308, 311, 313, 314, 348, 374, 376, 379, 407, 408, 448, 468, 470, 515, 517, 527, 534, 542; měšťané — 515; purkrabí — 511, 523; purkrabí — Fridrich 170, 181, 263, 376.
Novara, Nauarria, Novaria, m. italské v Piemontě, 307, 406, 499.
Nymburk, Neuenburg, Newenburga, Nowenburga, m. č., 7, 89, 128, 130, 133, 159.
Odo, opat Clugnyacenský, 341.
Odra, Odera, řeka 334, 518, 541.
Oettingen, Hoting, Oting, Ottingen, m. a hrabství ve Švábsku; hrabě z — Ludvík, v. Ludvík.
Ohře, flumen Egra, řeka č., 170, 376, 468.
Ojíř [z Friedberka] 350.
— Hogerius, pán č., 111.
Ojvín, Moywin, hrad u Žitavy; klášter mnichů Celestinů na — 534.
Olbram — kostel, Costel, m. na Moravě blíž Znojma, 310.
Oldřich, Vlricus, probošt kostela Pražského, 366.

Oldřich z Paběnic, doktor dekretů, kanovník více kostelů, scholastik kostela Praž., administrátor biskupství Praž., mnich a opat kláštera Sedleckého, 128, 300, 303, 317, 319, 323, 324, 417, 486.
— český vévoda 547.
— korutanský vévoda 10, 13, 351.
— z Leuchtenberga lantkrabí 228. 246, 248, 381.
— z Brandýsa, ve vojště korutanském 167.
— z Křivsoudova, odjinud z Říčan, purkrabí hradu Praž., 352.
— Pluh z Rabšteina, Vlricus Aratrum, hejtman království Č. 312, 408, 484
— bratr Zdislava z Průhonic, purkrabí hradu Praž., 352.
— z Rožmberka 534
— ze Slussilberga (Schlüsselb.) 181.
Olloeo; Gotfrid de — hrabě 211.
Olomúc, Olomuncz, m. na Moravě, 108, 109, 177. 178, 280, 343, 370, 378, 465, 470, 480, 497; církev, kostel, ecclesia — 109, 319, 465, 494, 528, 532; diecese — 478; biskup — 276, 352, 438, 461, 511; biskup —: Dětřich, Petr II, Konrad I, Jindřich III, Jan VII, Jan VIII, v. Dětřich, Petr atd; dům děkana — v — 370; jeptišky řádu kazatelského v 303, 404.
Ondřej sv., Andreas, apoštol, 337; den — 230. 232, 312, 337, 408, 484, 535; kostel — v Praze 317, 336, 337, 426, 490.
— pražský biskup 539, 548.
— neapolský král, bratr krále uhersk. Ludvíka Vel., 496, 509.
— uherský král. z Este, Benátčan, 5, 34. 35, 83, 364, 463.
— nejv komoří království Č. 352.
— de Caprona 211.
— Corfagnin, anzian lidu pisánského, 211.
— z Říčan, purkrabí hradu Praž., 352.
Oneš, Onsso, z Onšova, purkrabí hradu Praž., 352.
Onšov, Onssow, tvrz a ves v Čáslavsku; Oneš z — purkrabí hradu Praž., 352.
Onyáš, veliký kněz židovský, 169.
Opatovice, Opatowitz, klášter u Hradce Kr., 31.
Opava, Oppauia, m. a vévodství v horním Slezsku, 178, 240, 250, 378, 439, 470, 475; vévoda — 329, 421, 495; vévoda —: Mikuláš I a II, v. Mikuláš.
Openhaim, m. německé jižně od Mohuče, 517.
Opolsko, Oppolia, Opulia, knížetství v horním Slezsku; kníže, knížata — 54, 74, 82, 358, 361, 364, 476, 487, 545.
Origenes Veliký, spisovatel církevní, 341.
Orgio; Alexander de — 211.
Orleans, Aurelianum, m. ve Francii; Konrád z — 62.
Ortlib, měšťan v Hoře Kutné, 163.
Ortvin, Ortwinus, Sedleckého kláštera opat, 319, 334.
Oseáš, prorok židovský, 260.
Osek, Ossek. klášter v Litoměřicku; opat —: Gervicus 233; Konrad, potom opat kláštera Zbraslavského, 294, v. i Konrád.
Oslavany, Ossla, klášter řádu cisterc. na Moravě blíž Ivančic: abatyše — 185; abatyše — Gisela 184.
Osnice, Oslnice, Oslinicz, ves blíž Jílového, 404.
Ossen: Jan z — rytíř 196.
Ostašovice, Ostassouicz, ves blíž Kostelce n. Orl., 405.
Ostia, m. italské při ústí ř. Tibery; biskup — ep. Hostiensis 193, 194, 200, 201, 203, 204, 288; biskup — Mikuláš 198, 214; kardinál — 402, 481, 501; kardinál — Petr, legat papežský, 523.
Ostřihom, Strigonia, město v Uhřích arcibiskup — 545.
Ostrov, Insula, klášter benediktinský blíž Davle 46; opat — Petr 337.
— Insula. sv. Dobrotivá. klášter řádu sv. Augustina na Zbirožsku, 254
Otakar, Othakarus, Ottoearus, v. Přemysl Otakar.
Otto, klosterneuburský probošt, 341.
— Zbraslavského kláštera opat druhý 4, 79, 233, 294.
— Zbraslav., dříve Sedleckého kláštera mnich, 51.
— Zbraslav. kláštera succentor 283.
— bavorský vévoda, uherský král, 107, 266, 274, 308, 313. 317, 323, 370, 406, 408, 417, 484.
— braniborský markrabí Ot. III 15. 53, 54, 354; Ot. V 74, 85, 89, 358, 361; Ot. VI 85; Lenivý, syn císaře Ludvíka bavorského, 492, 504, 519, 534, 544, 546, 547.
— rakouský vévoda, syn krále něm. Albrechta I, 263, 274, 289, 290, 302, 308, 310, 311, 313, 31?, 317, 328—331, 333, 395, 402, 406—409, 420, 424, 479, 481, 486, 489, 490, 498, 504.
— z Donína 246.
— Wigolais, Phigoles. měšťan pražský, 136.
— posel pana Viléma Zajíce 136.
Paběnice, Babyanicz Pabyenycz, tvrz č. v Čáslavsku; Oldřich z — v. Oldřich.
Pád, řeka v Italii, 502.
Padua, Padwa, město ital. v Benátsku, 194, 500, 506, 507; učení — 528, 529.
Palceřík, Palczierzik [Anežka], milenka krále č. Přemysla Otakara II; syn její Mikuláš, vévoda opavský, 351.
Pancéř, Panczer; Jan příjmím — rytíř č., 525.
Pankrác sv. 337.
Pardubice, Pardubicz, Pordubicz, hrad a m. č, Arnošt z — odjinud z Hostýně, otec arcibiskupa pražského Arnošta 492, 493, 528; v. i Arnošt.
Paříž, Parisius, Parysius, hl. m. Francie, 55, 206, 214, 244, 259—261, 264, 266, 271, 279, 312, 314, 315, 321, 329, 341, 342, 380, 394, 396, 397, 399, 407, 409, 417, 421, 433, 443, 449, 498, 513: biskup — 545; učení — 517
Parkstein, Parthsteyn, hrad bavorský ve Francích, 331.
Parma, m ital. v Emilii 208, 307, 406, 483, 499—503; diecese — 502, 503; de Rossi, měšťané v 500.
Partenvallus, Parcenvallus, biskup nebbienský, 220.
Pasov, Patavia, Pathauia, m. bavorské na ř. Dunaji, 314, 333, 424, 489; biskup 426, 535; biskup — Reymarus 342
Pátek Veliký, Parasceue 183, 353, 499, 545.
Pavel sv., Paulus, apoštol, 128, 204, 219, 260, 269, 397, 445, 446, 507; den — 449, 450, 516, 531; Jana Buriana a — sv. den 257, 427; sv. Petra a — den, v. Petr; kostel sv. Petra a — v Římě 326, 419, 446, v. i Petr sv.
— z Kladna, prebendář u svat. Víta v Praze, 386.
— Paulus quondam Sere Ranuctini de Monte imperiali, cís. notář, 211
Pavia, Papia, m. ital. v Lombardsku, 222, 307, 406, 483, 499, 500, 502, 524; hrad v — 502; klášter sv. Augustina v — 499, 524; kostel v — 499; měšťané — Papienses 500; Qualderins a Nicolaus Barrochinus z — bratři řádu Menších bratří 220
Pebenberg, v. Bamberg.
Pecz, Pece (?), ves č. blíž Křivoklátu, 174.
Pelhřim, Peregrinus, biskup praž., 548.
— Peregrinus Pusso, měšťan pražský, 113, 115
Pelhřimov, Pilgrems, m. č. v Táborsku, 536.
Pellarius; Quido, syn rytíř v Pise 211.
Penede, hrad biskupa tridentského nad jezerem Gardským, 509.
Pergamum, v. Bergamo.
Persie, Persis 449.
Perštejniee, Pirchinstein, tvrz, nyní ves blíž Hory Kutné, 163.
Pessolani, Mons — v. Montpellier.
Pešek, Pesco z Janovic, pán č., 523
Petr sv, Petrus, apoštol, 147, 200, 202, 204, 215, 219, 238, 260, 269, 288, 397, 402, 445, 446, 481; den — 351, 401, 451, 480, 516; den sv. — a Pavla 133, 195, 379, 394, 427, 470, 477, 490; denár, haléř — 256 315, 393, 410, 476; klášter — v Římě 195; kostel sv. — a Pavla, basilica v Římě 200, 287, 289, 326, 379, 402, 419, 446, 480, 481, 522, 523, 539; kanovníci kostela — 201, 402, 481; hřbitov blíže kostela — 454; lodička — 267, 286, 288, 397, 401; nástupce — 66; oltář — v kostele s. Mariae in Turribus v Římě 201, 203; stolec — 535; země — 201.
— basilejský biskup 74, 78, 361, 363.
— Bellifortis kardinál, co papež Řehoř XI, 542.
— Columpniacensis kardinál diakon, 215.

*

Petr z Corbary, z rodu Colonna v Římě, bratr řádu Menších bratří, co protipapež Mikuláš V, 215, 288, 297, 307, 401, 402, 406, 481, 483.
— hnězdenský arcibiskup [správně Jakub II] 82, 364, 462
— Lombard, skladatel dekretalií 342.
— magdeburský arcibiskup 493.
— mohučský arcibiskup, dříve probošt trevirský, vyšehradský, bingenský a biskup basilejský, rodem z Treviru, hejtman království Českého 125, 126, 136, 150, 151, 170, 171, 176, 177, 181, 182, 186, 214, 225, 226, 230—232, 240, 241, 255, 291, 372-374, 376—383, 387, 393, 468, 469, 471, 473, 476.
— de Murrone, co papež Celestin V 64, 359.
— olomucký biskup II, dříve probošt pražský, vyšehradský a kancléř kr. Č., 93, 116, 233, 383, 472.
— ostienský kardinál, legat papežský 523.
— Ostrovského kláštera opat 337.
— Petr de Rosiers, opat fécampský, biskup auxerreský, arcibiskup senský, potom rouenský, kardinál sv. Nerea a Achillea, co papež Kliment VI, 435, 492, 498, 508.
— Zbraslavského kláštera opat třetí, rodem z Žitavy 3, 8, 62, 116, 136, 141, 143, 146, 233, 273, 291, 294, 309, 310, 314, 317, 322, 324, 325, 336, 337, 417.
— de Andoria 221.
— de Magistris, soudce v m. Luce, 286.
— z Michalovic, pán č., 537.
— z Rožmberka, pán č., 229, 230, 242, 244—248, 253, 371, 382, 387—390, 392, 471, 473, 474, 476, 508, 534; synové — 521; synové —: Petr, Jošt, Oldřich a Jan 534.
— Vajani, soudce v m. Luce 286.
— ze Žampachu, ve vojště korutanském 167.
— 224.
Petragoricensis cantor; Hugo Geraldi — kaplan papeže Klimenta V, 199.
Petřín, mons Petrinus, vrch nad Menším m. Pražským, 75, 350, 362, 462, 482, 527; klášter kartouzský p. Marie pod — 491, 503.
Petrina, choť mistra Agrista v m. Janově, 221.
Phebus 64.
Phigoles, v. Wigolais.
Piacenza, Placencia, m. ital. v Emilii, 307, 406; br. Ranaldinus v — 222.
Piest, Pyest, Pistense castrum, hrad v Litvě, 495, 511.
Pietra santa, Petra sancta, m. ital. sz od Luky, 524
Pii, de' de Piis, šlechtický rod v Modeně, 500; Manfredo de' — 501.
Pirchner; Berthold Pirchnerův, měšťan v Hoře Kutné, 163.
Pirchnerovci, Pirchneri v Hoře Kutné 158.
Pisa, Pysa, Pysana civitas, m. ital. v Toskánsku, 190, 195, 205, 211, 343, 449, 470, 522, 523; kostel větší v — 197, 470; anziani lidu — 211; měšťané — Pysani 190, 194, 195, 197, 209, 379, 524; měšťan — František de Gambacurta 523; rytíři v — 211; špitál Raneria hraběte de Donoratico z — 211; Leopardus Frenecti z — cís. notář 211.
Písek, Pyeska m. č., 329
Pistense castrum, Pyest, hrad v zemi Litvanů, 495, 511.
Pistoja, Pistorium, m. ital. v Toskáně; Šimon Filipův v — 211, 500, 501.
Plasy, Plaz. klášter cisterc. v Plzeňsku; opat — ab. Placensis 7, 142, 174; opat — Jan 136; sluha z — Vilém 143.
Plichta, Plychta z Žirotína, pán č., 263, 395, 478.
Pluh, Aratrum, v. Oldřich Pluh.
Pluto, bůh, 162.
Plzeň, Pilsna, m. č., 111; kraj — 246.
Pněvice, Pnewicz, Pnyewycz, ves č. v Čáslavsku, 426, 490.
Počaply, Poczapel, ves u Berouna, 350.
Poděbrady, Podebrad, m. č., 219.
Podivín, Podywen, komorník sv. Václava 536.
Podskalští, Podskalenses, v Praze 434.
Poláci [chybně] Germani, Poloni, národ — 61, 81, 85, 104, 243, 280, 330, 352, 473.
Polička, Policzka, m. č. v Chrudimsku, 113, 229, 382, 471.
Polliaco; Jan de — mistr, doktor theologie, 270.
Polná, Polna, hrad a m. č. v Čáslavsku; Vikard z — a choť jeho Alžběta 103.
Polsko, království, země, Polonia 6, 60, 81, 84, 86, 88, 93, 232, 256, 285, 317, 331, 342, 348, 364—366, 400, 411, 421, 422, 429, 430, 432, 439, 460—465, 481, 490, 505, 512, 518, 525, 540.
— král — 5, 59, 60, 86, 109, 240, 255, 285, 412, 422, 430, 431, 439, 484, 487 489, 495, 496, 505, 511, 512, 540; Přemysl, Václav II a III, Vladislav Lokietek, Jan Luc., Kazimír Veliký, v. Přemysl, Václav atd
— královna —: Alžběta Hradecká; Alžběta, choť Jana Luc., v. Alžběta.
— vévoda — Jindřich I, kníže javorské 388; v. i Jindřich.
— inkvisitor kacířů v — 432; knížata — 82, 124, 300, 364, 400, 403, 460, 462, 481; knížetství — 289; koruna — 60, 82, 84, 256, 364, 365, 393; města — 319, 414; páni — 60, 460, 462; poslové — 81; vojsko — 230; žezlo — 85.
Pomořany, Pomerania, země při moři Baltickém, 82, 99, 310, 364, 370.
Pontiniacum, klášter řádu cist.; opat — 214.
Ponzoni, dei — de Pinzonibus, šlechtický rod v Cremoně, 500.
Poplin; Ebruš syn — Ebiruslinus fil Poplini, měšťan praž., 136; dům — 159.
Pordenone, Portus Naonis, m. ital. v Benátsku, 10, 351, 353; pán — Přemysl Ot. II 11.
Porchetus, Portheeus; br. — arcibiskup Janovský, 219—222.
Poříčí, Porziecz, část Nového m. Pražského, 516.
Porto, Portuensis episc. 201, 203; kardinál — 437, 493.
Portugaly, Portugalia; král — 217.
Postoloprty, Porta [apostolorum], m. a klášter v Žatecku; opat — 385.
Poustevníci, Heremitae, v Augustin sv.
Poznaň, Posnania, m. na ř. Vartě, 310.
Poznaňsko, Basna, Bosna Posnania, vévodství, 99, 364, 370.
Praha, Pragense castrum, Pražský hrad 7, 32, 42, 47, 79, 131, 133, 172, 174, 177, 229, 233, 252, 318, 319, 331, 334, 350, 351, 354, 356, 372, 377, 382, 392, 413, 414, 438, 451, 454, 468, 469, 471, 476, 485, 504, 540—543, 545, 546. — Kostel sv. Víta [Václava a Vojtěcha] na — kostel Pražský 49, 52, 67, 74, 86, 111, 123, 176, 231, 250, 260, 319, 343, 344, 348, 353, 357, 361, 365, 366, 368, 371, 378, 382—386, 390, 400, 411, 412, 415, 416, 417, 425, 435—439, 445, 448, 451—456, 461—464, 466, 472, 473, 482, 486, 488, 492—495, 497, 511, 515—517, 519, 521, 522, 524, 527—529, 531—533, 536—542, 544—548; — hrob v — Otakara II 79, 364; sv. Václava, v. Václav sv.; sv. Víta 548; sv. Vojtěcha 332, 423, 436, 482, 488; — chor nový v. — 547; — kaple v — 532: sv. Antonína 547; sv. Doroty 547; Jana evangl. 536; sv. Silvestra 548; sv. Šimona a Judy 540, 547; sv. Trojice, císařská 538, 547, 548; sv. Václava, v. Václav sv.; — krypta sv. Gaudencia v — 548; — kronika — 459, 497; — oltář v —: sv. kříže 539; p. Marie 352, 533; sv. Marty 482; sv. Materna 486; sv. Mikuláše 456; sv. Silvestra 422—424, 482, 492; sv. Víta 74, 86, 176, 361, 378, 533; — patroni — 482, 511, 537, 544; — sakristie — 515, 530, 534.
— biskupství, diecese Praž. 269, 270, 275, 276, 334, 384, 413, 482, 518, 520, 522, 533, 548; biskup, arcibiskup — 112, 241, 295, 296, 334, 352, 366, 368, 412, 423, 436, 437, 438, 442, 444, 448, 473, 493—495, 510, 512, 518, 529, 532—534, 544, 545, 548; biskupové —: Vojtěch sv., Šebíř, Jaromír, Kosmas, Menhart, Jan I, Daniel I, Fridrich, Valentin, Jindřich Břetislav, Ondřej, Pelhřim, Jan II, Bernart, Mikuláš, Jan III, Tobiáš, Řehoř, Jan IV, Arnošt, Jan Očko, v. Šebíř, Jaromír atd.
— kapitula kostela — kanovníci praž. 52, 99, 267, 397, 436, 437, 455, 461, 492, 512, 515, 532, 534, 537, 547, 548; arcijáhen 385; děkan 438, 532, 534; děkani: Řehoř, Arnošt, v. Řehoř, Arnošt; probošti: Petr, potom biskup olomúc., Oldřich, Jindřich, Berka z Dubé, v. Petr, Oldřich, Jindřich; scholastik Oldřich z Paběnic, v. Oldřich; kanovníci: Valter 64; Jan 261.

Duchovní — 548; kazatel — František 417; mansionáři 493, 510; metropolitan 493; ministr — Martin 527; oficial — 534; oltářníci 531; prebendy kanovnické 482.

Praha, kapitola při kapli Všech Svatých na hradě — 412, 436, 492, 504, 541; probošt — Jan Očko z Vlašimi, v. Jan.

— klášter sv. Jiří na hradě Pr., v. Jiří sv.; purkrabí — 352.

— Pragensis civitas, město Pražské 5, 7, 26, 32, 37, 39, 43—45, 47, 50, 54, 62, 63, 74, 76, 85—87, 98, 99, 106, 108—114, 116, 123, 124, 127, 128, 130—133, 135, 136, 138, 141, 156—160, 167, 168, 170—179, 181, 223, 224, 227, 230—233, 240, 241, 243, 245, 246, 248, 249—255, 257, 260, 262—265, 273, 275, 284, 285, 287—290, 291, 293, 295, 306—309, 312, 314, 317—320, 329, 331—335, 342, 343, 344, 348, 349, 357, 362, 365, 370—373, 375—380, 382, 384, 387—389, 391—396, 398, 400—403, 405, 407, 410, 412—415, 421—427, 431, 433—435, 444, 447, 451, 453, 455, 456—459, 460—463, 466—471, 473, 474, 476—478, 481, 482, 484—491, 495, 498, 503, 509, 511, 514—516, 518—520, 524, 527, 531, 533—535, 537, 539—544, 546—548. — Brána —: u sv. Františka 172; u domu Mikuláše od Věže 159, 172; u sv. Martina 230; blíž Dlouhé třídy 377 — Duchovenstvo 47, 269, 280, 288, 291, 331, 403, 410, 413, 422, 427, 437. — Dům německých rytířů v — 262 — Groše — 80, 180, 255, 316, 462. — Hradby — 132. — Hřivna — 334. — Klášterv v —: sv. Ambrože na N. m. Praž. 521; sv. Benedikta na Slovanech 516, 545; Karmelitánů blíž sv. Havla 448, 515; sv Kateřiny 501, 524, 535; p. Marie, Kartusiánů pod Petřínem (na nynějším Smíchově) 432, 491, 492, 503; „ad misericordiam Domini“ žen. klášter sv. Benedikta 478. — Kostely v —: 47; sv. Františka s klášterem sv. Kláry, v. František sv.; sv. Jakuba s klášterem Menších bratří 112, 177, 378, 469, 534, 548; sv. Jiljí 535, 543; sv. Karla 455; sv. Klimenta s klášterem řádu kazatelského 87, 98, 131, 242, 344, 365, 432, 492, 526; p. Marie na Louži 320; p Marie v Týně 171, 172, 376, 540; sv. Mikuláše na drůbežném trhu 320, 353, 527, 535; sv. Ondřeje 317, 336, 337, 426, 490; sv. Tomáše s klášterem řádu sv. Augustina 26; sv. Valentina 230. — Kronika — 345, 347, 349, 387, 408, 410, 411, 413, 417, 423, 435, 467, 497, 512. — Kupci 141, 423. — Lid — 401, 410. — Měšťané — Pragenses cives 7, 15, 45, 110, 115, 116, 127, 131, 141, 157 až 159, 171, 252, 253, 272, 290, 310, 357, 371—373, 392, 402, 407, 431, 434, 437, 448, 476, 527; Reichard 39; Volfram, v. Volfram; Mikuláš Tausentmark 112; Wolflin rychtář 135; Konrad Kornpuhel, Otto Wigolais, Ebrnš Poplinův, Ebrlin od Kamene 156; Mikuláš od Věže 158, 159; Fridrich, Jan a Mikuláš od Kokotů, Mikuláš Hiltprandův, Menhart Rokycanský, Ebrnš Poplinův 159; Jindřich od Kamene 174; Fridrich od Kokotů 196, 242; Ebrlin od Kamene 196; Mikuláš, rychtář, 292. — Míra — 316. — Most 132, 353, 412, 433, 434, 468, 492, 526, 535. — Obora u — 252. Podskalští 434. — Špitál praž. 92, 98, 158, 160, 172, 369, 375, 468. — Trh, náměstí — 76, 168, 257, 353, 362, 375, 393, 448, 515. — Týn. Laeta curia 547. — Učení obecné, studium generale — 6, 62, 359, 444, 452, 517, 541; kolej studentů — 541; mistři koleje studentů — 541. — Váha praž. 76. — Věž konec mosta Praž. 131, 132. — Vojsko — 290. — Ženy pr. 540. — Židů synagoga — 332, 423, 488; žid. ulice 230.

— Staré město Pražské, Maior civitas 174, 253, 331, 392, 536, 541; dům královéAlžběty na — 318.

— Menší m. Praž., Minor civitas, Malá strana 174, 253, 352, 392, 404, 434, 536, 540; dvůr biskupský v — 465, 536; kaple ve dvoře — 541; dům Jana, probošta vyšehradského, na Újezdě před M. m. Praž.; v něm klášter panenský 303.

— Nové m. Praž., Nova civitas 412, 516, 519, 535, 536, 539.

Přeclav, Przeczlaus, biskup vratislavský 493.

Predicatores, viz Dominikáni, Žebraví mniši.

Premonstratský řád, Albi, Praemonstratensis ordo 119, 135, 160, 278; mniši — 70; opat — 74, 361, 511; opat — Vipertus 341.

Přemysl, Primisl, oráč, český kníže 312, 408, 465.

— Otakar I, český král, 292, 547; Př. Ot. II, markrabí moravský, vévoda rakouský, štýrský, korutanský a krajinský, pán marky vindické, Chebu, Pordenone 4, 8—15, 22, 31, 33, 34, 46, 49, 67, 79, 103, 234, 239, 250, 260, 342, 348—354, 368, 394, 459—461, 472, 475, 477, 512, 547; hrob — v kostele Pražském 79, 364.

— českého krále Václava II syn 30, 31, 344, 356.

— českého krále Jana Luc. syn 250, 255, 306, 390, 393, 405, 475, 476, 498.

— Przimisel, polský král, kníže kališťský 5, 60, 85, 461, 475, 479, 505.

Přemyslav II, Bribko, hlohovský kníže 310

Přibislav, Przibislaus, bratr řádu Menších bratří, biskup Sardonský 336, 337, 385.

Přibislava, Przibislawa, sestra Václava sv., 536.

Příbram, Pybranum, m. č.; hrad a špitál v — 530.

Přímda, Frimberch, hrad a m. č. v Plzeňsku, 246.

Primiero, Primeginum, Primense castrum, hrad a m. v jv. Tyrolích 506.

Priska, Prisca, sv.; kardinál sv. — Jakub, dříve opat cisterc., potom co papež Benedikt XII 326, 419, 486.

Prisirenský biskup, Prisirensis episc., Heřman 231.

Processa a Martiniana sv den 300, 384, 403, 482.

Prokop sv. 473, 479; den — 344, 477, 528, 538; hrob — 477; klášter — 479; kronika — 473, 474.

— syn Jana Jindřicha, markrabí moravského 520, 547.

Pronenský biskup, Pronensis ep., Walther 219.

Protha a Iacincta sv. den 166, 233, 294.

Průhonice, Prohonicz, ves a statek jv. od Prahy; Zdislav z — a Oldřich bratr jeho, purkrabí hradu Praž. 352.

Prusy, Prussia, Pruszia, země při moři Baltickém, 41, 70, 278, 290, 293, 317, 334, 342, 402, 403, 411, 425, 481, 489, 495, 505, 511; němečtí rytíři v — 278.

Pulkava, Pulka, m. v D. Rakousích, 426.

Pustiměř, Pustymir, m na Moravě; klášter jeptišek řádu sv. Benedikta v — 478.

Puš, Pusso; Pelhřim — měšťan pražský 113, 115

Půta, Potho, z Dubé, pán č., otec Hynáčka 233, 243, 246.

— Poto: pět bratří, synů — majitelé vsi Vetlé 386.

Quido, hrabě flanderský 200.

— Pellarii, rytíř v Pise 211.

— de la Turre 193.

Quigerio; Dominicus de — 211.

Qwillus de Taurino, převor u sv. Sixta v Janově 221.

Raciochus; Vannus — anzian lidu pisánského 211.

Račice, Reciez, Recycz, tvrz na Moravě u Výškova, 179, 180.

Radějovice, Radieyouicz, ves u Jílového, 405

Radenín, Redenyn, tvrz v Táborsku; Jindřich z — 314

Radešov, Radensfurth, m. v někdějším Loketsku 170.

Radotín, Radotin, ves u Zbraslavě, 47.

Rafael Raphael s 202.

Rachel, dcera Labanova, 528.

Rachnov; Arnold z — pán moravský, 487.

Raimund, Reimundus, [správně Diether], arcibiskup trevirský, 186.

— Reymundus, Reymundus, z Lichtenburka, pán č., 116, 246.

— Raimundus Villim, vnuk papeže Klimenta V, 215.

Rajhrad, Regera, Reygrad. klášter na Moravě, 29, 178

Rakousy, Austria, markrabství, vévodství 4, 10, 12—14, 18, 49, 55—59, 110, 113, 227, 232, 254, 263, 287, 289, 290, 302, 311, 317, 329, 331—

333, 335, 342, 353, 354, 358, 372, 387, 395, 402, 411, 422, 424, 450, 461, 472, 478, 481, 489, 490, 506, 507, 516, 525, 539, 540.
Rakousy, vévoda, vévodové 5, 88, 225, 231, 264, 310, 313, 315, 328—334, 348, 358, 359, 366, 383, 395, 396, 401, 407, 411, 420—425, 456, 463, 466, 478, 484, 487—489, 491, 499, 504, 505, 507, 509, 527; markrabí, vévodové —: Leopold III Svatý; Leopold VI Slavný; Fridrich II Bojovný; Přemysl Otakar II; Albrecht I král; Rudolf, syn krále Rudolfa I; Rudolf, syn Albrechta I; Fridrich, král; Jindřich; Leopold II; Albrecht II; Otto; Albrecht III, viz Leopold, Fridrich atd. — Vévodkyně — 540; vévodkyně — Anežka, sestra krále č. Václava II, v. Anežka.
— hrady a města — 488; páni — 10, 289, 311, 352, 461; vína — 539.
Rakušané, Australes 14, 58, 241, 245, 262, 263, 289, 311—313, 333, 352, 387, 395, 402, 407, 408, 485, 504.
Ranaldin z Piacenzy, bratr řádu Menších bratří, 222.
Ranerius de Donoratico, hrabě, 211.
— Jannis de Donoratico, hrabě, 211.
Ranuctinus; Paulus quondam Sere Ranuctini de Monte imperiali, cís. notář, 211.
Rapota de Borczonicz, [z Borovnice?] purkrabí hradu Praž., 352.
Raspo, hofmistr hraběte tyrolského, 508.
Ratiboř, m. a knížetství v hor. Slezsku; kníže — 54, 250, 358; kníže — Mikuláš II, vévoda opavský 513; v. i Mikuláš II.
Rauhenštein, Ruenstein, hrad; pán z — 289.
Ravenna, m. ital. v Emilii, 450.
Řecko, Graecia 70, 513; hvězdáři — 295; jazyk — 70.
Řečice červená, biskupova, Reczicz, m. v Táborsku; rybníky kolem — 530.
Reggio, Regium, m. ital. v Emilii, 208. 307, 406, 483, 499—501.
Řehoř, Gregorius, papež, sv. 3, 324, 341, 418, 445; den — 273, 315, 398.
— papež X 271, 397; Ř. XI 542.
— [z Valdeka] pražský biskup, mistr svob. umění, dříve děkan kostela Praž., 74, 78, 361, 363, 368, 461, 464, 548.
— z Dražic, pán č., otec Jana IV, biskupa praž. 351—354, 366, 368, 464.
Reichard, měšťan pražský, 39.
Rainhard z Florencie 80.
— Reinhardus, mnich Sedleckého kláštera, 162.
Rejčka, Reyczka, viz Alžběta.
Řek, Řekové, Graeci 174, 267, 554; králové — 234.
Remeš, Reims, m. v sv. Francii; biskup — Remensis episc. 255, 393.
Remigia sv. den 153, 314.
Rense, Reuis, m. něm. při ř. Rýnu, 513.
Retz, Recz; hrabě z — 329, 421.
Reymarus, biskup pasovský 342.
Řezno, Ratispona, m. bavorské, 254, 308, 329, 332, 352, 392, 393, 406, 421, 448, 484, 515; diecese — 533; biskup —: sv. Emmeram 529; Mikuláš 181.
Ribaldini; Vann — anzián lidu pisánského 211.
Říčany, Riczanum, m. č.; Ondřej z — purkrabí hradu Praž. 352.
Rieti, Reatyna civitas, m. ital. sv. od Říma, 539.
Richard I Lví srdce, král anglický, 342.
Řím, Roma, hl. m. Italie, 8, 57, 59, 66, 151, 192, 194, 195, 199, 201, 204, 207—209, 214, 276, 286—288, 341—343, 354, 374, 379, 380, 394, 399, 401, 402, 427, 445, 446, 453, 454, 470, 480, 503, 519, 520, 522, 530, 535, 538, 539, 542
— církev — 61, 125, 200, 201, 203, 204, 206, 207, 215, 218, 258, 268, 286, 291, 296, 298, 299, 327, 328, 337, 361, 420, 444, 479, 480, 494, 499, 512, 515, 537, 538, 540, 542, 545; sbor církve — 494.
— kurie — 72, 201, 240, 248, 257, 265, 275, 276, 286, 297, 300, 317, 319, 320, 324, 325, 328, 334, 349, 384, 385, 390, 415, 418, 420, 429, 437, 442, 473, 475, 477, 479, 482, 485, 493—495, 508, 510, 514, 531, 532.
— papež — 61, 202, 203—205, 269, 270, 299, 326, 419, 472, 508, 542; stolec — 233, 307.
— císařství, říše, imperium, regnum — 13, 137, 138, 204, 207, 208, 225, 226, 267, 268, 298, 316, 365, 447, 497, 498, 503, 528, 533; koruna — 127; volenci — 461.
— císař, král, královna — 4, 5, 13—15, 26, 35, 36, 38, 42, 43, 56—58, 88—90, 112, 113, 124, 125, 128, 134—138, 141, 142, 144, 147, 150—153, 156, 157, 160, 170, 180, 187, 189, 190, 193, 199, 200, 202—205, 212, 225, 226, 231, 234, 240, 241, 245, 253, 257, 260, 267—269, 274, 296, 302, 344, 348, 352, 356, 357, 359, 365, 369, 371—376, 379, 381, 384, 387, 392, 393, 395, 397, 398, 400, 412, 414, 442, 443, 445, 447, 452, 453, 460, 461, 463, 466—468, 470—472, 474, 477—481, 494, 508, 512—516, 519, 539; císařové, králové —: Fridrich I a II, Rudolf, Adolf, Albrecht, Jindřich VII, Ludvík Bavor, Fridrich rakouský, Karel IV, Günther, v. Fridrich, Rudolf atd.; císařovna —: Alžběta, Marketa, v. Alžběta, Marketa.
— Brána colinská v — 200; duchovenstvo — 523; kanovníci — 481; kardinálové — 215, 216; kostel —: sv. Jana na Lateraně, s. Mariae in Ara coeli, s. Mariae rotundae, sv. Petra a Pavla, v. Jan, Maria, Petr; majestat — 58; poslové — 401; prokonsulové — 59; provincial — Menších bratří 297; senator — Gentilis 59, 359; senatoři 445; soudcové — 201; syndikové — 445; tribun — Cola di Rienzo 452.
Říman, Římané, cives Romani 5, 59, 60, 90, 194, 201, 202, 244, 286—288, 306, 359, 379, 389, 401, 406, 445, 446, 454, 470, 522; měšťané: Petrus Vajani, Petrus de Magistris, Gocius Gentilis 286; rod — Colonna, v. Colonna.
Rindfleisch, Rintfleisch, řezník rodem z Frank, 66.
Risenburk, Risinburg, hrad č. v Hradecku, 281.
Robert, Robertus, zvolený biskup salernský, 199.
— Dobrotivý, neapolský [apulský, sicilský] král, 8, 194, 197, 205—210, 379, 470, 500, 509.
Roboam, syn Šalomouna, krále žid., 106.
Rogacian sv.; Donaciana a — sv. den 330.
Rokycanský; Menhart — Menlinus Roczaneri, měšťan pražský, 159.
Rokycany, Rokiczanum, m. č. v Plzeňsku; klášter v — 530; rybníky kolem — 530.
Roland z Cremony, bratr řádu Menších br., 219, 220, 222.
Romania, Marketa de — usedlá v Janově, 220.
Romanus, biskup Krcký, 342.
Rossi, de Rubeis, mocný rod v městě Parmě, 500; Marsiglio de — 501.
Rostagnus, převor kostela sv. Antonína v Janově, 221.
Rotenberg, Rotenberch, m. v Bavořích, 517.
Rottenburg, Rotenburg, m bavorské v střed. Francích, 66; Jindřich z — 135.
Rottweil, Rotil, m. bavorské, 66.
Roudnice, Rudnycz, m. č. 376, 385, 386, 519, 530, 531, 536; kaple p. Marie ve velké věži na hradě v — 544; klášter a kostel sv. Trojice a p. Marie v — kanovníků řádu sv. Augustina 385, 436, 482, 490; most přes ř. Labe v — 385, 434, 482; špitál chudých konec mostu v — 386, 482.
Rouen, m. ve Francii; arcibiskup — archiep. Rothomagensis Petr, v. Petr de Rosiers.
Rožmberk, Rosinberk, hrad a m. č. v Budějovicku; Jindřich z — 93; Petr z — v. Petr; synové Petra z —: Petr, Jošt, Oldřich a Jan 534.
Rožmitál, Rosenthal, m. č. v Prachensku; polovice baronství v — 530.
Rudolf, Rudolphus, z Habsburku, římský král 5, 13—15, 25, 27, 33, 35, 42, 43, 45, 55, 56, 67, 75, 234, 239, 342, 343, 353—356, 358, 460, 461, 547.
— bavorský vévoda, palatin rýnský, bratr císaře Ludvíka 137, 170, 172, 226, 227, 376, 381, 471, 516.
— rakouský a švábský vévoda, syn krále Rudolfa 5, 13, 42, 43, 67, 113, 344, 357, 461, 548.
— rakouský vévoda, král český, příjmím Kaše, syn krále římského Albrechta I 6, 109—113, 122, 123, 239, 302, 343, 348, 369, 371, 405, 461, 465, 466, 471, 486, 547.
— rakouský vévoda IV 492, 504, 521, 527, 534.

Rudolf, saský vévoda, 513.
— v Walderbachu, mnich kláštera Zbraslavského 283.
— ze Zbraslavic, purkrabí hradu Praž. 352.
Rufus sv., mučedník: den — 84, 301, 403, 443, 481, 514.
Ruchovany, Ruchwan; kostel v — kláštera Zbraslav. 274, 286, 293.
Rupert sv., Ropertus, opat cisterc. 341.
— syn Adolfa nassavského, krále římského, 58, 359.
Rusini, Rutheni 45, 60, 430, 490.
Rusko, Russia 70.
Ruthard, Ruthardus, měšťan v Hoře Kutné 115; syn — Albert 115; synové — 157; rod — Ruthardovci 115, 158.
Rýn, Rhenus, řeka v Němcích, 88, 153, 170, 181, 182, 231, 232, 241, 243, 273, 306, 313, 376, 382, 398, 405, 408, 427, 451, 467, 480, 510, 511, 514, 517; hrabata a knížata — 153, 154, 227, 374; končiny a krajiny — 129, 133, 229, 242, 246, 257, 264, 272, 279, 284, 285, 331, 394, 397, 399, 400, 422, 479, 483, 541, 546; lid — Renenses, Rynenses 243, 246, 247, 390, 475, 480, 488; města — 535; ostrov — 513; palatin — 474, 498, 513, 517, 521, 526; palatin — Rudolf, v. Rudolf; páni — 241, 250, 388; rytíři — 152, 489.

Saarbrücken, m. něm. na ř. Saaře; hrabě ze — de Saraponte, Jan 200.
Sába, královna, 71.
Sabaoth, bůh, 77, 164, 326, 419, 430.
Sabinský biskup, ep. Sabinensis, 193, 194, 200, 203; biskup — Armandus, Arnaldus 198.
Sacan, m. v Asii, 295.
Sadok, Sadoch, nejv. kněz žid., 260.
Sadoronský, Sardonský biskup, Satoranensis epis., Přibyslav z řádu Menších br. 336, 385.
Sadská, Saczka, m. č. v Bydžovsku; klášter v — 530; probošt v — Saccensis, Jan 368.
Salcburg, Salczburg, hlavní m. Salcb., 509; arcibiskup — 351; arcibiskupové —: Filip, již patriarcha aquilejský, 10; Konrád 341; diecese — 262, 395, 478; kanovníci řádoví v — 342.
Salerno, pobřežní m. v již. Italii; zvolený biskup — Salernitanus electus, Robert 199.
Salm; dcera hraběte ze — 290.
Saltana; Gilibertus de — mistr cís. hospody 211.
Samson, Sampson 99, 120, 262.
Samuel, nejv. kněz žid., 329.
Sancerre, Cesarii sacri comes, hrabě ze — pán francouzský, 502.
Sandoměř, Sandomeria, Zandomeria, m. polské při ř. Visle, 99; kníže — Loketko, v. Vladislav Lokietek.
Saraceni, gens Sarracena 45, 257, 258, 260, 295, 354, 357, 394, 449, 450, 460, 477.
Sarapons, v. Saarbrücken.
Sas, Sasové, Saxo, Saxones 15, 16, 20, 256, 302, 354, 355.
Saská země, Sasy, Saxonia 4, 15, 16, 20, 85, 232, 240, 254, 354, 383, 393, 518, 536; vévoda — 442, 471, 498, 526, vévoda —: Jan 296, 381; Rudolf 513; Václav 545; dům vévody — v Menším m. Praž. 535; kaple sv. Doroty v kostele Praž. zvaná kaplí vévody — 547.
Satanáš, Sathanas 121.
Saturn, Saturnus, hvězda, 295, 427, 433, 440, 441, 449.
Saturnin sv.; opat [kláštera] — 248.
Saul, král žid., 512.
Savojsko, Sabaudia, Savoya 499, 502; hrabě — 302, 405, 503; hrabě — Amadeus V 200; z rodu hrabat — Ludvík 500.
Scala; Mastino della — vládař veronský 505—507, 509.
Scyla, Cilla 454.
Sedlec, Czedlicz, Scedelicz, Zcedelicz, klášter řádu cisterc. blíž Hory Kutné, 4, 7, 15, 18, 37, 50, 52, 90, 115, 128, 160—165, 256, 266, 294, 319, 324, 372; hřbitov — 51, 248; kapitula, konvent — 50, 319; kostel — 334; opat — 5, 7, 37, 50, 55, 139, 142, 174, 194, 196, 241, 302; opati —: Heidenrich, Fridrich Sas, Oldřich z Paběnic, Ortvin, Mikuláš, v. Heidenrich, Fridrich atd.; převor — Konrád, v. Konrád; visitator — Dětřich, opat waldsaský, v. Dětřich; bratři — dva Heřmanové, v. Heřman.
Sedmi bratří den 253.
Seeberk, v. Žeberk.
Seneca, filosof, 72.
Senis, Senys, v. Siena.
Senj, Sen, m. na pobřeží moře Adriatského, 506.
Senneren (Senareh?); Jodab, náčelník z Abdonu a — 259.
Sens, m. francouzské již. od Paříže; arcibiskup — archiep. Senonensis, Petr, v. Petr de Rosiers.
Sera; Paulus quondam Serae Ranuctini de Monte imperiali, cís. notář, 211.
Serravalle, Sny, vallis, m. v ital. v Benátsku, 508.
Schiltberg; Ježek ze — z vojska Jindřicha korut., 166, 167.
Schonburg; Fridrich ze — pán moravský 30.
Schonburg, v Tyrolích blíž Innsbrucku, 509.
Schumburg, Schonburk, Schonenburch, Sonburch; Jindřich z — probošt litoměřický, v. Jindřich.
— Schonenburch, hrad č. v Žatecku; Fridrich z — podkomoří kr. č., 243.
Schwarzburg, Swarczburch; hrabě ze — 517, 526; Günther hr. ze — protikrál německý, 516.
Schwytz, Sweycz, m. a kanton ve Švýcarsku, 227.
Sicilie, Cycilia, Syciliae regnum, terra circa Farum, 205, 206, 450; král — 206, 295; králové —: Karel II, Robert Dobrotivý, Ondřej, v. Karel, Robert, Ondřej; královna — 439, 496, 535.
Siena, Senys Senensis civitas, m. ital. v Toskáně, 197, 208, 379, 470, 539; měšťané — Senenses 208; br. Bernard ze — řádu kazatelského 197.
Sieradz, Zyradia, m. polské na ř. Vartě, 54, 358, 460.
Sigfrid, Syfridus, bisk. churský, 126, 200.
Sigmund, Zigismundus, král burgundský, sv., patron země České, 497, 533, 534, 536, 543, 544; hlava — 544; hrob — 543; tělo — 533.
— syn Karla IV, krále českého, 536, 545, 547.
Silice, in — František, kardinal diakon s. Luciae in Silice 198.
Silvestr sv. papež 423, 446; kaple a oltář — v kostele Pražském 411, 422—424, 482, 492, 548; palác arcibiskupský — v Janově 221.
Sinai, Synay, mons Syna 4, 259.
Sinsheim, Sunsheim, m. něm. blíž Heidelberka, 144.
Sion, Syon; neděle „Populus Sion“ 325, 366, 417, 464.
Sismondi; Ugolinus de Sismondis, rytíř v Pise, 211.
Sixt sv.; den — 279, 314, 399; kostel — v Janově 221.
Skalice, Skalicz, klášter č. na ř. Sázavě; opat — 534.
Skotové, Scoti 342.
Skřitkové, Krzetky 487.
Slané, Slana, m. č., 543.
Slapy, Slabs, ves kláštera Zbraslav. u Štěchovic, 166, 254.
Slavětín, Slawetin; Albert mladší ze — purkrabí na Koštálově 546.
Slezsko, Slesia 99, 370, 383, 477, 487, 521, 538, 542, 545; knížata — 256, 300, 393, 476, 487, 488, 505, 540; knížata —: Bernard II svídnický; Boleslav III břežský, vratislavský a lehnický; Boleslav IV münsterberský; Boleslav III svídnický; Jindřich I javorský, Jindřich VI vratislavský, v. Bernard, Boleslav, Jindřich.
Sloiger, dobyvatel zlata v Jílovém, 349.
Slované, Sclaui 60; jazyk — 70, 81; mnichové — černí 448; klášter řádu sv. Benedikta bratří — na Novém m. Pražském 516, 545.
Schlüsselberg, Slussilberg, Oldřich z — 181.
Slusingen, m. něm., 336.
Smojno, Sman; syn Fridmana ze — rytíř 177.
Soběslav, Sobieslaw, viz Jan Soběslav.
Sodoma, m. na břehu Mrtvého moře, 137.
Sommerfeld, Summerwelt, m. již. od Frankfurtu n. O., 254, 393.
Sonburch, v. Schumburg.
Speyer, Spira, Spyra, m. něm. v rýnské Falci, 7, 43, 45, 140, 144, 145, 148, 152—156, 227, 348, 357, 373—375, 467, 517; biskup — 136, 532; kostel — 148—150, 322, 417; kanovník — mistr Günther, z Bibersteina 216.

*

Spoleto, m ital. v Umbrii; biskup — ep. Spoletanus 453, 519.
Spytihněv II. kníže český. 547.
Stadice, Stadicz, ves č v Litoměřicku, 465.
Stanislav sv., den — 293.
Starkenburg, Starckenburg, hrad na ř. Moselle, 290.
Stauf, hrad v Bavořích, 547
Strahov, Strahonia, vrch v Praze, 527.
Strakonice, Strakonicz, m. č. v Prácheńsku; Bavor ze — v. Bavor.
Strassburg, Argentina, m. v Elsasích, 155, 257, 393, 477; biskup — 136; biskup Jan 544.
Straubing, Strubina, Stroubinca, Strubinna, Struwinga, m. bavorské na ř. Dunaji 308, 313, 332, 408.
Sulzbach, Sulczpach, hrad a m. bavorské v Horní Falci 517, 547.
Sunamiti 236.
Sutri, m. ital. v Etrurii; biskup — episc. Sutrinus 288.
Svati, Všickni — Omnes Sancti; den — 318. 413, 468, 539; kapitola při kapli — na hradě Pražském, viz Praha.
Svídnice, Swidnicz, m. v hor. Slezsku 495; knížetství — 540; kníže — 540; kníže —: Bernard II, Boleslav II. Boleslav III Válečný, v. Bernard, Boleslav; kněžna — Anna, choť krále č. Karla IV, v. Anna.
Svojanov, Fürstenberk, Vurstenberk, hrad č. na Chrudimsku, 31.
Šalamoun, Salomon, král židovský, 71, 72, 75, 77, 78, 120, 145, 151, 260, 361—363; syn — Roboam 106; chrám — 100, 453.
Šebestian sv; Fabiana a — sv. den 344.
Šebíř, Severus, biskup pražský, 548.
Šimon sv., Simon; den sv. — a Judy 310, 330; kaple sv. — a Judy v kostele Pražském 540, 547.
— Symon, hrabě uherský, 249.
— Simon de Colle, anzian lidu pisánského, 211.
— z Kailu 499.
— de Mernilla, pokladník metský, 200.
— Filipův z Pistoje, v. Pistoja.
Škvořec, Kworcz, m. č. v Kouřimsku; Domaslav z — purkrabí hradu Praž. a podkomoří kr. Č., 352.
Španělsko, Hyspania; hvězdáři — 295; král, králové — 234, 508, 535.
Špilberg, Spilberg; klášter cisterc. pod hradem — v Brně 473.
Štěpán, Stephanus, sv. prvomučedník 321, 416, den — 344. 455, 522.
— papežský penitenciář, co papež Innocenc VI 455, 521; v. Innocenc VI.
— mistr, kancléř praž. arcibiskupa Arnošta, professor práva kanonického při universitě Pražské, 452.
— bavorský vévoda 166, 261.
— V uherský král 12, 342.
— tlumočník uherský 249.
— krejčí Alžběty Přemyslovny 140.
Šternberk, Sternberch, Sternberg, hrad a m. č. v Kouřimsku; páni ze — na Moravě 487; Zdislav ze — v Zdislav.
Šturm, Sturm; Jindřich Šturmův, notář Moravy, 93.
— Mikuláš Šturmův, měšťan pražský, 108.
Štyrsko, Stiria, vévodství 10, 12, 13, 263, 342, 353; vévoda — Přemysl Otakar II, král č., 11, 547; v. i Přemysl.
Šumberk, Schonberg; Bohuněk ze — z vojska Jindřicha korut. 167.
Švábenice, Swawenicz; Vítek ze — z vojska Jindřicha korut 167.
Švábové, Suevica gens, Sweuus 44, 58, 154, 359, 461, 527
Švábsko, Sweuia, vévodství, 6, 67, 113, 115, 153, 170, 181, 227, 231, 262, 306, 376, 379, 382, 406, 472, 483; duchovenstvo — 480; města — 535; mrav — 224; vévoda rakouský a —: Rudolf, syn krále Rudolfa; Leopold, bratr krále Fridricha, v. Rudolf, Leopold.
Tábor, Thabor, vrch v Palestině, 259.
Tachov, Thachowia, m. č. v Plzeńsku, 515; klášter karmelitanů v — 520.
Tani; Franciscus — de Ubaldinis 211.
Tankred de Morilliana, hrabě, 211.
Tas, Tasso, Thasso, z Wisenburka, komoří král. Č., 6, 87, 365.
Tataři, Tartarica gens, Tharthari 132, 190, 276, 342, 411, 430, 431; král — 351, 429.
Tatce, Tatyhtz, tvrz v Kouřimsku blíž Sadské 244.
Taufers, Taubers, hrad v Tyrolích, blíž m Brixenu, 509.
Tausentmark, Thusintmarc, Towsintmark; Mikuláš — měšťan pražský, 112, 115, 131.
Tebayda civitas 440.
Tegno de Villandera, pán tyrolský 491.
Templáři, ordo Cruciferorum Templariorum, ordo domus militiae Templi Jerosolimitani 8, 214, 216, 217, 380, 470; br. — Bertold z Geppenšteina, Šváb 44.
Teplá, Toplense monasterium, klášter č. v Plzeňsku, 312.
Terenzo, Terencium, Tarencz, ves v Italii jižně od m. Parmy, 493, 502, 503, 522; klášter p Marie kanovníků řádu sv. Augustina v — 503, 522; kostel v — 493.
Těšín, Tessyn, Tetschin, Thessin m. a vévodství v hor. Slezsku; vévoda — 54, 82. 358, 364; vévoda — Mečislav III 106; dcera jeho Viola, v. Viola.
Tetragoricensis cardinalis 526.
Thaurinum, br. Qwillus de — převor u sv. Sixta v Janově 221.
Thebejšti sv. mučedlníci 533.
Thuregum, v. Zürich.
Tibera, Tyberis, řeka v Italii, 194, 195, 379, 523.
Tiburcia sv den 230, 273.
Tigris, Tygris, řeka v Asii, 213.
Tillman Luciin, Tyllmanus Luciae, měšťan v Hoře Kutné, 136.
Timotheus sv. 337.
Tivoli, [chybně] Tyberis, m. ital. blíž Říma, 523.
Tobiáš, Thobias, žid, 120, 142, 329.
Tobiáš, praž. biskup, 5, 26, 37, 45, 50, 52, 53, 357, 368, 460, 461, 548.
— z Bechyně, nejv. maršálek a nejv. komoří kr. Č., 93, 112, 242, 371, 388, 465, 466.
— z Bechyně, syn předešlého, 229, 242.
Toledo, Tolleto, m. ve Španělsku, 295; hvězdopravci — astrologi Toletani 295; mistr Jan Davidův z — 295, 403.
Tomáš, Thomas, sv apoštol; den — 325, 327.
— z Aquina, sv., br. řádu kazatelského, 271, 397, 479.
— z Janova, z řádu Menších bratří 221.
— de Septem fontibus 211.
— uherský hrabě 249.
— z Villeneuve, komoří krále Jana Luc., 502, 503.
Toskana, Thuscia, Tuscia, Tussia, krajina v střední Italii 194, 201, 208, 209, 406, 499, 501, 521, 524, 538, 539; města — 409, 455, 483, 499; obyvatelé — Tusci 193, 195, 196, 213; páni 48?; tyrani — 485; země papežské v — 537.
Tosolatus de Ubertis z Florencie 211.
Touraine, Detarainne, hrabství ve Francii, 258.
Toušeň, Tussin, m. č. v Kouřimsku, 507.
Transpadina, v. Maria.
Trausnice, Truisnicht, Truysnicht, hrad v Bavořích, 2·3, 274.
Třebíč, Trebecz, m. na Moravě, 179.
Třeboň, Witignaw alias Trzebonye, m. č. v Budějovicku; klášter kanovníků reg. v — 534.
Třebová Česká, Tribouia, m. č., 166
— Moravská, Moranicalis Tribonia, m. moravské, 30.
Trenčín, Trencz, Trentsch, hrad a m. v Uhřích na ř. Váhu; hrabě z — 224; Matěj hrabě z — v. Matěj.
Treviso, Tervisi, Teruisium, m. italské v Benátsku, 11, 500; obyvatelé Trenisini 351.
Trident, Tridentina civitas, m. v Tyrolích, 297, 306, 406, 447, 483, 499, 509; biskup — 314; biskup — Jindřich; kostel — 509; krajina — 306
Trier, Treucrensis civitas, m v pruské provincii porýnské, 151, 186, 243, 322, 538; arcibiskup — 8. 151, 225, 227. 231, 313, 349, 374, 382, 403, 442, 471, 472, 485, 498, 513, 514, 526; arcibiskupové —: Raimund [správně Diether] a Balduin, v. Raimund, Balduin; diecese — 276; klášter sv. Heleny v — 538; kostel — 322, 417; kronika — chr Treuerorum 151; probošt — 255; Petr z — arcibiskup mohučský, v. Petr.
Tripolis, Tripolys, pobřežní město v Syrii, 295.
Trojice sv., s. Trinitas 236, 353, 386, 427, 440, 445, 453; den — 289, 435; tajemství — 249; kaple — v kostele Praž., v. Praha; kostel kollegiatní sv. — a p. Marie v Roudnici, v. Roudnice.
Turci 439, 440, 449, 496.

Turcus, Turchus; Johannius — de Clarasco 220, 221.
Turre; Quido de la — 193.
Týn Horšův, Tynhorssoniensis, m. č. v Klatovsku, 530; arcijáhen — 385; arcijáhen — Zdislav, pokladník biskupa praž. a prebendář u sv. Víta 386; rybníky kolem — 530.
Tyro 90.
Tyrol, hrad v Tyrolech sev. od m. Meranu, 330, 491.
Tyroly, Tyrolis comitatus, hrabství, 424, 447, 480, 486, 487, 489, 491, 492, 498, 499, 503 511, 514, 518, 520; hrabě — 114; hrabě —: Jindřich, vévoda korutanský; Jan Jindřich, syn krále č. Jana Luc., v. Jindřich, Jan; páni — 330, 504, 506; prapory — 506.
Týřov, Thirzow, Tyrzow, hrad č. v Rakovnicku, 382, 471.

Ubaldini; Franciscus Tani de Ubaldinis 211.
Uberti; Lapus de Ubertis 211.
— Tosolatus de Ubertis z Florencie 211.
Ubertini, Farinata de Ubertinis 211.
Udine, Vtina, m. ital. v Benátsku, 509.
Ugolinus de Sismondis, rytíř v Pise, 211.
— de Vichio 211.
Uher, Uhři. Ungari, Ungaricalis, Ungarica gens 12, 33, 35, 83, 84, 88, 104, 183, 223, 224, 245, 249, 262, 280, 283, 289, 303, 308, 311—313, 366, 380, 402, 405, 407, 408, 463, 471, 495, 512.
Uhry, Ungaria, Ungarorum regnum 12, 31, 84, 85, 88, 107, 223, 224, 232, 249, 310, 311, 331, 342, 348, 365, 366, 370, 380, 410, 422, 427, 463, 464, 487, 505—508, 518, 521; král, králové — 5, 31, 83—86, 107, 109, 241, 249, 290, 310, 311, 315, 331, 342, 356, 365, 369, 370, 390, 396, 407, 410, 422, 424, 430, 439, 459, 460, 463, 471, 478, 484, 487, 489, 496, 505—507, 509, 511, 545, 547; král —: Bela IV, Štěpán V, Ladislav IV Kumánský, Ondřej benátský, Václav III, král český, Otto bavorský, Karel Robert, Ludvík Veliký, v. Bela, Štěpán atd.; královna —: Kedruta, Beatrix Lucemburská, Marie, v. Kedruta, Beatrix, Marie.
— hrabata — 249, 390; jazyk — 106, 223; končiny — 70; koruna 84, 107, 365, 370; města — 83; palatin — 545; páni — 83, 463, 471; věrnost — 34; vojsko — 439, 471; vyslanci krále — 249, 545.
Újezd, Vgezd, Vgiezd, pod vrchem Petřínem před Menším m. Praž. 350; ženský klášter řádu kazatelského na — 303, 404, 482.
Ulm, Ulma, město würtemberské, 181; starší z — 154.
Ulman, Vlmannus, otec Jindřicha z Lichtenburku, 112, 242.
Ungersberg, Vngersperch, hrad Jimrama z Boskovic blíž Třebíče 179.
Urban sv.; den — 266, 293, 332, 396.
— papež V 530, 532, 533, 535, 537, 541, 542, 544.
Urbs Vetus; Gocius z — professor obojího práva, 61.
Uri, Vherach, kanton ve Švýcarech, 227.
Uriáš, Vrias, žid, 425.
Ursini, mocný rod v Římě, 399; Gentilis z rodu — 59.
Ústí (?), Uzk, Wilricus z — rytíř 300.
— nad Orlicí, Wilhelmswerde, m. české v Chrudimsku, 116; Lutold, farář v — 76.
Vacinger, Waczinger; Mikuláš — rychtář pražský, 160; dům — 172.
Václav sv., Wenceslaus, český vévoda, 12, 14, 263, 305, 337, 341, 395, 426, 447, 448, 455, 474, 478, 482, 490, 493, 497, 498, 514, 515, 520, 527, 529, 532, 534, 536—538, 544, 546; den — 262, 303, 333, 344, 358, 395, 426, 451, 460, 477, 478, 490, 509, 534, 542; hlava — 94, 369, 427, 490, 515; hrob — na hradě Pražském 333, 425, 455, 488, 490, 514, 520; kaple — na hradě Praž. v kostele sv. Víta 534—537, 539, 546, 548; tělo — 535.
— český král: Václ. I Jednooký 342, 348—351, 521; Václ. II, král polský, 4—9, 19, 21—23, 25—28, 30—40, 42—47, 49, 50, 53—63, 66, 67, 69—77, 80—91, 93—95, 100—106, 110, 111, 122, 123, 125, 126, 129, 138, 140, 152, 168, 169, 178, 185, 234, 239, 250, 260, 261, 304, 309, 312, 319, 331, 343, 344, 348, 353—357, 359—361, 364—366, 368, 369, 371, 372, 378, 383, 390, 394, 408, 422, 423, 459—467, 470—472, 475, 477, 478, 486, 497, 498, 505, 547; hrobka — 105; Václ. III, král polský a uherský, 6, 12—16, 83, 84, 91—94, 106, 108—110, 165, 230, 239, 241, 276, 280, 292, 343, 344, 348, 364, 365, 369, 370, 382, 399, 462 až 464, 471, 480, 497.
— Václav, syn Jana Luc., krále č, v. Karel IV.
— V. IV, český král. 527. 528, 535, 538, 540—542, 545, 547.
— první syn krále č. Karla IV 451, 455, 517, 520.
— V. I, lehnický vévoda, 464.
— lucemburský a brabantský vévoda, syn krále č. Jana Luc. a Beatrice, generální vikář v Němcích 334, 335, 425, 489, 503, 510, 526, 534, 546. saský vévoda 545.
Wahlonicz (?), ves náležející kapli sv. Michala pod Vyšehradem, 405.
Vajani; Petr — soudce v Luce 286.
Valdek, hrad č. v Berounsku; klášter pod — 476; Vilém Zajíc z — v. Vilém.
Valdemar, Woldemarus, Woldinarus, Volframus, Wolkmarus, Wolmarus, markrabí braniborský 226, 240, 254, 381, 393, 451, 471, 476, 498, 518, 519.
— Walramus, bratr císaře Jindřicha VII Lucemburského 134, 138, 144, 145, 185, 191.
Walderbach, m. bavorské na ř. Řezně; Rudolf z — mnich kláštera Zbraslavského 283.
Valdinievole, Nebulc vallis, blíž m. Luky v Italii, 501.
Valdsasy, Waldsachsen, klášter řádu cisterc. v sev. Bavořích při č. hranicích, 3; opat — 16, 50, 55; opat —: Dětřich, Jan, v. Dětřich, Jan; mnich — Konrad 51.
Valence, Valencia, m. v již. Francii na ř. Rhôně, 208, 216.
Valentin sv., kostel — v Praze 230.
— biskup pražský 548
Valerian sv.; den — 230.
Vallecari; mistr Vilém de — v Janově; choť jeho Johanna 221.
Valois, Valesium, hrabství v střední Francii; Karel z — 258, v. i Karel; Filip z — v. Filip VI, král francouzský.
Walthelmus, představený kláštera Sedleckého, 19.
Walther, Waltherus, biskup pronenský, 219.
— Waltherus, scholastik [vlastně kanovník] vyšehradský a kanovník [vlastně scholastik] pražský 64, 160.
Valtice, Veldisperch, m. v Rakousích, 290.
Vann Ribaldini a Vann Raciochus, anziani lidu pisánského, 211.
Wartburg, Wartberch, Wartperch, hrad v Míšni, 261, 265.
Wartenberk, Wartemberch, hrad č. v Boleslavsku; Jan z — Beneš z — v. Jan, Beneš.
Vasionensis diocesis 204.
Vavřinec, Laurencius, sv. 186; den — 58, 231, 359, 541; ženský klášter u — v Praze 303, 404; klášter — v Římě 523
— Zbraslavského kláštera mnich 283.
Wedrow; pán z — [saský] 536.
Veglia, Kerk, Vegle, jeden z ostrovů Quarnerských; Bartoloměj hrabě — 506.
Weinsberg, Winesperch, m. něm.; [Konrad] hrabě z — 154, 227.
Weissenburg, Wissenburg, m. v sev. Elsasích, 155.
Weitmile; Beneše z — kronika 457.
Velkonoce, Pascha 183, 232, 247, 264, 313, 331, 396, 408, 473, 478, 499, 522, 542, 545, 546.
Velletrensis, v. Feltre.
Venuše hvězda 427, 449; den — 451.
Verner, Wernerus, rychtář budínský, 83.
Verona, m. ital. v Benátsku II; měšťané — Veronenses 351, 485, 507; vládař — 500, 501, 506; vládaři — Cane a Mastino della Scala, v. Cane, Mastino; území — 503.
Veselí, Wessel, dříve hrad, nyní městečko na Moravě, 223.
Vetlá, Wetla, ves č. blíž Roudnice, 386.
Veveří, Eichhorns, hrad na Moravě sz. od m Brna, 230.
Věž, Turris; Mikuláš od — Nicolaus de Turri, měšťan pražský, v. Mikuláš.
Via lata, v. Maria.
Vicecomites; Galeacius de Vicecomitibus a bratři jeho 268.

Vicenza, Vincencia, m. ital v Benátsku 500; diecese — d. Vincentina 509.
Vicus; Lapus soudce de Vico, anzian lidu pisánského, 211.
Vídeň, Wienna, Winna, Vyenna, hl. m. D. Rakous, 313, 333, 342, 408, 490.
Wieluň, Belyn, hrad Litvanů 495, 511.
Vienne, Wienna, m. francouz. 219; delfin — 502; delfin — : Jan 200; Guigo 503; pastýř, biskup — Petr 255; viz i Petr, mohučský arcibiskup; sněm církevní ve — concilium Winense 214, 277, 278, 367, 380, 470.
Wigolais; Otto — O. Phigoles, měšťan pražský 136.,
Vichio; Ugolinus de — 211.
Vikard z Polné, purkrabí brněnský, 103.
Wilawense castrum, Wieluň, hrad v zemi Litvanů, 511.
Vilém, Wilhelmus, kardinál diakon s. Nicolai in carcere Callensi, 214.
— vyšehradský děkan 541.
— z Landšteina, pán č., 242, 244, 246, 247, 253, 388, 389, 392, 473, 474, 476.
— Zajíc z Valdeka, podkomoří a maršálek kr. Č., 105, 111, 136, 160, 167, 174, 229, 231, 240, 242—248, 253, 254, 382, 388, 389, 392, 393, 471, 473, 474, 476.
— Wigilmus vicedominus 263.
— Guilhemmus, stavitel mostu v Roudnici, 385.
— de Vallecari, mistr v Janově, 221.
— sluha kláštera Plaského 143.
Wilhelmitae, bratři řeholní, 26.
Wilhelmswerde, viz Ústí nad Orlicí.
Villacum, v. Bělák.
Villandera; Tegno de — pán tyrolský 491.
Villeneuve, Nová villa, m. v biskupství lutišském; Tomáš z — komoří krále č. Jana 502, 503.
Villers, Willeriobenad; Jindřich opat z — řádu Cisterc. 188.
Villim; Raimund — vnuk Klimenta papeže V.
Wilricus z Ústí, rytíř 300.
Wimpfen, Winpina, Winpnia, m. v sz. Würtembersku 144; starší z — 154.
Vinand, Winandus de Buhzes, v. Buchses.
Windsheim, Windisheim, m. bavorské v střed. Francích, 66, 140.
Vintinulio; Johanna de — usedlá v Janově 220.
Viola, [chybně] Elizabeth, Fiola, Fyola, Phiola, dcera Mečislava III, knížete těšínského, choť Václava III krále č. a Petra z Rožmberka 106, 230, 370, 382, 464, 471.
Viprecht, Wipertus, opat řádu premonstratského, 341.
Viride; in Viridi na Trávníku, pod vrchem Vyšehradem kaple a klášter p. Marie mnichů Servitů 527.
Virneburg, Wirczenburg, Wirdenburg; hrabě [Jindřich] z — arcibiskup mohučský 494; Jan [správně Jindřich] hrabě z — arcibiskup kolínský 188.
Visla, Wisla, řeka 512.
Wisenburk, Wissenburch, hrad č. v Hradecku; Tas z — v. Tas.
Vít sv., patron kostela Pražského, 482, 493, 497, 544; den — 87, 332, 336, 394, 423, 424, 442, 489, 528, 539, 541; kostel — na hradě Pražském a v něm hrob a oltář — v. Praha, hrad; — tělo — 524.
Vítek, Witigo, z Landšteina, otec Vilémův, pán č 242.
— ze Švábenic, ve vojště korutanském 176.
Viterbo, Biterbium, Wyterbium, město v střední Italii, 289, 535.
Vitoraz, Vitra, m. v D. Rakousích, 264, 313.
Vladislav I, český král, 337.
— lehnický kníže, klerik 285, 300, 403.
— moravský markrabí, syn krále č. Václava I, 349.
— Vl. IV Lokietek, Loketko, Lokodko, Lokotko, Lokutco, Lotkutco, polský král, vévoda krakovský, sandomiřský a sieradzský 54, 107, 241, 256, 279, 285, 310, 311, 314, 315, 331, 358, 370, 393, 399, 400, 407, 409, 465, 476, 480, 485; přívrženci — Lokethones 460.
Vlk, Lupus; Jan příjmím — 87.
Wltani montes 453.
Vltava, Muldawa, Multauia, Multauiensis rivus, Wltauia, Wultawa, řeka č., 46, 75, 166, 233, 293, 353, 362, 434, 462, 541.
Vodochody, Wodochod, ves č., 307.
Vojtěch, Adalbertus, sv., pražský biskup 337, 341, 482, 493, 497, 529, 544; hrob — v kostele Pražském, v. Praha.
Volflin, Wolfillinus, rychtář Starého m. Pražského, 135; Jakub syn — 115, 131; bratři Jakubovi Mikuláš, Dětřich a Jan 131.
Wolfram, měšťan pražský, 39, 112, 113, 115, 131, 132, 158, 160, 375, 468, 476; rod — 476; syn — Menlin 160.
Worms, Wormacia, m. německé při ř. Rýnu 66, 227.
Vranov, Fren, hrad na Moravě 246.
Vratislav, Wratislaus, český král, 547.
Vratislav, [chybně] Hayna, Wratyslauia, m. a knížetství slezské, 285, 309, 330, 334, 382, 400, 421, 425, 480, 487, 493, 505, 512, 545; církev — 494, 532; diecese — 487, 494; biskup — 493, 508, 511; biskup — Jindřich 86; Přeclav 493; hejtman — 511; kníže — 356, 459, 460; kníže —: Boleslav III, Jindřich IV, Jindřich VI, v. Boleslav, Jindřich.
Vratizvoj, Wratyborius, děkan kostela Pražského, 537.
Vroburg, v. Hluboká.
Vršovici, Wirssowicenses, panský rod č., 547.
Wulda, v. Fulda.
Vurstenberg, v. Svojanov.
Würtemberg, Wirtenberch; hrabě z — 527; Ebrhard, hrabě z — 153, 190, 375.
Würzburg, Herbipolis, město bavorské v dolních Francích, 66, 182, 335; církev — ecc. Erbipolensis 323, 417 biskup — 486.
Wusthub; Jan — z vojska Jindřicha Korut. 166, 167.
Vyšehrad, Wischegrad, Wissegrad, vrch a hrad u Prahy, 130, 160, 303, 306, 405, 448, 454, 516, 519, 520; kostel — 319; proboštství — 244, 323; probošt —: Petr 255, v. i Petr, mohučský arcibiskup; Petr, potom biskup olomúcký, 233; Jan, v. Jan VII, biskup olomúcký; a dva Janové jiní, v. Jan; Bertold z Lipé 323, 335; dům probošta na — 405, 483; děkan — Vilém 541; kanovníci —: Jindřich ze Schumburka, Walter, v. Jindřich, Walther; rektor školy — František 417; kaple sv. Michala pod — v. Michal; kaple a klášter p. Marie mnichů Servitů pod vrchem — na Trávníku 527; špitál pod vrchem — 532
— Blindenburg, Blyndenburk, Lindenburg, Wissegrad, hrad v Uhřích 331, 422, 505.

Ybanicz, v. Ivančice.

Zabyn, sultan z Azer, 259.
Zachariáš, prorok židovský, 326, 419.
Zacheus, žid, 99.
Zajíc, Lepus, v. Vilém a Zbislav.
Záviše, Sawischius, Sewischius, Zawischius, Zewissius, z Falkenšteina 4, 5, 22—29, 31—33, 355, 356, 459, 460; příbuzní — 82.
Zbečno, Sbeczno, dvůr, nyní ves č v Rakovnicku, 547.
Zbislav Zajíc, Zbyzlaus Lepus, podkomoří král. Č., 5, 39, 357.
Zbraslav, Aula Regia, Zbraslaus, Zbreslaus, klášter č. řádu cisterc., 4—9, 46, 49, 60, 67—69, 78—80, 91—94, 99—101, 103, 105, 107—109, 120, 122, 143, 165—169, 172, 173, 178, 185, 189, 232—234, 241, 246, 249, 250, 252, 254—256, 261, 266, 272, 274, 280—283, 286, 287, 291, 293, 294, 302—304, 306, 307, 309, 314, 316, 318, 319, 329, 332, 333, 336, 343, 344, 357, 363, 369, 383, 393, 394, 398, 399, 405, 413, 432, 462, 465, 476, 477, 479, 480, 483, 491, 497; kostel p. Marie v — 6, 58, 77, 359; oltář p. Marie v — 78, 249, 363; kaple sv. Jakuba v — 79. — Konvent — 109, 273, 274, 314; opat — 7, 8, 53, 55, 137, 139, 142, 143, 174, 194, 196, 233, 241; opati —: Konrad, Otto, Petr, v. Konrad, Otto, Petr; převor —: Dětřich 255; Michal 283; mniši — 71, 303, 405; mniši: Petr 116; Heřman 160, 168, 283; Fridrich Bavor 166; Dětřich Durynk 168, 282—284; Dětřich Uher 283, 284; Rudolf z Walderbachu, Vavřinec, Otto 283; Mikuláš 336. — Dvůr — 48; kronika — 4, 8, 239, 240, 316, 317, 337; místo 47—49, 52, 53; vinice — 156.
Zbraslavice, Sbraslauicz, m. č. v Čáslavsku; Rudolf ze — purkrabí hradu Pražského, 352.

Zbyněk, syn Tobiáše z Bechyně, 242.
Zdeněk (Čeněk?), Stenko, syn Jindřicha z Lipé, 242.
Zderaz, Sderas, Zderazium, klášter na nynějším Novém m. Pražském, 113, 253, 392, 448, 476, 539.
Zdislav, Sdeslaus, arcijáhen horšovský [h. týnský], pokladník biskupský a prebendář u Sv. Víta, 386.
— Sdislaus, z Průhonic a Oldřich bratr jeho, purkrabí hradu Praž., 352.
— Stisslaus, ze Šternberka, pán č, 242, 244, 388, 389, 473.
Zefír, Sepher 117
Zerčice, Zerczicz, m č. v Boleslavsku; rybníky kol — 530.
Zhořelec, Gorlicz, m. nyní pruské na ř. Nise, 254, 300, 403, 481.
Zlatníky, Zlatnik, ves č. u Prahy, 531.
Zlíchov, Zlechow, ves č. u Prahy, 462.
Znojmo, Znoma, Snoymensis civ., Znoema, Znoyma, hrad a m. na Moravě, 14, 56, 264, 290, 329, 358, 396, 420, 478, 504, 505; klášter Menších bratří ve — 14.
Zürich, Thuregum, město ve Švýcařích, 153, 181.
Zuzana, Susana, židovka, 160.
Zvíkov, Clingenberk, Klingenberch, Zwiekow, hrad č. v Prácheńsku, 245, 246, 349, 371.
Zvířetice, Sueteticz, hrad č. v Boleslavsku; Markvart z — 144.
Zyradia, viz Sicradz.
Žampach, Sampach, Santbach, Zantpach, hrad č. v Hradecku, 525; oni ze — 233; Petr ze — ve vojsku korutanském 167.
Žatec, Sacz, Zacz, m. č., 246, 389, 474; kraj — 474.
Žďár, Šar, klášter na Moravě; opat — 50, 53.
Žeberk, Seberch, Zeberch, Zyeberch, hrad č. v Žatecku; Albert ze — 242, 245, 388, 473.
Žebravých mnichů a jeptišek řád (ř. Dominikánů) 118, 288, 320, 342, 415, 432, 486; generální mistr — 326; bratři — 197; bratři —: Bernard ze Sieny 197, 379; Matěj 126; sv. Tomáš z Aquina 271, 397, 479; kláštery řádu —: ve Frankfurtě n. Moh. 136; v Olomúci panenský 303, 404; v Praze u sv. Klimenta, v. Praha; v Praze panenský na Újezdě pod Petřínem 303, 482.
Židé, Hebraycus, Israheliticus populus, Judaei 6, 18, 66, 74, 178, 257—259, 278, 332, 360, 394, 411, 423, 426, 461, 477, 490; domy — v Praze 518; hvězdáři — 295; kněz nejv. — Sadok 260; literatura — 258; synagoga — v Brně 178, 378; synagoga — v Praze 332, 423, 488; ulice židů v Praze 230
Žirotín, Zyrothin; Plichta z — pán č., 478.
Žitava, Sythauia, Zittauia, Zytauia, m. nyní v Sasích 85, 246, 455, 520, 534; Petr ze — třetí opat zbraslavský, 294, v. i Petr.

OBSAH.

Strana

Úvod . . . . V—XXVIII

Petra Žitavského kronika zbraslavská . . . . 3—337

Výpisy z rozličných kronik s několika zápisky zbraslavskými . . . . 341—346

Kronika Františka Pražského . . . . 347—456

Kronika Beneše z Weitmile . . . . 459—548

Seznam jmen osobních a místních . . . . 549—571

3 0112 053434632